VISCOUNT MERSEY
BIGNOR PARK

CL, LLL

Terentiꝰ cū Directorio · Gloſa iterlineali · Comētarijs

Vocabulorū
Sententiarū
artis Comice
Donato
Guidone
Aſcenſio

THEATRVM

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/terentiuscudirec00tere

Terentij directoriū vocabulorum vocabularij vicem ſupplēs incipit

De lr̄a A

Bdicare i x
a Abicio lxv l
Abſurdū xcvii q
Abuti ii f
Abigere xcviii b
Ac xxiii q
Acceſo xvi r xliii k
Accingere lviii s
Actuare ciiii i
Ad xx i Adeſte iii b
Adeſdum iii d
Adire xvi c
Adiutor lxxxi c
Adorin xiiii v xix a
Adornant xliii v
Admiratio xxi x
Aduentus xxxv m
Aduocatus lxi q
Age xxxvi z lxxvi r
Agere xx a
Agnoſcere i q
Affectare lxviii e
Affinis lxxxii i
Ain xxv b
Ait xxxii l
Aiunt x k
Alacris xxxvi m
Amans lxx k
Amator lxx k
Amare xlv m
Amittere lxxi b
Amoliri xx x
Amouere cii r
Angiportus cii h
Annona xxi i
Appageſis xlix b
Apoſiopeſis xxi h
Applicuit xiii y
Appellere i k
Appulit xiii y
Apparari xix i lxxiii x
Apueris lxv a
Aridum lxxiii n
Ariolare cxli f
Arraboni lxxiiii m
Arrideo xxxv x
Aſſentatio xxxix a
Aſſideo lxiii r
Aſpernari cxxix y
Aſperum lxx i q
Aſtu liiii a
Attat v v xlviii a
Attingere xci t
Au xxi q xxxiiii h
Aucupare xxxv s
Aucupium xxxv s
Auſim liii s
Audacia lxviii n
Augetur animus lxvi b
Aufferre iii b
Auaricia cxxix k
Auellere xli l

De littera B

Baſium xxx c
Bolus lxvi d
Bolus xcix x
Bruma cxlvi n

De littera C

Calamitas xxxi f
lxx x
Calotechnus xlvii n
Canis l k
Capio lxxii m
lxxxii f
Captuſeſt iiii i
Caput xiii l
Capitulum xli s
Carnifex vi m
Caro lxxix i
Caſa cx l viii c
Cedo xx g
lxvi b lxxii k
Cella cii q
Cellarium cii q
Cenſeo xxxiiii k
Celum cix i
Certum li f
Certatio xcii g
Ceruix lxix o & p
Ceſſare xxxviii p
Ceſia lxxxv n
Cetarii xxxv h
Cibus iiii c
Ciprum xcii l
Circumſpectare xxxvi r
Clemens cxi i & l
Clementia vi d
Cliens lvii m
Concaluit lxviii v
Coire xlii a
Coitio lxii c
Cōdamatū eſt xxxvii r
Concurrere xxxv f
Conclaue xliii y
Concludere xlvi d
Conciliatum ibidem
Cognoſcere i q
Conditio iiii d
Condicere lxviii d
Conficio liiii e
lxxix l
Confectores liiii e
Confidentia lxxxiiii f
Conflicto iiii b
Colaphus xci t
Colere lxx l xcvii
Colloquium xl t
Conſobrini xxii g
Coniunx i r
Comendo liii v
Conmereri xci x
Conmitigari lvii i
Comminari lxv g
Commutare xii h
Committere xvii d
vii d
Cōminiſſe vii x lxxix h
Cōſiliū xxxv r lviii v
Conſpicor xxxviii o
Contemplari lxiiii f
Conſiſtere ciiii g
Comperiri i m
Conuentio xl t
Conuenire lxxx x
Conuertere xcv c
Contaminari ii x
Contemno xv p
Contus ciiii b
Continere cxxix p
Copie xlix z
Coram l p
Cordati cvi o
Coriuales xxxvi x
Credere ii e li f
Crepo xciiii a clxv l
Crutior xxiiii s
Cudere lxxviii a
Cum liiii l
Cupedinarii xxxv g
Cura curatio curare iii f
Curriculo lxxviii o

De littera D

Datio xl t
Dare verba xxix m
Damnum lxxviii g
Deambulare cxiii g
Decernere lxiii g
viii e
Decrepitus xxxiiii b
Dedo xxv e lxxvi b
Deditio xl t
Deferbuiſſe xc y
Defunctum c h
Deficere lxx v
Deierare xxxvii i
Demens xiiii l
Demiror dxv g
Deniqꝫ diiii n
Deridere cxi a
Deriuatio cxxvii r
Derepente clxv e
Deperire lxxii m
Deſpicere xviii y
Deſpondere i l
Detrimentum lxxi g
Dicere xv d
cx o
Dictum xxix p
xli p
Dicaces xxix d
Diecula xx e
Dies naturalis vi i
Differre xii e
Diiudicare dxvi t
Diminutiua i c
Dimittitur exercitus li h
Dioniſia lxiiii r
Diſcrutior ciiii a
Diſpergo xcſti e
Diuinare dxx y
Dixi dxviii n
Dolus xli e
Domus cviii m
Donum lviii o
Dorax l i
Dragma lxxiiii &
Dudum lxxviii i
Ducere xxxvii d
cxi a vi f

De litteara E

Eccos lxvii p
Eccum xvi t
Edicere xliii n
Edicta ibidem
Efferri v n
Efficere iii g
xxiii e
Efutire cxlviii p
Eger lxiii a
Egregium lxx h
iiii i
Egrotus vi g
Eho iiii l xxi n
Ehodum xviii l
Elegās xliii z lviii p
Eludere xxxi n
Ellum xxiiii a
Elluo lxxxiiii p
Emergere xlii &
xcv f
Emungere cxlvi a
Enim xc z
Enimuero lxxxv a
Emittere xxvii x
Ephebus li &
Equitas lxxxvii l
Eradicare lxxiiii c
Erumpere xlii c
Errare lvi b
Errones lxvii s
Eſſet iiii f
Euadere vi t
Euertere lxix p
Euenit xix e
Eunuchus xxxii m
Euomere c &
Euſimbolum iiii n
Excarnificare lxxix i
Exhereditare i p
Exigere lxvii &
Exiſtimari lxvii l
Exorator lxi d
Expectare xiii e
Expetere lxix c
Experiri xcvii y
Expiſcari cxxix r
Exponere lxxiiii a
Exporgere cx g
Exprimere xxxi y
Exprobratio iii t
Expuere xli r
Extorquere c h
Eya cxlv a

De littera F

Facetus lxxii &
Faceſſat cxlv g
Face lxiii o
Facere iij g
Facilis cxi i
Facile xx e
Facilitas lviii y
Facta lviij x
Facto lxij o
Falſum xxxij d
Fames lxxxiij y
Famelicus xxxv m
Faſtidium lv e
Fauete iij b
Fælicitas aduerſa xxx-
vij v
Feſtiuitas lviij y
Feſtiuum caput xciiij r
Fictum xxxii f
Fides iii &
Eidelis xiiii a
Fidi clii d
Eidicina xl f
Fiducia lxxxiii f
Eingere lxxxi n
Flagella xxxviii m
Elagitium ibidem
Elama; ibidem
Flagitare ibidem
Elabellum xliii v
Forum cupedis xxxv e
Forma iiii r
Fors dxviii f
Fortuna ibidem
Fœdum liiii t
Frater i a
Frigere xlviii i
Frugi xliiii h li l
lxxiii q
Eraus lxxi b
Fructus cxi b
Erumentum lxviii q
Funda l e f
Fundere cviii e
Fundus lxii f
Fungo lxii d
Funus iiii e
Fungitur lxxix a

Futilis. xxvii. e
Furtum. li a
Furcifer. xviii q

De littera G

Gaudeo. . xxvi q.et.z
Ganeo. lxxxiiii. q
Ganeum. xcvii. g
Gãnire. cii. x
Gratia. xvii g
Grandis. xxiii p
Grandem Cv &
Grauior lxxv g
Gratulamur xvi q & z
Genus i f
Geſtire xlij i
Gerro lxxxiiij m
Glicerium i f
Greciſſo lxxi p

De littera H

Habeo xxxviii &
Habeř gratia xlix q
Habitior xxxvi d
Hanc xcvi x
Hariolus Cxlvi l
Haruſpex Cxlvi m
Haruga Cxlvij n
Hem xiiij e. h. xiiij e
xvi a. lxviij &
Hercule xxi c d
Heus xviii h xvi d
Hic lxix d
Hymen Cxiii h
Hodie C &
Horrere xxxi Ciiii g

De littera I

Iamdudum lxxviii i
IDoneus xxi c
Ignarus xxxii h
Ignis xxxi d
Illuuies lxvii o
Ille lxix d
Illicet lxxxiii t
Inaſtu lvi t
Inceptare lvi d
Incipere lv z
Iners lxxxiiii m
Inducere xl z
Inducie xxxi r
Inire xxiii c
Ingratus xxxiiii o
Impeditus xviii n
Impero xxxviii v
Impetrare clxxi f
Imponi xiii a
Importunus lxv o
Impotens lxxi m
Impudens xx d
Imprudens xxxii h
Impluuium xliii f
Impulſor lxxxi c
Ineptum lxxxiiii b
Ineptus lxxiii o
Inhoneſtus xxxvii d
Inſolens xv d
Inſtitum clxxi t
Inſimulare lxiiii e
Inſticia lxxv x
Inter xix o
Integrari xix d
Internuntius xxxvi b
lxxvi c
Interloqui lxxvi m
Interdiu ci x
Intendere xli n
Intercipit xxxi h
Intertrimentũ lxxi g
Intertrigo ibidem
Inuolem lii x
Inuertere lxix n
Inuenire xxxiiii c
Inueſtigare lxxvi g
Iocari xliii s
Ira cix p
Iratus lxxx g
Iracundus ibidem
Irruere l h
Ire v o
Is xcix h
Iſte lxix d
Iugulare ix l
Ius lxxxvii

De littera L

Labaſcit xciii c
Labra xxxvii f
Labia ibidem
Lacerare cii m
Lactare xviii i xxvi i
Lanii xxxvii
Laſciuia lxxxii
Lætus xliii h
Lœtari xxvi z
Laudamus xliii y
Leno xci g h
Lepos xxvi b
Lepus xxxix &
Liberalis cxix z
Libido lxvii z
& eodem b
Ligurire liiii n
Limus vel lima xliiii a
Lolarius xxiiii c
Lora xci z
Ludificari xlv f
Luxuria lxxxvii p

De litera M

Macellum xxxv e
Macerare xcviii z
Maceries cxiii l
Maceria cxiii a
Macula cxiiii e
Maiuſcula xli o
Naledicere xxi r
Maliuolus lxi ii h
Malum l.v. lxxiii g
Mala lxvii r
Magnifica lxvi o
Matrona xxi q
Maſtigia cix h
Mendicus xxiii r
Mereo lxii q
Mereor ibidem
Meretricule i c
Mille lxxiiii l
Miror xx p
Miſer xl t
Miſerã me xxxi a
Miſereamare lxv &
Miſerari lxxi x
Miſereri ibidem
Modeſtus v t
Monſtrum xlv r
Monumenta xlix t

Moror lxiiii z
Moroſi dxvii d
Mulciber clii m
Nulcto iii r
Muſicus lxi &
Muſitare xc e
Mutire xv h
Mutuū xx a xxvii c
Mutio dxxvi f
Mutilare dii m

De littera N

Nanciſci dxx f
Narrare xxi p
Nauiter xxxi h
Ne lxxx t
Nebulo xxxv z
Nedum lxxi m
Negocium ii c
Nequitia lxxi c
Neptunus cix h
Neſcire dxviii b
Ni xxxvii z
Niſi l v
Nimirum xli a
Nihil lxiii c
Nobilis lxvi q
Noſter dxxii e
Neſtin xiii p
Noua lxviii b
Nona cvii e
Nuncium lxx l
Nulli conſilii xvii c

De littera O

Obiici ciiii d
Oblatum xcv n
Obfirmare lxxx i
Obnunciare cii &
Obſaturabere lxxx x
Obſecrare lxxxv c
Obſecundare lxxx b
Obſeruatio xiii b
lxxxvii b
Obſidere cvii g
Obſonari cxv h
Obſonium xi &
Obticemus li f
Obturbat xxvi a
Obtundere xlii h
lxxxi l
Ociosus xxiiii a xc d
Ocium lxiii f
Offendere lxvii o
Oh cxii c
Olim xvi o
Omen vi o
Omphale lvii h
Optare xxii b
Opera lxii h
Opino lxxvi &
Oratio xxi s ii s
Orator lxi h
Orare lxxxv c
Orcus dxxvi v
Oſculum xl c
Os diſtorquere xlvi e

De littera P

Pamphilus i h
Palam xiiii &
Paraſcena xxxvi f
Paraſitaſter cix d
Parcens lxiii a
Particeps lxiii i
Pape xxx &
Pauper xl t
Pax xl t lxxvii l
Pendere lxiiii l i t
Peto xiii & lxxxiiii g
Pedagogus cxxi r
Periculū xvi f lxv i
Perconctari lxii n
Percontatum diii b
Percunctatum ibidem
Perdere lxxi y
Pergere lxxxii c
Perficere lv z lvii e
Perplexus l a
Peſſulum xliiii c
Phaſma xxix g
Phriigia lxxvii m
Piget xcviii m
Pirheum xxvi g
Piſtrinum vi l
Pitiſſare lxxi p
Placidus cxi l
Poeta ii d
Potis ci d
Potior lxviii y
Popularis lxii a
Pollicitatio xii g xv f
Polliaceri lxxvii d
Porro lxiiii n
Portare iiii z
Poſtulo xiii & xv f
Poſcimus lxxix t
Precium xvii f
Predicare xliii y
Premium xvii f
Preparare lxiii x
Preſto ſum lxiiii iii b
Preter xiii f
Procedere xl y
Producere lxiii e
Procax lxvi n
Procari ibidem
Procus ibidem
Procul dxviii a
Prodere lxxvi d
Proh liiii s
Properare lxvii f
Promiſſio xii g
Promittere lxxvii &
Proluuies lxvii z
Proluuium cxvi g
Pronomen xvii a l e
Proſus xv n xxxvi p
Propemodum xvii d
Propriū xx a xxvii c
Proteruus lxxiii o
Proteruitas lxxix i
Prouintia lxxii e
Prouiſo cxii a
Prudens lxxv y
Pudet xcviii m
Puerpera xiiii m
Puerulus i o
Pugna liii &
Pugnus xc d
Pulcher xlvi x
Pulpa xxxix l
Pulpamentum ibidē
Putare xiii q
xlv b lxxi e
Pyreum xxxvi h
Pyrhus l z

De littera Q

Queſtus iiii e
Querere lxxi f iiii b
Queritare ibidem
Qui xl x ii h
Quippiam xiii z
Quo xix i
Quin lxxviii v cxi b

De littera R.

Rapina xcvii a
Raptio ibidem

Raſtrum lxiii s
Receptus lxxxiii p
Redux lxx s
Regina xxxiii n
Referre xv y
Refert gratia xlix q
Redeo lxxi r
Relinqui xiii a
Remoror xxxvi l
Remorari xxi
Reputare xlv b
Requieſcere xxxviii p
Res xvi p xxxv i lxiii a
Res muliebris lxvii s
Reſipiſco xx p
Reticeo li f
Ridere cxi a
Riſcus xlix y
Riualis xxxvii x
Rufus lxxxv m
Ruere xcvi h
Rurſus xlvii c

De littera S

Salus cviii m
Sal xxxviii i
Saltem xv r
Sandalium lvii ₠
Sane xxiiii m
Satiſfactio xviii v
Satrapes lxxi l
Sceleroſus xlv a
Sceleratus ibidem
Scire iij q
Sciens xxxi z
Scitus xiiij g
Scilicet lxvii a lxxvii z
Sciſſitari xlii h
Scortari lxv f
Scortum xxxix i
Screare lxix q
Scrupulus xxv i xcii g
Secordes cvi o
Secretus xxii v
Sectari xxxx t
Sed xiiii c
Seducere cxi a
Sentire xiiii n
Sepe xxxv l
Sepulchrum v z
Sera xlix i
Seria lxxi s
Sermo xliiii i
Sermonē querere xli g
Seruari lxxviii s
Seruitus iii m
Sicophanta xxiii q
Signum xxi r
Silicernium ciii v
Simulare liii x
Symalio xcvii c
Simbolū iiii n xliiii g
Sine xliiii b
Syreſtus l i
Soccus lxiii t
Sobrius xxii v
Solers xl h
Soluere cx r
Sordidus lxvii a
Sordidata ibidem
Soror i a
Speras xii z. xiii e
xxxiii b
Spectator xliii a
Spectande iii f
Spinga vi h
Spoliare clii m
Spondere i l
Stare xx r Statura
xliii t Stat⁹ xliii t
Stellio xlvi e Stil⁹
ii s Stolidus xiiii n
lxxiii y Storax lxxx-
vii ſcena prima & a
Stulticia xxxix a
Suauiū xl c Subduce-
re cxi a Subduci liii a
Submouere xliij c
Subolere lxxxi c Sub
ſenſi lxxi a Subtegmē
lxvii x Succendi xij b
xiij b Succ⁹ xxxvi l
Suffarcinata xii p
Sumere lxx i ij d
Summum xxxij o
Rumpinoſa lxvi p
Supponere liij a
Suadere xcvij h

De littera T

Tace xci a Tacere xij
e li f Taciturnitas xl e
iij ₠ Tandem lviij ₠
lxxvij i Tāgere xxxix f
Talentum lxij f
Tantiſper lxij d
Techna xlvii n
Tela lxvij n Templū
lxxiiij f Temulēta xlv p
Temetum ibidem
Temno xv p Teneo
xxxviij ₠ Timor xviii f
Titubare lxix f
Tollere lxxv p Torq̄-
re C h Tricliniū xiii v
Triſtis xliiii h
Tuber xciii m
Turba lxvii n Turbo
as ibidē Tuſſis lxix r

De littera V

Vah xvii h Vale xi e
xxxiii r Valere xx n
Vanū xxxii e Vecor-
dia xviii c Vereri xv x
xlv c Verecūdia xviii m
Verum xxxvii q
Veneficus xlv l
Veterator xiii ₠ Ve-
ternoſus xlvii c Vehe
mens lxxi a. Vetus ii i
xlvi b. xli i
Vero liii d Vertunus
xii ₠ Vetuſtus v t
Viceris xxv y Vitiare i g
Vicina lxii a Vicini-
tas ibidē. Victus lxxi e
Videlicet lxvii a. xcix f
Videndum eſt lxxvii s
Vietus xlvi a
Villa lxxvii m Villum
cix o Vir lxxv m
Virgo liii y Vitupare
ii m Viuere lxxxiii q
Vix lxx x Vltro xxxv y
Vno verbo dicere iii v
Vnus xxxix z
Volupe cxliiii c
Vortant cxliiii v
Vro hominem xxxv l
Vſus cxii ₠
Vſuuenire lxxiii b
Vt lxxiii h ii d
Vti ii f
Vxor i ₠

FINIS

Directoriū Adagiorū

Eſināt maledicere:maleſacta ne noſcāt ſua iii.c

d Id arbitror apprime in vita eſſe vtile:vt nequid nimis. iiii m

Obſequiū amicos:veritas odiū parit. iiii r

Ingeniū eſt omniū hominū ab labore procliue ad libidinem accipere condictionem. iiii f

Magnū exemplū cōtinentie.nam qui cū ingeniis cōflictāt eiuſmodi:neq̧ cōmouet animus i ea re. iiii p

Oēs qui amāt:grauiter ſibi vxorē dari ferūt vi d

Si quis mgr̄m cœpit ad eā rē improbū: ipm animū egrotū ad deteriorē ptē plerūq̧ applicat. vii f

Inceptio eſt amentiū haud amantium. vii p

Dum in dubio eſt animus: paulo momēto huc vel illuc impellitur. ix q

Vt animus in ſpe atq̧ in timore vſq;aū hac attentꝰ fuit:adempta eſt ſpes laſſus cura cōfectus ſtupet. x f

Si nō pōt id fieri quod vis:id velis quod poſſis x i

Satius eſt te id dare opam qui iſtū amorē ex animo amoueas tuo q̄ id loqui quo magis libido fruſtra incēdatur tua. ix K

Facile oēs cū valemꝰ recta conſilia egrotis damꝰ xK

Neutiq̧ officiū liberi hoīs eſſe puto:cū his nihil mereāt poſtulari id gratię ſibi poni. x z

Nulla ne in re eſſe cuiq̧ hominū fidem verꝝ illud verbum eſt vulgo quod dici ſolent. Oēs ſibi eſſe melius malle q̄ alteri. xiii m

Amantium ire reintegratio amoris eſt. xvi z

Pro pctō magno paululū ſupplicii ſatis ē pri. xxv l

At mihi vnus ſcrupulus etiā reſtat.qui me male habet. xxvi &

Dignus es cum tua religione odio.Nodum in ſcirpo quæris. xxvi r

Vitā deorū propterea ſempiternā eſſe arbitror. quod voluptates eoꝝ proprie ſunt.nā mihi imortalitates parata ē ſi nulla egritudo huic gaudio itercelſerit. xxvii c

Nullū ē iā dictū quod nō ſit dictum prius. xxx p

Labaſcit victus vno verbo q̄ cito. xxxiii y

Adeon homies immutarier ex amore vt non cognoſcas eundem eſſe. xxxiiii v

Eſt genus hominum qui eſſe primos ſe omnmū rerum volunt.nec ſunt. xxxv r

Quicquid dicūt laudo id rurſum ſi negant laudo. id quoq̧ neget quis:nego:ait:ayo.poſtremo imperaui egomet mihi omnia aſſentari.is queſtus nunc eſt multo vberrimus. xxxv z

Viden ociū & cibus quid facit alienus. xxv v

Omnium rerum heus viciſſitudo eſt. xxxv o

Bene plauſtrum pertulit. xxxviii g

In me cudetur faba. xxxviii l

Homo per paucorum hominum. xxxix t

Similiter ſinguloꝝ hominum lepus tute es:vt pulpamentum queris. xxxix K

Par pari referto. xxxix z

Fac periculum in literis: xl f

Qui animum aſſētari induxeris ę flamma te cibum petere poſſe arbitror. xl a

Non conuenit vna ire cū amica ipatorē i via. xl i

Extrema linea amare haud nihil eſt. xlv l

Quod ciſneſcis. xlvii r

Sine cerere & bacho friget venus. xlviii h

Quod tu cauere potes ſtultum eſt amittere. xlix e

Malo ego hos proſpicere q̄ hunc vlciſci. xlix g

Mane omnia prius experiri verbis q̄ armis ſapientem decet. l y

Nimia ē miſeria nimis pulcrū eſſe hominē. l i

Ouem lupo commiſiſti. li s

Ad vſum hoim oia creātur.hoies aūt hoim cā generātur.vt ipi iter ſe alii aliis prodeſſe poſſint. lxii m

Solicitudinē falſam q̄ te excruciat amittas. lxiiii a

Quem ferret ſi parentem non ferret ſuum. lxv b

Noſtin animum mulierum dum moliuntur dum comuntur animus eſt. lxvi K

O iupiter vbinam eſt fides. lxvii q

Nō fit ſine piculo facinuſ magnū & mēorabile .lxviii o

In tpe veni quod rerꝝ oim eſt primum. lxix h

Mores pudici gratiores eē ſolēt i pulcro corpe. lxix b

Senes eſt equum ſenibus ſequi. lxx e

Pares cum paribus faciliter congregantur. Ibidem

Quantā feneſtram ad nequitiam pateſeceris.tibi autē porro vt nō ſit ſuaue viuere. lxxi c

Omnes deteriores ſumus licentia. lxxi d

Itan comparatā eſſe homim naturam oīm aliena vt melius videāt atq̧ iudicēt:q̄ ſua.an ea ſit quia in renā aut gaudio ſumus p̄pediti nimio aut egritudīe. lxxii p

Multa fert libido. lxxiii m

Contumelia eſt hoiem amicum recipe ad te.atq̧ eius amicam ſubagitare. lxxiii e

Noſtrum eſt intelligere vtcunq̧.atq̧ vbicūq̧ opus ſit obſequi. lxxiii o

Optata loquere. lxxiiii b

Nec ſtulticię tua iuſticia ſit aliquid preſidii. lxxv. h

Malo decet facilitas multa. lxxv K

Nō licet hoiem eē ſepe ita vt vult ſi res nō ſinit.lxxv.z

Nihil tā difficile qui q̄rēdo inueſtigari q̄at. lxxvi g

Amica & ſi impudica es :dummō amatori placeat: ab eo cōmēdaſ:amore eum impellente. lxxvi g

Deoꝝ vita leticię eſt plena & felicitate. nulla triſticia admixta. lxxvii p

Recta via rem narret ordine omnem. lxxvii b

Mulieres nil aliud curant.nil aliud agūt: q̄ quomō aliquid ab amantibus extorqueant. lxxviii n

Vix in primis ex plebile deſideriū illius rei eſt quā diu optauimus:ſed eius poſtea indies paulatim nos ſatietas capit: lxxxviii d

Ius ſumum ſepe ſuma malitia eſt. lxxix h

Nulla eſt tam facilis res quę difficilis ſiet q̄ inuitus facias. lxxix a

Multa iniuſta ac praua fiunt moribus lxxx K

Vultus quoq̧ hoim fingit ſcelus. lxxxi n

Nouū id flagiciū ē te aliis cōſiliū dare:foris ſape: tibi non poſſe te auxiliarier. lxxxii y

Voluptates q̄ licet in p̄ſentia ſunt ſuaues . ſp tn̄ ſecū iunctam haben penitentiam. lxxxiii K

Matres omnes filiis in pctō adiutrices & auxilio in paterna iniuria ſolent eſſe. lxxxiii g

Hoc patriū ē potius cōſueſacere filiū:ſua ſponte recte facere non alieno metu. lxxxiii o

Hoie ipito nunq̄ quicq̄ iniuſtius eſt. lxxxix c

Qui niſi quod ipe facit rectū putat. ibidem.

Id laudi duces quod factū eſt in opia. lxxxix K

Pecuniā negligere i loco iterdū maxim lucrꝝ ē. xcii m

Abſquis hoie bn̄ficiū cum opꝰ ē accipe gaudeaſ xciii a

Vereor corā te laudare animus aſſentandi magis q̄ q̄ habeam gratum facere exiſtimes.

Iſtuc eſt ſape nō quod ante pedes mō eſt videre ſed etiā illa que futura ſunt proſpicere. xcvii d

Deniq̧ inſpicere tāq̧ in ſpeculo vitas hoīm iubeo:atq̧ ex aliis exemplū ſumere ſibi xcviii x

Vt quiſq̧ vult ſuū eſſe ita eſt. xcviii y

Pii eſſe debemus in pentes in ſanguīe nobis iūctos ad neceſſitatē.pcipue aūt pii dēmus eē i deū. xcix b

Verum nimia illic licentia profecto euadet in aliquod magnum malum. C i

Lupus eſt in fabula. Ci g

Simulare certe eſt hominis. Cvii s

Ita vita ē hoim q̄ſi cū ludas teſſeris ſi illud quod maxie opus ē iactu nō cadit illud quod cecidit forte id arte vt corrigas. Cvii y

Vetus verbum hoc eſt cōmunia eſſe amicorum inter ſe omnia. Cx y

Multa in homine ſigna inſunt. Cx m

Vnū hoc vitiū ſenectus affert hoibus attenciores ſumus ad rem omnes q̄ ſat eſt Cx z

Nunq̄ ita q̄ſq̄ bn̄ ſubducta rōne ad vitam fuit q̄n res etas vſus ſemper aliquid aportet noui. Cxi a
Facilitate nihil ſeſſe homi melius neq̄ clemētia cxi f
Vetus verbū hoc eſt Cōia eſſe amicoꝝ iter ſe oīa cx y
Multa in homine ſigna inſunt ex ni vnum hoc vitium ſenect⁹ affert hoib⁹ attētiores ſum⁹ ad rē oēs q̄ ſat'ē cx z
Quam iique comparatum eſt hi qui minus habēt vt ſem per aliquid addant diuitioribus. cxviii l
Preſertim vt nunc ſunt mores.ad hoc res redit.ſi quis qd reddit magna habenda eſt gratia cxix h
Inſticia eſt aduerſus ſtimulum calces cxx a
Quod ſors feret feremus equo animo cxxi g
Ita pleriq̄ igenio ſumus oēs nr̄i noſmet penitet cxxiii p
Fortis fortuna adiuuat cxxiiii x
Similia omnia omnes congruunt cxxvi K
Vnum cognoris omnes noris ibidem.
Iudices ſepe propter inuidiam adimunt diuiti: aut propter miſericordiam addunt pauperi cxxvi e
Non rhete accipitri tēditur & miluo qui male faciunt nobis illis qui nihil faciunt nobis tēditur cxxviii f
Quot homines tot ſententie cxl h
Q̄ꝗſit factū legibus reſcidi poſſe.& turpe inceptu ē cxl K
Tedet iam audire eadem milies cxli c
Ego meorum ſolus ſum meus cxliiii q
Mulier mulieri magis congruit cxlvii i
Compoſito factū eſt quo hanc amans habere poſſet ſine dote xlviii c
Dii veſtram fidem qua ſepe forte temere eueniunt que nō audeas optare cxlviii d
Noſtrapte culpa facimus vt malos expediat eſſe dum nimium dici nos bonos ſtudemus & benignos cxlviii a
Heus heus quanta hec mea paupertas eſt tamen aduc curaui vnū hoc quidē vt mihi eſſet fides
Ludificamini inepti veſtra puerili ſentētia nolo:volo:vo lo nolo cliii m
Om̄es mulieres eadē eque ſtudeāt nolihtq̄ oīa neq̄ declinatā q̄cq̄d ab aliaꝝ ingenio ullam repias clv e
Aeque ſtudium eſt ſimilis pertinaciaq̄ mulieꝝ. ibidē
In eodē oēs mihi vidētur ludo docte ad maliciā clv K
Mater quod ſuaſit ſua adoleſcens mulier fecit mirādum ne id eſt clxix d
Multum valet ad ſuadendum laudatio eius apud quem laudamus clxx m

Directoriū artis Comice.

Virt⁹ ē vt argumēti narratōe actio ſcenica videaī.iii.ſcena i
Ita pitiā comedie populus teneat vt res agi magis q̄ narrari videatur. iii.ſcena.i.
Vnde nomina ſeruorum ſint comicorum vii y
Sententie que a pronominibus incipiūt ſeria ſemper atq̄ vera promittunt x z
Periculū comicū fit ex executōe conſilioꝝ xii ſce.ix
Iurgium repetit & turbulentam orationem
Prudentia & ſagacitate & quod ſupra dixit non penitu it idem repetere xii b
Omnes res conſulto conſilio ſimul agere.videntur tamē oēs reꝝ exitus inopinato ludificantur xiii ſce. x
De improuiſo reſpicere xiii d
Corrigit dictū vnius pſone p dicta alterius xiii n
Omnia extenuat vt audiat conſteri xiii n
Verſipellis eſſe debēt celare vultum xiii z
A ſumo ad imum opponi xiii a xv q
Fallitur per nimiam ſagacitatē xiii.ſcena.xii.ſiſ'ei eadē.
Caſu putat ſpectator veniſſe puod conſilio ſcriptorū factum ſit referre priora dicta xv v
Sepe interrogat de re quā tamē aſtute intellexit xvii d
Productiones comici ſtili ad fucum orationis poſite.
Perturbatio in qua oēs iter ſe reddūt offenſi xviii.ſce.xvii
Aſſeueratio eſt ſi a noie incipias cū quo loquaris xx h
Cui comedia ſit dicata xxi h
Crebro interrogat vt ſe ignariſſimū oſtēdat xxi i
Conuenit iudicem multa indagari xx K
Nul'triſtis debet recedere aut i.puiſus videri xxvii.ſc.xxv
Gratulatione cepit omne compendium xxvii h
A pſonis ad geſta cū varietate tranſitum fecit xxx q
Exemplum ponitur q̄ non ſue poteſtatis ſit qui amat. xxx ſcena prima.
Impaleata poetis comicis ſeruos dn̄is ſapientiores fingere quod idem in togata facere non licet xxxi o
Nihil exquiſitum quod non ſit expreſſum vt nihil addi poſſit. xxxiii K
A tempore inducitur exprobratio xxxiii p
Vbi veſtigia repiunt ſupeſt interrogatio xxxvi t
Artifex ſumus q̄ etate non pōt nature attribuit xxxvi i
Molli deſcenſu ad conſilium peruenitur xxxvii q
Comici ſemper ea oſtēdunt fieri ab altero vnde alterius pſone qui aſcēdiſſe ipſe non poterat xxxviii f
Diſciplina eſt comicis ſtultas ſententias verba que vitioſa aſcribere ridiculis impitiſq̄ pſonis xxxix r
In bn̄ficiis dꝫ q dedit obliuiſci memiſſe q̄ accepit xl g
Ex longinquitate ponderis dignitas menſuraī xl z
Mun⁹ ad Preciū reuocauit vt ad auariciā cōuerteret xl a
Eclipſis ethica i qua plus vultu ſignificaī q̄ verbis xli K
Conceditur ſecū loquētibus multa tranſcēdere que tacite intelliguntur xli ſcena viii
Inſinuatio pſone p ꝓloquiū cui narraturus eſt xlii
Verba geſtū:vultuq̄ indicāt exeuntis xlii ſcena ix
Facete repetit vera eiſdem interrogationis xliii o
Interrogationibus deſcribit vultum dicturi xliii q
Decet a ſalutatione incipe luculente dictum xliii r
Oſtēdit quid ferat argumētis xlvi t
Familiare eſt iratis aduertere ſe ad aliam pſonam ab ea i quam commoueantur xlvi h
Contra firmam argumētationē aliquam eque firmā ad firmiorem opponimus xlvii
Satis credit mutatā eſſe cū ipſe mutatus ſit xlviii d
Plures ſentētie cōgruūt q̄ ad audaciam xlix e
Facetū cū rebus magnis res ridicule diriuētur l
Vim habent ad delectandū in comediis ſeuere ſentētie cū a ridiculis pſonis proferuntur l i
Loqui ſolēt plus geſtu q̄ verbis cōcite & cōmoti ira l y
Vani impetus exitum ſemper accipiunt li d
Acriter iratoꝝ eſt ea repetere que proxime dixerunt quibus iraſcuntur li z
Plus infertur q̄ interrogatur reſpōſionis breuitas attulit compēdium ꝑquirētis ne plura interrogaret liii d
Tragicus aparatus delitias memorat qui picula cogniturus eſt lv b
Suaue eſt neſcire pſonas quid agat poeta lvi
Facilius flectiī cū quo nō pugnam⁹ vt cōſentiat lviii K
Varie pſone exprimuntur in comedia quibus ars comica nobilitatur lxi r
Amātis ſolicitudo exprimiī cui expectāti hora dies.dies annus videī.Amor eni res ē ſuſpitiōis plena lxvi.ſce.iiii
Ibi quoq̄ bene amantis exprimit affectū qui ſemp om̄ia in deterius ſuſpicatur
Amabant veteres de proximo ſimilia dicere lxix x
Mulieres conſueuerunt eſſe impitiores viris & multis ſuperſtitionibus detineri lxxv m
Bene deliberantē de re aliqua exprimit dialogiſmus acuti ingenii in multa cogitatiōe verſantis lxxvi ſcena xi
Aliquid incepturi multa ꝓponere ſolēt & affirmare & reuellere quod ſit faciēdum vel relinquēdum lxxvi h
Fingit ſe credere amico q̄ fidū cognouerat lxxx h
Cū ad exitū ꝓperat fabula fallacia detegiī lxxxi.ſce.viii
Iactationis ſpecies ē fingere ſe nō aſtutum dum videt alterum ſtultiorem lxxxi b
Perſonā abiectā delegit que deludibrio habeī lxxxii z
Interuenit pſona cuius grā pax cōciliet ita vt oīa tranqlla ſint & cōpoſita put comedie finis poſtulat lxxxv.ſce.xxii
Alterius verbis quid faciat alter oſtendit xc c
Aduerte vigilāte poetā q̄ vt vbicūq̄ vocē tragicā extulerit

rit ſtatim pſonã inſanam id dicere faciat xci d
Ab etate iunatur ſentẽtia loco xcii h
Propriũ ẽ mulieꝝ cũ loquuntur aliis blandiri xcv K
Seruũ currẽtẽ exprimit nũciãtẽ mala multa xcv. ſce. viii
Queſturus de hoĩe ſeculum accuſat prius xcvi i
Magis ridicula eſt aſtentatio ſi quis maxime laudetur q bus maxime caret xcviii
Effundit queremonias dolẽs ſe eſſe ſuſpectũ ciiii ſce. xvi
Clemẽtie genus eſt aut omne ignoſcere aut crimen in leuius commutare cvi x
Moris eſt exẽplo linire quod purgare nõ poſſis cvi b
Moris eſt iratis ab vltio verbo cõtradicẽtis linire cvii b
Vbi non inuenit quid digne loqueretur ab interiectione incepit cix f
Iuſte irati omiſſa ſeuitia ad rõnes ſepe feſtinãt cx r
Vide ſingulas ſillabas imbutas amaritudine ruſtica atq; agreſti cxi n
Naturam ſecutus eſt qui artem ignorat x av
Multa oratorie maluit generaliter dicere q̃ querere ſpecialiter quod inuenire non poſſit cxv a

FINIT.

Quid comedia. vnde dicta. quot eius ſpecies. quot membra. quotq; actus ſunt.

Omedia ſcđm grecos eſt & priuate ciuiliſq; fortune ſine ꝑiculo vite cõprehenſio. Comedia ſcđm Ciceronẽ eſt imitatio vite ſpeculum conſuetudiuis & imago veritatis. Dicitur autem a greco quod indicat Pagos & ode cantus. Nam vt ait Varro iuuentus attica circumuicos ita ire ſolita fuit. & queſtus grã hoc carminis genus exercebat. Vel dicitur a greco hoc eſt comeſatione que olim in hmõi fabulis amantium fiebas. Tragedia vt refert diomedes eſt heroice fortune in aduerſis cõprehenſio. Dicitq; hoc eſt a tragos quod eſt hircus & cãtus. qm̃ olim auctoribus tragicis hircus premiũ cãtus Proponebat. vt Horatius in arte poetica. Carmine qui tragico vilem certauit ob hircũ. Vel q vtrem ex hircina pelle vino plenũ pro premio capent. Virgi. Vncti ſaliere ꝑ vtres Tragedia aũt heroas regeſq; cõtinet & ſp infelices exitus habet. Vnde Euripides roganti Archilao regi vt de ſe tragediã ſcriberet abnuit. ꝑcatuſq; deos eẽt ne qđ ſibi accideret tragedia dignũ. Comedia cõtra ciuilis priuatoſq; & felices exitus habet. Primi poete comici fuerũt. Saſſaron. Rullus. ac Magnes. hi veteris diſcipline iocularia nec ſcite nec venuſte pronunciabãt. Secũda etate fuerũt Ariſtophanes Eupolis Cratinus. q vitia ſectati acerbiſſimas ſcripſerũt comedias. Tertia etas Menandri & Philemonis fuit: qui oẽm comedie acerbitatẽ mitigauerũt. Horum fabulas Romani tranſtulerũt. Primuſq; Liuius andronicus ſcripſit. Sunt q velut epicarmũ in inſula Cœo exulantẽ primum hoc carmen frequẽtaſſe. & ſic a Cœo comediã dici. Comediaꝝ quedã ſunt togate ſic dicte: vt ait Diomedes q oĩa in publico honore cõfuſa cernebãtur Que togate poſtea in ꝑtextas & tabernarias diuidebãtur. Togate ſunt que ſcribũtur ritu habituq; togatoꝝ. i. romanoꝝ. vt grece fabule a grecoꝝ pallio palliate dicũtur. Sed q̃uis togata genus ſit ſub quo & ꝑtextate & tabernarie reponũtur: tñ pro tabernaria ponitur. Pretextata habet argumẽtũ magiſtratuũ qui pretexta vtũtur & imperatoꝝ & principũ romanoꝝ. Tabernarie ab humilitate pſonaꝝ & argumẽtoꝝ appellãtur. Nam tabernas pauperꝝ domos habebãt que priſcis tpibus ex tabulis cõficiebantur. Attellanæ dicunẽ ab atella Aſeoꝝ vrbe vbi repte ſunt. He ſunt argumẽtis dictiſq; iocalibus ſimiles ſatyricis fabulis grecis. Planipedes comedie dicunẽ grece mimi. latine vero planipedes q actores neq; ſoccis neq; cothurnis prodeũt in proſceniũ aut pulpitũ. Sed planis. i. nudis pedibus. Membra comediaꝝ tria ponebãt greci. Diuerbia. Canticũ. Choros. Diuerbia ſunt ꝑtes comediaꝝ in quibus diuerſoꝝ pſone verſantur. Perſone aũt diuerbioꝝ aut due ſunt aut tres raro quatuor / plures adhibere nõ licet in canticis vna dumtaxat poni debet. aut ſi due fuerint ita ponũtur vt ex occulto vna audiat nec loquaẽ. ſed ſecũ ſi opus fuerit verba faciat. In choris numerus pſonaꝝ diffinitus nõ eſt. quia oĩes cõiuncti canentes concentũq; faciẽtes pro vna voce habẽtur. Comedia tñ vetus chorus fuit. Sed paulatim ex numero pſonaꝝ aucta in quinq; actus ꝑceſſit. Paulatim deinde attenuato choro ita ad nouã ꝑuenit vt nõ modo non ſit chorus ſed ne locus quidẽ illi relinquatur. Quapropter quinq; actus qui in comedia ſunt difficile eſt noſſe in latiuis ſublato choro q ſe interponẽs actus diſtinguebat Eſt aũt comedia quinq; partita ita vt ꝑs prima argumẽtũ explicet. Secũda agi iam cepta ad finẽ deducere cupit. Tertia ꝑturbationem affert & impedimẽta & deſperationẽ rei concupite. Quarta remediũ interueniẽti malo affert. Quinta adoptatũ exitũ cuncta perducit. He itaq; quinq; ſunt principales comedie ꝑtes que dicũtur actus. hi aũt neq; plures neq; pauciores eſſe debẽt. Horatius. Neue minor quinto nec ſit productior actu. Fabula que poſci vult & ſpecta reponi. Actus aũt vnus interdũ multas ſcenas habet. Actio vero eſt ꝑs ſecũdaria que qualibet ſcena cõtinetur vtputa partus Glicerii.

TERENTII EPITAPHIVM.

Natus in excelſis tectis carthaginis altæ
Romanis ducibus bellica præda fui
Deſcripſi mores hominũ iuuenũq; ſenumq;
Qualiter & ſerui decipiant dominos
Quid meretrix qđ leno dolis cõfingat auarus
Hec quicunq; legit. ſic puto, cautus erit.

THERENTII VITA EXCERPTA DE DICTIS. D. F. PETRARCHA.

DE Terentij vita in antiq̄s libris multa reperiuntur. Plura etiā in modernis ſcripta per varios ſcholaſticos rerum ignaros: veris falſa miſcentes. Illud primū rei totius fundamentū. Multi ponunt carthaginenſem patria fuiſſe Terentiū. Quod aut dubie veꝝ ē ſicut epithaphiū eius clare indicat. Quāuis hoc ip̄m q̄dem negent vt inferius patebit. Cæterum & q hoc dicunt vero huic falſum ill'd implicant. Dicūt eni Scipione Romam reuertente euerſa Carthagine interfecto. Annibale hunc terentiū inter cæteros captiuos ſolutū & pileatū inceſſiſſe poſt triumphalē Scipionis currū: q̄ res multipliciter a veritate ſemota ē. Nā in primis Scipio carthaginē q̄dē vicit: & tributariā fecit. Nō euertit tn̄ ip̄am carthaginē. Sed nepos eiꝰ adoptiuus Africanus mīor. Annibalē p̄terea bello vicit fugauitqꝫ ſed nequaqꝫ interfecit. Nempe qui victus in Aſiam profugit & ſub antiocho rege Siriæ militans conſilio atqꝫ opera ſua & regis potentia nouū cū romanis bellū denuo geſſit. Quæ hyſtoria oībus q in talibus ingeniū exercēt pleniſſime nota eſt. Deinde ſcipionis triūphātis currū, nō hic Terentius pileatus ꝓſecutus eſt. Sed alter huius nominis, romanus ciuis. Et vt Valerius Maximus teſtat̄: prætorea familia ortus & inter paucos ſenatorij ordinis ſplēdidus. Qui etiā poſt id tp̄s tūc ſcilicet quom Scipionis frater accuſatus eſt, rome præturā geſſit Hic ergo triūphantis currū Scipionis, ꝓſecutus eſt pileo capiti impoſito q̄d donatæ libertatis ſignum erat. Quattuor milia ſiq̄dē romanoꝝ ciuiū q bello punico capti erāt & in ſeruitutē redacti, victor Scipio liberatos in patriā reduxit. Inter q̄s fuit hic Terentius de q̄ dixi, & tā memor bn̄ficij accepti, tamqꝫ ſingulariter an̄ oēs gratus, vt p oēm vitā liberatorē ſuū Scipionē, omni obſeq̄o ac patrocinijs debita veneratōe coluerit. Triūphi aūt die poſt eū pileatus inceſſit hoc ē liberti habitu: quaſi p illius viri virtutem ſe libertati redditū populo romano pileo teſtāte denunciās, q̄ oīa apud Tytū Liuiū celeberrimū hyſtoricū nota ſunt. Sed minus miror ſcolaſticos hoc errore deceptos. Cū paulus Oroſius hoc ſcripſerit de q̄ admodū mirarer niſi ꝙ interdū magna q̄dē ingenia & in multis occupata & inter difficultates erecta equoꝝ inſtar, ꝓpter incautā ſecuritatē in plano ceſpitāt. Idētitas noīs: ni fallor: errorē fecit q̄d ſcilicet vterqꝫ Terentius. Sed circūſpectus hō nō vidit q̄d ſe oculis ingerebat. In primis diuerſitatē cognominum q̄ ad diſcretionē noīm ſunt inuēta, q̄d ſcilicet ille Terentius Culeo. Hic Terentius Afer vt tituli huiꝰ operis indicāt. Ille romanus. Iſte carthagīnēſis. Ille ē ſeruitute in libertatē. Iſte aūt cōtra ē libertate ī ſeruitutē ductꝰ. Ille ſenator. Hic pœta. Ille iā ſenior euo. Hic puer eo tp̄e q̄ a romāis ducibꝰ captus ē. In qua captiuitate ob elegātiā moꝝ ad magnoꝝ venit amicitias. Vtqꝫ ait Euſebius libro de tp̄ibꝰ, ob īgeniū & formā libertate donatus ē. Inter tot diuerſitates fallere vna nō debuiſſet idētitas. Hic ſane terētius a pricipio iuuētutis ſuæ fert̄ a terētio q̄dā lucano emptus a q̄ & nomē ip̄m fortaſſe potuit accip̄e: aliter antea dictꝰ ap̄d ſuos. De hoc tn̄ p̄ter cōiecturā hēo nihil. Id q̄d cōſtat lrās latinas romæ didicit ad pœticā ꝓnus: & p̄cipue comœdiā. q̄ in genere facile vt mihi videt̄ oēs an̄ ſe vicit. Nā ſeq̄ntes etiā a ſcribēdo deterruit. nec fere quē nouerim comœdie ſcriptor clarus poſt terētiū fuit. ſcripſit comœdias forſan plures: ſed q̄ habēt in māibꝰ ſex ſunt q̄ p ordinē hoc volumine cōtinent̄: qꝫuis ip̄e ordo nō in oībꝰ voluminibꝰ vnꝰ ſit. vtcūqꝫ vero ſint aliæ. vbique pr̄ia oīm ē. Andria, quā comœdiā priuſqꝫ ædilibꝰ vēderet: & vt Euſebius idem ait: Cecilio multū ſe mirāti legit. De materia comœdiaꝝ loq̄ ꝓlixū eſt. De expoſitōe ꝓlixiꝰ. Sed cuiuſqꝫ materiā in argumēto eius per breuiter cōprehenſam lector inueniet expoſitionē ſtudio & ingenio molicet̄. Vt nempe ait Rufinus Comædia Terētij concynna ē argumēto cōſuetudine cōgrua vtilis ſentētijs grata ſodalibus & apta metro. Hic aūt noſter Terētius Euſebio teſte in archadia defunctus ē. Sed q̄d plura: Ille diuus Hieronimus hūc noſtrū Terētiū inter quatuor pœtas duos ſcilicet græcos humeꝝ Menandrū duos vero latinos Virgiliū & hūc ip̄m Terētiū cōmemorat. Hic ꝙ græcā nouiter linguam q̄a inſectatus Menādrū græcū ſignāter in primis quatuor Comœdijs Andria: Eunucho: Heauton: & Adelphos plane oñdit̄ hæc vel noticiā hn̄dam: vel ad errorē declinādū breuiter de Terētio dicta ſunt.

THEATRVM

Acta ludis megalenſibus. M. Fuluio ędilibus: et. M. Glabriōe. Qu. Minutio Valerio curu libus egerūt. L. Attilius latius p̄neſtinus: &. L Ambiuius turpio Modos fec̄ Flaccus claudij fili⁹. tibiis paribus dextris & ſiniſtris ē tota gręca edita. M. Marcello. & Sulpitio cōſulibus

non vere .i. que credebatur
a b ſoror
Ororem falſo creditam me-
.i. Criſidis .i. natione .i. ex ādro in
c d vel patria e ſula maris
retriculę genere Andrię gly
illā puellā .i. ſtuprat
f g h in-
ceriū viciat Pamphilus: gra-
p̄gnata .ſ. vbi Glicerū .i. ſancte. p̄mittit
i pamphilus. k
uidaq; facta dat fidem vxorē
pam⁹ deſtinauerat
pam⁹ futurā eſſe Symo l ſcilicȝ
ſibi fore hāc: Nam ei aliam pater deſponderat gna
.i. ſenis ciuis athenienſis .ſ. Symo depre-
nomine philomenā .i. poſtquā m hendit ꝯgnouit .i. fin-
tam Chremetis: Atq; vt amorem comperit: ſimu-
git .i. faciendas .i. volens .i. quem animū
n
lat futuras nuptias: cupiens ſuus quid haberet anī
pam. callidi .i. admonitiōe ſubire nuptias que
ſerui apparabantur ei
filius cognoſcere. Daui ſuaſu nō repugnat Pam-
.ſ. amata a pamphilo q̄ poſtq̄
reuera erat paſſibula o
philus. Sed ex glicerio natum vt vidit puerulum
pater philomene .i. matrimōium non q̄ eſſet ſȝ qui
deſponſate .i. renuit ꝯtrahi cū pam⁹ futurus ſperabat .i. expellit
Chremes: recuſat nuptias: generum abdicat:
.i. ſtatim p⁹ ꝯuerſionē factā p̄ter ſpem .i. que ꝯgnita .ſ. in vxorē
perturbatioum ⁊ rixaꝝ oim q fuit alia Glicerū
Mox filiam Glicerium inſperato agnitam: hanc
Chremes philomenā ciui athenienſi .i. in vxorem
r
Pamphilo dat: Aliam Carino coniugem:

a Sororem falſo Creditam: Sororē accuſatiuus nō habet creditā pro adiectiuo: ſed pocius ab eo vt dici ſolet regitur. Eiuſmodi eni participia paſſiua plerūq; copulant ſimiles caſus: vbi caſus ſequēs ſignificat rē cōiunctā vel eādā cū an̄cedēte. Soror inqt labeo: appellata ē ꝙ q̄ſi ſeorſum naſcit̄: ſeperatq; ab ea domo in qua nata eſt: et in aliā familiā tranſgredit̄. Fratris vero vocabulū Publius nigidius recto interp̄tamēto interp̄tatur: frater eſt dictus quaſi fere alter.

b Falſo. Eſt ablatiuus poſitus pro aduerbio qualitatis

c Meretriculę. Meretricula diminutiuū eſt a meretrice: ſic poſitum per contemptū. vt cum homūtio appellatur aliquis vl' homūculus vel homullus. vel homullulus vt priſtiāus habet de dimīutiuis. quatuor eñ de cauſis proferūtur dimīutiua. p̄mo gratia ſignificatiōis vt regulus paruus rex. Gratia vrbāitatis et vitandę arrogātię vt ingeniolum. Gratia adulationis vt corculū ocellus. Gratia contēptus. vt homūtio.

d Genere. Genus interdum dicitur tota cognatio qui ab eodem principio originem ducunt: vt Romani a Romulo Nam primi reges fuerunt. patreſſamilias ex quibus genera propagata ſunt: et ciuitates coniūcte. (vt ait ariſtoteles) primo politicorum. Interdum genus refertur ad nobilitatē. vt familia. Ad copias ait donatus Item genus aliquando eſt progenies aliquādo genus vt iam dictum eſt: aliquādo ipſa generatio. Genus autē putatur dictum (vt refert Feſtus) age grece quod eſt terra latine. ⁊c̄ poſſimus quidē dicere imitati Therētium. habeo matrem genere cenomanam.

e Andrie hic adiectiuū ē ab andro deriuatū

f Glicerīū. dicit̄ dulcis amor. dicit̄ eciā glicera Marcialis in. xi. formoſā glicerā amat luperc⁹

g Viciat. Viciare a vicio deductū. Interdū ſignificat vicioſe agere aliquid. Perſius. Ne liceat facere id quod quis viciabit agēdo. Interdū ſignificat viciū et ſtuprū afferre puellæ nō ſine eius vicio et quaſi vitupatiōe qui affert.

h Pamphilus: quaſi totus amans a pam. quod eſt totum . & philos amor quo nomine fuit quidā pictor teſte Quītiliano eximius qui multa ratione depinxit.

i Dat fidem. Vir. Accipe da q; fidem. i. accipe meam promiſſionē. et da mihi viciſſim tuam. Dicimus enim quamcunq; fidem pro me dederis eam pręſtabo. i. exequar quicquid de me promiſeris.

k Vxorem ab vngendo dicitur vxor (vt ait Dona) ꝙ puellæ cum nuberent maritorū poſtes vngebāt. et eis lanā figebāt. Ennius exinde inquit tarquiniū bona femīa lauit & vnxit. Inde vxorius dicit̄ qui vxori ſeruit ait Seruius

l Deſpōderat. deſpōdet filiū pater ducturū in vxorē filiā quā petit. Pater autē ſponſæ a quo peti puella ſpondet ſe daturū filiā nuptū adoleſcenti a cuius patre petitur. Nā vt Seruius ſulpicius in libro quē ſcripſit de dotibus inqt. Sponſalia in ea parte Italie quæ latium appellatur hoc more autē iure ſolita erāt fieri: Qui vxorē ducturus erat: ab eo vnde ducēda erat ſtipulabatur eā in matrimōium ductum iri. Qui daturus erat itidem ſpondebat daturū. Is contractus ſtipulacionū ſponſionumq; dicebatur ſponſalia. Tum que promiſſa erat ſponſa appellabatur qui ſpoſponderat ducturum ſponſus. ſed ſi poſt eas ſtipulationes vxor non dabatur. aut non ducebatur qui ſtipulabatur ex ſponſu agebat Iudices cognoſcebat. iudex quamobrem data acceptaue non eſſet vxor querebat. Si nihil iuſtæ cauſæ videbatur. litem pecunia eſtimabat: quantiq; inter fuerat eam vxorem accipi aut dari eum qui ſpoſponderat: aut qui ſtipulatus erat cōdemnabat. Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit Seruius ad id tempus quo ciuitas vniuerſa lacio lege iulia data eſt. Hec eadem Horatius ſcripſit in libro quem de nupciis compoſuit. Hęc Gelius.

m Comperit. .i. cognouit. Inde dici ſolet compertū eſt mihi vel habeo exploratum et perſpectum:

n Nupcias futuras. Futurus interdū a ſum es retinet ſignificationē Interdum a fio fis fit vt hic. vocis tamē formatōne a neutro deriuatur ſed a verbo antiquo fuo fuis futum: futu. quod in deſuetudinem abiiſſe cōſtat retinēs tantum fui preteritum: quod verbo ſum es. eſt. accōmodamus:

o Puerulum .i. puer propriū diminutiuū fit puellus. vt a puera quod dicebatur puella: quod autem puerulus dicitur: potius a puerus nominatiuo manare iudicatur.

p Abdicare. eſt expellere a bonis filium dum viuit pater. Exhęreditare vero eſt filium a bonis paternis expellere poſt mortem patris. ſed abdicare eſt grauius. quod ni ſe exhęreditatiōem continet.

q Agnitā. Agnoſcimus enim vetera. Cognoſcimus noua.

r Coniugem. Coniuges dicuntur: eo ꝙ indiſſolubili vinculo matrimonii coniūguntur:

Andria insula
Phania
Pasibula
Biria
archilis
Obstetrix
Misis
Crito
pasibula
Philomena
Cremes
Pamphilus
Dromo
Symo
Sosia
Dauus

Argumenti lucidior ſcd'm hanc figuram declaratio

Argumentū̄ eſt res ficta:q̄ tamen fieri potuit.vt argumēta Comœdiarꝝ.Ita deſcribit a Tullio in nouo rethoricorꝝ
primo.Eſt aūt oratio præuia/breuiter/totius Comœdiæ ſeriem & ordinem continens.Et hanc pſcire neceſſe eſt:
vt clarior in Comœdiā/ad actuſq; eius oēs /aditus fiat.Cū aūt doctor melius doctrinare nō poſſit:q̄ cū ea
quæ dicit:ad oculū diſcentis realiter demōſtrat.Id ego facere ſtudui p hoc ꝙ ad argumentorꝝ declaratione Comœ
diarꝝ oim vnā principalē ſculpſi figurā:in qua intuitu vno ſimplici/reſpectus pſonarꝝ cernitur oim:qualiſq; per
ſonarꝝ altricantiū quadripita:& ptialis diuiſio.Medii q̄q; Comici ſupuenientis ſemp in mediū locatio.Amanti
umq; p linearꝝ tractus cōtraria poſitio.Has aūt ita (vt Comœdiæ totius fundamētū habere volentibus)lōge ſu
ſpēſionis labor abſit:nō ſine laboribus redegi.Attentas igit o lector præbe aures:& quis ſit figuræ huius Comœ
diæ prime/intellectus carpe.Vides primo ædes aut domicilia quattuor:ante earundē fores pſonarꝝ ſectas ſtantes
totidem.Stat primo maior Comœdiæ agentis pars.Symo ciuis athenienſis cū ſuis ſeruis & filio ſuo Pamphilo
Qui filius cū ex ſuo arbitrio viuere inciperet:incœpit amare quandā puellam dictā Gliceriū:cui & fidē eā vxorem
velle ppetuo tenere dixit:ſtuprauit:in pgnauit.Illa depicta iacet pturiens in domo ſupiori contrarie oppoſita Cri
ſidis ſcilicet:que mulier erat aduena ex andria inſula:athenis aliquādiu morā traxit:Ibiq; finalis necis diſpendia
ſoluit.Prius tn̄ naufragio in mari ægeo facto.puellā q̄ ex naufragio enatauerat forte quæſtus cauſa cū forma erat)
ſuſceperat:q̄ cū nomen eius neſciret Gliceriū ē vocitata:q̄; & honeſte educauit & amauit plurimū ita ꝙ omnes
illā vt ſororē Criſidis reputabant.Ideo Criſide mortua bona relicta Gliceriū vt ſoror habita quiete poſſedit.Hanc
vbi amare ſuſpicabat pater Symo Pāphilū:ſimulat fiendas nuptias cū philomena filia cuiuſdā ciuis athenienſis
ſcilicet Chremetis:vt ptemptaret filiū an aliā amaret/necne:quia ſi amaſſet aliā/certū erat ꝙ nuptias fieri nō cōſen
tiret cū illa.Quod & feciſſet niſi a callidi ſerui ſuaſu Dauo ſcilicet vt conſentiret fuiſſet pmonitus.Ille em̄ ſeruus lō
ge ſua pualuit calliditate dn̄m Symonē:qui quāq; ſimulatione omī oēs celaret:pter ſoſiā libertū cocū eius quē ſe
creti & conſcii ſui pticipē fœcit.Dauus tn̄ ex cōiecturis veris nuptias fictas eſſe ratiſſime ſūpſit.Hic Pāphilo vt
cōſentiret ſuaſit:vt ne mora de nuptiis fiendis in eo ſtaret:ac p hoc patri ſe amore alieno nō captū eſſe oſtenderet.
Quid poſtea:ex falſa illa nuptiarꝝ fictione rumor in vulgū deſcēdit:nubere filiā Chremetis philomenam Pāphilo
tandem ad aures vſq; peruenit Chremetis patris philomenæ:qui de rumore(cum eū lateret)plurimū mirabatur
Acceſſit patrē Pāphili Symonē.De fictis nuptiis cū dicerent:veras fieri cōcluſerūt.Quod cū audiret Pamphilus
& Dauus:admiſſū ioco ſerio facto recuſare nō potētes:multas eis turbas dedit:Multo plures Carino ſocio Pā
phili q tū philomenā amabat:& rumori nō crederet:ſeruū ſuū Byrriā ad explorandū miſit.Deniq; miſſis ācilla al
terius iuſſu ancillæ archilis accerſitū obſtetricē leſbiā iret.Pāphilū duxiſſe philomenā vxorē audiuit.exhinc ſuam
herā Gliceriū deſertā eſſe ptimuit.Ita cū inter hos oēs turba & certatio eſſet Comica:& quō ſe ex his piculis eripe
rent deliberarēt/eorꝝ facto ex abrupto a Daui pſuaſu imitato ſenes ambos reddiderūt piter anxios:ſeipoſq; ma
gis.Diſpoſuit em̄ Dauus vt Symo tpe illo q̄ Gliceriū pareret an̄ oſtiū eius ſtaret & clamantē audiret.Puerꝝ natū
Dauus cū Miſide ante fores Chremetis poſuerūt:vt p hoc chremetē ad abdicationē generi & nuptiarꝝ pterreſceret
Quod p Dauū factū cū Symo ſentiret Dromonē vocat:Dauū iubet conſtringi quadrupedē trahi in piſtrinum.
Tūc ad extremā pſonarꝝ oim puentū eſt turbationē:pturbatione itaq; tali ſtāte neceſſe eſt vt aliquod ſupueniat me
diū turbā oēm āmouens:recōcilianſq; Comicas lites:Finē q̄q; Comicū q pſonis oibus optatus eſt pficiēs.Is ho
ſpes erat Chrito andrinus cōſobrinus Chriſidis.Ille cū mortuā Chriſidē audiuit vt eā in hereditate ſuccederet ad
uenerat.Votū eius cōſeq obſtāte Glicerio haud quiuit:ipa em̄ vt habita ſoror bona Chriſidis poſſidebat.Chrito
igit Gliceriū ciuē atheniēſem & Chremetis filiā eſſe veridico declarauit.Hoc pacto ꝙ q̄ndā naufragio facto apd
andriū inſulā illic eiectus eſt quidā atticus phannia dictus cū q̄ vna pua virgo:qd cū audiuit Chremes Phanniā
fratrē ſuū eſſe cognouit:& virginē filiā q̄ olim paſſibula dicebat.Hāc dat Pāphilo vxorē aliā Philomenā eius ſo
cio Carino,Dauus itaq; vinculis ſolutus finem Comicū omibus fœlicem & lætū dicit.

Poeta cum primũ animũ ad ſcribendũ. Principiũ factũ eſt a cõmendatiõe pſonæ ꝙ pudens: ꝙ honeſtus ꝙ prudens Terẽtius. a Poeta. Honore maiori poetam potius ꝙ̃ Terentium dixit: vt ipm hoc ipo nomine de quo laborat ornaret. iam meritũ poete dedit: poetam eundẽ dicendo: & ab animo eius quẽ defendit. Item omnis huius prologi intentio hoc agit: vt nouo poetæ veniã paret: & veteri odiũ: & vt ꝙ̃ maxime modeſtũ: minimeqꝫ errantem Terentiũ probet. b Appulit. Appellere ꝓprie dicitur cũ ex pelago aut freto quis ad litus acceſſerit

Virg. Hinc me digreſſũ veſtris deus appulit oris. P. in ſecunda lectione appulit fuit. ſed appulit magis vt Terentius. Nam poſtea ſic animũ ad vxorẽ appulit.
c Id ſibi negocii. Negotii modo ꝓ moleſtia cura non labore.
d Populo vt placerent. Vt ne non ſignificat modo non eſt coniũctio vt placerent.
o Quas feciſſet fabulas. Ad feciſſet retulit fabulas nõ ad placerent. & eſt figura Sylepſis. & bene feciſſet. nõ ſcripſiſſet. Vnde poetæ a faciendo dicti ſunt. Sic Virgilius Pollio & ipẽ facit noua carmina.
e Verũ aliter. Sic Virg. Maior rerꝫ mihi naſcitur ordo. Maius opus moueo. Non eñ hoc ſe legiſſe dicit. ſed quaſi ex ordine ipo natũ ſibi eſſe intelligit. quod itelligimus certũ ẽ. quod credimus pleruqꝫ falſum.
Aliter contra ſignificat: vt diis aliter viſũ eſt Verũ aliter euenire multo intelligit. Adeo nec præparauerat: nec intẽderat quenqꝫ ledere vt ſpe falſus / laceſſitusqꝫ hoc faciat.
f Opera abutitur. Vtimur fructibus rei quæ ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtrãtur. Abutimur quãdo ꝑdimus & rem & fructum. Nam vſui eſt ager / domus. Ab uſui vinũ / oleum & cetera hmõi. Cicero. nõ debet inqt ea mulier cui vir bonorꝫ ſuorum vſum fructũ legauit cellis vinariis plenis relictis putare id ad ſe ptinere. Vſus eñ nõ abuſus legatus eſt: ea inter ſe ſunt contraria. hoc in Topicis habetur.
g Non qui argumentũ narret. Qd' vere prologi eſt officiũ. Senſus hic eſt Propoſuerat quidã poeta noſter vt i prologis argumẽta narraret. ſed hoc iputat luſcio lauinio aduerſario: qui eum facere non permiſit quod propoſuerat maledictis ſuis ad reſpondendum eundem prouocans.

Prologus.

(Interlinear glosses: .i. q̃ñ — .i. ĩngeniũ — .i. ad cõponendũ poema — .i. applicuit — .i. illã ſollicitudinẽ — tãtũmõ — adhibuit — nemõ — cõpoſuiſſet .i. fabule — ſecus — cõtra — longe valde — poeta — .i. q: — .i. pſariõibus — labor: z induſtria — nõ bñ col locat — .i. pſer rim — g .ſ. poeta — fabule materiã vt ſa cere deberet — .i. vt natura — .i. lõga cõſuetudine — z i emulatiõe ĩueterati — purget detractiões z criminationes — dd vitupent z iprobent — .ſ. poete — .i. peſſo — o vos ſpectatores — poeta ille grecus — .ſ. bene — .i. tiligẽter attẽdite — grecas comedias ſic dictas — .ſ. eatũ hoc ẽ verã libet ſtũ vel utrã — bñ cognouerit — .i. cõiũctẽ vno verſu — .i. cogno uerit — .i. adeo — .i. materia — .i. diſſimilibus ſententiis — .i. ſtructura verborũ — .i. cõmoda fuerũt z apta — ſcꝫ latinam — greca comedia — .ſ. ipẽ poeta — .i. tradidiſſe — .ſ. ſareꝛ ſe eſſe — .i. tãqꝫ a ſe iuẽtis vel cõuenientibus — .ſ. male repꝛehendunt uoli — .ſ. quod ſequitur — imoꝛantur argumẽtanſ — qñ fedari aut maculari)

a Oeta cũ primũ animũ ad ſcribendũ
b appulit. id ſibi negotij credit ſolũ da
d ri populo vt placerent quas feciſſet fabulas. Verũ aliter euenire multo intelligit. nã in prologis ſcribendis
opera abutit̃: nõ qui argumentũ narret: ſed qui maliuoli veteris poetæ maledictis reſpondeat. Nunc quã
rem vitio dent quæſo animaduertite: Menander fecit andriam & perinthiã qui vtrãuis recte norit ambas
norit. non ita diſſimili ſunt argumento: ſed diſſimili
oratione ſunt factæ ac ſtilo. Que cõuenere in andriã
ex perinthia: fatetur tranſtuliſſe: atqꝫ vſum pro ſuis.
Id iſti vituperant factũ: atqꝫ in eo diſputant contami

h Sed qui maliuoli. Qui prout qui ergo mõ nõ ꝓnomẽ. Maliuoli primũ a natura maliuoli. Deĩde a tẽpore
i Veteris poetæ. Ab iuidia veteris. A ſigno emulatõis poetæ. Vetus pleruqꝫ referẽ ad laudẽ. Interdũ ad vituperationẽ vt hic. & alibi. Vetus veternoſus ſenex. Veterẽ ꝓ carioſi & ꝙ̃ſi rancidi poſuit: atqꝫ iõ maliuoli nõ crimib⁹ ſed maledictis. qd aũt iter maledictũ & crimẽ interſit Docet Cicero in tuſculanis. Veteris rõ i iuidie poetæ cã iſectatõis.
k Maledictis. Criminatio aduerſarii. Veteris poetæ maledictis reſpondeat. Quia ſenex luſcius ꝑdebat fabulas adoleſcentulo tunc Terentio elegãter maliuoli maledictis veteris. cõmendatio poetæ a perſona aduerſarii.
l Reſpondeat. Excuſatio reſpondentis quod non obſiſtat ſed reſpondeat m Nunc quã rem Quã qualẽ Vitio dent vituperent culpent. Vitupare eſt mala vitio dare & etiã bona. Vtrꝫ aũt nũc aniduertite / an nũc vitio dent. Et oratorie quaſi multa facit cũ vnũ ſupra dixerit. vt Vir. Deſiſte malũ cõmittere theucris. n Quæſo. Propoſitio eſt. o Animaduertite. Aduertite legitur & attendite. Vnde manifeſtũ eſt & aduertite & attendite nõ eſſe plenũ niſi addideris animũ. p Menander fecit andriã & perinthiã. Narratio eſt: & ꝓprie fecit. ſcribit eñ Terẽtius q̃ verba adhibet tantũ. facit Menander q̃ etiã argumentũ componit. Sed ſæpe ad laudẽ Therentii fecit ab eo ꝙ eas tranſtulit. q Vtrãuis. Prima ſcęna Perinthię pœne iſdem verbis q̃bus andria ſcripta eſt: cetera diſſimilia ſunt. exceptis duobus locis. altero aduerſus .xi. altero aduerſus .xii. qui in vtraqꝫ fabula poſiti ſunt.
r Non ita diſſimili ſũt argumẽto. Ordo ita nõ ſunt. ergo ita ſubdiſtinguẽdũ. ſed tñ diſcretio a ſupiorib⁹ & ẽ. nõ eñ ſupra ponſuit q̃dã. ita pro valde. s Sed diſſimili oratione ſũt factę ac ſtilo. Caute hoc. Potuit eñ dici quõ ergo ſunt due diſſimili oratione. Ita ne Menandrũ culpare videatẽ. ita adiunxit qd' laudis eſt oratione & ſtilo. Oratio in ſenſu eſt. ſtilus in verbis. Oratio ad res refertur. Stilus ad verba. Stilus nõ eſt in ſpe. ſed prolata oratione. Oratio aũt eſt in cogitatione & prolatu. Orationẽ in ſententiis dicũt eſſe. Stilũ in verbis Argumentũ in rebus. ergo in poemate oratio eſt. t Quę cõuenere in andriã. Apparet nõ de induſtria ſed caſu eſſe tranſlata: ea q̃ ex perinthia in andriã eo ſenſu / iſdeqꝫ verbis pſcripta fuerũt. Que cõuenere in andriã. vnam ergo non duas tranſtulit. Quæ cõuenere i andriã quę apta & cõmoda fuerunt in andriã latinam non grecam & fatetur tranſtuliſſe. Sed quare ſe onerat Terentius cũ poſſit videre de vna tranſtuliſſe. Sic ſoluitur: quia conſcius ſibi ẽ primã ſcenã de pinthia eẽ trãſlatã vbi ſenex ita cũ vxore loqr̃ vt apud Terẽtiũ cũ liberto. at in andria Menãdri ſolus ſenex eſt. u Id iſti vitupant factũ. Iſti ad repꝛehẽſionẽ ſumit pſonæ. Interdũ rei repꝛehẽſionẽ ſignificat. vt Vir. Quid petis iſtis. Vitupant vitiũ rei pãrãt. x Cõtamiari. Proprie ẽ manibus luto plenis aliqd attingere. & polluere. Virg. Linqui pollutũ hoſpiciũ cõtamiatũ. Cõtamiari tãgi & reliqui polluta manu / ac ꝓ hoc noluit fœdari aut maculari vt ipẽ ait. Ne hoc gaudiũ cõtamiet. vitã ęgritudine aliqua.

y Faciũt ne intelligendo: Ne qdã corripiũt & cũ interrogatiõe pronũciãt. Quidã producũt quorꝝ alii ne pro nõ accipiunt: alii ne pro valde. vt ne ego hom o ſũ infœlix. & Cicero .ne illi & hoc melius: nã ſtatim refert. z Qui cũ hũc accuſant Neuiũ Plautũ Enniũ accuſant. In ſingulis magna Emphaſis eſt auctatis: ſed ordo nõ eſt ſeruatus. Ennius nãqꝫ añ plautũ fuit: ſed qd' eſt ſũme auctatis Enniũ vltimũ dixit. Terentiũ inqt ſpẽaliter accuſantes neſciũt ſe bonis hoibus maledicere q̃s ille imitatur & argumentũ eſt ab exẽplo & auctate. a Dehinc vt qeſcant porro moneo. Recte eſt. nã qeſcere ille dicit̃ q eſt inſolens & inqetus. Porro in futurꝝ dixit. Moneo terribiliter dixit. Cicero Moneo p̃dico admoneo liberatus culpa etiã terret crimĩaturus aduerſarios.

b Faugte adgſte. Iam ad auditores conuertitur a quibus fauorem cœpit. quaſi diceret. hoc aduerſarii faciunt. vos aũt quod in vobis eſt fauete vos vero fauorẽ facite. ac adeſte nõ vt abſentibus dicit q̃ppe q corpibus præſto erãt ſed itenti eſtote fauete ſilete. ſic & põtifices dicũt fauete linguis / fauete verbis. vñ Vir. Ore fauete oẽs adeſte: animis .ſ. auxiliũ p̃betevt aduocatus reo dicitur adeſſe. c Equo anio & rẽ cognoſcite vt pnoſcatis. Equo anio ab honeſto. & rẽ cognoſcite a iuſto. & ſic dixit cognoſcite vt pnoſcatis abulti. quemadmodũ i æcyra Orator ad vos venio ornatu plogi ſinite exorator ſiem. d Quid ſpei ſit reliquũ. Pro reliqꝝ accipiũt vt ſit ſenſus de hac fabula ſũmite ſpecimẽ vt ſciatis an cetera vobis ſpectãde ſint. nã poſtmodũ dictũ alio plogo alias cognoſcetis eius quæſo hãc cognoſcite. reliquũ quaſi diceret poſtremũ. ergo q̃ſo aduerbiũ eſt. e De integro vtꝝ denuo an ex integris grecis. f Spectandæ an exigẽdæ ſint vobis pri⁹. Silepſis vt ſup̃ adverbũ em̃ faciet declinauit nõ ad ſpectãde ſint. Spectãdæ proprie vt fabulæ propalandæ exigendæ: excludendæ.

.i. nõ honeſtũ eſſe .i. certe .i. nimia curioſitate obſcu
.i. ex multis vnã facere y ri ꝛ ignari ſiũt.

nari non decere fabulas. Faciũt næ intelligendo vt nihil i

maliuoli .i. arguũt illos poetas magne auctoritatis
z terẽtiũ

telligãt q cũ hũc accuſant. Neuiũ Plautũ Enniũ accu

.ſ. poetas .i. i. imitãdos .ſ. poetaꝝ .i. imitari .i. p̃elegit
.i. q̃ꝝ ſequit̃ auctoritatẽ

ſant: quos hic noſter auctores habet quorꝝ emulari exo

.i. nõ nimiã ſ. imitari .i. afferentẽ ob .i. dein
curioſitatẽ .ſ. dictis ſcuritatẽ .i. curioſitatẽ a ceps.

ptat negligẽtiã potius q̃ iſtorꝝ obſcurã diligẽtiã. Dehĩc

.i. quiete .i. in futurũ .i. admoneo. .i. ceſſent .i. detrahere .ſ. mãifeſtationes poete
ſedeãt ſiue poſtea

vt quieſcãt porro moneo & deſinant maledicere malefa

.i. fauorẽ da .i. auxiliũ .i. bono .i. intelligite
b te ſilendo p̃bete c .i. comediã agẽdaꝝ

cta ne noſcãt ſua. Faugte: adgſte æquo aĩo. & rẽ cognoſci

.i. pfecte .i. cognoſcatis .i. q̃ ſpe .i. reliqꝝ .i. in poſterꝝ .i. ſcribet ex
noſcatis d cies trãſferee

te vt pnoſcatis & qd ſpei ſit reliquũ poſt hãc q̃s faciet de

.i. comedie vel .ſ. q̃s .i. vtꝝ .i. excludẽde .i. antenꝫ ſpectẽt.
e facit poeta f eijciende

ĩtegro comoedias ſpectãdæ an exigẽdæ ſint nobis prius:

In hac ſcena prima hec virtus eſt vt argumẽti narratõe actio ſcenica videat̃: vt ſine faſtidio longus ſermo ſit ac ſenilis oratio. Hæc ſcena pro argumẽti narratione p̃ponitur atqꝫ pro iacendis fabulæ fundamentis vt virtute poetæ ſine officio plogi & piciã comœdiæ populus teneat vt res agi magis q̃ narrari videatur. In qua quidẽ introducit̃ pro tatica pſona Soſia q̃ ſemel inducta in pricipio fabulę in nullis deinceps fabulę ptibus adhibet̃. Symo ſeenex Pãphili pater ſoſiã ſeruũ alloqtur ſup nuptiis falſis qbus aĩm filii tentare nitebat̃ Iſqꝫ ſuo ſermone ſubtilit̃. Fabulę argumentũ explicat qd' in prologo omiſerat vt maleuoli poetę dictis reſponderet Symonis etiã principiũ abruptũ ẽ ſic em̃ incipit̃ quaſi epule nuptiales iã eẽnt coempte.

a Vos. Non rõne caret q̃ a pnoĩe incipit. ſicut nec q̃ Vir. in Buco. a noĩe pprio Titire ꝛc̃. b Iſtęc intro auferte: Addit cãm aliis abeundi dicẽdo iſtęc intro auferte. Ne ſuſpitionẽ iniici

Rymo ſenex. Soſia libertus eius:

ſerui pura ad oſpoꝛtate .i. diſcedite .i. adueni
a edulia b coqnã c d

Os iſtæc intro auferte, abite. Soſia adeſdũ:

at Soſiā cōicādi ſecreti cauſa remanſiſſe. Auferūt̄ q̄ cū faſtidio cernūtur. Ferūtur q̄ cū honore tractant̄. c Abite. Con/citatius legendū eſt. Iſis eīn ſeruis reſpicientibus neq̄ ꝓperantibus ſubdit abite.

d Soſia adeſdū. Molliter recepturus & expturus ſoſiam. Submiſſa voce dicit ſoſie vt remaneat.

e Dum. Sillabica adiectio eſt & ades īpatiuū & capit̄ ꝑ ꝓpe ſis. f Recte curent. Curatio medicorꝝ eſt Cura reli quorꝝ. Curare interdū ſignificat reficere. vñ curare corpus generale verbū eſt ad oīa q̄ ſpectāt ad curā corpis & p̄cipue ad egeſtionē ſiue ventris euacuationē. g Effice re. Facere eſt in ope eſſe. Sed efficere deſignat ꝑfectionē. Inde effectus & efficax. h Arte. Mire ait arte. nūc opus eſt artibus. hic ſignatiſſi me oñdit multas variaſq̄ artes ad eā rē rimādā q̄ in amore eſt. i Sed his. His. ſ. artibus. a ſupiore quod ſubaudit̄ artibus. k Fide & ta citurnitate. Fides interdū eſt cōmendatorꝝ fi da executio. taciturnitas vero obſeruātiæ genus ī ſilencio cōſtituta & in celando ſecreta. l Iu ſta & clemēs. Iſta verba iuſta & clemēs paſ ſiue vl̄ ſi mauis cape actiue vt ſentit Donat Iuſta in qua nihil iniquū iubet. Clemēs in qua etiā de iuſto mulū remittit̄. Quid eīn nō iuſtū dño i ſer uū. m Seruitus. Seruitus ꝓ dñatu mire ca pi debet. n Ex ſeruo Oīe bonū libero a/ ptū: malū ſeruo. ideo dicit. ex ſeruo dulcē liberta ē fecit opatione & tractatiōe verborꝝ. Nō enim tantā habet gratiā. feci libert⁹ vt eſſes ſimplr̄ quā tam feci ex ſeruo libertus vt eſſes. Ac ſi q̄s dicat. feci vt eſſes ſanus. nō tantā habet gratiā. vt ſi di ceret. Feci vt ex egro eſſes ſanus. & p hoc vi bñfi cii oñdit. o Mihi. Emphaſim habet q̄ mi hi libertus factus ſis nō filio. aut ideo: quia liber tas ad aliquē dicit̄ & bene mihi ne ptimeſceret fi liū cui nec libertatis munus debeat. p Serui ebas. Seruiebas in iperfecto tpe vt oſtēdat eū potuiſſe etiā atq̄ etiā plus ſeruire adhucq̄ potu iſſe laborē & exercitiū ferre. q In mēoria ha beo. Plus eſtq̄ ſcio. nā quæ ſcimus poſſum⁹ obliuiſci. q̄ vero mēoriæ cōmēdam⁹ nūq̄ amit timus. r Haud muto factū. Propterea dicit q̄a q̄ libertus factus eſt nō fecit indignū quo fa tū eſſet mutādū & reuocatio in ſeruitutē eſſet fa cienda. Legit̄ etiā aliq̄n mulcto factū. i. nō dāno reprehendo. s Aduerſū. Nō declarat cōtra rietatē. aduerſus aūt dici pōt & aduerſū ſic rur ſum & rurſus. t Exprobratio imemoris be neficii. Immeōris etiā pōt capi paſſiue vt mēo rem iunonis ob irā ſic intellige equaſi exprobra tio. i. obiectio. Eſt ēi exprobatio tūc cōmēoratio bñficii cū enūeratōe factorꝝ bñficii imeoris. i. ob liti videlicet de q̄ nō habetur memoria.

u Vno verbo. Vno verbo dicere. ē vna ſnīa ꝑfectam intelligentiā cōtinere q̄ ſcilicet conficit̄ ex noīe & verbo. x Cur ſimulas. Symo ſolet ſimulare. Omīs eīn virtus aſſimulatio eſt. Sine eīn vnico verbo nemo curialis eſſe pōt. hoc tñ i theatro nō in ſcolis dictū eſt. y Eo pacto. i. eo mō. Nam pactū p̄cedit & modus ſeq̄tur.

z Iſte ſūt diuiſiōes dicēdorꝝ. Nā dicturꝰ ē vitā gnati. a Nā is. Incipit narrare vitā nati bonā b Ephebis. Ephebi ani ſunt q̄ pubeſcere in cipiūt. & ephebia eſt prima ætas in adoleſcētia extrema puericia. c Liberius. Liberi⁹ nō eſt cōpatiuus gradus ſed pro poſitiuo ponit̄. nō eīn potuit liberius viuere dū ætas/ metus/ ma giſter rc. vel ſupplendū eſt aliq̄to liberius ſolito viuere potuit. d Noſcere. Scimus q̄d certū eſt. noſcimus q̄ adhuc incerta deſideramus.

e Ita eſt. Intercidit poeta. ne ſolus ſimo loq̄re tur ceterꝝ. nō erat reſpondēdi locus. f Quod pleriq̄. Hic adiectio dicit̄ in primo loco Adie ctiones etēm aut in prima pte oratiōis/ aut in vl tima adiiciūtur. Hic etiam pleri ex ſuperabūdā tia poſitū eſt. Omēs vero neceſſario poſitū eſt vt alibi Caleſces plus ſatis. Sonorā tñ hæc ſupabūdantia reddit oratiōnē.

g Aut æquos. Sic & equos ad venandū alit quo & canes quod multi docti improbāt & dicunt ſeparata eſſe.

h Philoſophos. Edypſis pulchra Terentiana. poteſt eīn ſubintelligi infinitiuus audire vl̄ adire

i. breui ſermone — i. extiſtima re di — i. coquant edulia — ſ. verbis — ſ. alloq̄ — dixiſſe dictū eſſe — certe — f

paucis te volo. So. Dictū puta. nēpe vt curēt recte hec. Si

ſ. volo — i. meū artificiū mea induſtria — g — i. hac rē. ſ. vt recte curent edulia

īmo aliud. So. Quid eſt q̄d tibi mea ars efficere hoc poſ/

i. magis — i. nulla ten⁹ — i. nō eges — h — ſ. tua cognaria — i. ad exprimēdū filii mei — i. facere diſpo no

ſit āplius? Sy. Nihil iſtac opus ē arte ad hāc rē/ quā paro:

ſ. opus eſt artibus — i — i. cognoui — ſ. ad cōplēda iuſſa — k — i. ad celāda cōmiſſa ſecreta

ſed iis/ q̄s ſp in te ītellexi ſitas/ fide/ & taciturnitate. So:

deſidero audire — ſcire — ſymo — i. quo tpe ad huc puuſ eras — aliter

Expecto q̄d velis. Sy. Ego poſtq̄ te emi a puulo/ vt ſem

i. conti nuatiue — equa — l — benigne tractata — tua ſeruitꝰ — cōditio — nedū pu⁹ — m — ſed

per tibi apud me iuſta/ & clemēs fuerit ſeruitus ſcis. feci

n — i. cū pri⁹ is ſeru⁹ — manumiſſus — ſ. patrono nō filio — i. ideo — i. liberali aīo vl̄ q̄ eū — p — priuatē vti

ex ſeruo vt eſſes libertus mihi: ꝓpterea q̄ ſeruiebas libe/

i. libertatē. — ſoſie — p — i. nō ſū igrat⁹ ſis mēoria accepti bñficii

raliter: q̄d habui ſummū p̄ciū p̄ſolui tibi. So. In mēoria

r — i. nō valle nō eē factū — leror

habeo. Sy. Haud muto factū. So. Gaudeo ſi q̄d feci aut

ſ. quod feci — apud — s

facio: q̄d placebat ſymo. & id gratū fuiſſe aduerſū te/ ha

i. aīm gratū — i. hoc mihi diſplicet — i. ad mēoriā reda cto

beo gratiā. ſed id mihi moleſtū eſt. nā iſtæc cōmēoratio/

vitupatio hoīs — i. q̄ eſt igrat⁹ bñficii t accepti — i. q̄nimo — vna ſnīa — u

q̄ſi exprobratio eſt īmemoris bñficii q̄n tu vno verbo dic

facere — i. vno verbo dicam — i. aū reliq̄ — i. hoc negocio

Quid eſt q̄d me velis. Sy. ita faciā. hoc primū hac in re p̄

agre dico — ſ. nu ptias — ſ. veras

dico tibi: q̄s credis eſſe has/ nō ſunt veræ nuptiæ. So. Cur

i. fingis eas eē ꝛ nō ſunt — totā cām — exordio — x — z

ſimulas igit̄. Sy. Rē oēm a principio audies: eo pacto &

q̄ pri⁹ bōa ꝛ nūc mala — i. intelliges — i. in nuptiis ſtē dis

a — i. ad quod facere ꝓpoſui

gnati vitā: & conſiliū meū cognoſces & q̄d facere in hac

ſoſiā — pam. — poſtq̄ nō fuit anim⁹ re nūero epheborꝝ — i. libere

a — b — c

re te velim. Nam is poſtq̄ exceſſit ex ephebis ſoſia: liberi

facultas — i. aū hoc tps — quo — i. iclinationē naturalē

us viuēdi fuit poteſtas. Nā antea q̄ ſcire poſſes: aut īgeni

ſ. tenera — ſ. verborꝝ — i. pedagogus — ipediebāt q̄ min⁹ noſceret

d

um noſcere: dū ætas/ metus/ magiſter/ ꝓhibebāt. So: Ita

ſ. vt vicis — ſ. egregie ſtudere — i. in tali etate cōſtituti — i. ita

e — f

eſt. Sy. Quid pleriq̄ oēs faciūt adoleſcētuli/ vt aīm ad ali

i. ad aliquē vacatiōnē — applicet — i. ad alendos — i. venatū vel venā di gratia

g

q̄d ſtudiū adiūgant. aut equos alere/ aut canes ad venan

i Egregie. Egregiũ dicitur quod ex grege dicitur. Sed hic egregie. i. valde nimis: non eſt ergo ad laudem poſitum: k Gaudebam. Gaudebam dicit non laudabam. Laudat em̃ etiã alien⁹. gaudet qui pater eſt. l Non iniuria. Intempeſtiue reſpondet Soſia. ſed prudentia tantæ ſententiæ compenſauit importunitatem. m Apprime. Adiectio eſt cõfirmantis: n Ne quid nimis. Mirabiliter dixit Ne quid nimis. Sententia non eſt incongrua ſeruo: quia ẽ vulgata & non refertur ad perſonã dñi dicentis & de quo dicitur an magis: quia Soſiæ cõuenit. cur huiuſmodi caracter in verbis eſt.

.i. venatũ vel venandi grã — ſectandos vel audiendos — .ſ. nat⁹ — .i. nihil ex his q̃ ſequũt — .i. valde vel nis — .i. vltra reliq̃ — q̃ opere debat
dũ aut ad philoſophos: hoꝝ ille nihil egregie præter cæte
.i. ſtudioſe faciebat — .ſ. ſtudebat tñ — .ſ. pri⁹ in lra cõtera — .i. modeſte — .ſ. & tñ mediocriter oĩa agebat
ra ſtudebat: & tñ oĩa hæc mediocriter gaudebã. So. Non
.i. nõ immerito gaudebã — valde: maxĩ modũ — .i. nõ aliqd agas & vltro hoc qð ſatis
iniuria. Nã id arbitror apprime in vita eſſe vtile: vt ne qd
talis mod⁹ viuẽdi — benigne — .i. facile tollerare eoꝝ mores — .ſ. ſi etiã illis afficiebat
nimis. Sy. Sic vita erat facile omnes pferre: ac pati cum q
.i. viuebat — .i. ſe eẽ deditũ aut patũ — .i. nõ eẽ gerere ad ea q̃ ſocii erant parati.
bus erat: cuiuſq; vna his ſeſe dedere / eoꝝ obſequi ſtudiis /
.i. nulli ad nerſari aut repugnari — .i. preferens — .ſ. faciens vel volens
aduerſus nemini / nunq̃ pponens ſe aliis. ita vt facillime
detractione — .i. inuenires — cõcordes — prudenter
ſine inuidia laudẽ inuenias: & amicos pares: So. Sapiẽter
.i. modũ viuendi — .ſ. pam. ſuſcepit — hoc ſeculo — .i. aſſentatio
vitã inſtituit. nãq; hoc tpe obſequiũ amicos / veritas odi
.i. interi dũ hoc agunt chriſtis — .i. ex trib⁹ ãn ãnis
um parit. Sy. Interea mulier quædã ab hinc trienniũ ex
.ſ. inſula patriã derelinquẽs — .i. ad hãc viciniã vel .i. huic vel hui⁹ locoꝝ — .i. paupertate — ppinquoꝝ
andro cõmigrauit huic viciniæ: inopia & cognatoꝝ ne
.i. incuria — .i. eminenti & pſtãti facie — nihil ẽẽ ei minutũ nihil eẽt addẽdũ — .ſ. floꝛete cui — terrere — doleris
gligẽtia coacta: egregia forma / atq; ætate ĩtegra. So. Hei
aliqd — ſemis criſis — afferat — .i. in principio — chriſis — caſte
vereor / ne qd andria apportet mali. Sy. Primũ hæc pudi
.i. viuebat — tenuiter — laborioſe cõtra rõne regule — qẽ finis laboris — .i. ope laniſtio — vix gridie q̃ rẽdo victũ inueniẽs
ce vitã parce ac duriter agebat: lana & tela victũ q̃ritans.
.i. q vere amat ama tor fingi põt — .i. vltro pmittens pcio — ſit poſt — duo
ſed poſtq; amans acceſſit pciũ pollicens vnus / & iteꝝ al
ſcdo mõ — .i. natura — voluptates
ter (ita vt ingeniũ eſt oĩm hoĩm ab labore procliue ad libi
ipa chriſis — .i. pactiõni pmiſſi onis aſſenſit — .i. deinde — .i. lucrũ — .i. ſ. ſa cere — .i. tunc
dinẽ accepit cõditionẽ. dehinc quæſtũ occipit: qui tũ illũ)
.i. caſu qdam — vt fieri ſoles — .i. ad chriſidẽ — .i. cũ eis cõcomitaretur
amabant: forte (ita vt fit) filiũ pduxere illuc ſecũ (vt vna eẽt
illico — .ſ. volũtã bñ volebã — .i. ſrrent⁹ ſiue laqueatus ẽ amoris praua cupedine
meũ. Egomet continuo mecũ. certe captus eſt: habet. ob
aniũ duertebã — .ſ. adoleſcentulũ
ſeruabã mane illoꝝ ſeruulos venientes / aut abeũtes: ro
frequenter aduerbii rogabam — ſerue vocantis — .i. ſi audes — de eſt ea potius
gitabã / heus puer dic ſodes: quis heri chriſidem habuit /
.i. illi mulieri ſ. andria — .ſ. chriſis — intelligo
nam andriæ illi id erat nomen. So Teneo. Sy. Phedriam
.ſ. ſerui — tenes habuiſſe — .i. tunc
aut diniam dicebant / aut niceratũ. nam hii tres tum ſim

o Perferre ac pati. Poſſunt etiã exponi p p̃terito impfecto. p Sic vita erat facile oẽs. Latens argumẽtatio ẽ qua filiũ ad meretricẽ cõmeaſſe narrat pater: nõ ad corruptelã filii. ſed ad obſequiũ amicoꝝ. q Dedere. Dedere ſignificat valde dare queadmodũ hoſtes ſe dedunt in hoſtiũ poteſtatem. r Obſequium. Hic verſus periproprĩ⁹ eſt. veritas odium parit. Tñ illa ſententia in theatro habet locum non in ſcolis: Tullius multa dixit de illa ſententia quæ tamen magis probabilis eſt q̃ neceſſaria & honeſta. cũ habet inſtãtiã ſuperiorũ actoꝝ s. Mulier quedam dixit quaſi ignoret nomen eius paulo poſt Chriſidem nomiatus. Sed ideo vt gratam expectationem faciat: ſimulq; lectorẽ auidum nominis reddat. t Trienniũ. Artificioſe dixit triennium cum poſſet plus minuſue temporis ponere vt ſit veriſimile vnum annũ fuiſſe pudicæ parceq; vitæ. Sequentẽ condictionis acceptę. tertiũ mortis. Primo ergo anno ignorata ẽ Chriſidis Pãphilo domus. Secundo Glicerio cognitus. Tertio nupſit Gliceriũ Pamphilo & pariter inuenit parentes. u Negligentia coacta. Laudatis moribus qui mox ducet vxorem ſuper eſt vt future quoq; matronæ. Glicerio probitatem debitã pro perſona reddat. quæ qa honeſta nunq̃ eſſe poterit: ſi ſic conſtet eam ante nuptias impudicam ductã eſſe: ptim defendenda / partim laudanda eſt Chriſis cũ quo cõmorata ẽ quã quoniã neceſſe eſt meretricẽ fateri in conditione turpiſſimi nomis: multũ ſumit excuſatio voluntatis. x Hei vereor. Mire audiuit antea Pãphilũ exceſſiſſe ex ephebis cũ iam mentionem facit mulieris peregrinæ & adoleſcẽtulæ dicit. hei vereor. y Andria oñdit nomẽ fabulæ. z Apportet bene. quia portare ignotis eſt. a Primũ hæc pudice. Defendit vitam Chriſidis vt potuerit apud eã recte morata eſſe gliceriũ. Nota vt videat̃ pudicæ apud eã futurã materfamilias educi poſſe q̃ meretricem neceſſitas fecit. b Queritãs Querit q ad plenũ & perpetuum reponit. Queritat qui vix q̃ti die querendo victũ inuenit. c Victum. qui in puis aridiſq; alimoniis eſt conſtitutus: Cibus etiam delicatis præbetur. d Condictio Interdũ pro pactione ponitur. inde ferre conditionem quaſi certa lege ſiue certo pacto aliquid promittere. E quæſtum. Queſtus ſignificat lucrum ſed proprie numariũ.
f Vt vna eſſet. Vel ſi producte legatur eſſet ab ędo es ſenſus eſt vt comederet vna cũ eis & conuiueret. g Egomet continuo mecum. Bene mecũ vt nihil appareat temere conſtitutũ vel prolatũ. Foras hoc ipm ſatis quæſitũ eſt qd ſtatuit de falſis nuptiis & inoffenſus eſſet filio.
h Captus. eſt. Tractũ a feris laqueo implicatis: i Habet. i. vulneratus eſt. qui em̃ pcuſſus eſt habet. Tractũ eſt a gladiatoribus qui dicunt alterutrũ eoꝝ habere qui percuſſus eſt.
k Dic ſodes. Sodes dicit priſcianus vocabulũ eſſe defectiuũ. Seruius vult eſſe defectiuũ & p̃cationẽ ſignificare. Donatus dicit eſſe vocem exhortantis vt amabo. Feſtus & nonius volũt eẽ copulata verba. vt ſodes ex ſi & audes. vt capſis id eſt capeſi vis. Sis. i. ſi vis. Exponit etiã Dona. ſodes id eſt ſi ſcias.

l Eho. Eho interiectio eſt nõnunq̃ꝫ admirã tis interdũ depoſcit intẽtionẽ nutus & animad uerſionẽ. m Quid Modus interrogandi & facta diſtinctione ſubiungenda eſt reſponſio n Symbolũ dedit. vt ſenſit Tortellius.i.por tionẽ ſuã.vel ſignũ vt anulũ aut aliqd tale quo uſqꝫ pecuniã conferrent.Symbolũ eſt paruũ nu miſma.vnde & ſignũ a nonnullis tradit̃ qui & euſymbolum bonũ omẽ interp̃tant̃. Symbolũ dedit Mire nulla pro Pamphilo negatio facti ẽ poſita ſed per puerilem ſimplicitatem oĩa geſta nudata ſunt. & quidã tacitũ eſt nõ celatũ.ſed vt non factũ eſt ita videatur. o Item alio die Vide diligentie tempus.quaſi nõ ſufficeret vnus dies. p Conflictat̃. Conflicto frequenta tiuũ eſt a confligo is ere.quod ſignificat concer tare & manus cõſerere.Inde conflictus prelium Conflictatio autẽ eſt tactus corpoꝝ inuicem et colliſio.cõflictat̃ ergo colliditur atterit̃ colluctat̃ q Tum vno ore omẽs. Ne pater amore fal li videretur.& ideo mox agit bene diſſimulatũ atqꝫ amorẽ celatũ indicat. r Fortunas. Hic pro me fortunatũ & de more:vt qui te tan ti talẽ genuere parentes.Vade ait o fœlix nate pie tate & Plautus Fortunatũ qui illũ addixit ſibi. s Hac fama impulſus Chremes Vere lauda tus ſit.& ſingula hæc pro argumentis ſunt. & excuſatio eſt nõ ſtulticia falſus ſed impulſus. t Impulſus. Bene impulſus vltro eñ venire impulſus eſt qui daret contra officiũ ſoceri. u Vnicã gnatã ſuã. Abundat quidam ſuam ſed tamen aſſeueratiuũ eſt vnicã gnatũ ſuam ſi tedio multorum filioꝝ ait vnicã. x Cum do te ſumma. ꝙ ſi pauper ait cum dote ſumma. y Placuit deſpondi. Cũ p̃nũciatiõe placuit. z Hic nuptiis dictus eſt dies .vtrum conſtitu tus:an dicatus:vt Iunoni mineruę dictus ſacer Placuit adeo bona conditio fuit vt q̃uis vltro obiiceret̃ tamen ſtatim placeret. O factũ bene Animaduerte a poeta ſic induci comicas mor tes vt cũ ad neceſſitatẽ argumenti referant̃: non ſint tamen tragice. b Beaſti. Artificioſe iõ ſubiecit gaudiũ ne mors in comœdia luctꝰ ĩ tragedia perſonaret. c Metui. Metuo illũ qui mihi ipſi aliquid facturus eſt.Timeo illũ idẽ cuius cã poſſũ aliqd pati.etiã ſi ipſe nihil in me mali conſulat. d. Aderat frequens.Nã præ ſentes eſſe poſſumus neqꝫ tamen adheremꝰ qui bus adſumus. e Curabat vna funus. Funus dicitur a funalibus.i.a funibꝰ qui intra ceram latent.Virgi.Et noctem flammis funalia vincunt.Etẽ noctu efferebant̃ mortui propter ſacroꝝ celebrationem diurnã. propterea opus erat funalibus.i.cereis ſeu facibus. e Cura bat vna funus:ita ꝙ non potuerat videre patrẽ f Interim. Diſcretio huius rei quæ ad narra tionẽ pertinet ſuperiorẽ. g Collacrimabat. Illis eñ magis cauſa flendi fuerat qui quã ama bant amiſerunt.Hic amore propter ſuam glice rium collacrimabat qui alienis lschrimis ſuas cõmendabat. h Sic cogitabam. Ac ſi diceret hoc cogitabã:& ſenſum tantũ cogitationis dice re debuit.ſed quia ſic cogitabã dixit ip̃m geſtũ cogitantis exponit. i Quid mihi hic faciet patri. Mihi patri pondus intulit nomĩs dicen do patri.& peruenuſte repetiit hic. k Putabam. Putare eſt eius qui ſimplicitate pecttoris oberrat

amore capti erant   .ſ.ſcꝫ
l m n
mul amabant.Eho:quid Pãphilus?quid?Symbolum de
o
dit,cænauit,gaudebam.Item alio die querebam:com
inq̃rendo repiebã   .i.nõ   ſpectare   certe
periebam nihil ad Pamphilũ quicq̃ꝫ attinere:Enimuero
.i.probatum   .i.magna mirationem   .i.cautõis cõſerua tiõis a libidine
ſpectatum ſatis putabam,& magnũ exemplum conti
.ſ.hõ   .i.cũ hoĩbꝰ talis natu re pura laſciuis   p   .i.atterit̃ ſi ue agitat̃   .i.talibus
nentiæ.nam qui cum ingeniis conflictatur eiuſmodi,ne
.i.a ſuo ductu ꝛ tenore nõ deflectit̃   eius   .ſ.aut hõ eſt
q̃ꝫ cõmouetur animus in ea re:ſcias tum poſſe habere ip
.i.talem iuuenem   .i.regimẽ ꝛ moderationẽ   .i.et   .ſ.ꝙ nõ cõmouet̃ animꝰ eiꝰ   .i.es   q   vno ꝯſẽſu vna voce
ſum ſuæ vitæ modum.tum id mihi placebat:tũ vno ore
bant   bant   r   .i.me fortu natũ ꝛ felicẽ   videlicꝫ
omnes omnia bona dicere,& laudare fortunas meas qui
filium   ego   .i.natura ꝛ talibꝰ moribꝰ moratũ ſiue inſtitutũ   ſ   .i.cũ pluribꝰ verbis lau dẽ eius inculcarem
gnatum haberem tali ingenio præditum.quid verbis o
.i.bono rumore de filio   ciuis atticꝰ   .i.nõ rogatꝰ
s   t   iducꝰ motꝰ
pus eſt,hac fama impulſus Chremes,vltro ad me venit
cũ optia dotis conditione   meo   q̃ foret vxor filio
u   x
vnicam gnatam ſuam cum dote ſumma filio vxorem vt
.i.fui con tentus   y   .i.p̃miſi me etiã daturꝫ   z   .i ad nuptias celebrãdas ꝯſtitutus
daret,placuit:deſpondi:hic nuptiis dictus dies.So.Quid
.i.impedit   p̃pter qđ   .ſ.fiere   cognoſces   .i.p̃pe modũ
igitur obſtat:cur non vere fiant.Sy.Audies.Fere in die
.i.in hoc breui tpe   .ſ.diebus   p̃dicta   .i.facta   .i.q̃ cõmigrauerat huic vicinie
bus paucis,quibus hæc acta ſunt:Chriſis vicina hæc mo
a   .i.o beatꝰ euentꝰ vel o bñ collatũ   b   .i.beatũ me reddidiſti   dolentis   c   timui ne qđ mali pã. contigeret
ritur.So.O factum bene:beaſti me:hei me tui a chriſide
.i.apud chriſidẽ   meus
Sy.Ibi tum filius cum illis qui amabant Chriſidem,vna
d   adherens   e   diligẽter diſpõebat   .i.cũ illis in e uentibꝰ   põpã exe quiarum   .i.interea cũ cu f raret funus
aderat,frequens curabat vna funus:triſtis interim nõnũ
.i.ſimul cũ aliis lachrimas emittebat   g   .ſ.ꝙ lacrimabat   hoc pacto   filius meus
q̃ꝫ collochrimabat.placuit tum id mihi:ſic cogitabã.Hic
.i.cõi tantũ   cõuerſationis   mulieris
paruæ conſuetudinis cauſa,huius mortem tam fert fami
grauiter q̃ſi familiaris   .ſ.feciſſet   i   .i.ſi fuiſſet captꝰ   .i. circa me   .i.mihi q ſũ pater   q̃ faciebat
liariter.quid ſi ipſe amaſſet:quid mihi hic faciet patri:hæc
k   voluebã mẽte tanq̃ꝫ pecto ris ſimplicitate oberrans   .i.nature benigne circa chriſidem   .i.bõe mẽtis ĩ amicos
ego omnia putabam eſſe humani ingenii,manſuetiq̃ꝫ
debita   .i.cur lõgo ſermo ne te detineo   l   m   .i.ego ipe p̃r   .ſ.mãſuetudis filii ꝛ hũanitatꝫ
animi officia.quid multis moror:Egomet quoq̃ꝫ eius cã

l Moror. Poteſt etiam dici id eſt ĩmoror conſiſto multis,id eſt in longo ſermone.& hoc dicendi genus cum ſimili bus ſolet adhiberi vbi aliquid præcipuũ aut creditu difficile addendum eſt. m Egomet quoqꝫ. Vt & ipſe Pamphilus etiam vt ego quẽ quaſi minus credes.

officiū ipm ſeu exeo .i.cogitans adhuc vt fiat ſuſ interiectio
pōpā exequiarum pēſio auditoris indignantis

in funus prodeo:nil ſuſpicans etiam mali. Soſia.hem

.i.qd ſibi vult .i.exportaī ad ro
q dicis etiā n gū.ſ.cadauer

quid eſt. Sy. Scies. effertur imus interea inter mulieres /

.i.q in eo loco fuerāt .i.iuuenculam hūtē formam
.i.caſu q̄dā p q r

quæ ibi aderant.forte vnā aſpicio adoleſcentulam forma.

.ſ.formā aſpexiſti .ſ.aſpicio .i.fronte vel ꝛ ita .i.moderato ꝛ probo
iuuenculam o illam s idirto volūtatis ad probitatem t

So.(Bona fortaſſe)Sy. Et vultu ſoſia adeo modeſto /adeo

formoſo ꝛ elegāti .ſ.excogitari poſſit vel ni plangere pl⁹ q̄ cetere
ad naturā corpis hil ſit pterea referendū

venuſto vt nihil ſupra quæ tum mihi lamentari præter ce

.i.ſpecie ſeu .i.pulchra .i.p ſe ferentē
factura liberalitatē

teras viſa eſt. & q̄a erat forma p̄ter cæteras honeſta ac libe

.i.ad ancillas ꝛ pe .ſ.illa ado iter .ſ.pediſſeq̄ mortue
diſſeq̄s gliceri leſcētula rogo

rali /accedo ad pediſſeq̄s. q̄ ſit rogo. ſororē eſſe aiūt chriſi

ſ.ſuſpitio vel rūſū meū admirantis .ſ.ppter quod .ſ.procedunt
.i.cōmouit cōtinuo u curabat vna

dis percuſſit illico aīm attat. hoc illud eſt. hic ille lachrime

.ſ.q eū duci putabā in mortuā cū tū .i.q̄ tū .i.ad q̄ pſequēda te conferas et
ex lupſtice glicerio pficiſcaī x ereos ſeu puentos

hæc illa eſt miſericordia. So. q̄ timeo q̄rſū euadas. Sy. Fu

mortue iterea .i.tumulū accedimus .i.rogū
corpus y pgredit z a

nus interī pcedit. ſeq̄mur. ad ſepulchrū venimus. in ignē

.ſ.ab oībus .ſ.glicerū
b c

poſita ē. fletur. Interea hæc ſoror (quā dixi) ad flāmā acceſ

nimis incōſiderate .i.nō ſatis ſibi conſulens in eo loco tūc .i.perturbat⁹

ſit imprudentius ſatis cum periculo. ibi tamen exanima

multū occultatum

tus Pamphilus bene diſſimulatum amorem /& celatum

.i.indiciis ꝛ argumē mediū mulieris amicam ea
tis oſtēdit ab effectu d e

indicat. accurrit. mediam mulierē amplectitur. mea gly

.ſ.pā. ráq̄ deſtructū glicerium
amator f vadis

cerium (inquit) quid agis: cur te is perditum: tum illa (vt

clare .i.cernere poſſes pam.
g h

conſuetum facile amorem cerneres) reiecit ſe in eū flens

q̄rū .i.amice .ſ.ſymo .i.ipatienter ſeſ
i .ſ.culpa

q̄ familiariter. So. Quid ais. Si. Redeo inde iratus. atq̄ e

tiſſiculter ferēs .i.incuſandū vel .ſ.filius tanquā
culpā filii pterſpē k increpandū o pater l facinus

gre ferēs. nec ſatis ad obiurgandū cauſæ. diceret. quid feci.

.ſ.q̄d .i.erraui .i.in rogū
m .ſ.in q̄ n

quid cōmerui /aut peccaui pater. q̄ ſeſe in ignem inijcere

impediui .ſ.eam vel vt alii volūt oro .i.bōā ē tibi ſnia

voluit: prohibui. ſeruaui. honeſta ratō eſt. So. recte putas

n Effertur. Efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum
o Imus Ire proprie ad exequias ſpectat.
p Vnam aſpicio. Extra conſuetudinem dicit vnam. Nā vt diximus vnus eſt adoleſcens tolle vnam & ita fiat vt ſenſui nihil deſit. Sed conſuetudo mira ntis non erit expreſſa vnā. ergo dixit pro quandam.
q Adoleſcentulam forma. Hic duo ſunt & ætas & forma quibus additur pudor: quia meretrix non eſt.
r Forma. Forma immobilis eſt & naturalis. vultus mouetur & fingitur.
s Et vultu ſoſia. Quia formæ laudatio cū meretrice cōmiſſa eſt. progreditur artifex poeta ad laudanda ea quæ honeſtiora ſunt arte q̄ forma. s O ſoſia. ad attentionē excitandā proprium nomen exprimit. Et quid hic deeſt vt eam mirum dignetur Symonis ſola cognitio: et formā probat in puella Pāphili pater. & matronalem modeſtiam miratur in vultu & venuſtatem ſtupet. Nonne ergo iam cernimus præſcripſiſſe Therentiū vt cū Chremetis filiā eſſe eam recognoſcet. Symo hanc potius eligat q̄ philoſophiam mirum. quanq̄ ex ſororia pulchritudine & amore Carini. & Dauī laudationē ipſorum quæq̄ monſtrauerit nobis.
t Modeſto adeo venuſto. Modeſtus ad probitatē vultus & morum pertinet: venuſtus ad naturam corporis. Hoc eſt ad formā refertur atq̄ adeo ſibi vultum fingere multi poſſunt: formam nemo.
u Attat. Interiectio admirantis vocē ſubditum motum deſignans & impetū admirātis.
x Quā timeo. Non videtur adhuc ſoſie plenum argumentum adeo pēdet ad ea quæ dicturus eſt Symo.
y Funus interim procedit ſequimur dixit: quaſi poſt ipſam morituri. vnde exequie dicuntur.
z Ad ſepulchrum. Sepulchrum dicitur aut quaſi ſine re pulchra / aut quaſi ſine pulſu: cum ibi mortui ſint /aut a ſepeliendo eo q̄ illic anie a viuis ſepeliantur. i. ſepantur. Et ſepulchrū dixit futurum non q̄ iam eſſet.
a In ignem poſita eſt. Eclypſis non em̄ eſt quæ & mire cum funus ſupra dixerit.
b Fletur. Hic bene impersonaliter fletur ſcilicet ab omnibus. Extrema em̄ quæq̄ mortuorum omnes commouent ad lachrimas.
c Ad flammā acceſſit. Inuenit affectum ſororis. vnde omnes vicerit. cæteri em̄ flent hæc flamen ſe ingerit.
d Indicat. Indicat dicit non oſtendit. non accedit ſed accurrit: non veſtem aut manus ſed mediam mulierem. non tenet ſed amplectitur. Et quia tribus rebus inducitur in alicuius rei geſtionem perſona affectu /facto / dicto. Hoc etiam fecit Pāphilus affectus ibi tum exanimatus Pāphilus factum: accurrit mediam mulierem cōplectitur. Dictum q̄ ait mea Glicerium.
e Mea. Mea quaſi amator. Glicerium quaſi familiaris dixit.

f Cur te is perditum. Quaſi cōſolaturus eam. g Cerneres. Non ſuſpicitur dixit. & ſecunda perſona pro tertia ponitur vt ſupra laudem inuenias & amicos pares. h Reiecit ſe in eum. Obijcitur ei q̄d a Glicerio factum eſt vt quis vnq̄ tam palam de honore vidit.
i Quid ais. Non interrogantis eſt ſed mirantis k Nec ſatis ad obiurgandum. Mire expreſſit indulgentiam patris erga filium. Erat inquit cauſa ſed per amaritudinē obiurgatiōis non erat ſatis: hoc eſt nō ydonea videbaī
l Quid feci. Mire fiduciam protulit argumento quod eſt a minoribus ad maiora. Etiam feci quaſi facinus dixit: Facere enim quis & homicidium dicitur.
m Commerui. Nam commeremur mala. promeremur bona tantum. Commerui minoris culpæ ſed peccaui multi minoris vel leuioris. n Que ſeſe in ignem. Illic mea glicerium hic pronomen dixit infinitum mira diſſimulatio tanq̄ illam præter periculum neſciat.

o Nam ſi illum obiurges ⁊c. Argumentū per rationem econtrario. p Tulit pro attulit multa ſignificat. Et alias pertulit. Vir. Non tulit hanc ſpeciem furiata mente Coroebus. Alias ſuſtulit vt oīa fert ætas .i. aufert q Venit Chremes. Argumentū ex cōiectura in teſtibus & mire ſupra vltro venit ad me. ergo hic cauſa iuſti doloris oſtendit: quia dolet etiam Chremes: Nam potuit non daturus filiam non venire. r Poſtridie. Vt ſine dilatiōe ſcire poſſit & clamitans indignantis eſt. s Indignū facinus comperiiſſe ſe. Diſtinguendum vt per ſe intelligatur indignum facinus .hoc eſt & ipſe dolet Pamphilum corrumpi. Comperiiſſe ergo ab aliis vt aperiat verum quod ait. Tum vno ore oēs. Et hac fama ⁊c. t Peregrinam. Per contēptum dictum eſt. Nam etiam peregrine nomie meretrices nomiabantur. u Ego illud ſedulo. Quanto affectu pater factum quod viderat negabat. & eſt officiū patris: & ſimul hoc expreſſio probationis. x Deniq̃. Ad ſummam properat & ad finē dictorū. Et probauit ꝙ non volebat ſenex ſoſiæ adhuc ſuper eſt. vt oñdat ꝙ nō ſit iraſcendū q̃ iuſte iraſcatur. y Non tu ibi gnatum. Apoſiopeſis vel eclypſis deeſt inuaſiſti obiurgaſti adortus es. z Qui cedo. Eſt manum porrigentis. a Prope adeſt: Prope adſunt nuptiæ in proxiō ſunt mente libertatis. & ideo auidius voluptaria ſub fine capiūda ſunt. b Quis igit̃ relict⁹ Mire obiurgandi tanq̃ incenſus pater in filium videretur. Nā ſupra cōmotus plus per Apoſiopeſim ſignificauerat. c Si propter amorē. hoc eſt iniciū cōſilii ſui demonſtrandi qđ erat ſcđm in diuiſione & conſiliū meū cognoſces. d Nolit. Legitur & nolet indifferenter. e Ea primū ab illo aniaduertenda: Id eſt caſtiganda vindicanda ab illo eſt iniuria quā facit non quā patitur iniuria ē. Et nota pīcipiū a paſſiuo animaduertenda caſtiganda vindicanda ē ab illo iniuria quā facit. non quā patitur. e Ea primū animaduertenda iniuria. Vt iam ſit peccatum qđ recuſat nuptias non qđ peccat adoleſcens. Ideo ergo primū dixit. & bene ab illo dixit. Certiſſimā em̄ notat perſonam quæ debeat pro iniuriis pœnas ſoluere. Quod ſi dixiſſet iniuria eius amphiboloiā feciſſet. Et vtrum quā paſſus eſt ab illo an quā ipſe aliis intulit. f Vera obiurgandi. Anutheton falſa dixit: intulit vera. g Manibus / pedibuſq̃. Prouerbiale eſt in oīmibus membris: h Quā vt obſequatur gnato .quia non prodeſt filio amare meretricem. i Quapropter. Mire ſoſia interrogat quaſi nulla cauſa ſit fallendi dominū k Mala mēs / malus animus. Argumentū a natura. & an aliq̃s ſine cā malus an ipulſione mala mēs malus anim⁹: q̃a dixit magis vt lędat q̃ vt pſit. l Sed qđ opus eſt verbis. Eſt grauiſſimā pœnā oñdētis. m Qui mihi exorādus. Legit̃ & expurgādus. Si expurgandus lege cui nō q: q̃a cui pro qui veteres ſcripſere. n Et ſpero cōfore. i. cōfieri pfici. vn̄ cōfectū negociū dicit̃: vel cōfecta res q̄ ad plenū perficitur. o Nūc tuū eſt officiū. Hoc ad illud tertiū reſpicit quod dixit. Et quid facere in hac re te veli. p Has bn̄ vt aſſimules. Hoc erat tertiū de his quæ dicturum ſe promiſerat. q Aſſimules. Hoc eſt vnū verbū aſſimules quod dixit Quin tu vno verbo dic. Quid eſt qđ me velis. r Perterrefacias dauū. Venuſte & poeticæ. s Obſerues filiū. Obſeruatio in duabus rebus in obſequio & ſpeculando.

Nam ſi illum obiurges vitæ qui auxilium tulit: quid facies illi / qui dederit damnū / aut malum. Sy. venit Chremes poſtridie ad me clamitans / indignū facinus comperiſſe ſe Pamphilū pro vxore habere hanc peregrinā ego illud ſedulo negare factū. ille inſtat factum. deniq̃ ita tum diſcedo ab illo: vt qui ſe filiam neget daturum. So. non tu ibi gnatum. Sy. nec hic quidem ſatis vehemens cauſa ad obiurgandum. So. qui: cedo. Sy. Tu te his rebus finem ꝑſcripſiſti pater: prope adeſt. quū alieno more viuendū eſt mihi. ſine nunc me meo interea viuere modo. So. Quis igitur relictus eſt obiurgandi locus. Sy. ſi propter amorē vxorem nolit ducere: ea primū ab illo animaduerenda iniuria eſt. & nunc id operam do: vt per falſas nuptias vera obiurgandi cauſa ſit ſi deneget: ſimul ſceleratus dauus ſi quid conſilij habet: vt conſumat nūc cum nihil obſint doli. quem ego credo manibus / pedibuſq̃ obnixe omnia facturum: magis id adeo mihi vt incommodet / q̃ vt obſequtur gnato. So. Quapropter. Sy. rogas. mala mens / malus animus / quem qdā ego ſi ſenſero. ſed qđ opus eſt verbis ſine eueniat / qđ volo ī Pāphilo: vt nihil ſit more. Reſtat Chremes q mihi exorādus ē / & ſpero cōfore. Nūc tuū ē officiū / has bn̄ vt aſſimules nuptias. perterrefacias dauū: Obſerues filiū qđ agat. qđ cū illo cōſilii captet. So. Sat ē

Curabo Curabo vt cocus. Et ſup̃ ſic nem pe vt recte curentur hæc. I præ. Figura Anaſtrophe quod nos prei dicimus.

parabo oia .i.pcede .i.ibo poſt te.

curabo. Eamus nunciam intro. So. I præ, ſequar.

In hac ſcena ſecunda iã narratõe hita pſona ſoſia nõ erat neceſſaria. ergo ſubſiſtit ſenex p̃ quẽ agẽda ſũt reliqua. Ad hoc certus inducit̃ Symo vt magis pturbet̃ iopia ta cõſenſione Pãphili ad ducendũ vxorẽ & pterea nihil agat cũ Chremete detrahẽda filia cõfirmandiſq; nuptijs.

a Nõ dubiũ. Argumentũ qd' ſup̃ ab eo ꝙ noſtri faciunt. Mõ hoc eſt anteq̃ꝫ q̃ꝫ cũ ſoſia loqui cepiſſet.

Symo Dauus ſeruus.

.i.ꝙ .i.philo menã .i.nõ velit pãphilus b

a On dubiũ eſt, quin vxorẽ nolit filius, ita da-

.ſ.anteq̃ꝫ cũ ſoſia loq̃ cepiſſet .i.q̃ꝫ primũ fiendas

uum modo timere ſenſi: vbi nuptias futuras eſſe audiuit

egredit̃ .ſ.cõmiſſũ pãphili vel factũ ſymõis ita negligẽde ꝛ facile traduceret̃ c .i.etiã

ſed ipſe exit foras. Da. mirabar hoc ſi ſic abiret: & heri ſp̃

d aſſidua ꝛ cõtinua clemẽtia .i.timebã .i.ad quẽ effectũ .i.ad quã pte erũpet

lenitas, verebar quorſum euaderet: qui poſtq̃ꝫ audierat

.i.nõ eẽ dandã .i.nihil dixit nobis ne verbũ quidem f

nõ datũ iri filio vxorẽ ſuo nũq̃ꝫ cuiq̃ꝫ noſtrꝝ verbũ fecit: ne

.i.ipaciẽter aut moleſte g ſꝫ .i.egre ferre .ſ.verbum reor

q̃ꝫ id ægre tulit. Sy. At nũc faciet: neq; (vt opinor) ſine tuo

.i.cõmiabat̃ tibi ꝛ miasꝫco rẽnẽs ad penas puenias .ſ.quod ſeq̃tur tali lenitate .i.nõ ſuſpicãtes tãq̃ꝫ feras in retia h

magno malo. Da. Id noluit nos ſic necopinãtes, duci fal-

.i.ſpẽ hñtes ĉctas .i.poſtpoſito timore i vel ſecuros vel nihil puidẽtes .i.dephẽdi k

ſo gaudio: ſpantes iã amoto metu iter oſcitãtes opprimi:

.i.ne haberem⁹ oportunitatẽ .i.cõmiſcẽdi .i.ad ipediẽdas diſſipandas

ne eſſet ſpacium nobis cogitãdi ad diſturbãdas nuptias:

fecit l m dñs adeſt n .ſ.duc ce⁹ meo ſimplicitate

aſtute. Sy. carnifex quæ loq̃tur. Da. Herus eſt, neq; pũide

p .ſ.veni

rã. Sy. Daue. Da. Hem quid eſt. Sy. Ehodũ ad me. Da.

b Ita dauũ. Dauus nõ recte ſcribit̃ Dauos ſcribendũ. ꝙ nulla littera votalis geminata vnã ſillabã facit. Sed q̃a ambiguitas vitãda eſt noĩatiui ſingularis & accuſatiui pluralis neceſſario p hac regl'a digamon vtimur & ſcribimus dauus ſeruus coru⁹

c Mirabar. Locus ẽ in q̊ dauus inſinuat̃ ſpectatiuus & multa geſturus. d Semp̃ lenitas. Lenitas, demẽtia, facilitas cui cõtraria aſpitas & difficultas. Sp̃ lenitas & in hoc ſimil'ata vſq; nũc: nũc lenitas. nã nẽo in diuerſis actibus ſp̃ lenis eſt niſi forte fictus aſſil'ator & callidus. Sp̃ lenitas ſine differẽtia ẽ importuna lenitas.

e Quorſũ euaderet. Euadere ẽ p̃ quãcũq; difficultatẽ ad aliq̃d puenire. f Verbũ fecit. Nõ dixit litigiũ aut rixã ſed verbũ. Iſte exiguitates aſſeuerationes dicunt̃ & cũ pnũciatiõ e vt intelligat̃ nec verbũ quidã. g At nũc faciet. Symo de ſe p̃ tertiã pſonã loquit̃ ſũmiſſe & ſecreto rĩdens verbis daui neſcientis eũ. Ducere ẽ expectatõe lõgi tpis malũ platari vl' iduci vt fera in retia.

h Falſo gaudio velut ex ira & ſenis iracũdia. i Amoto metu. Dixit q̃ſi metus ſit corp⁹ brutũ q̃d cũ molimĩe mouet̃. k Oſcitãtes. Oſcitatio eſt aĩ ociũ & ſecuritas dicta ab ore ciendo. i. mouere. l Aſtute. Hoc & geſtu, & vultu ſeruili, & cũ agitatione capitis dixit. m Carnifex q̃ loq̃t. Carnifex aut excarnificãs dñm aut ipẽ dignus carnifice vt caro fiat. i. lamet̃. Lucilius carcer vir carcere dignus. Eſt igit̃ carnifex dñm, vl' deſtruens, vl' i eius pniciẽ & malum tendẽs, aut eũ ſuis verbis larnẽs. Ergo cũ exclamatiõe lege. n Herus eſt. Audiẽs dauus murmur ſic ait. o Preuiderã. Preuidẽtia duplex eſt: aut in aĩo, aut ocl'is p̃uidemus.

p Hem. Nũc quaſi correptio totius corpis, interiectio indignantis. q Ehodum. Hæc particula eſt ſignũ depoſcentis attentionẽ & aĩaduerſionẽ. dũ Parelcon eſt hoc loco: i. ſillabica adiectio.

r Quid hic vult. More ſeruili & auernali geſtu ſic em̃ vocati a dñis ſecũ vultuoſe agunt.
s Qua de re. Negãtis vim habet hæc iterrogatio: plus eſt em̃ qua de re q̃ nihil.
t Rogas. cũ iterrogatiõe indignãtis
u Meũ gnatũ rumor eſt amare. Mire apud ſeruũ diſſiſat id q̃d iã ꝓbauit. & grauiter cõſtanter q; ſenex notidũ ſe fateẽ credere / nec verũ ſcire: ne amittat vim vindicaturi ſi reſcierit.
x Agis. i. audis. Alibi ſic hoc age amabo Plautus Vos hoc agite ſpectatores. nõ ſumitur demõſtratiue veluti aurem ſuã tangens.
y Iniq patris eſt. Si nũc velim q̃rere act⁹ liberos adoleſcẽtis. z Nihil ad me attinet. Id agit vt cõſiliũ ſe ſeruare oñdat.
a Siui. Mira rõ cur ſiuerit. vt & hoc q̃d permiſit ad bonã frugẽ pmiſerit nõ ad luxuriã.
b Nũc hic dies. Hoc eſt recte & ſeuere & inexorabiliter denũciat. c Daue. Grauius illud fecit nomie appellando. d Iam. Modo tarditatis eſt ſignũ. & in viã dixit: quaſi exinde ius ſit erroris ad rectã viã. Et eſt prouerbiale. Redeat in viã. i. reſipiſcat & viã laſciuiæ deſerat. & trãſlatiue ab eo q deliravit ſeu deuiauit & tãdẽ i rectã rediit viã. e Ita aiũt. Eſt tepida cõſenſio: & quaſi inuiti reſponſio vt in Heauton. Ita credo monẽte patre filiũ. f Tũ ſi qs magiſtrũ. Methaphoricos an q̃a ex pedagogo ẽ getha. g Egrotũ. Pro ægro hic vſurpaẽ. nã eger eſt anim⁹. corp⁹ vero egrotũ. h Dauus ſum nõ œdippus. Multiplex cõtumelia. Poteſt em̃ ſenem quaſi ſpingam dixiſſe. i. deformẽ monſtriq; ſiſem. poteſt etiã inhumanũ & ferum dicere vt ſpinx. poteſt etiã p œdippũ ſe vltorem promittere futurum: atq; oppſſorem ſapiẽtiæ ſenis. Facete igiẽ ſe negauit œdippũ vt ſenem ſpingã eſſe cõfirmat. Oedippus em̃ poſtea q̃ ſpigis mõſtre enigma ꝓponentis & neſciũ diſſoluere opprimẽtis diſſoluit & monſtrũ interfecit. dictus eſt rerum obſcuriſſimarum interpres.
i Si ſenſero. Cõminatio & ſic proñũciatio vt ſingulis verbis ardeat & mire hodie nã ad tẽpus non plenum ſed ad cõmiationem referẽ. & etiã pro nocte accipitur. Dies em̃ naturalis cõplectitur tã diem q̃ noctẽ.
k Te Daue. Vult & ꝓnomine & nomie exagitare cõminatiõe ſeruũ: ne quid reliquat multum iracundie.
l Dedam. Dare eſt quod repetas. dedere eſt ad ꝑpetuũ. Damns & amicis. dedimus tantum hoſtibus.
m Piſtrinũ. Piſtrinũ diciẽ a pinſo. i. molo is ſiue tondo tondis. Laurẽtius ait. Licet verbera ꝓ verberatione accipiãtur tamẽ rem corporeã proprie ſignificant vt flagella / virgas / baculus / lora / ferulas / harundines. & ſi quid eſt ſimile.
n Ea lege. Leges auſpiciis ſeruatis ferebanẽ ergo ſic intellige quaſ dixerit ea conditione.
o Atq; omine. Omen teſte Feſto eſt augurium quod ore fit vt voce non auibus aut alio modo dictum quaſi orimem q̃d ore fiat. Seruius etiam dicit eſſe auſpicium: Ite votũ mentis & vocis.
p An nondũ etiã. Nondũ etiã quartum pelcon quia abũdat etiã. p Vſns. Vſus legiẽ & vſores. q Neq; haud tibi. Due negatiue faciũt vnã cõſecutiuã tres negatiue ꝓ vna negatiua accipiũẽ. vt hic. neq; haud nõ Salu: haud in pigre neq; inultus occidiẽ. vera ergo lectio eſt neq; haud tu dicas q; plurimi nõ intelligũt hoc dicas legunt.

Quid hic vult. Sy. Quid ais. Da. Qua de re. Sy. Rogas meũ gnatũ rumor eſt amare. Da. Id populus curat ſcilicet. Sy. Hoccine agis an nõ. Da. Ego vero iſtuc. Sy. Sed nũc ea me exquirere iniqui patris eſt. Nã q̃d añ hac fecit nihil ad me attinet. Dum tempus ad eam rem tulit ſiui animũ vt expleret ſuũ. Nunc hic dies aliam vitam affert alios mores poſtulat. Dehinc poſtulo & ſi æquum eſt te oro Daue vt redeat iam in viam. Da. Hoc quid ſit miror Sy. Si queris dicam. Omnes qui amant grauiter ſibi vxorem dari ferunt. Da. Ita aiunt. Sy. Tũ ſi quis magiſtrũ ceperit ad eã rem improbũ ipſm animũ ægrotũ ad deteriorem partem plerũq; applicat. Da. Non hercule intelligo. Sy. Non hem. Da. Dauus ſum non œdippus. Nempe ergo aperte vis me quæ reſtant loqui. Sane q̃dem. Si ſenſero hodie quicq̃ in his te nuptiis: fallaciæ conari quo fiãt minus aut velle in ea oſtẽdere q̃ ſis callidus: verberibus cæſum te in piſtrinũ daue dedam vſq; ad necem: ea lege atq; omine: vt ſi te inde exemerim: ego pro te molam. q̃d hoc intellextin: an nondũ etiã ne hæc q̃dam? Da. ymo callide ita aperte ipſam rem modo locutus nihil circuitione vſus es vbiuis facilius paſſus ſim q̃ in hac re me deludier Bona verba quæſo Irrides nihil me fallis. Sed hoc dico tibi ne temere facias neq; haud tu dicas tibi non prædictũ caue.

Dauus ſolus.

.i.certe q.d. nõ oportet hic donū ee negli a .i. negligētie ad
gētē neq3 ſtultū ⁊ icōſideratū agendum b

Nimuero daue nihil loci ē ſegnitiæ neq; ſe

.i.ſtulticie ad ꝑ taq̃ .i.paulo ſymo ꝓpoſitū fiendis .ſ.nu
ↄſiderandū tum ante nis ptie

cordiæ: quātū intellexi mō ſenis ſniam de nuptijs: q̃

.i.aſtucia caueanť heriſē d .i.ꝑcipitē dabūt
c vitenť filiū

ſi nō aſtu prouideaťme aut herū peſſūdabūt. Nec qd

.i.agere nō ē explorerū ſiue nō vtꝝ.i.adiuuē .i.obſeqr mo ſymo pam.
debeā ↄ apud me deliberatū e rē ſgerā ni f

agā certū eſt Pāphilū ne adiutē / an auſcultē ſeni. Si il

deſero ne geat .i.metuo ſed .i.opē fero .i.ſenis .i.cōminatio
g timeo tāq̃3 tiones

lū reliquo: eius vitæ timeo. ſin opitulor: huius minas

.i. fallacias nō ipoſſibile
h

cui verba dare difficile eſt. Primū iā de amore hoc cō

.i.vehemēter iratꝰ .i.diligēter aiad .i.vt nō .ſ.quo minꝰ ſiant
⁊ odiū gerēs i uerterit ꝗd agā k

perit. me īfēſus obſeruat: næ quā faciā nuptijs fallaciā

ꝑcepit .i.male agať .i.ſi libuerit ſeu .i.occa .i.capiet .i.ꝑ qō
mecum placuerit ſionē l ius

Si ſenſerit perij. aut ſi libitū fuerit cām coeperit: quo

.i.ꝑ quā iiuriā .i.in cū locū .i.ꝑcipitabit .ſ.q̃ iminēt
m ꝓpť nuptias

iure quaq; iniuria ꝑcipitē in piſtrinū, dabit. Ad hæc

.i.adiūgiť .i.hec puella de an legiña
additur dro ſcȝ glicerū n

mala hoc mihi accidit etiā. Hæc andria ſiue iſta vxor /

.i.amaſia .i.ꝑgnās .i.ex ope pam. .ſ.pāphili ⁊ ſo
cioꝝ o

ſiue amica ē: grauida e Pāpilo eſt audireq; eoꝝ ē ope

.i.mirū .i.temeritatē .ſ.idē ichoatio .i.mēte deſtitutoꝝ
p

ræpræciū audaciam: Nā iceptio eſt amentium: haud

.i.amore captoꝝ q .i.ſiue maſculū ſiue feminā .i.educare

amantium quicquid peperiſſet decreuerunt tollere:

In hac ſcena breuis & Comica delibera tio eſt magna expectatiōe plurimaꝝ reꝝ iminentiū cōmotiua excitātis Daui cōſideratiōnē ꝓpoſitā. a Segnicie. Segnis diciť negligens. & ſegnitia vel ſegnities negligentia quaſi vt Feſtus ait ſine nitēdo qď vtile & honeſtū ē. b Secordie. Secors aūť dicitur ignauus.i.timidus aut ſtultus ſiue incōſideratus. Et diciť quaſi ſine corde.i.aīoſitate vľ prudētia. nā cōcordati hoīes prudētes dicūť. c Prouideanť. Prouiſio reꝝ duas ſignificatiōes habet. Prouidemus eēm nobis tā bonū q̃ malū. ſicut quis eminus veniēs telūt ꝓuidi atq; cauerit. ergo hic ꝓuidenť cauenť vitanť. d Peſſūdabūt. Metaphora. Nuptias velut vndā nauigio imminentē fecit / q ſi quis nō vndā ſed ex aduerſo venientē prorā exceperit demerſus vndis ſubmergitur. & ab vndis opprimiť. ſic Dauꝰ timet ne a nuptiis opprimať. aut heꝝ filius: e Pāphilū ne adiu. Semp deliberatiua verba hñt quēdā ſonū ꝑ quē exitus rei demōſtrať. vt hic oñdit ſe Pamphilū magis adiutuꝝ q̃ verbis ſenis obtēperatuꝝ. f Si illū relinq. Partiū tractatus g Opitulor. Opē ferre diciť in multis rebus & his qui de ſalute dubii ſūt. vt fer opē ſerua me obſecro. Inde opitulor opitulatio dicta ab opē tollēdo hoc ē ferēdo. h Primū iā de amore cōpit. Quaſi cū tedio & rephēſione eius amoris loquať. i Me infenſus obſeruat iō reuera timēdus ē. k Ne quā faciā Ad illud ſpectat. tū ſi quis magiſtrū ad eā rē accepit iprobū ipm aīm egrotū. l Quo iure quaq; iiuria. Prouerbiale hoc ē q̃ ſunt fas & nefas nolis velis. Ad hoc ipa re maior ē difficultas quia grauidā glicerū ſeruat. m Piſtrinū. Eſt locus quaſi ergaſculū i q̃ ingēs erat mola qua equis voluētiꝰ molabať triticiū. In eū āt locū mitti ſolebāt ſerui cōtūaces. vt eqꝝ vice molā verterēt. neq; illic eximebāť niſi dñis ipis poſtulātibus. n Siue iſta vxor. Hoc cū q̄dā tedio & idignatiōe ſtomachi iterpōīpit. o Opepciū Diciť de mirificis & laudabilibus. nā & ea q̃ magna ſūt etiā ſi mala tñ miramur. quia libēter audiamꝰ. & hoc p̄ciū ē ope.i.audiēdi Ope p̄ciū itaq; ē.i.iucundū. p Nā iceptio. Paranomoſia ē. nā amabāt veteres de ꝓxīo ſilia dicere. Ci. minus caꝝ putauit fore de armario q̃ q de ſacrario fuiſſet ſublatū. paronomoſia ē cū q̄ in verbis ſūt diciūť in nomibus. q Quicqd. Maiorē rephēſionē ſonat. pit n. aut maſculū aut feminā & ſolet iuſtior eē cā tollēdi ſi marē vxor pepit. ſȝ nimii amoꝝ ē nō expectare qd tollas. Decernere ē de magnis rebꝰ certā ꝓferre ſniam. vñ ſenatꝰ decretū.

s Et fingunt quandam. Argumenti partem narrat. & nõ credit eſſe quæ dicit. vt ſup ſit locus errori. & fallaciam quandã ne veriſimilis ſit ipſa fallacia totius contentionis & vilitatis.
t Fuit olim quidam ſenex. Ab exegematico ad mimeticũ tranſit.
u Obiit mortem. Plene dixit ꝙ nos obiit tantum. Cicero in epiſtolis dicit. Obire villas pro adire. Inde obire mortẽ. id eſt ire ad mortem. Obire diem ſuũ. i. ire ad diem fati. hoc ẽ mori.
x Atq; ipſis cõmentũ. Cõminiſci ſignificat excogitare inuenire. Inde cõmentia ratio id eſt ratio fictitia. Inde cõmentũ figmẽtum.
y Sed miſis. Paraſcenæ. i. preparatio alterius ſcenæ. Nota ſemp nomĩa Comicorũ ſeruorũ aut a nationibus ſunt indita vt Miſis Syrus. Aut ab accidẽtibus vt leſbia. quaſi ebrioſa a leſbo inſula quæ ferax eſt ſuauiſſimi candidiſſimiq; vini. Aut a moribus & vernilitate: vt pſeudulus. Aut ex negocio vt Chriſalus. Aut ex qualitate corpis vt Chilacus. Aut ex ſpecie formæ vt pinacium.

.i. ex vrbe
Et fingunt quandã inter ſe nunc fallaciam. Ciuem
athenienſi q̃ eſt .ſ. glice e .i. iã pridẽ in attica regione nũ
atticam eſſe hanc. fuit olim quidam ſenex mercator
.i. naufragia fecit .ſ. naui fracta merca u tor .i. mortu9 ẽ q̃ſi iuit ad
Nauem his fregit apud andrũ inſulam: Is obijt mor
morẽ .i. ĩ an dro ĩſula .i. tũc glicerũ .i. ad lit9 emiſ ſaꝫ ex naufragio .ſ. fama ẽ fingunt
tem. Ibi tum hanc eiectam Chriſidis patrem recepiſ
.i. ita agnoſcere parentes nequiret .i. nuge ſũt. .i. p. herculẽ
ſe orbam paruã. Fabulæ. mihi quidam hercule nõ ſit
.i. pbabile tum x .i. figmentũ tale q.d. ꝙ cõmiſcũtur probant y .i. ãcilla illa a nutrice ſic vocã
veriſimile: atq; ipſis cõmentum placet. Sed Miſis ab
glicerio .i. exit .i. ſꝫ .ſ. dau9 ducã vel conferã .i. alloquar
ea egreditur: at ego hinc me ad forum: vt coueniam
.i. q̃ntũ ſpectat ad hanc rem .i. amore .i. ĩprouiſum .i. depheudas
Pamphilũ ne de hac re pater ĩprudentem opprimat:

z Ego hinc me ad forũ. Nihil adhuc Dauus inuenit cõſilii niſi vt q̃rat Pãphilũ moueatq;. Et vultuoſe hoc pnũciat vt deſit pergam: aut ducam me.

In hac ſcena

hę ſunt inuẽtiones poeticæ: vt Faceciæ aliq̃d addãt. nã œconomia vt accerſatur obſtetrix & couenia Pamphilus. Facecia ſcribentis in his verbis eſt: ꝙ archilis cõpotricẽ potiſſimũ adduci iubet & fingitur.
a Audiui. Frequenter hoc mõ Terẽtius cõpendiũ facit. vt egrediens loquaꝛ pſona de eo qd' eſt geſtura: & ſimul doceat: qd ab altera geſtũ ſit. Audiui iamdudũ vtrũ audiui iãdudũ: an tãdiu iubes. Incerta diſtictio & ſũt q iãdudũ primũ intelligãt vt iãdudũ ſumite pœnas.

Miſis ancilla
.ſ. q̃d me facere velis .i. o anus .i. iã primũ illã obſtitrĩ cẽ ebrioſam
a
Vdiui archilis iamdudũ leſbiã adduci
.i. pcipis vel vis .i. multũ b p deũ pollucẽ vl' edẽ ei9 c .i. vinolẽta .i. icõſiderata pceps non ſatis cõſiderãs q̃d agat.
iubes: Sane pol temulẽta eſt mulier & temeraria: nec
.i. credas d cũ qua maior difficultas ẽ q2 tãtope vis aut vt cõcta ſuꝫ
ſatis digna cui cõmittas prĩo ptu mulierẽ. tñ adducã
.i. icõſideratione ſiue i cõmoditatẽ loci ꝛ tpis .ſ. vos ſpectatores .i. conſiderate archillis e .ſ. archil' i. ſiml' cũ ea ſcꝫ leſbie
eã iportunitatẽ ſpectate anicule qa cõpotrix eius eſt.

b Sane. Multũ al's valide: nanq; validus eſt q multũ rerũ neceſſariarũ habet ad ſalutem.
c Temulenta: Temeto plena. Temetũ em̃ vinũ eſt quia teneat mentẽ. Inde abſtemius. i. ſobrius. Temulenta vino: Temeraria natura. d Cõmittas primo ptu. Bene. in cõcluſiõe illa ſpecialiter probauit dicẽdo nõ ydoneam cui cõmittaꝛ primus ptus mulier; ſed mire ſignateq; dixit cõmittas. Cõmittimus etem̃ magna q̃ ſalutẽ in dubio hñt. e Quia cõpotrix eius eſt. Deeſt p apoſiopeſim ideo illã vult acceſſiri:

.i.g̃ſacra glicerio leſbie
rogo
Dii date facultatem obſecro huic pariũdi: atq̀ꝫ illi in
.i.rebus vel mulieribus .i.errandi oportunitatẽ .i.cur occaſionẽ f g
aliis potius peccandi locũ. Sed quidnã pãphilũ exani
.i.ꝑturbatũ .i.timeo .i.qđ ſit negotij .i.expectabo
h
matũ video: vereor quid ſiet. Opperiar vt ſciam nũc
hec turbatio commerio .i.quã triſticiã
quidnã hæc turba triſticiæ afferat.

f Sed quidnã pãphilũ. Iterum paſcenæ.
g Exanimatũ. Exaniatus.i.ꝑturbatus. Vir. Exaniata ſequẽs impingeret agmina muris. ex aniatus.i.mortuus. Idẽ. Exanimũq̀ꝫ auro corpus vendebat achilles.
h Vereor quid ſiet. Quid ob id. propter qđ ſit exaniatus: aut aliter quid ſit.i.quid ſit negotii. Sed quidã putant quid pro quare: vt quid veniat. nam deeſſe poteſt. vt ſit quid. Nã hoc comicũ eſt & Terentianũ cũ exceptis num & nã ſufficere ad interrogationẽ potuiſſet quid.

Pamphilus adoleſcens. Miſis.
.i.verũ hoc eſt alij factu et incepta .i.vt fiat aut incipiat
H
Occine eſt humanũ factum aut inceptum?
.i.verũ hoc eſt .i.id quod deberet facere pr̃ b c
hoccine eſt officium patris? Mi. Quid illud ẽ? Pã. proh
.i.decorũ veritatẽ ſiue opẽ q.d. nihil aliud eſt q̃ꝫ contumelia .i.iniuria d f
deũ fidẽ atq̀ꝫ hoĩm: qđ eſt ſi hæc cõtumelia nõ eſt? vxo
.i.cõſtituit .i.uxorẽ .i.de nuptiis g
rem decreuit ſeſe mihi hodie: nonne oportuit præſciſ
pam. q̃ nupturũ p̃ras nõ eis in p̃ſe eſt .i.collatũ fuiſſe inter pa trem z me h
ſe me ante? nonne prius cõmunicatum oportuit? Mi.
.i.trũ vicã ſicut re infelicem .i.vxorẽ dare .i.quẽ ſermonem i .i.agit vel facit
Miſerã me: quod verbum audio? Pã. Quid. Chremes?
repudiauerat quod cũ nõ latuit .i.traditurũ vel crediturum phi in
qui denegarat ſe cõmiſſurũ mihi gnatã ſuã vxorem?
q̃ parauerat nuptias .i.nõ deſiſtentẽ ab amore glicerii verũ ne .i.pſeuerãter ſinceter k
id mutauit quia me imutatum videt. Ita ne obſtinate
afflictum .i.studiat
l
operam dat: vt me miſerum a Glicerio abſtrahat?

In hac ſcena inducit Pam. iracundus & doles de nuptiis tã repẽte celebrãdis vt ingẽs gaudiũ cõparet in fine fabulæ cognita Glicerio & ſiml' id agit vt magis mag' q̀ꝫ p Miſidẽ Pãphilus excitet ad mĩdendũ patri nuptias ĩ ducẽdi. Et ab iracũdia & dolore cœpit. Iracũdia deſcendit ex iniuria: dolor ex miſeria
a Hoccine. Quaſi deliberatio eſt in q̃ due ꝑtes ſũt vna patris / & altera amice pſuaſorie
b Officiũ. Dicit ab efficiẽdo ab eo q̃ꝫ qrtur qđ efficere in eo vnũquenq̀ꝫ cõueniat pro conditione perſonæ.
c Proh. Interiectio doloris ẽ. vñ prohdolor dici ſolet ab eo q̃ꝫ doles loquit atq̀ꝫ exclamat. Põt etiã eſſe indignantis ſiue vitupeãtis vt prohpudor. Hic aũt indignanter capit quaſi deteſtor & inuoco fidem.
d Si hæc cõtũelia nõ eſt. Cũ ſtomacho dictũ quaſi in eum qui diceret non eſſe cõtumeliam. vel ſi oĩs contumelia poſtponeretur.
e Decreuit. Decernere eſt de magnis certã ſñiam proferre.
f Vxorẽ. Vxorẽ decreuit propoſito iiuriæ.
g Præſciſſe aũ. Ibi alter abũdat vel ante vel pre. & dolet p hoc ſe ſpaciũ non habuiſſe conſilio.
h Cõicatũ. quod neq̀ꝫ huius propriũ eſt neq̀ꝫ illius. i Quid Chremes. Trãſit a patre nũc ad ſocerũ & iraſcit patri qui cogat chremetem. & dolet nõ odio haberi nõ repudiari. k Obſtinate. Obſtinate aliquid facere eſt aliquid in alteri' malũ cũ conatu pſeuerãter facere & i alterius ꝑniciẽ nimis niti. l Vt me a glicerio. Magna vi verbi & proprietate vſus ẽ. vñ illud ẽ Iphitus & Pelias mecũ diuellimur inde. Et magna idignatiõe vſus ẽ tãq̀ꝫ Chremes non tã filie cõſultũ velit q̃ꝫ leſũ Pã.

m Proh deū. Quā ferueat indignatione hic aſpice quod frequenter exclamat. & hec exclamatio affectū indignantis dolentiſq; demonſtrans & eſt aduerſus ſocerum.
n Adeon hoiem. Neminē putat eſſe in genere humano ita infœlicem vt ſe quod eſt cōe oim qui in aliq̄ merore conſiſtunt. Itaq; nō ſe: ſed condictionē humanā dolet & iraſcit̄ natū eſſe quēq; qui poſſit eſſe tam miſer vt ipſe eſt.
o Inuenuſtus eſt ſine venere. i. ſine gratia quē oēs reſpuant repudientq; pulchræ & quē deformes appetant: & eſt cui diſplicens obiicit̄.
p Infœlix cui placens negatur.
q Contēptus ſpretus. Exaggeratio eſt militans affectū exprimentis intelligimus dicere Pamphilū: quia opam dederit vt ſe repudiaret Chremes. vt ſup̄ dixit, mutauit. quia me īmutatū videt.
r Facta tranſacta oīa. Prouerbiale eſt in id negotiū de quo nihil ſupſit ad agendum.
s Repudiatus repetor. Quaſi hec iniuria ſit repudiare & repetere. & tale eſt in Eunucho: Excluſit reuocat.
t Niſi id quod ſuſpicor. Coniecturale argumētū ē q̄t duplex contūelia eſt & mōſtri & aliquid ſicut alibi quid homīs vxorem habes?
u Monſtri aliq̄d. Deforme em̄ p̄ter nature ritū productū. Et q̄a monſtrū dixit, ea ſubiūxit tanq̄ non verbis ſed ſententiæ ſeruiens.
x Obtrudi. Mire obtrudi quaſi inuito. & totū cū iracundia. Nota dotē amator non cogitat & ad vtilitatē trahit quod vltro vēit & q̄ ſe repetit Chremes.
y Nam quid ego nūc dicā. Redit ad patrē in quo noue hoc accuſat negligenter eum agere quod voluit fieri.
z Preteriens. Oſtendit ſpēaliter quid peccauerit pater. & vndiq; cōflat̄ accuſatio ex facto p̄teriens hoc occaſionaliter non querens.
a Modo ex tp̄e. Ex loco apud foꝝ. Ex verbis vxor tibi ducenda eſt Pamphile inquit.
b Ducenda. Semp̄ hoc genus declinationis neceſſitatē oſtendit
c Aut vllam cauſam. Duo tp̄a ſunt in defenſione: aut vera ad tempus accommodata.
d Ineptū quod a quouis rep̄hendi poteſt.
e Falſam. Quod etiā prudentē poſſit fallere. Prius dixerat vxor tibi ducēda eſt Pāphile hodie iā abi cito: & ſuſpende te: cito retulit id hodie ſuſpende. at vxor tibi ducenda eſt
f Quid ſi ego reſciſſem. q. d. cōmētus eſſem
g Quid facerē. Ipſe ſeip̄m reprehendit. Facerē hic pro tacerem ponitur
h Sed quid nūc primū. Deliberatio & p̄tes eius Amor: miſericordia. hec oratoria ſūt cum vnū negociū in multas detrahimus p̄tes & vocat̄ hec exornatio rethorica articulus vel diſſolutū ſiue dyaliton vel forte ſcheſonomaten deficientibus copulís
i Sollicitudo eſt q̄ inheret mentibus. Sollicitatio aūt eſt que ab alio fit
k Patris pudor. Amphibologia
l Que meo cunq;. Themeſis ibi fit que habet fieri qn̄ vna dictio diuidit̄ & alía interponit̄
m Qui me tā leni paſſus Explanatio quare pudēdū ſit apud patrē & ad illud ſpectat Tu te his rebus finem.
n Ei ne ego. Hoc pronomē vī q̄litatis habet
o Aduerſer. Videt̄ īclinaſſe vel ſcd̄m patris aīm cōſiſterer & amore ad īcertū iteꝝ reuolueret̄.
p Miſera. Miſis nondū ſe oſtēdit pāphilo: ſed cū apud ſe cōquerentē latenter auſcultat & ſola quod callidati fœminee & aſtuciæ ſnīa hec cōgruit etiā ſecū p̄ interualla loquit̄ vt vidimus in priori parte ſcenæ.

.ſ. deteſtor m .i. deoꝝ .i. ſi ſubtra hatur ea .i. actū ē de me prius radicitus
Proh deū atq; hoīm fidem: quod ſi fit pereo funditus
verū ne n .i. ſine venere et gratia o quē oēs pulcre reſpuāt .i. infortunatū p
Adeon hominē eſſe inuenuſtū atq; infoelicē quenq;
panphi. .i. vtrum nullo ne ſim eius genere p̄p̄ īndignationem p̄ nuptias
vt ego ſum, nullon ego Chremetis pacto affinitatē
.i. in totū fugere q. d. multis mōis q .ſ. a pan. r
effugere potero quot mōis cōtēptus, ſpretus, Facta
.i. facte cōcordia a Chremete .i. recuſatus s reuocor cur repetor ſiue hoc faciūt pr̄ & chremes
tranſacta omnia, hem repudiatus repetor quāobrem
t .i. opinor q. d. regunt & celant aliquid mali u pr̄ & chremes .ſ. q̄ femina eſt
niſi id quod ſuſpicor aliq̄d monſtri alunt: ea quoniā
vt nubat x impingi infringi recurrit̄ inpſonalr̄ .ſ. q̄ſi ad hoſtem miſi dem .i. hic ſermo
nemini obtrudi poteſt, itur ad me. M. Oratio hec me
infelicē & afflictā .i. pturbat ſed y
miſerā examinat metu. Pamp. Nam quid ego nunc
interiectio dolentis .i. tātas nuptias ſummā naci
dicā de patre. Ah tantā ne rem tam negligenter agere
paulo ante z a b
preteriens modo mihi apud forum vxor tibi dicenda
o .i. dixit .i. diſpone te recede aduerbialiter
eſt Pamphile hodie īquit, para, abi domū: id mihi viſus
.i. ſuſpēdio vitam termina attonit⁹ fui & exanimatus totus c putas ne
ſus eſt dicere abi cito & ſuſpēde te. Obſtupui cenſen
proponere profari c excuſationē
me verbū potuiſſe vllum proloqui aut vllam cauſam
abſurdā que a q̄uis d rep̄hendi poſſ; .i. fallentē e & prudentē .i. iniuſtā nō admittēdā .i. obticui .i. ſi mecū cōmunicaſſet f
ineptam ſaltem. Falſam iniquā obmutui, quod ſi e⸗
.i. cognouiſſem .ſ. me ducturū hodie vxorem g reſpōderē .i. interrogat
go reſciſſem id prius q̄d facerem ſi q̄s me nunc roget:
.i. non tacerem h
aliud facerem, vt hoc ne facerem. Sed nunc quid pri⸗
ne poſſum deliberare q̄d optimū factu ſit .i. perturbant
mum exequar tot me impediunt curæ que meū ani
.i. diuerſas ſnīas q̄bus colligit conſulere ſe non poſſe
mū diuerſe trahūt amor, miſericordia huius nuptia⸗
inſup .ſ. quē p̄pter me pr̄ eſt habiturus l; vel quē apud eū ſum paſſurus m beni gno
rū ſollicitudo tū patris pudor, q̄ me tam leni paſſus ē
.i. hucuſq; hactenus l .i. libuit
animo vſq; adhuc que meo cunq; animo libitū eſt fa
.i. ei⁹ volūtati n .i. verū .i. repugnē o dolentis .i. nō eſt mihi exploratū .i. agere debeā
cere. Ei ne ego aduerſer hei mihi incertū eſt q̄d agā.
.ſ. ego p .ſ. quod dixit .i. ad q̄ exitū vel verſ⁹ quē p̄tem .i. pueniat vel vertat̄
M. Miſera timeo incertū hoc quorſum accidat. Sed
valde pamph. glicerio dn̄a mea glicerio
nūc peropus aut hūc cū ipſa aut aliq̄d de illa me ad⸗

q .i. mutat ꝛ neſcit ꝗ potiſſimū ſe vertat facile
uerſum hunc loqui. Dum in dubio eſt animus paulo
quo tpe abſq; .i. hūc vel illā .i. inducit homo
longa mora ſniam eligat r
momēto huc vel illuc ipellitur. Pam. Quis hic loquitur?
s t u
Miſis. ſalue. MI. O ſalue Pamphile. PAM. Quid agit?
inter. .ſ. ptus ꝛ egritudinis afflicta miſerabilis
x .i. anxia
MI. Rogas. laborat e dolore, atq; ex hoc miſera ſollicita
.i. multo ante .i. deſtinate .i. ꝓterea ſed
y z
eſt die. qa olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptiæ. Tū autē
.ſ. certā ſol .i. derelīqs vrq; velle vel nedū pficere
licitudinē a b re iſtud. q. d. non
Hoc timet ne deſeras ſe. PAM. hem ego ne iſtuc conari
c .i. vtrū q: ex me grauida ꝛ afflictam patiar
d de me ſollicita
queā? Egon ꝓpter me illam decipi miſerā ſinam, quæ mi
ꝓprū ad amore ſperās ſe nactā maritū .i. mee fidei gli. cōmiſit
hi ſuū animū, atq; omnē vitam credidit, quā ego animo
ꝓprio ſūmoq; deſiderio honeſte caſte
egregie caram pro vxore habuerim, bene & pudicæ eius
alitum patiar .i. indigentia ei⁹ naturā ꝑagoge e
educatū ſinam, coactū egeſtate ingeniū imutarier? non
timeo .ſ. negociū .i. ſi tuo ipius .ſ. vereor
f arbitrio relinquerē ipetū g
faciā. Mi. haud vereor: ſi in te ſolo ſit ſitū: ſed vim patris
nō poſſis pati verum .i. ciuidū parū verum
h fortem
vt nequeas ferre. PAM. Adeon me ignauū putas? adeō
imemore bñficii .i. durum .i. imāſuetū
i accepti k imitem
porro ingratū, aut inhumanū, aut ferum: vt neq; me cō
.i. diuturna cōuerſatio .i. a me affectionē iducat
q etiā fera māſueſcūt .i. inciret
ſuetudo, neq; amor, neq; pudor cōmoueat, neq; cōmo
.i. ſim ei fidelis q. d. quod facrur⁹ gli
l m ſis neſcio
neat. vt ſeruem fidem? Mi. Vnum hoc ſcio. hanc meritā
.i. meruiſſe iudicioſe q̄ſi abdite adeo .ſ. ſui
n cōmouet hoc dicto pam. o
eſſe: vt memor eſſes ſui PAm. Memor eſſem? o miſis mi
.i. inſculpta
p
ſis etiam nunc ſcripta illa dicta ſunt in animo Chryſidis
ꝓpe modū ꝛ ꝓpterea vera di pam. .ſ. ad alie mītres ab
q cēs nō adulans r s eam ea .ſ. fuiſtis
de glicerio. Iam ferme moriens, me vocat: acceſſi: vos ſe
ſepate .ſ. ego ꝛ ehri .ſ. ipa dicere gli. .i. pulchritudinē
t u x y
mote, nos ſoli. incipit: Mi Pamphile, huius formā, atq;
.ſ. puā iuuentē tu nō ignoras .i. ꝗrū .ſ. forma ꝛ etas nō cōmode
ætatem vides: nec clam te eſt ꝙ illi nunc vtræq; res inuti
caſtitatē cōſeruādā ſubſtantiā ꝛ fortunas ſint poſt quod dictū
z
les, & ad pudiciciā & ad rem tutandam ſient. Quod ego

q Dū in dubio. Tranſlatio hæc eſt a molæ alicuius ponderis q̄ anteq; in loco ſederit & q̄q; diu pendet facile cōmouet. & huc vel illuc in trutina impellit. r Quis hic loqtur? Secū voluntans ꝑdicta audiuit Miſidē. deinde conuerſus vt aſpiceret. viſa Miſide dixit: qs hic loqt? & eſt: s O Principiū therentianū in iungendis pſonis. O interiectio optantis aduentū aut repente ꝑcuſſi. t Salue. Quippe huius verbi per modos rara eſt declinatio. u Quid agitur. Amatorie ꝑfamiliariter dictū. nō eīn dixit quæ. Vir. Quæ mihi reddat cū leo me ſaluat amantē. x Rogas laborat. Lenta & triſtis reſponſio & dolore plena. Et duplicē laborē glicerii eſſe dicit. vnū ꝑtus & ſolitudinis. alterū curæ & ſollicitudinis nuptiarū Pamphili Callide mulier aggreditur iuuenē. nā vtrūq; ꝓpter illū patit & dolorem & ſollicitudinē. y In hūc diem. Sollicitudo rerū inceptarū magna eſt ꝙ in hunc diem hic certior metus eſt & grauior. z Cōſtitutæ nuptiæ. Nec addidit a patre ſe inuidioſe q̄ ſi a pāpilo ſint conſtitutæ an timet in negocio. a Hem. Hem eſt interiectio dolentis & idignantis affectū demonſtrās. b Ego ne iſtuc conari queā. Ideo ſic Pāphilus: qa illa inuidioſe non deſerere cogaris dixit. ſed deſeras. c Conari. Dicit nō perficere: qa conari velle aliqd ad ſcelus effectio eſt. iā ſi nō poteſt fieri hic em̄ volūtas nō factū dānatur. Conari etiā leui⁹ eſt q̄ facta facere. d Egon ꝓpter. Magna vis eſt in ꝓnoībus & diuerſa ſunt & ſingularia nec dicūtur vno ſpū ſicut in Eunucho. ibi. Ego ne illam quæ me q̄ illū ꝛc. e Non faciam: Reſpondet ſibi ipſi. f Haud vereor. Arguit aīm adoleſcentis contra patrē cuius etiā nomē graue eſt. g Sed vim patris nequeas ferre Nō dānatio eſt. verū adoleſcentis ꝓuocatio in cōtemptū patris. h Ignauus eſt. Qui vi non pōt ferre q nō eſt pſeuerans. i Porro. Hic cōiunctio copulatiua eſt eſt al's aduerbiū tpis. Porro aūt ꝑticula ſignificat ſed, longe, certe. k Aut ferū. Iſta q̄ttuor ignauū ingratū inhumanū & ferū dixit mira hoīs cōuerſatio eſt. Nō em̄ dixit adeon me obſequentem patri exiſtimas adeo gratū adeo piū adeo manſuetū: at amatoris ꝑ om̄ia ſeruāt cōditiōes vt oratorie hoc cogat ſcelus eſſe ſi pareret nūc pri. Item nūc ordinem reddit: qa ferū ad māſuetū: qa etiā feræ manſueſcunt: neq; amor ad illud inhumanū. Amor nanq; vehementior eſt in hoīes. pudorē ad igratū retulit. l Vt ſeruē fidē. Exqſite: non em̄ dixit vt cōtempnē patrē. m Vnū hoc ſcio. In eodē heret mulier vt excitet iuuenē: neq; audire ſe fingit quod dicit. Et ſunt callida verba eiuſdem ad irritandā ꝑmiſſionem Pamphili. n Vt memor eſſes. Bene preterito vſus eſt q̄m quæ ꝓterita ſunt in recordatione magis lachriabilia ſunt. o O miſis miſis. Primū vocandi: alterū incipiendi eſt. p Etiā nūc ſcripta. Id argumentū eſt quod viue memor ſit qui etiā mortue verborū meminit Chriſidis de Glicerio q Iam ferme. Ferme aduerbiū ē feſtinātis r Moriens me vocat. Moriens ex tpe ꝓbauit locutā vera eſſe non ficta & ſimulata. nam q ſani ſunt ſpe longioris vitæ adulantur. Et etiā ferme moriens affectus a tpe eo ꝙ poſtrema vox erat: s Acceſſi vos ſemo. Figure propriæ therentianæ. t Hos ſoli. Ibi fidem ꝙ ſoli fuimus ꝙ nemo teſtis an timuit ne hoc pater ante firmatū amorem cognoſceret. u Incipit. Preparatio quaſi veſtibulū orōnis eſt. inceptio dicit orōnis q̄ lōga taciturnitate mediante grauiterq; ꝓfert. x Mi Pāphile. Et Proſopopeia & principiū a blandimēto & Pam. imitatus eſt blandimentū Chriſidis. y Huius formā atq; etatē. Amat cōpendiū laſſitudo. forma em̄ dicēdo pulchritudinē ſignificat etatē quod puā huius formā & ꝑ hoc inuit duplex cauſa cōmendationis vt ſupra. In hoc toto dicto vide redditā vocē morientis denſis interuallis int erruptā orationē vtpote laſſo anhelitu interueniente. z Et ad pudiciciā. Pudicicia ad formā

rē tutandam ad ætatē retulit. Per hanc dexterā fidei & fœderis mēbris ad manū fit cōuētionis. a Ingeniū. Legit & geniū q̄ſi p familiarē .i. naturæ deū. dicūt em̄ poete q̄ q̄libet hō geniū proprium habeat ſicut nos credimus angelum. b Solitudinē. Solitudinē & ſollicitudinē legitur tūc ſenſus eſt obteſtor .i. adiuro te p eius ſollicitudinē. c Obteſtor. Obteſtatio dicitur qn̄ eū adiuramus quē rogamus. d Segreges ad fidē. deſeras ad ſolitudinē. Hoc eſt ne aliā ducas aut amare deſinas etiā ſi nō ducas aliam. e Si dilexi te. Vtimur ſi in tali genere loquendi cū aliqd p̄ſtitū volumus exprobrare. f Te iſti virū do. Hæc dicimus vt ſingularia ſunt: & non precipitantur nec dicuntur vno ſpiritu. g Virum amicum. Quia poteſt maritus eē non cum amic⁹. h Hanc mihi in manū dat Mire non huius manū. i Mors continuo. Quo magis memorē eſſe oportet poſt quæ illa locuta non eſt. k Acceptā ſeruabo. Concluſit ptē deliberationis ſue p electionem. l Propera atq; audin. Reuocatio ad argumētum magni amoris accedit.

.ſ. quā teneo .i. naturā tuā mā ſuetā p conſtantiā fidelitatē veritatem
a
te per hanc dexteram oro / & ingeniū tuū per tuā fidem.
q2 ſola eſt niſi tibi vni cōſocietur · gli. poſt formā z etatē amantē · ſeiungas elonges
b c
perq; huius ſolitudinem te obteſtor: ne abs te hanc ſegre
vt nō deſerā re linquas · .i. ex eodē vtroq; parēte ſed; eris nō ſolū · vel
e
ges neu deſeras: ſi te in germani fratris dilexi loco: ſiue te
gli. .i. plurimū eſtimauit .i. ſiue riuali z te mihi pretulit · ſiue · officioſa obſequioſa
hæc ſolum ſemp fecit maximi / ſeu tibi morigera fuit in
gli. maritum · .i. eā nō deſeras vt eā tuearis tanq̄ȝ ornā · vt pote q̄ pua ſit ad huc p̄mo eges auxi⁹
f g
rebus oībus: te iſti virum do amicum tutorē / patrem bo
hanc n̄ram ſup pellectilem · credo trado · cōmendo fidelitati · gli.
h
na noſtra hæc tibi committo: & tuæ mando fidei. Hanc
q.d. p manū cōiū ctos nos cōiunxit · .ſ. chri. · illico · chri. · arripit · ppue quaſi vxorem
i
mihi in manū dat. mors continuo ipſam occupat. accepi
k · .ſ. vxorē · .ſ. futur⁹ vel te facturū · hoc dictū īterpanens eſt
acceptā ſeruabo. Mi. ita. ſpero quidem. PAM. ſed cur tu
diſcedis · eā ſolā relinquēs · .i. ſagacē mulierē q̄ parientib⁹ fert opē · adeo ad vocādū · reuoca eā · audis me
l
abis ab illa. Mi. obſtetricē accerſo. Pā. propa: audin? ver
.ſ. ne dicas illi · .ſ. eius dolorī itez · intelligo cupio audiui qd velis
bū vnū caue de nuptijs: ne ad morbū hoc etiā. My: teneo.

An hac ſcena V. eſt colloquium duorū adoleſcentiū Carini & Pāphili altera ps fabulæ oñdit. Nā andria ex duor adoleſcentiū periculis gaudiiſq; cōponit. Byrriā & Carinū addit Therētius fabulæ q̄ tñ apud Menandrū non ſunt ne philomena ſpreta relinq̄ret aut ſine ſponſo pamphilo aliā ducēte: a Quid ais. Ex verbis Carini apparet Byrriā nūciaſſe futuras nuptias factas cū Pāphilo: nec adducit tñ vt ſtati credat & accōmodat aīm. Sæpius ergo repetit interrogando. b Illa. Bene velut amatorie de certa loq̄ret pſona. c Sic eſt. Hoc cū indignatione ſtomachi dixit. Apud forū. De loco mō / de tpe / de pſona edauo. e Veh miſero mihi. Tandem aliqn̄ pductus eſt vt crederet. Veh interiectio eſt his rebus q̄s execramur

Secundus actus.
Carinus Adoleſcēs · Byria · Pāphilus.

dicas ſerue · verū philo · .i. dat vt nubat
a b
Quid ais byria? dat ne illa. Pamphilo hodie nup
.i. dat hodie nuptū · .i. hoc q̄ren⁹ ē quō ſcis vel vnde · paulo ante
c d
tū. By. Sic eſt. Ca. Qui ſcis? By apud for mo
accepi · execrātis deteſtātis · z e futuro bono
do e dauo audiui. Ca. Veh miſero mihi. vt animus in ſpe

de futuro malo .i.aſſidue .i.arrectus .i.ablata
f
atq; i timore vſq; antehac attentus fuit: ita poſtq̃ ademp-
.ſ.anim⁹ fatigatus & cruciat⁹ .i.tot⁹ attonitus & ſtu oro .i.p cōdē.pol
g ſollicitudīe h pid⁹ eſt abiecta ſpe lucis
ta ē ſpes / laſſus / cura cōfectus ſtupet. By. Quæſo ædepol
o prouerbiale eſt
i
carine: quoniā nō poteſt id fieri / quod vis: id velis quod
.q.d. ne vitam quidam
k
poſſis. CA. nihil volo aliud / niſi philomenā. By. Ah q̃n-
.i.melius .i.laborare .i.ex corde eiiceas
vt
to ſatius eſt te id dare opam: q̃ iſtū amorē ex aīo amoueas
.i.imodera .i.incaſſum inflamet
tus amor
tuo: q̃ id loqui / quo magis libido fruſtra incendat tua.
.i.ſani ſumus infirmis male
habentibus
CA. Facile oēs (cū valemus) recta cōſilia ægrotis damus.
.i.ſi ageres ptes meas .i.perge hoc dictū reprobāt
l m .ſ.tuo arbitrio n eccum
Tu ſi hic ſis / aliter ſentias. By. Age age / vt lubet. CA. ſed
oēs vias tentare .i.deliberatū ē ob eā morar
& rōnes
Pāphilū video. oīa expiri certū eſt priuſq̃ pereā. By quid
q.d. qd tādiu imoramur hic pam. .ſ.erga philomenā
vanis verbis tps ↄſumim⁹ o p q
hic agit. CA. ipm hūc orabo / huic ſupplicabo / amorē hu
r s
ic narrabo meū. Credo īpetrabo: vt aliq̃t ſaltē nuptijs pro
.i.durantib⁹ illis diebus .ſ.quod tu dicis factū iri
t u
dat dies. Interea fiet aliqd ſpero. B / . Id aliqd nihil ē. CA.
.i.debeo ne adire
x y
Byrria / qd tibi videt? adeō ad eū. By. qdni: ſi nihil impe
q̃ren⁹ reputet .i.adulterum phi.
tres vt te arbitret ſibi paratū mœchū ſi illā duxerit. CA.
facceſſe .i.malā fortunā vt dici ſolet .i.turpi opi .i.ſcelerate
diſcede ad patibulū aut ſuſpendiū nione tua
a
Abi hic in malā rē cū ſuſpitione iſtac ſcelus. PAM. Cari-
.i.des mihi a-
b c liqd ſpei d
nū video. ſalue. CA. O ſalue pāphile: ad te venio: ſpē / ſa-
icolūi & opem ad ſanādā q: ipe egeo q: amo
tatē e f dementiā
g
lutē / auxiliū / cōſiliū / expetens. PAM. Neq; pol conſilij
.i.facultatem .ſ.ferēdi q: facultatem .ſ.quod te ipellit ad
oportunitatē miſer ſum h petenda
locū habeo neq; auxilij copiā. Sed iſtuc qdnā eſt? CA. ho
philo. accipis .i.ſi eam ducis
i k l
die vxorē ducis? PAM. aiūt. CA. Pamphile ſi id facis ho
nouiſſime q̃ſi inſani amoris do cur poſtremū
lore iā ſū moritur⁹ te video
die poſtremū me vides. PAM. Quid ita. CA. hei mihi ve
timeo pam. o
reor dicere: huic dic q̃ſo byrria. BI. ego dicā. PAM. quid
philo. tibi p valde carinus
miſſam carin⁹ m
eſt? BI. Sponſam hic tuā amat. PAM. Næ iſte haud me
.ſ.ē lōge a .i.rñde .i.aliqd .ſ.phi.
ſnia mea n o .ſ.q̃ amare
cū ſentit: ehodū. dic mihi: nun qdnā āplius tibi cū illa fu-
iteceſſit o dolē vt aliqd tibi cū illa fu
tis p iſſet eā recuſande q
it carine? CA. Ah pāphile: nihil. PAM. q̃ vellē. CA. nū

f Vſq; ante hac. Duas p̄poſitiones p̄poſuit vt dicit ſed vna eſt velut aduerbiū nō iā p̄poſitio. vel ſi nulla p̄pōſitio p̄poni adiūgi ſepati pōt ſed vſq; eiuſmōi vt ſine aliqua p̄poſitione raro inueniat. g Laſſus cura. Ex p̄terita ſpe. h Confectus. Tunc eſt ſicut vulneratus eſt pcuſſus vt ſanari nō poſſit. i Quoniā nō poſſit id fieri. Conſolatio ad id quod fieri nō poteſt ſuadens id vt velis quod poſſis prouerbiale k Nihil volo aliud niſi phi. Magis gemitu amatorio q̃ vt rñderet Byrrie dicit quaſi magis phi. velit q̃ vitā & lucē. Nō ei dixit nullā: ſed nihil quod infinitū eſt. l Tu ſi hic ſis. Hoc geſtu ſcænico melius cōmendat. nā hæc magis ſpectatoribus q̃ lectoribus ſcripta ſūt. hic ergo ſeipm oñdens dicit & hic ꝓnomē eſt. n Sed Particula eſt hic inceptiua ꝓ atq; eccū pāphilum m Age age vt lubet Aduerſus hūc nō habuit qd loqueret & ꝓmiſſio reprobantis ea q̃ ſentit. o Ipm hunc. Bene quaſi auctorē & principem. refert etiā ad dignitatē. p Orabo. Oramus quæ bona ſūt. Supplicamus ī aduerſis malis vel lachrimis. q Amorē huic. Nō ſtudiū aut voluptatē. r Narrabo. Nō petā totū magnifice. s Saltem. Deſpatis reb⁹ ſolā petens ſalutē hoc vtimur. t Protrahat. Alii prodat quod in hac pte idē ſignificat hoc ē proferat prolatet differat. u Interea fiet aliquid ſpe. Tale eſt quale eſt illud Interea aliqd accidet boni. Sed nihil illū dixiſſe poeta ꝑ ſeruū oſtendit dūmodo id aliquid nihil eſt. x Adeon ad eū. Dicimus & adeo eū ſed Do. dicit adeo ad eū dici magis cōſuetudine q̃ rōne cū alterꝫ ad abundet. x Quidni? Et quid ſi in vtroq; Idem ſenſus eſt. ſed ſuperior ꝑ yroniam. inferior ꝑ ſimplicē explanationē ſoluitur. z Nihil impetres ꝑ ironiā dicitur. a Carinū video. Nō imperite Pāphilū priorē loqui fecit vt fiduciā det Carino loquēdi. & Pāphilus prior incipit vt ad confeſſionē Carini min⁹ clauſa præ pudore ſit via. b O Optātis hic eſt. c Spem. Quo recreer a meis curis. d Salutē. Si nō ducas eā cui⁹ amore depeo. e Auxiliū. Vt ſaltem proroges nuptiarꝫ tps in aliquot dies. f Conſiliū. Quia amans ſum: ideo amens & nō mei compos. Eleganter conſiliū nouiſſimū poſuit quod demens & improbū eſt quod petit quod ſi nō poſſit cōcedi: vł conſiliū expetat ad ſanandā dementiā. Itē in petitionibus fieri ſolet beneficiū petēs vtit ptibus de liberatiuis. g Neq; pol conſilii. Apud amantē neq; cōſilii facultas neq; auxilii. ideo in his duobus oñdit ſeſe amatorē. h Sed iſtuc quidnā eſt. Hoc ſi nō adderet locus cōfitendi amoris Carini nullus fuiſſet. i Hodie vxorē ducis. Vide mirā interrogationē ante cōfeſſionē. k Aiunt. De re dicimus quē volumus eſſe falſam. l Si id facis hodie p.m.v Nihil priuſq̃ ſe moriturꝫ dixit pudenda dicturus. vñ datū eſt vt ille inſtantius q̃reret cām. pl⁹ etiā dixit poſtremū me vides q̃ſi dixiſſet morior Sponſam hic tuā amat. Nulla cūctatiōe ſed facete ſeruili ſermōe paratiſſime narrat.
m Sponſam amat. Callide ſponſam. hoc ē neq; adhuc vxor tua ē neq; aliqd admiſit. quia amat tm̄. n Ehodū. Particula mouēs attentionem: quia ſe conuertit ad Carinū.
o Nū qdnā a. Hoc interrogat recuſande cā
p Ah pāphile. Artificioſe perſonā expreſſit nuptias recuſantem. q Per amiciciam.
d eſt ꝑ beniuolentiam inter me & te mutuam.

r Et amorē.ſ.meū in eam philomenā quo ita crucior vt mei ſit miſerendū.
s Prīncipio. Addidit/ſuffeciſſet dixiſſe ne ducas. t Dabo eq̄dē opam. Plus ille ꝓmiſit ꝙ̄ ille poſcit.& cū ꝓnūciatōe legendū ē.plꝰ eī ē dabo eq̄ dē opam:ꝙ̄ ſi dixiſſet non ducam.
u Cordi. Pamphilus interrum⸗pens verbum ſibi non placens repetit inquiens cordi. x Saltem aliquot dies ꝓfer. Primo que maiora ſunt petit poſtremo quæ ex his videntur minima & hoc arte.
y Audi nunciam. Correptio impatientis q̄ non ſinat audire de exilio.
z Ego Carine. Sententiæ quæ ex pronomi⸗nibus incipiūt ſeria ſemꝑ atq; vera promittunt.
a Ego carine neutiq̄; officiū. Senſus hic eſt non puto inquit hominē liberū qui cum nihil præſtet:deberi gratiā ſibi poſcat.ergo cū tibi ni⸗hil preſtem nolo mihi gratias agas.non eñ tui cauſa fugio:ꝙ̄ priuſq̄; me pateres magis nolebā ducere quā tu cupis.
b Mereaī. Mereri eſt aliquid mercedis ꝓ la⸗bore ſumere.
c Nuptias effugere ego iſtas malo. Interpo⸗ſita diſtictiōe vultuoſe hoc dicit.hoc ē cū geſtu.
d Facite. Fit qd' verū ē fingit falſū iuenit ne temere fiat.Inuenite ergo agite dicit poſt cogitationem efficite.i.in effectū perducite.Saluſtius.nā & priuſq̄; nuptias conſulto & vbi conſulueris mature opus facto eſt.& mire per illa quattuor verba expreſſit pamphili animū nuptias recuſātis:cui quicquid dixerit parum eſt.
e Qui detur tibi. Qui Donatus quēadmodum ponit.
f Sat. Antiqui poſuerunt pro ſufficit.

ſuā ꝛ pāphli ſuū tātū circa virginē .i.in primis .ſ.cū vxore eſt
t s
te ꝑ amiciciā & amorē obſecro pāphile prīcipio:vt ne du
.i.elaborabo ne id fiat ad p̄rem retulit .ſ.fieri ad pā.
t .i.ego quidē
cas.PAM.dabo eq̄dē operā.CA.ſed ſi id nō potes aut ti
q.d.dubitas aut times ne ſint nunc cordi
u x
bi nuptiæ hæ ſūt cordi.PAM.qd.(cordi):CA.ſaltē aliq̄t
ꝓlata ꝓduc differ quouſq; .i.pegre me conferam .i.in aliquē tā q̄ exilii locū .ſ.nuptias
y
dies profer:dū ꝓficiſcar aliquo ne videā.PAM:Audi nūc
.i.nequaq̄ vna ꝓſopōis
z a .i.hois ingenui aīi
iam carine.ego neutiquā officiū liberi eſſe hominis puto
.i nihil mercede dignū efficiat .i.ad ḡfam attribui aſſcribi ꝓbat
b c
cū is nihil mereatur:poſtulare id gratiæ poni ſibi:nuptias
euadere magis .i.aſſequi .ſ.mihi
ego iſtas effugere malo ꝙ̄ tu adipiſcier.CA.reddidiſti a⸗
carine .ſ.q̄d verum eſt
nimū.PAM.nūc ſi quid potes/aut tu:aut hic byrria:faci
quod falſū ē .i.date opam carine
d .i.excogitate e
te:fingite:inuenite:efficite:q̄ det̄ tibi:ego id agā:mihi q̄
.i.nō .i.ſufficit mihi ſeruū .i.oportūe
f
ne det̄.CA.Sat habeo.PAM.Dauū optime video cuius
ſuaſione .i.cōſiſus .ſ.byrria es ſilis dauo .i.nō dic aut nūcias afferis nihilo vł non
conſilio fretus ſū.CA.an tu hercle haud quicq̄; mihi/ni⸗
nō attinēt/ſciri a me cōminātis eſt ꝛ abiicientiſ ſeruū a ſe .ſ.fugio a te .i.bono aīo
ſi ea q̄ nihil opus ſūt sciri:fugin hic.Bi.ego vero ac lubēs

In hac ſcena VI continet̄ cōſiliū ꝑſonarum:ad quas maxime pertinet argumentū.Et hic eſt locus in quo (vt fieri ſolet) fortuna mixta rebus diſpoſitis magnas turbas dat.In cuiꝰ prīcipio dauus comperta nuptiarū falſitate inſolentius exultat querens pamphilum
a Dij boni boni. Ex proximo repetiuit bis Sed tamen alterum in nominatiuo plurali/alte

DAVVS CARINVS PAMPHILVS.
.ſ.ꝓpter bñficia in hoīes .i.geſto ī pectore reꝑiam
a b
Ii boni/boni quid porto.ſed vbi inueniā pā⸗
c abſtergā auferaꝫ
philū:vt metū in quo nūc eſt/adimā/atq; ex⸗

i. replẽã .ſ. dauus .i. ꝓpter vel poſt .i. ꝙ letus

pleã aĩm gaudio. CA. Lætus eſt; neſcio ꝗd PAM. Nihil

.i. cognouit .ſ. in dictas mihi nuptias d

eſt nondũ hæc reſciuit mala. DA. quẽ ego nũc credo / ſi

.i. audis ne .ſ. dauũ e

iã audierit ſibi ꝑatas nuptias. CA. audin tu illũ? DA. To

.i. in tota vrbe f ꝑterritũ ꝑturbatũ .ſ. credo .ſ. cũ pãphilũ g

to me oppido exaĩatũ q̃rere. Sed vbi q̃ram? aut q̊ nũc pri

.i. curſũ dirigã h q.d. nõ vis alloq̃ vel quidni loq̃ris .i. diſcedo i

mũ intẽdam? CA. Ceſſas alloq? DA. ab eo. PAM. Daue

.i. ad ſis remane k l

ades, reſiſte. DA. Quis hõ ẽ: qui me vocat? o pamphile te

m .i. tẽpeſtiue vel mature. ſ. adeſtis quero n

ipm q̃ro. Euge carine ambo oportũe: vos volo. PAm. da

.i. dolore ꝯfect⁹ ſũ o .ſ. animo .ſ. quod ſũ dictur⁹ q̃ſi actũ ẽ de me niſi conſulas

ue perij. DA. Quĩ tu potius hoc audi. PAM. iterij. DA.

.i. certe p ꝑ herclem .i. in ꝑiculo ne cũ morte cõmutetur

Quid timeas / ſcio. CA. mea quidẽ hercle in dubio eſt vi

.ſ. timeas

ta. DA. & quid tu: ſcio. PAM. Nuptiæ mihi. DA. & id

q .i. totiẽs repetẽdo me ebetas & moleſtus es .i. q̃d repetis & inculcas ꝓpter quid

ſcio. PAM. hodie. DA. obtundis. tãetſi intelligo. id præ

.i. times .ſ. ꝙ pam. phi. .ſ. eam .i. negocia ipm vel ẽ .i. intelligis

caues ne ducas tu illã: tu aũt vt ducas. CA. Rẽ tenes. iſtuc

.ſ. ẽ q̃d tu dicis r quod times .i. nullũ eſt ꝑiculũ s .ſ. dauũ vel ſi dei datorem .i. ſpecta

ipm. DA. atq̧ iſtuc ipm nihil pericli eſt. me vide. PAM.

t q̃ſi ꝑ ſacra rogo .i. cintiſſime u afflictũ

Obſecro te: q̧ primũ hoc me miſerum libera metu. DA.

x .i. filiam y z .i. quomõ

Hem libero: vxorẽ tibi nõ dat iã Chremes. PAM. q̃ ſcis

a .i. pãphilũ b .i. com tanq̧ vitantã & fugientem c d

DA. Scio tuus pater mõ me præhẽdit: ait tibi vxorẽ dare

.ſ. dixit e .i. nõ eſt tẽpus vel ſpaciũ aut oportunitas

ſeſe hodie. Itẽ alia multa / q̃ nũc nõ eſt narrandi locus: con

f .i. celeriter curro .i. ꝑpetue

tinuo ad te ꝓperans / ꝑcurro ad foꝝ: vt dicã tibi hæc. Vbi

g reperio .i. in foro .i. editũ eminentẽ .i. circũluſtro oculis an te videam

te nõ inuenio ibi: aſcendo in quendã excelſũ locũ / circũ

.i. in illio loco te vidi .i. in eo loco a caſu h .ſ. ſeruũ carini inter i

ſpicio: nuſq̧: ibi forte huius video byrriã. Rogo: negat vi

.i. quõ viderit .ſ. fuit delibero .i. de foro

diſſe ſe te. Mihi moleſtũ. Quid agã / cogito? Redeunti in

q̃ſi iteꝝ apparatu k .i. rei cibarie ſiue pulmenti

terea ex ipa re mihi incidit ſuſpicio. Hem: paululũ obſo

rum in genitiuo ſingulari dictum eſt

b Porto. Non ſolum corpore ſed etiã aĩo portamus: tam bona q̧ mala.

c Vt metũ in quo nunc eſt adimam Ordine locutus eſt prius metũ adimere ſic demum gaudio perfundere, hic ordo etiã in laude ſeruatur.

d Quẽ ego credo. Dauus querẽs pãphilum neq̧ videns ꝑgit in ſermone incepto ad ſpectatores.

e Audin tu illũ. Carinus alloquẽs ſecreto pãphilũ ſic inq̄t an audiret illũ Dauũ: quõ de nuptiis loq̄tur tanq̧ reſciuerit. & ita daui ſermo Carini ſermõe interruptus eſt.

f Oppido. Oppidũ dicit̃ q̃ſi opponẽs ſe bello.

g Sed vbi q̃rã. Nũc in oẽs ſe verſat ꝑtes q̃rens q̊ dirigat curſum.

h Ceſſas loqui. Hoc dicit pãphilo carinus timẽs ne abeat dau⁹

i Abeo. Videt̃ q̃ſi extitiſſe. deinde q̃ſi elegiſſe q̊ ꝑgat. Etiã legit̃ habeo inueni. & abeo vti merito illi dicat̃ reſiſte.

k Quis eſt hõ q̃ me v. Dauus in oẽs ꝑtes ſe vertẽs hoc dicit. deinde aduertẽs pãphilũ dicit.

l O pãphile te. Videt añq̧ cõpleat orõnẽ.

m Euge. Euge mõ interiectio eſt leticiã mouẽs. q.d. exulta. iterdũ applaudẽtis eſt & adulantis. interdũ etiã irridẽtis ſeu exprobrãtis: & ꝓcipue qñ geminatur.

n Daue perii. Propriũ eſt dolentis ꝓfeſtiare adiudicãda q̃ dolẽt. Daue: habet nõnullũ affectũ ꝙ addidit daue.

o Quin. Mõ pro ymo al's cur nõ.

p Mea q̃dẽ hercle ĩ dubio ẽ vita. Certa ſnĩa eſt videt̃ carinus plus dixiſſe perii q̧ pãphilus. ſed nõ eſt hoc. plus eñ pãphilus dixit: nã q̃ viuit nõ potuit interiiſſe. Is aũt q̃ viuit vitã põt ĩ dubio hr̃e. iõ & iurauit hercle & affirmãs iuſiurandũ certe: addidit bene certe q̃ſi illud iterij falſũ ſit. ita pãphilus plus fecit perituꝝ ſe eſſe dicẽdo q̧ carinus interijſſe.

q Obtũdis. Obtũdere eſt trãſlatio a fabris q̃ ſæpe repetũt tũdendo aliq̃d malleo. & idẽ obtundũt & æbetãt. igit̃ obtundis. q.d. caput mihi frangis & aures hebetas tua crebra repetitione.

r Atq̧ iſtuc. i. n. p. eſt Hoc idẽ dixerat cũ exclamatiõe. qđ q̃ſi vanũ cõtẽnit.

s Me vide. Vt in glo. interlineali: vel id eſt me habes vel an lætus ſim. & vultus me⁹ id eſt ſpẽ aliquã geſtire videat̃.

t Obſecro te q̧ primũ. Cũ ꝓcibus & tp̃s admiſcuit.

u Libera. Bene. Perfecta eñ ſecuritas liberatio nuncupat̃.

x Hem. Hec ꝑticula hic demõſtrãtis factũ eſt q̃ſi ecce libero te.

y Vxorẽ tibi non dat. Bene & oratorie in ſũma cœpit cuius ꝑtes multis dicent̃.

z Iam. Bene. qđ ſi nõ dixiſſet intellligeret pãphilus poſtea Chremetẽ filiã ſuã daturꝝ. ſed addito iã plena ſecuritas eſt. iã eñ renũciatio ꝑpetuitatis eſt. q.d. neq̧ iã dat nec poſtea daturus eſt.

a Scio. Prepatio ẽ auditoris ad eã narrationẽ q̃ oñdit argumẽta falſarũ nuptiaꝝ.

b Præhendit. Pro prendit addita aſpiracõe gemĩat ſillabã.

c Ait. Proprie & bene / q̃a cõtẽnenda dicunt̃

d Tibi vxorẽ dare ſeſe hodie cõiecturã facit ex malis q̃ ꝓceſſerũt. & hic dicit cur primo crediderit veras dicturus deinde cur falſas.

e Itẽ alia multa &c̃. bene diſtulit narrationem ne audiret carinus & byrria dolos ſtruere aduerſus vigilantiſſimũ ſenẽ. & hæc eſt comoda narratio a neccariis tantũ minas autẽ ſenis ꝓtermiſit ne corrũpet bõa quæ nũciabat ne pamphilũ & carinũ de ſpe deijciat.

f Properans. Percurro dixit vt cõtinuationem curſus oñderet.

g Vbi te nõ iuenio ibi. A ſũmo ad infimũ diuiſiões: q̃bus dicta & facta cõtinent̃: ſub quoꝝ genere ſunt ſpẽs nõ dictorũ nõ factoꝝ cũ conſideratione reꝝ pſonarũq̧.

h Forte huius video byrriã. Et recte. dixerat eñ byrria prius apud foꝝ mõ e dauo audiui.

i Rogo negat. Mira breuitas & imitãda.

k Paululũ obſonii &c̃. Mire & moraliter ex his eñ q̃ facta nõ ſunt dicit ꝙ feciſſe deberet obſoniũ qđ grece obſonion dicit̃ q̃cquid in comedẽdo addit̃. vino & pani a

q̃ obſono as are neutrũ: & obſonor aris deponẽs. k Quorſũ nã: nã ſillabica adiectio ē ad ſignificationẽ nihil efficiẽs. l Egomet cõtinuo Bene cõtinuo vt ſi ab vtroq; hoc fieret vera erat ſuſpicio. m Chremetẽ. Vel chremẽ dicimus indifferẽter. n Iã id gaudeo. conſentientẽ filiũ excitat ad gaudiũ leticia ſua. o Maneo. vt tp̃is fiat dilatio p Interea q̃ꝫ loci q̃ꝫ tp̃is habet ſignificantiã. q Matronã quidẽ dicũt eã eſſe q̃ pepit q̄ꝫ mater ſit. quidã aũt locupletiorrẽ feminã matronam appellãt Feſtus matronas appellat q̃bus ſtolas hñdi ius erat. r Signũ pro argumento. s Nõ vident̃ hec cõuenire. A ſeq̃ntibus argumentũ. t Nõ oppinor. Ille opinionẽ accõmodat tm̃. hic multũ attribuit cõiecturis. & qm̃ argumẽta ſunt & cõiecturæ opinionẽ dixit. nã cõtra opinionẽ certa res eſt, q̃ aũt opinamur putamus q̃ putamus in certa ſunt. u Chremi. Quia chremes chremetis & chremi facit genitiuũ. x Piſciculos minutos. Sufficeret diminutiue piſciculos dixiſſe: qđ ſic minutos dixit. y Emptos obolo Preciũ addit obulo qđ eſt vltima numoꝝ ſignificatio. & bñ. Sũt eñ genera piſciũ minutorũ q̃ magno veneãt p̃cio. Hic ergo etiã de p̃cio viliſſimos piſces ſignificãit. & q̄ꝫ dixit ſic minutos nõ oibus. z In cenã. Dixit vt obſonationis oñderet cãm quã ſup̃ gñaliter ſignificauit: dicẽdo paululũ obſonꝫ hic ſpẽaliter dixit. a Seni. Cuius ē maior cura domi. b Ridiculũ caput. Pro toto hoie ponit̃ nemo eñ ore cõ tempto ex aliis mẽbris hoiem velit ſignificare. & ē ſynodochẽ tropus q̃ſi c necesse ſit oñdit vitioſu hoc eſſe in q̃ altero ſublato nõ neceſſario altero relinqt̃. Et his dictis dauus artificioſe laborat vt ſi fieri poſſit Carino propriis laborbus p̄mereat̃ vxorẽ. & eã ad hoc plurimũ excitat. vt etiã adiuuet̃ negociũ pãphili p̃ hoc dũ ille ſibi p̄uidet.
d Ambis magnarũ rerum deſideriũ & appetitus ambitio dicitur. e Vale. Cõfirmata re a factis & a perſonis deliberatiua naſcitur.

niꝫ: ipſius triſtis erat de improuiſo: nuptiæ non coherent:

PAM. quorſũ nã iſtuc. DA. egomet continuo ad Chre

metẽ cũ illo aduenio: ſolitudo añ oſtiũ: iã id gaudeo. CA.

Recte dicis. PAM. perge. DA. maneo. interea ĩtroire ne

minẽ video / exire neminẽ / matronã nullã in ædibus ni

hil ornati: nihil tumulti. acceſſi intro aſpexi. PAM. Scio:

magnũ ſignũ. DA. Nõ vident̃ cõueire hæc nuptijs. Pã.

Nõ opinor. DA. opinor: narras: non recte accipis: certa

res eſt. & pueꝝ cõueni Chremi inde abiẽs / olera & piſci

culos ferre emptos obolo in cænã ſeni. CA. liberatus ſum

hodie. daue tua opa. DA. ac nullus q̃dẽ CA. qđ ita: Nẽpe

huic illã p̄rſus nõ dat DA. Ridiculũ caput: q̃ſi neceſſe ſit

ſi huic non dat: te illã vxorẽ ducere. niſi vides / niſi ſenis a

micos ores: ambis. CA. bñ mones: ibo tametſi hercle ſepe

me iã mea ſpes hic fruſtrata eſt. Vale.

PAMPHILVS DAVVS

a .i.qd qrit qd cogitat cur simulat iſtas nuptias

Vid igiť ſibi vult pater, cur ſimulat. DA. ego
ppter id .i.iraſcať chre.
b

dicā tibi. ſi id ſuccenſeat / nūc qa nō dat tibi vxorē Chre:
mes / ipſus ſibi eē iiurius videať neq; id iiuria. priuſq; tu:
um vt ſeſe hēat aīm ad nuptias pſpexerit. ſed ſi tu negaris
ducere: ibi culpā in te trāſferet oēm. tū illæ turbæ ficť. Pā:
Quid vis patiar. DA. pater ē pāphile / difficile eſt ei verba
dare: tū hæc ſola ē mulier. dictū / aut; factū. iuenerit aliq;
cām: q̄obrē eijciat oppido. Pā. Eijciat. DA. Et cito. Pam:
Cedo igit qd faciā daue. DA. dic te ducturū. PAM. Hē.
DA. qd ē: PAM. ego ne dicā. DA. cur nō: PAM. nūq;
faciā. DA. ne nega. PAM. ſuadere noli hoc. DA. ex ea re
qd fiat vde. PAM. vt ab illa excludar: hac cōcludar. DA.
nō ita ē: nēpe hoc ſic eē opior dicturū patrē: ducas volo vx
orem hodie. tu (ducā) inq̄es cedo: qd obiurgabit tecū. hic
reddes oīa (q̄ nūc ſūt certa ei cōſilia) īcerta vt ſiēt: ſine oī pi
culo. nā hoc haud dubiū eſt qn Chremes tibi nō det gna
tā: nec tu ea cā minueris; hæc q̄ facis: ne is mutet ſuā ſniam
patri die velle te vt cū velit iure tibi iraſci neq̄at. nā qd tu
ſpas, ppulſabo facile: vxorē his moribus dabit nemo inue
niet inopē / potius q̄ te te corrūpi ſinat. Sed ſi te equo aīo
ferre accipiet: negligentē feceris: alia ocioſus q̄ret: interea aliq̄d accidarit boni. PAM. Itan credis. DA
Haud dubiū id quidē eſt. PAM. Vide quo me inducas. Da. Quin tace: PAM. dicā: puerū aūt ne reci
ſcat mihi eſſe ex illa / cautio ē: nā pollicitus ſū ſuſcepturū. DA. O facinus audax. PAM. hāc fidem ſibi
me obſecrauit (qui ſciret ſe nō deſerturū) vt darē. DA. curabiť. Sed pater adeſt caue: te triſtē eē ſentiat.

In hac ſcena VII.

cōtineť delibe ratio daui & pāphili. & qd' pāphilus dixit.
a Quid igiť: Stomachoſe dixit. q. d. eſto illd' falſas eē nuptias. qd igiť: b Succēſeat. Succēdi eſt ſubtus & latēter ira incēdi & nō ſe talē oñdere. c Neq; id iniuria. Neq; adeo iniuſtus ſibi videbiť vt ſe iniuſticiæ ipſe condemnet. d Perſpexerit. Perſpicere ē ad plenū & pfecte aliqd videre. e Quid vis patiar. qduis id ē q plibet dū culpa ī me nō trāſferať. & turbas pr̄is nō audiā. vel vt alii volūt. qd. i. quā rē vis .ſ. vt patiar. f Pater ē pāphile. Hoc vultuo ſe pnūciādū ē & mire pr̄ dixit vt ipſius noīe, haberet auctem: & veluti dormitantē & oblitū poteſtatis pr̄ne his rebus excitat. g Verba dare vbi alii hn̄t reſiſtere. i. cōtradicere. h Sola eſt mlr. Sine defēſorib' ppriis ſine auxilio & p hoc deſerta. et mlr dixit cui pua ieſt defendēdi vis. i Dictū aut factū in. Prouerbiū celeritatis ē: qd' ſæpe in ore ppl'i ē. k Inuenerit. Cōiūctiuus p ī dicatiuo poniť. l Eiiciat. Pāphilus admirať & ſtupet hoc dicit. m Et cito. Tēpus celeritatis illi admirāti etiā affert & Priora p hoc cōfirmat n Dic te ducturū. Pronūcia: dic q̄ſi rē facilē & nullius p̄iudicii. Dic te ducturū. hoc ē qd' ab itro nitebať o Cur nō: Interrogat ſed facilitatē rei oñdit. p Nūq; faciā. Nūq; plus habet negatōis q̄ nō. q Vt ab il. excl. hac con: mire hāc cū pnoie ſignificat dicēs ab illa. illic nec ſexū ſeruauit ne vxor eē videať. & ex ferarū trāſlatiōe cōcludar dixit. r Sic opior. Cōiectura atq; diuiatio an hac vl' illud vēturū ſit. s Cedo. Singulariter tm̄ cetera plural'r. t Hic reddes oīa. Hic aduerbiū loci nō ē ſed tpis. u Nec tu ea cā. qa pmiſiſti te eē ducturū x Nec is m. Hoc ē qd' ſup Id mutauit: qm̄ me īmutatū videt. Mutē ſuā ſniam ad cōſiliū reddit & cōiūgit euētū. y Iraſci neq̄at Es ei ſecurus q; chremes nō ſit datur' filiā ſuā. puifacit itā pr̄is vt neget vxorē ducere: vtpote ſiet' neminē ſibi aliū cōmiſſurū cōiugē. z Nā qd' tu ſpas. Sūt q ſpas p timeas hēant. a Propulſabo. Hoc ē cām ī anē eē mōſtrabo. & elegāter p id qd' ē repellam b Acciderit ꝛc. Pro bono & adhuc & apud veteres freq̄ntatū. c Haud dubiū id qdem: Plus ītulit q; iterrogatus ſit. d Vide q̄ me in: In eadē trāſlatōe pmanſit ferarū ſ. qa ſupius dixit hac cōcludar bōa œconomia vt mox iuſte ſuccēſeat pāphilus dauo. e Qui tace. Nō tacere ſecurū eē diciť. & iō ille vt cōſentire dicēti tacēs videreť ait (dicā) vt ſcias illū nō ſilentiū ſed ſecuritatē impaſſe. f Pauperū aūt ne reciſcat videtur hoc illi cōtrariū eſſe qd' dixit qcqd pepiſſet decreuerūt tollere ſic. ergo ſoluiť qd' ibi ſeruus cū ſtomacho dixit. Hic tm̄ pāphilū verecūde locutū accepimus. g Pollicitus ſū. Promiſſio & ſollicitatio eādē vi hn̄t. ſed pollicitatio ē maiorē aſſeueratiōis. h Curabiť. Nō curabo ſed impſonal'r cū difficl'tate, qd' q̄ſi arduū et graue oñdit

In hac ſcena IX nodū inie cit errorꝫ fabulæ & piculū comicū facit etiā executionē cōſilorꝫ. a Reuiſo qd agāt. Auribus opus ē & tan en reuiſo dicit b Quid cōſilii captēt. Prudētia & ſagacitate: & qd ſup̄ dixit nō penituit idē repetere. obſerues filiū qd agat cū illo qd cōſili captet. qd em̄ prudēter dictū fuerit non piget repetere. c Hic nūc nō d. Nō dixit ſenex aut p̄r. ſed hic cū odio. qm̄ ai aduerſo loquit̄. d Orōnis. Vt hn̄t aliq. & hoc dixit: qd quaſi ad plenū cogitari potuiſſet. Nota hic dauus inducit terrorē nā terror obiurgaturi p̄ris hortatō ē ad ꝓmitēdū pāphilo qd iubet. e Differat q̄ſi i diuerſū ferat. f Proin tu fac a.t.ſ. id ē ne amore a cōſilio ſuo alienet pāphilus. g Mō vt. mō ꝓ nō vel cape vt ꝓ q̄liter. h Cōmutaturꝫ. Cōmutare eſt pro cis dictis mala igerere. hoc eſt iracōdia in mala compelli.

SyMO DAVVS PAMPHILVS:

.i. redeo ad videndū — .i. ſ. icane loquant̄ — quod ꝯſilium meant b

a R Euiſo qd agāt: aut qd captēt conſilij. DA. hic

muniruo rōne c

nūc nō dubitat: qn te ducturꝫ neges. venit meditatus: ali

.i. ex aliq̄ deſerto ſolitario. d viā modū .i. credit .i. excogitaſſe e .ſ. rōne diſſipet .i. turpet f ꝓpter ꝓinde ea

cūde ex ſolo loco rōnē ſpat iuueniſſe ſe: q̄ differat te. Proin

labora .i. ꝑparatus ad videndū — g — non .ſ. apud me eſſe

tu fac apud te ſies. PAM. mō vt poſſim daue. DA. crede

dico — h — altricaturum

inquā hoc mihi Pāphile, nūq̄ȝ hodie tecū cōmutaturum

iureu — philemenam

patrem vnū eſſe verbum; ſi te dices ducere.

In hac ſcena x Vide q̄mi/re cū oēs res conſulto cōſilio ſimul agere videant̄.tñ oēs reꝝ exitus inopinato ludificat̄. Ad hoc venit Byrria vt in merore conſulet Carinū. In hac ſcæna q̄tuor pſonæ ſine replicatiōe intellectus loquūtur a Herus me relictis rebus. Imponūtur manus rebus cū pficit̄ id qd̄ cepit. Relinquūtur vero res cū impfecte dimittunt̄. b Obſeruare. Obſeruatio duplex eſt vel captiōis vel obſequii. Captiōis cū damus opam vt aliquē dephendamus in aliq̄ negocio. Obſequii cū videlicet accurate aiaduertimus & intētos tenemus ocl'os in eū cui plene obſeq cupimus. c Hoc agā. In geſtu eſt figura corpis obſeruātis quid agatur. d Quaſi de improuiſo reſpice ad eū. itereſt ei⁹ q repēte aſpexerit: nā videbit nihil doloſe locutu rus vt reſpexit ad vrbē q̄ſi dixit de improuiſo reſpice ad eū. ſ. ne meditata intelligat habuiſſe conſilia. e Volo. Volo & nolo minus impioſe & ſupbe dictiōes ſūt. f Nec̄ iſtuc nec̄ a. Ibi pnūciant̄ aduerbia loci p rebus & negotiis q in locis fiūt: pter vſq̄ qd̄ ppriet atē ſuā ſeruat. g In me mora. Recuſantis ē mag̃ q̄ volētis cōſenſio ea ſegnis & tepida ſi bñ cōſideres. h Hem. Perculſus hoc dicto Byrria interiectōe magis q̄ verbo exclamauit. i Quid dixit. Nota Byrrie pſonā q̄rtā ſed nō ad mixtā. k Cū iſtuc qd̄ poſtulo. Nimis obſequēter locutus eſt pater & poſtulo p iubeo & impetro p extorqueo Poſtulo iuſte volo. petimus em̄ q̄ pcario. Poſcimus impioſe poſtulamus iure. l Ab vxore excidit. Excidere ſpe dicunt̄ q̄ leuati aio a ſūmo ad inferiora labunt̄. m Nulla ne in re eſſe cuiq̄ hoim fidē. Nō in nullis terr̄ ſed ne in terris nec̄ in pſona vt Vir: Nuſq̄ tuta fides. n Ego illā vidi virginē forma bona t Recte bona: ne illa forma laſciuiæ potius irritamentū eēt q̄ caſtimonie ornamentū. vbi poeta corrigit p Byrrie pſonā qd̄ a pāphilo dictū fuerat. aliqd alunt monſtri cū dicat ſe eā vidiſſe bona forma. o Memini videre. Poteſt etiā ſic intelligi nūc adhuc eā mihi videre uideor. vel ut dictū eſt pſens ponit̄ pro pterito. Etiā quia memini pteriti vox eſt cui pteritū tum infinitiui nō ſæpe inuēitur iunctum fortaſſis ea cauſa videre dicere maluit q̄ vidiſſe.

BYRRIA DAVVS SIMO PAMPHILVS.

.i. dñs carin⁹ .i. poſtpoſitis .i. nego
a poſthabitis tiis

Erus me relictis rebus oibus: iuſſit Pāphilum
.i. aiaduertere oc̄lis .i. in die pſtiturus
b men rec̄ cuſtodire

hodie obſeruare: vt qd faceret de nuptijs ſcire.
.i. poſt q. d. cū venientē oculis luſtro obſeruo pā. certe pūtē ſeu coram

Id, ppterea nūc hūc veniētē ſequor. ipm adeo pſto video
qd iuſſus ſū .i. dauū z .i. adu entre dolentis
c .i. faciā pāphilū vel ppe eſſe

cū Dauo hoc agā. Sy. vtrūq̄ adeſſe video. DA. Hem ſer/
cuſtodi reipm .i. pter ſpē inopinaro

ua. Sy. Pāphile. DA. q̄ſi de iprouiſo reſpice ad eū. PAM
rūſio pamphili .i. recte rndiſti .i. pa⁹ apō foꝛ

Hem pater. DA. Probe. Sy. hodie vxorē ducas vt dixi vo
e pam. ernon

lo. BIR. Nūc noſtræ timeo pti. qd hic rñdeat. PAM. ne/
ri. in hoc negocio f ialus .i. in aliq̄ loco g h

q̄ iſtic/ nec̄ alibi tibi vſq̄ erit in me mora. ByR. Hē. DA
.i. obticuit i .i. tibi honeſtū eſt k

obmutuit. ByR. q̄d dixit. Sy. facis vt te decet: cū iſtuc qd̄
.i. iuſte volo pro ipetrē beniuolētia verax ve
.i. obtineo ridicus

poſtulo /ipetro cū gratia. DA. ſum verus? AyR. herus/ q̄
q̄ cū poſſū intelli .i. a mrimonio vade in domū .i. ſis paratus cū opus
gere verbis audiri l a nuptiis ſit

tū audio) ab vxore excidit. Sy. I nūc intro: ne in mora cū o/
.i. ſis .i. ītro aliqua .i. verū m

pus ſit ſies. PAM. Eo. ByR. nll'a ne in re eē cuiq̄ hoim fi
veritatē .i. puerbiū vel ſnīa .i. colter
pſtantiā eſt verum

dē? veꝝ illud verbū eſt: vulgo qd̄ dici ſolet. Oēs ſibi eē me
peligere n philo. .i. honeſta pulchritudine

lius malle: q̄ alteri. Ego illā vidi virginē forma bona / me
vidiſſe ſū memo: .i. q̄ re .i. q̄ pāphil⁹ philo. .i. p nocre carinus
o .i. min⁹ iniqu⁹

mini videre q̄ æquor ſū pāphilo: ſi ſe illā in ſomnis / q̄ illū
.i. referā illi

āplecti maluit. Renūciabo: vt p hoc malo mihi det malū.

DAVVS SIMo.

ſymo .i.ſuo cōmenticiā geſtare

Ic nunc me credit aliquam ſibi fallaciā por-
remāſiſſe cauſa dicit

tare & ea me hic reſtitiſſe gratia. Sy. qd dauus narrat. DA
.i.ira .i.aliqd.ſ.vt prius oino

Aeq̄ qcq̄ nūc quidē. Sy. nihil ne. Hem. DA. nihil pror-
.i.ſed vt ſcȝ aliqd narrares .i.ꝯtra opionē pris.

ſus. Sy. atq̄ expectabā quidē. DA. Preter ſpē euenit huic
.i.pcipio talis rñſio filii qſi male tractat porenses ſymonem ſenē

ſentio. hoc male habet virꝫ. Sy potis ne mihi verꝫ dicere.
.ſ.eſt q̄ dicere verꝫ pam. inuiſe diſpli nōnihil ſiue aliqtulū certe

DA. nihil facilius. Sy. nū illi moleſte qppiā he ſūt nuptie
pegrine alienigene .i.couerſationē .i.ſūt moleſte

ppter huiuſce hoſpite cōſuetudinē. DA. nihil herde: aut
certe .i.ſpacii duoꝝ .i.triū dierū .i.prurbatio .i.noſti ne poſtea dierum

ſi adeo bidui ē aut tridui hæc ſollicitudo. noſtin. deinde
.i.deſiſtet pam. amorē retractauit rōne cōſilio

deſinet. Eteni ipſus ſecū eam rē recta reputauit uia. Si lau
ei. dū pmiſit .i.aperte imatura nuptiis .i.amori opaꝫ dedit .i.ſecreto .i.poſſa eſt prulir .i.deinde

do. DA. dū licitū eſt ei / dūq̄ ætas tulit amauit. tū id clam
pudicrid qd ſequit .ſ.amare .i.honeſtū ē viro forti

cauit: ne unq̄ infamiæ ea res ſibi eſſet: ut uirū forte decet:
relicta amaſia applicuit qſi nō ad plenū triſtis

nūc uxore opus ē / aīm ad uxorē appulit. Si. Subtriſtis ui
ſ.eſt triſtis .i.nuptias aliquid

ſus ē eē aliquantulū mihi. DA. nihil ppter hanc rē. ſed eſt
ppter iure iraſcat .i.grauē vir tedecce

qd ſuccenſeat tibi. Si. qdnā ē. DA. puerile ē. Si. qd. DA.
ymo .ſ.ac ſi feciſſet pue vel tenacirer .i.ipſe

nihil ē. Si qn. dic qd ē. DA. ait te nimiū parce facere ſūptū
.ſ.ait verū .ſ.ait facere pam. .i.vix cōparauit obſonia

Si. Me ne. DA. Te. Vix (inqt) dragmis ē obſonatus decē
inuitabo

nō filio videt uxorē dare. quē (inqt) vocabo ad cænā meo
.ſ.etare .i.dignitate pricipauſſimū qd pot a me dici in abſentia pā.q.d. non dicerem in conſpectu eius .i.etiā

rū equaliū potiſſimū nūc. & qd dicēdū hic ſiet / tu quoq̄
.i.tenaciter z tenuiter ſumptū facis q pparce z nimium .i.ſollicitauit irritaui eum

pparce nimiū: nō laudo. Si. Tace. DA. Cōmoui. Si. Ego
mee ptes ſūt non tue

iſtæc recte ut fiāt videro. Quidnam hoc rei ē: qd hic uult
.i.aſtutus inueterat z callidus .i.ſi promiſſū nō cōpleuerit pam .i.longo

ueterator ſibi: nā ſi hic mali ē qcq̄ (he) illic ē huic rei caput:

In hac ſcena. XI. dolos cōtinet vtriuſq̄ pſone daui & ſymōis qbus vtraq̄ capit. & capit miro mō Dauus ita videt loq vt null9 ſpectator audiat: ſed hoc ait vt velit audiri a ſene. a Gra. Gra veteres pro cā ponebāt. b Quid dauus narrat. Videt ibi blādius locut9 eē. c Eque qcq̄ nūc qdē. q.d. narro nūc teal loquēs plus q̄ narrabā cū tu iterrogaſti: q rñſio equale et nihil. d Nihil ne hem. Hem interiectio irati aduerſus eū q p ſe negat aliqd dixiſſe ſimul qd ſic æque qcq̄ nūc qdē ſenex explicādū dat. e Nihil prſus. Dicit in q nulla ē ambiguitas. & eſt cōfirmatio negātis. Atq̄ expectabā qdā. Expectamus tā bona q̄ mala. ſperamus bona. f Preter ſpē. Preter p contra vt pter ætatē tuā. g Hoc male habet. Alloqtur ſpectatores de ſymone in tertia pſona vt ip ſe nō audiat h Virū. Ironicos deſeſſū ſenē mō iocula riter dixit. vtrꝫ ad vitupatiōnē cū ironia. ad laudē mō ſumit ironia. i Nihil facilius. ſ. eſt dicēdū q̄ veritas. qa rō naturaliter ad optia depcat. & iō ad verꝫ qd & vnū eſt. & dicere verū habet ſe cōtraria traſlatiōe vt ſagitare ad metā vbi difficulter meta tāgēda ē: mōi aūt errādi infiniti ſūt. iō errare facile. k Moleſte qppiā. Quippiā ſignificationē habet minie rei. l Huiuſce hoſpite. Hæc oīa p nomibus bñ mollita ſūt & nō atrocia ſūt ſi cū ſuis noib9 nuda ponant. m Hoſpitæ nō meretricis. n Cōſuetudinē. Nō amorē dixit. ita oīa extenuat vt dauus audeat cōfiteri. o Aut ſi adeo bidui. Beue aie ſi qa ſi ſibi oino negaret cur igitur triſtis ē ille diceret p Noſtin deinde deſinet In ſignificatione multoꝝ q cōpēdio facimus noſtin dicimus. q Reputauit. Putare purgare ē. pñ & arbores & vites putare dicimus. r Laudo. Senex inducit & credit. s Dū licitū eſt ei. Et mire vtit verbis ſenis. ne eñ ſup dixit dū tps ad eā rē tulit ſiui aīm vt expleret ſuum. t Tulit. Duo ſignificat: attulit & abſtulit / paſſus ē & ptulit u Tū id clam cauit Bene clā: qa nūc liqdo apparet & pāphilū voluntatē ppoſitūq̄ mutaſſe. x Nūc vxore opus eſt. qſi denūciatiōe qdā neceſſitatis ſeni ipoſite. y Appulit. Bñ appulit. qa ab iactatiōe fluctuum marini eſtus: has ei tēpeſtates. Habet amor qs oēs deſeruit relicta amica & ad litus. hoc eſt ad vxorē qſi mrīmonio qetior potiri potuit applicuit. z Sub triſtis viſus ē. Mire ſeruatū eſt in adoleſcēte libero & amatore ne eēt verſipellis vultū & oino celaret triſticiā. ideo ſenex dixit Sub triſtis viſus ē qd ſub tpamentū ē plene pronūciatōis vt cōfeſſionē eliceret / itaq̄ nec ad plenū triſtis fiat. qa dixit occultāda res erat nec gaudiū fuerat: qa ingeniū & amatiōis nccitas in triſticiā retraxit. a Sed ē qd ſuccēſeat tibi. Qd ille a ſumo ad imū oppoſuit hic cauſe deriuatiōne oppoſuit. b Succēſere potioris ē. & ire graui & iuſta cū rōe iraſci c Puerile ē. Apparet dauū nūc qrere qd rñdeat et ad quā cām deriuet: auerſa ſuſpitiōe triſticiæ pāphili quā animaduertit ſenex. d Nihil ē. Vtrū magis iō ſuſpēdit vt ſenex audire deſideret: an qa nec dū cōmētus ē cām cōtra rependendā ppoſitioni ſenis. Et videt iuenire nō poſſe. e Tu q̄q̄ p pce nimiū. Bene q̄q̄. qſi dicat cū ille peccet q̄ pueriliter ſuccenſeat: tu q̄q̄ peccas pparce nimiū faciendo ſumptū. f Perparce nimiū. Vnū ſufficeret nimiā vitupatiōnē inducūt. p eñ & nimiū vitupatio eſt g Nō laudo. Magna moderatōe dixit / poti9 q̄ rephendo vl vitupo. h Cōmoui. Ideo qa argumta dixit ſenis qbus pdiī nō eſſe veras nuptias. & hoc vt ſpectator nō ſenex audiat. i Quidnā hoc rei eſt verba ſūt ſecū cogitatis ſenis de his q nūc locutus eſt dauus aut de aduentu mulieꝝ q in ſcæna veniat. k Veterator eſt vetus in aſtutia & q vna re callidus. l Caput. Caput eſt origo & ſūma vniuſcuiuſq̄ rei. Vir: O lacii caput hoꝝ & cauſa malorum.

Tertius actus MI Sy. DA. LES. GLy.

iuſiurandũ eſt .i.fidẽ ſeruantẽ

Ta pol qdẽ res ẽ vt dixti leſbia /fidelẽ hand fer

.i.nõ fa ale .i.iuẽniat aliqs vel iuẽnire poſſis .i.ex pte andriel b

me mulieri iuenias virũ. Sy. Ab andria ẽ ancil

.i.dicit c d

la hæc qd narret. Da. ita ẽ. Mi. ſed Pãphilus (qd dicit) Mi.

q.d. qd pmiſerat ratificauit .i.cõfirmauit pmiſſionẽ e f .ſ.ſymo ne audire poſſit miſis

firmauit fidẽ. Sy. hem. DA. vtinã aut hic ſurdus: aut hæc

ne poſſit dicere g ſiue maſculũ ſiue feminã .i.educari h

muta facta ſit. Mi. nã qd pepiſſet: iuſſit tolli. Sy. o iupiter

q.d. periſti male tecũ aget .i.ſi certe .i.loquit bonã naturã

qd ego audio? actũ ẽ: ſi qdẽ hæc vera pdicat. LES. Bonũ

refers .ſ.narro in eo ingeniũ

igeniũ narras adoleſcẽtis. Mi. optimũ: ſed ſeqre me intro

.i.adſis ſatis tẽpeſtiue gly. .ſ.te

ne in mora illi ſies: cũ opus ſit. LES. Seqr. DA. qd reme

.ſ.rei eſt .i.tantũ .ſ.pam. k l m

diũ nũc huic malo iueniã? Si. qd hoc? adeo ẽ demẽs ex pe

meretrice .ſ.factũ filii poſt multũ tpis pcepi fallacia .ſ. vt ſuſcipiat filiũ vel aliqd tale n

regrina? iã ſcio. ah vix tandẽ ſenſi ſtolidus. DA. qd hic ſẽ

qſi ex multis fallaciis qs pauceras .ſ.dauo gly.

ſiſſe ſe ait. Sy. hæc primũ affert iã mihi ab hoc fallacia: hãc

.i.qre .ſ.a dãdo fi .i.ve lia ſua .i.deflectent ſic dicta o

ſimulãt parere / q Chremetẽ abſterreant. GLy. iuno / luci

.i.opitulare. partui parientẽ .i.cuſtodi .i.p ſacra rogo irridens p q

na fer opẽ ſerua me obſecro. Si. hui tã cito. ridiculũ: poſtq

.i.ſtantẽ eiulare z iunonis auxiliũ iplorare feſtinat .i.oportune .i.ſatis digeſſa

ã oſtiũ me audiuit ſtare / appropat. nõ ſat cõmode diui

.i.p tpa .ſ.ſũt .i.a te r .i.nunqd es oblitus s

ſa ſũt tpibus Daue hec tibi. DA. mihin? Mũ immemor

Inhac ſcena XII. nouo modo ceſſante dauo fallit Simo p nimiã ſagacitatẽ ſuã. Simul in hac ſcena agit poeta vt ad nuptias faciẽdas magis accẽdat Symo: & qdã induſtria agit velut caſu eueniũt: vt nũc ſuſpicio ſenis. In multis em œconomia comicorũ poetarũ ſic ſe habet vt caſu putet ſpectator veniſſe qd cõſilio ſcriptorũ factũ ſit. a Fidelem Potius q fidũ qd honeſtius dixiſſet. b Ab andria ẽ hæc ancilla. i. andrie fauet. Cũ ei dicimus ab illo ẽ hoc ſignificamus illi faueo illi accõmodo ſuffragiũ. c Sed hic pam. Semp. ſed contrarie ſignificatiõis eſt ita ibi. nã ſupius dixit fidelẽ haud ferme mulieri inuenias virum. ſed noſter pamphilus fidelis zc. Et bene hic vt oſtendat de illo fuiſſe ſermonem. d Quid dicit. Audito noĩe pãphili pater intercipit loqui incipiẽs neq tñ alloqtur myſidem ſed dauũ. e Hem. Interiectio eſt verba accipiẽtis & admirantis. f Vtinã aut hic ſurdus zc. Comicæ & facete & ẽ ſylepſis p genera: g Nam. Pendet ex eo qp dixit firmauit fidẽ. ponit em rõnẽ huius.
h O iupiter quid zc. Bene: rurſũ pater adducitur ad deſperationem Miſidis verbis
i Actũ. In ſumma rerũ deſpatione ponit actũ eſt. q.d. periiſti male tecũ aget. Eſt aũt illd dictũ a iure ciuili deductũ in quo cauet ne quis acta apud iudices repetat. Cicero ad petũ. Actũ igit de te eſt niſi puides ſic ipẽ in phormione. Actũ em aiũt ne agas. k Quid hoc. Senex ſecũ loqtur. l Adeon eſt demens. Demens eſt qui amore captus eſt. ſeqtur em quo ducit voluptas non quidẽ ſui corpis cõpos. m Ex pegrina paposiopeſim acta cogitanti: reliquũ ſic pnunciat quaſi repertũ cõſilio. & bene adeõ. quia demens eſt quod amat. Mulieres em peregrinæ inhoneſtæ ac meretrices habebãtur n Vix tãdem ſenſi ſtolidus. Pulcro colore inducto poeta oñdit nõ minus falli ſuſpicioſũ q q ſtultus eſt. huic em veritas fallacia videt dũ nimis aſtutus eſt & perſpicax. & hoc eſt quod ab euẽtu fingit poeta. non em in dauo eſt ſic errare nunc ſeuẽ Tranſlatio pulcherrima. Vix tandem ſenſi ſtolidus. Quinq ſunt ſenſus quos cões habemus cum beluis quorũ duos viſum & auditum magis nos ſenſibiles habemus q pecora. Vnde Cicero. Non ſolum etiam videam ſed etiã audiam pleneq ſentiã quaſi ad tactũ retulit quo etiã pecora impelluntur ad ſenſum. Duabus ergo rebus ſcimus: aut ratione aut ſenſu: qbus maxie pſtam⁹ ceteris aĩalib⁹ g ſenex ſe nõ ſenſu aut rõe ſẽſiſſe: ſed veluti calcarib⁹ & ſtimulis pũctũ ait Stolidus ille eſt qui proxime accedit ad naturã ſenſumq pecudum. o Iuno lucina. Lucina a deo qp in lucẽ producat. & gemina vota ſunt vt partus & pariens ſeruetur. nam fer opẽ propter partum. ſerua me propter parientẽ dicit p Hui tam cito. Cito vt fœlicitatem partus oſtendat citam & incredibilem. Tam cito ad reprehenſionem.
q Ridiculũ. Ad irriſionẽ & inſpice ridiculũ ſi ſit aduerbiũ an nomẽ vt ſit vide hominẽ ridiculũ. Sed aduerbiũ eſt magis. videt tñ non inepte nomẽ neutri generis ſubĩtelligẽdo caput vel aliud. r Michin. Adhuc dauus nõ pcipit. & bñ qſi dicat. cũ ille loqtur ille agat mihin qſi nõ intelligens qd loqtur ſenex. s Nũ imemor es diſcipuli? Dauus mgri nomẽ eſt

eũ eni ſup mgr̃m fecit. Tũ ſi qs mgr̃m ꝛc. Pamphilus diſcipulus. t Ego qd narras neſcio. Ita rñdet dauus ſeni tã̄ꝗ nõ intelligat qd loquat̃ u Adortus eſſet. Adoriri dicit̃ q ex inſidiis repente inuadit dictũ ab eo corpa aggredientiũ exurgãt ſubito: atq; increſcãt. & oĩa hæc ex maris tranquillitate dicta ſunt methaphoricos in portu nauigo.

pãp'ꝫ ili q̃ꝫ hos ful cias iltruis — quaſi fallacia ſic dicas t — hic ne hoc ẽ veꝝ ſi hic dauus

es diſcipuli. DA: Quid narras neſcio. Sy. Hiccine / me ſi

improuiſũ — .i. vere celebrãdis — u aggreſſus — locos

impatum in veris nuptijs adortus eſſet; quos mihi ludos

.i. o bicerer te torqrer in me — pam. — .i. in pꝛiculũ ꝛ pnicien — .agit̃ laborat̃ .ſ. res i nuptiis — .i. tuto res meas ego

redderet. Nunc huius periculo fit; ego in portu nauigo;

In hac ſcena. XIII. ſpectaq̃ꝫ ſcite expſſa ſit cõſuetudo medici vel medice egredientis de domo ęgri. nã veniẽs leſbia de negotiis eius loqtur abiens de morbo: a Adhuc Veteres ſcribebãt adhuc qñ incerti futurarꝫ rerũ ex pſentibus rebus firma intimabãt qđ eſt gen⁹ certiſſime ꝑmiſſionis & caute. Itẽ medicina aut in rõne / aut in cõſuetudine / aut in exemplis. b Aſſolent. cõſuetudinis. c Oportent rõnis. d Nũc primũ fac iſtec vt lauet. Et ego intellexi Do. aliq hñt iſta alii iſtec. Iſtec. ſ. q̃ ex puerperio ſordebant. ſiue diſcretiõe nimia eẽt hoc dicere. Melius iſta dicẽdo ne pudẽda nominaret. & tũc ꝑ iſta quidã intelligũt puerperã imperite tũ eo ꝙ non continuo ſolent poſt puerperiũ lauari ſed diebus omiſſis. e Date bibere. Magis cõſuetudine q̃ꝫ rõne dixit ꝓ date ei porcionẽ. nã duo verba vna cõiũcta nullã hñt ſignificationẽ ſine noĩe aut ꝓnoĩe vt ſi dicã det facere. f Quãtũ impaui: Impaui dixit vt auctatẽ & iactantiã medicorꝫ imitet̃ dicendo Siłr etiã mox huc reuertar dixit: qa hoc ſolẽt medici ꝓmittere vt frequẽter. g Scitus puer. Satis obſtetrici adhuc ẽ incertũ qłẽ dicat atq; vt ita dicã a mr̃e ſanguinolentũ non pulchrũ qđ ipm nimiũ videret̃ cito dicere ſed ſcitũ ꝓnũciat. iõ ſub audit̃ vt ope pciũ maius accipiat. Per ecaſtor ſcitus. Dieriſis ẽ: nã ordo ꝑ ſcitus ecaſtor. h Deos q̃ſo vt ſit ſupſtes. Supſtites ſũt ſenes & anus: qa ſenes multi ſupſtites. i. ſupuiuẽtes ætate delirãt. vñ & ſupſtitio dicit̃. i. vana religio & ſupſticioſi q̃ vana religione iplicati delirãt. & q deos nimis timẽt. qđ ſignũ eſt delirãtis. Supſtes nũc ſalu⁹ i Qñqdẽ ipẽ ẽ i genio bono. Ipẽ trãſit a puero ad ipm pãphilũ. K Vel hoc qs nõ credat. Yronia eſt. & vel mõ nõ eſt cõiũctio diſiũctiua. ſed ꝑ etiã poſita: & bñ vel hoc: exceptis illis q̃ rephẽdit ſup. l Nõ ipabat corã. Differũt coram & palã. corã ad certas pſonas refert̃: ad oẽs palã. Nõ ipabat corã. Argumẽtũ ex eo qđ nõ factũ eſt cũ fieri oportuerit. m Puerpe. Puerpera oĩs dicit̃ quæ peperit ſiue quæ ſuperioribus diebus mater eſt effecta.

LESBIA; SIMO. DAVVS.

.i. hucuſq; — a — b — c

Dhuc archilis q̃ aſſolent / quæq; oportẽt ſigna

.ſ. herentia aut princuna — .i. in primis — d — .i. da opam

eſſe ad ſalutẽ oĩa. huic ceſſe video. nũc primũ fac: iſtæc / vt

q̃litatẽ ſignificat — .i. date — e — modũ rei ꝛ q̃titatem — f

lauet / poſt deinde q đ iuſſi ei date bibere / & q̃ntũ impaui

.i. valde — ꝓ caſtore aduerbiũ iurãdi — g — .i. elegãs pulcher

date mox ego huc reuertar. Per ecaſtor / ſcitus puer ẽ na⸗

.i. ex ope pam. — h — .i. ſaluus diu viuens — q2 certe — pã. — i

tus e pãphilo. Deos quæſo / vt ſit ſupſtes. qñqdẽ ipẽ ẽ in⸗

.i. bona natura — .i. q2 — .ſ. glicerio

genio bono. Qñq; & huic veritus eſt optĩe adoleſcentulæ

.i. etiã — k — .i. hanc fallaciã — .ſ. dauũ

facere iniuriã. Symo. vł hoc qs non credat (q̃ te norit) abs

dauo — pfectũ cõmentũ cõpoſitum — .ſ. leſbia — l

te eſſe ortum. DA. Quidnam id eſt: Sy. Non imperabat

.i. in cõſpectu ſiue in pñtia puerpe — .i. facere — glicerio — m

corãm / q̃d opus facto eſſet puerperæ: ſed poſtq̃ꝫ egreſſa ẽ

illis q̃ ſunt intus / clamat de via. o daue itan contēnor abs te aut ita ne tandem idoneus tibi videor eſſe: quem tam apte fallere incipias dolis: ſaltē accurate: vt metui videar Certe ſi reſciuerim. DA. Certe / herde nūc hic ipſus ſe fallit: haud ego. Sy. Edixin tibi: interminatus ſū / ne faceres Nū veritus es qd retulit: Credon tibi hoc nūc pepiſſe hāc e pāphilo: DA. Teneo qd erret: & qd agā habeo. Sy. qd taces: DA. Quid credas q̃ſi nō renunciata tibi hec ſint ſic fore: Sy. Mihin quiſq̃: DA. Eho an tute intellexti hoc aſſimularier: Sy. irrideor: DA. Renūciatū eſt / nā qui iſtec tibi incidit ſuſpitio: Sy. Qui: qa te norā. DA. quaſi tu dicas factū id cōſilio meo. Sy. certe ei ſcio. DA. nō ſatis me pernoſti etiam q̃lis ſim ſymo. Sy. ego ne te: DA. Sed ſi quid narrare tibi occepi / cōtinuo dari tibi verba cenſes: Sy. Falſo. DA. itaq; herdle nihil mutire iā audeo. Sy. Hoc ſcio vnū ego neminē pepiſſe hic. DA. Intellextin: ſed nihilo ſecius deferet̄ mox huc puer ante oſtiū id ego nūc iā tibi here renūcio futurū: vt ſis ſciens: ne tu hoc mihi dicas poſterius Daui factū conſilio / aut dolis prorſus a me opinionē hanc tuā eſſe ego amotam volo. Sy. Vnde id ſcis: DA. audiui: & credo. Sy. Multa concurrunt ſimul q coniecturā hanc non facio: Iam primū hæc ſe e pamphilo grauidā dixit eſſe. iuentū eſt falſū. Nūc poſtq̃ vidit nuptias domi appari miſſa eſt ancilla illico obſtetricē accerſitū ad

n Sed poſtq̃ egreſſa eſt illis. Argumentū ex eo qd' eſt factū cum fieri non conuenit. o Clamat. Mire. q. d. maluit clamare q̃ ſine labore impare. p O daue itan cō. Temno grecū eſt. i. cedere & reijcio. nā veteres dicebāt ſine ppoſitiōe. q Ita ne t. Indignatio eſt ad exiſtimatiōne reuocātis eū dictavl' tacta quō cōtenit qs. & eſt q̃ddā vrgēs & accederās. q. d. ſine lōgiori ſermōe: ita ne tandē idoneus. r Saltē. Ponit̄ in deſpatiōe rez. s Certe ſi reſciuerim & vtrū. p cū reſciuerim: an qa ſtultū me putas. t Certe hercule. &c. Ita dicit̄ vt audiat ſpectator nō ſymo. u Dixin tibi. Ad hoc retulit. Edico tibi ne tem ere facias. x Nū verit' Veret̄ liber: metuit ſeruus. & deeſt es. & eſt apta eclipſis iraſcēti. y Quid retulit. Referre prima longa ſignificat vtile. eſſe ſiue. pdeſſe. & ē ſenſus ſic cōtēpſiſti q̃ſi nō tibi cōminatus ſim. & iō nihil. pfuit phibere tibi ne faceres: qa nihilominus effeciſti cōtra iuſſū meū. z Teneo qd er: Hoc dixit nō vt ſymo ſed vt ſpectator audiat. hoc deniq; put ſenex dicēs. a Quid taces: Nō audiuerat eū dauū pp'm alloquentem. b Quid credas. Repetit verbū eius qd' ait credon q̃re adiuuandū. pnūciatiōe eſt. c Mihin quiſq̃. Fauet ſibi ſenex in eo q ſe vult pſpicatiorē videri. valet eū tūc meo ingenio id pſpicaciter excogitari. d Quaſi tu dicas Dicas. p credas. nō eū dicimus niſi qd' credimus: ab eo qd' ſeq̄t id qd' pcedit figura metalepſis a poſterioribus ad priora. vel intelligibilius dicā eſt locutio ab effectu. Idē alibi audacter dicito. & alibi. Fœneratū iſtud beneficiū pulchre tibi dices. id ē credes. e Ego ne te. Duobus iſtis pnominibus oñdit ſe ſenex ſcire oīa. f Occepi. Melius dicit̄ q̃ incepi: qa dicit̄ tāq̃ caput rei iſtitui. g Falſo. Pōt & ironicos falſo pnūciari. poteſt & falſo loq̄ris dici. h Nihil mutire iam audio. Mutire. i. loq Perſius. Men mutire nephas. i. nō licet mihi loq. vel vt vult Dona. Mutire. i. nec dicere nec tacere. vñ mutos dicim'. forſitan etiā dici poſſet nō abſurde: iā nō audeo mutire. i. nō mō nō audeo os apire ad loquēdū vel inter dētes murmurare vel ſuſurros efferre. Mutire eū videt̄ eſſe mutatū: & eoz q more mutoz loquūt̄ ſed nō audēt ſicut muti nō pñt. i Neminē pepiſſe hic. Vbi aduerte neminē in feminino genere poſitū. & dicēdo hic oñdit domū. k Id iā ego tibi nūc renūcio. Fingit ſe pdere qd' ipe facturus eſt vt nō credat ſenex ab eo fieri qd' pdixit fore. l Renūcio. Re ſillaba apud veteres interdū abūdat. pnūcio q̃ſi ſecretū conſiliū. m. Daui cōſilio factū. Comodius & magna cū iuidia dixit daui q̃ſi ſine eo ſcire dixiſſet vt Vir. Cū turnus icuſaret dixit. nlla mora in turno. n Prorſus q̃ſi porro verſus qd' græci dicūt lōgū vel tractū prſus. p q̄e poſitū putāt ego. p eo q eſt oino. Sūt q coiūctiōne voluntē. o Oppionē tuā hāc. Hāc cū tedio dixit p Audiui & credo. Locus cōis an famæ credēdū ſit bene ſubiūxit credo. nō eū audiſſe credere eſt. q Multa concurrunt ſimul. Reſtat eū vt multis concurrentibus ſignis vna cōiectura conflatur. & a ſummo ad infimū. & ex factis etiam ex dictis: ex rebus atq; perſonis ſumit argumentū. r Inuentū eſt falſū. Inuentum poteſt eſſe adiectiuū & ſubſtantiuū. s Nuptias domi apparari. Eleganter omiſit in cuius domo. t Illico. Quaſi in loco loci ſignificatio eſt etiam breuitatem notans temporis.

u Quid ais. Cū intellexerat quaſi verteret ſe Dauus obuiā: infeſtūq inuenit ſenē: ita verſu te tū vt obuiā: vt cōprehenſus elabatur.
x Quis igitur eū ab illa abſtraxit. Non frigide intulit dixiſſe ſe. ſed cū magna aſſeueratiōe Abſtraxit vt ſup me a Glicerio miſerū. abſtrahat & diuellerent inde p vim. Quis igiẽ eum. Hic ſubintelligendū eſt quaſi dicat dixi
y Poſtremo id mihi da negotij. Pro dilatione pueri pro foribus.
z Tu tamen idem. Idem abundat apud veteres. tamen idem negociū fuit. vnde apud nos tādem & tū natum eſt: ſic & idem eorūq dictū.
a Has nuptias perge facere. Vt caueatur ab appoſitione pueri ante oſtium.
b Quod parato opus eſt / para. Diſerte ac latine dixit.
c Non impulit omnino. Omnino dicit. p hoc oſtendit ſe quedam crediſſe: in quibuſdā tamen eſſe circumuentum. Mire autem tantum capi inducit ſenem vt crederet q gliceriū nō peperiſſet.
d Atq haud ſcio an quæ dixit ſint vera oia: Bene oīa vt appareat ſenem multa credere vera eſſe quæ Dauus dixerit.
e Multo maxim eſt. Multo etiam comparatiuus aut qui adiunxerunt.
f Quod mihi pollicitus eſt. Pollicitatio multarum rerum promiſſio eſt paucarū.
g Eccum ipſum. Mutauit dictionem vt iu deo Chremetem.

gliceriū .ſ. mutandā — .i. ecīā
eam / & puerū vt afferet ſimul. DA. hoc niſi ſit puerum
.i. non. — preruberit ūn fiari fiāt diſſerantur — u
vt tu videas: nihil mouētur nuptiæ Pāphilo. Sy. qd ais?
.ſ. deferre puerum ante oſtium — x
cum intellexeras id conſilij cape: cur nō dixti. DA. Quis
.ſ. dicis cur nō dixti pam. — .i. abſtulit glicerio nuulſit — dau° — certe
igitur eū ab illa abſtraxit: niſi ego? nā omēs nos qdem ſci
.i. valde nimis — .i. nō recuſat ſibi dare vxorem — .i. tande z y
mus q miſere hāc amarit. Nūc ſibi vxorē expetit. Poſtremo
q. d. relinq mihi illud facien dū. vt nō recuſet vxorem — .i. tu met ſed — z — a — pſequere
mo id mihi da negocij. tu tū idem has nuptiass pge facere
.i. negociū nuptiaꝝ — .ſ. foꝛe — ſed — i domum diſcede
re ita vt facis: & id ſpero adiutores deos. Sy. imo abi intro
.i. expecta — .i. parare — b — dauus — c — perſuaſit pfecit
ibi me operire: & qd parato opus eſt / para. Nō ipulit me
.ſ. gliceriū pepiſſe — d
hic oīno nūc / vt credere. atq haud ſcio: an q dixit / ſint ve
nō multū curo — e
ra oīa ſed pūipendo. illud mihi multo maximū ē: quod
pamphilus — f — alloqr
mihi pollicitus eſt ipſus gnatus. Nūc chremetē cōueniā
.ſ. vt dec — .ſ. q dat cur — in alio tpe — .i. eligam
orabo gnato vxorē. Sy. ipetro: qd alias mali q hodie has
non
fieri nuptias? nā gnatus qd pollicitus eſt / haud dubiū eſt
.ſ. fil° .i. recuſat facere — .i. q nō — .ſ. vt faciat — .i. certe valde incrementum
mihi: ſi nolit / qn eū merito poſſim cogere. Atq adeo in
.i. repētiue mature in ipa oportunitate z in ipo articulo negocii ſuſcepti. — .i. ecce ipm — .i. occurſum
ipſo tempore eccum ipm obuiam.

SIMO CHREMES PATER.

Iubeo chremetem. CHRE. O teipm̄ quærebam. Sy. & ego te. CHRE. Optato aduenis. aliq̄t me adierunt: ex te auditū. q̄ aiebant / hodie filiam meam nubere Gnato tuo: id viſo tu ne: an illi inſaniant. Sy. Auſculta paucis: & quid ego te velim: & tu quod quæris ſcies.

CHRE. Auſculto: loquere quid velis. Sy. per te deos oro & noſtram amiciciam o Chreme quæ incepta a paruis cū ætate accreuit ſimul: perq̨ vnicam gnatam tuā & gnatū meū cuius tibi poteſtas ſūma ſeruādi dat̄ vt me adiuues in hac re / atq̨ ita vt nuptiæ fuerāt future / fiāt. CHRE. Ah ne me obſecra: q̄ſi hoc te orādo a me īpetrare oporteat. aliū eſſe cenſes nūc me: atq̨ olim cū dabā: ſi in rē vtriq̨ eſt vt fiāt / acceſſi iube. ſed ſi ex ea rē plus mali eſt q̄ cōmodi vtriq̨ id te oro / in cōe vt cōſulas: q̄ſi illa tua ſit: pāphiliq̨ ego ſim pater. Sy. īmo ita volo: itaq̨ poſtulo: vt fiat chreme. Neq̨ poſtulē abs te: niſi ipa res moneat. CHRE. qd eſt. Sy. Iræ ſūt iter Gliceriū & gnatū. CHRE. audio. Sy ita magnæ: vt ſperē poſſe auelli. CHRE. Fabulæ. Sy. profecto ſic. CHRE. Sic hercle: vt dicā tibi amātiū iræ amoris reintegratio eſt. Sy. hem id te oro vt an̄ eamus / dū tps datur / dumq̨ eius libido occluſa eſt contumelijs / priuſq̨ harum ſcelera / & lachrimæ confictе dolis reducant aīm ægrotū ad miſericordiā. vxorē demus: ſpero cōſuetudine & coniugio liberali deuinctū Chreme: dein facile ex illis

In hac ſcena. XIIII.

hec congreſſio duorum ſenū ad tale piculū agit fabula: vt id nō videat̄ cōſilio ſed euētu poſſe vitari q̄ euētus ē Critonis p̄ſentia nā nūc etiā falſis fiūt veræ nuptiæ. a Iubeo chremetē. Firme aliquid iubere velle eſt. ideo iubeo valet tm̄ ſicut volo. & deeſt ſaluere qd̄ exprimit̄ ab alterius perſone interuētu. & metalepticos: q̄a q̄ dicit ſalue: iubet. volumus em̄ animo: iubemus verbis b. Teipm̄ q̄rebā. Placabilis & lenis amic⁹ p totā fabulā inducit̄ Chre. vt cognitiōe ad vltimū intereſſe poſſit c Adierūt. Nō acceſſerūt: q̄a aditus arduus difficiliſq̨ eſt. adierūt q̄ſi īportune & interpellātes adierūt. Sicut alibi. Biria qd tibi videt̄ adeon ad eū. d Ex te auditū. ergo nō rumor ſed veritas. e Auſculta paucis. Et paucis & pauca legit̄ q̄ſi audi aliq̄ f Et qd ego te velim & tu qd̄ q̄ris ſcies. a docilitate g Quæ incepta a puis cū ætate. Mire vt oñdat nō nup cognitā amiciciā: ſed ātiquā. h Accreuit. Vt ſup̄ accurate Ad p̄pone vti familiariter adcreuit. i Perq̨ vnicā gnatā tuā Ineptū eſt ſic adiurare aliquē p ſalutē filij mei vt facias id quod te rogo. ſed huic etiā ſubiūxit qd̄ ſeq̄t k Cuius tibi poteſtas ſūma dat̄ ſeruādi in tua .i. q̄t eſt ptāte & tuus eſt. Hec cōcluſio obteſtatio dicit̄: cū p eas res adiuramus aliquē de q̄bus agit̄ cā. l Nuptiæ vti fuerāt fiāt. Breuiter & latine hoc gen⁹ cōpoſitiōis veteres nō mutabāt. m Quaſi te hoc orādo. Hæc plena vox eſt & caritatis & officij q̄ em̄ amicus ab amico petit iuſtū eſſe debet nec p eo q̄ ē iuſtū ſupplicare oportet. o Cū dabā. Antiq̄t⁹ nos dicimus cū darē. Olim hic p nuper ponitur. n Aliū nūc cēſes eſſe. Nō pſonæ ſed rei cōditio mutata eſt. p Si in rē. Res interdū pro vtilitate ponit̄. vt hoc eſt re mea. i. mihi vtile / re tua. i. tibi vtile. q Vtriq̨. Mihi & tibi & alteri & nemini inutile. r Acceſio vel acceſſio ab actio is eſt qd̄ ſignificat voco as. que ad modū & arceſſo eiuſmōi ſignificatiōis. Antiq̄ em̄ dicebāt arcio is. mutātes d litterā in r. Inde arceſſo is. nūc aūt dicimus arcio is d in c mutata & inde fit acceſſo is. vel acceſſio is tertie vel q̄rte inflectionis. s In cōe i. incōmodū qd̄ fit mihi cōe tecū. & vt Do. vult cōe ſæpe dicit̄ de duobus tm̄ vt hic. & Ci. ad Sulpic. Quicq̄d nos cōīnia ſtatuerimus. i. mea & tua in multis alijs locis t Quaſi illa ſit tua. p. q. e. ſ. Nota ſuauiſſimā varietatē. nō ei dixit q̄ſi illa tua ſit & pāphil⁹ meus: ſed pāphiliq̨ ego ſim p̄r. itaq̨ mō due ptes orōis ſūt u Niſi ipa res moneat. Bñ monea tulit: & nō poſtulē. q̄a poſtulo prius ptulit hoc eſt iō vt ſinonimorū verborū mutatio fiat ne vnū bis ponat̄. x Iræ ſūt iter gli. & gna. Hoc leto vultu pnūciat & hoc a poſſibili ē. loq̄t ei apud eū exq̄ audiuerat pāphilū p vxore hr̄e hanc pegrinā y Audio. Ironia more fabulæ: & hic paulo ſapiētior iducit̄ & min⁹ obnoxius dolis. z Amātiū irea. Snia in q̄ a ſpē recedit̄ et in oēs aliq̄d dicit̄ eſt em̄ ſine auctē ſnia. Eſt aūt ſylepſis cuiuſmōi illd̄ ē. Xenophō delitiæ meæ ſūt Sir̄ mādata tua meditatio mea ē. verbū em̄ ſeq̄t vltimū noīatiuū & cū illo cōgruit. a Hē. i teriectio ē oñdēs dolorē pfectū ex dicto chremetis q̄ catolicā. i. cōem ptulit ſniam. b Priuſq̨ harū. Hic iuidioſus harū dicit cū tn̄ ī vnā ſit ſicī Eunucho. nō ppeti meretricū cōtūelias c Reducat aīm. Hoc vt ſup̄ ipm aīm ægrotū ad. d. d Coiugio. l. d. Liberali q̄ nō p ſeruā fieret q̄lis forte putabat̄ pegrina illa Gliceriū. Vel coiugio liberali. i. liberaliter facto.

e Neq; illũ hanc perpetuo habere. Hic Amphiboloiam ex induſtria poſuit.vt vterq; poneret.dicit Dona.& pro certo niſi melius illud declaretur pauci capere poſſent.Eſt em̄ hæc dubioſa ſententia:qa vel ſic intelligitur:neq; illũ Pamphilũ poſſe habere hanc filiã meĩ perpetuo . vel contra dici poteſt hanc nõ poſſe habere illũ perpetuo. f Qui ſcis ergo iſtuc niſi piculũ i ea re feciſſes. Tantũ eſt dicere nullus ſcit quicq̃d niſi multa picula fuerit paſſus.hinc eſt q̄ hic periculum experiẽtiam dicemus. g Atq; iſtuc periculum in filia fieri graue eſt. Mirabile dictum nimis.& id quod merito in prouerbium ceſſerit. h Quod dii prohibeant. Parenthesis per euphemiſmon. i At ſi corrigat. Eſt ſimulis p̄ cõtraria lẽmata & ipe negatiuus l Principio amico filiũ: Principio nec ĩtulit ſecundo reſtitueris iuuenes ergo anacoluthon duplex. k Quot cõmoditates inde. Alii habent vide quod ipſum ſatis quadrat q̄tũ ad ſententiam. m Reſtitueris.i.reſtitues coniũctiuũ pro indicatiuo. n Quid iſtic. Cõcedentis & veluti victi verbũ tanq̄ ſi diceret q̄d ? & iſtic abundat.vel potius quid iſtic:hominem ſignificat de loco & ſententia ſecedere vt ecõtrario perſtare atq; reſiſtere dicitur qui aliquid negat.vel eſt ſenſus.quid iſtic facis ſupple admirãdo? o Si induxti.i.induxiſti. Legitur Sed illud plenũ eſt:hoc p̄ methaplaſmi ſincopẽ diminuitur: p Qui ſcis eos. Eos dixit q̄ maſculinũ præponderare debet fœmineno. q Ipſus mihi.dauus qui intimus. Cõmendatio teſtis vt in foro modo e dauo audiui ergo ipius quaſi qui maxime ſciat. r Tute adeo id ẽ modo.& abnndat vt Vir. Tuq; adeo tm̄ queq; s Heus euocate huc dauũ. Hic admonet alios ſeruos vt euocent dauũ ad Symonem.Heus aduerbiũ vocantis & attentionẽ petentis. t Atq; eccũ video. Eccũ quaſi ecce eum veteres.Eccũ ellũ dixerunt quod apertius ſignificat ecce eum ecce illum & obſcurius ellum.

erepturꝫ .ſ.q̄ in amore ſunt .ſ.futurum ſed

ſeſe emerſurꝫ malis.CHRE.Tibi hoc ita videtur?at ego

pam. filiã meã .ſ.arbitror chremete ʒ

e

nõ poſſe arbitror,neq; illũ hanc p̄petuo habere,neq; me

.i.vſq; ad finẽ p̄eti .i.vnde .i.temptamentũ ſeu experientiã

f

p̄peti.Sy.q̄ ſcis ergo iſtuc niſi piculũ feceris?CHRE.At

tẽptamẽtũ .ſ.mea .i.moleſtũ certe .i.iportunitas

g

q̄ iſtuc piculũ in filia fieri graue eſt.Sy.Nẽpe incõmodi

.i.mũdẽ .i.in me .ſ.diſceſſione .i.auertant

h

tas deniq; huc oĩs redit:ſi eueniat(quod dĳ prohibeant)

ſeparatio .i.reſipiſcat p̄pter filiã tuã oportunitates ip̄imis tue

i .ſ.p̄cedãt l

diſceſſio.at ſi corrigat̃ q̄t cõmoditates inde.Pricipio amiſ

.i.reddes ſtabilem tue quẽ vides laſci

m

co filiũ reſtitueris,tibi generũ firmũ,& filiæ inuenies vi

n.atũ .ſ.facis pſuaſiſti .i.eſſe vtile

n o

rũ.CHRE.q̄d iſtic?ſi ita iſtuc aĩm induxti eſſe vtile:no

.i.hoc eſt nolo tuũ commodũ retardari p̄ me .i.iure .i.te plurimi eſtimaui

pogogen

lo tibi vllũ cõmodũ in me claudier.Si.merito te ſemp̄ ma

ximi feci chreme.CHRE.Sed q̄d ais?Sy.quid?CHRE.

.i.q̄ mõ .ſ.pam ⁊ glicerũ

p q q̄ maxie ſciat

q̄ ſcis eos nunc diſcordare inter ſe?Sy.ipſus mihi Dauus:

.i.familiariſſim⁹ p̄pinquiſſimus pam.⁊ glicerii .i.p̄poſitis

q̄ intimus eſt eorꝫ cõſiliis:dixit:& is mihi p̄ſuadet nupti

accellerem .i.nunqd .i.indicas

as,quantũ queam,vt maturẽ.Num(cenſes)faceret:filiũ

tuipſe .i.mõ certe

r

niſi ſciret eadẽ hæc velle?Tute adeo iã eius audies verba:

.i.accerſire ad me .i.ecce ip̄e enim iuſſu ſymonis abierat intro vt pararet paranda

s t

heus euocate huc dauũ atq; eccũ video ip̄m exire foras:

DAVVS SIMO CHREMES

.s.ſermonē
ego
D te ibam. Sy. Quidnā eſt? DA. Cur vxor nō
.i.aduocat ad duci curatur | ad veſperā iā in clinat dies | .i.audis ne | chremes | .s.dauum | a | paulo ante
accerſit. iam aduespераſcit. Sy. Audin tu illū? Ego dudū
.i.aliqd | .i.neqd a re fieret | b | timui | o | ꝙ | maior pars
nō nihil veritus ſū daue abs te: ne faceres idem: quod vul
.i.aſtutus malis | ꝙ | .i.ludibrio offenderes | c | .i.amore capt⁹ eſt
gus ſeruorꝫ ſolet: dolis vt me deluderes, ꝓpterea ꝙ amat
.s.vellē ſcꝫ deludere dolis | .s.ne decipere | .i.valde
filius. DA. Egon iſtuc facere. Sy. credidi. idqꝫ adeo metu
ſꝫ uos | d
ens vos celaui: quod nunc dicā. DA. quid eſt? Sy. Scies.
.i.admodū vel ferme prope | e | .i.credo tibi | f | .i.nouiſti
nā propemodū habeo iam tibi fidē. DA. tandem cogno
qlis | .i.ſim | faciende | .i.cur
ſti, qui ſiem: Sy. non fuerant nuptiæ futuræ. DA. Quid
.s.fuerat faciende future | g | cauſa. | .i.pfecte de vobis periculū facerē
non. Sy. ſed ea gratia ſimulaui, vos vt pertentarē. DA. qd
ais? Sy. ſic res eſt. DA. vide, nunqꝫ iſtuc quiui ego intelli
h | ꝓpoſitum cōmētū | i | .i.aſtutia ꝛ cal liditate plenus | poſtqꝫ | dauum
gere. Vah conſiliū callidum. Si. hoc audi vt huc te introi
tempeſtiue | chremes | .i.occurrit pſto | k | .i.nunquid
re iuſſi, oportune hic mihi fit obuiā. DA. hem, nū nam
.i.perditi ſumus | chremen | paulo ante
perimus? Si. narra huic, quæ tu dudū narraſti mihi. DA
l | .s.chremes | .i.obſecro.
Quidnā audio? Si. gnatā vt det, oro vixqꝫ id exoro. DA.
.i.paū pdit⁹ ſū | m | indignātis | n | .i.dixiſti | .i.dico vel dico | .i.cē
occidi. Sy. Hem quid dixti. DA. optime inqꝫ factū. SI.
.i.nō ſtat ꝑ chremenē qmin⁹ fierent nuptie
nūc per hunc nulla eſt mora. CHRE. domū nūc ibo, vt
.s.obſonia | filie mee | ſignifico | p
apparent, dicam: atqꝫ huic renūcio. Sy. nunc te oro daue:
.i.faciēdo pfeciſti | q | r | s | t
quoniā ſolus mihi effeciſti has nuptias. DA. ego vero ſo
ad viā rectā dirigere | pam. | deinceps | labora | v | x | y
lus. Sy. corrigere mihi gnatū porro enitere. DA Faciam
ꝑ herclē | inſtanter | z | a | b | .i.cōmotus ē ira | ſiue cō citatus ꝛ ꝓuocatus
hercle ſedulo. Sy. Potes nūc dū animus irritatus eſt. DA.
.s.volo.i.cōquieſce necde hac re labores | .i.miror
c | d | .i.dic
Quieſcas. Sy. Age igit: vbi nunc eſt ipſus? DA. Mirum,
.i.ſi nō ē domi cū ſint ini micitie illi cū amaſia | filiū | f
ni domi eſt. SI. ibo ad eū: atqꝫ eadē hæc quæ tibi dixi: dicā
.i.ſimiliter | .i.non ſum | g | .i.que cauſa eſt | .i.cur non
itidem illi. DA. nullus ſum. Quid cauſæ eſt, quin hic in

In hac ſcena. XV. locus eſt i q̄ iā ad diſcrimen mali producta Comœdia i meliorē ꝑtem iam incipit inclinare. a Ego dudū. Semp grauis eſt inceptio oratiōis quæ ex ordiū ſumit a pronomie. Dudū. aduerbia tpis ſūt aut certa: vt hodie, cras. aut incerta: vt dudū nup. itaqꝫ incertis certū addit tēpus. vt iādudū, iānup. b Nonnihil veritus. Breuitati ſtuduit poeta vt alibi metui a Criſide. Et cicero. Que ꝑcatus ſū a diis imortalibus pro eſſe qđ eſt que ab his petii precatus eos. c Propterea ꝙ amat filius. Totū cū extenuatiōe ꝑtulit tanqꝫ qui ſatiſfactū voluerit dauo ob cōprobatā fidē eius. d Quid ē. Mira ſerui ſimulatio cū ſepe interrogat de re quā tū aſtute intellexit quaſi nūqꝫ intellexiſſet. e Scies nā ꝓpemodū Iā ridicula dilatio eius rei que dudū nota ē auditoro. Nā propemodū. i. admodū. qñqꝫ etiā ſignificat iā hoc ē propemodū eius actus ē admodum f Tandē cognoſti q̄ ſiem. O ſerue nequā cū pater ſimo in te dixit habere fidē dixiſti eū te cognoſcere hoc ē ſimul & cognoſcere. Cū tū contrariū de te potius proditurus es quo etiam ſi te culpaſſet pater nō totū cōfutaſſes. Dicis quoqꝫ tandē q̄ſi. g Sed ea gratia. Gratia hic pro cauſa poſuit. h Vah Interiectio indignātis vel increpantis ac deridentis. i Cōſiliū callidū. Hoc dictū exclamatiōe tollendū ē. q. d. Cōſiliū illud ē multū callidū & irridet dau⁹ eo pacto ſcđm eū eni nō latebat eiuſmōi cōſiliū k Hem nūnam perimus. Hem dolētis interiectio. Nū nam vt q̄ſnā ſillabica adiectio ē. l Quidnā audio. Legit & quidnā audiā m Occidi Optime dixit vt ſilitudine falleret audientem n Hem qd dixti. Bñ dixit qa ille dixerat occidi qđ durū ē verbū. o Ibo atqꝫ huic renuncio Varie ibo atqꝫ renūcio. p Nūc te oro daue Daue te p̄ quē ſtat ſūma negocii. & mō magis vere rogat quā tūc cū ait. Dehic poſtulo ſiue cū equū ē te oro daue: ibi eni iracūdia latet cū dicit ſiue equū. q Effeciſti nō. Feciſti eſt eni efficere pficere faciēdo. r Has. Bñ q̄rū cā laboro. s Ego vero ſolus Interrūpēs ſermonē hoc dicit dau⁹: & hec ad increpationē dicit nō ad cōfirmationem. t Solus id ē cui nō aſſentiebat pamph. u Porro Futuri tēporis aduerbiū vel adhortantis. x Enitere. Labora q̄ſi difficile ſit & conatu op⁹. y Faciā hercule ſedulo. Productiōes ſūt comiti ſtili ad fucū oratiōis poſiti. z Sedulo Quaſi ſine dolo. a Potes nūc A poſſibili argumētū. b Dum anim⁹ ē irat⁹. Quia dixerat ire ſunt inter. G. & P. Iratus ē. hoc verbū ducit a canibus qui reſtrictis dentib⁹ hāc lrām imitantur c Quieſtas Dicit ne iniurioſum videretur d Age .i. dic. vel eſt aduerbium hortandi. e Mirū ni domi ē. Exiſtimationē intulit in certū. fugiens ē cōpoſitū q̄ſi hoc ē mirū ni domi ē: caute ſeru⁹ callidam interrogationē ſenis patus excipit & memor filiate diſcordiæ cū amica fingit nō ſe alibi eū eē ſuſpicari q̄ domi. f Dicā itidē. Aliq habent alii idē accipiamus vtrūqꝫ pro idem. g Nullus ſum ꝛc. Plus eſt nullum eſſe q̄ periſſe. Nam qui periit corpus habet reliquū. Quin vero non eſt: ita nō eſt ac ſi natus non ſit

h Recta via. Pene recta vel corpis impulsiōe lustri faciā: aut recta non vt eī ad p̄catorē aut ad pamphilū. i Perturbaui oia ⁊c̄. Subiūgit ergo causas cur ꝓficiscatur in pristinū. & in hac causaꝝ enumeratiōe mirifice exaggerauit erro res suos. k Feci hodie. Nedum feci sed hodie addidit tēpus vt ne diecula quedā eius sit qd' fecerat mali. l Insperante atq; inuito. Duplex offensio. m Hem astucias. Bona ironia pluraliter dixit astucias quasi is qui habundat astuciis vt ei vna nō sufficeret. n Vtinā mihi esset aliquid. Nō dixit gladiū aut laqueum ne eēt tragicū ergo expressit bene dicēs precipitem darem.

.i.in ergastulū .i.plena tanq̄ res egra h ⁊ difficilis i.null⁹ loc⁹ hoc est nulla oportunitas q.d. p̄ces nūc apō pā. nō sunt valiture
pistrinū recta proficiscar via. Nihil est preci loci relictum
i .i.in impetu ⁊ iniuria immisi
iam pturbaui omnia, herum fefelli, in nuptias conieci he
pam.
k l
rilem filium. Feci hodie, vt fierent insperante hoc, atq; in
.i.nolente irascentis m .i.in ea re nō laborassem
uito Pamphilo. Hem/ astutias/ q̄ si quiessem/ nihil e
.i.ecce hic añ oclos pditus sum
uenisset mali. Sed eccū ip̄m video. occidi. Vtinam mihi
n .i.pcipitarem me mihi ipi me ⁊c̄ conicitur
esset aliquid hic: quo nunc me præcipitem darem.

In hac scena XVI Cuius pturbationis eē debeat sup̄ poeta prestrinxit cū ad cōsentiendū dū consilio tardū pamphilū faceret & ab accusatiōe hic incipit dicēs ⁊c̄. a Vbi illic ē scelus Nimirū terribile ē seuire anteq̄; videas eū contra quē irasceris. b Illic Pro ille ponit̄ & ad intellectū refert̄ nō ad verba. Nā illd' esset dicendū queadmodū subiūxit relatiuū masculini generis .s. q vbi ē sylepsis p genera cū quo eēt dicendū si ad verba redigeret. In eo autē q̄ scelus p scellerato ponit̄ quidā dicūt emphasim eē. c Nulli cōsilii. Vna ps orōnis est vbi nulli ī genitiuo ponit̄ vetuste p nullius. Nā veteres nulli nullo & soli solo declinabāt more adiectiuoꝝ nec sola hec sed & alia nō nulla in ius genitiuū terminātia. d Me cōmisisse. Nō cōmēdasse Cōmittimus eni q̄ cū magno piculo volumus esse seruata. e Seruo futili. Id ē leui. Tractū a vase qd' futile dicit̄. Illud enī vas sacroꝝ ē & a solo sacroꝝ ministro deponit̄ eēm ad terrā. eē q̄ fūdo acuto et patulo ore ppterea in terra stare non pōt: quinimo statim acūbens effundit qcqd in se liquoris est latū os & fundū acutū. f Ego p̄ciū. Id ē p̄miū. Premiū vero generaliter pro bono aut malefacto reddit̄. Sed p̄miū & preciū ita discernunt̄. Nā p̄cium p stulticia ē pena. Premiū vero p virtute & sapia & ē honor & lucꝛ g Nā q̄d ego nūc dicā patri. Bene patri non symoni vt de auctoritate huius noīs sūmus error exurgat. h Mō pollicitus sū. Mō .Mite

PAMPHILVS DAVVS

.i.ille .i.scelestus .i.destruxit
a b
Vbi illic est scelus/ qui me perdidit: DA. Perij.
.i.accidisse .i.certe
PAM. atq; hoc confiteor iure mihi obtigisse/ quandoq;
.i.sine arte ⁊ astutia .i.nulli⁹ prudentie c qui cauere nequeā .i.seruo ne .i.successus meos vł pditiōes ⁊ status
dem tam iners/ tā nulli cōsilij sum. seruon fortunas meas
.s. vtꝫ est prudētie .i.leui ⁊ credidisse e istabili f .i.p̄miū i.nō vindicatuꝫ p̄ciū possiue
cōmisisse futili: ergo p̄cium ob stulticiam fero. sed inul
.s.ipe seruus .i.asportabit .i.in futurū .i.saluū ⁊ nō post periclitaturū
tum id nunq̄; a me auferet. DA. post hac incolumem sat
q.d. tam difficile est hic euadere vt qui euaserit videatur imortalis futurus
.i.futuꝝ esse .i.euado
scio fore me: hoc nunc si deuito malum. PAM. Nā quid
g h
ego nunc dicā patri: negabo velle me mō qui sum pollici
impudentia .i.negare.
tus ducere: qua fiducia id facere audeā: Nec quid nūc de

pme ſolū .ſ.ſcio .ſ.Ad faciā certe inſtanter cogito

me faciam ſcio. DA. Nec de me equidē atq; id ago ſedu-

lo. Dicā aliquid iā me inuentu℞: vt huic malo aliquā ꝓ-

pferam ꝓrendā interiectio ſentien tis eū quē ꝗrebat

du cam morā. PAM. Ohe. DA. Viſus ſum. PAM. Eho

loqris ꝟi .i. vides ne tis facis

dum bone vir: quid ais? viden me tuis conſilijs miſerum

implicatū inuolutū illigatū irretitū breuiter vel celeriter .i. expoliā

impeditū eſſe? DA. At iā expediam. PAM. Expedies?

certe ſicut .ſ. expeditū

DA. Certe pamphile. PAM. Nempe vt modo. DA. Im-

.ſ. me expeditū ꝯfido

mo melius ſpero. PAM. ob hoc tibi ego vt credo furcifer

intricatā inuolutā implicatam .i. de q̄ nulla reſtat ꝑs reſarcies repabis recupabis repabis traſcentis ꝛ indignātis

tu rem impeditam / & perditam reſtituas. Hem. quo fre

q̄ erat ſine oī ꝑturbatōe

tus ſiem / qui me hodie ex tranquilliſſima re conieciſti

.i. vr℞ q.d. imo .ſ. illud futu℞

in nuptias / an non dixi hoc eſſe futurum? DA. Dixi.

cruci affigar qd̄ ſuppliciū malo℞ ſeruo℞ erat ꝛ precipue fugitiuo℞

PAM. quid meritus es? DA. Crucem. Sed ſine / paululū

.i. reſumā aim̄ lue tēti piā et ſedē mentis .i. aliqđ remediū .i. diſquirā excogitabo cōmētabor cōmiſcar

ad me vt redeam: iam aliquid diſpiciam. PAM. Hei mi-

.i. oportunitatē tēps ociū .i. exigā penas

hi cur non habeo ſpacium vt de te ſumam ſupplicium vt

ꝓuidere .i. admonet

volo. Nanq; hoc tempus præcauere monet me: haud de

.i. vindictā capere de te ꝓmittit.

te vlciſſi ſinit.

etenim maiorē vim habent recentiora promiſſa Et oratorie meus pollicitus ſū quē ꝓmiſit dixit. i Necquid de me nunc faciā ſcio. Donatus vult vt me ablatiuus ſit ſine ꝓpoſitione: quaſi qd faciā me. i. ꝓ me ſolū. k Viſus ſum Dauus ſuperiora interpoſuit non pceptus a pamphilo nunc hic dicit. l Ehodū. particula ē euocātis ad ſe. m Ehodū bone vir quid agis. Grauis interrogatio & minātis cū iracūdia. & hec ironia ꝓſequitur: cū oē genus cōtumelie le ue in eū dicimus in quem ferimur iracundia. n Impeditū eſſe Impeditus eſt proprie q ita habet pedes illigatos vt progredi non poſſit. ſed hic ad negociū retulit. o At iam expediam. Nō defendit ſe ſed emēdaturū ſe pmittit & duo ꝓmittit tēpus cū celeritate & effectū & bñ expediā qa prius dixit impeditū. p Imo melius. Cōpatiuo vſus ē q poſitiuū ꝓſuppōit. q̄ſi prius bene expedierit. q Hoc tibi credam furcifer. Furtiferi dicebanť q ob leue delictū cogebantur dñis ignominie & magis q̄ ſupplicii cā circa vicinos furcā in collo ferre: ſubligatis ad eā manibus & pdicare pctm̄ ſuū: ſimulq; monere ceteros ne quid ſile admittant. r Tu rem impediam reſtituas. Multū ꝓgreſſus ē modo ipeditā dicit: mō perditā dicit. Senſus hic eſt. Rem integrā perdidiſti & pditā reſtitues. hoc ē q integrā pditāq; turbaſti. s Hem quo ſiem fretus. Eſt memor ſe ante dixiſſe. Dauū video cui᷒ cōſilio fretus ſiem. q. d. in quo poſſū āplius fiduciā hre t An nō dixi hoc eē futurū. Vt ab illa excudar hac concludar. & vide quo me inducas. v Crucem. Plena ſatiſfactio. ē cōfeſſio pctī ſine recuſatione pœnarum. Nā mitiores eos redimus quibus vultu ope pcū ꝓ delictis noſtris offertimus. Vir. Equidem merui nec depcor. x Ad me vt redeam. Ad ſe redit qui amens eſſe deſiſtit. y Iam aliquid deſpiciā. Diſpicere ē diſquirere conſilium. Deſpicere eſt deorſū aſpicere. z Non habeo ſpaciū ꝛc. œconomia eſt.

In hac ſcena. XVII

Elegans ꝑturbatio iu qua inter ſe oēs redduntur offenſi. Et ecōtrario ab interrogatione q̄dā incipiunt qui nimis iraſcunt̄ & totū hoc in ꝓnunciatione ē hoc em̄ genus interrogatiōis vim negādi exprimit. a Hoccine ē credibile. A generalitate incipit. b Tanta vecordia innata cuiq̄ꝫ ſiet. Hic ſingulari numero ſit ponit̄ & plurali m̄detur vt malis gaudeant: legitur tn̄ etiā gaudeat. c Vecordia Id eſt malicia cordis Dicit̄ em̄ vecors mali cordis. d Id genus ē hoim peſſimū. Parū accuſauerat dicēdo id eſt genꝰ hoim & ideo addidit. i. peſſimū genus hominū vt hoc facere nō hois mō ſit ſed peſſimi homis. e Tūc coacti neceſſario ſe aperiunt. Mire neceſſaro qa natura ſūt tales & neceſſitas ē in natura ciōſtituta. Siſr Mire aperiūt quoniā tūc cum ꝓmittebāt mali erāt ſed latebat malicia in pectoris altitudine. f Et timent. Timēt meliꝰ dicitur quā pudet nam timor ē maloꝝ: pudor tm̄ bonoꝝ. g Res id eſt malicia qa mali ſunt ad rem quā preſtare nō poſſunt. h Quis tu es Ad dignitatē refert̄. i Quis mihi es. Ad neceſſitatē. Et hec verba mollia ſūt dictu aio aſpa. k Heus. Hec ꝑticula heus hic ſignificationem habet remouēdi aliquē ad attētionē ſiue cōſiderationē eius qd' ſtatim ē dicēdū. l Proximꝰ Id eſt carus beniuolus qa ꝓximi ꝓpinqui ſiue vicini dicunt̄ qui nobis cari eſſe debet. l Proximus ſum egomet mihi. Hoc ē qd' ait ſupra quo equior ſū pam. Si ſe illam in ſomnis quā illū amplecti maluit. m Nihil pudet. Bene pudet. nā pudor ē male facti; verecūdia recti & honeſti. Et ibi nihil pōt capi ꝓ non aut genitiui caſus q̄ſi nullius rei eos pudeat. Aut noiatiui caſus & tūc pudet ꝑſonale verbū eſt. n Vbi. Et illic aptū eſt iraſcentis repetitionis genus. o Sed quid agam adeon ad eū. Hic locos ē deliberationis & vnū ad abūdat & moraliter verba carini poſita ſunt. p Expoſtulem. Expoſtulatio ē aduerſus eū quē incuſamus. Expoſtulare ē q̄relam apud eū ipm deponere qui fecit iniuriā. Poſtulare aūtē eſt querelā dicere de altero apud alterum q Nihil ꝓmoueris multū moleſtus ꝛc̄. Tranſitū fecit. r Atq̄ꝫ aio morē geſſero. Erit fructꝰ iracūdie ex vindicta & ꝑ iracūdiā atq̄ꝫ verberationē nō inueuit ꝙ ſit inultū aliud: ergo inuenit moleſtus certe ei fuero: s Carine & me & te Artificioſe fecit pamphilū piorē loqui ad ꝑſtringendā iracūdiā carini. Alioqn ſi prior vociferare potuiſſet. tragica exclamatiō e vſus fuiſſet t Ita ne. Ibi diſtingendū ē atq̄ꝫ ſubiūgendū imprudens me ꝑdidiſti in quē. Et attēde hoc illū repetere ꝙ indignat̄ magis quaſi audierit imprudēs & nō audierit reliqua. u Imprudēs defenſio ab imprudentia & etiā mihi bene eēt conſcientie nūq̄ꝫ diceret te ꝑdidi purgatꝰ x Tuū animū ex aio ſpeciaui meo. cōiecturā eni ex meo animo capiebā. y Iactare eſt oblectare ſuauibꝰ ſermonibꝰ allicere. Et interdū vltra notā ſignificationē ē inducere in aliquam voluntatem a lactando: vnde & oblectare dicitur.

z Spe falſa. Ibi falſa actiue capit̄. Superius falſus paſſiue & vt eſt ꝑticipium. a Habeas. Promiſſio irati animi. b Verſer miſer. Cum verſor protulit conficiat debuit inferre: eſt ergo anacoluthon vt ē illud principio filio amicum. c Quātas is ſuis cōſiliis mihi confecit ſollicitudines. Ironia vt ſupra cuius conſilio focus ſum.

Quartus actus.

CARINVS PAMPHILVS DAVVS.

.i. verū hoc eſt q. d. incredibile .i. memorari dignū
a ꝛ nephandū b
H Occine eſt credibile, aut memorabile, tāta ve
.i. malicia .i. alicui
cordis c
cordia innata cuiq̄ꝫ vt ſiet: vt malis gaudeat alienis atq̄ꝫ ex
.i. acquirat dolent
aſſequat̄
incōmodis alterius, ſua vt cōparet cōmoda? Ah id ne ē ve
verax veri tantūmō vt negēt ſe facturos
dictū fidele d
rum? immo id genus eſt hominū peſſimū: in denegādo
duntaxat .i. qbus hominibus .ſ. ne denegēt deinde qn̄
modo quis pudor paululū adeſt. poſt vbi tēpus eſt ꝓmiſ
.i. pſtari de neceſſitate .i. maliciā ſuā oſ̄dūt quā ꝑ
e texerāt in pectoꝝ altitudīe
ſa iam perfici, tunc coacti neceſſario ſe aperiunt & timēt:
malicia .ſ. qđ ꝓmiſerāt tūc .i. deinde inſolentiſſima
f g petulantiſſima
& tamē res cogit eos denegare. Ibi tū eoꝝ impudētiſſima
.i. qua digni .i. fr̄ aut rogna .ſ. optas vel petis
tate polles h tiōe iūctus i ſ. vxōiē ꝑ te k l
oratio eſt. Quis tu es? quis mihi es? cur meā tibi? heus pro
carus .i. ſed .i. fidelitas veritas cōſtantia ꝛ ſ
l croꝝ ꝛ cōmentoꝝ .i. ꝓcuteret
ximus ſum egomet mihi. Attamen vbi fides eſt ſi roges,
.i. nullo afficiunt̄ pudore .i. vbi ꝓmiſerāt denegare .i. nō
m n
nihil pudet. Hic vbi opus eſt, non verent̄. illic vbi nihil o
.i. vbi nihil .ſ. denegare pam.
ꝓmiſerūt o
pus eſt, ibi verent̄. Sed quid agā? ad eā ne ad eū? vt cū eo
.i. de hac iniuria .i. conquerar .i. iniiciā q̄ſi tela ille pāphilꝰ q. d. mſtris
p probris eū afficiam
iniuriam hanc expoſtulem, ingerā mala multa atq̄ꝫ aliq̄s
.ſ. expoſtulādo .i. ꝑfeceris m̄deo ꝓmouero eū aliq̄ moleſtia afficiā
q ꝑfueris .i. ſaltem
dicat, nihil promoueris. multū moleſtus ei certe fuero: at
.i. cōplacuero obſecutꝰ .i. male ꝓuidēs i
r fuero ſatiſfecero s cerꝰ male ꝑſpiciēs
q̄ꝫ animo morē geſſero. PAM. Carine & me & te impru
aliquantulū .i. ſint adiutores .i. deſtruxi .i. vtrūq̄ eſt .ſ. me ꝑdiſti
t
dens niſi quid dij reſpiciunt peredidi. CA. Ita ne? impru
.ſ. vt me ꝑderes .i. occaſio fregiſti ſanctā ꝓ
v violaſti miſſionē
dens? Tandē inuenta eſt cauſa: ſoluiſti fidē. PAM. Quid
.i. m̄de paucis ſine longis ambagibus .i. decipe .i. tuis verbis .i. contendis
tandē. CA. Etiam nūc me ſeducere iſtis dictis poſtulas? u
.i. amare cepi .ſ. ē amica
PAM. Quid iſtuc eſt? CA. poſtq̄ꝫ me amare dixi, cōpla
vt ꝛ mihi .ſ. dico fateor: .i. putaui te geſtare aim adeo fidelē vt ego hēo
x
cita eſt tibi. heu me miſerū: q tuū aim ex animo ſpectaui
.i. deceptꝰ es o carine q̄ ea opinionē de me habes malam.
i. integrū idoneū plenū
meo. PAM. falſus es. CA. Nonne eſt tibi ſatis. Hoc ſoli
.ſ. eā hēre quā amo ꝑduxiſſes induxiſſes .i. amore coprū .i. fallaci
oblectaſſes y decipienti
dū viſum gaudium: niſi me lactaſſes amantē & ſpe falſa
produxiſſes
a
produceres? habeas. PAM. Habeam? ha, neſcis quantis
.i. aſſidue ſim
ꝛ voluter b c
in malis verſer miſer, quantaſq̄ꝫ is ſuis conſilijs mihi con

fecit ſollicitudines meus carnifex.CA.quid iſtuc tam mi-
rum eſt: de te ſi exemplū capit.PAM.Haud iſtuc dicas:
ſi cognoris me vel amorem meū.CA.Scio cū patre alter-
caſti dudum: & is nunc propterea tibi ſuccenſet nec te q-
uit hodie cogere: illam vt duceres.PAM.Immo etiā quo
tu minus ſcis erūnas meas: hæ nuptie non apparabantur
mihi / nec poſtulabat nunc quiſꝗ vxorem dare.CA.Scio
tu coactus tua voluntate es.PAM. mane nondum ſcis.
CA.Scio equidem illam ducturum te eſſe.PAM. Cur
me enecas? hoc audi: nunꝗ deſtitit inſtare vt dicerem me
eſſe ducturū: patri ſuadere / orare vſꝗ adeo donec perpu-
lit.CA.Quis homo iſtic? PAM.Dauus.CAR.Dauus?
PAM.Dauus interturbat omnia.CA.ꝗobrem? PAM
neſcio niſi deos mihi iratos fuiſſe ſatis ſcio.qui auſculta-
uerim ei.CA.Factū eſt hoc Daue.DA.factum? CAR.
Hem quid ais o ſcelus? at tibi dij dignū exitiū duint.Eho
dic mihi ſi omnes hunc coniectū in nuptias eſſe inimici
vellent.quod niſi hoc conſiliū darent? DA.deceptus ſū:
at non defatigatus.CA.Scio.DA.hac non ſucceſſit: alia
aggrediamur via.Niſi id putes / quia primo proceſſit pa-
rū non poſſe iā ad ſalutē cōuerti hoc malū.PAM.Immo
etiā.iam ſatis credo ſi aduigilaueris ex vnis geminas mi-
hi conficies nuptias.DA.Ego Pamphile hoc tibi pro ſer-
uitio debeo conari manibus pedibuſꝗ, nocteſꝗ & dies

d Confecit. Sed legitur confecit & conflauit
e De te ſi exemplū capit. Vtrum ſi te imitat aut ſi de te exigit pœnas vt alibi. Ipſe vterꝗ exempla in te edent ſed melius te imitatur accipimus.
f Cum patre altercaſti. Legitur & altercatus es. nam non alterco dicimus.
g Nec te quiuit hodie cogere. Argumentū attulit ex his quæ nō ſunt facta cū fieri debuerit.
h Immo etiam. Preterea & amplius & de eſt audi. i Quo.i.quod.ſupple audi vel accipe vel quoniā vel quomodo vel ex quo aut quare aut certe erit ſenſus cū huiuſmodi ſubauditione.
k Hæ nuptiæ apparabantur mihi. Hæ nuptiæ legitur & hæc nuptiæ ſicut veteres dixerunt.
l Apparabantur. Apparari cum domino ſemper cladem & perniciem ſignificat.
m Tu coactus tua voluntate es. Hæc accuſatio. ille eñ excuſat per imprudentiā. hic arguit voluntatē: hoc ergo dicit eo grauius quo nullo cogente peccaſti.
n Inſtare vt dicerem me eſſe ducturū: patri ſuadere orare. Non plus dicere poſſet
o Dauus interturbat omnia. Cum admiratione pronunciat / deerat vt hic Dauus diceret ſed plus intulit interturbat: & inter modo nominis exigit additamentū eſt eñ particula actiua adeo vt non pro mediocri ſignificatione ſit: ſed quia maiorem habere non poteſt vt interfectus interceptus. vel inter modo pro poſt.
p Neſcio Quia iraſcitur Dauo dixit neſcio: alioquin ſcit.
q Niſi fuiſſe mihi deos iratos. Deeſt vt niſi factū hoc eſt.
r Factū hoc eſt Daue. Non quod non credat interroget ſed quod ex ſua ipſius confeſſione increpet.

s At tibi dii factis dient exitiū. At eſt coniūctio aduerſatiua & principiū increpationi aptū vt Vir. At tibi pro ſcelere. & Horacius. At o deo deorꝫ quicquid in cœlo regit & terras.
t Dic mihi. Semper dic mihi iniurioſū eſt vt Vir. Dic mihi Damnita cuiū pecus.
v Si omnes hunc coniectū. Cum odio hoc pronunciandū eſt. ideo coniectum dixit.
x Deceptus ſum. Conceſſio.
y Scio. Non ad deceptionem ſed ad defatigationē retulit: ergo cū ironia ſonandū.
z Hac non ſucceſſit. Propriede bono ſic dicitur. a Alia aggrediamur via. Vel adoriamur. Adoriri proprie dicitur repente ex īſidiis aliquē inuadere. Quid aūt aggredi ſignificet ſupra reſume.

b Quia pri. pa. p. nō poſſe iā ad ſalutē hoc ver ti malū. Scimus ꝙ multa pericula aliquē ex p tū reddunt. igitur malū ad ſalutē vertit. Scimus hoiem q̄to plura perpeti auerit mala tanto plus (malis cognitis & ſumpto ſic ab illis) horrore p fectū ſenio meliorē fieri. precedentis em̄ mali cō geries eſt ſubſequentis boni edificatio: ita etiam hic ex multis malis medijs comicis finis adipi ſcit comicus optimus. ideo cōmune prouerbiū ſurgit. Nulla mulier de ſuo deſperet quocūq̧ ma lo filio: quia quāq̧ primo tēpe iuuentutis parū proceſſit non poſſe ad ſalutem verti. ſ. tempore ſe nectutis.

c Pro ſeruitio dēo. Seruicio p ſeruitute poſuit.

d Conari manibus pedibuſq̧. Ad id retu lit quod ait ſupra. Quē ego credo obnixe omīa facturum. & accuſatiuo ſine itermiſſione ſigni ficat noctes & dies poſt ablatiuos manibus pe dibuſq̧.

e Si qd p̄ter ſpē euenit. Euenit pro ductū magis: qa hoc perpetuū nō vult Pāphilo accidere. ergo euenit pene euenit. aut euenit me dia correpta. i. parum ſuccedit.

mortis ſubire . i. dūmō . i. ſim vtilis i. officiū . i. p̄ter opinionem z voluntatem

capitis periculū adire dū proſim tibi. Tuū eſt ſi qd preter

e i. p̄ſpere cadit . i. melior

ſpem euenit mihi ignoſcere ſi parꝫ ſuccedit quod ago. at

i. ex aio q̄ſi ſine dolo z inſtāter . i. facio q̄ ego . i. excogitaui f z comēt⁹ ſū . i. noli vel ego mea z ri mitte me vt iuerā p̄ſeqr

facio ſedulo. vel melius tute: aliud reperi: me miſſū face

i. volo . i. in eū ſtatū in q̄ me accepiſti. hoc ē oia mihi integra et ſalua redde

PAM. Cupio. Reſtitue in quē accepiſti me locū. DA. Fa

i. reſtituā g q. v. patiētiā habe modicū. iā. n. noui quidq̧ occurrit mihi

ciam. PAM. at iā hoc opus eſt. DA. Hem. ſed mane con

i. glycerii oſtiū apertū . i. ſpectat ſi oſtiū apertū eſt . inueſtigo aio meo p̄ſiliū q̄ reſtituam te

crepuit a glycerio oſtiū. PAM. nihil ad te. DA. q̄ro. PA.

i. q̄re cōſiliū eū du dū fuiſſet opus ſtati vix vſq̄ io. i. denique . i. p̄ſiliū . i. excogitatū

Hem nūccine demū? DA. at iā tibi hoc inuentum dabo:

f Aliud reperi. Hoc dicit cōmenti occurrit qcq̧ quod ei placebat ad diſturbādas nuptias. g Hem ſed mane: Hoc quaſi incipientis demōſtrantiſq̧ aliquid noui ſe inueniſſe.

In hac ſcena. XVIII.

MISIS PAMPHILVS CARINVS DAVVS.

inſtauratio eſt ad hortationis pāmphili per Mi ſidem. opus eſt em̄ exhortari rurſus adoleſcentē ne ſub patris oppſſione aſtringatur aut frangat aduerſus quālī difficultatē. quia ipſius perſona nō ſufficit: id agit: vt ad ipſam Glyceriū mō addu cat pāphilū: cuius affectū cogitat: nō ex eo ſolū ꝙ eū puella vocat: ſed etiā ꝙ deſiderat eū videre.

a Iam iam. Tempus addidit.

b Vbi vbi erit Primū vbi vim ſuā tenet: in poſteriori eſt productio: & eſt queadmodū q̄ qua vndeunde pro vbicūq̧ q̄cunq̧ vndecūq̧.

c Modo aniemi noli ꝛc̄. Mollis oratio & feminea multis implicata blandimentis.

d Hoc malū integraſcit. Integratur quod ad integrū redditur quo repetitur reſtaurat refricat renouatur.

e Miſeros Ibi maſculinū p̄pō derat feminino vt mos eſt.

f Apparari. Ad

i. ſtatim vel mox . i. inuenire . i. dabo opam a . i. vbicūq̧ b q̄ſi amāti

Amiam vbi ubi erit inuentū tibi curabo & me

i. adducere tibi gly. quē toto pectore c amo

cū adductū tuū Pāphilū tu mō aniemi noli te

i. excruciare vel no li te angore afficere viſo pāphilo tēpe opportune. rēpelliue

macerare. PAM. O miſis. MI. qd eſt? hem pāphile optie

i. obuius mihi eris . i. ſi tu amore eo captus

mihi te offers. PAM. Quid ē. MI. Orare iuſſit ſi ſe ames

gly. increpantis

hera: iā vt ad ſeſe venias videre te ait cupe ſe. PAM. Vah

i. mea amor et glycerii sollicitudo — b — vtque ſic oportet pam. — glyc. — i. operatione tua labore

perij hoc malũ ĩtegraſcit. Siccine me atq; illã opa tua nũc
i. afflictos — i. perturbari — ii. euocor — i. q.

miſeros ſollicitari er? nã idcirco accerſor / nuptias q mihi
f — i. ipa gly. — certe — i. q̃tũ — i. ſa pſedere & ſine turbarĩ nec a labore abſtinet

apparari ſenſit. CA. qbuſquidẽ q̃ facile poterat quieſci: ſi
i. quieuiſcet — i. agẽdũ hortantis — i. deſipit furit — i. ex ſeipo
g — pam. — iracũdus est

hic quieſcet. DA. age ſi hic nõ inſanit ſatis ſua ſponte / in
i. incita & ſubminiſtra iracũdie fomẽta — q: gly. ſenſit nuptias apparari

ſtiga. MI. atq; ædepol ea res eſt: propterea nunc miſera in
luctu: ſqualore dolore — h — valde — i

mœrore eſt. PAM. miſis p oẽs tibi adiuro deos: nunq̃ eã
i. derelicturũ — i. maliuolos
k

me deſerturũ. non: ſi capiũdos ſciã mihi eſſe inimicos eſſe
i. optaui vel elegi — i. euenit — i. magnã hñt ſ̃tudinẽ — ſ. noſtri — n
l — m

oẽs hoĩes. hanc mihi expetiui. cõtigit cõueniũt mores. va
i. abeat a nobis — ſ. gly. & me — i. diſcordiã — o — conceſſio — abſtrahat

leant: q inter nos diſſidiũ volũt hanc niſi mors / mihi adi:
p — pſeuerat ne dicat pr — vires reſumo

met nemo. CA. Reſipiſco. PAM. non appollinis magis
i. meũ — i. nõ

verũ q̃ hoc reſponſũ eſt. Si poterit fieri: vt ne pater p me
i. factũ eſſe — vt non — bñ cupio illud ne itretur

ſtetiſſe credat / quominus hæ fierẽt nuptiæ / volo. ſed ſi id
i. ĩpedet faciũdũ — quo minus fierent
q — r

nõ poterit: id faciã in procliue q̃d eſt per me ſtetiſſe: vt cre
q̃lis — ſ. videris — i. ita — ſ. ſum
s

dat. PAM. Quis videor? CA. miſer æque: atq; ego. DA.
vtã rõnẽ medũ q poſſim te reſtituere t — aio meo itelligo — i. valid⁹ magna nim⁹ q nllo ifor tunio cõpmeris — i. moliaris

conſiliũ q̃ro. CA. Fortis es. Pam. Scio / q̃d conere. DA.
certe — pfectũ

Hoc ego tibi pfecto effectũ reddã. Pam. iã opus eſt. DA
i. animo — i. iã excogitatũ cõſiliũ qd q̃rebã — ſ. quod habes — pter hunc — pter te — v — cõmẽt⁹ ſum

Quin iã habeo. CA. quid eſt? DA. Huic non tibi habeo
i. decipiaris — ſufficiet ĩhi eſſe dilatio nuptiarũ — ſ. doaue — i. dic

ne erres. CA. Sat habeo. Pam. Quid facies cedo? DA. Di
ſufficiat — ſ. id quod agere velo — ociofũ ac narrãduz nũc propoſitum

es mihi hic vt ſatis ſit vereor ad agendũ ne vacuũ eſſe nũc
i. dicendũ — i. adeo — ex hoc loco — diſcedire pãphile & carine — x

me ad narrandum credas. Proinde hinc uos amolimini.
vos — meã gly. — ibo ad videndũ
y — z

Nam mihi impedimento eſtis. Pam. Hanc ego viſam.
carine — fers tuis
a — b

DA. Quid tu: quo hinc te agis? CAR. Verum vis dicam
ſ. noue — exordium

DA. Immo etiam narrationis incipis mihi inicium.

honorẽ & timorẽ referẽ. & datiuo caſui ſubiun ctũ cladẽ & pniciẽ ſignificat. vt Vir. Mihi ſacra parari. g Age ſi hic nõ inſanit ſatis ſua ſpõte inſtiga. Hic exitus comprimit Carinũ neſo menta iracundiæ pãphilo pberet aut ſi penitet te q̃tũ ſua ſpõte inſanit. aut ironia eſt: aut laus ad irritandũ pãphilũ. h Miſis p oẽs. Aſſeue ratio eſt ſi a noie eius incipias cũ quo loq̃ris. i Adiuro deos. Ad auctiua pticula ẽ vt ad mirabiliter. i. valde mirabiliter & aduerto & ad do. & hoc ſup eſt vt amiſſa fide adiurandũ ſit. k Nõ ſi cap. ſ. m. e. i. o. h. Mira verecũdia oẽs hoĩes maluit dicere vt in his quoq; pentes ſigni ficaret q̃ apte dicere patrẽ cuius metu promiſit nuptias. & cõtra illud ſed vim vt nequeas ferre ita dixit de vno: hoc eſt de pre. oẽs homines. l Cõtigit. i. euẽit. vt ea potior optata: & quod vix euenit cõtigiſſe dicit. m Mores cõueniũt Quod valet ad cõfirmandum mrĩmonium. n Valeãt. Hoc eſt abeãt recedant: qa & diſce dentibus & mortuis dicit. vale dicit. vel potius cũ male optaturus eſſet: cõſiderato pre locutus ẽ & nõ dixit qd intenderat pereãt & attẽde q̃ mo derate iter; pluraliter dixerit cũ ſignificaret patrem. valeãt renũciatiõis & imprecationis eſt verbũ. o Diſcidiũ. a diſcidio es qd ſignificat diſcrepo as. diſcordo as. p Reſipiſco. i. recreor ſenſus mei reuocant ſpiritũ: & beñ reſipiſco qd ſignifi cat in priſtinũ ſenſũ bonũ redire. q. d. ſe pauloañ inſanuiſſe & deſipuiſſe præ dolore. q Procli ue quod eſt Quod ipendet faciundũ: qm̃ res eo iñ clinata prope videtur vt id fieri ſit neceſſe quo eam nõ deferã. r Per me ſtetiſſe. Hoc eſt eſſe. vt Vir. Deſertaq; montis ſtat. aliter plenũ eſt vt idẽ ſtant & iuniperi: aliter horrent: ſtant limine prio & Lucilius. Stat ſenſibus fundus. s Miſer æque atq; ego. Bene: & qa hic amore vexat & intulit padoxon. nã volebat ſibi dici fortis qd il li tũ mox dicet. hic igit aliter rñdet / atq; interro gauerat Pãphilus ideo q videat ĩpoſſibile eſſe Pãphitũ reſiſtere parenti. t Conſiliũ quæro. Senſus eſt Scio quid eſt: Scio qd caueas. ſed an efficere poſſis neſcio ſi pãphili eſt pſona cũ iro nia dicit. Si Carini ſimplex laudatio ẽ. Sed ſi pã phili eſt hoc ſignificat qd ſup. Ex vnis geminas mihi cõficies nuptias. Sed nõ eſſe pſonã pãphili ex ſubiectis oñdit. v Nõ tibi habeo. De terret Carinũ vt ſup quaſi neceſſe ſit ſi huic non dat. vel vt etiã Carinus pro ſe ſentiat hoc dici: ve lut ſolẽt ſerui cõtuatiores aduerſus amicũ domĩ qa nup a Carino accuſatus eſt. vel qa quod di cat nõ habet & videt tacendũ nõ eſſe. x Amolimini. Amoliri dicitur ea q̃ cũ magna difficultate & molimine ſũmouent & tollunt e medio ſic dixit q̃ſi odioſo & moleſto. Sed diſ cedere dicit q facile abit e medio. Amoliri q vix recedit. Proinde vos hic amolimini: moleſtũ ipedi mẽtũ ex rei magnitudie iacetis in medio: & iõ ĩ pedietib⁹ ſe dixit amolimi hic nõ abite. iter; ſpe i ſecta. iã etiã impat dñis callidus ſeruus. y Nã mihi ipedimẽto eſtis. Vtrũ hoc ver; dicit: an fingit: qa adhuc cõſiliũ nõ iuenit qd narrare poſ ſit. z Hãc ego v. hãc cũ miſeratiõe puellæ dixit a Quo hinc te agis. Agere ẽ pprie tar de diſcedẽtis ac triſtis. Quo te hinc agis. Admo nitio diſcedentis vt ſolet. nã a q̃ diſcedere deſide ramus admonemus vt vadat vel q̃ eat vel irep interrogatione admonet Dauus Carinũ q nũc vltim⁹ remanet. b Ver; vis dicã. Pro ini cio ſedulæ narratiõis huius ſumimus an ſic rñ det carinus tanq; q itelligat nõ dici ſibi uelle Da uũ de quo eat ſed id agere vt abſcedat.

c Quid de me fiet? Ab eo hoc quaſi a ioc[ā]te pronūciandum eſt: nam ſic illi eho impudēs reſpondet.
d Impudens. Quaſi inſolita & multa poſcenti: quippe qui & ſponſam alienā petere auſus eſt & non ſatis habet per dauū ſibi moram pſtitā pamphili nuptiarum.
e Dieculam addo. Horam. tempuſculum & ſumitur ab eo q eſt hæc dies diecula & quaſi pua dies in qua ſcilicet ambias quantum poteris ad ducendū philomenā. vult em ſe Dauus adiuuari per Carinum & Byrriam.
f Promoueo nuptias. Memoriter Dauus ſcit illū antea petiſſe ſaltem aliquot dies proſer. cuius rei oblitus Carinus etiā vt ducat vxorem petit. g Age veniam. Vix concedētis vix conſentientis eſt.

CA. qd de me fiet. DA. Eho tu ipudēs nō ſat habes q ti bi dieculā addo. q tū huic pmoueo nuptias: CA. attamē. DA. qd ergo. DA. vt ducā. DA. Ridiculū. CA. huc face ad me vt venias / ſi quid poteris. DA. qd veniā? nihil hēo CA. attū ſi qd. DA. age veniā CA. ſi qd: domi ero. DA. tu Miſis dū ex eo parūper opire me hic MI. quapropter. DA ita facto opus ē. MI. matura. DA. iā inq / hic adero

In hac ſcena XIX admini ſtratiōe

doli habet quod fit vt deterreatur Chremes filiā ſuam pamphilo dare & vide non minimas ptes in hac comœdia Miſidi attribui. hoc eſt perſonæ femineæ: ſiue hæc perſonatis viris agat: vt apud veteres: ſiue per mulierē vt nunc videmus & hæc ſcena actuoſa eſt magis i actu q in oratione eſt conſtituta.
a Nihil ne eſſe. Omne quod habemus aut mutuū eſt aut propriū: ergo propriū eſt perpetuum. vt propria hæc ſunt dona. ergo nihil nobis proprium eſſe poteſt: quod em non fuit nec eſſe quidem poteſt aut quod capi poteſt non eſt noſtrum: niſi illa quæ eripi non poſſunt. vt ſapientia / iuſticia / prudentia: & quæ fortuna neq da re neq eripere poteſt. Et ſimul hoc ipm a re oſtēdit per hoc q dicit nihil. & a perſona per hoc q dicit cuiq. b Dij veſtrā fidē. Admiratiōis prouerbium cum exclamatione. c Summū bonum. Mire pro pleno & neutro extulit.
d Quem capit dolorē. Quem cū pronunciatione & exclamatiōe quadā. e Facile. Aduerbiū cōfirmantis. veteres dicebāt facile pro certo.
f Mi homo quid iſtuc ē Ex Miſidis verbis quid Dauus faciat demonſtratur.
Ocius. Comparatiuū pro poſitiuo.

MISIS DAVVS

Nihil ne eſſe propriū cuiq? dij veſtrā fidē: ſūmū bonū eē heræ putaui hūc pāphilū amicū / amatorē / virū / in quis loco patū. verū ex eo nūc miſera quē capit dolorē facile hic plus mali ē q illic boni. Sed Dauus exit. MI. hō quid iſtuc obſecro eſt? quo portas puerum? DA. Miſis nunc opus eſt tua mihi ad hanc rem exprompta memoria / atq aſtucia. MI. Quidnam incepturus es? DA. Accipe a me hunc ocius: atq ante noſtrā ianuā appone. MI.

quæſo .i.ſup terrã appollis .i.herbas 7 frõdes .i.verũ h i
HI.obſecro humi ne:DA.ex ara hinc ſume verbenas ti
.i.verbenas ſuppone apta quare .i.tumet .i.nõ appo puero k iuo
bi/atq; eas ſubſterne.MI.Quãobrẽ id tute ipe nõ facis?
er gͦ ſermonẽ .i.iurare
DA.Quia ſi forte opus ſit ad herũ iuſiurãdũ mihi nõ ap
pure ma nifeſte .i.capio .i.ſubit ? iſolit mec vel et reuerẽtia vt timeas mẽtiri et peierare
poſuiſſe vt liqdo poſſim.MI.intelligo.Vñ noua nũc reli
ingruit .i.vñ inuaſit l .i.velociter .i.agere ſuſceptũ
gio in te iſtæc inceſſit cedo.DA.moue ocius te:vt qd agã
.i.deinde m exclamatio ẽ comica idignatiõe piter ac dolorẽ oñdens .i.fer opẽ phi.pmiſſ.ſpõ. n
porro intelligas.Proh iupiter.MI.qd eſt?DA.Sponſæ
.i.interuenit .i.recuſo reiicio .i.ppoſitũ o .ſ.cum q̃s recthe
pater interuenit:repudio cõſiliũ qd' prius intẽderã.MI.
p loquaris .i.recitet etiam q .i.ex hoc loco .ſ.pte
Neſcio qd narres:DA.ego quoq; hic a dextera veire me
.i.fingam .i.loretur 7 caute falleas obſeqris r s .ſ.mee
aſſimulabo:tu vt ſubſeruias oratiõi vtcunq; opus ſit ver
animaduerte .i.quid agendũ ppones
bis/vide.HI.Ego quid agas/nihil intelligo.Sed ſi quid
.i.in q loco .i.labore et induſtria .i.intelligis 7 ſapis q̃ ego .ſ.hic
eſt q mea opera opus ſit nobis:aut tu plus vides/mane
.i.in aliq .i.vtilitatem t
bo:ne quid veſtrum remorer commodum

h Ex ara Appollini comœdia dicata eſt in cuius honorẽ arã cõſtituebat:comœdiã celebrãtes:& verbena erãt araq; redimicula.Libero vero patri tragedia dicata eſt.vel verbenæ ſunt herbæ/frondeſq; ex aliquo loco pure decerptæ. Et dicunt verbenæ quaſi herbenæ. i Sume tibi. Dixit:& nõ ſubſterne tibi:& tibi quaſi geſtum quendã & motũ ſtomachantis habet. k Tu te ipſe non facis.i.tumet:& eſt tantologia tũc dicitur cũ pnomen reflectit ad eã perſonam a qua finitur vt verbigratia vt cũ dicimus.tu lege & ille nobis reſpondeat cur tute non facis. l Cedo. Porrigentis eſt manũ. m Porro.Modo aduerbiũ eſt ordinis aſs tpis. n Sponſæ pater interuenit. Mire ſponſæ pater dixit non chremes ne cũ dixiſſet quis chremes.Miſis rurſus hic reſponderet ſponſæ pater & non temere hoc facit poeta.nã pro miſerat ſe rediturũ domũ Chremes domũ ibo dicã vt apparent. o Repudio cõſiliũ oĩe quod prius intenderã. Verbũ a venatoribus tranſlatũ qui retia intendũt ad feras capiendas:quia ergo parat Chremetẽ & ſymonem fallere intenderã dixit vel a ſagittis atq; arcu. p Neſcio quid narres. Narrare eñi aliena & q̃ nobis nõ ſũt neceſſaria dicimus. q Ego quoq;.Bene quoq;: quia & Chremes veniebat. r Subſeruias. Recte.non eñ tũ loquit Miſis q̃tũ dauus.& hoc ſignificat p hoc quod poſterius dicit. s Oroni. Oronem eñi dicit qui multa eſt locuturus.q.d.plura ſum locutur q̃ tu Miſis.ideo addit verbis vide :qd' multo minus eſt q̃ oratio. t Ne quid veſtrũ remorer commodũ. Remorer.i.retardem reti neam a remora piſce minutiſſimo qui nauim retinet.

CHREMES MISIS DAVVS

Euertor poſtq; quæ opus fuere ad nuptias
philomene .i.euocari vel pãphilũ viſo a vel potius filiã b puero
gnatæ paraui:vt iubeam accerſi:ſed qd hoc

In hac ſcena.XX.

adeſt nũc ipchremes cuius cã ſcæna fraudibus inſtructa eſt ne pmiſſas cõpleat nuptias. a Vt iubeã accerſi.Scilicet ego pater:qa ſũma poteſtas nuptiarũ in patre puellæ eſt. b Sed quid hoc. Nõ interrogantis ſed mirantis & non intelligentis ẽ & apparet eum nõ oculis priuſq; corpe offenſum puerum ſenſiſſe latentem.

c Puer hercule ē. Hercule ornatiua pticula eſt. d Mulier magis q̄ꝫ miſis qa eā noīe forte non nouerat. e Vbi illic ē. Dauū querit qui nunc abſceſſit vel ip̄e de foro venire videat̄. f Non mihi reſpondes. Bene Supra em̄ memor ē vetitā qcq̄ꝫ dicere niſi ſubſeruiat or̄oni Daui g Reliquit me hō. Mire hoīem non Dauū dixit vt etiā ſi audiat Chremes incertā perſonā hominis audiat nō Dauū. h Di veſtrā fidem. Eſt aduerbiū admirātis cū exclamatione. i Tū annona cara eſt. Cōmiſcentis potius ē quā alicui referentis. Annona nō ſolū de frumētis dicit̄ ſed & de carnibus ſalicis & aliis hmōi rebus. Cicero de diuinatione putaret annonā in macello cariorē fore. k Quid aliud dicam. Hoc poſt ſpectatores. l Cur tu obſecro hic me ſolam. Apoſiopeſis tertia. m Hem que eſt hec fabula. Fabulā ſe dicit audire q̄ſi rei principium rationēq̄ꝫ ignoret. n Eho. Interiectio eſt vel principiū vl̄ aniaduerſionē in ſe poſcentis aut repēte cernētis o Qui hic neminē aliū videam. Callide affirmat nō ſibi viſū Chremē cū & p̄uiderit venientem & p̄ntē videat· p Miror vnde ſit. Miror recedo cū vnde ꝑ neſcio ponebāt. Nā admiratio ab ignorantia deſcendit. Plautus. Ne quis miret̄ qui ſi paucis loqnar. q Au Interiectio cōſternate mulieris. r Cōcede ad dexterā. Et bn̄ ad dexterā ſiniſtra em̄ venit Chremes & non vult ꝓximū ei chremetē ſed iuxta: ſupra em̄ dicit Ego quoq̄ꝫ hinc ab dextra me venire ſil'abo. s Deliras nō tute ip̄e. Dediſti mihi ſed tacuit hoc ꝓpter apoſiopeſim tertiā: ꝓpter .ſ. interruptionem factā a Dauo: ne mulier prodat eū & totū dicat ſupra enī dixit & nūc Dauus interturbat omia. t Nō tu te ip̄e. Submiſſa voce. u Verbum ſi mihi vnū accōmodate comminat̄ Dauus Pene em̄ miſis vniuerſa narrabat. x Preterq̄ꝫ qd' te rogo. Hoc vt ſenex ſenciat ꝓnunciari poteſt. y Caue faxis. Geſtu cōminātis ē & vult vt ſuſpenderet cōminationē deinde infert geſtum. z Maledicis. Cū cōtemptu loqris cū cōuitiū facis. apparet ergo maledicis lencius eſſe dictū: cū ſubiūgit. Dic Clare Maledicis noue ꝑ cōminationē poſuit cum pro cōuitio ſoleat poni niſi forte qa cōtumelie genus ē cōminatio. a Mirum vero. ſepe ad ironiā refert̄. Impudēter ſi mulier facit meretrix bono ordine locutus ē primo em̄ cā impudentie natura eſt deinde conditio. b Adeon videmur vobis. Quia a vobis par intelligat̄ hic addidit morē meretricis vt vel ſic intelligat ſenex. c Idoneus. Eſt qui eſt aptus ad oia & bona & mala. d In quibus ſic illudatis & illudo in te ſexto caſu: & illudo te accuſatiuo caſu dicimus. Et primū in ſupuacnū ē vt ſit ſenſus qbus. e Caue ne q̄q̄ꝫ exceſſis Neceſſe Dauus retinet Miſidē nōdū em̄ oia audiuit Chremes nōdū cōperit vnde ſit mulier et puer de quo ſuſcepturus ſit. f At etiā rogas Ruſſū iurgiū repetit & turbulentā orationem g Cedo cuiū puer. Cedo idē ſignificat q̄ dic mihi ergo repetitionē ſignificat nō ſupuacuam or̄onem & ē dictū cū q̄dā fiducia et cōtēptu ei9 cū ſermo eſt interrogantis aliquid. h Mitte id quod ſcio. Hoc lencius & ſūmiſſe. i Hem quid pāphili. Apparet mulierē vr̄i & pamphili lencius pronūciaſſe quā dauus vellet. & ideo nunc repetit nomen veſtri & pamphili. Et crebro interrogat vt ſe ignariſſimū oſtendat & vt pāphilus noiētur. & argute repetit nomen pāphili. quaſi per indignationē vt ſoceri auribus nomen adoleſcentis inculcet. metuit em̄ ne audiat ſenex. k Recte ego has. Solus poſt dauū loquitur. hic effecit qd' voluit dauus vt pamphili Chremes puerū eſſe cognoſcat & recuſet generū. O facinus animaduertendū. Apoſiopeſis quarta. i. reticentia interuentu .ſ. perſonæ Miſidis quæ inceptum ſermonem interpellauit. l Clamitas. Clamauit enim dauus vt puerum audiret Chremes.

q̄ſi ꝑ herclem iuran vtꝫ puerū .i. ille dauus
i. aduerbiū c d e
puer hercle ē. mulier tu ne appoſuiſti hūc? MI. vbi illic ē?
dolentis ꝛ idignatis q.d. maledictio val
f .i. i nullo loco ē de me inuaſit
CHRE. nō mihi rn̄des? MI. hem nuſq̄ꝫ ē. ve miſeræ mihi
g .i. diſceſſit .i. iploro vr̄m auxiliū h .i. turbationis
reliqt me hō atq̄ꝫ abijt. DA. dij veſtrā fidē. qd turbe eſt a=
.i. ꝓpter varia hoim litigia .i. agūt cās in deinde .i. res cibaria
.ſ. cauſaꝝ ſcinuicem i
pud foꝝ? quot illic hoim litigant? tū ānona cara eſt. quid
k l .ſ. ipſe queſo ꝛ ꝑ ſacra rogo
dicā aliud neſcio. MI. cur tute obſecro hic me ſolam? DA
dolentis ꝛ .i. q̄ ſunt hec nuge
indignātis m n
Hem q̄ eſt hæc fabula. Eho miſis puer hic vn̄ eſt? quiſue
.i. ſatis ne q.d. tu es pene fatua et inſanus
.i. interroges
huc attulit. MI. Satin ſanus es: q me id rogites. DA. quā
.i. interrogare poſſem o .i. neſcio p
ego igit̄ rogē: q hic neminē aliū videā? CHRE. Miror vn̄
.i. ne pero q r cōſer te veni
ſit. DA. dicturan es qd' rogo. MI. Hau. DA. Cōcede ad
.i. oculos deſpicis q.d. ita q tu dedi
inſanis s t iſti mihi puerū hūc v
dextrā. MI. deliras nō tute ip̄e. DA. verbū ſi mihi vnū p̄
.i. facias .i. minari vel cū ꝯtēptu loqris
x y z
terq̄ꝫ qd' te rogo faxis: caue. MI. maledicis. DA nū eſt. dic
.i. apte depoſi .ſ. eſt q ab ridētis ob ironia q.d. incrediē de depoſito oī pudo
ta oī ſimulatiōe hero pam9 iriſionem nō ē mirū a re cū frontē ꝛ efricuerit
clare. MI. a nobis. DA. ha ha he. miꝝ vero ipudenter mu
andrie glicerii i. fauce andrie
lier ſi facit meretrix. CHRE. Ab andria ē ancilla hæc: q̄ꝫtū
adeo ne verū b c apti d
intelligo. DA. Adeon videmur vobis eſſe idonei i qbus
.i. faciatis vr̄as illu apud ſe dicit hic verſ9 clare dr vt ſenex audi
ſiones et irriſiones .i. oportune .i. feſtina valde
ſic illudatis. CHRE. veni in tp̄e. DA. ꝓpera adeo puerū
.i. aſportare .i. a hic ne ſenex audiat ſ. loco in .i. excedas
e .i. aliquo q̄ nūc es
tollere hinc ab ianua. mane caue quoq̄ꝫ ex iſtoc exceſſis
extirpent euellēt .i. in miſeriis verſantē
dauū e terra te abducent freqnter teres
loco. MI. dij te eradicent ita me miſeram territas? DA.
vt tollas puerū vel vt dicas cuius ſit
f g
tibi ego dico an nō? MI. qd vis? DA. at etiā rogas? cedo
in ianua vultuoſe ꝓferēdū ꝑ ironias
cuiū puerum hic appoſuiſti? dic mihi. MI. tu neſcis? DA
.i. permitte appoſuiſti puerū
.ſ. dicere h .ſ. dn̄i vel herilis filiū
mitte id qd' ſcio: dic qd' rogo. MI veſtri eſt? DA. cuius ve
indignātis cū exclamatiōe dicendū ē
i
ſtri MI. Pamphili. DA. Hem quid? Pamphili? MI. Eho
.ſ. pāphili nuptias
.q.d. ita k
an non eſt. CHRE. Recte ego has ſemper fugi nuptias.
.i. flagitiū .i. puniendū et ſupplicio dignū cur .ſ. ita o facinus
l
DA. O facinus animaduertendum. MI. Quid clamitas?

puerum vez m ſero

DA.Quem ne ego vidi heri ad uos afferri veſperi? MI.

exclamando n ſed o illā anū verulā

O hominem audacem. DA. Verum vidi cantharam ſuf

.i.pānutiā pānoſoꝫ p turantis .i.cū pareret ſiue i ipſo puerperii tpe

farcinatam. MI. dijs pol habeo gratias: ꝙ in periundo ali-

mulieres q .i.valde r chremetē non s chremetis

quot fuerunt liberæ. DA. næ illa illum haud nouit: cuius

cauſa hoc incipit. CHRE. ſi puerum poſitum ante ædes

philomenam deinde altera cōſide ratione motus

viderit ſuam gnatam non dabit tanto hercle magis dabit

apud ſe ꝛ hīt ſe tertiā pſonā facit .i.nō dabit ei bi gnatā certe .i.ſcias more veru ſto ꝛ eloquenter

CHRE. non hercle faciet. DA. nunc adeo vt tu ſcis ſciens

auferas nunc .i.ex ianua pſictā ꝗſi pedibus voluendo

niſi puerū tollas: iam ego hinc in mediam viam prouol-

miſidē ꝗſi porro voluā t .i.in ceno ꝛ ſor ꝛ trudam dibus vie

uam: teq; ibidem prouoluā in luto. MI. tu pol homo non

.i.ſane mētis u .i.deceptio x ꝗſi alia ex alia emergit fallacia .i.murmurari aſtutiam

es ſobrius. DA. fallacia alia aliam trudit. Iam ſuſurrari au

ꝗſi in aure ſubmiſſis verbis latenter dici .i.athenienſem idignātis y .i.cōpulſus interiecio

dio ciuem atticam eſſe hanc. CHRE. Hem. DA. coactus

.i.iure ciuili gly. queſo y .i.attica

legibus eam vxorē ducet. MI. au obſecro an non ciuis eſt

.i.de ꝗ poſſit fieri ioc⁹ ꝛ irriſio imprudens fere .i.lapſus ſum

CHRE. Iocularium in malum inſciens pene incidi. DA

z ꝛ ne ꝗſi eū nunc pmo videtit .i.in tpe rēpēſtiue oportune

Quis hic loquit? o chreme p tps aduenis: auſculta. CRE.

delenē ꝛ murans a tan a

audiui iam omnia. DA. Ah ne tu omnia? CHRE. Audi

dico .i.audiſti ne b flagitia

ui inquā a principio. DA. Audiſtin obſecro (hem) ſcelera?

.i.ſupplicitū ve de ea ſumatur c abſtrahi d vir magn⁹ .i.ꝗn deridas ſenex

hanc oportet in cruciatū hinc abripi. hic eſt ille non te cre-

deridere e iureiurādo t ſcitū f

das dauū illudere. MI. me miſeram: nihil pol falſi dixi mi

.i.ſcio ſeꝫ vt eſt

ſenex. CHRE. noui omnē rem: ſed eſt ſimo intus. DA.

.i.intus g .i.noli me tangere .i.ſcelerate ꝛ ſceleris plene vis dicere h vel aliqd tale

Eſt. MI. Ne me attingas ſcelelte. ſi pol glycerio non om-

i ſtulta incon ſiderata k ſcire poſſum

nia hæc. DA. eho. inepta neſcis qd ſit actū. MI. quid ſciā

.i.pater philomene .i.aliter non

DA. hic ſocer ē: alio pacto haud poterat fieri: vt ſciret hæc

volentis pdicere dēbas .i.pul referre l

quæ volumus. MI. Hem prediceres. DA. paululū itereſ-

m .i.poſtulat inſtigat .i.naturalis ꝛ inge nita accuſatio

ſe cenſes / ex aīo omnia vt fert natura facias an de īduſtria

m Quem ne ego. Vult negando irritare mu- lierē ad confirmanda quæ vult.
n O hominem audacem. Exclamatio Miſidis teſtimonium veritatis eſt.
o Verū vidi cantharā. Vide infirmiūr āgumē tū prius vidi puerū afferri dixit poſt non puerū ſed cantharā: & hoc dixit vt leuiter redarguat. Miſidē nō vt vincat hoc enī vidiſſe ſe inuit can- tharā ſi nō puerū portātē. p Suffarcinatam. Propriū ē anibus ſuffarcinatas eē & ꝙ ſub veſte multa ferre ſolent latētia: ꝙ cū reuolutas ſurſum veſtes atq; ſuccinctas habēt: eo quidē vt nō nul la ferre poſſint dicuntur ſuffarcinate.
q Aliquot. Non pauce ſed multæ.
r Libere. Teſtimonia libera contra ſeruum et hoc ꝓpriū eſt Therentii. Nam de romano mo re hoc dixit. s Ne illa illum haud nouit Da uus conuertens ſermonem ad ſpectatores de mi ſide in tertia perſona loquitur. Ne.i. certe ſcd'm Vallā valde ſcd'm donatū Cicerone probat: ꝗd. Ne illi vehemēter errant. t Prouoluā in luto De ꝓximo repetiuit ꝓuoluā qm̄ noīa ſunt para- nomaſiaꝫ quādoq; verba panomē dicūtur. Et dolo quidē minat qd' facturus nō ē: verū ſedulo id agit vt iam puer tollat in mediū ſimul eū ſer- uet chremeti vt ipē recuſet generū non vt a ꝗquā paſſus videatur iniuriam.
u Sobrius Quaſi ſebrius ſeparatus ab ebrio vt Secretus dicitur quaſi ſeparatus ab his que diſcernuntur. x Fallacia alia aliam trudit. Prouerbium cui ſubiacet memorē mendacē eē: oportere. y Au obſecro. Au interiectio conturbate mulier. y Iocularīū in malum. Econtrario & pantifraſim ꝓ graui: modeſto ac nimio. z Quis hic loquitur. Principiū lo- quēdi Dauus chremeti dat pfecturus que ipē co natus eſt. a Ah ne tu oīa. Ne pro an legit: aut vt ne ꝓducat & accipiat ꝓ non: nō tu oīa. ſ. audiſti. b Audiſtin obſecro. Exultās Da- uus infert & cōculcat frequēter repetēdo. Itē diſ- ficile credendo affirmat ſe nō ſciuiſſe preſentem chremetē vt hac cōfirmatiōe nihil illā de ſe faci- at ſuſpicari. c In cruciatū hinc arripi. In cru ciatum non in crucem
d Hic ille eſt. Cum emphaſi quaſi vir ma- gnus ſed hoc chremetē oſ̄dens dicit cū ironia.
e Me miſeram. Subpalpitatio muliebris
f Mi ſenex. Bene ſenex quia quaſi alienior eēt & ignotus. g Ne me attingas ſceleſte. quedam oſtenduntur aperte in comediis: que- dam ex aliis perſonis intelliguntur. Hic ex illis verbis Miſidis bene itelligitur quod Dauus vo luit eam verberare nitebantur.
h Si pol Glicerio non omnia hoc. Apoſio- peſis tertia ꝙ aliene perſone internentu retice- tur. Fiunt autem apoſiopeſis tribus modis: aut per ſeipſum & ad alium tranſit & eſt prima. Aut tacet nec vltra aliquid dicet: & eſt ſecunda. Aut alterius interuentu perſone ſcilicet & eſt ter- tia. i Eho. Hac interiectione mouet atten tionem.
k Neſcis quid ſit actum. Neſcis plerunq; dicitur ei non quem volumus redarguere īperi- tie aut ignorantie. ſed quē facere volum⁹ vt velit libenter audire.
l Paululum intereſſe Nonne per multarum eſt. m Ex animo omnia vt fert natura. Ephexegeſis eſt.

In hac ſcena.XXI. pſona ad catastrophen machinata loquit̄. Nā hic Crito nihil argumēto debet niſi abſolutionē erroris eius ſimul & verbis ſuis q̄ꝫ grauis q̄ꝫ modeſtus q̄ꝫ iuſt⁹ ſit oñdit. a Habitaſſe Dicit nō habitare q̄a mortua ē. b Optauit Optare eſt vnū de duob⁹ eligere. Nota primū dolet Crito. ꝙ meretrix fuit. Scd̄o ꝑgreſſus q̄rit ꝙ mortua ē Et nota ꝙ: tria dixit Crito cōtēpſiſſe criſidē: patientiā honeſtatē & pauptatē & ſeruatū eſt graui viro: cū illū ſobrine pudet ſi! hic oñdit eius generis fuiſſe criſidē vt q̄ ꝓbe viuere potuerit niſi vt ait neceſſitas cogeret. c Quā in p̄ria honeſte Antitheton primū. Itē his verbis a poeta iā honeſtus inducitur crito: & dign⁹ cui credi oporteat. d Paup viuere. Ad illud. Sed inopia & cognatorꝫ negligētia. ꝛc̄. e Eius morte ea ad me. Hic ius tractauit dicēdo redeūt. q̄a i familiā redeūt ſi nō ē heres de ꝓximo aut ex teſtamento. f Sed quos ꝑconter video. Interrogatio ē cui ne[illegible]o reſpōdet aut ſic: aut nō. Percontatio cū nihil horū g Conſobrinus. Sobrini ſūt cōſobrinorꝫ filii: nā ſic dicit menander verū vt alii putāt de ſororibus nati hi ſunt cōſobrini quaſi ſorini dicti. h Quid vos Hic ꝓgreſſio loquētis ad interrogandū idē putas inq̄t ꝙ illa periit: vos aūt q̄ mō? i Vt q̄nius aiunt q̄n vt volum⁹ nō licet Et ad p̄ntis & p̄terite vite excuſationē ptinet iſta r̄nſio q̄ purgat volūtas criſidis in queſtu meretricis. Et ē q̄ſi ꝓuerbiū q̄le eſt illud Cecilii in plocio viuas vt poſſis quādo neq̄s vt velis. k Quid gliceriū iā hic ſuos Cōuenit hereditatē petēti: ſic & iudici futuro de pluribus indagare: ergo recte & bono ordine q̄ſiuit quid criſis? quid vos? quid gliceriū. l Vtinā Nouo genere exoptationē ꝓ negatiōe intulit: & q̄ſi nō reperit. m Haud auſpicato huc me. id ē mauſpicatus q̄d nō eēt auſpicatus & vſitatū veteres ſic dicere. Si q̄d aliquādo aliter eueniſſet quā vellēt. n Semp eni dicta atq̄ꝫ habita. Nō credita: quia aut veris credendū ē aut etiam falſis. Que tñ inueterauerūt hinc Ci. ita habeant ita dicant habita ergo plus ē quā credita: ſemper

CHRITO ſenex MISIS DAVVS

.i. in hac pte vrbis plana ꝛ lata — a — .ſ. mihi chritoni hoc quod ſequit̄ — chriſis

N hac habitaſſe platea dictū eſt Chriſidē quæ

ſeipam — .i. elegit. b — .i. acq̄rere q̄ſi aīo heredis hūdi — ſua

ſeſe inhoneſte optauit pare hic diuitias potius q̄ꝫ in patria

.i. inops d — chriſidis e — ꝑ morte — ꝑ legem

honeſte paup viuere. eius morte ea ad me redierunt lege

q̄ ꝑauit — .i. interrogem f — ſalui ſitis daui ꝛ miſidi dictum

bona. Sed quos ꝑconter video ſaluete: Mi. obſecro quem

.i. cognatus g — chrito ſcꝫ

video? eſt ne hic chrito ſobrinus chriſidis? is eſt. CHRI. o

aſſeueratio ſalutātis eſt non q̄ſi reſponſio — .ſ. periit ſed ipe diuit gemitus

Miſis ſalue. Mi. Saluus ſis chrito. CHRI. itā chriſis? Mi.

eiulādo pferenda — me ꝛ herā — .i. certe — .i. deſtruxit vel periit — factis h

Hem. nos quidē pol miſeras ꝑdidit. CHRI. quid vos? q̄

modo — .ſ. vos habetis — .i. ſatiſ ne .ſ. vos habetis — .i. ptis vtꝛ nos hēamus recte — .i. poſſumus vt fertur i

pacto hic? ſatin recte. Mi. hem. nos ne? vt quimus aiunt.

.i. q̄ꝛ — .ſ. habere vel facere — ꝑmittitur. — k

q̄n vt volumus: nō licet. CHRI. Quid gliceriū? iā hic ſu-

l — .i. q̄ſi nō reperit — .i. adhuc nō repit

os ꝑentes repperit? Mi. vtinā. CHRI. an nōdū etiā? haud

.i. nō feliciter m — .i. applicui adegi — .ſ. eā nondū ꝑentes repiſſe

auſpicato huc me appuli. Nā pol ſi id ſciſſem nunq̄ꝫ huc

.i. nūq̄ꝫ huc acceſſiſſem vel ſubleuaſſem — n — .ſ. chriſidis — gly. — iudicata eſtimata credita

tuliſſem pedē. Semp eius dicta eſt eſſe hæc: atq̄ꝫ habita ſo

.ſ. bona chri. — quaſi ſeruē paupem o — exercitare agitare .i. litigia

ror: q̄ illius fuere poſſidet: nūc me hoſpitem lites ſequi q̄ꝫ

.i. in hac vrbe — q̄ſi difficile — .i. inutile — ad — etiam

hic mihi ſit facile, atq̄ꝫ vtile: aliorꝫ exēpla cōmonēt. ſimul

.ſ.g ly.
arbitror iam eſſe aliquē amicū & defenſorē eius. Nā fere
adulta ex tera grā .i.diſceſſit ex andro clamitare poſſint cauillatorē mēdicū
p .dis natu maioꝛ q
grandiuſcula iā pfecta eſt illinc. clamitent me ſicophantā
.i.ſucceſſionē repetere in .i.inopē et q̄ſi pe vacuā oīb9 bōis q.d.nō eſt
ſobarie iudicio r tentem ſtipem .i.pterea relinquere honeſtū
hereditatē perſequi mendicū: tum ipſam diſpoliare non li
q̄ꝗ nō .i.aduena abſolute vt equū aut bonū
ſint ſua peregrine .i.obſeruas
cet. MI. optime hoſpes pol chrito / antiquū obtines. CRI
ſly. cū .i.cū huc venerim q̄uis nihil q: libētiſſime te
q: habiturus ſim ducam
Duc me ad eam quando huc veni: vt videā. MI. Maxime

DA. Sequar hos: nolo me in tempore hoc videat ſenex

eni a poſſibili & vtili. o Nūc me hoſpitem Mi: dicit me cū emphaſi.i.ſenē & remotū a litibus. p Grandiuſcula iā pfecta ē. Ad p̄te etatis id refertur: Aut generaliter ad ſūmā etatꝭ refert. & ad cōpationē etatis pariter & cōpatiue & ſiſitudinarie poſitū eſt: ita vt compatiuū illud diminutiuum ſumat pro poſitiuo etiā diminutiuo ſi haberemus tanq̄ ſi diceret grādula. nā grādis ſæpe de ætate dicit. item de pecunia & probe. q Sicophanta. Ad uerbū interp̄tādo dicit ficuū comeſtor. Nā ſycos græce dicit ficus latine. & phanta comeſtor quaſi ficuū comeſtor traducit tū a nr̄is calūniator. Nā vt inq̄t Syneſius gramaticus græcus ex duobus ſeruis græcis. Alter abſūpſerat ficus: alter q̄s prorſus exceſſiſſet ignorabat: dn̄o tū conq̄rente a ſonte īſons accuſabat herus prudētiſſimus vtriq̄ calidā ficū præbuit ſolus delinquens euomuit. qd em̄ ieiunus euomeret niſi inteſtina tunc primū natū eſt id verbū Sicophanta.i.calūniator: quia delinquens in ſontē falſo crimine calūniabatur. r Mendicū. Mendicus vt vult Varro animus dicit. vl' vt Feſtus ait ex ſententia varri a mente quē fefellerit fortuna. vel q̄ p̄catur q̄ꝗ vt vitæ ſuæ medeat cibo & tunc a medeor dicitur.

Quintus actus
CHREMES SIMO

.i.nunc pbata
a
Atis iam ſatis Simo ſpectata erga te amicicia
ſyncopa ſubire nūc .i.ceſſa
.i.ſiſte pces
eſt mea / ſatis pericli incepi adire / orādi iā finem face: dū
.i.laboꝛo .i.morē gerere ppe modū phi. certe nunc
.i.ludibꝛio inquinaui b
ſtudio obſequi tibi: pene illuſi vitā filiæ. SI. Immo eī nūc

q̄ꝗ maxime abs te oro: atq̄ poſtulo Chremes: vt beneficiū
verba inceptū pauloañ ipō effectu .i.cōfirmes .i.q̄ntum
c
verbis initum dudū / nūc re cōprobes. CHRE. Vides q̄ꝗ
.ii uſt9 periroꝛ .i.nimia cupiditate
d
Iniquus ſis præ ſtudio: dum id efficias quod cupis / neq̄

In hac ſcena. XXII

continet diſceptatio officioꝝ inter ſe de officio amicoꝝ & paterna pietate tractantium.
a Satis ſatis. Hæc repetitio oñdit Chremetē cumulate ſuo in Simonē functū officio. & hæc velut quedā controuerſia eſt. nanq̄ iniuriarū reus ſit Simo cōtradicit p cōiecturā falſū eſt eē qd intendit: cū pāphilus neq̄ amet neq̄ ex eo natus ſit filius. & adhibet deriuatio cauſæ: qa dicit meretricē iſta oia eſſe molitā ad diſturbādas nuptias & bene negaturus filiā purgat prius officiū ſuū de fide promiſſa & vltra accuſat ipſum.
b Immo etiam q̄ꝗ maxime. Renunciare affinitati Chremetem aut parum adhuc intelligit Simo: aut ſubtiliter diſſimulat vt ad fidem promiſſam hominem compellat.
c Initum.i.inceptum. Ab ineundo. vnde & inicia quoq̄ dicimus.
d Quod cupis. Etiam quod velis legit & quod iubes.

e Iniuriis. Iniuria eſt ſiue dicitur quicqd nõ iure fit

f Perpuliſti me vt homini ꝛc̃. Hic eſt tota accuſatio homini adoleſcentulo. Sic Saluſtius. occultanti ſe tugurio mulieris ancillæ.

g Filiã vt darem. Inuidioſe darẽ non ꝑmitterem dicit: darem: q̃tum in te eſt.

h In ſeditionem / atq; in incertas nuptias. Quin eã fortaſſis relinqueret: & in alteri⁹ amore fixus inhereret: aut rõnẽ aliquã iniret qua eam repudiaret.

i Dum res retulit. Cõpoſitũ pro ſimplici poſitum eſt: tulit & altius q̃ decet comicũ characterem dictum videtur.

k Per ego te deos oro vt ne. Defenſio ꝑ coniecturam. & eſt ordo: ergo oro te per deos

l Quibus id maxime. Argumentũ a perſona. Item a cauſa rationatiua.

m Vbi ea cauſa q̃obrem hæc faciunt. Non intulit ob quã cauſam: cum ſupra dixerit: ea cauſa ſed quaſi dixerit vbi eas res intulit q̃obrem hæc faciunt. Item aut rem aut cauſa abundat.

n Ibi me adeſſe neuter præſenſerat. Creditur & ſi viſus a Myſide erat tũ ignorabatur eſſe chremes donec diceret Dauus. Hic eſt ille non te credas Dauum ludere.

o Dauus dudum prædixit mihi. Hic oſtẽdit quid velit callidus dauus vt prædiceret futurum ſeni id quod ipſe erat facturus.

p Neſcio quid .i. quare vt ſit aduerbiale.

q Ac volui dicere. Ac pro contra q̃.

iuſtã menſurã liberalitatis vel manſuetudinis debite in amicicis
q̃rũ ĩpoſſibile mẽte volulo

modũ benignitatis / neq; quid me ores / cogitas / nã ſi co-
.i. ceſſ. s deſitus grauare .i. iniuſtis petitionib⁹ .ſ. iiuriis te onero
ſuplcdeas c

gites / remittas me iã onerare iniurijs. SI. Quibus. CRE.
dolẽ .i. tuis ĩportunis p̃cibus m. cĩpuliſti q̃ filie
tis f

ah rogitas? perpuliſti me: vt homini adoleſcentulo in alio
.i. detento .i. ꝑ quẽ alienũ .i. a cõiugio legitio diſcordiã
g h

occupato amore / abhorrẽti ab re vxoria filiã darẽ in ſedi-
.i. nõ firmas
i

tionẽ / atq; ĩcertas nuptias / eius dolore atq; labore gnato
.ſ. ꝛ q̃dã ꝑpuliſti pã. q̃ amoris graui vulnere ſauci⁹ eſt .i. q̃dm hõeſte .i. patiẽ
incideret vt id facerẽ .i. q̃dm i poſtulauit

vt medicaret tuo: ĩpetraſti: ĩcepi dũ res retulit: nũc nõ fert
.i. patiaris opoꝛtet q̃n q̃dẽ filiã nõ ſũ daturus .ſ. ex ea dimitte nos
.i. ex athenis dicũt hoies q̃ſi rumoꝛẽ

feras. Illã hinc ciuẽ eſſe aiunt. puer eſt natus. nos miſſos fa
non .i. tibi impes aut
k pſuadeas

ce. SI. Per ego te deos oro: vt ne illis aĩm inducas credere:
valde peſſimũ
l

qbus id maxime vtile ẽ illũ eſſe q̃ deterrimũ: nuptiarũ gra
i. ſil'ata qñ gr̃a ꝑpter quã cãm
m

tia hæc ſũt ficta atq; incepta oĩa. Vbi ea cã q̃obrẽ hæc faci
.i. ablata .i. ceſſabũt fingere ꝛ cõmiſci mendacia .i. te decipis

unt erit adempta / deſinent. CRE. Erras cũ dauo egomet
q. d. intelligo q. d. ſerio nõ ſil'ate e
.ſ. tuũ

vidi obiurgare ancillã. SI. Scio. CRE. At vero vultu / cũ
.i. ꝑceperat q̃ dicis obiurgaturas ꝛ diſturbaturas
n

ibi me adeſſe neuter tũ p̃ſenſerat. SI. Credo. & id factu-
.ſ. mulieres q̃re vel ꝑpter q̃d
illas o p

ras dauus dudũ p̃dixit mihi. & neſcio quid tibi ſum obli
.i. ſicut vel
ↄtra quẽ q

tus hodie ac volui dicere.

DAVVS CHREMES SIMO DROMO

.i.ſecuro volo ⁊ iubeo vt ſtatim fiat

a Nimo iã nunc ocioſo eſſe impero. CHRE.

Hem Dauũ tibi. SI. vnde egrediť? DA. meo

.i.auxilio critonis alienigene

præſidio atq; hoſpitis. SI. Quid illud mali eſt? DA. Ego

.i.oportuniorem .i.aduenient .ſ.comodius ſylepſis

cõmodiorem hominẽ aduentum ad tempus nõ vidi. SI.

.i.ſcelratus .i.ẽ ẽ negociũ ſecuritate tuto

Scelus quẽ nam hic laudat? DA. Omnis res eſt iam in va

.i.deſiſto

do. SI. Ceſſo alloqui? DA. Herus ẽ: quid agam? SI. o ſal

interiectio ꝓpter glycerium perturbati comparatum

ue bone vir. DA. Hem o ſimo / o noſter Chreme oĩa ap

q: infecta ſunt de paratis paſſi ⁊ eoqſti recte vel mentiter .i.qñ aduerbiũ tpis

parata iam ſunt intus. SI. Curaſti probe? DA. vbi uoles /

.i.valde bñ dicis certe .i.ex hoc loco in q̃ .i.deeſt pari deberet nuptie

accerſe. SI. Bene ſane. is eniuero hinc / nunc abeſt. etiã tu

.ſ.an non .i.vbi tu es añ glycerii oſtiuз opere ſollicitudinis .ſ.loq̃ris in e

hoc reſpondes / quid iſtic tibi negocij eſt? DA. Mihin? SI

ſ.tibi loqr pauloañ

Ita. DA. Mihi ne? SI. tibi ego. DA. Modo introij. SI. qua

p quandã deriſionẽ .i.q̃to tpe añ introiens inter .ſ.introiui

ſi ego q̃dudum rogem. DA. cũ Gnato tuo vna. SI. an ne

opprimor angor infelix

eſt intus Pamphilus? DA. Crucior miſer. SI. Eho: nõ tu

dixiſti ne pam. ⁊ gly. m. p̃põderat. ſ. .i.iprobe ſerue q̃ me torques tãtope

dixtin eſſe inter eos inimicicias carnifex. DA. Sũt. SI. cur

apud gly. ꝓpter q̃d .i.tua cẽſura notas gly. .i.prendit

igitur hic eſt? CHRE. Quid illũ cenſes: cum illa litigat.

.i.potius .i.icõ gruũ incõ uenies idecens .i.facia

DA. Immo vero indignũ Chreme iam facinus faxo / ex

.i.audis .ſ.cnto paulo añ .i.ecce illũ eccũ illũ viz .i.pſtans

me audies. Neſcio quis ſenex mõ venit / ellũ confidẽs &

.i.callid⁹ doctus .i.formã cenſeť iudicaťeẽ tãti pcii a q̃uis eſtiať grauis ad laudem hic

cautus: cũ faciem videas: videtur eſſe q̃tiuis p̃cij triſtis ſe

.i.rigor q̃dã .i.pſtãtia veritas q. d. q̃d noui mali apportes vt p⁹us

ueritas ineſt in vultu / atq; in verbis fides. SI. Quidnã ap

.ſ.apporto critonẽ

portas? DA. nihil equidem niſi q̃d illũ audiui dicere. SI.

.ſ.paucis q: hec pericula tandẽ haber quoddã vrgẽs ⁊ accelerãs bñ ⁊ pſtãter dixit ſcire athenieñ

Quid ait tandem? DA. Glyceriũ ſe ſcire eſſe ciuem atticã

In hac ſcena. XXI

principiũ iudicii & iracũdia ſenis cõtineť / atq; in ea vehemẽter exponiť cõſuetudo p̃ris ac dñi offenſi & indignantis. Dauus exultans egrediť nũcians prona eſſe oĩa ad ſecuritatem.

a Anio iã ocioſo. Ocioſo .i. ſecuro: q̃a negociũ ſollicitudo eſt. b Impero. Sup̃be dixit Summũ eñ iudiciũ ſecuritatis eſt ſuperbia. c Vnde egrediť. Nõ interrogat ſed cũ admiratione: vel magis cum indignatione dicitur. d Meo p̃ſidio. Dauus nõ videns chremetẽ neq; Simonẽ cõtinuat ſuũ ſermonẽ impo i quẽ eſſe ocioſo aio meo p̃ſidio. e Ego cõmodiorẽ hoiem. Hic Dauus admirať q̃ in ipſo articulo periculi ſup̃uenerit Crito. poteſt eñ cõmodũ eſſe in hoie aliq̃d: & alieno tpe ſup̃uenire põt & cõmodũ eſſe in hoie. ſed oportunũ malũ & aduentũ hr̃e põt. nã cõmodũ in hoie eſt aduentus in facto eius. tps in oportunitate facti. f Scelus quæ nam hic laudat. Non eſt ſoleociſmus. ad ſenſũ eñ / nõ ad verba. reſpexit etẽm ꝓpter ſenſus verba ſũt: nõ ꝓpter verba ſed ſenſus. g Oĩs res in vado eſt .i. ſecuritate. nã vt in ꝓfundo p̃iculũ eſt: ita in vado ſecuritas. Prouerbiale ſermone tritũ. h Quid agã. Plus eſt dicere q̃ cogitare de fuga. i Salue bone vir. Ironia eſt q̃ eſt maior i increpatiõe. cũ eñ oẽ genus crimis aliq̃s ſup̃auerit: tũc excluſi ironia laudamus. k O noſter Chreme. Quia noſter dicit latenter dicit Glyceriũ filiã Chremetis eſſe inuentã. l Oĩa apparata iã ſũt intus. Quia ſup̃ dixerat ſenex. abi intro & q̃ pato opus ẽ para: m Bene ſane .i. valde. Nã q̃ ſanus eſt is eſt validus. n Mihin. Quãdo nõ ſumus parati ad r̃ndendũ ducẽdo tps eludimus. o Mihi ne. Dixerat prius corrupte: nunc plene ꝓfert apparet ita turbari Dauum mõ cõſilio poete vt omes amittat fallacias / & opp̃ſſus prodat Pãphilũ dũ malũ cominus perhorreſcit totũq; hoc ex argumẽto eſt. vult eñ iam poeta cataſtrophe patefieri. p Mõ introii. Hoc ſignũ p̃turbationũ inducit a cõſcia Daui. q Cũ tuo Gnato vna. Serui excuſatio / filii [illegible]cuſatio eſt. & hoc q̃ſi p̃turbatio diciť ſeruo: ſed conſilio poetæ exitũ feſtinantis de reſolutione fabulæ. r An ne eſt intus pãphilus. Cauſa iræ vehemẽtior iuẽta eſt. s Crucior miſer. Dauus in verbis dep̃hẽſus & opp̃ſſus neſcit q̃d r̃ndeat. ſed videt ſe [illegible]cuſaſſe filiũ ſe excuſando. Crucior in maxia ſũ cõſtitutus anguſtia. t Sunt. Nulla rõne dicit ſũt. ſed ne nihil r̃ndeat nã turbatus eſt vtpote opp̃ſſus. v Eho. Interiectio oñdẽs Dauũ opp̃ſſũ & verbis ſuis captũ. vl̃ eſt interiectio mouẽs attẽtionẽ. x Cũ illa litigat. Chremi cõuenit hic ſermo. hic eñ irridet q̃ & ſup̃ dixit. Amantiũ iræ amorꝫ reintegratio eſt. & irridet illis Simonẽ Chremes: q̃a dixit: iræ ſũt inter Gly. & Gna. y Immo vere indignũ. Chremes bñ ad eũ loq̃tur q̃ eſt a nuptiis deterrendus. vel q̃ nõ interturbet orõnẽ ſuã. vel quẽ ſup̃ ſibi p̃catorẽ deſtinet ita loq̃tur q̃ſi hæc ſit cã cur ſit Pamphilus ingreſſus q̃tenus eius .ſ. intendať a Critone hoſpitæ ducendæ vxoris animus quã ciuẽ atticã nominauerit. z Neſcio quis ſenex. Bene neſcio. quis enim ſi notus eſſet videretur gratificari. id ẽ gratioſus eſſe. teſtis & minis verus. a Ellum. Veteres: quod nos illum dicimus: ellum vl̃ ollum dicebant q̃uis ellum quidam ecce illum volunt intelligi tanq̃ pro ipo Dauũ Glycerii oſtendit Dauus dicens ellum quaſi en illum. Eſt eñ vt alii volunt ꝓnomen: vt alii aduerbium demonſtrantis. nã ꝓnomen huiuſmodi veteres ſic proferebant ille ellus ollus ſed vt diximus aduerbium compoſitum ex pronomine videri poteſt vt ſit in eo vel in en vel ecce vt allum .i. en vel ecce illum ad paruitatem. b Quantiuis p̃cii Ad magnitudinem refertur quantiuis.

c Dromo dromo. Commotus ira & dolore nihil dixit niſi ꝙ lolariū i.ſeruoꝝ verberatorē & punitorē aliorum ſæpius vocat.
d Verbum ſi addideris. Bene. quia omnia pſente ſocero contra nuptias loquitur.
e Audi obſecro. Pleruq; a verberandis vel indulgentia loquitur vel mora.
f Quantū potes. i. celerrime quia ſegniores ſe oſtendunt ſerui ad puniēdos collibertos ſcilicet mora captantes veniam indignantum dn̄orū.
g Quadrupedem. Vtrum ligaturæ genus ē ſic dictum quadrupedes an quadrupedem ferā an quadrupedem. i. cum pedibus ac manibus / an quadrupedem pro ſeruo vt fugitiuo poſuit.
h Conſtringito. Mire ne quid fiat tragicum in comœdia vſq; ad vincula ita progreditur: nec quicq; tentat ne quoq; tendat vlterius.
i Si viuo tibi. Qui certa minari volunt icertam faciunt vitam ſuam.
k Herum quid ſit pericli ꝛc. Cum ingenti pnunciatione dirigit.

indignātis .ſ. veni .ſ. veni
c
SI. Hē Dromo dromo. DA. qd eſt? SI. Dromo. Da. audi
.ſ. vnū cogitā rem adiunxeris itrq; r. ſunt
SI. Verbū ſi addideris Dromo. DA. Audi obſecro. Dro.
.ſ. me facere .i. p altū vel elatū dauū .i. celerrime
in altū rapiēdo i carcerē .i. celeriter cape f
qd vis? SI. Sublime intro hunc rape ꝙtum potes. DRO.
.i. rapiā .i. cur rapiā .i. libet u p i poūit
Quē? SI. Dauū. DRO. Quāobrē? Quia lubet mihi rape
.i. nec; dico tibi rape .i. falſo affirmaſſe
inq;. DA. qd feci? SI. Rape. DA. Si qcq; inuenies me mē
.i. nūc .i. iterū celeq; vl̄ multū pturbatū
titum / occidito. SI. Nihil audio. ego te iā cōmotū reddā.
.ſ. qd dico .i. tantūmō .i. vo opam .ſ. dauuꝫ dromo
DA. Tametſi hoc verū eſt. SI. Tantū tu cura ad ſeruādū
.i. ligatum .i. audis ne .i. t iſpoſitū in mo dus qdrupedis .i. ſtricto ligato .i. fac
g h
vinctum: atq; audin quadrupedem cōſtringito. age nūc:
iuratis .i. qd ſit periculuꝫ
i k
iam ego pol hodie ſi viuo tibi claue oſtendā qd ſit pericli
.i. noli ſenire
herū fallere. & illi patrē. CHRE. Ah ne ſæui tantope: SI:
.ſ. pan.
o Chreme pietatē gnati nō te miſeret mei? tantū laborē ca
.ſ. me .i. ex credere de glycerio i domo .i. vrq; aliqd
pere ob talē filiū: age Pāphile. exi pāphile. ecqd te pudet.

In hac ſcena xxiiii

eſt accuſatio quæ ſoluitur defenſiōe in eo quod ad amorem pertinet per conceſſionē in eo quod ad Critonis perſonam per coniecturam.
a Quid ais omniū. Apoſiopeſis tertia & eſt ad deformationē peccati: & eſt irati familiaris apoſipeſis cum pro dignitate peccati non inueni-

PAmphilus SIMO CHREMES
q Vis me vult? perij pater eſt. SI. Quid ais om
nium? CHRE, ah rem potius ipſam dic, ac mitte male lo-

.i.tanq̃ pam. moleſtius .ſ.quã fecit aiu ne
cõmitus. ſiue peccauit b
qui.SI.Quaſi quicq̃ in hunc iã grauius dici poſſit. Ain
.i.tamen .ſ.hoies
c .i.dicũt d
tandem Glycerium ciuis e?Pã.Ita pdicant.SI.Ita pdicãt?
.i.audaciã cum nunquid qt iniuriaꝝ ſe alligat ꝛ amens eſt
e improbitate f
o ingentẽ confidentiã /num cogitat /quid dicat?num fa
.ſ.ſui. penitet iõ nũqd .i.erubeſcere .i.in aliq̃ pre faciei
omentioꝛ g oſtendit
cti piget?vide:num eius color pudoris ſignũ uſq̃ indicat
.i.nimis potenti vel .i.q̃uis .i.pſuetudinẽ ſiue
terre debili ꝛ deuicto id ſit h .i.pera ius non ſcriptum
Adeon impotenti eſſe animo:vt præter ciuiũ morẽ atq̃ le
ius ſci gly. laborat
ptum i der opaꝫ
gem /& ſui voluntatem patris:tamen hanc habere ſtude
.i.vituprio ignomi fateoꝛ me infelicẽ verũ
nia dedecore k l
at cum ſũmo probro.PAM.me miſerum.SI. modo ne
ſolũ vel tarde pcepiſti multo añ tpe
ſcꝫ te eẽ miſeꝝ m o
id demũ ſenſiſti Pãphile?olim iſtuc /olim cũ ita aim in
.i.pſuaſiſti tibi hoc eſſe .i.vellẽs mõ
duxti tuũ hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundũ tibi:
.ſ.te eſſe miſerũ
eodẽ die iſtuc verbũ vere in te accidit.ſed qd ago? cur me
vexo me .i.affligo ꝫtero debilito p .i.me ſentio pſcerũ .i.perturbor
excrutio?cur me macero?cur meã ſenectutẽ hui⁹ ſollicito
infamiã filii .ſ.pam. .i.erroribꝰ .i.ſuſtineã ſi po
flagitiis patiar tius
amẽtia?an vt p huius pctis ego ſuppliciũ ſufferã?imo ha
.i.a me gly. q.d.veniã peto .ſ.vis tibi ráq̃
diſcedat. q r dicendo s
beat valeat viuat cũ illa.PA.O mi pater.SI.qd mi pater?
q̃ſi indigeas opa mea qui cũ gly.hitas .ſ.iuctã ẽ gly.quã fouẽs
ſum pater tuus nõ lupanar t v puer vn⁹ y
q̃ſi tu huius indigeas patris.Domus /vxor liberi inuenti
moleſte .ſ.homiẽs gly. .i.ex athenis .i.viciſti modus
pmõ y
inuito patre /adducti /qui illã ciuẽ hic dicant.viceris.Pã
o verũ .ſ.loq vel dicere
3
Pater /licet ne pauca?SI.quid dices mihi.CHRE.attamẽ
ſimo audi.SI.audiã ego.qd ego audiã Chreme.CHRE
.i.q̃d loq̃ raꝫ qd vult patere hortatis loq̃r .i.do fa gly.
a cultarẽ b c
at tandem dicat:ſine.SI.age:dicat:ſino.Pam.ego me hãc
.ſ.amare q̃ſi ꝫtrariã ꝛ hoſtilia
d
amare fateor.ſi id eſt peccare:fateor id quoq̃ tibi pater me
totaliter .i.quodlibet iube exequar
reddam e f
dedo:quiduis oneris impone.impera.Vis me vxorẽ duce
gly. pero put mea ferẽt facultas .i.tantũmõ
.i.patiar
re.hanc vis amittere.vt potero /feram.Hoc modo te obſe
nõ .i.adhibitũ ceronẽ .i.permitte
h
cro.vt ne credas a me alllegatum hunc ſenem.ſine me ex
.i.excuſem
i
purgem /atq̃ illum huc corã adducam.SI.adducas.Pã.
pmitte .i.rem iuſtam cõcede .i.patere
k
ſine pater.CHRE.æquum poſtulat /da veniã.Pam.ſine

atur cõuiciũ Quid ais:Nõ iterrogantis ſed iuehẽtis.& eſt eclypſis multa ſignificãs in eo q̃ dicit oim. b Ain tandẽ. Querit probus grãmaticus aiñ quæ pſoꝛonis ſit.& an vna ſit. Eſt aũt ain q̃ſi ais ne.& mire q̃ſi ipe dicat qd' dauus dixerat:ergo ain pcontatiuũ verbũ ẽ. c Tandem pro tũ. Videt aũt melius capi vt m̃ſionẽ celerẽ augeat. d Ita pdicant. Adeo in hac reuehemẽter cõmotus ſenex hoc ipm repetit pdicãt p iracundiã.nã repetunt verba in qbus arguit improdẽtia. e O ingentẽ cõfidentiã. Cõfidẽtia in malã ptẽ hic accipit:ſed ſup in bonã. Fiducia vero ſp in bonã. f Nũ cogitat. Ita vt ſolent iraſcentes:auertit orõnẽ a ſecũda ad tertiã perſonã ab ea cũ qua loqbat ad aliã. g Nũ ei⁹ color pudoris. Paterno aĩo dicit: nãq̃ patribus erubeſcere pudẽteſq̃ eſſe.familiare eſt cui contra riũ eſt erubuit. h Vt pter ciuiũ morẽ. Tria cõtẽpta ſũt.mos /lex /imperiũ pr̃is. i Tamẽ Cũ nõ dixerit q̃uis ſubiecit tñ & figura eſt ana colutoii:al's vnũ ſine altero nõ poneret. k Me miſeꝝ. Iniciũ defenſiõis & deploratio calamitatis & miſeriæ q̃ in amore culpã remouet a volũtate ſua:cũ pr̃ q̃ amat filiũ viciũ mentis dicat eẽ nõ impulſũ. l Mõ ne id demũ.ſ.p. Cõprobatiõe oñdit eũ eſſe miſeꝝ m Demũ Signũ eſt tarditatis.& ſentire dicit:q vix colligit ſe.vixq̃ aĩaduertit.vt alibi.vix tandẽ ſenſi ſtolidus. n Olim. Obiurgatio eſt qd' dictũ ẽ olim.cõfirmationẽ aũt p repetitionẽ oſtendit. o Sed qd ago cur ꝛc. Propriũ eſt pentibus idignatiõe velut abiicere curã filioꝝ cũ deſtomachati fuerint:& eſt eclypſis ibi p apoſiopeſim. p Cur meã ſenectutẽ Nõ dixit me qd' prius eſt ſed miſerabilius dicit q Imo hãc hẽat vi Nõ iraſcit vt pr̃ ſed diſſil'at vt alienus:qa vehemẽter dolet. r Mi pr̃. Principiũ factũ a cõciliatione s Quaſi tu huius indigeas.p.Huius oñdẽs ſe dixit t Domus Vxor l. Mira grauitate ſenſus elatus ẽ:nec de Menãdro ſed ppriũ Terentii. v Liberi. Dicit in plurali cũ vn⁹ eẽt oratorie de vno plural'r dixit x Inuenti. Nõ geniti iuidioſe ſcd'm illud.hoc ſcio vnũ nemine pepiiſſe hic. y Viceris Verbũ ẽ eius q vix ſibi extorquet vt abiiciat curã & ppriũ patribus ac familiare iratis z Pr̃ licet ne pauca Titubãs & balbutiẽs orõ pudore & cõſcia loquẽs copiã petit. a Age dicit ſimo.Hoc nõ ex aĩo pmittẽtis ſed cũ ſtomacho patiẽtis ẽ. b Ego me amare hãc ſ. Amphibologia.qa duo actiui cũ infinitiuo. c Hanc. Nõ glycerium cuius noĩe offendit ſænex :nec ignoiniã vitans vocat eã pegrinã. d Si id peccare eſt fateor. Noli inq̃ me accuſare qa amo. amantẽ eñ nemo accuſat.Febricitantẽ nemo accuſare põt cur febricitet:Mire igit & ſubdefendit culpã:& aſſe ſus irato eſt. e Dedo. Bene.quia deditio i hoſte fieri ſolet. f Quiduis oneris impone. Executus eſt tranſlationem oneris dicendo impone impera g Vt potero feram. Obſequium ſine voluntate oſtẽdit & multum valet ſub Chremetis præſentia hæc confeſſio ad recuſandas nuptias. h Sænem. Dicit vt de hac appellatione pondus adiiceret teſtimonio. i Adducas. Simo indignatus q̃ illum petit adduci:Pãphilus repetit verbum ſibi diſplicens dicis vt adducas illum:iudignãter pferendũ eſt. k Aequũ poſtulat. Artificioſe interponit loquentẽ chremetẽ quẽ volens vſq̃ ad cognitionẽ filiæ ſuæ retinere non facit iraſci pamphilo ad cõ

temptum filiæ:& poſt hoc abire de medio.
l Dum ne ab hoc falli comperiar. O paterna pietas:ipſe accuſator eſt & redargui ſe cupit.

.i.pſuadeã tibi hoc .i.permitto .i.rẽ quãlibet d ſimõ pom.
ĝ te impetrem l .i.nõ

te hoc exorem. SI. Sino:q̃duis cupio:dũ ne ab hoc me fal

.i.dephendar .i.delicto
cognoſcar

li cõperiar chreme. CHRE. pro peccato magno paululũ

.i.rephẽſionis accuſationis turgii cruciatus
.i.ſufficit in ſuũ filiũ.p.

ſupplicij ſatis eſt patri.

In hac ſcena.XXIIII.

progredit̃ Crito in cuius verbis nõ mõ ipẽ promittit ſed etiã qđ & Pãphilus dixerit demõſtrat̃ & hic oĩs error apiet̃ fabulæ Crito alloq̃tur Pãphilũ orantẽ vt firmus ſtaret verbis contendendo aduerſus patrem.

a Mitte orare harũ vna. Dicẽdo vna harũ õñdit multas eſſe cãs:etiã pares eſſe magnitudie: dicendo q̃uis & diſiũctiõe diſtĩguit triplices eẽ.
b Andriũ ego video Critonẽ. Bonũ inicũ agniturã filiã itaq; cõpendii cã nõ laborãt de agnitõe pſonæ Critõis vt ab eo facile doceri poſſit.
c Saluus ſis. Crito ne laboret ad pſuadẽdũ miro cõpẽdio poetæ iã crito notus eſt Chremi.
d Inſolens.i.inſuetus inſolitus.inde inſolentia id eſt inſuetudo. Cicero. Moneor etiã inſolentia loci. Item inſolentia dicit̃ arrogantia. Item differunt arrogãs & inſolens. Qui eñ p̃ter legẽ agit humanã dicit̃ arrogans & naturalẽ inſolẽs dicitur. Cicero. Ipa victoria q̃ natura inſolẽs dicitur
e Euenit. Pudet fateri ꝓpter hereditatẽ veniſſe & vidiſſe ipm eſſe qui dixerat ſup̃. Clamitent me ſycophantã hereditatẽ proſeq. ne igit̃ vltra iterroget̃. & hanc veritatẽ cõpellat̃ dicere p euenit rñdit cõditionaliter & ꝓtinus cũ alio aliũ incipit ſermonem dicens:ſed hiccine eſt ſimo.
f Tu ne impune. Nunc acriter Critonem aggreſſus:dilatauit icuſationẽ & generalẽ fecit virtute oratoria.
g Illicis.i.illigas. Vnde licia dicta ſunt quaſi ligia.
h Sollicitando. Sollicitare interdũ ſignificat

CRITO SIMO CHREMES PAMPHILVS

.i.ceſſa rogare q̃ ſequunt̃ .i.quelibet .ſ.qđ petis
a deſiſte

m Itte orare.harũ vna quæuis cauſa me vt faci

hę ſũt kãc .i.tua beniuolẽtia honeſto mõ & affabilitas
.ſ.quod dicitur ſũ

am monet.vel tu,vel quod verum eſt vł qđ

.i.glyceriũ plurimũ amo ex andro inſula
.i.volo b

ipſi bene cupio Glycerio. CHRE. andriũ ego video Cri

ꝓfecto .i.crito .i.ſalue .i.cur
andri c

tonem:certe is eſt. CRI. Saluus ſis chremes. CHRE. qđ

.ſ.veniſti .i.iſolit̃ iſuet̃ .i.cõtigit caſu aliq̃ athenas venire
d e verum

tu athenas inſolens: CRI. euenit.ſed hiccine eſt Simo:

.ſ.ſimo ne interiectio attẽtionẽ .i.ex athenis
moućs vł ridẽtis vrbe

CHRE. Hic eſt. SI. Men quæris:eho tu Glyceriũ hinc ci

.i.inficiari eã eẽ .i.ſubornatus & do
ciuẽ atticã lo compoſitus

uem eſſe ais: CRI. tu negas: SI. ita ne huc paratus adue-

.ſ.venire paratus inter .ſ.veni .i.ſine pena ſeu
as pat̃ f punitione

nis: CRI. Qua de re: SI. rogas:tu ne impune hæc facias.

q.d.ita .i.athenis vbi delicta vindicant̃ .i.educatos & nutritos
ꝓmore eoꝝ .i.emiſſos

Tu ne hic hoĩes adoleſcẽtulos iperitos reꝝ eductos libe-

illigas .i.incitando frequẽter ꝓmittẽdo illis cõplemẽta vo
g h luntatũ

re in fraudẽ illicis:ſollicitãdo,& pollicendo coꝝ aĩos la

i. decipis quā dulcedine
ctas? CRI. Sanus ne es? SI. at meretricios amores nuptiis
coglutinas? PAM. perij. metuo: vt ſubſtet hoſpes. CRE
ſi Simo hūc noris ſatis: nō ita arbitrare. bonus ē hic vir. SI
Hic vir ſit bonus? ita ne attēpate euenit hodie in ipſis nup
ptijs: vt veniret an hac nūq̄? eſt vero huic credēdū chremes
PAM. Ni metuā patrē: hēo ꝓ illa re q̄d illū moneā ꝓbe:
SI. Sycophāta. CRI. Hē. CHRE. ſic crito ē hic mitte. Cri.
videat ꝗ ſiet: ſi mihi ꝑgit q̄ vult dicere: q̄ nō vult ꝗ audiet
ego iſtæc moueo? aut curo. nō tu tuū æquo aīo feres ma
lū? nā q̄ dixi ꝗ vera vel falſa audieris ꝗ iā ſciri poteſt. Atticus
qdā olim naue fracta ꝗ apud andrū eiectus ē ꝗ & iſtæc vna
ꝑua virgo. Tū ille egenus ꝗ forte applicat primū ad criſi
dis patrē ſe. SI. Fabulā inceptat. CHRE. ſine. CRI. ita ne
vero obturbat? CHRE. Perge. CRI. Tū mihi cognatus
fuit ꝗ q̄ eū recepit: ibi ego audiui ex illo ꝗ ſeſe atticū eē ciuē
is ibi mortuus ē. CHre. eius nomē. Cri. Nomē tā cito tibi
phania. Cre. Hē. perij. Cri. Verū hercle: opinor fuiſſe pha
niā? hoc certe ſcio. rhānuſiū ſe aiebat. Cre. o iuppiter. Cri.
Eadē hæc chreme multi alij in andro tū audiuere. Chre.
Vtinā id ſit ꝗ q̄d ſpero. Eho dic mihi qd eā tū. ſuā ne eſſe
aiebat. Cri. Non. Chre. Cuiam igitur. Cri. fratris filiam.
Chre. certe mea eſt. Cri. Quid ais. SI. Quid tu ais. PAM
Arrige aures Pamphile. SI. Qui credis. Chre. Phania ille
frater meus fuit. SI. Noram: & ſcio. CHRE. Is hinc bel

ſollicitum reddere. interdum vero eſt inquietare aliquem & inter ſpem metūq̄ꝫ conſtituere ꝗ atq̄ꝫ incitare ſeu ſtimulare.
i Lactas. Lactare eſt dulcedine aliqua retinere: & ad pſuaſionem inducere. vnde oblectare & delectare dicimus. k Sanus ne es. In terrumpit Crito ſermonē ſimonis. ſed Simo nihilominus cōtinuat dicēs vt ſeqtur. l Meretricios amores nuptiis. Vide oratorie agi: vt grauius Critonē accuſet Simo nūc defendit filiū quē iādudū increpauerat. m Hoſpes. Et bene nō homo vel Crito. eſt enī ipſo noie cā diffidentiæ. n Bonus eſt hic vir. Cū pondere & diſtinctiōe inferendus eſt. o Hic vir ſit bonus: Mire poeta cū oportuerit critonē inimiciorē chremi eſſe q̄ꝫ Simoni ſic rem idudit vt nocior ei ſit cōtra quē maxime veniat ꝗ atq̄ꝫ ab eo defendat: magis vt res progredi ad cataſtophen poſſit. p Vt veniret ante hac nunq̄ꝫ. Plerū q̄ꝫ caſus imitat̄ induſtriā: & hoc ſæpe fit: vt etiā ſedulo facta ſint ſuſpecta. q Eſt vero huic credendū. Vero p ironiā dicit̄. Vir. Egregiam vero laudē & ſpolia ampla refertis. r Sycophanta. Minime voluit ſibi dicere crito. nam ita locutus eſt ſup vt clamitent me ſicophantam hereditates ſequi. s Hem principiū iracundiæ. ideo rn̄dendo dicit. t Sic crito eſt. Et mire. chremes traducendo eū ſic ab iracundia. v Non tuum malum. Non filiū ſed amorem in filium ſignificat: an quia iratus eſt: & q̄ꝫrens an conueniāt hæc verba pro Pamphilo veniēti. Immo enim conueniunt: quia quanto magis diſſimulat fauorem tanto plus acquirit ad ea quæ loquuntur.
x Iam ſciri poteſt. Addit temporis celeritatem: & magna maturitate dixit.
y Applicat. Proprie de naufragio in littus eiecto dicitur atq̄ꝫ ægenti.
z Fabulam inceptat. Quia fabula comoedia ꝗ & quia argumentum quaſi fabula narrat̄ aut certe ad irriſionē narrationis dicit.
a Ita ne vero obturbat. Obturbat .i. interſtrepit ſi ſubdiſtinguit: & tunc cum comminatione infertur obturbat. etiam obturbat diſtinguit: & tunc valet .i. euertit.
b Ibi audiui ex illo. Magis confirmatō veritatis eſt.
c Nomen tam cito. Non negantis eſt ſed difficile ſeſe dicturnm oſtendit.
d Phania. Hoc ita dicit Crito vt nemo audiret .ſ. adhuc dubitans an ipſe ſit.
e Hem. Sunt qui putant ſymouē dicere ira ſcentē filio. alii chremis dolentis poteſt & Pamphili eſſe.
f Verum hercle opinor. Hoc adhuc contater eſt dictum indiget confirmatione.
g Rhannuſium ſe. Pirheum & rhanniū pagus attice: & cetera huiuſmodi maritima attice proprie intelligenda ſunt.
h Multi alii in andro. Hoc teſtimoniū cecū ducit̄. Teſtimonioꝝ enim modus duplex ē manifeſtus & cecus. Manifeſtus eſt q certus & preſentes habet. Cecus in quo multitudinē aut ciuitatem dicimus ſcire. vt cicero Teſtis eſt tota ſicilia quod tū audientē conſternat. Eſt etiā in cecu iuſiurandū tabulæ abſentiſq̄ꝫ perſonæ.
i Cuiā igr̄. Vetuſte cuiā qd oibus generibꝰ & caſibus ſeruit. k Arrige aures pāphile. Traſlatio a pecudibus qbus intēdit accipiendū eſſe vocē. & hoc ſimo videt̄ dicere vt alii putant ipſe ſibi Pamphilus.

Noram & ſcio. Ad perſonam & ad rem retulit. m Meq; in aſiam perſequens. Perſequens dicit pſeuerationem ſequentis oſtendens. ſed ſequitur qui deſinit ſequi.
n Vix ſum apud me. Hoc eſt argumentū a ſapientibus ad leticiam vehementem in bonis moderanda. enim vnuſquiſq; gaudens ita pturbetur: vt apud ſeipm non ſit. & magis hoc con ſuetudine q̄ ratione dicitur: aut forte ſi dicit qua ſi abierit animus & redierit rurſus.
o Ita animus cōmotus eſt. Duo carnifices futurarū rerū ſūt ſpes & metus. dolor em̄ & gaudiū pſentiū rerum ſunt. Sed dolorē hic in leticia non poſuit. & mire ordinē ſeruauit. ſic em̄ ſe hec inuicē ſequūt. & diſtinguendū eſt & ſepatim inferant. p Sane iſtā tuā. Alii ne habent .i. nimi s. Cicero: Ne iſte vehementer errat. Saluſtius Ne iſta nobis mãſuetudo & miſericordia.
q Gaudeo. Gaudemus nobis gratulamur aliis.
r Credo pater. Hic iã redit in gratiã Simo cū filio niſi forte prēm ſocerū appellat.
s At mihi vnus ſtrupulus. At diſcretiuū dictū eſt ſupiorū dictorū. Tractū eſt a ſtrupulo lapide minimo qui in calcio latens ledit et moleſtus eſt. Moleſtie em̄ ſūt pedibus viæ ſtrupuloſæ
t Nodum in ſcirpo queris. Prouerbiū eſt. de illis qui nimis ſunt curioſi & qui querunt aliquid vbi non eſt quod dici ſolet vulgo. tu quærꝭ in veruece quinq; pedes cū tantū ſunt quatuor.
v Id quæro. Rurſus Chrito obliuioſus eſt: vtpote alienarū rerum. x Heus Chremes. Heus dicendū erat: quia Chremes Critonē intuebatur. y Ex ipa milies audiui. Duas res oſtendit Pamphilus & quã veram ſcit q̄ ex ipa ſæpe audiuerat & quã ſua ſit Glyceriū milies numerꝰ finitus pro infinito: & quia infinicies ab ea audiuerat ſignū erat q̄ īfinities etiã cū ea fuerat.
z Oēs nos gaudere hoc. Aut hoc gaudere correpte aut hoc corrupte vt ſit hac re gaudere & gaudere noſtris eſt vt ſupra mō ſit animus. alienis vero gratulari. & ergo plus eſt gaudere q̄ letari. a Iamdudū res reduxit me ipa ī graciã .i. beniuolentiã & Chremetis & filii vt videlicet mihi bene cupiãt & ego quoq; illis: quod ſi ad ſolū dicatur Pamphilū ad Pamphilū referat tantum. b O lepidū caput. In quo leporis eſt plurimū lepidus dicitur nam lepos eſt venuſtas. c Nempe id ſcilicet. Dicentes manu & vultu dotem ſignificat quod mox intelligit Cremes. alii thremetis perſonam faciunt.
d Dos Pamphili eſt decem talenta id eſt Pãphilo pro dote dabuntur decem talenta.
e Accipio. Niſi ille hoc dixiſſet accipio dos non eſſet. datio em̄ ob acceptu confirmatur nec poteſt videri datū id quod ſit acceptum.
f Eho. Adiuratio eſt attentionis ad id qđ dicturi ſumus.
g Dauo iſtuc dedam iam. Addidit & tpis celeritatem.

vt bellū nō ſequentis erat ſed in greco
l m
lum fugiens, meq; in aſiam perſequens proficiſcitur. tū
.i. tpa vel ea q̄ ſunt dicta
illam relinquere hic eſt veritus: poſt illa nunc primū au-
.ſ. fratre meo
n
dio: quid de illo ſit factum. PAM. Vix ſum apud me ita
pturbatus .i. vix ſū mitor
o
animus commotus eſt metu, ſpe gaudio mirando: Hoc
tã magno .i. ſubito valde gły. rõnibꝰ
p
tanto & tam repentino bono. SI. Sane iſtam multis mo
.ſ. te gaudere o
q r
dis tuam inueniri gaudeo. PAM. Credo pater. CHRE.
.i. vna anxietas adhuc ſupeſt vexat vel male tractat
vna difficultas
At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat: qui me male habet.
ſuperſtitione vt odio q̄ ē in nei ſpēs lenissima vł nodo
ſcrupuloſitate hearis it
PAM. Dignus es cum tua religione odio. nodum in ſcir
.ſ. quod te ſollicitat .i. x e noie eſt cõtrouerſia
po quæris. CRI. Quid iſtuc eſt: CHRE. Nomē non cō-
cōgruit .i. cū eſſet qua
uenit. CRI. Fuit hercle huic aliud paruæ. CHEE. Quod
.i. rēro illud ī mēoriã
illud redigere v
crito. nunquid meminiſti: CRI. Id quæro. PAM. Ego
vꝛꝫ critonis non leticie aut nocere
gaudio
ne huius mēoriã patiar meæ voluptati obſtare cū egomet
x
poſſim in hac re medicari mihi: nō patiar. heus Chreme.
.ſ. paſſibūla filia mea
y
qd q̄ris: paſſibula ē. CRI. ipa ē. CHRE. Ea ē. Pã. Ex ipſa
.i. hac re
z
millies iã audiui. SI. oēs nos gaudere hoc chremes te cre-
do credere. CHRE. Ita me dij bñ amēt: credo. Pã. quid re
hoc eſt. ne iraſcaris ſupereſt reliquū agnitio paſſibule .i. in beniuolentiã
.i. paulo añ a
ſtat pater: SI. Iamdudum res reduxit me ipſa in gratiam.
iã habui eã
b
PAM. O lepidum patrem: de vxore ita vt poſſedi nihil
quia nihil mutã ſimo
mutat chremes. CHRE. cauſa optima eſt niſi quid pater
.ſ. in aliud ois
.i. certe c d
aliud ait. PAM. Nempe. SI. id ſcilicet. CHRE. Dos pã-
.i. p dote dabunt tibi. x. talenta .i. grata hēo feſtinãter eo
illa talenta e
phile eſt decem talenta. PAM. Accipio. CHRE. propero
paſſibulã .ſ. veni non
f
ad filiam. Eho mecum Crito, nam illam me haud credo
.i. in hunc locū .i. traduci
noſſe. SI. cur non illã hunc transferri iubes: PAM. recte
valde rabo .ſ. id negoci ī ſuſcipe
g
admones. dauo ego iſtuc dedã iã negocij. SI. nō pōt. pã.

.i.ſobrem .ſ.id pacere .ſ.ipſe

Qui non poteſt? SI. Quia habet aliud magis ex ſeſe / & maius malũ. PAM. Quidnã? SI. victus ẽ. Pã. pater nõ recte victus eſt. SI. haud ita iuſſi. PAM. iube ſolui obſecro. SI. age fiat. PAM. at matura. SI. eo intro. PAM. o fauſtum & fœlicem hunc diem.

h Vinctus eſt dicit pater. Et nõ recte victus eſt oſtendit filius ſenex ad rẽ: filius ad cãm retulit i Hand ita iuſſi. Quaſi quadrupedẽ ſtringi iuſſerat quaſi recte ac diligenter. & hoc ipm nõ vacat: nã iam & iocularitter loqui & minus iraſcentis eſt & placabilis animi. k Haud ita iuſſi. Eleganter iuſſi ad: Amphibologiã. Et ſimul oſtendit ꝙ propicius ſit Pãphilo pater. & ꝙ facile veniã Dauo impetrare poſſit. ab eo qp pequi iam etiam iocetur. Pãphilus autẽ dixerat non iuſte. ille ſic reſpondit quaſi dixerit non diligenter vinctus eſt. Sed mea ſententia diſtinguenda eſt inter haud: per modũ interrogationis vt haud: nõ recte vt dicis poſtea ita iuſſu fieri tñ.

CARINVS PAMPHILVS

Prouiſo quid agat Pãphilus: atq; eccũ PAM aliqs forſitã me putet nõ putare hoc verũ: atq; mihi nũc ſic eſſe hoc verũ lubet. Ego vitã deorum ꝓpterea ſempiternam eſſe arbitror. ꝙ voluptates eorum ꝓpriæ ſunt. Nã mihi ĩmortalitas pata eſt / ſi nulla ægritudo huic gaudio ĩterceſſerit. ſed quẽ ego potiſſimũ nũc mihi exoptã cui hæc narrem dari? CA. Quid illud gaudij ẽ? PAM. Dauũ video nemo eſt quem malim omniũ. nam hunc ſcio mea ſolidæ ſolum gauiſurum gaudia.

In hac ſcena XXV

alterum generum Chremeti comparat: ne aut carinus triſtis recedat: aut non prouiſum videretur philomene. & hoc colloquiũ poſt cõpendiũ fabulæ inducitur vt vna narratione negociũ Carini tranſagi poſſit.

a Prouiſo quid agat. Dupliciter res ab oculis ſpectatorum mouentur: aut eñ futura ꝓmittuntur aut facta narrantur.

b Nunc ſic eſſe hoc verũ lubet. Sic delicate ꝓnunciandũ eſt & ſeparatim diſtinguendum.

c Ego deorum vitam propterea ſempiternã. Oĩe quod habemus aut mutuũ eſt aut ꝓpriũ. Mutuũ eſt qui cqd ad tẽpus habemus: nec poſtmodũ noſtrũ futurũ eſt vt vxor / domus / villa Propriũ vt virtus animi. & bonũ ſempiternũ quod proprie de dijs dicitur. non eñ aliunde venerunt: ſed apud ſeipſos ſunt ſemper. & epicurum ſecutus hoc dixit. Nam de dijs proprie ſempiternum dicitur: Perpetuũ vero ad homines ptinet.

d Scio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia. Dicimus eñ eleganter gaudeo gaudiũ tuũ p eo qd' eſt gaudeo: quia gaudes. Celius ad Ciceronẽ Acceſſit huc ꝙ poſtridie eius abſolutionẽ in theatrum curionis hortenſius introiit prout ſuum gaudium gaudebimus. i. gaudeamus: quia ipſe gaudebat.

In hac ſcena. XXVI.

mira arte ea quæ reſtant de comoedia breuiter explicat & deſignãtur duorꝝ ſociorꝝ binæ nuptiæ.
a Quiſnam homo eſt. In effectu gaudentis Pamphili & Daui gratulatione cognitionẽ rerꝝ Carino præbuit: cuius perſona parce vtitur poſt compendium.
b More hominũ. Hominum abundat.
c Euenit vt quid ſim nactus mali. Quia fama mali celerior ẽ ꝙ̃ boni. i. vt facilius mala ꝙ̃ bona nuncientur. ergo dixit ꝙ ille prior ſcierit ꝙ eſſet vinctus ꝙ̃ ꝙ is ꝙ Glyceriũ is cognitã cognoſceret.
d Mea glyceriũ ſuos parẽtes repperit. Hæc ita narrantur Dauo vt eadẽ opera etiam Carinꝰ audiat.
e Pater amicus ſummus. Hæc omĩa vt diximus propter Carinũ dicuntur vt audiat.
f Deſine. Compendium attulit.
g Solus eſt quẽ diligunt dii. Id eſt tu omniũ fortunas ſupas. ſiue omniũ fœliciſſimus es: & cui dii magis fauerunt.
h Factum bene. Gratulatione cẽpit omne compendium.
i Age me in tuis ſecundis rebus reſpice. Hæc ſunt quæ abſolute dicuntur: & eſt commonitio. ſunt enim qui fœlicitate elati ne reſpicere quidã volentes amicos. & reſpicere proprie eſt retro aſpicere. i. quẽ pcedis fœlicitate nõ obliuiſcaris. & vt alter dicit tractũ eſt a diis qui reſpiciendo homines illis fauent.

DAVVS PAMPHILVS CARINVS

PAmphilus vbinam hic eſt? PAM. Daue. DA.
ſ. me vocat
a
quiſnã homo eſt. PAM. Ego ſũ. DA. o Pãphi
i. acciderit pfecto
le. PA. neſcis qd mihi obtigerit? DA. certe. ſed qd mihi
pſenſi ſ. ſcio
b
obtigerit ſcio. PAM. & quidẽ ego. DA. more hoĩm eue
inuenerim poſt factũ cognoſceres
c
nit vt quid ſim nactus mali prius reſciſſeres tu: ꝙ̃ ego il
bonũ ſ. amica i. patrẽ z matrem
d
lud qd' tibi euenit boni. PAM. mea glyceriũ ſuos pentes
caſu qdã iuenit exclamatio eſt p qua factum eſt admirãtis gly.
e
repperit. DA. o factũ bñ. CA. hẽ. PAM. pater amicus ſũ
i. dicis mihi
mus eſt nobis. DA. qs? PAM. chremes. DA. narras pbe
i. ꝙ nõ i. in nũquid
PAM. Nec mora vlla eſt. qn eã vxorẽ ducã. CA. Nũ ille
i. dũ vigilaret cupiuit deinde ſ. quid fiet
ſomniat ea q̃ vigilãs voluit. PAM. tũ de puero daue. Da
deſiſte i. ſũ icolumis
f g
ah deſine: ſolus eſt quẽ diligũt dij. CA. ſaluus ſũ ſi hæc ve
i. ibo ad eũ ꝯferã cũ eo de his ſ. qui loquit
rat ſunt. adibo: & colloquar. PAM. quis homo ẽ? o Ca
i. oportune z tẽpeſtiue ſ. eſt
h
rine in tempore ipo mihi aduenis. CA. bene factũ. PAM
audiui i. faue mihi hortãtis i. pſpitatibus retro aſpice
i
Hẽ audiſti. CA. oĩa: age me ſecũdis in rebus tuis reſpice:

.i.duo moderatoꝛ eo'z tibi magna eſt apud eũ fides ita ve tuo ſit vſurus conſilio

tuus eſt nunc chremes facturũ: quæ voles ſcio eſſe omĩa.

ſcio eũ eẽ meũ certe ꝛ oĩa facturum quſq3 k

PAM. memini: atq3 adeo longũ eſt illũ expectare dũ exe

ꝑ hãc viã diſcere ꝑ pera

at. ſequere me hac: intus apud Glycerium nunc eſt. tu da

voca vel vade ad vocandũ aliq̃s l ab hac domo .i.abducãt ẽlr. cur

ue abi domũ propere: accerſe. hinc qui auferant eam: qd

ẽcct'es tardus in mora es vado

ſtas? quid ceſſas? DA. Eo.

k Atq3 adeo longũ eſt expectare. Quia au dacter & artificioſe binos amores duoꝝ adoleſcentiũ & binas nuptias in vna fabula machinatus eſt & id extra preſcriptũ menandri cuius comœdiã transferebat. ideo aliud in ꝓſcenio aliud poſt ſcœnã retulit ne vel iuſto longior fieret vel ĩ eãde ꝓpter rerum ſimilitudinẽ cogerentur.

l Tu da ue abi domũ. Habet verſus vſq3 ad illũ Gnatã tibi meã philomenã vxorẽ negantur Terentii eſſe adeo vt in pluribus exemplaribus non inferantur vel inueniantur.

ad auditores quſq3 .i.veniat in mediũ .i.ſponſa efficieẽ .i..nolite expectare ꝓſceniũ

n E expectetis dum exeat huc. intus deſponde-

poſt ſcenã .i.ꝯcordabit' .i.ſupeſt conficietur

bitur. Intus transſigetur / ſi quid ẽ quid reſtet

ſpectatores .i.gratulamini poete q̃ hec nobis ſuo igenio ſpectanda prebuit. diſcedite cũ ſanitate .i.recognoui

vos valete & plaudite: calliopius recenſui.

Eunuchus Terentij.

Ne expectetis dũ exeat huc intus deſpõdebitur. Mire dicit latenter ſe laudãs quo verbo auidũ adhuc ꝑpl'm audiendi / adeoq3 cupidũ et attentũ oſtendit vt finem comœdiæ eueniſſe nõ ſenſerit.

Andriæ finis adeſt Comicus Eunuchus ſequitur

ETHIOPISSA
PARMENO
EVNVCHVS
ANTIPHO
DORIAS
PYTHIAS
PHEDRIA
THEREA
LACHES
SOPHRONA NVTRIX
THAIS
SIRISCVS
SANYA
GNATO
PAMPHILA
CHREMES
TRASO
DORAX

Figuræ huius quæ ſecundæ comediæ Eunuchi principalis eſt & argumenti declaratio clarior.

In hac figura iterum vt in priori principali quinq̧ ſunt perſonarꝝ locationes ſcd'm quinq̧ actus in quos Comœdia ptitur domus quattuor ante earundē fores quattuor perſonarum & mutuo ſe amantiū & altricantium ſectiones. demū medium comicum comicas reconcilians lites: & ſtat in medio. Eſt igitur primo parte in inferiori dextta Traſo miles glorioſus qui amore (vti tractus lineæ indicat) detinebatur Thaidis meretricis quæ cum ſuis ancillis ſtat ſiniſtro in latere parte ſuperiori. Illa Thais non ſatiata vno amore amplectabatnr Phedriam filiū cuiuſdam ciuis athenienſis Laches dicti. Ideo hi duo amatores facti ſunt corriuales clare tractus hoc indicant linearū diuerſarum qui & confluunt: p hocq̧ alter alterum odio affecit vter priores cupiens partes habere. Muneribus (quæ & gratū quenq̧ faciunt) ſtudebant ambo ſibi amorem Thaidis pręuendicare. Thraſo miles quandā virginem pulcherrimā nomine Pamphilā emit dono mittit Thaidi cum ſuo ſeruo Gnatone dicto paraſito & aſſentatore: cū ille Gnato iam iret deferens munus Thaidi Pamphilā: quam cū Cherea adoleſcens frater Phedriæ in via aſpiceret ex vnico aſpectu captus amore / tractuſq̧ intantū vt cuſtodiæ officium in portu athenienſi / ſuoſq̧ ſodales om̄es deſereret & amatā inſequebatur: vt vbi diuerteret locum ſignaret: ſed cum ita curreret obuiū ſibi ſe prębuit Archimenides frater patris eius ille graui & tardo ſermone eum conuenit Cherea aliquantulam ſibi audientiam pręſtare coactus in terea ex oculis eius ſe abſtulit virgo. Ille q̄totius potuit ſe abſoluit: tamē amiſerat amatam: tunc plus feruere incœpit: eamq̧ quæritans vt amans hincinde curſitare: eo ſic ex amore iſaniente venerat permeno ſeruus patris eius ex iuſſu fratris Phedriæ etiam munera Ethyopiſſam & Eunuchum ad Thaidē deducens. huic permenoni Cherea amorē ſuum detegens & eum vt ſibi ad explendā voluptatem auxilio ſiet rogitat. Parmeno ſciuit illam quā amabat eſſe in domū Thaidis a Gnatone pro munere deductam: perſuaſit: vt ille mutata veſte vice Eunuchi (a quo comœdia nomen ſumpſit) in domū Thaidis vt amata potiretur / introduceretur: ſicq̧ auſu temerario factum eſt. abeunte ſic Thaide in domū militis thraſonis relicta eſt virgo ſub cuſtodia aliarum ancillarum & Chereæ qui domū venerat a Phedria ſub ſpecie Eunuchi. Cherea ſuū expleuit appetitum domū exiuit de loco vbi veſtem rurſum mutaret cum ambigeret / nec aliquem adiutorem haberet a caſu repperit Antiphonē eius ſodalem qui ex pirreo vt eum quæreret abierat. huic factum detexit. ille in mutanda veſte adiumento fuit. thais vero poſtq̧ domū redierat viciatā virginem ab Eunucho intellexit indignata in Phedriam ꝙ talem ſceleratum Eunuchum donaſſet Phedria cum Doro contendere. ille ſe vt potuit a crimine purgauit Chereæ reatū quia ſibi veſtem detraxerat aſſcripſit. thais itaq̧ virginem cogitauit reddere viciatam ſuis puta Chremeti fratri eius qui ſolus ſtat depictus in parte inferiori in latere ſiniſtro / illāq̧ eius ſororem per teſtimoniū nutricis declarauit miſit thais ad Chremetem vt ad ſe veniret. cum hoc miles thraſo conſideraret ſuſpicabatur eū amoris illiciti cauſa thaidem accedere. ille ira incenſus cum ſuis familiaribus om̄ibus Sanga / coco / Syriſco & Dorace ædes venit expugnare thaidis pręſente chremete. tamē vbi nutrix Sophrona veris interſigniis demonſtrauit hanc eſſe ſororem chremetis. & ſic illa ciuis reperta thraſo miles abierat Pamphila nuptui traditur chereæ Phedria liberum acceſſum parauit ad thaidē. Miles tandem multis pręcibus prodigalitate ſua adiutis corriualis admittitur.

PROLOGVP EVNVCHI.

(.i.aliquis) (o) (laboret cupiat) (non) (.i.inter tales vel rebꝫ placendo ⁊ ledendo)

S I quiſq̧ eſt qui placere ſe ſtudeat bonis q̄plurimis & minime multos lædere: in his poeta

a Si qſq̧ eſt. Attendēda poete copia ꝙ i tot prologis ab eadē cā eiſdē fere ſentētiis variis verbis vtit. defenſor em̄ Calliopius introduct⁹ hūc ꝓlogū vt ꝓcedentē in malefactorē ꝓnūciat captādo, per hoc auditorꝝ beniuolentiā. hanc hui⁹ Eunuchi ꝓlogi primā ꝓpoſitionē aliter interpretari volo. Eſt eqdē ipa dignitas: hoc eſt digna vt eā ad meū intellectū quē dicā imitemur, & ipa vt

ad partem dicitur referatur ad omnes. ita om̄is ſtudeat placere bonis qui ſunt q̄ plurimi intellige eſtimatione & multos .i. ſtultos quorum numerus eſt infinitus. non lædere .i. moleſtare ſi eis per operum equiualentiam no vult placere.

b Tum ſi quis. Bene. Si quis īdeffinite cum tamen luſtium lauiniū ſignificet: ne vel ip̄m a ſe leſum eſſe fateretur.

c Inclementius .i. clementer. Comparatiuum ꝓ poſitiuo. vt iā ſænior: ſed cruda deo viridiſq; ſænectus.

d Reſponſum non dictum. Superius dictū participium inferius nomē a quo etiam dicaces dicuntur qui iocoſis ſalibus maledicunt.

e Idem menandri. Apparet pronunciandū quaſi hoc ipſo admonuerit ſpectatorem quam turpe & impite hæc fabula ſcripta ſit.

f Nunc nuper. Bene. vt ex vicinitate facti oſ̄dat nihil eſſe dicendum q̄ quod diſplicuerit hæc comœdia luſtii lauinii propterea ꝙ res recēs ſit & omnes meminerint.

g Phaſma .i. apparitio. Vana dicitur latine quia incerta & in nocte. hanc igitur fabulam totam ſilentio damnat vt apparet ſilentio totū hic ſcribere pretermitto. ſed theſaurum non totum. ſed ex vno loco. ideo potentia.

h Atq; a theſauro ſcripſit. Arguit Theren. ꝙ Luſcius contra conſuetudinem litigantium defenſionem ante accuſationem induxerit huiuſmodi em̄ eſt Luſcii argumentum: adoleſcēs qui rem familiarem ad nequiciam prodegerat ſeruū mittit ad patris monumentum quod ſænex ſibi viuus magnis opibus apparauerat vt id aperiret illaturus epiſtolas quas pater poſt annū decimum cauerat ſibi inferri ſed eum agrū in quo monumentum erat ſænex quidam auarus ab adoleſcente emerat ſeruus ad aperiendum monumētum auxilio vſus eſt ſænis theſaurum cū epiſtola ibidem repperit. ſænex theſaurū tanq̄ a ſe per tumultū hoſtilem illic defeſſum retinet & ſibi vendicat. Adoleſcens iudicem capit apud quā prior ſænex qui aurum retinet cauſam ſuam ſic agit ita ꝙ contra naturam, iuriſq; conſuetudinem poſita argumena notat Terentius ꝙ ille ordo potior erat. vt adoleſcens prior proponeret cauſam qui petitor inducitur.

i Defunctus iam ſum. Iam egi fabulas noſtras & iam deſtiti periclitari in ædendis Comœdiis: aut certe iam ædidi quā tu reprehendis fabulam. Nam defunctus qui finiuit pericula vl morbos.

k Quā nunc acturi ⁊c̄. Ab obliquo incipit hæc narratio: & a carmie dimidiato cum ordo melior videtur: & eſſe debet talis. poſtq̄ ædiles emerunt eunuchum quā ⁊c̄. & relatiuū antecedenti ſuo preponitur

l Exclamat. Mire. reprehendit ante vitium q̄ de cauſa maledicti dicat.

m Dare verba. Decipere eſt: quia qui rem ex pectat: & nihil præter verba inuenit: deceptus eſt vnde & alibi. verba iſtæc ſunt & de contrario: cum videas cenſeas.

n Paraſiti perſonā. Dicit pſonā & mire. nō verſus obiicit. ſed pſonā eſſe tranſlatā. Paraſitus eſt q omia ad voluntatē eius loquit. in cuius cōtubernio eſt aſſentando, laudando, nihil repunando ventris gratia eſt:

o Si id peccatū eſt. Primo negat peccatum: deinde concedit & purgat idip̄m veniali qualitate ab imprudentiæ partibus.

p Bonas matronas facere meretrices malas.

.i. oſtentat ꝑterea q̄ſi iocū ⁊ ſermonem b in ... dacem

hic nomen profitetur ſuū. Tū ſi qs eſt qui dictū in ſe incle

inclemēter nimis aſpe dure ... cognoſcat d .ſ. ei .ſ. tale .i. iocū mordacē

mentius exiſtimat eſſe: ſic exiſtimet: rn̄ſum nō dictū eē:

in andria .i. valde .i. in linguā latinā trāſferēdo .i. inepte carminibꝰ iambicis tranſlata mala ordinando

q̄le ſit prius: qui bene vertendo: & eas deſcribendo male:

.ſ. fabulis poete greci e

ex grecis bonis latinas fecit nō bonas. Idem Menādri phaſ

.i. fabula quandā g paulo an̄ f .i. edidit h .i. ex ea fabula q̄ tractat de theſauro ꝑ ſene auaro detēto .i. rōnē

ma nunc nuper dedit: atq; a theſauro ſcripſit cām dicere pri

poſſeſſorē fecit priore agere q̄ petitorē .i. a quo .i. adoleſcens cuiꝰ erat aur in patris ſepulchro dicta.

us vnde petit aurū quare ſit ſuū: q̄ ille qui petit: vnde is ſit

.i. vnde habuerit ſenex .ſ. dicat .i. patris .i. ſepulchrū

theſaurus ſibi: aut vnde in patriū monumentū puenerit:

.i. poſt hoc moneo .i. decipiat ſe ſi poſthac eloquat̄ .i. taceat i .i. iā finiui picula in edendis comedijs

Dehinc ne fruſtretur ipſe ſe: aut ſi cogitet. defūctus iā ſū:

.ſ. theren. in me inuehi pōt ꝓpter vetuſtatē in errorē labat̄ .i. ad. deſiſtat

nihil eſt qđ dicat mihi. is ne erret moneo: & deſinat laceſ

cōtumelijs the. irritare ſcio .i. remittuntur

ſere. habeo alia multa: nunc quæ condonabuntur: quæ ꝓ

.i. detegent̄ pſeuerabit offendere .i. incepit .ſ. fabulam le k

feretur poſt: ſi perget lędere: vt facere inſtituit. Quā nunc

.ſ. eunucho ⁊ collace traductā hāc fabulā nō ad hoīes retulit mgr̄atus .ſ. luſc. la.

acturi ſumus Menandri eunuchū, poſtq̄ ædiles emerūt

.i. obtinuit ⁊ diffi culter ⁊ illicite darē vel fieret facultas .ſ. is q̄ exhibeat ludos pn̄s eſſet

pfecit ſibi vt inſpiciūdi eſſet copia. magiſtratus cū ibi adeſ

agendo re pſentari .i. voce effre na clamat l .ſ. the. q̄ſi varia hincinde ſublegiſſet m

ſet, occepta eſt agi. exclamat furē, nō poetā: fabulā dediſ

.i. nihil addidiſſe de ſtilo ſuo aut hoīem decepiſſe illā fabulā .i. in qua illi laborauerāt

ſe, nihil dediſſe verborū tn̄. collacē eſſe neuij, & Plautive

.ſ. clamat n .i. ex collace .ſ. abſtuliſſe pſonā militis ⁊ paſiti o

terē fabulam, paraſiti pſonā inde ablatā & militis. Si id ē

vitiū nomē ignorātia therentij ex alijs poetis

peccatū, peccatū imprudentia eſt poetæ qui nō furtū face

laborauerit cupiuerit ſpectatores fabula

re ſtuduerit. Id ita eſſe vos iā iudicare poteritis. Collax me

a menādro greco prius poſita .ſ. fabula .i. glorie affectator illas

nandri ē: in ea eſt paraſitus collax, & miles glorioſus. eas

.i. traduxiſſe .i. ad fabulā inter nos hominē retulit

ſe nō negat pſonas tranſtuliſſe in eunuchū ſuam ex græ

.i. ante eū ſcriptas latio ſermone certe

ca: ſed eas fabulas factas prius latinas ſciſſe ſeſe: id vero p

.ſ. ſequentibꝰ poetis pmittat̄ ⁊ deceat cur vel quomō

negat. Quod ſi perſonis ijſdem vti alijs non licet: qui plꝰ

.i. huc ⁊ illuc curſitantes .i. inducere in comedijs .i. matreſfamilias p introducere

licet currentes ſeruos ſcribere: bonas matronas, facere me

iprobas vt gnatonē vorarē glorie cupidū ſeu affectatorē thraſonē

retrices malas, paraſitū edacem, glorioſum militem, pu

.ſ.introduci vel loco alteri⁹ poſitū .i.decipi .ſ.aliquē amores introducere odia itroducere

erum ſupponi / falli per ſeruum ſænem amare / odiſſe /

.i.ſuſpitiones

ſuſpicari: Deniq; nullum eſt iam dictum quod nō ſit di

.i.a veteribus iuſtum .ſ.morē ſcribentiū vel materiā comicoꝝ .ſ.equū

ctum prius. Quare æquum eſt vos cognoſcere atq; igno-

priſci poete ſepi⁹ fecerūt recētes poete .i.attēdite ꝛ aures eq̄s pbēte

ſcere: quæ veteres factitarunt ſi faciunt noui. Date operā

.i.taciturnitate .i.conſiderate .i.pfecte intelligatis

& cū ſilentio aīaduertite / vt pnoſcatis: qd ſibi eunuchus

.i.quid ſit de eunuchi compoſitione ꝛ quid ſignificet. eſt enim comedia imitatio vite: ſpeculum conſuetudinis. imago veritatis. ꝛ ideo: quid ſibi velit comedia ē: attendenda.

velit.

Eunuchus Terentij.

Acta ludis Megalenſibus. L. Poſthumio Albino & L. Cornelio merula ædilibus curilibus. Egere: L. ambiuius turpio & L. attilius præneſtinus græca Menandri prima. Acta ſecūda. M. Valerio & C. Mutio fannio conſulibus. Modos fecit Flaccus claudij tibijs duabus dextra: & ſiniſtra:

Vnum eunuchi argumentum

.i.iūtim nō vere frequenter appellatā meretricij rhodie .i.eā eē ſororē

Sororem falſo dictitatam Thaidis: idipſum

nō ſciēs .i.q̄ militiā ſolit⁹ erat exercere nauigio vel equo vehiculo thaidi idono dat

ignorās miles aduexit thraſo. ipſiq; donat

puella aduecta ex rhodo athenas de milite oriūda ex ciui. athe. thaidi a pmenone

erat hæc ciuis attica. eidem Eunuchum quem emerat tra

.i.pcepit amator thaidis militi apud thaidem .ſ.phe. .i.rogatus

di iubet. Thaidis amator Phedria Thraſoni oratus bidu

.i.ſpaciū duoꝝ dierū dare locū adoleſcens pubes cherea

um concedere. Ephebus frater Phedriæ puellulam cum

.i.indumento veſtitur

repperiret dono miſſam. Thaidi: ornatu Eunuchi indui-

.i.ingreſſus eſt domū ſtuprat .ſ.q̄ pri⁹ erat virgo .i.monet cōſulit id fieri callid⁹ ſeru⁹

tur introijt viciat virginem. Suadet Parmeno ſed atticus

oēs omnia forte interueniens .ſ.phe. et ſtes ciui .i.mr̄imonio pueniēte .ſ.puellam .ſ.cheree pubeſcenti

ciuis in primis repertus frater collocat viciatam ephebo.

Aliud argumentum:

thais .ſ.phedriā adoleſcētis phedre .i.peri vel vltro ei troq; dato acceptoq;

Meretrix adoleſcentem cuius mutuo amore

foris clauſit nec ꝙ phe. itromittere voluit recōciliato placato expulſionis

tenebatur. excluſit: eiq; reuocato / excluſio

Vt thaidem atq; bachidem facete: ſic eſt in Heautintumerumenon. Scortari crebro volunt cōuiuari & artificioſe oſtendit omnē materiā comicorum.

q Amare odiſſe ꝛc. Mire a perſonis ad geſta cū varietate tranſitum fecit. omē em̄ quod in orōnē venit vel perſona vel factū eſt.

r Odiſſe. Quia odere in infinitiuo latinū nō ē.

s Quæ veteres factitarunt. Cum magna defenſione Terentii ſemel facientis id quod ſæpe veteres &c̄.

c Apta quędā ex Attica virgo nobilis: atq; adducta eſt Rhodū. Ibiq; matri thaidis meretricis ab amico dono data eſt: & educta velut ſoror vnacū filia: ſed thais relicta matre Rhodo cū amatore quodam athenas ſe contulit: ab eoq; heres inſtituta mutuo: mox a milite thraſone diligebat̄ nimis. q cū matrē athenis pfectus thaidis mortuā rhodi cōpiſſet. & eā virginē quā diximus ab heredib⁹ mortuæ aīaduertiſſet venū eſſe ppoſitā: q̄uis ignar⁹ reꝝ oim: emit tn̄: & dono amatæ thaidi vexit athenas. Verū poſtq; adueniēs riualē Phedriā apud amicā repperit: quē p eius abſentiā ſibi meretrix conciliarat: affirmauit ſe non: ante daturū promiſſam virginem: quā thais foras emulum pepuliſſet. Illa igitur & ſi amaret Phędriā: cupiditate tamen recuperandæ virginis & ciuis atticæ: & quā a paruula vt ſororem dilexerat excludit Phędriam. Hinc ille primo iraſcitur: poſt accepta: facti ratiōe a thaide lenitur: & in bidui ſpacium ſponte concedens militi rus proficiſcitur. Statim quæ ne ab ęmulo milite muneribus ſuperaretur: Eunuchum & puellā parmenoni iubet abiens ad thaidem deducere. Verum Chęrea frater Phędriæ tunc ephebus viſa nimio in virgine inflāmatur amore eius. atq; eo euaſit vehemēti ardore: vt pro Eunucho ipē deduceret̄ ad thaidem. Hac occaſione vitiata virgo: & mox ciuis & nobilis cognita dat̄ vxor Chęrea. Phędria vero & miles ex riualibus cōcordes p paraſitum redditi cōmuni amica ſine certamine potiūtur.

ARGVMENTVM EVNVCHI.

v Irgo quedā attica rhodū aduecta ē matriq; Thaidis meretricis dono data. deinde Tais Athenas ſe cōtulit vnacū amatore ſuo cui mortuo hæres iſtituta ſucceſſi quā Thraſo miles miſere cepit adamare. Rhodūq; pfectus reꝝ omnium ignarus iuenit puellā atticā venū ppoſitam mortua Thaidis matre quā Thaidi donaturus emit: reuerſuſq; Athenas Phedriā cū Thaide cōmerciū hr̄e cōpit: quare indignatus nō prius ſe donatuꝝ puellam affirmauit q̄ Phedria eiiceret̄. Ipā aūt Thais puellæ potiūdæ cupida ad tēpus Phedriā eiecit quē poſtea indignatū leniit ab eoq; obtinuit vt in bidui ſpaciū rus recederet. qd'abiens Phedria iuſſit Eunuchū cū puella ex ethiopia deducta p Parmenonē Thaidi dono offerri qd' vt reſciuit che ea frater Phedriæ amatorq; puellæ a Thraſonæ datæ ſuppoſitus eunuchi loco Thaidi donatus eſt. Ea occaſiōe ſtuprata virgo & mox ciuis & nobilis cognita dat̄ vxor Cherea vt ſup̄. In hac comœdia Terētius delectat facetiis, pdeſt exēplis & vitia hoim paulo mordatius quā ī cęterꝫ carpſit. Exēpla aūt moꝝ hic trina pcipue ppōnunt̄ vrbani. ſ. moris paraſitici & militaris. Hæc ędita tertio eſt & pnūciata Terentii eunuchus qppe iā adulta cōmēdatiōe poetæ ac meritis ingenii notioribus pplo. Facta autē ex duabus grecis vna eſt latia. Nā ex eunucho & collace menādri fabulis. Hęc eunuchus terentiana ſcripta eſt nō ſine crimine q̄ multa in hanc tranſlata ſint ex multis poetis latinis. quod totū prologo purgat atq; defendit.

meretrix occaſio nes mentua · phe.vel che. · .i.iunior · puellam
.nis cauſas reddidit. eius frater minor natu virginē: quam
pro · ſ.ipſe che.a.parmenone
miles meretrici dono miſerat; amare cepit. deductuſq; in
thaidis · loco · ſtuprat · ſtupro reſt ico · .i.ideo
domū meretricis pro eunucho vitiat. Re itaq; cognita cū
.i.ludibrio leſam · thais · cherea · .i.ad lenitatē reducitur
illuſam ſe meretrix doleret / ab eodem adoleſcente placatˀ.
.i.interceſſione · .i.ex athenis originē parentum ducentem
interuentuq; fratris eius cognitā ciuē athenienſem duxit
thraſo · etiam · .i.ipſius thaidis
vxorem. miles quoq; in partem meretricij amoris recep-
decipitur deridetur
tus illuditur.

An hac ſcena.i. exem plū ponitur quā non ſue poteſtatis ſit q amat ſapiatq; q nō amat: neq; aliter affectus eſt. Apparet multa cogitaſſe adoleſcentem: & tandem in hec verba prorupiſſe. a Igitur pro deinde Vt Plautus in Amphitrione. Si aliter fuerint animati: neq; dent neq; petant ſeſe igiť ſumma vi armiſq; oppidum oppugnaſſem. Quid igitur faciā ē dialogiſmus perdite mentis poſt multam fruſtra cogitationē b Non eam ne nunc quidem: Hoc videtur non eſſe contrarium ſed eſt. Nam dubitat vtrū meretricis ſatiſſactionē expectet an illam omino non querat. c Comparē .i. conſtituam. Vt q̄ginique compatum eſt. d Meretricum contumelias. Sic in andria priuſq; harū ſcelera & lacrime cōficte dolis cū vni ſit iratus de oībus q̄riť. e Excluſit Reuocat. Vtrūq; iniuriā fecit ex verbo dicendo excluſit & potius q̄; nō admiſit: & reuocat potius q̄; petit vt redeam qd̄ erat moderatius. f Redeā: nō ſi me obſecret. Vides ergo ſupiorē ptē dubitationis

PHEDRIA adoleſcens · PARMENO ſeruus

.i.deinde · .i.ire debeam · .i.nec etiam
a · b
q Vid igitur faciam? non eam ne nunc quidē
.i.aduocor · proprio motu meretricis · eo pacto · .i.cōſtituā ſiue cōſtituere debeo
c
cum accerſor vltro? an potius ita me comparē
.i.ferre · illuſiones · eiecit me · nō rogat
d · e
non ꝑpeti meretricum contumelias? excluſit: reuocat: re
redire debeā · deliberatiue dictū eſt vehemēter z obnixe roget · certe · .i.p herclē · ſ.facere ve nō redeas
f
deam? non: ſi me obſecret. PAR. ſiquidem hercle poſſis;
meliꝰ · ſ.eſt · .i.validiꝰ · ſed · perſeuerabis
g · h
nil prius neq; fortius: verum ſi incipies neq; perficies na-
fortiter z magno animo · poſtq; · qn eam videas · .i.pter ſpē z expectationē · nōdum facta
uiter; atq; vbi pati non poteris: cū nemo expectet / infecta
tu · oſtēdens · amore eiꝰ capi · ſ.qn ad eā venias
i
pace vltro ad eam venies indicans te amare; & ferre nō poſ

.ſ.de re .i.re licet pdiꝰ es neqꝫ eſt ſpꝭ de tua ſalute ſpes aliq̃
m n .i.irridebit .i.ſi

ſe: actum eſt. illicet periſſe. eludet. vbi te victum ſenſerit.
.i.proinde par.q̃diu cõmodũ ſeu .i.neqꝫ ac ſeptꝰ tecũ volue q̃ nã mõ a
captopter oportunum hoc inſano amore potero me explicare

PHE. Proin tu dum eſt tempus etiam atqꝫ etiam cogita.
.i.domie in q̃ dan bonũ ꝯſiliũ non poteſt .i.aliquã menſuram
o

PAR. Here: quæ res in ſe neqꝫ conſilium neqꝫ modum
.ſ.rem ſuaſiõe ꝛ .i.moderate .ſ.inſano
p monitiõe q

habet vllum eam conſilio regere non potes. In amore hæc
iurgia probra .ſ.dettuali ſuſpiciones intermiſſiões
cõtumelie amoris

omnia inſunt vitia iniuriæ/ ſuſpitiones/ inimicitiæ/ indu
ceramẽ iter amãtes s .i.denuo inſtabilia .i.conetis moderatione
r cõcordia recõciliatio vel velis aliqua

ciæ/ bellum/ pax rurſum. Incerta hęc ſi tu poſtules ratio
firma reddere .i.nõ plus efficias .i.labores .i.tũ vlu rõnis qđ eſt
ſtabilia impoſſibile

ne certa facere nihil plus agas: q̃ ſi des operam/ vt cum ra
inſanus ſis .i.que timet .ſ.tecũ videlicet
t

tione inſanias. Et quod nunc tute tecũ iratus cogitas: ego
nõ vlciſcar militẽ recepit excluſit .ſ.admiſit me a ſino tantũmõ
thaidẽ

ne illam: quæ illum: quæ me: quæ non: ſine modo. mori
.ſ.quã nõ vlciſci .i.q̃lis .i.ſim q̃ nihil fũt efficatius .ſ.iuuante
q̃ pudẽ tecũ cogens v herclem

me malim. ſentiet qui vir ſiem. hæc verba vna me hercle
.i.ficta q̃ſi cũ magno labore ſuos male q̃ſi p̃mẽdo emiſerit difficulter
x

falſa lachrymula quã oculos tergendo miſere vix vi exp̃ſ
cx .i.nullo cogente .i.culpabis .i.dabis penas ci hoc teipm punies
r

ſerit: reſtringeret: & te vltro accuſabis: & dabis vltro ſup
exclamatiue vel indignãter nõ admittendũ neqꝫ impune ferendum q.d. merde .i.ſceleratũ iniquã

plicium. PHE. o indignũ facinus: nunc ego & illam ſce
.i.tedio afficior inſania amoris

leſtam eſſe: & me miſerũ ſentio. & tedet: & amore ardeo:
mea intelligẽ alterꝰ iudicio nõ mortuꝰ .i.vigilãs nõ dormiens .i.qđ agere debeã
tia cognoſcens ꝫ admonitꝰ a .i.occido

& prudens/ ſciẽs/ viuus videnſqꝫ pereo: nec quid agam
agere debeas .i.in amore captiuũ pcio
c treceutum

ſcio. PAR. Quid agas: niſi vt redimas captum/ q̃minimo
poſſis .ſ.te redimere admodũ quo .ſ.te redimas .i.extorqueas
pcio .i. q̃ pro pcio poteris te redimere

queas: ſi nequeas paululo: at quanti queas: & ne te affli
vrqꝫ conſulis .i.es ſapiens .ſ.eas
e

ctes: PHE. Ita ne ſuades: PAR. ſi ſapis neqꝫ p̃terqꝫ quas

ipſe amor moleſtias habet/ addas: illas qua habet recte fe
.i.ecce thais exit foras poſſeſſionis .i.thais q̃ eſt taq̃ grãdo q̃ calamos fũdi concutit

ras. Sed ecca ipſa egreditur noſtri fundi calamitas: nã qđ
thais .i.totũ capit
h

nos capere oportet. hęc intercipit.

in eo fuiſſe vt rogatus rediret. inferiorem vt ne rogatus quidem. Et bene: non ſi me obſecret: de ea quæ totum proterue agens & excluſit & reuocat. non petit nec roget: ſed obſecret inqt. qđ horum oim in maiorem partem eſt vltimum.

g Nil prius. Modo ad laudem non ad ordinem pertinet: vt ſaluſtius. Quæ prima mortales dicant. & idem in heaut. & ſua via quæ eẽnt prima habere.

h Nauiter. Nauiter a naui ductum a qua in altum ductum nullum diuerſorium eſt.

i Infecta pace. Emphaſis p methaforam.

k Indicans te amare. vt alibi. ibi tum exaiatus Pamphilus. Bene diſſimulatum amorem. & celatum indicat.

l Actum eſt. De iure tranſlatum eſt. Cicero actum eſt de te niſi prouides.

m Illicę. De iudicio. hoc ẽm voce a precone prolata iudices de conſilio demittebãtur. ponitur autem ea vox ſemper in fine tranſacte rei.

n Eludet. Eludere proprie gladiatorꝝ eſt cũ vicerint. Similiter eſt finem ludo imponere.

o Here quæ res. Conceſſum ẽ in paleata poetis comicis ſeruos dominis ſapientiores fingere. quod idem in togata facere non licet.

p Eam cõſilio regere non potes: nunc domino ſeruus eſt ſapientior. quia nec amator nec amãs vt idem in Andria. Facile oẽs cũ valemus recta conſilia egrotis damus.

q In amore hęc oĩa inſunt. Duas prepoſitiones preponit.

r Induciæ. Induciæ ſunt pax in paucos dies vel ꝙ in diem dentur: vel ꝙ in dies ocium p̃beat

s Pax rurſum. Bene vt cõſolaretur vltimã partem ponit

t Ego ne illam: quæ illum: Familiaris eclipſis iraſcentibus. nam ſingula ſic complenſ vt interlinealiter ponitur. nec poteſt cõplere orõnem: qui & ſecum loquitur & dolore vexatur: Nam amat Apoſiopeſim nimia indignatio.

v Vna me hercule. Exp̃ſſio ad auxeſim dicens nõ vera: ſed falſa. & nõ lachrima: ſed lacrimula. & nõ vltro flens: ſed oculos tergẽdo. & non facile: ſed vix vi. & nõ extillauerit: ſed exp̃ſſerit tot um ſenſum verbis ſignificãtibus ptulit

x Hercule. Ab eis ſic itelligebatur quaſi hercule me iuuante: quod a xpiano minime putem vſurpari debere: qui verũ deũ colit vera colit religione: neqꝫ herculẽ neqꝫ alios quos eluſa antiquitas pro dijs colebat quicqꝫ habere deitatis putat. Qm̃ omnes dij gentium demonia.

y Expreſſerit Exprimimꝰ ſordes alicuius vlceris carnem premendo.

z Prudens/ ſciens. Prudens & ſciens differunt. prudens per ſe. Sciens vero p aliorꝫ admonitiones.

a Viuus. Mire & noue viuus pereo propterea ſic dixit vt intelligamus occidor & viuus quia ſapiens & ſciens.

b Videnſqꝫ. Bene addidit. Quia viuus perit qui dormiens opprimitur.

c Redimas captũ. q.m. quæras. Perſeuera in tranſlatione quã iandudum ſumpſit a bello

d Captũ. Saluſt. Sui captũ p̃uis cupidinibus.

e Si ſapis. i. ſi ſapias. Ad inferiora reinferend. eſt. nam aliter non intelligitur.

f Noſtri fundi calamitas. Proprie calamitatem ruſtici grandinem dicunt eo ꝙ cõminuat calamũ. hoc eſt culmũ ac ſegetem. g Nam. Subdit deinde quare eſt calamitas. h Intercipit. Proprie quaſi totum capit Plautus in Aulularia: quæ ſola interbibere corinthienſem fontem & pyreneum poteſt. interdum etiã intercipere ſignificat ex inſidiis capere: vt latrones intercipiunt merces que ferũtur huc & illuc.

In hac scena .II Thais adducta rõe q̄ excluserat phedriã eũ sibi recõciliat: & vt biduum rus absćedat suis blãdimẽtis ipetrat.

a Miserã me. Pro interiectiõe dolẽtis ab aliq̃bus rite repit: vel subintellige dico vel fateor.

b Qd' heri intromissus nõ est. Hęc leuius de facto suo loquẽs quę prius phedria exclusit reuocat. c Tremo horreoq;. Ex amore nimio nimius ignis effectũ frigoris reddit. vt ex frigore nimio effectus ignis existit. efficimur igitur tremuli & horridi ex frigore: & aliq̃n ex nimio calore. ẜm illud qd' phisici aiũt. natura ei magni caloris etiã horrorẽ icutit vt nimie febres. q̃ aũt ex frigore nimio effectus ignis existat ex Virgiliano liquet dicto. Aut boreæ penetrabile frig⁹ adurat. Horrere interdũ significat frigere. Iuuenal'. Et tunicã horrenti nõ reddere seruo. d Accede ad hũc ignẽ. Aptius ignẽ q̃ meretricẽ accipimus q̃ arã appollinis. vel qa amator vritur Vir. At mihi sese sp offert vltro me⁹ ignis amyntas: vel qa auida & auara est alimẽtorũ vt ignis.

f Calestes plus satis. Noue sed intelligit pl⁹ satis .s. q̃ horruerat hoc quidã putant. at mihi de his videtur eẽ q̃ a veteribus geminabanẽ vt pleriq; oẽs: hoc ẽ oẽs sic pl⁹ satis .i. satis.

g Quis hic loquit'? Nõ impite intelligũt qui existimãt meretricẽ etiã hoc simulare q̃ nõ puiderit phedriã. nã & psonæ & dictis eius ceteris hoc cõuenit: & tũc ei ũt grosa oĩa q̃ sup dixit.

h Cur nõ recta introibas Quasi par fuerit introibas: satis mire additũ recta. Elegãtius etiã supprimitur via q̃ apponaẽ. Cicero ad Petum. Recta eẽ a porta domũ meã venisse. Itẽ Amic⁹ vrbẽ ingressus recta venit domũ meã .i. nusq̃ aliorũ diuertit. sed statim eo de viæ tenore domum meã petiuit i De exclusione verbũ nullum Plus admirationis est: nec accusationi nec satisfactioni locũ reliqsse meretricẽ callida & dissiñata iniuria k Quid taces Et hoc callide q̃si innocẽs ne suspicet qdã qd succẽseat adolescens l Sane vero Tolle sane & vero & pnũciadi adiumenta vultuq; dicẽtis illatũ est vt in verbis nõ negatio sed cõfessio esse credat. nã vero semper ironię cõuenit. vt Vir. Egregiã vero laudẽ & spolia ampla refertis m Quia hæ mihi &c aut qa sũ. Duo dixit q̃ dolet qa clausæ fores & qa posterior habeẽ plato milite. n Missa istæc face Alia dissiñatio & durior post admonitionẽ: sed bene intelligit: qa a meretrice ridente moliẽ & osculũ porrigente dici accipit. Notate. q̃ magna est virtus poetę nõ siñas solũ de cõsuetudine ac de medio tollere & ponere in comœdia: verũ etiã verba qdã ex cõi sermõe q̃ ait nũc Quid missa o Pars æqua Amãdi & non amandi. p Ne crucia te Hec rursũ mihi amplectẽs adolescentẽ mulier dixerit videbiẽ ne crucia sine affectu dicere est. sic dicit ne crucia te in eo gestu: qa in eo etiã ipa cruciaret. nã iõ subiecit anie mi: animus me⁹ q Anie mi phędria Mi vocatiuus est ab eo q̃ est meus. Vide q̃ familiariter hęc idẽ repetit blãdimentũ. vult eẽ Terẽtius velut peculiare hoc verbũ esse thaidis iõ totiens dictũ est. r Nõ pol q.q. Hoc totũ nimis blãde & cũ cõtractione adolescentis dicit meretrix. s Faciundũ fuit Legendũ / faciendũ / scribendũ / totũ hoc sp nẽcitati adiũgitur t Credo vt sit misera Oratorie ac facete additur misera: & cũ illa a deriuatiõe causæ argumẽtat mire a Parmenone corrupta ẽ. Verisimile nõ

THAIS PHEDRIA PARMENO

.s. ttco infe licem a .i. grauiter moleste

m Iserã me: vereor / ne illud grauius phedria tu

vel .i. in aliã pte interptat⁹ id fuerit b .i. admissus i domũ sed exclusus

lerit: neue aliorsũ atq; ego feci / accepit: qd' heri itromissus

p oẽs ptes .i. tremul⁹ sũ c .i. horrore pcutior

nõ est. PHE. totus parmeno tremo / horreoq; postq̃ aspe

thaidẽ p amore nimio .i. habes bonũ animũ adueni d thaidẽ cui⁹ amor e re vt ignis edurit statim .i. calid⁹ fies f

xi hãc. PAR. aĩo bono es accede ad ignem hũc iã calesces

.i. vltra quẽ satis ẽ supra modum simulatrix meretrix dicit g q̃si eũ nõ q̃n pspexerit vocatiu⁹ blandientis

plus satis. THA. qs hic loqt'? hem tu hic eras mi Phedria

cur imorabaris .s. via h sed

qd hic stabas? cur nõ recta introibas? PAR. Ceterũ de ex

.s. plus phedrie i .i. null⁹ sermo fit cur k .s. tu phe. .i. nõ loqris l ironia

clusione verbũ nullũ. THA. Quid taces? PHE. Sane: qa

m .i. apte sunt .s. nõ intrciui .i. pcipu⁹ i in magno honore habitus.

vero hæ mihi patẽt sp fores: aut q̃a sũ apud te prim⁹. THA.

obmitte n q̃ loqris cur .s. facta

missa istęc face. PHE. qd missa? O Thais thais vtinã esset

.i. equs porro o vt tãtũ hrẽz te redamantẽ siliter efficeret .s. q̃ exclusus sum .i. te afficeret dolore

mihi ps æq̃ amoris recũ ac pariter fieret: vt aut hoc tibi dole

.i. sitr .i. q̃tũ est mihi dolori .s. exclusionẽ mei flecti facere penerẽ nõ curarem

ret itidẽ: vt mihi dolet: aut ego istuc abs te factũ nihil pẽde

.i. noli te angere torquere p p sacra rogo appositiue dictũ q p deũ polluce r

rem. THA. Ne crucia te obsecro. aĩe mi phedria. nõ pol

aliquẽ q̃ te rõ exclusi te .i. negocia ita postulabat

qq; quenq; plus amem aut plus diligã / eo feci: sed ita erat

tã sequendũ q. pabaẽ s .i. oportuit facere ad eã t .i. fieri solet afflicta tãto ei⁹ amore flagrabas v

res faciundũ fuit. PAR. credo vt sit misera præ amore ex-

cluſiſti hūc foras. THA. Siccine ais parmeno? age. ſed huc
q̄ gratia te acceſſi iuſſi: auſculta. PHE. fiat. THA. dic mi
hi hoc primū: potin eſt hic tacere? PAR. Ego ne? optime.
Verū heus tu hac lege tibi meā aſtringo fidē: q̄ vera audi
ui / taceo & cōtinuo optīe. Sin falſū aut vanū / aut fictū ē:
cōtinuo palā eſt: plenus rimarū ſū / hac atq; illac pfluo. p
in tu taceri ſi vis: vera dicito. THA. Samia mihi mater fu
it ea hītabat rhodi. PAR. pōt taceri hoc. THA. tū ibi ma
tri puulā puellā dono q̄dā mercator dedit / ex attica hic ar
reptā. PHE. Ciuē ne? THA. arbitror: certū nō ſcimus ma
tris nomē & patris dicebat ipſa. Patriā & ſigna cetera neq;
ſcibat / neq; p̄ etatē etiā tū potuerat. Mercator hoc addebat
ē p̄donibus vn̄ emerat ſe audiſſe abreptam e ſunio. Mater
vbi accepit cœpit ſtudioſe oīa docere / educare / ita vti ſi eſ
ſet filia. Sororē plerīq; eē credebāt meā. Ego cū illo q̄ cum
vno tū rē habebā hoſpite abij huc: q̄ mihi reliq̄t hec q̄ hēo
oīa. PAR. Vtrūq; hoc falſū eſt: effluet. THA. qd iſtuc?
PAR. qa neq; tu vno eras cōtēta: neq; ſolus dedit: nā hic
quoq; bonā / magnāq; p̄te ad te attulit. THA. ita ē. ſed ſi
ne me p̄uenire q̄ volo. interea miles q̄ me amare occepat
in cariam hinc eſt profectus te interea loci cognoui tute
ſcis poſt illa q̄ intimum te habeam: & mea conſilia vt tibi

eſſe vt ſi quis quēpiam amet eundē p̄ſſit exclu
dere v Excluſiſti hunc foras Intulit intuens
puellam & ei oſtendens phedriā vt oſtdat q̄ſ fal
ſa & repugnantia loquetur meretrix
x Accedit mihi. Meretricia calliditate
commendat quę ductura eſt.
y Ego ne? optime. Pene: Non expecta
uit ſeruus vt pro ſe dominus r̄ndeat Thaidi
z Verum heus tu. Aſtute ſeruus reponit
thaidi vicem. nam illa vt magnū voluit expecta
ri quod dictum eſt: iſte vt ſalſum contemnit.
a Meā aſtringo fidē q̄a vincula fidei dicūt.
b Quę vera audiui Mire vicem Parmeno
reddidit meretrici. Nam vt ſeruū difficile eſt tace
re commiſſa: ita meretricē parum eſt vera dicere
c Cōtinuo optīe. Propria a methaphora vaſo
rū tráſtulit verba q̄ nō pfluūt: ſed liquorē iſuſū
cōtinet hō q nō eēligus & ſecreta cōmiſſa nō p
dit: continere dicitur d Sin falſum. Fal
ſum eſt quo tegitur id quod factum eſt: & eſt fi
ctum mendaciū ſimile veritati: & id loqui men
dacis eſt culpe pariter & ab his decipimur.
e Vanum vanum quod fieri non poteſt: nec
poſſibile nec veriſimile & id loqui ſtulti eſt: &
verecundię & ab his offendimur f Fictum
Quod non eſt factum & fieri potuit. Totū ſine
vero ſed veriſimile: & id loqui eſt virtutis: & ab
eo delectamur g Continuo palam eſt. In
priori verbo contineo & illo aduerbio cōtinuo
vna ſola alterat̄ littera. ita in minimo ſtat ſecreta
contineri vel continuo palam eſſe. quare vr̄a ar
chana ſodalibus non committetis hortor
h Hac atq; illac perfluo vilis atq; abiecta
tranſlatio & apta apud meretricem loquēti trāſ
lata aūt eſt ab aquario vaſe fictili. i Samia
mihi mater fuit Puduit dicere meretrix quod
tū ſignificauit dicēdo aliunde ciuē alibi hītaſſe.
k Poteſt hoc taceri Id veriſimile eſt: nec hoc
ad laudē proficit: ſed ad dedecus meretricis.
l Puellam Etas & ſexus ſunt amoris cauſa:
cur eam Thais puellā diligat. m Arbitror.
Bene & nihil certi. quando eñ auſurus eſſet par
meno adornare Cherea ad viciandam hanc vir
ginē ſi p̄ſciſſet ciuē eē. n Matris nomē & pa
tris dicebat Matrē p̄ponit: q̄a illa ętas ſp prius
matrē q̄ patrē cognoſcit o E ſunio. Suniū
um promontoriū eſt athenienſiū: & in eo rerū ve
naliū emptoriū eſt. p Mater vbi accepit.
Hęc figura in narratiōe baſis dicit cū oīa pēdere
tīn dicunt inſinuandi gr̄a vt nūc. q Cœpit
ſtudioſe oīa docere. Mire nō docuit ſed cœpit
docere r Sororē plerīq; meā. Oratorie cumu
lat dignitatē & amorē puellę: vt eius cōpatōe le
niat iniuria facta phędrię s Ego cū illo rē.
Totū dixit & q̄ hoſpite & q̄ rē hēbā & bñ nūc
& nō nūc nā nūc cū duobus. t qui mihi re
liquit. Hoc iō ne tantūdē obſeq̄ exigat phędria
v vtrūq; hoc. Ipſe exponit hoc vtrūq; qd & cō
tra dicēdū ē: q̄a p̄ns amator grauat̄ hoc dicto.
x Nā hic qq;. hic dixit nō phędria tangēs il
lū q̄ſi inuito illo exprobret y Ita eſt nō erat
negandū meretrici qdā dixit parmeno ſatis face
te cupiēti & nō taceti culpā in cōſcia eē. z
Interea miles Oratorie priorē amatorē facit mi
litē q̄ phędriā. nā poſterius dicit hūc cognitā p
abſentiā militis. ergo cū militi phędria riual ſu
pductus ſit cōſequēs eſt vt miles q̄ri debuerit nō
phędria. & p̄pterea nihil erratū ſi ordine ſeruato
miles an̄ppoſitus fuerit amatori poſt modū cognito & hoc ſine puella & nimiū q̄ multū pro milite cōtra phedria valet.
Sed vide meretricē q̄a rē dixit parentē: q̄ & q̄lia blādimēta ſubijcit dicēdo. a Tute ſcis poſt illa q̄ intimū te habeam.
Figurarē hoc ad narrationē nō ptinet. b Et mea cōſilia. Ex p̄nti actu ſumpſit argumentū quod eū nūc tanq̄ cōſulto
adhibuerit. Et bñ credā ſm illud potui hic tacere.

c Hoc agite amabo. Pro aduerbio corripi-
entis eſt poſitũ: aut certe pro adhortatione audiẽ
tiæ prebendæ. Sic Plautus. Hoc agite ſtultis ſpe-
ctatores. & cõuenit velut nutu audientiã ſignifi
cantis: & geſtu hoc ipm adiuuari. d Nuper
Vt adhuc amor flagrare videaṫ addidit nuper.
e Aliquãtulũ ad rẽ eſt auidior. Vultu accõ-
modato ad rephenſionẽ pronunciandum eſt.
f Is vbi hanc vidit. Ex aliena pſona vult oñ
dere pter affectũ quãti ſibi eſtimãda ſit: & quãto
munere miles phedriæ meruerat ãnponi.
g Hic meus amicus. Quia locus eſt merito-
rũ: non iã miles ſed meus amicus. vide eñ qđ ſe
quatur ſcilicet emit qđ fœminis gratũ eſt verbũ.
h Mihi dedit iprudẽs harꝝ. hic oñdit ꝙ aui-
dus hic faceret ſi rẽ penitus noſcet: ſimul etiã oñ
dit quãta ſecreta dicat phedriæ: vtpote ꝗ riualis
neſciat. imprudentia naturalis eſt ignaritas extrĩ
ſecus aduenit imprudẽs. ignarus p alios hoc eſt
qđ nec ſuſpicatus ſit neqꝫ ex alio audierit.
i Tecũ quoqꝫ. Magno põdere dixit tecũ: tã-
ꝙ iraſcẽdi iuſta magis ſit cã militi ꝙ Phedriæ.
k Rem hr̃e. Sic dixit vt honeſta res impura
dicaṫ. l Ait. Sp ait dicimus cũ vel iniuſta
nobis vel audiẽtibus: aut vana dicta narramus
alicuius. m Si fidẽ hẽat. Si credere cogita
tur. i. ſi credat fideiuſſor dr̃: hoc ẽ auctor credẽdi
n Se iri ppoſitũ. Anaſtrophæ in verbo ppo
ſitũ iri. neceſſaria implicatio in his ꝗ dure dicta
ſunt. o Sed ego quãtũ ſuſpicor. Alta & a-
cuta inuẽtio. ſcit meretrix hoc ſolo amatores ini
micos eſſe qđ idẽ diligũt. Magnifice igiṫ vt riua
lis odiũ declinet vult: pſuaderi phedriæ nõ ſe ama
ri ſed virginẽ. p Ad virginẽ aim adiecit.
Cur hoc iſeraṫ vt vel lędẽdi militis cã phedria pa
tiaṫ eũ quẽ amet & nollet virginẽ dono dare.
q Nihil nã ꝗſiui. Ergo optĩe purgauit Terẽ.
ꝙ mox liberalibus nuptiis fuerit obſtiturꝰ. ſi viti
atã virginẽ duceret Cherea nccẽ ergo defendit tã
ꝙ ꝗ honeſtæ nuptura ẽ. r Mĩtæ ſũt cauſæ.
vel textus: primũ ꝙ ſoror &c. Nõ indiligẽter cõ
ſideraueruñt hãc meretricis orõnẽ: ꝗ illã inſtar cõ
trouerſiæ retulerũt. nã & principiũ ẽ. Me miſ. v.
&c. narratio Samia mihi mire fuit. & ptitio cũ
cõfirmatiõe vt ibi primũ. Rephenſio ego ne id ti
meo & concluſio p cõqueſtionẽ vt quã ioco rẽ
me ipetrare abs te neqꝫ biduũ ſaltẽ vt cõcedas
ſolum. s Quamobrem cupio abdu-
cere. Etiã hoc verbo gratificaṫ phedriæ
nõ ei accipe vt ab inimico remunerãte. ſed abdu
cere vt ab ſtulto & inexpto. t Vt ſuis reſtituã
ac reddã. Differt. qa reſtituimus qbus nos vo
lumus. Reddimꝰ his ꝗ nos volũt. Itẽ reſtituimꝰ
volẽtes. reddimus volẽtibus. ſed in hac vtrũqꝫ
eſt. v Sola ſũ. Ad familiarium referṫ abſentia.
x Sed hẽo hic neminẽ. Ad alienoꝝ amicitiã
Põt eñ ſola domi eſſe hr̃e tñ aliquẽ foris. & ha-
beo hic neminẽ plus ſonat ꝙ neminẽ hic hẽo. &
ſola ſũ ab his ꝗs natura cõciliat p ſe: hẽo neminẽ
ꝗ volũtate iungunṫ. y Sine illũ. Blãde ſine
illũ tãqꝫ in manu eius ſit iniuriã nõ pati & exclu
di militẽ. nõ dixit fer aut patere: & honeſte circũ
loqṫ & oratorie ne dicat abi foras. z Nihil
mihi r. Iã ſilẽtiũ accuſat: qa ſcit nihil rñſurꝫ cõ
trariũ: & hoc ſatis blãde dixit tãqꝫ dẽas amoris
vicẽ. a Tandẽ pdoluit v. Elegãter variauit
pſonã ſcđam & tertiã. b Eduxit mr̃ p ſua.
Cũ odio inductã & deputatã pñũciatiõe ita vt
& nõ vitareñ de induſtria. c Nempe oĩa
hec nunc verba huc redeũt. Repudiatis cauſis
quas illa attulerat p deriuationem cauſæ. hic ali
quid eſſe cur repellatur.

i. hoc falſũ eſt
credã oĩa. PHE. Ne hoc qdẽ tacebit Parmeno. PAR. Ah
ſ. me id taciturũ · vtꝫ · ſimile ẽ hoc aitẽ · dire qđ dictura · blãdiẽtis · c · interiectio
dubiũ ne id eſt? THA. Hoc agite amabo. mater mea illic
i. nõ intro ege a nũc · d · e · pcuniã ꝯgerendã · i. nimis cupidus · poſt ꝙ · f
mortua ẽ nup. eius frater aliquãtũ ad rẽ eſt auidior. Is vbi
i. habentẽ pulchritudinẽ honeſtã · ꝗ pre ſe ferentẽ honeſtatem · eſſe peritã cithera · rũ tangendaꝝ · ſ. magnũ
hãc forma vidit honeſta virginẽ/ & fidibus ſcire/ pciũ ſpe
ex vẽditiõe illꝰ · pu · elle · ſtatim · i. venũ eã ſeu venalẽ pponit · ſ. bona · i. pñs fuit · miles thraſo · g
rãs illico pducit ac vẽdit. Forte fortũa affuit hic meus ami
h · i. ex ſe nõ intelli · gẽs has res · qꝛ ab alius nõ ad mo · nitus neſcius
cus. emit eã: dono mihi dedit iprudẽs harꝝ rerꝝ/ ignaruſqꝫ
ſ. rerũ · miles · ſ. tanꝙ celarũ nõ dictũ · i · i. etiã · i. amorẽ · k · i. cõminiſciẽ
oĩm. is venit. poſtꝙ ſenſit me tecũ quoqꝫ rẽ habere. fingit
occaſiones · vt nõ · i. ſine dolo · hoc ẽ ipſe · l · i. ſi faciã aliqũ vñ credat · m · n · i. tibi pponi
cauſas ne det ſedulo. ait ſi fidẽ habeat ſe iri ppoſitũ tibi a-
i. timeat id · qđ ſequiṫ · vt ꝙ · poſtꝙ · ſ. puellã ab eo milite · i. deferaꝫ · ipm militẽ
pud me. ac nõ id metuat: ne vbi acceperim ſeſe relinquã:
ſ. ait · ſ. puellã · ſed · ſ. qđ dictũ eſt · i. timeri · o · i. opinor
velle ſe illã mihi dare. verꝝ id vereri. ſed ego ꝙtũ ſuſpicor
i. virginẽ cepit amare ꝛ ad eiꝰ amorẽ applicuit · eclipſis · i. vtꝫ · i. vltra fecit · ſ. fecit animꝰ · p
ad virginẽ aim adiecit. PHE. etiã ne ãplius? THA. nihil.
q · i. inueſtigaui · o · r · s · propter · quas
nã ꝗſiui. nũc ego eã/ mi Phedria. multæ ſũt cauſæ/ ꝙob-
i. abſtrahere a milite · ſ. mea · i. inſuper · ppria volũtate · t · ticta
rẽ cupiã abducere. primũ qđ ſoror dicta. pterea vt ſuis re-
parentib · ſine familiaribꝰ ꝛ ſanguine iũctis · v · x · explicat ꝙ tiplr ſola ſũ
ſtituã/ ac reddã: ſola ſũ: hẽo hic neminẽ/ neqꝫ amicũ/ ne-
aedrere · ppetuo amãtes
qꝫ cognatũ. ꝙobrẽ Phedria cupio aliqs pare amicos bñfi-
reſtitutione filie · blãdientis · nõ alieno ꝗ minꝰ diligũt · adiuua · frequẽter · vt · i. pario amicoꝝ · ꝓmiteret · y · militem
cio meo. id amabo adiuta me/ quo id fiat facilius ſine illũ
pferri nobis eſſe potiorẽ · z
priores partes hoſce aliqt dies apud me habere. nihil mihi
verũ · iſtis p contemptũ · ſ. tuis
reſpondes? PHE. Peſſima egon quicꝙ cum iſtis factis ti
phe. · ſ. te vel dictũ tuũ · i. dolorẽ ſentire thais · a
bi reſpondeam? PAR. Hei noſter: laudo: tandem pdolu-
i. virilis nõ puer ꝗ meretricẽ cõtemnis · i. credebã dicẽdo hec verba · i. cũ eẽt adhuc pua
iſti: vir es. PHE. at ego neſciebam quorſum tu ires. paruula
ex attico · ſ. puella ipa · abducta aſportata · b · educauit ꝛ extra pu · ericiã duxit · ſ. filia · ſ. mea · ĩõ
hinc eſt abrepta. eduxit mater pro ſua. ſoror eſt dicta. Cu-
thraſoni · parentib · pfecto · c
pio abducere/ vt reddã ſuis. Nẽpe oĩa hæc nũc verba huc
accidunt · ſpectant · tandẽ · miles · cã. q. d. nulla alia
redeunt. Deniqꝫ ego excludor: ille recipiṫ: qua gratia niſi
ex thodo
illũ plus amas ꝙ me: & iſtã nunc times quæ aduecta ẽ ne

mulitē ſurripiat ne cū moꝛe ſplicatꝰ tꝫ animꝰ nō amet ꝙ timet: magnū oñdit
a amoꝛem vtꝫ q.d.dic

illum talem preripiat tibi. THA. ego ne id timeo? PHE

.i. cōmonet ſollicitā miles
ꝛ anxiam reddit dic e

quid te ergo aliud ſollicitat? cedo: nū ſolus ille dona dat?

nunqd alicubi liberalitatē beni .i. cepiſti erga ꝑpoge vel
f gne exercitā claudi cere g

nunc vbi meā benignitatem ſenſiſti in te claudier? nonne

poſtqꝫ dixiſti .i. deſiderare .i. ethyopiſſam id ē nigrā .i. omiſſis
h puā ancillā i

vbi mihi dixti cupere te ex ethyopia ancillulā/ relictis rebus

inueſtigaui deinde vl' .ſ. ſola non petiſti
k l poſtea m

omnibus quæſiui? porro eunuchum dixti velle te: q̄a ſo-

eunuchis .i. diuites dedi tantā opam vt vnū inuenirē illa genera numi
ſeruitu n o p .i. libras ſmatis

læ vtuntur his reginæ/ repperi: heri minas viginti p̄ am-

.i. ſpretus recordatione
q r beneficij

bobus dedi. tamen contemptus abs te hoc habui in meō-

officia quare .ſ. remoramur
s

riam: ob hæc facta abs te ſpernor. THA. Quid iſtuc Phe

tacerſi puellā tanqꝫ a' ſtulto ꝛ ꝑ frau .ſ. biduū peſſe eā
dē nō verꝫ meriti ꝯcedēdo abduci

dria? q̄ꝗ illam cupio abducere/ atqꝫ hac re arbitror id fie

p̄cipue infeſtum
t

ri poſſe maxime. verumtamen potius q̄ te inimicum ha

hoc eſt te ami dictū vl' ſen
cū habeam v tentiam

beam: faciam vt tu iuſſeris. PHE. Vtinam iſtuc verbum

.i. ex ani affectiōe nō ſilare ꝛ hoc eſt illud verbū

ex animo/ ac vere diceres: potius q̄ te inimicum habeam

.i. ſolide integre .i. qd liber vel
pure ſimplr x q̄cqd velles

Si iſtuc crederem ſincere dici: quiduis poſſem perpeti.

apud ſe .i. cadit ſuparꝰ vno dicto celeriter
y

PAR. Labaſcit victus vno verbo. q̄cito? THA: Egō ex

q.d. dubitas vtꝝ ex aio dixerim .i. iocādo nō ſerio nō poſtulaſti
a b vel dixiſti

animo miſera dico? quam ioco rem voluiſti a me tandē

.i. quē nō duoꝝ dieꝝ
ſpacium

quin perfeceris? Ego impetrare nequeo hoc abs te/ bidu-

.i. annuas certe .ſ. ſuffect

um ſaltem vt concedas ſolum. PHE. Siquidem biduum

.ſ. vereoꝛ .ſ. duo t ies p certe nō vltra vel
e amplꝰ

verum ne fiant iſti viginti dies? THA. profecto nō plus

.ſ. ent apoſiopeſis ſc da .i. nō dubito cū aut dixeris qn plꝰ biduo ſit fu
turum ſi conceſſero

biduū: aut. PHE. Aut dixti nihil moror. THA. non fiet

.i. pacto ꝑmittere ꝑſuadeā tibi .i. certe facere opoꝛtet amore cogēte
f g .i. qd libet

hoc modo ſine te exorem. PHE. Scilicet faciundū eſt qd'

.ſ. q: meruiſti .i. ad agros ꝯferam me
h i k .i. rurt

vis. THA. merito te amo. PHE. Bn̄ facis. rus ibo. ibi hoc

d Ne illū talē p̄ripiat. Ironia ſtomachantis amatoris: e Nū ſolus ille dona dat Sed exigua aut minus libēter. & iō mentionē benignitatis adiecit. f Nū vbi meā b. Intelligit ſe & dicta obtuliſſe & id benigne ſæpe feciſſe. nā plerūqꝫ ingrata dona ſūt in q̄bus benignitas nō apparet/ quæ aut in quātitate reꝝ eſt aut in fœlicitate p̄ſtantis. g Nōne vbi dixti cupere te. Plus dixit q̄ ſi diceret feciſti vt emerē. plus eſt em̄ id p̄ſtitiſſe qd' q̄ accepit nō auſa fuerit poſtulare. h Ex ethyopia ancillulā. Vult rē pui p̄cij ex illius cupiditate & ſuo labore ꝑpendi. i Relictis oibus r.q. Hec iā oia in bn̄ficiis cōſiderari ſolent. k Queſiui. Vide queadmodū exhibeat erūnas ſibi difficillimū numerū impoſuiſſe meretricem. Mire āt cœli & ſolis ac pœne orbis alterius q̄ſiui: nō em̄ in ꝓmptu erat. itē nō dedi ſed relictis oibus rebus q̄ſiui. Quid igit hic nō exq̄ſitū qd' nō ita exp̄ſſum vt nihil addi poſſit. l Porro. Vide queādmodū vt maius faciat qd' p̄ſtitit nō ſemel imputat duo mācipia ſed primo puellā: deinde eunuchū. m Eunuchū. Eunuchos a perſis inſtitutos putāt ex captiuis Babiloniſeꝫ. clamicus antiq̄or extat id habuiſſe: Eunuchus vt vult Tortellius eſt q virilibus exectus eſt. n Reginę. i. diuites. Oratorie ſubdit q̄ in ancilla p̄termiſit: q̄a nulla ethyopiſſa honeſta dici potuit & regitias hoc mō diuites dicit. o Repperi. Plus q̄ emi. Et vide q̄ꝫ probriis ampliſſimis verbis vſus eſt: q̄a ad ancillulā q̄ſiui ad repperi hūc ſcilicet eunuchum p Heri minas. Recētiora bn̄ficia grauiora aduerſū ingratos ſunt: ergo a tpe inducit exprobratio. q Pro ambobus. Melius q̄ ſi ſeparati diceret q̄ꝫ illo emeret ancillulā: deide mox diceret. hic ſūt tres mine: nā cōſtat eunuchū ſolum emptū eſſe minis viginti vt ipe ꝑmeno cōfitetur ſæni. r Tn̄ cōtemptus. Hoc ſeruat in bn̄ficiis. nā maiora ſūt ceſſantibus meritis coꝝ q̄bus p̄ſtant. s Ob hec facta abs te ſper. Hic duplex eſt ꝓnūciatio: vel p inuidioſam exprobrationē: vel p interrogationē & melius indicatiuo q̄ mō interrogatiuo ꝓfert. hic em̄ modus grauior illo. t Verūtamē potius. Scit meretrix cōtentione quedā negari q̄ fingit ſe vinci adoleſcentē ſe molliat & ipa redit vt & ille remittat ptinaciam. Et hoc totū loqtur tanq̄ꝫ magis ipa amet Phedriā q̄ꝫ ab illo amet. v Faciā vt tu iuſſe. Nec volūtate nec vultu cōſentientis hoc meretrix agit ſed callide tētat oia. nā q̄a ꝑſiſtēdo nō ꝑficit qd' expectat. docet Phedriā etiā ipm negligentia negare qd' poſcit: & adeo hoc ſubtile eſt vt ſtatī ipetrauerit. puulgatū eſt em̄ q̄ ſūma vi defenderis quā extorq̄ret hoc idē poſtmodū remittere remitteti x Sincerū. i. purū ſine fuco. i. adulatōe Fucus em̄ dr̄ color adulterinꝰ. i. ſimulatus nō verus & ē ſimplex vt mel ſiue cera. Bn̄ ergo vt mel blandimentū nutricis dulce fatet ſed negat eē ſincerū. y Labaſcit. Oia inchoatiua triſillaba fere media ꝓducta enūciant. z Victus vno verbo. Per verbū dictū itelligas enūciationē q̄ vno aſtrigat & ligat verbo. a Egon ex aio. Qd' ſenſit multā valuiſſe hoc thais iculcat aio amici ſui. & vide q̄ꝫta ſignificat Ego Cōuenit hoc ꝓnomē blāda mſta exprobrāti. Vir. Me ne fugis. b Quā ioco Cōtra illud refert q̄ ait Phedria. nōne vbi dixti cupere te: ſed hoc vehemētius & diſcretiꝰ nō quē inqt voluiſti ſed qd' plꝰ eſt rē & nō dixit ſerio ſed ioco facilitate p̄ntis. Mirandū obſequiū ex volūtate ani pēdēs nō expectat iperiū ne voluptati mora ſit dū iubet. c Perfeceris. Nōne pōdus hoc verbi & potētia phędriæ certa amica & illius obſeqū vehemēs & reꝝ difficultatē q̄ exorte ſint mōſtrat atqꝫ oēm obterit q̄relā Phędriæ. d Ego ipetrare. n. Argute additū & ſaltē & ſolū & bn̄ cōcedas vt volūtatis. ſic em̄ dixit ſup ſine illū priores ptes hoſte aliq̄t dies &c. e Verū ne fiāt viginti d. Facete biduū decuplauit: & ſiml' q̄a ex eadē rōne ſūt vigiti ex q̄ duo & ex q̄ vigiti ducētiduo milia. & ſic deinceps. f Sine te exorem Nouenūc. Nō de te exorē ſed te exorē: & hoc abſolute. g Scilicet fa. e. q. v. Nō qd' oportet dicēdo. multū addidit obſeqo ſuo. h Merito te a. Bn̄ amoris mētionē ad auferandā ſuſpitionē cōtēptus Phędriæ fecit. i Bn̄ facis. In cōſuetudinē vēit bn̄ facit & bn̄ feciſti nō indicātis ē ſed grās agētis. k Rus ibo. Hoc amatoriū eſt odiiſſe.

Ibi me macerabo: Dixit non ibi ero.
m Hoc biduũ ꝓnũciandũ eſt. Biduũ acſi dixiſſet bienniũ. n Ita facere certũ ē. Ex his verbis apparet quã ſibi amator hoc ægre impet o Mos gerũdus eſt thaidi. Cũ ꝓnũctiatõne & geſtu vt oñdat quæ vis amoris ſit: vt Thaidi mos geratur. p Illi. Eunuchus & ancilla figuratæ illi ſed preualet genus maſculinum.
q Adducãtur Bñ adiectũ eſt ne relatis ob retentionẽ muneribus nõ ꝓcederet actus fabulæ. & ſimul qa abſentia phedriæ opus eſt dũ p Cherea ludificat̃ meretrix. r In hoc biduũ Thais vale. Nũc vale abſceſſũ ſignificat nõ ſalutationẽ. nã ſi mera ſalutatio eſt biduo ſolũ amicã valere optat. ſed preſcribere conat̃ quãto tpe obfuturus ſit. & ſimul oñdat quã inuitus abſcedat. vale maiorẽ vim habet ex dolore diſcedentis ꝙ obſequio ſalutaris. Et accuſatiuo vtẽs biduũ expreſſit amatoris impatientiã. s Cum milite iſto. Iſto bñ additũ. hæc em̃ ꝓnoia ſpernentis ſunt odiũq; morantis. t Me deſideres. qa plus eſt ibi ab amore deſideriũ. v Me expectes. Ex anaphora prima cũ amore & deſiderare ſit voluntatis atq; ani & obſequij. Me ſõnies ſatis amatorie dictũ. x Me ſperes. Cũ me ſpectes iã dixerit. qd ſibi vult iterũ me ſperes. inter ſpem & ſpectationẽ hoc intereſt: qa ſpectatõ certorũ eſt. ꝓpinquũ rerũ deſinit. ſpes vero incertorũ longinquorũ & nõ deſinit. y Me miſerã. Recte thais nũc ptẽ argumẽti exeqt̃ tacitã apud phedriã ꝓpter pñtiã ſerui quẽ poeta vult ita neſcire: vt audeat ad viciandũ virginẽ ſubornare chereã z Atq; ex aliarũ ingenijs. Hic Therenti⁹ oñdit virtutis ſue hoc eſſe vt p vulgatas pſonas noue inducat: & tñ a cõſuetudine nõ recedat. vt puta meretricẽ bonã cũ facit capiat tñ & delectat animũ ſpectatorũ. a Neq; finxiſſe f.q. Aut dixiſſe debuit dicere: aut abũdat falſi: aut qa & vanũ aliqd fingi potuit vt ſup. b Spero ꝓpemodũ. Noue ſpo p credo vel cõfido. ꝓpemodũ qa hoiem nouit ſed fratrẽ eẽ virgis nõdũ probauit. c Atq; expectabo dũ veniat. Futurũ actũ voluit pmittere nõ ꝙ aliquis geſtus ſit expectantis.

debilitabo affligabo hoc ſpacio me ita ma .i. deliberatũ ē mihi
l excruciabo m n cerare o oportet morẽ gerere taidi
me macerabo biduũ: ita facere certũ eſt. mos gerundus eſt
ad thaidem .ſ. ad thaidẽ
p q .i. adducito eos
Thaidi. Tu Parmeno huc fac illi adducantur. PAR. ma-
libentiſſime q.d. quare abſcedo vſq; ad duos dies
r
xime. PHE. In hoc biduũ thais vale. THA. Mi Phedria
.ſ. vale .i. nũ .ſ. a me fieri interea .ſ. aliud
s
& tu. nũquid vis aliud. PHE. ego ne qd velim? cũ milite
g̃ contẽptũ p cogita .ſ. a me q rure luce ⁊ tenebris
.i. odioſo tionem ero diſtans t
iſto preſens abſens vt ſies: dies nocteſq; me ames/ me deſi
.i. requiras ⁊ meo deſiderio tenearis v .ſ. idem cogitare
.i. p ſomnũ me videre videaris x
deres/ me ſõnies/ me expectes/ de me cogites/ me ſperes:
.i. delectationẽ capias memoria ⁊ recordatiõe mei .i. vt optam .i. tandem
.i. toto aio qr corpus militis erat
me te oblectes/ mecũ tota ſis. meus fac ſis poſtremo ani-
.i. vnanimis mecũ ⁊ velis ac optes qd volo ⁊ opto y dolentis interiectiõis qſi phdo
qr .i. a tua nõ diſſentio volũtate
mus: quando ego ſum tuus. THA. me miſeram: forſitan
phe. parũ mihi credat .i. hẽre poſſit meretricũ moribus maturis
z
hic mihi paruã habeat fidem: atq; ex aliarũ ingenijs nunc
thais irãtis .i. q noſco voluntatẽ meã .i. hoc ē vere noui
me iudicet. ego pol: quæ mihi ſũ conſcia: hoc certo ſcio:
.i. ſimulaſſe .i. aliqd mẽdacij aliquẽ
a
neq; finxiſſe falſi qcq̃/ neq; meo cordi eẽ quẽq̃ chariorẽ
.ſ. excludendo eũ
hoc Phedria. & qcqd huius feci cã virgis feci: nã me eius
.i. cõfido vel credo valde ſeu nimis
b
fratrẽ ſpero ꝓpemodũ iã reppeiſſe adoleſcentẽ adeo nobi
frater .i. ꝓpoſuit aduerbialr̃ diſcedã
lem. & is hodie venturum ad me conſtituit domũ. conce
.i. ex hoc loco quouſq;
dam hinc intro/ atq; expectabo dum veniat.

Secundus actus.

PGEDRIA PARMENO

eo pacto ignauitibi ad thaidē eunuchꝰ z .i.ducam
a eryopiſſa

f Ac ita vt iuſſi, deducant iſti. PAR. Faciā. PHE

.i.diligenter ſȝ .i.tēpeſtiue

at diligenter. PAR. fiet. PHE. at mature. PAR

.ſ.mature ſatis ne Iniūctū indig .i.inſtārer
nātis b rogare

fiet. PHE. ſatin hoc mandatū eſt tibi? PAR. Ah rogitare.

.ſ.ad meretricē dona deducere .i.acquirere
c

quaſi difficile ſit. Vtinā tam aliquid inuenire facile poſ⸗

ꝗrū donū nihilifieri z nihil ſimul cū .i.moleſtia amoris
facile eſtimabit ab ea muneribꝰ conficior

ſis phedria / ꝗ̄ hoc peribit. PHE. Ego quoq; vna pereo.

.i.qui vel que res .i.maior ē cure vl' magis .i.noli pati
aīm meū tangit/pungit tā egre animo pareto volūtati mee

quod mihi eſt carius? ne iſtuc tam iniquo patiare animo

.i.nō patior quiimo .i.pducerā in effectū.q.r.iuſſiſti .ſ.quā vt de .i.pci
d ducā domū pis

PAR. minime: qn effectū dabo. ſed nunqd aliud impas

.i.reddito pul .i.aliq̄ ſermōis eloquio
e chrū z decorū .i.in̄grū

PHE. Munus noſtrum ornato verbis / quoad poteris: &

.i.inuidū z in̄grū thaidi adducēdo cū .i.i mēcia.hēo
f riualem in iuditā g h lā reconditū

iſtū emulū quoad poteris ab ea pellito. PAR. Au memi /

ꝗuis .i.non ad run
i

tametſi nullus moneas. PHE. ego rus ibo: atq; ibi mane

ea res eſt mea ſnia vocatis
vt id efficias .ſ.parmeno

bo. PAR. cenſeo. PHE. Sed heus tu? PAR. Quid vis?

arbitraris ne ſtabilire tolerare
k l .i. oſtrucre

PHE. Cenſen poſſe me offirmare / perpeti: ne redeam in

ꝗdiu hec mea .ſ.cenſeā te poſſe ꝓ hercle .i.te poſſe ſtatim
iuſſa explebis m vt offirmare

tereas? PAR. Te ne? Non hercle arbitror. nam aut iam re⸗

.i.redibis paulo poſt nocte .i.adducēt ad viſa in ſomnis vel
nō ege vrbem agent vigile

uertere / aut mox noctu te adigent horſum in ſomnia.

.i.ogabo: curi .i.aſſidue inuitus ſomnum
coactus o capiam

PHE. Opus faciam / vt defatiger: vſq; ingratus vt dormi

.i.ſomnū nō capies magl' z difficiliꝰ
.i.ope defatigatus efficies

am. PAR. Vigilabis laſſus. hoc plus facies. PHE. Ah ni⸗

cruēda ē a nobis .i.effeminatio

hil dicis parmeno. eijciunda hercle hæc ē mollicies animi.

plꝰ equo .i.nimis benignꝰ ſū mihi carere poſſim
p

nimis me indulgeo. tandē ego nō illa careā / ſi ſit opus: vl'

integrū ridet phedria ſeruꝰ ridēs vel aliqd mirātis ad agendū
q .ſ.illa carēs r .i.cōſidera ſuſcipias

totū triduū? PAR. Hui vniuerſū triduū? vide quid agas.

.i.ea opinio ē deliberatū eſt vocātis qſi iuceo vos .i.qualis infantia
s t

PHE. Stat ſententia. PAR. Dij boni quid hoc morbi eſt

eſt ne verꝫ .i.mutari ꝓpter .i.ſtultitiā .i cognoſcar ali
.i.tantū v amoris quis

Adeon homines immutarier ex amore / vt non cogno⸗

ſ. hoīem q̄ an .ſ.phedria .i.prudētiꝰ
amorē erat x y

ſcas eundem eſſe? hoc nemo fuit minus ineptus /

In hac ſcena. III iam amatoriū multiloquium & vaniloquium continet iſta accuſatio. nam & repetit quod iam dictum eſt & id facere magis & odioſe nimis.

a Deducantur iſti. Preponderatur maſculinum fœminino.

b Rogitare. Deeſt vis vel pergis vel te ipm reſpicis vel hunc ſi aduerſus hæc dicit. vt ſit rogitare te aut rogitare hunc & diſtinctione interpoſita inferendum vultuoſe quaſi difficile ſit id quod mandat. ita & ineptiā nimiam circa hoc ſolliciti amoris expſſit & oſtendit nihil eſſe facilius ꝗ̄ deducere ad meretricem munera. cum contra ſit difficillimū poſcenti non aliquid dare.

c Inuenire. Inuenire pro acquirere vt in Heauton. ſic patri cōmodo obſequare & vt ſerues quod labore inuenerit. Nam ideo ab iuenire etiā queſtus dicuntur.

d Sed nunquid aliud imperas. In his ſeruus nihil vult niſi coactus facere propter maiorem dominum:

e Munus noſtrum. Non dixit meum quaſi & Parmenonis ſit vt & eo etiam ſibi ſit maioris commendationis.

f Iſtum emulum. Iſtum eſt odioſum ꝓnomen deeſt moleſtum & odioſum.

g Ab ea pellito. ſ. met non pelli facito.

h Au. Au eſt interiectio ad eū ſpectans q incepit apparere & intelligere quorſum vergat & properat ſeruus capere vaniloquiū domini.

i Nullus. Nullus pro non. ſic in Ecyra. Nullus dixeris Pla. in Trinūmo: nullus credas.

k Cenſen me poſſe. i. arbitraris. Vnde cenſores qui moꝝ aliorum ſunt ſummū arbitrium ideo hunc putat nō cenſere: qa ipſe deſiderat fieri

l Obfirmare & perpeti. Verba ſūt deſpant;

m Tene? Te quod dicit hanc vim habet vt ſignificet perditū amatorē phedriam eſſe.

n Te adigent. Adigent & adiget legitur ſi ſit in ſomnia ſingularis numeri. ſed meo iudicio ꝙ ſub tali dubio relinquitur non textui ſequenti cōforme eſt reſpōdit eīn. opus faciam vt defatiger vſq; ingratus dormiam ſignū eſt cū dicit vt dormiam ꝙ inſomnia dicuntur vigiliæ. ſtat igitur melius adigent.

o Ingratus. Non vltro ſignificat: quia nō vltro ea grata ſunt. ingrata quæ ab inimicis fiunt ac recuſantibus.

p Nimis me indulgeo. Indulgeo me ſic veteres dicebant quod nos dicimus mihi.

q Totū triduum Sic cœpit tanq; aliquid dicturus magnificum. non autem eſt vſus. Sed vere amator magnum hoc putat vel totum triduū magna profeſſio virtutis cum biduo ſit opus triduum poſſe durare: & totum triduū dicat vniuerſum triduū quaſi in in mlto nūero ſit.

r Vide quid agas. Sic dicitur magna aggredientibus.

s Stat ſententia. Et vultu & geſtu modis ſpectabile ꝙ dixit ſtat ſententia: vel maxie eo ꝙ tanto ſonitu hæc de ſe ꝓmittat Phedria cōtinuo rediturus: vel potius nō acceſſurus ad villā. tm̄ autē abirit quantū tpis opus eſt ad vidādū virginē.

t Quid hoc morbi eſt. Accuſatio amoris ē quonia non culpa eſt ſed morbus.

v Adeon homines. ie. a. v. n. c. e. e. More ſuo a plurali ad ſingularē numeꝝ ſe conuertit.

x Hoc nemo fuit. Niſi eīn hoc eſſet quid eēt ꝙ illum mulier preferret militi.

y Minus ineptus. Minus poſitiuo iunctum

reddit cõtrarii cõparatiui ſignificationẽ. nota etiã q̧ The. ſolet hic circũloq & facere compatiuos cũ magis & minus. z Facie honeſta. œconomia qua oſtendit amaturus Cherea ſiq́dẽ hãc Parmeno ipſe miratur: mox idẽ dicet ita dii me ament honeſtus. a Cũ meo. Facete meo ad paraſitũ retulit cũ pulchro munere venientẽ. & cõparatio eſt ad deducendũ chereã poti⁹ q̧ deformẽ Eunuchũ: b Decrepiti. Decrepiti ſũt dicti quorum crepitu & plangore familiæ fuerãt iã cõclamata funera. c Hæc ſuperat. Hoc nõ accipias tanq̧ vituperat thaidẽ. Hipbolicos eſt ideo addidit (ipſam) quaſi nimiæ pulchritudinis & propter quẽ datur.

.i.grauis .i.aliquis .i.cõtinẽs a laſciuia ſibi cauens
magis ſeuerus quiſq̧ / nec magis continens. Sed quis hic
.i.pſequit iter ſuũ pcerto .i.q̃ adulatiõe victũ q̃ritat ſic appellatus thraſonis
eſt qui pergit? atat. hic quidã eſt paraſitus Gnato militis:
pro thaidi admirãtis 3
ducit ſecum vnam virginem dono huic: pape / facie ho=
modeſta niſi .i.cũ pudore ĩ hoc loco dedero ſeu obtulero a
neſta. mirum ni ego me turpiter hodie hic dabo cũ meo
.i.ſenio iã cõfecto ad modũ decrepiti b .i.virilibꝫ execto puella .i.excellit pulchritudine c
decrepito hoc eunucho. hæc ſuperat ipſam Thaidem.

In hac ſcena. IIII

nõ ſtans ſed quaſi ambulans pſona inducit. cõſtitit aũt aliquãtulũ intuẽs ſpectatores dũ ſecũ loq̃r. Exprimit ãt paraſitũ & ſub eius verbis corruptos mores in aſſentationẽ oñdit. prſus vt honeſtæ quoq̧ pſonæ in eius culpa iuente ſint. & hæc iã mire & p ſeculi & tpm rephenſione. Satirice qd' apud eũ ſtultũ vocat ſimplicẽ paſitus. & ſe intelligẽtẽ malũ. a Mei loci atq̧ ordis. Mei loci ingeniũ atq̧ ordis paupem illud nataliũ hoc fortune eſt. b Haud impurũ. i. nõ auarum: qa auaricia ſæpe dicit ſordes & auarus ſordibus: hoc eſt pdigũ. & hoc laudamus eos in qbus nihil eſt qd' magnope pferamus. c Itidẽ patria q obligurierat bona. Hoc ioculari vultu dr: & eleganter ex pſona paraſiti nõ culpat: qa comederit bona. d Video. q̧ bene. poſtq̧ dixi cõueni & tps mutauit & verbũ. e Pãnis ãniſq̧ obſitum. Morologie paraſitorum ſunt vel paraſitica vernalitate additũ eſt iocãti: vel qa hõ dixit & eſt miſeriæ ſeniũ debitũ. vñ huic magis triſticia grauitaſq̧ diſplicuit aliena ſp ab hoibus paraſitis. & bñ addit ãnis: qa vt qſq̧ miſer eſt ita ſænex videtur f Quid iſtuc inq̧ or. Scire nos cõuenit cũ recto caſu pferr interrogatio nõ eẽ cõtũelioſũ vt ſi dicas qs hic hõ eſt. Si aũt in obliq̃ cõtẽptũ ſignificat vt qd hois? qd mulieris? qd ornatus? g Quod habui pdidi Nõ dixi id qd' erat comedi aut conſumpſi. h Hem q̃ redactus ſũ. Vel habitũ ſuũ vel corpus oñdens hoc dicit. nec gecq̧

GNATO paraſitus. PARMENO ſeruus.
admirantis exclamatio cũ paraſiti geſticulatione
alteri vn⁹ q̃tũ .i.pferend⁹ ẽ
d Ii immortales homini homo quid prœſtat.
.i.iprudenti .i.prudens q̃tũ .i.differt hec ſnia certe
ſtulto intelligens quid intereſt? hoc adeo ex
.i.ob hãc cauſam .i.ſubit animũ meũ .i.ſũ allocut⁹ nedũ vidi
hac re venit in mentẽ mihi / cõueni hodie adueniens quẽ=
a .i.ex eodẽ loco oriundũ .i.ſtat⁹ mei .i.pauperẽ .i.auarũ b .i.ſiliter vt ego
dam mei loci hinc atq̧ ordinis / hoiem haud impurũ. iti=
c .i.a pře relicta .i.ſuauibꝫ eſcis cõpulis cõſũpſerat .i.aſpicio d horridũ ſordidum
dem patria qui obligurierat bona: video ſentũ / ſqualidũ
.i.aio meſtũ .i.vilibꝫ idumentis c .i.ſenio inculcatũ e ixi f .i.q̃lis ornat⁹
ægrum / pannis anniſq̧ obſitũ. Quid iſtuc inq̧ ornati eſt
reſpondit alter .i.iops .ſ.a pře meo .i.conſumpſi g dolẽtis .i.in quem ſtatum h .i.deuenẽ
quoniam miſer quod habui perdidi. Hem quo redactus
cogniti .i.qui prius erãt familiares cũ diues eſſem gnato
ſum? oẽs noti me / atq̧ amici deſerunt. hic ego illũ contẽ=

pſi præ me. quid homo inq; ignauiſſime? itan paraſti te:
vt ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi? ſimul conſiliũ cum re
amiſiſti? viden me ex eodẽ ortũ loco? qui color/ nitor / ve
ſtitus / quæ habitudo eſt corpis? oĩa habeo: neq; quicq̃ ha
beo. Nihil cum eſt nihil deſit tamen. at ego inſœlix neq;
ridiculus eſſe / neq; plagas pati poſſũ. Quid tu his rebus
credis fieri? tota erras via. Olim iſti fui generi quondam
quæſtus apud ſæculũ prius. hoc nouum eſt aucupiũ. ego
adeo hanc primus inueni viam. Eſt genus hoĩm qui eſſe
primos ſe omniũ rerum volunt: nec ſunt. hos conſector/
hiſce ego non paro me vt rideant: ſed his vltro arrideo &
eorũ ingenia admiror ſimul. quicq̃d dicunt: laudo id rur
ſum ſi negant laudo id quoq;. neget quis: nego. ait: aio.
Poſtremo iperaui egomet mihi oĩa aſſentari. is quæſtus
nunc eſt multo vberrimus. PAR. ſcitũ hercle hominem.
hic homĩes prorſũ ex ſtultis inſanos facit. GNA. Dũ hæc
loquimur interea loci ad / macellum vbi aduenimus: con
currũt læti mihi obuiam cupedinarij oẽs / cetarij lanij / co
q / fartores / piſcatores / aucupes / qbus & re ſalua & pdita
pfuerã: & pſũ ſæpe: ſalutãt: ad cænã vocãt. aduẽtũ gratu
lantur. Ille vbi miſer famelicus videt me eſſe in tãto hono

hic niſi media conſuetudine collatum eſt. i Conſiliũ cũ re amiſiſti. Hec interrogatio in crepãtis eſt: nec deſiderat rñſionẽ. nã cõſiliũ i bonis ani. res in pñte fortũe. k Qui color. Hoc cõtra illud qđ ait video ſentũ &c. color ad ſentũ nitor ad ſqualidũ. veſtitus ad pãniſq; obſitũ. hitudo corpis ad ægrũ. oĩa hẽo: ad qđ habui pdidi: nec qcq; hẽo ad mei loci atq; ordis hoĩe. l Quæ hitudo corpis. Plautus in Epidico Corpulentior hercule atq; habitior. m Oĩa hẽo. Ad induſtriã retulit: neq; qcq; hẽo ad fortune culpã & itẽ denuo fortune crimẽ. n Nihil cũ eſt. Ad ſuã laudẽ nihil deſit: alterũ horum neutrũ: & põt accidere vtrũq; nulli. o At ego neq;. Vehemẽter iuectus ẽ in tpa & mores po eta ſub hac pſona in q̃ hoĩem ita iducit penitere pbitatis ſuæ: vt ſe infœlicẽ nõ honeſtũ dicat. Et nõ volo ſed poſſum dicit. p Tota erras via. Methaphora ẽ a demãtibus tracta. r Hoc nouũ ẽ aucupiũ. Vide qđ interſit cũ de illo queſtus hoc de aucupio illud de ſapiẽtibus: hoc de ſtultis. s Aucupiũ. Proprie ẽ ars auiũ capiẽdarũ: nã aucupari ſignificat arte quadã aues iquirere. inde trãfferẽ ad alia: vt aucupari laudem aucupari glãm. t Eſt genus hoim. Quia multi ſũt hmõi. nõ dixit hoĩes ſed ẽ genꝰ hoim. v Hiſce ego nõ paro me vt ri. Quia ille dixerat neq; ridiculu. x Sed is vltro arrideo. Quid ẽ is arrideo: aut veluti pareo. i. exeq̃r venio aut veluti dictis delector atq; arrideo nõ ſicut i paſitis fieri ſolet vt is arrideã a regibus: q̃ potius ipi dictis factiſq; arrideant alienis hoc eſſe intelligendũ etiã res ipa iudicat ecõtrario. y Vltro .i. verſa vice an prior: an etiã inſup hoc vltro. z Quicq̃d dicũt. Nõ qđ dicũt ſed qcqd dicunt. i. bñ vel male: ne vel ſi interduſa fuiſſet aſſẽtatio nõ ſe ipediũt qđ cõtrariũ laudauerit. a Id rurſũ ſi negãt. Id quoq; pclare Tere. qđ a Satyrico de aliis diceret: id hic de ſe dicentẽ inducit Facecius mlto q̃ ſi alter feciſſet. etiã mores tpm iã tũ vitiatorũ ſp ad aſſentationẽ qđ fere in pleris fabulis mõſtrat vt obſequiũ. b Is quæſtus. Vide queadmodũ illiberalẽ vitã honeſtiori nomie noiauit aucupiũ. poſt etiã quæſtũ noiauerit hic inducẽs. c Scitũ her. Mire Teren. lõge velut nũc pmeno pcul audiẽs. d Interea loci. Parteſ oronis cõiũctæ cũ vna fecerint mutãt accentũ. e Macellũ. Macellus & cupes vt Feſtus & Do. referũt ex ſnia Varronis duo fuerũt romani quorũ ob latrociniũ vel vt alii volũt ob pditionẽ patriæ dãnatorũ ædes dirute atq; ſolo æqte ſũt. in areis aũt vbi ædes fuerant vendi cœperũt obſonia. i. ea q̃ addanẽ pani & vino. ac ppterea locus ille vocatus eſt macellũ vl' forũ cupedinis vt Feſtus inqt. Antiq etiã cupedia in neutro plurali vel cupedias in fœminino noiabant lauciores cibos. Ait em̃ Le. li. vi. Cõiectabamꝰ inqt ad cænulã nõ cspedias ciborũ ſed argucias quæſtionũ. f Cõcurrũt. Et multos & ppe ros vno verbo oñdit: & ex diuerſo ad ſe feſtinãtes. g Cupedinarii. Qui eſculenta & poculenta vendũt a rebus cupidinis ab alimẽto cupedinarii appellanẽ. nõ incõgruẽ: etiã q̃ſi cupiẽtes denariũ: & tũc dñr cupedinarii. vel vt Serui. dicit Cupedinarios vocãt voluptatis & cupiditatis miniſtros. h Cetarii. Ipſe ſubiecit qui accipiendi ſunt cupedinarii. i Lanii. Lanii qui laniunt pecora. vnde & laniſtæ dicti q̃ laniandis pſũt gladiatoribus. ſic & macellũ a mactãdis pecoribus dictũ & horũ officina dicit laniena. k Re ſalua &c. i. cũ de meo impẽderẽ ita debet cõſtrui. & pſũ ſcilicet adhuc re pdita. i. cũ de alieno mantinor. i. furor. l Sæpe. Expletiue ſignificatõis dicit Donatus eẽ. ſi ad verbũ vt ẽ maneret priuſq; poſteriuſue verbũ determiaret redderet ſniam ſatis cõgruã. m Aduentũ. Aduẽtus pprie expectatorũ neceſſariorũq; dr̃. n Ille vbi. m. f. hic oñdit q̃ res coegerit ad diſcendũ & ſimul vide ſm vulgi opionẽ loq paſitũ miſerũ & famelicũ hoĩem honeſtis moribus pditũ. o Videt me. Vide vt ſententioſe demõſtrat: malos ex bõis cõtagiõe fieri exẽplis in pũũ pualẽtibus. p Famelicus a fame & ædẽdo dictũ q̃ſi famedicꝰ

q Homo Mire addidit aut ſuꝑuacuum eſt:
r Vt ſibi diſcere liceat. quaſi diſciplinā aut artem tantū auctoritatis crimin ū fœlicitas ſūpſit.
s De me Magis veteres ſic dicebāt ꝙ a me.
t Sectari iuſſi Proprie. nam & ſectæ philoſophorum ab eo dictæ ſunt.
v Viden ocium & cibus quid facit Rurſus Parmeno & facetias dicit & diſtinguit longiloquium paraſiti neq; tum ab eo ſentitur.
x Deducere Proprie. nam ducitur quis ad ſupplicium. deducitur in leticiam.
y Salua res eſt. quia & ante oſtium non interius & triſtem: nec valet ad leticiā ꝙ parmeno eſt ſed hoc riualis ſeruus. z Nebulonem. Nebulo vel fur eſt. quia vel nebulas obiiciat & tenebras ſequatur: vel mollem vt nebulam: vel inanem & vanum vt nebula eſt. a Iſte hoc munere &c. Non immerito Gnatonē deridet parmeno qui penitus nouit meretricis conſiliū.
b Plurima ſalute. Hęc tota locutio paraſiticę elegantiæ & ſimul ironiæ plena eſt: nā & plurimam dicit ei ſalutem quā nec exiguam quidā velit continere c Summū dicit qui nec leuis amicus ſit ſibi. & ꝙ venuſte ꝙ ſummū, amicū non reſalutet parmeno. d Quid agitur. Pro blandimento non pro interrogatione nunc pōitur vt noſter quid ſit. e Statur Venuſte & facete. nam ſtat cum ingredi non licet.
f At nunquid aliud. Cum iurgio hic de illo reſpondit: & ideo repetit dictum.
g Qnid tum Interrogat interrogantem ne ipſe reſpondeat.
h Nihil eqdē Dicēs. Nihil mutauit vultum parmeno in leticiam. ideo illi facete Gnato agenti hoc ipſum ne ſis dixit vt prabaret triſtē fuiſſe.
i Mancipium Apoſiopeſis: dicit puellam aut virginem. & bene mancipium dicitur quando ita manibus ducitur. & volo ꝙ mancipiū veha quæ manibus trahitur vocetur cui quiuis qui trahit poteſt quando libet in ſidere ita &c.
k. Non malum Initnica laudatio eſt certe.
l Vro hominem Sibi hoc geſtu & vultu paraſitico dicit & pro eo ꝙ eſt dolere cogo.
m vt falſus animi es Similiter & parmeno ſecum geſtu ſeruiliter: & animi pro animo. & ideo falſus ē animi quod putat huiuſmodi munere capi poſſe thaidem.
n ꝙ hoc munus gratum Mire inſultat Gnato. ꝗto enim munus gratum fuerit tanto erit riualis excluſior.
o Heus omniū reꝝ viciſſitudo eſt vide locū in quo erumpere dolor Parmenonis potuit niſi conimiſſa ſeruaret vt celaret thaidis conſilium.
p Detineo te fortaſſe tu vult exprimere cōfeſſionem cur ad thaidem venerit ſed ītrare nō ꝑoſſit ſimulat eum detineri cum ipſe plus ſibi impedimento ſit dat ei abeundi veniam.
q Paululū da mihi opere hoc quaſi ſupplicātis vultu ad irriſionē dicitur & proprie ſic dicit adiuua me.
r Age modo nunc hæ tibi patent fores. ex eo ꝗtū licere oportuit oſtendit ꝙ miſere nihil illi liceat parmenoni. s quia iſtam ducis. hoc quaſi ad Gnatonem ſed lente: ac ſub līgua murmurat t Nū quenꝗ &c qa ipē ītrai e nō pōt
v Sine biduū hoc ꝑtereat. & hoc lentius. nā ſi aliter pronunciaueris ſecreta produntur.
x Fortunatus vt ipſe videris tibi.
y Ne tu iſta faxo calcibus. Mira eloquentia in qua vtraq; hypbobe expſſiſſima eſt: nā neq; vno digitulo minus aliquid dici poteſt, neq; cal

qꝛ ad cenā vocāt .i. alimoniam tūc .ſ. ille miſer vehemēter ꝛ ꝑ ſe
leni via ꝫ rōne q cra rogare
re: & tam facile victū quærere / ibi homo cœpit me obſe-
.ſ. artē paſitandi ē ſectatorē ꝑcept n. poteſt
r s t illuꝫ
crare: vt ſibi liceret diſcere id de me. Sectari iuſſi ſi potis eſt
veluti .i. ſecte .ſ. philo vt pytagorica pla
ſophis tonica
tanꝗ philoſophoꝝ habent diſciplinæ ex ipſis vocabula /
ſimiliter a gnatone .i. vides ne .i. ſecuritas hoc
v ē curaꝝ vacuitas
paraſiti itidē vt gnatōici vocent. PAR. Viden ociū / & ci
nimis cūctoꝛ puellam
ꝛ tardo
bus qd facit alienus. GNA. ſed ego ceſſo ad thaidē hanc
ꝗpoſitus magis operat ꝙ appoſitiue dicitur
x munus capere thaidis
deducere & rogare ad cænā vt veniat. Sed ꝑmenonē ante
emuli militis pueri taliter certe
dictū z
oſtiū thaidis triſtē video / riualis ſeruū ſalua res eſt. nimi-
qꝛ video triſtē .i. ceſſant ꝛ remiſſi ſūt ꝛ pigri qꝛ pigrū frigus dꝛ decipe vbis l' deridere
ex coniectis .i. furē z .i. conſtitui apud me
rū hoīes frigent. nebulonē hunc certū eſt eludere. PAR.
ꝑ is .ſ. gnato illi⁹ pu
a elle b
Iſce hoc munere arbitrat ſuā thaidem eſſe. GNA. Pluria
.ſ. amicū ſiue hoc eclipſis .i. fit a te
c d
ſalute ꝑmenonē ſuū ſummū imꝑtit gnato. qd agit. PAr.
.ſ. a me .ſ. a te ſtari .ſ. videre
e
Stat. GNA. video: nū quidnā hic qd' nolis vides? PAR.
.ſ. video quā .ſ. vides qd nolis .i. qd tūc cēſi aliud videres
nouum videre videre f g qd noli vl' qd deīde vis dicere
te. GNA. credo. at nunqd aliud? PAR. qd tū. GNA. qa
non .ſ. ſū triſtis .ſ. triſtis q res .i. qd tuj d
h hoc mācipio
triſtis es. PAR. nihil eqdē. GNA. ne ſis. Sed qui videt ti
ſerua puella nō inuenuſtū icendo vel dolore
i nec deforme k l ango
bi hoc mancipiū? PAR. nō malū hercle. Gna. Vro homi
antiphraſis ꝗtū accepiū
m .i. ꝗtū erat ꝛ decept⁹ eſt n
nē. PAR. Vt falſus anī es? Gna. ꝙ hoc munus gratū thai
.i. putas ex domo heꝛ ꝛ me
thaidis
di arbitrare eſſe. PAr. Hoc nūc dices eiectos hinc nos? om
o .i. cōmutatio vel al amatoris itegros ſine vlla ī
terna mutatio ſeruū termiſſione
niū reꝝ: heus viciſſitudo eſt. Gna. Sex ego te totos parme
.i. q aguuf hoc rpe efficiā huc ꝛ illuc qd .i. freqnter
eſt laboris curreus
no hos menſes quietū reddā: ne ſurſum deorſum curſites
neq; nocte in ſom ymo vt dormias .i. te beatū facio .i. beatū facj admē
num ducas qd eſt extrij rātis
neue ad lucē vſq; vigiles. ecquid beo te. PAR. Men? Pa-
.ſ. beare hoc ē eunuchos .ſ. illud .i. impedio remo
roꝛ p
pe. Gna. ſic ſoleo amicos. PAR. Laudo. Gna. Detineo te
.i. in aliū locū .i. in nullū locū
erā ꝑfecturus deinde
fortaſſe / tu ꝑfecturus alio fueras? PAR. nuſꝗ. Gna. Tū
q .i. parum adiuua me .i. introducar thaidem
tu igit paululū da mihi opæ. fac vt admittar ad illā. PAR
hoꝛ ꝑātis .i. nūc .i. apte ſunt puellā nunqd
r s t
age modo. nūc tibi hæ patent fores. qa iſtā ducis. Gna. nū
aliquē ex domo .ſ. a te t ꝑmitte .i. duoꝝ dieꝝ ſpaciū
quenꝗ euocare hinc vis foras? PAR. Sine biduū hoc pre
.i. traducat .i. facillime cui oīa ꝓſpe ſuccedūt
tereat / q mihi nūc vno digitulo fores aperis fortunatus ne

foras. .i.faciā .i.pedibus .i.pulſabis inceſſum
tu iſtas: faxo: calcibus ſæpe inſultabis fruſtra. GNA. etiā
q.d. nō admittens intro attentē mouēs .ſ.a phe. ſpeculator
3 .i.nūqd a b phibitor
nūc hic ſtas pmeno? eho nūnā hic relictus cuſtos? neqs for
.i.amantiū miniſterq̄ c thraſone thaidē ironice q̄ſi inepte
nūcia mutua deferc .i.ſecreto d
te iternūcius clā a milite ad iſtā curſitet. Par. Facete dictū.
mi r ē ea facete dicta q̄ h3 aures dinoſcēdi fa .i.heri ſc3 chereā fratrē .ſ.natu
e ſed cetū ab infaceto ironicos f
mira vero militi q̄ placeat. Sed video herilē filiū minorē
.i.neſcio q̄d id ē illo loco diſceſſerit pirei aduerſus pdonū
g cur h i
huc aduenire: miror qd ex pireo abierit, nā ibi cuſtoſ publi
ex publico 7 abigua diſcretōe poſitū ē .ſ.parat circūluſtrādo oculis
.i.icōſiderate ſine cā feſtinus omnia molitur
ce ē nūc. nō temere ē et, pperās vēit. neſcio qd circūſpectat.

cibus ſc. & inſultabis: aut āplius aut ingentius. z Nūnā Nā abūdat vt qdnā a relict⁹ cuſtos. Bñ relictus ab excluſo. b Neqs for te iternūcius. His verbis dat intelligi paſitū e domo meretricia egredi / proprie internūcius. c Clā a milite Hoc facete q̄ſi ipe ſibi thaidem totā vēdicauerit qd miles facit. d Facete dictū Ironice: qa infacete. e Mira vero. m q̄. p. Mira p mir & ironia eſt. Quid mir ē ingt facete loq eū q militi placeat: pōt tñ & pluralr itelligi. f Sed video. h. f. Paraſcæne hoc e pſonæ in ſeqnte ſcænā introductio. Et dicit Terētius herilem filiū: qa nō trophiniū pprīū dicere. g Miror qd ex. p. a. Hic oñdit cā cur ignotis poſſit eē vicinis & p eunucho fingi. h Ex pyreo Pyreū ē oppidū qd erat portus athenieſiū ps em illa maritima acceſſu lieo erat clemētior i Abierit. Simbolo amico vt huc pueniret omiſſo negocio aſpectus virginis fecit.

CHEREA PARMENO

a .i.mortu⁹ ſū b puella in aliq̄ loco .ſ.ū vſq
O Ccidi. neq virgo eſt vſq: neq ego / q̄ illā e cō
.i.eā pdēdo etiā me pdidi .i.p veſtigia eā ſeqr neſcio quē interrogem ſi
c veſtigia deſine
ſpectu amiſi meo. Vbi q̄rā / vbi inueſtigē / quē pcōter q̄
q̄ iter teneā .i.dubi⁹ ſū ſūma fiducia ex .i.vbicūq ppter nimiā for
d ſpipua peccatio me glo iam
inſiſtā via: incertus ſū. Vna hæc ſpes ē. vbiubi ē: diu celari
admirātis formā terā q̄ appetere cernit nō ptē .i.aim .ſ.alios ob hac
venuſtā e aufero oblitero puella
nō pōt. O faciē pulchrā: deleo oēs de hinc ex anio mulie
tedio efficior .i.leuiū 7 vitatu faciē .i.i ſpectu adeſt repērtinū aliū
f malum filium
res. tædet quotidianū har formar PAR. Ecce aūt alterū
p indignatione iaduduſ phedriā exclamātis .ſ.ifeliceē ſc3 parrē hor adoleſcentu
7 contemptum loquebat g 7 dolentis h ſs
neſcio qd de amore loquit. O infortunatū ſænem: hic ve
che. .i.inceperit in facto in verbo diceret aliud phe.
ro eſt / q̄ ſi occeperit amare ludū / iocūq dices eſſe illū alte
in cōparatoe che. inſania i ſ.illa i. mouebit .i.vrinā k
rū: præut huius rabies quæ dabit. CHE. Vt illū dij deæq

In hac ſcena. V Nou⁹ amor Chereæ ephebi oñditur & conſiliū potiendæ virginis demōſtrat tāta virtute poetæ comici vt hoc cōmentū nō q̄ſitū eē ſed occurriſſe ſua ſponte videat.
Occidi Nō habuit qd dicere deberet aliud pperās & circūſpiciens niſi occidi produc mediam ſillabā verbi huius & cōtrariū ſignificat.
b Neq virgo eſt vſq neq ego. Amatorie dū illā nō inuenit: & ſe pdidit. c Vbi q̄ram Circūſpectātis ē & interrogat pluries: nā vbi nec veſtigia repiunt ſupeſt interrogatio. d qua inſiſtam via. Et quā inſiſtā viā legit. Sic nec q interrogetur apparet. e Deleo dehinc oēs. Mō argumentū eſt vt oſtēderet hūc grandē: iā ephebū etiā amoris exptem nō fuiſſe. f Ecce aūt alter. Sic dicimus cū propter alterū de altero venit in mentē. g O infortunatū ſænem. hoc dicto pręſtruxit ad exitū fabulæ Caſtrophē Nā pturbatus ad thaidē ingredit: hic ſænex per fallaciā Pythie. & iudiciū parmenonis atq ita firmabunt nuptiæ virginis quā ducet Cherea.
h hic vero ē. Sænex an cherea. ſed ſænex potius ſic dicit Donatus cōtrariū Guido. hic. i. Cherea propter relatiuū ſequens qui cuius antecedēs eſt hic. i quæ dabit. q̄ſi de re violenta. & hic expte characteris iſtius qd eſt pſonæ Chereæ quē moribus cōuicit ſeruus ardētiore in amore fieri poſſe

.i.deſtruāt .i.detinuit me .ſ.vū pdāe
le ſenex l valde
ſeniū oēs pdāt qui me hodie remoratus ē:neq; adeo qui
ceſſauerim ſed deinde .i.ꝑuipenderim .i.ecce hic
virginē
reſtiterim:tū aūt ꝗ nō illū floccifeceri. Sed eccū parmeno-
.i.ſalu⁹ ſis ꝓuerbiale in .i.vultu meſtu .i.letus n
hoies triſtē cur nō m .i.venis
nem. ſalue. PAR. Quid tu es triſtis? qd ne es alacris? vñ
.i.venis adeo tot⁹ ſū amore corrup
o tus .i.verſus quā ꝑtes
is? CHE. Ego neſcio hercle/ neq; vñ eam/ neq; quorſum
.i.adeo omī .i.inſanus ſum .i.quō vel cur ita es oblitus
tui
eā: ita prorſus ſum oblitus mei. PAR. Qui quæſo? CHE
amore ſū capt⁹ indignātis .i.cōtū fidelis ſis ꝓmiſſis q̄lis
q ſtādo cōtrā prātē ⁊ virtutē hēas
Amo. PAR. Hē. CHE. Nūc parmeno te oñdes/ qui vir
r .i.ſponte tua ꝓmiſiſſe s .i.excogita elige
ſies. ſcis tute mihi ſæpe pollicitū eſſe? chęrea aliqd inueni
tantūmō .i.tibi ſit cordi quā amabis .i.cōtū tibi vtil' ero .ſ.ego pmeno
mō quod ames. in ea re vtilitatē ego faciā/ vt cognoſcas
x .i.qū quā camerulā .i.qcqd eſculentū pr hēbat .coadunabā .i.ſecreto
meā: cū in cellulā ad te patris penū oēm cōgerebā clancu-
.i.qſi dubitas de ꝓmiſſis vel .i.inueni qđ amem effice
z iactas te multa largitū
lum. PAR. age inepte. CHE. Hoc hercle factū eſt: fac ſis
.i.ſi vis .ſ.tua .ſ.factis ⁊ vt vtili certe in qua
tatē cognoſcā tuā a
nūc promiſſa ipſa appareāt. ſiue adeo digna res eſt. vbi tu
.i.labores ꝑicliteris hoc eſt de tuis .ſ.illa .i.nr̄e pſie
viribꝰ copias ꝑiculū non
neruos intēdas tuos. haud ſimilis virgo ē virginū noſtra-
.ſ.vgies nr̄as .i.laborāt .i.hr̄e hūeros demiſſos .i.caſtigato tenui repreſſo
dāt opam ⁊ nō extātes ale i modū c
rū qs matres ſtudēt demiſſis humeris eē vincto pectore/
.i.vegetior aptior vel pugne dicūt matres
alīqto corpulentior aptaz vel homines
vt graciles ſient: ſi qua ē habitior paulo pugilē eē aiūt. de
diminuūt ⁊ cōtuis plena magna pinguis exhibent
detrā ipōnūt e pficiunt f
ducūt cibū/ tāetſi bona ē natura reddūt tali curatura/ iun
tenues ⁊ p ironiā g .i.qlis ē iſta quā tu amas
pallidas .i.eo pacto nō beneficio nature h i
ceas. itaq; ergo amant. PAR. qd tua iſtæc? CHE. noua fi
.i.inaudita inuſitata for admirātꝭ ve .i.naturalis nō ex firmū plenū non
ma venuſta .i.faciei k nuſtatē vgis fuco vel de fuco flaccidū
gura oris. PAR. Pape. CHE. color verus/ corpus ſolidū:
.i.humoris nō corru .ſ.ſunt illi virgini
pti q̄ aialis corp⁹ alit m
& ſucci plenū. PAR. Anni quot? CHE. Sexdeci. PAR.
.ſ.iuuētutꝭ violentia qz qz cuſtodit p ꝓces qz ꝓciū
ē in ea etate n virgo eſt nō habet
Flos ipſe. CHE. hanc tu mihi vel vi/ vel clam/ vel ꝑcario
labora q.d.nō curo q̄ voto vtar meo vtꝫ ſeruus vel filius
o via tradatur
fac tradas mea nihil refert: dū potiar mō. PAR. qd virgo
.i.cui⁹ cōditiōis .ſ.cuia ſit p .i.ſcio
cuia eſt? CHE. neſcio hercle. PAR. Vñ eſt? CHE. tantū-
moraſ .ſ.ſcio ſez vbi habitet .i.eam
dē. PAR. Vbi habitat? CHE. ne id qdē. PAR. vbi vidiſti
q̄ pacto q̄ mō ꝓpter r .i.accedēs
CHE. in via. PAR. q̄ rōne amiſti? CHE. id eqdē adue-

ſimul ac cœperit. Itē hic oſtendit iā pridē motū in res venereas Chęreā: & magna poetæ cura eſt ne incredibile videat adoleſcētulū q. p eunucho deduci potuerit tā expedite virginē viciaſſe: q̄ circa artifex ſūmus qd' ætate nō pōt naturæ attribuit Chęreæ vt callidior ingenio & añ ānos amator nō libidinē in ſeſe ſed quandā rabiē deſignauerit in venereos appetitus. k Vt illū. d. d. o. p. ſ. Plus dixit ſeniū cꝫ ſenē. nec mireris poſt ſeniū q additū. iō qa declinationē ad itellectū retulit. Et ſenex ad ætatē: & ſeniū ad cōuiciū l Remoratus ē. Remoror remoraris ſignificat detineo. diciťq; a remora. re. piſciculo echeneidē nomie naues remorantē. m Alacris Lr̄a. l. p d poſita. Alacris eſt mutatio quedā vult⁹ geſcientis in ſpē n Vñ is. Auctores eo ꝑuenio et venio pro eo vtunť. o Quorſū eā? Bene. qa ꝓxime dixerat vbi q̄rā vbi inueſtigē &c.
p Prorſus. Eſt porro verſū. i. añ verſū. hic & proſa ōro quā nō inflexit cātilena. q Hē. Si cū h pmeno. Si leniter Chęrea Oñdes q vir ſies. vir nō mō ad ſexū vł' ad ætatē diciť ſed ad laudē. r Sæpe pollicitū Neceſſe eſt eū pſtare q promiſit magis neceſſarius q ſæpe ꝓmiſit.
s Chęrea aliqd i. Induxit mimeſin grāmaticæ more ſuo: nō cōtētus dicere cꝫ pollicitus ſit tātū ſed quō etiā & qbus verbis. t Inueni mō Quaſi hęc mora ſit ꝓmiſſis cōplendis. v Vtilitatē e. i. e. r. f. vt cognoſcas An poſſit qui poſſe ſe affirmauit. plus ē ꝓbaſſe qd' pmiſerit cꝫ oñdere qd poſſit. x Cū in cellulā ad te Sic dicit anus quæ & accepit bñficiū. y Penum oēm: Ipm totū penū nō ex eo aliqd Hypbolicos: & hoc penus veteres dixerūt ergo & omnē & oē legiť. z Age inepte. Age vel hortantis eſt: vel verbū. i. effice. ergo vt tu aliqd inueńias & huic cōuenit rńſio ſeqns a Siue adeo digna res eſt. Alii applicāt illa verba pmenoni et ſupabūdare ſiue: & eēt cōiūctio expletiua. Sed melius vt dicit Donat⁹ totū applicať pſonæ chęreæ. b Quas matres ſtudēt. Hoc verbo ſtudent oñdit cultū induſtriæ nō pulchritudīe naturalē. Antiq em̄ græci etiā virginibus ſuis ꝓbebāt paleſtrā ad cōponēda corpa. c Demiſſis humeris &c. Nō accipiendū eſt q̄ſi hoc dicat: ad hoc illas ſtudēt mr̄es demiſſis hūeris eē & vincto pectore vt graciles ſient q̄ſi hæc duo propter vnū illud fiāt: ſed varie tria dixit. d habitior. Vt nanq; hūeris de more habilē ſuſpēderat arcū
e Deducūt cibū Mire vitupauit formā quā accurauit fames & ꝓprie deducūt. f Tali curatura Cura mētis: curatio medicine. curatura diligentiæ eſt. g Itaq; ergo amātur. Itaq; iquit nemo illas amat ironia ē amanť: vt eo magis hæc amāda ſit: q̄ naturæ bñficio nō factis cōptib⁹: aut induſtria facta ē pulchra: itaq; vt amētur nō naturæ merito ſed induſtria. h Quid tua iſtæc. Recte: Sic em̄ ipē dicet videlicet. at nihil ad noſtrā hanc. i Noua figura o: Laudis genus eſt. Noua qa dixerat tedet q̄tidianarum harū formarū. k Pape interiectio ē: mira ſubito accipiētis. l Succi plenū Quia nemo deduxit cibum. & ſuccus ꝓprie q̄ſi ſugus quē ſibi ex alimētis mēbra ſugūt vt ſe repleāt. Succus eſt hūor in corpe in q̄ abūdāt bñ valētes. & ē interior piguedo mēbrorū. m Anni ſexdeci: Exinde vide queādmodū ętatē virgis mature poeta ex occaſiōe demōſtrauerit. n Hāc tu mihi vel vi &c. Hæc tria ſūt qbus nō rite res agiť ſine ꝑcii mentione qa virgo nō meretrix: vel qa nulla ephebo ſpes ē fallēdi ſenis: Itē ſm ius locutus eſt. nā his tribus mala fide aliqd poſſideť. o Mea nihil refert. d. p. Nō hoc pſonæ attribuendū ē ſed effectui. Nō em̄ qa chęrea ē: ſed qa amator de ſe cupit facere queādmodū potiať. p Neſcio. Tantūdē. Ne id qdē Pulchra varietas. q Qua rōne amiſti Figura ſyncope ꝑ amiſiſti. Et hæc ſeqns eſt rō q̄re amiſit: niſi remāſiſſet chęrea & cōſecutus virginē fuiſſet aut vidiſſet q̄ deducta fuiſſet priuſq; pmenonē cōueniret nō ita ꝓcederet fabula vt nūc ꝓcedit. irruiſſet em̄ in cognitionē meretricis iportune chęrea ne pro eunucho adduceret vlterius. r Id equidem Deeſt ob: aut propter/ vt ſit ob id. aut propter id.

.ſ.apud me vel mihi .i.indignabar q: ſic mea culpa amiſerã .i.aliquẽ hoiem q̄ me

niens mecũ ſtomachabar mõ neq̃ ego quẽq̃ hoiem ẽẽ ar

.i.pſperi ſucceſſus .i.cũ ex eis aliquid quod ledat naſcit̃ t u v

bitror cui magis bonæ fœlicitates oẽs aduerſe ſiẽt. PAr.

.ſ.qđ a te cõmiſ ſũ ẽ vel ab alio .i.ſcelus x periclitatus ſum

q̃d hoc ſceleris ẽ? CHE. Perij. PAR. q̃d factũ ẽ? CHe.

queris y .i.cognoſcis ne

rogas? patris cognatũ/atq̃ æqualem achimenidẽ noſtin?

z .i.cur non nouerim q̄diu puellã .i.efficit̃ offertur .i.i oc curſu

PAr. Quid ni? CHE. is: dum hanc ſequor: fit mihi obui

.i.intẽpeſtiue im portune factus eſt tibi obuiã ſed certe a

am. PAR. incõmode hercle. CHE. immo enimuero iſœ

factᵘ ẽ ob uiã mihi nõ minora ſed maxĩa ac noua infelicitas ſi q̃d grauiᵘ eſt dici debet ſenẽ ſiquidẽ cõſtans

liciter. nã incõmoda alia dicẽda ſunt Parmeno: illũ liquet

paratũ eſt b c

mihi deierare his menſibᵘ ſex vel ſeptẽ prorſus nõ vidiſſe

.i.ſuperioribus aut preteritis .i.quo tpe nõ .ſ.vidiſſe cũ .i.neceſſe neq̃ vtile d

pximis/niſi nunc/cũ minime vellẽ: minimeq̃ opus fuit

indignantis et animi paſſionẽ oſtendens hoc eſt deforme ad modũ et vetr portẽtũ et feudũ mõſtrũ .i.q̃ ẽ i hac re opinio .i.ad modũ ſile ẽ mõſtri

eho nonne hoc monſtri ſimile eſt? q̃d ais? PAR. maxime

.i.illico e .i.acceſſit ſ.curriculo q̄rũ .ſ.erat valde

CHE. cõtinuo accurrit ad me q̄ longe quidẽ incuruus/

titubans pre ſenio f depreſſis ac pendẽtibus gemebundus p pter cõtinuatã tuſſim vocantis et cherea pcedens trãſ g dixit heus

tremulᵘ labijs demiſſis/gemens. heus/heus tibi dico che

dixit .i.conſtiti fixi gradũ retinui pedem h .i.ſcis ne .ſ.facere i

rea/inquit. Reſtiti. Scin quid ego te volebã? dic. cras ẽ mi

ſubdit cherea. .i.deinde vis dicere k dixit ſenex

hi iudiciũ. q̃d tũ? vt diligenter nũcies patri/aduocatᵘ ma

.i.q̄diu trãſijt .i.in tet l

ne mihi eſſe vt meminerit. Dũ hæc loquit̃: abijt hora. Ro

roga m .i.vtrum .ſ.aliquid aliud nihil aliud volo et moraliter .i.diſcedo in hanc partẽ i qua meretrix habitabit

go nunquid velit? recte inq̃t/abeo. cũ huc reſpicio ad vir

n .i.dum id agebatur .i.opportune o .i.diuertat

ginẽ illa ſe ſe interea cõmodũ huc aduerterat in hanc no

q: vicina erat illis thais ad quã deducitur .i.paulo ante

ſtrã plateã. PAR. mirũ ni hãc dicit/mõ huic quæ data eſt

et enim iam ingreſſa fuerat .i.hic non erat puella p

dono. CHE. huc cũ aduenio/nulla erat. PAR. Comites

libenter gnato q

ſecuti .ſ. ſũt virginẽ. CHE. Verũ paraſitᵘ cũ ancilla. PAR.

.ſ.quã queris .i.ceſſa r .i.finitũ eſt vel tranſactum .i.non intendis ad id q dico nugatorias et vanas .i.iocorũ

Ipa ẽ. ſ. deſine iã cõclamatũ ẽ. CHE. alias res agis. PAR.

.i.ad id qđ dicis ago i.cognoſcis ne puella

iſtud ago equidẽ. CHE. noſtin quæ ſit: dic mihi/aut vidi

s Mecũ ſtomachabar. Mecũ q̃a acriorẽ dolorẽ ſuſtinet q̄ ſibi ipi iraſci cogit̃. t Cui magis bone. Magne noue/dixit aũt magnas fœlicitates ſibi aduerſari eo q̄ virginẽ tãte pulcritudinis ex oculᵗ amiſerit. Nã vidiſſe eã tãte fœlicitatis indicat. Sed amiſiſſe aduerſe infœlecitatis. Et bone dixit vel magne vel nimiæ intelligunt̃ vel epitheton eſt ppriũ & ppetuũ fœlicitatũ.

u Fœlicitates oẽs aduerſe ſunt. Fœlicitas aduerſa eſt cũ ex pſperitate quod ledat naſcit̃.

v Bone fœlicitates. Emphaſis eſt eo q̄ fœlicitates pluraliter poſuit. Epitheta aũt tribus de cauſis noibus addunt̃. Diſcrettionis vt phrygie molimur montibus. inde pprietatis vt terribili impetũ fera dentibus atris Ornatus vt alma venus. x Quid hoc ſceleris eſt. Propter hoc quod patior inq̃t nunc eñ ſcelus dixit a ſene cõmiſſum & ex illo intellectu apparet hec dixiſſe Cherẽ. y Archimenidẽ noſtin. Hoc ſic pnunciandũ ẽ vt apparet ex ipo noie ſtatim odioſum. neſcio quẽ occurriſſe ac permoleſtum.

z Quid ni? Correptio eſt ab ſe manifeſta inquirentis eſt eñ ſenſus q̃d mihi aut cur nõ nouerim. Veteres ni p ne ponebant & ne pro nõ.

a Immo vero infœliciter. Bene hoc interponit quod incredibile eſt tardiorẽ amorẽ finiſſe in inceſſu virginis. b Deierare. i. valde iurare Vt demiror. ſi de pductã legeris. Si de correptã deos iurare itelligit̃. c Sex vᵗ ſeptẽ pror. non vi. pximis. Proxima eñ nobis aut p̄terita aut futura ſunt. Nam pñtia ea ſunt in q̄bus ſumus nunc. d Minimeq̃ opus fuit. Sepe eñ volumus tñ nõ eſt opus. e Cõtinuo accurrit. vt oia oñdat in cõtrariũ ſibi eſſe curſum attribuit ſeni. f Labijs demiſſis. Labra ſunt ſupiora labia inferiora labre aſinorũ pprie dicunt̃ Recte dicis deformitatẽ deſcribit ſenis q̄ p̄ter etatẽ poſt pulchrã virginẽ fœdior videbat̃. Et quã importune oia poſuerit videlicet p puella ſenex occurrit p virgine incuruus tremulus p pulchra labiis demiſſis. Et cũ amator ſit ianiter adoleſcẽs ipe iudiciũ loquit̃ dũ feſtinandũ ſit remoratur.

g Heus heus tibi dico Che. inq̃t. Chereã diſſimulantẽ p̄terire inquit. aliter inquit pnunciandũ eſt hoc eſt concitate. Nã ſenis verba aliter pferenda ſunt. h Scin quid ego volebã? Hic oñdit̃ odioſa tarditas ſenis apud feſtinantẽ Cheream. Nã nõ dicit quid ſe pmittit dicturum.

i Cras ẽ mihi iudiciũ. Huic more etiã illud additũ quod cũ debeat dicere quod velit prius dic̃ quod nõ eſt neceſſariũ quare velit eſſe.

k Vt diligenter nuncies. Diligenter nihil tam abundãter nihil tam moraliter dici potuit.

l Vt meminerit. Nõ vt ſit ſed vt eſſet meminerit. Ideo plixitas dũ hoc dat tp̄s verbis q̄ nõ potuit q̄ſquis immitaret̃ exprimere. m Rogo nunq̃d velit. Hoc eſt ſignifico me abire. Nã abituri ne id dure facerent. Nũquid vis dicebãt his q̄bus cõſtitiſſent: q̃d ẽ ergo nũq̃d velit: hoc ẽ dico quod abeũtes ſolẽt. n Interea. Nunc cõiũctio accipiẽda eſt nõ vt alias pro aduerbio põit̃. o Comodũ. Tãtũ ẽ quod vel ipo eo tpe cõmodũ fuiſſet. vna lex hoc ſignificat. vt ſi dicas codẽ tpe q̄ hoc agebat̃. p Comites ſecuti ſuut. Interrogatiue q̃dẽ hoc dictũ eſt: nõ vt neſcire videat̃ id quod q̄rit ſed ad hoc q̄rere vt q̃d ſic confirmet. q Verum. Inceptiua modo particula eſt non relatiua. vt in Andria verum vidi cantharam ſuffarcinatã

r Iam conclamatum eſt. Conclamata corpora nihil reliqui iam habent ad vite officia. Conclamatum eſt. manifeſtum ſignificat. vt in conclamatis funeribus nulla dilatio eſt doloris & luctus. Vnde Lucanus ait. Corpora nõdum conclamata iacent. Aut cõclamatum ſatis deploratum ſatiſq̃ vociferatum eſt. quia dixerat, O infortunatum ſenem. Si & hic amare cœperit tanq̃ dicat iam occiſum patrem tandem ſcimus iamq̃ deflemus.

s Scio quo abducta ſit. Plus dixit ꝙ̄ interrogabaꝫ. credo tedio interrogantis. Nā properat vt dicturus eſt ad ducendū Eunuchū ad thaidē cū ancilla ethiopiſſa. Et ē ſecūda apoſiopeſis.
t Eho parmeno. Amatorie ſatis repetūtur q̄ ſemel dicta ſuffecerāt. v Huc deducta eſt. Et hoc cōfūdit ſemel cū accerua tim dicit: velut odio interrogātis ſepius & feſtinatōe ad mādata phedriæ pagēda. x Phedrie riualis. Cū pronunciatōe addēdū ꝙ magis doleat. id ē phedrie riualis. Riuales. dicunꝫ emuli de eadē muliere. quaſi in vnū amorē deriuātes. facta trāſlatione a feris beſtiis q̄ ſitiētes cū ex eodem riuulo hauſtū petūt i p̄liū inuicē veniūt. Vnde in iure riuales vel corriuales dicūtur q in eodē riuo ius hn̄t & pro eo ſepe cōtēdūt. y Duras partes fr̄is p̄dicas. Scilicet cōtra emulum & diuitem & largiſſimū. Et duras ptes methaphoricos ab actoribus ſcenicis. z Cōparet. Iā oſtēdiꝫ miles illuſtrior p̄ riualis dona ꝙ̄ p̄ ſua & ē qualitas cōpatiua a Quodnā q̄ſo hercle. Curioſitatē addidit ita. b Queſo hercule. Vide ꝙ̄ molliter & ſine intellectu ſpectatoris ad argumētū ſpectati ordinē poeta pueniat vt de eunucho facta mētiōe cōſiliū naſciꝫ ſupponēdi Che. c Eunuchū. Mire therētius prio ſimpliciter euuucho nomē poſuit huic quoqꝫ detracturus d Inhoneſtū. Fœdū vt cōtra facie honeſta. e Hominē. Opportūe dixit tāqꝫ icerti ſexus. f Senē mulierē. Nota cōi genere dixit ſenem q̄ppe q alibi ſepauerit dicēdo ſenex atqꝫ anus. Sed ſubdiſtinguēdū ē vt ſit duplex vituperatio vna ab ætate ꝙ ait ſenex. Altera a mēbroꝝ mollicie ꝙ ait mulierē. g Quatieꝫ cer. cū dono.
Mire cū dono tāqꝫ illi repulſe donū cū futurū ſit. Tū deinde non reiicieꝫ ſed quatieꝫ. vide ꝙ̄ cōtumelioſius dictū ſit q̄tieꝫ. foras vel verberibus ĩpelleꝫ foras nō expulſione ſed detruſiōe. vl̄ ſic dixit foras q̄tieꝫ vt deſit verſū. vt ſit foras verſum verberabiꝫ vt verbereꝫ & fugeꝫ foras. Nā & peruulgate cōſuetudis dictū ē feri canē foras hoc ē feriendo canē foras eiice. h Sed iſtam thai. nō ſci. &c. Mō emi pro eunucho veniet. ſi nouit aut notus eſt. Et ſi mulierē adoleſcēs ne nouit quod ip̄e m̄lto maxie neſcieꝫ. i Haud diu ē. Eſt cā an veriſil'e ſit neſcire potuiſſe vicinā. Et nota apud therētiū vicinas poni ſæpius adoleſcētibus meretrices vt hic ſit pr̄ia amoris illecebra k Eſt ne vt ferꝫ forma. Hoc propter illud quod ſupra diximus ſed nimio lepore therētiano iā illud agiꝫ. Nā hic oñdiꝫ veriſil'e eē pro eunucho creditū apud vicinā meretricē Cherēā q adeo ignotus ſit mulieri vt ne ip̄e eā nouerit. quod erat facilius & promptius. Et addiꝫ color ꝙ & illa nō diu vicina eſt & ꝙ adoleſcens primū in pireo cōmoratus eſt. l Nihil ad nr̄am hāc. Moraliter nr̄am pro noſtra.
m Alia res ē. Nō potuit melius vterqꝫ ſuam grām reſeruare. nā illa & hec amentur.
n Faciā ſedulo. Mire in promiſſis poſteriorib⁹ difficultas rei oñdiꝫ cū primū faciā dixerit o Nūqd me aliud vis. Hoc dicere abeūtes ſolent & bñ vis qa feſtinat & ſil' qa hinc naſciꝫ dolus fallende meretricis. p Vt mācipia hec &c. Vide therentiū vt nō q̄ſita eē hec fallacia. ſed ip̄a ſe obtuliſſe videaꝫ q O fortunatū iſtū &c. Quid facilius quā imitari velle qđ' laudes. Nec q̄ſquā niſi q cupit eligiꝫ pro eunucho q eunuchū putaret bt̄m. Vide quā molli deſcēſu ad hoc cōſilium peruenit. Res em̄ hoc ſuggerit potius ꝙ̄ parmeno. iō qa ſeruū hoc ſuadere Cherēe nimis temerariū fuit. q Videbit eo. Amatorie q̄ncqꝫ lineas amoris executus ē adeoqꝫ diligēter vt & iā ordinē cuſtodierit. Et mire amator nō ſemel effudit hoc bonū ſed particulatim digeſſit vt maior voluptas futura ignoſcaꝫ. r Quid ſi nunc tute for. fi. Sic videꝫ dicere parmeno pocius vt ioceꝫ quā vt fieri credat poſſe: s Capias tu illius veſtē. Nō ſemel oñdiꝫ qđ' futuꝝ ſit ſed particulatim pōt etiā quod turpe ē iam mitti ad perſuaſionē. ſemel ingeſtū reſpiciꝫ. ergo nō dixit pro eunucho ſed primo capias illius veſtem. Tunc deinde hoc ip̄m non aſpernante dño pergit ſeruus ad cetera. q̄ audaciora ſunt.

ſ. eam .i. in quē locum .i. vz
ſtin: PAR. vidi: noui: ſcio s quo abducta ſit. CHE. t Eho.
par. mi noſtin: PAR. noui. CHE. & ſcis vbi ſiet: Par.
v
huc deducta eſt ad meretricē thaidē ei dono data ē. CHE.
.ſ. hō | de tam egregio | amator thaidis | x
qs is tā potēs cū tāto munere hoc. PAR. miles thraſo phe
.i. riuulus | aſperas acerbas | y | .i. onera ſeu ptes etiam aſperam | dicas
driæ riualis. CHE. Duras ptes fr̄is prædicas. PAR. Im
ſed certe | quale mun⁹ | thaidi | .ſ. hoc donū .i. viciſſim | z | .i. emat vt ꝯpandū putet | .i. tunc
mo enim ſi ſcias qđ' donū huic dono cōtra cōparet: tū ma
.ſ. duras ptes &c. | .ſ. donū | a | b | p̄ herculem | .ſ. cōparat
gis id dicas. CHE. quodnam quæſo hercle: PAR. Eunu
ſedum d | e | .i. emit
chū. CHE. Illū obſecro inhoneſtū hoiem: quē mercat⁹ eſt
.i. annoſum | .i. effeminatū | .ſ. cōpat | f | frater | g | trudetur verberibus
heri: ſenē mulierē: PAR. iſtū ip̄m. CHE. hō quatieꝫ cer
h
te cū dono foras. Sed iſtā thaidē nō ſciui nobis vicinam.
.i. non i | .ſ. qđ eſt vicina nobis | perditus ſum | verum | thaidem
PAR. haud diu eſt CHE. Periī nunqꝫ ne etiā me illā vi
qđ poeta artificiōſe inculcat | mouēs .i. fide rattentōꝫ | .i. vtrū. k | .i. rumor eſt | .i. hꝫ pulcritudinem | .i. certe ē forosa
diſſe: ehodum dic mihi: eſt ne: vt fertur: forma. PAR. ſane
ſed ꝯpatōe | .ſ. eſt in | l | .ſ. puellam | m | .ſ. de hac & de illa .i. de lata ē dr̄itia
CHE. at nihil ad nr̄am hanc. PAR. alia res eſt. CHE. ob
.i. elabora | .i. vota mea vtar | .i. diligenter inſtanter | n
ſecro hercle parmeno fac vt potiar. PAR. Faciam ſedulo
.i. elaborabo | .i. fauebo | o
ac dabo operā adiuuabo: nunquid me aliud vis. CHE. q̄
vadis | .ſ. eo | .i. hos ſeruos quaſi manucapra | p | ſicut | .i. p̄cepit | phedria
nunc is. PAR. domū: vt mancipia hæc: ita vt iuſſit frater:
.i. felicē | q | p̄ ꝯtēptū
deducā ad thaidē. CHE. O fortunatū iſtū eunuchū: qui
.i. mittatur | thaidis | cur dicis cū ita fortunatū | .i. interrogas
quidē in hanc deꝫ domū. PAR. quid ita. CHE. rogitas.
hn̄tē ſummā formam .i. pulchritudinē | .i. puellā q̄ erit conſerua cum ipſe ſit ſeruus | q | ſimul
ſumma forma ſemp conſeruā domi videbis: colloquetur
pn̄s erit vel prope | .i. ſimul | .i. in eadē domo | .i. interdum | .i. cū ea comedet
aderit vna in vnis ædibus: cibū nōnunqꝫ capiet cū ea: iter
.i. iuxta eam | .ſ. diceres r | .i. tu ip̄e tumet | felix vt ille eunuchus | .i. effice interdum oris
dum pꝑe dormiet: PAR. quid: ſi nunc tute fortunat⁹ fias
fierem fortunatus | s | eunuchi
CHE. Quare parmeno: rn̄de. PAR. Capias tu illi⁹ veſtē.

ſ.capiã tũc ſiet pᵒ captã eunucho ad thaidem
veſtem
CHE. Veſtẽ: quid dũ poſtea. PAR. ꝓ illo te ducã. CHE.
.i.libenter hoc eunuchũ ego .i.capio .i.tunc
admitto v
audio. PAR. te illũ eſſe dicã. CHE. ĩtelligo. PAR. Tum
cũ delectatõe voluptatibus fruitur paulo añ ſimꝰ
vtens x
illis fruare cõmodis / quibus tu illũ dicebas mõ / cibũ vna
pñs ꝓpe ſis attrectes .i.colludas .i.iuxta q certe
eam
capias adſis / tangas / ludas / ꝓpe dormias: quãdoquidem
.i.ex illis mu .i.aliqua ꝯgnoſcit .i.qſqꝫ .i.ſis .i.inſuper
lieribus y z
illarꝫ neqꝫ te quiſqꝫ nouit neqꝫ ſcit / qui ſies? præterea for
pulchritudo q es ephebꝰ ſ.in te ꝙ ee eunuchũ pſuadeas
q pulcher es talis a b fingas
ma & ætas ĩpa eſt / facile vt ꝓ eunucho ꝓbes. CHE. dixti
feſtiue feſtiuiter .i.excellentius hortantis eſt
pulchre: nunqꝫ vidi melius cõſiliũ dari. Age eamus intro
.i.indue me educ d .i.cito e
veſtẽ eunuchi
nunc iã orna me / abduc q̃ntũ potes. PAR. Quid agis? io
.i.ioco dicebã nugaris verba mihi dare vis .i.dixi
ſupradicta futilibus verbis me tentas
cabar equidẽ. CHE. Garris. PAR. Perii. quid ego egi mi
.i.infelix .i.in quẽ locũ .i.ad terrã me deiceeris tã nec ꝓſequere qd incipis
f .i.ĩpellis me g ꝙ plauſtꝝ aliqd cuerſum h
ſerꝰ? q trudis? ꝑculeris iã tu me: tibi equidem dico. mane.
.i.ꝑſeueras ne .i.ꝯſtitutũ eſt apud
i in incepto me pergere k
CHE. eamꝰ. PAR. Pergin? CHE. certũ ẽ. PAR. vide: ne
ꝑiculoſum callide excogitatũ .ſ.nimis callidũ .ſ.q.d.ĩpe videro
ꝑmitte me facere
nimiũ callidũ hoc ſit mõ. CHE. Nõ ẽ ꝑfecto: ſine. PAR.
ꝓuerbiũ .i.hoc malũ recidet in me dolentis .i.flagitõe dignum
l vel vindicabitur, m
at enim iſtæc in me cudeť faba ah flagitiũ facinus. CHE.
.i.vituperatõe thaidis q̃ſi ĩ aliqᵒ
dignum n leſus ſit
An id flagitiũ eſt: ſi in domũ meretriciã deducat? & illis
tormentis adoleſcentes iuuentutem .ſ.deſpicatos. ꝯtemptã
o deſpectã
crucibus / quæ nos / noſtrãqꝫ adoleſcentiã habẽt deſpicatã
torquent in malã ꝑtẽ repen
dam vices
& quæ nos ſemꝑ oĩbꝰ cruciãt mõĩs: nũc referã grãm: atqꝫ
meretrices viciſſim .i.decipiã capiamur atqꝫ .ſ.flagitiũ ẽ .ſ.q̃ fiũt a me .i.iuſtũ ẽ
vel eodẽ mõ recipimur p retritibꝰ
eaſdẽ itidẽ fallã / vt ab illis fallimur? an potiꝰ hæc pati? equũ
.i.decipiantur a me .ſ.pati .i.ad qꝝ noticiã .i.criminẽť
fraudulentur q ꝑuenerit
eſt fieri vt a me ludanť dolis: qđ q reſciuerint nulli culpẽt
.ſ.deluſas q bñ meruerunt .i.cur tã longũ ſer .i.conſtituiſti.
ee meretrices r s monẽ producis
illud merito factũ oẽs putẽt. PAR. q̃d iſtuc? ſi certũ eſt fa
.i.facito .i.ſed vide poſtea .i.cõiicias
t reiicias
cere / facias. verꝫ ne poſt cõferas culpã in me. CHE. nõ fa
conferã culpam ornare & deducere .ſ.ꝑcis ſui
ſn te v
ciã. PAR. iubes ne? CHE. iubeo? imo cogo / atqꝫ impero
.i.nõ recuſabo facere dũ tu tñ .i.iuſſionẽ
ſis auctor facti
PAR. nunqꝫ tuã fugiã auctoritatẽ. Sequere me. CHE.
.ſ.quod agimus.
Dii bene vortant.

t Veſtẽ. Quã libenter audiat repetitõe dictorũ ꝑ iterrogatõem oñdit Cherea. v Audio intelligo. Vim mõ nõ vſitatã exprimit ſed ob cõſentientis in modicũ affectũ. x Cibum vna. Bñ ſeruus interturbauit ſupradictas amandi lineas & ordinẽ voluptatũ qppe q amare nõ nouerit. Et ſi ſatis erat ſuperior verſus tñ intentiua ſunt amatori etiã ſigillatim hec enumerata q̃ vna ſnĩa ſuperior verſus oſtenderat. y Quiſqꝫ. Quia q̃qꝫ dicere abſurdũ ẽ multis eñ exẽplis probať etiã feminino genere q̃ſqꝫ ꝓtuliſſe ita vt in numeris & generibus hec pronomina infinita ſunt. z Neqꝫ ſcit qui ſies. Hoc ẽ ꝙ ſupra poeta callide preſtruxit.
a Facile vt pro eunucho probes. Nũc fingas aut perſuadeas vt in cõſuetudine dicimus hõ ſacrilegus pro innocẽte ſe probauit. Probes vt migrantes ceruas. b Pro eunucho. Honeſte dixit. nõ in eunuchũ quod rectũ erat ſed pro eunucho ne eſſet contumelioſum in Chaream. c Orna me. Hortatiue orna dixit nõ de ſpolia aut exue me. d Abduc. Abducimur vñ volumus. ducimur q̊ volumus. e Quid ais. Callide ſeruus nõ vult ſe auctorẽ videri tãti facinoris. f Quo trudis. Comici ſemper ea oñderunt fieri ab altero verbis alterius perſone q̃ oñdiſſe ipẽ nõ poterat: vt nũc manu agere per Chereã ꝑmeno ne ipõ ducẽte cognoſcimus. Itẽ ꝑ hoc ꝓbet ſe vi cogẽdũ a dño ſeruũ quẽ cõpulit dictis g Perculeris Peruerteris ꝓuerbiũ bñ plauſtꝝ ꝑculit. h Tibi eq̃dẽ dico mane. Sigillatim: iſta pronũciãda ſunt ex q̃bus ĩtelligitur nõ ceſſare Chereã qñ adhuc ipleat & trudat. i Pergin. Quaſi vero ioco dixerit nõ ſerio. k Ne nimiũ callidũ. Periculoſum. Sed melius callidũ legiť ſeparatũ. nimium prouerbiale: quia nimis propria vox eſt m Flagitiũ. More militari dř res flagitõe hoc eſt increpatõe digna. nã flagitatio ad ſtrepitũ dicitur Vñ flãma & flagella & flagitare. i. perſonare intelligimus dici. nã hec oĩa ſine ſonitu crepituqꝫ nõ ſunt. l In me iſtæc cudeť faba. Faba cũ ſiliq̃s exuiť & intertunſa fuſtibus vt in areis more ruſticorꝝ vel terra. Vel quod q̃dẽ male coctã fabã & q̃ nõ maduiť ſed dura permanſerit ſupra caput coq̃ velut ipĩ fabe irati eius granũ ſaxo cõminuũt tũ vniuerſum malũ & oĩs dolor ad coquũ peruenit. Simile & alibi a pulmẽto prouerbium eſt. Tute hoc intriſti tibi. hoc eſt ex edendum accingere. n An id flagitium ẽ. Therentius laudat argumentum huius ſuple in quo exemplum permittitur quod promiſit parẽtibus & obſit meretricibus & ſimul deliberationibus tractãs id faciendum vt ad domũ meretriciam deducať hoc tale ẽ vt nulla lex prohibeat vt defendatur ꝙ licitum eſt.
o Habent deſpicatam. Contemptam deſpectationẽ & eſt ita parentheſis methaplaſmos. vel certe alterius verbi declinatio ab eo quod ẽ conſpicor & deſpicor. Saluſtius. Quin interea. Metellus monte digrediens cum exercitu cõſpicatu dubius quidnam inſolita facies oſtẽderet.
p An potius hec pati equum eſt fieri Illic viciſſitudo extat in pati dolos.
q Quod qui reſciuerint. Ex conſequentibus argumentum. nam illud factum vituperatio ſequitur hoc approbatio.
r Omnes putent. Bene non iudicent quia & hac ipm non ſatis prolatum eſt velle meretricẽ fallere. s Quid iſtuc. Aduerbium eſt egre concedentis. t Ne poſt conferas culpas in me. In hoc negocio non auctor vult eſſe ſed ſeruus.
v Iubeo cogo atqꝫ impero. Euidenter oſtendit plus eſſe imparare q̃ iubere.

In hac ſcena VI. Sermo ſic ꝓdit vt & poſt ſcenā inchoatus eſſe videat̃. Contiet aūt aſſentationē paſiticam & ſtulticiā glorioſi militis. a Agere. Plus ſonat infinitus modus finito ideo congrue ponit modū ꝓ mō. b Ingentes. Vide q̄tū adijciat paſitus ille vel magnas dixit: Hic rn̄det ingentes. Ille leta eſt. hic triūphat. c Id vero ſerio. Id ob id. vt amabo adiuua me. Nūc idē parelcon ꝓductōis locus eſt q̄ abs te datū ē: maioris eſt habere tantū potuiſſe amorem militis: vt meretrix minus letaret̃ ob lucrū. d Triūphat. Nūc militaribus dictis tangit militē paſitus. e Huc ꝓuiſo. Tercia perſona venit ni ſcenā ſed ſepatim loquitur & ſetum. f Sed eccū militē. Iniurioſe militē: honorifice ipō noīe dr̄: vt in ſubiectis. Audire vocē viſu ſum mō militis. g Aduerti her. animum Approbat dictū etiā ait aīo. h Vel rex mihi q̄ intēpeſtiue miles ad regē trāſitū fecit: cum de meretrice agat̃ ab eo q̄ ſupra dixit magnas vero grās. i Qui habet ſalē. Sal neutraliter cōdimentū ē: maſculini ſapiā. Mire adulator hoc attribuit militi quod minime habet vl̄ verba vel ſalē. k Habes. i. intelligis. Tenemus em̄ corpe & habemus aīo. Quodq̄ in aīo habemus intelligimus igit̃ habes ꝓ intelligis. Sic dr̄ accipe: hoc ē habes: hēs etiā. i. dicis. l Rex te er. in oc. Vide inconditā properationē laudari ſe cupientis adeo: vt nō ſinat verba impleri. m Verꝝ credere oēm ex. Magis irridēs ſi cōſideres militē motū eſſe q crederet oēm exercitū & cōſilia ſub obtētu militis ea ſtulticia ſcripſit breuiter comitem regnum acceptumq̄ impatori. Nam qui nunc credit exercitum credit & conſilia. Auxeſis plus eſt conſilia quam totus exercitus. n Mirum. Melius eſt per ironiam prouunciamus quaſi dicat quis nō crederet tali viro ſed p̄t etiā ſimpliciter pro admirantis geſtu accipi quaſi mirꝝ eſt quō ſic vtaris eo familiarit̃. o Vbi ſatietas hoim aut negocii. Rex princeps duas res patit̃ homines & negocia. i. pſonas & res hominū. Aut negocii eos qui gerūt & ea que geruntur. Et bene ſatietas cęperat. Nō em̄ par erat reipub. principē odio laborare. p Reqeſcere vbi volebat. Bono verbo vſus eſt. Nā ceſſat deſidioſus. requieſcit defeſſus. q Quaſi noſtin. Græce expſſit: ſtulti infantiā militis: q ante vult ītelligi q̄ ſentit quā ipē dicat & ꝓprie hoc morale ē ſtolidi ſiue ruditer loq̄nt̄.

THRASO GNATO PARMENO

inceptiua ꝑticula
.i. agebat a
Agnas vero agere grās thais mihi. GNA. in
.i. immenſas maximas dicas ne .ſ. ob donū .ſ. leta eſt
b .ſ. agebat
gētes. THA. ain tu? leta ē. GNA. nō tam ipo
certe ꝓpter donū .i. q: cuius amore letatur c .i. bono aīo nō ficte aut iocularcer d
q̄dē dono / q̄ abs te datū eē. id vero ſerio triūphat. PAR.
.i. ꝓcedo qn̄ .ſ. ad thaidē eunuch⁊ ꝛc. ecce ꝑ ꝯtemptum
e f
huc ꝓuiſo: vt ubi tp̄s ſiet / deducā. Sed eccū militē. Thra. ē
.i. fato decretoq̄ ꝯceſſum
iſtud mihi datū ꝓfctō / vt grata ſint quæ facio oīa. GNA
ꝑcepi et bene animetaui ſeu obſeruaui g etiā h impetor et dux meus
aduerti hercle aīm. Thra. vel rex ſꝑ maximas mihi grās
quācūq̄ rem ſ. grās agebat nō ſilr .i. alioꝝ que nō ſunt ea facūdia
agebat. q̄cq̄d fecerā: alijs non itidem. Gna. Labore alieno
q̄ ꝑitur ſeu ac. quiritur .i. eloq̄ntia ſua .i. traducit
magnā partā gloriā verbis ſæpe in ſe tranſfert: qui habet
faceciam ſapiam i intelligis k l .i. ꝯſpectu
ſalē quod in te eſt. Thra. habes. Gna. rex te ergo ī oculis?
me hēbat añ conſpectū ſuū .i. geſciebat m .i. ammittebat aciem belli
Thra. ſ. Gna. geſtire. Thra. verꝝ credere oēm exercitū cō
archana et ſecreta .i. nō eſt eſtimandū n vel. ſ. non eſt mirꝝ .i. deinde .i. alicubi o .i. tedio hoīm erat affectus
ſilia. Gna. mirꝝ. Thra. Tū ſic vbi eū ſatietas hoīm / aut ne
.i. moleſte cure ali qn̄ .i. cupiebat
p
gocij ſi quando odium ceperat / requieſcere vbi volebat:
q .i. ītelligo bn̄ .i. qn̄ .i. cū faſtidio aliq̄d eijceret ꝛ expelleret
q̄ſi noſtin? Gna. Scio. quaſi vbi illā expueret miſeriā ex

r .i.intelligis .i.inuitatū ab eo ad epulas .i.nunc s

anio. THRA. tenes. tū me cōuiuā ſolū abducebat ſibi.

geſtientis & q̄ſi vel q̄ eligere ſciat admirantis vel ipſe ſit eligēdꝰ t

GNA. hui regē elegantē narras THRA. imo ſic eſt hō per

.i.q̄ p paucis vtit vꝫ paucis placet ne audiat miles .ſ.regē eē q.d.nullis eē eū ſile; puto

paucoꝝ hoīm. PAR. imo nulloꝝ arbitror: ſi tecū viuit.

cōmilitones mordebāt .i.ſecreto q̄ .i.cōtēnebā q̄ murmurarēt & morderent x

THRA. iuidere oēs mihi/ mordere danculū/ ego flocci

.i.cū miſeria aīe mꝫ .ſ.ex in y leſtia ſnia z vidia a

pēdere. illi inuidere miſere: verꝫ vnus tū īpenſe elephātis

.i.de inuidia pfectis .i.vnius me officiēs tedio dixit

quē rex indicis pfecerat: is vbi moleſtus magis ē: q̄ſo inq̄

nomē accōmo datū militie .i.iō cau ſale mire .i.terribilis ſupra elephātos

ſtrato: eo ne es ferox / q̄a habes imperiū in beluas? GNA.

feſtiue lepide b fuit admirātis c attonitū & mutū reddi deras ac iugulaſſes

pulchre me hercle dictū / & ſapiēter. Pape iugularas ho

.ſ.rndit fuit nec dicq̄ addidit d ſtatim hoc ē vt poſſis eē vt iugularas

minē. q̄d ille? THRA. Mutus illico. GNA. Quidni eēt.

.ſ.inuoco .i.vrm auxiliū .i.inhoē ſcelꝰ datū infelicē .i.nephariū e

PAR. Dij veſtrā fidē: hoīem pditū/ miſerūq̄/ & illum ſa

modꝰ interrogādi modo quendā adoleſcētulū de rhodo

crilegū. THRA. Quid illud gnato? quo pacto rhodiū te

.i.pupugerim f ego .ſ.dixiſti mihi g

tigerim in cōuiuio: nūq̄d tibi dixi? GNA. nunq̄; ſed nar

h hoc dicat aduerſus ſimul

ra obſecro. plus milies iā audiui. THRA. Vna in conui

.i.a caſu i

uio erat hic: quē dico: rhodius adoleſcentulus. forte habui

amicam .i.an. .ſ.ſcortū qd hēbā .ſ.cepit dixit

ſcortū/ cœpit ad id ludere/ & me irridere.. Quid ais hō in

.i.effrōs & in verecunde k .i.pulpamentū .i.timet .ſ.in alio q.d.pſtas te alijs abutendū

quā ipudēs? lepus tute es, & pulpamentū quæris. GNA

hec interiectio geſtū vultūq̄ ptinet ridentis l m feſtiue vrbane ſplēdide nitide polite

Ha ha he. THRA. quid ē? GNA. Facete/ laute/ lepide/

.ſ.dici poterat n .i.a te inuentū q̄ redolet antiq̄tatē q̄ feſtiua erat & facetia .i.audiebā illud o

nihil ſup. Tuū ne obſecro hoc dictum erat. vetus credidi.

.ſ.illud dici aliq̄ñ .i.audierā dicit inter primas & p̄cipua dicta q̄ facetia hīt

THR. Audieras? GNA. Sæpe & fert ī primis. Thr. meū

.i.ex ingenio meo .ſ.mihi illud .i.auctro vel nominatiue .ſ.illi rhodio .i.q̄ nō ē ferallis pditois an id dictū dicēdū noluit .i.deſtruant q

ē. dolet dictū iprudēti adoleſcēti & libo. Par. at te dij pdāt

r Expueret. Expuere eſt cum faſtidio aliq̄d reiicere & expellere. Nā expuere eſt extra pus mittere. i. foras. nā pus eſt oīs humor corpi onerōſus. s Cū me cōuiuā ſolū. ab. Hoc ſuperat q̄s ſcilicet eēt mgr̄ magnaꝝ reꝝ. i. cōſiliariꝰ voluptatibus quoq̄ regiis princeps eēt. & vide q̄ ſignificatu dicat me/ & cōuiuā: & ſolū & abducebat. nā nō vocabat: & ſi q̄ſi nō propter me ſed vt ſibi bene eēt. t Per paucoꝝ hoim. Aut q̄ paucis vtit: aut q̄ de paucis eſt: aut q̄ paucꝭ placet. hoc eſt bonis & ſapiētibus q̄ fere pauci ſunt vel p paucoꝝ hoim rari inueniu q̄ ſint eis ſimiles. & q̄dꝰ dici ſolet eſt ſingulorꝫ hō & nouus q̄ habet q̄dꝰ paucis cōuenit. v Immo nulloꝝ ar. Hoc auerſus dicit ne miles audiat. pōt tū & aliter intelligi & maxīe cū milite. x Inuidere. o m. m. Plus pōt ad ſignificandū infinitū tpus q̄ finitū. y Miſere. i. moleſtia. nā ſe nō alios inuidus igne coquat. z Verꝫ vnus. Prope vnus. nā vnus ex multis dicit. & mire facta nullius pōderis. repetitio ad inercīā loq̄ntꝭ exprimēdā. nā poſtq̄ dixit inuidere oēs mihi repetit: inuidere miſere cū & ipenſe & miſer e idē ſignificēt. & mox tū ſine vllo actu addidit. a Elephantis quē rex. i. p̄. Et hoc ſtulte cū ad dignitatem ſumit: & ſic pnūciat vt magna eſſe pfectura videat: hæc ipa: & hoc a ſtolido milite ſic pfert: tanq̄ magnū hoiem velit eē q̄ ſibi inuideret. b Pulchre me hercle. d. In modica laudatiōe: vertit etiā ſi q̄d facete dictū eſt. ſufficeret eīn pulchre quod eſt ſapiēter: q̄a & iugularas. c Iugularas. Pulchre tāgit militē iugularas dicēdo: non occideras q̄ſi nō ad verba vſus ſit. d Mutꝰ illico. Tā hoc ſtultū ē q̄ ſi diceret ſtatī nihil. Recte aūt diceret. ex illo mutus fuit tale & id tacere feſtinat. e Hoiem pditū. Deeſt o. ſed ſic melius ſonat. maioris eīn ſtuporis eſt hoc mō pronūciatū. vide q̄tū addiderit q̄ nō hoiem ſimpl'r ſed pditū & miſeꝝ illū: nec malū ſed ſacrilegū dixerit vnā pte illius dicti referas ad Thraſonē & alterā ad paſitū q̄ſi vtrūq̄ vitupet. f Tetigeri. Luſerim / fatigauerim. nā tāgere cū multa tū etiam hoc ſignificat. g Nūq̄ ſed narra obſecro. Callide paſitus intelligit ad hoc ſe interrogatum vt audire poſtulet. h Plus miles. i. a. Hypbole: aut ſupfutura vt eq̄tur: aut ſubiacet ſubſtutuꝫ eq̄tur miles ſubiacet: vt tantū milies nō conuenit ſtultum eūdē & immeōrē eē cui intelligentia nō eſt. i Forte habui ſ. Vide queadmodū miles dū multa ad dictū ſuū puenire fateat. interiq̄ cōteptus ſit atq̄ deriſus abdomen incorpe fœmiaꝝ patiēs iniuriæ cogitꝰ ſcortū dr: q̄a iō ſcorta ſūt dura coria. a pte ergo meretricis ſuſ ſcorta dicunt. vel q̄dꝰ græce palpitare intelligit q̄d ille faciūt aſſidue: vel potius criſſando: vt Lucretius ait. ob eā cām vt cōcēniorē venerē exhibeāt uiris aut ſibi abigāt conceptū q̄dꝰ in vulua fœmine in ipo coitu nō ſe mouētis incidit. k Lepus tute es. Lepus p infamia multa ponit: vel quod magis a priori pte hoc ē armis pulpamētū de ſe pbeat cū in cōuiuio capit appoſitꝰ: vt Hora. fœcūdi leporis ſapiens ſectabit armos: vel q̄ venant illū & pſectant canes q̄s p amatoribus allegorice intelligimus: vt ipe Teren. ait: Cernā videre fugere ſectari canes: vel q̄ illū ſic fugiāt oēs cōſtituāt: vt hūc libido effœminata: vel q̄ a phiſicis dicat incerti ſexus ac eē mō mas mō femina lepus. t. e. & p. q̄. Q̄d in te hēs in altero q̄ris. & eſt tropus allegoria. l Pulpamentū. Pulpæ & pulpamentū vt vult Do. dr: caro q̄ māducat eo q̄ pulſet & cōcidat: & iō ſæpius hois pulpamentū eſt: q̄m eius carne veſcat hō. ſed hic ſub eo dicto infamia: feda multaq̄: intelligit q̄ potius eſt reiiceda q̄ nimis patefacieda. m Ha ha he. Paraſitus hic interiectiōi riſus addidit q̄ magis tūc hoc audiſſe credat. n Tuū ob hoc dictū. Et dicta & pūebia & adagiōes q̄ rē agant facetis hoibus aſſcribnnt. & hoc laudis genus eſt ad potiores referre q̄dꝰ aliter pbat dixiſſe: o Meū eſt. Nō ſenſū tantūmō: ſed verbiſq̄ ipis aggreſſe eſt q̄dꝰ nūc dicit meū eſt. p Dolet dictū. Si dictū pricipiū eſt intelligit vt interlinealiter. ſi vero nomen ſic intelligit dictū: i. dictoriū meū & ridiculū mordax ſcilicet lepus tute es dolet. i. dolori ē adoleſcēti ipruděti. Sed vt Donatus vult ē Gnatōis paſiti q̄ addidit q̄ grauius ſit dictū cōmiſeratiōnē eius in quā dictū ē vtpote in iprudentē adoleſcentē: Scit eīn hoies ſtultos malos videri velle. & inde paſitū in eiſdē verſari cū ait ſup: iugularas: hic; dolet dic mihi q̄ minie crederet tali ſe pcuti poſſe conuicio. q At te dij perdant. Noue inquit Parmeno non cū ipſo ſed de ipſo loquitur non audientem ironicos Parmeno hic male facit. Ad te dij perdant inquit.

r Riſu oẽs q aderãt Diſciplina eſt comicis ſtultas ſententias verbaqꝫ vicioſa aſcribere ridiculis/ĩpitiſqꝫ pſonis. vide igit̃ poetã ꝑ loco & tpe ſcire quid dicat. s Purgẽne me. œconomia ad litem futurã inter militẽ & thaidem . t Siqñ. Prima ſillaba acui põt:& media tũ variat ſniam. v Tu pãphilã cõtinuo. Hic magna œconomia ẽ q̃s Teren. ꝓpat queadmodũ iurgiũ inter thaidẽ militẽqꝫ & gnatonẽ ꝑ ſuas ptes ſerpit fabula:& bñ cõtinuo vt intelligat meretrix nõ tã pãphilã amari quã ſibi vicẽ dari. x Phędriã ĩtro .c.&c. Elegãter:qa ille foris ẽ. hæc ĩtus:hæc ẽ in verbis poetæ germana proprietas. y Tu huius cõtra. Hic cõtra vicẽ ſignificat. z Qđ eã.m. qđ.ſ.par pari:vel abſolute qđ q̃ris. a Si qdẽ me nõ a. his verſiculis pſonã militis & gnatõis cõtinẽs pro œconomia inducit̃ qđ veriſil'e ſit. facile militẽ ferre poſſe añponi ſibi phędriã:q ſe ſp intellexerit nõ amari Nã ſi hoc tollas aut excludẽdus eſt phędria. aut ex dolore militis in hac fabula fit exitus tragic⁹. & hoc miles vt ſapiẽs locutus eſt:ergo meminiſſe cõuenit ridiculas pſonas nõ oĩno ſtultas :& excordes induci a poetis comicis:nã nulla delectatio ẽ vbi oĩo qđ deducit̃ nihil ſapit. Stulticia aũt ẽ in his q̃ttuor mõis:aut nõ venire in mentẽ qđ oportet. aut ſi venerit nõ tenere:aut bonũ cõſiliũ amittere:aut malũ admittere. Vide ergo vt hoc qđ cõmode miles viderat nõ tenuerit totũqꝫ amiſerit. hoc aũt idcirco interpoſuit poeta vt oſtẽderet qđ veneni hr̃et aſſentatio ꝑ quã nõ mõ errãtes decipimur ac ꝑcipites eunt. verũetiã ſapientes interdũ ſaniqꝫ euertunt̃. b Qñ id qđ tu das expectat. hæc ſententia tollitur militi qđ recte ſenſerat:nec perſuadetur tũ ꝙ ametur ab amica. c Alio cõferas hic locũ ꝓ pſona poſuit ne diceret ad aliã.

d At mihi iſtuc in mentem. Sic pronunciãdum eſt quaſi militi monſtri ſimile videatur ſapiens dictum:Alii prius veniſſe in mentem quã ſibi.

.i.ꝑ nimio riſu .i.aſſabãt moriebant̃ .i.ad ſũmam ſcʒ ne talia ipſis dicerem
r
riſu oẽs q aderãt emoriri:deniqꝫ metuebãt omẽs iam me.
.i.eſt factũ ſine cauſa vocãtis s .i.purgare ne debeo .i.excuſare
GNA. nõ iniuria. THRA. Sed heus tu purgẽ ego me de
.ſ.puella .i.q: militẽ puellam .i.opinata facias
iſtac thaide:qđ eã me amare ſuſpicata eſt. GNA. nihil mi
.i.fac vt magis ſuſpicet̃ ⁊ hec erit cauſa reiiciendi militis q̃re id faciã
nus:ĩmo auge magis ſuſpitionẽ. THRA. cur. GNA. ro
inter .i.ſcis ne aliqñ t ſermonẽ de phe. .ſ.phędriã
gas. ſcin ſi qñ illa mẽtionẽ phędriæ facit/ aut ſi laudat te vt
.i.icẽdat ira cura vel amore intelligo .i.ne laudet phędriã riualẽ
male vrat: THRA. Sentio. GNA. id vt ne fiat/ hęc res ſo
vnica ad remediũ poſtqꝫ locũ.tẽps ſignat noĩato v illã puellã illico
la eſt remedio. vbi noĩabit phędriã. tu pãphilã cõtinuo. Si
forte r.introducamus ⁊ ad mittamus .i.ad comedendũ .ſ.tricro
qũ illa dicet/ phędriã/ ĩtromittamus cõeſſatũ tu Pãphilã
.i.ad cantandũ q̃ſi foras vocemus thais pulchritudinẽ .i.e diuerſo
cãtatũ ꝓuocemus. Si laudabit hęc illius formã:tu hui⁹ cõ
.i.ne plura ꝑſequar .i.iniuriã iniurie reddito accõmodato referre ꝑ pari thaidẽ ʒ ledat offendat
tra. Deniqꝫ tu par pari referto:qđ eam mordeat. THRA
certe a .ſ.qđ dicis q:
Si qdẽ me amaret:tũ iſtuc ꝓdeſſet gnato. GMA. qñqdẽ
b thais .i.deſiderat .i.qñ iampridem nimiũ valde ſtatim illico
id qđ tu das expectat atqꝫ amat:iãdudũ amat te:iãdudũ il
thaidi ad illud par pari refert fructũ thais .ſ.a te cõmeditatem
li facile fit qđ doleat/ metuet ſp/ quẽ ipa nũc capit fructũ:
forte vel ne aliqñ .i.ↄuertas ad aliã amicã c ſʒ d
ne qñ irat⁹ tu alio cõferas. THRA. bñ dixti at mihi iſtuc
i.nõ aĩaduerteram vel non cogitauerom ꝑ indignationẽ o ridendũ hoĩe ⁊ vt̃ res ridẽda .i.dicꝭ ꝙ nõ cogitaueras
nõ in mentẽ venerat. GNA. Ridiculũ:nõ enĩ cogitaras:
.i.ſed .ſ.qđ ego inueni .ſ.ipe excogitaſſes
Cæterũ idem hoc tu melius quanto inueniſſes thraſo.

In hac ſcena.VII inducitur multiplex concurſus diſſimilium perſonarum tum virtute & conſilio poetæ diſcretarum: vt confuſio nulla ſit facta ſermonis. ſimul etiam pro ſe cuiq; accommodata mira repręſentatur oratio. a Audire vocem viſa ſum Omnes ſenſus viſa dicuntur ab eo qđ eſt certiſſimum oculorū. ergo viſa ſum ſenſi. Vir. Viſæq; canes vlulare per vmbram: Aduentate dea. b Salue mi traſo. Quaſi cum nomine militis apud illum Thraſo nō honeſtum ſit: eſt quædam accuſatio cuius nomen honeſtum ē. ſicut Orator Philoſophus quædam cuius nomen offenſum eſt vt miles lanarius. c Meum ſuauium. Tria ſunt oſculandi genera. oſculum baſium & ſuauiū. Oſcula officiorum: baſia pudicorum affectuū. Suauia libidinum vel amorum. Meum ſuauiū cum oſcularetur dixit.

THAIS THRASO PARMENO GNATO
PITHIAS ancilla

.i.ſenſi audire paulo ante .ſ.ecce hic cum
a Vdire vocē viſa ſū mō militis. atq; eccū. ſalue
amaſio iā cū eſt oſculat⁹ deinde dixit
mi thraſo. THRA. o thais mea / meū ſuauiū qđ agit̃? ec-
vel aliq̄ſculum de puella ptā fidiū q̄ſtū .i.facete q̄le .i.pp̄ter pulſandaꝝ
q̄d nos amas de fidicina hac. PAR. q̄; venuſte: qđ dedit
in aduentu ſuo .ſ.te amo .i.beneficio tuo
p̄cipiū aduenię̃s? THA. plurimū merito tuo. Gna. Ea-
pp̄ter mun⁹ .i.moraris tardas paſtū vel ſlultū indignātis ortuꝫ thraſone
mus ergo ad cœnā? q̄d ſtas? PAR. hē alteꝝ: ex hoīe hūc na
.i.qñ vis .i.tardo neq; reſto .ſ.ad eos fingā
tū dicas? THRA. vbiuis nō moror. PAR. adibo / atq; aſ-
q̄ tā p̄cul ſteterat .i.egrediar interrogat vt expiat .i.in aliquē locū
ſiſtabo q̄ſi nūc exeā. Ituran thais q̄piā es? THa. hē pmeno
p polluce percēdo an q̄piā ſim q̄re bñ feci cū ſtomacho militem
bñ pol feciſti hodie itura. PAR. Quo? THA. q̄d hūc nō
.ſ.cum .ſ.cū videre .i.vbilibet vel qđ vis .i.pp̄e ſūt
vides? PAR. video. & me tædet vbiuis / dona adſūt tibi a
ad morā refert̃ itcrat idē ꝯtrarijs verbis de leco vbi p meno riualis eſt poſito
phędria. THA. q̄d ſtamus? cur nō imus hinc. Par. Quæ-
.ſ.qđ inter hoſtes licet quę grā vo lūtate .ſ.dare ꝯuenire colloqui thaidi .ſ.liceat eoꝝ
ſo hercle vt liceat pace qđ fiat tua dare huic / quæ volum⁹
.i.alloqui .i.cōlcare cū ea valde p ironiā de fiducia pulchræ virginis
conuenire / & colloqui. THR. Perpulchra credo dona /
non .ſ.donis .i.aſpect⁹ reꝝ indicabit .i.an ſint pulchræ vocātis .i.pcipite eunuch. etęyep.
haud noſtris ſimilia. Par. res īdicabit. heus iubete iſtos fo
.i.velociter .i.veni vr apias .i.mauritania qđ rais cupiebat
ras exire quos iuſſi ocius procede tu huc / ex æthyopia eſt

d Quid agitur. Et hoc blandimenti genus ē poſt oſculū ſed duri ē & aggreſtis. īfert enī e Quid nos amas. Ac quid aliquantulū ne ſignificat: & ideo non plurimū intulit.
f De fidicina. Vide non puellam ſed fidicinam quaſi ab amatore dictum, & eo amatore qui quaſi immemor ſit artis: quia delectatur & quia puella ſit ęmula meretricis, nam meretriciū eſt fidicinam eſſe.
g Quā venuſte qđ dedit principium. Bene reprę̄hendit Parmeno: Nam in beneficijs debet obliuiſci qui dedit: & meminiſſe qui accipit. Et eſt grauis ironia: q̄; venuſte.
h Plurimū merito tuo. Facete meretrix amorem ſuum non ad auariciam retulit ſed ad officium: & cum de fidicina inquit te amem: tum p̄cipue merito tuo. Alij ſic reſpondere intelligunt vt ipa de fidicina gr̄as agat &c. ſed melius eſt vt p̄ter modus meritū dixerit: q̄; q̄; multi munus meritum ſuum intelligant. vt eſt illud Virgil. Quiq; ſui memores alios facere mirando. ideſt in mirando.
i Eamus ergo ad cœnam. Decuit ergo paraſitum de cœna etiam importune admonere cū quadam emphaſi velut magnæ rei.
k Hem alterum. Bene alterum: quia duo ſunt. ſi hoc reprę̄hendatur miles alterum dictū ſi paraſitus alterum hominem. vult enī Parmeno & paraſito eſſe verſutior: qui & debet eē cū peioris conditionis ſit. recte reprę̄hendit Parmeno duos. quorum vnus de beneficio Thaidem exprobat. Altero pro beneficio cœnam oſtendit tanq̄; ad eam currenduum ſit. nā hoc ſignificat.
l Hem parmeno. Vide deprę̄henſam meretricem velle blandimentis ſatiſſacere parmenoni. m Bene pol feciſti: Quid bene fecit parmeno: an quaſi perturbata. hoc loquitur etiā de nihilo blandiens: vtpote meretrix faceta: an q̄ illuſerit conuicia. n Hodie Dulciter additur hodie quaſi cum exceptione quo ſe ſignificat non perpetuo obſecuturam militi. & vt quæ promiſerit biduum tantū abſuturū phędriam. o Quid hunc non vides. Si dixit ad militem lędit preſentem. ſi ad amicum lędit parmenonem. Mire igitur pronomen adinuenit. p video & me tædet. Oportune Parmeno fatetur odium militis vt retrudat ab eo amorem Thaidis. q vbiuis dona adſunt tibi Nil potuit exitioſius militi contingere q̄; vt riualis mitteret munera in plurali etiam & poſterior & coram ipſo. r A phędria Cum illa ſub pronomine celauerit nomen militis ex arte Parmeno pronunciauit a phędria. s quid ſtamus His verbis miles inſulſus dolere ſe indicauit
t Pace quod fiat tua dare huic quæ volumus conuenire & colloqui. Sic locutus eſt quaſi bellum in his verbis oīnibus indixerit quia pax / datio / dedicio / conuentio / colloquium militiæ verba ſunt. & inuidioſe ſic ait: quaſi per eum non accipere liceat dona Thaidem. & ſic pronunciandum vt quaſi dicat liceat per te miles. quod etiam inter hoſtes in bello licet: & ſingula cum inuidia pronuncianda ſunt. v Res indicabit. Sic eunuchi nomen poſſet contemni: & ideo videri vult potius q̄; ſperni munera ſua. i. Chęream. x Iubete iſtos foras exire. Cum fiducia & alto vultu pronunciat & feſtinat ne occupet miles prius abire q̄; videat & eſt ordo ocius exire. y Procede. Bene: non accede aut veni vt appareat dignitas in inceſſu & callide ab inferiori incipiet munere: hoc eſt a puella ad chęream venturus: ſimul vt a vero mancipio incipiens ad falſum ſine ſuſpitione tranſiret. Similiter vt Anxeſim domi faceret in chęrea & turpi pręcedente lenocinium compararet ſecuro pulchro. z Ex ethyopia eſt vſq; hæc. vt longinquitate monſtret, vt ex longinquitate dignitas muneris ponderetur & quid erit iam criminis in colore quando ipſe dicere gloriatur vnde ſit, & ad hoc ſupra. Munus noſtrum ornato verbis quoad poteris.

a Hic ſūt tres minæ. Callide munus ad p̄ciū reuocauit: vt ad auariciā cōuerteret meretricē: ne officio donātis grā lenire tur. & iō nō dixit tria dona ſed tres minæ q̄ſi iā vēdēdæ ſint. b Vbi tu es dore. Tanq̄ q̄rat vt nomē indicet q̄ audito magis diſſimulet Chereā Vbi tu es. Vultu eo dicit̄ quo debuerat dicere. vt dicto emulor̄ leſus & cōfidētia deſtitutus: ve lut in eo: ſed dūtaxat cōſpectu Chereæ cōfidens. c En eunuchū tibi. Mire poſtq̄ eunuchū dixit: tibi intulit: quia ſole vtūtur his reginæ. q. d. eunuchū dixi te velle: eunuchū tibi reperi. d Quā liberali facie. Nō narratiue laudat. ſed p in terrogationē: quæ maior fiducia eſt e Tacēt. Taciturnitas cōfeſſiōis genus eſt p̄ſertim cōtra aduerſarii interrogationē. iō tacere hoc vel quaſi laudis argumetū eſt: q ſup tacere vitupauit. ideo & ip̄e ſic ait: qd ais gnato. f Fac piculū i lit teris Si totū ſingulariter diceret̄ eē omeocoleu ton lr̄a paleſtra muſica. g quæ liberum ſcire æquū ē. quondā liberi pueri his artibus erudie bant̄: & eſt eclipſis deeſt. h Solertē. i. diſertū. vtr̄ hūc ſolertē vt Horacius Pactæ ſermōis vtri uſq̄ linguæ: an aſſumendū ſit extrinſecus ſolertē deeſt his. Solers q̄ſi totus arte cōſiſtēs. huic ineis cōtrariū. Et dicit a ſolen qd̄ ē totū. & hoc ligua oſtor̄. inde tela dicunt̄ ſoliferrea. i. tota ex ferro. i Ego illū eunuchū vel ſi ſ. Hoc vt militare ē ita iportunū p̄nte Thaide: extra q̄ q miles ſi ſa peret & nihil amatorie cōtēplare debuit. ſed & hoc accidit ad eius odiū p̄terq̄ q iā in ſuſpitiōe eſt amicæ ſuæ. q fidicinā magis diligat: & hoc mire q nemo prior eunuchū eſſe Chereā quam miles credidit. adeo ſtultus etiā noie ſuo appella uiſſe ſtatim. Stulte miles. Primo qdē cōuicium ipi eunucho facit in quo p̄ot lędere amicā. deide atteſtatur hoc dicto pulchritudinē muner̄. quid igit̄ p̄ficit. ſatis autē ioculare ē ſi cogites Chereā eē qui hęc de ſe audiat & tacere cogat̄. k Vel ſobrius Honeſta eclipſis p̄pter mulierū p̄ntiā hoc tñ miles coactus a Parmenone dicit. qa rep̄ heſus ē tacuiſſe. l Sua cā excludi ceteros. Nī hil potuit dici inuidioſius. nō em̄ dixit phędriā: ſed ceteros q̄ſi futuri amatores fuiſſent niſi metu erēt exēplū phędriæ. m Neq̄ pugnas n. De ſcriptio militis tantū excepto noie. n Neq̄ cicatrices. Inſigne fœlicitatis: nā apud meretricē qd aliud q̄ cicatrices valēt. nā cicatrices & ſi ip̄ glo̊ſæ ſint nō tñ etiā apud meretrices qbus poſt p̄ciū fortūa placet. vt Saluſt. quoq̄ fatet̄. hec ſūt virtutis inſignia de honeſtamēto tñ eē corporis maxime letabat̄. o qd̄ qdā facit. qdā recte nā & figura & aptū ſentētiæ eſt & cōtemptū in dicat hoc verbū. p Vbi moleſtū nō erit. Ad ſuperiora retulit quod nunc dicit ſcilicet a nō ſi bi ſoli poſtulat viuere & ſua cauſa excludi ce teros illaturus eſt. q Vbi tempus tibi erit. Et mire occupat animū meretricis: cum illā hu ius impulſu ducit fateri qcqd dure fecit exclude do phędriam. hic igit̄ qui ſcit p̄cepta de beneficis eſtimādis intelligit oratorie in vtranq̄ p̄te dicta oīa. r Sat habet ſi tū recipit̄. his dictis & militē reppulit ab aio meretricis & cōmēdauit a doleſcentē & p̄fecit ne iniuria videat̄ apud thai dē q ſponte ſuſcepat phędriam. s Apparet hunc ſeruū eſſe domini p. m. Triſtiores ei ſūt ſerui pauper̄ & ob hoc ip̄m nequiores. & hoc melius erat q̄ſi quis illud aliter paſitus exponat.

eo loco huc uſq̄ deducta .ſ. maura a .i. in hac maura .i. tres libræ fuerūt ex poſitæ in eo emenda .i. diſſili̊t vel nō ūe

uſq̄ hæc. THRA. Hic ſunt tres minæ. GNA. vix: PAR

eunuche b .i. ad vidēdū te .i. ecce c p te q̄rit venuſta for ma vel ſpē f

vbi tu es dore? accede huc. en eunuchū tibi q̄ liberali facie

habet etatē florentē iuuētis nō amore phędriæ ſed veritate cogit ad hortandum d .i. pulcher

q̄ ætate integra. THA. ita me dij ament/ honeſtus eſt.

inueniſti .ſ. in hoc pl' eſt q̄ vitupetēs

PAR. Quid tu ais gnato? nunquid habes qd̄ contemnas

ſ3 .ſ. ais e .i. expientiam f p̄bationem .i. doctri nis

quid tu aūt thraſo? tacent. ſatis laudant. fac periculū in lit

.i. in lucran di arte .i. in arte muſice .ſ. his iuuenē g ingenuū .i. callere .i. licet

teris/ fac in paleſtra/ in muſicis: quæ liberū ſcire æquū eſt

.ſ. eunuchū diſertū ornatū p̄dcditū h .ſ. indigne tractatē i

adoleſcentē ſolertem dabo. THRA. Ego illū eunuchū

etiā .i. ieiun' vel ferto k .i. tāta munera .ſ. is

ſi opus ſiet: vel ſobrius. PAR. Atq̄ hęc qui miſit/ nō ſibi

.i. vt illū ſolū ames & illi ſoli indulgeas p̄pter ſe l .i. eius ſua cauſa amatores

ſoli poſtulat te viuere & ſua cauſa excludi cæteros. Neq̄

deſcriptio eſt militis m .ſ. phe. .i. recitat .i. vulner̄ veſtigia & iudicio n frequenter oñdit & q̄ſi iactitat .i. nō tibi iſtar ve nātores tuos repellat

pugnas narrat: neq̄ cicatrices ſuas oſtentat/ neq̄ tibi ob

.ſ. miles o .i. qñ p .i. res moleſta & tediū ſunt moleſtiæ afferens tibi ab alijs qñ

ſtat quod quidā facit verum vbi moleſtum nō erit. vbi tu

neq̄ tibi obſtat .i. oportunitas tp̄is q .i. ſufficit ei r .i. tūc .i. admittit̄

voles/ vbi tempus tibi erit: ſat habet/ ſi tū recipit̄. THRA

viſu ē obuiū s .i. ad vnū p̄tinere miſeria aliq̄ afflictū & calamitoſum t

Apparet ſeruū hunc eſſe domi paupis/ miſeriq̄. GNA:

.i. p herclē v ſatis mihi conſtat x ſuret vſ.ā cē nē ī modū cōparere y ī q̄ via q̄ pacto

Nam hercle nemo poſſet: ſat ſcio: qui haberet: qui pararet

ſeruū pati vel tolerare gnato eē viliores ōditōis ip̄is ſe nis

aliū hunc perpeti. PAR. Tace tu: quē ego eſſe infra infi

eſtimo .i. adulari & bis tuis huic z

mos omnes puto homies. Nā qui huic animū aſſentari ī

ſuſceptis impo ueris tibi a .i. ex flamis incendio alimentum ſine damno

duxeris/ e flāma te cibum petere poſſe arbitror. THRA:

nūc vere b vadim' .i. eunuch. & ethyop. .ſ. te comiter .ſ. in domū .ſ. fieri

Iam ne imus? THA. Hos prius introducā/ & quæ volo

t Paupis miſeriq̄. Bene additū miſeri: qa nō cōtinuo paup & miſer eſt: qa qui pauca poſſidet paup eſt. miſer ſi puo cōtentus ſit. v Nā hercule nemo poſſet. Scd'm illud Ait: aio. approbat paſitus quod miles dixit. x Qui hret q paret. Aliā cām ſubtiliorē aſſignat paſitus: q̄ p̄ſuppo nit hanc quā dixerat miles: q hret q̄ paret prius q. p nomē ſequēs q̄ aduerbiū ē. y quē ego eē infra &c. nā hæc ſcia vult illū hoiem ſeruis etiā eē peiorē: qa & ſeruus hō vt in phormione. ſeruū hoiem cām orare leges nō ſinunt. z qui huic aſſentari. Induxeris p̄prie nā animus inducit̄ aduerſum obiectas difficultates. a E flamma petere cibum. hoc eſt alimentū ibi petere vnde ſine damno aut malo nihil poteſt auferri. E flamma. Non ex foco aut ex medio ignis: ſed ex fla minis incendio. nam non intelligibile eſt vt e foco cibum peteret. nam antiquū verbum eſt petere cibum e flamma. & mor daciter vtrumq̄ ſimul vt neſciat quē prius vituperauerit huius ne famē an illius immanitatem vel voraginem & ſiml' vi de cōuicium redditur. vnde coniectum eſt idem de paupertate & honeſtate. b Iam ne imus. Odium Parmenōis & ſtomachum militis iſta indicat feſtinatio & tota iam increpatio mora eſt.

etiam ꝑ ſeipſam .ſ.facta illico .ſ.vt te ſeq̃r ad cenam et hᵉ loco c d
ſimul imperabo: poſtea continuo exeo. THRA. Ego hic
𝔡.ſcedo thaidē .i.expecta .i.nō bn̄ q̃drat nō ē bn̄ ꝯſentaneū cu cō gruū e .i.ſil .i.iter facere
abeo. tu iſtam operire. PAR. Non conuenit vna ire cum
.i.cū q̃ milites ſub ſe habet f
amica imperatorē in via. THRA. quid multa tibi dicā do
.ſ.in mo ribus .i.ineptus ridētis ꝛ ſtulti effuſi in riſum .i.cur vel ꝑpter quā ꝛem g
mini ſimilis es? GNA. ha ha he. THRA. Quid rides?
.ſ.rideo .i.ꝑpter tuum dictum .i.paulo an̄ h .ſ.lepus tute es ꝛ pulpā mentum
GNA. Iſtuc/ quod dixti modo: & illud de rhodio dictū
.i.in memo riam .i.egredit̄ a domo ſua, vt te ſequatur .i.vt ſcede .i.an̄ nos curre i
in mētē venit. ſed thais exit. THRA. abi prēcurre/ vt ſint
ad cenā ꝛc. .i.illud eſſe o k
domi parata oīa. GNA. Fiat. THA. Diligenter Pyrhia
.i.da opa .i.cure habeas l .i.caſu aliq̃ .i.acceſſerit .i.cures .i.in p̄ mis
fac vt cures: ſi Chremes huc forte aduenerit: vt ores pri
.ſ.me expe ctans .i.ſed manere vtile opoꝛtunū eī .ſ.ores
mū vt maneat. Sin id nō cōmodū eſt/ vt redeat. ſi id non
.ſ.vt redeat thaidē vbi ſum tu pythias vt impaſti
poterit/ ad me adducito. PIT. Ita faciam. THA. Quid
.ſ.nūc nō venit in mentem m
aliud volui dicere? hem/ curate iſtam diligenter virginē/
nec illinc vos moueātis .i.pñtes ſitis .ſ.ad cenā in domū meā puelle pediſſeque
domi adſitis/ facite. THRA. eamus. THA. Vos me ſe
thaidē
quimini.

c Poſtea. Legitur & poſt: vt ſi pro poſtea & quomodo pro poſtremo poſt. d Ego hinc abeo. Cōſequens erat vt offenderetur miles tā diligenter riualis munus ſuſcipite meretricis.
e Non conuenit vna ire cū amica imꝑatorem. Vide œconomia future litis inter thaidē & militē. Amica mirifice dixit nō meretrice imperatorem congrue in milite quaſi ipſe ſit ſub quo eſt: & hic ſeruat parmeno quod ſibi inde datum eſt & iſtum emulū quo ad poteris &c̄. Et bene mutat nomina: hinc ad honorē: hinc ad inuidiā: hāc non meretricem ſed amicā dixit: hunc nō militē: ſed imperatorē. f Domini ſimilis es. Non habuit aliud miles ſtultus & redit ad illā quę ſupra dixit: pauperis miſeriq; domini locus iniuriæ in quo ſeruus vicem domini comparatur. g Quid rides. Et eo vultu dicitur quaſi ſibi cōſcius ſit miles actū facere dicti conuitii. nā nō q̈ neſciat cauſam riſus interrogauit quid riſerit: ſed ideo vt denuo laudetur. h Illud dictū de Rhodio. Hoc ē illud: eo nigenia admiror: & huic vt apparet ſit amicicior. ideo facilius ab amico q̈ a paraſito ſeparabat̄. i Vt ſint domi parata omia. Non dixit quæ ſed intelligitur.
k Fiat. Non faciam dixit ne videatur eius ſeruus ſed fiat tanq̈ libere ipſe ſibi precipiat vel me iubente per alios ſeruos: & hæc eclipſis ethica in qua plus vultu ſignificatur q̈ verbis.
l Si Chremes huc forte. Oeconomia ad litem futuram & ad exitum fabulæ: & hoc non audit miles. nam ſi audir et nimis iraſceretur.
m Curate diligenter iſtam virginem. Hæc res eſt quæ faciet virginem eludi in lectulo collocari & obdormire. Ridiculum: cum contra euentuum riſit.

CHREMES. adoleſcens ruſticus. PITHIAS. ancilla.
.i.certe .i.intenſiᵘ .i.mente vol uero
p Profecto quando magis/ magiſq; cogito/

In hac ſcena. VIII. Hæc pſona apud Menandrū adoleſcentis ruſtici eſt & inconueniens oratio eſt: ſed conceditur ſecum loquentibus multa tranſcendere quæ taciti intelligunt.

h

.i.certe vel ſine dubio a .i.eo pacto vel adeo
nimirum dabit hæc thais mihi magnum malum: ita me-
thaide .i.intelligo .i.perturbari cõmoueri .i.ex eo tpe .i.qñ .i.pce pit
ab ea aſtute video labefactarier. Iam tum cum primũ iuſ-
appellari .i.ad domũ ſuã b .ſ.eſt cõmercij
ſit me ad ſe accerſier domum: roget quis quid tibi cũ illa?
.i.nouerã illã etiam poſtq̃ .i.occaſionẽ c .i.domi ſue.
ne noram quidem. Vbi veni: cauſam vt ibi manerẽ rep-
.i.dicit .i.ſe feciſſe ſacrificiũ ſeu ſacrũ d .i.magni ponderis nõ iocularia .i.loqui
perit: ait rem diuinam feciſſe ſe: & rem ſeriam velle agere
.i.ex eo tpe .i.opinio ꝯiectura.i.mala calliditate e
mecum. Iam tum erat ſuſpicio dolo malo hæc fieri omnia
.i.ad epulas ſumẽdas mecũ ſedebat .i.penes me f .ſ.ipſam dabat g .i.q̃re-bat
ipſa accumbere mecum / mihi ſeſe dare / ſermonem quæ-
qñ .i.ceſſat h .i.in hec verba erupit .i.q̃ntũ tpis eẽt i .i.ad meũ incõmodũ
rere / vbi friget huc euaſit / quãpridem pater mihi / & ma-
rñdeo .i.olim .i.quẽ fundũ ſunij habeã.
ter mortui eſſent: dico iamdiu. Rus ſunij & quid habeã /
.i.pcul k .ſ.habeã thaidi puto rus .ſ.thais l .i.extor-quere
& q̃ longe a mari credo ei placere: hoc ſperat ſe a me auel
tandẽ ſpat q̃ ſequũt .i.q̃ tpe .i.pdita fuiſſet
lere: poſtremo hæc. qua in die parua periſſet ſoror & q̃s
.i.ſil' erat .i.poſſedit qñ pdita fuit .ſ.neſcio
cum ea vna / quid habuiſſet / cum perijt: & quis eã poſſet
.ſ.ne m percunctet
noſcere: Hec cur queritet: niſi illa forte quæ olim perijt:
.ſ.q̃ ẽ apud thaidẽ n pponiſ'in itur oñdere .ſ.mulier ſed
paruula ſoror / hanc ſe intendit eſſe: vt eſt audacia: verum
ſoror .i.hʒ ſedecim annos .i.maioris etatis
ea: ſi viuit: annos nata eſt ſexdecim: non maior: thais q̃
.i.paulo maior o .i.poſtea p .i.ad me orandũ .ſ.ad eam
ego ſum / maiuſcula eſt. Miſit porro orare / vt venirem ſe
nõ iocularitter vel ex nſulto q .i.nõ me moleſtia afficit nõ
rio. aut dicat quid velit / aut moleſta ne ſiet. nõ hercle veni
.i.tertia vice vocãtis ꝛ hoc dicẽs r pulſat ianuã .i.nũq̃d aliq̃s .ſ.q̃ oſtiũ pulſat s
am tertio. heus / heus / PI. Ecquis hic ẽ? CHRE. Ego ſũ
.i.puũ caput factũ blãdimẽti grã faceciſſimũ iucundiſſimũ t
chremes. Pyr. O capitulũ lepidiſſimũ. CHRE. Dico ego
pditões ꝛ fraudes ꝛ circũuentões impune vel ſingulariter thais q̃
mihi inſidias fieri. Py. Thais maximo te orabat opere: vt
.i.ad negociandũ v q̃ rogo te p amorẽ .ſ.qd peto x
cras redires. CHRE. Rus eo. Py. Fac amabo. CHRE. nõ

a Nimirũ. Poteſt & pro confirmatione accipi vt nihil deſit vt ſit nimirũ ſine dubio pro certo: vel ſolue nimirũ & fac non & mirũ & ſtatim conſequens erit paſintheton tota ſententia quaſi diceret non eſt mirũ & ſub diſtinctione interpoſita mox intulit: dabit hęc Thais &c. quibus verbis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorẽ meretricis q̃uis inuitum & adhuc retinentẽ mẽtem. b Roget quis. Prius intulit q̃ interrogauit. c Vt ibi manerem. Dixit nõ dormirem. d Rem ſeriam velle agere. Scilicet quæ non poſſet nunc agi cũ operetur: an rem ſeriam magis agendã tunc putabat cũ rẽ diuinã feciſſet. e Dolo malo hæc omnia fieri. Dol' a ledendo dictus: hoc eſt a dolando .i. minuendo nam & dolos grece leſio dicitur. & dolores tela q̃dã bellica. & dolare fabri lignarij ineſt. id eſt aſtia ſcindere q̃ autẽ addidit malo: aut archaiſmus eſt quia ſic in duodecim tabulis a veteribus ſcriptũ eſt. aut Epytheton doli eſt ꝑpetuum aut diaſcole eſt: quia eſt & bonus quo a medentibus falli ægros non tamẽ decipi. Lucretius poeta teſtatur. f Mihi dare ſeſe. Nõ poteſt magis ſignificari profuſa petulantia. g Sermonem querere. Sermonem querimus quando non ſolum quod dicimus querimus. verum etiã quomodo alter nobis reſpondeat & obloquatur puta cũ deficiemus ſermocionandi cauſis. quota ſit hora: an ſatis recte quis valuerit percontamur. h Quãpridem pater mi & mater. Hoc propter ætatem puellæ inquiſitum eſt.
i Huc euaſit. Tanq̃ imprudenter contenderit ad hanc inquiſitionem. k Quã longe a mari. Hoc ideo meretrix inquiſiuit vt ſciret vtrum rapina prædonibus fuiſſet quippe ad mediterraneũ locum qui acceſſus potuit eſſe piratis ſed tamen non abhorret a ſuſpitione meretricis: quod & ſcire vellet: cuius precii fundum habeat Chremes: hoc eſt q̃ amenũ q̃ maritimum.
l Hoc ſperat ſe a me auellere. Bono vſus verbo auellere / tanq̃ a pertinaciter retinente.
m Hæc cur queritet Et in geſtu ac vultu id quod reſtat oſtenditur. nam deeſt neſcio.
n Hunc ſe intendit. Proprie intendere eſt crimen in aduerſarium iacere.
o Maiuſcula eſt. Diminutiue dixit vt oſtenderet vtraq̃ eſſe primeuam.
p Miſit porro orare vt venirem ſerio. Vtrũ vt venirem ſerio an orare ſerio ſub dubio: hoc explicat Donatus. Tamen credibilius eſt quãcũquam determinationem ſuper uicimus determinabile cadere quare potius ad venirẽ q̃ ad orare dicitur ſerio.
q Aut dicat quid vult. Vult .i. velit. In Ecyra. Ah vide q̃ immerito ęgritudo hęc oritur mihi abs te ſo ſtrata aut moleſta ſiet. aut hoc moraliter. an cui hoc imperat aut cũ quo hoc agit.
r Heus heus. ecquis hic eſt. Hæc ſeparatim pronuncianda fuiit. nam apparet inter hæc verba pulſatam ianuam perſonare.
s Ego ſum Chremes. Vide q̃tum diſtet ac varia ſit huius ruſticitas. Ego ſum Chremes. a faceta meretricis diſciplina: o capitulum lepidiſſimum. nam ruſticum eſſe ſtatim magis apparebit vbi dixerit. rus eo.

t Dico ego mihi inſidias fieri. Blandimentum ruſticus inſidias putat

v Rus eo. Pro potiori negocio rus poſuit & maiori negocio eſt q̃ ſi diceret non huc venio.

x Non poſſum. Plus valet q̃ nolo.

.s.redire .i.quouſq̄ y

poſſum inquam. PI. at tu apud nos hic mane / dum rede
thais vel dn̄a .s.faciā q̄ manea .s.nihil min⁹ facis a

at ipa. CHRE. nihil minus. PI. cur mi chremes. CHRE.
z .s.fortunā .i.a me diſcede .s.redire .i.ꝯſtitutum b

Malam in rem hinc abi. PI. ſi iſtuc ita certum eſt tibi ama
in domū militis p̄ breuē viā te traſſeras thais vado illuc .i.ſerua

bo / illuc tranſeas / vbi illa eſt. CHRE. eo. PI. abi dorias. ci
.i.ad domum militis

to hunc deduc ad militem.

y Dum redeat ipa. Vel domina vel ipſa de qua agitur. z Malam in rem abis. Hoc ad uerbialiter dixit quēadmodum dicimus domū abis: & apparet illum manufactum eſſe qui ſic iraſcitur quia dixit pythias.
a Cur mi Chremes Quaſi dicat. Cur meus ſic indignatus eſt adoleſcens. nam ab eo quod ē meus vocatiuus mi facit.
b Amabo illuc tranſeas vbi illa eſt. Vide nō eſſe ociosum ꝙ om̄ia pretenta ſunt potius q̄ res importuna fuerit vt cū ad militis domū Chre deduceretur. Neq̄ em̄ hoc conueniebat perſonæ bachicali: quoniam aut infacetum & preter uſum aut importunum. Ideo hoc ip̄m doriæ pretexit: vt illuc tranſeas vbi ea eſt vt breuem viā demonſtraret non eas ſed tranſeas dixit. Amabo. Interiectio eſt blandientis ſic verbum ſonat.

ANTHIPHO. adoleſcens.

.i.ꝯſenſim⁹ p̄pigim⁹ ꝯuenim⁹ a

Eri aliquot adoleſcentuli coimus in pyreo: in
q̄ſi de portionib⁹ collatis ab vnoq̄ noſtrū b .i.ꝯmederem⁹

h hunc diem vt de ſimbolis eſſemus. chercam ei
p̄poſuim⁹ .ſ.p ſimbolis .s.ꝯſtitut⁹ ē vbi cena paranda erat c .i.determinatū

rei præfecimus. dati anuli / locus / tempus conſtitutum eſt
.i.lapſum eſt .s.meo .i.ꝯſtitutū eſt cenā hr̄e null⁹ eſt parat⁹

Præterijt tempus. quo in loco dictum eſt / parati nihil eſt.
cherea nō apet vſq̄ .i.ad poſſim ꝯiectare cōſequi ꝛ cogitare

homo ipſe nuſq̄ eſt. neq̄ ſcio quid dicam / aut quid conie
.i.hāc curā hāc puincīā adoleſcētuli d inueſtigē

ctem. nunc mihi hoc negotij cæteri dedere. vt illum quæ
.i.videbo e

ram. ibo ad eum / viſam / ſi domi eſt. Sed quiſnam hic a
.i.a domo thaidis .ſ.cherea f cherea q̄ ephebo exit a domo meretricis g

thaide exit? is eſt: an non eſt? ipſus eſt. Quid hoc hominis
.i.cuiuſmodi q̄ erat veſte eunuchi indut⁹ q̄ timid⁹ egredit

eſt? Quid hic ornatus eſt? Quid illud mali eſt. nequeo ſa

Heri aliquot adoleſcentuli. In hoc prologo inſinuatio pſonæ eius ē cui narraturus eſt Cherea: quæ a ſe retro poſt ſcænam facta ſūt. fit autem hoc populi cauſa vt ſpectator auribus accipiat quod ſubiicere oculis poeta non potuit:
a Coimus. Conſenſimus pepigimus ne ſit ſoleociſmus Antipho hic perſona bene eſt inuenta cui narret cherea ne vnus diu loquatur.
b Vt de ſymbolis eſſemus. Plautus in Menachmis. Minime eſſemus minore non cum ſui diſpendio ſed melius eſſemus producta e littera.
c Dati anuli. Nihil interim de ſcorto appa / ret e phebo eſſe.
d Cæteri dedere. Cæteri exceptis me atq̄ ipſo:
e Quiſnam hic a Thaide exit. Cauſa ſciliſtan di eſt admiratio de habitu commutato & vix ſibi agnitus eſt Cherea.
f Is eſt an nō eſt? ipſus eſt Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq̄ ornatu fallere qui ab antiphone vix agnoſcitur.
g Quid hoc hominis eſt eſt? Vide an longā narrationem poſſit audire qui nondum amico narrat. & iam affectus pendet

h Libet prius quid ſit ſciſſitari. Sciſſitari eſt occulta magis & ſecretiora rimari ac velle cognoſcere vt ſuſpenſi eripilum ſciſſitatum oracula phoebi.

.i.cõiectura ſacio ꝓdge — .i.longe a me

tis mirari neqꝫ conijcere niſi: quicquid eſt: procul hinc li-

velim — .i.ingrere tanqꝫ nouũ

bet prius quid ſit ſciſcitari.

In hac ſcena. IX verba geſtum vultumqꝫ indicant exeuntis: cui obuia pſona obiicitur: ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabũtur. a Nunquis hic eſt, nemo eſt. Nũquis me ſequitur. Duo metuit: ne quis obuius cõphenſor occurrat: & ne quis ſui pſecutor exiſtat. b Nemo homo eſt. Quãuis per nemo homo intelligatur tamen addidit homo vt veteres ſolent nemo iunctũ hominẽ idem eſt ꝙ nullus. c Iam ne erumpere. Erũpere quaſi actiuũ verbũ poſuit pro neutrali vt ſit liceat mihi erũpere quaſi exire. vtrũ erũpere pro emittere poſuit, nã erumpe pro exclamare: vt erumpe vocem dicitur qui exclamat. nam proh Iupiter dicturus eſt d Nunc eſt tempus profecto. Cur hoc dixerit ſtatim ſubiungit cauſam quæ ſequitur.
e Cum ppeti me poſſum. Vbi animaduertẽdum eſt ꝙ ſi cũ cõiuncte legeris quando ſignificat. Si ſepate vero dũ ſignificat. Nũc eſt profecto. Figurate ac coniuncte lege ſine diſtinctione
f Contaminet vitam. Mire vitæ crimen oñdit velut ipa ſit campus / poſſeſſioqꝫ fortunæ inſtabilis varioꝝ. g Sed neminẽ ne curioſum. Apparatus ad intentionẽ future narratiõis dicit. Cupit em̃ id gaudens qđ triſtibus moleſtum eſt. Nã cõtra Menedemũ grauat narrare quę dolet. curioſus dicitur q̃tiens plus diligentes ꝙ oporteat impendimus rebus vel nr̃is vel alienis.
h Obtũdat. inſtet ac repetat: obtũdat moleſtus. & tedioſus ſit. i Quid geſtiã. Geſtire ẽ motu corpis mõſtrare qd ſentias. Conſtat ãt a peccudibus ad hoĩes eẽ trãſlatũ. ẽ .n. magis brutoꝝ aĩaliũ. k Vñ emergã pprie dixit emergã ex luſtris atqꝫ inhõeſtis locis vtpote meretricis domo. Cicero An ne tũ qdẽ emerſiſti lutulẽte q̃ſo ex nature tue ſordib[9] l Veſtitũ hunc nactus. Bene nactus dixit vt q nõ ſũmeret niſi ſua ſiſſet hec occaſio m Adibo atqꝫ ab eo grãm hãc &c. Grãm mire eſt dare bñficiũ ac p hoc alicuius rei grãm .i. amicitiã Sed hec ẽ allocutio grãm ab eo inibo, p eius grãm merebor. Nam adeo amat Therentius ab eo, p eius ponere. vt in Andria primũ aduertenda ab eo iniuria eſt. Inire aũt grãm ẽ mereri grãm. Plautus. Iniet tamen ſolidam & grandem grãm.
n Video velle. Hoc ẽ offero me illi & interrogabo eũ vt poſſit ſuũ gaudiũ erũpe qđ habiturus eſt beneficii loco.

CHEREA ANTIPHO

.i.nunqđ a — de nemine viſo dicit — .ſ.q̇ pſequaꝰ me

Vnquis hic eſt: nemo eſt. Nunquis hic me ſeq-

.i.nullꝰ b — .i.nũc c — verũ — .i.expͥmere — .i.a me — .ſ.qđ cepi

tur: nemo homo eſt. Iam ne erumpe hoc mihi licet gaudi

iraſcẽtis exclamatio ẽ d — .i.pculdubio — qñ vel in q̃ tpe e

um: Proh iuppiter. nunc eſt tp̃s profecto interfici / cũ per-

vt nõ — .ſ.qđ cepi — .i.inquinet f — .i.ali⁹ crie z paſſione

peti me poſſum: ne hoc gaudiũ contaminet vitam ægritu

.i.minutiſſima q̃qꝫ exqͥrentẽ g — .i.interea venire — .i.ad me

dine aliq̃. Sed neminẽ curioſũ interuenire nunc mihi vi-

aures h — q̃ſi enecet me ſuis q̃ſtiõibꝫ i

deo: q me ſequaꝰ: quiqꝫ iã rogitãdo obtundat: enecet: q̃d

.i.motu corpis oñdã .ſ.q̃rẽs — .i.in quẽ locũ .i.iter pſeq̃r k — .i.ex eã erũpã — .ſ.querens

geſtiã: aut qd letus ſim q̃ pergã: vñ emergã vbi ſien ve-

ꝛ inuenirẽ l — .ſ.q̃rẽs — .i.qđ mihi velim poſtulẽ i.mẽtis cõpos — verꝫ — .i.ſim mẽte captus

ſtitũ hũc nactus: q̃d mihi q̃ram: ſanus ſim / an ne inſaniã.

.ſ.eum m — .i.dabo illi hoc bñficiũ — .ſ.grãꝫ n

An. adibo. atqꝫ ab eo grãm hanc: quã video velle: inibo.

cherea quid eſt q͂d ſic geſtis. aut q͂d ſibi hic veſtitus querit

q͂d eſt q͂d letus ſis? q͂d tibi vis? ſatin ſanus es? q͂d me aſpe

ctas? q͂d taces? CHE. O feſtus dies hominis. amice ſalue:

nemo ē oim / quē ego nūc magis cupere videre q̄ te. AN

narra iſtuc q̄ſo / q͂d ſiet. CHE. immo ego te obſecro her

de / vt audias. Noſti hāc / quā frater amat? AN. Noui. nē

pe opinor thaidē. CHE. iſtā ipam. ANTI. ſic cōmemine

ram. CHE. hodie quædā ei eſt dono data virgo. q͂d eius ti

bi nunc faciē prædicē aut laudē antipho cū meipm̄ noris

q̄ elegans ſpectator formarū ſiem? in hanc cōmotus ſum

AN. Ain tu? CHE. Primam dices / ſcio: ſi videris. Quid

multa verba? amare cepi. forte fortuna domi erat quidam

eunuchus. quē mercatus frater fuerat thaidi. neq̄ is dedu

ctus erat etiam tum ad eam. Submonuit me parmeno ibi

ſeruus / quod ego arripui. AN. Quid id eſt. CHE. Taci

tus ſis citius audies. vt veſtē cū illo mutā / & pro illo iubeā

me illuc deducier. AN. Pro eunucho. CHE. ſic eſt. AN.

quid ex ea re tādē capes cōmodi? CHE. Rogas viderem /

audirē / eſſem vna / qua cū cupiebā antipho. nū parua cā /

aut p̄ua rō eſt? traditus ſum mulieri. Illa illico vbi me acce

pit. lęta vero ad ſe adducit domū / cōmēdat virginē. AN.

Cui? tibi ne? CHE. mihi. AN. ſatis tuto tn̄. CHE. Edicit

ne vir q̄ſq̄ ad eā adeat. & mihi ne abſcedā imperat. In inte

riori parte vt maneā ſolus cū ſola. annuo / terram intuens

o Cherea q͂d eſt q̄ ſic geſtis &c. Facete repetit verba eius interrogationis vt ſciat iā pridē eſſe p̄ſentem. p Aut quid ſibi hic veſtitus querit. Facete & figurate dictū eſt ſic & alibi vt pnoſcatis quid ſibi eunuchus velit. q Quid me aſpectas: quid taces? His duabus interrogatiunculis deſcripſit vultum dicturi. r O feſtus dies homis amice ſalue. Decet a ſalutatione incipere luculente dictū: illud aūt veriſimile eſt & pcuſſum renoua & audiendi cupidū immemorē extitiſſe ſalutandū. s Nemo eſt oim quē &c. Bene additū magis vt his amicis ſe antepoſitum intelligat quos cū oportet videre. Cherea tn̄ eum magis adeo vt aliis amicis antepoſitū neminē cupit. t Immo ego te obſecro hercule. Bn̄ cōtulit verba: vt ex his appareat quid agere velit. Ille dixit quæſo. hic obſecro. v Noſtin hāc quā amat frater. Queritur an veriſimile ſit Antiphoni notā eſſe Thaidē quā frater ipe neſciuerit: ſed intelligere debem⁹ mō noticiā nō vultus ſed famæ poſitā eſſe. quā famā potuit ex Phędria Antipho ſcire. atvero aliā noticiā negauerat cherea ſibi fuiſſe cū Thaide hoc ē viſus vultus / oris & corpis. x Noui nempe opinor Thaidē. Opinor Taidē optime & ab illo tacitū. & ab hoc nomē oblatū eſt vt appareat quā nouiter & quā poſſit aſſequi quæ dicenē. y Quid eius tibi nūc faciē prædicem. Prædicamus vt res ſunt laudam⁹ extollimus. vel p̄dicamus voce: laudamus argumentis. z Quā elegans ſpectator formarū. Elegans eſt concertantis & faſtidioſi iudicii nō quod placet facile: & ē totius dicti ſenſus.

a Spectator probator. vt pecuniæ ſpectatores dicūtur. b In hanc ſum cōmotus. Vt ille q ſolet & ſcit formas eligere pro merito. c Primā dices ſcio. Fiduciam elegantiæ & de alienis oculis indicare. d Quid multa verba amare. Ordine egit. Nā prius eſt cōmoueri: inde amare. & bene. Non ante dicit quid aggreſſus fuerit niſi amoris mentione plata quo cogente nihil eſt infectum cupientibus.

e Submonuit me parmeno. i. leuiter monuit. Et recte: quia arripui dicturus ē. & totum optime. nam vt non erat boni adoleſcentis hanc technam repperire ſic ab illo reperta fuit: plane veri amatoris arripere.

f Tacitus ſis citius audies. In oratione ſolemus corripere extra ordinem perconctantem. & bene ſceleritatem promiſit qua facile tenetur auditor. Et mire tanq̄ ſola interrogatio in ore ſit

g Et pro illo iubeam me illuc deducier. Ille dixit tanq̄ inter honeſta ſit quod vile ſit. & turpe factum plerūq̄ perſeuerāte impudētia releuat

h Quid ex ea re tandem caperes commodi. Tranſit a rephenſione facti ad cām ipſius facti.

i Num parua cauſa aut parua ratio eſt. Sic illata interrogatio eſt: quaſi ad hanc annuere: & vultu conſentire. Antipho ſic coactus.

k Læta vero ad ſe adducit domū. Omnia mire q̄ læta / q̄ deducit / q̄ commendat. ſpecta ſingularē & mirā virtutem poetæ. hic em̄ cōmēdādus eſt locus erroris initium continens apud Thaidem conuitium. l Tibi ne? Nō interrogat ſed miraē. m Satis tuto tamen. Vtrū hoc & ſi meritrix: tn̄ ſatis tuto agit: an & ſi Cherea ſatis tutus: tū quia nullus accedat alius te p̄nte cū illius ſis ſatis futurus ſollicitus.

n Edicit. Edicimus / iubemus vel iure dicimus. Edicta em̄ imꝑatoris ſūt. o Et mihi ne abſcedā impat. Certe nullus vir accedit.

p Maneā ſolus. Ac p hoc ſim miſer. Ironia.

q Ego iuquit ad cœnā hinc eo. Ad impudentiam mulieris exprimendam que hoc die erit ſecura de cuſtode eunucho. r Abducit ſecum. Memoriter. nam dixit vo me ſequimini. s Paucæ: quæ circū illam eſſent. Relictæ nonnullæ vt laudari poſſit ea virgo quæ ſub vicij huius occaſione nuptura eſt. hoc eē̄ totum ſic inducit poeta vt non abhorreat a legitimis nuptiis in ea preſertim quæ vxor futura eſt. t Nouiciæ puellæ. Eclipſis nouitiæ & puellæ. v Continuo hęc adornant Hęc pluraliter pro hæ vt in formione. hęc ille erant iciones. Adornant aūt ex medio ſignificatu ꝓ apparant.

.i.cū bono mō .ſ.eras dono dat⁹ ꝛ ſeruies meretrici .i.ex hoc loco

modeſte. AN. Miſer. CHE. Ego: inquit: ad cænam hinc

.ſ.vgīnē ſeruandā

eo. abducit ſecum ancillas. paucæ: quæ circū illam eſſent:

.i.adhuc noue ꝛ rudes ꝛ impite .i.hee apparant .i.ſubeat

illico

manēt nouitiæ puellæ. Continuo. hæc adornant / vt lauet:

.i.ſuadeo .i.celeriter fiat talis apparatio .i.q̄diu .i.fit apparat⁹ ille ad lauādū .i.in loco ſecretiori domus

adhortor / properent. Dum apparatur: virgo in conclaui

ſedebat .i.ſurſum aſpiciēs in q̄ tabula

ſedet ſuſpectans tabulam quandā pictam / vbi inerat pi-

modo illi⁹ puelle .ſ.poete .i.nō pridē olim

ctura hæc. iouem quo pacto dane miſiſſe aiunt quondā

habentē aureas guttas .i.criā .ſ.tabulā pictā

in gremiū imbrem aureū. Egomet quoq; id ſpectare cœ-

.ſ.iupiter .ſ.ſine me furere; qñ furorē du du .ſ.quē luſerat

pi. & quia conſimilē luſerat iam olim ille ludum / impen-

dio magis animus gaudebat mihi deum ſe in hominē cō-

i.mutaſſe .i.tecta aliena ſolū aptū erat ſecreto

uertiſſe: & per alienas tegulas veniſſe clanculū per implu-

.i.vt faceret femīe ſed ab auctoritate pſone .i.atria

uium / fucum factū mulieri. At quē deum qui templa cæ-

.i.loca cōſecrata deo puus homo in cō paratōe ei⁹ .i.efficerē hec q̄ feci

.i.tonitru

li ſummo ſonitu concutit. Ego homūcio hoc nō facerem

.i.ſed .i.cū magna libidine ꝛ appetitu pdicta apud me

Ego illud vero ita feci / ac lubens. Dum hæc mecum repu-

aduoca t vgo vadit reuerſa ē, vbi ego erā

to / accerſitur lauatum / interea virgo it. lauit rediit. deinde

.i.diſponūt erect⁹ nō ſedēs .ſ.nouicie ancille

eam in lectū ille collocant ſto expectās / ſi qd mihi impent

ex illis ancillis .i.inſtrumētū aptū ad vētilādū ꝛ ambigēdas muſcas

Venit vna: heus tu: inquit. dore cape hoc flabellum / & vē-

.i.puum puelle hoc pacto q̄diu

tulum huic ſic facito / dum lauamus. vbi nos lauerimus:

q̄ſi ſatis faciēs ē q illū ſolū relinqūt tunc certe

vultu ſeuero ꝛ q̄ſi triſto

ſi voles lauato. accipio triſtis. AN. tum equidem iſtuc os

.i.inuerecundū valde cupem .i.qualis ſtat⁹ ꝛ mod⁹ hūdi

tuum impudens videre nimiū vellem / qui eſſet ſtatus: fla-

i.tā magnū aſinū .ſ.puella .i.effata .ſ.q̄ dixi.

bellum tenere te aſinum tātū. CHE. Vix elocuta eſt hæc /

.i.cū īpetu ꝯferūt .i.diſcedūt .i.magnū ſtrepitū faciūt

foras ſimul omnes proruunt ſe. abeunt lauatum. perſtre-

x Dum apparatur. Imperſonaliter dixit.
y Virgo in conclaui. Eſt ſeparatior locus in interioribus tectis. Vel ꝙ intra eū loca multa & cubicula clauſa ſint adherentia triclinio.
z Suſpectans quandā tabulam depictā. Bene: accedit repente picturā ad ornamenta aggrediende virginis. ideo quia nō ad hoc venerat cherea vt continuo vitiaret puellā: ſed vt videret / audiret / eſſetq; vna: cū nihil amplius cogitaret. auſus / incitatuſq; dū picturā cerneret. a Iouem quo pacto. Mire inuentio: quia hęc pictura domui tribuitur meretricis aduerſus omniū pudiciciā amorꝝ contra parſimoniā / contra dignitatem / contra pudiciciā eſt. b Miſiſſe aiunt. Bene aiunt: quia fabula eſt. quia tā turpis ioui q̄ꝫ aperta meretrici. quæ aptior pictura domui meretricis: q̄ꝫ hęc ad amatorꝝ illecebras: q̄ꝫ hęc quæ exemplū continet amatoris & amoris puellæ & amoris ad iouem pertinentis: & amoris nō gratuiti ne puo prępoſiti. ſed auro in gremiū fluente venalis: tu mq; ingeniū Daue ſe Iupiter vt ſplendidus imber illabitur. Nonne videtur in meretrice ducente adoleſcentulos illam corporis ptē auctore Ioue velut inauratā fuiſſe imbrē aureū nō rorē vel pluuiā ſed imbrem addidit ad auariciā meretricis. c Iam oli ille ludū. Bñ ludū: nō ſcelus ſed ludum dixit. d Deum ſe in homines cōuertiſſe Phiſice nunc Therentius demonſtrauit q̄ꝫ cladem moribus hoīm & ciuitatibus afferant figmenta poete cū exempla ſtellarꝝ afferāt. Vtrū aūt iuppiter humana forma aurꝝ infundēs pictus erat in tabulis an ꝓ Ioue aurꝝ an in hominē. i in hominis audatia atq; flagitia.
e Atq; in alienas teg. Hic apparet iouē ſepatim fuiſſe auri picturam. Et ſatis comico charactere locutus eſt & preſſo ſtilo f Veniſſe clā. Hec oīa vt difficillia factū ſed hūilia & noue digna ꝓferunt vt merito ſequat. Varro. Impluuiū eſt id quod relictū erat in medio tecti vt lucē caperet deorſum quo impluebat dictū ſic impluuium a pluuia. g Tēpla celi. Snia tragica ſed de induſtria nō errore. h Ego homūcio hoc Oratorie vt iouem extulit ita dixit vt puta. Ille eſt deus & magnus & ego nō hō ſed homoncio.
i Dum hec mecū reputo. Hic oñdit nō ſibi primū. hec nunc in mentem veniſſe. ſed tunc etiā cogitata fore cū eſſet in domo meretricis.
k Accerſitur. Seruauit ordinē nuptiarꝝ & ꝓprio verbo quaſi de nupta dixit accerſitur. l Lauit rediit. Quia ſepatim his vtimur deinde.
m In lectū collocarūt. An aliqd deeſt ita legitimis nuptiis nā & ipm verbū. collocarūt ꝓpriū eſt & aſſcribit ꝓ nubis. n Sto expectans. Energia. nō eē̄ dixit ſtabā. & mire oē tps executꝰ ē ſalua veritate in q̄ Vir. negligens inuenit cū poſt occiſū Meſentiū nō facta noctis mentiōe ſtatim intulit. Occeanū interea ſurgens aurora reliquit.
o Cape hoc flabellū. Pręclare non ſenſū. ſed verba ipa induxit p q̄ puellaris error exprimit. p Ventulū huic ſic facito. Demōſtratiuū & geſtu explicandū. vide q̄ꝫ pticulatim cū q̄ diligentia iubet quaſi nouicio & impito. q. Dū lauamus vbi nos lauerimus &c. Vide vſū verbi tā cito narratū dū lauamur & vbi nos lauerimus. r Accipio triſtis. Bene triſtis tanq; aliud magis vellet: hoc ē lauare aut ludere. Metuit eē̄ ne quod cupit prodatur gaudio. s Tū iſtuc equidē os. Licet iocanti & amico cōuiciū iucunde facere. t Qui ſtatus. Statura corpori aſſcribit. Status ad habitū refert. ergo ſtatus eſt ſcęnici. Statura lōgitudo corporis v Flabellū tenere te a. Quia hoc miniſtrū delicatorꝝ ſeruorꝝ. x Omēs proruūt ſe. Verbo neutrali q̄ſi actiuo vſus eſt.

.i.nõ ſunt pñtes 3 .i.tũ pſtrepũt .ſ.cui vetulũ faciebã

punt: ita vt fit: dñi vbi abſunt: interea ſomnus virginẽ op=
.i.occupat .i.oculis obliq̃ intuẽtib9 .i.hoc mõ vt oñdo ventillatoriũ

primit. Ego limis aſpecto ſic per flabellum & clanculũ ſi=
etiam .i.circũluſtro vt ne ſatis .i.certa .ſ.oĩa explorata repagulũ

mul alia circũſpecto: ſatĩ explorata ſint. Video eſſe / peſſu
vt amoueret auxiliũ ẽgis oppono video, ẽ factũ deinde ſic ſecutũ .ſ.q̃ris

lum oſtio obdo. AN. Quid tum? CHE. Quid tum fatue
.ſ.me eſſe fatuũ vtz .i.oppoꝛtunitate & .i.oblatã

AN. Fateor. CHE. An ego occaſionẽ mihi oſtentatã / tã=
.i.pau duraturã pter ſpem mihi oblatã .i.amittere debeã

tam / tam breuem / tam optatam / tam inſperatã amittere?
p pollucẽ vere eunuch9 .i fingebar certe eſt ita

tum pol ego is eſſem vere q̃ aſſimulabar. AN. Sane her=
interea .i.de pecunijs vel anulis collatis ad prandiũ parandũ

cle / vt dicis. Sed interim de ſimbolis quid actũ eſt? CHE.
.ſ.prãdium vtilis z neceſſari9 ſed .ſ.potũ

paratum eſt. AN. Frugi es. vbi? domin? CHE. imo apud
manumiſſũ ſic noĩatũ .i.valde veloci9 feſtinemus

libertũ diſcũ. AN. p longe ẽ. CHE. ſed tãto ocius ꝑpere=
.i.depone illã z ſumealiã .i.ꝑdit9 ſum .ſ.pña

mus. AN. Muta veſtẽ. CHE. vbi mutẽ? perij. nam domo
ꝓpe iã eiect9 ſum vereoꝛ frater deinde metuo

exulo. nũc metuo fratrẽ / ne intus ſit. porro autẽ / pater ne
ex agris .ſ.domicilũ mutare poſſis

rure redierit iã. AN. eam9 ad me. ibi ꝓximũ ẽ. vbi mutes.
bñ dicis .ſ.ad te puella etiã qua via poſtea deĩceps

CHE. recte dicis. eam9 / & de iſta ſi'l q̃ pacto porro poſ=
.ſ.eã tãq̃ re'optata .i.volo deliberare ꝯſtituere efficiatur vt vis

ſim potiri cõſiliũ volo capere vna tecũ. AN. fiat.

y Vbi abſunt. Vbi & tp̃is & loci poteſt eẽ. z Interea ſomnus virginẽ oc. Vt puta cõpſi9 ſam ſomno & oblectatã flabello: atq̃; ab eunucho nihil metuentem. a Ego limis aſpecto. Limis ſi noĩatiuus ſingularis eſt trãſuerſus. ſi vero ablatiuus pluralis a limus lima. deeſt oculis. nã limis eſt trãſuerſus. Vnde limen dicit̃ quoꝗ qd̃ ingredientibus exeuntibuſq; trãſuerſũ ẽ: Cũ igit̃ diſſiſant hoĩes ſe videre quod videt: & nõ recta facie: ſed tranſuerſam intuentur: limes dicunt̃ aſpicere. b Sic p flabellũ & clan. Sic & eſt neccario additũ. nã & limis & p flabellũ ſine demonſtratiõe parũ intelligit̃. c Peſſulũ oſtio. Scilicet vt a moueret arceretq; auxiliũ virginis. d Quid tũ fatue? Quid eñ pter vitiũ ſupeſt: vbi amator eſt adoleſcẽs: & virgo dormiens? & inclauſo gutture explicata narratio eſt quã audiẽtis curioſitas fuit: & cuius in extrema pte maior narratio eſt. e Fateor. Fateor me eſſe fatuũ q̃ hoc q̃ſierim ſubaudit̃. f An ego occaſonẽ Vide quãta dixerit nõ voluntatẽ ſed occaſionem nõ aniaduerſam: ſed oſtentatã. nõ hanc: ſed tãtã nõ anguſtam: ſed breuẽ nõ appetitã: ſed exoptatam. nõ repentinã: ſed inſperatã. aliud eñ ſibi p miſerat vt ſup diximus nõ quod pictura occaſio q̃ pſuaſit. g Sed iterim de ſimbolis qd actũ Bene memor eſt pſonæ quã induxit poeta p hãc interrogationẽ. h Frugi es. Vt fruges hũano generi. Frugi eſt ergo in quo eſt aliqd q̃ fruamur. i. vtamur. i Muta veſtem. Ad id qd in domũ Thaidis rediturus eſt Chremes. k Vbi mutẽ: perii. Vultu oſtendit q; ſubaudi tur neſcio l Nã domo exulo. Deeſt ꝓpe vel veluti. Exulo duobus modis dicit̃. & de loco in quo exul eſt eſt & de loco in quo deiectus eſt. m Metuo fratrẽ. Cauſas oſtendit cum domo penitus veluti exulat. n Pater ne rure redierit Preparat iam interuẽtus ſænis: & eſt zeugma ad ſuperiora. Nam & hic metuo eſt ſubaudiendnm. o Recte dicis eamus. Ipſa verba quodãmodo feſtinationem ſonant.

In hac ſcena. X. Ea perſona queſita eſt q̄ terribilē credat militē vt eo magis in experiendo vanus ac ridiculus eē poſſit. Et in hoc loco quid poſt ſcœnā geſtū ſit. hoc ē in cōuiuio militis ancilla demonſtrat. vt iam quæ in pro ſcenio gerūtur ex his poſſumus cognoſcere.

a Ne quā ille hodie inſanus. Ille inſanus ſic affertur. vt omnibus inſanis miles eſſe noſcatur b Nam poſtq̄ȝ iſte aduenit chremes. Admonet quis ſit chremes. c Militem rogat. Et hoc quaſi de odioſo militē dixit non Traſone.

d Neq̄ȝ negare audere. Vt amice poſcenti. e Inſtare vt hominē inuitet. Vide impudentiam meretricis. primū petit vt iubeat eū admitti poſtea vt inuitet quod eſt maius. f Id faciebat retinendi illius cā. Admonet ſpectatorē ne exiſtimet alteri riuali iniuriā fieri phedriç & ſimul eſt hic relictus locus virginis agnoſcēde.

g Inuitat triſtis manſit. Adoleſcens. ſ. & manſit ꝑ remoratus ē. i. recubuit. neç receſſit manſit ſignificat. Siꝉe eſt manſit paſſus ē. Sic chremes re remoratus cōuiuia nc̄cītate diſceſſit accipiēdꝰ ē.

h Triſtis. i. inuitus nō libēter vt ecōtra. Vir vobis lœtus ego hunc candentē in littore thauꝝ & accipio triſtis eodem modo. i Sermonē occipit. Sermonē colloquiū dicit. k Miles vero ſibi putare adductum. Et plus adductum q̄ȝ admiſſum. & ſimul quia videbat furibūdū Chremē totū crimē reuocat ad Thaidē. Et hæc ē cā cur a milite in eius domo nullā rixam patitur chremes. l Heus inq̄t puer. Hic oſtenditur quod ſupra appatū eſt. Accerſe pāphilā nō ꝓuoca. quia nō actum militi. m Vt delectet hic nos. Quaſi dicat ꝙ hec nō facit. Sed delectare fidicine ē. quia ſupra de illa dixerat. Et fidibus ſcire & bn̄ hic. quia inſuauiter nunc tractemur.

n Illa exclamat. Non reſpondit ſed exclamat.

o Minime gentiū. Hoc magis mirꝝ minime gentiū q̄ȝ nuſq̄ȝ gentiū. p Miles tendere proprie dixit tendere quod ſignificat pertinacē contētionem vt vaſto certamine tendunt.

DORIAS ancilla Quartus actus.

.ſ. q̄ð ꝺicturꝰ ſum vez .ſ. militē .i. aliq̄rinꝰ

ITa me dij bn̄ ament. q̄ȝtū ego illū vidi / non nihil

ꝺolore afflicta miles turbationē .i. moueat

timeo miſera: ne quā ille hodie inſanus turbam faciat: aut

violentiā iuuenis

b .ſ. ad ꝺomū militis

vim thaidi. Nam poſtq̄ȝ iſte aduenit chremes adoleſcens /

chremerē .i. introduci ⁊ recipi in ꝺomū miles

c

frater virginis militē rogat vt eū admitti iubeat. ille conti-

.ſ. cepit renuere ꝙ chremes introduceret ꝺeinde vel poſtea .i. inſtabat

d e

nuo iraſci neq̄ȝ negare audere. thais porro inſtare: vt ho-

chremetē .i. alliciat ad ꝺiſcūbēdū chremetis

f .i. ꝓbabat

minē inuitet. id faciebat retinēdi illius cā. quia illa q̄ cupie

chremetis .ſ. quā ꝓbabat .i. tēpeſtiuū ⁊ opportunū

ſignificare g

bat de ſorore eius indicare / ad eam rem tp̄s non erat. inui

.i. inuitꝰ nō libēs .ſ. thais .i. colloquiū ſtatim

h remoratꝰ eſt i k

tat triſtis / manſit ibi. illa cū illo ſermonē illico occipit mi-

ſed .i. adhibitū eiuſdē rei ſtudioſum riualem

les vero ſibi putare adductū ante oculos emulum. voluit

.i. in oppoſitū .ſ. aliq̄d miles ꝟginē quā ꝺono ꝺederat

thaidi .i. moleſte l fac venire

facere contra huic ægre. heus: inq̄t: puer pamphilā accerſe

m fidibus ⁊ canendo thais n o .i. nequaq̄ȝ .ſ. accerſat ꝙ ꝓhibeo

vt delectet hic nos: illa exclamat. Minime gentiū in con-

.ſ. ventū eſt

p rixā q

uiuiū illā. miles tendere. inde ad iurgiū. Interea aurꝝ ſibi

amouet a ſe .i. aſportem .i. ſignū ⁊ p̄ceptum .i. cū

tradit r

clam mulier demit. dat mihi / vt auferam. hoc eſt ſigni: vbi

.ſ. ſe abducere .i. clam ſe ſubtrahet

.i. exꝰ ꝺomo militis

primum poterit. ſe illinc ſubducet ſcio.

q Interea aurum clam ſibi mu. demit. Ne aurum pro virgine qd' retinebat amitteret. Vel aurꝝ demit vt eſſet ad fugā expeditior. vel ad rixā. Et opportune mulierē dixit nō thaidem. vt oſtēderet militiā ſexus. r Hoc ē ſignū vbi primum poterit. Ad quā rē ſigni. Vtrꝝ hoc ſigni q̄ȝobrē metuā ne quā ille hodie inſanꝰ turbā faciat rei: vi thadi. An hoc ſigni vbi p̄mū poterit.

PHEDRIA.

ego phedria mẽte volutare
a
Vm rus eo: cœpi egomet mecum inter vias: ita
queadmodũ fieri ſolet diſplicẽte
.i.cum
vt fit vbi quid in animo eſt moleſtiæ: aliam rem ex alia co
.ſ.cepi cogitare .i.deteriorẽ .i.quid attinet multa dicere
gitare: & ea omnia in peiorem partẽ. quid eſt verbis opus
.i.ꝗ̃diu .i.exiſtimo ſiue reputo .i.domũ agreſtẽ ꝑ ĩprudẽtiã nõ ꝯſiderãs
b .i.ꝑtergreſſus ſum
Dum hæc puto præterij imprudens villam: iam abieram
.i.ꝯcepi .i.reuertor .i.male ſanus .i.poſtq̃
c
cum ſenſi redeo rurſum / male vero me habens. Vbi ad
.i.ad ſemitam .i.reſtiti apud me hec ſequẽtia
d
ip̃m veni diuerticulum: conſtiti. occepi mecum cogitare:
interiecto .i.ſpacio duoꝝ dieꝝ .i.oꝑtet manere mihi thaide
laborãtis e f in hac villa
g
Hem biduum hic manendum eſt ſoli ſine ea? qd tum po
.i.deinde facultas
h .ſ.manere biduũ i
ſtea? nihil eſt. quid nihil? Si non tangendi copia eſt: eho /
hoc ẽ tangere ꝑmittat .ſ.videre
k
ne videndi quidem erit? ſi illud non licet: ſaltem hoc lice/
vltima aliquid
l m
bit. Certe extrema linea amare haud nihil ẽ. Villã ꝑtereo
.i.nõ ĩprudẽs ſꝫ nõ minꝰ ama/ ꝑturbata aĩo exte
tor q̃ꝫ priꝰ n qd hoc ſibi vult
ſciẽs. Sed qd hoc eſt: ꝙ timida ſubito egredit̃ pythias?

In hac ſcena XI. nunc cauſa narrat̃ cur ſtatim in vrbem redeat Phedria qui diſceſſerat abſuturus biduũ ad tollendum iurgiũ militis ſed importune redit. iam tamen tempus eſt reuocandi in ſcænam Phedriam poſtq̃ꝫ acta ſunt omnia quæ illius abſentiam deſiderabant.

a Inter vias. Figurate at nouæ inter vias.

b Dum hæc puto. i. exiſtimo. Vir. Multa putans: forteq̃ꝫ animo miſeratus iniq̃nã & eſt apherisis pro reputo. putamus em̃ inſtantia: reputamus præterita.

c Vbi ad ip̃m veni diuerticulum. Diuerticulum eſt vbi inter deuia flectitur: & proprie diuerticula dicũtur in via domicilia ad quæ de itinere diuertendum ſit.

d Conſtiti. Plus eſt nunc ſcientem ſteriſſe q̃ꝫ præteriiſſe neſcientem.

e Biduum. Hic pronuncia vt longũ nimiumq̃ꝫ temporis.

f Hic. Tanq̃ꝫ in loco ſolo atq̃ꝫ triſti.

g Sine ea. Sine ea aut ſine alio oblectamẽto & ſatis amanter ſine illa. iam cauſa eſt cur biduum grauetur.

h Nihil eſt. quid nihil? Si non amantiũ diſputationes intermiſcat quædã conſilia ſane mentis: quæ tamen ſtatim reſurgentis amoris ſequicia deuincuntur.

i Eho ne videndi quidem erit. Eho ridicule additur tanq̃ꝫ omnino non ſecum loquatur ſed cum altero.

k Saltem hoc licebit. Bene bis dictum licebit licet: q̃ſi de re magna loquat̃ totũ ergo amatoriæ

l Certe extrema linea. Et hoc certe: quia quinq̃ꝫ liniæ perfectæ ſunt ad amorẽ. prima riſus. ſecũda loqui. tertia tactus. quarta oſculi. quinta coitꝰ. An ſic dixit extrema linea queadmodũ dicat̃ longis lineis quid fieri. i. de longinquo.

m Amare haud nihil eſt. Amare mõ frui amore. n Sed quid hoc eſt &c. Ex huius verbis ꝑſonã in ſcænã veniens & locutura deſcribit̃ & timida. aliquid ẽ timidũ naturaliter: aliud eſt etiã timidũ ex euentu.

PITHIAS PHEDRIA DORIAS

in quo loco a chereā — in thaidē ſcelen⁹ plenū — in ꝟginē cui vim intulit

VBi illum ego ſceleroſum miſera / atq; impiū i

vel — eſt ne hoc veꝝ — importunum b

ueniam: aut vbi quæram? hoccine tā audax fa-

.i.ꝑdita ſum — .ſ.qđ cōqueriť pyth c — timeo ⁊ neſcio

cinus facere eſſe auſum? Perij. PHE. Hoc quid ſit vereor

atq; etiā d — .i.pterea — .i.ſceleſt⁹ e — .i.decepit illuſit f — puellā

PI. quinetiam inſuper ſcelus poſtq; ludificatus eſt virgi-

g — .i.diſrupit — .i.deinde h

nem veſtem omnem miſeræ diſcidit. tum ipam capillo cō

indignātis — eunuch⁹ — ꝑ vrinā — i

ſcidit. PHE. Hem. PI. qui nunc ſi detur mihi. vt ego vn-

k — .in modū auis celeriter volē — l

guibus facile illi in oculos inuolē venefico? PHE. neſcio

.i.abſentib⁹ archaiſmos — .i.accedā

qđ profecto abſente nobis turbatū eſt domi adibo. Quid

.i.eſt qđ ita q̄ris .i.cur — ꝓperas m — inueſtigas ꝓpes — indignāś

iſtuc? quid feſtinas? aut quem quæris pythia? PIT. Hem

.ſ.cogas — diſcede a nobis — in quē gerē .q.d. in malā rem

Phedria egon quem quæram? abi hinc quo dignus es /

inuerecūdis — .ſ.q ita queris

cum donis tuis tam illepidis. PHE. Quid iſtuc rei ē? PI.

n — .ſ.is eunuchus — .i.turbatio nes

Rogas me? eunuchum quem dediſti / nobis quas turbas

virginē — thraſo — ſtupeauit

dedit? virginem quam heræ dono dederat miles / vitiauit

q̄ſi nō credas o — ꝑdita ſum — .i.vino ingurgitata p — q

PHE. quid ais? PI. Perij. PHE. Temulenta es? PI. Vti-

.ſ.ebrij — .indignatōꝫ oñdēs

nam ſic ſint qui mihi male volunt. DOR. hau obſecro

qđ mulieris blādimētū ē r — .i.qđ fuit illud inoppinatū ⁊ cōtra naturā factū — .ſ.ꝟginē ſtuprare s

mea pythias: qđ iſtuc nā monſtri fuit? PHE. q iſtuc face-

q; bñ viciat eunuchi nomē .i.nō cognoſco — .ſ.viciū

re eunuch⁹ potuit? PI. ego illū neſcio / q fuerit. hoc qđ fec̄

In hac ſcena XII. opere p̄ciū eſt de lectiōis ſpectatoribus ex querela ancillæ Thaidis atq; errore phedriæ. & hoc initio oſtenditur tanq; proſequentem fugientē ꝓgreſſā eſſe pſonā

a Sceleroſum. Sceleroſus eſt multorum. ſceleſtus vnius ſceleroſus eſt proprie auctor eſt ſceleris. ſceleratus in quo ſcelus eſt conſtitutum vel commiſſum. ſceleroſum accuſatio perſonæ.

b Audax facin⁹. Facinus facere archaiſmos

c Hoc quid ſit vereor. Pro duobus vnum dixit ſcilicet vereor pro & neſcio & vereor.

d Quin etiam inſuper. Accuſatio facti.

e Scelus. Plus eſt ſcelus q̄ ſceleſtus Ideo auxeſis eſt.

f Poſtq; ludificatus eſt virginem. Argumētum ab his quæ ſunt poſt negocium geſta: & mire poſtq; ludificatus eſt & conſcidit dixit: cum ille videlicet dum virgo reluctaretur hoc faceret et mire expreſſit vitiū illatum virgini ab eo qui vitiare iam poſſet: ſed tamen eiuſmodi ab adoleſcētulo cuius propter teneras adhuc vires ad expiādum venerem longiore noxa aduerſus virginem vtendum fuit. nam ideo preter occaſionem familiæ diſcedentis tempus locus & cetera attributa negocio: etiam ſomnus virginem opprimens adiuuat Chęream & mire ludificatus potius q̄ cōplexus eſt: aut tale aliquid quod amorem indicaret. g Veſtem omnem &c. Adeo vt non amore fecerit ſed iniuria: & vide vt ex his appareat multum virginem reluctatam eſſe.

h Tum ipam capillo conſcidit. Melius q̄ ſi diceret capillum illi conſcidit.

i Vt ego vnguibus facile. Nonne credis pythiam id comminari quod a virgine minus factū ſit: quod quia puella non potuit.

k Vnguibus. Vnguibus q̄bus armatur hic ſexus: in oculos quaſi amatori.

l Venefico. Mutanti homines & ex virginibus mulieres faciens. an venefico amatori: quia amor venenū occultum eſt: vt occultum inſpires ignem fallaſq; venenum & longūq; bibebat amorem. m Quid feſtinas. Properas turbaris & trepidas. Saluſtius. Properantibus vel feſtinantibus in ſumma inopia partibus.

n Eunuchum quē dediſti nobis quas turbas fecit. Aut anthiteſis eſt caſus pro caſu. vt vrbem quam ſtatuo veſtra eſt: adducite naues. aut quem? cum interrogatione pronunciandū vt ſit qualem? Quidam volunt quem diſtinguere quaſi dicerent qualem. ſed neſciunt. hac figura multū veteres vſos eſſe. eunuchum eñ quem addidiſti retulit. nunc ergo addidit propter aliud. aſſumendum extrinſecus is eunuchus. nam quotiēs vno nomine aut pronomie diuerſe declinationis enūciationes comprehenduntur neceſſe eſt quod alteri accōmodatum fuerit: ab altero diſcrepare: vt quem dediſti quas turbas dedit: & quem / & q̄s licet accipere: quaſi dixerit qualem eunuchum & quas turbas.

o Quid ais? Hoc admirantis eſt magis q̄ interrogantis.

p Temulenta es. Ebria a temeto: quo nomie antiqui graue viuū appellabant eo q tentaret mētem. i. labefactaret. Virgilius. Tenuiſq; lageos. Tētatura pedes olim vincturaq; linguam.

q Vtinam ſic ſint qui mihi male volunt. Bene ſe non ebrium eſſe in maledictum verbū probat quaſi vere temulenta eſſe infœlicitatis ſit proculdubio: quia non negat ſe eſſe ebriam ſed non vino verum malo ebriam vult intelligi. r Quid iſtuc nam monſtri fuit. Quippe mōſtrū eſt omne contra naturam. ſi igitur eunuchus eſt & vitiat virginem contra rerum naturam factum eſt & recte monſtrum eſt.

s Quid iſtuc facere eunuch⁹ p. Iſtuc facere honeſti⁹ apud puellā quā ſi vitiare dixiſſet: & pōt videri aliqđ nutu ſignificare

.i.effectus liquide oñdit .i.lachrymas

res ipa indicat. virgo ipa lachrimat neq; cum rogites / qd
in nullo loco .i.facit copia sui pſto eſt

ſit. audet dicere. Ille aūt bonus vir nuſq̄ apparet. etiā hoc
.i.opinor .ſ.thaidis

miſera ſuſpicor / aliquid domo abeūtem abſtuliſſe. Phe.
.i.neſcio .i.in quē locū inualidus

nequeo mirari ſatis / quo nam ille abire ignauus poſſet
.i.penes nos blandimentum muliebre

longius. niſi domum forte ad nos redijt. Py. Viſe amabo
.ſ.domi .i.ſtatim an illic ſit nec ne queſo .i.faciā

nū ſiet. PHE. Iam faxo ſcias. Dor. Perij. obſecro tam in
.i.detestandū flagitiū .ſ.audiuiſti ſed
.i.nec etiā

fandum facinus mea tu. ne audiui quidem? Pyth. At pol
.ſ.eunuchos ita q nō, detat volūtas ſ; facultas .ſ.audierā

ego amatores audieram mulierum eſſe maximos. ſed ni
.i.rei veritas .i.ego miſera nō erā ſuſpicata vel nō cogno uerā eos amatores

hil poſſe. verum miſere non in mentem venerat. nā illum
.i.aliquē locū .ſ.cuſtodiedā

aliquo concluſiſſem: neq; ei cōmiſiſſem virginem.

t Virgo ipa lachrimat. Nūc oſtendit qd fecerit & hoc argumentis. v Neq; cum rogites q ſi verberata eēt nō pudor erat qri. Hec āt iniuria apd virginē nō habet nomē. x Bonus vir yronicos nō em eunuchus dixit. Et bñ vir quia hoc illū eē contendit. y Nā nuſq; apparet. Neſcias vtr; fuga eius grat: an culpa. conſtat hec argumēta eē q virginē viciauerit. z Etiam miſera ſuſpicor. Bñ & quia ſuſpicat virginē viciatam. a Nequeo mirari ſatis. Bene hic omnes ſuſpitiones ad eunuchū quē nouit reuocat. Neſcit chream ſiquidem hunc eſſe. & mira locutio pro eo quod eſt neſcio.
b Sed nihil poſſe. vt voluntas rei ſit & nō fcū c Verum miſere nō in mentē &c. Ad partē em ſnie pertinet quod dicit in mētem venerat nō ad totum quod audiuiſſe ſedudum etiam mihi penitus negatiue conſideraueris cōtrouerſia inerit ſi em nihil poſſe audieras quid eſt quod in mentem nō venerit vt vitares. Vtrum igit amatores mulierum eſſe maximos audieras qd ipm vitandū fuit. Neq; oim hoc ſatis eſt ad pudicitiam ſtupr; vitaſſe. cū impudicā vel ſolo oſculo poſſit. q omnino integram & inuiolatā velis: An verū nō coniunctio erit ſed nomen. vt illd q ſi falſum audierit. hoc aūt quod ver; inuentum eſt. nō ipa ſuſpicata ſit. Nā in mentē venire nō reminiſci tm ſed etiā cogitare ſignificat. ſic Cicero In mentem tibi nō venit cām publicā ſuſtinere: In mentē nō venit. nō quod audieram ſed quod hic fecit. d Nam illū aliq cōcluſiſſem. Mire cōcluſiſſem dixit vt ſcenam feram vt concluſam hic habetur vxorem ſeuam.

PHEDRIA. DORVS. PITHIAS. DORIAS ācille
linq vox improbe mūmea a .i.cū ſcelere tuo es mihi repugnās b .i.reſiſtis c epi foras d

xi foras ſcelesteꝛ at etiam reſtitas fugitiue? pro
o tu empte magno pcio z nullius frugis p ſacra rogo nolo me ita innocentē trahere

di male conciliate. DORVS. Obſecro. PHE.

In hac ſcena. XIII.

Iucundus error phedriæ in q nō dubitat phedria ipm eſſe q qrit. ver; inſup ſic aggredit tanq ſit ipe. a Sceleſte. Quale ē ſceleſtū appellari q nihil ſciat.
b Reſtitas. Nccario reſtitas q miraē ſe ptrahi.
c Fugitiue. Et ſceleſtū & fugitiuū icrepat i hūc crimē trāſferēs cherex. d Prodi m cō. Oportune adoleſcēs hic exprobrat mun9 magno emptū

monēs atten tionem e ꝗliter deturpauit .i.tortor .i.tortor .i.tomē meā f mutatio
Eho illud vide: os vt ſibi diſtorſit carnifex quid huc redi-
.ſ.ſibi vult dicis vertit ſe ad pſonā pythie
g h aliq̄diu .i.tardaſſē
tio eſt: quid veſtis mutatio: quid narras: paululū ſi ceſſaſ-
.i.inueniſſem eum hoc mō vt videri pt
i apparauerat
ſem pythias / domi nō offendiſſem: ita iam adornarat fu-
.i.diſceſſū celerem k eunuchū quē q̄ro q̄ſi rogo te p amorē quare nō
gam. PI. Habes ne hominē amabo: PHe. quidni habeā:
exclamātis qd habes cū factū
p ſ l
PI. O factum bene. DO. Iſtuc pol uero bene. PI. Vbi eſt
aſpiciebat eū doꝛ ſꝫ ſciebat nō m eē eū quē quereť .i.videre poſſum .i.queſo
PHE. Rogitas: nō vides: PI. Videā obſecro quē: PHE.
.ſ.videas quē tango .ſ.quē tangis queſo
hunc ſcilicet Pyth. Quis hic eſt obſecro homo: PHE. qui
p munere .ſ.quē oñdis n pleonaſmos .i.nrāꝝ hoc ē nrē famille
ad vos deductus hodie eſt. PI. Hunc oculis ſuis noſtrum
p quēq̄ admirando ꝛ indignando
nunc̄ quiſc̄ vidit phedria. PHE. Non vidit: PI. An tu
.i.p ſacra rogo .ſ.credidi quippe
hunc credidiſti eſſe obſecro ad nos deductū. PHE. Nam
.ſ.ad vos deducendū ꝯturbate ſcie nec ꝯſtātis ſibi ille
p .i.nō equipand⁹ eſt
qui alium habui neminē: PIT. Ahu ne comparādus hic
cherea ſimulato rem eunuchi q .i.hēbat facturā for- r mā pcipue vous pulchꝛa ꝛ benigna
quidē ad illū eſt. Ille erat honeſta facie / & liberali. PHE.
.ſ.eunuch⁹ ſcꝫ honeſta ꝛc. pauloāū
Ita viſus eſt dudum quia varia veſte exornatus fuit nunc
ea re .i.deformis turpis .ſ.veſtē quā prius habuit q.d. noli ꝯtēdere illū quē quero
eo tibi videtur fœedus / quia illam nō habet. PI. Tace ob
ꝑromiā .i.ſit pua differētia
t
ſecro: quaſi vero paululū interſiet. Ad nos deductus ho-
talē quē v ſed x y adeo facie honeſta ꝛ liberali
die eſt adoleſcentulus / quē tu videre vero velles Phedria.
.ſ.dorus z ad vituparōꝫ b a more vetere ꝯfect⁹ c rugoſus d hꝫ colorē muſtelino e colori ſilēꝫ .i.ſubliuidū
hic eſt vetus / vietus / veternoſus. ſenex colore muſtelino.
indignātis .i.q̄le eſt hoc figmētū .i.reductis .i.hūc errorē
PHE. Hem quæ hæc eſt fabula eo redigis me / vt q̄d eme
nō meminerī vel nō agnoſcā f attētōꝫ moueš eunuchū .ſ.me
rim egomet neſciā: Eho tu: enim ego te: DOR. Emiſti.

Male malo ſignificat vt plautus in Amphitriōe hæc mox ſcita eſt exercendo ſcorto cōducto male. ergo male conciliato magno empte ſignificat. nam om̄is conuentio conciliatio nominatur cōciliatum ergo magno emptum.

e Os vt ſibi diſtorſit. Et hic memor adoleſcens inſinuādi numerū dicit illud ſibi os diſtorſiſſe. Os autem dicimus illū diſtorquere quē natura pulchrū deturpamus.

f Quid huc reditio eſt: Eleganter ei reditio obiicit qui reuera loco ſe non mouerit.

g Quid veſtis mutatio: Sic veteres Plautus in trinūmo. Quid tibi interrogatio aut conſiliū huc acceſſit. h Paululū ſi ceſſaſſem pythias. Familiare eſt iratis aduertere ſe ad aliam perſonam ab ea in quam commoueantur.

i Ita iam adornarat fugā. Veſte mutatus. nā liberi veſtem habebat vtpote Cheręæ. ſeruic̄ vero atc̄ eunuchi depoſuerat. k Habes ne hominem amabo. Pythia querens Eunuchū dicit. id em̄ erat iucundū vt querat illū quē videt.

l Vbi eſt. Hoc dicit Dorionem non contemplata: quia non ipm̄ ſed alterum nouit.

m Rogitas nō vides. Stomachabatur vter ꝗ errans mirifice: illa ꝙ eunuchū credidit Cheream videns: hic ꝙ eunucho obiicit quod cōmiſit Cherea pro eo ſcilicet hunc iam tangens eunuchū dicit hoc phedria. n Hunc oculis ſuis noſtrum nunc̄ quiſc̄ vidit. Archaiſmos pro noſtroꝝ vel noſtraꝝ quæ familiæ noſtræ ſunt vt parꝭ ſit nō vidiſſe Thaidem mihi addatur ne familiariū q̄dā vllā eſſe quæ hunc viderit. o Nō vidit. Totidem eiſdemc̄ verbis repetit & interrogatio admirantis ſtuporem oſtendit. etiā venit conſentientis. p Nam qui aliū habui neminem. Bene ad illud quod ait an tu hunc &c̄. quaſi ex multis. q Ille erat honeſta facie. Erat: quaſi de mortuo aut qui non eſt in domo Thaidis quia fugit. r Honeſta facie. Commode deſcriptus eſt Cherea. s Nunc eo tibi videtur. Facete videtur fœdus nō em̄ eſt.

t Tace obſecro. De conſuetudine dictum eſt tace & bene additū eſt obſecro ne tace ipm̄ videatur iniuria. Item apte dictū eſt tace fœminio ſtomacho: quaſi impudenter aſſiſtenti forme improbæ: & argumenta inaniter / pertinaciterc̄ inuocati. v Quē tu videre vero velles. Cōmota aduerſus phedriam cogitur eum laudare cui irata eſt: & ideo totū callide quē tu videre. facere: quaſi nec hunc nec ipm̄ quē miſit conſpectū velit. Et breuiter forma eius laudata eſt cū pſępius ſit deſcribenda illius deformitas. x Quē tu videre vero velles. Vero pulchre. Pulcher vero ē cuius forma nec odiū nec conuicium meruit.

y Quem tu. Quare tu: an quia iſta iam non velit videre irata ſcilicet ob vitiatam virginē: an tu quaſi ſpectator elegans formaꝝ & quæ amator ſis Thaidis. z Hic eſt vetus. Sic hoc totum pronunciandum quaſi iraſcatur huic propter quem laudauerit Cheream. a Vietus. Mollis flacciduſc̄ & flexibilis corpore. vnde & vimina vineta vites vietores dicuntur. Et viere religare dicitur. quia vietis magis religare poſſumus quodlibet. Vnde Lucretius. Aranea texit vietam veſtem & putri premollicie prædicam. b Vetus. Ad vituperationem modo / non ad laudē ponitur. vt veteris poetæ maledictis reſpondeat Vetus: cuius diminutiuū eſt vetalis. c Veternoſus. Morbo vetere confectus. i. veterno. quales ſunt hi qui hydropem patiuntur. & recte: nam ſæpe Eunuchi in ſenecta veternoſi fiunt: & cito hoc laborant morbo.

d Sænex. Ex morbo vægritudinec̄ rugoſus. Sænex vtrum ſænex: An quia ita videtur ob deformitatem.

e Colore muſtelino. Hic dicit Donatus. errauit Terentius Menandrū Quomō reprobat vacat græco ſpacium in omnibus exemplaribus. hoc repperi latine ſtellionem animal: quod lacerte non diſſimile eſt maculoſo corio nanc̄ ad id genus coloris facies exprimitur eunuchorum: quia pleric̄ lentiginoſi ſunt. non tamen reor inepte eſſe dictum a muſtela animali vt a telon quod eſt longum: & mus animal noſtræ patrię cognitum: cuius ventris color ſatis lentiginoſus & ſubliuidus eſt vt Terentius ſignificare vult: quia vere eunuchi aut ex candiſſimis lentiginoſi fiunt. vt ex gallis & huiuſmodi accidentibus aut ex fuſtis ſubliuidis vt ex armeniis & aliis orientalibus. f Eho tu: enim ego te. Irato ſtomacho ſic ait. & an hoc fecerit vt ex alio conatur audire quatenus hæc audiat: an hæc fecerit dubitatiue.

.ſ.vt g q; rñdit tibi interroga h .i.v.miſi ne

PI.Iube mihi denuo rñdeat.PHE.roga.PI.Veniſtin ho

hoc dicit,te eunucho quē interrogauit .i.ſedecimū annū agens i

die ad nos?negat.At ille alter venit/ānos natus ſexdecim

hortātis k

quē ſecū adduxit Parmeno.PHE.Age dū/hoc mihi ex=

explica nō rñdes l

pedi primū iſtā quā habes:vnde habes veſtē?Taces?mō=

.i.deformitas:z ꝑtergrediēs nature modū

m cū ſis nec mas nec femina .i.nō es rñſurus

ſtrum hoīs nō dicturus es?DOR.Venit Cherea.PHE.

.ſ.me9 .. verū n

Frater ne?DOR.Ita PHE.Qñ.DOR.Hodie.PHE.q̄

.i.q̄nto tpe añ venit paulo añ .i.cū quo o

dudū.DOR.Mō.PHE.q cū.DOR.Cū Parmenone.

cognoueras .ſ.nouerā .ſ.cherea

.i.verū cū ſis nouicꝰ

PHE.Noras ne cū prius.DOR.Nō.nec qs eſſet vnq̄ au

p

diuerā dicier.PHE.Vñ igit frēm eū eſſe ſciebas.DOR.

fratrē tuū

q

Parmeno dicebat eū eſſe.is dedit mihi hanc veſtē.PHE.

.i.perij veſtem .ſ.cherea deinde ſit cherea z pmeno diſceſſerūt

Occidi.DOR.Meā ipe induit.Poſt vna ambo abierunt

verū .i.nō ē lentā

r

foras.PI.Iam ne ſatis credis ſobriā eſſe me/& nihil men=

.i.falſo affirmaſſe tibi .i.exploratū .i.ſtupratā hortātis

s

titā tibi?Iam ſatis certū eſt virginē vitiatā eſſe.PHE.Age

ſtolida nō ſatis ꝯſiderata cur .ſ.q̄ dicat

t .ſ.eunucho ſeruo ꝯfugitiuo v .i.effectus

nunc belua/credis huic qd dicat.PI.qd iſti credā?res ipſa

.i.declarat ſatis .i.ꝯfer te eunuchū aliq̄ diu

x .i.ad me verſū audis ne

indicat.PHE.Cōcede iſtuc paululū audin etiā nūc pau=

.ſ.qd dicturꝰ ſum .i.denuo dic .i.abſtulit

.i.ſufficit .i.rñde

lulū?Sat eſt.Dic tu hoc rurſum.cherea tuā veſtē detraxit

o.ſ.eſt a cherea .ſ.cherea

tibi.DOR.Factū.PHE.& eam eſt indutus?DOR.Fa=

.ſ.ab eo loco,tui ad domū thaidis

ctū.PHE.& pro te huc deductus eſt?DOR.Ita PHE.

importunū z petulantē

y z .i.temerariū a

Iuppiter magne/o ſceleſtū/atq; audacē hoīem.PI.ve mi=

infelici cui oīa accidūt aduerſa .i.inhoneſtis z turpibꝰ rōnibꝰ

illudas

hi miſeræ:etiā nūc nō credis indignis nos eē irriſas mōis?

.ſ.eſt eunuchꝰ ꝑ ꝯtemptū hoc dicit ſūmiſſa voce

b .ſ.agere debeā

PHE.Mir̄ ſi tu credis qd iſte dicat.PI.qd agam neſcio.

z altā rñde vt ancilla audiat qd prꝰ affirmaſti .i.expreſſe

c .i.ecōtrario iterato

PHE.heus tu:negato rurſū:Poſſū ne hodie ex te exculpe

veritatē ne .ſ.vidi .ſ.hic eunuchꝰ

d

re verū.vidiſtin.frēm chereā?DOR.nō.PHE.nō pt ſine

q.d.ſine ſupplicio z tormēto ꝑ hanc viā aliqū differtur

.ſ.qd verū eſt e facile ꝯſpicio aliqū f g

malo fateri/video:ſeqre hac.mō ait.modo negat.ora me.

g Iube mihi denuo rñdeat. Hoc eſt quod in rhetoricis Cicero ſic ait.Contra firmā argumentatione aliquā æque firmā aut firmiorem oponimus.hec eſt aūt eque firma.denuo aūt responde at pertinet ad mihi. h Roga. Mire vtriuſq; fiduciā cōfertur & apud vtrūq; eſt veritas.cum vterq; fallat. i At ille alter venit. Inſtitit q̄ſi iam ex pte obtinuerit pythias. k Age dum hoc mihi expe. Hec plautina ſunt cū in eiſdem ſit longa diſputatio.ſed mire a therentio ꝑferuntur ad eius exemplū & q̄ ē plus platinis nugis. Age dū hortantis eſt.& adiuuat ex aīo loqntē. l Taces. Et recte taces quia metuit Chremes. m Monſtrū hoīs. Bñ eunucho dictum eſt hoc eſt nec mas nec femina exiſtēs.ſicut & ſupra ſenem dixit mulierē. n Quā dudū modo. Nota mō apte ꝑ preterito tpe dictū eſſe.i. q̄ dudum.nā qui viciauerat virginē nō mō.ſed lōge ante veſtem mutauit cum eunucho phedrię. o Qui cum.Prepoſitio cū his dictionibus ſupponit qui cū nobiſcū vobiſcū.In ceteris vero ita vt ipm nomē pſcribit pponit vt cū amicis &c. p Vñ igit frēm. Vtpote nuncius quiq; ex pireo raro diſceſſerit & longo interuallo in vaſtū venerit.Et heę ſunt oblique interrogatōes.q̄bus vti oratores videmus cū deriuare teſtimonium nituntur & iō ſic ait phędria:vt fruſtret omnia q̄ cōfeſſus eſt dorus.vult em̄ frī eſſe conſultum. q Parmeno dicebat eum eſſe.Prope infirmatū teſtimonio ē.Quod em̄ ſic ait.Parmeno dicebat eū eſſe falſum eſſe pōt.& mire ſic ait.vt ſola mihi talis caſus caſſandra canebat.Sic āt dicimus qñ nō ſemel qd factū fuerit ſed ſepius demōſtramus. r Iam ne ſatis credis ſobriam eſſe. Quia ſupra dixit temulenta es.& quia graue ē iniuriā hoc dicto paſſa ſit.& memoriter dictū retulit. s Iam ſatis certū eſt virginē eſſe. Ordine agit cū primū de ſe.tū de aduerſario loquit̄. t Credis huic quid dicat A perſone qualitate derogat fidem.Nam quid credendū eſt eunucho fugitiuo. v Quid iſti credam res ipa indicat Hoc a perſona quæ cum vincebat oratorie ad factū ſe retulit eunucho em̄ dixit phedria: x Cōcede iſtuc paululū. Ad ſe verſum dicit iſtuc.vt longe ſit a pythia y O Iuppiter hanc exclamationē facit de cherea ſed vt putet ancillā de eunucho dici. z O ſceleſtū atq; audacem hominē.cherea.ſ.parmenonē ſed ſic ꝓnunciādū eſt vt putet ancilla de eunucho dici hoc ipm qui preſto eſt.ideo illa infert. a Ve mihi miſere. Hoc totū ve mihi quidā a pythea vſq; ad irriſas modis dici exiſtimant. b Mir̄ ſi tu credis. Dicit verum an ſerua quod ſeruus an ſtulta qd ſtultus an femina quod eunuchus.Mir̄ ſi tu clare dicit quod preſſius putant. c Heus tu negato rurſū. Rurſum nō ad negationē pertinet. ſed ad interrogationē vt ſit rurſus interrogatus. Rurſus retro.i.ecōtrario ac per hoc contrarium ſuperioribus dicito. d Nō pōt ſine malo fateri video. Amplificatio & dilatio quæſtiōis argumentū eſt nihil cōſtetiſſe ad id.ꝑ pœna minatur.nō tanq̄ iam incerto.ſed & falſo teſte.Deinde ipm fateri cōſideramus quale ſit nō ē teſtis fateri ſed rei.igitur vt in illū culpā transferat vniuerſam.fateri dixit:nō indicare:vt ipe reus non alieni facti teſtis eſſe dicat.Item non poteſt ſine q̄ ſi quia nec hec fuerit nec illa cōfeſſio in q̄bus nulla veritas ſit. e Sequere hac. Quaſi ad tormenta ſubeunda. f Mō ait mō negat. Teſtis ab aduerſario conuincit falſitatis.aut a ſeipo ſi variauerit contraria priora.quia non potuere

cõuinci ab inſtãtia teſtis.p̃ſidiũ defenſiõis inq̄ſitum eſt. g Ora me.Hoc lentius vt ſit cã ſeuiendi. h Obſecro te vero phedria.Bene vero.nã quia ille dixerat vt ſimularet p̃ces.hic anxius vero addidit.oñdens vero ſe rogare & ex aio nõ vt ille videbat dolo. i Intro terribiliter dũmõ eũ ſummoueat intro.Vtrꝫ in domum ad phedriã.an ad thaidem.ſed nõ oportet ad Thaidem intelligi.ne celandarꝫ rerꝫ iudex teneatur.
k Hoi hei bñ.Ruſticũ poſuit vtpote & ſerui et nouicii.Et ẽ deploratio ab eis ſic dicta.
l Alio pacto honeſte &c. Contra officiũ fuit mentiri docuiſſe ſeruũ.& afficiſſe mẽdacio liberalẽ adoleſcentulũ.Sed vide quẽadmodũ defendat̃ animoſe.dũ ſe mentiri coactũ ſentit.dũ cõſulit honeſtati.Hanc aũt cãm lõge ſermocinatõnis ad hoc induxit artifex poeta vt apud oẽs iam certum ſit.a cherea viciatã virginẽ ne vllo errore impediant̃ vlterius nuptie.vel finis fabule differat̃. Alio pacto q̄ſi diceret nullo alio.ſ.mihi per hãc fallaciã. m Actum eſt ſiquidem hoc rurſus clare & ſic dicit quaſi adhuc iratus eunucho ſuo
n Parmenonis tam ſcio eẽ hãc technã.Techna grece dr̃ ars latine.Inde technideo.i.artifex.Inde calotechnus.i.bonus artifex & cacotechnus.i. malus artifex. o Inueniã pol hodie parem. Hec eſt preconia ad futurꝫ exitũ fabule nondũ ſe vlciſcit̃ pythias ſit iudiciũ patri cheree & confirmant̃ nuptie p Vtrꝫ taceã ne an prædicem Terciũ parelcon.Abũdat em̃ aut vtrꝫ aut ne aut certe. q Tu pol ſi ſapis qđ ſcis neſcis. Non poſſumus neſcire qđ ſcimus ſed ita vt cõcordia diſtorꝫ vir.Seq̄turq̄ꝫ ſequentẽ.de eunucho qđ fuerit tu pol ſi ſapis quod ſcis neſcis.Videmus cur nolit poeta de vicio virgĩs cõtinuo ſcire thaidem ne de improuiſo malo vehementius cõmoueat̃ ac doleat an vt ex eiſdẽ virginis habitu.vultuq̄ꝫ iſta cognoſcat quod ẽ actuoſius an quod proximũ vero ẽ vt illã & thais & frater ignorãtes viciatã aioſius aduerſus militẽ defendãt repetitũ eã venientẽ cũ tãto ſtrepitu ac nimis.Nã quo ore p̃terea diceret thais chremeti de ſororis pudore ſollicito.Educata ẽ ita vt tecꝫ illacꝫ digna eſt ſi ſciret eã nõ virginẽ eſſe de eunucho ꝙ cherea ſit nõ eunuchus. r Quod ſcis neſcis. Prouerbiale eſt & multũ apud dyalecticos tractatũ.vt facio & nõ facio.& amicus ſũ:& nõ ſum. & audio & nõ audio.& cetera huiuſmodi. s Hac re & tẽ ab oi turba euolues.Cã queſita cũ añ iurgium cũ milite thais neſciat viciatã virginẽ t Et illi gratũ feceris. Cui mihi virgini cuius crimẽ vt ſupra ſilẽtio texeris preſertim tacentis iniuriam ſuam & dolentis amiſſam virginitatẽ nec confeſſionem ſue calamitatis ſubire poſſit.
v Id modo dic abyſſe dorum. Id pro hoc ſubiunctiuum pro prepoſitiuo. x Quia cũ indeo abeo: Aliam cauſam ex alia ſuppoſuit quaſi diceret video cauſam.

certe .i.ingredere in domũ
DOR.^h Obſecro te vero phedria.PHE.^i Intro.DOR.^k hoi
dolentis .i.alia rõne .i.cũ meo honore ex hoc loco .i.diſcedam
hei.PHE.^l Alio pacto honeſte quomodo hinc abeam ne⸗
factum .i.q̄ etiã futilis inutilis vt nebula
ſcio /^m actum eſt.ſi quidem tu me hic etiam nebulo ludifi⸗
illudis tamẽ fallaciã artẽ .ſ.magis
cabere:PI.^n Parmenonis tam ſcio eſſe hanc technam / q̄ꝫ
.ſ.vt dicis
me viuere.DOR.ſic eſt.PI.^o Inueniam pol hodie /parem
parmenoni rependã vices
vbi ei referam gratiam.Sed nunc quid faciendum cenſes
q̄ fuit ſtuprata .ſ.de illa celem
doria:DOR.De iſtac rogas virgine:PI.^p Ita vtrum taceã
aperte dicã ſapiens es .ſ.apud te .i.ignoras
ne an prædicem.DOR.^q Tu pol ſi ſapis quod ſcis:neſcis
.i.ſtupro .i.tua taciturnitate & celatione
neq̄ꝫ de eunucho neq̄ꝫ de vitio virginis.^s hac re & te ab om
expedies virgini .i.facies tãtũmõ fugiſſe
ni turba euolues:^t & illi gratũ feceris.^v Id modo dic: abiiſſe
vt mones
dorum.PI.Ita faciam.DOR.Sed video chremem:thais
ſtatim adueniet cur ſcꝫ adeſt iã .i.ex domo militis
iam aderit.PITH.Quid ita:DOR.^x Quia cũ inde abeo
rixa turbatio
iam tum inceperat turba inter eos.PI.Tu aufer aurꝫ hoc
ſciam chreme .i.ſit de turba incepta & quõ res ſe habeant
& ego ſcibo ex hoc quid ſiet:

CHREMES PITHIAS

Tat data hercle verba mihi ſunt. vicit me vinũ quod bibi. At dum accumbebam / q̃ videbar mihi pulchre eſſe ſobrius? Poſtq̃ ſurrexi: neq; pes / neq; mens ſatis ſuum officium facit. PI. Chreme. CHRE. qs eſt? ehem pythias. vah quanto nunc formoſior videre mihi q̃ dudũ? PI. Certe tu quidẽ pol m̃lto hilarior. CHRE. verbum hercle hoc verum: ſine cerere & baccho friget venus. Sed thais multo ante venit? PI. an ne abijt iam a milite? CHRE. Iamdudum ætatem. lites ſunt factæ inter eos maximæ. PI. nihil dixit. tum vt ſequerer ſeſe. CHRE.

In hac ſcena. XIIII.

Semigrauis inducitur vino chremes priorũ memor titubans in pñtibus vt vere appeti ſolent. a Attat interiectio eſt paulatim percepti atq; itellecti mali. b Data verba fraus facta dicta hercule verba a milite. An a meretrice. cuius iam pridem dolũ malũ in omni re ſuſpectũ. An magis a vino. quaſi captioſo aliquo data verba ſũt quia bibere dulce eſt. ebriũ fieri turpiſſimũ adeo his que ſequunẽ quaſi ſubtilẽ fraudem ebrietatis inducit Plau. de vino pedes captat primo luctator doloſus. Vir devua. Tẽtatura pedes olim vincturaq; liuguam.

c Quã videbar m.p.e.ſo. Nihil elegantius non dixit videbar mihi tunc eſſe ſobrius. ſed vt hoc ipm iam erroris eſſet ac violẽtie accumulatio videbar inqt mihi nimiũ ſobrius pulchre fortiter ac nimis d Satis ſuũ officiũ facit. Bñ non! eñ omnino nõ facit. nã hec inſani eſt. ſed nõ ſatis facit qnod eſt ebrietatis. e Quid ẽ hem pythia. Satis miro exẽplo mutatã credit poſtq; ipe mutatus eſt. f Quanto nũc formoſior. Hoc mul tum achademicos iuuat: qui vt aiunt prout habiti fuerimus atq; afflicti ita nobis aliud quod aliud videri: & ideo nihil certi coprẽhendi poſſe.

g Certe pol quidam. Et certe: & pol: vt apparet hanc vere loqui quæ ſobria eſt: illũ vero ex vino falli: & honorifice atq; vt ſobria non dixit temulentior aut laſciuior ſed alacrior.

h Sine cerere & bacho friget venus. Hoc ſi ad ſententiam reuoces non cõuenit ad ebrioſi petulantiã quã ſic ante dictũ eſt. nam & improbior factus eſt: & cum tropice locutus ſit. tamẽ ordinem naturalem ſeruauit. nam primũ cibum deinde potum poſtremo libido venerea &

i Frige autem. Quia omnis eiuſmodi voluptas in calore ſanguinis conſtituta eſt qui his rebus alitur. Et friget proprie non adheret: tranſlatum eñ hoc prouerbium friget a picatione vaſorum quæ frigidam picem non tenent cum alia m̃lto meliora ſunt ad vſum frigida vt ferrum argentum aurum & cetera huiuſmodi. nam ſic alibi vbi friget huc euaſit. Et vide tres metommias cererem liberum venerem k Sed Thais multo ante venit. Interrogatiue pronunciandum eſt hoc. Et ſcias de his interrogationibus hunc ipam eſſe in quibus ita querimus vt qui interrogantur reſponſuri nobis ſe neſcire videantur l Iamdudum ætatem. Quia iamdudum infinite more eſt addit ætatem vt oſtendit multum abiiſſe temporis vt factum eſt Iamdudum ætatem pro longinquo tempore. Lucilius Vt multos menſeſq; dieſq;: non tamen ætatem diu longinquoq; tempore ac prolixo vt eſt ætas. nam ſic dicimus de die. & dieculam aliquantulum moram.

m Nihil niſi abiens innuit Apparet & quaſi iratam diſceſſiſſe Thaidem a milite & tamen ſic iratã vt illi ira conſiliũ nõ ademerit: innuit inquit cũ abiret. n Eho nõne id ſat erat. Adeo ſimplex inducitur adoleſcens vt a pythia reprehendi poſſet. nam quid opus fuit dicere ſi innuit. o Niſi q͞a cor. mi. &c̃. Hoc vr̃ facetius & ſapientius q̃ dici ab ebrio ruſtico & adoleſcente debuiſſe. hoc vitiũ tunc fit cũ poetæ ingeniũ ſuũ in pſonas conferunt. p Nam me extruſit foras. Veriſimile. hũc tantũ extruſum fuiſſe non vapulaſſe: quia miles Thaidi magis q̃ huic iraſcitur.

.i. nõ dixit .i. cũ diſcederet ſignũ fecit mihi vel oculis vel aliis .i. ſufficiebat
m n
nihil: niſi abiens mihi innuit. PIT. Eho nonne id ſat erat
ſed vt diſcederet thaidẽ ſignificare velle p .i. corrigẽdo me oñ dit id
CHRE. at neſciebam id dicere illã niſi quia correxit me
.i. adhuc q expulit
miles quod ego intellexi minus. nam me extruſit foras.
thaidẽ in q̃ previe hanc pceſſerim
Sed eccam ipſam video miror vbi ego huic anteuorterim:

In hac ſcena XV. colloquium ẽ Taidis & Chremetis armantiũ ſe ad bellum q̃ timebant futurum.
a Credo equidem. Vides ne ex ipſis apparere verbis q̃ cõcitata: & recens a litigio veniat thais Itaq; nec nomiat militẽ nec virginẽ: ſed pronoie vtrũq; ſignificat: quaſi in medio conſtituta negocio. b Sine: veniat. Quaſi diceret ſine nullis & cõminantis eſt vt ſine modo. c Atqui ſi digito. Moris cõminantiũ eſt ad exiguũ reuocare cõmiſſa quæ ſe vltores prædicent. d Oculi illico effodient. Et fœmineæ minæ ſũt: & in libidinoſos q̃ maxime. Nam hunc ſuſpicatur amatorem eſſe virginis. ſic & alibi. ego vnguibus &c. In oculos autẽ maxime ſæuire fœminas & tragediæ fere oẽs & comœdiæ ptẽſtantur e Vſq; adeo ego illius poſſũ. Nõ dixit vſq; adeo poſſũ amare: ſed q̃ inſuauius iã diu ſic oñdit dicẽdo ferre poſſũ: & cito oñdit quæ ſit amicicia militis ineptias inq̃t & magnifica. f Verba dũ ſint. Hoc ẽ q̃ vim nõ admiſceãt. g Veru ſi ad rẽ cõferant̃ v. Si diſceſſerit a verbis & rẽ expire cœpit vapulabit: & bona locutio. vt ſi dicas verba ad rẽ cõtulit hoc ẽ agere qd' dicebat aggreſſus eſt. h Ad me qui quaſi iſtuc. Et ruſticus & timidus & pudens cõmotus ẽ meretriculæ dicto. i Reddere & reſtituere. Proprie reddit̃ cupiẽtibus vt dño ſeruus. reſtituit̃ cupiens vt priæ ciuis. & reddit̃ & reſtituit̃ cupiẽs cupiẽtibus: vt pẽti filius. ergo in hac vtrũq; ẽ: & reddi & reſtitui. k Hęc atq; hmõi mƚta ſũ paſſa.

THAIS. PITHIAS. CHREMES

ego thais militẽ ſtatim .i. aduentur̃ virginẽ
a
c Redo equidem illum iam affuturũ eſſe: vt illã
.i. miles .i. pmitte ſʒ certe
b c
a me eripiat. ſine: veniat. at q ſi illam digito at
.i. extrahent̃ euellent̃ .i. intãtũ
d e
tigerit vno: oculi illico effodientur. Vſq; adeo ego illius
.i. poti tolerare .i. ſtultas viuẽdi notões
timida ſupba elata oñtatoria f vũmõ
ferre poſſum ineptias / & magnifica verba / verba dũ ſint
.i. ſed effectũ .i. pcurrant̃ .i. cedetur
g
Verum enim ſi ad rem conferentur: vapulabit. CHRE.
...diu eſt ex quo ſum hic blandientis
thais ego iamdudum hic adſum. THA. O mi chreme te
.i. ſcis ne ...
ipſum expecto. Scin tu turbam hanc propter te eſſe factã
.i. valde intãtũ .i. ſpectare & tua intereſſe .i. dicis pertinere
h
& adeo attinere ad te omnẽ rem: CHRE. Ad me: qui: q:
.i. ego fecerim laboro i
ſi ego iſtuc. THA. quia dum tibi ſororem ſtudeo redde
.i. multa
k
re / ac reſtituere: hæc atq; huiuſmodi ſum multa paſſa.

CHRE. ubi ea eſt? THA. domi apud me. CHRE. Hem
THA. qd eſt? educata ē ita: uti te illaq; dignū ē. CHRE.
Quid ais? THA. Id q̄d res eſt hanc tibi dono do: neq; re-
peto pro illa quicq̄ abs te pcij. CHRE. Et habebit̄ & refert̄
thais a me: ita uti merita es: gratia. THA. At enī caue: ne
priuſq̄ hanc a me accipias: amittas. CHRE. Nā hæc ea eſt
quā miles a me vi nūc ereptū venit. Abi tu ciſtellā pythias
domo affer cū monumentis. CHRE. Viden tu illū thais?
PIT. Vbi ſita ē? THA. In riſco. odioſa ceſſas? CHRE. mi
litem ad te quantas ſecum video copias adducere. atat.
THA. Num formidulosus obſecro es mi hō. CHRE.
Apageſis. egō formidulosus. nemo eſt oīm q̄ metuat mi-
nus. THA. atq; ita opus ē. CHRE. hau metuo quē tu me
eē hoīem exiſtimes. THA. Immo hoc cogitato. q cum res
tibi ē pegrinus eſt. minus potēs q̄ tu minus notus minus
amicoꝝ hic hñs. CHRE. Scio iſtuc. Sed tu quod cauere
poſſis: ſtultū eſt amittere. Malo ego nos pſpicere q̄ hunc
vlciſci accepta iniuria tu abi. atq; obſera oſtiū intus: dum
ego hinc trāſcurro ad foꝝ volo ego adeſſe hic aduocatos
nob in turba hac. THA. mane. CHRE. meli⁹ ē. THA.
mane. Chre. Omitte. iā hic adero. THA. nihil opus ē chre
mes. hoc mō dic ſororē eē illā tuā: & te paruā virginē ami

Mulier fœcūda meretrix hec imputat adoleſcēti: quæ vidit & alia qbus nō interfuit. l Hem extimuit adoleſcens cū ſororē ſuā in domo meretricis eſſe audiuit cui rei ſtatim occurrit Thais. m Educta eſt. Scilicet domi apud me ita vti teq; illaq; dignū eſt: Bene purgauit quod ex faſtu meretricio ſpectabat: nō inquit vt me dignū eſt apud me. n Quid ais. Recte: quia meretricem liberaliter educatā. o Hāc tibi dono do Melius dixit q̄ dono vt donū placidius videat̄ & pſtantius. p Neq; repeto &c. Ex eo q̄ potuit iure facere beneficiū demōſtrauit oratorie dicēs ſerio nō eſſe factură q Et habetur & refert Qui habet apud ſe gratiā nōdū retulit. Retulit qui deſiſtit habere. multū ergo hic dixit: & habetur gratia & refert. haberi tñ quē ſenſū tranſtulit Saluſtius in bellū iugurtinū. arma pecuniam ſumme vtere. & quoad vixeris nunc̄ reddi tam tibi gratiā imputaris ſemp apud me integra erit. r Ne priuſq; hanc accipias a. Hoc in comœdia licet more vulgi dicere: ceteꝝ non pōt amitti quod nōdū acceptū ſit: an quia iamdudū ſumptū ſit. s Nam hec ē quā miles nūc &c. Nō ad deterrendū ſed ad pparandū aim adoleſcentis: hec dixit quē audacē putat. Aliter autem res ipa eſt: nā mox Thais mutabit orōnē dicens. q cū res tibi eſt pegrinus eſt. t Abi tu ciſtellam pių domo affer cū monumentis. Monumenta ſūt inſtrumenta ſeu litteræ cū memorialibus: quæ litteræ forte mentionē faciebant de ſtatu eius ſcilicet q̄ eſſet ciuis attica: aut etiā de hereditate eius &c. v Viden tu illū Thais. Longe videre eſt timoris indiciū. x Vbi ſita eſt. Trepidantes pſonas imiſcuit. y In riſco. In ciſta pelle contecta nomen Phrigiū. Seruius. Fuſtus dicit feneſtra pua in pariete poſita cū quo Honius côuenit inquiens eſſe locū in pariete anguſtū. z Quātas copias. Proprie dixit copias: nam ſicut dicūtur legiones in vnum collectæ: conuenit tñ rudi & ruſtico adoleſcenti ſex homies copias dicere militē paraſitū Doracem Syriſcū Sygmalionē Sangam. a Nū formidoloſus. Et terribilis & timendus intelligit̄ & ita actiue: b Apageſis. Verbū comicū ſiue aduerbiū: et græcū. i. recede. Nōnulli dicūt apageſis p tace: vel ſta in pace: aut ſis ſanus & pacificus. c Au metuo qualē tu me eſſe hoiem exiſtimes Videt̄ ebrius factus hic Chremes & iam diſplicere nolle mulieri nā idcirco fatet̄ ſe timere malā opinionē Thaidis de ſe ſed metuo qualē noue dixit pro metuo ne ignara ſis. d Peregrinus eſt minus potens q̄ tu. Quā poſt q̄ aň ipa nō eloqt̄ qd efficiat̄ ex eo q̄ ait Peregrinus eſt minus potens q̄ tu. Bene ſic dixit: quia tardū fuit dicere. ille impotens tu potens &c. e Sed tu qd cauere poſſis ſtultū eſt amittere. Oſtendere vult Terētius plures ſentētias ad timiditatē cōgruere q̄ ad audaciā. nam & mox dicturus eſt oīa prius expiri q̄ armis ſapientē decet: quia ex prouidētia timor ex audacia temeritas puenit. f Stultū eſt. Scilicet nec fieri ſine re: & melius dixit amittere q̄ pati hoc generale eſt: nam nūc amittere pateſieri ſignificat g Malo ego nos pſpicere Prouidere ne fiat. i. pſpicere & cauere ab eo q̄ pcedit id qd ſe quit̄. h Accepta iniuria. Hic cauſa oſtendit̄ cur id malit. i Tu abi atq; oſtiū obſera. Pauidi cōſiliū nihil aliud cōtinet poſt clauſtra & fugam. nam fera eſt clauſtrū ianuæ. k Dū ego hinc trāſcurro. Trāſcurro dixit nō curro vt ppinquitatē loci oſtenderet. l In turba hac. Vide timidam turbā appellare quā mulier non timet. m Melius eſt. Fugiendi occaſionē hic cupit dari.. Mane. hoc geſtu iam adiuuatur. n Omitte. Ex huius verbis apparet manu cōphenſum eſſe adoleſcentem. o Iam hic adero. Probari nō videt: celeritatē redeundi pollicetur. p Hoc mō dic ſororē eſſe illā tuā. Ordine eſt executus primo vtrā pſonā habet; dic ſororē illā eſſe tuā vtrā negociū habet. & te puā virginē amiſſam cur hodie agat; Nūc co-

gnouiſſe. Et vnde probet: ſigna oñde. Hec oĩa ſic pnuncianda ſunt vt & iuſta & factu facilia demonſtrent. q Si vim faciat in ius ducito hominẽ. Et recte quia violento ciuiliter reſtiti ſolet. r Facaio hæc pñti vt dicas. Hec nõ dicerẽtur a thaide niſi in illius vultu pauor nimis appareret. s Faciã. Adiuuandũ pnunciatione Faciã em̃ timide dictũ eſt. t Attolle pallium His verbis chremetis demõſtrauit nimiũ liberaliter pauidi adoleſcẽtuli aĩm. Et attolle palliũ vel quia ſimplex eſt. vel quia ebrius pallium trahit chremes. v Perii huic ipi opus eſt pa. &c. Hec meretricis querela rudem adoleſcentulũ magis & honeſte natũ q̃ culpandũ eẽ demonſtrat.

.i. cognouiſſe quibus pſuadeas eẽ tuã ſororem cõprehẽde q
.ſ. miles ⁊ ſui aduenitũt violẽtia

ſiſſe nũc cognoſſe ſigna oñde. PI. adſũt. Tha.. cape. ſi vim

.i. deduc eũ ad iudices vt de eo fiat ius .i. recte intellexi
militẽ .i. virũ intellexiſti

faciat: ĩ ius ducito hoĩem. intellextin ? Chre.. probe. Tha.

.i. forti ⁊ ↄſtanti .ſ. anĩo pñti .i. erige
r s t

facaĩo hæc pñti vt dicas. CHRE. faciã. THA. attolle palli

pdita ſum .ſ. adoleſcẽtulo .i. defenſore .ſ. meum diſpono
v

um perij. huic ipi opus ẽ patrono: quẽ defenſorem paro:

In hac ſcena. XVI. Rurſus inepti vanitas militis demonſtrat̃ ad amicã tanq̃ ad hoſtilẽ exercitũ pergentis irritato animo. concitato curſu. vndanti chalamide & quatiẽtis caput. & hæc verba p ornatu impatoris accipienda ſunt quandoquidem omnia de exercitu transferuntur.

a Contumeliã pprie. Nõ vt miles ſed vt nequã. Contumeliã tam inſignẽ in me accipiã Gna. Apparet gnatonẽ & de hortatorem eſſe certaminis & ad prelia. oĩa exẽplaria habent. ad pocula militẽ puocare maxime cũ viderit perſuaſiſſe iſta cõſilia vt hoc certamen moueret. b Tam inſignem vt miles dixit: qa inſignia armorũ ſũt c Mori me ſatius eſt. Tanq̃ aliter miles aduerſus mulierem audere non poſſe: vel quia nihil: vel quia amator. Mori me ſatius ẽ quaſi ille ſibi dicat moleſtũ eſſe certamen: vel amicã non eſſe lędendam d Si malis. Hoc concite pronunciandũ eſt: e Sequimini. Huiuſmodi militia p tumultũ repente ſuſcipitur: Et dicit̃ euocatio vbi dux alloquitur ciues: ita qui rempublicã ſaluã vultis me ſequimini. f Primũ ædes exp. Debet hic eẽ vociferatio vna ad hoc vt verbum militis cũ quodam motu ingenti per immanes minas ſine vlla vi rerũ vanaq̃ cõminatione velle videatur ędes expugnare cum foris ſit meretrix. g Male mulctabo. Vide ordinem belli: primo expugnatio meniũ. tũ recuperatio captarũ rerum. demũ pœna prędonũ. h Pulchre. Poſtq̃ nõ obtinuit qd volebat Gnato aſſentatur ad oĩa Vide autem manifeſtam irriſionẽ ex ipſo genere laudandi: nam qd eſt rectum in expugnatõe re-

THRASO. GNAT. THA. SAN. GNA. CHRE.

verũ hanc magnã grauẽ
a b

Anccine ego contumeliam / tam inſignem in

patiar .ſ. q̃ talẽ ↄtumeliã pati
c .i. melius d

h me accipiam. GNA. mori me ſatius eſt ſi ma-

.i. in primis .i. domũ thaidis
e f pugnãdo capiã

lio / dorax / ſyriſce ſequimini. primnm ædes expugnabo.

adulãdo dicit .ſ. quã dono dedi .i. abducã facies

GNA. Recte. THRA. virginem eripiã. GNA. Probe

puniã thaidẽ
g h

THRA. male mulctabo ipam. GNA. Pulchre. THRa.

cti:quid in virginitatis ereptione prohibitatis.quid in mala ſmulctanda muliere pulchritudinis ſed hoc eſt quod ait ſupra de ſeipo paraſitus quicquid dicit laudo. i In medium huc ag. Mire compoſita ad contemptum nomia legionarioꝝ ſunt. nam Dorax ab arundine veluti ſit inanis & fragilis nomẽ ſortitus eſt. Simalũ a ſimio vel a ſimia deriuatũ eſt,ob ſfœditatẽ oris vel naſi Syriſtus deriuatiuũ eſt a ſyro. k In mediũ huc Ridicule ſatis armaturas leues non putat aduerſus Thaidẽ idoneas.&ideo agmẽ cum recte vult venire in mediũ:aut ideo cum vecte:quia ad expugnationẽ venitur edium. l Tu ſi-

.ſ.concede — ferreo luſtro pictib domoꝝ pſo dient apto — i h .i.exercitũ l

In medium huc agmen cum vecte dorax,tu ſimalio in ſi

.i.in ptu aciel ſiniſtre — .ſ.latus — noia — reliqs ſeruos — m

niſtrum cornu.tu ſyriſce in dextrum.Cedo alios:vbi cẽtu

.i.is q pẽſt cẽtũ militib — .i.caterua mĩa q ſeqtur exercitũ — .i.ecce hic — .ſ.corã te — n o .i.pdonũ p

rio eſt ſanga:& manipulus furum:SAN.Eccum adeſt.

.i.timide — .i.ſpongia longa — peniculo — q — in agmẽ

THRA.Quid ignaue peniculo pugnare:qui iſtũc huc

.i.qris vtq cogites pugnare — vires — r s .ſ.tui

portes:cogitas:SAN.Ego ne:impatoris virtutem noue-

vehemẽtiã acrimo niã — .i.quõ

ram:& vim militum:ſine ſanguine hoc non poſſe fieri.q

.i.deſiccare mſidare — .ſ.ſunt — interiectio mala gra — t

abſtergerem vulnera.THRA.Vbi alij:GNA.qui:ma-

ille ſeru⁹ cuſtodit vel ſedit

lum:alij:ſolus ſanio ſeruat domum.THRA.Tu hoſce

tu gnaro — .i.primas legiones — ſonitu tube aut claſſis — x — ex hoc loco aut alias

inſtrue.hic ego ero poſt principia.Inde omnibus ſignum

.i.eſſe ſapiente — poſtq̃

dabo.GNA.Illud eſt ſapere.vt hoſce inſtruxit ipſus ſibi

oportuno ſibi optune cauit ꝛ ꝯſuluit — .i.ſepe fecit — z — rex pyrotarũ

cauit in loco.Idem hoc iam pyrrhus factitauit.CHRE.

.i.vides ne — thraſo miles — .i.ſine dubio — a

Viden tu thais quam hic rem agit:nimirum conſilium

illa ſuaſio vel illud ppoſitũ — ironia — q̃lis — obſeranda domo

illud rectum eſt de occludendis ædibus.THA.Sane qui

vanus inanis .ſ.corpe ꝛ ſtatura — c d — noli timere

tibi nunc vir videtur.hic nebulo magnus eſt.ne timeas.

.i.qd iudicas de ineũdo plio — e .i.ſagittã q ſeʒ longe iactatur

THRA.qd videt:GNA.Fundã tibi nũc nimis vellẽ da

longe ab hoc loco — .i.cedẽdo cogeres vel verberares — ex loco vbi nõ videris — .i.darent terga — f

re vt tu illos,pcul hic ex occulto cæderes facerẽt fugã.Thra.

.i.ecce — .i.ſtatim vel q̃nto poſt — g h — .i.impetũ facim⁹

Sed eccã thaidẽ ipam video.Gna.quã mox irruim⁹.Thr.

malio in ſiniſtrũ cornu &c. Hic agmẽ inſtruitur.facetũ autem cũ a rebus magnis res ridicule deriuentur. m Cedo alios. Dixit non reliquos ſed alios.quaſi multi ſint. n Sanga. Nec ſangarius vt nomen eſſet o Manipulus fur. Manipulus proprie ẽ militis cum romani & latini ſub nouo centurione bellum aggreſſuri deputabant ſibi ſertum vel coronã ex manipulo herbæ vel huiuſmodi conficiebãt quẽ pro ſigno ſequebantur.merito ergo centurionẽ videns manipulum deſiderauit:hoc eſt cocum videns conuiuas deſiderat qui apparuerat quotiens locus fuit:vel quotiens conuiuiũ eſt inſtitutum. Alii manipulum furum coci diſcipulos eſſe putant. p Eccum adeſt. Pro ſe atq̃ diſcipulis. q Quid ignaue. Apparet cocum ad repentinũ ſtrepitum ſic exiiſſe vt ad artem ſuam fuerat expeditus. r Ego ne. Hęc cauſa eſt. s Imperatoris virtutem.&c. Hoc plus habebit ſalis ſi ſic intellectum fuerit vt Sãga vno eodẽq̃ tempore & querant ſimulq̃ reſpondeat.quaſi diceret.hoc noueram fieri ſæpe:ſed ſine ſanguine &c. t Abſtergerem vul. Quaſi hoc eſſet auxilii gentis quorꝫ vulnera.virorũ vtriuſq̃ partis an q magis rididuculũ eſt ſuorum. v Qui(malum) Malum per parentheſim ſuauiter infertur & nõ interponitur malum niſi oculis conuerſis ad eum qui id quod reprehendimus dixerit. x Poſt principia. Magnifice ad riſum cõ mouendum:nam dicere debuit poſt vos:& hunc locum ſibi optimũ elegit vt timidus.Et militare dictum eſt:vt ambiguũ militi:an in extremo agmine ſit hic locus:an in medio: y Inde omĩbus ſignũ dabo. Tanq̃ non omnibus dari poſſit ſi aliunde detur. z Idẽ hoc iam pyrrhus factitauit. Irridet quidam poeta Verumtamen oſtendit officiũ impatoris hoc ẽẽ ne ſe i periculum proiiciat.Sic Saluſtius .Et in pliis actu promptus.& hoc totũ quaſi in palleata ſed conceſſum poetis fuit. Pyrrhus autẽ periciſſimus Stratagematũ fuit primuſq̃ qui quemadmodũ ars & diſciplina per calculos in tabula traderetur oſtendit. a Nimirũ conſilium illud rectũ eſt. Et noua locutio & ſuperiori ſimilis.Nimirum dat hoc Thais &c.pro ſine dubio rectũ eſt. b Sane qui tibi. Hic figurata locutio & pterea hyperbaton intermixta.nã hic ordo eſt ſane.hic nebulo eſt ne metuas:an hic ordo & ſenſus vt ſit dictũ ne metuas ſane. c Qui tibi nunc vir videtur eſſe hic nebulo magnus. Et recte dñ.nam dum obterretur adoleſcens & ætate militis q iam vir eſt & magnitudine q magnus corpore quæ vtraq̃ vana eẽ meretrix vt experta denunciat. Nebulo aũt vel inanis vel vanus aut mollis vt eſt nebula.dicitur & hoc ironicos dictũ eſt:meretrix fruſtra metuentẽ corripiens Chremetẽ.ſane inquit nimis cõſiliũ rectũ eſt de hoc.& deeſt nõ ẽ d Qui tibi nũc. Nõ diceret miles ſi ſtaret in ſentẽtia:ſed iã videt timore mutatus.Dubitãdi eſt quod dictũ ſit.Ego ſane hoc militẽ puto dicere quẽ paulatim a violentis ac acribus pricipiis ad terrorẽ deſidiãq̃ pduxit timor.nã primo ipẽ pcedit vt puta q dicit ſeqmini:dũ deniq̃ ppius deuentũ poſt pricipia refert pedẽ.poſtea nihil ipẽ audet:ſed q̃rit cõſiliũ paraſiti:deniq̃ vbi cõis res gerẽda eſt dixit mane:& cõtinet irruẽtes.ad poſtremũ diffuſus neſcit qd agat:ad paraſitũ ſpectãs:qd agimus inquit e Fundã tibi nũc. Mire paſitus hoc ait:vel qa militẽ nolle videt:vel qa nõ audet ipugnare cõſiliũ formidoloſũ & aptũ metuẽti dedit.ſubtilior tñ:nã funda pugnãt q cominus non pñt. f Ex occulto. Qui nõ audẽt palã:ſed honeſta cã nõ qa timẽt ſed vt fugiãt tãq̃ viſi hoſtes fugerit:nõ ſit tutũ accedere.Itẽ fundã dixit nõ haſtã aut lanceã:ſed ſagittã fundã q nimiũ lõge iactat vt ex hoc iteruallo pauorẽ oñderet:& nõ audentis accedere:& mire tibi tanq̃ ipẽ paſit⁹ nec hoc audeat.Sũt ãt q putãt hoc a Thaide ad Chremetẽ dici:ſed male:nõ oĩm cõueniũt iſta meretricis dictis ſupioribus. g Sed eccam Thaidem. Figura eſt Emphaſis quaſi eccam principem belli teipſam contra quam bellaturus eſt. h Quã mox irruimus. Hoc paraſitus irridens militem dixit,& irruere proprie dicuntur qui cum furore prelium ineunt.

i Mane oīa prius. Animaduerte q̄ꝫtā vim habeāt ad delectandū in comœdiis ſeueræ ſententiæ cū a ridiculis pſonis ꝓ ferūtur quale eſt apud Plautū vbi miles ſuā formā admirās ait. Nimia eſt miſeria nimis pulchrū eſſe hoiem. k Sapientē Non me quod magis ridiculū eſt. l An quæ iubeā. Et mire non velim: tamen ꝓ velim vt iubeo Chremetē. m Dii veſtrā.f. Bona analogia qui leuiora laudauerat hic ex clamore iā debet: & hoc eſt quod ſupra ait. id rurſū ſi negat laudo. hic quoq; negat rurſū male pugnandū eſſe q̄ ſupius retineri nō poterat quin in ꝑliū vel moriturus irrueret. Et mire agit pſonā admirātis ꝑ trinā apoſtrophā ad deos.

n Nunq̄ꝫ accedo qn abs te abeam doctior. Ridicule paſitus accedo dixit q̄ nunq̄ꝫ recedit neq; abeat nimis ipudens aſſentatio ſe fieri doctiorē ex militis ſapientia. o Thais primū hoc. Vide amiſſam intentionē repetendæ virginis. nō eñ puellam ſed pactum exigit vt amator p Quid tum poſtea. Aut dixi reſpondendū erat aut non dixi: ſed vide contumaciā meretricis in contemptione pſonæ militis quæ ꝑ interrogationē potius q̄ꝫ ꝑ inductionē illū alloqui voluit. q Rogitas. Contentionis genus interrogatiue. q Quæ mihi ante oculos corā. Coram vtrunq̄ꝫ ſignificat vt inepti militis dictum. ante oculos minus eſt q̄ꝫ coram. poteſt & ante oclos longe intelligi: coram proximitatē ſignificat. r Quid cum illo agas? Omino meretrix animo putat illū idoneū cui reddenda ſit oratio: cui q̄ꝫ ſe purget adeo apud illam amiciciæ eius pertesum eſt. nam erret qui diceret ſe velle militi reconciliari. s Libuit Superbū eſt meretriciū verbum ſic de Chilone. Cicero ait. Libenter ait ſe facturū. t Huc redde. Idonea eſt pro contūelia repoſcentis: ſic & in Ecyra renumeret a.h.c. v Niſi mauis eripi. Vtrum niſi pronon & ſi vt ſi non. x Tibi illam reddat Hic ſe ꝑmū interponit Chremes vt adoleſcētibus fracto milite. y Aut tu tangas oim. Aut vtrūq; Chremes? nō: quia dixit niſi tibi mauis eripi. addit: tu illam tangas & eſt Apoſiopeſis ſecunda. ſic autē loqui ſolent plus geſtu q̄ꝫ verbis concitis & cōmoti ira. z Quid tu tibi vis. Recte cum Thaide enim loquebatur non cum hoc. a Egon non tangam meam. Huic eñ probatur iniuſte dictum. tu illam tangas. b Tuam autem furcifer. Incongrue vt imperitus adoleſcens liberū ſeruilibus officiis ſagitet. c Caue ſis neſcis. Animaduerte paraſitum neq; tacere omnino: nec defuiſſe patrono videat: neq; in aliena cauſa rixam in ſe transferre. Caue ſis. Quia imparatiua verba ſunt velut contumelioſā addebant veteres ſis quod ſignificat ſi vis. d Non tu hinc abis. Hoc paraſito: illud militi dixit Chremes & minaciter cū eo agat q̄ꝫuis ſit meticuloſus. e Tu tibi. Magna vis in ꝓnoībus & ſignificatio ē. f Faciā vt huius. Mons eſt magnas eſſe animas hominum meticuloſorū. Specta ergo q̄ꝫ acriter timidus cōminuetur: loci in quo leſus: diei in quo ceſus. g Miſeret me tui. Hic paraſitus non quaſi monitor Chremeti reſpondet. h Qui hunc tantū hominē facias inimicū tibi. Ne nunc quidem paraſitus a militis aſſentiōe diſcedit. i Diminuā ego caput tuū &c. Ruſticus dixit. caput tuū diminuā quaſi diuidam tibi caput. k Ain vero canis. Hoc verbū canis impudentibus inimicis conuiciū fieri ſolet. nam militare dictū eſt vt in hoſtem canis. m Quis tu homo es &c. Figura eſt vbi mīta terribiliter interrogant. n Scibis. Nō obſequenter ſed figurate dicit ab irato. o Principio eſſe eā dico liberam. Qui tollitur tuā videri. & in tria diuiſit officiū defenſiōis ſuæ in aſſertoris: principio dico eſſe liberā. in cognitoris: ciuē atticam. in fratris meā ſororem. & bonus eſt ordo. libera ciuis nobilis. p Ciuem A q̄ etiam negociū pōt ei fieri q ſe ꝑ dñio geſſit in ciuē. q Hui. Hui hem & cetera hmōi generis ſane ſūt aduerſus eos q̄bus iraſcimur. r Meā ſororē. Quo cōſtat ꝑſto eē defenſionē puellæ q̄ſi ex oibus hoc ſit impudentius q̄ꝫ & ſororē ſuā dicat s Os durū. Os impudēs & ecōtra mollis frōtis dicūt q ſūt reuertētes. t Miles nūc a.e. Vt ſupbe q̄ſi militi. nā edictū ꝑtoris dicit & impaioris. & miles cōtūelioſe dixit. ab his eñ officiis q ſuo noie vocādi ſūt dat vocabula cōtūelioſa cēſent.

.i.ſiſte pedē — tētare — bona cōpoſitiōe & cōpactiōe mittim⁹ — .i.quō
i — .ſ.agere bello — k — l
māe oīa pri⁹ expiri verb̄. q̄ꝫ a rmis ſapiētē decet. q̄ ſcis: an
ſine impetu & violētia — .ſ.imploro vrm auxiliū — eē ſapiētē
thais — m — q̄nti valet
q̄ iubeā ſine vi faciat. GNA. Dij vœſtrā fidē q̄nti eſt ſape
n — q: tāta es ſapia — o
nūquā accedo: q̄n abs te abeā doctior. Thra. Thais ꝑmū
.ſ.qđ ſeqtur — ꝓ parē — .ſ.aue nō
.i.ꝑmiſiſti ne
hoc mihi rñde. Cū tibi do iſtā virginē. dixtin hos dies mi
.i.exhibere — .ſ.feci — .i.ꝑeris
p — q
hi ſoli dare te? THA. Quid tū poſtea? THRA. Rogitas?
chremetē quē miles ſuſpicabatur riualē tuiq̄ eē
r
q̄ mihi añ oculos corā amatorē adduxti tuū. THA. q̄d cū
chremete. q.d. quā ꝯ ctiōeꝫ ex ea te — amatore — ſubtraxiſti
ꝯtra eū hēre poſſis — inuidioſe
illo agas? THRA. Et cū eo clā te ſubduxti mihi. THA:
.i.ſic fuit mea voluūtas — q: diſceſſiſti a pacto vel cōditiōeꝫ donatiōis nō ipleuiſti — auferri
s — t — reſtitue — v — .i.violentia
libuit. THR. Pāphilā ergo huc redde niſi vi mauis eripi:
.ſ.tuus pāphilā — pāphilā — .ſ.peſſim⁹
x — .ſ.thais — y
CHRE. Tibi illā reddat: aut tu eā tāgas oim? GNA. Ah
loqueris — vtꝫ ego
z — a
q̄d agis? tace. CHRE. Quid tu tibi vis? THRA. Ego nō
pāphilā — .ſ.dicis — dign⁹ vt furcā feras — .i.ſi vis
b — c
tangā meā. CHRE. Tuā aūt furcifer. GNA. Caue ſis neſ
.i.ꝯtumeliā inferas — ex hoc loco — ſcis ne
d — diſcedis
ſcis: cui maledicas nūc viro. CHRE. Nō tu hinc abis? ſcin
q̄liter — .i.q̄ncū ſpectāt ad te — in hoc loco — .i.ꝯtrauerīs
e — f
tu: vt tibi res ſeſe hēat? ſi q̄cq̄ꝫ hodie hic turbæ cepis. faciam
.i.omni tpe — .i.mia tui
recordēris — g me mouet
vt huius loci dieiq̄ꝫ meiq̄ꝫ ſp memineris. GNA. Miſeret
militē — virum — .i.aduerſariū maliuolū
h — i
tui me: q hūc tantū hoīem facias inimicū tibi. CHRE. di
mutilabo — recedas — dicis ne ſed
k — l
minuā ego caput tuū hodie: niſi abis. GNA. Ain vero ca
.i.q̄lis — q̄d ꝑtet tibi — puella
m
nis ſic agis? THRA. q̄s tu hō es? q̄d tibi vis? q̄d cū illa rei
.i.qđ negociū ſeu cōmerciū hēs — .i.nō ſeruilis ꝯditiōis — indignāt
n .i.ſcies — o .i.in primis
tibi ē? Chre. Scibis. pricipio eā eē dico liberā. Thra. hem
dico inquā — deridēs
p — q — r
CHRE. Ciuē atticā. THRA. Hui. CHRE. Meā ſororē.
impudens — certe ꝑcipio impo
s — t
THRA. Os durum. CHRE. Miles nunc adeo edico ti

q nõ violẽtiã .i.ptra puellã

bi ne vim facias vllam in illam. ego eo ad ſophronam nu

.ſ.puelle .ſ.nutricẽ .ſ.ſororis mee

tricem: vt eam adducam: & ſigna oſtendã hæc. THRA.

vtrũ impedias .ſ.quã emi vero ne eã tãgas iterũ dico

Tu ne prohibeas: meã ne tangã: CHRE. Prohibeo iquã

.ſ.iniuſte pſttrei chremes aſtringit ſatis ne

GNA. Audin tu: hic furti ſe alligat. CHRE. Satin hoc

.i.ſufficit hoc qđ chremes dicit .ſ.aliquẽ dicis

tibi eſt: THRA. Idem tu hoc ais thais: THRA. Quære:

q.d.nullũ reperies imo

qui reſpondeat tibi. GNA. Quid nunc agimus: Quin

vñ venim⁹ ſtatim thais adueniet ſponte

redeamus. Iam hæc tibi aderit ſupplicans vltro. THRA.

.i.credis ne .i.pfecto .i.naturã

Credin: GNA. Immo certe noui ingenium mulierum

qñ .ſ.aliqđ .i.cũ .ſ.qđ nolis

nolunt vbi velis vbi nolis cupiunt vltro. THRA. Bene

.i.recte cogitas diſpu: tas iudicas ſtatim nũc de certamie vado abeũdi copiã .i.qñ vl' cũ li: ber timitte exercitũ

putas. GNA. Iam dimitto exercitum: THRA. vbi vis.

coqne

GNA. Sanga: vt fortes decet milites: domi focicꝫ facviaſ

.i.recordens in vaſis in qb⁹ edu: lia ponunt

ſim vt memineris. SAN. Iamdudum animus eſt in pati:

.ſ.homo .i.p hanc pte

nis. GNA. Frugi es. SAN. Vos me hac ſequimini:

v Ne vim facias vllam in illam. Seruauit pcepta meretricis adeo vt meminerit: ſi vim facit ius adducite hoiem. x Ego eo ad ſophronã. Hoc lentius dixit ad Thaidẽ Chremes ſe conuertendo ne alii audiant. y Prohibeo inq̃. Nõ ſatis exercitate adoleſcens totidem verbis diciũ repetit militis. z Audin tu hic furti &c. Gnato occaſionem finiendi litigii iamdudum queritob deſiderium menſe & cibi & ideo quaſi de iure conſiliũ ſuggerit hũc reũ militi eſſe poſſe qui patus alienã rẽ ſuã dicere. a Furti ſe alligat.i. reũ ſe effecit fraudis.nã metalepticos furtũ p omi fraude & dolo accipimus & iiuria. oẽ id qđ fraude fit furtũ eſt. Virg. Dulcia furta.i. adulteria. Eurto lætatus inani diſtulit. furtũ duob⁹ modis dicit vno cũ oĩe maleficiũ generaliter ſignificat. altero cũ res ſurrepta demõſtrat. Nũc ergo furtũ maleficiũ eſt. b Satis hoc tibi ẽ. Ad repetendũ virginẽ.ſ.ſumendũq; iniuriæ vidictã. c Quere q rndeat tibi. Et cõtempſit iterrogãtẽ & indicit meretrices pfeſſiõe iracũdiæ cũ dicit indignũ militem: qm ipa quod interrogauit maliciose ait & ſatis contumelioſe. illud em qrit qđ difficile repit: ergo nõ mõ dignus inqt cui ego reſpondeã: ſed vix inuenies q te dignũ reſponſo iudicet. d Quid nũc agimus. Vide euanuerit actio militis. primo dixit. oia expiri certũ eſt: nec poſt idem hoc tu ais Tais. & poſtremo qd nũc agimus & languidi & defeſſi eſt: vbi eſt illud qđ ait primũ ædes expugnabo &c. Sed vani ipetus hunc exitũ ſemp accipiũt. e Quin redeamus Nõ abeamus inquit ſed redeamus: vt irritos conatus vno verbo oſtenderet. f Credin Credere dubitantis eſt certũ eſſe videntis. g Vbi nolis cupiunt vltro. Plus intulit ſpei nõ reuocãdo verbũ qđ expectabat: hoc eſt volũt ſed cupiũt: ergo variauit. nõ em intulit volũt vltro. h Iã dimitto exercitũ. Dimitti exercitus dicit vel pace facta: vel fugatis hoſtibus. ridicula ergo magnificentia dictui eſt cũ facta deformia.

i Sanga vt fortes milites. Mire in cocũ q focũ curat in domo: q milites vix fortiter pugnãt q ſũt mẽores domo. vide ergo q vtrũq; comicũ ad ineundũ preliũ: reſq; bellicas. Dorax em prius eſt ad res domeſticas. Sanga vero cocus q viciſſim dictũ foco miniſteriũ ſatagebat. k Iamdudũ animus eſt in patinis. Hic apuit cãm poeta: cur & inuitus Gnato iret ad litẽ: & libens domũ redeat. l Frugi es.i. vtilis & neceſſarius a frugibus quæ q his fruamur dicte ſũt in fructus & frumentũ. Frui aũt eſt veſci a frumine quæ eſt ſumma pars gulæ: a qua re etiam his quæ nec cibo nec poculo ſunt frui dicim⁹ vt pute rebus venereis & delectatione odoris viſus auditus &c.

In hac ſcena. XVII

nunc demũ virgo vitiata eſſe çognoſcitur a Tade oportune magnopere & defenſa eſt & retenta. nam ſtatim conſequentur nuptiæ eius & cherææ qui illam vitiabat.

a Perplexe loqui. Ideo perplexe. quia ſtatuerat crimen virginis celare. Perplexus eſt diſtrictus neſcius quorſum ſe conferat. b Scio neſcio. Ex dictis omĩbus pauca decerpit: & oſtendit q̃d perplexe dixerit & ſtomachũ ſeuientis expreſſit. c Ego non affui. Acriter iratorũ eſt ea repetere quæ proxime dixerint quibus iraſcuntur.

d Nõ tu iſtuc mihi dictura aptees. Non eſt hec interrogatio. e Virgo conſciſſa veſte. Hec omĩa rixam eſſe ſignificauerant.

f Lacrimas obticet. Taceamus cõſilia vt nec tacui demens Reticemus dolores vt ne verere ne retice. Obticemus quorum non pudet vt in phormione. Heu quidnam obtices. g Eunuchus abiit Eunuchus non Cherea nõ fugit ſed abiit dixit. h Quamobrem quod eſt factũ taces. Hec a ſyntheca iſtantis dñe vultũq; habitumq; demonſtrant. i Quis fuit igit̃. Hec minatiue pronunnciãda ſunt: aut quia inuita indicat: aut dubitat de nomine ignoti aut trepidat p̃ timorem: aut non videat̃ ſciſſe cum fuerit factum: aut quia non libenter dicat eius nomen cui iraſcitur: ſed ego cognoſco ancillarum cõſuetudinem quæ oliuioſæ ſunt dominarum.

k Iſte Ephebus frater phe. Ephebus nomen ad ætatem retulit / non ad facinus cõmiſſum & ſtatim oſtẽdit cur iſte eunuchus creditur.

l Quid ais venefica. Redit rurſum ad iracundiam: aptũ conuiciũ & comicũ in ancillas venefica / lupa vtputa vippera / & ſacrilega & cetera: m Quid is obſecro ad nos. Non rogantis ẽ obſecro ſed dolentis. n Id opinor. Calli de Pythias opinor dixit cum ſciat. o Quid ais ſacrilega. Auxeſis. nam primo ſceleſta. Deindẽ venefica. poſtremo ſacrilega. p Iſtuccine interminata ſum hinc abiens. Moraliter. Apparet hec poſt ſcænam eſſe minata. nam ſupra non meminit ſed dixerat tantum hos prius introducã: & quæ volo ſimul &c̃. q Quid facerẽ &c. Dixerat eñ prius Cheree edicit ne. n. q. a. e. aderit. r Ita vt iuſti. Sincope metaplaſmus p̃miſiſti. s Sceleſta ouẽ lupo cõmiſiſti. Bene dilatũ tot occaſionibus prouerbiũ pſonæ Thaidis aſſcriptum eſt. Continet eñ fœmineã reuerentiã meretriciũ ſenſum. Reditq; rurſũ ad minora cõuicia quia videt ſe eſſe confectam.

t Mihi data eſſe verba. Videt̃ plura fuiſſe dictura niſi ſupueniſſet Cherea. v Quid illic homĩs eſt. v Per genitiuũ caſum iniurioſe dicit. per noĩatiuũ honorifice: & hoc dixit quia nõ cõtinuo agnoſcit hũc hominem meretrix: q̃a & ſi adhuc eunuchi veſte indutus eſt. Attamen exuit ſpadonis inceſſum vultũq; habitũq; mutauit & p̃ter veſtẽ totus in Chereã rediit. x Hera mea. Blande & puellariter arridet. y Tace. Nõ ſilentiũ indicẽtis eſt ſed ſecurã faciẽtis vt tace egomet cõueniã ip̃m. z Habemus hominẽ Mire hoĩem dixit vt reũ. a Cõp̃hẽdi iube. Pro cõp̃hende vt iubere velle ſignificat.

b Quid faciã rogas. Moraliter exp̃ſſit puelle ſtupẽtis verba & nõ hñtis q̃d rñdeat ad ea q̃ dicta ſunt. c Videamabo ſi nõ &c Mire ab eo q̃ rñdere ccpat ad aliud trãſit mirata cõfidentiã Cheree. i. nõ ẽ: q̃a os ei⁹ nõ ẽ ipudẽs inq̃t. i. nõ eſt ſimilis impudenti ſic alibi.

Quintus actus.

THAIS PITHIAS

p̃ſeq̃ris ſcelerata pythias .i. obſcure dicẽdo .ſ. domi fiere puel
a b lam
Ergin ſceleſta mecũ perplexe loq̃: ſcio. neſcio:
eunuch⁹ .ſ. domi hoc admiſſum
cũ hec fierẽt d
abijt audiui. ego non affui. Non tu iſtuc mihi
.i. palã loquẽdo manifeſte nõ p̃plexe hñs veſtẽ fractã
c f
dictura aperte es. quicq̃d eſt: virgo conſciſſa veſte lachry-
lacrimas emittẽs diſceſſit .i. quare .i. admiſſum
g h
mans obticet eunuchius abijt q̃obrem: quid eſt factũ: ta-
.i. ccla[s] adductũ
ces: PI. Quid tibi ego dicam miſera: illũ eunuchũ negant
ſi nõ fuit eunuch⁹ p̃ p̃tẽptũ .ſ. fuit
i
fuiſſe. THA. Quis fuit igit̃: PI. Iſte cherea. THA. Qui
.i. adoleſcẽs impubis
k l
cherea: PI. Iſte ephebus frater phedriæ. THA. Quid ais
aut veneno afficiẽs amatores .i. cognoui cur .i. queſo
aut adultera venefica m
venefica: PI. Atqui certe cõperi. THA. q̃d is obſecro ad
p̃pter quã occaſionẽ quia
nos: aut q̃obrem adductus eſt. PI. Neſcio. niſi amaſſe cre-
perij
do pamphilam. THA. Hem miſera occidi. infœlix. ſi q̃
.i. iſta .ſ. q̃ dicis .i. narras .i. nũq̃d .i. ob id;
dem tu iſtæc vera prædicas. Num id lachrimat virgo: PI:
ob id virginẽ lachrymari nefaria ipſa q̃ſi q̃ ſacrũ violauerit;
n ſuſpicor o p .i. nõ iſtuc ne q̃ſq̃ eã accederet
Id opinor. THA. Quid ais ſacrilega: iſtuccine intermina
diſcedens .i. q̃d aliud iõ facere poſſem
q r
ta ſum hinc abiens tibi: PI. Quid facerem: ita vt iuſti: ſoli
i. cõmiſſa eſt ſcelerata virginẽ violatori tradidiſti
s
credita eſt. THA. Sceleſta ouem lupo commiſiſti. diſpu-
.i. ſic me eſſe deceptã .ſ. veſte eunuchi indut⁹
t v x
det ſic mihi data eẽ verba. Quid illic hominis eſt: PI. He-
.i. eſto ſecura chereã tanq̃ reũ
y z
ra mea, tace obſecro. ſaluæ ſumus. habemus hominẽ ip̃m.
.ſ. cherea p̃ indignatõẽ .ſ. p̃tem eũ vides ne
THA. Vbi is eſt. PI. Hem ad ſiniſtram. viden: THA. vi
.i. capi .i. cito
a b
deo. PI. comprehendi nunc iube q̃tum potes. THA. q̃d
cõpphenſo .i. incõſiderata blandiẽtis
b c
illi faciemus ſtulta: PI. quid faciam / rogas. vide amabo / ſi
.ſ. cum .i. inuerecũdũ .ſ. os ei⁹ impudens
non: cum aſpicias: os impudens videtur. THA. non eſt.
.i. deinde .i. nimia ſecuritas
PI. tum quæ eius confidentia eſt.

CHEREA THAIS PITHIAS

.i.in domo antiphonis parens
a b
Pud antiphonē vterq; pater & mater /quaſi de
.i.conſulto de induſtria
c d
dita opa domi erant: vt nullo mō introire poſ-
.i.q̄ min⁹ .i.dum hec aguntur .ſ.antiphonis
e
ſem: quin viderent me. Interim dum ante oſtiū ſto. notus
.i.in occurſum poſtq̄ f
mihi quidam obuiam venit. vbi vidi: egomet in pedes:
.i.velociter ē fugiēs .i.vicū anguſtū nec puiū nō freq̄ntatū ꝯuerti cō ieci ꝯtuli
quantū queo: in angiportum quoddam deſertum dedi.
ex eo angi angiportū eo mō .i.fui fatigat⁹ laſſus lāguidus amando
inde item in aliud. inde in aliud. ita miſerrrimus fui: fugi
nō aliqs vtrū .ſ.illa mulier
g
tando ne quis me cognoſceret. Sed eſt ne thais quā video
incert⁹ maneo ⁊ defigor dubito .ſ.p̄ſus neſcio
h i
ip̄a eſt: hæreo quid faciam. quid mea autem? quid faciet
.i.eam⁹ ad eā .i.fuiſti ne fugitiuus
k
mihi. THA. adeamus /bone vir dore ſalue. dic mihi aufu
dn̄a .ſ.aufugi vtrū ſatis aufugiſſe
l m
giſtin. CHE. Hera factum. THA. Satin id tibi placet.
.ſ.placet mihi .i.credis ne qđ ſeqtur .i.euaſur̄ ſine punitōe
CHE. Non. THA. Credin hoc te impune habiturum.
ſolam .i.culpā .i.ignoſce .ſ.noxam .i.cōmiſero
n o
CHE. Vnā hāc noxiā mitte. ſi aliā admiſero vnq̄: occidi
.i.timuiſti .ſ.verit⁹ ſum
p
to. Tha. nō meā ſeuitiā verit⁹ es. Che. nō. tha. qd igit. che.

In hac ſcena .II. Etiam rediens i viciniā ſuā cauſam reddit Cherea cur nou mutauerit veſtem. Oportuit aūt & de neceſſitate argumēti fuit Chereā nō mutaſſe veſtē: vt cū meretrix virginem a Cherea viciatā audiret: & eū cum turpi habitu incedentē intuereť eū reū vitiate virginis īputaret. a. Apud antiphonē. Dixit pro i domo eius. b Vterq; pater & mater. Dixit vterq; pater: & vterq; mater nō vterq; parens. quia pater & mater quaſi dedita opa domi erant. c Domi erant. Nō tā mirū ſi domi erant ſed illud magis mirū q̄ in ea domus pte qua i ædes introeundū erat adoleſcentulo. d Qui nullo modo introire poſſem. Supius cauſa continet cur nō mutauerit veſtem. inferius aūt cū hęc redierit. e Notus quidā mihi ob. An notus qui me poſſet agnoſcere. an q̄ me nouerit. i. amicus. f In pedes q.q. in angiportū. Vide illū nō viſaſſe ſub vna clauſula bis indicere in pedes in angiportū. g Sed eſt ne hæc thais &c. Iampridē ipe viſus nunc primū videt. h Hæreo. Incertus remaneo: atq; defigor primus metus adimit conſiliū. ſed recogitatio reddit confidentiam. i Quid mea autem &c. Colligit ſe rurſus ad impudentiam Cherea: & vide ſi non eadē eſt audatia in Cherea q̄ in ſuſcipiendo facinore fuit. Quid mea aūt q.ſ.m. Ooportune ſe confirmauit qui ſi extimuiſſet & fugiſſet nihil nuptiæ promouereńť. k Bone vir Dore. Hoc totū figuratæ dicit vt meretrix & ſubtiliter. nā ſcit Cherea quē alloquitur nō eunuchū hic & magna occaſio dať meretrici adeūdi adoleſcentis: q habitū nō mutauit & adhuc quaſi eunuchus & ſeruus ē. Bone vir Dore ſalue: maior obiurgatio ē p hāc diſſimlatione Thaidis aduerſus Chereā q̄ ſi illum id qđ ē appellet. l Herea factū. Nō potuit ſubtilius rn̄dere cherea: q̄ accōmodare ſe iterroganti. m Satin id tibi placet. Hoc pōt non figurate dici ſed aperte. n Vnā hāc noxiā mitte. Triſillabo nomīe noxiā dixit quaſi noxam. Sic alibi dictū eſt dn̄m eſſe extra noxiam. o Si aliā admiſero vnq̄ occidito. Verba ſeruoꝝ quibus nihil horribile eſt poſt p̄ſentes plagas. Et non cedito: ſed occidito. Et no al's dixit quaſi illa dixerit adhuc irriſor es: vti fugitiuus. p Num meam ſeuiciam veritus es. Vt fugeres.

ancillã .i.q .i.apud te
q
Hanc metui, ne me criminaretur tibi. THA. quid feceras.
.i.aliquid indignantis .i.inuerecũdẽs .s.te qdã dicis fecisse
CHE. paululũ quiddã. THA. Eho paululũ impudẽs. an
.i.pue estimatõis et pui crimis stuprare r
paululũ hoc esse tibi videtur virginẽ vitiare ciuẽ? CHE.
.s.cũ pythia nõ ciuẽ q̃si paululũ eẽ diceret ancill' meretricis vim facere s t
Conseruã esse credidi. PI. Cõseruã? vix me cõtineo, quin
.i.insiliã velociter .i.ad deridendũ x y .i.sponte et ipsa
inuoluem in capillũ. monstrum etiã derisum vltro adue
.i.discede .i.incõsiderata discedam z
nit. THA. Abi hinc insana. PI. Quid ita vero abeam? cre
.i.verũ credere debeo .i.improbo seruo .i.aliud .i.precipue
don isti quicq̃ furcifero? præsertim cũ se seruũ fateatur tuum
ioculatoria et futilia .i.nõ fecisti debitũ tuũ siue nõ es functus .i.amittam a officio tuo b
THA. Missa istæc faciamus. nõ te dignum cherea fecisti
.i.q̃uis q̃ meretrix sed c d
nam si ego digna hac cõtumelia sum maxime. at tu indi
.i.facere deberes vel debuisses .i.quã deliberatõẽ sumã e iuratis est
gnus, q faceres tñ. neq̃ ædepol qd nunc consilij capiam
sicut .i.vias reddende eius
scio de virgine istac. ita cõturbasti mihi rationes omnes:
parentib sc3 ac cognatis queadmodũ iustum
vt eã nõ possim suis: ita vt æquũ fuerat. neq̃ vt studium:
.i.offerre integrũ firmũ .i.cõciliare f
tradere vt solidũ pararẽ hoc mihi beneficiũ cherea. CHE.
sed amodo post hac .i.beniuolẽtiã g .i.futurã esse
At nunc dehinc spero eternam inter nos grãm fore thais.
plerũq̃ tali .s.turbulẽta h aliqua
Sæpe ex huiusmodi re quapiam, & ex malo principio
.i.ↄsuetudo ↄ ↄiũctio .s.diceres .s.sic fieri ↄ instigauit .i.ↄtracta i vt fieret
magna familiaritas cõflata est. Quid si hoc quispiam vo
sc3 cupido .i.certe .i.intelligo k
luit deus? THA. equidem pol in eam partem accipioq̃:
.s.vt eterna inter nos sit grã. ↄc .s.veniat l .i.rogo te m
& volo. CHE. immo ita quæso. vnum hoc scito, cõtume
liæ non me fecisse causa, sed amoris. THA. Scio & pol
.i.nõ sũ natura adeo in mitis n o
propterea nunc magis ignosco tibi. Non adeo inhuma
.i.nõ ergo tã vel rã pudica q̃ meretrix p
no sum ingenio cherea. neq̃ ita imperita. vt qd amor va
.i.possit q̃ pfecto ad multa nephãda impulit sc3 est vt te me amari q .i.etiã
leat nesciam. CHE. te quoq̃ iam thais: ita me dij. bñ ament

q Hanc metui ne me criminaretur tibi. Perfecte imitatus est verba fugitiuorum: quæ apud dños faciunt cõphensi. r Vitiare ciuẽ bonã. Intulit ciuẽ quod plus est q̃ virginẽ auxesis gradatim facta. s Conseruã esse credidi. Sed admirabiliter conseruã dixit & hoc ipm miserabiliter pronunciandũ est tanq̃ miserabiliter credit conseruã esse quæ ciuis erat: atq̃ eam quasi cõseruã vitiare debuerit. t Conseruã. Oportũe stomachabatur pythias facta mentione conseruæ v Vix me contineo &c. Minæ istæ proprie fœminarum sũt: & in se & in alios vnguibus sæuientiũ vt vnguibus ora soror fedans & pectora pugnis. sed inuolem ab auibus tractum est. ergo hoc gestu & dicto & corpis motu est adiuuandũ. x Inuolem in capillũ. Apparet more veterum intõsum esse y Etiã vltro derisũ aduẽit Mire hoc addidit ad occasionẽ saltẽ q nõ fugeret. z Quid ita vero abeam &c Vero autem ironicos pronũciandũ est: sane debere dicimur pœnas pro iniuria ei cui iniuriã fecerimus q̃s se nõ debiturã Chereæ vt furcifero dicit pythias si illi cedem intulerit in seruili habitu constituto: a Nõ te dignũ Cherea fecisti. Artificiose meretrix ab eo q licuit ad id quod oportuit transit: nec tractat quid sit legitimũ: sed qd sit honestum Itaq̃ totã illã ptem facto accusandi omittit: & a succenditibus psonæ adolescentis obiurgat. Scit eñ vno verbo obstare posse licuit mihi in domo meretricia. s. & contra meretricia: nec videatur irrationalis audacia illa ciuis a poeta inductam esse b Nõ te dignũ Cherea fecisti. Dignũ pro digne: aut deest facimus: vt sit sensus nõ te dignum facimus fecisti. Mira accusatio mixta laude & blãdimento. c Nam & si ego digna. Deest vt sit ordo nã & si digna pati sit. quia meretrix: non tamen maxime digna pati Thais est. ideo bñ additũ est maxime. d At tu indignus q faceres Recte dixit. Quattuor eñ sũt modi in hmõi rebus: ita vt aut vterq̃ dignus sit: aut vterq̃ indignus: aut alteri digno, alter indignus & econtra e Neq̃ edepol quid nũc cõsilij capiã scio de virgine Intelligit Thais amari virginẽ ab hoc: & ideo sic ait vt cõciliet nuptias. nã satis signi est. q Eunuchi habitũ ppter hanc sumpsit: & videquẽ admodũ ad captionẽ nuptiarum transeat: vt q dicere nõ audet Thais ostendit adolescenti coniecturis qnẽ tentat sciens amantẽ virginẽ: & viã ostẽdit petendæ sibi vxoris. f Hoc mihi beneficiũ Cherea Blande nomen repetitũ est cherea. g At nũc dehinc spero. Nunciã Cherea vera veris equiparans recedit a ioculatoribus. Sæpe ex hmõi re: hoc est turbulentia. h Quapiam. quæcunq̃ vel aliqua. i Quid si hoc voluit q̃spiã deus. Pleraq̃ repentinis impulsionibus nata: mirisq̃ prouentibus deo ascribi solent: vt descẽdo hęc ducente deo flammã inter & hostes: & hic me digressum vestris deus appulit oris. & Salustius. Vt tanta repente mutatio non sine deo videretur. & vult amorẽ intelligi deum k Equidẽ pol in eam partẽ accipioq̃: Et volo vt eterna inter nos sit gratia: & ex malo pricipio cõpleatur magna familiaritas: & volo euenire sub auditur. & est sylepsis tertia. l Immo ita quæso: Vtrũ meretricẽ: an deos. quæso eñ vtrumq̃ accipi põt: an quæso vnũ. m Hoc scito. Scio vnde sciat Thais inepte querit cũ ipsa res damnet nunq̃ hanc conditionẽ subiturũ Chereã: vt pro Eunucho etiã seruo se fingeret sine amoris ipulsu. n Nũc ignosco tibi: Quod culpa nõ sit hominis sed amoris. o Nõ adeo in humano sũ ingenio. Hoc est immitiis nõ sum q̃tũ putas. vt non obtusa a deo gestamus pectora pœni. p Vt quid amor valeat nesciam. Non in humana: quia homo. non imperita: quia meretrix. & neq̃ tam imperita inquit. q. d. neq̃ tam pudica sum: vt quid amor valeat nesciam.
q Te quoq̃ iam Thais. Bene quoq̃: Non eñ iam ita hanc amat vt negligat illam sed hanc illius causa.

amo. Py. tum pol tibi ab iſtoc hera cauendum intelligo.
CHRE. non auſim. PyT. nihil tibi quicq̃ credo. THA.
deſinas. CHE. nunc ego te in hac re mihi oro vt adiutrix
ſies. Ego me tuæ cõmendo & cõmitto fidei. te mihi patro
nam capio thais. & obſecro: emoriar ſi nõ hanc vxorẽ du-
xero. THA. tamẽ ſi pater. CHE. quid? ah volet: certo ſcio
ciuis modo hæc ſit. THA: paululũ operire ſi vis: iam fra-
ter ipſe hic aderit virginis. nutricem accerſitũ iuit: qui illã
aluit paruulã. In cognoſcendo tute ipſe hic aderis cherea.
CHE. Ego vero maneo. THA. Vis ne interea: dũ is ve-
nit: domi operiamur potius. q̃ hic ante oſtium? CHE.
Immo percupio. Py. Quam rem actura es obſecro? Tha.
Nam quid ita? Py. Rogitas? hunc tu in ædes cogitas reci-
pere poſthac? THA. Cur non? Py. Crede hoc meæ fidei.
dabit hic pugnam aliquam denuo. THA. Au tace obſe-
cro. Py. Parum perſpexiſſe eius videre audaciam. CHE.
Nõ faciã pythia. Py. Non pol credo cherea. niſi ſi cõmiſ-
ſum nõ erit. CHE. Quin pythias tu me ſeruato. Py. neq̃
pol ſeruãdũ tibi qcq̃ dare auſim: neq̃ te ſeruare. THA.
Apage te. adeſt optime ipſe frater. CHE. Perij hercle. Ob-
ſecro abeamus intro thais. nolo me in via cum hac veſte
videat. THA. Quãobrem tandẽ? an quia pudet? CHE.
Idipm. Py. Idipſum virgo vero viciata. THA. I præ ſeqr.
tu iſtic mane: vt chremem introducas pythia.

r Pol tibi ab iſtoc hera. Facete tanq̃ ſoleant capillũ ac veſtem conſcindere qui amauerit. s Nõ auſim. Non auſim pro non audebo. & eſt verbũ huius tempor's tantũ nõ auſim ppt ætatem: an ppter fratrẽ ſuũ phedriam potius. t Nihil tibi quicq̃. Parelcõ quartũ aut nihil p non. v Ego me tuæ cõmendo & cõmitto fidei. Satis amatorie vt apparet nũc maxime captũ Chereã: ac mancipatũ virgini. Cõmendam' nos cognitis cõmittimus ignotis. ergo auxeſis ẽ maioris officii fidei circa Thai. x Te mihi matronã cupio. Te adiectiui vim habet ex animo ſupplicantis habitũ adoleſcentis oſtendit. y Emoriar ſi non hanc vxorẽ duxero. Vide amorẽ adoleſcentuli cũ in ipo flore nihil dulcius vita eſt ipam tũ deſpicere ſi ſibi vxor hec nõ dat. z Tñ ſi pater. Eclipſis: ruit apoſiopeſis ſecũda. a Quid? ah volet certe ſcio. Quid? de Deeſt dicat: ſed iſta omia ad cõfirmationẽ valent b Ciuis modo hec ſic. Mire hic in notũ conuerſus qui timere potuit nõ ducturus vxorem. c Paululum operire ſi vis: iam frater &c. Adeo cito probari poteſt. d Ego vero maneo. Vero modo conſentientis eſt aduerbium al's confirmantis: al's coniunctio: al's pticula ironiã iuuans vt egregiã vero laudẽ & ſpolia ampla refertis e Domi potius operiamur q̃ hic ante oſtiũ. Non ignari illecebrarũ meretrix non ſolũ Chereã retinet: verũetiam vocat vbi virgo ẽ & ſatis callide iterrogat an velit quaſi neſciat velle. f Immo pcupio. amatorie nõ volo nec cupio: ſed percupio dixit. g Hunc tu in ædes. c. r. p. h. Pronomẽ in his plus valet q̃ accuſatio. Et mire: cũ ille iã velit cogitã dixit volens vt nõ recogitet. Cogitas. m. a. e. r. Per ancillæ verba vult oſtendere q̃ ſit tractandorũ adoleſcentiũ experta meretrix. h Poſt hac poſt hoc factũ poſt hanc audaciam. i Crede hoc meæ fidei. Puellariter dixit meæ fidei. k Dabit aliquã pugnã. Pugnã p ſtuprũ dixit vt At nõ in venerẽ ſegnes nocturnaq̃ bella fereuti: & ingens facinus: vt Lucilius. Vicimus o ſocii & magnã pugnauimus pugnã. l Dabit. Dabit aũt pprie pducet vt magnã dabit ille ruinã arboribuſq̃. ſ. ſ. m Au taceob. Au interiectio eſt ptubate mulieris. n Parũ pſpexiſſe videre e. a. parũ ironia eſt: vt nõ conſenſiſſe ſed pſpexiſſe dixit iã non ſit expienda illius audacia q̃ pfecte cognita ſit. o Non faciã pythias. Bene & moraliter appoſitũ pythias. p Nõ pol credo Cherea. Iocülariter vt pythias dixit ita hec Cherea. q Quin pythia. Iterũ omẽ vultuoſe eſt ad ſitũ: quin p immo. r Neq̃ pol ſeruandũ tibi qcq̃ dare auſim. Totũ iocülariter & geſticuloſe vt puellã cũ adoleſcentulo fabulari videas. s Adeſt optime ipſe frater. Optime oportũe. & nõ additũ cuius frater vtpote in re manifeſta. t Nolo me in via cũ hac v. v: Subtiliter adoleſcens: qa nihil pfecerat. dicendo pcupio inuenit cãm qua tandẽ ingredi poſſit. v Quãobrem Interrogatio hec increpationẽ cõtinet imprudentiſſimi facti: an qa hec interrogatio irriſionis plena eſt in eũ quem nihil pudet. habet autem tandẽ quoddã vrgens rñdere & accelerãs. x Idipm. Hoc veluti moleſto vultu dicit a deo vt imitet dictũ vultũq̃ eius pythias. y Virgo vero vitiata. Ironicos: vt egregiam vero laudẽ. Et dr virgo q̃ſi q̃ minie pudiciæ ſtatũ ac verecundiã virginalẽ veneret. Et in hoc ſenſu virgo in maſculino genere intelligit pro Cherea. z I præ ſeqr. Manifeſtũ eſt cur meretrix ducta capiendorũ iuuenũ preire velit. Cherea in conſequẽdo ipam ſit tardior. vult em liberis ſiue arbitris cũ puella eſſe colloquiũ & licitũ amorẽ. niſi forte putam' Terentiũ hæc ſine cã feciſſe q̃ fuit artificioſiſſimus poeta: nã neq̃ ipa ingredit cum Cherea neq̃ ingredi ſimul permittit pythiam. & Tu iſtic mane &c. Pythias relicta eſt ob multas cauſas: & in primis vt poſſit per eam deluſus parmeno pauore ſuo ſenem compellere ingredi ad meretricem & pñtem fieri ad confirmandas nuptias.

PITHIAS. CHRE.. SOPHRONA: NVTRIX.

.i. oẽ q̃d

Q Vicquid venire in mentem nunc poſſit mihi?

.i. quid eſt quū .i. rependā .ſ. pmẽoni vicem cherea

quidnam? qui referam ſacrilego illi gratiam. qui hūc ſup

.i. loco, eunuchi lateret adhibuit intericeto ſtomachantis veloci⁹

poſuit nobis. CHRE. Moue vero ocius te nutrix. SO=

.i. exerceo meū corp⁹ quā maxie poſſum b .ſ. te moueri pficis vetus

Moueo. CHRE. Video. ſed nil promoues. PI. Iā ne oſtē=

.ſ. agnitōis virgis .ſ. ſue .ſ. ſigna oñdi rogo te p amorē .ſ. nutrix c

diſti ſigna nutrici? CHRE. Omnia. PI. amabo quid ait.

.ſ. ea ſigna verū etiā .ſ. cognoſcit quaſi ꝯ an⁹ pſ ge refers d p edē pollucis

cognoſcit ne? CHRE. At memoriter. PI. Bene ædepol.

q.d. nō cheree .i. in domū ex multo añ tpe dña e

narrat. nam illi faueo virgini. ite intro. iamdudum hera

p ironiā et appoſitiue dictū ecce hic video

vos expectat domi. Virum bonum eccum parmenonem

venire vides ne .i. ſecur⁹ ſine ſollicitudine credo h

incedere huc video. vide vt ocioſus ſit. Si dijs placet ſpero

.i. habiturā cognoſcere .i. quō .ſ. pmenonē .i. vt volo .i. affligam .i. more in domū i

me habere. qui hunc meo excruciem modo. ibo intro: de

.ſ. puelle a nutrici .i. poſtea deinde .i. eſ rediar

cognitione vt certum ſciam. poſt exibo: atq; hunc perter=

.i. impiū ſ3 pmenonē

rebo ſacrilegum.

In hac ſcena. xix.

cogitantis diſputatio eſt apud ſeipſam pythiæ q̃ tenus parmenonem dolo poſſit vlciſci.

a Qui hunc ſuppoſuit nobis. Proprie ſuppoſuit. nā vt ſubduci dicitur quæ volumus admittere. ita ſupponi quæ non deſideramus vt Plautus huic ſupponitur hircus / vnctus / nauſea.

b Video ſed nihil promoues. Hinc eſt illud Virgilianū: illa gradum ſcelerans ſtudio pperabat anili. ſ. non re celerabat ſed ſtudio.

c Amabo quid ait cognouit ne? Exhibitū ſpectatori eſt quid poſt ſcænā feratur. i. agnitio puellæ. d At memoriter. plus intulit q̃ī interrogabatur. nam magna ſunt ſigna in quibus anilis memoria nō erat. Item reſponſionis breuitas attulit compendiū perquirenti ne plura interrogaret. e Nam illi faueo virgini. Illi non Cheree. & ſimul cauſa eſt cur illum vlciſci cupiat: quia ſcilicet multum illi fauet.

f Virū bonū eccum parmenonē incedere huc video. Res odio dignior nouitate. ſ. inceſſus.

g Vide vt ocioſus ſiet. Inuidet illi ſecuritatē quō ſollicitum reddit ura eſt: non eī vlla alia erit vindicta poſt pter iſtam. Et vultu & geſtu dicit eum eſſe ſecurum. Et mire poeta lætum deſcribit vt repente oſtendat cōmotum eſſe.

h Si diis placet. Proprium eſt exclamantis indignatione alicuius rei.

i Ibi intro &c. Eleganter defatigare Parmēonem non neceſſarium putat ſed occaſionem. Nā prius dicit ſcire intro: exitu ra autem vt ipſum in timorem conijciat.

PARMENO PITHIAS.

.i.redeo,ad videndũ .i.apud thaidẽ .ſ.cherea
.i.quas res

R Euiſo q̃dnam cherea hic rerum agat. ꝙ ſi aſtu

negociũ .ſ.imploro .i.opem .i.q̃ꝫmagnã
geſſit agitauit b

rem tractauit. dij veſtram fidem: q̃ꝫtam / & q̃ꝫ

.i.nõ ſine cã loquitur in tercia pſona de ſeipſo .i.excepto eo .ſ.cherec
c

veram laudem capiet parmeno. Nam vt omittã ꝙ ei amo

.i.admodũ difficilẽ vt cherea ſuo nutu potiref q̃ ſi voluiſſet potin .i.ſubtraxi furtim
.i.habendi cupida

rẽ difficillimũ & cariſſimũ a meretrice auara ſurripui vir-

.i.ſupaui vel deuici impedimẽto
d .ſ.virginẽ e .ſ.ea virgine cũ deſiderio vteretur

ginẽ quã amabat eam cõfeci vt potiref ſine moleſtia / ſine

.i.impenſa .i.damno ac detrimẽto .i.hec altera res a me inuenta
.i.deinde f .i.certe

ſumptu / ſine diſpẽdio. Tũ hoc alterꝝ: id vero ẽ q́d ego pu

.i.palma dignũ victoriaſ ſeuſ laude .i.qua via
excogitaſſe g

to mihi palmariũ. me reppiſſe. quo mõ adoleſcẽtulus me

.i.naturas .i.modos faciendi cito ĩ añ tps
h i

retricũ ingenia / & mores poſſet noſcere mature: vt cũ co-

.ſ.ingenia eaꝝ ĩ mores pſeqtur .ſ.meretrices .ſ.apud amãtes lauti⁹ deli-
omni tpe .i.qñ l: cacius

gnorit / ꝑpetuo oderit. Quæ dũ foris ſunt: nil videf mũdi-

.ſ.videtur .i.ornatũ aliq́d .i.venuſtũ
l m meretrices

us / nec magis cõpoſitũ q̃cq̃ꝫ / nec magis elegãs. q̃ cũ ama-

qñ .i.ſuauiora cũ faſtidio deguſtãt .i.vẽtris ſue gule voracitatẽ
n .i.ſqualorẽ

tore ſuo cũ cænãt liguriũt. harꝫ videre ingluuiẽ / ſordes /

.i.extremã pauptatẽ .i.turpes .i.cũ ſole ſint vt ignote .i.voraces .i.quõ
.i.q̃ntũ .ſ.apud ſe o

inopiã / q̃ꝫ inhoneſte ſolæ ſint domi / atq́ꝫ auidæ cibi. q̊ pa-

.i.ex ſucco pulmẽtarij vetuſtate mundũ cognoſcere .i.ſalutare
pridiano pcedẽtis diei p .i.degluriũt vtile

cto ex iure heſterno panẽ atrũ vorent: noſſe oĩa hæc ſalus

In hac ſcena.xx.

Parmeno pythiam ſuis maledictis magis irritat quẽ tñ nõ ſentit adeſſe: atq́ꝫ maledicta audire.

a Aſtu Aſtu pro aſtute: modo aduerbiũ eſt alĩs nomen vt iã in aſtu venit. & vt inquit Tortellius eſt nomen græcum ſignificatq́ꝫ apud poetas aſtutiã cuius origo vt ait Feſtus ex græco vocabulo aſtu deducitur quod oppidũ ſeu vrbem indicat in qua qui conuerſati aſſidue ſunt cauti atq́ꝫ acuti eſſe videbanf. b Dii veſtrã fidem Modo non inuocantis eſt ſed admirantis. & eſt figura per apoſiopeſim facta. c Mam vt omittam ꝙ ei amorẽ Dicit ſic: cũ dicere deberet. q́d ei amorẽ & difficillimũ & cariſſimũ confeci. d Virginẽ quã amabat. Apoſiopeſis ſecunda. Difficillimũ quia virginẽ quem amabat cariſſimũ quia a meretrice auara.

e Coufeci. Primo quaſi oblitus dicti ſuperioris tranſit ad virginẽ. Deinde dedit cãm ex abundanti: ꝙ dixiſſet amorẽ cõfeci poſſet intelligi confeci expediui pfeci. Aſt vero virginẽ cõfeci: q̃d intelligimus niſi hoc vnũ ꝙ inſultanter ꝑmenonẽ confecta virgine. q.d. ſupatam atq́ꝫ deuictã. Nã ꝓprie hoc verbũ cõuẽit gladiatoribus his q̃ grauiſſimis vulneribus occubuerunt. Inde cõfectores ferarꝝ q̃ feras ſauciando trucidant. Sic Cicero in catilina. Gladiatori illi confecto & ſautio cõuenit. ergo ſeruilibus verbis velut iocoſe virgialiter iactanti rem cõfectã eſſe in puella virgine & nõ exhibere Chereæ damnũ vel negotiũ a meretrice auara. f Id vero eſt. Vero niſi eẽt ornatiuũ nihil ſignificaret: g Quo mõ adoleſcentulus meretricũ &c. Optime non meretricis ſed meretricũ dixit h Mature. Bene addidit fere eñ cito cognouiſſe obfuit. ſed id ad illecebrã fuit ꝙ cognitus eſt cito. i Vt cũ cognorit. Suauiter nõ nouerit ſed cognouerit & dixit quod ẽ plenum pſpicatie. k Nihil videtur mundius. Bene videtur non eñ ſunt Et hoc dixit p cõpatiuũ. l Nec magis cõpoſitũ q̃cq̃ꝫ nec magis elegans. Bona varietas. Nã nec oĩa p magis aduerbiũ pfert. nec oĩa p cõpatiuũ gradũ. Et more ſuo addidit magis ne dicere cõpoſitius elegantius vt ſupra hic nemo fuit minus ineptus magis ſeuerus m Que cũ amatore ſui cũ cænã. Vnũ cũ prepoſitio alterũ cõiunctio. Et dr̃ hec figura liptotes. n Liguriunt. Ligurire qui elegantur & more ſenũ multo faſtidio ſuauiora queq́ꝫ deguſtat. o Quo pacto ex iure heſterno panẽ. Aut deeſt madidũ aut maceratũ aut emolitũ. Nam apparet & ſordidũ eis

& quaſi acre vt Durus vterq; panis qui ex iure heſterno ſit commedendus. Cui contrariū Saluſtius dicit de delicijs militum loquens. panes enī indies mercari inqt. p Panē atrum. Hoc eſt vt quidā volūt ex antiquitatē muſidū quaſi panem muſidum heſterno iure accipientes diglutiunt. q Ego pol te pro iſtis &c. Miro artificio poetæ & ab initio nō placatur pythias nec in grās redit Cheree: & inſup nunc mire a parmenone irritatur magis vt per eā Parmeno terreatur: adeo vt per eum ingredi ad Thaidem cogatur ſenex. Et demū per ſanem nuptiæ confirmentur. hæc ergo artificibus & eruditis Cetera ſpectatoribus poeta exhibet.

furantis .i.q̄ paulo an̄ ꝑtuliſti in nos
q .ſ.q̄ ſterꝯ uiſti
eſt adoleſcentulis. Py. Ego pol te ꝑ iſtis dictis & factis ſce
.i.puniā nō | .i.ſine pena .i.innectus fueris
lus vlciſcar: vt ne impune in nos illuſeris.

In hac ſcena. XXI.

r Pythias ſimulata ꝑturbatione ſui Parmenonem terret: atq; in principio vim magnā oſtendit: deorum implorans fidē quaſi in hoc negocio nihil proſit humanū conſiliū. s Proh deū atq; hominū. Hec ſingula ꝓferenda ſūt pauido atq; attonito vultu. s Proh. Iraſcentis exclamatio eſt & teſtantis ſeu inuocantis fidē. i. opem vel auxilium deoꝝ. t Fœdū. i. crudele. Salu. fœdi odi. v O infœlicem adoleſcentulū. Plus eſt miſeriā adoleſcentis dicere pythiā q; iraſci ei. x O ſceleſtū parmenonem. Vt verba ſunt pythiæ profecto miſer adoleſcens cū in eodē peccato iraſcitur Parmenoni pythias non Cheree. y Miſeret me &c. Hec oīa quaſi ſecū loquitur: & fingit ſe neſcire q; aſſiſtat pmeno z Quæ eē ſu. futura exempla &c. Graues pœne que poſſunt ceteris documento eſſe exempla dicuntur.

a Quæ illic turba eſt. An quæ loquitur an q̄ oſtendat ex vultu & dictis. ſed apparet & vultū pythiæ turbam dicere. vt in Andria. quidnā pamphilū exaniatū video vereor quid ſiet operiar. vt ſciā quidnā hęc verba triſticie afferāt.

b Rogitas audaciſſime. Totū hoc terribile ē in geſtu ac vultu pythiæ ac nimis vſitatū & fœmineū. c Perdidiſti iſtū quē adduxiſti. Artificioſe nō accuſat qd peccauerit aduerſus Taidē quaſi ex pœna adoleſcētis plus doleat q; ſibi iraſcatur Parmeno d Dū ſtudes dare verba nobis. Bene ſtudes dare neq; eīn dediſti.

e Scin eā ciuem hinc eſſe. Eam abundat quē admodū ſupra quā amabat virginē eam cōfeci. f Et fratrē eius eſſe apprime nobilem. Hęc ad

PyTHIAS PARMENO

.ſ.iplo?o .i.flagitiū crudele miſeꝝ z afflictū
r s .i.deoꝝ t v
Proh deū fidē / facinus fœdū. o infœlicē adole
.i.ſceleroſum adoleſcētulū
x .ſ.vt tā graviter puniat
ſcentulū: o ſceleſtū parmenonē, q iſtū huc ad
.i.miſereor ei⁹ cheree nō .i.tale ſuppliciū
y .i.ideo
duxit. PAR. qd eſt? PI. Miſeret me. itaq; vt ne id viderem
afflicta videndo talia .i.faciēde vt ceteris ſit documēto ne
.i.elapſa ſum z qd tale attēptent
miſera huc effugi foras. quæ eē futura dicūt exēpla / in eū
crudelia feda .i.qualis illa turbatio z cōmotio
a .i.nunqd
indigna. PAR. O iuppiter quæ illic turba ē: nūnam ego
.i.ꝑditꝰ ſum .i. erga vel in quo nō qdē imirāda ſed fugiēda .i.efficiēt
perij? adibo. qd iſtuc pythias? qd ais? in quē exēpla fient?
.i.plene temeritatis .i.deſtruxiſti ꝑniciosus iſti fuiſti .i.loco eunuchi
b c
PI. Rogitas audaciſſime ꝑdidiſti iſtū / quē adduxti ꝑ eu
.i.qn̄ .i.das opa3 laboras .ſ.dic
d .i.decipe nobis
nucho / adoleſcētulū dū ſtudes dare verba nob. PAR. qd
.ſ.de cherea .i.dic .ſ.qd factū
ita aut qd factū eſt? cedo. PI. Dicā. virginē iſtā: thaidi ho
.i.ſcis ne ex hoc loco hec ē ex athenis chremetē valde
e f
die q̄ dono data eſt: ſcin eā hinc ciuē eē / & frēm eiꝰ eē appri
.i.certe .i.ciuis eē .i.ſtup:auit
g h
me nobilē? PAR. neſcio. PI. atq; ſic inuenta eſt eā iſte vitia

cherea .i.qñ .i.inoppinatũ cognouit impetuoſiſſim⁹ ſiue turbulentiſſimus
i
uit miſer. ille vbi id reſciuit factum frater violentiſſimus.

.ſ.ille frater .i.in primis chereã
k l
PAR. Quidnam fecit? PI. colligauit primum eum miſe-

indignando .i.colligauit
m n
ris nodis. PAR. Hem. Colligauit. PI. Atq; equidem fecit

.i.nõ colligaret cũ extupentis eſt
o
orante: vt ne id faceret: thaide. PAR. Quid ais? PI. Nunc

.i.poſtea .i.ſtuprator⁹ .ſ.fieri
p
minitatur porro ſeſe id facturum quod mœchis ſolet. qđ

.ſ.qđ ſolet mechis .i.vellẽ vidiſſe fieri .ſ.chremes
ego nunq̃ vidi fieri / neq; velim. PAR. qua audacia tan-

.i.tã enorme factũ .i.audẽter admiſerit .ſ.facin⁹ audere ipſum verũ
q cur dicis
tum facinus audet? PI. quid ita? tantum? PAR. An non

ſtupratore & adultero,
tibi hoc maximum eſt? quis homo pro mœcho vnq̃ vidit

.i.opprimi .i.aliquẽ
r s
in domo meretricia deprehendi quenq̃? PI. Neſcio. PAR.

.i.ſed ignoretis aſſero tibi .i.oĩb
vt nõ t
at ne hoc neſciatis pythias: dico / edico vobis / noſtrum eſſe

chereã .i.filiũ heri puta lachis indignãtis & dolẽtis .ſ.q̃ fili⁹ heri ẽ
v verũ
illum herilem filium. PI. Hem obſecro an is ẽ? PARM.

nõ aliquã chereã violẽtiã .i.pmittat .i.certe
x
ne quam in illum thais vim fieri ſinat / atq; adeo autẽ cur

.ſ.defenſurus cũ .i.aſpice cõſidera .i.agendũ ſuſcipias videlicet
non egomet intro eo? PI. Vide parmeno quid agas / ne

nõ .i.occidaris chremes cũ thaide
y
neq; illi proſis: & tu pereas: nam hoc putant: quicquid fa

.i.a tua techna, & arte .i.moliar
.i.pdiiſſe pfectũ eſſe
ctum eſt: ex te eſſe ortum. PAR. Quid igitur faciam mi-

.i.nibo faciũdũ .i.in cõſpectu adeſt .i.ex agro
z a
ſer: quidue incipiam? Ecce autem rure video redeuntem

patrem ſeni elegit ſe dictur .i.cõpuis
b p herculẽ
ſenem. Dicam huic / an non. dicam hercle. & ſi mihi ma-

cheree .i.ſuccurrat
c d
gnum malum ſcio paratum: ſed neceſſe eſt / huic vt ſubue

.i.ſapiẽter dicis ſeu loq̃ris .i.in domũ thaidis ...totã ſeriẽ facti
e .i.diſcedo
niat. PI. Sapis. ego abeo intro. tu iſti narrato omnem ordi

qualiter
nem. vt factum ſiet.

terrorem & gratiam aucta ſunt. Nam primo virginem poſuit: poſt ciuem. ad vltimum nobilis ſororem.

g Neſcio. Perturbatur Parmeno: nec negare potuit: nec conſentire volebat. ſed quaſi defenſionis loco dixit neſcio.

h .Atqui ſic inuenta eſt. Facile eſt vt credat quod neſciat ergo Pythias non laborat vt ſuadeat ciuem eſſe. At qui ſic inuenta eſt. magnum honorem incutit audienti. non accuſando ſed miſerando Chęream.

i Frater violentiſſimus. Hoc inuentum eſt quod daretur ad nobilem.

k Quidnam fecit? Hoc dicit Parmeno intercipiens ſermonem. & interrogat ideo vt acceleret ancillam quæ longiora narrat.

l Colligauit primo eum miſeris nodis. Mira tarditas ad torquendum parmenonem. ſimul etiam relictus ad ſuccurrendũ locus.

m Colligauit. Indignando & exclamando præ timore & ira repetiuit idem verbum a Pythia prolatum.

n Atq; equidem fecit orante &c. Adeo violentiſſimus & recte hoc additum ne ſperet auxilium de Thaide. o Nunc minatur porro. Bene minatur: vt ſuccurrere poſſit ei qui nõ ſit paſſus. p Quod ſolet mechis. Vt forte qđ abſcindet det illi virilia vel alia.

q Quid ita? tantum. Nimis callide Pythias hunc dicit violentum. & tamen iniuſtum: audacemq; dici non patitur: ſed defendit vt magis terreat Parmenonem.

r In domo meretricis deprehendi quenq̃. Cauſa finalis virginem ciuem apud meretricem vitiauit: mercedem offert: petitur ad ſupplicium.

s Neſcio. Quã aſtute dixit neſcio: ne laborãs ad contradicendum amitteret fidem ſimplicis pſonæ ac vera dicentis. Vult enim magis minas officio fungi q̃ perſuadentis.

t Dico edico vobis. Vt ſupra. Vbi quæram: vbi inueſtigem. Dico tibi Pythias. Edico omnibus tuis. ergo ad vniuerſos vtrumq; refertur.

v Obſecro an is eſt. Inſultantis vt in Phormione. hoccine eras. nam ſciebat eum eſſe.

x Neq; in illum Thais vim fieri ſinat. Quã bene prouidet Pythias quæ equidem o.n.n.ſ.i.t.

y Neq; illi proſis & tu pereas. Totum hoc ad id addidit vt ſenex intromittatur ad cõfirmãdas nuptias: ſed poeta hoc agit perſonæ neſciunt.

z Quid ne incipiam. Perficimus mediocria: incipimus ingentia.

a Ecce autem rure video redeuntem ſænem: Choragii eſt adminiſtratio vt oportune ĩ proſcænium. b Dicam huic an non Quod nõ eſſet veriſimile niſi dubitaſſet. Quid eñ ad Chream pertinet ſi quid ad ipſum pertinet dubitat.

c Scio paratum ſed neceſſe eſt. Hęc cauſa dubitandi fuit q̃ hic Parmenonis illic adoleſcentis periculum cernitur.

d Sed neceſſe eſt me huic dicere. Subaudiendum eſt vt ſit ſẽſus neceſſe eſt dicere. Aſyndethon & inferendum eſt. quod ſequitur enim propterea vel quid tale.

e Sapis. Sapis dicit non videns quid futurũ ſit ſed tamen deriſiſſe contenta.

In hac ſcena. XXII.

Annotandū ꝙ huius ſenis nomē apud Therentiū nō eſt apud Menandrū Symon dicitur.
A Ex meo ꝓpinq̄ rure hoc capio cōmodi. Firmat̄ ſtatus mentis trepidantis ſenis vt appareat quā inopinato malū omne fieri poſſit quod ipm ſupius etiā in parmenone ſeruatum'eſt Imparatis' em̄ mentibus mala maiora ſunt. ergo nunc tā ocioſus incedit ſenex. vt neq̧ mores icrepet neq̧ qcq̄ ſuſpicet̄ mali. Sed agat grās ꝓxie ville cuius bn̄ficio nō ſit qd in vrbe agerēt filii et nunc adeſt vbi opus ē pocte. Et vide hanc' cauſā fuiſſe. cur nō ad villā diuerterit cū oēs villas ſuburbanas eē comoditatem nūc ipam explicat & oñdit. b Neq̧ agri neq̧ vrbis. Tragicus apparatus delicias memorat q ꝑicula cognitur' ē. c Odiū me vnq̄ ꝑcipit. Faſtidiū ex abūdātia ē. d Vbi ſacietas &c. Suffecerat ad hāc ſententiam duos ſupiores verſus. ſed energia eſt ſenilis eloquii faceti & garruli e Sil' cō muto lo. Mira breuitate duas res explicuit. ſil' vbi ſacietas eſt deeſt nā cæpit ꝑ cepit. Sacietas odiū ab eo qd' ꝓcedit id qd' ſeqtur. f Sed ē ne nr̄ ille parmēo Certe ipſus ē & dubitauit & firmauit poſtea vt pote ſenex viſu iā lāguido atq̧ ocul' etate deſeſſis g Quē p̄ſto: parme. Inquit noue, nō cui p̄ſtolare ſed quē dixit aliter Tullius q tibi ad foꝝ aurelii p̄ſtolarent. Preſtolari ē p̄ſto eē & appere hoc ē obſeq. h Quis hō ē. Quare qs hō. cū preuiderit venientē. Vtꝝ nō vult videri ꝓuidiſſe. ne qd fallacie paſſe videat̄ ſic & in Andria. Quaſi de iprouiſo reſpice. vel quia ꝑturbat̄ exanimatus. qdū qd apud Thaidē gerat̄ auſcultat nō videt ſe/ nē ꝓpius accedere quē lōge viderat. An vero idcirco hoc fingit. qa quod ꝑabat dicere de cherea poſtq̄ cominus ventū eſt non audet loq lingua heret metu. Vir. Vox faucibus heſit.

LACHES SENEX PARMENO

.ſ. vrbi agello .i. ꝑcipio hāc cōmoditatē
a ego laches b nāq̧
Ex meo ꝓpinq̄ rure hoc capio cōmodi neq̧ agri/
redditū .i. nūq̄ ſum ſatietate defeſſus .i. cape me
c d faſtidiū redditū
neq̧ vrbis odiū me vnq̄ ꝑcipit. Vbi ſatietas cœpit fieri ſil'
.i. diſcedo ab vno loco ad aliū .ſ. ꝑmeno
f vtrū
cōmuto locū. ſed eſt ne hic noſter ꝑmeno? certe ipſus eſt.
.i. expectas meretricis .ſ. q̄ me alloquitur
g
quē p̄ſtolare parmeno hic an̄ oſtiū thaidis? PAR. qs hō ē
interiectio ꝑcipientis dn̄e .i. expectas manes
hem ſaluū te aduenisse here gaudeo. LA. quē præſtolare?
occidi q̄ſi fixa manet vel imobilis ē .ſ. mali .i. times
.i. ex timore metuētis i
PAR. Perij. lingua heret metu. LA. Hem qd ē qd trepi/
ſatis ne recte cōmode, integre ſcʒ te habes vel res
k rn̄de l
das ſatin ſalue. dic mihi? PAR. Here primū te arbitrari id
.i. qō ſit eſt .ſ. rei ſcʒ de ſuppoſitiōe cheree & eius deꝑheſione
m .i. meo vicio iprobitate
qd' res ē velim. qcqd huius factū ē culpa/ nō factū eſt mea
.ſ. dicis factū factū ipſum
n o
LAC. q̄d. PAR. Recte ſane interrogaſti. oꝑtuit rem præ
.i. ꝑius dicere incipit narrare thaidē
p q
narrare me. emit q̄ndā phedria eunuchū/ quē dono huic
.ſ. daret vt daret
daret. LA. Cui? PAR. PAR. thaidi. LA. emit? Perij her/
.ſ. emit libris vt dictū ē .ſ. ec phedria .i. deinde
r s
de. quāti? PAR. Viginti minis. LA. Actū ē. PAR. Tum

i Quid trepidas. Inſtandū eſt ſeni ad audienda q̄ de facili nūq̄ fateret̄ ꝑmeno. k Satin ſaluæ. Integre recte cōmode. Plautus in trinūmo bn̄ valens tuus atq̧ amicus. Satin ſalue dic mihi nūc aduerbiū eſt ꝓductio eſt e lr̄a. Sal'. Inde ortus ſermo ꝑcōtātibus vtrūq̧. Satin ſalue que grati ducibus ſuis quātis familiaribus copiis agerentur. l Here primū te arbitrari &c. Quot an̄ narrationē cōfirmatio inducit̄ cōtra morē & p̄cepta ē ſed' merito: qa cōturbatus eſt licet ſimil' vt nō poſſit dicere. m Qu cquid huius. Abſolute vt ſupra & quicquid huis feci cauſa virginis feci. aut deeſt rei vt ſit huius rei Stomache: n Quid? Interrogat: qs em̄ ante crimē quā obiiciat̄ aut ꝓponat̄ neget. o Recte ſane interogaſti. Docte Terentius ipe ſe reprehendit nō ordine factū eſt pōt timore & cōſcientia p Emit q̄ndā phedria eu. Vide narrationē a neceſſariis & vrgentibus ceptā: id qd' rei cōditio cogit fateri. q Quē dono huic daret. Nō dixit cui daret alter ab amoris mentiōe cepiſſet. Et huic more ſuo dixit potius q̄ meretrici q etiā interrogatus Thaidi po-

.i. canentē cithara fili⁹ alti⁹ indignātis excādeſcētis verū
quādā ſidicinā amat hic cherea. LA. Hem. quid: amat: an
q: fidicīa meretrix eſt .ſ. in vrbē athenas .ſ. q amat phedria
r v
ſcit iā ille qd meretrix: an in aſtu venit: aliud ex alio malū
dn̄e .ſ. vt indignātib⁹ q: imp llā cū ad id faciēdū aut inducā
x .i. inſpicias fixis oculis
PAR. Here ne me ſpectes, me ipulſore hoc nō facit. LA.
.i. ceſſa excuſando te .i. digne q̄ furcā feras .i. q̄cq̄d ſit
.i. loqui y z .ſ. te puniā a
Omitte de te dicere. ego te furcifer ſi viuo ſed iſtud: qcqd
.i. explica cherea b .ſ. qui fuerat emptus
eſt, primū expedi. PAR. Is p illo eunucho ad thaidē dedu
.i. verū ne ſcꝫ deduct⁹ ē cherea tāq̄ eēt mech⁹ ꝛ adulter
c d
ctus ē. LA. Pro eunuchon: PAR. Sic ē. hūc p mœcho po-
.i. ceperūt in domo thaidis perij
e
ſtea cōphendere intus, & cōſtrinxere. LA. Occidi. PAR
.i. cōſidera vide .i. verū aliquid referēdo ad cōſtrictū, chereā
f g
audaciā meretricū ſpecta. LA. Nūqd ē aliud mali damni
ad emptōeꝫ eunuchi .i. reſtat ſupeſt .ſ. illud dūtaxat, qđ dixit in domū
h cur tardo
ue, qđ nō dixeris reliquū: PAR. tantū ē. LA. Ceſſo huc
.i. violēter ingredi i .i. ſupplicū
intro irrūpere. PAR. nō dubiū ē qn mihi magnū ex hac
.i. pp̄ter hāc deductōeꝫ cōphēſionē vel manifeſtationē .ſ. vt ſuccurrat cherece pi-
.i. oportuit .i. manifeſtatōeꝫ pri cītanti
re ſit malū, niſi qa neceſſe hoc fuit facere. id gaudeo, pro-
ſ. meretricib⁹ .i. occaſionē
pter me hiſce aliqd eē euēturꝫ mali. nā iādiu aliquā cauſā
laches pp̄ter quā .i. magnū ꝛ nobile facin⁹ .ſ. cām facinoris
m n o
q̄rebat ſenex, q̄obrem aliqd inſigne faceret. is nūc reppit

tius dicturus eſt q̄ vt nomē dicat q̄ offendit ſæ-
nex. Eunuchi etiā ſolius mētio eſt nccaria: qa di-
cturus eſt p eunucho deductū Chēream.
r Actū eſt. Deſpantis verbū de q̄ etiā ſupra .
s Tū q̄ndā fi. Extenuatio crimis eſt qđ virgi
nē q ciuē vitiauerit. Tū q̄dā fi. Mire & nccario
variauit: ille emit vt eunuchū mittat ad Thaidē:
hic emit vt deduci ſe p eunucho velit. t An i
aſtu venit. In aſtu in vrbē ſuā de pyrrheo. Cre-
do tū q nō inepte in aſtu eēt vnū nomē vt an in
aſtu venit. i. iners ſine aſtu venit &c. v Aliud
ex alio malū. Hoc ſpati dixit ſænex fixis i pmēo
nē ocl'is. x Here ne me a. i. m. n. f. Ipm accu-
ſāt cōſcia: nō eñ qđ leuius ē dixit: me ſciēte: cum
plus inferat me ipulſore. y Ego te furcif. Mō
oīs ſceuicia comica aut in cōmutatōe ē aut in ap
paratu verborꝫ. z Si viuo. Apoſiopeſis te
vlciſcar: qa nccio ſeqt a Si iſtuc qcqd. Inuēta
cā cur ſupplicia differant donec vxorē ducat che
rea & ipe purget pmenonē ſcdm argumēta q̄ ſi-
bi ipe pſpexit iuſſu coactuq̄ feciſſe & impio he-
rilis filii ſui. b Is p illo eunucho a. T. d. eſt.
Deductus ē vñ deductor ille ſcelerat⁹. c Pro
eunuchon Nō iterrogat ſed exhorreſcit tūc pro
mœcho poſtea. Bñ ſtuduit Teren: p bis nūeto di
cere: & p eunucho & p mœcho q̄ſi excuſans di-
xit nā verei virginē atticā nō p eunucho ſed mœ
chus. d Sic ē hūc p mœcho p. Bñ vtrūq̄ qa
neq̄ eunuchus ē q vitiauit virginē neq̄ mœch⁹.
qa in domo meretricia: & ſpecta q̄ oratorie trā
ſtulerit mentionē vitiate virgis: p mœcho inqt
vt culpā Chereæ ſub meretricis accuſatōe celaret:
Hūc p mœcho: bñ tecū p qa neq̄ eunuch⁹. quia
epheb⁹: neq̄ adulter qa amator. e Cōphēdere
i. e. ſ. Quo dicto vim ingētē inferri ſignificat che
rȩ cōphēdere ſignificat ſtrictū aliquē in facinore
dephenſū f Audaciā me Maior emphaſis accuſatōis eſt: p pluralē nūerū q̄ ſingularē. ſic alibi. An poti⁹ ita me cōparē nō p
peti meretricū cōtūelias. audaciā meretricū: oratorie auertit irā ſenis a ſe: & a Cherea atq̄ deriuat in meretricē. g Nunqd
eſt aliu. m. d. Bñ iterrogat qa oīs inuitus ſeruitus dicere videbat: cū & dānū malū ſit de proxio collatū: diſcernitur & dā-
nū ad emptionē eunuchi: & malū ad cōphenſū ptinēt & cōſtrictū Chereā. h Ceſſo huc intro. In tantā formidinē cōie-
ctus ē ſænex: vt nō miremur q tācito nuptias firmet: & ephebi & virginis q̄uis honeſtæ: tū qa ex ingēti metu vel idigno ma
trimonio filii vitā paciſci vellet. i Nō dubiū qn. m. m. m. Suaue ē neſcire pſonas qd agat poeta. ita nō plicitatur⁹ pmēo
k Propter m:. Plus dixit q̄ ſi p me diceret. l Hiſte aliqd. Meretricib⁹ nō adoleſcētibus & itē pluralr ſuo more. vt au-
daciā meretricū ſpecta: & nō ppeti meretricū. m Quāobrē a. i. f. Manifeſtus hoc Menāder explicat iā pridē infeſtū mere
trici ſænē poſt corruptū ab ea phedria: nūc demū ſe iuēta occaſiōe vīdicaturꝫ n Quāobrē. q̄uis dixiſſet cām itulit q̄obrē
inſigne aliqd magnū & nobile factū facturus dixit. o Nunc repperit. Prouerbiū in eos q ipi ſe produnt. quia ſænex
nō facile caperetur niſi emitteret vocem noctu.

In hac ſcena.XXIII.

Pythias egreditur:veluti irriſura Parmenonē: vt ipa putat.egredi autem a poeta cogitur vt doceat populū quid intus egerit ſænex.ergo perſona cachinans inducitur:qrerēs Parmenonem:aſpectu eius eius ob nimiū riſum vix loqui poſſet.

a Nunq̄ꝫ edepol &c. Raꝝ eſt euenire quid velis & q̄d maxime vel id rarum magis.Dixit nū quā.& iam diu.quaſi diceret in longo temporis ſpacio nulla temporis parte quod magis vellem venire mihi euenit. b Intro ad nos venit errās Non greſſu eerans nec via:ſed animo & opiniōe c Mihi ſolæ ridiculo fuit Regulariter dicitur ſoli:non recte ſolæ ſed antiquæ vt alibi.hoc ipa in itinere altere dum narrat forte audiui:

d Quid hoc autem eſt Ridentem minatur Parmeno.

e Quid rides: pergin: Ex his verbis oſtendit q̄ꝫ multum rideat petulans puella.

f Ha ha he perii. Perii proprie hoc verbum ē aptum quaſi ſit laſſa ridendi.

g Nunq̄ꝫ pol ſtultiorem hominem vidi. Rogitas:quaſi narratura videbatur:& rediit ad inſultationem. h Quos ludos præbueris intus Ex errore & metu nimio ſænis credentis conſtrictum filium ſe offenſurū in domo meretricis.

i At etiam primo callidum ac diſertum credidi hominem. Hęc oīa ſicut in ſcæna pronunciāda ſunt:vt riſu interrumpi verba puellę videantur.maioriſq̄ꝫ inſultationis eſſe:ſi is q̄ꝫ fatigata riſu eſt iterum dicat ſe ante de illo multū riſiſſe qui illicita crediderit·Non autem hoc ideo dicit: qui perſonæ ſuæ fidem deroget:ſed ꝙ res incredibilis fuerit quā illi perſuaſerit:aut certe ſi credēdū fuerit:non autem ſtatim:neq̄ꝫ exanimata neq̄ꝫ facta rei cognitione.

k Ilico ne credere. Obiurgatio de tempore.

l An non penitebat flagitii. parum videbaĕ Ipſe alibi. Quantum hic opere.f.p. Plautus in truculento.penitet ne te ꝙ ancillam ſolam nimis erumpere. m Ni miſerum inſuper Duo obiicit:vnum quod male conſuluerit:alterū q̄d male prodiderit conſilia ſua.Et bene indicares. Nam indicium dicitur eius qui vna peccauerit. Item ad timidam parmenōis miſerum dicit adoleſcentem:eo modo quo Iuno accuſans venerem ait an miſeros troas a.o.Sic enim agimus cū ab his qui falſo rei ſunt in auctores culpam ſceleris remouemus.

n Quid eſt iam ſcis te periiſſe. Hoc non ſtupentibus ac culpā patientibus dicitur.Guido fatentibus.Quid eſt. Modus interrogandi ridendo illum qui prius non poterat intelligere quod ei dicebatur. o Hem quid dixti peſſima. Nunc demum intelligit Parmeno ſe eſſe deluſū.

Etiam rides. Apparet eam ex huius ſtomacho vehementius cachinare. p Nos irridere. Nos ſupbius dixit q̄ꝫ ſi diceret me

q Verum. Irridentis interrogatio.

r Sed in diem iſtuc parmeno eſt fortaſſe. In longam dilationem.vnde dilatio dicta eſt diei platio. s Tu iam pendes. Iam nimiam velocitatem ſignificat.

t Denobilitas a.f. Duas res ſignificat ſimł & cogis flagitia facere & facientē indicas.

q Vterq̄ꝫ exempla in te edent. Noua ac merita in te tormēta quæ pro exemplis narrantur que documenta ſint ceteris ne delinquant exempla dicuntur & edent:& edet legitur.Si edent figuratū eſt:ſi edet recte:Et plus eſt edet q̄ꝫ dabit.

x Nullus ſum. Hoc ſecum Parmeno.

PITHIAS PARMENO

.i.et longo tpe

a

Vnq̄ꝫ æpepol quicq̄ꝫ iamdiu quod magis vel
paulo an̄ laches

lem euenire mihi euenit/quā ꝙ modo ſenex
in domū allucinatꝰ c loco .ſ.is ſenex pythias
b

intro ad nos venit errans.mihi ſolæ ridiculo fuit. quæ q̄d
.ſ.ſola .ſ.qđ raro tpe ridet ꝓpter
d

timeret ſciebam.PAR.quid hoc aūt eſt:PI.Nunc id pro
.i.ex eo in mediū pmeno

deo/vt conueniā parmenonē.Sed vbi obſecro is ē.PAR
.i.mene. .i.ecce eū

Men.q̄rit hæc:PI.Atq̄ꝫ eccū video.adibo.PAR.quid eſt
fatua .i.q̄d ſignificas .ſ.tanto cachino .i.verū nō ceſſabis
e f

inepta:quid tibi vis:quid rides:pergin:PI.Ha ha he.Pe
.i.defatigata .i.infelix .i.affectu tanto riſu cur .ſ.me rides

rij.defeſſa iam ſum miſera ridendo te.PAR.q̄d ita:PIT.
.i.inquiris .i.q̄ꝫ tu ſis
g

Rogitas:nunq̄ꝫ ædepol hoīem ſtultiorē vidi te:neq̄ꝫ vide
ridentis .i.ſufficienter .i.iocos .i.in domo thaidis .i.ſed
h

bo.ha nō ſatis pōt narrari quos ludos præbueris intus.At
.i.in principio cū te cepi cognoſco .ſ.te eſſe
.i.aſtutū .i.optime deſerere potētē de re aliqua

etiā primo callidū ac diſertū credidi hominē.PAR.quid
q.d.q̄d peris q̄d ſit verū
k l

eſt:PI.quid illico ne credere ea quæ dixi/oportuit te:an
.i.ſuadente z cōſulo cherea

non pœnitebat flagitij te auctore/quod feciſſet adoleſcēs
.i.preterea .ſ.ſuo .i.pderes ipſum adoleſcenti
m

ni miſerum inſuper etiā patri indicares:nā q̄d illi credis
.i.quē animū credis fuiſſe illi cherce .ſ.veſtem eunuchi
.i.qn̄

animi tum fuiſſe:vbi veſtē vidit illā eſſe eum indutū pa
nunc .i.male te habere
n o

ter:PAR.q̄d ē.PI.iā ſcis te periſſe:PAR.Hem q̄d dixti
.i.iprobiſſima petulātiſſima .i.z cū verū .i.feſtiuū z iucundū
dicēdo mihi qđ priꝰ ceperas

peſſima an mētita es etiā rides ita ne lepidū tibi viſum ē ſce
.i.flagitiū illudere valde vel plurimū certe

lus nos irridere:PI.Nimium.PAR.Si quidem iſtuc im
.ſ.nimiū ſine pena .ſ.q̄d ſicet cōtra me .i.rependā vices in malā prem
.i.feras q p hercule

pune habueris.PI.Verum.PAR.Reddam hercle.PIT.
.i.longā dilationē .ſ.dicis .i.imitādo pollicens
r

Credo.ſed in diem iſtuc parmeno eſt fortaſſe/quod mini
nūc ſtati .i.infamas deturpas .ſ.chereā
s .ſ.penas meritas lues t

tare.tu iā pendes.q ſtultū iſtū denobilitas adoleſcētulū fla
.i.turpitudibꝫ .i.prodis pr̄ z mr̄ .i.documēta ſeruis .i.cōſternatꝰ ſum ac ſi nullꝰ eſſem
adoleſcentulū v efficient x

gitijs & eūdē idicas:vterq̄ꝫ exēpla ī te edēt.Par.nullꝰ ſū PI.

.i.talis .i.p introductõe ad tha.loco eunuchi .i.ꝑpenſus a chereа
Hic pro illo tibi munere honos eſt habitus, ab eo. PAR.
manifeſtatõe quã feci de cherea patri ſuo occidi
a :hoc animal
Egomet meo indicio miſer: quaſi ſorex: hodie perij.

y Hic pro illo tibi munere honos eſt habit᷒ ab eo. Pro munere & honos numeri ſingularis q rumigerulis ꝓberi ſolet. z Egomet meo iudicio miſer quaſi ſorex. Propriũ ſoricũ eſt: vl' ſtridere clari᷒ q̃ mures: vel ſtrepere magis cũ obrodunt friuola: ad quã vocẽ multi ſe intendentes q̃uis per tenebras noctis tranſfigunt eos. Plautus Confeſſorẽ te faciã ſoricia venia. a Quaſi ſorex hodie perii. Quia latere potuit nec occidi ſi facerem.

GNATO THRASO

Scena.XXIIII.

.i.cur expectatõe .i.q̃ mẽte .i.in domum
b fiducia thaidis
Vid nunc? qua ſpe / aut quo conſilio huc im᷒
.i.faciendũ ſuſcipis .ſ.peris q̃d incepro
d verũ e
quid inceptas thraſo? THRA. Ego ne? vt thai
tradam .i.pcipiat velit .ſ.q̃ tu dicis
f
di me dedam / & faciam quod iubeat. GNA. Quid eſt.
.i.cur .ſ.thaidi ſeruiã .ſ.ꝛ ego ſeruiã thaidi
g vir fortiſſim᷒ h
THRA. Qui minus huic. q̃ hercules ſeruiuit omphalæ.
.ſ.tuã .i.pbo exẽplũ tuũ .i.tundẽdo deprimi atq̃ de
l poni
GNA. Exemplum placet. vtinam tibi cõmitigari videã
illo genere calciamẽto .i.fores thaidis thaide
k .i.patefacte ſunt
ſandalio caput. Sed quid fores crepuerũt ab ea? THRA.
chereã nõ miror
l
Perij. quid hoc autem eſt mali? hunc ego nunq̃ videram.
.i.cur .i.ex domo thaidis .i.prodit exit
.i.feſtinans
etiam quidnam hinc properans proſilit?

b Quid nunc? qua ſpe. Reminiſcere hunc eſſe qui ſupra militi dixerit de Thaide iamdudũ te amat: & rurſus. iam tibi hęc aderit ſupplicans vltro: & hinc videbis quos exitus habeat aſſentatio. nam idem militi auctor fuit ſumme deſperationis. Et animaduerte ꝙ ſemp a menſa Gnato inuitus abſtrahebatur. nam & ſupra cum ad litem venitur ex verbis Thraſonis manifeſtũ eſt Gnatonem inuito ſequi vbi dicit. Hanccine ego &c. Et bene ait qua ſpe. & quo conſilio tanquã omnia expertus: & nec muneribus gratus: nec terroribus metuendus. c Quid nũc qua ſpe. A paraſito intelligitur quid agat miles: ſed ad hoc inducitur interrogare ipm militem vt populus audiat quo conſilio veniat ad Thaidem. Item ſumma deſperatio eſt apud militem reconciliãdæ amicæ ad hoc vt æq̃ aĩo ferat admitti phędriã dũ ipe q̃q; recipiat nã ne vt erit fine fabulę cõtriſtãd᷑ d Quid ĩceptas Thr. Incipere magnorũ facinoꝝ & audaciæ. e Vt Thaidi me dedam. Poſt inductionẽ belli: & inſtructionem pugnæ qd ſeqtur niſi deditio impatorum.
f Et faciã qd iubeat. Proprie. nam in deditiõe victores iubent victi obſequũtur. g Qui minus huic q̃ hercules &c. Terentius exprimit conſuetudinem: in qua ignauis rationes terminũ & exempla ſuppeditant. nam & ſic ſupra de pyrrho. h Seruiuit Omphale. Omphale lidiæ regina fuit quæ herculem ſibi ſeruientem etiam ad lanificium compulit cũ ipa calathum & colum cultuſq; fœmineos cum ſagittis & claua leoniſq; tegmine mutaſſet. i Vtinam cõmitigari tibi videam. Cõmitigari eſt tundendo deprimi atq; deponi. k Sandalio caput. Plus dixit caput q̃ aliam partem corporis vt alibi dicere verberari: & mire calciamento caput. Sandalium genus calciamenti eſt. noſtra tempeſtate dicũ ſandalia illi calcei qbus vtitur papa & epiſcopi in celebranda miſſa qbus nec pes totus tegitur: nec nudus terre allidit. Dicũt inſup ſandaliũ qdã eſſe puũ pannũ quo operiũtur equi magnatũ vt pape cardinaliũ. l Perii qd hoc aũt mali eſt. Eunuchi habitu Chęrea ſed virili confidentia proſilit: & ad militẽ velut noui riuali terret aſpectu. m Properans. Properabat enim præ gaudio quęrens Parmenoem cui ſuum gaudium impartitur.

In hac ſcena.XXV.

Perſona Cherea eſt feruens gaudio.vt adoleſcentuli eſt in proſperis rebus. Et non mirum ſi inſane exultat nuptiis qui iamdudum ob id ſolum ꝙ viciauerat virginem letabatur.
A O populares.i.vos q eſtis de populo: Aut qui habetis auram.i.fauorem populi iudicetis an ſitis fortunaciores me. b Nemo hercule qſqꝫ & interrogauit & r̄ndit ſibi & eſt parelcō terciū. Abūdat quiſquam.
c Cui tam ſubito tot contigerunt. Tam qualitatis & q̄ꝫtitatis eſt. d Quid hic letus eſt. Inuenta perſona eſt ad quā geſta hæc narrat Cherea vt pplus & miles inſtruantur quid intus geſtū ſit e Iuuentor inceptor. Inuenire ſapientis eſt accipere audacis. Perficere conſtantis.ergo plēa laudatio eſt & conſtat hoc chereā laudatiue dicere: Nam in ſubditis ſolum conſilium attributurus eſt parmenoni.
f Scin me ī quibus ſim gaudiis. Silepſis. Et nota ſcin me cum ſufficeret ſcin.ergo me abundat & eſt figura.
g Scis pamphilam meam inuentam: Amatorie dixit meam. Vel potius ſponſam meam q̄ꝫ amo. h Scis ſponſam mihi. Et eſt ſponſam nunc participium.
i Andin tu hic quid ait. Hoc vultu mutato & perturbato dixit.
k Amorem omnem in tranquillo. Bene in trāquillo quia mari & tempeſtatibus omnis amiċe mobilitas & inſtabilitas cōpat̄. Sic Oratius
l Thais ſe patri commendauit. Hoc etiā qd̄ profuit quia vna eſt domus poſt pamphili nuptias. m In clientelam & fidem. In clientelam vt ametur. In fidem vt defendatur. Clientela dicit̄ cliens. Eſt autem cliens conſultor qui patronum ſequitur.ſeu aduocatum vt ab eo cauſa ipſius clientis agatur. Et illa clientela dr̄ illa defenſio & illud patrocinium. Capi etiam poteſt pro illa amicitia quā conciliat ſibi aduocatus cū cliētibus cauſas eorum defendendo vt hic aduocatus multas habet dientelas.i.quod inepte dicit̄ multas practicas. Aliqui codices habent dīctulam.i.famulam.
n Fratris igitur tota eſt Thais. Bene tota:vt ne ex pte quidem ſit militis.

CHEREA. PARMENO: GNATO. THRASO:

i.o gratioſi ꝛ ppl̄i grati — i.hoc tpe — i.felicior
a
Populares.ecquis me hodie viuit fortunatior:
r̄ndit — ſ.eſt fortunatior me — i.oīno certe
b
nemo hercle quiſqꝫ. Nam in me plane dīj pote
i.pbuerunt — ſ.mihi — repēte
c
ſtatem ſuam omnem oſtendere: cui tam ſubito,tot conti
bona,pſpera — i.cur — cherea
d
gerunt cōmoda: PARM. Quid hic letus eſt: CHRE. O
i.deliciarum — tāq̄ꝫ ſapiēs
e
parmeno mi.o meaꝝ voluptatū omnium inuentor,ince
tāq̄ꝫ ꝯſtans — i.verū ſcis ne
f — g
ptor,perfector: ſcin me in quibus ſim gaudījs: ſcis pāphi
i.quā amo — cognitā cōptā — ſ.eſſe — i.acceptiſta eſſe
q.d.ingenuā — h
lam meam inuentam ciuem: PAR. Audiui. CHE. ſcis
ſ.eſſe — ſ.pmiſſam — ſ.ꝙ pāphila tibi ē pmiſſa
ſponſam mihi: PAR. ita medīj amēt bene factū. GNA:
i.audis na — cherea — deinde — i.ſed
i
Audin tu hic quid ait: CHE. Tum autem phedrie meo
i.in tuto ſine ꝑturbatōe
k — i.vnica eſt
fratri gaudeo eſſe amorem omnem in tranquillo. vna eſt
i.manſio — lachi — i.in ꝓtectōeꝫ — i.fidelitatē
l — m
domus.thais ſe patri cōmēdauit ī clīētelā: & fidē nobis de
phedrie — eſt tota
n
dit ſe. PAR. Fratris igit̄ thais tota ē: CHE. ſcilicet. PAR:

.i.nunc pper thraſo .i.exturbabitur
o
Iam hoc aliud eſt: quod gaudeamus. miles pelletur foras.
deinde phedria .i.vbicunqꝫ ſit .i.citiſſime
pmeno
CHRE. Tum tu frater: ubiubi eſt: fac qꝫ primum hæc au
.i.ibo ad videndū q.d.nō
p
diat. PARME. Viſam domi. THRA. Nunquid gnato
q nō ſine remedio ſim pditus pcut
q r
dubitas. quin ego nunc perpetuo perierim? GNA. Sine
.i.eſt mea opinio te periſſe ꝑpetuo .i.añ cetera
s .i.exponam
dubio opinor. CHE. quid commemorem primum / aut
.i.cōmendē .i.plurimū pmenonē
t v .i.vt dedu/ceret ſuppoſitꝰ ad thaidē
laudem maxime? illum qui mihi dedit conſilium vt face=
.i.intre tale factū .i.ſucceſſum
rem. an me qui auſus ſum incipere: an fortunam collau=
fortuna .i.directrix in eo facto .i.tā pſpas & tāti ponderi .i.apte tem
x peſtiue
dem. quæ gubernatrix fuit. quæ tot res tantas / tam opor=
.i.ptulit verū col y laudē .i.ſermonis ſeu orōnis lepiditatē ac ſuauitatē
tune / in vnum concluſit diem: an mei patris feſtiuitatem
.i.benigni ē q̄ſi p ſacra rogo .i.has pſperitates
& facilitatem? O iuppiter ſerua obſecro hæc bona nobis.

o Miles pelletur foras. Sunt gaudia ex nr̄is bonis: ſunt gaudia ex alioꝝ malis hoſtiū aut inimicoꝝ: ergo vtrunqꝫ genus gaudioꝝ complexus eſt. p Viſam domi. Bene domi quæritur amator excluſus: nam neqꝫ ruri neqꝫ in foro eſt. q Perpetuo perierim. Quia illud periiſſe ſup temporale videbatur. & hic iam militi neqꝫ ſeruiendi amicæ vt apparet prebetur locus. r Sine dubio opinor. Quia nunc quis dicit ꝑpetuo periiſſe. Quid eñ opus hac exceptione, eſt quando nemo ita perit temporaliter pereat. & poſtea non ſit perditus. Correxit paraſitus ſtulti dictum militis. non illum ꝑpetuo ſed ſine dubio periiſſe opinari reſpondens: non eſt eñ contrarium id opinor te periiſſe cōfirmatur miles vt poſt tanta munera ex deſꝑato ſupplex ex ſupplice paciens riualis exiſtat. s Quid cōmemorē primū. Diaporeſis oratoria familiaris laudantibus. Cice. Vnde igitur potius incipiā. hoc autem fit vbi oīa & magna videntur & paria. t Illū qui mihi dedit conſilium. Attribuūtur pſonis conſilium facta caſus & orationes. ergo hic laudatur conſiliū parmenonis: factum Cherex: caſus fortune idem vt euentus oratio ſænis. v Dedit conſilium. Tria ſunt inuita hoim conſilia facta ſucceſſus. Conſiliū animi eſt factū corporis: ſucceſſus fortunæ x Quæ tot res tantas tam oportune. Bene tot res quaſi diceret eunuchū pro quo duceretur cōmendationē virginis: abſentiam meretricis: occaſionem vitii inferendi: patris interuentum nuptiis. y An mei patris feſtiuitatem. Etiam patri laus impartienda eſt: nam non erat tranſeundum feſtiuitatem qua & feſtiuus amator nō obſtitit quod ignouit vt facilis. vnde feſtiuitas in dictis: facilitas vero in aīo & factis. feſtiuitatē læticiam vt feſtiuus dies eſt.

PHEDRIA. CHEREA. THRASO. GNATO.
.i.opē auxi .i.maxia & ſua magnitudie excedēta fi/liū iplorandum
I veſtram fidem: incredibilia parmeno mo
.i.paulo añ .ſ.cherea
a
do q̄ narrauit: ſed vbi eſt frater. CHEREA.

In hac ſcena. XXVI.

cito interuenit Cherea vtputa qui dormierat & audierat quæ geſta erant apud Thaidē ex parmenonis relatione & præ admiratione eoꝝ q̄ audiuit facta erumpit in exclamationē hanc ad deos factā. a Quæ narrauit. Nimius affectus in vtranqꝫ partē defectus orationis amat. ē

pñs vel ꝓpe .ſ.frater tu⁹ .ſ.te adeē ⁊ te res tuas ex ſnīa bñ geſſiſſe .ſ.me gaudere mea gaudia b

Præſto adeſt. PHE. Gaudeo. CHE. Satis credo. nihil eſt

.i.nulla meretrix .i.adeo

thaide hac frater tua dignius: quod ametur. ita noſtræ om

.i.fauorē pbens .i.cognatōi c ridētis ē ⁊ amatorie dicta thaidē

ni fautrix ē familie. PHE. hui mihi illã laudas. THRA.

.i.amore captor

d e

Perij. q̃nto minus ſpei eſt: tanto magis amo. obſecro gna-

vt me in hac re adiuues .i.cupis facere f efficiã

to. in te ſpes eſt. GNA. quid vis faciam: THRA. Perfice

.i.pcario g .i.donis maneam h i .i.ſaltē k

hoc precibus / aut precio: vt hæream in parte aliqua tandē

.ſ.id qđ vis l .ſ.factu m capeſſis

apud thaidem. GNA. Difficile eſt. THRA. ſi quid colli

.ſ.pficere .i.tuã induſtriã n .i.qđl'bꝫ .ſ.vt hereã apud eam o p

buit facile eſt. noui te. hoc ſi effeceris. quod vis donũ / pre-

.i.qđ a me optaueris .i.habebis tolles .ſ.ferã a te donũ

mium a me optato. id optatum feres. GNA. Ita ne: Thr.

ita fiet

q

Sic erit. GNA. Si efficio. hoc poſtulo. vt tua mihi domus

qñ tu eris pñs .i.cũ tu eris abſens .i.non inuitato .i.aperta ſit r

te pñte / te abſente pateat inuocato. vt ſit locus ſp. THR.

iuro ꝯfirmo ſpōdeo ꝙ ita ſerit vt petis .i.me parabo s

do fidem futurum. GNA. Accingar. PHE. Quem ego

.i.ſalui eſtote vos ambo fratres t v

hic audio: o thraſo. THRA. ſalue te. PHE. tu fortaſſe q̃

.ſ.ea q̃ facta ſunt x

facta hic ſient neſcis. THRA. Scio. PHE. Cur te ergo in

.i.video te y .i.locis in q̄bꝰ morat̄ amica .i.viã amboꝝ clemētia z .i.ꝯfiſus

his ego conſpicor regionibus: THRA. Voƀ fretus. Phe.

.i.ſcis ne ꝯfiſus eē debeas .i.ꝗnrũ ſcꝫ eſt .i.pcipio a b .i.planicie pte vrbis .i.inuenero

Scin ꝙ fretus: miles edico tibi: ſi te hac in platea offendero

poſt hoc tps .i.aliq̄ tpe c nō optet .i.dicere debeas .i.nō illũ quē putas d

poſthac vnq̃: nihil eſt quod dicas mihi. aliũ quærebã iter

mihi fuit p hũc locũ trãſeundũ e .i.mortu⁹ es ſi hoc feceris f nō .ſ.velle facere .i.ē honeſtũ ſic ſtat ſnīa certũ eſt

hac habui. Periſti. GNA. Eia haud ſic decet. PHE. dictũ

.ſ.vel ingeniũ morē inſtitutũ .ſ.vt dictũ eſt g h .i.inſolens

ē. GNA. nō cognoſco veſtꝝ genus tã ſupbũ. Phe. ſic erit

qđ dicturus ſum i .i.breui ſermōe viſum fuerit bonũ k faciatis

Gna. Pri⁹ audite paucis qđ cũ dixero ſi placuerit facitote:

ergo eclipſis: deeſt em̄ gaudio. c Satis credo: Sic dici nota agentibus ſolet recte ergo huic dicitur cui fiunt nuptiæ gaudeo & ille ſic reſpondet: vt amicis congratulantibus decet. credo aũt ideo quia multi ſeſe fingunt congratulari cũ videant. c Mihi illam laudas. Mihi .ſ. gaudenti & ꝙ bene norin amatorie hui. & mihi pronũciatione iuuandum eſt. d Perii q̃to minus ſpei eſt. Hic vero eſt ardor inſuauiſſimus vt Virgi. Formoſum paſtor coridon ardebat allexim. quaſi diceret. & pfecto ſic & ſapientes ſpe maxime ad amorem cogũtur ſtulti forma tantũ. e Obſecro gnato in te ſpes eſt. Mire: quaſi deſperatis omibus auxiliis abiecta nimis ſupplicatio inducitur. nã & obſecro & gnato id ſignificat: & in te ſpes eſt. f Quiduis faciam. Non eſt interrogantis ſed oſtendentis nō eſſe quid faciat.

g Precibus precio. Nihil militi supereſt præter preces vt victo & pciũ vt diuiti: nil igit̄ aliud optat ꝙ ſic res eant vt pſona Thaidis conueniri poſſit. Precibus precio. Aſintheta veluti afflicta & laſſa pronuncianda ſunt. precio varie: quia alibi dixit precario. h Vt hereã. Vltimũ genus beneficii eſt. i In pte aliqua. Non em̄ pte dixit vt æqua intelligatur. k Tandem. Et deſpantis eſt & difficulter credētis. & nō eſt aduerbiũ tpis ſed nũc ſaltē ſignificat. l Difficile eſt. Vultu & pnũciatiōe & aſſeueratione affirmandũ eſt. m Si qd col. Eclipſis: ſiqd pro ſiqdē collibitũ eſt officiũ. n Noui te. Deeſt pficere. ſed vbiq; plura geſtu ſignificat miles: vt pote infantiſſimus. o Quiduis donũ. Donũ premiũ eſt & munus pmiũ. ſed donũ pmiũ diis dat̄. ſed munus pmiũ hoibus. nã ſepatim donũ deoꝝ eſt. pmiũ viroꝝ eſt fortiũ munus hoim. & donũ munuſq; tã ante factũ ꝙ poſt factũ dat̄ pmiũ nō niſi poſt factũ eſt donũ voluntariũ: pmium debet̄. oia ergo ordine pnũciauit primo donũ: & ſic pmiũ q̃ſi vnã pteōronis. donũ vt a largo hoīe. pmiũ vt a pclaro facinore. p Premiũ a me optato. Totũ familiariter. nã optato dr̄ & optari a militibus. q Si efficio vt mihi t. &c. Prouerbiale eſt pſente abſente vt ſurſũ deorſũ vltro citro & cetera hmōi. fanda infanda: iuſta iniuſta: digna indigna: velit nolit. r Inuocato vt ſit locus ſp. Inuocato nō vocato ſignificat: In & auget & minuit dictionē. inuocat male intelligit̄ pcibus vocabo cũ ſit idest etiã nō mutando: qn vltro venire debeat in ſuã domum

s Accingar: Nō qa difficile eſt qđ negauit ſupra: ſed ſuis votis paſitus adductus ē ad conãdũ iō & accingar dr̄. ſic em̄ dicimus in magnis reb⁹ ſuſcipiēdis. t Saluete· Supplex ſine grã: & mō inimicus & infeſtus. v Tu fortaſſe q̃ facta h. ſ. n. Hoc totũ ſupbe ac minaciter inquit adoleſcēs. x Scio Cōpendiũ poetæ ne rurſ⁹ eadē diceret̄. y Cōſpicor. Cōe verbũ cōſpicor. z Vobis fretus. Et hoc ſtulte: qs ei & riualibus & inimicis fretũ ſe eē dicat. Deinde & vitioſa rñſio eſt. niſi em̄ addideris ſũ erit & ſoleciſmus cōueniēs loquētiſ impolito homi. a Miles edico tibi. Hoc cōtũelioſe & pprie vt militi miles inqt edico tibi: b Si te hac in platea. Hoc eſt ſi vel caſu inuenero. & in platea inqt nō circa meretricis fores. c Nihil eſt qđ dicas. Nihil pro nō vt ſit nō eſt qđ dicas mihi. i. nihil eſt qđ dicas prout ſic dicas mihi: vt ſit q. p vt: aut quod p qd. vt ſit dicas mihi certũ eſt autē ſic veteres locutos eſſe. d Aliũ querebã. Aut aliũ p quendã poſuit vt ſit quendã q̃rebã. i. aliquē. aut aliũ hoc ē nō quæ tu putas hoc eſt aliũ nō Thaidē. ſed ſi aliã diceret neq; cōmode neq; loqret̄. pualet em̄ maſculinũ genus. e Ordo eſt. Poſtq̃ in platea hac offendero periiſti. f Eya. Interdũ hortantis eſt. ergo nũc eya correctionē ſignificat. g Non cognoſco v. g. t. ſup. Locutio annotanda. Mire laudauit pſuadere potuiſſet. h Veſtrũ tã ſuperbũ. Nō veſtrũ ſupbũ. veſtrũ. ſ. abſolute vt pol Crito a. o. ergo ſubaudiamos. vel ingeniũ vel animũ vel amorē vel inſtitutũ. i Prius audite pauc. Mira inſinuatione agit. qui non vt conſentiat ſed vt audiat petit. & vnde prius quaſi non obſtet quominus facient qđ velint Tam deinde quod attentionem excita: addidit paucis. k Si placuerit. Facilius em̄ flectitur cum quo non pugnamus vt conſentiat. Prius audite ꝙ fiduciam oſtentat perſuaſoriam rem dicturi.

.ſ.qd dicat — thraſo .i.vade vel ꝯfer te — .i.in iſtũ locũ quẽ tibi oñdo
l m n
PHE.Audiamus.GNA.Tu cõcede paululũ iſtuc thra
.i.in p̄mis — .i.hanc habere fidem
o
ſo.Principio ego vos ambos credere hoc mihi vehemen-
.i.ex hac re — .i.quẽcũq; rem — .i.precipue
p
ter volo: me huius quicqd faciã: id facere maxime cauſa
.i.ꝓ mea vtilitate — .ſ.qđ facio — ſimplicitas ignorantia
q r
mea verũ ſi idem vobis ꝓdeſt: vos non facere /inſcitia eſt.
.i.emulũ eiuſdẽ meretricis amatorẽ — .i.ad mittendum
s
PHE.Quid eſt. GNA.Militẽ ego riualem recipiũdum
.i.iudico — indignã tis — .ſ.cenſes — .ſ.nũc vel cõſidera — rãtũmõ
t v
cenſeo.PHE.Hem recipiundũ? GMA.Cogita modo.
thaide — .i.cõſuetudinẽ habes
Tu hercle cũ illa phedria & libenter viuis: eteni bñ liben
.i.bonoꝝ ciboꝝ exiſtis edax — .i.dare poſſis — .i.ꝑuulũ admodũ eſt — .ſ.bonoꝝ
ter victitas.quod des panlulũ eſt: & neceſſe eſt multũ acci
.i.ſubmiſtrare vel ſuppedi-tãdo amorẽ gerere — .i.ĩpendio fortunarũ tuarum
x
pere thaidem, vt tuo amori ſuppeditari poſſit ſine ſũptu
.i.oppoꝛtunioꝛ — .i.vtilioꝛ
y
tuo /ad oĩa hæc magis opportunus /nec magis ex vſu tuo
quia diues — vt liberalis — .i.copioſius
nemo eſt.principio & habet quod det: & dat nemo largi
hoc ẽ ex vſu ſuo — .i.ſine ſale ꝛ ſapiã — .i.dormiẽs in ſomnũ ꝓpiꝑe
z a b — .ſ.i venerẽ — c d
us.fatuus eſt /inſulſus /tardus. ſtertit noctes & dies. neq;
militẽ .i.nõ vereãris — thais — qñ vel cũ — vt vel ꝙ
iſtũ metuas: ne amet mulier.facile pellas: vbi velis. PHE.
.ſ.q̃ dixi — paraſitus — .i.præcipuum
e
quid agimus? GNA.præterea hoc etiã quod ego vel pri-
tractat inuitat — .i.lautꝰ ꝯparatꝰ — .i.omnino — .i.largꝰ copioſꝰ
mũ puto: accipit hominẽ nemo melius ꝓrſum neq; ꝓlixi
.i.ſi nõ — .ſ.milite — .i.q̄cunq; modo — .i.indigemus
f
us.PHE.miꝝ / ni illoc homine quoquo pacto opus eſt.
.ſ.opus eſt illo hoĩe — ita iudicãdo
g h i
CHE.Idem ego arbitror. GNA.Recte facitis. Vnũ etiã

l Audiamus bene? Nõ faciamus dixit. Nã prima oratoris ĩpetratio in mala cauſa eſt audire meruiſſe. m Tu cõcede paululũ iſtuc thraſo. Thraſo hoc in bonã partẽ accepit. & ideo paret. putat em̃ vl' turpe eſſe ſi humiliter p̃cetur ſuo nomine ſeq; audiente paraſitus. vel in congruũ vel in incongruũ ſibi eum p̄ſens nõ a Gnatone lædetur. n Iſtuc thraſo. Nõ ad ſe vocat ſed locũ oſtẽdit quo abeat atq; concedat. o Principio ego vos ambos. Videt neq; ſe odio haberi neq; offendi anios audientiũ in militis noĩe. hoc ergo oratorie pro eo hoĩe in q̃ offendat̃ eũ in q̊ nõ offendit̃ poſuit me. p Huiꝰ qcqd faciã &c. Deeſt rei aut eſt hic a pſona. diſceſſit & rem nõ odioſam poſuit. i. paraſitica pro emuli amore & cõmodo. q Verũ ſi idem vobis placet. Multũ attulit ad perſuadendũ non eſſe commodũ militi admitti ſed ſuũ cõmodũ & ipſorum eſſe cõmodũ. r Vos nõ id facere iuſticia eſt. Oratorie & ſcd'm inſinuationis p̃cepta ſic dixit. nã remittendo & dubitando magis flectit animos quaſi aperte ac pertinaciter aſſeueret. s Militẽ ego riualem recipiundũ cenſeo. Artificioſe ſatis: ſemel intulit omne quod durũ dictu ad perſuadendũ erat. nã ꝙ militẽ & riualem dixit ad eam rem valet vt magis admittẽdus ſit q̃ excludẽdus & ſimul fiducia ſic dicẽtis parat animos ad audiẽda quæ dicet. Riuales dicũtur emuli de mulieribus facta tranſlatione nomĩs a feris beſtiis quæ ſicientes cũ ex eodẽ riuulo hauſtũ petunt in preliũ contra ſeinuicem concitantur. t Cenſeo. Vide virtutẽ poetæ. Non em̃ dixit peto ſed cenſeo tanq̃ illis modo conſulat neq; ꝓ milite agat. Conſidera /quo vultu hoc dicendũ ſit: & intelliges & militem & riualem & recipiendũ: & ego cenſeo quanta ſignificat. Nõ em̃ dixit Thraſonẽ ſed militem quod nomen ad ſtulticiã valet. Nõ ſociũ ſed riualem: quod oſtendit quandoquidẽ riualis in meretrice capiendus eſt /hũc potius eligendũ. Non excludendũ ſed recipiendũ dixit vt & oñderet adeo prodeſſe vt etiã de induſtria reamãdus ſit Nõ volo aut rogo ſed cenſeo vt cõſiliamus nõ paraſitus videatur loqui. nam ꝙ ego addidit nõ dicto vſus eſt quo vti ſolent q plus in negocio vident. v Cogita modo. Aut modo tantũmodo ſignificat aut tpis eſt aduerbiũ & ſimul incerta diſtinctio eſt. x Suppeditare. Aut ſuppeditare pro ſuppeditari: aut deeſt ſe vt accingunt omẽs operi. y Ad omnia hæc magis oportunus. n. me. u tuo nemo ẽ. Locutio eſt ex negatiua tertia vt agrũ in his regionibus meliorem nemo quiſq; habet. z Fatuus. Inepta loquens a fando fatuus. dicitur inde fani fatui: & nimphæ fatuæ dictæ ſũt. Fatui igitur ſunt qui verbis & dictis fatui ſunt. Inſulſi vero corde & animo. Tardus corpore & mẽbris /q̃q̃ intellectu tardos vocamus qui ſtulti ſunt: ſed melius eſt ſic intelligi. vt ea vitia videat̃ dicere quæ inamabilem faciant etiam diuitẽ larguq; amatorẽ. nã aut verba cõmendat vt pendeat q; iteꝝ narrantis ab ore. hic fatuus eſt aut ſapientia gratũ facit vt multa viri virtus anĩo & hic inſulſus eſt. Sed mihi videt̃ fatuũ dicere tm̃ qui glorietur & blandiri amicę neſciat. Inſulſũ q nõ ſit fallax & cupidus coitus. Tardũ q ũ facile exercet ex ſiue plicet (hũc alii venerẽ) q̃ res meretricibus odioſa eſt. Fatuꝰ. i. inſulſus. Sũt q fatuus aĩo putãt inſulſum dictos ſed male, nã fatui quoq; dii ſũt q & fanni dicũtur & nõ ſtulti: ſed multũ fantes. i. loq̄ntes. Fatuus eſt inſulſus &c. Hæc quæ nunc addidit nõ ex ſuperioribus pendent ſed ſupiora velant plurimũ. nã quia diues & liberalis potuit obeſſe riualibus. hæc omnia bona in milite corrũpuntur ꝙ fatuus: ꝙ inſulſus &c̃. quæ ĩpe pſeqtur. Fatuus inſulſus: hec bene addunt̃: quia dixit & habet ꝙ det & dat nemo largius ob rem eã volebat vt amaretur miles a meretrice & p̃ponẽdus oĩbus eſſet: ſed ingrata ſunt mulieribus maximeq; laſciuis. hæc oĩa quæ ſubiicit. Fatuus & inſulſus hoc pro aceruo vitioꝝ cũ quadã vultus ĩprobitate pronnncianda quo magis tes in medio poſita eſſe videatur. a Inſulſus. Sine ſale & ſapientia: aut ſine ſaltu et facilitate. b Stertit. Plus dixit q̃ dormit. c Noctesq; dies. Plus ſignificat q̃ ſi diceret diebus & noctibns vt hoc nõ nomine conſiliarii auctoritas ineſſe videatur. d Quid agimus. Initiũ conſentionis dubitatio eius q negauerit. e Nemo melius ꝓrſum. Hoꝝ alteꝝ apparet & alteꝝ indicat copiã. f Mirũ ni illoc homine &c̃. Facete dixit adoleſcẽs reipcus: & q putat amorẽ ſine dãno eẽ oportere: quiq; fefellerit meretricẽ nõ ſolũ eiiciendũ eſſe milicẽ: ſed etiã quis mõ ſuſtinendũ ac pferendũ Miꝝ ni &c̃. Obtinuit paſitus iã quod negabat̃: primo deliberatũ vt qd agimus poſt cõceſſũ. Ac mirũ hoc inquit eiuſmodi eſt vt etiã cũ mala condictione patiendũ ſit. g Idem ego arbitror. Sane opus fuit cõſenſione p̄cipue phedriæ cuius res agitur. nam ita & ſeruata perſona eſt tarde conſentientis amatoris. h Recte facitis. Gratiarum actio eſt i Vnũ etiam vos oro. Subtiliter paraſitus hic ſe adiungit: ſuaſq; partes circa hos agit,

k Satis diu iam hoc ſaxũ voluo. Vide quẽad modũ ſeruat paulati etiã in eoꝝ aſſeuerationẽ ex vitupatione militis. Hoc ſaxum Prouerbiũ in eos qui inextricabili labore afflicti ſunt. & bene ſaxum de ſtulto milite ait & ſeipm̃ ſyſiphum fecit hoc ſaxum voluo velut ſyſphus apud inferos. l Vt me in veſtrũ gregem. Iam laudat & nimis paſitus ſi recorderis eundẽ dixiſſe facete. laute. lepide. m At ego pro iſtoc Phędria & Chęrea. Ambos noĩat q̃ſi legib⁹ paciſcantur. n Hunc comedendũ. Et cũ ceteris rebus. Sũmus poeta etiã fidẽ oſtendit amicicię paraſiticę Gnatonis exemplo de milite loquẽtis hoc mõ o Propio Facete ſic dixit vt paſitus vt q̃ de eo cõuiuio loqueret̃. p Dignus eſt. Hęc verba vltima longi ſermonis eiuſmodi ſũt vt miles hęc audiẽs laudatũ ſe eẽ & approbatũ exiſtimet. q Vbiuis accede Honorifice reuocat allegatũ cũ iiuria dicẽdo: vbiuis: quia accede impatiuũ erat: & vbi niſi q̃ndo itellexeris vitiũ ẽ r Iſti te ignorabant. Figura dilogia· ad vtrũ q; ẽm̃ pertinet: & ad laudẽ & ad mores oſtendit ambiguũ ſimiliter: quia ſunt mores & boni & mali. s Scd́m facta & virtutes tuas. Et hoc amphibolum. nam virtutes ironicos pro vitiis poſuit vt neſcis qui vir ſiet: & ornatus eẽs ex tuis virtutibus facta & virtutes proprie militis aſſcribuntur. Item amarior eſt irorma in vitioſos homines q̃; veritas. t Nunquã etiam fui vſq̃nã. Nunq̃; & locum & tempus ſignificat vſq; locũ magis nunq̃; pro non vſq;. i. nuſq; v Quin me om̃es amarint. Contrariũ ſuperiori. Quid eſt ẽm̃ quod bene non fecerit quicq̃d ſi in illo eſt vt ametur. x Atticam eloquẽtiam. Et hoc ironicos: vt illa quę ſupra. Atticã dicit veram atq; germanã: quia excultior eloquentia dicitur attica. & ſummi oratores attici appellati ſunt. y Nihil prętermiſſum eſt. Et hoc anceps eſt intellectu gemino ad vtrũq;.
z Ite hac. Quo vocat paraſitus an ad meretricem an ad cœnã militis vt promiſit: hoc ego credo & cenſeo. Ite hac comeſſatum ad militem vel ad Thaidem. Si cœne interfuit meretrix quomodo poſt acta ſunt om̃ia cum mẽtio noctis facta non ſit om̃ia poſt cœnam geſta ſnnt & non completa rixa. cœna ſuꝑfluit plurimũ temporis ad agendum.

flagito .i. comitatẽ vel ſocietatẽ .i. aſcribaris .i. ſatis longo tẽpe
pero l cateruã k
vos oro: vt me in veſtrũ gregẽ recipiatis. ſatis diu iam hoc
deduco iſtã materiã te gnatonẽ in gregẽ ꝑ te .ſ. recipim⁹

ſaxum voluo. PHE. recipimus. CHE. ac lubent̃. GNA.
.ſ. ſum hic ꝯliter nõ ꝯtrũ ad ſubſtãtiam
m ꝑ iſta re n ſuam
at ego pro iſtoc phedria. & tu cherea hunc comedendum
.i. illudendũ .i. porrigo vt ꝯmedat̃
offero o derideat̃
& deridendum vobis propino. CHE. Placet. PHE. Di
.ſ. ad illa miles qñ rogo
p q
gnus eſt. GNA. Thraſo, vbi vis accede. THRA. Obſe
facimus .i. petis q̃d agam⁹
r .i. nõ nouerant
cro te quid agimus? GNA. Quid. iſti te ignorabãt. poſt
.i. geſta
s
q̃; eis mores oſtendi tuos: & collandaui ſecundum facta
.i. obtinui q̃ð volui

ac virtutes tuas: impetraui. THRA. Bene feciſti. gratiã
.ſ. tibi .i. in aliquo loco
t .i. q̃ð nõ v
hem o maximam. Nunq̃; etiam fui vſq̃;: quin me omnes
.i. multũ dixi ne militẽ reſidere

amarint plurimum. GNA. Dixin ego in hoc ineſſe vob
veram .i. facundiã ꝑ hũc locũ q̃ ꝯndo cõ
x y meſſatũ ſcȝ ad militẽ z
atticã eloq̃ntiã. PHE. Nihil ꝑtermiſſũ ẽ. GNA. Ite hac.

Vos valete & plaudite. Callopius recenſui.

Publij Therentij Afri poetæ Comici Heautontime-rumenos incipit fœliciter.

Acta ludis Megalenſibus. L. Cornelio lentulo. L. Valerio flacco ædilibus curulibus. egere. L. Ambiuius turpio. L. Attilius Prænestinus. græca Menandri pria acta secũda. modos fecit flaccus Claudij: tibijs duabus dextris. M. Iunio. T. Sempronio conſulibus.

Argumentum.

.i. bellũ .i. filiũ ſuũ .i. q̄ amabat puellã
N militiã pficiſci natũ Clineã amantem Anti
.i. acerbꝫ .i. aïo curas voluebat
philam compulit durus pater: animoq; ſeſe an
.i. macerabat .i. pnĩa ducꝰ .i. ſtatim .i. neſciẽte
.i. talis tunc ei
gebat / facti pœnitens. Mox vt reuerſus eſt: clam patre / di
.i. deflectitur .i. meretricẽ
uertitnr ad Clitiphonem. Is amabat ſcortum Bachidem.
amatã clinee
Gũ accerſiret cupitã Antiphilam Clinia: eius Bachis ve-
.i. tanq̄ amica .ſ. venit
.i. ancille
nit amica: ac ſeruulæ habitum gerens Antiphila. factũ id
.i. vt chremetẽ .i. artibꝫ .i. calliditatibꝫ illiꝰ ſerui
quo patrẽ ſuũ celaret Clitipho. hic technis Syri decem mi
.i. libras .i. extorquet chremete
p bachide cui pmiſerat
nas meritriculæ aufert a ſene. Antiphila Clitiphonis repe
dimiſſa bachide
ritur ſoror. hanc Clinia: aliã Clitipho vxorem accipit.

ARGVMENTVM HEAVTON

c Hremes & Menedemus duos filios habuerunt. Chremes Clitiphonẽ & menedemus Cliniã. Clitipho exarſit in bachidis meretricis amorem. Clinia autẽ in antiphilæ quæ cũ ea conſidebat. Menedemus ęgerrime ferens illud iurgijs multis filiũ cliniam in militiã ire compulit. Deinde ad ſe reuerſus & ſe orbum videns omnia vendidit & agrum emit in quo ſe exerceret ac maceraret: in ſeipſo filii iniuriã volẽs vlciſſi. Interea Clinea clam patre rediit / diuertitq; ad Clitiphonẽ vbi cũ accerſiſſet antiphilã Bachis vnacum ea venit cupiente Clitiphonę. Chremetiq; pſuaſum eſt eam eſſe Cliniæ amicã: quæ haberet puellam Antiphilã arabonis gratia ob pecuniæ certæ ſũmam quæ ei ab anu corinthya debebatur. hæc autem pſuaſio a Syro callido ſeruo prodiit: effectũq; eſt vt a Chremete extorquerentur decem minæ quas clitipho promiſerat ipſi Bachidi. Poſtea agnita eſt Anphila eſſe ipſius Clitiphonis ſoror: quæ a matre fuerit tradita cuinam anui corinthiæ ſecreto propterea ꝙ Chremes vxori ſuæ fuerat interminatus ſi puellã pareret nolle tolli. Itaq; ipa agnita data ẽ Cliniæ ĩ vxorẽ. Clitipho vero dimiſſa Bachide aliã accepit.

ALIVD

In militiã proficiſti.

Hæc fabula Menandri græca quæ facta a Terentio latina nomẽ idem obſeruauit: ne græti nominis euphoniam pderet. quod Terentius minꝰ laudis extimaret propria ſcribere q̄ græca transferre. nomen habet a ſene: ſeipm excruciante ob filii abſentiam: q̄ amantem duricia ſua in miliciam proficiſti. cõpulerat Heautontimerumenos latine ſeipm excrucians interptatur. illud aniaduertendum omes Terẽtianas fabulas ex vtroq; genere mixtas preter hãc. Nã cõœdiæ aut motoriæ. Statariæ ſũt aut mixtæ. Motoriæ turbulẽtæ. Statarię quietiores. mixte ex vroq; actu cõſiſtentes in hac quæ plurimũ delectat & actu & ſtilo primæ partes ſunt Menedemi & Chremetis. Secundæ Cliniæ & Clitiphonis. Tertiæ Syri. & ſic deinceps. Hæc etiam vt ceteræ quinq; actus habet: prologũ cõcitatũ. nam & ſe purgat & in lędendis aduerſariis eſt occupatus. Argumentum quoq; non ſimplicis negocii habet: nec vnius adoleſcentis. vt in Ecyra ſed duorꝫ vt in ceteris fabulis

Chremes grauide vxori olim interminatu ſi puellam pareret nolle tolli. at illam clam anui corinthiæ nutriendam dedit hãc adultam. Clinia inuito patre amare cœpit: cuius duricia & aſſiduis iurgiis in miliciam proficiſti compulſus eſt. poſtea facti patrem Menedemũ adeo penituit & omia venderet & agrum emeret. in eo ſe exerceret: vt ſic filii iniuriam vlciſceretur. Paulopoſt reuertitur Clinia & clam patre diuertitur ad Clitiphonem: qui & ipe amabat ſcortum Bachidem. mittit accerſitum cupitam Antipholam. Clinia cum qua & Bachis vna venit hanc adoleſcentes Cliniæ amicam ſimulant Syri tecgnis Antiphila ad matrẽ deducitur occaſione Syrus decem minas mereteiculæ aufert a Chremete. dehinc Antiphila Clitiphõis ſoror reperitur. & cliniæ in vxorem datur chremes Bachidem a clitiphone amari animaduertit: iraſcitur: minatur: & aliam illi dat.

BACHIS
SYRVS
ANTIFILA
NVTRIX
SOSTRATA
DROMO
CLINIA
CLINPHO
CREMES
MENEDEMꝰ

Figura illa tertia principalis in tertiam comœdiam ſculpta ſicut & aliæ: omnes notificans totius fabulæ pſonas ſubſcriptam expoſcit declarationem.

HEAVTONTIMERVMENOS nomen fabulæ huius eſt grecũ: de quo cũ interpretatione ſua / varii vario modo certant. quorꝫ ego (latinæ linguæ non gnarus taceo ꝙ expers grecæ) iudex eſſe nequeo. vix poſſum ſine linguæ ceſpitatione lallare. Ex nominis tamen interpretatione liquet comœdiã hanc hoc nomen a perſona ſumere: vti precedens ab Eunucho. Hæc comœdia ruſticana eſt quo ad viros: mulieres tamen ſatis ſũt magnificæ: quibus ruſticorum filii adherere procaces fuerunt

In hac figura iterum quintipartita eſt locatio perſonarũ: ſcd̃m quinqꝫ actus in quos comœdia eſt diſtributa: vt in prioribus / pariter & in ſequentibus. Comici medii in medio: circa quod quadrangulariter domicilia quattuor. Parte ĩ ſuperiori amicæ (non ſine cauſa) In inferiori vero proci cum genitoribus ſuis. in parte vna eſt ruſticus Menedemus cum raſtro: a quo fabula vti ſe excruciante nomen ſumpſit: cum quo ſtat Clinia filius ſuus vnicus armatus quidam vt iam bellum aggreſſurus: qui & bellũ in Aſiam ingredi propoſuit. quoniam pater ſenex adoleſcentem ipſum adhuc: cum non ad votum ſuũ & ſenis ad inſtar viueret ĩcrepare incœpit correptione (quæ adoleſcentibus dura eſt) nimia: filiũ profugum a patria vt credebat fecit. Filius em̃ adoleſcentiũ laſciuia motus amare cœpit Antiphilam quã tractus lineæ indicat: pro qua re pater indignabatur ei: eum tam duriter atqꝫ acerbe increpans: ꝙ filius in dulcibus patriæ finibus patris noluit tolerare verba: verbera potius in bello in Aſia ſubire patri ſignificauit. Abeunte igitur illa intentione filio: pater ſuaui oblectatione filii priuatus: ſe obiurgare cœpit: ꝙ vnicam quã habebat prolem / ſuis verbis duris ad bella ire compulit: macerauit ſe duriſſimis & aſſiduis laboribus / vt pro delicto quod in filium factũ eſtimabat / lueret pœnam. quod cum alter ruſticus vicinus Chremes nomine conſiderarat: ſciſſitabatur ſuorum laborꝫ cauſas: quas cum Menedemus narraſſet ſatis lacrimabili planctu. Chremes eum ſolabatur ſpem de reditu filii patri mœſto ſpondens. Sed Chremes cũ domũ ſuam rediret: in ea Cliniam cũ filio ſuo Clitiphone repperit. quia hi duo equales fuerant: alter quoqꝫ alteri adiutor: quare nõ immerito Clitipho eum cœlabat: quia & ſuum ſub illius texit amorem. Dixit em̃ Clitipho ſuo patri Chremeti cauſam: cur tam ſtatim redierit Clinia: quia amaret (ideo diutius abeſſe non poſſet) Antiphilam. Hoc pater intelligens Chremes: Menedemi ob intuitum Antiphilam amatam a Clinia pariter vna ĩ domo eſſe permiſit / nõ ſolam ſed cum ancillarum grege / quẽ vides parte in ſuperiori Syro cum ſuo ſeruo ductore atqꝫ Dromone præcurſore / & internuncio / qui aduentum prenunciabat: ne ex abrupto aſpectu amantes exanimes caderent. Cum autẽ hec puellarum grex in domo Chremetis ſolum vna nocte eſſet ille grauatus a ſumptibus plurimũ vt de vlterioribus eſſet ſupportatus Menedemo aduentum filii nunciat: qui tanto perfuſus gaudio delictum omne filio indulſit: admiſitqꝫ vt grex puellarũ ſecum vna domũ rediret. Interim cum antiphila quæ ancillæ habitum gerebat lauatũ aliquid iret anulum quem in digito habuit ne corrumperet detraxit Soſtratæ matri Clitiphonis ad ſeruandũ dedit quæ cum anulũ intentius cerneret: Antiphilam ſuam filiam eſſe cognouit. Cum enim eam peperit Chremes maritus eius dixerat: ſi famellam pareret, nolle tolli Mater ipſa igitur præ timore filiam expoſuit anui nutriendam: ne autem paterne hereditatis priuata eſſet omnino anulum ei iſtum dederat: gaudebat de inuenta filia acceſſit nutricem vt teſtaret marito vera hec eſſe. datur igitur Antiphila vxor Cliniæ. Scortum Bachis ẽ vt incuruata linea indicat noſcitur attinere Clitiphoni a qua vt eum abſtraherent ſtudent omnes Clitiphoni vxorem dare. illam ipẽ quã met delegerat non quam parentes ſibi dare voluerũt: quæ ſola in domo quarta in feneſtra ſtat vxorem parentibus conſentientibus cœpit

Prologus

.i. vt nõ alicui · a · .i. qu audacis · i.. officiũ agendi · cũ tñ apriores forẽt · b iuuenes

n E cui veſtrum ſit mirꝫ: cur partes ſeni poeta de

.ſ. ptes · .i. ſpectãt ad adoleſcẽtes

derit: quæ ſunt adoleſcẽtium: id primũ dicam

In primo actu igitur de coniunctionæ ſænum videlicet Menedemi: & Chremetis ſimꝰ & de amicicia & familiaritate adoleſcentum ĩ qua Clitipho ardentiſſimus oſtendit. Secundus actꝰ continet queadmodũ adoleſcentes amices recepit: ſimul & Syri callidũ conſiliũ. Tertius actꝰ

exprimit Syri ſallatiã in chremetẽ vt Bachidem credat Cliniȩ eſſe amicã & antiphilã araboni bachidi relictã eſſe puta ꝑ argento quod anũ corĩthiã meretrici debere finxit. In quarto actu agiť de recognitõe antiphilȩ. & de extorſione argenti qđ Bachidi Clitipho promiſerat. Quintus vero actus continet oĩm reꝝ cõuerſionẽ ad iucundos exitus patefacta cũctis cognitione geſtoꝝ & quẽadmodũ ãtiphila vxorẽ Clinia duxerit Clitipho vero dimiſſa Bachide aliã cœperit.

a Ne cui veſtrũ. Prologus concitatus. nã & ſe purgat & aduerſariũ acriter terret. Actor quoq; ex cõmodo ſuo cur hanc comœdiæ actionem ſuſceperit: cauſas affert. Actor loqtur. i. ille q Comœdiã eſt acturus. b Sæni. Per ſænẽ intelligit ſeipm qui iam ſænio ſit confectus. c Ex integra græca. Terentius Ecyram & phormionem ab apppollodoro tranſtulit: reliquas quatuor a Menandro. d Oratorem voluit eſſe me nõ prologũ. Officiũ prologi ante narrationẽ rei eſt. verũtamen & poſt principiũ fabulæ inducitur: vt apud plautũ in milite glorioſo: & apud ceteros magnæ auctoritatis poetas: oratorẽ ſic in ꝑlogo Ecyræ: orator ad vos venio cũ ornatu prologi. Oratorẽ. Oratorẽ audire ius gentiũ eſt. Oratorem nõ licet iniuriã pati: ne igitur iniuriã patiatur nõ ſe ꝑlogum: ſed oratorẽ nominat. Et orator eſt qui rogat: exorator qui impetrat. Alibi Terentius. Orator ad vos venio ſiue te exorem. Et orator eſt cui cauſa defendenda mandatur.

e Tantũ poterit a facundia. Quaſi dic. actor facundia tantũ valebit ſeu poterit q̃tũ poeta inuentione cõmoda. f Nam qđ rumores diſtulerũt. Id qđ maliuoli vitio dãt ſibi laudi aſſcribit: ſecq; exemplo ꝓſtantiſſimoꝝ poetaꝝ defendit qui idem factitauerũt. g Autumat. Opiatur dicit censet. h Habet bonoꝝ exemplum. videlicet Plauti Neuii Ennii: quos auctores Terentius habebat: vt in prologo Andriæ fateť. qui cum hunc accuſant. Neuiũ Plautũ Ennium accuſant: quos hic noſter auctores habet. i Tum q maliuolus vetus poeta. A natura maliuolus: a tempore vel inuidia vetus: a ſigno emulationis poeta. Vetus plerũq; ad laudẽ refertur. interdũ ad vituperationẽ. vetus. i. carnoſus & quaſi rancidus. maleuolus nõ criminibus ſed maledictis k Hũc muſicũ. Videlicet poetã elegantẽ. Muſicus latine diciť elegans. amuſos vero grȩcæ diciť inelegans. l Amicũ ingenio fretũ. Hoc idẽ refellit in prologo Adelphoꝝ. idq; laudem maximã ducit q illi vehemens maledictũ exiſtimant Nã q iſti dicunt maleuoli homines nobiles eũ adiurare aſſidueq; vna ſcribere q illi maledictũ vebemenſq; exiſtimant eẽ laudẽ hic ducit maximam. m Amicũ. Pro amicoꝝ videlicet lelii & Scipionis quoꝝ amicicia Terentius familiariſſime vſus eſt. n Arbitriũ veſtrũ. Bene arbitriũ: nã arbiter diciť q totius rei habet arbitrium: & facultatem: hoꝝ in arbitro & iudicio comœdia cõmendari poterat. o Ne pl9 iniquũ poſſit. Iuſtam rem petit. quæq̃dem niſi ab iniuſtis conceditur p Qui nuper fecit ſeruo currenti. In hoc notatur aduerſarius qui decorum perſonæ non ſeruauerit. Quid eñ magis præter ſerui decorum: q̃ vt illi populus in via decedat: & inſano ſeruiat. q Adeſte. Adeſte. i. intenti eſtote & auxiliũ ferte more aduocati qui clienti adeſt. r Ne ſemper ſeru9 currens. Exprimit varias derſonas quæ in comœdiis introducuntur. quibus ars comica nobilitatur. In

ꝓdii in mediũ menandri
.i. culto ſermone dicã c

deinde quid veni eloquar. Ex integra græca integram

.ſ. tranſlatã .i. recitaturus

comœdiam hodie ſum acturus heautontimerumenon

ꝓpter ſenes ⁊ iuuenes .i. vniformi .i. nouo mõ .ſ. traductã

duplex quæ ex argumento facta eſt ſimplici. nouam eſſe

.i. q̃ noie vocateť .i. cõpoſuerit .i. cui9 autoris ipa

oſtendi. & quæ eſſet. nũc q ſcripſerit. & cuia græca ſit: in

partem maximã exiſtimarẽ ſcire veſtrum: id dicerẽ. Nunc

.i. diſcẽdo cas ſuſceperim .i. breui ſermõe dicã
.ſ. verbis d

q̃obrem has partes didicerim: paucis dabo Oratorem eẽ

.i. orõne aliqđ rogare ſtuderẽ .i. voluit vt iudicaretis .i. repſentatorem
.i. facĩetẽ ꝑſatões

voluit me nõ ꝑlogũ veſtrum iudicium fecit: me actorem

.i. deſtinauit .ſ. ego .i. cõſeqtur .i. ex ornatu loquẽdi ſeu facũdia ꝓnũciandi
e

dedit. Sed hic actor tantũ poterit a facundia. quantum ille

.i. inueniẽte opere

potuit cogitare cõmode. q orationẽ hanc ſcripſit. quam dicturus ſum. nam qđ rumores diſtulerunt maliuoli. mul

facũde ꝓnũciatur9 .i. ſermones diuulgauerũt .i. inuidi

fedaſſe .ſ. comedias .i. qñ comedias qđ ex mltis ⁊c.

tas contaminaſſe græcas. dum facit paucas latinas: eſſe id

nõ .ſ. negat .i. dolere poſtea

factum hic non negat. neq; ſe id pigere & deinde facturũ

.i. oppinaẽ dicit cẽſet ſe .i. doctoꝝ eruditoꝝ poetaꝝ comicoꝝ .i. q̃ imitatõe
g h

autumat. Habet bonoꝝ exemplũ. quo exemplo ſibi lice

.i. deinde .i. malignus
i

re id facere quod illi fecerunt. putat. Tum quod maliuo

.i. inueteratus luſti9 laſciui9 .i. ſubito appuliſſe
.i. iactitat k

lus vetus poeta dictitat: repente ad ſtudiũ ſe applicaſſe hũc

.i. poetã elegantẽ induſtria cõfiſum nõ fretũ ſcz .i. ꝓpria minerua
l amicoꝝ m .i. iudiciũ

muſicũ amicũ ingenio fretum haud natura ſua: arbitriũ

.i. veſtra intẽtio .i. locũ ac pond9 hẽbit .i. oro vos oẽs

veſtrum / veſtra exiſtimatio valebit. Quare oẽs vos oratos

.i. maiorẽ habeat autoritatẽ .i. equꝝ ⁊ bonoꝝ .i. laborate
o .i. iniquoꝝ improboꝝ .i. ſermo .i. iuſti iudiceſ

volo: ne plus iniquũ poſſit q̃ æquũ oratio. facite æqui ſitis

.i. vt creſcãt noue comedie .i. aſpiciendi .i. facultatẽ
.i. facultatẽ

date creſcẽdi copiã nouaꝝ. qui ſpectandi faciunt copiam

erroribꝰ nõ .i. gratiſui .i. finxit
.ſ. hoc p

ſine vitijs. Ne is ꝑ ſe dictũ exiſtimet. qui nuper fecit ſeruo

⁊ ꝑ hoc nõ ſeruabit decorẽ ꝑſone quare fatuo .ſ. pple

currẽti in via deceſſiſſe populũ. Cur inſano ſeruiat. de illi

erroribꝰ comedias

us peccatis plura dicet. cum dabit alias nouas: niſi finẽ ma

.i. detractõibꝰ cõuicijs .i. intẽti eſtote bone ⁊ iuſte iudicãti ſine vlla affectõe

ledictis facit. Adeſte æquo animo date ꝑtãtem: mihi ſtata

.i. recitare .i. taciturnitatẽ .ſ. ſit agendus
q

riã agere vt liceat per ſilentiũ. ne ſemper ſeruus currẽs / ira

.i.vorax multi cibi .i.calūniator .i.inuerecūdus .i.cupidus

tus ſenex, edax paraſitus, ſycophanta aūt impudens, aua
.i.fouens lenociniū .i.repſentādi .i.ſ.p oēs dicti .i.vociferatōe

.ſ.mihi actori annoſo

rus leno aſſidue agendi ſint ſeni clamore ſummo, cum la
.i.pręplatōe s .ſ.cām me eſſe ſenē .i.ignare vobis

bore maxīo mea cā cām hanc iuſtam eſſe animū inducite
comedias .ſ.hū

vt aliqua pars laboris minuat̄ mihi. Nam nūc nouas qui
.i.condūt .ſ.comed.a .i.redrēs maximū labor t

.ſ.mihi actori t

ſcribūt: nil parcūt ſeni, ſiqua laborioſa eſt, ad me curritur.
.i.faciles v .i.ad alios actores .i.nitidi ſer

.ſ.ſtataria mo

Sin leuis eſt: ad aliū mox defertur gregē. in hac ē pura ora
.i.piculū facte .i.eā comedijs leuib. laborioſis .ſ.in reci tando

tio. Experimini in vtrāq; partē ingenium qd poſſit meū.
mercedē .i.pſcripſi .i.induſtrie .i.lucrū

Si nūc auare preciū ſtatui arti meæ & eū ēē queſtū in ani
.i.extimaui .i.obſequi .i.vtilitatib

z

mū induxi maximum q̄ maxime ſeruire veſtris cōmodis
.i.collocare .i.q .ſ.poti

exemplum ſtatuite in me. vt adoleſcentuli vobis placere
.i.laborent

ſtudeant potius q̄ ſibi.

ducit̄ aūt leno periturus: amator feruidus: ſeruus callidus: & amica illudens: & vxor inhibens: & mater indulgens: & patruus obiurgator: & ſodalis opitulator: & miles pręliator: paraſiti edaces: parentes tenaces: & meretrices procaces.

s Mea cauſa cauſam hanc iuſtam paronomaſia. t Si qua laborioſa eſt. Iuſtū eſt em̄ ſeni in re laborioſa fauorem pręſtare. v Ad alium gregem. Gregem cum contemptu dixit alios auctores paruifaciens.

x Eſt pura oratio. Hoc eſt nitida: quæ facile aſſenſum adiutorium ineat. y Si nunc auare precium ſtatui. Per hęc verba Terentius demonſtrat q̄ grauis auctor ſit: quia ſuas comœdias probet. ſic Horacius. Ea tamē reſpondere coneris, quæ grauis Eſopus quæ doctus Roſius egit.

z Et eum eſſe quæſtum. Nonnunq̄ ſubauditur & ſi: vt ſit ſenſus. & ſi eum quæſtum &c. & Seruire veſtri commodis. Plus dixit cōmodis q̄ ſi diceret voluptatibus.

CHREMES MENEDEMVS
.i.nō multo añ tpe

Vanq̄ hæc inter nos nuper noticia admo-
.i.valde extat ſiue intercedit rus & pdiū .i.in hac vicinia

dum eſt: inde adeo q̄ agrum in proximo

In hac ſcena I. Menedemum ſenex ſe excruciantē cū raſtro in agro præ dolore filij alloquit̄ ita Chremes. q̄q̄ &c. Et bene ex arte comica ſenex opitulator induci. q & triſticia alterius valde cōmoueat̄. Etiā amborū ſenum coniunctio & familiaritas multum ſequentibus rebus accōmodata eſſe cenſetur.

emiſti aliqua cā certe .i.vltra illā noticiā vt agrū emere

hic mercatus es: nec rei fere ſane amplius qc̄q̄ fuit: tamē vel virtus tua

ꝓpinquitas .ſ.eſſe vicinū .i.coniūcta porrone .i.inducit

a

me / vel vicin itas: quod ego in propinqua parte amiciciæ puto: facit: vt

.i.libere .i.cōtra tuā ſenectutē

te audacter moneam / & familiariter: ꝙ mihi videre præter ætatem tuā

.i.tua vtilitas .i.admonet ſuadet poſtulat

b

facere: & præterq̄ res adhortatur tua. Nam proh deum atq̄ hominum

.i.qd dicitur qd opret tibi .i.petis .i.habes ſexaginta annos .i.vltra illū numerū .ſ.numero

fidem: quidvis tibi? quid quæris? annos ſexaginta natus es: aut plus eo

.i.cōiecturo .i.fertiliorē .i.plus valentē

c

vt conijcio. agrum in his regionibus meliorem neq̄ precij maioris ne-

.ſ.qd tu habes .i.plures .i.ideo .i.quaſi nūq̄ habeas .i.tu met

d

mo habet: ſeruos complures. Proinde quaſi nemo ſiet: ita attente tu il-

.i.tam ſero tam tarde

lorum officia fungere. Nūq̄ tam mane egredior: neq̄ tam veſperi do-

.i.ꝙ nō .i.in pre agri .i.videam .i.colere

e f

mum reuertor: quin te in fundo conſpicer fodere: aut arare: aut aliquid

.ſ.in fundo tuo .i.relaxas .ſ.qu ſp laboras .i.tu in nō ducis rōnē nec tue ptis valitudinis .i.ad delectatiōnē

ferre. Deniq̄ nullum remittis tempus. neq̄ te reſpicis. hæc nō volupta

ſed .i.eo ꝙ hic ſit a ſeruis mihi par videtur

g h

ti tibi eſſe ſatis certe / ſcio. At dicis enī me quātū hic opis ſit pœnitet. qd

.i.opandoīn agro .i.laboꝛi tui conteris pdis .ſ.ſeruis in terandis ad opus

i

in opere faciundo operæ conſumis tuæ: ſi ſumas in illis exercendis: pluſ

.i.magis opātēs & pl' lucrificares verū .i.a tuis negocijs familiaribꝰ .i.res alioꝝ ſeu negocia

k l .i.ceſſatōis vacatōis quietis

agas. ME. Chreme tantū ne eſt ab re tua ocij tibi: aliena vt cures: ea quæ

nullatenꝰ .i.ſpectant .i.ſociabilis p naturā nihil ſpectās ad hoiem

m

nihil ad te attinent. CHRE. Homo ſum humani a me nihil alienum

.i.a me abhorrens .ſ.vt te nō excrucies .i.interrogari arguēdi grā .i.officioſum ē & honeſtū .ſ.te admoneam

n

puto. vel me monere hoc: vel perconctari puta. Rectum eſt / ego vt faci-

.i.deflectā te ab inſtituto ꝓpoſito

o

am. non eſt te vt deterream. ME. Mihi ſic eſt vſus. tibi vt opus eſt facto

vel .i.alicui hoi torqat affligat .ſ.eſt vſus vt me cruciē

.i.opus vel vtile

p

face. CHRE. An cuiq̄ ē vſus homini ſe vt cruciet. ME. mihi. CHRE.

.i.ſi qs in eo faciēdo qd facit aboꝛ eſt .recuſarē .i.qd ſibi vult iſtud malū .i.obſecro

q

Si quid laboris eſt / nollem. ſed quid iſtuc mali eſt quæſo? quid de te tā

.i.tam grauiter tam egre interiectio dolētis effuſe .i.noli lachrymare ſeu flere

tum meruiſti. MENEDE. heu hoi. CHRE. ne lachryma: atq̄ iſtuc

.i.q̄cunq̄ res eſt .i.noli celare timere

quicquid eſt: fac me vt ſciam. ne retice. ne verere crede in quā mihi / aut

a Vicinitas eſt ipa domoꝝ ꝓpinquitas. vicinia ſignificat homines qui circa domū noſtrā habitant. b Nam proh deum atq̄ hoiem fidē. Exclamatio vehemens in eū qui & ſenex & diues cōtinuo ſe labore defatiget. & eo magis chremes admiratꝰ huius laborē nōdum intellecta cauſa. c Vt conijcio .i. coniecturā capio. Hinc coniectura dicta eſt a coniectu .i. a directōe quadā rōnis ad veritatē Vnde ſenioꝝ & oīm interpretes cōiectores vocamus. d Tute illoꝝ officia fungere. Nunc dicimus officiis fungeris Fungor idē eſt quod officium munuſq̄ ago vt fungor magiſtratu fungor lectione. e Quin te. Quin pro ꝙ non hoc loco alias pro cur non pro etiam pro quare ponitur. f In fundo. Supius dixit agrū in ꝓximo. hic mercatus es: Fundus eñ ab agro cōtinetur de quo Cicero in quodā ioculari libello. Fundum vero vocat. quē poſſit mittere funda ni lapis exciderit qua cæna funda patet. g At em dices. Antipophore rñdit penitet .i. paꝝ videtur. Penitet eñ eū qui paꝝ putat. vt ibi Therentius. Noſtri noſmet penite Vir. in buc. Nec te peniteat calamo triuiſſe. h Quod in ope faciūdo. Opa eſt actio & perſona ipa. q̄ opus peragit. Opus finis ē & fructuſ opere. Nonnunq̄ opus ꝓ opa videtur accipi. Vir mollibus ex ſtratis opera ad fabrilia ſurgit. i In illis exercendis. Qui aliis præeſt vt paterfamilias at imperator plus efficit ſua adhortatione q̄ opera. k Tantū ne eſt ab re tua ocij tibi aliena vt cures. Difficilis vt inquit Cicero eſt cura rerū alienarum. nam ea magis percipimus atq̄ ſentimus: quæ nobis ipis: aut proſpera aut aduerſa veniunt q̄ illa quæ ceteris quæ lōgo interuallo interiecto videmꝰ aliter de illis ac de nobis iudicamus. l Ab re tua &c. A negociis familiaribus. dicitur eñ ab re tua contra vtilitatē tuam. m Homo ſum humani a me nihil alienū puto. Hec eſt platonis ſententia. qui inquit ortus noſtri partem primā vendicare partem amicos: & vt ſtoicis placet: quæ in terris gignuntur ad vſum hominū oīa creatur. hoīes aūt hominū cauſa generanī: vt ipſi inter ſe alii aliis ꝓdeſſe poſſint. n Perconctari .i. interrogare Perconctari de natura ſua ad finē ſpectat coarguendi. Interrogamus noſcendi gratia. perconctamur vero arguendi. q̄uis tamen vtroq̄ indifferenter vtamur. o Vt opus eſt facto face. Face pro facere. ſic Saluſtius. nam & priuſq̄ incipias conſulto & vbi conſulueris mature facto opus eſt. ponitur igitur hic ablatiuꝰ participii pteriti temporis pro infinitiuo ſicut ibi conſulto .i. conſulere & facto .i. facere.

p Mihi. Non repugnat ſententiæ Chremetis ſed ſolum meruiſſe dicit vt crucietur.

q De te tantum meruiſti. Dicimus aūt mereo & mereor. Mereor de te eſt aliqd in te cōfero vel bonū vel malum.

ſuaſu ꝛ datõe ↄſilij ipo effectu .ſ.ꝗcꝗd eſt adiuuabo

conſolãdo /aut cõſilio /aut re iuuero. ME. Scire hoc vis? CHRE. Hac

ꝓpter quã dixi .ſ.dicã .ſ.tibi qȯ eſt

quidem cauſa: qua dixi tibi. ME. Dicetur. CHRE. At iſtos raſtros in-

.i.iuxta te pone .i.noli te vexare .i.nõ opponã raſtros meos .ſ.te cruciãdo ita

terea tamen appone. ne labora. MENE. minime. CHRE. Quam rem

.i.patere me laborare vt nullo tpe ſim ſine labore meritis meis poſtulãtib⁹

agis? ME. Sine me: vacuũ tempus ne quod dem mihi laboris. CHRE

.i.nõ patiar te ita facere dolẽtis eſt .i.rem iuſtã .ſ.portas dico tibi

Non ſinam inquã. ME. Ah non æquum facis. CHRE. Hui tam gra-

.i.ponderoſos .i.qȯ merui .i.explica obſecro poſtulat vt tales geſtem

ues hos quæſo? ME. Sic meritum eſt meum. CHRE. Nunc loquere.

dolentis ſed

ME. Filium vnicum adoleſcẽtulũ habeo. Ah quid dixi habere me? Im-

.ſ.poſtq̃ mea culpa iret in militiã .i.dubiũ eſt nõ ↄſtat

mo habui chreme. nũc habeam necne: incertum eſt. CHRE. Quid ita

.ſ.vt nõ habeas filium .i.moraẽ hic ſeu reſidet ex ea vrbe achaie pegrina nõ hinc oriũda vetula

iſtuc? ME. Scies. eſt e corintho hic aduena anus paupercula. eius filiam

miſere .i.tanq̃ ſi eſſet vxor neſciente

ille amare cœpit perdite: prope iam vt pro vxore haberet. Hæc clam me

poſtq̃ tãq̃ inoppinatũ cognoui .i.nõ benigne neq̃ ritu ſeu more hũano egrum .ſ.illũ amore captũ .i.congruit

omnia. vbi id reſciui: cœpi nõ humaniter: neq; vt animũ decuit ægro-

.i.impetu mõ ꝛ more cõi .i.penitũ

tum adoleſcentuli tractare. ſed vi & via peruulgata patrum quottidie

.ſ.dicendo vtrũ talia q̃ facis pmitti facere credis viuente

accuſabam. hem tibi ne hæc diutius licere ſperas facere me viuo patre:

.i.falleris oppinioe tua .i.haud meũ no/ .ſ.vt tibi liceat ſit ſtomachũ

amicã vt habeas prope iam in vxoris loco? erras ſi id credis: & me igno-

.i.q̃ tu dicatis me⁹ fili⁹ .i.tãdiu .i.donec .i.q̃diu fugeris officio tuo

ras Clinia. Ego te meum eſſe dici tantiſper volo: dum quid te dignum

.i.ſed .ſ.erga te ſeu cõtra te .i.honeſtũ .i.excogitabo

eſt /facies. quid ſi nõ facis: ego me quod in te ſit facere dignum inuene-

.i.certe .i.cauſa .i.efficitẽ .ſ.menedem⁹ .i.pterq̃ .i.cũ iſta etate q̃ es

ro. Nulla adeo ex re iſtuc fit: niſi ex nimio ocio. Ego iſtuc ætatis amori

.i.nõ indulgebã .i.in cã pulncia diſceſſi .i.q: erã paup .i.ĩ aſia

operam non dabam: ſed in aſiam hinc abij propter pauperiem: atq; ibi

pariter .i.diuitias .i.laudẽ ꝛ honorẽ inueni acqſiui .ſ.qȯ ſeqtur negociũ fili⁹ .i.inſtrumẽtis belli .i.tandẽ de filio

ſimul rem & gloriã armis repperi. Poſtremo ad hoc res redijt. adoleſcẽ-

.ſ.quicia moleſte .i.fractus .ſ.filius patrẽ ꝓpter etatẽ q: ſenex eram

tulus ſæpe eadẽ /& grauiter audiendo victus ẽ. Putauit & me etate /&

q: videbar me bñ ſibi velle .ſ.aſie .i.ad militãdũ

beniuolẽtia plus ſcire: & prouidere q̃ ſeipm ſibi. in aſiã ad regẽ milita-

admirantis me neſciẽte

tũ abijt chreme. CHRE. Quid ais. ME. Clam me ẽ pfectus. mẽſes tres

.i.abſens eſt .ſ.tam tu q̃ filius .ſ.eſtis .i.ppoſitũ filij tui

abeſt. CHRE. Ambo accuſandi. & ſi illud inceptũ tñ ani eſt pudẽtis ſi-

.i.valentis ſeu elati poſtq̃ .ſ.ſocijs .i. pncipes ei⁹ .i.cognoui

gnũ /& non inſtrenui. ME. Vbi cõperi ex his q̃ fuere conſcij domũ re

triſtis .i.penit⁹ cõmoto .i.pplexo .i.p dolore animi

uertor mœſtus. atq; animo fere conturbato atq; incerto pre ægritudine

r Aut conſolando aut cõſilio: aut re iuuero His tribus adhibitis quid auribus in vera amicicia exoptandũ: s At iſtos raſtros interea. Dicimus raſtrũ in ſingulari & raſtri in plurali. dicti aũt ſũt a radendo ꝙter rã radent. t Ne labora. i. noli te vexare: aut te ita labore conficere. Interdũ ne labora ſignificat ne cura noli curare. v Nõ ſinã in cꝗ. Hæc magis geſtu exprimũtur. x Hui tã graues. Apoſiopeſis & admiratio ponderis raſtrorũ quibus ſenex vtitẽ y Hui. Miſerantis eſt exclamatio. z Perdite virginem. Bene pdite. nã pditus eſt q̃ in oẽ ſcelus eſt traditus. Perdite aduerbiũ. i. miſere & nimis vehementer & in pditionẽ morũ ſuorũ. a Aim ægrotũ. Pro ægro dr̃. nã anim⁹ æger: corp⁹ vero egrotum dr̃. nõ tñ icõueniẽter id qȯ corpi appropaẽ attribuit aio. p uenit eñi mẽti vel aio ægritudo ex carnis laſciuia. b Et via prouulgata patrũ. Patres bonis inſtitutis aliorũ exemplis nõ nunq̃ minis filios adhortãtur a qbus etiã ſũt iuiſi mali filiorũ mores. c Hem. Interiectio indignãtis. d Tãtiſper volo. Dũ tãtiſp poſtulat poſt ſe dũ p donec q̃diu. Cice. In carcerẽ ductus vt ibi eẽt tantiſp dũ culeus ĩ quẽ deferreẽ compareẽ. Sũt q accipiũt tãtiſper p tantũmõ. Sũt q piterea accipiũt. Liuius li. prio. Tñ id iperiũ ei ad puberẽ ætatẽ ĩcolume mãſit tãtiſper tutela muliebri. & tantiſp ſiue dũ vſus ẽ. e Ex re iſtuc fit. Res interdũ ſignificat imperiũ: interdũ diuitias. aliquando litem. quãdoq; venerẽ: & quandoq; alia mlta. f Ocio. i. ceſſatiõe & reqe ab opibus nã diuturna quies vitiis alimẽta miſtrat. g Ego iſtuc æta. i. cũ eẽm ĩ ea ætate q̃ es. dicit eodẽ mõ Cic. ĩ epl'is. Id ætatis p ea ætate. h Nõ amori o. dabo Bñ: Sænex iuxta Hora. tui pce/ pũ. laudator acti tpis inducit. i In aſiã. Quæ ẽ tertia ps orbis & pulcia in ea pte eiuſdẽ nois. k Propter pauperiẽ. Quia vnuſq̃ſq; cupit pauperiẽ fugere tãq̃ magnũ malũ vt inqt Hora l Rẽ & glãm Hæc duo potiſſimũ a militib⁹ ſtrenuis cõpanẽ. Res tria notat: imperiũ ſiue diuitias: litẽ & venerẽ. m Armis repperi. Alii codices nõ hñt cũ armis belli: & tũc armis belli intelligaẽ. i. p pclara geſta q̃ geſſi ĩ bello. n Audiẽdo: ſ. ſæpe eadẽ cõuicia & pbra. o Victus a ppoſito malo amoris deflexus: & ita laudat filiũ qui in malo nõ fuerit ptinax vt mlti ſũt p Putauit & me ætate &c. Clementiſſimus pr̃ filiũ laudat q̃ nõ ptinax in malis vt multi /fuerit. q Vbi comperi. Hæc oratio tota pathetica eſt. & bene comperi. compertum eſt mihi & exemplo ratum. i. quod ſcio p inueſtigationem.

CLITIPHO CHREMES CLINIA

.i.nõ habes materiã ſeu occaſionẽ pp̃ter .i.timeas nõ vẽturã antiphilã o .i.neq̃ᵽ

n Ihil adhuc eſt quod vereare clinia: haud quaq̃

.i.differũt aduẽtũ ⁊ tardant .ſ.antiphilã .i.vna .ſ.q̃ iuileã accerſitũ

etiam ceſſant & illam ſimul cum nuncio tibi

pinde ideo a

hic ego affuturam hodie ſcio. Pro in tu ſollicitudinem

.i.ſine cã extrem affligit ſollicitudo .i.cũ quo

iſtam falſam: quæ te excruciat: omittas. CHRE. qui cum

.ſ.meus .i.ppe eſt vel aduenit .ſ.patrem

loquitur filius? CLI. pater adeſt: quem volui. adibo. pater

.i.tempeſtiue auſpicato .ſ.pp̃ter qđ opptune aduenio pp̃ter

opportune aduenis. CHRE. Quid id eſt? CLI. Nũc Me

.i.noſti ne .i.bene ſeu recte noui

nedemũ noſtin noſtrũ vicinum? GHRE. Probe. CLI.

.i.eũ habere filiũ .i.accepi b .ſ.eum

huic filium ſcis eſſe? CHRE. audiui in aſia eſſe. CLI. Nõ

.ſ.in aſia c d .ſ.illũ .i.applicantem

eſt pater. apud nos eſt. CHRE. Quid ais? CLI. Aduenië-

.ſ.q̃ redibat ex aſia exeuntẽ .i.primus .i.deduxi

tem e naui egredientẽ illico abduxi ad cænã. nam mihi cũ

.i.cũ ambo eſſem⁹ pueri .i.aſſidue .i.a tpe pueritie

eo iam inde vſq; a pueritia fuit ſp familiaritas. CHRE.

leticiam e narras .i.noui refert

Voluptatem magnã nuncias. quid narrat? CIITI. Quid

.ſ.narret petis .i.infelicẽ .ſ ſe narrat eſſe qualẽ f .i.nõ licet credere

Ille miſerũ ſe eſſe. CHRE. Miſerum? quẽ minus credere

.i.q̃ntũ patrẽ illũ .i.vocatum

eſt: quã vellem manedemũ inuitatum: vt nobiſcum eſſet

In hac ſcena ſecũda

Cliniæ qui ex Aſia redierat ingens de amica ſollicitudo exprimitur: accedit & ſodalis opitulator Clitipho qui aduentum amici mira voluptate patri narrat. Miſeret autẽ Clinia accerſitum antiphilam diſcruciabatur q̃ non rediret cui ſic inquit Clitipho: nihil &c.

a Sollicitudinem iſtam falſam. Bene ſollicitudinem dixit. Nam ſollicitudo eſt quæ inhæret mentibus. Sollicitatio quæ ab alio fit.

b Audiui in Aſia eſſe. Recta eiuſcemodi eſt oratio per infinitum. Nam non latine dicitur Audiui q̃ in Aſia eſt.

c Apud nos eſt. Recte & non penes nos. nam penes nos eſt quicquid a nobis poſſidetur & in noſtra poteſtate eſt: vt penes principem ſalus noſtra eſt. i. in eius poteſtate.

d Quid ais. Interrogat id quod audiuit admirabundus neq; facile credens.

e Voluptatem magnã nuncias. Vt Cicero in epiſtolis voluptatẽ habui nimiam.

f Miſerum quem minus credere eſt. Minus hoc loco pro non ponitur. Non eſt inquit credẽdum Cliniam eſſe miſerum hoc ad ad ſequentia reſpicit ſcilicet quid reliquũ eſt quin habeat quę quidem eſſe in homine dicũtur bona. Minus credere eſt oro non credendum eſt. huiuſcemodi locutio parum latinis vſui eſt.

.i.ſuſpicanti .i.nõ cerecros .i.offerre

hodie:amplius vt hãc leticiã nec opinãti primus obijcerẽ
.ſ.pri .i.ſatis maturũ eſt eũ inuitare .i.vide ne facias .i.neceſſe vt mitteſ
.ſ.mittẽdi.p eo

ei domi.atq̃ etiã nũc tps ẽ.CLI.Caue faxis.nõ opus ẽ pa
.i.cur nõ eſt opus q.d.neſcit quẽ viã ipe vult tenere

ter.CHR.Quapropter?CLI.Quia incertũ etiã: & qd de
intẽdat paulo ãn videlicʒ ſue
.i.appulit ex aſia

ſe faciat.mõ venit.timet oĩa.patris irã.atq̃ animũ amicæ
amicã amicã

ſe erga vt ſit ſuæ.eã miſere amat,ppter eam hæc turba atq̃
.i.turbatio & diſcordia inter eũ & prẽm .ſ.accerſendã
.ſ.euenit

abitio euenit.CHRE.Scio.CLI.Nunc ſeruulũ ad eã in
.ſ.miſi ſcʒ ſeruũ .i.reſtat
ſupeſt

vrbem miſit & ego vna noſtrũ ſyꝝ.CHRE.qd reliq̃ eſt
vt nõ certe .i.cenſant a vulgo patre & matre

quin habeat.q̃ quidẽ eſſe in hoĩe dicunt bona:parentes/
.i.ſaluã et nõ armis quaſſatã p ſapiẽtia mediocrẽ .i.opes
.i.ppinqõs ſeu de cognatõe ſua

patriã incolumẽ/amicos/genus/cognatos diuitias atq̃
.i.ita eiuſmodi q̃lis hoĩs .ſ.q̃ dicũt bona a vulgo .ſ.vt decet illis bonis

perinde ſunt:vt illius animus ẽ:q̃ ea poſſidet.Qui vti ſcit
.ſ.illis q̃ a vulgo dicũt bona ſed
.ſ.ſunt

ei bona ſunt:illi q̃ nõ recte vtit:mala.CLITI.Immo ille
menedemꝰ .i.acerbꝰ moleſtꝰ infeſtus

fuit ſenex importunus ſp:& nunc nihil magis vereor:q̃
aliqd cliniã .i.plus eq̃ ſeu plꝰ q̃ decet plꝰ ſatꝭ facit
.i.faciat

ne qd in illum iratus plus ſatis faxit pater CHRE.Ille ne
.i.cohibebo cliniã menedemo

ſed reprimã me.nã in metu eſſe hunc illi eſt vtile.CLITI.
.i.tu mecũ voluis aut cogitas .i.vtrũq̃ ſiue q̃lẽcũq̃ .i.manere
.i.apud te tes ſe habebat

Quid tute tecũ?CHR.Dicã vtut erat pater:manſum tñ
.ſ.filiũ .i.poſſibile acerbior equo ſeuerior .ſ.pater filij laſciuiã

optuit:fortaſſe aliquãto iniqor erat:ppter eius libidinem
.i.tolleraret pateretur .i.vtrũ hunc filiũ

patereť.Nã quẽ ferret:ſi parentẽ non ferret ſuum?huccine
.i.decebat patris arbitrio .ſ.erat equũ viuere
.ſ.patrẽ ſcʒ filij

erat æquũ ex illius more.an illũ ex huius viuere?Et quod
.i.incuſat mores eiꝰ .i.aſpeꝝ acerbũ tolleratu difficilem

illũ inſimulat duꝝ:id nõ eſt.Nã parentum iniurie vniuſ
.i.vniꝰ rõis ſeu ſilis paululũ .i.dignꝰ q̃ tolleř paſſiue ſepe ſeu fre
.ſ.parẽs ille q̃ter

modi ſunt ferme:paulo q̃ eſt hõ tolerabilis.ſcortari crebro
.ſ.filiũ .ſ.crebro .ſ.ipe hõ tollerabilis .i.impedia
.i.gce

nõ vult:nõ vult crebro cõuiuarier.& pbet exigue ſũptũ:
.ſ.ſacrificiã & pmutedas aleas immũditias poſtq̃
.ſ.q̃ facit ipſe

atq̃ hec ſunt tũ ad virtutẽ oĩa.Veꝝ animus vbi ſemel ſe
ſeu libidis aut honoris aut opum fili mi ppoſita
.i.irretiuit illigauit innexuit

cupiditate deuinxit mala:neceſſe eſt Clitipho cõſilia cõſe
ſcite docte atq̃ prudẽter factũ .i.ex vtilitate
.i.exgentiã ſeu ſumere experimentũ

qui ſimilia:ſcitũ eſt periclũ ex alijs facere:tibi qd ex vſu ſi

g Nec opinanti. Inſperatũ eẽ gaudiũ maiꝰ eẽ ſolet queadmodũ & dolor acerbior ſi nõ opinanti obiicitur. h Caue faxis. Volebat chęrea nũciare Menedemo rediiſſe filiũ:ſed clitipho phibuit eo q̃ Cliniæ nõdum patris volũtas eẽt pſpecta i Atq̃ animũ amicæ ſe erga vt ſit ſue Hoc eſt vt aliquãdo prius diximus extra Donati ſententiã animus amicæ ſcilicet nõ ſit erga ſe.i. timet ne amica eũ poſtergauerit:ac ne ex eius aio effluxerit. K Miſere amat. Qui pdite & vehementer amat & in ſuã miſeriã. l Atq̃ abicio euenit. Dicit aũt abicio ab abeo is abitũ abitu.u.verſa in io fit abicio onis.i.diſceſſio ſeu pfectio:nam abire ſignificat diſcedere.
m Scio. Scilicet ppter eã diſceſſiſſe & a prẽ moleſtatũ ſæpe. n Quæ qdẽ eſſe i homie dicũtur bona Dicũtur ſcilicet a vulgo.cũ tantũ animi bona ſcdm philoſophos appellanda ſint.& hoc ad illd quod ſupra dixit Chremes Affirmas ſcilicet cliniã nõ eſſe miſerũ. o Senex importunus ſemp. Importunus.q.d.dici ſolet male gratioſus quaſi nõ oportunus. p Quã neqd .i.q̃ q̃ aliquid.nã hic ne ſignificat tantum q̃.
q Iratus plus faxit pater. Vel hic pater ẽ nominatiui caſus.& ſic refert ad Menedemũ vł maius eſt vocatiui caſus referturq̃ ad Chremetem.
r Ille ne? Chremes ſermonẽ quẽ ceperat repreſſit vt exemplo Cliniæ filius terretur clara voce pnunciandũ eſt. Ille ne? Id eſt dicis te timere q̃ ille ſenex faciat aliqd in illũ. Deinde Chremes ſe repſſit p apoſiopeſim ne cõfirmaret Cliniã vidẽs bonũ eſſe vt in timore foueať dicit. Sed reprimã me ſcilicet nõ oſtendendo eius patris teneritudinẽ in eum. s Sed reprimã me: Hęc ſubmiſſa voce ptulit ne audiret filius. t Quid tute tecum Quia dixerat Chremes Reprimã me.ſubmiſſa voce & apud ſe.interrogat filius
v Dicã vtut erat. Quã bene teneť patrũ ptes qui omnino a filiis tolerandi ſunt. x Manſũ tñ oportuit. Manſũ p infinitiuo:vt curabo ad ductũ Namphilũ p adducere vt prius viſũ eſt.
y Propter eius libidinẽ. Vult cauſam Clinię videri deteriorẽ vt oſtendat pentes filiis ob vicia eoꝝ aſperiores eſſe. z Propter eius libidinẽ: .i.ppter laſciuiã eius:aut ppter inordinatã:aut temere ſuſceptã voluntatẽ. a Patereť.i.pati debebat:vł pati debuiſſet:vt facere ſæpe p facere debuiſſes:niſi mauis ad patrẽ referri.q.d.debebat pater eius pati libidinẽ:nec ſupior ſentẽtia melior p pter id qd ſequiť.Nã ſi &c. b Nã quẽ ferret. ſi parentẽ nõ ferret ſuũ.Tale eſt illd:Cuius ſaluti cõſulet q ſnã negligit. c Erat equũ ab equo ſuſcipit paternã defenſionẽ. d Et qd illũ inſimilat duꝝ id nõ ẽ.Aliud obiectũ refellit.& a ſtatu deffinitiuo cẽſet patrẽ nõ eſſe appellandũ duꝝ q filios a vicijs ſua ſeueritate deterreret. e Inſimulare.ſignificat incuſare hoc eſt mores malos rephẽdere vt inſimulo illũ ſupbie.i.incuſo.
f Scortari.i.ductitare.Scortari eñ vt Varro inquit ẽ ſepius meretriculã ducere q̃ meretrix a pelle ſcortũ appellať q̃ vt pellicula ſubigať.Scortes eñ pelles ſunt arietinæ.& ſcortea vt feſtus iquit & ſicr Varro apellãť oĩa ex pellibus facta ſeu coriis g Conuiuarier.Cõuiuaior deponẽs verbũ aut ſignificat celebrare cõuiuiũ aut ad conuiuiũ iuitare at etiã freqntare cõuiuia.Nonius etiã dicit inueniri cõuiuo,p cõuiuor,p eo qd ẽ ad cõuiuiũ inuito.Põpo.in mũda.Si calẽdis cõuiuãt ydibus cænãt foris. h Cõſilia cõſeq.Nã cuꝰ animus in re mala ſemel corruptus eſt indies fit peior. i Periculũ aliqñ videť p conſilio capi.

Cicero ad Trebatium. Cornelio nihil audeo dicere cuius periculo tu ſtultus es.
k Cenæ quid ſiet. Minus dixit ꝙ ſi dixiſſet quæ cœna: Sic illud Quicquid hoc hominis Aliter exprimitur ꝙ ſi diceremus quis hic hō eſt

.ſ.eſſe .i.exiſtimo .i.in domū
et. CLI. Ita credo. CHRE. Ego ibo hinc intro. vt videam
ꝙdiu .i.caue .i.vt nō in aliquē locū
k
nobis cœnæ quid ſiet. tu vt tempus ē diei: vide ſis: ne quo
ex hoc loco .i.nimis longe diſcedas
hinc abeas longius.

In hac ſcena III. ſolus Clitipho ꝑmāſit qui de patre conqueritur vt mos eſt adoleſcentum qui paterna pręcepta moleſte ferunt.
a Nos iam a pueris. Pro aduerbio ponitur id eſt a puericia vel ab ineunte ætate vel ſtatim vt pueri ſumus aut cū primū pueri euadimus.
b Sua libidine. Exponit Guido .i. ſua voluntate ſiue ex meo arbitrio: quod mero iudicio ſic intelligendū ſua libidine moderant̄ q̄ in ſænectute quodāmodo ceſſauit volunt iuuenes adhuc libidinis plenos & ſucci regere. ꝓbat tñ dictū ſuū Guido ſic ꝙ libido ſit quæcꝫ voluntas temere ſuſcepta interdū tñ capit̄ in bonā ꝑtem. Saluſtius i catillina. Magiſqꝫ in decoris armis & militaribus æquis ꝙ in ſcortis & conuiuiis libidinē habebant. c Nunc quæ eſt. Huic illud contrarium: ſed nūc ea me exquirere iniqui patris eſt nam quod ante hac fecit nihil ad me attinet: dum tempus ad eam rem tulit ſi vi animū vt expleret ſuū. d Cognoſcendi & ignoſcendi. Ex affectu eorum loquit̄ qui cum alicui innoxii ſint: aliū habēt animū. quā haberēt ſi liberi eſſent. e Dabit̄ peccanti locus. Nam qui alias errauerit ignoſcere errantibus non renuit & eoꝝ errata excuſare. f Per alium. Oſtendit ſuam ſententiā ſuperius: ſed reprimā me. nā in metu eē hūc illi eſt vtile. g Ad bibit. Nihil plus ſignificat niſi aliquatinus augeat ꝑpoſitio. ibi dicit Donatus Quā petulens filius in parentem oſtendit̄ cuius pręcepta contemnit h Aſtutus ne ille. Ne pro certe ponitur. i Fabulam. Nam fabulæ loco habeo eius ſermonem k Da mihi. Subiuugit verba amicæ ſemper petentis quæ

CLITIPHO

.i.q̄ntū .i.nō eq̄ſed acerbi erga iuuenes
Vam iniqui ſunt patres in omnes adoleſcētes
cenſores .i.rectū .i.a puericia
iudices: qui æquū eſſe cenſent: nos iam a pueris
.i.ꝯtinuo .i.hn̄tes mores ſeniles ⁊ ſapiētes ꝑicipes ſeu finitīos cōtermīos .ſ.cenſent
ris illico naſci ſenes. necꝫ illarum affines rerum eſſe: quas
inducit affert .i.regūt ſcꝫ ipi p̄res
.i.iuuenilis etas b c
fert adoleſcentia. ſua libidine moderantur: nunc q̄ eſt: nō
.ſ.cū iuuenes eſſent ⁊ q̄les nos ſum⁹ .i.certe .i.hēbit me p̄rē benigniſſimū ⁊ plimū indulgētē
q̄ olim fuit. mihi ſi vncꝫ filius erit næ ille facillime vtetur
m'tā; q̄ ſiūt a iuuenib⁹ in lubrico poſitis .i.erranti
d .i.ꝑcēdi pctīs alienis e
patre. nam & cognoſcendi / & ignoſcendi dabit̄ peccanti
facultas occaſio oꝑtunitas cōmoditas ſcꝫ faciā filio meo .i.id q̄d ſentit
.ſ.p̄r mihi; facit f .i.ꝑ exēplū alteri⁹
locus. nō vt meus: qui mihi per aliū oſtendit ſuā ſententiā
.i ꝑdit⁹ ſum .i.bibit .i.paulo largi⁹ equo .i.ſua p̄clara geſta ⁊ facta
g
Perij: is mihi vbi adbibit plus paulo ſua q̄ narrat facinora
.i.aliq̄n .i.dilige tibi q̄ imiteris exēpla ex alioꝝ exēplis .i.vtile vt pri⁹ tiētū ē
.ſ.ꝑiculū h cauē⁹
nunc ait. periculū ex aliis facito. tibi q̄d ex vſu ſiet. aſtutus
vtrū q.d. mīme .i.nō .i.nō attendēti .i.quas nugas
i
ne ille: haud ſcit. quā mihi nunc ſurdo narrat fabulā. Ma
incitant, ſollicitant .ſ.munuſculū hoc vel illud
k
gis nunc meæ amicæ dicta ſtimulant: da mihi. atcꝫ affer

amice petenti .i.debeã rñdere .i.nescio
mihi. cui quid reſpondeam: nihil habeo. neq; me quiſq;
.i.q̃uis faciẽdo
eſt miſerior. Nam hic clinia & ſi is quoq; ſuarum rerum
.i.anxi9 ꝛ curioſus ẽ honeſte caſte ꝛ pbe educatã .i.neſciã
l m
ſat agit. attamen habet bene & pudice eductam ignaram
.i.aſtutie ſeu verſutie meretricis vel robuſta vel opulẽta .i.magnifice inſtructa
n .i.aſſidue petens o p
artis meritriciæ. mea eſt potens procax magnifica ſum
.i.auida ſumpt9 deinde .i.factã et munera .i.qđ dem
q .i.inſignis .i.placet
ptuoſa nobilis. tum quod dem ei. recte eſt. Nam nihil eẽ
metus nup neq; quo añ tpe
r nact9 ſum
mihi religio eſt dicere. hoc ego mali non pridem inueni:
.i.nõdũ .ſ.me iſto malo laborare
neq; etiam dum ſcit pater.

magis clitiphonem ſtimulant q̃ patris precepta l Satagit. genitiuo iungitur. m Pudice educta. Quod nos educare dicimus antiqui educere dixerunt. n Procax. Procare vt Pompeius inq̃t ſignat poſcere. Inde pcaces meretrices dicte ſunt ab aſſidue poſcendo. inde proci dicunt̃ vxorem in matrimonio poſcẽtes. itaq; pcax. i. petax diſpoliatrix. o Magnifica. Magnifice inſtructa ſuppellectili magnifice iduta magnifice epulans & laute querens cõniuia. q̃ oia magnũ auri pondus poſcunt. p Sumptuoſa. Multa impendens & propterea multa petens. q Nobilis. i. inſignis in malam partem. i. multis nota quia videlicet frequentes hẽat amatores. r Religio. Metus vel ſollicitudo. Therentius in Andria. Dignus es cum tua religione odio. inde dies religioſi infames vel infauſti dicti q̃s ex cõtraria cauſa propter hominis duritatẽ relinquã.

Secundus actus. CLINIA CLITIPHO
.i.pſpere ſuccedẽtes .i.q̃ntũ ad amorẽ ſpectat
I mihi ſecundæ res de amore meo eſſent: iam
paulo añ .ſ.ontipẽpla ꝛ ſerui amico antiphila
.i.nõ dubito a
dudũ: ſcio: veniſſent. ſed vereor: ne mulier me
q̃diu fui abſens .i.pecuniaꝝ largitõe ad aliũ locũ diuertere
.i.in hoc loco .i.ſimul in mentẽ veniũt
abſente hic corrupta ſit. cõcurrunt multæ opiniones: quæ
ad credendũ oportunitas celebris iuuenilis
b c d
mihi animũ exaugeant. occaſio locus ætas mater: cuius
prãte improba .ſ.mři .i.pecunias vel mercedẽ .i.ſuaue
ſub imperio eſt: mala. Cui nihil iam præter precium dul
.i.lenno me miſeꝝ
e f
ce eſt. CLI. Clinia. CLI. Hei miſero mihi. CLI. Etiam ca
clinia caueo
ue. ne videat forte hic te a patre aliq̃s exiens. CLI. Faciam:

In hac ſcena. IIII. Mira amãtis ſollicitudo exprimitur cui expectanti hora dies dies annus videt̃. Amor ei res eſt ſuſpitõis plena torquetur igitur clinia mora & dilatõe amicoꝝ antiphile. Sed vereor ne mulier. Bene amantis exprimit affectum q̃ ſp oia in deterius ſuſpicat̃. b Nihil animũ exaugeant. Augeri dr̃ animus qñ multa concurrunt quibus flectitur in eã ptẽ in quã inclinatur. c Occaſio locus ætas. Hic loci habet alter loca ex arte rhetorica ad maioris confirmationem valerent. Quoniam argumẽta deducũtur: aut a rebus aut a pſonis. Hec em̃ cauſa tps locus occaſio inſtrumentũ modus & cetera ſũt reꝝ accũtia. a pſonis deducũtur hoc mõ. nã ſi les pentibus aut maioribus ſuis pleruq; filii credũtur: & nõnũq; ad honeſte turpiterq; viuendũ. Siĺr a natione quoq; pria ſexu ætate: educatiõe: & diſciplina ſumũtur. d Occaſio &c. Subdit ea q̃ exaugent aĩm ad id credendũ videlicet occaſio vt corrũpatur. qa formoſa & multis forte iuuenib9 placens ac nota. Locus: qa

ſcilicet eſt in eo loco vbi aliæ ſūt petulātes. & ideo cōtagiōe facilis lapſu ē. ætas q̄ iuuenilis & flore iuuēte nitens q̄ plerūq; lubrica eſt. e Clinia. Vocat eū vt attēdat qd' dicere cupit. f Hei mi ſero mihi. Illud dictū interiectōis vim obtinet. Heu datiuo iūgitur. Virgilius. Heu mihi q̄lis erat Heu vero actō: vt alibi Theren. Heu miſerum. g Mihi animus pſagit mali Sic fieri cōſueuit vt q̄ties aliqd expectamus ea occurrāt potius q̄ mentē nr̄am ad cogitandū aliqd mali trahant. h Quādo iſtuc erit. Nō poteſt credere ex nimia ſuſpitiōe venturā amicā. i Non cogitas h.lo. Clitipho remouet ſuſpitionē ex aīo cliniæ & locoꝝ interuallo: & ex cultu mulierꝝ q̄ maiorē tpis ptē in ſe ornādo cōterūt. k Dū molliūtur. Molles carne amant̄ q̄re cōſuetū mulierib' erat ſe ad tactū vngētis pparare. l Annus eſt. Scilicet īteger & plus expectāti ex affectu: vel nūerus determiatus p indetermiato ponit̄. m Clitipho timeo. Vide nulla re arceri poſſe ſuſpitionē ex pectore amātis. n Eccū Dro. Cū dicticos & cū geſtu nimiæ lætitiæ pronunciādum.

g certe .i.pnūciat pdiuinat
ſed neſcio quid pfecto mihi animus præſagit mali. Cliti.
.i.conaris ne
Pergin iſtuc prius diiudicare q̄ ſcias quid veri ſiet. Clinia
.ſ.in oe antiphila pñs eēt mox ſtatim pñs erit
Si nihil mali eſſet. iam hic adeſſet. Cliti. Iam aderit. Clinia
.ſ.qd aderit ex hoc loco remotā eē.
h i multū longe
Quando iſtuc erit? Cliti. Non cogitas hinc lōgius abeſſe
.i.cognoſcis ne q̄diu .i.lenes ſeu molles cute efficiūt
.i.modos k q̄diu .i.pecēūt
& noſtin mores mulierum? dum molliuntur dum comū
.ſ.integer .i.reſume vires ecce hic
l m n
tur annus eſt. Cliti. O clitipho timeo. Cliti. Reſpira. eccū
ſerui ipſi appropinquāt
dromonem cum ſyro vna adſunt tibi.

Hec ſcena .v.

plena ē: & timoris & ſuſpitiōis ſed pſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit. Serui aūt in frōte ſcænæ ex abrupto colloquūtur tāq̄ pgētes ī incepto colloqo qd' vltro citroq; in via cōferebāt. a Ain tu Hoc ſic lege vt itelligas mltā verba pceſſiſſe. Quid āt dixerit Dromo: nō ē curandū nā iſte ē abruptus ſermo ex cōi viæ colloqo. b Sermōes cædimus. Cedere vt vult Nonius vltra ceteras ſignificatōes: interdū ſignificat cōmiſcere: allegatq; Luci. dicentē. Tineæ oia cœdūt. i. cōmiſcēt: vt ipe interpⁿtat̄. nr̄o aūt hic pppoſito optime cōgruit. c Mulier. Nō Antiphila aut amica ſed ſic dixit q̄ſi illi q deſpauerat rediturā. d Ego vero audio. Verba ſūt reſpirātis & ad ſe redeūtis. e Nūc demū & video & valeo. Cū prius languerē p timore: & cōſternatus eſſem: mei ſenſus ſua nō recte exercebāt officia. f Minime mirū. Serui nō vidētes adoleſcētes pgūt in ſermōe incepto. ita inqt Syrus Minie mirꝝ. ſ. ſi illæ relictæ ſūt: mulieres eñ a natura tarde in inceſſu ſunt ſed hic addit cā tarditatis ſcilicet ancillaꝝ gregē ducūt ſecū: acſi duceret̄ vnus grex ouiū. g Perii vnde ille ſunt &c. Has eñ ab

SyRVS DROMO SERVI CLITIPHO CLINIA.
.i.dicis ne veꝝ .ſ.vt dico ſed .i.q̄diu colloquta
a b
In tu? DRO. Sic eſt. Sy. Verum interea dum ſermones cæ-
.i.cōmiſcem' .ſ.quā tantope optabas .ſ.veꝝ ſeruos an illā
mulieres c .i.appropinquat
dimus: illę relictę ſunt. Cliti. Mulier tibi adeſt audin clinia?
certe .i.nūc ſolū vel tandē .ſ.ſan'ſum
d e f
Cliti. Ego vero audio nunc demum: & video: & valeo clitipho. Sy. Mi
.i.nō ē mirandū ſi ſunt relicte .i.retardare ab inceſſu veloci .i.caterua ac ſi duceret̄ vn' grex ouiū
.i.valde vel intantū .i.famularū
nime mirum adeo impeditæ ſunt: ancillarum gregem ducunt ſecum.
.i.pditus ſum vnde ſtor acqſiuit ancillas .i.verū .i.opœbat
g
Cliti. Perij vnde illi ſunt ancillæ. Cliti. Men rogas. Sy. Non optuit reli-

.i.aliq̄s res dolere oſtendens .i.huc accedit
ſtas.portant quid rerum.Cli.hei mihi.Sy.Aurum /veſtem:& veſpera
ad veſperam venit .i.neſciūt .ſ.factū ꝙ eas relinquimꝰ .i.vnde .ſ.mulieribꝰ
ſcit:& nō nouerunt viam factū a nobis ſtulte eſt.Abidū tu dromo illis
.i.in occurſum .i.cur .i.nō vadis .i.ſum fruſtratꝰ ⁊ delectꝰ
obuiā propere.q̄d ſtas?Cliti.Ve miſero mihi.quāta de ſpe decidi.Cli.
.i.angūt ſollicitū reddūt .i.ſed .i.vidis ne
quid iſtuc quæ res te ſollicitant aūt?Cli.Rogitas quid ſiet?viden tu an-
.ſ.eē huic ancillule .i.ludicas
cillas auꝝ /veſtē:quā ego cū vna ancillula hic reliqui?vnde eſſe ea cen-
irridēs vel illudēns .ſ.q̄d re ſollicitat .i.randē .i.q̄ turba mulieꝝ
ſes?Cliti.Vah nunc demū intelligo.Sy.Dij boni q̄d turbe eſt?ædes no
.i.recipient nō dubito ꝙ edes nr̄e vix capiēt admirādo interrogat .ſ.chremete
ſtre vix capient ſcio:quid comedent?quid bibent quid ſene erit noſtro
.i.infelicꝰ .i.ecce eos .ſ.videre ſcꝫ ambos adoleſcētes .ſ.q̄ iura hoſpitalitatis curas
miſerius?Sed video eccos quos volebam:Cliti.O iupiter vbi nam eſt fi
coſtātia ⁊ veritas .i.q̄diu .i.peregrinabundꝰ .i.deſipiēs
des?Dum ego propter te errans:patria careo demēs.tu inter ea loci col-
.i.ditaſti locupletē feciſti .i.dereliq̄ſti ⁊ habuiſti ꝯtēptui .ſ.ee
locupletaſti te antiphila:& me in his deſeruiſti malis propter quā ī ſū-
.i.verſor .ſ.menedemo .i.nō patris verecūdia teneor ⁊ miā
ma īfamia ſū & meo patri minus obſequens.Cuius nūc pudet & miſe
meretricū .i.frequēter inculcabat .ſ.ipſe pater
ret:qui harum mores cantabat mihi.monuiſſe fruſtra dolet.neq̄ eū po-
.i.huiꝰ amore .i.abducere abſtrahere .i.abſtrahā me ab ea
tuiſſe vnq̄ ab hac me expellere.quid tamen nunc faciam?Tum cū gra-
.i.iocūdū q̄ tūc fuiſſem prī obſecutꝰ clinia .i.ppter verba noſtra
tum eſſe potuit:nolui.nemo eſt miſereor me.Sy.Hic de noſtris verbis
.i.in errore labitur .ſ.eis verbis .i.certe .i.quā ſe hꝫ
errat:videlicet quæ hic ſumus locuti clinia aliter tuum amorem atq̄ eſt
.ſ.eiꝰ puelle .i.modꝰ viuēdi eiꝰ eſt talis q̄lis fuit .i.eq̄lis ſibis .ſ.prius
accipis.Nam & vita eſt eadem.& animus erga te idem /ac fuit:quantū
.i.rōne ſe hn̄di quā p̄ ſe fere ſigna veritatis .i.ſi dicis
ex ipſa re coniecturam cæpimus.Cli.quid obſecro eſt nam mihi nūc ni-
.i.ex ipis rebꝫ .i.potiꝰ velim .ſ.eā deſeruiſſe .i.ſuſpicari .i.immerito
hil rerum omnium eſt.quod malim.q̄ me hoc falſo ſuſpicarier.Syrus
.ſ.qđ ſequtur .i.vt nō .i.in primis vetula
hoc primum.vt ne quid huius rerum ignores.anus:quæ eſt dicta ma-
.ſ.puelle .ſ.materſeiꝰ .ſ.anꝰ .i.mortua ē .ſ.eā obiiſſe .i.interueniēdū .i.anñ hoc tps .i.alteri mulieri
ter ei ante hac:non fuit.ea obijt mortem.hoc ipſa in itinere alteræ dum
ipſe puella o caſu .i.ſiſte ab interrogatōibꝰ .i.inſtitui dicere
narrat:forte audiui.Cliti:quæ nam eſt altera?Sy.mane hoc quod cœpi:
in primis dicā recte .ſ.illa .i.cadā ſup id qđ interrogas .i.matura
primum enarrem clitipho poſt iſtuc veniam.Cliti.Propera.Sy.Iam pri
.i.in primis o.i.cū .i.pueniū ſe ipſonaliter .i.ad domū puelle .i.pcurie .i.oſtia domꝰ .i.cꝰte
mū oīm vbi ventū ad ædes eſt.Dromo pulſitat fores.anus quædā pro-
.ſ.anꝰ poſtq̄ dromo .i.cū impetu ingreſſus eſt .i.ingredior.ſ.eū .i.in domū
dijt.hæc vbi aperuit oſtiū.cōtinuo hic ſe coniecit intro.ego conſequor.

aliis amatoribus eſſe putat: h Portant q̄d rerū. Ob hoc nō eſt ſecurus ſyrus ꝙ mulieres relictæ ſūt. i Et veſpaſcit & nō norūt viā. Cauſa cur non oportuit relictas.quis eēm tutus ſi q̄d portat & in nocte & in incerto itinere. k Abidū. Dū pdcon.i.ſillabica adiectio. l Veh miſero mihi Magis ſuſpicat Clinia ꝙ a ſyro auꝝ & veſtem audierat &c m Vnde eſſent ea tanq̄ notū non explicuit. n Quid turbe eſt. Perſona ſeruilis vtpote fidelis heri impenſis timet.turba primū pturbationē ſignificat.ide turbo.as pturbo deturbo.dehinc mltitudinē q̄ fere pturbatiōe nō vacat. o Capient. Alſ deligēt ſignificat.Vir.Aut capeaut captas iā deſpectare vident. p Eccos q̄s volebā. Eccū eccā eccos eccas:ellū ellā ellos ellas ab ecce cōpoſita ſunt & p aduerbia reſoluūtur nō p pnoia.Eccū ecce hic ſubintellige virum de quo aiebamus.Eccam ecce hic ſubintellige fœminā.ita ellū intellige: ecce illic viꝝ &c. q O Iupiter. ſic exclamat dū putat ab amica eē deceptū. r Propter te. q̄a tua cā a prē ſū excluſus verborū increpatiōibus. s Errans: Hic errones dicunt. t Pudet et miſeret.Quia poſt pudorem ſolet conſequi miſericordia pudet verecūdiæ & piget penitētiæ Teren.in Adelphis frīs me q̄dē pudet pigetq̄:& bene pudet de filio in patrē.in Andria.Tū prīs pudor. v Cātabat. Hoc eſt frequēter dicebat & ſignātius dixit cātabat:& antiq cauere p eloqui dixerūt. x Ab hac. Sic dixit:q̄a nōdū appulerat:& ſi ſupius me deſeruiſti dixerit. y Tū cū gratū eē potuit. Quia tūc fuiſſem patri obſecutus & eius morē geſſiſſem voluntati. a Videlicet. Scilicet & videlicet idē ſignificare videnī q̄d certe ſed hn̄t vſū ſuū p amaritudinē cū deriſu pmixtā.Vir.ſcilicet his ſuperis labor eſt. b An q̄ dicta ē mater e. Hoc contra illud ē q̄d ſupdictū a Clinia mater ſub imperio cuius eſt mala. c Ea obiit mortē Hoc dictū ne ab illa corruptā amica ſuſpicet d Alter & dū narrat.Antiquū ē nos alteri dicimus e Quæ nā eſt altera. Interrogat: q̄a nōdū intellexerat amicā aduentare.ſ.Bachidē cū Antiphila f Propera. Properat q feſtināter aliqd agit vel dicit.Virgi. Multa forēt q̄ mox cœlo pperā da ſereno: g Iā primū oim: Sic incipit mlta pudiciciæ ſigna narraturus.vt Liuius.Iā primū

obiicit opponit .i.oſtio .i.repagulū lanificiū.ꝑercēdū .i.ex eo loco .i.reuertitur

anus obdit foribus peſſulum.ad lanam redit:hinc ſciri potuit haud vſ-

.i.qua induſtria .i.traduxerit qm̄ .i.ex inſperato pter expectationē

ꝗ alibi.Clinia.quo ſtudio vitam exegerit te abſente.vbi de improuiſo

i.inter rps nō expectatū ventū eſt .i.ad mulierē .ſ.talis interuēt⁹ inoppinat⁹ .i.iudicandi .i.facultatē

eſt interuentum mulieri.nam ea res dedit tum exiſtimandi copiam.q-

.i.puerſationē .ſ.cōſuetudo q̄tidianę vite .i.naturā q̄liter .i.oñdit re ipſa nō verbis

tidianæ vitæ conſuetudinem.quæ cuiuſq̄ ingenium vt ſit declarat ma

.i.ordientē ꝛ filū filo iūgentē in tela .i.diligenter .i.inuenimus

xime.texentem telam ſtudioſe ipſam offendimus.mediocriter veſtitam

.i.luctuoſa .i.vetule .ſ.offendim⁹ eā .i.tunc

veſte lugubri:eius anuis cauſa:vt opinor:que erat mortua:ſine auro tū

.i.ſicut vel admodū .ſ.offendim⁹ .i.genā ꝑcellā .i.fucatā

ornatam.ita vti qua ornantur ſibi.nulla mala m re eſſe expolitam mu-

capitis pilus .i.ſolut⁹ ꝑ collū .i.longus .i.tātūmō

liebri.Capillus paſſus/prolixus/circum caput reiectus negligēter:pax

.i.ſine cauſa .i.imittas vetula cū q̄ viue bat ꝛ laſuiuit intermīcia

Clin.Syre mi obſecro/ne me in leticiam fruſtra cōiicias.Sy.Anus ſub

filabat .ſ.anū filū filo iūgebat .i.ſil' .i.vilibꝫ indumētis

tegmen nebat.præter eam vna ancillula erat.hæc texebat vna.pānis ob-

inuoluta .i.abiecta ꝯtempta .i.feda .i.ſorde q̄ dicis

ſita/neglecta/immunda illuuie.CLITI.Si hæc vera ſunt clinia:ita vt

.i.felicior .i.ſcis ne .ſ.ancillā .ſ.ſyrus

credo:quis eſt te fortunatior?ſcin tu hanc:quam dicit:ſorditatam & ſor

etiā .i.culpam

didam?magnum hoc quoq̄ ſignum eſt domi/nam eſſe extra noxam.

.i.pāꝝ apparant q̄ merita ferūt ad amatores ꝛ referūt ad amatas .ſ.amatoribꝫ .ſ.artis meretricande

cum tam negliguntur eius internuncij.Nam diſciplina eſt iiſdem mu

affici muneribꝫ meretriciū amaſiaꝝ ancille .i.ꝑparant ingreſſum acceſſum

nerarier ancillas.primum ad dominas quæ affectant viam.CLINIA:

.i.pſeq̄re in īn incepta narratōe .ſ.tu ſyre .i.meā beniuolentiā mēdacio .i.captare .i.de induſtria laboras .ſ.antiphila

Perge obſecro te:& caue ne falſam gratiam ſtudeas inire.Quid ait.vbi

qm̄ antiphila

me noias?Sy.Vbi dicimus rediſſe te.& rogare vti veniret ad te.mu-

.ſ.quā texebat .i.ilico .i.reples .i.faciē .i.ita .i.dare

lier telam deſerit continuo:& lachrymis opplet os tuum ſibi.vt facile

omnium ſatis conſtat.Hic iam primum omnium.i.in primis vel in principio.Nam principium eſt primum oim.vel ſic intelligas.Iam primū oim.i.ecce primum oim quod ſequitur.

h Anus quedam prodijt. In eunucho de viliſſima perſona Prodi foras male calciate.

i Ad lanam rediit. Hec ſigna ſunt pudice vitam agentis.Sicut Andria primum hec pudice vitam parce ac duriter agebat lana & tela &c. k Vitam exegerit.aliter dicitur exigere vitam exigere fabulā. exigere opus ſignificat em̄ traducere expellere & finire exemplum primi ē hic ſecundi vt in andria An exigende ſint vobis prius.tertiū eſt operis.ſ.finire opus inceptū.Et dicitur ab ex & ago agis agere ex quibus compoſitum eē cōſtat.

l Exiſtimandi copiam.i.iudicandi:Exiſtimare em̄ eſt conſiderare.Exiſtimare vero iudicare.Nam prius cōſideramus ea que iudicare debemus.

m Quæ cuiuſq̄ ingeniū,vt in andria.Nam qui cum ingeniis cōflictatur eiuſmodi.

n Telam tela dicitur oīs pannus tam laneus q̄ lineus.

o Offendimus reperimus. Offendere vere idem eſt quod reperire.

p Eius anuis cā. Anuis hic legi debet in caſu gignēdi.M. Varronem &.P.Nigidium viros romāi generis doctiſſimos conſtat non aliter locutos eē & ſcripſiſſe ſenatuis & domuis.ita hic anuis.

q Que ornantur ſibi.non vt placeant amatoribus. Honeſte em̄ mulieres reiiciunt veſtium ſordes honeſteq̄ ſibi veſtiri cupiunt. r Nulla malam re eē expolitam.Mala a ſimilitudine mali hoc eſt pomi aſſumpſit nomen Nam id eſt quod pemi net inter naſum oculos & buccam quod rotundum eſt & in ſpeciem mali.

s Muliebri.Res muliebris eſt fucus quo mulieres molles vtūtur ad exporgendā cutem ne rugeſcat ſeu ſoluātur in rugas qd ſeneſcentibus contingit.

t Capillus paſſus.i.ſparſus Virgi.Comibus iliades paſſis Sunt quedam verba que aduerſo veniunt pnti ſed in preterito confundūtur ſicuti a pacior ita apande paſſus deſcendit a vertor & vereor verſus ſum.

v Pax aduerbium grecum vt ait Priſcianus. x Subtegmen.i.filum quod in tela texenda ſtamē intercurrit.

y Pannis obſita ſic in Eunucho Pannis anniſq̄ obſitum. z Immunda illuuie. Proluuies & illuuies ſignificantiā hn̄t parē & īmundicia eſt.Virgil.fœdiſſima ventris illuuies. a Sordidatā & ſor. Sordidus a natura dicit.ſordidatus vero fit vrgente neceſſitate.ſordidatam refertur ad illud pannis obſita.ſordidam ad illd neglecta immūda illuuie.

.i.ita vt deſideras vel cupiditate vidēdi affirmātis hoc
ſcires deſiderio id fieri tuo. CLIN. Præ gaudeo: ita me dij ament: vbi
.i.mei ſum oblit⁹ & extra me ſum p̄ gaudio .ſ.ppter qd deberes timere .i.adeo .ſ.oppoſitū
ſim neſcio. ita timui. CLITI. At ego nihil eſſe ſciebam clinia. agedum
.i.cōtra vel rurſus .ſ.que venit .ſ.amicā
viciſſim Syre / dic quæ illa eſt altera? Sy. Adducimus tuam bachidem.
interiectio indignātis .i.ſcellerose bachidē .ſ.petis bachidē .ſ.adducitis
Cli. Hem qd? bachidē? eho ſceleſte q̄ illā ducis? Sy. q̄ ego illā? ad nos ſci
.i.penes patrē .ſ.patrē duca ipam .ſ.ſyri .i.effrenatā .i.verū
licet. CLIT. Ad patrē ne? Sy. ad eū ipm. CLITI. O hoīs impudentē au
.i.temeritatē vocātis & excitātis ad attētionē .i.factū .i.magni ponderis .i.dignū memoria
daciam? Sy. Heus tu: non fit ſine periculo facinus magnum & memo
qd ſeqtur .i.in vite mee piculo .i.vadis .i.aīaduerte cōſidera ad querendū
rabile. CLITI. Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem is queſitum ſcelus
in q̄ via ſiue faciēdi rōne erraueris in ea techna exercēda quā paras .ſ.in tpe .i.ſed .i.quā admodū .i.tātūmō .i.co tpe pdit⁹ero
vbi paululum modo quid te fugerit: ego pierim. quid illo facias. Sy. At
.ſ.factā qd intēdo .i.pmittis patiaris pmitte q.d. qd vis dicere
enim. CLI. Quid enim? Sy. Si ſinas: dicam. CLITI. Sine. CLITI. Si
.i.facio illi copiā ſeu pmitto .ita ſe hz negociū .i.male gre .i.circū cōes ꝟbo z & ſermonū inuolucra
no. Sy. Ita res eſt. hæc nunc quaſi cum. CLITI. Quas: malum: ambages
clitipho .i.tales ambages ad inſtitutū ppoſitū
mihi narrare occipit. CLIN. Syre verum hic dicit mitte iſta: atq; ad rem
.i.certe .i.nō poſſum cōtinere q̄n dicā hoc q mouet ſtomachū .i.infeſt⁹ moleſt⁹
redi. Sy. Enimuero reticere nequeo. multis modis iniurius clitipho eſt.
.i.nō tolerare ea q̄ dicit .i.poteſt .ſ.qd dicūt clitipho
neq; ferri potis eſt. CLIH. Audiendum hercle eſt. tace. CLITI. Quid ē
.i.eſſe amans .i.amata meretrici .i.inueniri aliqs
Py. vis amare: vis potiri: vis quod des illi effici. tuum eſſe in potiundo
.i.nō yronice .i.quia .i.id optare
periculum non vis: haud ſtulte ſapis. ſiquidem id ſapere eſt. velle id qd
vel ſi fit poteſt .i.aſſeq vel euenire picula .ſ.q̄ dicta ſunt piculis
non potes contingere. aut hæc cum illis ſunt habenda. aut illa cum his
.i.optionū electionū .i.quā .i.pomis velis
amittenda ſunt harum duarum conditionum nunc vtram malis vide.

b Extra noxā. Hoc ē culpā. Noxa em̄ ſignificat damnū. Suetonius in ceſare. ſpurmāq; irridens: & vt falſum arguens qd ſine vlla noxa ſua ydus martie eſſet. c Eius internuncii. Internuncii qui nuncia ferūt ad amatores & referūt ad amatas: quos aliqui gamagogi dicunt a ducendis mulieriqus vtrum bene necne ipſi viderint.

d Nam diſciplina eſt. Preceptum in arte amandi vt amatores ancillas prius corrumpant.

e Affectant. Affectare eſt pnum animū ad faciendum habere: vt dicit Feſtus. Laurentius dicit affectare eſſe affectu & conatu alterius virtutem emulari q̄; aſſequi nequeas refragāte natura. Seruius autem hic interpretatur affectant viā pro pparant quēadmodum & illud Virgilianum viamq; affectat olimpo id eſt vt interpretatur ille præparat ſibi diuinos honores ſeu diſponit. f Falſam gratiam Scilicet mentiendo: nam ipſo reſcito gratia inita fruſtraberis

g Oppletos Nam & ex nimio gaudio īterdum lachrime prouenire ſolent.

h Agedum. Age ſingularem numerum deſiderat. Agite pluralem. Agedū vero vtrumq;.

i Que ē illa altera. Interrogat non immemor verborum ſyri. O clitipho poſt iſtuc veniā.

k Hem quid. Hem interiectio eſt nouas res & optune audiēt; Eho interiectio admonentis attentionem & vt ſiſtatur gradus poſcentis.

m Quo illam ducis. Hoc cū timore pronunciādum. Timet ne pater illius amicā amica cognoſcat.

n O hominis impudentē audaciam. Bene audaciam quæ pprie eſt temeritas.

o Hem tu: non fit ſine periculo. Sententia generalis q̄ & ſeruis conuenit.

p Hec vide. Sic dicere ſolemus his q̄ res maximas aggrediuntur. q Vbi paululum modo quod te fugerit. Verbū proprie alicuius cōmittentis alteri cū piculo vel res ſuas vel ſalutem. r At em̄. Aliquid ſupplendū ſyrus dicere volebat: aut in ea re nō eſſe periculū: aut ſe effecturū quod intendit: ſed illius ſermonē Clitipho interrupit. s Ita res eſt hec nūc quaſi cū. Hec oratio impfecta eſt vtpote a Clitiphone qui impatiens audiendi eſt interrupta. recuſat em̄ Clitipho pericula & vult amica ſine his potiri: quod ſyrus fieri poſſe negat: quia neceſſe eſt ſi amare vult vt amittat picula. ergo ſubintelligendū eſt q hic velit compos eſſe voti ſui ſine periculo queadmodum ſi aliquid ſine belli periculi velit conſequi victoriā: aut aliquid tale: vt ſit prouerbiū vſitatū in ignauos qui ſine labore conſequi vellent quod optant. t Hæc. Vn bachis an Antiphila. incertum eſt em̄ hic oratio imperfecta a Clitiphone interupta nunc quaſi quid velit dicere neſcitur interruptione impediente. Et ideo liberum eſt vnicuiq; ſubintelligere quod placeat. v Malum. Aduerbium eſt interpoſite indignatōis. x Neq; ferre potis eſt. Pro non poteſt. y Potiri vis. Potior a potis deſcendit. ideo illi in ſignificatione eſt ſimillimū. Dicitur enim ſū compos animi: aut rationis q hec habeo. z Vis q des illi effici. Pro inueniri poſitum. a Haud ſtulte ſapis. Ironicos. id enim velle ſine periculo quod fieri non poteſt eſt inſipientis. b Cum illis. Inuidioſe illis cum vna ſit. ſic in eunucho neq; perpeti meretricum contumelias. c Harum duarū conditionū. Hoc ſic infert Syrus vt tandem velit conſiliū ſuū anteferri. d Harum duarum conditionum. Aut velle pericula cum amica: aut amittere eam vnam cum periculis. Condictio eſt actio in aliquē vel denunciatio. Condicere enim priſca lingua eſt denunciare. Conditio vero ſine c vt hic eſt legendum eſt cum vno certam legem in ſe continens. alibi Terentius. Accepit conditionem dehinc queſtum oc. Dicitur & bone conditionis: ita vt referas ad fortunas non ad mores id eſt diues eſt. Eſt autem conditio inter plura eligenda fortis oblata electio. Conditionū igit. i. optionū vel electionum.

e Quod vt efficerem. Superius vis ꝙ des illi es. Id efficimꝰ quod magno conatu & molimine facimus. vixqꝫ per nos finem accipit.
f Siquidem. Syrus repetit verbum Clitiphonis quod per eum dubitare videat.
g Aſſimulabimꝰ tuã amicã hꝰ eſſe. Callide Clitiphonis amica Cliniæ eſſe ſimulatur: vt Antiphila ad Soſtratam deducatur quæ poſt agnoſcetur filia Chremetis qua cognita & altero conſilio inuento a Syro extorquebitur argentum a Chremete quod Clitipho Bachidi promiſerat.
h Dedecori eſt parum. Turpe eſt habere vnam amicam nedum duas.
i Quid eo? Cum interrogatione. quaſi diceret quid tum ſi ad matrem deducetur.
k Fabulæ. Recte fabulæ: qa neqꝫ veræ ſunt neqꝫ veriſimiles.
l Iſtiuſmodi obſecro aliqd repperi. Stulte amans inducit credere Syrum qui iocatur iam habere aliquid quo potiatur amica ſine periculo.
m In aurem vtramuis. Per dextram aurem dextrum latus deſignatur. Per ſiniſtram vero latus ſiniſtrum nec naſum dixit in tali genere dicendi.
n Quid ago nunc. Dubius & circa pericula & circa amicã querit conſilium.
o Quid boni eſt Nam boni eſt velle abſcedere laſciuas mulieres & hoc totum dicit ridendo eũ. p Age modo. Sic pnunciandũ ẽ vt ſyrus diſcedat & dicat amicæ Clitiphõis vt domũ reuertatur q Ac nequicqꝫ voles. i. fruſtra voles: quoniã ſtatim reuocabis voluntatem et impedies quominus dicam verum vt prius feciſti. vel ſi ne & quicqꝫ ſint duo verba tunc ſic aſtrue ac ne. i. nõ voles nõ pmitti quicqꝫ. ſcilicet dici a me. nam impedies vt prius. r Syre inquã iſtuc ẽ. Interea ſyrus ad mulieres ſe conferebat qꝫ abeuntem clitipho primo paululũ reuocat deinde ipſo caleſcente magis ac magis amore & ſyro pgente vehementiſſime reuocat. s Tamen iſtuc ago. Quod cœpi. ſ. vt dicam amicæ vt domũ redeat.
t Verũ hercule ſi iſtuc eſt ſyre. Verba creduli & trepidi amantis & concedere volẽtis ſyro: vt quid conſtituerit pagat bene de amore. v Concaluit. Bene de amore: in eunucho. Accede ad hunc ignem iam caleſtes plus ſatis. Cõcaluit. i. amoris igne ardeſcit. quapropter meſic reuocauit.

.i. ꝯſulo — .i. facultas ẽ ſeu facile factũ eſt
Et ſi hoc conſilium: quod cœpi: rectum eſſe & tutum: ſcio. Nam apud
.ſ. apud patrẽ — .i. deinde poſt hoc — .ſ. amice
patrem tua amica tecum ſine metu vt ſit copia eſt. tum quod illi argen-
e odẽ mõ eadẽ rõne — .i. inuenirẽ — .i. rogãdo — e .ſ. argentũ
tum es pollicitus. eadem hæc inueniam via. Quod vt efficerem: orãdo
.i. attonitas obtuſas ſtupidas — .i. certe f — .ſ. qd dici
ſurdas iam aures reddideras mihi. quid aliud vis tibi? Cli. Siquidẽ hoc
.ſ. dicis z ppterea videris dubitare — .i. dic — .i. cũ expieris re ipa qd dico
fit. Sy. Si quidem. experiundo ſcies. Cliti. Age age cædo iſtuc tuum cõ-
.ſ. cõſiliũ — .i. fingemꝰ g — .ſ. bachidẽ — .ſ. clinee
ſilium quid id eſt? Sy. Aſſimulabimus tuam amicam huius eſſe. CLI.
.i. iocunde excogitaſti ſeu dicis — amice — .ſ. clitipho — clinee
Pulchre. cædo quid hic faciet de ſua? an ea quoqꝫ dicetur huius. ſi vna
.ſ. antiphila h — .i. eſt dedecus — .i. ſed — .ſ. ſoſtratã — .ſ. ipſa antiphila
hæc dedecori eſt parum? Sy. Immo ad tuam matrem deducetur. CLI.
.i. cur deducetur i — .i. ad matrẽ — q. d. longũ eſſet tibi a principio narrare — ppter quã — .i. eã deducã ad matrẽ.
quid eo? Sy. longum eſt a clitipho: ſi tibi narrem. qꝫobrem id faciam:
.i. nihil ſunt niſi nuge iocularoria verba k — .i. nullã rẽ ſatis firmã certã — .i. ppter quã rẽ — .i. ſubire
vera cauſa eſt. Cliti. Fabulæ. nihil ſatis firmi video. qꝫobrem accipe hũc
.i. ſit mihi vtile — .i. tace audi qd dicturꝰ ſum — .i. ſcio — .ſ. qd ſuadeo puta ꝙ aſſimilet tua eẽ ⁊c.
mihi expediat metum. Sy. mane: habeo aliud. ſi iſtuc metuis quod am-
.i. tale ſcz qd ꝯfiteamur eſſe ſine pɨculo l
bo confiteamini ſine periculo eſſe. Cliti. huiuſmodi obſecro aliquid re-
.i. libentiſſime — mulieribꝫ — vñ venerunt — in edes ſuas
peri. Sy. maxime: ibo obuiam. his dicam vt reuertantur domum. Cliti.
dixiſti — ablatum — .i. faciã dicẽdo vt reuertanť — .i. ſup vtrũ libet latꝰ m
Hem qd dixti? Sy. Adẽptũ tibi iam faxo omnem metum: in aurẽ vtrã-
.i. tranquille quiete — .i. quid facio n — .i. vtꝫ petis qd agas — .ſ. age — o .i. qd ad bonũ vitꝫ ſpe — cta e
uis ocioſe vt dormias. Cliti. quid ago nunc? Sy. tu ne? qd boni eſt. Cli.
q. d. dic nũc vere quid facere velis — hortãtis p — .i. hoc veſperi q — .i. fruſtra
ſyre dic modo verum. Sy. age modo hodie ſero ac ne quicqꝫ voles. Cli.
.i. ꝯcedit oñdere veꝫ — .i. vtare ea facultate dicẽdi — .i. pmittiť — .ſ. oſtẽdẽdi veri — .i. pmittoť — .i. poſt hoc tps
datur fruare dum licet. nam neſcias eius ſi ſit poteſtas poſthac. an vnquã
.i. dico r — .i. pſeqre — .i. ſed — .ſ. mulieribꝫ eo obuiã tuã amicã remiſſurꝰ s — .ſ. te ſtudere vt amicã remittas t
tibi. Cliti. Syre inquã. Sy. Perge porro tñ iſtuc ago. Cliti. Verꝫ hercle ſi
aduerbiũ vocantis — dicit hoc apud ſe v — tñ dicit ei,
iſtud eſt. Syre ſyre inquam. heus heus. Syre. Sy. Concaluit. quid vis?

.i.reuertere noli rem ſtere amicā .i.ꝓpter q̄d me reuocas etiam x
.i.pſto ſum .i.ſtatim
Cliti.Redi redi.Sy.Adſum dic quid eſt.iā hoc quoq́ꝫ ne=
videlicet ꝙ amica veniat ⁊ reuertat̄ clitiphonē
gabis tibi placere? Cliti.Immo Syre & me / & meū amo=
.i.cō.vel credo vel trado .i.arbiter .i.ne in aliq̄ vel ꝓpter ali= quid y
rem / & famam permitto tibi.tu es iudex.ne quid accuſan
.i.rep̄hendēd⁹ .i.ſtultū eſt ac ridēdū eſt z
dus ſis:vide.Sy.ridiculum eſt te iſtuc me admonere Cliti
.i.in ea fictiōe tanq̄ꝫ dicere velis .i.in hac fictiōe ſuſcepta
a b
pho quaſi iſtic minus mea res agatur.qui tua.hic ſi q̄d no
.i.nō pſperi acciderit ad me obiurgandū .ſ.mihi
c d
bis forte aduerſi euenerit.tibi erunt parata verba:huic ho=
.ſ.inquā erūt pata .ſ.quē cogito facere .i.a me negligit̄
e .i.nullaten⁹ nullo mō
mini verbera.Quapropter hæc res neutiquā neglectui eſt
cliniā .i.fingat tuā amicā .i.pfecto certe
mihi.ſed iſtunc exora:vt ſuam eſſe aſſimilet.Cliti.Scilicet
.i.ꝗſ faciam .i.negociū .i.ſtatū vel eo vſq́ꝫ puentū eſt
facturum me eſſe:in eum res iam rediit locum.vt ſit neceſ
.ſ.o clinia nō iniuria ſed bachis .i.nō ī aliq̄ va= cillet
f g
ſe.Cliti.Merito te amo clinia.Cli.Verum illa:ne q̄d titu=
.i.gratiſſima taliū p̄terea valde quo mō
.i.ſatis vel rite,vel optune
bet.Sy.Per docta eſt probe.Cliti.At hoc demiror qui tam
vt veniret bachidi .i.omnes
bachis h
facile potueris perſuadere illi.quæ ſolet quoſq́ꝫ ſpernere.
tempeſtiue optune .ſ.veniēte in tpe valentiū ad obtinēdū
Sy.in tempore ad eam veni.quod rerum omniū eſt pri=
optimū:pcipuū i .i.inueni .ſ.apud eā
mum.Nam miſerum quendam offendi ibi militē / eius
.i.copiā nocturnā fieri ſibi bachis .i.fouebat .i.miſerꝝ militē
.i.petentē aſtutia meretricū militis
noctem orantem.arte hæc tractabat virū.vt illius animū
.i.amore captū .i.carētia ſui .i.inflāmaret .ſ.inquā
k
cupidum inopia incenderet.eademq́ꝫ:vt eſſet apud te ob
.i.ꝓpter talē repulſionē militis .i.caue .i.ſi vis aliq̄ntulū incōſiderat⁹ nō
.i.etiā atq́ꝫ etiā grata l ſatis aſpiciēs q̄d faciēdū ſit
hoc q̄ꝫ gratiſſima.ſed heus tu vide ſis:ne quid imprudens
labaris etres .ſ.pcipiēdas ſubtilis,aſtut⁹ .i.ſed
.ſ.tuū
ruas.Patrem nouiſti.ad has res q̄ꝫ ſit perſpicax.ego te aūt
.ſ.te .i.tuoꝝ appetituū minime moderatoꝝ .ſ.abſtine
m n .in ambiguū iactata o p
noui.q̄ꝫ eſſe ſoleas impotens.inuerſa verba euerſas ceruī=
.i.noli oñdere colla tua indomita .i.tuſſes .i.ne fluaris in riſum
.i.ſuſpiria q .i.ſputa r ſiſte cohibe,reprime
ces tuas / gemitus / ſcreatus / tuſſis / riſus abſtine.CLITI.
.i.pbabis meos geſt⁹ ſcꝫ ⁊ mores .ſ.meas rōnes me hñdi
.i.ſi vis
Laudabis. Sy.Vide ſis.CLITI.Tutemet mirabere.Sy.
.i.q̄ntum ibi impatia amātis oñditur
Sed quamcito ſunt conſecutæ mulieres? CLITIPHO.
mulieres .ſ.eas neq́ꝫ ſinis nos illoꝝ pñtia delectari bachis .ſ.amica
t
Vbi ſunt?cur retines? SyRIA.Iam nunc hæc non eſt tua

Adſū.Hoc dicit poſtea q̄ꝫ paululū rediit ac ꝓpe clitiphonē fuit. y Ne q̄d accuſandus ſis vide.Ne q̄d deeſt ob vel ꝓpter.& ē admonitō aliq̄d alieni trepide cōmittētis. z Admonere.Admoneo te hoc dicim⁹ cū duob⁹ accuſatiuis. a Quaſi iſtuc min⁹ mea res agat̄.Securius cōmittimus his ad q̄s nō minus pertinet q̄d agēdū quā ad nos. b Quaſi iſtuc minus res mea agat̄ q̄ꝫ tua.q.d.videris ita ſā monēdo me putare ꝙ min⁹ mihi ex ea re impendeat periculū q̄ꝫ tibi.Vł ꝙ id caute fieri minus mea interſit aut minus ad me ſpectet q̄ꝫ ad te Nā cū Oratius inq̄t.Nā tua res agitur paries cū proximus ardet intelligit̄ ſic tibi imminet periculū ꝓxime ardente vicino pariete.vel negociū de incendio parietis vicini ad te ptinet.Nā res in eo dicēdi genere capit̄ ꝓ negotio p̄terea hec pticula quaſi hic capitur yronice vt ſæpe precipue cū iungitur cū vero etiā ſine vero exēplorum plena ſuut omnia. c Homini huic verbera.Amabāt veteres de proximo ſiſia dicere Minus carꝫ putauit ſiue de armario quāquā de ſacrario fuiſſet ablatū. c Hōi huic dictitos hec dixit ſeip̄m oñdens. d Hoi huic verba. Huic.i.mihi.Nā hic dr̄ de perſona loquētis:Iſte de perſona audientis.Ille de perſona remota ab vtroq́ꝫ. e Hec res neutiquā ueglectui ē mihi. Immo eſt maxime mihi cure.Nā res mea agitur & in ea periculū mihi cōmune tecū ipendet. f Verꝫ ne illa titubet ſubaudi timeo.Titubare ꝓprie eſt pedibus nō valentis inſiſtere quales ſunt ebrii ad aīm transfertur q̄tiens animo verba diſſentiūt.Veret̄ clitipho ne q̄d timere effundat quo ſe indicet. g Verꝫ illa ne q̄d titubet.Ibi ne capit̄ ꝓhibitū neq́ꝫ ē opus intelligere timeo.Admonet autē cliniā vt bachis nullatenus verbis ſuis aut geſtis aut vultu titubet ne forte dep̄henderet̄ eam nō eē ſuā. h Que ſolet q̄ſq́ꝫ ſpnere q̄s.i.quales amatores.Virgilius.Quos ego ſum totiens iam.d.m. i Miſerꝫ q̄ndā offendi:Recte intellectu dixit vt oñderet nō amiſſum arte.ſ.meretricia. k Cupidū inopia.i.ſui.Ouidi.Nitimur iuetitū ſp cupimuſq́ꝫ negata. l Heus tu heus aduerbiū admonentis & vocantis eſt ac ꝓpoſcen is attentionem. m Noui quā eſſe ſolias impotens.Impotens eſt ſuorꝫ appetituū mime moderator.Nā is ipotēs dr̄ q ſuis affectibus ac animi paſſionibus nō poteſt modum adhibere ac eas cohibere.ſed ab illis victus trahitur quocunq́ꝫ ferant & rapiant eum. n Inuerſa verba. Omnia ponit que ab amante vecordia fieri ſolēt Inuerſa verba.i.verba prepoſtere & in cōtrariū ꝓnnnciata.Eſt em̄ inuertere quaſi in contrarium vertere & p̄poſtere verba ꝓnūciare vt ꝓ lauo vola. o Euerſa ceruices Ceruix ſeu ceruices poſterior pars colli vbi origo eſt omnibus neruis Vñ hō dure ceruicis dr̄ quaſi indomabilis.& q̄ſi duri capitis & dure mētis.Euerſas ceruices cōtrarium eſt erectas ceruices.Er ſignificat illū flecti & domari ab amica. p Euerſas ceruices tuas.Ceruix em̄ eſt poſterior pars colli ponitur ꝓ ſupbia ſeu cōtumatia quadā ac rigore mentis vt vir dure ceruicis.i.indomabilis & mētis rigorem p̄ ſe ferens tāq́ꝫ nemini caput inclinare velit. Euertere interdum ſignificat deſtruere vt euertere vrbē.i.deſtruere & eā demolliri ac diſſipare ac etiā ſubuertere.Interdū euertere ſignificat ꝓſternere et facere vt q̄d ſtabat nūc ꝓſtratū iaceat & ab hac ſignificatōe manauit p̄cedēs.nā euertit̄ vrbs cū moenia q̄ prius ſtabāt dirimunt̄.Itē mulier q̄rēs dragmā euertit totā domū.i.ingrēdo illā oia q̄ i domo ſunt iacit huc & illuc & a ſuo ordine dimouet.Itē ī iure ſepe dr̄ q Screatus a ſcreo as are.q̄d ſignificat ſcreatus eiicere ex ore pectoris ac p̄cordiorꝫ. r Tuſſis.i.tuſſes Hoc ē cōtuſiones. s Vide ſis.vultuoſe ꝓnunciandū eſt. t Cur retines Impatia amātis oñdit̄.Nā viſa amica.clitipho verba ſyri obliuiōi tradiderat apud patrē.Obſeruabo id q̄d me admonuiſti

u Vtnunciterim. Apoſiopeſis amantis vt ſit ſi ne interim pauliſper cū amica ludere.
x Nihilo magis vult Sirus vt eū perpetuo mo deſtum. ne ſi incepit poſſit ſe abſtinere etiam pa‑ tre vidente. y Quid iſtic. Iſtic pro iſte.

.ſ.nō eſt meo .i.interea priuſq̄ꝫ ad prēm' eat
v .i.nō pl'ē tua nūc q̄ꝫ apud prēꝫ x
CLI. Scio apud patrem. at nūc interim. Sy. nihilo magis
.i.pmitte me delectari ei' pñtia .i.patiar .i.puo tpe ſinas me de lectari ei' pñtia
CLI. Sine. Sy. non ſinā iniquā. CLI. quæſo pauliſper. Sy.
.i.phibeo ſcꝫ te frui ei' pñtia .i.diſcedas .i.diſcedo
.ſ.ſine .ſ.me eā .i.ſi facis qđ ſapiens
Veto. CLI. ſaltē ſalutare. Sy. Abeas: ſi ſapis. CLI. eo. quid
.i.iſte clinia facet .ſ.dico clinia q̄ maneat cū amica
nō diſcedet .i.ingredere via ɀ pge q̄uis inuit'
iſtic? Sy. Manebit. CLI. O hoiem fœlicē? Sy. ambula.

In hac ſcena. VI.

Non potuit meli' cō dictionē meretriceā exprimere q̄ꝫ per eā que eſſet meretrix que tamen nomini meretricio fauet. cū alibi reprehēdant meretrices nihil aliud ex amore adoleſcentium querere q̄ꝫ pecunie extorſionē. hic quoq̄ꝫ iocunda amantium congreſſio ſignatiſſime exprimitur.
a Edepol per caſtorem & pollucem. ornatiua ſunt iurandi aperta feminis.
b Iſti forme vt mores conſimiles forent. Mores em̄ pudici gratiores eſſe ſolent in pulchro corpore. Vir. Gratior & pulchro veniens in corpe.
c Si te ſibi quiſq̄ꝫ expetit. Recte expetit cū eā a pudicicia cōmendet. expetimus em̄ tm̄ ea q̄ honeſta ſūt & plane bona. vnde de rebus expetēdis a philoſophis ſcriptū: q̄. ſ. peti debent. d Oratio tua Qđ dixeris cū vno velle ætatē traducere Antiqui etiā pauca verba orationē dixerūt.
e Vulgus quæ ab ſe ſegregant. Hoc eſt neq̄ꝫ promiſcue quoſq̄ꝫ recipiunt. f Nā expedit bonas eſſe vobis. Quia cū ſolo viuitis: nec poteſt eſſe verus amor niſi inter duos qui ſibi inuicem fidem ſeruent. iuxta illud. Nec regna nec tedet ſolium pati volūt. g Expedit bonas eſſe vobis. Vbi notanda eſt q̄ hec ſtructura Mihi expedit eē bonū: & mihi expedit eſſe bono vt Quin. cui eē deſerto vacet. h Quippe forma impulſi. Et hic amor eſt gratia voluntatis tantum. Et bene impulſi. nam hec oīa nox / vinū / amor / adoleſcentia: ab impulſionis pte dicuntur non ad ratiocinationis. i Quippe &c. Quippe ponitur ſine relatiuo & ſine cum coniunctiōe.

BACCHIS MERETRIX. AMTIPHILA MVLIER. CLINIA. SYRVS.

p edē pollucis .ſ.amica .ſ.q̄ dixiſti, te velle traducere vitā cū vno ſolo
a .i.felicem
Edepol te mea antiphila laudo: & fortuna tam iu
qđ ſeqtur .i.conata es .i.tue venuſtati .i.cōformes
b
dico: id dū ſtuduiſti: iſti formæ vt mores conſimi
.i.nō affirmatio cū iuramēto
c
les forēt; minimeq̄ꝫ: ita me dij ament: miror ſi te ſibi q̄ſq̄ꝫ
.i.qualē naturā argumēto ſigno ɀ oñſioni
d
expetit. Nā mihi quale ingeniū haberes. fuit indicio ora‑
.i.tu' ſermo
tio tua & cum egomet nunc mecum in animo vitā tuam
certe vrī ſiliū iuuēculoꝝ .i.amatoꝝ mltitudinē
e iuuencule
conſidero / adeoq̄ꝫ omniū veſtrarum. vulgus quæ ab ſe ſe
.i.ſegant, reyciūt .i.tales quales eſtis .ſ.tales q̄les vos eſtis aut vrī ſiles
.i.non
gregāt: & vos eē iſtiuſmodi: & nos nō eē haud mirabl'e ē
.i.decet cōmodū eſt .ſ.illi amatores habem' cōſuetudinē ɀ copiam nrī facim' .i.patiunt
g
nā expedit eē bonas vob̄ nos q̄buſcū ē res nō ſinūt q̄ñq̄ dē

pulchritudine frequētat forma nr̄a
illecti inducti b l poſtq̄
forma impulſi noſtra nos amatores colūt. hæc vbi immu
.i.decorē ſuū amiſit ꝛ nitorē .i.ad aliā amicā ſeu ad rē aliā .pulſum cōgau
.ſ.amatores m do pecunias
tata eſt. illi ſuum animum alio conferunt. niſi proſpectū
.i.dū colūt ꝛ durat nr̄a forma derelicte atq; abiecte oībꝰ
.i.vitā agimꝰ
interea aliquid nobis eſt. deſerte viuimus. Vobis cū vno
.i.vna ſeu ꝑiter traducere ſtatuiſtis deliberaſtis decreuiſtis .i.viuēdi modꝰ
vitenſe tpꝰ n .ſ.viri .i.pcipue
ſimul ætatem agere decretum eſt viro. cuius nos maxime
.i.conformis ꝑ vestris .ſ.viri .i.adhibēt aīos ſcꝫ ſeruādo mutuo fidē
n n
eſt cōſimilis veſtrum. hi ſe ad vos applicant. hoc beneficio
tā vir q̄ vxor .i.vtroq; vtroq; .i.obligamini itaq;
.i.ſed
vtricq; ab vtriſq; vero deuincimini: vt nunq̄ amori veſtro
.i.miſeria .i.nō cognoſco q̄d alie faciāt
p q
vlla īcidere poſſit calamitas. ANTI. Neſcio alias. me ſcio
.i.certe .i.inſtanter q.d. cōmodū eiꝰ cure mihi cure nō minori
ꝛ ſine dolo q̄ſmeū mihi
quidem ſemper feciſſe ſedulo. vt ex illius cōmodo. meum
.i.cōtrahā acq̄rā repurē q.d. longe aliter ē q̄ ſuſpicabar vt vi
r deo
pararem commodum. CLIN. Vah ergo mea antiphila
.i.reuertentē
s
tu nunc ſola reducem me in patriam facis. nam dum abs
.i.ſum abs te aſſidua tui cogitatiōe ꝛ ſperando te reuiſere aliquādo
te abſum omnes mihi labores fuere: quos cepi: leues. præ-
.ſ.qđ dicis ita eē vt aſſeris .i.difficulter
t x
ter tui carendum quod erat. Sy. Credo. CLI. Syre vix ſuf-
.i.ſuſtineo moleſte fero .i.eſſe licitū .i.nunc .i.cōplexione mea q̄
.i.verū hoc ē veꝫ pro ē ad voluptates
fero. hoccine me miſerum nō licere meo mō ingenio frui
.i.ſed etiā .i.q̄ntū .i.potui cognoſcere .ſ.lites vel
y z .i.affectū diſpoſitū ptes
Sy. Immo vt patrem tuum vidi eſſe habitum. diu duras
.i.dabit tibi aſpa officia .i.quis .i.aſpicit nos
b
dabit. BAC. Quiſnam hic adoleſcens intuetur nos? AN.
dolētis ne eadā ꝯſteinata blādiētis q̄ſi rogo te ꝑ amorē
c .ſ.te bachis .i.quid habes
Ah retine me obſecro. BAC. amabo quid tibi eſt? AN.
.i.ꝑ nimio timore ſum attonita .i.cur .i.ita ſtupida es ꝛ ꝯſternaris
.ſ.ego d
Diſperij miſera. BAC. Quid ſtupes antiphila? AN. Vi-
.i.verū
deon cliniā / an non? BAC. Quem vides? CLIN. Salue
.i.intꝰ amore tecū animꝰ verſat .i.diu deſiderate
e f g
anime mi. AN. O mi expectate clinia ſalue. CLIN. Vt
.i.qualiter te habes verū
h
vales? AN. Saluum aduenisse gadeo. CLIN. Teneo ne
.i.verū es adhuc mea / mihiq; fidē adhuc intemerata cōſeruas .ſ.in domū
.i.deſiderata chremetis
te antiphila maxime animo expectata meo? Sy. Ite intro
vt cenetur
vos iamdudum expectat ſenex.

k Amatores. Bene amatores. amator fingi poteſt: amans vero amat. l Colunt. Cole-re eſt inferioris perſonæ ad ſupiorem: n- nunq̄ ſupioris ad inferiorem. Virgi. Poſt habita coluiſſe ſamo m Ni proſpectum. Proſpicimus futura d iiudicamus p̄ſentia. n Conſimilis moribus veſtrum. Pro mores veſtri vt recenti orībus placet. o Hoc beneficio vtricq; ab vtriſq; vero deuincimini. Quaſi diceret ſic ambo obligatis vos mutuo beneficio intemerate fidei ſeruāde. Et hoc dictū eſt illi ſimile vterq; vtricq; ſunt cordi vbi Laurentius confirmat a boratoribus potius eſſe dicendū vterq; alteri eſt cordi p Incidere poſſit calamitas. In eunucho noſtri fundi calamitas proprie calamitatē ruſtici grandinē dicunt eo q̄ minuat calamū hoc eſt culmē ac ſegetē. q Neſcio alias. Verba mulierū commendantis ſe a fide in virum. r Vah. Flamoſa interiectio hoc in loco ad gaudiū ſpectat. nec potuit vox accomodatior dari amatori præ nimio amore ferme inſanienti ad primū cū amica congreſſum s Reducem .i. incolumem Poſt varia pericula quæ ſubij eundo in aſiam ac redeundo. Nam vt Seruius inquit. Reduces dicūtur proprie qui pericula euadunt. Facis itaq; me reducem .i. defunctum periculis reuertentem in patriam. t Tui carendum. Antiqui careo verbum genitiuo iungebant nedū ablatiuo. v Credo. Syrus ſe non loco moueat reſpondet verbis Clitiphonis qui cum loquebatur: vt cū aliquo ambulatum abire cogeret. x Vix ſuffero. Vix difficultatem ſignificat & aliquando pro nō ponitur. Ouidius. Vix priamus tanti totaq; troya fuit. Lucilius. Carcer vix carcere dignus. Suffero ſuſtineo al's ſuppono. y Immo vt patrem tuum &c. Cum non poſſit per ſe Syrus Clitiphonem abigere ad minas patris confugit quem fingit iratum. z Vidi eſſe habitum. Vario modo homies habiti atq; affecti eſſe poſſunt quibus ſcd'm academicos aliud atq; aliud videtur. a Diu etiam duras. Subintelligendum eſt vel lites vel partes fratris prędicas: & partes duas metha phoricas ab actoribus ſcænicis. b Diu etiam duras dabit .i. aſpera officia vel onerofi cognouerit te adhuc amare. Et quidam diu dabit illas partes. ſcilicet vel lites. c A retine me obſecro. Antiphila præ nimia lætitia viſo Clinia animo male eſſe cœpit. Nam vt animꝰ vna cum corpore nōnunq̄ deficit immo mœrore ſic & interdum nimio gaudio. d Videon Cliniam an non? Tanta lætitia erat Antiphile: vt & ſi amatorem agnoſceret: De eo tamen dubitaret. e Anime mi Mollis oratio & fœminea mētis implicata blandimintis. f Mi. Vim blandimenti habet. nam ſignificat meus. g Clinia ſalue. Illa ad ad maiorē gratiam amantē ꝓprio nomine appellauit. h Teneo ne te. Præ nimio amice deſiderio peritꝰ cum dubitatione loquitur: Sunt qui legant teneo ne te vt referatur ad fidem: ita vt dubitet an a ſe alienata ſit an in fide perſiſtat.

CHRMES MENEDEMVS

.i.lux fit:hoc eſt dies aduenit .i.tardo .ſ.mei
.i.quare a
Vceſſit:hoc cur iã ceſſo pulſare oſtium vicini?
menedemi .ſ.ipſe .i.ad ſuũ gaudiũ
.i.ꝗuis
primũ ex me vt ſciat ſibi filiũ rediſſe.& ſi adole
.ſ.cliniã .ſ.vt pater ſciat eũ veniſſe patrẽ .i.adeo
b
ſcẽtẽ hoc noſſe ĩtelligo:verꝫ cũ videã miſerꝫ hũc tã ex cru
.i.vexari .i.diſceſſu .i.debeã celare
ciarier eius abitu:celẽ tã inſperatũ gaudiũ:cũ illi pericli ni
.i.ex indicatiõe ⁊ manifeſtatiõe
c .i.nõ .i.nõ celabo gaudiũ d
hil ex indicio ſiet?haud faciã.nã:quoad potero:adiuuabo
menedemũ .i.ſicut clitiphonẽ ſcꝫ cliniẽ
.i.eo mõ
ſenẽ.ita vt filiũ meũ amico /atqꝫ æquali ſuo video in ſerui
.ſ.video filiũ meũ .i.etiã .i.iuſtũ
e
re.& ſociũ eſſe in negotijs:nos quoqꝫ ſenes eſt æquũ ſeni
.i.inſeruire menedem⁹ .i.natura .i.valde nimis]
f .i.certe h
bus obſeq.MENE:Aut ego ꝓfecto ingenio egregie ad
.i.infelicitatẽ ſuſtinendã
miſeriã natus ſum:aut illud falſum eſt.qđ vulgo audio
.i.temp⁹ .i.auferre .i.merorem .i.increſ
i k ſcit
dici:diẽ adimere ægritudinẽ hoĩbus.Nã mihi ꝗtidie auge
ex .i.cã filij .i.dolorẽ ani .i.longius .i.abſens eſt
ſcit magis de filio ægritudo.quanto diutius abeſt:magis
.i.cu⁹ deſiderio teneor .ſ.ſenẽ .i.extra domũ
cupio.& tanto magis deſidero.CHRE.Sed ipſum foras
.i.cum faciã ſermonẽ cũ eo qđ ẽ nouũ
l
egreſſum video.ibo:alloquar.Menedeme ſalue nunciũ
.ſ.nũcij .i.maiorẽ .i.te illo impertiri nuncio
m
apporto tibi:cuius maxime te fieri ꝑticipẽ cupis.ME.nũ

In hac ſcena.IIII. veri amici officiũ pulcherrime a Terentio exprimitur.in qua amicus amico ſimul & gaudii inſperati maximo cũ affectu nunciũ & conſiliũ affert.

a Ceſſo. Aliquis ceſſare dicit.i.tardare ad aliquid celeriter ꝑagendũ.Virg.Ceſſas in vota precesqꝫ.Ceſſat deſidioſus.requieſcit defeſſus.

b Miſerum hunc. Cum affectu:nam ꝓpriũ veri eſt amici lætari rebus proſperis amici & dolere aduerſis. c Ex indicio. Indiciũ proprie eſt oris & linguæ. d Adiuuabo ſænem. Sænem plus habet affectus quã ſi d.Menedemũ

e Nos quoqꝫ ſenes eſt æquũ ſenibus obſequi. Iuxta illud ꝓuerbiũ vſitatiſſimũ.Pares cum paribus facillime congregantur.naturaliter eñ adoleſcentes adoleſcentibus.ſænes vero ſænibus potius inſeruiunt & obſequũtur.

f Aut ego profecto.i.ex his duobus neceſſe eſt alterꝫ tantũ eſſe verũ:ſed ſænex ex nimio filii deſiderio dubitat de eo qđ oĩbus approbatiſſimũ ẽ.

g Ingenio. Hoc eſt ex natura:ingeniũ naturalis eſt ſapientia.Saluſtius in çatilina.Ingeniũ nẽo ſine corpore exercebat.ingeniũ quoqꝫ veteres dixerunt & ſua ſponte vel natura Virg.Georgico.libro ſecundo.Hunc locus aruorꝫ ingeniis.robora cuiqꝫ: h Egregie ad miſeriã. Egregium dicitur quod ex grege eligitur.ſed hic egregie valde nimis.nõ ẽ ergo ad laud poſitum.

i Adimere ægritudinem. Aegritudo.i.meror mœſticia animi.ægritudo eñ animi eſt.ægrotatio eſt corporis. k Diem adimere ægritudinẽ hominibus. Seruius ſulpicius ad Ciceronem nullus dolor eſt quẽ non longinquitas temporis minuat atqꝫ molliat. l Nunciũ apporto tibi. Nuncius & res ipſa & nuncius dicitur.

m Cuius maxime. Bene maxime.quis enim nuncius illi gratior eſſe poterat ꝗ̃ filius.

.i.nunquid aliud .s.cliniã .i.sanus
n o
quidnam de gnato meo audiſti chreme? CHRE. Valet
.s.filius .s.eſt
atq; viuit. MENE. Vbi nã eſt quæſo? CHRE. Hic apd'
.s.eſt apud te
p
me domi. MENE. meus gnatus? CHRE. Sic eſt. Mene.
.s.meus gnat⁹ .i.ſine dubio venit fili⁹ meus
q
Venit? CHRE. Certe. MENE. clinia meus venit? Chre.
r s
Dixi. MENE. eamus. duc me ad eum obſecro. CHRE.
.i.q; tu ſcias
t
Non vult te ſcire / ſe rediſſe. etiam tuum conſpectum fu-
.i.flagitiũ ſuũ .i.deinde .i.vt
q; offendit te amori in diligẽdo
gitat propter peccatum. tum hoc timet: ne tua duritia illa
.i.augmẽtata ſeu increuerit chreme
v
antiqua etiam adaucta ſiet. MENE. Non tu ei dixiſti: vt
.i.qualiter me habere .s.dixi .i.q̃re nõ dixiſti
eſſem? CHRE. Nõ. MENE. q̃obrem chreme? CHRE:
qd ſcdc .i. filii tui detrimẽtũ
x .i.inſtruũ futuꝝ dolorẽ ꝓſpicis ꝓuides
Quia peſſime iſtuc in te / atq; in illum conſulis. ſi te iam
.i.ſuaui miti benigno indulgẽti .s.nõ oñdere me illiꝰ aio
.i.fracto abiecto mollificato leni ⁊ victo y
leni / & victo animo eſſe oſtẽderis. MENE. Nõ poſſum
.i.ſeuer⁹ acerbꝰ inhuman⁹ dolẽtis .i.impetuoſus acer
z a
ſatis iam ſatis durus pater fui. CHRE. Ah vehemens in
.i.in duricia ⁊ indulgentiã .i.indulgentia
vtranq; partem menedeme es nimis: aut largitate nimia /
.i.tenacitate ac duricia .i.in eodẽ mõ decipieris
b
aut parſimonia in eandẽ fraudẽ ex hac re / atq; ex illa inci-
.i.in primis .i.ꝑmittere .i.ſe cõferre trãſferre
.i.multo añ tpe c
des. Primũ olim potius q̃ paterere filiũ cõmeare ad muli
.i.victu ad modũ quo mulierculę .i.placebãt q̃ il
.i. tũc li dabant
erculã: quæ paululo tũ erat cõtenta. cuiq; erant grata oĩa
.i.incuſſiſti filio terrorẽ mliercula .i.poſtq̃ quẽ ꝑterruiſti ⁊c.
.i.ex eo tpe d .i.inuita ⁊ ꝑter volũtatẽ e
ꝑterruiſti. hinc ea coacta ingratis. poſt illa cœpit victum
.i.paſſim ⁊ in cõi .i.in hoc tpe .i.domino
f .i.queritare g
vulgo quærere. nunc cũ ſine magno detrimẽto nõ poteſt
.s.illa muliercula .s.muliercula .i.appa-
h .i.qõlibet ſeu qd petat rata
haberi. q̃duis dare cupis. nã vt tu ſcias quã ea nunc iſtru /
.i.inde .i.dãnũ tuũ ⁊ tui filii .i.in primis
i
cta pulchre ad perniciẽ ſiet: primũ iam ancillas ſecũ addu-
ornatas .i.veſtimẽtis .i.monilibꝰ ꝑfect⁹ ꝑuincie cui ſunt
k aureis l abunde pecunie
xit plus decẽ / oneratas veſte atq; auro. Satrapes ſi ſiet ama
ſuſtinere .s.puelle .i.ꝑendia poſſit .i.nõ ſolũ .s.ſufferre
m ſumptus
tor: nunq; ſufferre eius ſumptus queat. nedum tu poſſis.
.vrꝫ puella .s.nut⁹ .i.peris .i.ſatis ꝑcepi, eã eſſe
n intus
MENE. Eſt ne ea intus? CHRE. Sit rogas? ſenſi. nam ei
ancillis pediſſequis
vnã cœnã / atq; eius comitib⁹ dedi. q; ſi iterũ mihi ſit dãda

n Nunquid nam de gnato meo &c. Quia omnis illius ſollicitudo circa filium erat: Idcirco ſtatim de eo ſuſpicatus eſt nondũ facta mentiõe
o Valet atq; viuit. Protiſteron in ſenſu eſt. Si eñ valet neceſſario viuit: non ſi viuit valet: ergo viuit & valet dicendum erat. Et oene vtrunq; iũ xit. nam multi viuũt ſed nõ bene valent.
p Meus gnatus. Magis cum admiratione q̃ cum interrogatione legendum.
q Clinia meus venit Addidit & nomen qd' fieri conſueuit in his. quos diu optauimus & nõ dũ veniſſe credimus. r Dixi. Denũciatio eſt confirmandæ ſententiæ: nec mutanda eſt tranſlata de foris & cauſidicis Cicero. Precor dixiſſe pronunciat. s Dixi. Hoc verbum in ſine additũ ſuperiora confirmat: & eſt proprium his qui perorauerint cauſam dixi ſic dixit quaſi ꝑorauerint cauſam. Dixi. q̃ſi iam obtunderetur a Menedemo. t Etiam tuũ conſpectũ fugitat. Fugitat plus eſt q̃ fugit: & fugitat dixit vt oſtenderet vehementer filium timere.
v Non tu ei dixti vt eſſem. Non aliquando certã qualitatem ſignificat. & nonnũq; incertam vt erat geſta. x Quia peſſime iſtuc in te atq; in illum cõ. &c. Et parentibus oĩbus & filiis ſalubre. patres eñ nimia largitate & clementia liberos corrumpunt. illi vero nimia licentia deteriores facti patribus mœrori ſibi vero detrimẽto ſunt y Non poſſum. Hoc eſt animi victi & clementis. interdum ad nimiã indignationem ſpectat vt illud Satyrici Non poſſum ferre quirites græcam vrbem. z Satis iam ſatis Hec replicatio magnã habet vehementiã.
a Ah vehemens. Bene dixit vehemens de eo qui non ſeruaret modum. vt eñ particula ſicuti quędam alia. tum intenſionem: tum minutionẽ: ergo vehemens a mentis vi atq; impetu dicitur.
b In eandem fraudem. Fraus pro dolo & pœna ab atiquis accipiebatur. c Mulierculam. Minus eſt q̃ ſi diceret: aut mulierẽ aut meretricem: vtpote quæ erat contenta paruo.
d Coacta ingratis. Hoc eſt inuita: Et bene coacta & ingratis. nam aliquid ingratis dicitur aliquid facere: qui inuitus & coactus preter voluntatem facit. & vetuſte ingratis. e Poſt illa cœpit victum vulgo quęrere: Sic in andria. Laua et tela victũ queritãs. Et recte victũ & nõ cibũ protulit. Cibus eſt eñ q delicatis ꝑbetur. victus in ꝑuis ardiſq; alimoniis eſt cõſtitutus. Vir. Victum iufœlicẽ bachas lapidoſaq; corna. f Querere. Melius dixiſſet q̃ritare. quęrit eñ qui ad plenũ & ꝑpetuũ reponit. q̃ritat q vix quotidie inq̃rendo victũ inuenit. g Sine magno detrimẽto. i. dãno detrimentũ ẽm Varro. a detrita dicitur q; ea q̃ trita minoris precii ſunt. l. intertrimentum ab eo q; duo q̃ inter ſe trita & diminuta a q̃ etiã intrigo dicta. h Quod vis dare cupis. Et hoc eſt nimie largitatis. i Primũ iã ancillas. Et hoc ẽ ſignũ illã probe inſtructã ad expilandũ amatores. k Plus decem. Dixit quemadmodũ dicimus magis decẽ in q̃bus dictis magis & plus ſũt aduerbia. ſolemus tñ ſępius apponere q̃ vt adduxit ſecũ plus q̃ decẽ. verꝫ auctorũ vſus ſp eſt ſeq̃ndus. l Satrapes a græcis prouincię ꝑfectus dicitꝰ. m Nedũ tu poſſis. Nedũ hoc loco negatiue ponitꝰ vt nõ crederẽ tibi obulũ nedũ pro te effunderẽ ſanguinẽ. iã Chremes Bachidẽ credit Cliniæ eẽ amicã. & obſerua Terentia nã cõſuetudinẽ q inducit nihil ſape eos q fallunt. Eſt argumentũ a maiori ad minus: nã ſi nõ poſſit maior idẽ nec minor. n Senſi. Hoc cũ

dolore dicere ſolemus in his in quibus detrimentū ingens paſſi ſumus. o Actū ſiet. Actū eſt. dicit de ea re de qua iam lata ſit ſententia. & ē ver bū deſpantis. p Pitiſſando mō mihi. Bene pitiſſando. nam pitiſſare proprie eſt parce vinū deguſtare quaſi tentandi gratia. Tale eſt verbū q̄ Plau. vtitur Cyatiſſo tale eſt græciſſo. q Sic hoc dicēs aſperū .i. auſterū ſcdm Plin. Tria vini ſunt genera auſterū dulce & tenue. r Releui : dolia oīa. Vt inquit Pli. In italia aduaſa vino condendo maxime probatur brutia circa alpes ligneis vaſis condunt / circuliſq; cingunt. Picant aūt protinus a canis ortu. dehinc perfunduntur marina aqua aut ſalſa ac leui cinere ſarmenta aſ/ pergunt. dū igit vina aperiuntur dolia releuētur.

Releui .i. pforaui quæ pforatio fieri nō poterat niſi prius auferret: aut lutū aut limus aut argilla aut pix aut reſina aut gypſus qb' liuebantur do/ lia: aut picabant ſeu incruſtabant. Liuere eſt pi / care i. pice aliquid linire ſeu vngere ſeu mauis in/ cruſtare: & alicui rei ſuppoſitū aliqd ſupducere vt parietē linimus calce aut gypſo .i. incruſtam' Doliū linimus pice &c. eius rimulas & queād/ modū tegere ſignificat contrariū .ſ. tegmen aufer/ re: ſic linire ſignificat quod dictū ſi linire aliquo bitumine. & relinire ſignificat contrariū. hoc eſt bitumen detergere ſeu amouere quo aliquid pri' linitum erat. & ita releui dolia oīa ſignificat ab ſterſi lutū vel terrā tenacem ab oībus dolis vt in ea cæna vinū variū apponeret. ppter aūt pdi/ ctam ſignificationē liuere ſignificat etiā deturpare Inde litura ræ .i. deturpatio facta atramento ducē do lineam per falſa ſcripta vt fieri ſolet s Oēs ſerias. Seria doliū: & proprie vas fictile. de li / mo oblogū. Perſius. Et o ſi ſub raſtro creperet ar genti ſeria dextro. Inde ſeriola læ. Perſius ſeriolæ veteris metuens deradere limū. t Seruos oīs ſollicitos habui. Variis officiis & miniſteriis diſtractos. Nihil ſignificantius dicere potuit. qd eñ aliud eſt ſolicitare q̄ ſuo loco monere. ſolum aūt cum ſignificet locū qs dubitat cū exules q̄q; dicūtur loco patriæ ſuæ pulſi. Solicitos igit' habu it oēs domeſticos qui hincinde ad miniſtrādū deſtinabant. v Quē aſſidue exedent. Plus dixit q̄: ſi cuius res dixiſſet. x Vt me tuarū mi ſertū eſt menedeme fortuna. Bene miſertū eſt. nam ſcdm nōnullos miſerari eſt flere & lamēta ri. Miſereri vero miſerationē alienis caſibus exhi bere. y Sumat cōſumat perdat Quis huic patre indulgentior: ſed hoc continere ſolet dū vni cus eſt gnatus. Sumat. Accipiat al's ſumere ē eligere. Saluſt. in Iugurth. Sumat aliquē ex po / pulo monitorē officii ſui. Perdat. quod ma ius ē quod finem conſmumendi habet tertio lo/ co poſuit. z Per aliū queuis vt des. Quod ſalubrius pceptū pentibus dari poteſt. nulla eñ repentes magis corrumpūtur q̄ nimia pentum indulgentia. a Subſenſi. Recte ſubſenſi. nā ſub tpamētū eſt plene pnūciatōis vt ſubtriſtis ſubridet non ad plenum triſtis: aut ridet: & cum q̄nq; ſint ſenſus: duo ſunt viſus & auditus quos nos magis ſenſibiles habemus q̄ pecora. Cicer. Nō ſolū videā: ſed etiā audiā. Duabus ergo reb' ſcimus aut rōne aut ſenſu quibus maxime pſta/ mus ceteris aīalibus. ergo ſænex dicit ſe ſenſu ſen ſiſſe ſeruulos fraudē parare. b Quā abs te amittas filiū. Amittas pro dimittas dixit. nā qd' nos dicimus dimitte antiq etiā dicebāt amitte. Vir. Quiſquis es amiſſos huic iam obliuiſcere graios. Salu. Pactione amiſſa publico cōſilio. c Ad neqtiā. Bene de adoleſcēte neqciā dixit. neqcia eñ eſt luxus vitæ: pdigus atq; effuſus. Ouidius Neqcia eſt q̄ te nō ſinit eē ſæ/ nē. d Nā oēs deteriores ſumus licētia. Sn̄ia pprie ſæni cōueniēs: & deteriores ſignatiſſime ptulit. Deteriores eñ hoies licētia a bono ad malū vertunt. Eſt eñ res peius a malo qd' in vſu ē: & celeberrime freqntat. deterius vero a bono vt minoris ſit meriti q̄ qd' placet. Vir. in Geor. Deterior donec paulatim ac decolor ætas. e Neq; putabit. Putamus inſtantia .i. pu

ſp hoc dictū in malā pte dicit · .ſ. q̄ ipenſa ſunt · .i. deguſtādo · .i. paulo añ · .i. mei detrimētū

o · p

actum ſiet. nam: vt alia omittam: pitiſſando modo mihi

.i. q̄ntū vini · .ſ. filius me' · abſorpſit vel exhauſit · .i. nō eſt ſuaue guſtui

quid vini abſumpſit: ſic hoc dicēs aſperum pater hoc eſt

.ſ. vinū · .i. ſuauī' miti' dulci' · .i. pſidera qd dicitur ſum · .i. ſi audes · r · .i. pforaui · .i. vaſa fictilia

aliud lenius. ſodes vide. releui dolia omnia. omnis ſerias.

.i. varijs officijs diſtractos & occupatos · vuita atq; ſola

t

ſeruos omnis ſollicitos habui. atq; hæc vna nox. quid te fu

.i. qd putas q̄ tu eris · .i. corroder tuā ſubſtātiā & bñ viuendi facultates · q .d. miſer euades · v · abſumēdo · .i. amene · .i. ſicut

tur: cenſes: quem aſſidue exedent: ſic me dij amabunt: vt

.i. mia ſeu miſeratōe mot' ſum

x

me tuarum miſertum eſt. Menedeme fortunarum. ME.

.ſ. filius · .i. qd' ex ſua erit libidine · .i. ipediat · nō ſolū vtat ſz etiā abutat · y · .i. ſpōte capiat · .i. pſtitui atq; decreui

Faciat quod lubet ſumat. conſumat. perdat. decretū eſt pa

.ſ. filiū meū · .i. pſtitui ſtī & decreuiſti

ti: dum: illum: modo habeam mecum. CHRE: Si certū

.ſ. velocis · .i. tibi & filio maxie vtileeē & mltū ad rē tuā & illi' ſpeCtare · q̄ſ deceptū

eſt tibi ſic facere: illud permagni referre arbitror: vt neſciē

.i. iudicet · .i. tantā indulgentiā q̄ntā datur te dicis

tem ſentiat te id ſibi dare. MENE. Quid faciam: CHRE

.i. q̄d liber aliud .i. magis · .ſ. facere · .i. quelibet ſeu q̄cūq; volueris · z

Quiduis / potius q̄ quod cogitas. per alium quemuis vt

.ſ. q̄ dare vis · .i. patiaris · .i. falloriis · .ſ. tuū · .i. q̄uis · .i. aliq mō pcepi · .i. deludi · a

des. falli te ſinas technis per ſeruulum: etſi ſubſenſi id q̄ /

.ſ. ſeruos & filios domi mee · .i. ſecreto · .i. ſeru' meus

q̄ illos ibi eſſe. id agere inter ſe clanculum: Syrus cum illo

ſeruo · .i. ſūmiſſa voce colloqtur · .i. cōtant · ſuſcepta ppoſita ſeu inſtituta · .i. filij noſtri · .i. amittere

noſtro cōſuſurrat. cōferūt cōſilia adoleſcētes: & tibi pdere

tale argenti pond' · .i. melius · ſ. mō te pdēdo illi · .i. in hac' pte · .i. hoc mō vt dico · .i. libram

talentum hoc pacto ſatius eſt. q̄ illo minam. non nunc de

.i. deſignitate pecunie · .ſ. tractatur · .i. tractatur · .i. eo mō q̄ mime vergat in ei' pnitiem

pecunia agitur: ſed illud quo modo minimo periclo id de

.ſ. qd datur eo · q: · .i. tuā volūtate · .i. filio tuo · .ſ. fili' tu'

mus adoleſcentulo. nam ſi ſemel tuum animum ille intel

.ſ. videlicet · .i. ſubſtātiā

lexerit: prius perditurum te tuam vitam: & prius pecuni

.i. dimittas eijcias · indignātis · .i. q̄ magnū aditum · b

am omnem. q̄ abs te amittas filium. Hui quantā feneſtrā

.i. luxū & libidinē · .i. aperueneris · .i. ſz · .i. certe tantā iniquā patefeceris imo acerbū · c

ad nequitiam pateſeceris. tibi aūt porro vt nō ſit ſuaue vi

.i. mit' boni · .i. nimia libertate · .i. oē qd · d

uere. Nam omnes deteriores ſumus licentia. quodcunq;

fili' tuus · .i. nō pſiderabit nō volutabit · e · .i. diſtorū

inciderit in mentem: volet: neq; putabit / prauum an re /

.ſ.illud qđ venit in mẽtẽ .i.ſubſtãtiã tuã ꝛ bona filium
f .i.pdi

ctum ſit:quod petet.tu rem perire/& illum non poteris
.ſ.qđ petet .i.habere magnã auctoritatẽ

pati.dare ſi denegaris:ibit ad illum illico.ꝙ maxime apud
.i.diſceſſuꝝ .i a tua ſocietate

g
te ſe valere ſentiet.abiturum ſe abs te eſſe illico minitabit.
quẽadmodũ
.i.res ſe habet

MENE.Videre verꝫ.atꝗ ita vt res eſt/dicere. CHRE.
iurantis .i.ꝗ̃diu

Somnum herde ego hac nocte oculis nõ vidi meis: dum
.i.inquiro .i.quõ ꝗ via/ꝗ rõne .i.redderem .i.da
h i k

id quæro:tibi qui filium reſtituerem.MENE.Cedo de
.i.manũ tuã .i.vt reſtituas mihi filiũ aliꝗ via

xtram porro te oro:idem vt facias.Chreme.CHRE.Para
.i.ſcis ne .i.ꝗd facias

tus ſum.MENE.Scin quid nunc facere te volo:CHRE
.i.quia .i.pcepiſti

MES.Dic.MENE.Quod ſenſiſti illos me incipere fal
.ſ.me decipe
.i.feſtinẽt ꝑperent

lere.id vt maturent facere.cupio illi dare quod vult.cu
vt maturẽt filiũ videas .i.ꝯuenied⁹
l

pio ipm iã videre.CHRE.Operã dabo.Syrus eſt appre
.ſ.vt educat/filiũ ad te vt ei⁹ pñtia reſidatis .i.egredit
.i.de domo mea

hendendus:atꝗ adhortãdus mihi a me neſcio ꝗs exit.con
.i.ꝯfer te .i.in domũ .i.ꝯuenire .i.pcipiant

cede hinc domũ.ne nos inter nos cõgruere ſentiant.pau
.i.aliꝗd que ꝯtrouerſie quã ſeqtur inter vicinos
.i.ipedit me ꝗ min⁹ domũ eã

lum hoc negotij mihi obſtat.Syrus & crito vicini noſtri
.i.dubitãt .i.de termĩs agroꝝ ſuoꝝ .i.elegerũt .ſ.ad eos
m n .i.iudicem

hic ambigunt de finibns.me cepere arbitrum.ibo:ac dicã
ſicut .ſ.eis nõ poſſe vacare ſuis negocijs

vt dixeram operam daturum.me hodie non poſſe his da
.i.ſtatim .i.pſto ero .i.vt adſis ſtatim .i.opem
o .i.rogo

re.continuo hic adero:MENE.Ita quæſo dij veſtram fi
.i.ita ne ẽ.veꝝ ſcꝫ

.i.conſtitutã
dem.itan comparatam eſſe hominum naturam omnium
.i.negocia alioꝝ .ſ.hoĩes .ſ.videãt ꝛ iudicẽt
p .i.ꝯtigit

aliena vt melius videant atꝗ iudicent ꝗ̃ ſua.an eo fit.ꝗa
.i.cauſa aut negocio ipediti ꝗ min⁹ recte iudicem⁹ .i.dolore ni
mio ani:aut nimio merore

in re noſtra aut gaudio ſumus prepediti nimio/aut ægri
.ſ.chremes q.d.multo pl⁹ .ſ.ſapiã .i.p mea
.i.p vtilitate me veritate

tudine.Hic mihi nunc quanto plus ſapit ꝗ̃ egomet mihi
.i.expedivi .i.cito .i.tuis rebꝰ incũberem
.ſ.iã reduꝫ ꝛ dicit

CHRE.Diſſolui me ocius.operam vt tibi darem:

tamuus preterita.Putare proprie purgare eſt.vnde & arbores & vites putare dicimus:hinc putare eſt cogitare:quia cogitando ſuperflua mente reſcindimus.Eſt tamen putare eius qui ſimplicitate pectoris oberrauit.Cicero.Non putant lapſum
f Rectum ſit.nam vt inquit Cicero ad hereniũ Rectum eſt quod cum virtute & officio fit.
g Minitabitur. Minatur etiam filius parenti:dum ſe carum animaduertit & diſceſſũ ſimulat. h Tibi qui filium Qui quomodo & eſt ſermo Comicus.
i Reſtituerem. Redditur cupientibus vt domino ſeruus. Reſtituitur cupiens vt patriæ ciuis & redditur & reſtituitur cupieus cupientibus vt patriæ filius. k Cedo dexteram. Cedo eſt verbum defectiuum duas tantum perſonas habens ſecundas in ſingulari & in plurali:quod ſignificat da vel date.Probat Nonius nitens dicto Enniano cuius hęc verba ſunt.Cedite manus veſtras meaſꝗ accipite vt iunctis manibus confirmetur fœdus:quod exemplum clarius poſſit ad duci illo.Cedo igitur dexteram.nos enim aut oraturi aut confirmaturi quicꝗ alicui cuius dexteram poſcere ſolemus.
l Apprẹhendendus. In Andria Tuus pater modo apprehendit.
m Me cepere arbitrum. Arbiter dabatur his qui de finibus regendis ambigerent. Dicitur enĩ arbiter iudex ꝙ totius rei habeat arbitrium & facultatem. n Cepere.i.elegerunt vt Cicero. Aut capiendus auxilio locus.
o Ita quæſo. Dictum abeunte Chremete
p Aliena vt melius videãt atꝗ iudicent ꝗ̃ ſua. Huic illud Ciceronis libro primo officiorũ contrarium eſt.Eſt enim difficilis cura rerum alienarum.Quanꝗ Terentianus ille Chremes humani nihil a ſe alienum putet:ſed tum quia magis ea percipimus atꝗ ſentimus quæ nobis ipĩs aut proſpera aut aduerſa eueniunt ꝗ̃ illa æqua ceteris ꝗ quaſi longo interuallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus.

ASCEN.

p Itiſſando modo quid vini aſſumpſit:Aſſumpſit inꝗ Bacchis amica Cliniæ vt credebat Chremes:cum tamen Clitiphonis eſſet.Nam vt de Clitiphone intelligas non procedit non etenim veriſimile eſt Chremetem illum ſeuerum patrem tantũ filio indulſiſſe.preterea vult probare ſe ſenſiſſe illam eſſe intus.i.domi ſuæ.ꝑpterea ꝙ tantum vini abſumpſerit.Nec obſtat ꝙ pater dixit:id enim venerationis cauſa patrifamilias ab omnibus dicebatur.Potes etiam non inconcinne illud quod ſequitur ſic aſtruere. Pater hoc vinum quod modo guſtaui eſt aſperꝫ:vide id eſt pro me perquire ſodes aliud lenius &c. Illud vero.Et ſi ſubſenſi.id quoꝗ illos ibi eſſe &c: mallem ſic interpretari.Et ſi.i.quãꝗ.ſubſenſi.i.ſecrete ſenſi:& percepi illos.i.liberos & ſeruos noſtros eſſe ibi.i.in ea reꝗ nã dico:hoc eſt in deceptione tui ſeu in te decipiendo ſollicitos.Nam mihi nõ fit veriſimile vt de domo intelligat.Nõ enĩ ſubſenſit:ſed palam ſciuit eos eſſe domi ſuæ.Preterea Menedemus in eadem ſcæna exponit vbi dicit. Quod ſenſiſti illos me incipere fallere &c.

In hac ſcena. VIII.

continetur iocundus error in quo herus in ſeruo decipitur quē credit alteri fallaciā intendere dum ſibi tenditur: & ſic eū aggredit̄ de fallacia in alterū. a Hac illac circūcurſa. Hoc dicit ſeruus admonens ſecum ſeipm̄. b Intendenda. Verbum a venatoribus traſlatum qui retia intendūt ad feras capiendas: quia ergo parat ſænē fallere i tendenda dixit vel a ſagittis atq; arcu. c In ſænem. Cum ſtomacho ſeruili in ſænē dixit. in Andria. Quantū intellexi modo ſænis ſententiam. d Non me fefellit. Idem ſuperius: Et ſi ſubſenſi id quoq; illos ibi eſſe. Et hic ē error credit ſenē Menedemū dum ſyrus de Chremete ipō intelligit. e Prouincia. Onus dicitur cuiuſlibet rei gerende: nam acqſite bello longe ab italia regiones prouinciæ dictæ ſunt a porro vel a procul vincendo: ad quas pretores quia cū officio mittebantur: officia quoq; prouinciæ nominātur. f Recte. loco vult ſyrus deflectere orationem in aliud: & ſubterfugere heri reprehenſionem. g Aquilæ ſænectus Plinius libro decimo naturalis hiſto. de aqlis hec refert. Obeunt nō ſenio nec ægritudine ſed famæ intantū ſuperiore accreſcente roſtro vt aduncitas aperiri non queat. igit̄ aquila tantum in ſænectute bibit vel de pręda ſanguinem ſugit ex quo prouerbiū in ſænes q plus bibunt q̄ comedunt. h Eya Eya inter dū hortātis eſt nunc correctionem ſignificat. i Mulier cōmoda. A cōmendatione meretricis incipit vt melius perſuadeat Cliniam deperire hanc cum ſit amica Clitiphonis. k Ac faceta Bene de meretrice faceta dixit. Nam facetus eſt q facit verbis quod vult. Poteſt etiam referri ad formā corporis: vt ſignificatio vocabuli iudicat. l Ita non vt olim. Preterita ſemp pręſentibus pręferuntur & magis cōmendantur. m Deperit. i. ardenter amat. Nam amator eius amore quam amat perire dicitur. Nam perditus eſt qui inſano eſt raptus amore. inde ventū eſt quod dicimus deperio illam.

Tertius actus.

SyRVS CHREMES.

.i. p hāc ptē .i. curſita .ſ. q̄ quid ſit
a .i. p illā
Ac illac circūcurſa: inueniendum eſt tamen ar
.i. exercenda .i. chremerē .i. deceptio
b c
gentū intendenda in ſenē eſt fallatia. CHRE.
.i. latuit ſeu bū mihi in mētē venit .i. certe ſ. domo
d .i. machinari
Non me fefellit hoſce id ſtruere: videlicet hic cliniæ ſeruus
.i. aliquāto tardior meo .ſ. ſeruo ſcʒ ſyro .i. onꝰ q̄rēde pecunie
e
eſt tardiuſculus. idcirco huic noſtro tradita eͤ prouincia.
nōdū pceptat ſeruꝰ heꝝ hoc dixit .ſ. q̄ dixi vocat eū
.i. nunquid herus
Sy. quis hic loquit̄ perij num hec audiuit? CHRE. Syre.
indedi modꝰ indignāti .ſ. facis vel aliqd tale .ſ. ago. i. nihil mali
f
Sy. Hem. CHRE. quid tu iſtic? Sy. Recte. equidem te de
.i. valde .ſ. te ſurrexiſſe .ſ. eū
miror chreme / tam mane. qui heri tantū biberis. CHRE
.i. nō bibi .ſ. feci .ſ. te feciſſe nimis .i. ſed .i. qꝺ pueribiū ē qꝺ in
.i. dictis ore ppl'i habet̄
Nihil nimis. Sy. Nihil narras? viſa vero eſt. quod dici ſo
.ſ. q plꝰ biberis q̄ comederis corrigeris .i. optuna elegās
g h i
let / aquile ſenectus. CHRE. Eia. Sy. Mulier cōmoda / &
.i. feſtiua z ſermone iocūda .ſ. comoda z faceta
.ſ. q̄ eſt cū clinia .ſ. meretrix
k
faceta hæc eſt meretrix. CHRE. Sane idem viſa eſt mihi.
.i. certe inquā .i. pulchra, nitida, ſplēdida fulgida .i. eo mō inquā eſt
.ſ. luculēta l
Sy. equidē hercle forma luculenta: CHRE. ſic ſatis. Sy. ita
.ſ. eiꝰ forma ē .i. valde venuſta
.i. non
nō vt olim. ſed vti nunc / ſane bona minimeq; miror. Cli
meretricē vehemēter amat menedemū parcum .i. q̄ nō audet
m .ſ. clinia vti patris
nia hāc ſi deperit ſed habet patrē quendam auidū / miſerū

atq; aridũ. vicinũ hũc noſtin? at q̃ſi is nõ diuitijs abũdet. gnatus eius
pfugit inopia. ſcis eẽ factũ vt dico? CHRE. qd ego neſciã? hoĩem priſti=
no dignũ. Sy. quẽ? Chre. iſtũ ſeruulũ dico adoleſcẽtis. Sy. ſyre tibi timui
male. Chre. q̃ paſſus eſt id fieri? Sy. qd faceret? Chre. rogas; aliqd reperi
ret. fingeret fallacias. vnde eẽt adoleſcẽti / amicæ / qd daret. atq; hũc diffi=
cilẽ inuitũ ſeruaret ſenẽ. Sy. Garris? CHRE. hæc facta ab illo oportebat
ſyre. Sy. Eho q̃ſo laudas q heros fallũt? Chre. in loco ego vero laudo. Sy.
Recte ſane. Chre. qppe. q magnar; ſæpe id remediũ ægritudinũ eſt. iã
huic mãſiſſet vnicus gnatus domi. Sy. iocon / an ſerio illæc dicat / neſcio
niſi mihi qdẽ addit aĩm. q̃ libeat magis. Chre. & nunc expectat ſyre? an
dũ hinc denuo abeat: cũ tolerare huius ſumptus nõ quæat: nõne ad ſe /
nẽ aliquã fabricã fingit. Sy. ſtolidus ẽ. CHRE. at te adiuuare optet ado=
leſcẽtuli cã. Sy. facile equidẽ facere poſſum: ſi iubes. etenim quo pacto
id fieri ſoleat. calleo. CHRE. tanto hercle melior. Sy. non eſt mentiri me
um. CHRE. Fac ergo. Sy. At heus / tu facito: dum eadem hæc memine=
ris: ſi huius quid ſimile forte aliquando euenerit: vt ſunt humana: tuus
vt faciat filius. CHRE. non vſuueniet: ſpero. Sy. Spero hercle ego quo=
q;: Neq; eo nunc dico q quicq; in illum ſenſerim. ſed ſi quid nequid:
quæ ſit eius ætas vides. & ne ego te: ſi vſus veniat: magnifice chremetra=
ctare poſſim. CHRE. De iſtoc. cum vſuuenerit: videbimus: quid opus
ſit. nunc iſtuc age. Sy. Nunquam commodius q̃ nunc herum audiui lo
qui: nec cum malefacerem. crederem mihi impunius licere / quiſnam a
nobis egreditur foras.

n Aridũ. Tranſlatio a terra q̃ nihil pfert. o Profugit. Superius in aziã ad regẽ militatũ abiit. hinc pfugus dictus q procul a ſedibus ſuis vagat. p Hominẽ piſtrino dignũ Ambigue an de Dromone: an de ſyro de quo bene annotarentur ſenium vitia. Et ſecũ hec dixit. q Syre tibi timui male. Et hic ſecum. id eſt ne quid mali accidet tibi. nam iam mihi neſcio qd preſagit animus mali. r Seruaret ſenem. Bene ſeruaret dixit de eo qui penitus ſe pderet: & continuis excruciaret laboribus. s Eho quæſo. Eho modo interiectio eſt interrogantis: al's admirantis: al's ad ſe vocantis. t Quippe magnarum ſæpe id remediũ ægritudinum Ipſum fallere in tempore quidam de officiis ſcribentes rectum putauerunt. nam medici ægrotos ſæpe fallunt. v Quo libeat magis. i. magis placeat heros a ſeruis decipi qd' vt viderit ſæuiat in me & me in piſtrinum dedat. x Aliquam fabricam. Tranſlatio ab his qui expugnaturi oppida machinamenta belli ad id preparant. y Stolidus eſt. Superius ille Cliniæ ſeruus tardiuſculus eſt. Et proprie ſtolidus eſt qui proxime accedit ad naturam ſenſũq; pecudum. nihil habens conſiderationis. z Calleo. i. callide ſcio: a At heus tu facito Iam prouidet fallaciam quam mente ceperat quo facilius mereatur veniam ſi quid ſtruxerit in herum b Sed ſi quid. Apoſiopeſis. quaſi diceret ſi quid, euenerit b Vſuueniet. vſuenire ſignificat euenire: vt ſæpe licet videri i epiſtolis ciceronianis. c Quæ ſit eius ætas. Quæ amori eſt obnoxia. d Et ne ego. Ne pro valde. e Magnifice. Bene magnifice dixit memor verborũ Chremetis q̃ ſupra dixit heros falli a ſeruis aliquãdo eſſe remedium magnarum ægritudinum. f Tractare. Superius: Quo pacto id fieri ſoleat calleo: g Quiſnam a nobis egredit Paraſcænæ alterius ſcenæ.

In hac ſce. IX

Syrus hero ſuadet ꝙ inultū fa/cit ad extorquendū argentum.
a Quid iſtuc. Viderat Chremes filiū ludentē cum Bachide quā Cliniā eſſe credebat Et bene expſſit obiurgationē Paternam ſæpe repetendo. b Huic meretrici Plus intulit ꝙ ſi dixiſſet mulieri. c Acta hęc res pii. Verbū deſperātis. Timebat em̄ Syrus ne ob hoc fallacia eius detegeret̄. d Mene. More filiorū ꝙ cōmiſerat pr̄i audacter negat. e facis adeo indigne iniu.i. Bn̄ pater poſt obiurgationē ad admonitionē trāſit. f Vel heri. Ingerit aliud malefactū inter admonitionē vt ſolent pr̄es. g Factū. Fatet̄ ſyrus eū fuiſſe imodeſtū in vino niſi etiā capiat̄ factū eſt ſicut/actū vt ſit deſpantis dictū. h Vt eq dē. Vt p ꝗtū vel pro q̄liter. tn̄ Guido dicit nō eſt opus vt capiatur vt p ꝗtū vel q̄liter vt vult Calphurnius. Vir. vidi vt perii. i Aduortunt gra. qa in amore oīa ſuſpecta ſūt
k Eſto. Verbū concedentis.
l Cōcedas aliquo. Et hoc q̄rit ſyrus vt abigat̄ Clitipho ab amica ne Chremes eius eē animaduertat. m Multa fert libido. q.d. libido incitat amātes multa inter ſe vltro citroꝗ agitare. n Ego de me facio cōiectură. Pr̄es conant̄ monere filios aut proprio exēplo aut aliorū. o Ne ineptus ne proteruus. Ineptus ꝗ ad dignitatē ꝑteruus dicit̄ iportunus q altero eſt ipedimēto: vel ſi p impotētiā mētis obuium cubito feriat: aut cōtumeliā ſibi dicere cogat.
p Quid iſtuc narrat. Syrus ſecū loqtur timēs ſuæ fallaciæ
q Frugi. Vtilis & neceſſarius a frugibus ꝗ ꝙ his fruamur dicte ſūt. Inde fructus & frumētū Frui aūt eſt veſci a frumine ꝗ eſt ſūma ps gulæ r Tace ſodes Sodes eſt aduerbiū blandientis
Tace ſodes. Ab illo cōſilio lōge alienus Clitipho illū ſermonē interrupit nec audire voluit ſic inquit.
s Quin mihi moleſtū ē. Quin etiā mihi habet emphaſim q nō ſū pater. t Pergin. Iraſcit̄ clitipho ſeruū aduerſus ſe loqui.
v Eho. Hoc loco admonētis ē
x Vna via ſ. honeſta: nec te impudicæ agas. y Actū ē. Sp deſpantibus hoc verbū datur.
z Hic prius. Hęc ſecū loqtur.
a Chreme vīntu. Conuertit ſe

CHREMES CLITIPHO SIRVS

Vid iſtuc quæſo? qs iſtic mos eſt clitipho? ita ne fieri oportet?
Cliti. quid ego feci. CHRE. Vidin ego te manū in ſinū huic meretricu
læ inſerere? Sy. Acta hæc res eſt. Perij. Cliti. Me ne? CHRE. Hiſce oculis
ne nega. facis adeo indigne iniuriā illi. q̄ nō abſtineas manū. Nā iſta quidem cōtumelia eſt/hominē amicū recipe ad te: atꝗ eius amicā ſubagitare: vel heri in cōuiuio ꝗ imodeſtus fuiſti? Sy. factū. CHRE. quā moleſtus? vt equidē: ita me dij ament: metui: qd futurū denicꝗ eſſet. noui ego amantiū animū. aduortūt grauiter. q nō cenſeas. Cli. at mihi fides apud hunc eſt nihil me iſtius facturū pater. CHRE. eſto. at certe cōcedas aliq̄ ab ore eorū aliꝗtiſper: multa fert libido: ea ꝓhibet facere tua p̄ntia Ego de me facio coniecturā. nemo eſt meorū amicorū hodie apud quē exprome re oīa mea occulta/clitipho audeā. apud aliū ꝓhibet dignitas? apud aliū ipius facti piget me: ne ineptus ne ꝓteruus videar. qd illū facere credito. ſed noſtrū eſt intelligere vtcūꝗ/atꝗ vbicūꝗ opus ſit obſequi. Sy. Quid

ſcʒ chremes .ſ.hec te doceo vel admoneo videlicet .i.vtilis
vt diſcedas aliquo q

iſtuc narrat? Cli. Perij. Sy. O clitipho hæc ego p̄cipio tibi. hoīs frugi & tē
.i.officioſi antique .i.ſi.audes .i.valde recte volo tacere
r
perātis officiū functus. Cliti. Tace ſodes. Sy. recte ſane. CHRE. Syre pu
.i.pudore officio: filiū nolle neqꝫ mihi nec ſibi credere .ſ.q̄ nō ſum pater .i.pſeq̄ris ne aduerſ
.ſ.te pudere .i.nō multe pudet te .i.animo s t ſum me loqui
det me. Sy. Credo. neqꝫ id iniuria. q̄n mihi moleſtū eſt. Cliti. Pergin her
ſcʒ id ad cliniā ꝛ bachidē admonētis
v
de? Sy. Verꝝ dico: qđ videt̄. Cliti. nōne accedā ad illos? CHRE. Eho q̄/
ne te imiſceas meretricū libidini ꝛ amori clitipho .i.ancuſabit ſcʒ qđ dem ine
x y ʒ terna
ſo vna accedēdi via eſt. Sy. actū ē. hic prius ſeſe indicarit. q̄ꝫ ego argētum
extraho extorq̄o a ſene .i.vis ne .i.credere ꝛ aures p̄bere
a
effero. chreme vin tu hoī ſtulto mihi auſcultare? CHRE. q̄d faciā? Sy.
filiū .i.in aliquē locū .i.diſcedā .i.q̄ tu vis cede paululū
.i.in quē locū
iube hūc abire hinc aliq̄. Cliti. q̄ ego hinc abeā? Sy. q̄ lubet. da illis locum
.i.expatiatū .ſ.ibo irridētis .ſ.q̄ poſſis deambulare .i.certe
b .i.p iſtā p̄tē
abi deābulatū. Cli. deambulatū? q̄? Sy. vah q̄ſi deſit locus. abi ſane iſtac.
.i.verſus p̄tē iſtā .ſ.ſyrus .ſ.tibi ſatiſfaciēdū .i.extirpent
.i.in quēlibet locū c
iſtorſū q̄uis. CHRE. recte dicit cēſeo. Cli. dij te eradicēt ſyre: q̄ me iſtinc
exturbas cū ſis inuitū .i.tuas q̄s in ſinū mulieris inſeruiſti q̄re veniſti in ſuſpitiōe ꝛ patris
d .i.putaſne
extrudis. Sy. At tu tibi iſtas poſthac cōprimito manus. cēſen vero? qđ il/
.i.deinde p eā facultate q̄ntā tibi ꝓ de dabit
.i.facultatis
lū porro credis facturꝫ chreme. niſi eū q̄ntū tibi opis dij dent ſeruas, caſti
vt ſerue ē eā .i.ſʒ certe cuſtodiēdus
.i.accurate efficiā
gas: mones. Chre. ego iſtuc curabo. Sy. atq nūc here tibi ſeruād⁹ ē. Chre.
.i.obſeruabit̄ .i.ſi ſapiēter agis cū adſeruabis .i.ſequitur ꝯſilia mea ꝛ monitōes
e f
fiet. Sy. ſi ſapis. nā mihi iā min⁹: minuſqꝫ obtꝑat. Chr. q̄d tu? eho q̄d de
.i.paulo an̄ .ſ.aliquid .i.nō ad huc reperiſti
.i.te rogaui vel ſecū locut⁹ ſum. ꝛ cōicaui
illo qđ dudū tecū egi? egiſtin ſyre: aut reperiſti. tibi qđ placeat. an nō dū
.ſ.ſeni incēdenda .ſ.fallacia .ſ.fallaciā .i.vtilis .i.dic
.i.loq̄ris
etiā. Sy. De fallacia dicis? iuēta ē. iueni q̄ndā nuꝑ. Chr. frugi es cedo /q̄d
.i.ſed .i.q̄liter .ſ.ē ꝓpter q̄ dicis ꝓ liud incidere ex alio
g h
ē? Sy. dicā verꝝ vt aliđ ex alio īcidit. Chr. q̄dnā ſyre? Sy. peſſima hæc ē me
.ſ.q̄ ſit peſſima .ſ.q̄ꝫ mala ſit miraris i
retrix. Chr. ita videt̄. Sy. Immo ſi ſcias. hoc vide /qđ īceptet facinus. Fuit
.i.vetula .i.ex corintho vrbe .ſ.anus meretrix .i.rōne mutui
k l
q̄dā anus corinthia hic. huic dragmarꝫ argēti hæc mille dederat mutuū:
.i.q̄d inde ſecutū eſt .ſ.adoleſcētula
.ſ.an⁹ .ſ.meretrici
Chr. q̄d tū? Sy. Ea mortua ē. reliquit filiā adoleſcentulam. Ea relicta huic
.i.pignori .ſ.q̄ illi mutuū dederat .ſ.adoleſcētulā
m
arroboni eſt pro illo argento. CHRE. intelligo. Sy. hanc ſecum huc ad/
.ſ.hec meretrix .i.apud .i.q̄d inde vis inferre

duxit. eaqꝫ eſt nunc ad vxorem tuam. CHRE. Quid tum? SyR. Clinia
.i.petit id videlicet adoleſcētulā .i.poſtea .i.poſſe dare .ſ.q̄ vetule dederat ipſa mu
.i.vt illa meretrix .ſ.meretrici n .i.flagitat
orat. ſibi vti nunc det illam. illi tamen poſt daturum mille nūmū poſcit.
q.d. poſcit multa q̄ nō dabunt verū .ſ.q̄ poſcat ſe daturū illi mille nūmū
o
CHRE. Et poſcit quidē. Sy. Hui dubiū ne id eſt? CHRE. Ego ſic puta

ad Chremetem.
b Deambulatū: q̄? Bn̄ ipotentia amantis exprimit̄: nec pr̄ nec ſyrus nec deliberatio an̄ facta remouere poterat Clitiphonē ab amica c Eradicent. fūditus ac radicitus ſtirpitus te euellant & de medio tollant. d At iſtas cōprimito ma. Subticet ꝑcuſſionē ne ſurgat in tragicū cothurnū. vel ſic intellige poti⁹ ita vt legat̄ vt cōprimas queādmodū in aliq̄ codice legi ſic. at vero ſed certe & alloq̄tur Chremetē cenſen. i. putaſne vt. i. q̄ comprimas tibi poſt hac iſtas man⁹ .i. tuas manus: neqꝫ extēdas aliq̄n eas ad filii caſtigationem.
e Quid tu? Bn̄ amato filio de fallacia erga Menedemū exq̄rit.
f De illo. Sic dicere ſolēt q̄ de re aliq̄ pagēda inter ſe loquūtur
g Vt aliud. Ex alio incidit mꝰta eſſe fingit: vt veriſiſis ſit q̄ finxerit. h Peſſima hęc ē meretrix. Cōtrariū illud qđ dixit ſuperius Mulier cōmoda & faceta hęc eſt meretrix: ſed hoc loco peſſimā appellat: vtpote quæ teneat virginē: quā ſyrus illi relictā arraboni fingit: & hęc ē volens eā ad extorquendū argentū
i Inceptet. Incipe & inceptare magnorꝫ eſt facinorꝫ & audacię in Eunucho. qđ īceptas thraſo.
k Dragmarꝫ argēti. Dragma pondus ē cōſtās vt vult priſcianus ex tribus ſcrupulis ſeu decē & octo ſiliquis. Sumit̄ etiā ꝓ genere q̄dā monetæ propterea q̄ numiſmata antiq̄t⁹ pōderabāt̄.
l Mille dederat. Hic mille ſingularis eſt nūeri & ſubſtātiuū: de quo multa Gelius. iūgit̄ autē ſp genitiuo ꝓpterea: q̄a ſubſtātiuū ē: ſed mille adiectiuū & nūeri pluralis ſubſtātiuo iūgit̄ in ſimilitudie generis nūeri & caſus
m Arraboni. Pignori hoc loco itelligas. Arraboni dicit̄ merces corrolariū: & eſt qđ pri⁹ datur vt reliquum reddatur.
n Mille nummū. Tale & illud. mille hoīm occidit̄ & antiquū. o Dubiū ne id eſt. Qđ meretrix auara poſcat. Hui & cetera hmōi generis ſane ſūt aduerſus eos q̄bus iraſcimur. Dubiū ne id eſt. q.d nihil dicit ad rē qđ nō ſit ſcitū. nā nemo dubitat q̄n ip̄e Clinia illi⁹ adoleſcētiæ cupidus: & iā poſcat & poſcet iterꝫ & ſæpius vt meretrici pecuniā ſoluat q̄ puella poſſit potiri: neqꝫ hoc dictū. Dubiū ne id eſt. q̄ꝫtū videre poſſū de meretrice dici nō eſt intelligendū q̄ cq̄d dicat Calphurnius: q̄a nō cohereret ſenſus neqꝫ cū an̄cedēte neqꝫ

cũ conſeqnente. p Ibo dicã. ſe aſtutũ fingit ad decipiendum Menedemũ ſupiꝰ. etem q̃ pacto id fieri ſolet calleo. q Erras. In p̄dictis verbis ſyrus fingit ſuam ẽẽ calliditatẽ q̃ dixerãt ſe decepturuꝝ menedemũ quã fallaciã cõfutat Chremes. r Non emo. Hoc eſt cũ ſermonẽ facies ei de emẽda ea dicet. Non emo ſimiliter. Quid ais. q. d. dicet tibi Menedemus cur loqueris mihi de hac re vel Chremes iterrogat ſyrũ qd ad eã dicat rñſionem. s Optata loq̃re. Ita loq̃tur ille q̃ cũ alio loq̃t & cui is aduerſat in cõſilio de re pagẽda. Optata loq̃re. Poteſt dupl'r intelligi vl' loq̃re pro loqueris dicit̃ & ẽ ſenſus dicis qd'tu vis vel q̃ tibi ſũt cordi vt dici ſæpe ſolet. vel loq̃re eſt impatiuũ: et tũc ẽ ſenſus: dic ea q̃ ego opto: & accõmoda ſermones tuos meis optatis.

.ſ. hoc ad rẽ .i. vtrũ ſperis qd ego ſperẽ me facturꝫ deinde ſubdit p adoleſcẽtulã
ui qd nũc facere cogitas? Sy. ego ne? ad menedemũ ibo dicã hãc ẽẽ captã
.i. ex illa regione .i. locupletẽ .ſ. eã .ſ. dicã .ſ. ita voleſ q cũ decipe
ex caria; ditẽ /& nobilẽ. ſi redimat: magnũ in ea eſſe lucrũ. Chre. Erras.
.i. cur dicis me errare .i. loco menedemi .i. recuſo tuas cautelas r .i. nolo eã emere .i. loq̃ris
Sy. qd ita? CHRE. p Menedemo ego tibi nũc rñdeo. nõ emo qd agis?
s .i. certe .ſ. eã emere .ſ. dicis
Sy. Optata loq̃re. CHRE. atqui nõ eſt opus. Sy. nõ opus eſt. CHRE.
p herculẽ .i. certe .i. quare .ſ. dicis .i. ſtatim q̃ſi ſiſte loq̃ audi .ſ. q̃re iſtuc dicã
Non herde vero. Sy. Quid iſtuc? miror. CHRE. Iam ſcies. mane mane.
.i. ppter quid .i. nunc .i. vehemẽter .i. patuerunt apte ſunt
quid eſt. quod ita iam a nobis grauiter crepuerunt fores.

In hac ſce. X.

SOSTRATA SyRVS NVTRIx CHREMES

Antiphilæ recognitio cõtinetur: ex q̃ inter virꝫ & cõiugẽ altricatio orit̃ demũ recõciliatio. ſimul ſyro offert̃ alia rõ extorq̃ndi argentũ &c. a Expoſita. Ex ponere eſt morti tradere & obiicere. b quid vult. Chremes nõ ſe loco mouerat. c Hæc orõ. Pauca verba veteres orõnẽ q̃cq̃ dixerũt. d Dixi 'equidẽ Hec ſic rñdit vt q̃ nihil i hac dubitatiõis hẽat. e At vide vt. Hic dicimus in his rebus de q̃bus dubitamus: & p̃cipue q̃s iãdiu nõ vidimus. f Cõtẽplata. Cõtẽplari dictũ ẽ a tẽplo .i. a loco q̃ ab oĩ pte aſpici: vel ex q̃ oĩs ps videri põt quẽ antiq̃ tẽplũ noiabãt. g Satis. Multũ infinitũ ẽ. ſatis vero finitũ. h Te vult. Signãtius dictum quã querit aut expectat: i Neſcio qd. Deeſt ob vel ppter. k Nõ temere. Alii volunt .i. non ſine cauſa. l quid ſiet Cũ ſtomacho pronunciandum.

.ſ. anulum .i. opinor eſſe
Iſi me animns fallit. hic pfecto eſt anulus quẽ ego ſuſpicor is
.i. cũ q̃ anulo a .i. morti obiecta .i. filia mea .i. ſignat b hic ſermo vxoris c alloq̃ſ nutricẽ
q̃ cũ expoſita eſt gnata. CHRE. qd vult ſibi ſyre hæc oratio? So. qd ẽ? is
vtꝫ .ſ. eẽ q̃ cũ expoſita ẽ d .i. poſtq̃ .ſ. anulũ cũ qui expoſita eſt e
ne tibi videt? Nu. Dixi eq̃dẽ: vbi mihi oñdiſti illico eũ ẽẽ. So. at vide vt
.i. ſufficiẽter .i. pſpexeris anulũ f .ſ. cõtẽplata ſum g antiphila
ſatis mõ cõtẽplata ſis mea nutrix. Nu. ſatis. So. Abi iã nũc itro. atq̃; illa
.i. balneauerit ſe .i. refer dic .i. maritũ .i. expectabo .ſ. vxor h
ſi iã lauerit: mihi nũcia. hic ego virꝫ iterea opibor. Sy. te vult. videas qd
.i. ppter i in cõſulte incõſiderate k ppter .ſ. tiſtis .ſ. metuis .i. certe l .ſ. triſtis p indignationẽ
velit neſcio qd triſtis ẽ. ñ temere ẽ. metuo qd ſit. chr. qd ſiet: ne iſta hercle

magno iam conatu magnas nugas dixerit? So. Ehem mi vir. CHRE. Ehem mea vxor. So. teipſm quæro. CHRE. loquere quid velis. So. primũ te hoc oro: ne qd credas me aduerſũ edictũ tuũ facere eẽ auſam. CHRE. Vis me iſtuc tibi: & ſi incredile eſt: credere: credo. Sy. Neſcio quid peccati portat hæc purgatio. So. Meminiſti me eſſe grauidã. & mihi te maximope interminatũ / ſi puellã parerẽ nolle tolli. CHRE. ſcio quid feceris ſuſtuliſti. So. Ita factũ eſt. Sy. Si ſic eſt factũ dña. ergo herus dãno auctus eſt. So. Minime. ſed erat hic anus corinthia / haud impura. ei dedi exponendã. CHRE. O iuppiter. tantã ne eſſe ĩ aĩo inſcitiã So. Perij qd ego feci? Chre. At rogitas? So. ſi peccaui mi chreme: iſciẽs feci. Chr. Id qdẽ ego: & ſi tu neges: certo ſcio te inſciẽtẽ atq ĩprudentẽ dicere / ac facere oĩa. tot pctã ĩ hac re oñdis. nã iã primũ ſi meũ ĩperiũ exequi voluiſſes. interemptã optuit nõ ſimulare mortẽ verbis. re ipa ſpem vitæ dare. at id omitto miſericordia / amor maternus ſino. q̃ bene vero abs te pſpectũ ẽ: qd voluiſti? cogita. nẽpe anui illi pdita abs te filia ẽ planiſſime p te veluti q̃ſtũ faceret: veluti veniret palã. credo id cogitaſti. qd vis ſatis ẽ: dũ viuat: mõ qd cũ illis agas: q neq ius / neq bonum atq æquum ſciunt. melius peius / proſit / obſit / nihil videt. niſi qd lubet: So. Mi chreme peccaui. fateor: vincor nunc te obſecro:

m Hem mi vir. A blandimento incipit. Mi & Vir plurimum blandimenti habẽt. & vir maritum ſignificat. Viium quoq de animalibus poſſe dici. Virgilius in buco. oſtẽdit. Vir gregis ipſe caper &c.
n Hem mea vxor. Hęc repetitio a ſimili indignantis eſt.
o Primum te oro. A purgatione incipit: ne mulier contra edictũ mariti feciſſe videatur.
p Nolle tolli. Tollere nutrire. Iuuenalis. Tollere dulcem cogitat heredem..
q Suſtuliſti. Educaſti in alia ſignificatione nonnunq̃ ponitur.
r Damno auctus eſt. Propter dotem quæ datur. Et recte damno dixit. Nam damnũ rei ẽ malum vero hominis. Damno auctus. Dicim⁹ ego ſum auctus damno & damnum eſt auctum mihi pro eodem: vt augeo tibi diuitias & augeo te diuitiis & per paſſiuum tu augeris diuitiis & diuitiæ augentur tibi.
s Haud impura. Commẽdatio perſonæ cui data exponenda ne Chremes ab ea impudicæ filiam educatam ſuſpicetur. Impurus eſt aliquo vitio maculatus & aliquando dicitur improbus.
t O iupiter. Terribilis exclamatio ſenis. poſt q̃ audiuit filiam anui datam exponendam.
v Ne eſſe. Eclipſis eſt quæ datur iratis ſubauditur decet.
x Inſciciam. Inſcicia eſt ignorantia quædã rerum hic vt proderet ſeipam alteri in facinore quod cœlatiſſimũ eſſe deberet.
y Inſciens feci. Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid ſentit. Sciens qui alicuius indicio rem cognoſcit. prudens per ſe: ſciens per alios. cuius contrariũ inſciens eſt qui ignorat res. & imprudens qui non delectum habet bonorum & malorum.
z Imperium exequi. Primũ ponit peccatũ quod contra edictum ſuum fecerit.
a Interemptã oportuit. Hic ponitur participium preteriti temporis pro infinitiuo vt aſſolet puta interempta pro interimi. id enim fit in duobus caſibus accuſatiuo & ablatiuo.
b Sino. Sino concedo: quia animus maternus plurimum veniæ meretur.
d Illi prodita Signatiſſime prodita. Socii eñi deficere dicuntur. Saluſtius. Poſt defectionem ſociorum prodere parẽtes. Virgilius. Vnius ob irã prodimur. Deferere vero patroni hinc milites patriæ deſertores dicuntur. quia patriam deſerunt. q̃ defendere deberẽt Vir deſertorem aſiæ.
Prodere. Feſtus dicit eſt dare & fallere: & bene hic capi poteſt eo modo. Interdũ prodere ſignificat differre ſiue elongare (vt ita dicam) Virg. Prodimur atq italis longe diſiungimur oris. Interdum ſignificat iudicare quod deberent tegi & p hoc fallere vt pdidit me voce. i. indicauit: & q̃ dr inepte incuſauit me. ppterea pditores dicũtur qui decipiũt indicando qd celare deberent. Filia ergo abs te prodita eſt quaſi cõmiſſa eſt illi anui & p hoc decepta. c Proſpectũ eſt. Hic eſt impſonale paſſiue vocis qd ante habet ablatiuũ mediante ab vł abs pſonæ gẽtis & poſt caſũ ſui vel bi. Eodẽ mõ in epłis. Cic. loqtur. ait eñ q̃ ſi meis rõnibus a te pſpectũ eẽ intellexero. e Quid cũ illis agas. Amatores deſignat. q nihil penſi habent expertes iuris & omnis æquitatis: ea ſola recta putant: quæ illis libuerint. f Peccaui fateor. Victa mariti argumentis crimen ſuũ fatetur: & quo magis mereatur veniam: ſimplicitatis opinionẽ mire tentat: & hoc p depcationem

g Quanto tuus eſt animus natu grauior.i:peritior propter plures experientias quas potuiſti habere plus ꝗ ego. & bene dicit grauior natu. Nã maiores natu.i.ſeniores debent eſſe grauiores .i: moderatiores & conſtantiores atq; prudentiores ob maiorem experientiã . Poteſt etiã hic capi grauior natu.quaſi diceret:tuus animus potuit plura videre ꝗ meus cum me natiuitate preceſſerit.nam fere mariti ſunt natu grauiores ſeu maiores vxoribus ſuis. h Ignoſcentior. In crimine ſic confeſſo vltimum remediũ confugere ad iudicium /miſericordiam. i Scilicet equidẽ: Ambę hæ particulæ capiũtur affirmatiue ad maiorem comprobationẽ. k Mea facilitas. Recte:quia cito vxori veniam dedit.Facilitas illius qui cito iram deponit.Clementia illius qui nũꝗ iraſcitur. l Qua hoc inceptũ eſt cauſa. Quaſi de magna re dixit. m Et ſtulte & miſere omnes ſumus. Vituperatio a ſexu: mulieres enim eſſe cõſueuerunt imperitiores viris:& multis ſuperſtitionibus detineri.

n Religioſe. Superſtitioſe.Religioſus ẽm appellabatur is qui nimia & ſuperſtitioſa religione ſeſe alligauerat vt hoc loci.

o De noſtris bonis. Et hęc erat ſuperſtitio,

p Iſtud recte. Ironicos dictum.

q Hem. Syrus timet ne ſibi preriperet̃ an ferendi argenti occaſio agnitione filiæ itaq; igemit

r Ea lauatum dum it. Lauatum ſm antiqs nos dicimus lotum.Ouidius.faſtorum ſecũdo. Mane lauaturas ſacra petebat aquas.

s Exiliui Oſtendit nimiã lætıciã de inuenta filia.ideo non dixit acceſſi.

t Plus ſpei video quã volo. Nolebat tam cito cognoſci filiam ne occaſio preriperetur auferendi argentum.Plus ſpei.Melius eſt vt non ad ſyrum referas:ſed Soſtratam .

v Filteræ. Filteræ in datiuo vel in genitiuo. Nam dicere poſſum eſt mihi nomen.Guido vel Guidoni.item & Guidonis vt plerumq; legi ſed ſæpius per nomiatiuũ.aut per datiuũ loquimur & quidem elegantius .

u Ipſa eſt. Fatebatur Syrus & nouerat.nam iuerat ad quęrendas puellas domum eius.

x Mirum in illa ſalua. Non poteſt credere periiſſe anum quod maxime vellet ob recognitonẽ Antiphilæ. y Ego perii. Quia recognita ẽ eſt anteꝗ auferrem argentum.

z Nihil minus. Pro nõ ꝙ auctus diuitiis eẽt hoc Guido redarguit nihil minus ꝓ non capi.

ASCEN.

Mirũ ni ſalua eſt &c. Cõmentarius vterq; inqt mirũ ni illa anus eſt ſalua.Ego vero nõ de anu: ſed de filia intelligo:vt ſit expoſitio Mirũ eſt ni illa .i.filia ſit ſalua:& ego perii.Rõ aũt quare de anu intellectũ nolo ẽ:ꝙ ſyrus eã mortuã ſciuerat. vñ ſup̃ dixit.Anus q̃ eſt dicta mr̃ ei nõ fuit: ea obiit mortẽ.& paulopoſt offendimus mediocriter veſtitã.veſte lugubri eius anuis cã vt opinor q̃ erat mortua &c.nã ergo iã dubitat an illa ſalua ſit ſed de antiphila loqtur.illud q̃q; monitos velim adoleſcentes ſæpe in expoſitiõe ꝓnoim ſublatũ eẽ breuitatis gr̃a verbũ expoſitiuũ.i.vel qđ vis.nam vt Seruius grãmatic⁹ docte diſſentit.Pronoia non cũ noibus(niſi emphaticos)ſed ꝓ ipĩs noib⁹ ponũtur:q̊ circa nolint illud prio Enei. Olli natæ ſic ĩtelligi vt olli ſit pronomen ĩmo aduerbiũ:qa illi natæ nõ recte diceretur.'Tametſi igit̃ inueneritis eiuſmodi expoſitiones:illa anus ipe Cherea &c. non tamen ſic loquendũ continuo cenſebitis.

.ſ.p[illegible] antiq̃or grauior .i.ꝓmptior ad ignoſcendum
g h
quanto tuus eſt animus natu grauior tãto ignoſcẽtior ſit.
.i.ita ꝙ .i.meæ ſimplicitati .i.protectionis auxilii i
vt meæ ſtulticiæ iuſtitia tua ſit aliqd præſidij. CHRE. Sci
.i.ſed o .i.inſtituit
licet iſtuc factũ ignoſcã equidẽ. Verũ Soſtrata male docet
k .i.benignitas indulgentia .i.nimia et abũdãs plus equo .ſ.exponenda filia filia eſſe l .i.notũ inuentam .i.occaſione
te mea facilitas multa.ſed iſtuc qd eſt.q̃ hoc inceptum eſt
.i.dic queadmodum .i.incõſiderate m .i.infelices .ſ.nos mulieres n .i.ſupſtitioſe
cauſa loquere. SO. Vt ſtultæ & miſeræ oẽs ſumus religio
.i.quo tpe .ſ.filiam .i.trado anui .i.abduco .ſ.vetule anulum
ſæ,cũ exponendã do illi.de digito anulũ detraho:& eũ di-
.i.eiiceret .ſ.filia .i.vel non .i.carens vel ſine parte
co,vt vna cũ puella exponeret.ſi mo eret.ne expers partis
o .ſ.feciſti dãdo anulũ ꝓ'ytonia .ſ.ne faceres cõtra religionem
eſſet de noſtris bonis. CHRE. iſtuc recte:cõſeruaſti te ,atne moreretur oñdit eis annulũq; dederat
.ſ.illum anulum .i.vnde recupaſti
ꝙ illã. SO:hic eſt is anulns. CHRE. Vnde hunc habes?
.ſ.habeo dolẽtis ẽ q
SO. Quã bachis ſecũ adduxit adoleſcentulam. Sy. Hem.
.ſ.ſoſtrata .ſ.antiphila r .i.vt eũ ſeruarem
CHRE. Quid ea narrat. SO. Ea lauatũ dũ it:ſeruandum
tradidit cõmiſit .ſ.animi .i.in pricipio .i.ſtatim
mihi dedit,animũ nõ aduorti primo,ſed poſtꝗ aſpexi:il-
s .i.celeriter gaudens ſeu exultans exiuit .i.coiicis
lico cognoui ad te exiliui. CHRE. qd nũc ſuſpicare. aut
.ſ.adoleſcentula .i.ab .ſ.adoleſcẽtula anulum
inuenis de illa. SO. Neſcio inquit ex ipa q̃ras vnde hunc
.ſ.vñ habuerit t .ſ.de agnitõe filio
habuerit:ſi põt repiri. Sy. Interij.plus ſpei video, ꝙ volo.
.i.heri .ſ.queadmodũ ꝓponitur a ſoſtrata .i.verũ .ſ.anus
noſtra ẽ.ſi ita ẽ. CHRE. Viuit ne illa,cui tu dederas. SO.
.ſ.an viuat .ſ.illa vetula .i.retulit .i.quondã cum ei dederas .ſ.ſe expoſuiſſe filiam
Neſcio. CHRE. Quid renũciauit olim feciſſe: So. Id qđ
.ſ.anus dic .i.petatur a vicinis et noſcentibus
iuſſerã. CHRE. Nomẽ mulieris ,cedo qd ſit. vt quæratur.
.ſ.ei nõ eſt v .ſ.anus ꝙ dicit et a qua antiphila abducta eſt .ſ.anus x .i.incolumis ac non y mortua
Soſt. Philteræ. Sy. Ipa ẽ.mirũ ni illa ſalua eſt. & ego perij.
.i.in domum .i.ꝑ hãc viã .i.qualiter .i.ex iſpato
CHRE. Soſtrata ſeqre me intro hac. So. Vt præter ſpem
.i.accidit .i.ꝙtũ .i.miſerere valde .i.inexorabili et inplacabili .i.ſicut .ſ.fuiſti
euenit:ꝙ timui male,ne nunc animo ita eſſes duro. vt olĩ
.i.exponenda de medio vel nutrienda filia
in tollenda chreme. CHRE. Non licet hominem eſſe ſæ-
.i.ſubſtãtia facultas quã ſum auct⁹ diuitiis .i.patit paupertate ꝑmente
pe ita vt vult:ſi res non ſinit. nunc ita tempus eſt: mihi vt
.i.optem .ſ.chre cũ iuſſi exponendã z .ſ.erat mihi ꝙ cupem filiã
cupiam filiam,olim nihil minus.

Quartus actus.

SyRVS.

.ſ.q̄ pſagit mihi aliq̄d mali .i.nō .i.longe

Iſi me animus fallit: haud multum a me aberit

.i.infelix ſucceſſus .i.adeo .i.locū artiſſimū .i.valde.

a

infortuniū. ita hercle in anguſtū oppido nunc

.i.cōprimūtur .i.niſi excogito aliquā technā bachidē

b .i.mee z legiōes me⁹ exercit⁹ .i.vt nō

meæ cogunt̄ copiæ niſi aliquid video: ne eſſe amicā hanc

clitiphonis .i.chremes pꝑter .ſ.extorquēdo .i.ſpē habeā

.i.cognoſcat

gnati reſciſcat ſenex. Nam quod de argento ſperē aut poſ

.ſ.nihil eſt ꝑpter qd̄ ꝑ ironiā lege qd̄ dici ſolet de⁹ ſciat .i.glorior letor more illi⁹ q̄ triūphat

c .i.deliteſcere

ſe poſtulem me fallere. nihil eſt triumpho ſcilicet me late-

.i.relinq̄re tectū vbi ſit fili⁹ quē meis pollicitis decepi .i.ſubductū

.i.dolore affligor d

re tecto & abſcedere. crucior bolū tātum mihi eſſe ereptū

.i.repente .i.de guttureve l ore .i.fingā excogitabo

e

tam ſubito e faucibus. qd agam / aut qnid comminiſcar.

.i.denuo .i.inueniēd⁹ ē mihi mod⁹

f g

ratio de integro ineunda eſt mihi. Nihil tam difficile eſt:

.i.quod .i.inueniri .ſ.erit .ſ.qd̄ cogitabā

h

quin quærendo inueſtigari queat. Quid ſi hoc nūc ſic in

.i.tale figmētū nulli⁹ ē momēti .ſ.incipiā .i.incipiā

i k

cipiam? nihil eſt. Quid ſi ſic? tantundem egero. at ſic opi-

.ſ.ficit .i.ſed .ſ.pōt fieri letātis .i.ſcio .ſ.rōnem

nor? non poteſt: immo optime. euge habeo optimam. re-

.i.qd̄ me rārope fugit

n

traham hercle: vt opinor: ad me idem illud fugitiuum ar-

.i.q̄uis obſtructa ſit mihi altera via z occluſa

gentum tamen.

In hac ſcena. XI.

recognita Antiphila Syrus anxius nouū querit conſiliū de extorquenda pecunia: & bene deliberantē de re aliqua exprimit. Eſt em̄ dialogiſmus acuti ingenii in multa cogitatione verſantis. a Ita hercule in anguſtū &c. Quaſi diceret meus exercitus iā pœne fuſus eſt. nam coactus eſt & impulſus in anguſtias vbi conteretur facile. hoc eſt mei conatus adeo repſſi ſunt hac re. i. hac agnitione puellę vt facile poſſint contundi ac conteri. & eſt tranſlatio ſumpta a re militari. Alii codices habēt ita: Meæ copiæ cogunt̄. i. conſtringūtur in auguſto oppido. i. in aliqua munitione in qua me recipere neceſſe fuit. b Copiæ meæ. Tranſlatio ſūpta ab imꝑatore q iā pœnæ fuſus ab hoſtibus ſe in aliquē locū tutiſſimū receperit. Copiæ mire multitudinis & de exercitu dicūtur Saluſti. Ex om̄i copia catilinæ. Vir. Et quæ ſic me circūcopiā luſtro. c Triūpho ſcilicet me latere. Verba ꝓprie ſeruoꝝ quotiens vident ſe qd' incœperant ꝑpetrare nō poſſe & ironicos legendū. d Bolum. Tranſlatio ab anialib⁹ qbus auferē prēda. i. tantā oportunitatem.

e Cōminiſcar. Fingā. inde cōmentū dr̄ alibi. Atq; ipſis cōmentū placet. f Ratio de integro nā innuerat vnā rationē hoc eſt modū habēde pecuniæ: q̄ via vbi nō ꝓceſſit aliā inire hoc eſt excogitare neceſſe fuit. g Nihil tā difficile &c. Sētentia generalis ſine certo auctore. q̄ ſeruis etiā cōuenit. Inueſtigare ſignificat querendo inuenire vt ꝓbat Laur. Nūc em̄ ſyrus incipit deliberare et identidē ꝓponit & propoſita refellit tandē inuenta bona rōne erūpit in lætitiā. h Quid ſi ſic. Qui aliqd incepturi ſunt mlta ꝓponere ſolent & affirmare & refellere: qd' ſic faciēdū vl' reliqndū: i Tantūdē. i. tm̄ ꝓficiā in hoc faciēdo q̄tū i alio ꝓcedēti iā cōfutato. k Sic opinor. Bn̄ opinor nā q̄ opinamur putamus: q̄ putamus incerta ſūt l Immo optie eſt. Illa rōne aliq̄diu ꝓſpecta cognouit eā eſſe bonā: & tūc ſe corrigit. m Euge Vox lætantis eius q optimū inuenit conſiliū. n Fugitiuū argentum: Facete & iocularitер ſeruili more de argēto tanq̄ de hoīe dixit. ASCEN.

Nam qd' de argēto &c. ſit quidā interꝑtatus eſt: nec inepte meo iudicio. nā nihil eſt qd' ſperem me poſſe fallere herꝝ: immo ad hoc redactus ſum vt triumphi loco habeā malū fugiſſe. ideo q̄ ait triumpho ſi licet me latere tecto & abſcedere impunē. Si tamen textus habet non ſi licet: ſed ſcilicet. ironia eſt.

In hac ſcena.XII. Nimia Cliniȩ leticia exprimitur de recognita antiphila qua pꝫ peditus vix poteſt adduci a Syro vt Clitiphoni ſuccurrat.

a Egritudinem afferat. Tale ad illud deorum vitam adepti ſumus.

b Dedo me patri. Plus dedere hoc loco quam obſequi. Dedere ſe vult patri queadmodũ in hoſtium ptãtem hoſtes ſe dedunt. In Andria. Tibi pater me dedo. quaſi qui vellet contraria. & dedicio in hoſte fieri ſolet.

c Frugalior. Tpatior ſi frugalis non extat vide tu. d O mi ſyre: A blandimento iucipit vt faciunt qui quicꝙ ſperatum conſecuti ſunt.

e Quid ni. Quid niſi audierim.

f Meapte. Cum ablatiuo parelcon additum. vt noſtrapte. Cato tamen poſuit mihipte promi hipi: g Honore quouis dignã. Amica etſi impudica eſt dummodo amatori placeat ab eo cõmendatur amore eum impellente: g Da te. Due parteſ orationis. dare eſt quod repetas dedere eſt ad perpetuum. damus & amicis. dedimus tantum hoſtibus.

h Nã amici: Iuſta & honeſta petitio ſuccurrẽdum eſt amico. ne quid illi incomodi accidat Amici ius gratie habet quam ſi dixiſſet clitiphonis & amicus animi eſt. Amator vero corporis et amator ad tempus eſt. amicus q ppetuo amat

i Ne quid de amica. Apoſiopeſis.

k O Iupiter. Exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio deſipientis in ſyꝝ tancꝙ aliquid dixiſſet quod videretur deſipienti vergere in nuptiarum impedimentum.

l Nubet mihi. Hinc omnis leticia dependet:

m Interloquere hoc mõ inter nõ auget queadmodũ in verbo intercipit interbibit. Eſt aũt interloqui impedire & interpellere loquentẽ. Interloqueris quaſi loqueris inter me. i. inter meũ ſermonem illũ interrũpendo & in eis mediũ te interponendo. n Fer me. i. tollera. Tolerandus eſt q amore deſipit: qa amor deus eſt & nõ voluntas. cogit eñ hoiem ad id quod vult. Fer me. i. ver

CLINIA. SyRVS

.i. poſt hoc tps .i. accidere

Vlla mihi res poſthac poteſt iam interuenire

.i. moleſtiã a .i. adeo magna

tanta. q mihi egritudinẽ afferat. tãta hæc leti

.i. enata .i. trado vel ꝯuerto b .i. in patris ptãtem .i. tpatior modeſtior c

cia oborta eſt. Dedo patri me nunc iã vt frugalior ſim / cꝙ

qꝛ hãc rẽ nõ ignoro nec me latet .s. a pentibꝫ .i. intelligo

vult. Sy. nihil me fefellit. cognita eſt. quantũ audio huius

.i. vt tu volebas ad tuũ placitũ .i. contigiſſe d

verba. iſtuc tibi ex ſentẽtia tua obtigiſſe letor. CLI. O mi

.s. rẽ totã vt facta ẽ de agnitõe filie .i. curſnõ e .i. aſſidue .i. ſil cũ pentibꝫ

ſyre audiſtin obſecro? Sy. Quid ni? q vſcꝙ vna affuerim:

.s. hoi .i. ita eueniſſe melius contigiſſe .s. audiui ita cꝗcꝙ cõmodi eueniſſe

Cli. cui æque audiſti cõmodius qcꝙ eueniſſe? Sy. nulli.

.i. meaipſi f

Cli. Atcꝙ ita me dij ament: vt ego nũc non tam meapte

.s. antiphile .s. antiphilã g .i. quelibet meruiſſe omni

cauſa letor. cꝙ illius quã ego ſcio eſſe honore quis dignã:

.s. eſſe vt ais hortãtis .i. obſeqre mihi g .i. e diuerſo h

Sy. Ita credo. ſed nunc clinia age: da te mihi viciſſim. Nã

.i. etiam .i. cã negociũ hoc ẽ vt careat piculo culpatõis .i. ꝯſtituat i

amici quocꝙ res eſt videnda in tuto vt collocet. ne quid de

.s. ſciat q ſit cliti. bachide chremes k .i. ne iraſcaris ita ſis qet & expecta q reliq ſunt

amica nunc ſenex. Cliti. O iuppiter. Sy. quieſce. Cli. Anti

.i. mihi deſpondebit l .i. vtrũ ne .i. interpellas me loqntẽ ſic m

phila mea nubet mihi Sy. Siccine me interloqre? CLIT:

.i. nimio gaudio affectus ſum .i. tollero te n .i. tollera me

Quid faciã mi Syre? gaudeo. fer me. Sy. fero hercle vero:

.ſ.que leticia .i.ego ſum adeptus .i.inefficaciter
p plena eſt et felicitare q

CLI. Deorꝫ vitã adepti ſumus. Sy. fruſtra: opinor: ſumo
.i.aures pbeo tuis ſermonibꝫ .i.nõ me audies
.i.ſꝫ ſtatim r

hãc operã. Clin. loqre. audio. Sy. At iã hoc nõ ages. Clin.
.i.te audiã .i.pſpiciẽdũ eſt .i.decolit .i.etiã

agã. Sy. Videndũ eſt inquã amici quoqꝫ res clinia tui in
.i.diſcedis

tuto vt collocet̃. nã ſi nunc a nobis abis, & bachidẽ hic relin
chremes .i.cognoſcet rẽ inoppinatã .i.recũ duxeris ꝛa
t .i.ſtatim nobis remoueris

qs: noſter reſciſcitet ilico eſſe amicã hãc clitiphonis. ſi abdu
.i.ſilr .i.ſicut .i.hactenus .i.ſed .i.iſta re ꝙ
v mones

xeris: celabit̃ itidẽ: vt celata adhuc ẽ. Cliti. At enim iſtoc ni
.i.cõtrarium .i.qua fronte
x quo vultu

hil eſt magis ſyre meis nuptijs aduerſum. Nã q̃ ore appel

labo prẽm mihi dare vxorẽ cũ viderit me habere amicam
.i.ſcis ne .i.dicere debeã .i.cur nõ teneo .ſ.ppter quã abdu
ꝑerim eam mecum

tenes? Quid dicam? Sy. quidni? Clin. quid dicã quã cau/
ſ.peris dices .i.clare .i.queadmodum

ſam afferã? Sy. qd? nolo mẽtiare. apte: ita vt res ſeſe habet:
.i.dicis .i.volo .i.ꝙ tu ames an/ .ꝙ tu velis hr̃e
tiphilam

narrato. Clin. qd ais? Sy. iubeo illã te amare /& velle vxo:
ſ.et iubeo inquã te dicere prĩ. yronia ẽ.q.d. valõ malũ ꝛ ihoneſtũ .i.valde
.i.amari a clitiphone z

rẽ hãc eẽ clitiphonis. Clin. Bonã atqꝫ iuſtã rem oppido im
.i.pcipis .ſ.imperas .i.vt fiat .i.voles me pſuadere pa/
yronicos з tri

peras: & factu facilẽ: & ſcilicet iã me hoc voles patrẽ exora
hoc videlicet prĩme⁹ chremetẽ .i.ſed .i.tractu ac tenore ſuo nõ, deflectant/
a b to a via recta

re. vt celet ſenẽ veſtrꝫ? Sy. Immo vt recta via rem narret or
.i.per ordinem indignãtis .i.inſane mentis nõ temulent⁹ .i.certe
.i.ſatis ne
c

dine oẽm. Cli. Hem ſat inſanus es aut ſobrius. tu quidem
ſ.cliti. .i.clare .i.icuſas .i.ꝙmõ cli.. ſine pículo cognitiõis to
oino c tius facti

illũ plane ꝓdis. nã q ille poterit eẽ in tuto? dic mihi. Syrus:
Ironicos d aſſentio in fictiõe .i.excellẽter .i.extollo
cuchs

huic equidẽ cõſilio palmã do. hic me magnifice effero. q
ſcꝫ ego .i.efficaciã ſ.d verſucie cautele

vim tantã in me & ꝑtãtẽ habeã tãtæ aſtutiæ. vera dicendo
ſ.iuuenes vel ſenes .i.decipiam .i.quãuis ſcꝫ menedemus.ſ.ſeni bachidem

vt eos ambos fallã: vt cũ narret ſenex veſter noſtro iſtã eſſe
ſ.ſui ſ.ꝙ dicit ſſed .i.iſto mõ
e

amicã gnati. nõ credat tñ. Cli. at eĩ ſpem iſtoc pacto rurſus
.i.aufers bachidẽ ſ.chremes
f

nuptiarꝫ oẽm mihi eripis. nã dũ amicã hãc meã eſſe credet
.i.credet tradet ſyre .i.ꝑpetuis .i.dũmõ
g antiphilã parũ cure hẽs

nõ cõmittet filiã. tu fortaſſe q̃d de me fiat. ꝑuicuras: dũ illi
.i.prouideas .i.quid male gr̃e .i.poſt multũ tpſ ſcꝫ de bachide
h i .i.puras .i.fingi

cõſulas. Sy. q̃d? malũ. me tandẽ cẽſes velle id aſſimularier
.i.ꝑdiu qõ clit. aſſtire .i.rãtũmõ ſcꝫ pero aſſiſtari ſcꝫ vnũ die
k ſub duce l .i.vltra tis

vnus ẽ dies dũ argẽtũ eripio. pax. nihil amplius. Cli. tantũ
.i.bonũ tpſ .i.deinde ſequet̃ .i.habeo ſilanõeꝫ ad eũ
decipiẽdũ m

ſat habes? q̃d tũ q̃ſo: ſi hoc pater reſciuerit? Sy. q̃d ſi redeo

ba mea inconſiderata & modũ me habendi.
o Hercule vero. Vero vt plurimũ ironice con uenit. Vir. Egregiã vero laudem & ſpolia ampla refertis. ſane & vero ꝑnũciandi adinuẽta i verbis negationẽ habent licet confeſſionẽ afferre credan tur. p Deorꝫ vitã adepti ſumus. Quæ leticiæ plena eſt & fœlicitate nulla admixta triſticia & eſt hyperbolicus ſermo ab affectiõe procedens
q Fruſtra opinor ſumo hanc opam. Qđ vul/ go dicitur capio pœnã cũ tantum pœna dumta xat dicat̃ de punitione: nã vt vult Priſcia. A pœ/ na. œ. diptongo in. u. mutata deducitur punio. et ideo non eſt dicendũ. Sumpſi magnã pœnã ꝑ te. ſed potius Tua cauſa multos cœpi ſeu ſumpſi la bores: aut plurimũ tua cauſa laboraui. Opa aũt dicitur operatio /labor /induſtria. ideo ſic intelli ge fruſtra laborabo ſermonẽ apud te facere cũ tu gaudio deſipiens aures mihi non prebes.
r Hoc non ages. i. audies. in Andria. Hoccine agis? s Videndũ eſt inqꝫ. Hoc verbũ inq: interdũ maximã habet adhortationẽ. Et videdũ eſt & vide: magna aggreſſuris dicit̃. & inqꝫ vti/ mur nõnunqꝫ in repetitiõe ſupradictorum.
t Noſter ſenex. Noſter cũ ſtomacho.
v Si abduxeris. Recte abduxeris. nã abducit̃ ꝓprie quod alienũ. x Quo ore. Sic dicim⁹ quando aliquãdo aliquid pudendũ cõmittimus
z Scilicet. Hęc ꝑticula hic indignãter poni po teſt vt ſi quis dicat: & quis eſt q de me male loq poſſit. ſcilicet hic ponit̃ ironice quaſi qđ dici ſolet deus ſciat vt alibi. id ppl's carat ſcilicet. Et vir. Sci licet is ſuperis labor eſt. y Bonã atqꝫ iuſtam Ironicos legendũ. a Vt celet ſenẽ veſtrũ. Di/ cimus eñ cœlo te hac re: cœlo te de hac re intelli/ gendũ coelet ſenẽ de Bacchide. b Imo. Cau/ tus ſeruus ea admonet quæ nõ erũt aduerſa ꝛnu/ ptiis. c Prodis. Prodere ꝓprie ad parentes refertur: ſed nõnunqꝫ ad eũ cui res demãdata eſt. & cuius cõſilio alter regit̃. d Palmã do. i. aſ/ ſentio more paciſcentiũ q aſſentiẽtes palmã por/ rigũt ſeu preſtant. e Nõ tamẽ credat. i. reuera ſciat contrariũ q. d. in quo decipietur vel erit pul/ chra vt dici ſolet deceptio vbi qs vt credit nõ deci pit̃ qđ ita erit in tuo prẽ quẽ putas iri falſũ. f Meã eẽ credet. Neccãrio ſi Chremes Bachidẽ gnati amicã nõ crediderit Cliniæ eẽ crediderit. g Cõ mittet. Bñ de filia cõmittet dixit: qa ꝓprie magna cõmittimus & ea ſcđm Dona. quæ ſalutẽ in du bio habent. h Quid? malũ. Malũ interiectio. eſt iraſcentis. i Tandem. i. vſqꝫ ad vltimũ tẽ poris: vel ſi mauis cape tandẽ vt habeat vrgens quodã & accelerans vt ſæpe oſtendit.
k Vnus eſt dies. Aſſignat tempus pro ratõne non vult Chremetẽ diu credere Bacchidẽ Cliniæ eſſe amicã. l Pax. Aduerbiũ comicũ & ſi gnificat tantũ m Reſciuerit. Vſus eſt verbo vſitato in eos qui ſubtimidi in re pagẽda dicere ſolent. quid ſi hoc. quid ſi illud acciderit & oſten dit ſuo mõ talia dicta eſſe ridicula p hoc ꝙ dicit quid ſi redeo ad eos &c̃.
n Si nunc cęlum ruat. Vſitatũ in eos qui ſub/ timidi in re paganda ſemper dicere ſolent quid ſi hoc vel illud accideret
o Age age. Vox conſentientis eſt qui victus ẽ rationibus callidi ſerui.
p Optime ipſa exit foras. Paraſceñ. i. alterius ſcenę preparatio.

Aſcen.

Qui & quæ audiſti &c. Vbi textus habet cõ modius & cõmentariũ cõmodi. alij legunt cõ mode vt cui audiſti ęque cõmode qcꝙ veniſſe.

Illa vero exclamatio. O iuppiter potius geſciētis & exultātis q̄ꝫ indignātis. Nā ad ſyri verba aīm nō aduerterat. qđ ſyrus indicat. dicēs geſce vt mihi auſcultes & manifeſtius ſeq̄ntia indicāt: illud Bonā atqꝫ iuſtā &c Citra ironiā legēdū indicāt ſeq̄ntia. At illud vera dicēdo vt eos ambos fallā nullo mō de iuuenibus intelligi p̄t. Nā alter iuuenū hoc audit p̄terea hoc argumenti ē. Quia chremes putabit menedemū decipi. Licet menedem⁹ vere decet bachidē clitiphonis amicā nō habebit fidē. Itaqꝫ decipieť. At vbi menedemus a chreme ſe deceptū putabit tū primū capieť. quā rē etiā ſyrus p ſeq̄ntia declarat. Illud aūt rem facias palā itelligo vt deceat ſyrus quō ſe clinia exoluat. vtpote ſi faciat rē palā. i. oia q̄ recta erāt cōſilia reuelet.

.ſ. hoc dictum ridiculum — n — .i. labatur deorſum — .q.d. neſcio quid tuo debeam agere

ad illos q aiūt. qđ ſi nūc celū ruat? Cli. Metuo qđ agā. Sy.

.ſ. dicis q — fronice .ſ. dicas — .i. tāta — .ſ. te dicis timere — .i. liberes .i. id q̄ te metu factur⁹ es

Metuis? q̄ſi nō ea ptās ſit tua q̄ velis vt ī tp̄e te exoluas. rē

.i. manifeſtū — hortantis. i. educatur a me vt celatur inde vt hactenus celata eſt — .i. opportune — .i. de domo chremetis.

facias palā. age age traducať bachis. Sy. optie ipā exit foras.

In hac ſcena. XIII.

Reſtat ad fallaciā & ad extorquendū argentum vt bachis irata a ſyro placeť & ad menedemum trāſeat. a Satis pol pterue. Meretricis conqueſtio exprimiť cuius tota indignatō depēdet ex nō tradita pecunia. b Promiſſa. Cicero. Promiſſa tua memoria teneas. Aliter accipiť cū dr̄ promiſſa barba i. plixa quaſi pcul miſſa. Nā pmittere ē polliceri & ad magnitudinē nutrire. Plau. Capillū pmittā. c Huc adduxerūt. Induciť aliqs cū verbis alterius decipiť In Andria. Vide q̄ me induças. d Pollicitus. Pollicemur magis ſponte pmittimus rogati. Promiſſa dr̄ promiſſum & pmiſſio & pollitatio eandē vim habēt. Sed pollicitatio maioris aſſeueratōnis eſt. e Veniā fruſtra ve. Pulchra pmutatio eiuſdem verbi p tp̄a. q̄ cōuenit iratis f Spe pēdebit aīm Quod ē corpis ad cruciatū animi trāſtulit ſupra viſum eſt quā torqueanť amātes in amicarꝫ expectatōe. g Ac nō veniā. Mira meretricis calliditas exprimiť. Iā excogitauit queadmodū. ſyrus videať apud clitiphonē vanus & mēdax ex q̄ ab illo verbereť. h Satis ſcite. Hoc cum riſu pnunciandum ſcite pulchre. In Andria ſcitus puer &c. Hanc iocari credis. Hāc & ad contemptū & odiū dixit habent em̄ iſta pnoia quandā emphaſim. k Pol iſtos. Bn̄ iſtos quaſi odioſos in Eunucho. Cū milite iſto. Virgil. Aut quid petis iſtis. Hæc em̄ pnoia ſpernētis ſunt odiūqꝫ mōſtrātis. l Mea phrigia. Hoc eſt pprie meretricis vltro excludere amātē & aliū recipere. vel ſe ad aliū cōferre. Phrigia nomē a regione ſicuti leſbia. Andria Samia m Quā villā: Villa domus in agris quo ruſtici res vehūt, & euehunt. Virgi. Et iam ſumma pcul villarū culmina fumant. Vterer Varronis teſtimonio

BACHIS. CLINIA. SIRVS. PHRIGIA. DROMO.

.i. per pollucem a iniurioſe — .i. pmiſſiones b — .i. ad cliti. c — .ſ. ppter

Atis pol pterue me ſyri pmiſſa huc adduxerunt

.i. libras — .i. ſpōte pmiſit d — .ſ. ſyrus

decē minas / quas mihi dare pollicitus ē. q ſi is nūc

ad cli. e — .i. incaſſum

me decepit ſæpe obſecrās me vt veniam: fruſtra veniet. aut

.i. q veniam — .i. pmiſero — .i. cōfirmauero — .i. qn̄ ſyr⁹ — .i. retulerit et cliti.

cū venturā dixero & cōſtituero: cū is certe renūciarit & cli

qn̄ — f — .i. ſollicitus erit vel dubius et anxius — .ſ. vt pmiſerā g — .i. in vltiōez iniurie mee

tipho cū ſpe pēdebit animū decipiā. ac nō veniā. Sy⁹. mi

.i. ī dorſo — .i. dabit luet — .i. pulchre h — .ſ. bachis — .i.

hi tergo pendet. pœnas Clin. ſatis ſcite pmittit tibi. Sy. At

certe — bachidē i — .i. ioco dicere illa — .ſ. id q̄ minať — .i. puidero — cli. ſy. — .i. ocioſi ſūt & negligētes

qui tu hāc iocari credis? faciet: niſi cauero. BAC. Dormi

ſyrū & cli. k — .i. excitabo — famula l — paulo añ

unt. ego pol iſtos cōmouebo mea phrygia: audiſtin mō

de q̄ cōſtabat ipſis — .i. domū agreſtē m — illus viri

hō iſte quā villā demōſtrauit charini? Phry. Audiui. Bac.

ſ.audiſti .i.pdio .i.dextrorſum.ſ.pre .i.recordor eū demōſtraſſe ita qð dici ſo

proximam eſſe huic fundo ad dexteram? Phry. Memini. BAC. curri/

let toto curſu .i.valde teq̄ pus dictū ē .i. orgia bachi celebrat bachis .i.de lit ꝛ

culo percurre. apud eum miles dioniſia agitat. SyRVS. Quid hæc ince

nouo mo parat .i.valde .i.male ꝯtrā ꝯ volū .i.detineri ꝛ ſuſpi tatem .i.ſed cioſe obſuari

ptat? BAC. dic me hic oppido eſſe inuitam /atq; ſeruari. verum aliquo

.i.modo .i.me deceptuiam hos .ſ.dic me .i.venturā ad eum

pacto verba me his daturā eſſe /& venturā. Sy. perij hercle. bacchis ma=

ſ.phrigiā .ſ.q ipſa.i.nō eat illuc q iuſſa eſt .i.diſcede phr. q̄ te iuſſi .i.animo

ne. q̄ mitis iſtā nūc? queſo: iube maneat. BAC. Abi. Sy. q̄n eſt paratum

.i.animo q.d.nō vides me manere .i.certe ſtatim .ſ.argentum

argentum. BAC. quin ego hic maneo. Sy. atqui iam dabit̄ tibi. BAC.

.i.tu vis des ſiue non .i.nū qð ego vrgeo vt des.q.d.nō ſed .i.ſcis ne .ſ.faciā .i.te opor

vt lubet num ego inſto. Sy. At ſcin q̄d ſodes facias? BAC. q̄d? Sy. Trāſ=

tet trāſire .i.tu⁹ comitat⁹ ancillaꝝ ad Men.

eundum tibi ad menedemū eſt: & tua pompa eo traducenda eſt. BAC.

.i.moliri aut qð dicis .i.ſceleſte Alij eho .i.extorqueo egerrime quaſi fabricarem .i.tradā

Quam rem agis ſcelus? Sy. Egon? Argentum cudo: q̄d tibi dem. BAc.

.i.irrideas .i.nō incōſulte ſ3 ingenioſe .ſ.qð molior

Dignam me putas quam illudas. Sy. Non temere eſt hoc. BAC. Etiam

.i.vrꝫ .i.habeo h rē cū negociū de q̄ .i.nō habes negociū mecū .i.qð tibi eſt pmiſſū

ne tecum hic res mihi eſt? Sy. Minime. tuū tibi reddo. BACHIS. Eatur

ſ.Bachis vocātꝫ pericula o ſerue .i.perit.

SIRVS. Sequere me hac. Heus Dromo. DROMO. Quis me vult?

ſ.te vult .i.q̄ res de nouo obtigit

SIRVS. Syrus. DRO. Quid eſt rei? Sy. Ad nos ancillas ōēs bachidis

.i.traduc .i.feſtināter .i.quare traducam .i.noli querere

traducere hinc ad vos propere. Dro. quāobrem? Sy. Ne quæras. & ferāt:

ſ.ipſe ancille.i.afferant .i.ipendiū eſſe leuatū Chremes .i.diminutū .ſ.meretri

quæ ſecum huc attulerunt. ſperabit ſumptum ſibi ſenex leuatū eſſe ha=

cularꝫ .i.diſceſſu .i.ēte ſ.ſenex .i.nō

rum abitu: ne ille haud ſcit hoc paululum lucri: quantum ei damni ap=

.i.afferat .i.actu nō aduertꝫ .i.qð mēte tua tenes .i.ſapiēs eris vel ſapiēter ages qꝛ adeo ſū taciturn⁹ neq; vbo rū deq; emiſſur⁹..dꝛomo.

portet. Tu neſcis /id quod ſcis dromo: ſi ſapias. Dro. Mutū dices.

ex primo de ruſtica ad fundani am niſi notum eſſet.

n Ad dexteram. Inducit me/ morem meretricem nec oblitā vbi ſit. & quid agat amans. nā huiuſmodi mulieres nil aliud agunt. nil aliud curant quā quō aliquid ab amātibus extorque ant. o Curriculo. Hoc loco aduerbium.i.celerrime. vl' ſit ab latiuus a curriculum pro curſu Nōne is curriculo & oleū petis p Apud eum miles. Hic eſt de quo ſuperius ſy. Nā miſerꝫ q̄n dam offendi militem eius no/ ctem orantem. Hec arte tracta/ bat virum. q Dyoniſia agi tat. Aliter agitat accipitur cū di/ cimus agitat conuiuia & dyo/ niſia. Iunenalis hec.e.n.a.u.d.l.

r Quid hec inceptat tanq; de magno facinore dixit. Nam in/ ceptare & incipere magnorum eſt facinorum.

s Atq; ſeruari. Cuſtodiri vl' me lius ſuſpicioſe obſeruari. vt illd' Virgilianum. Quod ſuper eſt ce li menſes & ſydera ſerua.

t Mane mane. hec ſingula ver ba ſi diligenter notes ſyri ma/ gnam trepidationem ſignificāt Ideo ſtatim de argento mentio/ nem fecit in quo lis omnis de/ pendebat inter ſyrum & bachi dem.

v Quin pro imo in hoc loco ponitur. Et quin repetit bachis ſyri verbum vt mos eſt iratoꝝ

x Num ego inſto. Fingit ſe non magnopere curare vt ha/ beat argentum quemadmodū faciunt hi qui defeſſi ſunt diu petendo aliquid.

y Quam rem agis ſcelus. In Andria vbi eſt illic ſcelus. Et ad intellectum non ad verba redi/ gitur. Nam ſcelus ſceleſtus intelligitur. & plus dixit q; ſceleſte. vt tu nihil niſi ſapientia es. Mar. Non vicioſus homo es zoile ſed vitium. z Eho ridicule additum vel ſit eo loci aduerbium.

a Argentum cudo. Iocularitei dixit cuditur enim pecunia dum imprimitur.

b Quam illudas. In Andria. Adeon vobis videmur eſſe idonee in quibus illudatis. Illudo in te & ſeptimo caſu. & illudo in te accuſatiuo dicimus. ſed primo ſuperuacuum eſt vt ſit quibus dicitur quoq; illudo te tibi.

c Non temere eſt hoc. Sic dicitur quando aliquid fit non ſine magna ratione.

d Etiam ne tecum hic res mihi eſt. In hac re vt ad menedemum traducar & eſt cum interrogatione legēdū. ita vt neget non veniſſe ea gratia. e Eatur. Cito flectitur. Et quia mulier & meretrix que trahitur minimo lucello. Et eatur imperſonaliter quaſi diceret a me vel a meis ancillis.

f Quis me vult? f Quid eſt rei? Dromo vtpote tardiuſculus non intellgit ſiri conſilium. de eo ſuperius. ille clinie ſeruus tardiuſculus eſt. g Quantum ei damni apportet. Damnum rei eſt malum vero hominis perſoluet Chremes argentum ex fallacia ſyri quod erit maius damnum quam ſi permanſiſſet meretrix.

h Tu neſcis id quod ſcis. In Eunucho. Tu pol ſi ſapis quod ſcis neſcis. Non poſſumus neſcire quod ſcimus. Sed ita vt con cordia diſcors. Virgi. Sequiturq; ſe. Neſcis id quod ſcis ſi ſapis. hoc eſt quod dicitur quod ſcis neſcis. Prouerbiale eſt. & mul/ tum apud dyalecticos tractatum. vt ſcio & non facio. & amicus ſum & non ſum. & audio & non audio & cetera hmōi.

In hac ſcena.'xiiii

Eſt trāſacta ſyri fallatia & tandem extorq̄tur argentū & idem eſt chremes q in'prima comedię parte miſeret crimē menedemi: & eius vicē dolet credens bachidē Cliniẹ amicam eſſe.

a Tantū.d.a.e.malū.pprius dixiſſet dāni niſi ad ægritudinē animi referas. b Illāccine. hoc eſt quod ſupius dixi iſta.pnoia afferre contēptū & odiū. c Cū illa familia. Cū ſtomacho dixit id qd'ſuperius ſyrus pompā appellauit.

d Ita magno deſiderio. Vix in primis' explebile deſideriū illius rei eſt quā diu optauimus. ſed eius poſtea indies paulatim nos ſacietas capit.

e Hec fieri modū. Quod plus ē & ad.pdigalitatem accedit. f Eccū in Andria. Atq; eccū video. ſuperius dixit eccū ellū reſolui per aduerbia nō.pnoia. ſed tamen ſcd'm Donatū. Eccū qui ecce eū veteres dixerunt eccum ellum quod aperti⁹ ſignificat ecce eū. ecce illū. g Ceſſo hunc adoriri. Quaſi de improuiſo alloq aggredi i andria. hic ſi me impatū nūc adortus eēt adoriri dr̄ q ex inſidiis repēte inuadit dictū ab eo qd' corpa aggredientiū exurgant ſubito atq; increſcant.

h Hem interiectio lęti al's perturbati.

i Te mihi ipm. Laurētius Valla. vir oim nr̄e ætatis eruditiſſimus dicit dudū & iamdudū de paruo tp̄e dici vnius hore aut ſemihore. aut duarū horaꝝ vel ad ſummū quatuor. Sed Donatus illud Therentianū(exponens. Iamdudū ętatē inter eos factę lites. ſic inquit iamdudū. Finite more eſt. addit ętatem vt oſtendit multum abiiſſe tēporis vt factum eſt. iamdudū ętatem pro longinquo tempe. Lucil. Et multū menſeſq; dieſq; nō tamē etatem diu longinquoq; tempe ac prolixo vt eſt ętas & quę ſequuntur. h Videris egiſſe Colligit hoc ex verbis ſyri a quo exoptaretur: credebat enim ſenex ſe a ſeruo nō optari niſi gratia fallacie in Menedemū. l Ac factum reddidi. Secure & cū magna audacia pronūciat & plus eſt q̄; ſi diceret feci. m Hercule vero. Aduerbia ſunt confirmatiua. n Caput demulceā. Magni blādimēti ſignū qd ſit q̄ñs i re optare dn̄o ſeruus ex ſentētia obſequit̄. o Boni ali-

CHREMES. SIRVS:

.ſ.cū tāta familia ſit alēda .i.pp̄ter menedemi fortunā .i.miſcōia moueat.

Ta me dij ament: vt nūc Menedemi vicē miſeret

.ſ.Bach. .i.vtꝝ oportet ſiue nccē ē ſeu'opus eſt
a b

me: tantū deueniſſe ad eū mali illancine mulierē

.i.cū tanto comitatu ācillaꝝ .i.q̄uis .ſ.primos .ſ.menedem⁹.
c

alere cum illa familia? & ſi ſcio hoſce aliquot dies non ſen

.ſ.on⁹ cm̄ .i.adeo deſiderauit eū videre .i.ſed .i.qn̄
d

tiet: ita magno deſiderio fuit ei filius: verum vbi videbit

.i.tātos ipenſas q̄tidie faciendas .i.finem
e

tantos ſibi ſūptus domi quotidianos fieri: nec fieri modū

.i.denuo.ſ.fili⁹ .i.diſcedat tēpeſtiue oportune .i.ecce h̄ .i.qd miror tardo
f g

optabit/ rurſū vt abeat ab ſe fili⁹ Syrū optie eccū. Sy. Ceſſo

Chre. .i.aggredi xbis vocādo pnūciādū .ſ.qō me velis.
h

huncadoriri? CHRE. Syre. SIRVS. Hem. CHR. Quid

.i.lōgo añ tp̄e .i.offem obuiū
i

eſt. Sy. Te ipſum mihi iam dudū exoptabā dari. CHRE.

.i.videris .i.cū decipiēdo vt ego poſtulauerā Menedemo .i.de illa re vicz de eo decipiēdo .i.pau; lo añ cōtcauerā⁹
k

Videre egiſſe iam neſcio quid cum ſene. Sy. De illo quod

.i.dixi ac feci .i.bona ne .i.vere
l

dudum: dictum/ ac factum reddidi. CHRE. Bonan fide?

ſ.fide dico .i.ꝯtinere q̄ nō
m

Sy. Bona hercle. CHRE. Non poſſum pati: quin tibi ca-

.i.ſuauiter attracē .i.ad me .i.aliq̄ munere donabo
n o

put demulceam. accede huc ſyre. faciam tibi boni aliquid

.i.fallacia .i.ꝛ bono aīo .i.ſed .i.q̄ntū .i.pulchre ſubtiliter .i.id qō poſtea eſt dicturus

ꝓ hac re/ ac lubens. Sy. At ſi ſcias/ q̄ ſcite mihi in mentem

interrūpit irridēs ioco .i.gl'a te extoll' .i.q̄ venerit tibi vt volebas

venerit. CHRE. Vah gloriare eueniſſe ex ſententia. Syr⁹.

ſ.glorior ſed .i.veritatem .ſ.filij
p q
nō herde vero. ver⁊ dico. Chr. Dic q̄d ē. Sy. tui clitiphōis eē aīcā hāc ba/
.ſ.dixit .i.cā .i.vt nō .i.pcipes
chidē menedemo dixit clinia. & ea gratia ſecū adduxiſſe. ne tu id pſenti/
.i.recte excogitatū ē ſ.ſine .i.ſi audes blan .i.p̄rimū .i.dico tibi .i.ſed .ſ.pbe actū
fictiōe dientē. actū eſt r
ſceres. Chre. pbe. Sy. dic ſodes. Chr. Nimiū inq̄. Sy. Immo ſic ſatis. ſed
.i.deinde poſtea ſ.id .i.reſtat reliquū eſt Clinic antiphilā ſ.diceret
.i.ſeipm s
porro auſculta. q̄d ſupeſt fallaciæ. ſeſe ipē dicet tuā vidiſſe filiā. eius ſibi
.i.placuiſſe .i.pulchritudinē filiā tuā .ſ.in .i.paulo an̄ .ſ.dicj cu/ pere
cōplacitā formā. poſtq̄ aſpexit. hāc ſe cupe vxorē. Chr. Modon q̄ iuē/
.i.faciet ve⁊ aliq̄s a te perat .i.peti .i.q̄re r.dicis .i.oino .i.nō bn̄ ca
t v pio q̄ſum
ta ē. Sy. Eā & q̄dē iubebit poſci. Chr. quāobrē iſtuc ſyre? nā pſus nihil
ſpecrēt tua ⁊ba idignāes .i.pbes .i.poſſibile ē me eſſe tardum clinic
x y
itelligo. Sy. Hui tardus es. Chr. fortaſſe. Sy. argentū dabit ei ad nuptias:
.i.anulos aureos idumta .i.q̄ i ablto .i.q̄rat .i.emat ſibi talia nihil impredio pſentiēdo dicit .i.ſed chre.
aur⁊ atq̄ veſtē. q̄ cōparet. tenes ne? Chr. cōparet? Sy. idipm. Chr. At ego
.i.pmitto futurā ſpōſā eſſe Cli. ſ.dicj te ſpondere .ſ.nō ſpondeā inter. dare illā.
z .i.q̄re nō ſpōdes a
illi nec do. nec deſpōdeo. Sy. nō? q̄obrē? Chr. q̄ obrē me rogas? hōi fugi
q̄ amore fui fugin/ ut filiū relide .i.vt totā vitā cū eo exigeret .i.ſ3 .ſ.te illā dare ei.
b
tiuo? Sy. vt lubet. nō ego ppetuo dicebā / vt illā illi dares. ver⁊ vt ſimula
.i.nō me decet q̄ vir q̄uis ſū c .i.ficte .i.tuas technas ⁊ fallacias .i.pfūdito .i.vt nō .i.icerponas ſeu in uoluas
res. Chr. nō mea eſt ſimulatio. ita tu iſtæc tua miſceto. ne me admiſceas.
d q.d.nō factā ſclinie .ſ.te velle id facere nō volo. ſ.illud
Egon cui daturus nō ſimvt ei deſpōdeā? Sy. credebā. Chr. minime. Sy.
ſ.id vt cito vt decipe⁊ menedemū ſ.iuenire aliquā fallaciā .i.volueras ſ.te iō accepiſſe
ſcite poterat fieri. Et ego hoc: q̄a dudū tu tātope iuſſeras: eo cœpi. Chre.
.i.ſed .i.certe .i.bona eſtate tāq̄ bon⁹ ſu⁹ dño in oībus morem gerens .i.ſ3 certe .i.deinde
e
credo. Sy. ceter⁊ eq̄dē iſtuc chreme æqui / boniq̄ facio. Chr. atq̄ tū maxi/
.ſ.ſimulatio ⁊ fallatia ſ.in menedemū .i.ſ3 .i.alia rōe alio mō ſ.alia via .i.ali⁹ modus f .i.excogitet
me volo tē dare opam: vt fiat ver⁊ alia via. Sy. fiat. q̄rat aliud ſed illud q̄d
.i.tua filia pprer q̄ð ē data pignori .ſ a re
tibi dixi de argēto. q̄d iſta debet bachidi. id nūc rdddedū ē illi. neq̄ tu. ſ.
.i.recurras g ſ.intereſt q̄d ad me ſpectat .i.nū d d q.d.nō ſ.vt dare ſ.an⁹ coniuchia q.d.non .i.p pig̅re dare
eo nūc cōfugias. q̄d mea? nū mihi datū ē? nū iuſſi? nū illa oppignerare
h .i.nolente .i.itati pſentaneū eſt ſ.hoīs .i.nimi⁹ rigor iuri
filiā meā me iuito potuit? ver⁊ illud chreme dicūt. ius ſūmū ſæpe ſūma
iniuria i..nō pfugiā ad eas rōes ſūmi iuri .i.ſed .i.ſi fas ē alijs hoīb ſed iuri rigorē ppterea q̄ð ſcit ſ.hoīs i .i.ſplen dida
malicia ē. Chr. haud faciā. Sy. immo alij ſi licet: tibi nō licet. oēs te ī lauta
.i.valde ſ.virtutib .i.re. .i.Animo k bachidē ſ.decē minas ſ.defer
& bn̄ aucta pte putāt. Chr. q̄n egomet iā ad eā deferā. Sy. Immo filiū iu
re ad eā .i.q̄re iubebo filiū deferre .ſ.filiū tuū q̄ putant menedemo eſſe amatori bachidis
be potius. Chr. q̄obrē? Sy. q̄a in hūc ſuſpicio trāſlata ē amoris. CHRE:
.i.deinde ſcit .i.tuū amare eam .i.q̄n ſ.fili⁹ Bachidi ar/ gentum .i.enā .i.efficiam
l
q̄d tū. Sy. q̄a videbit magis veriſile id eē cū hic illi dabit. & ſil cōficiam
ſ.id ſcȝ decipe menedemū .ſ.efficere .i.certe .i.ipe di. ſ.o Chreme .i.educo ex capſa vt ferat. q̄ſi extra fero
facilius ego q̄d volo. Ipe adeo adeſt. abi. affer argentū. Chre. Affero.

quid. Nō dicit quid. vt eū leti orem reddat & in ſpe magni detineat. p Nō hercule vero. Negat ſe gloriari & ſe veridicū fatetur. vt hi q̄ re magna pacta fingunt ſe nō gloriari: vt ſint maioris fidei & auctoritatis q Tui Cliti. Hoc eſt quod ſupius ſyrus. Quod vim tantā in me & p̄trem habeā tante aſtutie vera dicendo vt eos ambos fallam Inferius Chremes nō credet Menedemo Bachidem Cliti phonis eſſe amicā. r Immo ſic ſatis. Sic dixit: vt qui ſuſpicarentur a Chremete dictū nimium inquā nō ſerie ſed ioco. s Tuā vidiſſe filiā. Neq̄ hoc Menedemo crediturus eſt Chremes. cū dicit inferius. Et illū aūt velle vxorē. t Iubebit poſci Id eſt peti. Petimus aliq̄d pcario Poſcimus impioſe. Poſtulam⁹ iure. v Prorſus nihil intelligo. Prorſus peo q̄d eſt oino. Sunt qui cōmunicationem velint vel prſus certe. recte. vere. Et dicit q̄ſi porro verſus. Nā prſum eſt porro verſum. i. an̄ verſum. Hinc & pſa oratio quā nō inflexit cantilena. x Hui tardus Hui eſt interiectio mirantis. & hoc cū geſtu ſeruili & leuiori pſone cōgrue dictū. y Argētum dabit. Scilicet a Menedemo Inferius Chremes nō immemor verbor⁊ Syri Menedemo dicet. & illū autē velle vxorē vt cum deſpōderim dcs q̄ aurē & veſtē atq̄ alia q̄ opus ſunt comparet. z Nec ſpondeo. Proprie dixit: ſpōdet pater puelle: deſpondet pr̄ adoleſcentis. In Andria placuit deſpondi. a Fugitiuo. A cōditione pſone Cliniā vitupat. Nam fugitiui pprie ſerui. vñ in edicto ediliū cum titulus ē ſeruor⁊ ſingulor⁊ q̄ſ fugitiuus erroue ſit: noxaue ſolutus nō ſit. b Nō ego ppetuo. Virg. Cōnubio iungā ſtabili ppriaq̄; d. Illa dat ppetuo q̄ oēs annos cū marito exigit. c Nō mea. Verba pbi viri q̄ nō vult adherere cōſilio alterius in re nō pbabili. d Cui daturus nō ſum. Argumētū ab eq̄ nō equū. nō leges ipē cōcedunt vt q̄s pr̄ filiā alicui ſpōdeat. dein de deneget. e Iſtuc Chreme. In re nō pbabili vult inite opinionē optimi ſerui q̄ dño bona fide morē gerat & nō viribus obſequat. f Fiat querat aliud. Aſtute & callide in oībus aſſentit hero q̄ a iam lenibus verbis extorq̄bit argentū. g Eo nūc cōfugias. i. ad rōes q̄s ſtatim callide ſubiicit. magna vis ē pſuaſionis. q̄m nō prius amoue / mus ea q̄ his rūderet a q̄ aliq̄d petimus. h Me iuito po. Hæc p chremete eēnt & iure nō tenet reddere id argentum. i In lauta & bn̄ aucta pte. Nō decet eū q̄ laute viteſit & ſplēdide in oībus iuris rigorē obſeruare. nā q̄ ad vnguē ius ſeruant aſperi difficiles & tenaces multis vident. k Egomet. Senex gl'e cupidus adeo flectit verbis ſyri. vt ad meretricē cū argēto feſtinare cupiat. l Sil cōficiā. Hoc loco p effitiā ponit. q̄ ſepius ſignificatōe Cicero vtit ab hoc cōfectū pprie verbū cōuenit gladiatoribus his q̄ grauiſſimis vulneribus occubuerūt. Cice. in catil. Gladiatori illi confecto & ſaut.o.

In hac ſcena. XV. Exprimitur amantis inconſtantia q̄ ob nimiū amorē ſyro in re ſua iraſcit̄ dehinc paulo momēto illū demulcet. a Nulla eſt tā facilis res &c. Huic illud cōtrariū. Nihil difficile hoī volenti. b Quin. Pro ꝙ non. c Vel me Vel mō nō eſt diſiunctiua cōiunctio: ſed ꝑ etiā poſita. vt apud Virg. Vel ꝓximū miſeranda m. d Hec deambulatio. Que facilis & nō laborioſa ē. Nā deambulatio hoī potius voluptatē ꝙ laborē affert.. e Vt te oēs quidē dij. Improuidus adoleſcēs nō cōſiderat: q̄d a ſyro in rē ſuā pactū ſit. ſed oīa ad voluptatē ſuā refert. e Tuo iſto c inuento. Cum contēptu atq̄ odio hec ꝓnunciant̄. f Cumq̄ incepto. Quaſi de magno facinore. Nā incœptū & incœptare & incipe magnaꝝ eſt facinorum. g Perdiunt. Et antiquū eſt & plautinum. h Cōminiſcere: Pro cōminiſceris. i. fingis hic cōmentū: Alibi atq̄ ipſis cōmentū placet. i Excarnifices. Terribiliter excarnifices dixit hoc eſt excrucies. Excarnificare deductū eſt a carnifice. Carnifex eſt q̄ carnes ex hoīe facit. Nā caro dicta eſt eo ꝙ careat aīa. & caro ꝓprie dicit̄ mortuoꝝ. Virg. Et corpa luce. c. Vel caro ſic dicta q̄ſi cado. Inde caduci. i: mortui. Virg. Belloq̄ caduci dardanide quod iā. ſ. ſine aīa ſit & cadat. k I tu hinc Et hic ſecure exclamat: ꝙ iam extorſerit argentū. l Proteruitas. Importunitas vel petulātia. Proteruitas leuior ē q̄dam cōtumelia ꝓcacitas maior / petulantia maxima. m Ita meritus. Meret̄ qs bonū & malū & mereri & ꝓmereri ē p̄ſtare bn̄ficiū. Virg. Quiq̄ ſui memores alios feceris merendo. Et idē. Nūq̄ regina negabo ꝓmeritā. n Ex te prius audiuiſſe. Sic fingimus qn̄ ſumus collaturi bn̄ficiū i aliquē & q̄cq̄ audiuimus q̄d nō placet nec tn̄ nos iſenſos reddat. o Nō licet tangere. Nimius eſt ardor in adoleſcēte. cū videt amicā nec tn̄ tangēdi facultas datur. p Iam nō ſum. Nō poteſt p̄ nimia leticia diutius reticere quod fecerit.. q Iratus. Iratus eſt ex cauſa. Iracūdus ex moribus. r Scin vbi nūc ſit. Hec interrogatio gaudētis

CLITIPHPO. SIRVS.

.i. q̄ nō
a b rē
Vlla eſt tam facilis res / q̄n difficilis ſiet: quā in
.i. ꝯ vo/ .i. faciat aliq̄s .i. q̄ ſolet afferre recreatōꝫ .i. ꝙtū .i. nō
lūtatē c d
uitus facias. Vel me hæc deambulatio quæ nō
h̄ēt laborē .i. moleſtiā ⁊ tediū .i. aliq̄d
laborioſa ad languorē dedit nec q̄cq̄ nūc magis metuo ꝙ
.i. vt .i. iteꝝ .i. i aliquē locū .i. remittar ex h̄ loco .i. vt nō vadam
eijciar o ſyre
ne denuo miſer aliq̄ extrudar hinc. ne accedā ad bachidem
.i. vtinā .i. ꝙ magnū .i. licꝫ vl̄ deoꝝ .i. figmento
e ē ꝯſortiū ⁊ deaꝝ f
vt te oēs q̄dē dij / deæq̄: ꝙtū ē. Syre cū tuo iſto c inuēto / cū
ꝯſilio inito ꝓpoſito .i. p̄dāt .i. tales res .i. fingi excogitas .i. i q̄bꝫ .i. excuties
g h i
ꝙ incepto perdiūt. hmōi res ſp cōminiſcere. vbi me ex car
affligas ſ. turpe. i. vade .i. i quā rē .i. ꝙtū .i. ꝓpe .ſ. adeo
k .i. vt meruiſti l
nifices. Sy. I tu hinc q̄ dignus es. ꝙ pene tua me p̄didit ꝓ
.i. iportunitas ſ. vt mea ꝓteruitas .i. adeo ſ. es vt p̄dari ſ. mihi ais
te ꝓdidiſſet m
teruitas. CLITI. Vellē hercle factū. ita meritus. Sy. Meri
.i. q̄ ꝑ tōe .i. certe ſ. ꝯuiciū .i. abs .i. quā hīcs
n
tus quō? næ me iſtuc ex te prius audiuiſſe gaudeo ꝙ ar
.i. q̄ð dare volebā .i. ſtatim cū nō dediſti occaſionē .ſ. ꝙ
gentū haberes q̄d daturus iam fui. Cliti. q̄d igit̄ tibi vis di
q̄ð dixi .i. iuiſti bachidem Bach.
o
cam? abijſti. mihi amicā adduxiſti. quā nō liceat tangere.
ridib n̄d⁹ ait nō recte.
p q r
Sy. iam nō ſum iratus. ſed ſcin vbi nunc ſit tibi tua bachis
.i. penes .ſ. eſt .ſ. eſt
Clitl. apud nos. Sy. nō. Cli. vbi ergo? Sy. apud diniā.. Cli
s .i. ſtatim t v ſ. argen
Perij. Sy. Bono animo es. iam argentū ad eam deferes q̄d
tū .i. ꝓmiſiſti nugari. inaniter loq̄ri .i. a q̄ extorq̄bit .ſ. extorq̄bit̄ n
x ſ. argen.
ei pollicitus es. Cllti. Garris. vn̄ id? Sy. a tuo patre. CLIT.

.i.derides me .i.ipo affectu certe .i.felix
ludis fortaſſe me. Sy. Ipa re expibere. Cliti. Næ ego fortu-
.i.valde amo .i.ppter quã cãz .i.vt hẽa argẽtũ .i.obtẽ perato mihi qñ lo-
natus hõ ſum: deamo te ſyre. Sy. qua cauſa id fiat: ob ſecũ
cus ſeu occaſio poſtulabit .ſ.tu .i.q̃cq̃ cũ admiratõe laudes ne videaris amans.
dato in loco. ſed pater egredit̃. caue quicq̃ admiratus ſies.
ſis ſ.pater .i.dicito ſ.v̾ba
quod impabit: facito. loquere paucula.

eſt: & cui oĩa ex voto ſucceſſerint. s Perii. Hec vox eſt amãtis aliqd mali ſuſpicãtis, qa armãtibus oĩa ſunt ſuſpecta. t Iam argentum Iam nimiã velocitatẽ ſignificat. v Deferes. In alia ſignificatione accipit̃ illud olimpiadis ad alexandrũ amabo inqt: mi fili quieſcas neq̃ pferas me huic delator. x Garris. tanq̃ auis: vñ garrulus. Et garrire is dicit̃ q inaniter loqtur. y Expibere Antiquũ eſt nos dicimus expire. Iuuenalis. Expiat qd cõcedit in illis eſt: z Deamo te ſyre. Id eſt valde amo. De hoc

CHREMES SIRVS CLITIPHO

a .i.ecce h me. .i.dic rñde
Bi clitipho nunc eſt: Sy. Eccũ me inque. Cliti.
.i.ecce adſũ morẽ gerere pat .q̃d rei eẽt q̃ ꝓpter mittebã .i.filio. b argentum
Eccũ hic tibi: Chre. qd rei eẽt / dixtin huic: Sy.
b ſ.ad bachidẽ idignãt .i.cur
dixi plæraq̃ oĩa. Chr. cape hoc argentũ. ac defer. Sy. hei qd
c .i.dur .i.cur nõ ſ.argẽtũ .i. do .i.certe
ſtas lapis: qn accipis. Cli. cedo ſane. Sy. ſeq̃re me hac nunc
.i.cito ſ.chreme .i.egredimur .i.dũ ibim .i.opicris d
ocius. Tu hic nos: dũ eximus: interea opperibere. nam ni
ꝓpter q̃ .i.multũ diu .i.liberas. .i.certe e
hil eſt illic q d'moremur diutius. Chr. minas q̃dẽ iam de-
ſ.minas .i.nutrimẽtis .i.puto f
cem habet a me filia. quas ꝓ alimentis eſſe nunc dico da-
.i.has p̃dictas .i.indumẽt ſ.decẽ mine .i.deinde .i.hec g h i
tas. haſce ornamentis cõſeq̃tur alteræ. porro hæc talenta
.i.ꝓ dote .i.adiũgent .i.quantũ .i.nõ recta k
dotis appoſcent duo quã multa iniuſta / ac praua fiunt mo
ſ.hoĩm l
bus: mihi nunc relictis rebus inueniundus eſt aliq̃s. labo-
m
re inuenta mea cui dem bona.

auget al'as diminuit. a Qua cã id fiat. Vt argentũ habeamus q̃d ad Bachidẽ deferas. b Obſecũdato in loco. Obſecũdare eſt oĩa ad ad alterius nutũ facere. c Paucula. dixit non pauca & ſic maiorẽ vim admonitio illa habitura eſt. nã paucula corã p̃re loquit̃ Clitipho.

In hac ſcena. XVI.

Egredit̃ Chremes cum argento.
a Eccũ me inque. Syrus ſubiicit verba Cliti-phoni q̃ patri rñdeat. Inque raro alibi p̃ter inquã & inqt repies. Inque i: dic. b Pleraq̃ oĩa: Hic adiectio in primo poſita eſt loco. Adiectões vero aut in prima pte orõnis: aut in vltima adiiciunt̃. Hic ergo pieraq̃ ex abundãtia poſitũ eſt. Oĩa neceſſario addit nõ in vltimo ſicut interealoci inter ibi. c Quid ſtas lapis. Hoc dictũ in ignauũ Illa vero caudes ſtipes aſinus in ſtultum.
d Opibere Antiquũ eſt ſicut expibere.
e Minas quidã. Inducitur tenax ſenex circa rem ſollicitus conquerit̃ de dãno q̃d illi acciderat de inuenta filia. f Pro alimẽtis. Crediderat anũ illã oppignoraſſe filiam Bachidi.
g Altere. Id eſt totidem. h Porro. Modo avuerbiũ ordinis al's tempis.
I Hęc ralenta dotis appoſcent. Hęc pluraliter ꝓ hee. In Eunucho continuo hęc adornant vt lauent in phormione Hec ille erant mores.
k Talenta dotis appoſcent duo. In ſequẽtibus dicet duo talenta pro re noſtra ego decreui eſſe ſatis. l Relictis rebus. Poſtpoſitis omnibus aliis negociis. m Labore inuenta. Proprie partis:

In hac ſcena. xvii.

Eſt iucunda expoſitio erroris ſenis de verbis Syri qui Menedemū credit decipi dum ipſe decipit. a Vt errat Virg. Vt vidi vt perii. b Filium & me & filiam. Filium prius nominauit in q̄ omnis cura patris erat. c Queſo. Obiurgatorium eſt. d Quid homis es. In eunucho. Quid iſtuc inquā ornati eſt? Scire nos cōuenit cum recto caſu profertur interrogatio non eſſe contumelioſum: vt ſi dicas. Quis hic homo eſt ſi autem in aliquo contemptū ſignificari vis vt quid hoc eſt homis: quid mulieris: quid ornatus: e Ea res nunc agitur. Et ex hoc credit eos inter ſe finxiſſe Cliniā amare Antiphilam. f Sic res acta eſt. Vt deciparis: Equidem hec &c. Cum contemptu interrogat nam & hoc factum eſſe credit. g Ita aiunt. Ita aiunt de re dicimus quā volumus eſſe falſam. h Id profecto. Fingit ſe credere amico quem fidum cognouerat. i Gauiſus ſum. Bene de filio gauiſus dixit q̄a gaudemus propriis. gratulamur alienis. k Miſer. Miſer eſt vicini miſeria anime. l Amittere. Pro dimittere more antiquo. m Atq; egreſſerat. Sic diſtingue vt Chremes hanc vocē Menedemi ſubrideat: quippe cū filius nō ſit vlla in re timendus. n Indulges. Nullum magis proprium verbum inuenire potuiſſet de patre qui omnia filio promittit. o Incœptum. Nam quod ſemel incœptū non poteſt facile omitti. Guido. p Conueniſſe. Conuenire interdum ſignificat paciſci. vt cōueni tecum pro denario diurno. Interdum ſignificat alloqui vt te conuenire cupio id eſt alloqui. Interdum ſignificat caſu inuenire. vt Cicero ad lentulū quem cum conueniſſet. i. caſu inueniſſet quandoq; etiam ſignificat placere. neq; in controuerſia eſſe. vt hoc conuenit inter nos. i. de hoc inter nos nulla eſt controuerſia. Item dicere ſolemus cum de hoc negocio tādem conuenit. i. placuit deliberantibus. vt res in craſtinum deferetur. Alias habet ſignificantias pro locis hic aūt elige tibi quā velis. q Deſpōſā. Et hoc eſt quod Clinie magis placiturū eſt. r Hem. Mō interiectio letantis alias iraſcentis. s Tanto ocius. Quia ſic acceperat filius deſpōſatam antiphilam quam primum expoſcet argētum ad ornamenta cœmēda. t Ne tu. Ne pro valde & hoc proprie therencianum eſt. v Propediem. Tpis aduerbium & ſignificat cito. x Obſaturabere. i. nimiam de filio capies ſacietatem. quod eſt corporis ad animū tranſtulit. & ſic plus hoc verbo intulit q̄ ſi inueniſſet propriū verbū. y Poſtulent. Tanq̄ iure quia iure aliqd poſtulemus. z Te ſcientem. Recte ſciente. Nam ſciens eſt qui alicuius indicio rem agnoſcit. Prudēs qui intelligentia ſua aliquid ſentit. Ergo ſciens ē per alios.

MENEDEMVS CHREMES

s. hoim i. feliciſſimū
Multo oīm me nūc fortūatiſſimū factum puto eſſe
i. filii clinia i. cognoſco i. in bonā viuendi viā rediſſe i. fallitur i. te met i. puta bā
gnate. cū te ītelligo reſipuiſſe. Chr. vt errat? Me. teipm q̄re
s. nos i. in tua ptāte s. patre i. corā domū i. dic
bā chreme: ſerua: q̄d ī te ē. filiū: & me & familiā. Chr. cedo
s. vt i. deinde vis vt ſequtur
q̄duis faciā? Me. inueniſti hodie filiā. Chr. q̄d tū? Me. hāc
p cōtemptum
vxorē ſibi dari vult clinia. Chr. q̄ſo q̄d hoīs es? Me. Quid?
i. vtrū s. faciēda q ſeruū
Chr. iā ne oblitus es / inter nos q̄d ſit dictū de fallacia vt ea
s. q̄d ſit dictū de fallacia i. tractatur s. de fallacia
via abs te argētū auferret. Me. ſcio. Chr. ea res nūc agit̄ ipa
i. falſus ſum i. decurbat ſuſ
Me. q̄d dixti chreme? erraui ſic res acta ē. quāta de ſpe ceci
i. taliter vt deciperer s. bachis
di? Chr. & q̄d hæc. q̄ apud te ē. clitiphonis amica. Me. ita
s. filius fui s. cā cē amicā citi s. credo cliniā i. petere optare
aiūt. Chr. & tu credis. Me. oīa. Chr. & illū aiūt velle vxorē
i. ſpōſam dederim i. tradas ornamēta argentū veſtimēta aurea s. ornamēta i. requirūt ad nuptias
vt cū deſpōderim / des. q aurū & veſtē / atq; alia. q̄ opus ſūt
i. coemat i. res ita ſe hȝ s. argentū s. cui amore tenebat credas
cōparet. Me. id ē pfecto. id amicæ dabit. Chr. ſcilicet datu/
irridēs ſeipm s. q putaui filiū iā reſipuiſſe s. ego i. quācūq; rem magis
rū. Me. vah fruſtra ioi ſū gauiſus miſer. q̄duis tn̄ iā malo
i. pdere i. referam i. pci
q̄ hūc amittere. q̄d nūc renūciē abs te rñſū chreme: ne ſen/
i. pcepiſſe illā fallāȝ i. moleſte s. timeo s. fecerat i. vltra q̄ ſatis eſt
tiat me ſenſiſſe. ac ægre ferat? Chr. agere? Nimiū illi mene
i. pmitte i. patre i. pgito s. vt icepitū eſt i. ptinue
deme ī dulges. Me. ſine. ī ceptū ē. pfice hoc mihi perpetuo
i. allocutū eē i. feciſſe mētioȝ illud qd dicis
chreme. Chr. dic cōueniſſe. egiſſe te de nuptijs. Me. dicam
s. dicā i. poſtea s. me dic i. futurū maritū s. mihi
q̄d deinde. Chr. Me facturū eē oīa generū placere. poſtre/
i. pmiſſā i matrimoniū etiā s. vt dicerē
mo: etiā ſi voles: deſpōſam q̄q; eē dicito. ME. Hem iſtuc
i. optauerā i. veloci argētū s. filia s. argentū s. dare
voluerā. Chr. tāto ocius te vt poſcat & tu id q̄d cupis / q̄
i. citiſſime s. re vera dare qd poſces i. certe i. cito i. ſūptū quē eo ſūturus
ocioſſime vt des. Me. cupio. Chr. ne tu ppediē. vt iſtā rē vi
i. ſatureris vl' defeſſus eris ſacietate illi' filij i. q̄ntum i. tibi cauēdo
deo. iſtius obſaturabere. ſed hæc iſta vtut ſunt cautim &
i. nō multū ſit' ſȝ p paculas i. ſapiēter agere vis s. qd dicis paulatim dabo i. diſcede i. i domū
paulatim dabis: ſi ſapies. Me. faciā. Chr. Abi itro: vide q̄d
ego i. ſi mea opa egebis vl' s. me facere
poſtulēt. Ego domi ero. ſi q̄d me voles. Me. ſane volo. nā
i. vt ſcias ſeu vt ſias certior
te ſciente faciam quicquid egero.

Quintus actus. MENEDEMVS. CHREMES.

.i.multū .i.cautū/callidū .i.ſubtilē qō ſeqt̄ pcer to

a b

Go me nō tam aſtutū: neq; pſpicacē eē id certo

.i.fautor .i.ſuaſor .i.q mihi futura pre

c

ſcio. ſed hic adiutor / & monitor / & præmon /

mōſtrat de filio .i.hac re .i.excellit me .i.ꝑta .i.qdlibet .i.q ſequunt .i.con/

ſtrator chremes hoc mihi pſtat: in me q̄duis har; rer; con/

gruit dici .ſ.vocabula .i.cōjciūt .i.ī cōſideratū .i.tabula vt .i.colūna .i.tard⁹ .i.dicc⁹ v trūc⁹ dura

uenit. quæ ſunt dicta in ſtultū. caudex / ſtipes / aſinus / plū

vt plūbe⁹ .i.ꝑtra .ſ.hoꝝ vboꝝ ꝯgruere .i.traſcēdit .ſ.Chremetis ſcꝫ dicta

beus in illū nihil pōt. Nā exupat eius ſtulticia hæc omnia

.ſ.ſolitara .i.grās agēdo .i.moleſtia afficere

e f

Chr. O he iam deſine deos vxor gratulādo obtūdere: tuā

.ſ.deos .i.natura .i.cēnſes .i.ita q

eſſe inuentā gnatā niſi illos ex tuo ingenio iudicas: vt ni /

.i.eadem .i.infinities .i.interea

hil credas intelligere niſi idem dictū ſit cēties. ſed interim

.i.cur .i.apō .i.tanto tpe clitipho .i.tardat morat

Clitiphonē g h

q̄d illic iamdudū gnatus ceſſat cū ſyro: ME. Quos ais ho

.i.morari ꝛ eſſe deſidioſos

i

mines chremes ceſſare. Chr. Ehem. Menedeme aduenis

.ſ.ea ne .ſ.nūciaui q̄ tu iſti .ſ.clinia

dic mihi: cliniæ: q̄ dixi: nunciaſtin: ME. oīa. Chre. qd ait:

.i.tantū valde .i.tāq; .i.ducere vxorem.

k

ME. gaudere adeo occepit. q̄ſi qui cupiunt nuptias. Chr.

.i.cur .i.riſiſti .ſ.ꝛ ppterea .i.aſtucias

l riſi

Ah ah he. Me. qd riſti: Chr. ſerui venere ī mētē ſyri calli/

q̄s exercuit frōs aſpect⁹ .i.āt .i.diſſitat

m n

ditates. Me. ita ne: Chr. vult⁹ q̄q; hominum fingit ſcelus.

In hac ſcena .VIII

Quia iam ad exitū ꝑperat fabula fallacia detegit̄ p menedemū & Clinie Antiphila deſpōſabitur. Vbi ſenes ſe multis ludibriis illudunt vltro citro q; eouſq; donec apte loquens. Mene. oſtēdit Bacchidem eſſe Clitiphonis amicam nō Clinie.

a Ego me. Vt inſultat ſenex dū alterius ſtulticiam & tarditatē ludibrio habet.

b Non tam aſtutum. Hec iactationis cuiuſdam ſpecies eſt fingere ſe nō aſtutū dū videt alterum ſtultiorem. c Adiutor &c. Cū viſu hec pronunçianda & adiutor proprie in re bona. Impulſor in re mala. d Caudex ſtipes azinus. Iſta iniurioſe dicūtur in ſtultum & hebetis ingenii hominē queadmodū ignauū lapidem appellamus. q̄uis tamē idem ſit. ſed hoc plus eſt. Ohe. Interiectio eſt ſatietatē vſq; ad faſtidium deſignans. f Obtundere. Obtundit qui ſæpe repetendo dicit. Obtundere ē trāſlatum a fabris. qui ſæpe repetunt tundendo aliqd malleo & idem obtundunt & hebetant.

g Ceſſat cum ſyro. Bene ceſſat tanq; deſidioſus: nam ceſſant deſidioſi: requieſcunt deſeſſi.

h Quos ais homines. Hic Menedemus incipit alloqui Chremetē vt fallatiā detegat.

i Menedeme aduenis. Sic dixit tāq; expectatus. Et aduentus proprie expectatorū neceſſario rūq; dicitur. Et hem eſt particula oſtendens gaudium de aduentu. k Quaſi qui cupiunt. In andria. Ita tum diſcedo ab eo vt qui. ſ.n. ſ.d.

l Ah ah. Vox eſt nimii cachinni: & accōmodata Chremeti qui credebat Menedemū decipi ī filio & aſſimilare illum petere vxorem.

m Ita ne. Sic lege vt quaſi eludat Chremetē. qui paſſus ſit ſe a ſeruo decipi. Guido. Ita ne. ſed ſi vt calliditates ſuas in me exercuerit. q.d. nō. imo potius in te exercuit.

n Fingit Format ſi triſtes ſunt lætos reddit Fingere proprie eſt figuli qui formas ducit ex luto.

o Se aſſimulat. Refertur ad id vultus fingit homine. p Venit in mentē. Sic dicit qa ſcit ab illo deceptū chremetē. q Veterator. Vetus eſt in aſtutia. r Ita rē eē. Vultu oſe pnunciandū qd' ſi chremes ſciret ſe a ſyro deceptū vere illū veteratorē appellaret. s Mane. Deceptus chremes aliter pcipit verba menedemi qnā ipe loquat̃ & ab illo iprudens illudit̃. t Nō. Ridicula negatio illa vero virgiliana amara. Nō veꝝ egonis: v Quid nō. Cū admiratōe repetit non. x Hodie cōficerētur. Incipiet paulatim detegi fallatia. Nā hoc ſignū ē Cliniā nō falſo velle antiphilā. y Ne is qdem qcꝗ. Apoſiopeſis ad miratis hoc magis videt̃. qd' nec ſyrus verba iniecerit ad ex torquendū argentū z Alia tam plane ſcias. Pulchra yronia in eū q deceptus ſit. a Ille tuus. q. d. quē tantū veteratorem putas. b Filium finxit. Referī ad id qd' chremes ſupra dixit quoꝗ hoim fingit ſcelus. c Suboleat. Tractū a ſenſu odorandi. Et ſub ibi minuit. i. vt nec etiā pauxillū appeat. vel paulūlū ſentiat̃ id ſcilicet qd' ſequit̃. d Quid ais. Nō nunꝗ pertur bati interceſſoris ē dicere qd ais ſed hoc loco me tuentis ē nō interrogātis. e Mitte iā oſculari. Color rhetoricus. Oſculari eſt quarta amoris linea. Nā ſunt qnꝗ. Pria viſus. Scd'a loq. Tercia tactus. qrta oſculi. qnta coitus. f Id nihil pu. Sic dicimus qn̄ habemus aliud maius ad cōfirmandū. Ita dicit Nil puto oſculari & ad amplexari in cōpatōe ad illud qd' ſeqtur. g Vah interiectio ē irridentis. h Cōclaue. In eunucho virgo incōclaui ſedet. Eſt aūt cōclaue ſepatior locus i interioribus tectis. vel qd' intra eū loca multa & cubicula clauſa ſint adheretia triclinio & ē neutꝝ. Feſtus aūt ait cōclauia dici loca q̄ vno claue claudunt̃. Cice aūt in de Oratore. Cepit cōclaue. p triclinio in q̄ epulabant̃ cōuiue loqns de ſymonide q. cū eēt euocatus a duobus iuuenibus ad ianuā interea cōclaue inqt q̄ epulabat̃ ſcopas ſup' cōuiuas corruit. Vale. aūt vocat illū locū triclinū cū de eodē ſymonide faceret ſermonē i capite de miraculis. i Dictū ac factū. i. æquo cito factū ē hoc ac. i. ſicut dictū & hoc ſermōe celeritas facti indicatur. Vel intellige qd' vulgo dici ſolet ſtatim dictū ſtatim factū. Illud aūt dicendi genus dictū. ac factū vim habet cuiuſdā aut aduerbiū aut interiectionis. qd' qdē ſumptū eſt a cōmuni loqndi mō neꝗ adhiberi debet verbū qm̄ eo addito vim ſuā pdere videt̃. Melius eſt igitur vt p aduerbio aut interiectōe ſumat̃. vt me miſerū. vt proh deū atꝗ hoim fidē. vt malum & alia multa. k Sola. Hoc magnū argumentū qn telinee. ꝙ ſola cū ſolo fuerit. l Oppuere oſtiū Ab obſtādo. ſicut apio ſignificat recludo ſic operio interdū ſignificat claudo vt hic. m Vna ſit̃ Idē fere ſignāt ſed hic ponitur altera eaꝝ pticularꝝ ad ornatū vt ſonorior reddat̃ orō. n Familia. Hoc loco p re familiari ponitur. Vnde in iudicium venit de lite familie herciſcunde. id eſt hereditatis. Cicero in libro de oratore. Idem herciſcūde familie cauſam agere non poſſit. o Operam amico dat ſuo. Facete dictum a ſene.

i. fingit eſſe — qđ intelligis — ſ. dico — qđ ſeiſt

ME. Gnatus ꝙ ſe aſſimulat letū id dicis? Chre. Id. MEN.

i. ſil'r. ſ. qđ dicꝫ — ſ. eſt ſyrus — p — q

Itidē iſtuc mihi venit in mentē. Chre. veterator. ME. magis

i. noſcas — i. ſuū eē veteratorē. ſ. cū vl' id qđ fecit — r — i. dicꝫ ne eū eē veteratorē vltra ꝙ̄ nouim

gis ſi magis noris: putes ita rem eē. Chre. Ain tu? MEN.

i. tace noli narrare qđ velis — s — ſcꝫ

Quin tu auſculta. Chre. Mane. hoc prius ſcire expeto: qd

i. qđ a te expto — i. poſtꝗ — ſ. filiā meā a me — ſ. nomine eſt verum — ſcit

pdideris. nā vbi deſpōſā nūciaſti filio. tuo ſcio cōtinuo iiecisse

ſ. ſequētia — ſuū filiū — ſ. filiū tui — i. neceſſe

ciſſe verba tibi dromonē ſcilicet ſpōſe veſtē auꝝ ācillas op⁹

ſ. iiecit mihi talia vba — t — i. tu dicꝫ — v — i. negas — i. iteꝝ dico eū nō iniecisse vba

eē argentū vt dares. ME. nō. Chre. qd nō? Me. nō inquā.

ſ. iniecit — i. potius x

Chre. Neꝗ ipe gnatus. ME. Nihil pſus chreme. magis

i. inſtabat — agerentur celebrarent — x

etiā vnū inſtare. vt hodie cōficerentur nuptie. Chre. Mira

ſeruus — ſ. periit — i. aliqd — ſ. periit — y

narras. qd ſyrus meus? ne is qdē qcꝗ. Me. nihil. Chre. ꝙ

i. qre mihi periit — ſ. quare — i. certe — ſ. illa neſcire — i. alias res — clare — z

obrē? Me. neſcio eqdē. Sed te demiror. q alia tā plane ſcias

i. ille meꝰ ſeruꝰ — i. mirabiliter — i. iformauit — i. nec — a — b

Sed ille tu⁹ quoꝗ ſyrus idē mire filiū finxit. vt ne paululū

appareat — bachidē — c — d — e

qdē ſuboleat eſſe amicā hāc cliniæ. Chre. qd ais? Me. mitte

nūc — i. dare oſcula — ſ. eſt z a me. — f

te iā oſculari atꝗ amplexari. id nihil puto. Chr. qd eſt qd'

vbi verū ē ad oſcula — i. fingat — g

amplius ſimulet? Me. Vah. Chr. qd eſt. Me. Audi modo

i. in fine ſeu in vltia parte domus — h — i. in qdā receſſu — i. illō ꝯclaue.

eſt mihi in vltimis cōlaue ædibus qddā retro. huc ē intro

i. portatus — paratꝰ ornatꝰ eſt — ſ. ſecutū eſt

latus lectus veſtimētis ſtratus ē. Chr. qd poſtꝗ hoc ē factū

ſ. eſt — ſcꝫ eſt — i ꝯclaue receſſit — ſ. abiit — i

ME. Dictū ac factū. huc abiit clitipho. Chre. Solus? ME.

ſ. ne qd mali ſit — ſ. ſecuta

ſolus. Chre. timeo. Me. Bachis cōſecuta ē illico. Chre. ſola

pdiꝰ ſū — i. poſtꝗ — i. clauſerūt. — k — l

Me. ſola. Chre. perii. ME. Vbi abiere intro: operuere oſtium

indignāt — ſ. itrare opertre — ſ. ab eis — i. niſi — i. cur nō vidiſſet — m

um. Chre. Hem clinia hæc fieri videbat? ME. qd ni? vna

clitiphonis — perii

mecū ſit. Chr. Filii amica ē bachis. menedeme occidi. Me.

i. qre occidiſti — i. vix habeo ſumptꝰ — i. res familiaris — i. cur — n — ſ. qđ ſeiſt

ꝙobrē? Chre. Decē dieꝝ mihi vix ē familia. ME. qd iſtuc

i. inſeruit vacat — o — ſ. clinie — ſ. timeo — i. rogo

times. ꝙ ille operā amico dat ſuo? CHR. immo ꝙ amicæ.

.ſ.eſt verũ .i.aliquẽ
p q
ME. Si dat? CHRE. An dubiũ id tibi ẽ queq̃ ne aio tam
.i.largo dedito .i.ſuaui .i.in cõſpectu ſuo .ſ.ſeduci
r omnibus pacienti s
cõi eſſe & leni putas? q ſe videtẽ amicã patiat̃ ſuã? ME. ah
deridentis .i.cur nõ .i.vt .i.facilius .i.ludis
particule id fiar decipiar
ah ah. q̃d ni / q̃ verba facilĩ⁹ dent̃ mihi? CHRE. Derides?
.i.nõ iniuria .i.iraſcor .i.argumenta et ſigna .i.in quibus
huius mali
Merito mihi nũc ego ſucceſeo. Quot res dedere: vbi poſſẽ
.i.percipere t .i.durus intellectu .ſ.ea certe
pſentiſcere: ni eſſem lapis: quæ vidi? ve miſero mihi. at ne
non nõ vindicatũ v .i.ex hoc tpe .i.reprimis aĩm tuũ
illud haud inultũ: ſi viuo: ferẽt. nã iam. ME. nõ tu te cohi-
.i.hẽs rõz tue prudentie .i.ſufficiens exemplũ
et honeſtatis .q.ꝑmo
bes? nõ te reſpicis? non tibi ego exempli ſatis ſũ? CHRE.
.i.adeo ſum ira cõmotus .i.mei compos v verũ decet
Præ iracũdia menedeme nõ ſũ apud me. Me. Te ne iſtud
.q.d.nõ .ſ.id quod ſequitur .i.apud alios .i.eẽ ſa
y piẽtẽ
loqui? nõne id flagitiũ eſt / te alijs cõſiliũ dare: foris ſapere
.i.conſulere et
moderari
tibi nõ poſſe te auxiliarer? CHRE. quid faciã? ME. Id q̊d
.i.dicebas nõ ſufficienter effeciſſe
me feciſſe aiebas parũ. fac te patrẽ eẽ ſentias. fac audeat tibi
.i.committere .ſ.cõſilia ſua .ſ.et fac vt audeat aliam .i.facul
cum humilitate z tatem.
credere oĩa abs te petere / & poſcere: ne quã aliã quærat co-
derelinquat .i.ſed .i.potius .i.longe .i.quocũq̃ volet
a volo
piã: ac te deſerat. Chre. Immo malo m̃lto q̊uis gẽtiũ: q̃ hic
.i.nequitiam paupertem .i.deducat .ſ.me .i.perſeuerem .i.ſubminiſtrare
c
ꝑ flagitiũ ad iopiã redigat patrẽ. Nã ſi illi pgã ſuppeditare
.i.impendijs ad fouendum .i.quaſi illa .ſ.exercendos neceſſitas
meretricem d
ſũptib⁹ menedeme: mihi illec vere ad raſtros res redit. Me.
q.d. multas moleſtias .i.ſumes .i.tibi cõſulis .i.moroſum in filiũ
e f et inexorabilem
Quot icõmoda tibi i hac re capies / niſi caues difficilẽ oſtẽ-
.ſ.illi .i.poſtea .i.igno moleſtum
fecre
dis te eſſe: & ignoſces tñ poſt & id erit igratum. CHRE.
dolentis q̃tũ .i.dolore ſim .i.q̃tũ vis doleas ſalicet
affectus tamen ig. g
Ah neſcis q̃ doleã. ME. Vt lubet. q̃d hoc q̊d volo / vt illa
.i. cedat in cõiugiũ ali .i.potius vis ſed .ſ.futurus
noſtro filio mauis clinia
nubat noſtro? niſi q̃d ẽ q̊d malis. CHR. imo & gener / &
cognati ſunt mihi ex .i.donatõis .i.deſtinaſſe meo cur
i animi ſniã ꝑ vxore ordinaſſe k
affines placẽt. ME. q̃d dotis dicã te dixiſſe filio? q̃d obticui
.ſ.quid velim .ſ.de dote dolentis exclamantis o
dare petis
ſti? Chre. Dotis? ME. Ita dico. Chre. Ah. Me. Chreme ne
timeas .ſ.dotis dederis .i.nullatenus .i.ducit talia pondera
q̃d vereare / ſi ẽ min⁹. nihil nos dos mouet. Chr. duo talẽta
facultate noſtra .i.cõſtitui .i.ſufficienter .i.neceſſe eſt vt dicatur
m
ꝓ re nrã ego eẽ decreui ſatis. ſed ita dictu op⁹ ẽ / ſi me vis ſal
.i.ſubſtantiam meam .i.ꝑ dore deſtinaſſe
ſaluam eſſe
uũ eẽ: & rẽ & filiũ me: mea oĩa bona doti dixiſſe illi. ME.
ꝓpterillud .i.fingito .i.inter etiam
n o
Quã rẽ agis. Chr. admirari te ſimulato: & illũ rogato ſil.

p Si dat. Suſpendendũ & eſt Eclipſis. q.d. neſcio vel nõ eſt ſatis certũ. q Dubiũ id tibi eſt. Iã credit chremes ſe eſſe deceptũ. r Communi & leni. Quod ſit comi intellige comi ꝓ benigno & mãſueto. Nã comites hoĩes dicuntur q errantibus viã oñdunt benigne ac nõ grauati.
s Amicã paciat̃ ſuã. Subaudi ſubagitari. Et ẽ honeſta eclipſis in re turpi. Virg. Nouim⁹ & q te
t Ni eẽm lapis. Supius. Nã exupat eius ſtulticia hæc oĩa & plus eſt quã caudex. ſtipes. aſinus
v Nã iã. Apoſiopeſis. i. ex hoc tpe ex heredo eũ aut aliq̃d tale nec eſt multũ curandum q̃d voluit dicere. Virg. Quos ego. x Te ne iſtuc loqui. Virg. Mene inceptio deſiſtere vctam.
y Nõne flagitiũ eſt te aliis cõſiliũ dare. Hinc illud ſerui ſulpitii ad ciceronẽ. Deniq; noli te obliuiſci ciceronẽ eſſe. & eũ qui aliis cõſueueris pcipere & dare conſilium. Flagitium. facinus flagitium more militari dicitur res flagitõne hoc eſt increpatione digna. Nam flagitare eſt perſonare Inde flamma & flagella. q̃ hec non ſint ſine ſonitu & crepitu. z Copiam. Facere copiã ſui quaſi ſe familiarem exhibere & preſentiam ſuã nõ denegare. Interdũ ſignificat cõcedere facultatẽ. Fac ergo ne q̃rat aliã facultatẽ. a Immo aũt abeat. Hoc terribiliter ꝓnunciandum. & verba ꝓprie rigidi & aſperi patris. b Quouis gentiũ. In fine ſuperflua adiunctio ſicut interea loci. Dat tamen quandam auxeſim ꝓnũcianti.
c Si pergam ſuppeditare ſumptibus. Pergam perſeuerẽ al's pergere eſt ire. Multi codices habẽt ſumptibus q̃d non multũ placet niſi ſic dicas ſi pergam ſuppeditare illi filio. i. inſeruire indulgere illi ſumptibus dandis. ſ. vel ſumptibus. i. ꝑ ſũptus. Et q̃tum ad ſumptus ſpectat.
d Vere ad raſtros res redit. Quaſi diceret id q̃ tu Menedeme abſentia filii exercebas hoc ẽ rem ruſticam id ego inopia facere cogar.
e Quot incomoda. Satis comice dixit. Nã hoc nomen lene quoddam ſignificat vt in Eunucho viuo enim infœliciter nam incomoda alia ſunt dicenda parmeno.
f Capies. Alias inimicitias caperet. Capere proprie dicimus cum id quod in nobis eſt aſſumimus. Vnde capere pro eligere ponitur.
g Quid hoc quod volo. Conuertit Menedemus ſermonem ad coniugium faciẽdum clinie & antiphile.
h Niſi quid eſt. Honeſte petit. quod eſt officiũ probi & honeſti viri. q.di. honeſte peto nolens impedire quin alteri tradas ſi videas te melius filie tue conſulturum.
i Et affines. Vxoris cognati ſunt affines mariti. Vnde multi gradus ſunt & veluti rami ꝓpinquitatis in affinitate & cognatione diſpoſiti.
l Quid obticuiſti. Sic dixit quaſi puderet chremetem dicere q̃ parua dos videretur. Nam tacemus cõſilia reticemus dolores. obticemus quorum nos pudet.
m Pro re noſtra. Tacite rem ſuam extenuat.
n Quam rem agis. Hoc eſt quaſi perturbati interceſſoris.
o Et illum rogato ſimul. Pulchra admonitio vt perterrere faciat filium.

.i.quare .i.animo certe nō bñ intelligo
quāobrem id faciam. Mene. q̄n ego vero quamobrem id facias, neſcio.
.ſ.neſciā .ſ.filij petulantia diſſolutus
.i.verū dicis p q
CHRE. ego ne? vt illius animū qui nūc luxuria & laſciuia deffluit. retū
.i.reprimā .i.reducā .i.in quā ptem .i.loqueris
r
dam / & redigam. vt quo ſe vortat neſciat. ME. Quid agis? CHREM.
.ſ.inquirere pmitte .i.ſatiſfacere aīo meo .i.nō impedio .ſ.vt ei dicā
Mitte. ac ſine me in hac re gerere mihi morē. ME. Sino. ita ne vis? Chr.
ſ.volo .i.effice .i.ex hoc tpe .i.adhibeat aduocet .i.ante me
s
ita. MENE. fiat: Chre. Age iam vxorē vt accerſat. pparet ſe. hic ita vt li=
.ſ.tūdere .i.iuſtū .i.p dicta .i.ꝯuincetur .i.verꝫ ego puniā eū
t u x
beros eſt æquū. dictis cōfutabit̃. ſed ſyrꝫ. ME. Quid eum? Chre. ego ne
.i.ita .i.ppparatū .i.reddā .i.ita i.comptū .i.q̄ꝫdiu .i.recordabitur
y z .i.aſſidue
ſi viuo: adeo exornatū dabo / adeo deſpexum. vſq; dum viuat meminerit
.ſ.ſyrus .i.ludibrio .ſ.vt ſit verꝫ qd dico
rit ſemper mei. qui ſibi me p ridiculo: ac delectamento putat. nō. ita me
.ſ.ſyrus .ſ.alluſiones has .i.ꝯtra .i.exercuit
z que ſe vlciſci nō pōt
dij ament. auderet facere hæc vidue mulieri quœ in me fecit.

p Luxuria & petulātia. Luxuria a luxu. i. ſupfluitate deriuatur. Laſciuia aūt deſignat q̄n dam petulantiā & importunitatē flagitōne dignam nimis exultādo & delectando in ſua turpitudine. hec tñ differētia nō obſeruatur ſed indifferēter illis duobus vtimur p eodem ſignificato. q Defluit pſius De fluis amens. r Quid ais Ais dicimus de his qui vana loquuntur. s Fiat. Conceſſio irati aduerſus ptinacem. t Dictis confutabitur. Dictis .i. p dicta nō aūt verberibus vt ſeruus. quia liberi verbis obiurgandi (ſunt). ſerui vero verberibus puniendi.
v Sed ſyrꝫ. Apoſiopeſis eſt p̄ iracundia ſyrꝫ.ſ.puniam.
x Quid eū. Modus interrogandi. qd eū.ſ. punies. y Si viuo Subiūgit affirmationē. z Adeo depexū. Hoc vernīliter more ſenū iratoꝝ lege: & itellige cōtrarium. z Vidue mulieri. Bñ pſonā abiectā delegit quæ ludibrio habet̃. Et quia mulier & quia orbata viro

CLITIPHO MENEDEMVS CHREMES SIRVS

In ſcena. xIx

Reſtat vt tranqllitas rerum omniū habeat̃ reliquū eſt vt filius Clitipho verbis patris pterritus in viā redeat & vxorē ducat. Relatu aūt Menedemi ſe a p̄re eſſe abdicatū. putat & ſic inqt clitipho. Ita ne &c̄. a Tandem. expletiua cōiūctio. Et habet aliquod vrgens & accellerās. q.d. paucis rñde: ac ſi eſſent vltima verba ne me longis exorſis detine Cicero. Quouſq; tandē abutere Catilina p n. Alias ponit̃ p n̄. vt in q̄ ciuitate tandē arbitrare te viuere. Nōnūq; p ſaltē. b Admiſi. Auxeſis ē plus eſt admittere q̄ꝫ facere. alibi hæc admittere indigna. c Vulgo faciunt Ad purgationē peccati ſi nihil aliud habemus argumentū ab exemplo alioꝝ ſumimus qui id em facti

.i.verū .i.tā ꝓditꝰ
a
Ta ne tādē q̄ſo ē menedeme. vt pater tā in breui ſpacio oēm
beniuolentiā paternā .i.pp̄ter qd factū malū .i.tā graue ſcelus
q.d. mihi eq ualeo faciunt
de me eiecerit aīm patris? qd nā facinus? qd ego tātū ſceleris
.i.cōmiſiſſeci infelix .i.vt plurimū paſſim .ſ.qd fecit pater .i.moleſtus
b c
admiſi miſer? vulgo id faciūt. MEN. Scio tibi eſſe hoc grauius multo /

.aſperi⁹ ſ.Cli. .i.ſed .i.nō .i.moleſte .i fero ſ.qđ fecit ſ.id pp̄ter qđ fecit.
ac durius /cui ſit.verum ego haud minus ægre patior.id qui neſcio nec
modū faciēdi intelligo .i.opto tibi multa bona. .i.pp̄ter cē
o ccaſionē .i.nō ficte
rationem capio niſi quod tibi bene ex animo volo.Cliti.hic patrem aſta
dicebas .i.ecce hic eū Chre. .i.rep̄hēdis filii
re aiebas.MENE.Eccum.CHRE.Quid me incuſas ditipho? quicqd
ſ.rei .i.effeci .i.conſului .i.incōſiderationi poſtq̄ .i.omittentē facere q̄ debebas.
ego huius.feci tibi proſpexi /& ſtultitiæ tue.Vbi te vidi eſſe anīo omiſ
.i.dulcia .i.in pmo loco .i.ꝑcipua reputare .ſ.vbi te nō vidi eē ſ futuꝝ longe
ſo:& ſuauia in pñtia quæ eſſent prima habere.neq̄ cōſulere in longitu
.i.idigeres neccē .i.mea bōa .i.dilapidare .i.poſtq̄
dinem cepi rationē.vt neq̄ tu egeres:neq̄ vt hæc poſſes perdere.Vbi:cui
.i.iuſtū erat .i.ī pncipio .i.tu nō pmiſiſti .i.ꝯnerti ſ.tuos .i.ꝯtrabant
decuit primo:tibi non licuit per te mihi dare.abij ad pximos tibi q erāt
ꝑris .i.cōmendaui .i.cū fiducia tradidi .i.apud eos .i.adiutorium
eis cōmiſi & credidi.ibi tuæ ſtulticiæ ſemper erit preſidium ditipho vi/
vel in quē locū freqnter recipias .i.dolor mihi ineſt melius
ctus /veſtitus.quo in tectum te recipes.CLI.Vah.mihi.Chre. Satius ē
me ita diſpoſuiſſe ſ.bōa oia iā ipi eſſes datur⁹ vario mō ſū ꝑdit⁹ ſ.ego
q̄ te ipo hærede hæc poſſidere bachidem.Sy.Diſperij.ſceleſtus quantas
turbatōes .i.ſcitaui .i.ꝑ ip̄prudētiā .i.mori
turbas conciui in ſciens CLI.Emori cupio.CHRE:Prius quæſo diſce/
ſ.cum rōne poſtq̄ qd ſit viuere mod⁹ viuēdi .i.iſta re q̄ tibi reliq̄ .i.dñe ſ.loq̄
quid ſit viuere Vbi ſcies:ſi diſplicebit vita.tum iſtoc vtitor.Sy.here licet
.i.vtꝝ ſcđ .i.ſine ꝑicło q̄lis diſtertū iudiciū
ne:CHRE.Loquere.Sy.an tuto.Chre.Loquere.Sy.quæ iſta eſt praui
.i.inſania .i.admiſi Syrus .i.q obſit filio .i.ire licet
tas?quæ amentia eſt qđ peccaui ego.id obeſſe huic.!CHRE.Illicet ne te
.i.noli te iterponere .i.ſup q̄ pces fundant .i.intercesſorē .i.noli parare
admiſce.nemo accuſat te.nec tu aram tibi neq̄ precatorē paraueris. Sy.
.i.in nullo .i.iraſcor q̄uis leſus ſim Chr. .i.iuſtū vos increpare
Quid ais? CHR.Nihil ſuccenſeo nec tibi:nec huic nec vos eſt æquum
ſ.dare .i.diſceſſit relinquēs bōa ſoꝛori tue .velles rogaſſe .i.a q̄
quod facio mihi.Sy.Abijt:rogaſſe vellem.Cliti.Quid?Sy. Vnde mihi
victum ſuppeditur⁹ .i.eo mō .i.me tibi.hē a te nō reliquit vñ me ſuſtētes ſ.victū ⁊ veſtitū
ſoli
peterem cibum.ita nos alienauit.tibi iam eſſe ad ſororē intelligo Cliti.
.i.eſt ne vetꝝ .i.fortunā meā redactā eē .i famis .i.dūmō prouerbiū
adeon rem redijſſe.vt periculum etiam fame mihi ſit ſyre?Sy.mō liceat
.i.remaneat aliq̄ expectatio ſ.eſt ſpes
viuere.eſt ſpes.CLIT.Quæ?Sy.nos eſuritūros ſatis.CLI.Irrides in re
aliq̄tulū ſeu ī aliq̄ .i.ꝑ ꝯſiliū .i ſed ſ.taq̄ te pat⁹ adiuuare
tanta.neq̄ me quicq̄ conſilio adiuuas?Sy.Immo & ibi nunc ſum:&
i. vſq̄ .i.paulo an̄ .i.effeci facit ſmonē tecum
aſſidue
vſq̄ dudum id egi:dum loquitur pater.& q̄tum ego intelligere poſſū

tarunt.ſed multo magis valet ſi ab exēplo oim ſumit. d Tibi durius cui ſit. Quoniā id te ꝑpius tāgit,ſiue tua magis refert e Quid me incuſas. Bñ incuſas qa filio maior eſt pater. f Quicqd ego huius. Huius abſolute vt ꝑ eclipſim deſit rei. In Etyra. Ne qd ſit eius oratio: Alibi nihil me iſtius factuꝝ patri. g Ego huius. Semp grauis inceptio orōis q̄ exordium ſumit a ꝑnoīe. h Anīo vidi eſſe omiſſo.Id eſt negligēti. Alibi:at enim metuas ne ab re ſint omiſſiores paulo. i Et ſuauia in pñſentia que ſunt prima. Saluſt Que prima mortales dicunt. Et primus modo ad laudem nō ad ordinē ptinet. In eunucho nihil prius neq̄ fortius. k Suauia in pñtia. Voluptates que licet in pñtia ſint ſuaues ſemp tñ ſecū iunctā hñt pniam l Cœpi rōnem. Id eſt iniuriā inueni modū. m Primo tibi nō licuit p te mihi dare. Id eſt tu nō pmiſiſti tuis moribus obſiſtentibus.Vel tui mores nō poſtulauerūt me dare tibi bona mea.ſcilicet cui.ſ.tibi decuit. i.iuſtū fuit me dare.ſ.bona mea quia iure debebas mihi ſuccedere niſi obſtitiſſent mores. n Abii ad pximos. Bñ ad pximos ad q̄s ſpectat poſt filiū hereditas. o Victus veſtit⁹. Oſteudit qd ſit illud pſidiū ſtulticie.Victus alimonia ad vitam ſuſtentādā.Veſtitus cultus ſiue ornatus ad tegendū corpus. p Receptes. Id eſt retrahas in tectū domiciliū & q̄ſi hoſpitiū Alibi.Meū receptes filiū.& frequētatio vſus eſt q nō raro:ſed frequēter poterit ſe recipere. q Viuere. Cū virtute & rōne intelligas. r Vita. Hoc loco actus & mores in phormio neque ego viderim in vita optimum.i.in actu & in moribus. s Que iſte eſt prauitas. Deriuatio criminis in ſeeſt.Et bene optimi ſerui fungitur officio. t Illicet r.v.t. Illicet ſemp finem rei ſignificat vt actum eſt. Illicet per ſincopen quod ſignificat ire licet.ſic iudices de conſilio dimittebāt ſuprema dicta cum preco pronunciaſſet.Illicet ergo increpatio eſt quia interloqndo impedit Chremetem narrantē. v Neq̄ precatorem. Alibi ad precatorem abeam.& precari aliquando idem q deprecari. hoc eſt a ſe crimē depellere hinc deprecatio. x Nihil ſuccēſio ſuccenſere is dr̄ qui cum amare debeat leſus iraſcitur. y Vt periculum etiam fame.Quod eſt extremū miſeriarum fames apud antiquiſſimos in quinta declinatōe nominū variabat exquo pōt eſſe genitiuus caſus.Quia Ceſar. in libro de analogia huius die & huius ſpecie dicendum putat.Saluſti.In Iugur.. Vix decima parte die reliqua.Vel ſit ſeptimus caſus. z Nos eſurituros ſatis.Paraproſodocia quando aliter reſpondemus q̄ expectatur. a Dudum id egi. Scilicet vt te adiu

.i.obſens erit | ppter qd fac | ſ.ſi nõ ſte pr diſceſſit | .i.ita ſe res hʒ vt ſũ dicturus | d

b c

Cliti. Quid? Sy. Non aberit longius. Cliti. quid id ergo? Sy. ſic eſt. Non

ſ.filiũ Chremeti ꝛ ſoſtrate | .i.cur | ſ.dic | .i.ſano ne | .i.mẽtẽ cõpos

eſſe horum te arbitror. Cliti. quid iſtuc ſyre? ſatin ſanus es. Sy. ego dicã

.i.volue apud te | .i.qʒdiu | ſ.gentibꝫ | qʒdiu | ſ.fuit illis qʒ dele ctatio quã ẽ te hẽbãt

e

q̃d mihi in mẽte eſt. tu dijudica: Dum iſtis fuiſti ſolus: dũ nulla alia dele

.i.ppinquor | f | .i.fauebãt | .i.dona faciebãt

ctatio q̃ ꝑpior eſſet: tibi indulgebãt: dabãt tibi. nũc filia poſtq̃ʒ vera ĩuẽta

occaſio | .i.eijcerent | .i.pbabile qꝺ dicis | ſ. qꝺ bachide ſciuit re amare

ẽ: inuẽta eſt cã q̃ te expellerẽt. Cli. Eſt veriſiꝉe. Sy. An tu ob peccatũ hoc

patrẽ | g | ſ.eũ eſſe ob id iratũ | .i.ꝯſidera

eſſe illum iratum putas. Cli. Non arbitror. Sy. Nũc aliud ſpecta. matres

ſ.ſuis | .i.cũ filij errauerũt | .i.ꝓbere auxiliũ | .i.qñ prẽ iniuri⁹ | ſ.matres | ſ.vt nũc vides

h

oẽs filijs in pctõ adiutrices. & auxilio in paterna iniuria ſolẽt eſſe. id non

ſ.cũ ita expellat | .i.opinionem | parentibꝫ

i | k

fit. Cli. Verũ dicis. Quid ergo nũc faciã ſyre? Sy. Suſpitionẽ iſtam ex illis

.i.pcũctare | .i.dic plane vt eſt | .i.ſi falſe ſuſpicaris | .i.vt miſereantur tibi | ſcʒ pentes

l

quære: rem ꝓfer palàm ſi nõ eſt verũ: ad miſericordiã ambos adduces ci-

.i.ſcies | ſ.filius | .i.ꝯſulis | ſ.qꝺ ſuades | cõmendat recte ſuã inuentiõem.

to, aut ſcibis cuius ſis. CLI. Recte ſuades. Faciã. Sy. Sat recte hoc mihi in

.i.quia | .i.iuuenis | .i.qʒtũ | m | .i.collocat⁹ | .i.tantã

mentẽ venit. Nãqʒ adoleſcẽs qʒ in minima ſpe ſit⁹ erit: tã facillime patris

n | .i.inibit | .i.non | verũ | o | p | ſʒ | ſuuc mihi

pacẽ in leges cõficiet ſuas. Etiã haud ſcio an ne vxorẽ ducat: at ſyro nihil

iocũditatis | .i.ſed | ppter hoc qꝺ factũ eſt

q

grẽ ſit. q̃d hoc aũt eſt? ſenex exit foras. ego fugio ob hoc q̃d factũ eſt mi-

ſ.ipm ſenẽ | .i.celeriter ꝯphẽdi | menedemũ

ror nõ iuſſiſſe ilico arripi me. hinc nũc ad menedemũ pergam. eũ preca-

ĩterceſſorẽ | .i.diſpono | .i.patri tuo | .i.nõ credo ſatis illi q̃cq̃d dicat.

torem mihi paro. Seni noſtro fidei nihil habeo.

…arẽ conſilio. b Quid? Interrupit ſyri ſermonẽ Clitipho. Quid? ſ. vis dicere. ſ. qa dixiſti qꝫ quãtũ tu potes intelligere. c Nõ aberit longius. Perficit q̃d dicere incepat. q̃ſi diceret pater q ſimꝉauit ſe abſcedere & relinq̃re ꝓximis ſua oĩa nõ erit abſens diu. hec enĩ fictio ẽ paterna. d Nõ eſſe horꝫ. Quaſi cũ odio horꝫ dixit. & eo qꝫ nec te filiũ dixit. e Dũ iſtis fuiſti ſolus. Satis veriſiꝉis fuit rõ adoleſcẽti imprudẽti & parꝫ ꝓuido. iõ ſtatim ſubiũgit Cliti. eſt veriſiꝉe. f Indulgebãt. Faciles erãt tibi ꝓmittẽtes multa q̃ volebas. g Iratũ putas. Bñ iratũ ob peccatũ Iratus eſt q ex aliq̃ re laceſſitus iraſcit̃. Iracũdus ex ꝑua vel nulla cauſa. h Id nõ fit. Mater tibi nõ eſt adiutrix & hoc ꝓpe vere ſimilius i Verꝫ dicis Prius aũt dicebat eũ dixiſſe aliq̃d veriſiꝉe. k Suſpitionem hanc. Quę turbat tuã mẽtẽ. videlicet an ſis eorꝫ filius necne. l Ad miſcđiam. Quia pentes veris filiis cito ignoſcunt. m In miſcđia ſpe ſitus. Nam ſi nõ eſſe filiũ crediderit eo, miſerabiliter videbit̃ prĩ. Et citius ad miſcđiam cõmouebit̃. Situs hic inflectit̃ ſitus ſita ſitum. i. ſituat⁹ conſtitutus. n Pacẽ in leges cõficiet ſuas. Hoc eſt ſᵐ eas leges & cõditiones q̃s dare patri voluerit in ea pace ineunda. Nã cũ parꝫ inter aliq̃s cõficit̃ lex aliq̃ aut cõditio in ea faciẽda ſolet allegari. i. adhiberi. Senſus ergo illius orõnis eſt filius cõponet pacẽ cũ patre ſuo arbitrio & ſcđm eas leges aut conditõe pacis q̃s valuerit. o Aut ne vxorẽ ducat. Chremes diſcedẽs & patriã relinquẽs ducat vxorẽ ſecũ. ſ. ſoſtratã. p At ſyro nil grẽ ſit. Tu Clitipho ita tibi pentes recõciliabis dico. Ego autẽ nihil ſum gratie apud illos habiturus. hoc eſt nullo modo potero illis gratus eſſe. q Quid autem hoc eſt. vox timẽtis eſt quaſi diceret quid video.

SOSTRATA. CHREMES.

Rofecto niſi caues. tu hõ aliqd gnato cõficies mali. idq̃ adeoq̃ miror quõ tã ineptũ q̃cq̃ tibi venire in mentẽ mi vir potuerit. Chr. Oh pgin mulier ẽẽ: nullã ne ego rem vnq̃ ĩ vita mea volui. qn tu ĩ ea re mihi aduerſatrix fueris ſoſtrata. at ſi rogitẽ iã qd ẽ / qd' peccẽ. aut q̃obrẽ id faciã neſcias. in q̃ re nũc tã cõfidẽter reſtas ſtulta? SO. neſcio. Chr. immo ſcis potius. q̃ qdẽ redeat ad ĩtegrũ eadẽ oratio. So. ohe iniquus es. q̃ me tacere de re tãta poſtules. Chr. nõ poſtulo. iã loq̃re. nihilomin⁹ ego hoc faciã tñ. So. facies? Chr. verũ. So. nõ vides q̃tũ mali ex ea re excites? ſubditũ ſe ſuſpicať. Chr. Subditũ? ain tu? So. certe inq̃ mi vir. Chr. cõfitere tuũ nõ ẽẽ. So. Ah. obſecro te: iſtuc noſtris inimicis ſiet. ego ne confitear meũ nõ ẽẽ filiũ. q ſit meus? Chr. qd metuis? nõne: cũ vel: cõuincas ẽẽ illũ tuũ? So. q̃ filia ẽ iuẽta? Chr. Nõ ſed q̃ magis credẽdũ ſiet. id qd ẽ cõſimilis tuis moribus: conuinces facile ex te natum. Nam tui ſimilis eſt probe. Nam illi nihil vitij ẽ relictũ. qn itidẽ ſit tibi. Tũ p̃terea talem nlľa niſi tu p̃eret filiũ. ſed ipe egrediť q̃ ſeuerus. rem cũ videas / cenſeas.

In ſcena. XX.

Cõtineť imago q̃dã diſſidij inter vir̃ et vxorẽ q natura moroſi atq̃ difficiles ſunt.

a Tu hõ p cõtẽptũ & cũ ſtomacho ẽ pnũciandũ. & dicit tu hõ & poſtea ſubito mulier̃ natura redit ad lenitatẽ diſcedente indignatõe. b Tã ineptum q̃cq̃. Bene ineptũ. Nã ineptũ eſt qd'a q̃uis rephendiť. c Veni re ĩ mẽtẽ. Venire in mẽtẽ veteres nõ recordatõis cã tm̃ ſed etiã recogitatõis cõſideratõiſq̃ poſuerũt. d Mulier eſſe. i. mulieris ptes exercere & officiũ q̃ ſp vult loq̃ & marito repugnare. e Quod peccẽ. Notat mulier̃ iprudẽtiã & ipitiã q̃ vt plurimũ ignorant q̃ praua aut recta ſũt. f Tã cõfidẽter. i. temere. Et rectẽ cõfidẽter. nã cõfidẽtia ſepi⁹ in malã. fiducia vero in bonam ptẽ accipiť. Alibi. O ingentẽ cõfidẽtiã. g Neſcio ſic lege vt intelligas cõtrariũ. h Redeat ad integr̃ eadẽ oratio. i. potius ſcis eaſdẽ orõnes ſæpius inculcare ac petere vt more muliebri ſp hẽas verba in ore ac ſp loquaris cũ em idẽ ſermo repetit iter̃ ad integr̃ redit. nã reitegrať qd' prius platũ erat. pp̃terea tũc eadẽ orõ redire ad integr̃ dr̃. i De re tanta. ſ. in piculo filii. k Facies. Indignabũda repetit verbũ l Ver̃. Si ẽ nomẽ ſic intelligiť ver̃. ſ. dico. vel ver̃ erat q̃ faciã inſtitutũ. m Subditum ſe ſuſpicať. i. ſuppoſitum Iuuenalis. Trãſeo ſuppoſitos. Mulieres q̃ parere nõ pñt & vt placeãt maritis ſe grauidas fingũt. et aliq̃ inopũ mulier̃ filios ſupponũt ac p ſuis edũt. n Ain tu. Pro ais ne & ẽ p cõtrariũ verbũ o Ah obſecro. Modus blãdiẽtis & miſericordiã mouentis. p Nr̃is inimicis ſiet. Hæc impcatio ſic vſurpatur ab Ouidio. vt illius p̃pria ſit. q. d. hoc malũ apd' nos nõ hẽat locũ. ſed trãſferať poti⁹ ad inimicos qb⁹ ab ini micis oĩa mala deſiderant. q Cõſilis morib⁹. Nã plerũq̃ filii cõſiles ſunt parẽtũ morib⁹. r Cõuices. Verbũ iudicii eſt. s Tui ſilis. Dicim⁹ cũ gtõ cum mor̃ ſilitudinẽ aut doctrĩe oſtẽdimus. Sed dicimus. ſilis tibi cũ dtõ, cũ q̃litatẽ ſilẽm oñdere laboramus. t Quã ſeuerus Nã facie ĩpa videť q̃ndã pbitatẽ oſtẽdere, re vero alius ẽ. Nã frõ frõtis nulla fides.

In hac ſcena .xxi.

Adhuc filius mrēm ſollicitā reddit dū petit vt parētes cōmōſtret & ex hoc facilius puenit ad tranquillitatē omniū rerum. a Tua volūtate inuit illā de induſtria illū voluiſſe appellari filiū.
b Miſereſcat mei. Habemꝰ miſeret miſerebat & miſereſcit. miſereſcebat in eadē ſignificatiōe. ſunt ꝙ eiuſdē nature. Habemꝰ etiā pſonale miſereſco. is.. Virg. His lacrimis vitam damus & miſereſcimus vltro. c Quod peto & volo. Peto inqt qſi pcario. Nā pprie aliqd pcario petere dicimur d Obſecro te mi gnate. Verba pprie mřis deſperate. e Sum. Hec vox ſimplex terribiliter pnūciat. f Me miſerā. Per exclamationē p dolore dicit. q.d. Dico verū eſt me miſerā eſſe qd dictum interiectōis vice fungit. g Queſiſti. Excogitaſti ſeu ſomniaſti vt dici ſolet vt mihi dolorem incuteres. Vel queſiſti hoc i. inueſtigaſti & interrogaſti. hoc ab aliqbus ne eſſes filius ppriꝰ nō ſuppoſitus. h Ita mihi atꝗ huic ſis ſupſtes. Mos iurandi antiquus pentum & bene inducit mater mitior pře & que adiutrix ſit in paterna iniuria filio. i Si me amas. Hec verba blandientis matris ſunt. & que valde de filio ſollicita ſit.
k Si me metuis. Matri dat ſuauia verba patri vero aſpa illa inqt ſi me amas hic ſi me metuis.
l Quos. Suple mores dicis eſſe in me ſeu me cauere ne ſint in me. m Gerro meis. Hec dicunt i abiectiſſimū queꝗ: & nullius pcii hoiem Gerro vt ſeruius inqt a gerēdo. vn nugigerulꝰ dicimus ꝙ nugas gerit. vel vt nonius & feſtus a gerris. Nā grece ſunt nuge ineptie & cōtemptus ſic dicte. vt feſtus refert ꝙ cū athenieſes ſyracuſas obſiderēt & crebro ceras poſcerent irridētes ſiculi gerras clamitabant quā gerere prius dicebant. vt idē feſtus ait crates viminee ppter tū illam irriſionē ſiculorū factā eſt vt gerre p nugis & contēptu dicant: A gerro noīe fit cōpoſitū cōgerro. nis. Plautus in perſa. Iam pol ille hic aderit credo congerro. m. Vel vt alii etiā dicunt cōgerrius qd ſignificat q cū alio gerrone eaſdē exercet nugas.
n Iners. i. ocioſus ignauus ſine arte et induſtria viuendi vt vult Seruius.
o Fraus. Fraduloſus ſeu fraudulentus ſeu culpabilis. Nam vt inquit, Vulpi. fraus eſt ipa noxa id eſt culpa. & quaſi quedam preparatio poene. Interdū etiam pro pena capitur in iure vt ait Seruius. Item & fraus pro periculo poni inuenitur. vt erit illa res fraudi id eſt periculo. Hoc ſeruius. ponitur autem hic fraus pro fraudoloſo vt alibi ſcelus pro ſcelerato.
p Elluo vorax Catul. in ceſarem An parum lenatus eſt. Inſatiabilis inquit Seruius. ſeu immoderateꝗ bona ſua conſumens inquit Feſtus. Inde heluor aris id eſt effundere bona ſua luxurioſe ac immoderate.
q Ganeo. Meretricum ſecutor ac frequentator. Nam ganeum ganei antiqui dixerunt locum abditum ac veluti ſub terra ppterea meretricum tabernam ipi antiqui ganeum vocarunt: ꝙ in terra ſit addita. vnde & ait nonius ganeones dicti ſunt a ganeis ſicut popiniones a popinis quæ ſunt loca vinolenta: ac libidini apta.
r Damnoſus. Recte hoc poſtremum cum ſuperioribus conuenit damnoſus id eſt damni quicꝗ tuis parentibus afferens vt iam feciſti extorquendo a me per ſeruum decem minas Bachidi.
s Non ſi ex capite ſis natus. Hec ingenti clamore pronuncianda & his oſtendit Chremes filium non debere abiicere ſpem patris. & ſi ab eo aſpera verba audit.
t Aiunt. Bene aiunt de re fabuloſa & ficta.
v Deos neſcio. Modus loquendi preſertim iratorum qui dei cogitationem non habent.
x Inuenerit. Id eſt acquiſiuerit alibi labore inuenta mea cui dem bona.
y Abducere. Apoſiopeſis honeſta. z Puduit dicere meretricem.

CLITIPHO SOSTRATA. CHREMES

I nūc ꝗ vllū fuit tps mater. cū ego voluptati tibi fuerim dictus filius tuꝰ tua volūtate. obſecro eius vt memineris atꝗ inopis te nunc miſereſcat mei. quod peto & volo pntes meos vt demōſtres mihi. So. obſecro te mi gnate. ne iſtuc i aīm iducas tuū. alienū te eē. Cli. ſū. So. miſeram me. hoccie qſiſti obſecro: ita mihi. atꝗ huic ſis ſuperſtes. vt ex me atꝗ hoc natus es. & caue poſthac ſi me amas vnꝗ iſtd verbū ex te audiā: at ego: ſi me metuis: mores caue i te eſſe iſtos ſentiā. Cliti. qs: Chre. ſi ſcirevis ego dicā. gerro iners fraus/ helluo/ ganeo dānoſus crede: & noſtrū te eē credito Cli. nō ſunt hec pentis dicta. Chr. nō: ſi ex capite ſis meo natus. itidē vti aiūt mineruā eē ex ioue: ea cā magis patiar clitipho: flagitijs tuis me ifamē fieri. So. Dij iſtæc phibeāt. Chr. deos neſcio. ego: qd potero: enitar ſedulo. qris: id qd hes: pentes: qd abeſt: nō qris. patri quō obſeqre. & vt ſeruies. qd labore iueuerit. nō mihi p fallacias adducere ante oclos. pudet dicere hac pñte verbū turpe. at id te nullo mō piguit facere. Cli. eheu ꝙ ego nūc totus diſpliceo mihi. ꝙ pudet: neꝗ qd principiū incipiā ad placandum ſcio:

MENEDEMVS. CHREMES.
SOSTRATA. CLITIPHO.

.i.certe .i.acerbe .i.verat ſtbis contu tumelioſis
a
Nimuero Chremes nimis grauiter cruciat ado
ſ. Cliti. .i.crudeliter ſ.ad eos .i.cõponã
leſcentulũ:nimiſq; inhumane:exeo ergo vt pacem conci-
.i.opportune b
liem.optime ipſos video.CHRE.Ehem menedeme.cur
.i.aduocari vt ſit tibi nur⁹ .i.quã dotẽ deſtinaui ratificas
c ni filie m
nõ accerſi iubes filiam?& q̃d dotis dixi firmas?Soſtr.Mi
q.d.ne des oĩa filie
e f
vir obſecro te,ne facias.CLI.Pater obſecro vt mihi igno-
.i.parce illi pmitte .i.tibi pſuadeã
ſcas.MENE.Da veniam chreme.ſin te exorem CHRE.
vtz.ſ.peris nõ p iprudẽtiã .i.nõ dabo illi
g
Egone mea bona vt dem Bachidi dono ſciens?non faciã.
.i.ſed ſ.vt veniat Bach. .i.ĩpedim⁹ cupis
ME.At id nos nõ ſinemus.CLITI. Si me viuũ vis pater
h .i.fac qð petit ignoſce illi i .i.tantũ
ignoſce.Soſt.Age chremes.MENE.Age queſo ne tam
ſ.eſt
obſirma te chremes.CHRE.Quid iſtuc?video nõ licere
ſicut .i.pficere .i.honeſtũ eſt facere.
mihi:vt cœperam:hoc pertendere.MENE.Facis,vt te de
.i.pditiõe certe .i.mutabo pſiliũ
cet.CHRE.ea lege hoc adeo faciam:ſi id faciat:quod ego
Cliti. .i.iuſtũ k .i.pcipe.
hunc æquum cenſeo.CLI.Pater omnia faciam.impera.
ſ.cenſeo ſ.ei eo bo
CHRE.Vxorem vt ducas.CLITI.Pater.CHRE.Nihil
ne rñſionis .i.ſed l .i.ad pſcioz meã .i.ducet .i.nõ ſ.rñ
audio.ME.Ad me recipio:faciet.CHRE.Nihil etiã au-
ſpõdentem. pdit⁹ ſum vtrum .i.nõ audes ducere vxorẽ.
dio ipſum.CLI.Perij.SOSTRA.An dubitas Clitipho?
.i.ſed ducere vxorem ſ.q̃ impabis
CHRE.Immo vtrũ vult.MENE.Faciet omĩa.SOST.

In hac ſcena.XXII.

Interuenit perſona cuius gratia pax concilietur ita vt omnia tranquilla ſint.& compoſita prout comedie finis poſtulat.

a Enimuero.Hoc loquitur Menedemus ſolus apud ſe.Enimuero nonnunq̃ principium eſt aliquid per iram dicturi. b Hem.Interiectio percipientis eum quem volebat. c Accerſi.Bene accerſi quia proprie accerſitur vxor dũ ad virũ ducitur. d Mi vir te.Putat ſoſtrata id quod erat fictum eſſe verum timebatq; ne pater penitus exhereditaret filium omnia tribuens filie. e Obſecro.Nil ſignificantius.Nam orare ẽ placidos petere.Obſecrare vero iratos rogare. f Ne facias.Hec timebat ne omnia bona illi traderet. g Sciens.Quod peius eſſet q̃ ſi neſciret h Age.Vt ſit aduerbium hortantis.q.d.age ignoſce ei i Ne tam obſirma te.Id eſt noli te tam obſtinatum oſtẽdere.Ille enim dicitur ſe affirmare in aliquo propoſito qui obſtinate ac pertinaciter in illo perſeuerat tanq̃ immobilis truncus.& eſt tranſlatio ſumpta a repagulo offirmando. k Pater.Tantum dicit hoc verbum non ſtatim volens dare reſponſum tanq̃ prius deliberatur⁹ l Ad me recipio.Hoc dicendi genere ſæpius.Cicero vtitur in ſuis epiſtolis.& precipue commẽdaticiis vt ceme facile eſt nemo enim negat recipere interdum ſumi pro promittere.

m Rufam. Rufus color & rubere idem vt in Gelio habetur.
n Ceſiam. Ceſia gelio atteſtante dicitur ſpecies viridis coloris quaſi celia ꝙ talis ſit color celi.
o Sparſo ore. Id eſt habentem os ſparſum et latum ſeu extentum.
p Eia vt elegans eſt. Cōmendat eam filio vt eā amet. Elegans. Hic ad formam refertur. ſed ſæpius ad orationem et ad verba.
q Credas animum eſſe ibi. Id eſt credas ꝙ habet animum. et quidem prudentem. vel credas. i. reputas animum tuum eſſe ibi. i. in amore ei⁹ puelle. Nam ſatis pulchra ē quæ placet. et vt dici vulgo ſolet. nulli ſunt amores deformes.

ſcꝫ ſe parē ad nuptias .i. moleſtia .i. ꝗdiu .i. ſis ignor⁹ poſtꝗ ſ. ꝗd ſit ſ. erūt
Hæc dū incipias grauia ſūt: dūqꝫ ignores. vbi cognoris fa=
oīa .i. ducā vxorē turūt
cilia. CLI. Faciā pater. SO. Gnate mi ego pol tibi dabo pu
.i. ſmone ſuauē ſcꝫ ſ. amici aut vicini
ellā lepidā: quā tu facile ames: filiā phanocrate noſtri. CLI
m .i. verum n .i. facie lata ⁊ etiā ore
TIPHO. Rufam ne illā virginē / ceſiam / ſparſo ore, ad=
.i. curuo ſ. ducere cap̄ hortāſ ꝯtētū .i. apta formoſa
o p
unco naſo? nō poſſum pater. CHRE. eya vt elegans eſt?
q .i. in ea puella ſ. tibi ſcꝫ eſt
credas animū ibi eſſe. SO. Aliam dabo. CLI. quid iſtuc?
.i. certe. quia ſ. vxor .i. ſcio .i. fere eā ſ. ducere
quādoquidē ducēda eſt. egomet habeo ꝓpe modū quam
vxorē ſ. vicini habeo.
volo. SO. Hūc laudo te gnate. CLI. Archonidis filiā. So.
.i. valde ſ. ſolum .i. reliquū eſt ſ. reſtat
Perplacet. CLI. Pater hoc nūc reſtat: CHRE. Quid? CLI:
ſeruo .i. remittas ſ. ea .i. ꝓpter me .i. ignoſcat ei
Syro ignoſcas volo: quæ mea cauſa fecit. CHRE. Fiat.

.i. man⁹ iūgite ſil' ſic poete ꝯgratulātes .i. recitator .i. recitatui
Alete & plaudite Calliopius recenſui.

Incipit comedia quarta

Dedaratio huius figurę in Comediam Therentij quæ in ordine quarta eſt atqꝫ Adelphos vocitata.

Adelphos hæc Comedia dr̄ quod idem eſt ꝙ fratres latine. Sūt em̄ bis duo frēs in ea & ſenes & iuueues. Sunt duo ſenes in medio figure ſtantes mediū Comicū inducentes. qs aūt in hoc inducendo potior fuerit. vix arbiter eſſe poſſum. Mitio in primis fabulę partibus plurimum pro medio Comico laborat. Hoc eſt pro Comice litis pace inducenda cum fratre ſuo demea qui cum diu recalcitraret. tandem vltro. & ſubito plus ꝗ Mitio frater pecierat. medium proſecutus ē. Hæc ſic carpe. hii duo frēs vita moribus & rebus cōtrariis vitā trāſierūt. Hoc ſi recte vt hic depicti ſnn: eos inſpicis poptime notare potes facies. veſtitus multa indicant. Mitio ſine vxore liberis piter otio vixit liberaliter ac ꝓdigaliter rebus vtens ſuis. Demea vero pceīn labore & negotio triuit vitā. Filios hūit duos videlicet Eſchinū & Cthesiphonē. Cū vero mitio vitā duxit celibē & filiis careret atqꝫ cū oblectabile ſit filiū hr̄e. filiū vnū Eſchinū. ſ. a demea adoptiuū accepit quē & ꝓ ſuo vt ſe veſciit & ad mores ſuos educauit. Iō nō fruſtra Eſchinus ante ædes Mitiōis ſtat et Cthesipho demeę patris veri. Sunt enī pte in ſupiori ædes due vno muro tanqꝫ vnū allodiū circūdate maceria tn̄ diuiſe atqꝫ due curie facte paternā forte ſic dimidiabant hæreditatē. Vides etiā bn̄ in ædiū q̄litate taceo de curiarꝫ diſpoſitōe qs patronus q̄liſqꝫ familia ſiet taceo ꝙ oſtia hec indicāt. Mitioni em̄ ē expolitū ſeratū demeę vero ruptū reſtibuſqꝫ ligatū reliq̄ comito inuēti accedamns ad fabulā. Cthesipho exarſit amore cuiuſdā citariſtrie noie pſaltria q̄ penes lenonē noīe ſannio erat. Sed timore duri pr̄is ab ei⁹ ſe cohibebat appetitu. qđ eſchinus cōpiens adiutus libertate atqꝫ ſyri ſerui induſtria pſaltriā eripuit. q̄ſi ipē eius frui vellet cōplexu. ſed fecit vt fr̄is ſatiſfaceret deſiderio. et crimen fratris in ſe trāſtulit. Verꝫ hoc pr̄ demea nō intelligēs cepit aduerſū frēm mitionē iracūdo aīo grauiter iurgari. ꝙ adoptatū ſibi filiū eſchinū tāte leuitatis tāteqꝫ ſineret eē incōſtātie. vt etiā ad tātū erūpet facinus vt citariſtriā rapet. Sed mitio qbuſcūqꝫ poterat blāditiis eius aīm lenire ſatagebat. Viciauerat aūt idē eſchinus q̄ndā puellā noīe pāphilā filiā ſoſtrate pr̄e ſimulo iā defuncto. Cūqꝫ ſepe dictus eſchinus fraternū amorē in fidicina ob metū paternū in ſe trāſferret cepit ſoſtrata mulier p getā ſeruū cauſari nutricē pāphilę noīe cātarā de violētia facta puelle. Sed cū veritas patuit. demea culpās ſue aſpitatis ſęuitiā coopari cepit vt eſchinus corruptā pāphilā vxorē duceret Cthesipho potireť citariſtria. Syrus ſeruus cū vxore libertate donareť. Et tādē fratrem mitionē q̄ vſqꝫ ad ſeniū in celibatu vitā duxit traxit p̄cib⁹ ꝙ ſoſtratā ſocrꝫ eſchini duxit. Sicqꝫ m̄ltis nuptiis factis. Demea iuſſit maceriā q̄ curias diuidebat dirrui atqꝫ vnā curiā fieri vt ipis ſic triūphātibus nō obſtaculū eēt. Per hoc etiā denotauit ſe a moribus fr̄is vltro nō diſſentire velle. Vitāqꝫ ſic fine comico et trāq̄llo et pacifico īminēte pacifice trāſierūt ſimul omnes. Hec omnia poeta vrbano ſtilo et lepore eloquentię more ſuo dilatat. Argumentū ſolū ꝓpter purā ignorantiā remouere narrans.

ESCHIMVS
THESIPHO
MITIO
DEMEA
GETA
SYRVS
DROMO
PAMPHILA
HEGIO
SANNIO
PSALTRIA
CANTARA
SOSTRATA

Argumentum

Acta ludis funebribus Aemilij pauli. Q. Fabio maximo. P. Cornelio affricano ædilibus curulibus. Egere. L. attilius prænestinus. Minutius / Posthmi⁹ Modos fecit Flaccus Claudij Tibijs ſerranis facta græca Menandri. A. Micio. M. Cornelio Conſulibus.

Adelphorum Argumentum.

ille ruſticus iuuenes filios.
Vós quum haberer Demea adoleſcentulos:
ꝯcedit ſ. ſuo .i. aſſumendū in vnū de illis ſic dictū filium
dat Micioni fratri adoptādum Eſchinum: ſed
alteꝝ filiū Demea ſ. Cthesiphonē cui⁹ fidicie festiuo ſermone ꝛ allicieti
Cthesiphonem retinet. hunc cithariſtriæ lepore captum /
ſ. Demea. abſcōdit amorē rumorem
ſub duro ac triſti patre frater celauit Eſchinus: famamq̃
cithariſtrie mutabat finaliter pſaltriā hiſtrioni vi rapuit
amoris in ſe tranſferebat. Deniq̃ fidicinam lenoni eripuit
ſtuprauerat Pamphilam
Vitiauerat idem Eſchinus ciuem atticam pauperculam.
.i. ſancte pmiſerat panphilā .i. ꝯiugem futurā eē pr̄ durus .i. obiurgabat
fidemq̃ dederat. hāc ſibi vxorem fore. Demea iurgare &
moleſte .i. ferebat ſtatim poſtq̄ reſcita
grauiter ferre. Mox vt veritas patefacta eſt. ducit Eſchinus
ſtupratā in .i. h3 Cteſiphon
a ſe viciatā ciuem atticam virginem vxorem. potit̃ Cthesi/
ſtriā pſuaſo inducto.
pho cithariſtria. exorato ſuo patre duro Demea.

Hanc comediam Adelphos vocant id eſt fratres. nam adelphos grece dicitur frater latine. nec iniuria. Nam in ea continetur duos fuiſſe fratres Demeam & Mitionem quorum alter vitam elegit celibem. Alter vero Demea duxit vxorem & ſuſtulit duos filios Eſchinum & Cthesiphonem ex quibus Eſchinum adoptauit Mitio & delicate educauit. Alter autem a patre ſatis dure exercitatus eſt in opere ruſtico. qui tamen exarſit ī quendam Cythariſtriam cuiuſdam lenonis qua potiri ſuo mutu non poterat. Eſchinus autem quādam ciuem atticā pauperie preſſam ſtuprauit ea quidem lege vt eam eſſet ducturus in vxorem. Hic Eſchinus frēm & quā maxime poterat celabat totumq̃ fratris amorem in ſe cōuertebat ne Demea pater durus in eum grauiter excandeſceret. vt erat pater ſatis acerbus fratri. itaq̃ a lenone abſtulit illam fidicinam quo ea liberius potiretur. quæ vbi reſtita ſunt. Demea ita parcitus poſt multas commouit cum fratre turbas. deinde ipō placato & Eſchinus atticam puellam duxit vxorem & Cthesipho fidicine habende licentiam ē conſecutus:

In hac comedia ſpectatur quid interſit inter ruſticam & vrbanam vitam & inter aſperam & celibem & inter vitam veri patris & p̄ adoptionem facti.

PROLOGVS

.i.qm̄ ſ.therẽci⁹ .i.pcepit .i.ſuū poema .i.nūcijs .i.viſitari .i.ſuos emulos

Oſtq̄ poeta ſenſit ſcripturã ſuã ab iniqs obſeruari & aduerſari /

trahere vitupiū ſ.comediã pnūciari index ⁊ pditor ſ.ipo poeta ſpectatores .i.iudicabitis

os rape in peiorẽ ptẽ.quã acturi ſumus /idicio de ſe ipẽ erit.vos eritis iu⸗

honori vel vitupio dari id qđ fecit talis comedia greca ſic dicta

dices.laudin an vitio duci factũ opteat. Synaphothniſcontes diphili co/

tali noĩe latio ille poeta comediã fabula puel⸗

mœdia ẽ.hãc cõmoriẽtes plautus fecit fabulã.In græca adoleſcẽs ẽ:q̄ leno

lez vẽditori .i.in pma pte fabule ſ.de ereptõe meretric in tacrum

ni eripuit meretricẽ.In pria fabula eũ plautus locũ reliqt integrũ. eũ hic

.i.cũ paſſiũ libere tulit .i.traduxit iſuã comediã greco qđ detractũ qđ extra tulit .i.ego cũ meis.

locũ ſumpſit ſibi ĩ adelphos verbũ de verbo expſſũ extulit.eã nos actu/

.i.nouo ſtilo trãſlatã .i.pfecte videte vicio duci vel ſ.de plauto exiſtẽtis ſ.comedie .i.reſumptum

ri ſumus nouã.Pernoſcite furtũ ne factũ exiſtimetis.an locũ rephẽſum:

prermiſſus eſt incuria plauti inuidi poetam

q̄ pterit⁹ negligẽtia ẽ.nã qđ iſti dicũt maliuoli hoĩes nobiles eũ adiutare

q̄ ſ.eos ſil'cũ eo .i.cõponere dulciũ poeta

aſſidueq̄ vna ſcribere qđ illi maledictũ vehemẽs exiſtimãt: eã laudẽ hic

.i.exiſtiãt qñ nobilib⁹ nobiles r auditori⁹ ſ.toti nobilium induſtria

ducit maximã.cũ illis placet.q vob̄ vniuerſis /& pplo placẽt.qrũ opa in

tpe belli .i.pace i accuſatõib⁹ ⁊ cãis crimialib⁹ pſequẽter non

bello:ĩ ocio:ĩ negocio ſuo q̄ſq̄ vſus tpe ẽ ſine ſupbia.De hinc ne expe/

.i.materiã fabule ſ.Mitio.Demea i.pſcẽniũ .i.explicabũt s recitãdo argumẽtũ vnã

ctetis argumẽtũ fabulæ.ſenes q̄ primi veniẽt.ii.ptẽ apiẽt:ĩ agẽdo partem

.i.curate ſ.vrã fauor pplci⁹ anim⁹ .i.ad cõponẽdas fabulas .i.diligentiã

oñdẽt.facite æq̄nimitas.pœte ad ſcribundũ augeat induſtriam.

Hic incipit prologus in quo poeta capit beniuolẽtiã auditoris. Poſtq̄: pro quoniam cuius reciprocũ quoniã pro poſtq̄: plautus in Aulularia. Quoniam is moritur ita auido ingenio fuit. a Scripturam ſuam. Indifferenter omnis qui aliquid ſcripſiſſet ſcriptor a veterib⁹ dicebatur b Obſeruari. Obſeruatio ad honorẽ refertur.Sed nunc obſeruari captari ſignificat & audiri vt' plautus . Obſeruat orare vt blande palpet mulieri. c Obſeruari & rape &c. Varietas p genera verborum & vtriq̄ ſniã apte iũgimus ſcripturã ſuam. d Indicio.Mire de ſe expreſſit ſimplicitatẽ verã dicturus cũ iudicaturũ ſe dixit nõ narraturum & indicio erit.p index erit. e Inditio de ſe.Indicat is qui de ſe volẽs aliqd & aliis etiã prodit Sed cõfitet q de ſe tñ & adhuc iuitus qdñã pmulgat. f Vos eritis iudices.Bñ qa apud iudices iudiciũ pfitent q accuſatorẽ adiuuãt. g Laudin a vi.Medium ĩfert vt appeat ſi crimẽ non ſit laudẽ nõ debere eẽ. h Synaphotniſcõtes &c.Nec numeri nec genera reſpiciẽda ſunt cõtra ſniam rẽq: ipam. i Cõmoriẽtes.Plautus fecit fabulã apud grecos dramaſi caput latio more. Fabula dr̃ cuius ſpẽs ſũt tragedia cœmedia togata tabernaria ptexta trepidata attellana mictos. Ahnitõica. k In pria fabula.Hoc ẽ in prima pte vt dicimus ĩ pris digitis nõ ei aut ſcd'a aut tertia fabula ẽ. l Reliqt integrũ.Cũ aliũ trãſferet m Verbũ de verbo &c.Hec approbatio ẽ de greco eẽ ſublatũ nõ de plauto vt dicit aduerſarius.Extulit mire nõ dixit trãſtulit ſed extulit.vt ornaſſe greca videat latino ſtilo. n Qui pteritus &c.Plauti.ſ.cui emulari nũc exoptat. o Nã qđ iſti d. Nã incipiendi vim habet mõ.vt nã ego hãc macherã meã dico. p Eũ adiuuare.Legit & adiutare Pacunius in Chreſe.Adiuta mihi. q Aſſidueq̄ vna ſcribere.Nõ dr̃ aduerſare:vel oratorie hic crimẽ ipingit. r Qui vobis &c.Vniuerſis q in ea cauea ſunt dicit pplo q etiã pparat theatro.i.vniuerſam vrbẽ. s In agendo ptem oſtendent.Hic em̃ iã ſenes accipiẽdi eẽnt.ymo potius cetere pſone.ſed ipſi ſenes in ſtatario charactare partẽ apient.In motorio partẽ oñdunt.Nam duo agendi ſunt principales modi.Motorius.Statarius ex quibus ille tertius naſcitur qui dicitur mixtus.

MITIO SEMEX

ſuus ſic dict⁹ ab odore — fili⁹ adoptiu⁹

STorax: nō rediȷt hac nocte a cœna eſchinus neqꝫ
.i.aliqͥs ſuuloꝝ .i.obuiā illi .i.irruerāt certe ſ.hoīes vulgo
ſeruuloꝝ q̄ſqꝫ q aduorſū ierāt ꝓfecto hoc vere di-
.i.ſi ſit aliqͥs abſens ī aliq̄ loco vbi tu ſis .i.ſi ſis ocioſus ꝯtingere mala .i.ꝯ
cūt. ſi abſis vſpiā aut ibi ſi ceſſes euenire ea ſatius ē. q̄ in te
ſ.mala ipa ſ.cogitāt ſ.mala euenire tibi .i.benigni.
vxor dicit. & in aīo cogitat irata. q̄ꝫ illa q̄ parentes propicij:
.i.ſi ſis ceſſator amore alic⁹ puelle ſ.vxor .i.ꝑ amorē ab aliq̄ detineri .i.potui
vxor ſi ceſſes: aut te amare cogitat. aut tete amari. aut pota-
īdulgere ſ.tuo .i.morē gerere ſol⁹ capis delicias ſ.vxori micio
re, atqꝫ aīo obſeq. & tibi bn̄ eē ſoli. cū ſibi ſit male. ego. q̄a
ob eā rē ſ.a cena ſ.mala tm̄ vxor ſ.mal' ꝫ nō bonis Eſchi.
nō rediȷt filius. q̄ cogito: q̄bus nūc ſollicitor rebus: ne ille
frixerit ſ.ſollicite .i.hēat aliqͦd mēbꝝ fractū irridētſ aliquem
.i. in aliqͦd ꝑcipiciū
alſerit. aut vſpiā ceciderit. aut ꝑfregerit aliq̄d. vah quemq̄ꝫ
vtꝝ verꝝ eſt .i.ꝓponere .i.cōparare aliq̄d dilect⁹ ſ.hō
ue hoīem īſtituere in aīo. aut parare, q̄d ſit charius: q̄ꝫ ipſe
car⁹ certe .i.nō ē fili⁹ me⁹ naturał. demea ſ.frater .i.valde diuerſa
ē ſibi: atq̄ ex me natus hic nō ē. ſed ex frē. Is adeo diſſimili
.i.volūtate ꝫ aī applicatōe .i.ex eo tpe a iuuētute .i.q̄ reddit hoīes demētes ſm modum viuēdī vrbe
ſtudio ē. Iā ab adoleſcētia. ego hāc clemētē vitā vrbanā. atqꝫ
.i.amaui tāq̄ꝫ mg̃ram .i.plimū felicitatis q̄ a me diſſentiūt ſꝫ vixi vita celibe
ociū ſecutus ſū. & q̄d fortūatū iſti putāt vxorē nūq̄ꝫ habui
frater ſ.ꝑdicta .i.ī agrſ viuere tenaciter acerbe ad laborē q̄ſtū ad ſuandū gerere ſꝑ
Ille cōtra hæc oīa ruri agere vitā. ſꝑ parce ac duriter ſe habe
ſ.frater ſ.ex eo ꝫ vxore ex q̄bꝫ filijs ſ.Eſchinū .i.aſſumpſi
re. vxorē duxit. nati filij duo. inde ego hūc maiorē adopta-
.i.educaui ex eo tpe q̄ adhuc puul⁹ erat credidi carū habui ac ſi eēt me⁹ filio
ui mihi. eduxi à paruulo habui: amaui pro meo. in eo me
.i.capio meā delectatōem ea ſola res dilectū Eſchi. .i.ſilr .i.viciſſim
oblecto ſolum id eſt charum mihi. ille vt item contra me
.i.repēte me laboro .i.ſec⁹ a dolo .i.tribuo ſūpt⁹ .i.relinq̄ .i.nō exigit neceſſitas
habeat. facio ſedulo. do. prætermitto. non neceſſe ha-

In hac ſcena. I. A ſenibus vt i ꝓlogo ꝓmiſit agit̄ q̄ꝝ cōtentio ad argumēta relata vita aſpa cū leni & pater mitis cum ſeueriſſimo compatur. Mitio ſe plurimū eē ſollicitū oñdit de filio Eſchino adoptiuo quē nō rediiſſe a ſcena reſciuit. Itē noīa pſonaꝝ in Comediis dūtaxat hr̄e dn̄t rōnē & ethimologicā. Eteni abſurdū ē comicū apte argumēta cōfringere vel nomē pſone incōgruū dare. vel officiū q̄d ſic a noīe diuerſum hinc ſeruus fidelis ꝑmeno &c. Et hic ab odore ſtorax. Et itē ſiſ̄ia in q̄bus ſūmū poete viciū ſi q̄d ecōtrario repugnās cōtrariū diuerſūq̄ꝫ ꝓtulerit niſi ꝑ antifraſim nomē īpoſuit ioculariter q̄d deſignat ſtorax. a Storax: Storacē vocauit. nō Eſchinū abſentē nō credit. q̄a ſerui adoleſcētibus ꝑſtolant̄. vt in Andria. Obſeruabā mane &c. Sed q̄a fieri ñ poterat vt dn̄o abſente adeſſet Storax comodiſſime adiecit neqꝫ ſeruuloꝝ q̄ſq̄ꝫ q̄ aduerſum ierant. b Storax nō rediit hac nocte Eſchin⁹. Hoc alii interrogatiue. alii ꝓnūciatiue ꝓferant. Sed magis ꝓnūciatiue dicendū neqꝫ ſeruuloꝝ ꝓpter ſtoracē quē abeſſe in r̄ndēdo intelleximus. c Qui aduorſum. Proprie locutus ē. nā aduerſatores dicūtur. d Ierant ꝓducte ꝓnūciando. q̄d nos addita n. inerant dicimus. Tale ē illud Virg. Nos abiiſſe rati. e Que in anio cogitat. Id ē oīe q̄d ſentimus aut cogitam⁹. aut dicimus. vtrūq̄ꝫ pro orōne eſt. Sd & alia q̄ in cogitatōe ē: Alia eſt q̄ in verbis eſt cōſtituta. f Quā illa q̄ ꝑentes. Erudite nō addidit in quē dicat ſcit noīa vxoꝝ & parentū eſſe. g Vxor ſi ceſſes. Quare nō ſi abſis an' q̄a iuſtius ceſſanti q̄ꝫ abſenti ſuccenſemus. an q̄a irata vxor ſi ceſſes. h Aut te amare cogitat. Exegeſis. aut minus pc̄ti eſt amori ꝓprio cedere q̄ꝫ alieno amori obſeq nulla te īpellente ſine vxore potare. aut velle delicias. ergo auxeſis eſt niſi forte hoc putamus dictū. aut te amare. aut tete amari cogitat cū duo ꝓpoſuerit. alteꝝ ſūpſit. Nā cū dixiſſet q̄ in te vxor dicit. & q̄ in anio cogitat ītulit aut te amari i Aut te ama. Et q̄a illud te dixerat hoc gēminauit. & tete dixit tāq̄ꝫ ſignificātius. k Ego q̄a nō rediit filius. Plus eſt ꝙ dixit ego q̄ꝫ ſi diceret pater Anacoluthon. l Que cogito. Et hoc ſic ꝓnūciandū eſt. vt horrere videatur ip̄e cogitatiouē ſuā. m Ne aut ille alſerit Vide q̄ꝫ teneri ſit amoris hic timor in iuuene ꝑſertim q̄ circa infantulos carcerari ſolēt. n Aut vſpiā. Et in loco & ad locū ſignificat. o Ceciderit aut ꝑfregerit. Iungendū vt nō ſolū ceciderit ſed etiā ꝑfregerit. hec ſunt q̄ ſibi nemo euenire velit. Et nimiꝝ tenere amat. q hec ī iuuene ꝑtimeſcit. q̄ circa infantulos cauere ſolent. p Quēq̄ꝫ ne hoiem. Sic dicimus de ea re quā miramur fere ab oībus fieri. q Quā ipſe eſt ſibi. Tāq̄ꝫ duo ſint: ſed hoc poete comico licet. r Atq̄ hic ex me natus nō eſt. Quaſi dicat ex me nō eſt. ſed ſic afficior ꝙ pater ſi genuiſſē. s Sed ex fratre Hoc ē omino nō alienus eſt. t Is adeo diſ. Tā ſit ad argumētū ſubtiliſſimus. adeo vt abūdat aut nimiū ſignificat. vt ī eunucho. adoleſcentē adeo nobilē: v Ego hāc clemētē vitā. Vitā clementē dicimus q̄ demētes facit. Clemēs aūt eſt q colit mētē.

x Secutus ſum. Bn̄ ſecutus q̄ſi in g̃ram recte beateq̄ꝫ viuēdi. y Vxorē nūq̄ꝫ habui. Sed nō habeo dixiſſet. poterat videri habuiſſe. z Cōtra hec oia: Suffecerat breuitas. ſed ſubiūxit fratris deſcriptionē vt verbis ipſis malā vite cōditionē oñdat a Agere vitā ſꝑ pce ac du. Semp licet incertā diſtinctionē habeat. tm̄ recte additū eſt. q̄a vl' ruri agere voluptatis. vel pce ac duriter ſe hr̄e virtutis ſed ſꝑ ad viciū. Itē agere eſt hr̄e variauit vt in andria. b Vxorē duxit. Recte duxit nō ducere. licet prius dixit agere habere que ſunt modi infiniti. Semel enim hoc fecit Demça. ideo varie per modos diſcurrit. Vxorem duxit ad iuuandum. pronūciatione eſt. Ne ſingula vtrinq̄ꝫ aſſecuti videantur. Nam ſic in fine fabule ait Demça. Vxorem duxi. quā ibi miſeram vidi. c Nati filii. Alia cura. d Inde ego hunc ma. Mire inde ſubiungit: cum pſonam pretulerit. ſic alibi E predonibus vnde &c. e Adoptaui mihi. Mihi abundat & bene hunc dixit quia de ipſo loquebatur.

f Eduxi a par. Quod nos educare dicimus, educere veteres dicebant. Vt educet ſiluis regem regūq̄ꝫ pentem.

g Pro meo. Bis ſubaudiendnm eſt. vt habui pro meo. & amaui pro meo. h In eo me oblecto. Noue dixit pro eo me oblecto. Abſolute vtrūq̄ꝫ & in eo & ſolum in eo quaſi in eā re.

i Solū id mihi carū. Plus ſignificat q̄ꝫ ſi diceret. ſolus is eſt carus mihi: k Cōtra me. Cōtra. i. viciſſim. Plau. Vt illa illū cōtra q eſt amoris cultor optimus. l Non neceſſe habeo oīa pro meo iure agere. Et ſcilicet nō neceſſe ē patrē ſeq̄uire q̄a

ſm auctoritatē meā tandem adoleſcētes h̄ eſt pſib̄ m neſcientib̄

beo omnia pro iure meo agere. poſtremo alij clanculum

facta affert iuuenilis etas vt nō abſcōdat .ſ.eſchinū n o

patres q̄ faciunt. q̄ fert adoleſcentia: ea ne me celet conſueſe

dicēdo aliter q̄ ſit .i.con

ci filiū. Nam q̄ mentiri / aut fallere inſueuerit patrem: aut

.i.plus .ſ.a patre .i.verecūdia .i.benignitate p

audebit. tanto magis audebit cæteros. Pudore & liberali/

.ſ.a vicijs .i.reprimere .i.melius .i.timore .i.hi modi retī/ p t nendi

tate liberos retinere ſatius eſſe credo, quā metu. Hæc fratri

.i.ↄgruunt ſ.ipſi s

mecū nō conueniunt neq̄ placent. Venit ad me ſæpe cla/

.i.factis ſ.frater .i.tua īdulgētia ī pditōes deducī ſ.ī dedec⁹ t v x

mitans. quid agis mitio? cur perdis adoleſcentē nobis? cur

amore capt⁹ ē .i.potu ſe ingurgitat ſ.faciēdis oīb̄ .i.ipēſam .i.ſubminiſtras .i.veſtitui

amat? cur potat? cur tu his rebus ſumptū ſuggeris. veſtitu

.i.vt nimis nitide veſtiat̄ .i.ſup q̄ .i.nō bn̄ ↄgru⁹ deſcribit nūc demeā .i.auſter⁹ .i.opaʒ das ī idulges y vciliitari ſily

nimio indulges. nimiū ineptus es. Nimium ipſe durus eſt

vltra quā eq̄tas ⁊ bonitas abunde valde certe .i.meo iudicio z a b c

præter æquū & bonum & errat longe mea qdem ſnīa. qui

.i.maioris eſſe auctoritatī ad temp⁹ firmi⁹ .i.metu ac malo

imperium credat grauius eſſe aut ſtabilius ui quid fit: q̄

ſ.impiū .i.beneuolētia acqͥrit̄ .i.talis ē .i.itellect⁹ .i.ſic mihi pſuadeo d e

illud qd amicitia adiūgit. mea ſic eſt rō: & ſic animū indu/

.i.metu ↄpulſus ſ.hō .i.q recte faciat id qō dʒ .i.q̄diu ſ.qō facit f g

co meū. malo coact⁹ q ſuū officiū facit: dū id reſcitū iri cre/

.i.vitat peccare .i.credit .i.ſecretū .i.iterū .i.naturam. h i k l

dit: tantiſper cauet. ſi ſperat fore clam: rurſū ad ingenium

.i.regredit̄ ille .ſ.hō .i.aliq̄ merito allicias .i.voluntate ſ.officiū .i.dat m ſuū opam

redit. hic quem beneficio adiungas: ex animo facit. ſtudet

.i.ī pñtia ⁊ abſētia .i.nō mutabit̄ qō ſcit̄ .i.officiū pñs n o

par referre pñs / abſenſq̄ idē erit. hoc patriū eſt potius con/

.i.ↄſuetū reddere .i.p ſeipm .i.bn̄ p .i.metu alteri⁹

ſueſacere filium ſua ſpōte recte facere. q̄ alieno metu hoc

.i.hoc re vt expoſitū ē .i.dn̄a eſt ſ.adiūgere bn̄ficio ſuos q r s

pater atq̄ dn̄s intereſt. Hoc qui nequit: fateatur ſe neſcire

.i.liberos regere .i.vrʒ .i.ipe demea .i.loquebar t v x

imperare liberis. Sed eſt ne hic ipſus de quo aiebā. & certe

y pperr z .i.ſtatim mos ei⁹ ē .i.irabit̄

is eſt. Neſcio quid triſtem video. credo iam: vt ſolet: iurga/

pater eſt inter ius & equitatē. hoc intereſt. Ius eſt quod omnia recta & inflexibilia exigit. Equitas eſt que de iure multum remittit. Ergo hic ſenſus nō licet etiam ſi nō neceſſe eſt ſcequum eſſe patrem Et mire oñdit ius ſuū niſi ncc̄itate nō eē ſeruādū. m Poſtremo alii clanculū patres. Nō alii pa/ tres ſed alii adoleſcētes. n Que fert adoleſcen tia. Veniam addidit ſtatim peccata ab adoleſcē tibus ob etatē remouendo. & vide q̄ breuiter q̄ pudice q̄ innocenter locutus eſt. o Conſueſe ci filium. Tribus enī vnitur modis. natura. con ſuetudine. & ratione. p Pudore ac liberalita/ te. Pudore ad filios retulit: liberalitate ad pentes. Argumentū a coniugatis. Liberalitāte inquit re/ gendi ſunt ꝓpter qd liberi dicunt̄. Libertatē autē bonitatē dicit. q Retinere ſatius eſſe puto. Be ne retinere qui retinet qui aduerſus aliquē tenet. Retinere ergo a viciis ſcilicet. Nā vicia filios tenēt quos nō retinent patres a viciis. r Hec fratri mecū nō cōueniūt. Noua locutio & nō cōue/ niunt, ꝑ nō congrunnt. Per hoc in his ego & fra/ ter diſſentimus & diſſimiles ſumus. s Venit ad me ſepe clamitans. Et importunitatē odio/ ſam oñdit ad me dicendo. & incōditā aſſiduita/ tem addendo ſepe tenet congrue poſtq̄ ſepe dixit adiecit aptius verbū. nō dicens clamans ſed cla/ mitans. t Quid agis Mitio. Reminiſcere le/ ctionem & inuenies interrogationē huiuſmodi vel inuectionis principio cōuenire vel obiurgati onis. v Cur pdis adoleſcentē nobis. Recte nobis additū eſt. & aechicos vt alibi. Pſaltriā no bis ſi diis placet parauit. x Cur amat cur po/ tat cur tu &c. Vide queadmodū vt durꝫ obiurga torem oñdat Demeā cum ab eo ea diſcant̄ in cri mē vocari. q aut etatis ſūt: vt cur amat. Aut na/ ture: vt cur potat. Aut pietatis vt cur tu his rebus ſumptū ſuggeris. Cur amat ad illud refert̄ quod ait ſupra do ꝑmitto. Nam ꝑmitto delicta in telligimus ex amore. Cur potat. ad illud quod ait do ſumptum. y Nimiū ineptus es. Vtrūq̄ dure & nimiū & ineptus. z Preter equū & bonum. Potuit & nō addit preter equū & bo num. a Et errat longe. Melius eſt lōge ſim pliciter accipiendū: vt locale ſit. quā valde. b Mea quidē ſententia. Modeſte hoc addidit ne quis hoc ꝑcepto dici exiſtimet. c Qui im/ periū credat. Vtrum cuilibet an Demeā tm̄. d Mea ſic eſt ratio. Ad ſupiora ꝑtinet cōferē da. & iterꝫ modeſte. e Sic animū induco me/ um. Ad ea ꝑtinet que dicturus eſt ſenilis ma/ crologia. f Malo coactus. Duo dicit & ma/ lo: & coactus. g Qui officium ſuum. Offici um dicitur quaſi efficiū ab efficiendo quod vni/ cuiq̄ pſone congruit. h Tantiſper. Pro quaſi tm̄ vt paulisper paululū & parūper: quaſi parū dictum eſt. i Cauet. Peccare ſubaudiendū eſt Non totū edipticos & obſtrare dictū eſt. Et bene cauet quaſi malū. k Si ſperat fore clam Iterum quod facit ſubaudiendum. l Rurſus ad ingenium redit. Mire non intulit cauet. ſed ad ingenium redit. & rurſum eſt retrouerſum. vt prorſus prius verſum. m Hic quem beneficio adiungas. Non beneficio ad iunctus. vt ſupra malo coactus contra quod dicitur. n Preſens abſenſq̄. Non ad aliquem locum. ſed ad cuſtodem re/ tulit & monitorem. & eſt contra illud: ſi ſperat fore clam. rurſus ad ingeniū redit. hoc patriū eſt potius ſupeiius a re tractum eſt. & hoc iam a perſona dicitur argumentum. o Conſueſacere. Non cogere. p Quam alieno metu. Vide queād/ modum ſuum ad indulgentiā affectum reuocat optime diſciplinē. q Hoc pater atq̄ dn̄s. A differentia perſonarū & officiorum. r Hoc qui nequit. Longe melius nequit: q̄ ſi diceret nō vult. s Fateatur neſcire ſe. Hoc eſt indi/ cat ſe melius conſulere: & volēt ē hoc exercere neſcire impare liberꝫ oratorie q̄ſi artis ſit indulgētiſſime agere. t Impare. Mō nō ad ſupbiā ſed ad regendū eſt referēdū. v Sed ne eſt ipſius de q̄ ſermo ē: vt factis dicta oñdant. x Et certe is eſt. Bn̄ nūc cōfirmat ipm eē eū cū ꝑpior ē ipm a lōge cōſpectū ſenio vetāte nō bn̄ cognoſcēs ac indubiū. y Neſcio qd triſtē video. O rōnis apparat⁹ ex vultu oñdit. vt ſtetit acri fixa dolore. Tunc quaſſans caput hanc effudit pectore vocem. z Credo iam vt ſolet cauſa. Cur eum equo animo frater ferat vt ſolet inquit.

z Saluum te.a.g. vt aſperior oſtendatur Demea etiam ſalutatur ab eo quam obiurgaturus eſt.

.i.tua ſalute .i.frater

bit /ſaluum te aduenire demea gaudemus.

Jn hac ſcena.ii. Diuerſi homines. diuerſi patres: & diuerſa ſtudia pponunt. hic lenis hic amarus. hic facetus. hic impolitus. hic facilis. hic ptinax & difficilis i delictis. a Hem op. &c. Melius q̃ Menander. cū hic illū adiurgiū pmptiorem q̃ ad reſultandū fecit. b Quid triſtis es Bene interrogat potuit eni nō iratus frater q̃rere. c Vbi nobis Eſhiuus ſiet. Quaſi q̃dam cauſa ſit triſticie. d Dixin hoc fore. Credo iā: vt ſolet: obiurgabit. e Quid fecerit. Animaduertēdū vt interrogatus iterroget: more indignātium: quod ideo facit: qa vide Mitionē eo vultu interrogare: vt videat minus rephendere culpam Eſchini. f Quē neq; puder qcq̃: nec.m. Varie p caſus diſcurrit. & dicit contra illud qd dicit pater. Erubuit ſalua res eſt. Itē & magno ordine accuſauit. Nō īqt pudere mouet patrū: nō metu pentū. nō timore legū: & gradatim & oratorie pceſſit. g Tenere ſe vllā. Bñ tenere quia legē. h Nam illa que ante hac. Ois mira accuſatio duo tpā recipit. Preteritū ab añ geſtis. & pñs ab his q̃ obiiciunt: ergo vtrūq; mira breuitate pſtrinxit. i Modo qd deſignat. Deſignare eſt rem nouā facere in vtrāq; ptem & bonā & malam. Nā & deſignatores dicti q ludis funebrib⁹ pſunt. Credo ob eam cām q ipſis ludis multa fiunt noua & ſpectanda ſimul vt iam turba retineat que fuerat aut in ſpectaculis aut in litibus. Modo qd deſignauit puto ego deſignationē contradictionē. aut cōductionē populi in vnum intelligi. hoc eni cōtingit ei q aliq̃ flagitio pp̄ſi in ſe oculos & ora conuertit. & ſpectaculo eſt vul go queadmodū deſignatores q ludis funebribus multitudinē retinēt. Hoc verbū deſignauit apud veteres duas res ſignificabat enim praue & recte facta deſignata dicebant. k Quid nā id eſt. Et hoc etiam cōtentione inter rogat Mitio. l Fores effregit &c. Hec ſingula magna cū vociferatōe inferenda ſunt Stomachat eni aduerſus male interrogantē. Totū quidē vnū crimē eſt. Sed vide qua pompa. q̃ vociferatione dilatat accuſatio Demeę. De moribus Eſchini nihil niſi inania referētis. m Atq; in edes irruit alienas Hec ſingula cōſideranda ſunt. & bñ dicit alienas. quia ſi lenonis diceret: pua res videret. n Ipm dñm Iterum ſuppſſa eſt lenonis pſona. o Atq; oēm familiā. Aut familiā p ſeruis lenonis dicit aut p meretricibus. o Mulctauit. Lacerauit: mutilauit. molliuit atq; diſſoluit. Vnde mulciber a mulctando q̃ſi mulctiber. p Vſq; ad mortē. Magna inuidia cędis mortis mentione, queq̃ nulli accidit. q Eripuit mulierem quā amabat. Omnia magno colore & accuſatiōe dicta ſunt: & hoc maxime q lenonē & meretricem nō dixit contemptu facti attrocitatē perſonarūq; vtilitatem reticens: & bene eripuit non abduxit. r Clamant omnes: Ad iudicatio ex auctoritate rumorum.

DEMEA. MITIO ſenes.

a .i.tēpeſtiue.mature b .i.cur

Em oportune. teipm quærito. MI. quid triſtis

.i.inter .i.cū eū hbbeamus .i.ſit

es? De. rogitas me? vbi nobis eſchinus ſiet. qd

q.d.nō ē rogandū .i.nonne bñ dixi .i.futurū eē ſ.Eſchin⁹

triſtis ego ſim? MI. dixin hoc fore? quid is fecit? DE. quid

.i.pudore afficit .i.aliqd aliquē

fecerit? quem neq; pudet qcq̃. nec metuit quēq̃. neq; le/

normā .i.obſuare .i.añ hoc tps

gem putat tenere ſe vllā. nam illa quæ ante hac facta ſunt.

.i.noue rei fecit ſ.qd deſignauit .i.oſtia

omitto modo qd deſignauit? MI. qdnam id eſt? DE. Eo/

ſ.Eſchin⁹ .i.deſtruxit violēter itrauit .i.i domū lenonis

res effregit. atq; in ædes irruit alienas ipm dominum atq;

lacerauit .i.ad finiū mortē .i.rapiēdo abduxit.

omnem familiam mulctauit vſq; ad mortem. eripuit mu

.i.vociferāt ſ.videtes .i.ihoneſtiſſime

lierem. quam amabat. clamāt oēs īdigniſſime factū eē hoc

.i.cũ venire .ſ.factũ .i.toti ciuitati

aduenienti quod mihi mitio dixere. in ore eſt omni popu

.i.tandẽ .i.cõparandũ.q.d.eſt.ħmũ nõ eſſe dignũ

lo. Deniq; ſi conferendũ exemplum eſt: frẽm non videt

nõ amori nõ vrbi nõ pdigũ .i.moderati vict⁹ .ſ.videt .i.incũbere

rei dare operam. ruri eſſe parcũ / ac ſobriũ nullũ huius fa/

.i.in illũ ꝑtra illũ .i.in re .i.depravati

ctum ſimile: hæc cũ illi mitio dico: tibi dico: tu illũ corrũ/

.i.paternis .i.quãſi ſit hõ impitus .i.aliqd .i.iniqu⁹ .ſ.hõ i/pitus

pi ſinis: MI. homine impito nunq̃ q̃c̃q; iniuſtius eſt qui

.i.ad qd ꝓpoſitũ

niſi quod ipſe facit: nil rectum putat. De quorſum iſtuc?

.i.hõ impitus .ſ.oia facta .i.crimẽ dignũ .i.nõ ſcdm equitatẽ flagitione

MIT. Quia tu Demea hæc male iudicas. Nõ eſt flagitiũ

.i.ſcortũ ducere ſiue ſeq .i.flagitiũ .i.bibacẽ eſſe

mihi crede: adoleſcentulũ ſcortari neq; potare. neq; fores

.i.rumpe .ſ.que facit eſchin⁹ .i.pmiſit

effringere. Hæc ſi neq; ego neq; tu fecimus. nõ ſiuit ege/

.i.penuria rei familiaris.q.d.volũtas nõ ꝓhibuit ſꝫ neceſſitas .i.ad laudẽ eſtimas

ſtas facere nos. Tu nunc tibi id laudi ducis quod feciſti in

.i.paupie p̃ſſus .i.abũdãte .i.quo mediãte .i.iniuſtũ iniquũ

opia. iniurium eſt. nã ſi eſſet vnde id fieret. faceremus. Et

.ſ.filiũ .i.hũan⁹ .i.pmitteres .ſ.q̃ facit eſch. .i.q̃diu .i.etas patiẽ

tu illũ tuũ: ſi eſſes hõ: ſineres nunc facere: dũ per ætatẽ licet

.i.poſtq̃ .i.odioſum ſenẽ .i.a dñatõe

potius / q̃ vbi te expectatum eieciſſet foras / alieniori etate

.i.deduces

poſt faceret tamẽ. DE. proh iuppiter: tu hõ rediges me ad

mẽtis ebitudinẽ .ſ.dicis.i.crimẽ .ſ.turpia

inſaniam. nõ eſt flagitium facere hæc adoleſcẽtulũ. MIT.

indignãtis .i.noli me moleſtare repetendo

ah auſculta ne me obtũdas de hac re ſæpius. tuũ filiũ dedi/

.i.aſſumendũ p adoptionẽ .i.effect⁹ erat

ſti adoptandũ mihi. is meus ẽ factus ſi quid peccat demea

.i.ad meũ dedec⁹ .i.vbi ille peccãt ſuſtinebo tolerabo ſit bibax .ſ.dedecoris .i.putuita freq̃ntat

mihi peccat. ego illi maximũ partẽ ferã. obſonat. potat olet

.i.de meis pecunijs .i.amori indulget .i.q̃n

vnguenta de meo. amat. dabitur a me argentũ: dũ erit cõ

.i.egenuũ .i.q̃n .ſ.eſchin⁹ .i.nõ admittet vel admiſſus reijci ẽ crur .i.rupit

modũ. vbi nõ erit: fortaſſe excludet̃ foras. Fores effregit:

.i.refitientur .ſ.eſch. diſſeruit .i.reſuetur .ſ.dabitur

reſtituentur. diſcidit veſtẽ: reſarciet̃ eſt dijs gratia. & vnde

s Aduenienti. Quaſi dicat: diſplicet omnibus & multi cũ accuſant: nec tñ lenonis querelæ men tio fit. Vide oratorẽ. Hic ãt vl' articul⁹ vl aduerbiũ loci ẽ Guido glo. hoc: & alii codices q̃t p.t.et ami ci. t In ore eſt omi populo. In ore gentibus agens. v Si conferendũ exemplũ eſt. Tãq; nõ ſit conferendũ. x Nõ fratrẽ videt &c. Sa tis comice hoc infertur legentibus argumentum. y Ac ſobriũ. Contra illud cur amat: cur po/tat. Itẽ poeta hęc oia falſa & econtrario facit De meã credere. z Nullũ huius ſil'e factũ Hac cũ admiratiõe. Mitio tangit̃ quaſi ipſius culpa ſit fratris natura: ideo hoc cũ admiratiõe indignan/tis ꝓnunciandũ eſt & ardentius in Mitionẽ ocu/lis & ſubaudiendũ eſt eſſe aut inuenire.

a Tu illũ corrũpi ſinis. Deeſt nã & feruẽtius Aſyntheton dr̃ & hoc tibi: & tu ꝓnũciandũ eſt digito intento. & infeſtis in mitionẽ oculis. nam hoc agi ſtomacho aduerſũ diſſĩl'atores ſolet.

b Tu illũ corrũpi ſinis. Mitius mõ dixit ſinis corrũpi mox vehementius dicet: an laudi putat fore ſi pdiderit natũ. c Homine impito nũq̃ quicq; iniuſtius eſt. Miro ſtomacho apud ip/ſum de ipo tanq̃ de altero loqtur. d Nihil re ctũ putat. Proprie putat nã hoc verbũ impi/torꝝ eſt & ruſticorꝝ. e Hęc male iudicans. Pari virtute: hęc leuiter dicta ſũt: quia ſupiora ve hementer f Nõ eſt flagiciũ. Nõ peccatũ negat eſſe: ſed flagiciũ nõ eſſe cõtendit. & ideo indignã ter ꝓnunciandũ eſt: vt ſi dicat ſcortari quidã ado leſcentulũ delictũ eſt: ſed nõ flagiciũ veniæ locus nõ tã in facto q̃ in pſona cõſtitutus eſt. Et mire ſic rñdit & oratorie ad hæc que inuidioſe dicta ſunt. nã q̃ ait ille. eripuit mulierẽ q̃ amabat. hic ſcortũ. qđ' & irruit in ædes alienas: quaſi ex vi/no furẽs potareq; qđ' cũ aliis graue ꝓpoſitũ hoc ſolũ dicendo bñ reddidit: ideo fores effregit.

g Mihi crede. Quaſi imperito dicit mihi crede. Nõ em̃ me intellige qđ' imitatus Ci. ſic cœlũ exa/gitat. magna ſũt mihi crede noli hęc cõtemnere hic em̃ & auctoritas dicẽtis: & cõtemptus oſtẽ/dit̃ audientis. h Neq; potare nõ eſt neq; fo. e. Quia dixit qui niſi qđ' ipſe facit nihil rectũ putat. i Nõ ſinit egeſtas. Non voluntas ꝓhibuit ſed neceſſitas & ideo nulla laus. k Quod tu feci/ſti inopia. Nota feciſti in eo q̃ ſignificat nõ feciſti. l Iniuriũ eſt. quia nihil quicq; iniuſtius homie impito. m Vnde id fieret. Producta pria ſil/laba cuius minime noĩe fieri prauũ. n Tu il/lũ tuũ ſi eſſes homo: Multũ progreſſus eſt accu/ſans accuſantẽ: nã ſi eſſet vnde fieri quidnã poſſet qđ' fiat nõ neceſſario cõſeqns eſt ſed probabiliter admittit̃ apud oratores. Non em̃ omnes qui hñt vnde faciũt cõtinuo faciũt. o Expectatũ. odi oſũ & malæ vitæ. nã filiis parentes aut amabiles ſunt. aut expectati amabiles boni. expectati mali quorꝝ mors indies ſingulos expectanda & exop tanda ſit nã expectamus añ diẽ. ſperamus ad diẽ vñ auidior intelligit̃ q expectat q̃ ille qui ſperat. p Eieciſſet foras. Non dixit amiſiſſet vt qui/dã abiiciendũ. q Quã vbi te expectatũ. Eo rem ꝓduxit vt ipſe magis videat̃ conſulere diſci/plinæ q̃ Demeæ. r Alieniori ætate poſt face. Anacoluthon. Deeſt enim q̃uis. & faceret vlti/mũ magnã vim habet. Nihil em̃ prodeſſet, inſup obeſſet retineri ab iſtis filiũ iuuenẽ Alieniori ꝓ aliena dicens compatiuũ gra dũ pro poſitiuo poſuit. s Proh iupiter. Tragica exclamatio eſt. & bñ tanq̃ ipſe reprehenderet Demeã adiecit. t Tu hõ rediges me. Tu hõ dicẽs negat illi familiaritatẽ. v Nõ eſt flagiciũ facere hęc. Moraliter indignatio expſſa eſt iiſdẽ verbis q̃ frater dixerat repetitis. x Ne me obtundas. Ne me ſæpe & moleſte interpellas. nã obtũdere eſt aliqđ' ſæpe odioſe repetere. y Tuũ filiũ dediſti m.a. Mira argumẽtatio p inductionẽ cũ p interrogationẽ deuenimus ad id qđ' volumus concludendũ z Is meus eſt f. Quaſi cõfeſſionis genus ſit aduerſariũ tacuiſſe ſic pgredit̃. a Si qd peccat Demea. Cõcluſio dubie rei aut a nõ dubiis ſũpta. Interpoſuit. Demea & repetitũ eſt peccat b Ego illi maximã p.f. Errãt q illi putãt eſſe ꝓnomẽ cũ ſit ad uerbiũ loci vt illi mea triſticia fata. degenereq; neoptolomũ narrare mẽto illi ergo ibi.i. vbi ille peccat q̃re quidã etiã li ſ lla/bã diſcretiõis cã vt locũ ſignificet corripiũt. & maximã ptẽ optime dicit. nõ em̃ vniuerſã. & nõ ſolũ ps Eſchini ẽ: ſed ma/

xima qa hic magis ē cuius filius cepit eē p ado/ptionē c Olet vngenta. A ſūmo ad imū ppo ſita ſoluūtur & mira varietas ē ne diceret obſo/nat potat: vngit. Ne ſ hæc eē rōnes paleſtricę nō luxurie dicerent. d Dū erit comodū dare. ſ. ibi. vbi nō erit argentū. ſ ſed comodū dare ſub/audiendū ē. e Fortaſſe excludet foras. Hoc ita ꝓtulit q̄ſi dicat nihil ſibi depiſſe ſi gratis forte fuerit ad amicā admiſſus & totū hoc vacat legē dū ē. Et mire fortaſſe dicit vt pr̄ indulgēs & credens adoleſcentē poſſe etiā amari ab aica. vt em̄ affirmauit vt diceret excludet foras. f Fores effregit reſtituetur. Peruenit ad pn̄s crimē. Illa ei an̄ acta fuerūt. g Reſarciet. reabundat.
h Et vñ hec fieri ꝟere ſubaudiendū ē.
i Et adhuc moleſta non ſunt. Quia non eſt flagitium adoleſcentem ſcortari.
k Heu mihi pater &c. Superbum fuiſſet a me dicere. melius ergo ab illis dictum eſt.
l Natura tu il. &c. Vrbane mitio cōſiliis ſubiūxit plus em̄ valet ad laudē cōſiliū q̄ natura & ſimul oñdit poeta verbis mitionis q nō natura ſed effectu ſit pater. nullū patrē eē ſapiētē. cū nō poſſit ſine ꝑturbatōne pfrui his q̄ amat. quē patrem eē cōſiliū fecerat nō natura. Hoc ē q filiū adoptauerit. Et mire tu natura cum ſingulariter dixerit pluraliter intulit cōſiliis ego. m Tu ne cōſulis qcq̄. Appertior cōtumelia ē & ſequit̄ denunciatio diſcedendi. Tu cōſulis qcq̄ qa dixit conſiliis ego pr̄ ſum a cōiugatis argumentatus rn̄dit tu cōſulis qcq̄. qa a cōſultādo cōſilia dicuntur & cōſultores. n Si pgis abiero. vt donec me flumine vino abluero. Et ē archaiſmos ꝓ abibo & hoc geſtu abeuntis. vel abituri ꝓnunciatur.
o Siccine agis. Recte qa iā abibat. q̄ſi reuocantis correptio ē. p An ego totiēs. Hoc conuerſum intelligas dicere. q Audiā. Deeſt te ſed exprimere dur̄ fuit & hoc eſt obtundere.
r Cure ē mihi. Eſchinus ſcilicet. s Curem? æquā vterq̄. Proprie vterq̄ & æquā q̄ſi ꝑticeps. fratris. t Propemodū Niſi addiſſet ꝑpemodū falſa videret̄ eē ſnia. v Ah mitio. Religioſe cōmotus ē ac veluti incuſatio ē pfidie. & iō exclamat dolēs trāſit in iracundiā cōfeſſionemq̄.
x Mihi ſic videt̄. Rōnabiliter nō ē ſic dixit ſed ſic videt̄ nō vult em̄ verꝫ eē. y Quid iſtud de eſt loquor aut reſiſto. Nā ꝓprie ſignificatio eſt de ſnia ſua decedentis. z Profundat perdat. Hec ſit figura Virgil. Seq̄re italiā vētis pete regna per vndas. Hec aūt ſic ꝓnūciāda ſunt vt oñdit̄ geſtu nolle q̄d loqtur. a Si verbū poſt hac. Deeſt tibi fecero aut tale hmōi. b Rurſum q̄ſi rurſum curās. c Repeton quem dedi. Ruſticani

ſez diruta reparet̄ .i. hucuſq̄ .i. mihi nō diſplicet .i. rādē .i. ceſſa obiurgare
i ſ. eſchin⁹
hæc fiāt. & adhuc non moleſta ſunt. poſtremo aut deſine
.i. dicoa .i. quēlibet .i. iudicē .i. errare i plib⁹ q̄ ego .i. negocio
aut cedo quemuis arbitrum. Te plura in hac re peccare
.i. conuincam k proh dolor cū ſis celebs partibus .i. re ipſa
oſtendam. DE. hei mi pater eſſe diſce ab illis. q vere ſciūt:
.i. gn̄atione .i. ſuaſiōib⁹ adhor ſuades
naturali l tationib⁹ m
MI. natura tu illi pater es. cōſilijs ego. DE. tu ne conſulis
.i. vtile ꝛ dolētis pſeuctas abibo .i. verū ſic dic̄ .i. verū
honeſtū n o vel diſcedis p
qcq̄: MIT. ah ſi pgis: abiero. DE. ſiccie agis? MI. an ego
quaſi obtundendo ſcꝫ te .i. ad me ſpectat .i. etiā .i. ſ. eſchin⁹
q r
totiēs de eadē re audiā. DE. curæ ē mihi. MI. & mihi curæ
.i. ſed .i. hēam⁹ curā eq̄lis vtriuſq̄ pt̄ .i. ego ꝛ tu .ſ. demea cheſi. .i. ſilr
s ſ. filiū
ē. verꝫ demea curem⁹ equā vterq̄ ꝑtē tu alterꝫ. ego itē alte
eſchi nū .i. curā hēre amboꝝ .i. fere .i. equaliter ſcꝫ eſchimū
t
rū nā ambos curare, ꝑpe modū repoſcere ē illū quē dediſti
dolentis ſcꝫ te velle repoſcere .i. cur⁹. ſ. q̄ reſiſto qd filiꝰ placꝫ
v x ſcꝫ q̄ reſiſto qd filiꝰ facit
De. ah mitio. Mit. mihi ſic uidet̄. De. qd iſtuc: ſi tibi iſtuc
cōſumat .i. ꝑdītū .i. ꝑdat .i. ſpectat .i. ex hoc re pe
z luxurioſe
placet, pfūdat. pdat. peat. nihil ad me attinet. Iā ſi verbū vl
iterū .i. ita cōcitaris .i. verꝫ .ſ. iraſci q̄ m⁹
dixero b hi ē iraſcēdi materia
lū poſt hac. Mit. Rurſū demea iraſcere DE. An nō credis
i. repeto ne .ſ. iadopnōꝫ .i. extraneus filio .i. reſiſto .i. deſiſto
c d .i. ꝑpꝫ ē dictū e
repeton quē dedi: ægre ē: alienus nō ſum. ſi obſto. iam de
.ſ. cheſiphonē .q. d. bñ volo .i. habet̄ .i. qū .i. res oportꝫ re ſpondet
ſino. Vnū vis curē curo. & eſt dijs gratia. cum ita vt volo
.ſ. filiꝰ adoptiuꝰ .i. pcipice .i. malū ſequēs .i. cōtra filiū .i. peiꝰ deterius
f g
eſt. iſte tuus ipe ſentiet poſterius, nolo in illū grauius dice
.i. ce nō .i. oīno falſa mala de eſch. .i. q̄ꝰuis .i. aliquātulū
h i .ſ. hn̄t veritatē k
re. MI. nec nihil neq̄ oīa hæc ſūt q̄ dicit. tamen non nihil
.i. mihi diſplicet .i. moleſte .i. ferre .ſ. demeo
l difficulter vl vbe.
moleſta hæc ſunt mihi. ſed oſtendere me ægre pati illi no
.i. talib⁹ morib⁹ .i. q̄ñ .i. cū volo placare .i. inſtāter .i. diuerto cū a ſua
m .i. ꝑtradico oppinione
lui. Nā ita eſt hō: cū placo, aduerſor ſedulo: & deterreo. tū
q̄ꝰuis .i. modeſte .i. fert .i. ſed .ſ. eiꝰ iracūdiā .i. aſſentior illi in ira ſua
tolerat n
vix humane patit̄. Verꝫ ſi augeā. aut etiā adiutor ſim eius

ſtomachi ē repetere ſp verba q̄ inuitus aliud audierit. Et minus erat ſi Eſchinū diceret ſed plus ē quē dedi. d Agere ē. Quaſi dictū ſic. Quid ergo loq̄ris. qd ergo ē cur ægre ē: qa alienus nō ſū. e Alienus nō ſum. Mire alienus q̄ſi timeat dicere pr̄ ſum Vel alienus nō ſum ſatis cum ſtomacho q̄ſi dicat ſi patrē me eē nō licet alienus nō ſū f Iſte tuus. Iſte ſentiet quātus ſis q̄tū cūq̄ ames eū hoc eſt vt decipiat̄ p indulgētiā tuā. g Ipe ſenciet. Sentire multi ꝓ malo poſuere. vt ipſe alibi ſic rogas ſenſi. Nā vnā ei cœnā atq̄ eiꝰ comitibꝰ dedi. g Iſte tuus ipe ſentiet. Poſtremo malo nullum. ſ. quā hoc poſterius. etem̄ Demea ſatis hoc graue exiſtimat dictū in eū q nō ꝓuideat in futurū & arcius qa pater eſt.
h Nec nihil. Non nihil. Nota figura eſt cōueniens placidiſſimo ſeni qui reprehendendo adoleſcentem moderatus eſt. Et apparet Therentium fauere leniſſimis precibus vnde ſubiecit etiam rationem facti mitioni ſeni.
i Neq̄ omnia hec ſunt &c. Bene a Mitione hoc dicitur. quia indulgentioris eſt plura ſcire & ſupra ea ne me celet conſueſci filium & hic ſenſus eſt. Nec contemnenda ſunt quæ dicit nec omnia tamen hoc eſt non ſola ſunt quæ dicit. ſed multa alia & ordo eſt. Nec tamen non nihil moleſta placidiſſime neq̄ enim dixit & non nihil maluit repetere q̄ quod vehementer iracundiam demonſtraret figura. k Non nihil moleſta hec ſunt mihi. Optime poeta Mitionem fecit cōmotum ne ſi omnino immobilis eēt nō indulgere adoptiuo filio. ſed omnino eū non curare videretur egre ſic in eum ſeruat placidum animum vt tū retineat patris affectum. l Sed oſtendere me ægre pati. Conſtat ægre me pati. Nam aliter non erat patiens.
m Nam ita eſt homo. Homo dixit moraliter ſic enim de his dicimus quos parce reprehendimus vt alibi vt homo eſt morem geras. n Verum ſi augeam. Argumentum a contrario. Nam placare contrarium eſt irritantibus augētibuſq̄ iracundiam.

ſim inſanꝰ vel deſipiēs .i.in morē eiꝰ ..i.aliquam
.i. certe p
iracūdiæ. inſaniā, ꝑfecto cum illo. & ſi Eſchinus nonnullā
ſ. ꝙ effregit fores ⁊c. q.d. exarſit in multas
q
in hac re nobis facit iniuriā. Quā hic nō amauit meretricē
meretrici .ſ. muneris finaliter .i. nō multo tpe añ meretricū
s r puto .i. tunc
aut cui nō dedit aliqd: poſtremo nup. credo iam omniū
.i. afficiebatur tedio .i. credebā .i. refrixiſſe
v x y
tedebat: dixit velle ſe vxorē ducere. ſperabā iā deferbuiſſe
.i. lubricitatē adoleſcētie .i. ſed .i. denuo .i. quia
z 3
adoleſcētiā. gaudebā. Ecce aūt deintegro niſi quicquid ē.
.i. alloqui .ſ. venale vel cauſa
volo ſcire: atq; hominem conuenire. ſi apud forum eſt.

o Aut adiutor ſim eius iracundie. Vt ſit mitis rephēſio. nā a gtō caſu actiis aſſumptus ē.
p Et ſi Eſchinus nō nulla in hac re. Rurſus vt ſit mitis rephēſio & hoc ipſo grauius. nā & ſi & nō nulla nobis tpamēto ſunt poſita. q Quā hic nō. Quō nō & cui nō ea tñ hec ſunt vt nō graui ſono accuſatōis ꝑferant̄ ſed ſolū rephenſionē cōtinēt. Aliqd vero admirandū ē ꝙ addit meretricē vt oñdit Mitionis hoc ſolū adhuc ſcientis nihil de uiciata virgine. r Quā hic nō amauit meretricē. Et hoc cū venia & defenſiōe. Nā colere meretricē nō eſt flagiciū. & ſil' etiā viciate virginis ignarus oñditur Mitio. s Nō dedit aliqd
Aliqd dicendo ꝓtermiſit vel meretricē vel numerū. t Credo iā oīm tedebat. Parētheſis reputo etenim ad ea qne apud nos parꝫ certa ſunt aut credo. v Dixit ſe velle vxorē ducere. Mirū eſt apud Therēciū cur etiā ꝑ ꝑſonas indicet argumēta. Nā cū Mitio ſciat amari ab Eſchino ciuē virginē tñ dicit credo iā oīm tedebat & dixit ſe velle vxorē ducere ſic ex ꝑte magna tēdit neſciū argumētū. iō quia veriſil'e eſt amātiſſimū Eſchini Mitionē oēs ſcire affectus adoleſcētis & cōſuetudis vt apparet ꝓter coactū eū ex ꝑte fateri viciatū ex amore eſchinū & pudore impeditū tantūq; hoc dixiſſe quod honeſte potuit velle ſe vxorē ducere dixiſſe malēs ꝙ velle tacuiſſe cōfuſum. x Spabam iā. Recte ſpabā ꝓ gaudebā ſic eni dicimus cū quē erraſſe nos cernimus & mire nō dixit ſpabam illū nō corruptū. ſed mitis ſenex tot etati tribuit nihil filio. y Deferbuiſſe adole. Seruat ꝓpoſitū circa etatis veniā. Deferbuiſſe qſi deorſum a feruore tenuiſſe legit & deſenuiſſe. z Ecce aūt de integro. Vbi Apoſiopeſis prima quia nō vult credere. z Niſi qcquid ē. Deeſt quia vt ſit mihi quia ei eſt ſenſus mihi quia nō temere credo & volo ſcire quicquid eſt.

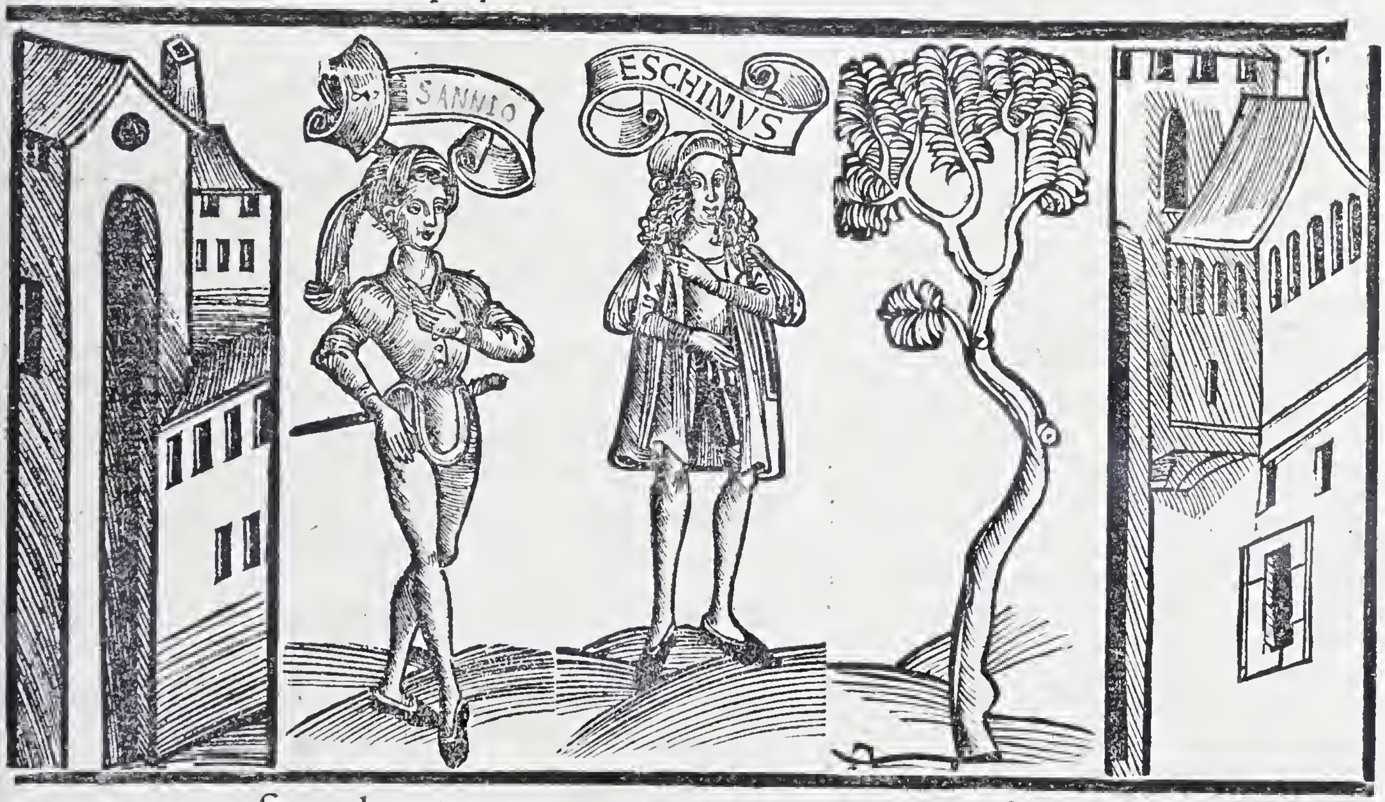

Secundus actus.

SANNIO leno ESCHINVS adoleſcens.

.i. nos ciues afflicto infelici ꝗ nō meruerim vapulare
a b
Obſecro populares, ferte miſero, atq; innocenti
.i. opem .i. ſuccurrite .i. paupi .i. ſecure .i. ſtatim
c d e
ti auxiliū ſubuenite inopi. Eſchi. ocioſe illico
hoc ipſo tpe .i. mane tu leno .i. frequēter reſpicis q.d. tua ꝯtumatia efficis vt
f in hoc loco vapules
iā nūc hic cōſiſte nūc. qd reſpectas: nihil pericli ē. nūq;: dū
.i. pñs ero ꝑ me .ſ. adducā
g
ego adero: hic te tanget. San. ego iſtā inuitis oibus. Eſchi.

Scena. III.

a Obſecro populares. Popularitas in oīs rei cōſortiū ſumitur. Nūc aūt pplares ciues dicit: & hoc eſt quod veteres qritari dicebāt qrites cōclamari. b Ferte miſero atq; innocēti auxilium Hic exēplum eſt cōtumelioſi ꝑ potētiā diuitis & in ꝑniciē ſuā paupis cōtumacis. c Subuenite inopi. Vide ꝙ poſteriora ſunt ad incendēdū ppl'm. Primo miſerꝫ poſt innocētē ad vltimū inopem poſuit. Et primo ferte auxiliū: poſt ſubuenite & totum hoc principiū a beniuolētia ſumit̄ ꝗ compat̄ ex inuidia potētie Eſchini. Nā cōtraria in eſchino eſſe vult intelligi. d Ocioſe. Nūc iam ſecure ſignificat. Nā niſi qui ſecurus eſt ocioſus nō eſt e Illico Nō locū nō tps ſignificat
f Ocioſe iam illico cōſiſte. Sil'r impauit modū tps locū factū. Modū ocioſe. tps iā. locū illico factū cōſiſte. Cōſiſtere eſt audacter & cōſtanter ſtare vt cōſtituit in digitos ex tēplo errectus vtriq;. g Ego iſtā inuitis oibus. Bona eccleſipſis. Nemo

dicit hoc pmenoni q̄ cū pcuſſit .i.efficiet .i.nullo tpe cedatur
h i k
Quā̄cq̄ ſceleſtus: nō cōmittet hodie vnq̄ iteꝝ vt vapulet.
.i.neſciū .i.modoꝝ viuēdi
SAN. Eſchine audi ne te ignarū fuiſſe dicas meoꝝ moꝝ
.ſ.q̄ redimit puellas q̄s ſibi turpiſſimū q̄ſtū facre cogit .i.ſꝫ .i.veritate
l m aliq̄ loco n
leno ego ſum: ESCHI. ſcio. SAN. at ita: vt vſq̄ fuit fide
.i.vlteri⁹ cōſeq̄nter
.i.purgatōeꝫ tuā
quiſq̄ optima tu quod te poſterius purges / hanc iniuriā
.i.q tu dices q nō fueris auctor .ſ.rei .i.patiar
o
mihi nolle factam eſſe: huius quicq̄ non faciā. crede hoc
.i.libertatē vel vindictā .i p verba ſatiſfacies
p q r
ego meū ius pſequar: neq̄ tu verbis ſolues vnq̄ qd' mihi
.i.inique .i.vellē nō eſſe .i.ſacramētū
s t v
re mala feceris. noui ego hæc veſtra. nollē factū. iuſiurādū
.i.iureiurādo affirmabit q a tali iuuene ingenuo admitteretur
x .i.nō eſſe dignū cui fieret
dabitur te eſſe indignū iniuria hac indignis cum egomet
.i.tractus .i.p̄ri p̄cede .ſ.dom⁹
y
ſim accept⁹ modis. ESCHI. Abi preſtrennue: ac fores api
.i ſed pficis in domū
SAN. cæteꝝ hoc nihil facis. ESCHI. Intro iam nunc tu.
.i.ſed certe .i.patiar .i.ꝯfer te ad locū vbi leno ē
z a
SAN. at enī nō ſinā. ESCHI. accede illuc pmeno. nimi
.i.in hoc loco lenonē qd dicit ē tene indignātis
b c
um iſtuc abijſti. hic ppter hunc aſſiſte. SAN. hem ſic vo
.i.in aliq̄ ptē
lo. ESCHI. caue nunc iam oculos a meis oculis quoq̄ di
.i.vt nō .i.fecero tibi ſignū .i.veſtigiū litigātis ma
.i.tardatio d nus clauſa
moueas tuos: ne mora ſit: ſi innuerim: quin pugnus cō
.i.gena admoueatur q ita p̄cipis .i.facere
e piculū
tinuo in mala hæreat. SAN. iſtuc volo ergo ipm expiri.
metuētis .i.patere vt eā deducam⁹ .i.o pp'ares videre
f .i.ꝯſerua te
ESCHI. hem ſerua omitte mulierē. SAN. O miſeꝝ faci
.i.duplicabit .ſ.ſuſtineo
g h
nus? ESCHI. Geminabit: niſi caues. SAN. Hei miſeri
.i.nō fecerā tibi ſignū .ſ.quā nō innuerim
i
am. ESCHI. nō innuerā veꝝ in iſtā partē potius pecca
.i.errato vt verberes cū nō iuſſus .i.qualis eſt hec res
k .ſ.abi l
to. tamen nunc iam. SAN. Quid hoc rei eſt? regnumne
.i.verū .i.dn̄aris .ſ.hic regnū .i.tu bn̄ficiū cō
m n ſequeris o
eſchine tu hic poſſides? ESCH. ſi poſſiderē ornat⁹ eſſes

eū plene loquit q luctat. h Quā̄cq̄ ſit ſceleſt⁹ nō cō. Anacoluthon primū. Nā cū poſuiſſet q̄q̄ nō ſubiecit tunc. i Cōmittet.i.pficiet. Sed hoc pprie de illicitis & puniendis facinoribus dicimus: & ſimul hoc oſtēdit comicus adoleſcens credere ſe lenoni inuitū ſe noxā intuliſſe: & id qd fecerit feciſſe lenonis culpa nō ſua. k Iteꝝ vt vapulet. Minaciter pœta priorē litem ſuſtulit dicendo iteꝝ. vt nō eadē lis eſſet de q̄ ſupra Demea queſtus eſt ſed inſtaurata naſcat. l Leno ego ſum. Leno terribilit pnunciandū eſt quaſi qui dicat cui ſupplex eris. ſed ex argumento eſt qd cōtemnit. Eſchinus minas lenonis vtpote qui iam vxorem decreuerat ducere. m Scio. Hic ſic rn̄dit quaſi in letione monitio capitis tātūmō cōſiſteret. n Fide quiſq̄ optima. Fides in cōcipiendis cōminatōis denunciatio cōminātis eſt
o Huius nō faciā. Figurate ergo. Huius autē dictionē: vt cum aut ſtipulā vel floccū mouet rata mouerat aut ſummū digitū. huius nō faciam Cicero nec tantillum quod cōmotus eſt.
p Ego meū ius pſequar. Hoc eſt lenocinium Meū ius. meā libertatē. meā vindictā. Nam vt illa iniuria eſt que fit innoxio ita ius vindicta illa q̄ ſic redditur reo. q Perſequar. Vlciſcar cicero Tu dum tuas iniurias per te id quod nō poteſt pſequi conaris. r Neq̄ tu verbis ſolues. Solues lues pſolues. i. ſatiſfacies ac te purgabis.
s Re malefeceris. Accuendū eſt re & ſignificanter pferendū. Ibi ei eadem ſuam & plus dixit re malefeceris q̄ numerū feceris. t Noui ego veſtra. Hec ecclipſis deeſt eīm verba. v Iuſiurandū dabitur. Hoc eſt iurabimus te eſſe indignum cui iniuria fiat huiuſmodi. aut ſepatim iuſiurandum dabitur: & ſeparatim te eſſe indignum iniuria hac. & ſic melius verba enim ſatiſfaciunt cum res colligitur in generalibus cauſis. Nam ſæpe ire ac lites iureiurando ſunt termiate. x Indignum iniuria hac indignū. Comice indignum & indignus. y Abi nunc preſtrenue. Aut abi pre. i. prior: aut abi p̄. i. prei. vt i preſequar. Aut pre ſtrenue. vt pre diuitis vrbe latini. Et p hoc magna contentio lenonis inuitur nō reſpōdiſſe Eſchinū ad ea que dixerat. z At enī nō ſinam. Enim inceptiua pticula apud veteres fuit ſed & conuenit pturbationi. a Nimium iſtuc abiiſti. Quaſi ex contumacia lenonis appareat q̄ multū abierit. b propter hunc. Iuxta hūc vt virg. templum de marmore ponā ppter aquā. c Hem ſic volo. Mire comicus ex alterius verbis quid faciat alter oñdit. d Qui pugnus continuo. An pugnus a pugna ſit dict⁹ an ab illo pugna. e Iſtuc volo expiri. Expſſe oſtendit paupioris loquacē cōtumaciā vſq̄ ad periciā cedis. Et hoc illo dicente ſeruus lenonem verberat. f Hem ſerua. Neſcias cui dicat hec Eſchinus an lenoni an ſeruo: ſed ſeruo magis eſt veriſimile. g Geminabit niſi caues. Hoc cōminantis eſt non iubentis ferire ſed qa longe ſtat pmeno gemina putauit dictum & gemiabit ſubaudiendum eſt plagam. Item nō ſingularem pugnam & vnam dabit ſed geminabit quaſi dicat geminato q̄ duplicato q̄ numero inferret.
h Hei miſeram. Leno pulſatur non iniuria. Conuenienter pœta auidiorem pmenonē malefaciendi inducit cum ſupra dominū inuitum oſtenderet cogi ad inferendam iniuriam. i In iſtam partem potius peccato. Vt verberes nō iuſſus potius q̄ iuſſus verberes. k Nunciam. Due partes ſunt. & bene iam. quia ſero & poſt plagas: & viū hoc lenoni vt abeat an puellę vt introeat: dicitur. ſed facetius eſt: & iam etiam tarditatis incuſatio eſt. vt Virg. Iam melior. iam dura parens
l Regnum ne Eſcbine. Inuidioſa moraliter exclamatio: & ardentior ad plagas. m Hic tu poſſides. Bene hic id ē Athenis. vbi grauius crimen eſt dominari velle. nam tiranni ibi ſemper oppreſſi ſunt & maxime proximi.
n Si poſſiderem. Concedentis inuidiam. o Ornatus eſſes ex tuis virtutibus. Cito oſtendit quātum a ſe longe ſit regnum qui diceret ornari potuiſſe lenonem.

.i. ſcdm tuas virtutes .i. que res .i. qd negocij mecū habes
p q
ex tuis virtutibus. SAN. Quid tibi mecū rei eſt. ESCH.
.i. rei eſt mihi tecū .i. ſcis tu qualis vir .i. noſce qlis ſis
r s
nihil. SAN. quid noſtin qui ſim? ESCH. non deſidero.
ledendi gra .i. aliqd .i. leuiter tetigiſſes .i. portares
.i. ex tuo corpe t
SAN. Tetigin tui quicq̃. ESCH. Si attigiſſes: ferres in
.i. infelicitate puellā
v x
fortuniū. SAN. qui tibi magis liceat meā habere / p qua
.i. an domū puta in vico
y laceſſiuiſſe
ego argentum dedi? reſponde. ESCH. an̄ ædes nō feciſſe
.i. tibi lenoni .i. hanc contumeliā .i. faſtidioſus tedioſus .i. ſtatim
.i. ſed
erit melius hoc cōuiciū. nam ſi moleſtus pgis eſſe: iam in
.i. rapiens ab hoc loco .i. morem .i. lauteis funiculis de co-
.i. obruere rio factis
tro abripere atq̃ ibi vſq̃ ad necē operire loris. SAN. Lo
.i. nō ſeruilis .i. vt dico qd loris vapulabis .i. iprobū impudicū
z a
ris? liber. ESCH. Sic erit. SAN. O hominē impurū. hicci
facultatē liberā agendi .i. equalē .i. incolis
.i. dicunt vere b
ne libertatē aiunt eſſe æquum omnibus? ESCH. Si ſatis
.i. inſeruiſti deſipuiſti valde verū
debachatus iam es leno: audi ſi vis iam. SAN. ego ne de
.i. inſaniui verbis & verberib' .i. eſchine debachat' es
.i. contra c
bachatus ſum in te. an tu ī me? ESCH. mitte iſta: atq̃ ad
.i. negociū de quo agit. .i. ad puellā .i. ad quē locū cū fores domus mee effregi
d e nunc
rem redi. SAN. quam rem? quo redeam? ESCH. iam ne
.i. q ego dicā .i. tibi pdeſt & cōmodū eſt .i. vt dicas dūmodo
f
vis me dicere id qd ad te attinet? SAN. Cupio mō æqui
.i. qdūmō mō ſit vtile ſʒ iuſtū & honeſtū
g ridentis
aliquid. ESCH. Vah leno iniqua me nō vult loq. SAN.
.i. deſtructio pdītio .i. iuuenum .i. pdēdis qui ſequūt
publica lues viā pditionis
Lenoſum fateor. pernicies cōis adoleſcentiū: periturus pe
.i. quis ſim talis .i. incepta ſnata .i. p hercu
.i. ex vel meo facto lem
ſtis. tm̄ tibi a me nulla eſt orta iniuria. ESCH. nam hercle
.i. qd dixiſti tu .i. poſtulo .i. a quo negocio
h i .i. reuertere
etiam id reſtat. SAN. Illuc quæſo redi: quo cœpi eſchine.
.i. libris leno puellam vario argenti .i. in tuū
k malū cedat
ESCH. Minis viginti tu illam emiſti: quæ res tibi vertat
.i. tanta pecunia .i. tibi p illa .i. facies vel dices .i. puellā
l
male: argenti tantū dabitur. SAN. quid ſi ego illam nolo
.i. compelles .i. nō cogā te
vendere ſcʒ m n
vēdere: coges me? ESCH. Minime. SAN. Nanq̃ id me
.i. vendandā .i. puella .i. ſeruilis cōdi-
tionis
tui. ESCH. Neq̃ venundandā cenſeo / quæ libera eſt. nā
.i. p cām continentē libertatis .i. cōſidera delibera
o vindico reſtituo
ego illam liberali aſſero cauſa manu. nūc vide vtrum vis
.i. viginti minas prē exercere defendere .i. mēte volu-
.i. tuū ius ta
argentum accipere: an cauſam meditari tuam. Delibera
.i. quādiu iraſcentis
p .i. te preſtor te imploro
hoc dum ego redeo: leno. SAN. Proh ſupreme iuppiter

p Ex virtutibus tuis. Sic veteres p ironiā vir-tutes p̄ flagiciis dicebant. lucilius animo an vir-tutibus. q Quid tibi rei mecū eſt. Hoc quia verberatus eſt dicit nunq̃ tibi debeo.
r Nihil. Nō quia nihil ſibi debeatur facere ſed quia ipſe abſtulit & nihil vult a ſe repeti.
s Quid noſtin qui ſiem. Proprie ſic enim di-cit qui nihil quicq̃ debet nō me nouit: non quod ignoretur: ſed quod in iure nō cernatur.
t Si attigiſſes. Plus attigiſſes q̃ tetigiſſes. eſt enim multo minus attingere q̃ tangere.
v Qui tibi magis liceat. Hic nō tam ratioci-natio eſt q̃ exclamatio per dolorem.
x Meam habere. Meam ſufficeret. ſed magna moralitate additū pro qua argentum dedi ad vo ciferationē habere. q. d. non licet attingere tuam. cur tibi licet meā nō tangere: ſed habere. Et habe re: vtrum domi ſin cōſuetudine eſt corrumpe an ſtuprare intelligimus. y Ante ædes n. f. Nō erat quod ad hec iuſte reſponderet. & ideo ſic re-ſpondet. vt conuiciū dicat quod verum eſt.
z Loris liber. Lora apud veteres laura dice-bantur a laura trium florum: ſub qua mos erat captiuos vinciri duciq̃ per pompam. Sunt & lo ri funiculi de corio facti quibus vt condictōis re miniſcantur cęduntur mancipia. Nam mācipia dicuntur qui manu capta ſunt. Serui qui ſeruati ſunt cum eos occidi oporteret iure belli.
a O hominē impurū. Sic veteres impurū ge-neraliter pro improbo ponebant. vt in eadē hac fabula perſuaſit ille impurus ſat ſcio.
b Equā omnibus. Quaſi dicat. vbi nō eſt qū Eſchinus loquitur. Inter te enim & me nō vide-tur æqua cum tu pulſes ego vapulabo tm̄ & me am poſſideas. Et bene oībus ne lenones quid videantur excepti: c Mitte iſta &c. Superbe adoleſcens maleficium nō putat lenonis eſſe pur gandum; d Quā rem. Quē abduxiſti. Res enim pecunia intelligitur: vel id pro quo pecunia danda eſt. e Quo redeam. Ad quem euer-tiſti domū quia fores effregit atq̃ in ædes irruit alienas. f Cupio. Ille vis dixit. hic cupio.
g Vah leno. Leno nomē ſacrilegū & iniuſtū leno iniquitatē agitat leno iniuſticie patrocinator hoc totum ironicos pronunciandum eſt.
h Etiam id reſtat. Quod magis eſt dicere q̃ lenonē te eſſe ſcilicet eſſe perniciē cōmunē adole-ſcentum & peſtem perituris. i Illuc quæſo re di quo cępiſti. Figurate rectum enim erat vnde cępiſti. Niſi forte quo ſit pronomē vt interlineali ter ponitur. Et bene memor eſt dixiſſe Eſchinum Mitte iſta atq̃ ad rem redi. k Que res tibi ver tat male. Obiicit contumeliā quia & hoc mul-tum ſit inimicū. Vertumn' dicitur deus qui rebuſ ad opinata reuertentibus preeſt. Sæpe enim male cedit quod bonum putatur: & hoc eſt male ver-tiſſe. l Quid ſi ego illam nolo vendere.
Hec maioris ſunt ſtomachi: & ideo ſtultiora. Nam quod iam amiſit venditurum ſe negat. Po teſt etiam dicere qui ſi nolo coges me. m Mi-nime. Nam longe melius eſt mihi eam ſine pe-cuniis habere. n Nanq̃ id metui. Iro nia contumax & ridicula in eo quod iam amiſit id quod dixit ſe cogi non poſſe. o Nam ego liberali &c. Sunt iuris verba a quibus aſſer tores dicuntur iudices alienę libertatis, ſeu vindi ces manu enim capiebant quē aſſerebant in liber tatem. Item cauſa liberalis dicitur que actionem in ſe continet libertatis. p Proh ſupme iupiter. Hęc locutio ad hoc eſt iuducta vt ex ver bis lenonis appareat q̃ facile mitis fieri poſſit. &

quoduis libenter acciperet. Et eſt exclamatio .q̃a ſi non homines a perſona. & plebei & lenonis. & vim paſſionem ipſum conuicio perſequi. vt quottidie ab omnibus eius loci & ordinibus fieri. q Minime miror qui inſanire occipiunt ex. Senſus hic eſt inſanos fieri per iniuriā pleriſq; mirabar. ſed iam non miror poſtq̃ ego ipſe iniuriam quam ego ſum paſſus inſanire cō pellor adeo vt exclamem. Proh ſupreme iuppiter & ſimul aduerte vigilantem poetam. vt vbicunq; in comœdia vocem tragicam extulerit ſtatim perſonam inſanam id dicere faciat. Sic & ſupra proh iuppiter. Tu homo me redigis ad inſaniā. r Me inuito abduxit meam. Honeſtioris perſone hec querela. Sufficeret abduxit meam. ſed leno bene addidit me inuito nam abducūtur meretrices abſq; voluntate lenonum: & decora locutio eſt per eclipſim non enim addidit puellam aut quid tale. s Tantidem emptam. Legitur & totidem emptam. t Homini miſero plus quingentos colaphos. Cōtumelioſa cędes colaphis innuitur & indigna lenoni. v Infregit. Vt illudens hoc feciſſe Eſchinus videatur: cum ſonitu ſe colaphi ſatum ſignificat. Et flebiliter pronunciandum. hoc enim exprimitur vt tamen incuſet in alieno facto fortunam ſuam & vide quantum hoc diſtet ab illo quod ſupra dicebat. Ipſum iſtuc volo experiri hoc. quia ſolus eſt. illud. quia cum aduerſario. x Promeruit. Cui contrarium eſt cōmeruit. Nam merere ſeu mereri. & promerere ſeu promereri: ſignificat pręſtare beneficium. Commerere & commereri ſignificat contrarium. Verū ergo quia bene promeruit. i. quia multū meruit vt puellam haberet. hoc autem dicit per ironiam. Fiat id eſt habeat eam. y Suum ius poſtulat. Etiam per ironiam eſt pronunciandū: niſi velit intelligere eum adiuuiſſe eū in eo. q̃ repreſſerit identidem pmenonē cedentem eum lenonem. Hec autem omnia volitat leno apud ſe cogitabūdus. & varias rationes agitans. z Vbi dixero tanti dare. Recte dixit. vbi enī captio interceſſit precii iam ereptionis actio ſublata erit: & precium debebitur.

q

fieri inſanui — .i. poſt acceptā iniuriā .ſ. mea

minime. miror qui inſaniri occipiūt ex iniuria. domo me

.ſ. eſtinus .i. ſauciauit .i. ptra volūtatē meā .ſ. q̃ i me exercuit
r .i. violēter arripuit ppter

eripuit: verberauit me inuito abduxit meam. ob malefa-

.i. viginti minis q̃ pcio empta eſt .i. dari .i. infelici & afflicto
s .ſ. virginem t

cta hæc. tantidem emptā poſtulat ſibi tradier. homini mi-

.i. cū ſonitu illiſit inflixit .i. certe
v

ſero plus quingentos colaphos infregit mihi verum etenī

.i. quia .i. multū .i. adiuuit, pſuit demeritū ſuū vt eā habeat hortāſ .i. nūc
x y

quādo bene promeruit: fiat. ſuum ius poſtulat. Age iam

.i. ea lege qđ pca dedi .i. reſtituat ſ. qđ ſeqᷓ. .i. diuino auguror

cupio. ſi modo argentum reddat ſed ego hoc ariolor. poſt-

.ſ. puellā p tāto pcio vi- .i. capiet
z ginti minorum

ſubornabit

q̃ me dixero dare tanti: teſtes faciet ilico venundediſſe me

.i. q̃ſtū ad argētū reddēdū ſpectat .i. nihil erit .i. ſtatim ita pcraſtinat & die in diē .ſ. redi cras .i. morā etiam
a b

de argento ſomnium: mox cras redi. Id quoq; nunc poſ-

.i. tollerare .ſ. argētū debitū q̃uis ſcꝫ ita differre ſoluēꝫ ſed
c

ſum ferre. ſi modo reddat. q̃q̃ iniurium eſt. Verum id co

.i. qđ verum eſt .i. poſtq̃
d

gito quod res eſt. quando eum quæſtum inceperis: & ac-

.i. ſuſtinenda .i. ꝯſiderāda cū ſilētio .i. moleſtia ſ. iniuriam
e f

cipienda & muſitanda iniuria adoleſcentium eſt. ſed ne-

.i. incaſſum .i. apō me & i aio meo .i. cogito voluo
g

mo dabit hæc fruſtra egomet mecum has rōnes deputo.

a Somnium. Id eſt nihil ſoluetur neq; inuenietur queadmodū cum aliquis ſomniat ſe accepiſſe pecunias tandem cum expergiſcitur nihil inuenit in manibus ſuis b Mox cras redi. Tranſit ad mineticon. c Quãq; iniurium eſt. Id eſt eſt inferre iniuriam & vexare ſuum creditorem tot acceſſibus & redditibus. Vel vt Donatus ait. iniurium eſt. i. moleſtum & ab iniuria profectum cogi vendere quod nolis. d Quando eum queſtum occeperis. Vt in Andria. Deinde queſtum occipit. Queſtum occeperis. i. querere Sic lucella per lenoniam artem. e Muſitanda. Id eſt patienda conſideranda cum ſilentio & vt in amatore putāda ac hoc perferenda. Muſitare enim proprie eſt diſſimulandi cauſa tenere dictum. vel a muto vel ab m. que littera eſt nimiū expreſſe vocis ac pęne nullius: adeo vt ſola omnium cum inter vocales inciderit atteratur atq; ſubſidat. Virg. Muſat rex ipſe latinus. i. tacet cauſa diſſimulādi. f Sed nemo. Redit ad ſe ſic Inquiens. g Fruſtra egomet. Preparationis genus ad accipiendas minas totius ſumme deſperationis.

Aſcenſius. Nam hercle etiam id reſtat. ſic intelligo. Nam hercle id ſcilicet intuliſſe mihi iniuriam reſtat. i. reliquum eſt. q̄d non feciſtis. facturus tamen es. Nouiſſimā autem omniū ſententiam ſic intelligo. Sed nemo dabit hæc. i. tantum quanta emi puellam. & ita fruſtra deputo mecum has rationes / quibus iudico ſufferendas eſſe iniurias illatas / poſtq̃ pecuniam habuero debitam.

In hac ſcena. IIII. Actus eſt exemplum continens vite auarorum qui ſæpe in damnum ipſius auaricię rationibus ruunt. Simul etiam duorum inter ſe neq; hominū ſpectanda quod viciſſim & doloſa captio eſt. a Tace. Tace ſi pro aduerbio eſt. omibus dicitur. Si pro verbo dicitur Cteſiphoni maxime ſollicito & ſupplicanti omnibus ob metum patris. b Iam faxo. Iam non tarditatis eſt ſed properationis ſignificatio. c Bene dicat ſecum eſſe actum. Actum recte additum eſt nam natura cupide accipimus, ita tamen vt male nobiſcum eſſe dicamus actum. d Quid iſtuc ſannio eſt. Illud ſupra. poſt ſcenam Hoc iam in proſcęnio dicitur & vide q̃ ingenioſe. Ter. qui ſupra ab Eſchino lenonis nomine facit Sannionē vocari: vtpote ab homine arroganti & feroci ob etatem & negocium hunc blande circūuenientem honorificentius inducit cum lenone & Sannionē cum vocat. Sanẽ q in ſordibus, pfeſſionibus agūt honorifice noīe proprio appellas. ſed qui in ſplēdidis artibus ſunt conſtituti gaudent ar-

SIRVS Seruus. SANNIO.

.i.noli q̃relas ꝑducere .i.alloquar lenonem libenter pecunias
a
Ace egomet conueniam ipſum. cupide accipi-
.i.ſtatim faciã ſ.faciã .i.bñ ſibi cõ-
b c
at. iam faxo. atq; etiam bene vt dicat ſecum eſſe
tigiſſe .i.q̃d ſibi vult .ſ.ppter quã cãm
d e
actum. Quid iſtuc Sannio eſt ꝙ te audi o neſcio quid cõ-
.i.ↄtendiſſe .i.dño .i.iniuſtius
f g
certaſſe cum hero? SAN. Nunq̃; vidi iniquius certatio-
ↄtratã cõmorum certatio ſ.nos ſ.ſanio.
nem comparatam: q̃; hæc quæ hodie inter nos fuit. ego
paſſiue.i.dũ verberarer .i.aſſidue,diu,multũ .i.defatigati
vapulando. hic verberando vſq; adeo defeſſi ſumus. Sy.

tis nomine nuncupari. vt imperator orator. Philoſophus. Sic in Eunucho audire vocem viſa ſum militis apud ſe loquens meretrix. & poſtq̃; illum cominus videt. Salue mi Thraſo inquit non ſalue miles: quod erat duriſſimum & mox irata perſonat. Miles nunc adeo edico tibi

e Neſcio quid concertaſſe cum hero. Argute poſitum: neſcio quid vult enim ex illo audire vt nanciſcatur inicium quod perſuadendum cœpit

f Concertaſſe. Oecenomia honorifice nomẽ tractat vt & placidum ſibi reddat: & vt eum faciat ad contemnendam pecuniam liberalem. Nã honeſtas adimit auariciam.

g Certationem compatam. Bene quia ille cõcertaſſe dixit non cæſum eſſe. Et proprie certatio. Nam certatio eſt actus certatioq; errantium. Sed certamen eſt res ipſa de qua certatur.

.ſ.fuit q̄ fecit vt ita vapulares .i.agere poſſem .ſ.eſchino
h
Sy.tua culpa.SAN.quid agerem?Sy.adoleſcenti morē
ꝑ gerere .i.oportuit obtẽpare .i.quō .i.morē gerere .i.aſſidue
i k
geſtum oportuit.SAN.qui potui melius?qui hodie vſ=
.i.facie ꝑcutiendā oppitientis .i.ubi opꝑtunitas
.i.obtuli l poſtulat
ꝙ os prebui.Sy.age/ſcis quid loquar?pecuniam in loco
m
negligere maximū interdum eſt lucrum.SAN.hui.Sy.
.ſ.de lenonia duriciam .i.paululū tuū ius pte rmiſiſſes
n
metuiſti.ſi huic de iure tuo conceſſiſſes paululū:atq; ado=
eſchino .i.morē geſſiſſes.ꝛ obtẽpaſſes o tu
o
leſcenti eſſes morigeratus hominū homo ſtultiſſime.ne
argentū ſcꝫ qd̄ potuiſſes habere .i.expectatōē futuri boni vel lucri
p
nō tibi iſtuc fœneraret.SAN.ego ſpem precio non emo
.i.accumulabis diuicias ſiue augebis rē familiarē
q r .i.recede a tua pfeſſiōe ſordida
Sy.nunꝙ rem facies abi.neſcis ineſcare homines ſannio
s qd̄ dicis .i.cōmodi aptius .i.ſed
.i.callid⁹
SAN.credo iſtuc melius eſſe.verum ego nūꝙ adeo aſtu
.i.ꝙ .i.omne qd̄ .ſ.arripe diligentis eſt .i.arripe
tus fui:quin quicquid poſſem:mallem auferre potius in
.i.ſine dilatōe .ſ.liberalem .i.nunꝙ .i.in aliq̄
t v loco
præſentia.Sy.age.noui tuum animum quaſi iam vſꝗ ti
iam habeas ꝯſtitutas ꝛ aſſignatas .ſ.adoleſcenti .i.inſup ſed
.i.libre .i.dūmō .i.ipēdas obſequiū x
bi ſint viginti mine dum huic obſequare.Præterea autē
.ſ.homines .i.in illā inſulā indignātis .i.compaſſe
y z a
te aiunt proficiſci cyprum.SAN.hem.Sy.coemiſſe hūc
.ſ.in cyprū .ſ.mercimonia .i.retentā ꝑ pcio pmiſſo
b .i.hoc loco
quæ illuc veheres/multa:nauim conductam hic ſcio ani=
.i.ꝙ animus iam tot⁹ pnus ad cū locū cipriū adeūdū .i.exiges
c d credo e debitum
dubium
mus tibi pendet.vbi illinc ſpero redieris:tum hoc ages.
qd̄ minus eſt ꝙ ire pditus ſum adoleſcẽtes .i.interiꝫ
f .ſ.moueo
SAN.Nuſꝗ pedem:Perij herde.hac illi ſpe hoc incœpe
.i.miſſi incuſſi lenoni exclamatio ē
g .i.moleſtiā ſollicitudinē ꝛ aſperitatē
runt.Sy.timet inieci ſcrupulum homini.SAN.O ſcele
qd̄ ſequitur .i.aliter .i.puncto vl ita dicā .i.leſit ſunt
.i.pſidera h i k
ra?illud vide vt in ipſo articulo oppreſſit.emptæ mulieres
.i.multe ſilr̄ .ſ.ſunt empta in lenonis mercib⁹
l hanc inſulā m
complures:& item hinc alia quæ porto cyprum.niſi eo

h Adoleſcenti morē geſtū oportuit. Ab eta te iuuatur ſententia loco.Ideo adoleſcenti dixit.Nō Eſchino.Et morē gerere ꝓprie & meretricis. vnde & ipſe ſic reſpondet vt non fugiens dicat vſꝗ os prebui.Itē cum emphaſi adoleſcenti pronunciandum eſt.ſcilicet qui facilius aſſentatōe caper. i Qui potui melius. Scilicet morem gerere & hoc ſubtiliter leno cum morē gerendū fuiſſe i meretricis precio dixerit ſyrus. k Qui hodie. Hodie autem nō tempus ſignificat ſed iracundā eloquentiā ac ſtomachū.ut Vir.Nunꝗ hodie oēs morieminí inulti. l Quid loquar. Legitur & qui loquar. m Maximū interdum eſt lucrum. Bene additur interdum,nō enim ſemp. vt in hac parte. n Si huic de tuo iure conceſſiſſes paululū. Bn̄ tuo iure ne diceret erat res mea quam venalem habui.Aut de tuo iure de lenōia duricia.vt alibi.Meo iure vtar vt potior ſit ꝙ prior ad dandum ſit. o Ne non tibi fœneraret. Iſtuc fœneratū eſt cum lucro redditū & multiplicatū.Fœneraret ergo nō Eſchinus:ſed ipa res i qua fœneratio eſt. p Ego ſpē precio nō emo Contra hoc eſt quod ſeruus prius dixit.Pecuniam in loco negligere maximū interdū lucrum eſt. q Nunꝗ rem facies. Scd̄m perſonā ſerui lenonis quicqd agit ad lucrū refert & ſic lucri genus dicitur eſſe.Syrus a lenone queadmodū perſuade.Et nota rē & litem & negociū . meretricis & primo & omnē pecuniā noiari.Itē ſed pſonā ſerui lenonē ſyrus hortatur eni ipm ad lucrū excitans nō ad honeſtatē. r Neſcis ineſtare homines. Metaphora ab aucupibus qui auibus capiendis effundūt cibum. Ineſtare aſtute fallere & irretire homines.
s Credo iſtuc melius eſſe. Vide comicū errorē vtriuſꝗ perſone & callidi lenonis & captioſiſſimi ſerui. t Age nunc verbum eſt.i. dic quia proprie eſt vt conſentiat perſuadenti.
v Quaſi iam vſꝗ tibi.Senſus quaſi numerus vt aliquo diducas & in aliis eſtimationem conſtituas.& ſi non velis penitus cōtemnas viginti minas dummodo huic obſequare velis.
x Preterea aiūt te proficiſci cyprum. Cum nō profecturum dixit.ſed iam proficiſci.
x Preterea.Archaiſmos eſt figura.Nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant.
y Aiunt non ab vno dici ſe audiuiſſe.ne negaret.Ideo aiunt inquit.
z Proficiſci.Non profecturum ſed iam proficiſci inquit.
a Coemiſſe.Hinc que illuc.nuſꝗ hoc oſtendit als Therentius.ſed apparet ex confeſſione lenonis vera.hec omnia eſſe.Et mira varietas eſt pficiſci.coemiſſe.conductam ne directe proficiſci.emere & conducere nauem.
b Conductam nauim.Addidit vt dilectionē res habere non poſſit. c Hoc ſcio animus tibi pendet.Hoc & correpte legi poteſt vt articulus demonſtratiuus ſit.& producte.vt ſignificet aut hanc rem aut hunc locum i.cyprum. d Vbi illinc ſpero redieris.Ex ſpe ſua vult Syrus oſtendere quod leno debebat ſperare.i.non accepturum modo. e Tum hoc ages.i.exiges debitum.Nam hoc agere dicimus eum qui inſtat negocio ſuo. f Nuſꝗ pedem.Quia exclamatio eſt oratio per apoſiopeſim non expellet.
g Inieci ſcrupulum homini.Hoc leno non audit.ſimul enim dicitur cum ille clamat,& ideo ſil legi non poteſt.& hic oſtendit ſyrus ꝙ hec conſilio locutus ſit. Scrupus.inde ſcrupulus dicitur lapillus breuis & aſper latens in calceo ingerenſꝗ moleſtiam & ſollicitudinem ſua aſperitate:de eo ſatis prius dictum eſt. h Vt ipſo articulo oppreſſit. Metaphora perſeuerans a ſcrupulo.i.lapillo qui nos in calceo latens pleruꝗ ledit. i Oppreſſit Vel Eſchinus vel res ipſa quam ſubiicit.i.qd ait empte muleres ꝙplures &c. k Mulieres complures. Silepſis empte vel empta.
l Que porto cyprum. Cyprum inſula ſic dicta vel ꝙ veneri ſacrata ſit vt Horacius .Sic te diua potens cypri. vel qd̄ mercatus mea ſit.vt idem.Nunꝗ dimoueas vt trabe cypria mirtorum pauidus nauta ſecet mare.
m Niſi eo ad mercatum venio. Eo nunc aduerbium eſt loci. n Ad mercatū. Mercatus quarte inflectōis ſignificat & locum mercature exercende deſtinatū Itē mercatus ſignificat tempus in quo homines in aliqua loca confluūt ad negociandū & mercaturā exercendā.Itaꝗ degāter dicimus.vado ad mercatū in hyſpaniā vbi dicimus . vado i mercaturā.

i. vendidandas merces meas .i. multū dāni facio
n

ad mercatum venio. damnum eſt maximū. nunc ſi omit/
.i. nihil agam poſtq̄ .i. ex cipro .i. nulla ē reliq̄ ſpes
o p q .i. deferbuerit

tam: actum agam. vbi illinc rediero. nihil ē. refrixerit res.
.ſ. diceretur mihi a iudicib9 .ſ. es cū tp̄s erat agendi .i. melius erit
.ſ. ad agendū de re ſopita r

nunc demum venis. cur paſſus? vbi eras? vt ſit ſatius per/
pciū puellę .i. tā longo tpe q̄ nō nauigo
.ſ. ita factū erit

dere. q̄ aut hic nūc manere. tā diu. aut tum perſequi. Sy.
verū .i. cōputaſti .ſ. pciū puellę quoniā pri9 a tua burſa ē pfecū cū eam
s t emiſti

Iam ne enumeraſti/ id quod ad te reditur putes? SAN.
qđ ſequitur .ſ. eſchino. q. d. nō decet iuuenē ingenuū in hec mala prumpe
v x in ſuo iuuētute mala facere y

Hoccine illo dignū eſt? hoccine incipere eſchinū? per op/
.i. p leſionē .i. meā puellā .i. auferre .i. velit .i. ei9 animu9 inclinatur ꝛ
z a b corruit c

preſſionē vt hāc mihi eripe poſtulet? Sy. Labaſcit: vnum
.ſ. qđ dicā .i. pſidero
d e

hoc habeo: vide ſi ſatis placet: potius q̄ venias in periculū
.i. velis ſaluare .i. puellā ꝛ pciū .i. diuiſionē hoc ē diuide ſcꝫ viginti
f g

ſannio: ſerues: ne an perdas totū. diuiduū face. minas de/
.i. ab alio loco vel occaſiōe .i. dolore afficior .i. q̄ntū ad ſorte
h i

cem corradet alicunde. SAN. Hei mihi: etiā de ſorte nūc
periculū .ſ. malefacere .i. ruere, fecit
k l

venio in dubiū miſer. pudet nihil. omnes dentes labefecit
.i. inſuper .i. illud gen9 cibi .i. pter pdicta
m n

mihi. præterea colaphis tuber eſt totū caput. etiā inſup de/
.i. fraude decipiat .i. queadmodū vis facito .ſ. aliud me ſcire
o p q r

fraudat. nuſq̄ abeo. Sy. Vt lubet. nunqd vis? quin abeā.
ſed qđ ſequitur .i. quōcūq̄ .ſ. ab eſchino. q. d. dimiſ
s ſis oib9 offenſis

SAN. Immo hercle hoc q̄ſo ſcire: vtut hæc ſūt facta: poti9
mea res vel puella vel preciū
q̄ litigem9 ꝛ in eū agā v. x .i. q̄nto pcio

q̄ lites ſequar. meū mihi reddat: ſaltem quanti empta eſt
.i. an hoc tp̄s .i. recordādo
y z bñficiū

ſyre. ſcio te nō eſſe vſum ante hac amicitia mea. memorē
.ſ. ſi hoc feceris repēdēdo ſeu gratū referēdo paraſcene
a .i. laborabo vehemēter inſtārer b

me dices eſſe & gratum. Sy. ſedulo faciā / ſed cteſiphonē

o Actum agā. Prouerbiū. i. nihil agā. Quod eni in iure ſemel iudicatū fuerit reſcindi & iterum agi ſeu retractari nō pōt. ſic in phormione. Actū aiūt ne agas. p Nihil ē. Noue p nulla ſpes ē. q Refrixerit. Id ē iā deſinerit eſſe recēs iā deferbuerit iā nō erit noua. ſed iā aboleta & reiecta. r Cur paſſus. Scilicet es. Tam diu te opprimi: nec intendere actionē: ſeu cur fuiſti negligēs & remiſſus: ac nimis patiens qui iniuriam huc uſq̄ i corde portaueris. s Iam ne enumeraſti. Finxit ſyrus ſe non intellexiſſe q̄ apud ſeipſum leno locutus ſit adeo vt illi aliud ait q̄ ille ſecum diſputauerit. t Id quod ad te reditur putas. Hoc dicto tn̄ illum accepturum ſignificat quantū dederat in puella. nam hoc ad nos redit quod a nobis abierit. & dicendo reditur ū oſtendit ſuper viginti minis nihil illam ſperare optere ſic enim ſupra minis viginti tu illa emiſti. que res tibi vertat male. v Hoccine illo dignum eſt. Huiuſmodi comploratio ſummā deſperationē lenonis oſtendit. x Hoccine incipe. Quaſi de magno facinore dixit vt in heau. Vide quod incepera t facinus. y Eſchinum. Cum laudatione dixit, quaſi quē non deceat malefacere. & vide q̄ omnia expiatur potēs & miſer ad recupandū rem ſuam. z Vt hanc. Non dixit de qua. q̄ de illa ſermo eſt. a Poſtulet. Velit aut ſperet. Cicero. Vt tp̄is. r. p. cedat nunc poſtulandū i. cupiendū: expectandū. b Eripere. Non eripuerit tanq̄ ad hoc non fecerit: & ſic loquuntur q nolūt circa ſe pſeuerare iniuriā. c Labaſcit. Hoc per ſe dicitur, q̄ ppriedicit labaſcit vt & ſuam inſtantiā & cunctationē tarde incipientis conſentire monſtraret. Nam inchoatiuū verbū ē & eſt metaphora ab arbore ſeccante facta q̄ multis ſucciſa ictibus ferri, tandē incipit in caſum pōderis ruināq̄ minitari. d Vide ſi ſatis placet. Non placet dixit, ſed ſatis placet. Veluti magnū conſiliū prohibiturus. e Potius q̄ venias in periculū. Oratoria compatione peiorum dicit hoc eſſe quod ſuggerit eligendū. f Diuiduum face. Figura macrologia diuiditur a diuiſione. diuiduū a dimenſione dicimus. g Minas decem. Scit illum viginti poſſe accipere: ſed idcirco agit vt optet leno quod paulo ante nolebat. h Corradet alicūde. Alicūde dictum eſt quaſi non habentis. nam nec ipſa in p mptu ſunt. i Heu mihi etiam de ſorte nūc venio &c. Sors eſt ſumma cui extrinſecus requirit Fœnus ergo ſortem, dicit de precio quia empta ē id eſt viginti minis & vide illum damno potius exclamare q̄ iniuria. k In dubium. Id eſt periculum. Virg. Nec tibi deſerte in dubium. l Omnes dentes labefecit. Iniuria lenoni tunc dolet cum adiuncta damno eſt muſitanda & accipienda cum queſtu acceperis vl' idcirco enumeratis contumeliis adiecit. m Colaphis tuber eſt. Tuber eſt genus cibi collectum ex tumentibus & quaſi pregnantibus harenis plus autē hoc q̄ ſupra dixit. Supra enim dixit. plus quingentos colaphos infregit mihi. His vero colaphis tuber eſt totum caput. n Etiam inſuper defraudat. Vide vt eadem que dixit ſupra ſed ardentius tamen & cū auxeſi. Sic & Virg. in maius repetit. q. d Auxeſis apta lenoni auaro. Nam honeſtior perſona non hunc ordinē faceret. o Nuſq̄ abeo. Hoc dictum vim habet cōminantis, niſi illud cum contemptu ſuſcepit ſyrus. p Vt lubet. Negligenter reſpondet vt rogetur a lenone q Nunquid vis. Hæc plena locutio eſt, nec nunquid vis deſiderat ſupplemē tum & hoc vti dicto adoleſcentes ſolent. r Quin abeam. Poſtq̄ interrogauit nunquid vellet. Statim ſubdit & quaſi corrigendo ſe inquiens melius eſſe vt diſcedat. s Vtut. Id eſt quomodo diuerticulum ad preces faciens.
t Potius q̄ lites ſequar. Quia dixerat Eſchinus nunc vtrum vis argentum accipere an cām meditari tuam.
v Meū mihi reddat. Sortē q̄ ſolā ſupra recuſabat. Et oratorie. nō eni quod emi dixit ſed inuidioſe meū mihi reddat.
x Saltē. q. ſalutē. Hæc pticula nata ē a captiuis q ceteris rebus deſpatis ad minus vt dici ſolet ſalutē petūt. y Scio te nō eſſe vſum amicicia mea. Figura p quā oſtēdit ſe fideliter pmittere quod promittit Virg. Scio. m. e. d. e. v. &c z Memorē me dices. Figurate ē inducta promiſſio pmiorꝫ & bñ vtrūq̄ narrat. Nā nō cōtinuo q memor ē etiā grat9 ē. Memor eni eſt qui apud ſe meminit Gratus q meruit hoc vocari dū vicē reddit, nā in pñti ſunt memores: ingrati tn̄.

c ꝓpter amicā q̄ potiꝰ eſt .ſ.agis d ego
video. lætus eſt dd amica. SAN. Quid te oro? SyRVS.
.i.q̄ſdiu .i.ſiſte verba deſine loqui
Pauliſper mane.

a Sedulo faciā. Sic promittit vt nihil ſuū interesse credaī. b Sed cthesiphonem video &c.
Apparatus in proſcenio pſonaꝝ cū cōſulto finguntur a poeta tanq̄ ſupueniat aliis rebus in medio poſitis: que ipſarum interuentu finiantur. Et mire quaſi ex argumento ſi;vt futuri actus ſui anteq̄ loq incipiant deſcribantur. c Lętus eſt de amica. Hoc lentius & ſumiſſe poteſt & interrogatiue pronūciare. d Quid te oro. Cur mihi nō rn̄des propter quod te oro aut qd ſi te oro. Et q̄ bū faſtidioſum lenonē facit ſyrus: vt optās ille deſpans viginti minas accipiat. Nā & ſupra nō intēdenti dicit tōtiēs ī vno ſenſu. hoc idē ſyrus. Et leno videbat in alio occupatū. Syrū timuit ne nō intellexiſſet ꝙ eū rogauerat & iō eū iterrogat qd nā ſit illud quod rogauerit vt faciat piculū. an teneat ſyrus memoria necne.

CHESIPHO adoleſcens. SyRVS ſeruus.

.i.quolibet homine .i.placitū q̄n ſ.i.cū eget beneficiū alteriꝰ
a
Bs quiuis homine beneficium: cum opus eſt:
.i.gaudeat aliq̄s ſed certe bn̄ficiū accipe
b
accipere gaudeas. veꝝ eniuero id demū iuuat:
.i.decet fratrē
c
ſi quem æquū eſt benefacere: is benefacit. O frater frater
ꝓpter .ſ.id qđ ſequitur .i.ſublimi ꝛ graui ſtilo
d e
quid ego nunc te laudem. ſatis certe ſcio vnq̄ ita magnifi
aliquid .ſ.qđ magnifice dico .i.nō excedaī .i.ideo
f g h
ce quicq̄ dicam: id virtus quin ſupet tua. itaq̄ vnā hāc rē
.i.vltra ceteros .i.puto q̄ ſcruit frater eſſe
i
me habere præter alios præcipuam arbitror fratrem homi
.i.nullū hoīem .i.optimaꝝ virtutū reputa .ſ.alicui q̄ mihi q̄ magꝭ colat pietatē fraternā .i.q̄ ſit princeps
nem neminem eſſe primarum artium magis principem:
vocātis ꝛ incitātis ad rn̄dendū
k l
SyR. O cthesipho. CTHESI. O ſyre. Eſchinus vbi eſt:
.i.ecce illū letantis
m n
Sy. ellum te expectat domi: CHESI. Hem. Sy. quid eſt.

In hac ſcena. V gratiaꝝ actō eſt ex pſona & eius q pſtitit & eius cui pſtitū eſt & ex ipſius pmii q̄ntitate. Nā om̄e quod geriī aut in rebus ē aut in pſonis aut in tributis eoꝝ. a Abs quiuis hoīe. Bn̄ ſic cepit dicturus. O fratr frater. & q ſecūdū regulā dixit qa diximus qbus ceterum a q̊ qs facit & nō qbus: & incerta diſtinctio ē. vł ꝙ bn̄ficiū opus eſt accipe huc vetus ē & illud cōmuniter. b Id demū iuuat. Oñdit plus eē quod iuuat q̄ gaudiū. c O frater frater. Bene bis numero poniī vir. & fratrē ne.d.f. vnū relatū eſt p appellationē: alteꝝ ad laudē & ſubdiſtiguēdum vt videaī q̄ſiuiſſe quod vltra diceret & plus inuenire ſe potuiſſe q̄ frater d Quid ego nūc te. Additū eſt de ſupfluo vt tu nūc e. a.ſ.l. Itē qd ego nūc te. qa laus genus cauſe ē quod nō adhibeī niſi dubie rei. e Nunq̄ ita magnifice dicā. Deeſt ꝙ vt ſit ꝙ nunq̄ ita magnifice duplex ē cā omittēde laudis. Si res aut nimiū mala eſt: aut nimiū bona. f Id virtus qn ſapet tua.
Bona piphraſis virtus tua potius q̄ tu.
g Itaq̄. Et ſubiūctū eē pt correpta media ſillaba & ppoſitiuū pducta eadem ſillaba vt ſit itaq̄ frēm. h Vnā hāc rē. Noue dixit: ſed ego puto frēm nō ſubdiſtinguendum: ſed legēdū cōtexte vſq; ad pricipē. Nā ſi diſtinxerꝭ frēm erit bis ſubaudiēdu arbitror & ſup & infra ꝙ ſi frēm inferioribus iūxeris & cū admiratōe pnūciabiī & ſubaudieī q̄ mihi. Hāc ſane elocutionē ſcire debemus p pſonā elaborātem ſic dictā. Nā & nimiū gaudet & ruſticus adoleſcēs ē. q laudare conaī Eſchinū q̄ſi titubās & pene balbutiēs. i Hominē neminē. Noue auribus nr̄is. ſed veteꝝ cōſuetudine locutus ē. Nā cū neminē hoiem ſignificet qd opus fuit dicere hoiem neminē. ſed vt diximus. figura ē archaiſmos. k Cthesiphon. O mire accepit gaudiū ſignificās & hic vt pūidēs. O dicens. l O ſyre. Hic vt q nō pūiderit O dicit. Eſchinus vbi ē. Bn̄ ſtatim de illo cui agebat grās loq cœpit. m Sed ellū. Ecce illū pnomē vel aduerbiū demōſtrātis aliq interrogatiue legūt. vt ſit ellū dicis. n Te expectat domi. Vt ſit ellū pnomen i. illū. Nā & illū & ellū & ollū veteres dixerūt domi. aduerbiū eſt in loco.

.s.perso cū prius languerē nō habita ea q̄ð degibam
o p q r
CTHESIP. Quid ſit? illius opera ſyre nunc viuo. feſti/
iocundū lepidū .i.cōtemnēda a ſe
s
uum caput. qui omnia ſibi poſtputarit eſſe prę meo cō/
cōtumelias improperia .s.de rapienda puella
t v .i.malū nomē x
modo. maledictum, famam, meum amorem, & peccatū
.i.in ſe aſcripſit .i.nō prius erat facere aliqd .i.oſtiū ianua
y z .i.vltra q̄ð fecit a b
in ſe tranſtulit. Nihil pote ſupra. Sed quidnam fores cre/
.i.reſonuit
c
puit? Sy. Mane, mane ipe exit foras.

o Quid ſit. Deeſt queris ſed eſt admirātis magis q̄ interrogantis. p Illius opa. Dicendo opa, corporeū laborē Eſchini oſtēdit, vt ania magnę cereri lętis opatus in herbis q Illius opa nunc viuo. O mirā amplificationē bñficii nō dixit illius opa vitā habeo: ſed quod ſatis amatori um illius opa nunc viuo inqt. r Feſtiuū caput. Huic cōtrarius ſenſus ē ridiculū caput. Alii putant feſtiuū caput nō Eſchinū intelligendū: ſed orōnis quā habet Cthesipho agens gratias fratri Ita in eunucho, quā venuſte quod dedit principium adueniens: quod ſi eſt nihil pōt ſupra hāc laudationē. nam ſupra factū erit accipiendū: ſed male. Nā caput Eſchini intelligo ipſum Eſchinū vt ī toto ps ſit p ſyne do chen in qua figura & ps pro toto ponenda ē: quę aut eminet ex toto, aut maioris precii eſt ad id, qd agitur. Ceterū q ipm ſi ſeruatū bonis autoribus ſit. ſi exēpla ſynechdoches poenitus cōſiderare ſtudes ſic inuenies. s Qui oia: Admiratiue additū q ſic pnunciandū puto parelconvſq; ad maledictū famā. t Maledictū. Aut mitionis: aut Demeę. v Famā populi. Nam ſi aliter accepis idem maledictū videbitur & mala fama. x Pre meo cōmodo. Id eſt mei cōmodi: vt in eunucho. Hic ego illū contēpſi prę me. i. mei cōpationis. x Meū amorē. i. peccatū. De rapienda meretrice & amanda. Maledictū & peccatū cū dixiſſet oia. duo tm̄ intulit maledictū & famā, vt oia mercurio ſilis voceq; coloreq;: & hoc vt ſit defectus qdā intelligendus ex affectu gras agentis. y In ſe tranſtulit pulchra Qua ereptura eſt ſoſtrata circa Eſchinū quēadmodū errauit Demea. eo q ab illo credit amari meretricē. Nihil pote ſupra. Ecclipſis p admirationē ē. ſubaudiēdū eni eſt vel eſſe vel dici pote, p potis: vt mage p magis a Quid nā fores crepuit. Crepuit. i. reſonuit. vñ decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes. b Fores ſingularis numeri nti caſus c Mane Gaudentis eſt hoc dictum nō opiri iubentis.

ESCHINVS SANNIO
CTHESIPHO SIRVS

In hac ſcena. VI.

Mire Eſchinus ſeruat aduerſus lenonē ſupbiam q̄ oſtendit tanto alienior eſſe anio ab amoribus meretricis q̄nto audacior in lenonē. a Men q̄rit putat leno ſe q̄ri vt pecunias accipiat. pecunias vt erat auariſſimus. Men querit. Oportune & cū quadā geſticulatiōe & ſub ſaltatōe ſpantis lenonis ad hoc ſequeri vt accipiat pnunciandū. b Nū q̄dnā effert. Sperat nūc leno ſe aliqd accepturū, pter cōuicium vt alibi minas viginti tu illā emiſti: q̄ tibi res vertat male. Argēti tātū dabitur: & vide q̄ntū ferat leno, p lucro, iniuriā q ſacrilegi noīe ſignificari nō ſolū nō dolet ſed etiā cupit. c Occidi Nō quia ſacrileg⁹ dict⁹ eſt ſed qa nihil accipit & ſil' geſtū cōſidera loq̄ntis ex verb. Occidi nihil video. Mire hoc verbo apparet ī vultu lenōis & ſpē mortuā: & extinctū gaudiū iā & apta eclipſis nec dicentis. Occidi nihil video neq; addidit proferri aut qd tale. d Hem. Interiectio repentine rei. e Oportune teipm̄ q̄rito. Aſintheton deeſt veniſſe: nō eni ſequēti nectitur. f Quid ſit cthesipho. Quid ſit blandū initiū eſt nō eni interrogat cū ipſe dicat in tuto ē ois res. g In tuto ois res. Qualiter amatori omne dixit negociū de amica. Et an ois res & lenonis iurgiū: & ſuſpitio patris Demeę ſimul.

.i. nefari⁹ leno verū q̄rit me
a
Bi eſt ille ſacrilegus? SAN. Men q̄rit? nū qd
.i. nō ē aliqd qð ſum habitur⁹ .s. cū ferre
b c d
nam effert? occidi: nihil video. ESCHI. ehem
.i. tēpeſtiue .i. agitur .i. extra piculū
e f g totū negociū
oportūe. teipm̄ querito. qd ſit o cthesipho? ī tuto ē oīs res

h Omitte vero. Abundat aut correptũ eſt iãdudũ nõ omittentis. i Ego vero illã her. omitto. Appaiet nũc nõ primũ dici cheſiphoni ab Eſchino omitte triſtitiã tuã. necnon primũ reſponſum omitto. & ideo additũ eſt hercule vero qa nunc demũ data eſt plena ſecuritas. k Qui quidem te. Accuendũ te l O mi germane. mi meus ẽ ſed vtio. dixit cãu. m Corã in os. Corã ad ipm ptinet q laudat & alios q audiunt. Te ad ipm q laudat. Nã corã laudat q nõ tacet apud alios & hoc agit nõ per epiſtolã ſed ipe pñs. n In os Quia apud ipm loqtur q̃ collaudat. o Ne id aſſentandi. Antiqua eclipſis deeſt eñ cã & vtrũ ab ea cã an ab ipa in lite ſic dr. Specta. ſi non ruſticus adoleſcens eſt & p uriſſime ſimplicitatis adeo vt etiam velle laudare frẽm nimio pudore nõ poſſit, hoc ſolo, quia pñs eſt cũ illũ nimiũ laudarit abſentẽ. p Qui qd hẽam gratũ. Varie nõ eñ intulit quas grãs agenti. q Age inepte Nõ eſt iniuria. quia maior frater eſt & blãda dicturus. r Hoc mihi dolet. Dolet p doleo & dolet bis ſubaudiendũ eſt habet ſuadendum eſt s Et pene rem in eũ locũ rediiſſe. Inſinuatio bñficii ex piculo difficultatis ob tps. t Vt ſi oẽs cuperẽt. Nõ ſi eget tantũmodo aduerſantibus. v Stulticia ẽ iſtæc. Hoc. ſcilicet fateri ei cui ipſe pari nunq̃ qcq̃ celauerit. x Tã ob paruulã Ergo diminutiuũ adiungit tã particula. deeſt pire. y Rem. i. meretricẽ. Et bñ hic Eſchin⁹ q̃ſi q̃ maiora expt⁹ ſit. i. viciũ virginis. z Pene ex patria. Deeſt fugere qa amatores Comiti cito cõminantur patriã ſe deſerturos vt amicam ſequãt Menã. mori illũ voluiſſe fingit. therẽ fugere
a Vt dii iſtæc phibeant. b Peccaui. Approbauit ex piculo magnitudine beneficii.
c Quid ait tandẽ nobis. Additũ eſt nobis eñ nõ intelligendũ eſt q̃ ad te vel me ſed nobis.
d Iam mitis eſt. Quia debachatus eſt ſupra lenoni iã aſper ẽ dixit. e Ego ad forũ ibo. Tũc eñ in foro de menſe ſcriptura magis q̃ ex archa domo q̃ vel ciſta pecunia numerabitur. f Vt hunc abſoluã. i. vt hunc ſibi addito pcio dimittã Nã velut ligati ſunt quibus debet aliqd. dicũtur etiã ſerui illi ſolui q cũ debitores pcior fuerunt pecuniã reddunt debitã. Eſt ergo abſoluã p a me ſoluã. an iocat in triſtitia lenonis q illũ cum barba lenonia & meſtu vultu ſequitur tanq̃ reus. g Tu intro ad illã Cteſipho bona eclipſis ſignificãs leticia pociũ de meretricis. h Syre inſta. Iã ſyrus ñ vt adiuuet ſed vt iſtãter adiuuet rogat i Eamus nãq̃ hic pperãt &c. Hoc clamat Syrus vt bñficiũ oñdat ſane, vt & rurſus lenonem de pfectione cõtereat. k Ne tã cito qui. Hoc a lenone incõſtanter dr, vt q pturbatõe metuẽtis magnũ dãnũ poſſet oñdi. Tã p tantũ: aut pro tñ. & deeſt dicas me pperare aũt propero vt ſit etiã aduerbiũ hortantis nõ cõſentiẽtis. l Quam

sed / quaſi nimiã / triſticiã
omitte vero hãc triſticiã tuam. Cteſi. ego vero illã hercle
.ſ. facile / certe / q. d. ita ppriũ cui morẽ debeo gerere
omitto: qui q̃dem te habeã frẽm. O mi eſchine: o mi ger
dolẽtis / in ɔſpectu tuo ⁊ in pñtia tot auditorũ / adulãdi
mane, ah vereor coram in os te laudare amplius: ne aſſen
bñficiũ a te impẽſum iudices
tandi magiſq̃ q̃ habeam gratum facere exiſtimes. Eſchi.
hortãtis vel deterrẽtis / .i. cognouerim⁹ / .i. mutuo
Age inepte, quaſi nunc norimus nos inter nos o Cteſi
.ſ. qd ſeqtur / fere
pho. Sed hoc mihi dolet nos pene ſero ſciſſe: & pene rẽ in
.i. ſtatũ peruniſſe / .i. nõ vel nequaq̃
eũ locũ rediiſſe: vt ſi oẽs cuperent, nihil poſſent auxiliarier
fateri amorẽ meũ / .i. incõſiderantio / .ſ. celaſſe / q in iuuenib⁹ eſt laudand⁹
Cteſi. Pudebat. Eſchi. Ah ſtulticia eſt iſtæc: non pudor
pp̃ter / .i. tãm momẽti / fere / .ſ. eſt te fugere / .i. puellã
Tam ob paruulã rem pene ex patria. turpe dictu. Vt dii
.i. exiliũ fugãq̃ pr̃ie / .i. nõ recte feci celando / .i. puetãt
iſtæc prohibeant. CTHESI. Peccaui. Eſchi. Quid ait tã
.i. breuit dic qd dicit / .ſ. leno
dem nobis Sannio? Sy. Iam mitis eſt. Eſchi. Ego ad forũ
vel ſatiſfaciam / .ſ. ingredere / .ſ. puellã viſendã / .i. in domũ
iho, vt hunc abſoluam, tu intro ad illã Cteſipho. Sannio
.i. vrge, ⁊ ſollicita eſchinũ / .i. ire feſtinat / eã inſulã
Syre inſta. Sy. eamus, nãq̃ hic pperat in cyprũ. SAN. Ne
.i. tarũ / .i. certe / .i. ſine occupatõe / .i. reſtituet
tam cito q̃dem, q̃uis etiã maneo ocioſus hic. Sy. Reddet:
.i. noli timere
ne time. SAN. At / Vt omne reddat. Sy. Omne reddet, ta
.i. tãtũmõ / .i. p hunc locũ / .ſ. te hac
ce modo, ac ſeq̃re hac. SAN. Sequor. Cteſi. Heus heus
oñdentẽ repẽtinã reuocatõe / p herculẽ
ſyre. Sy. Ehem quid eſt? Cteſi? Obſecro hercle hominẽ
p ɔtẽptũ / .i. ſordidiſſimũ / .i. citiſſime / .i. cõtentore tu ⁊ eſchin⁹
iſtũ impuriſſimũ q̃ primum abſoluito te, ne ſi magis irri
.i. adirã cõmot⁹ / p aliquã viã / .i. pfluat / p timore / demeã / .i. rapt⁹ puelle / .i. in ppetuũ
tatus ſiet, aliq̃ ad patrẽ hoc pmanet, atq̃ ego tunc ppetuo

uis etiã. Quãuis pro q̃tũuis. Etiã pticula vtrũq̃ cõſentientis aduerbiũ ẽ an coniunctio qa ſignificat & properare ſe. & nõ in tm̃ q negligit qd ſibi debet. m Maneo ocioſus hic. Hoc ſepatim inferendũ ẽ q̃ſi ptinaciter aſſeuerantẽ lenonẽ inſtaturũ ſe & clamationẽ facere denotet. Maneo ocioſus hic dixit eñ pperoo vbi ruſũ cõſenſerat in ſyri verba pperaſſe dicentis.
n Reddet ne time. Qd deſpreuerat leno Syro oñdit ſeruo vt oẽ reddat, ppter illud qd dixerat diuiduũ face & pbatum eſt cõpletũq̃ qd ait cupide accipiat faxo. Et hoc ipm cũ trepida & vultuoſa ſupplicatõe pnunciandũ ẽ. o Tace mõ ac ſeq re hac. Sic ait ſyrus q̃ſi nunc lenonẽ doceat q̃ritans nõ pdendũ, & totũ cũ ſupcilio pſtantis magnũ bñficiũ dicit Syrus.
p Sequor. Hoc verbo leno ſatis cõmitigatus oñdit. q Heus heus ſyre. Ex argumento eſt oñdere q̃tũ timeat Cteſipho ſeuũ patrẽ heus heus vox ẽ de longinq̃ reuocãtis. r Obſecro hercle &c. ſatis mãſuete q̃ſi lenonẽ. aut nõ poſſit ruſticus. aut nõ audet dicere. hominem dixit. s Iſtũ impuriſſimũ auariſſimũ & totũ cũ execratõne lenonis.
t Quã primũ abſoluito te. Ne ſi magis irritatus ſiet velut clamet ſcilicet ut canis & pprie de lenone q̃ irritari dicit vt canẽ. Nã irritari pprie canes dicũtur. Lucilius de lr̃a R. Irritata canis qd hõ q̃ plurima dictat. Lenonẽ aũt timet Cteſipho vt ruſticus. vt ſub patre duro. vt amator. v Aliq̃ ad patrẽ. Hic puehat nõ dicit qd. ſed nos intelligimus raptũ puelle ſignificari: vel pprie ſecretũ latens latici cõpatur intra vas clauſum exñti cũ effundit manat. Sic & alibi ex cõmitẽdis ſecretis loques. Plenus inqt rimarũ ſum. hac atq̃ illac pfluo. x Atq̃ ego tuũ ppetuo pe. Quaſi & nunc periiſſe ſe ſenciat ſed nõ ppetuo.

pdit⁹ fuerim .i.nō ꝑmanabit ad pr̄em .i.habeas bonū animū .i.cū illa capias delectatōz

perierim. Sy. Nō fiet. bono aīo. esto tu cū illa te intus ob-

.i.interea tū distributorios in qbꝫ accūbētes cenitabāt vetusti hec agērut reliq̄ pter le-ctulos ad puiuiū

lecta interim. & lectulos iube ſterni nobis. & parari cetera

pacata lite ⁊ finito negocio de raptu puelle edulijs

ego iā tranſacta re / conuertam me domum cum obſonio

.ſ.ve .i.qꝫ vel poſtq̄ tranſigam⁹ hilari vultu

Cteſi. ita q̄ſo: q̄n bn̄ ſucceſſit. hilarē hūc ſumamus diem.

y Non ſiet bono animo eſto. Vt illi liberalis timor eſt Ita in ſyro ſeruilis confidentia. z Tu cum illa. Moraliter illa dictū eſt vt dat ne illa hodie pamphilo. Et illa quidē mea erit. a Te intus oblecta. Honeſte explicabit turpe factum. b Et lectulos iube ſterni. Seruus ni hil tam comicū niſi inuitus adeo vt totū ſuperbe ac magnifice loquat̄. c Conuertā me domū. Conuertam magnifice dictū verbum eſt eni magni volumis & agminis ingentis. Nam cōuerte re ſe dicit quē pompa p̄cedit: vt impator ꝓprie cōuertit exercitū. & hoc ſpectat̄ in moribus arrogātes ſerui ſint cum letant̄. d Ita queſo q̄n. h. h.ſ. Volunt quidā & hunc verſum Syre pſone adiungēdū. Sed Cteſiphonis verba ex ſubditis planū eſt. cū dixit hūc diē mi ſyre cupio: & vt cœpi ꝑpetuū i leticia degere.

TERTIVS ACTVS

SOSTRATA. mulier. CANTARA. nutrix.

.i.cantara quō ſe res h̄ebit q̄tū ad partū filie

Obſecro mea nutrix / quid nunc fiet. CAN. qd

ſalua ꝑiet .i.cōfido .i.nunc inter

fiet rogas? recte ædepol ſpero. SOSTRA. mō

pariendi in .ſ.ipi filie

dolores mea tu occipiunt primulū. CAN. Iā nunc times:

.i.interfuerīs ꝑturienti mulieri tu met .i.ꝑtū fecerīs ſꝫ dico vt̄ certū eſt

quaſi nunq̄ affueris. nūq̄ tute pepereris. SOS. Miſeram

.ſ.mecū ſu⁹ nr̄ nō pn̄ſe

me. neminē habeo. ſolæ ſumus. Geta aūt hic nō adeſt. nec

.i.mulierē q̄ adeſſe ſeu ferre opam ꝑturienti .ſ.hēo aliq̄ .i.aduocet

quē ad obſtetricē mittā. nec q accerſat eſchinum. CAN.

iurātis cerre ſtatim interrūpit

pol is quidē iam hic aderit: nā nunq̄ vnū intermittit diem

Hec ſcena. VII. Tragedie ordinem ſeruat. Nā tragedia in tria diuidit̄. Expectationē. Geſtum. & Exitū. Hic quoq; expectatio eſt in Gete nūcio. Geſtus in planctu. Soſtrata exitus. Hinc demonſtratur quid ſit maternus affectus q̄ grata in dn̄o ſeruoꝶ fides ſit. Eundeq; laborem & dolorem eſſe ex falſis & veris malis. Nota perſone aut ſuis verbis: aut alioꝶ inſinuantur. Ex ſuis vt nunc perſona ſoſtrate. Ex alienis: vt Mitio Eſchini pſona ex Mitionis oratione ac Demeę. a Mea. Pro blandimento ponitur. b Quid nunc fiet. Imploratio eſt magis trepidantis q̄ ignorantis & interrogatio: nāq; illius nutrix & quippe anicula eſt: ſed nō ſapiētior nutrix eſt q̄ dn̄a ſua. Ipſum etiā quod dicit nutrix honorificū eſt. Vt Annā cara mihi nutrix hunc ſiſte ſororem. Sunt enī nomia ad aliquid quibus nos tamen velimus appellari. vt magiſter. medicus. orator. c Modo dolores mea tu occipiunt primulū. Euidenter hic modo tempis preſentis aduerbiū eſt. Et rurſum mea tu blandimētum eſt ſine quo nō ꝓgreditur colloquiū fœminarum & maxime trepidantiū. Primulū inicium & ipſa origo doloꝶ diminutiue demonſtrata ē. Non enim primū: ſed primulū dixit: d Iam nūc times &c. Duo ꝓpoſuit qbus expientes ſciēteſq; reꝶ ſumus videre & pati. Virg. ſic. Quinq; .i.m.n.e.t.q.p.m. e Nūq; tute pepis. Vide ꝑpationē doloris nihil mali adhuc ſecretū ē. Et iā ſic tui bat̄ Soſtrata Tute ꝓ tu parelcon q̄ſi reſciſcat̄ vt facit tute & tutemet & tute metipſe. f Neminē habeo ſole ſumus. Cū hoc nomē ſingularitatis ſit iure ſole pluraliter dixit. Muliebriter q̄riter & ex pturbatōe ſna exiſtimās. metus multa facit q̄ pauca ſunt. g Geta aūt hic nō adeſt. Hic apparatio eſt vt oñdat̄ abſens q ſupuēturus ē. h Nec quā obſtetricē mittā: Deeſt habeo. ſed q in cōſuetudine ē ſic loq cū ad vtrūq; nobis nō alterutrum

deeſſe cõquerimur. i Nunq̃ vnũ intermittit diẽ Nunq̃ ꝓ nõ eſt ſꝑ nõ ad omne tp̃s retulit ſed omnes dies ſed ꝗ ait. nã vnũ nunq̃ intermittit diem. k Solus mearꝫ miſeriarꝫ. Bona locuio. Miſerã me ꝓpriũ eſt mulierꝫ cũ loquũtur aut aliis blãdiri. vt anna cara mihi. n. h. ſ. ſ. Aut ſe cõmiſerari vt miſere hoc tũ vnũ exequere anna mihi Hec oĩa muliebria ſunt quibus ꝓ malis ingẽtibus quaſi in aceruũ rediguntꝰ. Et enumerantur nullius momẽti q̃rere neminẽ habeo quid enim opus eſt. aut cur nũc q̃reris ſole ſumus uñq̃ pluraliter ſolet. Geta hic nõ adeſt veniet. Nec q̃ ad obſtetricẽ mittã nec q ad Eſchi. hẽo ſubauditꝰ & magis a trepidante q̃ a rõnabili dr̃. nam refellit hoc totũ nutrix. Cantara.

ꝑ oẽs dies — .ſ. eſchin — calamitatũ — medela

q̃n ſemper veniat. SOS. ſolus mearꝫ miſeriarꝫ eſt remedium. CAN. Here nata melius fieri haud potuit. q̃ factum eſt hera: q̃n vitiũ oblatũ eſt.: quod ad illũ attinet potiſſimũ. talẽ tali genere, atq̃ animo natũ ex tanta familia.

SOS. ita pol eſt vt dicis: ſaluus nobis deos q̃ſo, vt ſiet.

l Here natę. Sic improprie dicimus de his q̃ contra volũtatẽ noſtrã acciderũt: vt nũc viciũ virginis: ergo here nate ſic eius dedit haud malus eſt: & ſic maluit dicere q̃ nõ Eſchino culpã ſed potius caſui attributã vellet. Eſt aũt ordo nihil potuit melius here nate fieri q̃ ꝗ eſt hera. aut q̃ñq̃dem vicianda erat virgo ab eo viciaretꝰ q̃ erat expetendus ad m̃rimoniũ. ſenſus enim hic q̃dam malũ vim fieri virgini. ſed ex conditione eius q̃ viciata ſit, nihil potuit melius euenire q̃ ꝗ contingit vt ab eo viciaretur cuius nos nõ peniteret. Intelligere aũt debemus & fieri & factũ eſſe euenit & cõtingit dicit. m Melius fieri haud potuit: Si fieri ꝓ uenire accepis erit conſecutio locutionis, ſi nõ, minus deerit q̃ntũ intelligo. n Quãdo viciũ oblatũ eſt. Oblatũ diciꝰ q̃d offertur inuito. o Ad illũ attinet potiſſimũ. Hoc eſt quod melius fieri haud potuit. Potiſſimũ ſuplatiuũ eſt ab eo ꝗ eſt potis ac potius: & ꝗ modo exceptionẽ ſignificat: ꝓ Eſchino ſignificat. p Talem. Scilicet a corpe. a forma. a pulchritudine. q Tali genere atq̃ anĩo. Laus ante illũ talem ĩ illo & genus iã & ad viuos ꝑtinet. Familia ad defunctos Alii genus ad nobilitatẽ referũt. familiã ad copias. Vnde & paterfamilias vt ſit ex tanta familia ex tam diuite domo. Hec oĩs exultatio tragica eſt gaudiorꝫ introductio ante funeſtiſſimũ nunciũ. Tali genere. Id eſt ab his q̃ extrinſecus ſunt. i. ab honeſte generis. r Ex anĩo. Id ẽ ſapiã modeſtia. Hoc mõ igitur nihil ꝑtermiſit in laude.

In hac ſcena. VIII.

Eſt locus ſcd'm artẽ Comicũ ſeruũ currentẽ exprimit & nunciãtẽ mala maxiã. itaq̃ pars ſcene motoria eſt. ſignificãt aũt nunc tale negociũ eſt. nunc tale periculũ eſt. aut vero cõſignificationẽ tp̃is habet vt ſi diceret q̃n aut q̃ tp̃e.

a Oẽs oĩa. Cicero. Oẽs in hoc iudicio cõferant oĩa. b Malo ſalutẽ q̃rãt. Non remedium vt ægro ſed. parentis ſalutẽ & nõ ne dicit malo ſalutis ꝓ contra malũ. c Auxilii nihil afferant. Mire de ꝓxĩo repetitũ ẽ. i. cõferãt & afferant hoc cõuenit ꝑſertim ſtomacho minus verba curãtis ſic ſupra oẽs oĩa.

GETA ſeruuus; SOSTRATA CANTARA.

Vnc iſtud eſt. q̃d ſi oĩa oẽs ſua conſilia cõferãt Atq̃ huic malo ſalutem quærant: auxilij nihil afferant. q̃d mihiq̃ heræq̃ filiæq̃ herili eſt. Veh miſero mihi tot res repente circũuallant. vnde emergi nõ põt. vis

d Q̃d mihi herę q̃ filię q̃. Mira ſeruo fides. quũ primum ſe ponat in herili malo & poſt ſe matrẽ. In vltimo puellã. & ẽ aſintheton ſ'm ꝗ oĩa ſecũ. e Tot res repentine circũuallãt. ſ. ſe circa nos & ſtipant ſe inuicẽ. Nã circũuallamus nos & alios. tñ rara locutio eſt. Et circũuallant dixit velut inimica acies cõtra nos. Et iõ addidit vñ emergi nõ poteſt.

ꝓpia puelle.malū iudiciū defctio a defēſiōibꝫ īgminia veꝝ an tales ſint hoīes
hꝰ tempis h i hꝰ duratōis

egeſtas/iniuſticia/ſolitudo/infamia. hoccine ſæculum: o

ſ.miror tot eſſe hoīm nepharia ⁊ iopia eſchinū inhoneſtū ſ.dico īfelicē
k l impium

ſcelera: o genera ſacrilega, o hoīem impuꝝ. SO. Me miſe

ꝓpter turbatū feſtinantē ſeruum
m

ram qd nam eſt q̄d ſic video timidū/& ꝓperantē getam:

ſ.hoīeꝫ īpurū q: ꝓmiſſio fcā q̄ iurauit ſe ducturā cōpaſſio
n o

HE. Quē neqꝫ fides/neqꝫ iuſiurandū neqꝫ vlla miſericor

.i.cohibuit reuocauit iminebat
p q

dia repreſſit. neqꝫ reflexit. neqꝫ q̄ partus inſtabat ꝓpe. q̄

impie violentiā .i.ſtupꝝ inuite
r

miſeræ indigne p vim vitium obtulerat. SO. Non intel

.i.q̄s res vl q̄ vba ꝓpinquiꝰ .i.adea:

ligo ſatis: quæ loquatur. CAN. Propius obſecro accedamus

dolentꝫ .i.dico q̄ſi nō .i.ſanę mētꝫ.
t

mus ſoſtrata. Ge. ah me miſerum. vix ſum compos animi

.i.adeo .ſ.vro: .i aī ꝑturbatōe .i.potius cupiam
v

ita ardeo iracundia. Nihil eſt quod malim. q̄ totam illam

a q̄ ducit originē occurrere .i.eiiciam
x

familiam mihi dari obuiam. vt iram hanc in eos euomam

q̄diu mētꝫ, meę iracūdia .i.noua ſufficiēs ē
y z

omnem: dum ægritudo eſt hæc recens, ſatis mihi id habeā

de illa familia .i.puniā demee .i.ſenem .i.ī ꝓmis
a b

ſupplicij: dum illos vlciſcar modo. ſeni animam primum

.i.ſuffocarē genuit illū ſceleroſū .i.deide ſed ſuū .i.ſuaſorē

extinguerē ipi. q illud produxit ſcelus. tum aūt ſyꝝ impul

vehemētꝫ affecꝰ q.d.acerbis aſꝑis dilaniarē .i in altū ſublimatū ꝑ medium
c d corpis

ſorem. vah quibus illū lacerarē modis ſublimē mediū arri

.i.celerē ⁊ cū iperu ꝑ caput .i.ꝓmo q.d.ꝑcipitē ꝓſternerē .i.effuſionē cerebri .i.vt
cū datē e

perem: & capite primū in terram ſtatuerē, vt cerebro diſpergat

uerſ prīꝫ ſpergat Eſchino effoderē ſ.q̄bꝫ amor cap'ꝰ poſtea ꝑpitarem
ſeu ꝓfundat f eſt puellę g

gat viā. adoleſcenti ipi eripem oculos, poſthac precipitem

.ſ.de illa cū impetu agitarē .i.rapiim contererem .i.deturbarē
familia h ꝓſternerē i k

darem. cæteros ruerē, agerē, raperem, tunderem. & proſter

.i.deſiſto Soſtratam .i.potius volo ꝑcipē facere ꝓperāter

nerem. Sed ceſſo heram hoc malo impartire ꝓpere. SOS.

f Vnde emergi nō poteſt. Cum impꝛſſio eſt hoſtiū ſic dicit. vt Saluſtius. Preſſi vndiqꝫ multitudine Cicero q ſemp ꝑmunt & nunqꝫ mergunt. Et emergi noue. Nam emergo dicit nō emergor. ſed ideo vſus, quia extra cōpoſitionē & mergo & mergor facit. g Vis. egeſtas ſolitudo &c. Hęc res ſunt q̄ circūuallant: h Infamia. Ab his qui credunt ꝑcio viciatā. Nam & in ſubditis ſic habes qn̄ conſcia ſum. neqꝫ ꝑcium. neqꝫ rem vllam interceſſiſſe. i Hoccine ſeculū. Queſturus de homine ſeculū accuſat prius vt a tpe mores increpet. & econtrario ſecula in oībus rebus laudant. vt que fętā lęta tulerunt ſecula. k O ſcelera o genera &c. Moris eſt nimis dolentibus incuſare alia ex aliis. Virg. Cum cōplexa ſui miſerabile nati. Atqꝫ deos atqꝫ aſtra vocat crudelia mater. & quē nō incuſaui demēs ho. qꝫ d.

l O hoīem impuꝝ. Eſchinū ſcilicet & hoc. Nā ſp vltimū ponimus eū cui maxime iraſcimur. vt in Andria poſt accuſatū ſoceꝝ vitupatā & ſponſam. Nam qd ego dicā de patre. Et in phormione. ita ne tandē vxorē duxit. f.ſ. & poſt multa facinus audax. m Quidnam eſt q̄ ſic video timidum. O geta monitor. vnde illa vix tandē inquit. Video timidū &c. Timidū. i. ꝑturbatū non eñ timet, ſed dolet. Plautus in bachidibus. Nā ex mari timido. n Quō neqꝫ fides neqꝫ iuſiurandum. Exagerāt crimen admiſſum. Geta Soſtrate exclamationē nō audiuit. ideo ꝑgit in ſermōe ſuo. & iō ſic iunge cum illo quod dixerat. O hominē impuꝝ. o Neqꝫ vlla. Scdm parelcon: Nam abundat illū vt nūc dextra ingeminās ictū nunc ille ſiniſtra. p Neqꝫ reflexit. Ne fa et & ſic hoc dictū eſt. vt Virg. nunc fletu ingemuit. n.n.l.f.o.d.a.e.&c. ſcilicet nō potuit reprimi ne faceret ſaltem vt in peccando eſſet mitior debuit cōmoueri ſed melius quod ſupra. q Neqꝫ qd ꝑtus inſtabat ꝓpe. Nō eni addidit mariti, ſed patris ſcelus. r Non intelligo. Ad hoc Soſtrata ignorans inducit. vt malo nūcio repente feriat & quia oportuit priorē loqui ꝑſens loquit: Que autem nō eſt ꝑdenda tam ſuauis dolentis ad iraſcentem. Idcirco nō audit geta conſeruus. ne ob illa loqui deſinat nec videt ab eo ſoſtrata. s vix ſū compos ani. Aut vix tandē. aut vix nō vt carcer vix carcere dignus. t Compos ani. Id eſt cōpetētis ani vel ſani ani, cui cōtrariū eſt inpos ani Saluū. Neqꝫ anio neqꝫ ſatis cōpetere cū de amente ſeptimo loqueret. Alii compotē ani compoſitū animi intelligunt. Cōpos ani Eius cōtrarium eſt impos ani vel nō ſanę mentis vel impotētis ani. vel qui ſuo anio nō potit: vt ſint iracūdi q vehemēti appetitui nequeunt moderari.

v Quā totam illā familiā. Hic nūc tam culpa familie q̄ ſcelus Eſchini oñditur ꝓpter que oēs cruciandi ſunt. x Irā hanc. Hāc interdū ꝑ q̄litate interdū ꝑ q̄ntitate accipimus. interdū ꝑ vtroqꝫ. vt tuaqꝫ hanc aīam effundere. Et hunc ego te Euriale aſpicio. Sed nūc ꝑ vtroqꝫ hic dixit. vt Saluſti. Deſcripto celtiberi ait. Hanc igit redarguit tarqnus. y Egritudo eſt hec recens. Nā paulatim lapſu tpis eferueſcit ita q̄ cū recens eſſet erat vehemētiſſima. z Satis id mihi habeā ſupplicii. Moraliter loquit. nā fere cū quiſqꝫ ſibi iraſcit. videt fortis tanqꝫ plus q audet. a Dū illos vlciſcar mō. Veꝝ eſt hanc eſſe vindictā q ex recentis vicii flagiciis ꝓperat. Sic Virg: Teturne. ſ.c.n.qꝫ. b Seni animāqꝫ primū extinguerē. Bene extinguerē qa ignis eſt. Igneus eſt olim vigor: & celeſtis origo & primū addidit qd ordinē ſignificat, tunc eni adiicit cū multa ſubiicieda mōſtrant. vt cui fracta prius crura brachiaqꝫ. Vicium in Eſchinū totū ꝓmouens oñdit rem ꝑ aliena ſupplicia maxime ꝑ Syrū impulſorē cauſe pœne. c Vah qbus illū lacerarē modis. Hic uolūtas imodica oſtēditur pœnā ꝓ meritis poſcentis. Et nota cū Syrū dixerit addidiſſe nutus de ſupcilio d Illū ſublimē. Iſta pœna. e Statuerē vt cerebro diſpgat viā. Et cerebrū & via diſpgi poteſt. Poſſet eni dici diffundat viā & faciat foueā in via ꝑcuſſiōe capitis q foſſa fit diſpgendo terrā huc atqꝫ illuc. Ideo videt ambiguū. vt apud Virg. Enſem qꝫ.c.ſ.l parqꝫ.m. Aliter eñ dr ſpgite humū foliis. Aliter ſparſerat & latices ſimulatos fontis auerni. f Adol. i.e.oc. ipi amoris indices adiutoreſqꝫ flagitii. g Poſt hac &c. Grauior pœna cecitatis nō ꝓuidere q̄ cadas. h Ceteros ruerē Ruerē actiuā vim habet. Salu. in ſcdo ictu eoꝝ q i flumie ruebāt necabant Ruere eñ ē toto corpe vti ad ipellēdū qd faciūt qi ipi ꝑcipites alios ꝓſternūt. Inde ſues ruere dicunt. Vir. Ipe ruit, dētesqꝫ ſabellicus e.ſ. & Horatius. Hāc rabioſa fingit canis ac lutulēta ruit ſus. i Agerē. Proſeqrer ꝓmouerē. Vir. Curſu parātiſta. g. & agit vētos. i. nimia celeritate ꝓſeqtur vt pene occupat præueniatqꝫ. k Tunderē & ꝓſternerē. Vide q̄ fortis ſibi videat qui dolet & iraſcitur.

l Ego ſum ſoſtrata. Hec iō inducit̄ & veriſiſe ſit ſup̄ nō viſam Soſtratā q̄n etiā vix nūc agnoſcitur ab irato. m Teipſam expecto. Incerta diſtinctio vtrū te expecto oppido optune ſic dicendū. An expectare ſit ipatienter cupe: & ſine pſcriptione tpis ſpare iuxta certū tps Vñ apparet ad te expecto: qa p ſe nimiū eſt nō eē iungēdū opido. n Quid feſtinas mi geta. Probus aſſignat hoc ſoſtrate. Aſper non vult ad oīa ſeruū r̄ndere ſed nutricem putat hoc loqui. Et quid feſtinas pturbatus & cōmotus dixit prſus acta cōmota: feſſo anhelāti ob pturbatione & cōtenſum curſum o Animū recipe. Quod in lenone geſtu oñdi nime potuit id ex verbis ſoſtrate oñdit in geta. Nam iō dicit̄ animū recipe. qa ille p anhelitu crebriora verba cōtinuare nō poſſit. p Perimus actū eſt. Iā bona verba a gunt & ſunt verba deſpationis. Nā actū eſt dicit̄ in ea re de q̄ iā lata ſit ſnia. q Eloq̄re obſecro. Bñ eloq̄re: nā conatur tm̄ q̄d nec explicat̄ nec itelligit̄. cui vicio cōtraria virt̄ ē eloquētia. iā plus hic geſtu q̄ dictu agit̄ q vt ſup̄ diximus. & laſſus eſt q dicta nūciat. & integrat̄ dolor nūcii. qui apud illā loquit̄ ad quā maxime calamitas ptinet q̄d dolore vox pleruq̄ ſubtrahit̄ atq̄ ſingultus. & ſil' dat ſignū pditarū rerū. r Iā anhelans geta & ſingultus emittēs ſic dicit. Nihil aliud addēs ſed īpedit⁹ ſingultibus crebris. s Amare occepit aliā. Peius ē amare occepit quē amat. Nā in eo q̄ dicit occepit argumēta mali metuēda ſignificat. vt in principiis q̄ actū reſpiciūt nō ſtatim munitionē inſpectāt. & occipit magnū facinus dixit. Veh miſere mihi. Interponit mulieris affectus nouo nuncio.
v Neq̄ id occulte. Vt quā celeret factū tāq̄ ſatis facturus vxori videret̄ ſed palā. x A lenone ipſus eripuit palā. Sic nūciat vt vltima peiora ſint. & his argumētis vult pbare q̄ inmodice amauit Eſchinus: q plus q̄ virginē. i. idipum q̄d pudor nec hortat̄ nec cōſulit amat. Quis aūt magis potuit īpudens eſſe q̄ q poſt honeſtū amorē ab lenone emat. hoc eteni ſignat meretricē. ergo ñ honeſtū. ſed ab lenōe nō p aliū ſed ipſus nec emit aūt abduxit: ſed ob impatiētiā valde amantis eripuit. y Scis ne hoc certo. Magis mal' nō ſtatī credit̄. Hoc ergo ex dolore dicit q̄ ſtupet audiēs. nō qa habet fidē. z Hiſce ocu. Aſſeuerantis Ponit̄ eni maioris aſſeueratōis gr̄a. a Ah ah me miſerā q̄d iā credas. Mira affectio: Nā lacrimē nō ſinūt finire ſenſum. b Quid iā credas aut cui credas. Fides aut pſone qualitate ſeruat̄ ſi grauis pſona ē cui credat̄. aut ipſi⁹ rei q̄litate. ſi ea res credit̄ in q̄ fallere cui credit̄ aut nō pōt. aut nō debet. Hic ergo mire in vtroq̄ iā fidē dixit nullā eē. & in pſona & in re. q̄d Virg. trāſtulit breuiſq̄ dixit. Nuſq̄ tuta fides. hoc eſt nec in re nec in perſona. & ipe in Heautōn. Proh iuppiter vbi nā eſt fides. c Noſtrū Eſchinū: nr̄am vitā. Oīa qa fletus īpedit verba. deeſt autē hoc feciſſe, vel quid tale. d Site erāt. Sitę. i. poſitę. Nā ſitum ē quicq̄d in loco ſuo poſitū nō euertit̄. e Qui ſe in gremio poſitur⁹ puer⁹. Puer⁹ dixit. Si puer naſceretur. non quia marem naſci diuinabat. ad votum ergo cupiētis retulit puer⁹ nō qa neceſſe eſſet marē naſci. & hec oīa magno ſtupore dicūt ad exaggerandū pfidiā illius cui credit̄. et dolorē eor⁹ q̄ crediderūt. f Hera lacrimas mitte. Ac potius ad hāc rē q̄d' opus ē. Hinc Vir. Nō lachrimis. h. t. e. ſ. ſentit aūt nō lacrimis agēdū vbi cōſilio opus ē. g Porro pſpice. Porro eñ ordis & tpis aduerbiū ē nō cōiūctio. h Au mi &c. Hoc ex pſona nutricis legendū ē illa eñ diſſimulandū rē putat. i Tua fama & c. ſ. ſi tibi eñ crimini erit viciatā eē filiā. Illi etiā oberit. & vtr⁹ vitā ſalutē dicit. k Gnate vita. i. ſalus filię tuę q̄ iā pturit & ita ſi hoc reſciuerit eē publicatū dolore pcuſſa poterit extremū claudert diē. l Fateat̄. Viciaſſe filiā & cōplexio dipleuros Oratoria i q̄d ſenſeris tollis cō geniſq̄ q̄d' ex altera pte hoc ē cōticere. m Quapropter &c. Cōgrua & p pſona & p mulieie hoc dictum ē, eamq̄ in malis conſtantem eſſe demonſtratur.

ſc̄ cū — reuecantē — .i. quālūq̄ ſis. pmitte

Reuocemus. geta hem. GE. Quiſq̄s es, ſine me. SO. ego l
ſ. ſoſtrata q̄ cognita — m
ſum ſoſtrata. GE. vbi ea eſt? teipam q̄rito. te expecto. op i
valde — apte — in occurſum — cur vl' pp̄ter
do opportune te obſtuliſti mihi obuiā hera. SO. quid eſt
.i. timeo — dolor mihi ineſt — cur — n — reſpirādi — ſpiritum
q̄d trepidas? Ge. hei mihi. SO. q̄d feſtinas mi geta? animū o
reſume — .i. oīno — .i. ſibi vult — pditi ſum⁹ — p
recipe. GE. prſus. SO. q̄d iſtuc prſus ergo ē. GE. perim⁹.
bono ſmone — pp̄ter q̄d turbar — eloq̄r
q — r
actū ē. SO. eloq̄re. obſecro: q̄d ſiet. Ge. iā. SO. q̄d iā geta?
ſ. vt poſtea ſeq̄t — ſe — alienat⁹ — alienus eſt — Eſchin⁹
GE. eſchinus. SO: q̄d is ergo? Ge. alienus eſt ab noſtra fa
dolenti — pdita ſū — ſ. e alien⁹ — in — s — puellā
milia. So. hem perij quare? GE. amare occepit aliā. SOS.
.i. ego ſū maledicta & ifelix — .i. nō celat — turpi viro — ipſe
t — v — ſ. ſc amare aliā — x
veh miſere mihi. GE. neq̄ id occulte fert. ab lenone ipſus
abſtulit maifeſte — verum — p ve — .i. ſcio
y
eripuit palā. So. ſcis ne hoc certe? Ge. Certe: hiſce ocul' ego
interiectio fleutj ē — ifelicē — nūc — .i. cui fidē — hōi — z — a — b — adhereas
met vidi ſoſtrata. So. ah ah me miſerā. q̄d iā credas? aut cui
cōfidas — ſ. eſt ne verum — .i. noſtrā vitę futurā ſpem — eſchino — .i. expectatōes
c — ita familiarē expñtes
credas? noſtrū eſchinū? noſtram vitā oīm? in q̄ noſtrę ſpes
facultates poſite — eſchin⁹ — filia nr̄a
d
opeſq̄ ſitæ oēs erāt, q̄ ſine hac iurabat ſe vnū nunq̄ victu
Eſchi. — ſup genua more matrū — cui⁹ pt⁹ iminet
e
rū diē, q̄ ſe in ſuo gremio poſitur⁹ puer⁹ dicebat patrē ita
rogatur⁹ obnixe — q — filiā nr̄a — o dñā — f
obſecratur⁹, vt liceret hanc ſibi vxorē ducere. GE. Hera la
.i. noli flere ampli⁹ — neceſſariū — i reliquū — g
chrymas mitte. ac potius q̄d ad hanc rē opus eſt. porro pro
cōſule — .i. ferem⁹ eū ſio vr — alicui — idignātē me⁹ — h
ſpice. patiamur ne, an narremus cuipiā? CAN. Au au mi
.i. cōpos mētē vr — diuulgandū — factū Eſch. — .i. i aliq̄ loco
homo ſanus ne es? an pferendū hoc tibi videt̄ eē vnq̄? Ge.
certe — .i. nō ē meo ſcīa — nūc — i pmis — Eſchi. — alienatū — vt vſq̄ pferat
mihi q̄dē nō placet. Iā primū q̄dē illū alieno aīo ab nobis
.i. ipe effecet⁹ — prodit — ſtupratoꝝ puellę — publicarem⁹ — .i. negabit
eē, res ipa indicat. nunc ſi hæc palā pferemus: ille inficias
nō dubito — .i. tuū nomē — ſal⁹ filię tuę — piculum — .i. deinde — i — k
ibit. ſat ſcio. tua fama & gnatæ vita in dubiū veniet. tum ſi
.i. aſſertiue. vt dicūt pfiteat̄ — q̄ ita nō poſſ̄ viuere cū eo — filiā — Eſch. — nuptui cōbiem — ſtrutiſſe filiā — l — q̄ amore alteri⁹ teneat̄ — m
maxime fateat̄, cū amet aliā, nō ē vtile hāc illi dare. quapro

.i.ſcḯcq̃ nō celari poſſis   dolēt

n   o

pter quoquo pacto celato eſt opus. So. ah minime gentiū

.i.nō tacebo   diuulgabo   dolētj   ſ.hera   diligenter

p   ꝯſidera.

nō faciā. GE. q̄d ais? So. ꝓferā. Ge. hem mea ſoſtrata. vide

q̄d facias   q   i ſtatu   q.d. peiꝰ accidere nō pt q̄ iā accidit

loco   poſita   .i.in

quā re agas. So. Peiore loco res nō p̄t eē. q̄ i q̄ nūc ſita ē. pri

ꝑmis   ſine dote   deinde   iſup   virginitas   ꝑdita eſt   tāq̃ ego cū   col

r   s   nō ſit   t

mū idotata ē. tū p̄terea q̄ ſcd'a ei dos erat perijt. ꝑ virgīe da

locari   .i.reſtat   v   .i.negabit   meo iudicio

ri nuptū nō p̄t. hoc reliquū ē ſi ificias ibit. teſtis mecum eſt

anulū   Eſch.   deinde   qm̄ vl q: .i.ſū mihi ipſi teſtis

anulus quē ipe amiſerat. poſtremo qn̄ ego cōſcia mihi ſū.

.i.me nō ꝯſeſſiſſe   ſ. de ſtupro filię lōge   .i.nō   ſ.ꝯſcia mihi ſū   aliquā   interueniſſe
vllo pacto   x

a me culpā eē hāc ꝓcul. neq̄ p̄ciū / neq̄ rē vllā interceſiſſe.

filiā   male ſētientē   apd iudices agā   cur   ſ.vicis   appinq̄ tibi

y   z   a

Illā aut me indignam geta expiar. GE. q̄d iſtuc? accedo vt

ſmonē aptiorē loq̄ris   Geta   .i.cito   .i.diſcede   b   filie mee

melius dicas. So. tu. q̄ntū potes: abi atq̄ hegioni cognato

totū factū   .i.recitato   ꝑ ordinē   hegio   .i.marito meo   amicꝰ vel

c   d

huius rē oēm enarrato ordīe. nā is noſtro ſimulo fuit ſum

familiarī   amauit valde ꝑ ſimū   ꝑtereū   fauet nob

e

mus & nos coluit maxīe. Ge. nā hercle alius nemo reſpicit

accelera   cara   nutrix   vade mulierē ꝑturientē   voca

f   g   h

nos. SO. propera. tu mea cantara curre obſtetricem accerſe

.i.cū adeſſe cepit ꝑtꝰ   i   .i.tardet nos

vt cum opus ſit. ne in mora nobis ſiet.

n Tacito eſt opus. Tacito .i. celare. vñ Saluſti. Priuſq̄ incipias cōſulto & vbi cōſuleris mature facto opus eſt. o Mime gentiū. Gentiū ponitur cū mime, nō neceſſitate ſignificatōis ſed ornatus grā & ſonoritatis. vt etiā dicimus nuſq̄ gentiū. terrarū. locorū. p Nō faciā. Hoc dixit pro nō tacebo. q̄ſi tacere aliquā actionē habeat. Sed moralis ſignificatio ē & cōis oibus ſicut aduocatū dicimus male feciſſe cū tacuerit. q Peiore in loco res eē nō p̄t. Satis acute poeta inter Getā & Soſtratā ſnias ex ꝑturbatōe facit q̄ſi in quo nūc iſta eſſet cauſa nihil timedū. r Primū indotata eſt. Id eſt rō ſubiecta eſt, qm̄ indotatam paupem mō dicit. s Tum p̄terea q̄ ſcda dos ei erat &c. Videlicet dari ꝑ virgine nuptū. i. incerta diſtinctio eſt. etem̄ erat bis ſubaudiēdū. dari aūt nuptū diſtinguendū eſt. vt, ꝑ virgine. i. virgo. q̄a viciata ē. neq̄ ꝑ virgine q̄a res diffamata eſt. t Dare nuptū. Dicimus filiā admittere ſpectatū dare venū ędes. q̄ verba q̄uis motū nō ſignificent eūdi de loco ad locū tñ iungūt̄ primo ſupio Nā vt dicūt in ſe latētē motū obtinēt. p̄terea id dicendi genus ab autoribus eſt vſurpatū. v Si inficias ibit teſtis ē mecū anulus. Locatio hec ſic capiēda ē hoc eſt anulus ꝑ me teſtis. Vel ſic anulus mecū teſtes ſumus ſed melius q̄d ſupra. x Neq̄ rem vllā. Hoc ē internūciū pactū. domū aut ꝓmiſſum & bñ totū execratiue dixit. vt alii facinore abhorreāt. y Aut me indignam Id ē male mtem moribus meis & degenerātē & ꝓpter indignā vt me habeat mrem. Vel indignā p̄ōt referri ad culpam dicēdo. aut expiar. i. ꝓbabo apud iudices agēdo illā culpā eſſe indignā me. i. nō dignā q̄ imputeē mihi. q̄a dixit iā illā culpā eē ꝓcul a ſe ita q̄ nō dicatur lena filie. z Quid iſtuc. Verbū eſt egre conſentienti. q. d. reſiſtāt. a Accedo vt melius dicas. Id eſt vt cōſentiā veluti melius potēs ſis dicere. b Atq̄ Hegioni. Apud Menandrū Soſtratę frater inducit. c Noſtro ſimulo. Simulus nomē p̄ris puelle diminutiū a ſimo vel ſymone. Et nota nomē i palliata fabula latine diminutiuū in ſimulo. d Fuit ſummus. An ad cognatū. an ad amicū refert. an abſolute ponit̄ vt in eunucho. Plurima ſalute ſūmū ſuū impetit gnato. e Et nos coluit maxime. Et miſerabilius coluit dictū eſt q̄ ſi diceret colit Virg. Per caput h. i. p. q. a. ſ. Colere em̄ maioribus & minoribus cōuenit. vt poſt habita coluiſſe ſamo. f Nos. Monaſillabū finit vultuoſam exprimēs ꝓnūciationē. g Tu mea Cantara. Triſtis ac ſenie fœmine blandimētū eſt mea potius q̄ ꝓnomē poſſeſſiuū. Deeſt eni cura vel q̄d tale. q̄ addito ꝓnomē ſtaret mea. h Curre Miredictum eſt ancillę curre. i Ne in mora nobis ſiet. Locutio qualis ſupra.

Figura ad ſequentes duas ſcęnas.

In ſcena.ix.

Oſtendit̃ q̃ ſeueri hoies: ac recti & honeſti tenaces vel ridiculi ſunt vel odio q̃quo acceſſerint Magno at̃ affectu & q̃ſi clamãtis addidit filiũ q̃ſi cũ in redderet cur dixerat.diſperii vna fuiſſe in raptõe cũ eſchino. Oeconomia in q̃ oñdit̃ q̃ntũ cõmouebit̃ Demea ipa re cõperta. cum expua rei ſuſpitõe etm̃ ſe afficiat.

a In raptõe. Raptio ad pſonã refert̃.rapina ad rẽ.rapt⁹ ad ſtuprũ ſi ,pprie volumus loqui.
b Id miſero reſtat. Bñ reſtat tã q̃ iã ſũmũ malũ ſit Eſchinũ eſſe corruptũ. c Si illũ põt. Nõ dubitat velle. & iõ dicit poteſt.
d Qui alicuius rei. Recte enĩ hoc ſupra dixit nõ fratrẽ rei dare opam ruri eẽ parcũ ac ſobriũ
e Etiã eũ ad n.a. Quaſi inuitũ dixit nõ vocare ſed abducere
f vbi ego illũ q̃rã c.a. Nõ iſſe ſed abductũ eẽ. q̃ſi adhuc culpa nõ ſit illius. g In ganeũ. Ganeũ veteres meretricũ tabernã dixerũt. h Perſuaſit. Suadem⁹ facilia. pſuademus difficilia. & ſuadere facientis. & pſuadere pficiẽtis. Suadere in actu. pſuadere in effectu. i Ille ipurus. Impurus ,p improbo ponit̃ apd Therẽtiũ. & hic q̃q; excuſata voluntas ẽ Cteſiphonis. cui a maiore fratre & iprobo ingeſta ſit pſuaſiõe neqtia. k Sed eccũ ſyrũ ire video. Ire & abire & venire ſignificat. l Hic de grege illo eſt. Ordo vel bonorũ vel malorũ grex dicit̃ & grauiũ vt eq̃ſter ordo ſenatorius ordo.

In ſcena.x.

Syrus Cteſiphonem apud Demeã cõmẽdat. & Eſchinũ ſil' ac Mitionẽ q̃ illi ſuppeditet ſũptus ,p bro ,pſeqt̃: & tñ nõ vidẽs Demeã hec loq̃t̃. Et Demea ea audiẽs verba tacite ſua intermiſcet Hoc recte q̃a dixerat Mitiõi qcq̃d ẽ volo ſcire atq; hoiem cõuenire ſi apud forũ eſt. a Enarramus. Pro enarrauim⁹. vt ois hõ ſumat neptunia troia.
b Ordine. Bñ q̃a ſimpl'r fatetur. Fallax aũt & captioſa narratio eſt q̃d timemus fateri.
c Nihil q̃cq̃ vidi le. Quartũ parelcon. d Hois ſtulticiã. Scilicet quia letatur ignorãs vbi Eſchinus ſit. e Collaudauit filiũ. Plus additũ eſt nõ enĩ ſolũ nõ accuſauit.ſed & collaudauit. f Diſrũpor. Mire his enĩ verbis cõmouet̃.collaudauit. & egit grãs & vide auxeſim ſtomachi reſeruatã. g Argentũ enumerauit. Cõtra illud eſt. Cur tu his verbis ſumptũ ſuggeris. h Id diſtributũ. In diuerſa tributũ.i.diſptitũ p pulmẽtaria. i Huic mãdes. Ironia eſt maioris ſtomachi. q̃a ille dixit ex ſñia diſtributũ. vt indicat Demea mõ diſtributũ dilapidatũ ſic alibi Columen familie bone cuſtos ſalue. k Hem Demea. Hem interiectio ẽ cõmoti. & q̃ſi pculſi re ſubita & noua. l Quid agatur. Blandiẽtis eſt nõ interrogãtis. m Neq̃ mirari ſatis. Mira ſunt & illa q̃ vehemẽter praua ſunt. n Rationẽ. Dixit malã. cũ nõ ſit rõ in bona, ſed ſic loq̃t̃ ppl's. o Eſt hercle inepta. Hoc ad ſenẽ. p Ne dicã dolo. Ne mẽtiar.i. ex cõtrario dicere videar ſed vt ſedulo dicã. q Abſurda. Ineptũ eſt ſtultũ tm̃. Abſurdũ q̃d & ſtultũ ẽ & in ipa ſtulticia diuerſum.
r Congrũ iſtũ maximũ. Diaſtole q̃a erãt alii nõ maximi. s Iſtũ. Quod ait dicticon eſt. Videt̃ enĩ oñdere digito quẽ di-

Demea

Iſperii. cteſiphonẽ audiui filiũ vna affuiſſe in raptione cum eſchino. id miſero reſtat mihi mali: ſi illũ põt q̃ alicui rei ẽ: etiã eũ ad neq̃tiã abducere. Vbi ego illũ q̃rã: credo abductũ in ganeũ aliq̃. pſuaſit ille impur⁹: ſat ſcio. Sed eccũ ſyrũ ire video. hinc ſcibo iã vbi ſiet. atq; hercle hic de grege illo eſt. ſi me ſenſerit eũ q̃ritare. nũq̃ dicet carnifex. nõ oſtẽdam id me velle.

SyRVS Demea

Mnẽ rem mõ ſeni: q̃ pacto haberet: enarram⁹ ordine. nihil vidi quicq̃ letius. DE. proh iuppiter hoĩs ſtulticiã. Sy. collaudauit filium mihi: q̃ id dediſſem cõſiliũ: egit grãs. DE. diſrũpor. Sy. argẽtũ adnumerauit illico. dedit ,pterea in ſumptũ dimidiũ minæ. id diſtributũ ſane eſt ex ſñia. DE. hem. huic mãdes. ſi q̃d recte curatũ velis. Sy. Hem demea haud aſpexerã te. q̃d agit̃. DE. Quid agat̃: veſtrã neq̃o mirari ſatis rationẽ. Sy. eſt hercle inepta: ne dicã dolo: & abſurda. Piſces cæteros purga dromo. congrũ iſtũ maximũ in aq̃ ſinito ludere pauliſp. vbi ego venero, exoſſabit̃. prius nolo. DE. hæccine flagitia: Sy. mihi q̃dem nõ placẽt. & clamo ſæpe. ſalſamẽta hæc ſtephanio fac vt macerent̃ pulchre. DE. Dij noſtrã fidem vtrũ ſtudio ne id ſibi habet: an laudi putat fore ſi pdiderit gnatũ: veh miſero mihi. videre videor iã diẽ illũ: quum hinc egẽs ,pfugiet aliq̃ militatũ. Sy. O Demea iſtuc ẽ ſape. nõ q̃d an̄ pedes mõ eſt videre ſed etiã illa q̃ futura ſunt ,pſpicere. DE. q̃d iſtæc iã penes nos pſaltria eſt Sy. Eſt hæc iã int⁹: DE. Eho an domi ẽ habitur⁹. Sy. credo: vt ẽ demẽtia

vtrū decet ſtulta incōſiderata ipſius ad ignoſcendū
l .i.indulgētia ad pmittēdū
DE.hæccine fieri flagitia? Sy.inepta lenitas pris:& facilitas praua. DE.
pp̄ter fratrē q̄ adeo male ꝯſulit ſibi ⁊ filio .i.inter te ⁊ fratrē .i.pn̄s ex
m verecundor ⁊ doleo n
fratris me qdē piget:pudetq́ꝫ. Sy. Nimiū inter vos demea:ac nō q̄a ades
imo valde nimiū .i.quātuleoſcunq́ꝫ
.i.lata differētia eſt o p
pn̄s dico hoc:p nimiū intereſt.tu quātuſquāt⁹ nihil niſi ſapiā es.ille futi
.i.inutile ⁊ vanū eſchinū .ſ.que fecit .i.tollerare debuiſſem
q r .i.ſinere ac pati debuiſſes s
lis ſōniū.ſineres vero illū tu tuū facere hæc? DE.ſinerē illū?an nō ſex to
.i.ſenſiſſem eſchin⁹ .ſ.iſtoꝝ flagitioꝝ .i.diligentē obſeruationē filij
t .i.quā maxime ſcio
tis mēſibus pri⁹ olfeciſſem:q̄ꝫ ille q̄cq́ꝫ cepit? Sy. Vigilantiā tuā tu mihi
.i.res ita ſe habeat .i.opto .i.ſuā rem .ſ.ea res
v x y
narras. DE.ſic ſiet mō vt nūc eſt q̄ſo. Sy. Vt q̄ſq́ꝫ ſuū vult eē: ita ē. DE:
eſchinū cteſiphonē i.expellā .i.ex hoc loco .i.iā lōgo tpe
z a vtꝝ petis an viderim b c
q̄d? eū vidiſtin hodie? Sy. Tuū ne filiū? DE.abigā hinc rus. Sy.iādudū
in agro .i.opari vtꝝ ſatis filiū egoipſe
.ſ.cū filiū d
aliq̄d ruri agere arbitror. DE.ſatin ſcis ibi eē? Sy.oh.quē egomet pduxi
.i.res ſe hꝫ .i.aſſentiendo irretiret .ſ.pduxi cū valde
e
DE.optime ē.metui:ne hæreret huic. Sy.atq́ꝫ iratū admodū. DE.qd au
.i.aggreſſus eſt eſchinū .ſ.vel venale .i.dicas ne ſerio
g .i.obiurgatōe lite increpatōe pp̄ter hanc meretriculā
tē? Sy. Adort⁹ ē iurgio frēm apud foꝝ de pſaltria iſtac. DE.ain vero? Sy.
.i.nihil celauit .i.recēſebat ob eſchino vt daret pſaltrie .i.interdicit
i k cteſipho
Vah nihil reticuit. Nā vt numerabat̄ forte argētū: interuenit hō de īpro
.i ex inſpirato p̄ter ſpem vtrū decet cōmittere
l m n
uiſo. cœpit clamare.o eſchine hæccine flagitia facere te? hæc te admittere
.i.inhoneſta. nr̄e cognatōi letantis .i.lachrymas emitto .ſ.clamare fratri cepit
o .i.tm̄ ē mihi gaudiū p
indigna genere noſtro. DE.Oh oh.lachrymo p̄ gaudio. Sy. non tu hoc
amittis :ſ.pdis .i.maneat incolumis p̄deceſſoꝝ gentū
q r .i.credo
argētū pdis;ſed vitā tuā. DE.Saluus ſit.ſpero eſt ſiſis maioꝝ ſuoꝝ. Sy:
admirātis documētoꝝ taliū cteſidho amatores ſapiē ⁊ bonitatis bonos moꝛes
s t acq̄reret
hui. DE.Syre p̄ceptoꝝ iſtoꝝ ille plen⁹ ē. Sy.Phōs domi hūit vn̄ diſceret
ſine dolo .i.aſſuetū officio tandem .i.diligēter ꝯſiderare
v x
DE.fit ſedulo.nihil p̄termitto,cōſuefacio.deniq́ꝫ inſpicere tāq̄ꝫ ī ſpecu-
.i.viuendi modos .i.alioꝝ moribus .ſ.bonū laudabile
volo eū aduertere .ſ.dicendo
lū vitas hoīm iubeo:atq́ꝫ ex alijs ſumere exēplū ſibi.hoc facito. Sy. recte
pfecto .i.caueto .i.aſtute facis .i.ad laudē efficiēris .i.iſta eſt vtilitas
y z
ſane. De.hoc fugito. Sy.callide. De.hoc laudi ē. Sy.iſtæc res ē. De.hoc vi-
.i.vertit in uitupiū certe ſed .i.nō habeo facultatē .ſ.ea q̄ incipis dicere
rectiſſime ſcꝫ dicis b
cio dat̄. Sy.pbiſſime. De.porro āt. Sy.n̄ hercle ociū ē nc̄ mihi auſcultādi

cat. t In aq̄ ſinito lu.p. Sic.oñ dit̄ bn̄ obſonaſſe q vivos attulit piſces. Nā nō ludit piſcis niſi viuus. v Nolo prius. Supbe & p autoritate n̄ dixit optet ſed volo ſubaudit̄ eū purgari eum x Mihi qdē nō placet. Plus hoc ad ſenē & vide q̄ꝫ totū ſupbe & cōfidēter dixerit ob amiciciā oim dn̄oꝝ excepto vno Demea quē tn̄ de illis cōtemnit.
y Salſamēta. Quia aut ſalſi piſces aut laridū. z Macerētur. Macerare interdū etiā ſignificat debilitare. a Vtrū ſtudione. Aut ordo. vtꝝ ne. aut ē parel con terciū. Aut vero p eclipſim accipit̄. q̄ſi dicat vtꝝ eſt aut vtꝝ verſum ē. b Si pdiderit gnatum. Et magno affectu nō dixit Eſchinū. & mire n̄ addit cuius natum. c Veh miſero mihi. Hoc eſt qd ſup̄ dixit egre eſt alienus nō ſum. d Quod ante pedes ē mō videre. Hoc ſumpſit poeta de illo ī ſyꝛ pmulgato ancillę dicto, qd an̄ pedes ē nō videt cœli ſcrutat̄ plagas. e Sed etiā illa q̄ futura ſunt. Magis ridicula eſt aſſentatio. ſi qs maxie laudet̄ qbus maxime caret.
f Quid iſtec iā penes v.p.e. Dicēdo iſtæc oñdit iamdudū ſe hac indignari. g Eſt hec iā intus. Vt ellū cōfidens eatus.
h Eho: Interiectio dep̄hēdētis & attētionē mouens. i An domi e.h. Proprie. q̄a hoi vxor dicit̄, & haberi mulier quū coit. k Credo vt eſt de. Sic in eunucho eā ſe intēdit eſſe vt ē dementia & ntūs caſus eē p̄t & ablatiuus. l Inepta lenitas pr̄is & facilitas pua. Lenitas ad permittēdū. Facilitas ad ignoſcendū. m Fratris mei qdē me piget pu. Pudet in his q̄ turpiter facit. Piget in his q̄ cū dāno & malo. n Nimiū inter n.d. Nūc eni redditū eſt qd ſup̄ dicebat̄. o Quātuſq̄ntus. Et q̄ntuſcūq́ꝫ ſicut q̄tq̄t q̄tcunq́ꝫ. qſqs q̄cūq́ꝫ. p Nihil niſi ſapia es.
Ridicule prius additum nihil q̄ꝫ q̄cq́ꝫ laud.s noie. q Ille ſomniū. Nec tu ſapiēs, ſed ſapientia, nec ille ſomniculoſus. ſed

ſomniū hipbole. r Sinere vero illū tuū. Ab argumēto fabule repetit. s Sex mēſibus totis.| Quaſi longi ſint. i. integri: vt ne vnū qdē diē minus a ſex mēſibus ſciat q̄ꝫ cœpturus ſit filius nimis comica & moralis aſſentatio. t Prius olfeciſſem q̄ꝫ ille q̄cq́ꝫ cœpit. Multū dixit & an̄ ſex mēſes & olfeciſſem: ſed prius q̄ꝫ cœpit nō olfecit & totū ridicule. x Sic ſciet mō vt nūc eſt. Nō dicit q ſed reſpicit ad argumētū & videbis hec optātē Demeā x Vt nūc eſt. Dicit̄ nūc ſe hr̄e q̄n mihi nō ē fides, neq́ꝫ mihi eſt aſſenſum. y Vt q̄ſq́ꝫ ſuū vult eſſe ita eſt. Hę ſn̄ie ſp ſunt hypbolice & p pſonis ridicule. z Quid eū vidiſtin hodie. Initiū interrogatōis future de pſona ſic in Heaut. a Tuū ne filiū. Hoc clare tuū nc Eſchinū. Moris eſt vt q cogitat qd rn̄deat interrogatōe remoret̄. b Abigam hinc rus. Vt pecudē dixit abigā, non vt hoiem mittā. abigā hoc lentius. Et abigā dixit vn̄ abactores dicti ſunt. c Iādudū aliqd ru. Hoc clare aliqd ruri agere arbitror hoc plus ē q̄ꝫ illic eſſe.
d Quē egomet pduxi. Pro mutata p̄poſitōe. nō deduxi ſed pduxi dixit. i. porro duxi. e Metui ne hęreret huic. Et hæc trāſlatio vt ſubleuet Cteſiphonē. ita Eſchino inuidioſa eſt. nā heret nō aio nec volūtate. ſed viſco decipiētis aucupis.
f Quid aūt. Quid q̄re. aut ob quā cām. g Adoꝛtus ē iurgio. Aggredimur de longinq̄. Adorimur ex inſidiis & pximo.
h De pſaltria iſtac. Hic mire ſenē imitatus ē. & memoriter q̄a ille dixerat. Quid iſta etiā pſaltria apud nos i Nihil reticuit. Mīꝝ enī minorē fratrē nō pepciſſe maiori, nec tacuiſſe q̄cq̄d erat opus. k Interuenit hō de imp. Interuenire ē medio negocio q̄ſi ex inſidiis ſupuenire. & opprimere in ipō actu q̄ꝫ q rē relatā vellēt. & vide q̄ꝫ oratorie narrat geſtionē rei.

.i.vt volebā .i.inueni ꝯparaui .i.ꝯhāt corruptōis aliq̄d .i.puiſio ē mīqī ſ.q̄ pisces .i.rm̄ corrūpāt
Piſces ex ſnīa nactus ſum. hi mihi ne corrūpant͏̃ cautio ē. nā id nob̄ tam
delictū ſ.nob̄ o ſ.illa ſ.bonis dn̄is paulo añ d illi q̄ mecū fuiūt lupra
flagitiū ē. ꝙ illa demea nō facere vob̄ q̄ mō dixti: & q̄d q̄o. cōſeruis ad
q.illis pl̄ū .i.nimio ſale ꝯditū ex.cō .i.mūdū ꝛ mūde parū ſ.obſonium
e f nō ſatis
eūdē iſtūc ꝑcipio modū hoc ſalſū ē, hoc aduſtū ē, hoc lautū ē parꝝ, ill d'rę
ſ.lautū ſcōo ſitꝭ memores pare diligēter docco ſ.ea ſ.monere .i.ſm meā ſciāz tandem ſicut
cte, iterꝝ ſic memētote. ſedulo moneo. q̄ poſſū. ꝑ mea ſapia. Poſtrēo tāꝙ
in vaſa coq̄naria h admoneo i .i.facere
ī ſpeculū ī patinas o demea inſpicere iubeo. & moneo. q̄d facto opus ſi
abſurda k .i.ego facio l ꝑcipio ſed m faciat vnuſq̄ſꝗ ſic ſ.aliqs eo mō
et. Inepta hæc eē: nos q̄ facimus. ſentio. verꝝ q̄d facias. vt hō ē. & morē ge
.i.nōne aliq̄d aliud o bonā tollerabilē .i.ad agros ex vrbe diſcedis .i.hū putas
ras. nū q̄d vis: DE. mētē vob̄ meliorē dari. Sy. tu rus hic abis: DE. recte.
.i.in vrbe recte moneas obſeq̄r̄ obedit recte
Sy. nā q̄d tu hic agas. vbi ſi q̄d bn̄ ꝑcipias. nēo obtpat: DE. ego vero hic
q̄ Theſi. ꝑpter quā rē ad opāndū ī agrū .i.cure habeo ſolū ac Eſchi. mea intereſt
s t ꝑcipuū .i.ſpectat
abeo. qñ is. ꝙobrē huc venerā. rus abijt. illū curo vnū. ille ad me attinet.
q̄ ſ.me curare hꝫ Dicio x ſ.hō vrꝝ
qñ ita vult frater. de iſto cipe viderit. ſed q̄s illic ē. ꝑcul quē video: ē ne he
.i.de tribu noſtra viſū acutū hꝫ habeo exultātꝭ .i.ab ineūte etate
gio tribul' noſter. ſi ſatis cerno. is hercle ē. vah. hō amicus nob̄ iam inde a
y valde .i.taliſi .i.magn9 defect9 q̄ antiq̄ pollebāt
puero. dij boni. ne illiuſmodi iā magna nob̄ ciuiū pœnuria ē. hō antiq̄
.i.honeſtate .i.ſtate z.i.nō noui aliq̄d acciderit hoīe ſ.rei .i.ꝙtū q.d.mltū. a qñ
virtute ac fide. haud ſcio mali q̄d ortū ex hoc ſit publicæ. ꝙ gaudeo. vbi
adhuc q̄lis ipe eſt paucos reliq̄s lętātꝭ b expectabo
etiā huius generis reliquias reſtare video. vah viuere etiā nūc libet. oppe
Degionem .i.ſalute ipartiā cū colloquiū familiare cū eo habeā
riar hominem hic vt ſalutem. & colloquar.

c Nā id nob̄ &c. Nō dixit peccatū irridēs ſenē ſed flagitiū. & q̄d ē flagitiū corrūpi piſces aut talia. d Q̄d q̄o. Q̄d poſſum ſed ſic maluit dicere vt alludētē ſe de ſua arte feciſſet ſyr9. & hac re oñdere nihil ab illo dici ſerio. Itē q̄o a coq̄ndo ſumpſit ſic & infra moneo q̄ poſſū. ꝑ mea ſapia Et Cice. dictū referti eū q̄ coqui filius ſecū cās agebat. tuq̄ꝙ ade ras huic cauſe nā apd' veteres q̄ qs nō ꝑ c lrām ſed ꝑ q ſcribebāt e Ad eūdē &c. Argumētatio ad deridēdū demeā oīm q̄ ſerio ille ſupra dixerat. f Hoc ſalſū &c. Cōtexte & cōiūcte dicūtur q̄a nō viciſſim ſyro aſſentatur ſenex. g Pro mea ſapia. ſapia dixit q̄a ꝑ cōdimētū guſtu ac ſapore tpant coq. h Inſpicere iubeo &c. Et hic ſpeculū nō ad imaginē vultus. ſed ad cōtuitū cōtrapoſite ei retulit. i Et moneo. His dictis oibus egregie ſeruus illudit Demeā. k Quenos fecimus Nō coci. Sed mitio eſchinus familia. An nos ꝑ dn̄o poſuit. an nos ꝑ ego & melius. l Sencio. Cū dilatōe & vultuoſe dicēdū. m Verꝝ q̄d facias. Pro q̄d faciat vnuſq̄ſꝗ.ſ. n Vt hō ē &c. Vtꝝ aptū ꝑuerbiū ſit ſeruis an amicis vt ē obſequiū aīcos veritas odiū parit. & hec ſnīa mō velut q̄rela demiſſa voce proferēda ē. Itē q̄lis hō ē tl'r illi mos gerēdus ē q̄d q̄dē puerbiū nō ē ſeq̄ndū. nā regula amicitie eſt vt nec aīcos rogem9 res turpes. nec faciamus rogari. o Mētē n.m.d. Vis r̄ndit agreſti feritate. nō r̄ndēdū erat recte aut valeas ſed hic ne vel abiens blādus eēt. ꝑ ſalutatōibus ipſis amaras ſuppōit. & mēte etiam hūc eūdē inſalutatū relinq̄re q̄ aduēiēs pauloante nec ſalutauerat nec reſalutauerat fratrem. p Meliorē. Pro bono ac tollerabili poſuit nō eīn bonā credit vt meliorē optet. Vir. Dij meliora piis e.m.e.p.v. q Tu rus hic abis. Vult ſyrus noſſe an eat nā q̄d agis addidit hortādo vt ꝙ primū abeat. r Tu rus hic abis. Qui cōſuetudis mēor ē aīaduertit has interrogatōnes nō inq̄rēdi cā pōi ſed admonitionis loco ē apud eos q̄s velim9 abſcedere ſic igr̄ iterrogat vt hortet: & ſic ꝓnūciat vt & fiat et approbet q̄d facit. s Qñ is. Noua locutio. t Illū curo vnū. Sic & allibi. In eo me oblecto. Solū i. carꝰ mihi. Hic illū curo vnū. vnū cū exceptōne & tū ſic loq̄t. vt appeat illū nō poſſe ſibi ipare obliuiōne eſchini. nā iccirco addidit. v Qñ ita &c. Amare cœpit & iōi tenet. Nā ābo amare ꝑ comodū repoſcere illū quē dediſti. x Quis ille &c. Inueta cā ē cur nō abeat demea ꝑpter reliquā fabule ꝑtē & ſil' addit aliq̄ q̄ idignet. bn̄ aūt dubitat & familiā ciuē & multū abſens cōſpectu ciuiū y Neilli9 &c. illiuſmōi eiuſmodi ē hegio q̄lis ē magna œconomia. ſenex laudat vt poſtulationē eius ſtatim adſit fides. z Haud ſcio &c. Vtꝝ hoc optādū ē ne moriat. an ē teſtimoniū vitę hois nūꝙ obfuturi reipublice. a Vbi etiā &c. Reliq̄s ꝑ relictis paucis dixit. iō reſtare etiā dictū eſt. b Viuere etiā &c. Ex hac delectatōe oñdit demea & quā peccātibus ſic amarus ac ſeuus. Et quā facile accuſatōi huius tāꝙ graui teſtionio crediturus ſit demea & ꝙtū dolitur9 ſup eſchinū q̄ diſpliceat talibus viris

HEGIO GETA
DEMEA PAMPHILA

irascentis exclamatio & deorum prestatio — .i.inhonestum — .i.serue cognate mee sororis

Roh dij immortales facinus indignum. Geta
s. vt dico — .i.ex illa ne

quid narras? GE. sic est factum. HE. ex illan
s. honesta .i.indignum homine libero qualis est Eschinus — .i.emersisse — alloquitur absente — .i.non

familia tam illiberale facinus exortum? O eschine pol haud
.i.primo exemplo patris vel promissione patris demee qui adeo honestus est — s. facis .i.perfecisti perpetrasti — .i.certe — depuella capta s. Hegio ab Eschino

paternum istuc dedisti. DE. Videlicet de psaltria hoc audi
factum eschini displicet .i.quod non est de familia nostra scilicet Hegioni — Mitio non curat prinihilo habet — ab dolore concutior

uit. id illi nunc dolet alieno. pater is nihili pendit. Hei mi
s. pater .i.in aliquo loco .i.utinam s. que dicuntur ab Hegione

hi. vtinam hic prope adesset alicubi. atque audiret hæc. HE.
.i.si non s. parentes eschini — .i.iustum est & decet illos facere — .i.non ita leuiter abibunt. siue non ita subducent culpam neque oportet silentio

nisi facient / quæ illos æquum est. haud sic auferent. GE.
.i.habemus solum te in quo spem reponamus — posita collocata

in te spes omnis hegio nobis sita est. te solum habemus.
defensor .i.tanquam patrem cui curæ sumus — cum moreretur. cum esset in mortis articulo quando sola vera & ingentia dicit

tu es patronus: tu parens. ille tibi moriens nos comendauit
pater puelle .i.derelinques .i.perditi sumus — s. me destrui esse vos .i.non

senex. si deseris nos tu. perimus. HEG. Caue / dixeris. ne
deseram vos — s. facere .i.quia viderer possem impius — .i.saluum est et

que faciam. neque me satis pie posse arbitror. De. adibo / salue
incolumem — i. volo — .i.saluus sis. talis est initio qualis aggressio

re hegionem plurimum iubeo. He. te querebam ipsum. salue demea
s. agit .i.sed — qui cum duo erant — Mitioni .i.assumendum filium

De. quid aiunt. HE. maior filius tuus eschinus quem fratri adoptandum

In hac scena .XI.

Fidem amici circa diffinitam maturitatem senilis orationis: & accusationis eius quem ledere nolit ipse accusator continet. a Facinus indignum geta quid narras. Non ergo apud spectatores iterum dicenda que dicta sunt illud tamen admirandum eiusmodi Hegionis verba induci qualia esse debuerant tamen plaudati viri eiusdem Hegionis & Demeæ. b Quid narras. Mirantis est non interrogantis. c Tam illiberale facinus. Id est non odisse cui succenseas laudare homines factum reprehendere. d O Eschine pol haud paternum. Mira maturitas in qua nescias vtrum magis iniuriam illatam orbe virginis. an Eschinum peccasse plus dolet. seruatur enim in Hegione quod vir bonus sit & amicus: e Haud paternum istuc dedisti. Deest facinus & tu perfecisti sed sic dicitur in re magna. vt dabit ille ruina s arboribus. f Videlicet. Confirmatiuum est videre licet. Ilicet ire licet. scilicet. scire licet. g De psaltria hac audiuit. Sic errat Demea vt intelligat quantum debeat irasci in his quæ inoppinata audiet. h Is nihili pendit. Is abundat vt in Heauton. Perii is mihi vbi adbibit plus paulo sua que narrat facinora. Aut is pro ipse subiectiuum pronomen minus quam finitum. i Vtinam hic prope adesset. Quasi nunc crediderit sibi dicenti in ore est omni populo. k Que illos æquum est. Subauditur ad superiora per silepsim intellectum. l Haud sic auferent. Sicut accipimus. vel an factum suum auferent. sic aut si correxerint culpam non silentium tacituros ipsos vel ipsum quod factum est. quamuis non significat. dicticon est. Haud sic auferent. Ciuilis & matura cominatio & est sic dictum demonstratio gestum continens leuissime ac praue imo magne significationis. m In te spes omnis Hegio. Vt narratio non fuit necessaria. ita preces interponende sunt. n Tu es patronus. Patronus tempale nomen est defensoris. aut certe appellatio est per quam ostenditur quod illi vultus & obsequium debeatur. Est enim nomen ad aliquid. Et est nomen ab honesto. o Tu parens. Parens veri amoris nomen est. & a iusto & equali loco continet interpretationem & vide quam vigilanter poeta quom cum suppliciter matronam de absente Hegione loquentem induceret. Coluit nos dixit. quam preterea seruus etiam supplex ad presentem loquitur. tu es patronus inquit.

p Ille tibi moriens nos comendauit senex. Seruus magnum veritatis iudicium addidit dicendo moriens. Nemo enim moriens non vera loquitur & ingentia. vnde in iure vltima iudicia certiora sunt. sic & alibi. Mihi in manum dat mors continuo ipsam occupat.

q Si deseris nos perimus: Proprie quasi patrono. Nam socius deficit parens prodit. patronus deserit. Sic Salust. Post defectionem sociorum & relatum. & vnius ob iram prodimur. & prodidisti & te & illam miseram & gnatum qui quidem interfuit. Plau. Qui liberos habent eos deserunt. Hinc & milites qui defensores patrie deberent esse desertores esse dicuntur. Hec omnia magnam vim habent. si per singulas partes orationis considerentur ad commouendum precibus Hegionem. Item pro hoc quod hoc dicit. si deseris nos tu perimus. Huic rei maxime respondet. oratorieque illum maxime commouit. Vt en ego victa situ vt pulsus ego alii perimus responsum putant

r Neque faciam neque me satis pie posse arbitror. Honesta locutio qua significat quicquid fecerit pro pietatis debito illi merito parum esse. sensus autem hic est. neque faciam quod nefas est vt vos deseram. nec hoc ipsum quod facio satis pium est. propter tanta necessitudine. Et bene addidit satis vt & sapiens non tamen satis.

s Satis pie. Nam pii debemus esse in parentes in sanguine nobis iunctos. aut necessitate. precipui autem pii debemus esse in deum. t Saluere Hegionem plurimum iubeo. Ita preuidit Demea non preuisus est. quia non oportuit illum audire que loqueretur Hegio. & ex illius verbis indignationem moueri.

v Iubeo. Volo significat. ab eo quod sequitur id quod precedit. Non iubemus enim nisi quod voluerimus & est Homericum.

x Maior filius tuus Eschinus quem fratri adoptandum. Artificiosa postulatio in qua statim Demea diceret nihil ad se hanc querelam pertinere. quippe qui Ctesiphonem curare debeat: infertur causa cur non dissimilet pater: quia filius qui ma

dediſti: neq; boni, neq; liberalis functus officium eſt viri
DE. Quid eſt? HE. amicum noſtrum noras ſimulum at-
q; æqualem? DE. Quid ni? HE. filiam eius virginē vitia-
uit. DE. Hem. HE. Mane. nondum audiſti demea. quod
eſt grauiſſimum. DE. An quicq; eſt etiam amplius? HE.
Verum amplius. hoc quidem ferendum aliquo modo eſt
perſuaſit nox, amor, vinum, adoleſcentia. humanum ē:
Vbi ſcit factum ad matrem virginis venit ipſus vltro la-
chrymans orans, obſecrans. fidem dans, iurans ſe illā du-
cturum domum. ignotum eſt. tacitum eſt. creditum ē vir-
go ex eo cōpreſſu grauida facta. eſt mēſis decimus eſt. ille
bonus vir nobis pſaltriam. ſi dijs placet. parauit. qui cum
viuat. illam deſerat. DE. Pro certon tu iſtæc dicis? HE. ma
ter virginis in medio eſt. ipa virgo res ipa. hic geta p̄terea
vt captus eſt ſeruorum non malus neq; iners alit illas;

ior eſt quia Eſchinus ſi quid eſt in eo noīe charitatis qa fratri adoptiuus. qa bon⁹ & liberalis: & cōtra hec qbus laudatus eſt fecit. y Sed neq; boni Quaſi id quod eſt velit quod eſſe debet. z Neq; liberalis functus ē officiū viri. Querendū inter bonū & liberalē qd interſit. Au bonus eſt q nō nocet liberalis q etiā pdeſt. An bonus qui peccat in facto. Liberalis q nec in verbo. Sed hę differētie nō ſp obſeruant. Nā vt Cicero & Valerius inquiūt. bonus innumerabilibus officiis cōtinet. cuiuſmodi aut rarꝝ aut nullū purꝝ hoiem inuenias. a Quidni. Plus in ſe habet q̄ꝫ nouerā. Nā. q̄ſi corripit dubitantē. dicēdo qd ni: vt ſubaudiat nouerā. hoc eſt cur nō. quia fuit mihi amiciſſimus. b Filiā eius virginē viciauit. Quātū valet iniuria vel dignitas pſonarꝫ q nō cōtentus facinore pſonā credit p̄ponendā. c Hem. Interiectio eſt irati vehemēter: quippe q aliud viciū audiebat p̄ter crimina q̄ ſciebat. d An quicq; eſt etiā amplius. Amplius quātitatis Nā iō nōdū etiā audis. qd eſt grauiſſimū: e Perſuaſit nox. amor. vinū. adole. Pla. in Ba. Quid hoc illecebroſius fieri p̄t. nox. mulier. vinū hoibus. qd hoc illecebroſius homi adoleſcētulo & hec oia ab impulſiōis pte dicunt. nō a rōcinatione. iō & pſuaſit dixit. Nā inſtans pſuaſio ipulſio dicit. vt ip̄e alibi. Dū in dubio ē animus paulo momēto huc vel illuc impellit f Vinum. Plus dixit q̄ꝫ ſi vinolentia diceret: vt tu nihil niſi ſapientia es. Ille ſomniū pximū huic. Et ſiſe eſt in Etyra. cū virgine vna adoleſcēs vt cubuerit plus potis ſe abſtinere vt potuerit. nō veriſiſe dicis neq; verꝫ. Virg. Bachus & ad culpā cauſas dedit. & Valerius. Proximus a libero patre ad incōcuſſam venerē gradus ē. g Humanū. Nihil tādem ea ſumptū cōſuetudine eſt qd nō humanū. Et hoc dicere ſolemus vbi peccatū qdem nō negamus ſed tollerabile eſſe dicim⁹. Itē pſuaſit nox. amor. vinū &c. Hec inferunt vt multa videant: h Vbi ſcit factū. Id eſt intelligit & ſentit quod ſupra future peccauerit & qā impulſione peccat. nō peccat ratiocinatōe. hic loc⁹ illi ei occurrit: cur ergo tacuiſti. k Ad matrē virgis venit ipſus vltro lachrymās. Mire ad matrē venit vltro lachrymās: ne qd leniter aut mollius mulier tuliſſe. aut pp̄e pactionē iniſſe videret. l Orans obſecrans: Orare eſt placidos petere Obſecrare iratos rogare. m Ignotū eſt tacitū eſt: creditū eſt. aſyntethon vt ſolet p ſyntonomiam ſic loqtur vt imus venimus videmus. Ignotū eſt aūt qd vltro venerat & lachrymans. At tantum eſt q orabat. & obſecrabat. Ac cretum eſt. q fidem dabat. & iurabat. & honeſtius imperſonaliter q̄ꝫ ignouimus & tacuimus. n Virgo ex eo cōpreſſa grauida facta eſt. Hec addidit ex viliori vſu inhoneſta pacientia virginis qua ad conceptū libido puenerit. o Menſis decimus eſt. Prӕterea qa & hoc potuit dici. Ille quidē vitiauit virginē ſed quid ex alio concepit poſtea que iam grauida facta eſt. Iccirco & a vicio virginis tempus oſtendit vt cū facto rō cōueniret. p Ille bonus vir &c. Cōcluſio accuſatōnis. Et bonus vir ironia quidē eſt indignantis in loco addita eſt verbis ardentibus. Et ē ab eo poſita qui indignet virꝫ bonū eſſe debuiſſe. q non ſit vt ſupra neq; boni. neq; liberalis eſt functus officio Et ſil' cōſidera q̊ noie eſchinū vocet virꝫ appellās. ſ. q vult eius cetera eē pmiſſa. & q illū iā pridē videri maritū velit. q Nobis ex abundanti ad indignationē relatū ē. r Si dijs placet. Bene interpoſitū ad inuidiā. s Pſaltriā nobis pauit. Sic em̄ dicimus & ē cōſuetudis puulgate. t Illā deſerat. Cui cōtrariū, dum viuat obſtrictus eſt. & deſerat virginē. v Pro certon tu iſtæc dicis. Hoc iō nō dicit qa fidē nō habeant narrāti. ſed qa mira ſunt ſcelera. x Mater virginis in medio ē. Quaſi retineri nō potuit nec cohiberi qn̄ rem prohibet. Prӕterea cū argumētorū genera duo ſunt nō ſic in rebus manifeſtis. hoc ergo ſublatis ſupciliis dicendū eſt in medio. Nā lenius erat ſi diceret p̄ſto ē y In medio eſt. Qd nō eſt abſconſum vt in corona hoim ſedentiū q ſtant in medio circi multum ē in luce & in pmptu. Inde ventū eſt vt q dicimus pdire in mediū tollere aliquē de medio poſterius ſignificat remouere aliquē de hac luce iterficiēdo eū z Virgo. Que in eſchinū reū teſtis & crimen eſt & iō addit Res ipa. i. pondus vteri ex actis ad periendū menſibus. a Prӕterea vt ca. ē. Hoc eſt q̄tū ſerui hr̄e pñt capacitatē bonitatis & artis. vel q̄tū ſe cōditio ſeruorꝫ pmittit. vel ſcd'm q ſerui pñt ac ſolēt eē boni fideles ac ſolertes. An captus q̄tū capit animus ſeruulus. tantū nō malū neq; iners geta. an captus quēadmodū ſæpius aucupiū in ſeruis hn̄dis bonū euenit vt in captu piſciū vel auiū vel ferarꝫ plurimū fortūa dn̄at. Et hoc ideo qa ſerui euenire bonū nō rōe aut natura ſed caſu ē. vtpute in re rariſſima vt ſicut capt⁹ ē ſeruorꝫ ita euētus ē in ſeruis ſuis affranius in ſimulāte vt vis ſeruorꝫ captus ē. facillime domo atq; nr̄a familia puēdit. ego captus: dicit Donatus: forte intelligo. b Neq; malus &c. Ad hæc intelligamus aliter dici nō inertē ſocratē. aliter nō inertē ſeruū. aliter nō malū ſcipionē. aliter nō malū ſeruū eē. Oratorie tn̄ hic futurꝫ teſtē & indicē laudat ſed ne improbe id facere videat pcius id facit. Non em̄ dixit bonus & ſolers. ſed q in ſeruo ſufficit nō malus neq; iners. & p̄ferēdi gete. Hæc maxima cā ē. ne qd pmittere videat in ſeruo paupis attrocius fiat & ſ. l' vt hæc nō cōtriſtet getā quē prius laudat dicturus hunc abduce &c. c Alit illas ſolus. Duas hic res docet. Et vn̄ hæc viuāt qd teſtimoniū pudicitie ē. & grauē teſtē poſſe eſſe getam.

i. totã domũ ſeu totã rẽ domeſticã ꝛ familiarem i. fouet i. rape i. liga

ſolus omnem familiam ſuſtentat. hunc abduce. vinci quæ

i. ſtrate aptiꝰ dicit ꝙ ille dixit quere ſ. vt dicit ipſe hegio meo relatu

re rem. GE. immo hercle extorque. niſi ita factũ ẽ demea:

i. denicꝫ Eſchino i. dic ꝟ faciꝰ i. pudore officioꝛ

poſtremo nõ negabit. coram ipſam cedo. DE. pudet. nec

i. agere debeam i. qd rñdere debeã Hegioni

quid agam. nec quid huic reſpondeam. ſcio. GET. Intus

filia ſoſtratę gemens ſcꝫ dico dilantoꝛ i. ꝓpter dolores gꝛ

clamat pamphila. PAM. Miſeram me. differ or doloribꝰ

lucẽ pbẽs naris i. auxiliũ parturiẽtibꝰ parturiẽtẽ vt euadã ex ꝟ. puerperio ſalua i. nũcꝫ

iuno lucina fer opem ſerua me obſecro. HE. Hem. num/

de q̃ fit ſmo i puerperio laborat i. de parturit cõpaciens

nam illam quæſo parturit? GE. certe hegio HE. Hem il/

i. illa hec i. auxiliũ i. cũ ploratu rogat poſcit coniugiũ i. e certos

læc fidem nunc noſtrã implorat demea. quod vos ius co/

niugiũ i. bono aio vrõ i. aſſequat i. i pmis ſ. hec q̃ peto i. rogo

git. id voluntate impetret. hæc primũ vt fiant. quæſo deos

queadmoꝺ ſ. facere ſꝫ i. ſi aliter vultis. ſ. vt hec nõ fiãt Hegio

vt vos decet. ſin aliter animus veſter eſt. ego demea ſũma

i. ope puellam ſ. defẽdã i. q̃ mortuꝰ eſt i. gẽtilis meꝰ ſipe mortuꝰ

vi defendã hanc. atqꝫ illũ mortuũ. cognatus mihi erat. A

vice aduerbij ſ. cũ adhuc eſſemꝰ nutriti ſimul belli tpe i. pacis tpe

pueris paruuli ſumus educati. unà ſemper militiæ/ & do

veſati ſumus i. paſſi ſumus ſ. moleſt ã ꝓpter q̃s res

mi fuimus: paupertatẽ vnà pertulimus grauem. quapro/

moliar i. agã ꝛ pſequar ad extremũ i. monar i pẽa vl' pſecutiõe conabor ſed re ipa ꝑ tus pueller iudicio

pter enitar. faciã. experiar. denicꝫ animã relinquã potius

puellã ſcdo vl' poſterioꝛe loco dicꝫ Micionẽ i. alloquar

ꝙ illam deſeram. Quid mihi rñdes? DE. fratrem conuen

ꝟ negocio tenebo ꝛ mirabo

am hegio is quod mihi de hac re dederit cõſiliũ. id ſequar

ꝟ qd ſequit tu q̃tũ ſine magno labore

HE. ſed demea tu facito/ tecũ aĩo cogites ꝙ vos faciſſime

viuitis i. q̃tũ valde diuites i. felices tantũ

agitis. ꝙ eſtis maxĩe potẽtes dites fortũati nobiles. tã maxi

i. pmpta volũtate intelligere ea q̃ ſũt iuſta inducere

xime vos æq̃ aĩo æq̃ noſcere oportet. ſi vos vultis phiberi

d Solus. Incerta diſtinctio eſt ſolus ſed melius & ſolus omnem familiã ſuſtentat hoc verbo tenues victus oñditur quod bene frugi eſſe monſtratur in feminis. e Hanc abduce &c. Non multum premittit vtpote de alieno ſeruo adeo ge a plus de ſe largiretur. ipſe tamen tria poſuit vt multa videretur dicere hunc abduce vt tu voluiſſe armari volſtorum edice maniplis. Nã poſtea. e. littera huiuſmodi verbis aucta eſt Item bono ordine & abduce ad hoc illud vt nemo poſſit intercedere. Et vinci & ne ſolutus vt ſciat ſi verum ſeruus accuſet. f Quere rem. Latenter ꝑ rer vincula etiam tormenta ſignificauit. Nã hoc quære rem pete rem veritatem ſignificat.
g Immo hercule.. Et bñ ipſe de ſe plus apertius ꝙ largitur. h Extorque. Multum dixit non torque. ſed extorque. Torquemus eĩm hominẽ extorquemus veritatem.
i Pudet. Aduerſus hoc dicit & perturbatus demea. maioris erit ponderis. Pudet dictum ſi ſi me nec addas nec ſubaudias.
k Differor doloribus. diuellor. diſcrutior dilaceror. Et proprie hoc genus quærele cõuenit parturienti, & cui viſcera diſtenduntur, & ei q̃ inexpertum dolorem nunc primum ſentiat.
l Iuno lucina fer opem &c. Bona procuratio poete. & vix parturientis pro teſtimonio ſuccedat ad inflammandum demeam. Et notã puellas quæ in comediis honeſte ſunt. & ex amore dicuntur. aut nullam in ſceenam eſſe aut rariſſimam vocem duas res poſcit hæc precatio iraſcẽtis & pturientis ſalutem.
m Hem num nã illa. Illa de qua ſermo eſt qd eñ opus fuerat noie. n Illæc fidẽ nũc noſtrã: Hec oratoria eſt eñ nõ vere interrogat ſed videt eũ ſimplr agẽdo diffidere cauſe videatur.
o Deos q̃ſo &c. Hoc ẽ dixit nõ vt puelle vtile ẽ ſed vt nobis placet. p Sin aliter animus vr̃ eſt. Officiũ aici exeqtur in reddẽda cã cur aduerſarius futurus ſit. q Ego demea &c. Hanc nõ dixit id qd ẽ vos vlciſcar ſed hãc defendam.
r Atqꝫ illũ mortuũ. ydonea cã ẽ aduerſus viuos q̃rimoniã faciẽdo ꝓ mortuo. ſ. q̃ſi iniure & officio ſuo locutus ſit. & exaggerauit culpam ĩ eſchinũ q videbat in vno & eodẽ facinore viuos mortuoſqꝫ leſiſſe. Et bñ mortuũ. nam in liberis parẽtes defuncti vident viuere ac defendi cũ liberi defenduntur. s Cognatus mihi erat. Cauſa expoſita iã de pſona ſua. vtrum recte faciat vt quã pſonã oñdat habiturus. Cum amiciciarum duo genera ſunt. Vnum neceſſariũ. i. propinquũ ſanguinis. Alterum voluntarium quo nobis etiam aleniſſimi coniunguntur. Mitionẽ ſibi ac Demeã & viuos & voluntarios tm̃ amicos eſſe. Simulũ vero mortuum & nõ ſolum volũtate: ſed neceſſitate amicum fuiſſe coniunctum in qua re & il is nunc deerit. & his purgatis hic dicit Donatus. Sed & cognotus mihi erat vultu adiuuat qa a cõiunctiõe inceptiua ſumpſit exordiũ. tñ cõiunctione illã i nullo textu repi. Itẽ cognatus m. e.

Officia multa cõtra officiũ vnũ Demeę amicicię Mitionis. t A pueris: Vice aduerbii ponit q̃ carenꝰ. i. ab ineũte etate ab incunabilis ipſis a teneris annis. A teneris vt greci dicunt vnguiculis a primis tpibus etatis. Alii hunc a pueris puis ſed in idẽ redit. v Pauptatẽ vnã ptulimus. Et qa magis coniũgit maloꝝ cõſortiũ ꝙ bonoꝝ. x Experiar denicꝫ animã &c: Sic dicit ne dicat vindicabo qd vult magis ſignificatũ eẽ ꝙ dictũ & ne ei diceret nihil poteris qd ad incipiẽdũ ſufficit dixit experiar. y Denicꝫ aĩam relinquã. Modeſta cõtinuatio prius ꝙ ſibi poſſitqꝫ cõuenire dixit ꝙ qd paſſurus ſit Eſchinus.
z Quid mihi rñdes. Rñdere ꝓprie dicit cũ lis intẽdit. Rñdere eni eſt priorẽ alloq q̃ſi rñdere verba fundere. vt funditqꝫ has ore q̃relas. Rñdere poſteriori loco dicere. a Fratrẽ cõueniã Hegio. Voluptuoſe ꝓnũciãdũ qd addidit hegio q̃ſi dicat res in manu fris eẽ cõſtitutas nõ mea. b Sed Demea tu facito. Supra habite cõminatõis. c Quã vos faciliime agitis. Vt & ſupra facile victum paret. Et vide ꝙ oratorie laudis ſumpſerit argumenta ſuadende. d Equo animo ęqua noſcere oportet. Bene dixit ęquo animo quia potentior & fortior contra naturam eſt equitas.

e Redito. Proſequebatur adeũdum quemadmodum apparet ex vobis.
f Decet te facere. Sollicita obſequela hegionis vltima in loquendo oſtendit impotentiorẽ perſonam contra Eſchinum quo magis gaudium creſcit comœdie: quando tali ac tanto paupior puella.ſed tamen cupita iungeť. g Non me indicente.quia dixerat ipſe ſentiet poſterius: & nimis dura compoſitio eſt:ſed apta iraſcenti.
h Vtinam hoc ſit modo defunctũ. Vtinam deſperandi vim habet.Hoc.i.negociũ id eſt i raptũ virginis.Defunctũ finitum.i.vt nõ peiora cõmittat.Defunctũ finitũ.i.ne vlterius peccet Eſchinus
i Nimia illęc licentia. Quã illi dat Mitio.profecto euadet per ardua & interrupta veniet.
k Hec euomã. Non effundam. Sed euomam vtpote que me ęgrum faciũt quibus me leuabo cum langor ille egeſtus ſit.Nam euomã hac trãſlatione ſignificat.

bonos nemĩ iniu/ riam facietes .i.ieuertiro e

probos.DE.redito.fient:quæ fieri æquum eſt: oĩa. HE
ubi ẽ honeſtũ .ſ.oĩa q̃ cq̃ ſunt cõuertit ſmonẽ ad ſuũ f g

Decet te facere.geta duc me intro ad ſoſtratam:DE.Non
iubẽte aut ꝯſentiẽte qđ dicunt ſ.negociũ de viola placeat do h tiõe vgis .i.finitũ vltimũ poſt qđ nõ ſit aliud

me indicente/hæc fiunt.vtinã hoc ſit modo defunctũ.ve/
.i.ſꝫ i ſ.q̃ dať illi a mitione certe venier

rum nimia illæc licentia profecto euadet in aliquod ma/
pgã vlteri⁹ .i.diligẽter inquirã .i.ꝯtra ſ.flagitia effundã k

gnum malum.Ibo.& requirã frẽm.vt in eũ hæc euomã.

In hac ſcena.XII.

Hi ſex verſus in quibuſdam non feruntur. In hac ſcena iam videtur locute Soſtrate Hegio reſpondere.Poteſt tamen & ipſe incipere tanq̃ qui & rem nouerit: & mœrore eius moueatur. Bono animo F.ſ.Meminiſſe debemus q̃ dixit.Duc me intro ad Soſtratam & hoc intro in proſcenio eſt non poſt ſcenam.Nam aliud ſignificat eam⁹ intro.vbi dicitur intus deſpondebitur intus trãſigetur.ſi quid eſt quod reſtat.Illud enim incertius agitur extra omne proſcenium.
a Facis ſoſtrata. Sis honorifice additur verbum.ne quid impatio modo pronunciatur ſupbum deductum eſt autem a ſenatuſconſulto formulare.vbi aliquid ſenatuſconſulibus iniungit addit ſi eis videatur.
b Et iſtam quod potes. Quia vox ipſa triſtis & circa triſtem filiam quod potes dixit.
c Fac conſolare: Duas res dixit quas & ordine locutus eſt:& tu bonum habe animũ inquit.& filiam fac habere. d Ego Mitionem. Quia Demeam iam vidit.
e Si eſt facturus officium. Hoc dicendo promittit eum eſſe facturum.Nam facile eſt vnumquemq; ſuo officio fungi.
f Vt quid agam q̃ primũ. Mature neq; cõminatur neq; ſegnem oſtendit ſe fore.

HEGIO SOSTRATA.

.i.tu opaꝫ vt hẽas bonũ aim a b

Bono animo facſis Soſtrata. & iſtã. quod po/
on venole aut cauſoꝝ c d

tes:fac conſolare.Ego mitionẽ:ſi apud forꝫ eſt:
.i.alloquar qũo totũ negociũ ꝓceſſit recitabo ꝑ ordinẽ ſ.ipẽ mitio e

conueniam:atq; vt res geſta eſt narrabo ordine.ſi eſt factu
facere velle .i.debitũ ſuũ ꝯſtet apparcat ex ter. ſ.id qđ.perã ſꝫ ſ.ẽ ſnĩa mitiõis ita q̃ nõ velit parere peritis

rus.vt ſit officiũ ſuũ faciat:ſin aliter de hac re eſt eius ſen/
.i.det mihi rñſum f agere debeã .i.citiſſime mature vt̃ ꝓbũ agam

tentia rñdeat mihi.vt quid agam.q̃ primum ſciam.

QVARTVS ACTVS

CTHESIPHO. SyRVS

.i.dicis ne ex hoc loco in agrũ .i. multo añ.q.d.eſt longum
a .ſ.demeã diſceſſiſſe tpꝰ ex q̃ abijt

In patrem hinc abiiſſe rus? Sy. Iamdudum. CTE.

.i.ſi audes .i.domũ agreſtẽ ſ.pr̃ .ſed
b

Dic ſodes. Sy. Apud villam eſt. nunc autem maxime ali⸗

.i.nunc puto eũ maxime laborare vel opari ſ.fatigari
c d

quid operis facere credo. CTE. Vtinam quidem: quod cũ

ita tñ ꝙ nõ moriat ex illa defatigatõe .i.intra hoc triduũ
.i.delaſſari e ꝯtinuo

ſalute eius fiat: ita ſe defatigari/ velim vt triduo hoc perpe⸗

.i.oĩno .i.nõ poſſit .i.efficiat vt optas
f .i.iſto mõ

tuo prorſus è lecto nequeat ſurgere. Sy. Ita fiat: & iſtoc: ſi

ꝓ pt ſimpl'r .i.aptius cõmodiꝰ .i.eo mõ fiat inq̃ꝫ vt optas
h i

quid potis eſt: rectius. CTE. Ita nam hunc diem miſere

queadmodũ in miſeria viuere
k l

nimis cupio: vt cœpi: perpetuum ĩ lætitia degere. & illud

ꝓpter nullã aliã cãm valde vehemẽter ſ illud rus
.i.odio ꝓſequor m

rus nulla alia cauſa tam male odi: niſi quia prope eſt. q̃ ſi

.i.remotũ eſſet .i.cepiſſet .i.ruri .i.in vrbẽ ad me q̃⸗
rendum

abeſſet longius: prius nox oppreſſiſſet illic: q̃ꝫ huc reuerti

.i.denuo .i.qñ .i.ruri ille pater .i.tũc .i.celeriter re⸗
n dibit

poſſet iterum. nunc vbi me illic videbit: iam huc recurret/

ꝓ certo ſcio patrem ecõtra nõ vidit integro

ſat ſcio. rogabit me/ vbi fuerim: quem ego hodie toto nõ

.i.rñdebo rñſionis verũ reſidet
o ſcis p

vidi die. quid dicam? Sy. Nihil ne in mẽte eſt? CTE. Nũ

In hac ſcena. XIII. Oſtenditur timiditas boni adoleſcentuli & vertiſſe ad peccãdum ex delicti conſcientia & reuerẽtia parentis: apparet vt eſt mos verorꝫ patrũ circa filios Syro Demeã deſcribente. Siliter. Hic adoleſcẽtis reuerẽtia in prẽm oſtẽdit timẽtis ne factũ ſuũ a patre Demea deprehendat & tandẽ in iram pater exc⸗itat atqꝫ ꝓrumpat. a Ain patrẽ hic abiiſſe rus. Compẽdio oñditur qd ſit iam locutus ſyrus.
b Nũc aũt maxime aliqd opis facere. Vide q̃ ſi verborꝫ ſyri eſſe de ope loqui. ſic enim dicit & Demeę. ſed illud falſo hoc ſerio. c Vtinã quidã. Apud villã ſubaudiendũ; & diſtinguendũ anteq̃ꝫ inferat quod ſeqtur.
d Quod cũ ſalute eius fiat. Hoc eſt non odiſſe patrẽ: ſed tm̃ timere ex ꝓprio delicto. ſeruat enim in eo & amor filii & amoris effectus.
e Vt triduo hoc ꝑpetuo. Quãtũ ſufficiat amatori, eteñ ñ opꝰ erat ꝑpetuo dicere, ſi triduũ dixiſſet. f Et iſtoc ſi qd potis eſt rectius. Deeſt addi. Nã ſi mortẽ ſignificaret nõ cõueniret adoleſcẽtem ita dicere. Videt ei plus tpis optaſſe languori
Potis eſt capiendũ eſt ſimpl'r ꝓ põt. alioquin pote eſt foret dicendũ cũ p̃cedat ſubſtãtiuũ neutrꝫ niſi ponat genus ꝓ genere. ſicq; anthiteſis cuiuſmodi eſt. Triſte lupus ſtabulis anſer fœta.
h Nam hũc diẽ miſere nimis. Moriat. ſ. & adhuc aduerſus ſeruũ debet dicere ne indecorꝫ adoleſcẽs pſone ſit hec ita dixiſſe q̃ꝫuis eiuſmodi adoleſcentes inducãt comici. vt Neuius in tribaſello deos q̃ſo vt adiuuẽt patrẽ & matrẽ meas.
i Miſere nimis. Nimis habundat more comicorũ q hoc dicto aſſeuerationẽ inculcabant.
k Cupio: vt cœpi. ꝑpetuũ. i. l. d. Qui & ſupra Ita q̃ſo qñ bñ ſucceſſit hyllarẽ. l Et illud rus nulla alia cã tã male odi. Mire oñdit omnia ex delictis in prauum verti. adeo vt miſeram putet adoleſcens ſuburbanã villã qua re ceteri delectãtur. Illud ergo tanq̃ꝫ cum deteſtatiõe dixit & male & nimis miſere. Nam nimiũ & malũ miſerũ q̃ꝫ eſt ſcd̃m illam ſententiam. Ne quid nimis
m Quod ſi abeſſet longius. Amori magis q̃ꝫ rei conſulit adoleſcens. n Iam huc recurret. Mire de ſene recurrit dixit, vt eius inſtantiã demõſtraret.

.ſ.eſt in mente .i.decerto: q̄nto min⁹ habes ſcie amicus externus
q r s
q̄ꝫ quicq̄ꝫ. Sy. tanto nequior es. cliens/ amicus/ hoſpes ne-
clientes amici ⁊ hoſpites .i.talibꝫ amicis
.i.fit inde
mo eſt vobis? CTE. ſunt. qd poſtea? Sy. hiſce opa dic vt da
.ſ.a te opa .ſ.ꝙ opa veniat in mentē vel credaẽ
t v .ſ.fieri vt credaẽ
ta ſit. CTE. Quæ nō data ſit? nō pōt fieri. Sy. pōt. CTE.
.i.de die .i.ꝑmaneo hic tota nocte neq̄ꝫ domū redeā ridēris
x quā excuſationē y
Interdiu. ſed ſi hic ꝑnocto: cauſæ q̄d dicam ſyre? Sy. Vah
.i.quātū .i.ꝑe nocturno nō ſolū inter diu cur nō
quā vellē etiā noctu amicis operam mos eſſet dari. Quin
.i.ſecurus ſine cura, vel motu animū optime .i.callide ſcio .i. excādeſcet
patris tui z
tu ocioſus es: ego illius ſenſum pulchre calleo. cum feruet
.i. vehementer trāquillū pacatū .i.efficio illū patrē .i.qua rōne
.ſ.videm⁹ placidā a b
maxime: tā placidū/ q̄ꝫ ouē reddo. CTE. Quō? Sy. Lauda-
.i.extello te vſq̄ꝫ ad celū laudibꝫ ac ſi laudarē te
b
rier te audit libēter. facio te apud illum deū: virtutes narro.
.ſ. virtutes narras an alteri⁹ .i.ſtatim vt ſum in narratōe tuaꝝ laudū
c d patri tuo e
CTE. Meas. Sy. tuas. hoī ilico lachrymæ cadūt/ q̄ſi puero
dolētis de inoppinato .ſ.qd vides ꝑpter qd es ita cōmot⁹
f aduētu patris g
gaudio. hem tibi aūt. CTE. Quid nā eſt? Sy. Lupus eſt in
.ſ.aduenit .ſ.adeſt i. vt huic ꝑiculo medeamur
verū
fabula. CTE. Pater ne? Sy. Ipſus eſt. CTE. Syre quid agi-
.i.tantū potius .i.ꝑmitte mihi totū negociū
h ſuſtinebo i
mus? Sy. Fuge modo intro. ego videro. CTE. ſi qd roga-
.i.in nullo loco .ſ.id qd tibi dixi .i.potes efficere .i.deſiſtas, ceſſes loqui
k
bit: nuſq̄ꝫ tu me. audiſtin? Sy. Potin es vt deſinas?

o Nihil ne in mēte eſt Si hoc accipiēdū ē vt ab adoleſcēti libero maliciā putem⁹. nō ſapiam deeſſe in hac re adeo magiſter ē ſeruus. p Nūq̄ꝫ q̄cq̄ꝫ. Parelcon. i. ꝑ nūq̄ꝫ. q Tāto neq̄or. Sic hoc dictū ē vt ecōtrario tāto melior. r Cliēs amicus hoſpes nemo ē. Vide magiſtrū ad neq̄tiā vt ſimplici adoleſcēti mēciēdi viā demōſtret. & honeſtū tenet afferte argumētū ad mēdaciū propter clientē amicū aut hoſpitē in vrbe ceſſare viſū q̄d tn̄ ſic intelligit rudis ac ruſticus adoleſcēs.

s Cliēs amicus hoſpes nemo ē vobis. Mire ſic interrogauit vt q agreſtes inhumanoſq̄ꝫ rephendat: & iſociabiles aliis ꝑpter aſpitatē ruſtici ſenis Cliēs eſt q opa patroni ſeu aduocati egēs eū ſeq̄r vt ſua ab eo cā defendaẽ. Amicus. i. neceſſitudine iūctus. cuius amicicie venie dāda ē & mos gerēdus. Hoſpes inde hoſpiciū dicit̃ ius amicicie q̄d eſt inter amicos externos aut externa.

t Que nō data ſit nō pōt fieri. A ſupiore ſubaudit̃ veniat in mentē. i. cognita dari potuiſſe & datā dicit. Itē hic defacto q̄ſtio ē in q̄ q̄dam diſputant q̄dam tūc impoſſibilia intelligi q̄n facta ſint, Cū aūt nō fiūt, nō mō nō fieri. ſed nec poſſibilia q̄dē eſſe dicēda q locus dicitur.

v Nō pōt. Iterꝫ ſubaudit̃ vt data ſit velut credaẽ data. x Interdiu. Tātū q̄a amatori maxīe noctu opus ē. Interdiu & diu ꝑ de die idē ſignificant q̄dā tn̄ dicūt interdiu ſignificare inter medii diei tp̄s q̄d nō īpedit q̄n aliud ſignificet vna cū illo. y Vah quā vellē etiā noctu. Hoc vtriuſq̄ꝫ ꝑſone conuenit. ſed melius a ſyro & facetius dicitur. Et q̄dā totū Cteſiphoni aſſignat. Abuſq̄ꝫ. interdiu. & quā vellē ꝑprie dicimus in his q̄ nō videmus fieri. Bn̄ igit̃ deficiēte argumēto cū aliud nō inueniret in vota cōuerſus ē. vn̄ videnẽ magiſ hec verba Cteſiphonis eſſe. z Cū feruet maxime. Tercia cōiugatōe dixit efferuere dicit̃ correpta media ſyllaba. a Quō? Miraẽ q timet eū q̄ ē iſte contēnit. b Laudarier te audit libenter. Quod a Demea dicit̃ in oēs parentes dici putat Nā nemo tā aſper ē pater. vt nō ſtatī miteſcat laudato filio. b Virtutes narro. Nō dixit elegātē indolē, ſed virtutes. ſunt aūt ꝑfecti ſapiētis, vel diui alicuius. c Meas. Bn̄ cū ſtupore rn̄det: meas oñdens ꝙ nulle eſſent. d Meas tuas. Cū geſtu ꝑnūciare debemus. vt intelligaẽ irriſio.

e Quaſi puero gaudio. Deeſt ꝑ. q̄ſi ꝑ gaudio.

f Hem tibi aūt. Hec dicēs ſenſit venire Demeā. tūcq̄ꝫ ꝑrupit in hāc vocē. g Lupus ē in fabula. Silentii inductio eſt in hoc ꝓuerbio atq̄ꝫ cuiuſmodi ſilētio. vel in ip̄o verbo vt ip̄a fabula cōticeſcat. ꝙ lupū vidiſſe hoīem dicimus. q̄ repente obmutuerūt. q̄d fere is euenit q̄s prior viderit lupus vt oī cogitatiōe in q̄ fuerint etiā voce verbis careāt. ſic Theocritus. Et Virg. Vox q̄q̄ꝫ moerin iā fugit ip̄a. lupi moerin videre priores. Alii putāt ex nutricū fabulis notos pueros ludificatos terrore lupi paulatim capua veniētis vſq̄ꝫ ad limē cubiculi. Nā falſum eſt q̄d dicit̃ interueniſſe lupū neuiane fabule alimonio Remi & Romulo dū in theatro agerenẽ. h Fuge mō intro. Nō dixit i vel abi vl' vade. ſed fuge tāta celeritate opus ē. i Si qd rogabit &c. Magna virtute Therentius rudē ſimplicē timidūq̄ꝫ inducit CTeſiphonē ab initio vt is ſit q mox opprimeretur cū meretrice accūbēs interuentu pr̄is ob īprudētiā & ruſticitatē ſuā. k Nuſq̄ꝫ tu me. Familiaris eclipſis & apta ꝑparāti. q̄re hec oia oppreſſa voce cū celeritate ꝑnūciāda ſunt.

DEMEA CTESIPHO SYRUS

.i.certe valde .i.in primis .i.nullo loco mitionē a

n Æ ego homo ſum infœlix. primū fratrē nuſq̄
inſup .i.qñ vel q̄diu .i.oc .i.oparlū aliquē fratrē b c mercede ꝯductū

inuenio gentiū. Præterea aūt dū illū q̄ro. a villa mercēnari
mercenarius .i.agere debeā ſcꝫ vtrū frēm an filium ctesiphonē d q̄rere debeam

um vidi. is filiū negat eē ruri. nec qd agā / ſcio. CTHE. Sy
vocātis .i.me ne perit. in / .i.ſꝫ vel certe ipſe q̄rit te ueſtigat e

re. Sy. Quid agis? CTHE. Men. q̄rit? Sy. Verū. CTHE.
.i.pditus ſum .p animo .i.nō habes animū bonū ꝫ es ocioſus a cura metu ꝫ ſollicitudine f .i.cur g infortuniū grāde

Perii. Sy. Quin tu aīo bono es. DE. Quid hoc malū infœ
deeſt deteſtor nō poſſum .i.diiudicare vñ pcedat h

licitatis? neq̄o ſatis decernere: niſi credo me huic eē natum
.i.ad hāc rē calamitatibꝫ .ſ.ego añ alios .i.infortunia .ſ.ego .i.patiēdis tollerādis i .i.pcipio

rei ferūdis miſerijs. Primus ſentio mala noſtra. primus re-
.i.cogno ſco prius .ſ.q̄ facta ſunt .i.deinde q̄ſi malū imminēs nūcio k l .i.moleſte indigno aio patior

ſciſco oīa. primꝰ porro obnūcio. ægre ſolꝰ: ſi qd fit: fero. Sy.
pp̄ter ſcꝫ demeā .ſ.demea .ſ.q̄ fiunt .i.in primis m

Rideo hūc. primū ait ſe ſcire. is ſolus neſcit oīa. DE. Nunc
mitio .p redijt ad videndū p ſacra rogo n

redeo. ſi forte frater redierit: viſo. CTHE. Syre obſecro / vi
in hāc domū in q̄ ego ſum oīno .i.adhuc nūc .i.ipetuoſe inferat. o .i.tace .i.puidebo ne id fiat

de: ne ille huc, pr̄ſus ſe irruat. Sy. etiam taces? ego cauebo.
.i.nō .ſ.qd tibi iniūxi ſcꝫ vt caueres ne pr̄ irrueret ſe huc p iniungam q

CTHE. Nūq̄ hercle ego hodie iſtuc cōmittā tibi. Nam
.i.in camerā ſecretiorē vbi celari poſſem .i.ſine piculo .i.faciā qd dicis .i.vna cū illa claudā me r

me in cellā aliquā cū illa cōcludā. id tutiſſimū ē. Sy. Age.
.i.q̄uis te bñ abſcondas .i.ecce hic flagitioſum ſcelere ꝑ̄amiarū .i.cū difficultate ꝫ labore abducā .ppe s

tñ ego hūc amouebo. DE. Sed eccū ſceleratū ſyrꝫ. Sy. Nō
iurātis certe .i.diu pmanere pſeuerare .i.aliqs .i.tāta ſeuitia exerceat in ſeruos t

hercle hic qdē durare qſq̄: ſi ſic fit: pōt. ſcire eqdē volo. q̄t
.i.q̄t habeā dños .ſ.quā patior ſcꝫ .i.deplorat ille ꝯq̄rit v x

mihi ſunt dñi. q̄ hæc eſt miſeria? DE. Quid ille gānit? qd
.ſ.ille p ironiā meus .i.male grē y

vult? qd ais bone vir. eſt frater domi? Sy. qd malū bone vir
ſum pditus p̄ nimijs ictibꝰ .i.quid habes .ſ.quid ſit mihi z

mihi narras, equidē perij. DE. qd tibi eſt? Sy. rogitas? Cte
.i.ictibus pugnis factis puellam a .i.pene interfecit

ſipho me pugnis miſerꝫ & iſtā pſaltriā vſq̄ occidit. DE.

In hac ſcena. XIIII.

Exēplū eſt neminē facilius q̄ optimū quēq̄ falli atq̄ deludi. vt Virg. Et ne valde ſignificat vt ne illi vehemēter errāt. Cicero i Catilmā. Ne ego ſum hō in fœlix vide initiū cōueniens ppetuo merori demeę p totā fabulā aut diſperii dicit. aut defeſſus ſum. aut aliqd tale ſp̄ q̄ q̄rat. ita tñ q̄ cū argumēto ſit miſeria q̄tienſcunq̄ pceſſerit. Nā plus eſt q̄ nūc dixit. Ne ergo ſum quē diſperii. a Nuſq̄ inuenio gentiū. Abūdat gentiū vt ſupius dictū eſt ſonoriorē tñ reddit orōnē. b A villa mercēnariū vidi. Sapiētiſſime Therētius & ſi pxia villa ē neceſſario ſenē ad reliqs actus fabule noluit ab vrbe diſcedere pſone ſenilis memor. & ardnū fuerat dū redit & cruciabile ne fatigatiōe in tragediā tranſiliret. Recte igit inuenit a mercenario i vrbe narratū ruri nō eē Cteſiphonē. aut vbi pſona ē adoleſcētis. & pficiſcit ad villā & continuo redit vt in Eunu. Phedria. c A villa. Vtrū a .p de poſitū eſt: vt ſit de villa. an deeſt veniſſe vt ſit a villa vidi veniſſe mercenariū d Nec quid agā ſcio. Vtrū fratrē an filiū magis q̄ram. Nā ſenex q̄rulus tria dicat eē incōmodi ſibi q̄ fratrem nō inueniat. q̄ Cteſipho ruri nō ſit. q̄ vtrū i vrbe maneat an ad villā abeat neſciat. e Verū Modo verū nomē eſt. ſed aduerbiū vere. f Perii. Hec Cteſiphonis pturbatio hac tendit poete arte vt dep̄hendat cū amica filius repēte in greſſo ſene. g Quid hoc malū. Abūdat malū. Hic aūt malū .p interiectiōe poſitū. & eſt dictū q̄ſi o malū. & eſt dictū anxii hoīs. & pturbati nimis. h Niſi me credo. Pro niſi qa iā ſupeſt vt me credā. Hic ei ſenſus eſt in hmōi locutiōe niſi me credo huic eē natū. niſi me noua locutio .p niſi qa ego credo. & huic rei pōt ſubtrahi incolumis ſenſus. vt niſi me credo natū eē ferēdis miſeriis. ergo huic rei ſubdiſtinguēdū & ſic inferendū ferendis miſeriis. i Primus ſentio mala. Ridiculū errori demeę. & primꝰ ad ordinē. ſolꝰ ad vnū dicit. k Primus porro obnūcio. Qui malā rē nūciat obnūciat. q bonā ānūciat. Nā pprie obnūciare dicunt augures q aliqd mali ominis ſeuiq̄ viderint. ergo obnūcio malū innuēs q̄ſi malū oēnūcio. Inde ei ethymologia huiuſce verbi ē. l Aegre ſolus ſi qd fit fero. Praue ſcilicet m Solus is neſcit oia. Et bñ ſolꝰ, vt puta de mītis. qa cum ſciat Mitio Syrus Eſchinus Cteſipho ppl's hic ſolus fallit. n Vide ne ille huc, pr̄ſus ſe irruat. Iam metuit qd futurū ē. Et cū neutrale ſic irruat. i. p q̄ſi actiuū noue intulit ſe, ſed q̄ſi p̄terea ſic dixit irruat de eo q tanq̄ pugnaturus ſit. vt in eunucho. Quā mox irruamus aut tāq̄ de ſue. i. f. vt Horatius hec lutulēta ruit ſus. u. e. i. & Virg. Ipe ruit denteſq̄. ſ. e. ſ. o Etiā taces. Antiq̄ p tace ſic in Andria, & iā tu hoc rñdes .p rñde. Eſt ergo arreptius ſignificatū. p Hodie ego iſtuc cōmittā tibi. Quod ago, hoc ē cōplexū mſieris.

q Nā me in cellā aliquā cū illa cōcludā. Idē egit ſtulte adoleſcēs, vt ibi dep̄hēdat, vbi cōcluſus. ē ſed ſic ipſe egit vt poſſit ſubterfugere nō dep̄henſus cōſpectū patris. In cellā aliquā legat figuratiue vt dicimus in locū .p in loco. In cellā cōcludā nō in cella ait mire vt recluſum totūq̄ locū ſubiret. Cellā. ſ. quā ob ea q̄ in ipſa celant clauſam eē cōueniet. Nā & cella & cellariū a reponēdis celandiſq̄ rebus eſtulādis & poculādis dicit. r Age tñ hūc ego amouebo. Mire amouebo dixit nō deterrebo. nā pprie amouet ſaxū de loco in q̄ verbo ſignificat iminere ſibi magnū laborē in hoc ope: & videauxeſim ſup̄ vt pecudē abigā herū dixit. mō vt ſaxū amouebo inquit. s Nō hercule hic qdē durare quiſpiā nimis moraliter exp̄ſſa verba ſunt ſ'm verberatū ſe indicātis qs nō ex verbis ſeruū verberatū intelligat. & ſeruū recēter verberatū, & ſeruū fugā cōminantē. Mire autē nō ego, ſed qſq̄ dixit. nec pmanere, ſed durare. nā hoc verbū pferendū malis cōuenit. vt Virg. Durate & voſmet rebus ſeruate ſecundis. Hec oia ſic dixit q̄ſi nō videat Demeā. t Quot mihi ſunt dñi. Et hic apparet nō a legitimo dño verberatū eſſe v Que hec eſt miſeria? Deeſt quā patior, & q̄ſi cōploratio q̄dam flebilis poſt q̄relas. x Quid ille gānit. Gannire eſt ꝓprie veluti ploratus vapulātiū. y Quid malū. Hic malū .p interiectiōe abundat. z Cteſipho me pugnis miſerꝫ & iſtā pſaltriā vſq̄ occidit. Mire interiecit miſerꝫ & neceſſario vſq̄ ad mortē addidit vt oñderet occidit nimię cedis verbū nūc occiſionis intelligi optere. a Vſq̄ occidit. Prope occidit aut vſq̄ .p valde eſt. Occidit .p vehemēter cecidit. Nā occidere & p̄ occidere ad cędē referebātur apud veteres. Vſq̄ occidit nunc enim occiſus loquitur.

adiurãtis timẽtis dolẽtis b .i.q̃liter .i.diſrupit .i.q̃re ita diſcidit labrũ tibi
.i.dicis
Hẽ qd narras? Sy. Hẽ vide: vt diſcidit labrũ DE. q̃obrem?
.i.ſuadẽnte .i.nõne.q.d.ne ita .i.ab vrbe c d
Sy. Me ĩpulſore hãc emptã eſſe ait. DE. Nõ tu eũ rus hinc
.i.pauloañ .i.dicebas ꝓdijt rus vt dixerã e .i.poſtea .i.mẽtis impos ꝛ demens
mõ ꝓdiſſe aiebas? Sy. Factũ ẽ. verũ venit poſt inſaniẽs. ni
.i.ẽpauit ab ictib⁹ erubuit f g .i.ſenoſum pauloañ h cteſiphonẽ
hil pepcit. nõ puduit ſe verberare hoĩem ſenẽ: quẽ ego mõ
.i.cũ eſſet puer tãtillus quãtillũ tu ſcis eũ fuiſſe cũ a me geſtaret i .i.portaui ſcʒ k
puerũ tantillũ ĩ manib⁹ geſtaui meis? DE: Laudo te cthesi
.ſ.patrẽ imitaris me ꝛ ſeq̃ris l in .i.ſciẽtẽ moderatorẽ tuoꝝ ꝯſilioꝝ .ſ.filiũ verũ certe .i.ꝑ qua ictus tibi mihi ĩfligẽdis
pho. patriſas. abi virũ te iudico. Sy. Laudas ne? ille contine
hoc ꝑpo .i.ſapiẽs ſit .ſ.egit vel fecit .i.ſtrẽnue recedẽdo ironia .i.valde mĩrum
bit poſthac. ſi ſapiet. manus. DE: Fortiter. Sy. Perq̃ nimis
.ſ.cteſipho pſaltriã .i.q̃ imbellis ẽ ꝛ calamitoſa o .i.retũdere ictus ꝛ repcutere .i.erã auſus
q̃a miſerã mulierẽ & me ſeruulũ. q referire nõ audebã. vi
dendẽris p .ſ.ſe geſſit ꝑ ironiã .i.laudo te cteſipho ꝛ decet fieri .ſ.facere .i.eandẽ habuit ſniam
cit: hui pfortiter. DE. Nõ potuit melius: idẽ ſenſit quod e
.i.coemptõi pſaltrię principalẽ .ſ.meus mitte rñdit
go: te eſſe huic rei caput. Sed eſt ne frater intus? Sy. Nõ eſt
ſed q .i.nullo hui⁹ diei tempe
DE. Vbi illũ q̃rã / cogito. Sy. Scio vbi ſit: verũ hodie nun
.ſ.vbi nã ſit indignãtis .ſ.te nõ mõſtraturũ r .q.d. tãto ictu pcutiam caput tuũ hoc baculo
quã mõſtrabo. DE. Hẽ qd ais? Sy. Ita. DE. Diminuetur ti
certe .i.ſed s .ſ.apud quẽ eſt
bi qdem iã cerebrũ. Sy. At nomẽ neſcio illius hoĩs: ſed lo
.i.ſcio .in q̃ t .i.ſcis ne v .i.domus ꝑrem
cũ noui vbi ſit. DE. Dic ergo locũ. Sy. Noſtin porticũ apd
.i.locũ in q̃ vendunt̃ obſonia x .i.verſus inferiorẽ ptẽ .i.cur nõ z illã porticũ .i.trãſi vel tranſeas
macellũ hac deorſum? DE. Quidni nouerim? Sy. Præteri
y .i.recto itinere planicie .i.poſtq̃ a .i.acceſſeris .i.ad eũ locũ .i.verſus ptẽ inferiorem
to hac recta ſurſũ platea. vbi eo veneris. cliuus, deorſũ ver
.i.ꝑ hũc locũ b .i.cito deſcende .i.deinde quã ei oñdebat c .i.ꝑuũ tẽplũ d
ſum eſt. hac te p̃cipitato poſtea eſt ad hãc manũ ſacellũ: vbi
.i.anguſtus viculus e .i.ꝑpe .ſ.angiportũ dicis eſſe ꝑpe .ſ.dico eẽ angiportũ f
angiportũ ꝑpter eſt. DE. Quodnã? Sy. Illic etiã vbi capri
illud gen⁹ ficus ſilueſtre nũq̃ maturos fruct⁹ hñtis ſcis vbi nã dicã illũ locũ ſcʒ ꝑ eũ locũ g h
ficus magna ẽ. noſtin? DE. noui. Sy. hac ꝑgito. DE. id qui
.i.certe .i.anguſta ꝛ dura via .i.facile vt illuc tranſeatur .ſ.eſt angiportũ nõ eſſe ꝑuium tiẽtis
dem angiportũ nõ eſt ꝑuium. Sy. Verum hercle. Vah: cẽ
putas q.d. ego ne ſũ hñ beſtia ſ.ꝑ imprudentiã nõ bene te docui viã ſ. illã q̃ iã dixi certe k
ſen hoĩem me eſſe? erraui. in porticũ rurſũ redi. ſane mul

b Hem vide vt diſcidit labrũ. Non oñdit, ſed videtur oñdere ſeni parꝫ iam vidẽti, & intra os. Itẽ aſp mediã longã a cedẽdo accipit. Ego mediã breuẽ a ſcindẽdo. c Nõ tu rus eũ ꝓdiiſſe aiebas. Mire Therẽtius ſeipos q fallunt ex aliq̃ pte cautos facit vt eo delectabilius ſpectatoribus ꝓcedãt doli aut delectatio, nãq; gr̃a eſt nõ ſtultiſſimũ falli. d Nõ tu eũ rus ꝓdiiſſe aiebas. Memoriter ſenex nõ ſolũ qd̃ ſibi dixerit ſyrus paulo añ. ſed q̄bus verbis dixerit refert. Nam ſic dixerat quẽ egomet ꝓduxi. e Verũ venit poſt inſaniens. Nũc ꝓduxit iratũ admodũ nũc nõ iratũ p̃dicat ſed inſanũ. f Nihil pepeit. Vt ſup̃ nihil reticuit ſic dicimus in his q̃ poſt expectatõem geſta ſunt. g Verberare hominẽ ſenẽ. Miſerꝫ fit de ętate, qd̃ de cõditõe non poterat. h Quẽ ego mõ puerꝫ. Addidit etati inuidiã & meritũ recẽs hoc eſt eni qd̃ dicit mõ. i Tantillũ. Dicticon eſt videt̃ eñ inane fingere quẽ ꝑuulũ. Cũ dicit. Tantillũ oñdit ei digito vl̃ manu mẽſurã, & quãtitatẽ eius q̃ erat cũ a ſe geſtaret. k Laudo te Cteſipho patriſas. Facile inductus ẽ ſenex varietate fraudis & doli. Nã ſyrus ſup̃ vt laudãs nõ vituꝑans Cteſiphonẽ. & nũc vt accuſans idẽ ꝑficit atq; pſuadet. hic totus verſus mire doloſum oñdit ſenẽ. l Patriſas. Auxeſis Nã vt ſup̃ dixerat ſpero ẽ ſilis maiorꝫ ſuorũ. hic conſeruat qd̃ ſpare ſe dixerat. Patriſas aũt. q̃ bene inuentũ ſic inanẽ ſe dicere nõ videt̃ ibi ſtultiſſimus cũ hmõi laude nõ mõ ſe nõ laudare vellet qd̃ odioſum ẽ etiã filiũ apud intelligẽtes vituꝑare videat̃. ſiquidẽ nõ ſolũ hic ſtultus. ſed etiã ille q̄a patriſat inq̄t. Patriſas. Tã ſecurus ẽ vt ſe laudet. & abi addidit. q.d. qd iã demorer, ꝑfect⁹ ẽ. m Virꝫ te iudico. Inq̄t nõ adoleſcẽtulũ. hoc ei ad ętatẽ & ꝓbitatẽ, nõ ad ſexũ refert. n Ne ille cõtinebit poſt hac ſi ſapiet manus. Cõminatio eſt ſubtilis & ꝑcior velut ſerui. o Et me ſeruulũ. Oratorie nõ ſeruũ ſed ſeruulũ cũ ſit ſenex p Hui ꝑfortiter. Hoc geſtu ſeruili & minus leuiori pſonę cõgruę dictum ęſt. q Verꝫ hodie nũq̃ mõſtrabo. Volẽs ſenẽ auidius q̃rere. q̃ hic ſp patiſſimus credẽtes etiã fallit & fingit ſe nolle dicere. Hodie nũq̃ aut abũdat vt nunq̃ oẽs hodie moriemur inulti. Aut nũq̃ hodie ꝓ nullo tpe huius diei q̄a nũq̃ ꝑ ſe generale eſt. r Diminuet̃ tibi quidẽ iã cerebrũ. Quidã cõminatõis genus verba ip̃a indicãt vt appareat ſenẽ baculũ ſuſtuliſſe. s At nomẽ neſcio illius hoĩs. ſ.l.n.u.ſ. Recte q̃ſi hoĩem diceret nõ erraturꝫ a grata perſona hoĩs & vbi habitet cogito. ſi notus eſſet ignotus nulla cã q̃rendi ſuꝑaſſet. t Dic ergo locũ. Dic ergo q̃ſi inuitum coegerit ergo ſp addimus vt hortemur tarde id faciẽtes. vt Virg. Ergo age care pr̃ ceruicẽ. i.n. v Noſtin porticũ apd̃ macellum. Cõuenit ruſtico i vrbe neſcire: & iõ ſic interrogat̃ a ſeruo. x Hac deorſum. Bene hac deorſum q̄a nõ eſt vnum. y Hac recta. Proprie hac pte vt manu viã oñdere videat̃. Recta. Nõ debet apponi via. Sic eñ dicere ſolemus recta iui domũ tuã. i. nõ declinãdo ad hos vel ad illos. z Quidni nouerim. Correptiue quidni ꝓ qd niſi etem ꝑuus ruſticus tñ ẽ ciuis demea: a Vbi eo veneris cliuus deorſum verſum. b Hac te p̃cipitato. Hoc lentius aliq legũt aliq̃ clarius vt ſit p̃cipitato cito deſcẽde. c Ad hãc manum. dicit̃ in q̃ nõ p̃manet certũ dextrũ nec certũ ſiniſtrũ & iõ ꝓficit in errorẽ. vult eñ ſeruus hec ſigna eẽ ꝑplexa. d Et ſacellũ. Vt varro ait ſacra cella eſt. e Propter. Prope vt Virg. Tẽplum de marmore ponã ꝓpter aquã. Et lucretius. Propter aq̃ riuũ ſub ramis arborꝫ alte. f Vbi etiã caprificus magna ẽ. In hoc Homerꝫ imitatus ẽ q dixit caprificũ ꝓpe troiana mœnia cõſtitutũ. g Hac ꝑgito. Nõ ito q̄a longũ eſt ꝑgito. h Id quidẽ angiportũ. Id eſt anguſta & curua via q̃ſi angiportus & angicia aut angnicia. Alii q̃ angi portus ſit locus anguſtus hoc ẽ inter domos vel portas vel inſulas veteres dixerũt & obſeruat Therẽtianã cõſuetudinẽ in q̃ inducit ni

.i. per hãc viam .i. ppinqui⁹ et breuis l deuiatõ ſcis ne ſic noĩati m
to hac propius ibis: & minor eſt erratõ. Scin cratini huius
diuitis domũ ſ. vbi ſunt ei⁹ edes .i. poſtq̃ .i. tranſiueris ſ. manum n
ditis ædes? DE. Scio. Sy: Vbi eas præterieris: ad ſiniſtram
.i. recto egreſſu per hanc planiciem .i. qñ vel poſtq̃ ſ. templũ o
hac recta platea. vbi ad dianæ veneris: ito ad dexterã: priuſ-
.i. anteq̃ vrbis p .i. equatorũ equoꝝ p .i. paruũ piſtrillũ q
q̃ ad portã adueniat. Apud ipm lacum eſt piſtrilla: ex ad
.i. oppoſito .i. loc⁹ et officina in quo fabricatur ſ. mitio frater tuus r
uerſo fabrica: eſt ibi. DE. Quid ibi facit? Syr. Lectulos in
.i. in a prico .i. habentes pedes ex ilice arbore ſpecie quercus tradidit cõmiſit .i. in .i. ſimul bi quib⁹ batis .i. tu et ipſe s
ſole iligneis pedibus faciũdos dedit: vbi potetis vos. DE:
.i. recte t . yronia eſt .i. valde nimis tardo .i. me cõferre vade v apud ſe .i. agitabo
Bene ſane. ſed ceſſo ad eũ pgere. Sy. I ſane ego te exercebo
ſicut .i. o ſenex q̃ iam ſilentib⁹, vmbris cernendus ſis vt exercearis x .i. inertie ſine labore eſt ceſſator et laborũ vacuus y
hodie. vt dign⁹ es. ſilicerniũ. ESCH. ocioſe ceſſat: prandiũ
.i. deuaſtat ſed .i. in oĩ cogitatõe intẽtus amori nũc pter z
corrumpitur. cteſipho aũt in amore eſt totus ego iam pſpi
.i. puidebo cõſulam .i. q: .ſ. locũ ꝯuiuij .ſ. ex obſonijs qđ mihi bonũ videbit̃ .ſ. cape
ciam mihi. Nam iã adibo: atq̃ vnũq dq̃: quod q̃dem erit
.i. admodũ bonũ eligam .i. ſciphos pducã .i. ſenſim .i. paꝝ abſorbẽs ſeu hauriens pñtem
a b c
belliſſimũ: carpam: & cyathos ſorbillãs paulatim hunc p-
protraham
ducam diem.

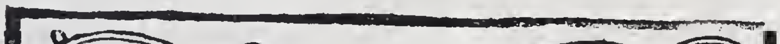

MITIO HEGIO ſenes

hĩl ſape eos q̃ fallunt̃. i Cenſen hoĩem me eẽ erraui. Calliditas eſt maxie dephẽſum mẽdaciũ nõ defendere ſed fateri vt opinionẽ ſimplicitatis acq̃rat. Vides igit̃ vt ipe ſibi ſuccẽſeat tãq̃ imprudẽs errauerit nõ doloſus ipulerit interrogantẽ & mire ſe negat hoiem tãq̃ hõ corde ſit nõ corpe.
k Sane multo has ppius ibis. Quaſi erraſſe p fuerit illa via & ſane p ſatis ac valde. qa ſanus eſt idẽ & validus. l Minor eſt erratio. Erratio eſt pecudũ. Error ãnĩ eſt & loci in q̃ erratur.
m Cratini huius ditis ædes. Cõgruẽ nomẽ inuenit diuitis Cratini a cratos. i. potẽtia. n Ad ſiniſtrã hac. Deeſt ito figura eclipſis. o Vbi ad diane veneris. Sic abſolute nõ addito tẽplũ Salu. Ad iouis mandẽ noſtra. p Priuſq̃ ad portã venias. Portã dicẽdo oñdit vſq̃ ad muꝝ ſineq̃ ciuitatis erratuꝝ. Porta aũt ab aratro portando dicta eſt. q in eo loco colonie auctor & cõditor ſubiũctis vacca & tharo aratrũ q̃ vrbẽ deſignat ſuſpẽdit manu ne imprimat ſulco vbi ciuitatis aditus relinquẽdi ſunt: p Apud ipſum lacũ. Credibiliter addidit lacũ. Nã Varro docet ſp lacũ portis aditũ ſed ob vſum iumẽtoꝝ & introeũtiũ. vt pterea & aduerſum hoſtilẽ ignẽ portis de pximo ſubueniret. q Piſtrilla. Veteres abſolute dicebãt piſtrinã vt ſutrinã & medicinã ad tabernã referẽtes. Nã piſtrino nõ cõuenit & ſimulata diminutiua diuerſa ſunt a genere nomia prima & poſitõis veterana vt eſt in his ſtutũ ſtutella. canis canicula. r Lectulos in ſole illigneis pedibus faciũdos dedit. In vrbe cõuiuiũ. aut in ſole aut in vmbra p cõditõe tpis inſtruebatur. Repẽte igit̃ interrogatus qđ mĩme opinabat̃ q̃ſi tũ ſenẽ arripuit ſtatim lectulos & qa potuit ſenex dicere mẽtiris. nõ habet lectulos. addidit ex tpe in ſole & ne eos q̃q̃ hr̃e diceret addidit illigneis pedibus faciũdos. ſed geſtu actoris adiutũ eſt: q̃ſi eodẽ tpe ſeruus. & q̃rat qđ dicat & rñdeat.
s Vbi potetis vos. Incerta pſona ẽ. Nã a ſyro vel Demeẽ hoc dictũ iungi pt. t Recte ſane. Hic ironia eſt nõ approbatio. v I ſane. Aut abũdat ſane aut inferioribus iungit̃. Silicernium Cena infert̃ diis manibus q eã ſilẽter cernãt id eſt vmbre poſſideãt. vel q q̃ hec inferãt cernãt neq̃ deguſtent. Nã de his q̃ libant̃ inferis q̃ſq̃ comederit aut biberit funeſtat̃. & erit ſilicerniũ ſenex q̃ iãq̃ ſilẽtibus vmbriſq̃ cernẽdus ſit ei ſic eſt melius q̃ vt quidã xenophanta interptat̃ putãs xenophanta ſic nos ſilicerniũ intelligere hoc ẽ ſilicẽ cernentẽ ſenẽ. dũ incuruus eſt dũ vel ſtrate ſaxo vie & intẽtus ſarcophagi iantiã appropinquãti ſibi. Cteſipho aũt in amore eſt totus. nõ potuit pl⁹ dici de incognita hac nimia voluptate. x Eſchinus ocioſe ceſſat. p. c. Aſintheton deeſt et
y Prandiũ corrũpit̃. Vt cocus dixit q ſciat cõditionẽ quondã magis feruẽtẽ placere. z Ego iã pſpiciã mihi. Iã interdũ ſignificat feſtinationẽ vt nũc interdũ ad deſcribẽdã & increpandã morã. vt melior iã diua precor & vos q̃q; pgameẽ iã. f. e. p. g. Dii q̃. d. o. Et pſpiciã mihi dixit tanq̃ hoc ſentiãt illi p ſua agũt negocia & ego illoꝝ exemplo cõſulam mihi. & bñ pſpiciã. q̃ſi nõ pranſurus niſi puidero mihi a Belliſſimũ. Proprie belliſſimũ dixit. vñ hmõi ad irritandũ gulã cibi bellaria dicũt̃. b Carpã. Mõ eligã al̃s ledã ſignificat. vt Carpit eñ vires paulatim. u. q. u. f. Al̃s fruar. vt Carpamus dũ mane nouũ dũ gramia cauẽt. & Perſi⁹. Genio carpam ꝯdulcia. i. fruamur rebus dulcib⁹. c Paulatim hunc pducã. Bono verbo vſus ẽ ad methaphorã tãq̃ vel morientis diei. vt eſt. nec te tua. f. m. pduxi.

In hac ſcena.xv

Eſt plena ſententiarum ſeniliū ad officia demonſtranda. a Tantope vim aduerbialem in ſe continet. Nam ſignificat nimis. b Quod peccatū a nobis ortum eſt. Sic diceret peccatū eſt a nobis pricipiū fuiſſet nunc quia ortum addidit nomen eſt. Nunq̄ enim eadem pars orõnis iungi niſi p aſyntheton poteſt. c Si qua fecere Hic diſtingue & ſepatim infer ipſi expoſtulāt. Et ſenſus eſt manifeſtus ſed obſcura ſunt verba & eorum collatio & diſtinctio. Nam incertū vtrū expoſtulant intelligendū ſit. an ſi qua p vna parte orationis accipi oprteat. d Vltro accuſant. Vltro nunc praue & peruerſe id quia non eſt a me factum hec interrogatio quaſi ſub triſti vultu eſt proferenda. Vltro. quaſi viderit aliq̄s ſibi mutua conſilia impartiētes putant eos de ſe ſermones facere improbos. e Ah minime. Non minime ago. ſed minime te credo eſſe illorū morum. f Quaſo vt vna mecum. Seruiat addendo mecum. g Vt vna mecum eas. Quippe ad incognitam matrēfamilias. h Tute dicas mulieri. In nomine oſtendit cur hec ipſa dicat. mulieri ēm ipſa inquit nimis pauide ac diffidenti ſuſpitionē hāc propter fratrem eius nimis breuiter atq̄ ſuccincte. & vt oportuit inter ſcientes. Et ipſam pſaltriam propter fratrem eius eſſe ſubaudiendū ē. i Si ita æquum cenſes. A iuſto & vtili eſt tota ſententia. Et ſane hi verſus deſunt quos multa exemplaria nō habuit. Nam & illi animū releuabis & deinceps illi maluit dicere quē nutui ad huc diuitem reueritus. k Dolore ac miſeria. Dolore parturientis. miſeria iniuria ab Eſchino accepta. l Sed ſi aliter putas. Artificioſe remittendo quod petebat extorſit magis. m Immo ego ibo. Hoc aduerbio q̄d ait immo oſtendit ſe prompte agere & inſtanter quod promiſit. n Minus ſecunde. Dicere ſic maluit ne miſere diceret. o Magis ſunt neſcio quomodo. Hec eſt vehementia nulla palam ratione p Accipiunt magis. Mire additum magis cū poſſit ſenſus & ſine hoc eſſe integer. q Propter ſuam impotentiam. Infirmitatem & rurſus noluit humilitatem. aut miſeriam dicere. r Negligi. Legitur & claudicare. s Quapropter teipſum. Vtrum teipſum vna pars orationis ſit. au diuiſe accipiendum vt ſit te Mitionem ipſum Eſchinum purgare. t Coram placabilius eſt. Et coram preſentes & coram preſentibus indiget adiectione palam non indiget & preterea coram ad certas perſonas refertur palam ad generalem dicitur. v Et recte & verum dicis. Recte ad verba retulit. Verum ad rem & ſentētiam. Poteſt enim recte & falſum dici. dūmodo nullo vicio verborū nominūq̄ dicatur. q̄c̄q̄ & ipſum fallere in tempore quidā de officiis ſcribentes rectum putēt.

i. in hoc negocio | de coniugio eſchini | i. ppter quem | i. laudibus officiar | i. animo mente

Ego in hac re nil reperio: q̄obrem lauder tanto

i. q̄d teneor facere | cuius pctm etiam in meū ſ decus redūdat | ob eſchino | i. perfectū

pere hegio. meū officiū facio quod peccatū a nobis ortum

i. emendo peccatū

eſt corrigo. niſi ſi me in illo credidiſti eſſe hominū nūero:

i. hoc pacto | i. imaginatione ſua ſponte nemie laceſſente | qui aliquod

qui ita putant ſibi fieri iniuriā vltro ſi quā fecere: ipſi expo

i. conqueruntur praue | i. obiurgant | videlicet quia non expoſtulaui nec te accuſaui

ſtulant: & vltro accuſant. Id quia nō eſt a me factum: agis

interiectio dolentis | i. non cā ob rē tibi ago gratias | i. alio mō | i. quā

gatias. HE. Ah minime. nunq̄ te aliter atq̄ es: in animū induxi meū. Sed q̄ſo vt vna mecum ad matrem virginis eas

i. verba | i. tu met | i. ſoſtrate mitionis filie

mitio. atq̄ iſtæc eadem: quæ mihi dixti: tu te dicas mulieri

ſcz eſchinus amet | pſaltriā | i. eſchini ſcz ppter cteſiphonē

ſuſpitõem hāc ppter fratrem eius eſſe & illam pſaltriam:

i. facere | i. iuſtū eſſe | i. iudicas | vt dicis i. facere | ſcz ad mulierē

MIT. Si ita equū cenſes: aut ſi ita opus eſt facto: eamus:

i. eundo ad eam | pamphile vel ſoſtratē | i. recreabis reſtaurabis | i. mulier. i. p dolore parturientis

He. bene facis. nam illi & animū iā releuabis: quæ dolore

aut tei ſic contingentis | i. deficit concitura parte | i. facies q̄d facere debes | i. fungeris | i. faciendū nec te velle

ac miſeria tabeſcit: & tuo officio fueris functus. Si aliter

i. mulieri | ſed

putas egomet narrabo: quæ dixti mihi. MIT. Immo ego

i. ad eam | narrando | i. homines | i. pſpere ptaq ſunt in miſeria

ibo. HE. Bene facis. Omnes q̄bus res ſunt minus ſecūdæ:

i. pleni ſuſpitõnibus hoc eſt magis ſuſpicant | i. nimium

magis ſunt: neſcio q̄modo: ſuſpicioſi. ad contumeliā omnia accipiūt: magis ppter ſuam impotētiam ſe ſemper credunt negligi.

i. dicta vel facta interpretant | infirmitatē | contēni | hoc q̄d ſequitur mitõem | i. excuſare i. eſchinū | i. in eoz conſpectu

Quapropter teipm purgare ipſis coram placabilius ē.

i. aptius ad placandū

MI. Et recte & verum dicis. HE: Sequere me

i. in domū ſoſtratę i. per hanc viam | i. libentiſſime te te ſequor

hac intro. MI. Maxime:

ESCHINVS

i. meus ani p aio caſus i. eſt ne hoc malum
mus cruciof p caſu c hoc verū
a b varijs cogitatōib9 & quidē diſplicentib9

Iſcrucior animi. hoccine de improuiſo mali mi

i. imponi i. adeo magnū z facere debeā i. quid mihi i. nō ve
iproperari moleſtū mihi ſit agendū vt liberatū
b e huic malo medear

hi obijci tantū: vt neq; q̄d de me faciā: nec qd agam certū

patris debilitata diuortij

eſt: membra metu debilia ſunt: animus timore obſtupuit:

i. con vel reſidere i. deliberatōis vel ocidentis i. pacto
g boni remedij potuit ſeipm

pectore conſiſtere nihil conſilij quit. Vach quomodo me

explicabo turbatōne ex i. tam i. mala oppinio
hus tridis ſeu magna
inuolueris h

ex hac expediam turba. tanta nūc ſuſpicio de me incidit:

i. incidit i. non iniuria mr pamphile p me
ſuſpitiō

neq; ea immerito. Soſtrata credit mihi me pſaltriam hanc

i. vetula miſſa i. ſignificauit mihi i. dum poſtq̄ ex hoc loco
i ad obſtetricē ſuſpitōem incidiſſe k in q̄ ego ſū an9

emiſſe. id anus mihi indicium fecit. Nam vt hinc forte ea

i. accerſendam in quo loco ſtatim i. veniā ad eā inter
l an fores ſoſtrate rogo

ad obſtetricem erat miſſa vbi eam vidi: illico accedo: rogi

puella i. vtrū ppe ſit verū
m

to Panphila quid agat. iā ne partus ad ſiet: eo ne obſtetri

i. eat ad i. effrenata voce vade vade i. noli vlterius
vocaudū n o dare

cem accerſat: Illa exclamat. Abi abi iam eſchine. ſatis diu

i. deceptōnes verbis tuis que i. hucvſq; i. decepit pmiſſio q̄
nihil hñt effectus feāz facere vidōbans

dediſti verba nobis. Satis adhuc tua nos fruſtrata eſt fides.

qō anus dicitur i. dico vel dixi illa abſcedas puellam
p rēdit a nobis q

Hem quid iſtuc obſecro: inquam: eſt: valeas habeas illam:

In hac ſcena. XVI.

Eſchinus ſuas effundit q̄rimonias dolens ſe eſſe ſuſpectū a Soſtrata & Pāphila de amore pſaltrie quā fratri rapuit. a Diſcrutior anī hoccine. Idem huic loco amantis modi ce iuuenis ſenis facit & indulgentis ac lepidiſſimi patris. Diſcrutior cōponit a diſ. & crutior q̄ſi vario mō crucior. b Diſcrutior ani Figura. vt Virg. O pſtans anī iuuenis. c Hoccine de improuiſo mali. Hec verba repētino nuncio pculſum indicāt Eſchinū, p ꝑpe diuortiū ſtare. & irām circa ſe ſoſtrate & eius filię ob raptū meretricis. d Obiici. Proprie quia inopinā ti obijci dicit̄ q̄ in vtrāq; ptem. & quos an̄ quis videt q̄ expectauerit q̄ verbo magnitudo doloris oñditur ex improuiſo incōmodo. e Vt neq; qd de me faciā. Plus eſt qd de me faciā q̄ qd faciā. Illud de rebus. hoc de homine ipſo intelligit̄. f Nec qd agam certū eſt. Certū eſt, p certū ſit, niſi forte ſignificet o q̄. g Conſiſtere. Conſiſtere interdū ſignificat morari & cōſidere. Iuuenalis. Ede vbi conſiſtas in q̄ te q̄ro proſeucha. h Tāta nūc ſuſpitio. Mō oñditur cā trepidatōis Eſchini. i Id an9 mihi indiciū fecit. Illa anus cui ſoſtrata dixerat. Curre obſtetricē accerſe. k Nā vt hinc forte ea ad obſtetricem erat miſſa. Apparet inter ceter a nū dixiſſe ad obſtetricē ſe amiſſam. An vlꝛo ſuſpicatus eſt hoc Eſchinus. Hic aūt addēdo, oñdit ſe an̄ fores ſoſtrate ſtare vt alibi. Ex andro cōmigrauit huic viciuię. l Vbi vidi. Sunt q ad dant ſupuacue hāc & legūt hāc vbi vidi.
m Pāphila qd agat iam ne ptus adſiet. Amatoria interrogatio q̄ monſtrat Eſchinus ſibi cure eſſe res oēs. n Illa exclamat. Et nō reſpōdet ſed exclamat. Et bñ vim addidit ad exclamatione fuiſſe. ergo a vocis ſono exclamat, nō a verbis. o Iam ſatis diu dediſti verba nobis. Verba dū vſq; decipetur. p Hem quid iſtuc. Hem interiectio eſt nouas res & opume audictus q Valeas habeas illā. Quaſi recedat & lōge abſit. vt in andria valeant qui inter nos diſſidiū querunt.

que tibi .i.pcepi .i.ſtatim vt .ſ.mulie .i.ſuſpitoēm .i.cohibui volui auferre illa ſuſpitoēm ve
cordi eſt dixit res habere nō

q̄ placet. Senſi illico id illas ſuſpicari: ſed me repreſſi tn̄: ne

.i.de amore .i.vetule loquaci et .ſ.id de a .i.publicaretur ab
fratris r s more fris illa vetula t

quid de frē garrulæ illi dicerē: ac fieret palā. nn̄c qd̄ faciā: di

cheſiphonis pſaltriā .i.q̄ res ſez .i.nō .i.in aliquē locū .i.pdire in
hāc eſſe fratris lucem

cam fratris eſſe hanc: id qd̄ minime eſt opus vſq̄ efferri: a

hortantis ſeipm .effici .i.poteſt q̄ non .ſ.illud de fratre ſez me eripuiſſe
in delibetando v .i.in lucē pdeat x pſaltriam ne nō

ge omitto fieri. potis eſt vt ne qua exeat. Ipm id metuo: vt

mulieres .i.concurrunt .i.pbabilia ſeu pbabiles .ſ.a lenone
y z aduerſum me ratōnes ſimiles veri

id credāt. tot cōcurrūt veriſilia. Pſaltriā egomet rapui. ipe

.i.numeraui .i.pciū ipi .i.rapta violēter i domū .i.q̄ iminet pi
lenoni a deducta b culū diuorcij

egomet ſolui argentum ad me abducta eſt domum. hæc a

.i.certe .ſ.hac q̄ ſe confiteor mitōni de raptu pſaltrie
quitur c .i.facta

deo mea culpa fateor fieri. nō me hāc patri rē: vt erat geſta

q̄ nō indicauerim .i.impe quēad .ſ.pan .i.hrem .i.aſſidue .i.hactenus
z patefecerim d traſſem modū philā vxorē

indicaſſe exoraſſem: vt iam ducerē ceſſatū vſq̄ adhuc eſt.

.i.et nūc in futurz .i.excita teipm neq̄ anim⁹ ceſſes z ſis ocioſus mlieres
e ſeu poſt hac f qō ſeqr p⁹ᵐ illud rogād⁹ ē dr

Nūc iā porro eſchine expgiſcere. nūc hoc primū ē. ad illas

.i.excuſem me reijciēdo .ſ.ſoſtrate oſtiū .i.ptremiſco .i.qn̄
a me crimē in frēm adueniā .i.pdit⁹ ſum amore g

ibo: vt purgē me. accedā ad fores. perij. horreſco ſp: vbi ha

.i.pcutere hoc oſtiū amare vocātis aduerbiū

ſce pulſare occipio fores miſer. heus heus. Eſchin⁹ ego ſū

generaliter dictū eſt deſcēdit ad pticularia.i.exit veniēs .i.huc
h i .i.celeriter ad apiendas fores .i.me ꝯferā

apite aliquis actutū hoſtiū. pdit neſcio quis concedā hoc:

r Garrule. Vt pote auis. s Ac fieret palam Demee ſcilicet cui minime opus fuit. t Nunc qd faciā. Figura v Vt neq̄ exeat. Id eſt erūpat. vt Cū ſpumas amnis exiit opoſitaſq̄ euicit gurgute moles. x Ipſum id metuo. Ipſum qd̄ fratri rapuit. y Vt id credant. Vt p ne nō poſuit. z Tot cōcurrūt veriſilia. Vt mea eē credat. a Ad me abducta eſt domū. Proprie nō dixit adducta ſed abducta. abducit eṁ alienū vt in Heau. Abducimus tuā Bachidē. b Domū. Moraliter dixit pro ad domū meā an iō ad me qa & ille luctatus leno eſt in retinēda cōtra Eſchinū puella. c Vt erat geſta indicaſſe. Id eſt ſilia geſta erāt. vt enim certā q̄litatē ſignificat vt incertam. q.d. ſicut quō male bene. d Exoraſſem vt eā duceret. Sic eṁ pmiſerat ſe ſoſtrate facturꝫ. e Nūc porro Eſchine expgiſcere. Sic & alibi. Eniuero daue nihil loci eſt ſegnicie neq̄ ſecordię legit etiā q̄ ē correptiuū interdū f Nūc hoc primū. Primum ab eo qd̄ rogamus eſt pater. g Horreſco ſp. Satis amatorie. Nā nimiū ſp eſt calor & frigus recedit a corpe. vt totus Parmeno tremo abhorreo q̄ poſtq̄ aſpexi hanc. Gui. Horrere interdū ſignificat frigere. Iuuenal. Et horrēti tunicā nō reddere ſeruo. Perſius. Scis comitē horridulum trita donare lacerna horreſco. ergo id eſt horridus fio & trepidus totus more amatorꝫ q voluptate aduentāte & corpus inuadēte: trepidare incipiūt ac trepidi efficiunt. h Aperite aliqs actutū oſtium. Vim pluralē habet aliqs q̄uis ſingulariter dicat. nō eſt eṁ aliqs niſi de multis recte. ergo aperite aliqs & noue. Nā veteribus nō placet illud vbi ſunt diſtinctiōes. vn̄ apite vna ē altera aliqs. i Actutū oſtiū. Vt aſſumatur verſus apiat. pprie eṁ veteres qs & aliqs & qſnā nō obſeruabūt. p genere aut q̄ numero declinarēt. eſt ergo ſigna archaiſmos. Actutū aduerbiū tpis dictū ab actu. i. celeritate. vn̄ actuarię naues dicūt. i. celeres ac celerit p maria currētes.

In hac ſcena. XVII.

Apparet Mitionē iā multa dixiſſe. Et hic luditur Eſchinus a pr̄e Mitōe q variis modis oñdit pāphilā ab alio in mr̄imoniū ductū iri q̄ non parū dolore cōcutit Eſchin⁹ q ſūope eā deperibat. ſed id celauerat prēm tādē illi eūdē pr̄ explet gaudio recipiēs ab Eſchino puellā iri ductū.

MITIO ESCHINVS

tu z filia a b .i.colloqr

i Ta: vt dixi: ſoſtrata facito. ergo eſchinū cōueni

.i.trāſacta z pacta .i.pcuſſit
.ſ.de nuptijs z ꝯiugio ipſius

am: vt quō acta hæc ſint: ſciat. ſed qs oſtiū hoc pulſauit:

a Facito. Iubet. vł ſecure ſint. vł adornēt nuptias. b Ego eſchinū. Mire occurſus eſchio

.ſ.adoptiuꝰ mitio vocãdo eũ .ſ.mitioni
c d
ESCH. pater hercle ẽ. perij. MI. Eſchine. ESCH. qd huic
.i.qđ negociũ ẽ vrũ pculiſti .i.tacitũ ẽ ꝯ murmurat
e hoc oſtiũ f
hic negocij eſt? MI. tu ne has pepuliſti fores tacet. Cur nõ
eſchinũ .i.o ꝑe pcũ ẽ vt a me ludaꝛ amorẽ filie ſoſtrate
.i.aliq̃diu g .i.q: certe h
ludo hũc aliquãtiſp? melius ẽ. q̃nquidẽ hoc nũq̃ mihi ipſe
.i.cõmittere alloqtur eſchinũ pulſaui.
vere gere i
voluit credere Nihil mihi rñdes? ESCH. Nõ equidẽ iſtaſ
.i.quantũ .i.eſt ne ita vt ais .i.hoc eſt qđ abi. vt dicũ .apõ
.i.ita ne ſ. inepte .i.habes agendũ ſe
quã ſciã. MI. Itan. nã mirabar: qd hic negocij eſſet tibi. eru
.i.verecũdatus ẽ .i.res bene .i.ſi audes tibi cordi eſt ſed .i.apud
et rubore ſuffuſus ſe habent
buit: ſalua res ẽ. ESCH. Dic ſodes pater. tibi vero qd iſtic ẽ
negotij .ſ.habeo negotij certe .i. vnus ex amicis meis de .i.te mouit paulo
m ante
rei? MI. nihil mihi qdẽ. amicus qdã me à foro abduxit mõ
.i.intercesſorẽ et .i.vreſſem .i.cur abduxit te .i.morantur
mediatorẽ p ſe
n o p
huc aduocatũ ſibi. ESCH. qd? MI. ego dicã tibi. habitant
.i.in iſtis tectis .ſ.mulieres
q r s
hic q̃dã mulieres paupcule: opinor has nõ noſſe te: & cer
.i.nõ dubito ſcz q: .i.nõ ex .i.ceperũt hic ſedes vel quid vis ex eo inferre
te non noſſe t lõgo tpe v .ſ.ſecurũ eſt
te ſcio: neq̃ enĩ diu huc cõmigrarũt. ESCH. qd tũ poſtea
.i.pſequere in narratiõne tua
x y
MI. Virgo eſt cũ matre. ESCH. perge. MI. Hæc virgo or
.i.caret patre virgini amico
z ꝯnatiõne a
ba ẽ patre. hic meꝰ amicus illi genere ẽ. pximꝰ. huic leges cõ
.i.nuptui collocare .i.pdictus ſũ .ſ.qđ tu .i.bñ
b ſũmiſſa voce dicis .ſ.ẽ c narras
gũt nubere hãc. Eſchi. Perij. MI. qd eſt? Eſch. nihil. recte
.i.pſequere amicus quaſi naui vehat .i.moraꝛ .ſ.in vrbe rome
narrado d e
pge. MI. Is venit: vt ſecũ aduehat. nã habitat mileti. Eſchi.
ꝓmori .i.mulierẽ dicis bene veniſſe .ſ.verum eſt ab ea vrbe vnõ
vehemẽter.f g mileſie lãę pcioſe
Hẽ. virginẽ vt ſecũ aduehat? MI. Sic eſt. ESCHI. Miletũ
.i.obnixe pcro .ſ.venit vt .i.animus meꝰ eſt eger .i.dicunt
dabimus abducat h moleſtia ꝛ paſſionibus i
vſq̃ obſecro? MI. ita. ESCHI. aĩo male eſt. qd ipſe aiunt
.ſ.mulieres dicũt certe adinuenit excogitauit fabulam
k poſſe dicere putas l m
MI. qd iſtas cenſes? nihil enim. cõmenta mater eſt eſſe ex

eſchinũ q̃rit. c Pater hercule eſt. Quid hoc ẽ ꝙ mitio timeꝛ an qa illi nõ eſt cõfeſſus. oñdit aũt poeta tantũ dẽ pudorẽ poſſe aut animũ q̃ timorẽ d Quid huic hic negocii eſt. Alius timor ꝙ hic egreditur pater. e Tu ne has pepuliſti fores. Sic cœpit interrogare. vt negocia in locũ pbeat. & nota pepuliſti elatũ verbũ & tragico cothurno magis q̃ loq̃le comice accomodatũ. f Tacet. Hoc apud ſe loquiꝛ Mitio. g Melius eſt. Et ludere nõ bonũ eſt. ſed melius & hoc meliore affectu dixit. q. d. dignus eſt. h Hoc nũq̃ mihi voluit credere. Cõtra illud qđ ait. deniq̃ alii clanculũ pr̃eſ q̃ faciũt q̃ fert adoleſcentia ea ne me celet cõſueſeci filiũ. Credere aũt magno affectu dixit nõ eñ confitereꝛ vt pr̃e. ſed crederet: aut pentiat ſodali ſuo. i Nõ eqdem iſtas De eſt pulſaui. k Itan nã mirabar qd hic negocii eſſet tibi. Accepit negociationẽ Mitio vt laudare eſchinũ poſſit. l Erubuit ſalua res eſt. Nimis paterna ſnĩa. Et ecõtrario Simo in andria Vide num eius color pudoris ſignũ vſq̃ indicat. Et quãti affectus ẽ nõ dixiſſe erubuit ſaluus eſt. ſed ſalua res ẽ. Nõne videꝛ res eius ois in eſchino cõſtituta eodẽ aĩo vt ſup̃ dixit in eo me oblecto ſolũ id. ẽ carꝫ mihi. Nõ ei ſolũ intulit qđ ſpectabat ẽ ſed abſolute q̃ſi ex oibus ſolũ id eſt inqt. Rubor ẽ virtutis color & ita magnũ ẽ argumẽtũ eũ nõ dũ pfricuiſſe frontẽ oẽm vt poſuiſſe pudorẽ. m Nihil mihi qdem. Mihi id eſt ꝓprie rei. & callida negatõe cẽpit vt & illi adimat cõfitẽdi locũ. ac fiduciã. ſilq̃ fiat ei deſpatio ducẽde eiꝰ cuius mẽtio tã cõtemptũ ab ipo tracteꝛ. n Amicus qdam me a foro &c. Hinc incipit mẽdaciũ mixtũ vero. Nã amicus quidã me a foro verũ ẽ. huc aduocatũ falſum. ſed huc & quidã mõ emphaſim hñt leuis negocii & in quo nec magne pſone nec res difficiles ope aũt lõge occupatõis habeneꝛ. Et aduocatũ dicendo alienũ negociũ demõſtrauit. Nã & ſibi nõ vacat: ſi eñ mlieribus addidiſſet potuit aliud ſperari. o Quid. deeſt ait vt ſit qđ ait p Ego dicã tibi. Senile eſt. Nã id iã dicendũ fuit. & hoc emphaſim habet vilis rei. q̃ vel facile dici poſſit vel nõ celãda ſit. q Mulieres paupcule. Nõ potuit magis celare dignitatẽ forme & etatis puellã q̃ amaꝛ ab Eſchino quã vt eã primo cũ eodẽ noĩe matrẽ noiaret. Deinde cõiter diceret de ambabus vniuerſa q̃bus cõtemni debeat. Paupcule addidit vt magis deſperet eſchinũ impetrare poſſe has nuptias a pr̃e. & ita qđã vt ignobiles demõſtrarent & totũ hoc cũ abiectõe pnũciandũ eſt & qđam & paupcule dicẽdo admit oẽm ſpem nuptiaꝝ nã q̃dã ignobilẽ indicat.

paupcule indotatã. qd ergo remanet qđ ſperet eſchinus. paupcule ne paupes ſaltẽ. r Opinor. Vel adeo obſcure ſint & nullius pcii vt opinor. s Has nõ noſce te. Potuit recte dicere. & hoc vt opinor has nõ noſci. ſed illud vetuſtius has noſti. ſed illud opinor has nõ noſſe te aut te abũdat. aut deeſt vt. t Neq̃ eñ diu huc cõmigrarũt. Hoc addit qa magnũ crimẽ eſt in forma vicine puelle incognitã eẽ adoleſcẽti de pximo. & qa ſcit hũc eẽ de q̃ dixerit. quã hic nõ amauit meretricẽ. aut cui non dedit aliqd ſubdit cãm ne dignitatis pudoriſq̃ eẽt & eã incognitã eſchino nõ eẽ dixiſſet. neq̃ eñ huc diu cõmigrarunt. Et vt opinor mire ipe ſibi ſumit atq̃ cõfirmat qđ nõ dũ ille cõfeſſus eſt. v Quid tũ poſtea. Grauiſſime pducitꝛ eſchinus amator cũ ſedulo diſſimulet. x Virgo eſt cũ mr̃e. Vult mitio ſe audire eſchinũ tãq̃ alieniſſimũ. & iõ velut inſcius facti diligẽtius narrat. Virginẽ aũt archaiſmos p muliere dixit. y Perge. Vide inſtãtius interrogantẽ quẽ p cõtrariũ decuit. z Hic meus amicus. Quẽ qui me aduocatũ abduxit de foro. a Huic leges cogũt nubere. Nõ pmittunt dixit nec iubet. ſed cogũt ad pturbandũ eſchinũ. Et recte alia eñ ſumũt leges alia cogũt fieri & ne eẽt qđ reſiſtereꝛ illi vult vt mulieres a lege cogaꝛ. b Perii. Hoc audit mitio ſed diſſimulat. c Recte. Scilicet ꝙ perii & nihil magis comicũ Et vide triſſillabũ artificioſe eſſe ſubiectũ vt q perii dixit vix vt locutus fuiſſe videaꝛ. d Is venit vt ſecũ aduehat. Aliud peius in amatã vt nec athenis ſaltẽ alter alteri nuberet. e Nã habitat mileti. Mileti eſt aduerbiũ locale. f Hem virginẽ vt ſecũ aduehat. Hic acrius cõmoueri pducitꝛ adoleſcẽs. vt affectu fateaꝛ qđ verbis negat. g Miletũ vſq̃ obſecro. Ita aĩo male eſt ille oblitus ſui ſic indignaꝛ vt in re ꝓpria hic rurſus callide vultu vtiꝛ tãq̃ aliena narratis. Bñ vſq̃ Nã miletos colonia ẽ atheniẽſiũ in ponto. h Aĩo male ẽ. Male fieri dicitꝛ cũ dicti alicuius meroris pculſus animus nõ ſuſtineꝛ corpus. ſequturq̃ vnio mẽbroꝝ. i Quid ipe aiũt. Statim credit Eſchinus pudicã matrẽ familias ſtatim cõſentire nuptias nouas viri ignoti. k Quid illas cẽſes. Poſſe dicere ſubaudiẽdũ nihil eñ dicũt ſubaudiẽdũ & ſic intelligendũ nihil nõ ꝙ taceãt ſed ꝙ nihil confirmantis habeat id quod dicunt. l Cõmenta mater eſt. Nõ dixit ꝙ dicat: & iam cõmẽta dicit ꝓ fallaciã confinxiſſe veriſimilis eſt cõminiſti. m Ex alio viro. Iam de pximo tangit eſchinum.

viȝ .ſ.ipſa mr̄ .i.cui potius
n collocāda ſit puella

alio: viro. neſcio quo. puerū natū. neq̄ eū noīat. priorē eſſe

viȝ .ſ.ait .ſ.amico meo audiēns q̄d optabat .ſ.q̄ dixit
o ſolitaria

illū non oportere huic dare. ESCHI. eho nōne hæc iuſta

.i.poſtq̄ dicta ſunt .ſ.dicis
p q

tibi videntur: poſtea. MIT. Non. ESCEI. Obſecro non:

verū ex hoc loco .i.cur nō
r .i.abſtrahet

an illā hinc abducet pater: MIT. Quidni illā abducat: ES

trāſactio vel pactio de nuptijs .i.auſtere aſpere
s .i.dura mēte t

CHI. Factū a vobis duriter / immiſericorditerq̄ / atq̄ etiam

.i.clari⁹ apti⁹ iniuſte iclemēter nō bū q̄z liberalis
v x bonis dicitur y

ſi eſt pater dicendū magis aperte. illiberaliter. MI. quā

.i.q̄re eſt ita factū ⁊c. ſine lōgis ambagib⁹ ⁊ circuitōib⁹
z futur⁹ eſſe

obrem ESCHI. Rogas: quid illi tandē creditis fore animi

.i.cōſuetudinē ⁊ cōuerſationē habuit .i.neſcio
a .ſ.cū illa puella b ꝓpter hāc ſurreptōēs

miſero: q̄ illi conſueuit prius: q infœlix haud ſcio / an illā

.i.valde ⁊ in miſeriā .i.q̄ū .ſ.ipſe .ſ.ſibi
puellā c

miſere nūc amat: cū hāc ſibi videbit p̄ſens p̄ſenti eripi. ab

.i.auferri à cōſpectu ſuo .i.inhoneſtū q̄d a vobis fieri debuiſſet .ſ.dicis
.i.facrū veſtrū .i.q̄ mō q̄ cā

duci ab oculis: facinus indignū pater. MI. qua rōne iſtuc:

q̄z nō interfuerit pr̄ ꝑmiſit illā .ſ.hoi deſpōſata ē aut data .i.ꝓfuit vel p̄eſt
d e q̄ſi pri⁹ rapta ē q̄s daret f g faciendis

q̄s deſpondit: q̄s dedit: cui: q̄n nupſit: auctor his rebus q̄s

.ſ.ipe quē miſeꝝ dicis .i.ceſſare ocioſum eſſe torpere
h .i.eā q̄ ſibi nō erat deſpōſata i

eſt: cur duxit alienā. ESCHI. an ſedere oportuit domi vir

.i.tantę eta .i.aliq̄s de cognatōe .i.ex hac aut illa pte
k tis quāte eſt l

ginē tam grandē: dū cognatus hic illic veiret / expectante:

.i.q̄ dixi .i.honeſtū erat .ſ.equū fuit
m ſcȝ q̄d nō oportuit ⁊c.

hæc mi pater te dicere æquū fuit: & id defendere. MI. Ri

.i.vendendū .ſ.amicū .i.dicere debeā .i.ad cui⁹ defenſionē .i.interceſſor futu
n rus

diculū: aduorſum illū cām dicerē: cui venerā aduocatus

.ſ.negocia .i.q̄d ad nos ſpectāt negocij vel cōmercij .i.diſcedam⁹
o .ſ.habemus p

ſed q̄d iſtec eſchine nrā: aut q̄d nobis cū illis: abeam⁹. q̄d ē

.i.cur fles .i.audi
q

q̄d lachrimas: ESCH. Pat obſecro auſculta. MI. ah eſchie

r .i quare

audiui oīa: & ſcio: nā te amo q̄ magis q̄ agis / curę ſūt mi

.i.volo vtinā .i.bū merentē ⁊ dignū q̄ amer .i.ſicut
s filium .i.q̄diu

hi. Eſc. Ita veli me ꝓmerentē ames: dū viuas mi pater: vt h⁹

n Priorē eſſe illū. Mire tractat etiā ptes Eſchini. o Nōne hec iuſta videnē tibi eſſe. Scilicet illa q̄ amicus tuus dixerat q̄ſi hec audires. p Poſtea. Iuſta q̄ poſtea audiſti. q̄ſi illa q̄ ꝓſceſsio dicebas prius. Aut ſi hoc nō eſt q̄re q̄d ſit poſtea. Poſtea ſic abūdaret quō interdum hodie de ſtomacho adiicit̄ loquētis. vt Vulgus dicit. Amice ne & nos q̄diu. q Obſecro nō. Vultuo ſe ꝓnūciādū eſt nō. r An illā hinc abducet pr̄ Tanq̄ ſingultus plaudi ē. Nā ſic ꝓnūciandum pater q̄ſi hoc ad ſupplicandū dicat. s Factū a vobis duriter. Nō dure & crudeliter ſed q̄ſi dura mēte. i. inflexibili q̄d greci dicūt. t Immiſericorditer. Notato ſillabatū aduerbium atq̄ inſup cōpoſitū & cū cōiunctōe plauſ. v Si eſt pater dicendū magis apte. Id eſt aptius q̄a iam aptū fuerat duriter & miſericorditer: & bñ p̄fatus eſt ne cōtumax aduerſus matrē videret. x Illiberaliter. Auxeſis. Nā multa duriter. Etiā ſi opus ſit imiſericordieter q̄q̄ & faciēda ſunt. & patiēda ſi ita rō & cā cogat. & nō ſit illiberale. i. nō malū atq̄ inhoneſtū. y Quāobrem. Delectari magis cupiēs Mitio vult Eſchinū ꝓtrahere ad defenſionē ſui. z Fore animū miſero. Quid ſe plus diceret, ſi factū fateret. a Qui illi cōſueuit. Legit̄ & illā, & dicebant veteres hāc rē cōſueui vt Plautus. vt clandeſtine & celet cōſuetudo & affectu maiori nō amorē allegauit ſed q̄d eſt cōe cū bonis & multo iuſtius cōſuetudinē. b Qui infœlix. Nō qui ſed q̄n infœlix & nō animū ſed miſerā dixit et ita affectu prodit qui vt alienus vult loq. c Preſens p̄ſenti eripi. Adiuuant ſignificationē hec ex abundanti addita vt illū abſens abſentē auditq̄ viditq̄: & fratrē ne deſere frater. Celius in ex atoſtoti hæc caterua plena gladiatoria cū ſuū ſibi alius ſocius ſociū. Et totus hic locus trāſlatus eſt a Virg. in. iiii. Aenei. Quis tibi dū dido cernēti talia ſenſus. d Quis deſpōdet. Latēter obiurgat Eſchinū rem ſine patre geſſiſſe & dicitur figura. e Quis dedit. Quia rapuit anteq̄ peteret. f Quādo nupſit. Quia nuptie nō facte ſunt & nupſit moleſte additū q̄ſi aliena ſic q̄ nō legibus dicta ſit. g Auctor his rebus. Ablatiuo caſu nō hañ. & Salu. Qui nūc romanus impat auctor. p. x. n. Et iterꝫ ꝓ obiurgat q̄a nō interfuit pater: & ait ſic dolēs. velut ſibi minus amoris p̄bitū fuerit Mitio. vt ſe in his q̄ntū amor patiat̄ videat vlciſci q̄q̄ ſibi negociū nō cōfiteat̄ Eſchinus. h Cur duxit alienā. Vtrū filiā an q̄ poſſit eſſe. nā oēs alienas filias dicūt. i An ſedere optuit. Sedere ꝓprie ignaue ceſſatōis vt ſedeāt ſpectēt latini: & q̄d ſedes veteres q̄d ſpectas. k Tā grandem. Grandem ad etatē veteres retulerūt nō ad corp⁹ & i pte etatis dicit̄ grādis, nō ī tota vita, niſi ſibi addat̄ natu, vt grādus natu parēs adduct⁹ ad ſupplicium, & grādis iſans, & grādis puer, & grādis ephœbus. & grādis virgo recte dicit̄. Et vñ ſcit Eſchinus an grandē ſic fingit ignotā, q̄a dixit pr̄, cō mēta mr̄ eſt eſſe ex alio viro neſcio quē pueꝝ natū. ergo & illa grandis & ſernus mileſius q nūc virginē petit, cū iā alteri data ſit vel nupta ſit alteri. l Dū cognatus hinc illic. Prouerbialiter hinc illinc. m Et id defendere. Nō potuit magis amatorie & magis pueriliter loq q̄ā vt nō cōtentus ait hec dicere te æquū fuit & adddere & id defendere. Pater aūt q̄lis affectus, cū etiā pri ob aliā cām blandit̄ & ipe nūc ſimulat. n Ridicule. Vocatiuus eſt caſus ab eo q̄ eſt ridiculus. o Quid iſtec eſchine nr̄a. Hec vltima deſpatio & Eſchinū i cōfeſſionē ꝓtrahet & in finē fallacie ſenem deducet & bene quidem nr̄a dixit. Memor eſt oīm ſe r̄ndiſſe Eſchino interrogāti. Tibi vero q̄d iſtic rei eſt: nihil mihi quidā. totū aūt hoc ſenex ad id redigit nō tā vt torq̄ret Eſchinū q̄: vt maius faceret bñficium ſuū exponēdo. in q̄ pene piculo amor ei⁹ incideret. p Quid eſt: q̄d lachrymas: Quaſi repēte aīaduertit flentē, & q̄ſi cām oēm neſciat ſic ingrit. q Ah Eſchine. Mō nō exhibuiſſet pſonā patris niſi pietate victus pari filiū nollet cōfeſſione torq̄ri Virg. Nec plura q̄rentē paſſa venus m. ſ. i. d. e. bene ergo intelligūt. q ſic accipiūt porrectu: adhuc fuiſſe mitionē niſi victus affectu fallaciā, pieciſſet. r Nā te amo. Bñ addidit. Nā te amo & cetera. Nā & iuidis inimicis moris eſt ſcire. q̄d agamus s Ita velim me ꝓmerentē. Quā pie additū eſt ꝓmerentē tanq̄: illic ſit totū Eſchini cū poſſit pater etiā immeritū amare & aīaduertendū eſt optionē ſp ſequi vel ſtatim vel ex interuallo maxīe in hmōi cōfirmatōibus ſic Cicero. Ita velim mihi deos ꝓpicios vt cū illius tp̄is mihi venit in mentē &c. Velim aūt ꝓ volo antique dicitur.

.i.de virginis ſtupro t .i.eſt mihi maximo dolore
.i.cōmittēdo recepiſſe v
me delictū admiſiſſe in me id mihi vehemēter dolet:& me
ppter tei pudore afficior .ſ.te pudere facit ⁊ mei .i.cognoſco .i.bonum
.i.tuā naturā
tui pudet. MI. Credo hercle. nā ingeniū noui tuū liberale
.i.timeo .i.incuri⁹ negligens .ſ.mihi .i.cōtrate
x y z
ſed vereor ne indiligens nimiū ſies. In qua ciuitate tādem
.i.putas .i.ſtupraſti virginē viciare .i.nō licebat
a
te arbitrare viuere? virginē vitiaſti: quā te ius nō fuerat tā
.i.in primis .i.enorme a fragilitate humana ꝓceſſuꝝū
b
gere. iā id peccatū primū magnū: at humanū tñ. fecere alij
plerūq; ſed .i.contingit .i.dic .i.ꝯſideraſti tāq; pñs
c d
ſæpe itē boni. at poſtq; id euenit. cedo nunqd circūſpexiſti
timet .i.puidiſti tāq; de futuro id qđ eēt faciendū
.i.fructu bonū eēt e f
aut nūqd tute ꝓſpexiſti tibi qd fieret? qua fieret? ſi teipm
de eſt re vel rōne .ſ.dicere .i.nō audes
g .i.cognoſcerē q̄diu h
mihi puduit dicere q̄ reſciſcerē hæc dum dubitas menſes
.i.fluxerunt .i.decepiſti puellā .i.filiū quē ex ea ſuſtuliſti
i k
abierunt decē. Prodidiſti te atq; illā miſerā & gnatū: quod
.i.quātū ad te ſpectauit .i.ceſſanti ⁊ nō vigilāti in tuis negocijs
l m n
quidē in te fuit. Quid? credebas hæc dormiēti tibi cōfectu
.ſ.credebas .i.in camerā in q̄ dormire ſoles
.i.deducendā eſſe
ros deos: & illā ſine tua opa in cubiculū iri deductū domū
.i.nō volo .i.in alijs rebꝫ ⁊ negocijs .ſ.quo fuiſti in hoc negocio
o .i.īprudentē improuiſum p
nolim te cæteraꝝ rerū ſecordem eodē eſſe mō. Bono anio
.i.habebis eā in vxorē .i.ſis
q puellā r dico tibi
es: duces vxorē hāc. ESCH. Hem. MI. bono aio es inquā.
optat negatiuā rñſionē .i.derides q̄ſi pri⁹ nō luſeris .ſ.ludam
s nunquid t
Eſch. pater obſecro num ludis tu nūc me? MI. ego te? quā
.i.q̄re ludere te nimis vehemēter obnixe
v x .ſ.me illā ducturū vxorē
obrē. ESCH. neſcio niſi qa tā miſere eē cupio. verū iō ve
.i.pces effundere dijs tāq; ā ſit res diuia facienda
y .i.aduoces
reor magis. MI. abi domū. ac deos p̄care: vt vxorē accerſas

t Admiſiſſe in me adiectū eſt:
v Et me tui pudet. Ambiguū qdam hoc dictū putant, ſed apparet adoleſcentē ꝓpter ſuū pctm̄ dicere, nō q̄ qcq; turpe fecerit patri. x Ne indiligens nimiū ſies. Nō ergo ingratus ſi negligens Eſchinus ſit, nec negligens, ſed indiligēs, nec in alterū, ſed ī ſe deliqt. Mire clemētię genus ē, aut oīno ignoſcere, aut crimē in leuius cōmutare. Nā tota obiurgatio ita amica ē vt nō multū & nō blādimento diſcrepet magiſq; ꝓficiat apud audiētem: vt vult Therētius. q̄q; illa ſint aſpa atq; ꝑfracta. y In qua ciuitate tandē te arbitrare viuere. Cōmunē locū inducit a loco. a pſona. a facto. a tpe. In q̄ ciuitate aliter ꝓnūciandū eſt. i. p̄ſſe ac leniter ne faciat illud Tullianū. Proh dii īmortales vbi nā gentiū ſumus. quā rēpublicā habemus? in q̄ vrbe viuimus? z In q̄ ciuitate. Hoc ē. oblit⁹ es athenis te eſſe vbi viuit legibus. vide oēs ſentētias poni accuſatorias & nihil amoris. iſti ſūt orōnū colores difficillimi. ſed elaborauit Therentius Mitionē facere leuiter accuſantē & inducere Demęam duriſſime blandientē. z In q̄ ciuitate Quod obiurgat Mitio. magni amoris ē & neceſſaria ꝑ pſona aſſentatio. nō eni cōuenit patrē, etiā nimis ei diligentē filiū, eius p̄terire peccata.

a Virginē viciaſti. Vide & rem dici & abeſſe tragicā inclamationē, & oſtēdi delictū & ad veniā feſtinari. Nā ſtatim dicet id peccatū primū eē magnū at humanū. tñ & tota ꝓnūciatio ī hmōi verbis ſummiſſa debet. b Fecere alii ſæpe idē boni. Moris eſt exemplo linire: qđ purgare non poſſis. Et ē cōſolatio ab exēplo, & boni nō q̄d facerent. ſed al's boni. c At poſtq; id euenit. Inquit nō cōmiſſum eſt nihil ignoſcētius dici potuit. d Nūquid circūſpexti. Pro circūſpexiſti. Circūſpicimus pñtia. pſpicimus futura. e Quō fieret. Et q̄ rōne. i. quibus adminiculis vel p quas pſonas. f Si teipſum mihi puduit dicere. Optime additū eſt q̄ſi nō debuerit Eſchinū apud Mitionē pudere. g Qua re ſciſceren ~~ſiſterē~~. Qua. i. p quos. & ad oīa ſubaudit nūqd circūſpexti. h Mēſes abierūt. Mire abierunt, q̄ſi dicat te ceſſante mēſes ceſſere, & locutus eſt vi incuſationis a tpe & abire dicit q̄ paulatim nos deſerit. hoc aūt ex ptu intelligit. i Prodidiſti te & illā miſerā. Saluſt. Quod in familia nr̄a fuit p̄ſtitit vt in oībus bellis adeſſet vobis. & Cicero ſenator. p. r. qđ in nobis fuit iacuit & pnoctauit ī publico k Prodidiſti te & illā miſerā. Vide feſtinū ſenē quātū ſe adoleſcēti accōmodet, nō em̄ illū quē cā depoſcit. ſed amatoriū ordinē fecit prius dicendo, pdidiſti te & illā. Tum etiā gnatū vt ex anīo eius amare videat, id quod gratū eſt. Prodidiſti. i. decepiſti. vt Virg. Vnius ob iram ꝓdimur. l Quod qdem in te fuit. Pro id quod in te erat. i. q̄ntū in officio tuo ſpei & auxilii ptiūq; tuaꝝ fuit vel quātū ad te ſpectabat. & hic eſt illud qđ obſequētiſſimus pater vult oīa per ſe eſſe correpta.
m Quid credebas dormiēti tibi hæc cōfecturos deos. Incerta diſtinctio. Nā & p ſe quid & quid credebas legi pōt. & velut p hoc ſubaccuſet Eſchinus. Et vide q̄ mitis q̄ faceta obiurgatio. videt ſatis Mitio ille eſſe qui ā ſcriptus eſt. Dormienti Multo melius q̄ ſi diceret ceſſanti & nō facturos. ſed qđ plenū eſt confecturos. Et mire deos ponit in eo negocio qđ ipſe pręſtat tanq; hic & ſe & deos excuſet. quod nō fecerit Eſchino que volebat etiam dormiēti. n Tibi hæc confecturos deos: Et quæ ſunt quæ de ceſſantibus pręſtare nō poſſit ſequēti verſu docet: & ne videat de diis male ſenſiſſe. Ibi ſignat ille textus ſic dupl'r. Et illam ſine tua opa in cubiculū iri Iri deductū domū ordo eſt, deductū iri. o Noli ceterarū reꝝ te ſecordē eſſe. Et tanq; nihil impioſe ac ꝓ autoritate patria fiat noli inquit te ſecordē ceterarū reꝝ eſſe. nō dixit ne ſis ſecors. Secors dicit quaſi ſeorſum. aut remotū a corde. i. vel a fortitudine & audacia. vel a prudentia. Nam cordati hoīes dicunt ſapientes aut prudētes, ꝓpterea ſecordes nō īmerito dicunt imprudētes. p Bono anio es. Apparet flenti hæc dicta oīa eſſe. & hæc decuit verecundū adoleſcentē, & ex vi tantę orōnis & mœtu amittendę amate nimiū puelle Et es mō impatiui mōi ē tpis pñtis. nā eſto futuꝝ ē. q Duces vxorē. Dat i vltima obiurgatiōe & breuiter & plena ſecuritas. r Hem. Singulciētis fleu & gaudio dixit hem. s Obſecro nū ludis nūc me. Mœſtus amoris animus ludentē ſenē loq credidit vera dicētē. ſed qa optata ſunt hec vt alluderet nūc puto, & ob hāc cām dixit ludis tu me nūc, nō q̄ ā eū luſerit. t Ego te q̄obrē. Magna vis ꝓnoīm cur nō ludat qbus & acceſſit cōſideratio rei. Nā primo ego. deinde te. deinde cauſe poſitio. & recte ludis. Eſt em̄ amātē in falſum mœtū cōicere iminēte leticia. Quelibet vero ſeuicia inimici ī falſum gaudiū quēq; īpellere ſub alicuius mœroris aduētū ſat optat & iō negat ſe Mitio in hac pte luſuꝝ Eſchinū q nō in aliis luſerit. v Neſcio. Ridiculoſe dixit neſcio q̄ſi nō ſit rō q̄re nō credat pri q̄uis ſubiecerit cām. x Quia tā miſere hoc eē cupio veꝝ. Veꝝ p nimis: qa nimia miſeria vt Ne qd nimis miſeꝝ. hoc em̄ putāt q virtutes mediocritates eē dixerūt. y Abi domū abi & deos cōp̄care. Magnus inſtitutor ſui bñficii ē. qa diis petēdū eē dicit qđ ipe p̄ſtabit. an qa ordinatōis fuerat pri⁹ rem diuinā facere, ſic vxorē accerſuri. Et bñ repetitū ē abi. q̄ſi herēti morantiq;. Vt vos iſtec intro auferte abite.

z Quid iam ne vxorē. Acceſſit ad bñficiū tē‐pus. Et ideo iam q̄ſi geſtiens repetit adoleſcens.
a Quantū potes. Id eſt cito aut quantū poteſt deeſt iiſſe b Ni magis te ꝙ ocl'os nunc amo meos. Mire ni addidit. & elegāte inuentū eſt ꝙ in ſe amor multum diligat. i. oculos. vt in eunu‐cho adoleſcenti ipſi eripem oculos. i. ipſos de qui bus amat. c Quid: ꝙ illam. Cōmendat ſe Micio & familiariorē amatori facit mentionem faciendo ſępius de amica in vxorem ducenda.
d Eque. Sic infert hoc quaſi dubitando inue‐nerit. e Perbenigne. Multū putet quia ama‐tor hoc dixit. Ergo benigne large & ꝓabundāter Perbenigne liberaliter me amas ſi illam ęque quā‐tum ad tuum amorē in me & eam.
f Quid: vbi eſt ille mileſius. Non amat ſi ſta‐tim timere deſinit. vnde Virg. Omnia. t. t. ſ. t. a.
g Abiit/periit nauem aſcendit. Facete abiit ne diceret mētitus ſum. atq; ita dixit vt infantibꝰ nutrices de terriculis dicere ſolent: quas cum ipſe confinxerint abolitas volūt. Poſtq; illas vidēt ni‐mium paupes. & mihi videtur ridens hec dixiſ‐ſe vt itelligat Eſchinus Mitionē ioco fuiſſe mētitū
h Tibi obtpaturos magis & cete. Mira ſnia obſequi deos bonis. quaſi bonis homibus mul tum debeant & in executione ꝑcandi deos vndi q; facultas nata ſit patrē. ſine aſſentatione lauda‐re nō eſt iniurioſum ad patrem referre deꝑcatio‐nem deoꝝ ſed magis eſt honorabile. Nam tale ē apud Virg Tu genitor c. ſ. m. p. p. vt ipſe patrem putet hic deos. i Ego eo intro vt q̄ opus ſint parentur tu fac vt dixi ſi ſapis. Hic verſus in qui buſdam nō inuenitur.
k Quid hoc negocii eſt. hoc patrem eſſe. Et mi‐rantis hæc & laudantis oratio eſt: & bene vide‐tur huiuſmodi patrem Therentius ꝓbare.
l Hic nō amandus eſt. Omnia perfecit hic pa‐ter vt ametur & laudetur & foueatur.
m Magnam mihi iniecit ſua cōmoditate curā Mira ſententia mala nobis etiam de bonis naſci an bonus parens magne cure eſt filio.
n Sciens cauebo. Facere quod nolit ſcilicet.
o Sed ceſſo ire intro ne mora &c. Bene vtpo‐te obiurgatus.

vnū   .i. nūc duces vxorem
z
abi. ESCHI. quid: iam ne vxorē ducā. MI. iam. ESCHI.
.i. nūc ducā ꝓ gaudio tantę ſuę felicitatis ſepius repetit   .i. odio
a   .i. cito ꝛ q̄ celerrime fieri poteſt   habeāt
Iam: MI. Iam quantū potes. ESCH. Dij me pater oēs ode
niſi   modū interrogādi
b   c
rint: ni magis te ꝙ oculos nūc amo meos. MI. qd: ꝙ illā.
.i. ita equaliter te amo atq; illā   .i. vir ille de mileſio
d   e   ꝓlixe liberaliter   f
ESCH. æque. MI. ꝓbenigne. ESCH. quid: vbi eſt ille mi
.i. diſceſſit   .ſ. q̄ veheret mileſiū   .i. mortis, cūctatis
g   .i. multū ꝑditus fuit in mente
leſius: MI. abijt. perijt. nauē aſcēdit ſed cur ceſſas: ESCH.
diſcede   quā ego   .i. q̄nto
h
pater abi. tu potius deos cōprecare. nā tibi eos certo ſcio: q̄
.i. morē geſturos
i
vir melior multo es ꝙ ego: obtpaturos magis. MI. ego eo
in domū   reqſita ꝛ nūciata ad nuptias
intro: vt quæ opus ſint parent. tu fac: vt dixi. ſi ſapis. Eſch.
admirat apud ſe benignitatē patris ꝑiter ꝛ laudat   .ſ. qđ ego facio
k   .i. qd ſibi vult hoc negociū   vel more filiali
qd hoc negocij eſt: hoc eſt patrē eſſe: aut hoc filiū eſſe. ſi fra
.ſ. pater meus   .i. cōplaceret ꝙ cōplaceat   .ſ. pater   .i. amore di‐
.i. q̄re q̄ rōne   l   gnus
ter aut ſodalis eſſet: q magis morē gereret: hic nō amandꝰ
verum   .i. fouendus portandus   admirantis
.i. inter brachia   m
hiccine nō geſtandus in ſinu eſt: hem itaq; magnā mihi i‐
.i. incuſſit   .i. oportunitate   .i. ſollicitudinē   ꝑ imprudentiā
.i. valde   .i. caſu aliquo
iecit adeo ſua cōmoditate curā ne forte imprudens faciam
.i. animaduertens   .i. nimis tardo ꝛ nō celeriter vado
n   ꝓuidebo   .ſ. retardatio
quod nolit. ſciens cauebo. Sed ceſſo ire intro: ne mora me‐
is nuptijs egomet ſiem.

Demea.

.i. valde a — vtinā b

Efeſſus ſum ambulādo: vt ſyre te cum tua mō-

.i. deſtruat paſſu inceſſi — .i. lento paſſu inceſſi q: ſenex — c

ſtratione magnus perdat iuppiter. perreptaui vſq; omne

.i. totā vrbē athenaꝝ — d — e — f — .i. in quē locū — .f. prepraui inq̄ — .i. officina fa bri

ne oppidum ad portam/ad lacum. quo non? nec fabrica il

mitionem

lic vlla erat: nec fratrem homo vidiſſe ſe aiebat quiſq;. nūc

.i. deliberatū ē apud me — g — .i. ſedere — .f. ſit reuerſus

vero domi certum obſidere eſt vſq; donec redierit.

In hac ſcena. XVIII.

Exemplū inducitur ſeui patris ex affectu vero: & ob hoc inuiſi oibus nō aūt eū amare vult quē ipſe amare inducitur nūq; ſibi neq; cuiq; alii ſed filio tantū conſultū cupit. a Defeſſus ſum. De aūt valde ſignificat. b Vt ſyre te cum tua monſtratōe. Vt p vtinā: & hæc oia anhelans dixit. Te cū tua demōſtratōe adhuc nō credit in errorē ſe miſſum fuiſſe. Te cū tua demōſtratōe

Te cū tua demōſtratōe.

c Perreptaui vſq; ome oppidū. Tardus inceſſus nō pambulatio: ſed preptatio dicitur.

d Ad portā ad lacū. Quo non mire ppinqua omiſit. vtpote porticū macellū Cratini ędes. Tēplū diane. & vltima poſuit vt q̄ntū peragrauerit demonſtraret. e Ad lacū. Facete poeta meMorē inducit ſenē quoꝝ minime opus fuit meminiſſe. f Quo nō? Duobus dictis quo nō addidit q̄ſi & ad ducendū laſſus appareat. g Certū obſidere eſt vſq; donec redierit. Proprie obſidere dixit. cōuenit em̄ & irato & repēte aggreſſuro & ab eo qd̄ eſt obſideo obſidere facit pducta media ſillaba ab eo qd̄ eſt obſideo obſidere facit eadē ſillaba correpta.

MITIO — DEMEA ſenex

ad ſoſtratā — .i. io me ꝛ filio

ſoſtrate ꝛ filie

Bo illis dicam nullam eſſe in nobis morā. DE.

.i. ecce hic ppe — b — .f. fratrem — .i. ex multo añ tempe — .i. cur q̄rebas me

eccum ipſum: te iamdudum quæro mitio. MI. Quidnam

affero in pectore geſto recōdita — .i. enorma — quē flagicioſiſſimō intelligat — c

DE. Fero alia flagitia ad te ingentia boni illius adoleſcen

.i. ſed — d — .f. fero iquā — e — pp̄ter q̄ q̄ admiſit ſit dignus capite plecti nūc

tis. MI. Ecce autē. DE. Noua/capitalia. MI. Ohe iam de-

dolēns — f — .i. q̄lis — .f. q̄ vir ſit — h — q̄ſi ridēns incōſiderate

ſine? DE. Ah neſcis qui vir ſit. MI. ſcio. DE. Ah ſtulte. tu

que fuit rapta a lenone — .i. loqui — flagitiū qd̄ fero — .i. erga contra

de pſaltria me ſomnias agere? hoc peccatum in virginem

In hac ſcena. XIX.

Eſt exemplū intēpeſtiue obiurgatōis: & p hoc ridicule. a Ibo illis dicā. Moris eſt ſenū ſecū loq. Vel ſenes. vt maxime aliqd ex anio agētes. b Sed eccū. Demea cōſtituerat diu illic domi obſidere ſed interea vidit fratrem. dixitq; ſed eccū &c. c Fero alia flagitia ad te ingētia boni. Magno ſonitu ac ingēti oſtēſione future accuſatōis exorſus ē. magna ſunt em̄ oia & fero. & alia flagitia. & ingētia & q; ironicos boni illi⁹ adoleſcētis dicit ironia q̄ſi p amari⁹ ponit̄ q; criminatio manifeſta. d Ecce aūt. Ecce dicit̄ cū repēte triſte aliqd iteruenit reb⁹ lętis. aut certe qn̄ cū aliud agit̄ aliud emergit nouū. vt Virg Ecce aūt gemia tenēdo tranqlla p alta arreſto referens. Et ecce trahebatur paſſus priameia virgo. & Cicero. Ecce āt repēte ebrio diomene eſurientibus cūctis &c. e Noua. Recētia. an mira an magna vt pollio: & ipe facit noua carmia f Neſcis q vir ſiet. Ironia Nā vir ad laudē ſūmi ſolet, vt alibi viꝝ te iudico. g Scio Satis ridicule neq̄ ille cupit ab neget Mitio. Vel vt cōſentiēdo iracūdiā Demęe acriorē fieri poſſibilē ſibi mitigare q̄rat. Nā ſcio ad negocii totius geſtionē retulit. nō ad illud quod neſcis q vir ſiet. h Eho ſcis & patere. Iam & illi iraſcitur nō Eſchino.

h Nõ malũ q̃dam. Alii volunt Mitionẽ dicere.nõ malũ q̃dem: alii Demeã. Aliq nõ malui vt legi in aliq̃bus codicibus. Nam Donatus malũ dicit nec etiã coheret ſenſus. i Puer natus eſt. dii bene vertant. Hic bono exẽplo inducit Mitio iraſcẽtẽ iuſte Demeã leniter ſcire cui exaniato ob merorẽ nõ cõuenit inclemẽter ire obuiã cũ poſſit in tpe obiurgari poſtq̃ deſtomachatus fuerit.& vide q̃ facete cũ: ille puer natus eſt ad argumẽtũ mali attulerit. Hic rñdit queadmodũ ſolet illi qui bus puellã naſci metuẽtibus nunciat puer natũ eſſe. Nã in oibus q̃ cupite venerint dii bñ vertant dici ſolet.q̃a ſepe hoies ea optauerunt q̃ aliis aliter q̃ expectauerũt cõtigiſſent quã ptãte rer̃ vertentiũ ſemet vtraq̃ partẽ vertet iũ ñ deo ſupeſſe vete res exiſtimauerũt. k Virgo nihil habet. Vult rem ſine remedio videri q̃a ſcit poſſe nuptiis finiri ſollicitudinẽ & vide amaritudinẽ Demeę contra oẽs vt nec virgini ipe parcat. l Audiui. & cum rñdum q̃ſi bene ſit quo admiſſum eſt. m Et ducenda idotata eſt. Scilicet niſi donatus ſit Eſchinus: & hoc verbũ neceſſitatis vim habet vt pacẽ troyano ab rege petendũ. n Quid nũc futur̃. More iraſcentiũ cũ ipe ſciuerit q̃d futurũ Mitionẽ interrogat & hmõi interrogatio ſcdm figurã ſuã nõ habet rñſionẽ.ſed Mitio ſic rñdit q̃ſi ſimpl'r inq̃renti. o Illinc huc trãſſert virgo. Virginẽ q̃ etiam cũ viro fuit vocat Virg. Ah virgo infelix.
p Proh iuppiter.&c. Tragice adiecit a Mitione verſus. q Iſtoccine pacto optet fieri. Ad ipm Mitionẽ reſpiciẽs dixit. r Si nõ re vera. Nũc re,p vtilitate poſuit. s Simulare certe eſt hois.Nõ hoc dixit q̃a hois eſt mentiri ſed q̃a ſepe iracũdie ſimulatio cuſtodia diſcipline eſt.Nam ſimulatio & mẽdaciũ nõ cadũt in vir̃ bonum.
t Iam deſpondi res compoſita eſt. Fiunt nuptie. ne diceret deſpondi,cõpoſui Facto & deſpondet puellã qui petit ſpondet a quo petit̃ recte.ergo ſocer futurus deſpondi dixit. v Hec magis ſunt hois. Bene repetit hois. Ille eni dixerat ſimulare certe eſt hois. x Ceter̃ placet tibi factũ Mitio Nihil aliud volebat Demea q̃ vt ſeuiret Mitio quod impetrare nõ potuit etiã ad eandẽ ſñiam de prauitate & peccato Eſchini. x Ita eſt vita hominis q̃ſi cũ ludas teſſeris. Rectũ erat ſi diceret Ita vita eſt hoim queadmodũ teſſeris ludere. aut queadmodũ ludus eſt teſſer̃ Nota ergo gen⁹ locutionis: z Si illud maxie q̃d eſt opus iactur. Vtrũ opus eſt iactu,an iactu nõ cadit.incerta diſtinctio eſt. a Illud q̃d cecidit forte id arte vt corrigas. Ars adhibẽda,p fortuna eſt. nõ eñ ſi male iactus cecident deſerẽdus eſt ludus. Et nũc forte,p fortuna intelligendum. b Correctore Quia dixit arte vt corrigas ſed moris eſt iratis ab vltimo verbo contradicẽtis incipe. c Neq̃ ẽ neq̃ illã ſane ſtudeo vendere. In ſcrupulo verſatur Mitio,in quo eligit ineptus potius videri q̃,p dat Cteſiphonẽ pri cur nõ poſſit dicere nõ ẽ eſchini amica,ſed celanda eſt culpa Cteſiphonis.
d Ita me dii amãt,vt ego video tuã &c. Ordo eſt ita me dii amẽt te factur̃ credo vt habeas qui cũ cantites,ipe fefellit nõ ingrẽdo interiorẽ cãm retente in domo meretricis. Mire aũt cantites. q̃ſi turpius ſit cãtare ſenẽ cũ pſaltria,q̃ coire. e Et noua nupta eadẽ hæc diſtet. Alius audiet dicere. O magna in verbis elegantia vide eñ quã vim ſignificet diſtet.& iõ nõ vxor ſed noua nupta quã ad oĩa docilem ipm idicat nomẽ. f Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis. Luſus eſt natus ab eo fune quo introductus equus ligneus in troyã

.ſ.etiã illud · iraſcentis · .ſ.pmittis.q.d nõ deberes
h · .i.cognoſcis illud flagitiũ · .i.cur nõ
eſt ciuẽ.MI.ſcio.DE. Eho ſcis & patere? MI. Quidni paſ=
.i.vociferos · .i.veteris'in iniuria cũ hec cernis
h · .ſ.verbum
tiar.De.dic mihi:non clamas:non inſanis?Mi.Nõ:malũ:
etiam · .ſ.ex pamphila · .ſ.rem vt optam⁹ · pãphila
i · k
quidẽ.De:Puerẽ natus.Ni.Dii bene vertant.De. virgo
.i.eſt paup · .i.intellexi eã nihil hr̃e · .i.capiẽda in vxorẽ
l · m · .i.ſine dote
nihil habet.Mi.Audiui.De.& ducenda indotata eſt:MI.
.i.certe ẽ ducẽda indotata · .ſ.de hac re · .ſ.eſt futur̃
n · certe
Scilicet.DE.Quid nunc futurũ eſt? MI. Id enim/ quod
.i.neceſſitas · .i.ex domo ſua .i.traduceret · .ſ.pamphila · iraſcẽtis
o · .i.in domũ nrãm · .ſ.te reſtor
res ipſa fert.Illinc huc tranſſeretur virgo. De. O iuppiter
.i.verũ · .i.modo quẽ dicis eſſe ſine dote .i.vltra q̃ feci vel q̃d pter nuptias · a me fieri poteſt
q
iſtoccine pacto optet?MI.Quid faciam amplius?De. q̃d
.i.petis · .i.ipo effectu vel rei veritate · eſt dolori · .i.licitũ eſt hoiẽ ſiſare
r · s
facies/rogitas?ſi nõ re vera tibi iſtuc dolet?ſimulare certe
.i.ſpectat ad hoiem · .i.ãnimo · .i.tãq̃ ſocer futur⁹ filio meo petiui
t · .i.negociũ de cõiugio
eſt homis.MI.Quin iam virginẽ deſpondi,res cõpoſita ẽ
.i.abſterſi · .ſ.q̃ facta ſunt · .i.magis decẽt hoie
v · q̃ id q̃d dixiſtis ſcz ſiſare
ſiunt nuptiæ.dempſi metũ omnẽ:hæc magis ſunt homis.
.i.ſed · .i.pbas tu · .ſ.de cõiugio dotato · .ſ.placet · .i.poſſim
x
De.Cæter̃ placet tibi factum mitio?MI.Nõ ſi queã mu=
.ſ.mutare · .i.pariẽter neq̃ ob id me excrucia
y
tare.nunc cũ nõ queo:æquo aĩo fero.ita vita eſt hominũ
.i.tanq̃ · .i.talis · .i.plurimũ reqrit̃ ad hoc q̃d lucrificat
z
quaſi cũ ludas teſſeris.ſi illud quod maxĩe opus eſt iactu:
.ſ.in pluteolo · .ſ.q̃d accidit · .i.corrigat ſcda pſona,p tercia
a · .i.calliditate & conſilio
nõ cadit:illud q̃d cecidit forte:id arte vt corrigas.De. Cor=
.i.dicis cẽ corrigendũ · .i.tuo cõſilio vel tua correctione · .i.pdite fuerũt
b
rector:nempe tua arte viginti minæ pro pſaltria periere.q̃
.i.q̃ celerrime · .i.in aliquẽ locũ · .i.ſi nõ vendat̃ alicui q̃ det peũ
.i.deruẽda · .ſ.ſine pcio
quantũ poteſt:aliquo abiicienda eſt:ſi nõ precio:vl̃ gratis.
.ſ.abiicienda · .i. certe · .i.volo cupio laboro
c
MI.neq̃ eſt:neq̃ illam ſane ſtudeo vẽdere.De.Quid igit̃
.i.deor̃ · .ſ.imploro
facias?MI.domi erit.De.proh diuum fidem meretrix &
.i.vxor honeſta quã ab aliis mores diſcernũt · .ſ.erit vna in domo me··ma. · verũ
.i.ſub vno tecto · .i.ſane mẽtis
materfamilias vna in domo?MI.Cur non?De.Sanum ne
.ſ.tu q̃ talia dicis · .ſ.me eẽ ſanũ · iurantis
d
te credis eſſe?MI.Equidem arbitror.De.Ita me dii ament
.i.pſpicio · .i.fatuitatẽ inconſiderationẽ
.ſ.vt vna ſicut in domo
vt video tuam ego ineptiam.facturum credo:vt habeas/
.i.cum qua · .i.frequẽter cantes more puellar̃ cũ tã ſis ſenex
.ſ.facere · e
qui cum cantites.MI.Cur non?De.& noua nupta eadem
.ſ.q̃ fuit a pſaltria · .i.recte diſcet illa eadẽ · nurũ ⁊ pſaltriã · .i.freq̃nter duces
f · .i.funem
hæc diſcet?MI.Scilicet.De.Tu inter eas reſtim ductãs ſal=
.i.pulchre id faciã · dolor ineſt mihi
.ſ.ſaltabis
tabis.MI.probe.& tu nobiſcũ vna:ſi opus ſit.De.Hei mi

dicta tua vel inhoneſta facta .i.ppterea vel ſed
.i.afficiunt pudore ommoue dimitte
g h
hi.non te hæc pudent? MI.Iam vero omitte Demea tuam
.i.honeſtum eſt te eſſe .i.boni animi
i
iſtam iracundiam:atq; ita vti decet hilarum/ ac lubentem
.i.labora efficere .ſ.quos ei oſtendebat deinde .ſ.ad te
k ſ.tui .i.alloquar
fac te in gnati nuptiis ego hos conueniam.poſt huc redeo.
verū .ſ.decet eſſe vel agi vel duci
l pditor eſſe.i.pſeuerare in
hominibus
DE.o iuppiter/ hanccine vitam?hoſcine mores? hanc de-
.i.inſaniam .i.familia
m
mentiam? vxor ſine dote veniet.intus pſaltria eſt. domus
.i.auida ſumptu 7 multa conſumens ac expendens mitio .i.deſpiciens
eſchinus libidine 7 laſciuia
ſumptuoſa.adoleſcens luxu perditus.ſenex delirans.Ipſa:
que ſit dea .i.omnino .ſ.ſeruare
.i.ſaluare
ſi cupiat:ſalus ſeruare prorſus nō poteſt hanc familiam.

eſt cum nexis manibus funem chorum ducunt ſaltantes.hoc a quibuſdam dicitur. Sed ego puto manu confertos choros puellorum puellarū q; cantantes reſtim dicere exiſtimari. & id maxime conuenire ad exagitandum importunitatem ſenis veluti pueros imitantis.ſimul etiam iſte qa in connexu manuū laſciuus & petulans adimit diſcretionem cōditionē dignitatis etatis inter meretricem nouam nuptam & ſenem. & hoc quēadmodū dictū eſt. ſed quanto ſtomacho credas iam ab Eſchino receſſum eſt.& tranſitū ad Mitionis luxuriam deſcribendam.
g Iam vero omitte Demea. Mire vrbanitatē expreſſit vltro obiurgantis qui obiurgatus eſt.
h Tuam iſtanc iracundiam. Nam ira de cauſa iracūdia de vicio multū iraſcētis. i Atq; ita vt decet hilarū ac lubētē. Hilarū vetuſte nō hilarē Et bñ addidit lubētē.Multi eni hylares ſe ſimulātes ñ lubētes ſūt k Fac te.Nō dixit eſto ſed elabora vt eſſe poſſis. l Hanccine vitam hoſcine mores hanc de. Eclipticos omnia vtpote ſtomachatus ſecum loquens.deeſt enim eſſe aut qd tale. m Domus ſumptuoſa. Domus id eſt homines. n Ipſa ſi cupiat ſalus &c.
Plautus libentiorem te faciam q̄ libentia.eſt enim
Ipſa ſi cupiat ſalus ſeruare prorſus non poteſt hanc familiam. Hinc licet exiſtimare quantum & caloris & grauitatis apud Therētium ſit ad mutationem lætitia.Nā vide quantum creuerit ſuperioribus vt ſit finiret.ſalus dea queādmodum cōcordia victoria pax.

SYRVS DEMEA
iurantis tractaſti .i.delicate abunde
a b
Edepol ſyriſce te curaſti molliter: lauteq; mu-
officium edendo
.i.exercuiſti c
nus adminiſtraſti tuū:abi ſed poſtq; intus ſum
.i.ferculorum refertus repletus ad hunc locum
d .i.preparare
omnium rerum ſat:prodeambulare huc libitum eſt.DE.

In hac ſcena.XX. Exemplū inducitur licencie ſeruorum ſubmitti domino.
a Aedepol ſyriſce te curaſti molliter. Quia detexit Cteſiphone.Iam oportet vt ebrius inducat Syrus per cuius fabulas tegatur adeo vt ſyriſcū ſe dicat nō ſyrum.
b Lauteq; adminiſtraſti tuum. Vt quicquid eſſet belliſſimum caperes/ cyathoſq; ſorbillares aut minus ſeruile eſſes & biberes.
c Abi. Verbum vel ſibi vel alteri cum laudatione blandientis.Nam ſic dicunt qui iam compotes ſunt votorum omniū,perfectiq; in rebus vniuerſis. d Prodeambulare. Nota duas p̄

poſitiones vni dictioni adiunctas vt pede pro/ſubigit terrã. Et opportune ad delicias exprimendas hoc verbum poſuit. Nam producere ſignũ deambulare ſignificat Nam deambulare etiam intus poſuit. e Illud videſis exemplum diſcipline Quia vnus ex multis reliquis. an quia ſenior & impar. & ita pedagogus vt ipſe ait quem ego puerum tantillum in manibus geſtaui meis f Quid fit: quid tu es triſtis. Mire ad ſecuritatem ebrius hec expreſſit. nunquid enim ptimeſcit interuentum ſenis. vt ſolebat ſyrus aut quicq̃ pcauet. g Iam. Tantũ tamen ſubauditur iam ꝙ ipſius iram oblitus eſt vt cum eum ſenem ſciat cauſam triſticie eius inquirat. h Tu verba fundes hic ſapientia. An tu ſapientia quia dixit ſupra. Tu quantus es, nihil niſi ſapientia es.
i Fundes. Vtrum ſine vlla ceſſatione proferas. an pdes ſm illud. Nam quid tu hic agis vbi ſi quid boni precipias nemo obtempet.
k Dis quidem eſſes. Ab eo quod eſt dis ditis dites facit. l Quãobrem: quid feci. Nihil nunc in ſyro niſi ſimplex & purum ob ebrietatẽ. & vide quãobrẽ quid feci dicere nõ eſſe ebrii ſyri m In ipſa turba. Non minus ridicula importunitas Demeę eſt ꝙ ebrietas ſyri qui aduerſus temulẽtum tante grauitatis orõnes perſonat. vt ex dicentibus vultu verbis & exaudientis habitu et ſtupore magnam voluptatem percipiãt ſpectatores. Vides enim quãto pondere verborum cum ebrio litiget. n Potaſtis ſcelus. Non ꝙ plus videt ſenex qui obiicitur oculis. ſed oratorie potaſtis dixit. cum vnũ ebriũ cernat propter illud cui exemplum diſciplinę quaſi in omnibus ſit quod in vno nunc aſpicitur. Virg. Et carmine ab vno diſce omnes. o Sane nollem hunc exitum. Et hoc dicto oblitus omnium rerum eſt nihil reſpondiſſe Demęe per fallaciam ſed tantũmodo ponit quod exierit.

qõ ſeqt ꝯſidera ſ. aliis conſeruis quos erat e pcurris ſtã
e
Illud vide ſis exemplum diſciplinæ. Sy. Ecce autem adeſt
demea cur intenectio affectũ tedio ſceleſte
f
ſenex noſter/ quid fit? Quid tu es triſtis? DE. Ohe ſcelus.
quaſi ridentis i. ſtatim in vinũ prodes cũ nemo ſit tibi obiurgaturus ſeruus
g h i
Sy. Eho. iam tu verba fundis hic ſapientia. De. Tu ſi meus
i. diues ſi eſſem tuus ſ. familiarem ſiue ſubſtãtiã
k i. ꝯfirmaſſes
eſſes. Sy. Dis quidem eſſes Demea: ac tuam rem ſtabiliſſes
ſ. ne inebriarentur ſ. ſi tu eſſes meus i. quare
l
De. Exemplum omnibus curarem vt eſſes. Sy. Quamobrem
petis i. turbatione filiꝫ quorum pedagogi eſtis
m
rem? Quid feci? De. Rogas. in ipſa turba atq; i peccato ma
peccatũ nõdũ i. pacatũ bibiſtis i. ſcelerate
n
ximo. quod vix ſedatum eſt. potaſtis ſatis ſcelus. q̃ſi re bñ
i. q̃ſi res bñ ſe habuiſſet nec fuiſſet crimẽ admiſſum
i. certe i. vellẽ nõ exiuiſſe huc p deãbulãdũ
o qñ demea iurgia nõ ſubiiſſem
geſta. Sy. ſane nollem hunc exitum.

In hac ſcena. XXI.

Aduentum cuiuſdam paraſiti ſiue cõmeſſatoris deprehenſus eſſe oſtenditur Cteſipho a patre ſeruo Demea. a Heus ſyre. Quã clare dicam oſtendit ex eo ꝙ premiſit. Heus anteq̃ loquetur Cteſipho mire additur nomen eſt cum aut ſine hoc aut per pronomen intelligi poſſit Cteſipho. b Vt redeas. Redeas dicendo oſtendit & illũ inter pocula a quo egreſſus eſt ebrius.

DROMO puer. SyRVS DEMEA
vocandi ſ. ad ſe vnde ebrius veniſti
a b
Eus heus ſyre rogat te Cthesipho. vt redeas. Sy.
ſ. vade in malam rem paraſitus ſ. narrat
i. cur ſ. nominat
c
Abi. De. Quid Ctheſiphonem hic narrat. Sy. Nihil. DE.

deprehendentis aliquid alterius imprudentia   .s.intus
.i.tortor

Eho carnifex eſt Cthesipho intus? Sy. Non eſt. DE. Cur
.s.cum   .i.imitator paraſitorum
d

hic nominat? Sy. Eſt alius quidam paraſitaſter paruulus.
.i.cognoſcis ne eum   .i.ſciam ſi ſit intus necne
.i.nunc
e   f

Noſtin? DE. Iam ſcibo. Sy. Quid agis? quo abis? De. Mit
q̄uia impediebat eum ne iret   .i.nō tpas nō ptines nō amoues a me retinēdo ſcilicet   .i.malus & neq̄ꝫ ſeru⁹ vel ancilla
g   h

te me. Sy. noli inquā. DE. Nō manum abſtines maſtigia
.i.potius vis   .i.diffundi frangi   .s.ſenex iurantis   .i.cuaſit e manibus
i   k   l

an tibi iam mauis cerebrum diſpergi hic. Sy. Abijt. ædepol
.i.iuſtū paraſitum cui⁹ inepta pnunciatōe dephenſus ē cteſipho
.i.nō fuiſſe   .i.pſentaneū opportunū   q̄ ei⁹ aduētu ē dephenſus
.i.certe valde   m

comeſſatorem haud ſane cōmodum preſertim Cteſipho-
.i.q̄diu   .i.pacate efficiuntur turbationes q̄ iā nō ſunt ſʒ ſtatim future
n

ni. Quid ergo nunc agam niſi dum hæ ſileſcunt turbæ in-
.s.puta   .i.in aliquem locū   .i.crapulam dormiēdo   .i.paucu lū vini
.i.diſcedam
o

terea in angulum aliquo abeam: atq; edormiſcam hoc vil
.i.abdam in angulum &c.

li ſic agam.

c Abi. Indignatus q̄ nominaſſet Cteſiphonē coram patre per imprudentiam dixit abi.
d Eſt alius quidam paraſitaſter paruulus. Nō aliud paraſitaſter. ſed aliud Cteſipho q̄ſi nō duo ſed multi ſunt Cteſiphones.
e Noſtin. Sic pronunciandum eſt vt & ſimꝰ & querat & dicat/ noſtin quaſi ſyncop hanta nūc addidit noſtin nam veteratoris eſt in mentientes confidere. f Quid agis? quo abis? Hoc iam ebrio conuenit non illi quem cognouimus ſyrum nam q̄d retinet ſenem confeſſionis genus eſt. g Non manum abſtines maſtigia. Etiam inieciſſe manum vt teneret Demeam. ex ipſius verbis cernitur. h Maſtigia. Maſtigia vt inquit Seruius. Eſt ſeruus ſepe numero verberibus ceſus & cedi dignus a maſtigo verbo greco quod ſignificat cedo. i An tibi mauis cerebrum diſpergi hic. Vt apparet baculo minatur k Abiit. Quia prohibere non potuit de miſſo & deſperanti vultu quid factum ſit dicit & abiiſſe pronūciat. l Aedepol cōmeſſatorem haud ſane cōmodum. cum oppinatus ſuperuenit vt omnia ſic offendat quē admodum qui cōmeſſatum eſt ingreditur. quia cōmeſſatoris eſt ſuperuenire ad ſcortum & vociferare aliquid in iocularem ſtrepitum. quare falſe totum ad Demeam contulit. Alii dicūt cōmeſſatorem dici de Demea qui veluti cōmeſſator in oppinatus ſuperuenit & omnia turbauit.
m Preſertim Cteſiphoni. Bona exceptio vt appareat omnibus incōmodū & huic & Eſchino, ſed precipue Cteſiphoni.
n Niſi dum hee ſileſcunt turbe. Non que iam ſunt ſed que erant. o Hoc villi. Eſt vini diminutiuum vt vnus vllus. aſinus aſellus. vanus vallus vinum villum pariter.

QVINTVS ACTVS.
MITIO. DEMEA ſenes.
.s.omnia
b   c   d

Arata a nobis ſunt. ita aut dixi: ſoſtrata ubi uis. q̄ſ

In hac ſcena. XXII

Collatio eſt perſonarum mitis ac ſeui.
a Parata a nobis ſunt. De verbis abſentis vult oſtendere poeta quam orationem cum Soſtrata habuerit ingreſſus Mitio & videquas interpoſuerit primo:

.i.meas .i.pulſauit pcuſſit p dolore nimio hoc dixit

c f g

nã a me pepulit tã grauiter fores? De. hei mihi quid faciã?

.i.conq̄rar de fratre ꝗ̄ ego mea indulgentia venio criminandus

h

quid agam? quid clamen? aut quid querar? o celum: o ter

.i.quibus neptunus preeſt .i. totũ negociũ totum ſu/ gmẽtũ de emptiõe

k

ra: o maria neptuni. MI. hem tibi reſciuit omnem rem: id

.i.certe p cteſiphonẽ .i.opꝫ ſuccurrere ei ꝛ filio eius .i.iurgia

l m

nunc clamat ſcilicet paratæ lites ſuccurrẽdum eſt. DE. Ec/

ecce hic .i.in ꝓmptu ẽ palã eſt .i.deprauatio corruptio q̄ſi vtriꝗ̄ ꝯtingẽs ꝛ vtrũꝗ̄ ꝯtaminãs

n .i.nõ vni⁹ ſed duoꝝ

cum adeſt cõmunis corruptela noſtrorum liberum. MI.

.i.poſt longam tui vexationẽ .i.adoleſcentiã .i.cõpeſcui iracundiã

o p q

Tandem reprime iracundiam: atꝗ̄ ad te redi. DE. repreſſi

.i.placat⁹ ſum ꝓbra ĩproperia iurgia cauſam ipſi⁹ litis purgemus

r

redij: omitto maledicta omnia: rem ipſam putemus dictũ

quid illud dixiſti videlicet .i.certe .i.pceſſit ꝙ nõ cure haberes filiũ

s

inter nos hoc fuit. ex te adeo eſt ortum: ne tu curares meũ

.ſ.curarem .ſ.filiũ an fuerit hoc dictũ necne .i.illud a me pceſſit dictum

t

neue ego tuum: reſponde. MI. Factum eſt. nõ nego. DE.

.ſ.filius meus ad domũ tuam ad potandum ꝛ laſciuiendum filium .ſ.meo filio

v

Cur apud te potat? cur recipis meum? cur emis amicã mi/

.i.cur .i.nõ eſt q̄ſi peiore cõditiõe ſim ego ꝗ̄ tu ſis .i.nõ licet

x

tio? Nam qui minus mihi idem ius æquum eſt eſſe ꝗ̄ qđ

b Parata a nobis ſunt ita vt dixi. Et que non dixit ſed vt dixi dicendo ſignificat ſe dixiſſe om/nia. c Vbi vis. Fiant nuptie vel quid tale. aut omiſit. aut dicturus hoc ipſum audit. ve/hementius fores pulſatas & quod agebat abiecit d Quiſnam a me. A me modo .i. meas. Di/cimus enim accepi litteras a te. pro accepi litteras meas. e Pepulit tam grauiter fores. Quia irati omnia concite faciunt cum pulſande fores eſſent exituro foras Demea. ſic eas pulſauit vt & is ipſis iraſci videretur.

f Hei mihi quid faciam? quid agam &c. Multum laborauit Therentius vt analogiam ſer/uaret in dolore Demee quo maior debet in Cteſi/phone reprehẽſio eſſe ꝗ̄ in delictis Eſchini. Et no/ta ꝙ vbi nõ inuenit quod dignum loqueretur ab interiectione cepit. Hei mihi. Et adhuc quomo/do pro rei magnitudine oratio parua eſſet: quid faciam inquit. In alieno indignatus eſt ſuo quid faciam inquit. In alieno litigauit. hic ait quid agã? In alieno clamauit & queſtus eſt. hic in ſuo relin/quo & preter In Eſchini peccato Mitionem accuſauit in Cteſipho/nis clementia cum diis omnibus ac toto mundo mira auxeſis ꝗ̄ imitatur. Virgilius in orpheo. Poſt amiſſam rurſus euridicen. quid faceret in/quit. omnia enim conſumpſerat primus dolor qualem raptabis coniuge ferret. Nam quid preter oẽs terras atꝗ̄ inferos loci remãebat qd nõ luge/ret. per quem fletum manes quaſi omnes primis luctibus impleret & lachrymis quia numia vo/ce mouerunt cui nec ita quidem inexperta reman/ſerat. Et vide hic gradus doloris & iracundie in/tantum autem vt iam creſcere non poſſint. quip/pe in initio fabule tam triſtis eſt Demea Nam ſic audita Mitione quia triſtis eſt. & ipſe rogas me vbi noſter Eſchinus ſiet. Quid triſtis ego ſum vi/de mox precedit i penis vt ſic incipiat diſperii. Cte/ſiphonem audiui filium vnã fuiſſe in raptiõe cũ Eſchino. Inde poſtea dicit. Ne ego homo ſum in fœlix ad poſtremum.

g Hei mihi quid faciam? quid agam. Et in/naturali quodam modo poſtꝗ̄ ſummus furor ad extrema peruenit repẽte ſenex mutatur & mi/tis fit. h O celum. o terra. o maria neptu/ni. Neptunus quia medius inter celum & in fe/ros dum vtriuſꝗ̄ regni particeps eſt habetur elementorum omnium potior. Nam ideo tridentem habet primo numero triũ elementorum vt apud Virg. Idcirco dicit. Iam celum terramꝗ̄ meo ſine numine venti miſcere & apud homerum ſic idem

Et hoc eſt quod ait Oratius in arte poetica. Interdum tamen & vocem comœdia tollit.

In hec tria rerum natura diuiditur. vt principio mare: ac terras celumꝗ̄ profundum & per hoc totum mundum accuſauit.

i O celum o terra o maria neptuni. Vtrum de eo elementa inuocauit ꝙ diis quoꝗ̄ iraſcitur qui in his commorãtur vt do/lentes ſolent. aut quia deos eſſe non putet. Ideo hec omnia neptuni dicit quia dicturus eſſet Neptuni niſi intercederet perſona Mitionis quem videns ad aliud conuerſus deſit diluuium & interitum rebus optare cœpit obiecto fratre cui maxime iraſci/tur & propter quem deteſtabatur omnia. Tale eſt apud Virg. Omnia vel medium fiat mare ante omnia accuſat vt indignan/tem. Vt quem non incuſam amens hominũꝗ̄ deorum. Et atꝗ̄ deos atꝗ̄ aſtra vocat. t.m.

k Hem tibi. Nulli enim tibi Mitio loquitur. Hem tibi ad nullum refertur. vt fieri ſepe ſolet in mihi & tibi. vt en tibi fores crepuerunt. tu mihi dormis.

l Parate lites. Videtur & ipſe pertimuiſſe dicendo. ſcilicet parate lites.

m Succurrendum eſt. Vt rurſus confirmet ſe hoc ait.

n Communis corruptela noſtrorum liberorum. Maior accuſatio eſt iſta ꝗ̄ prior quippe cũ iã modo de ambobus accu/ſetur Mitio non de vno. o Tandem reprime iracundiam. Mire quia reprehendere nequit nimietatem reprehen/dit irati. Et ira de cauſa eſt. iracundia de moribus.

p Atꝗ̄ ad te redi. Quia ira ab eo quod eſt ire dicitur eo ꝙ a ſe eat qui iraſcitur & furit. Et ad te redi proprie dixit. Virg. Ve/rum vbi vidi nulla .f.r.f. ad ſe redit. & Cicero. Redit ad ſe & mores ſuos.

q Repreſſi redii. Non quod eſt ſed quod geſtu dicatur ſpecta & videbis. neꝗ̄ repreſſiſſe adhuc iracundiam. neꝗ̄ ad ſe redi/iſſe Demeam. ſed ꝗ̄ mira perſpicuaꝗ̄ moralitas i huiuſmodi rebus eſt apparet.

.i. licet habere .i. poſtꝗ̃ filiũ .i. noli curare

æquum eſt tibi: quando ego tuum non curo ne cura me/

.i. quod iuſtum ſit dicere .i. eſt equũ dicere .i. tu*um* q?

um. MI. Non æquum dicis. DE. Non? MI. Nã vetus ver/

.i. dictũ pu*er*biũ .i. certe .i. eſſe cõmunicãda vbi opus eſt inter pythagoros dictũ dicitur

bum hoc quidem eſt: cõmunia eſſe amicorũ inter ſe om/

.i. vrbane id ē dictũ'a te .i. repẽtina & ſubito exorta q̃ſi non h*ab*ẽs ꝙ rñdere poſſis: q̃ſi videat eũ iam conuictum

nia. DE. Facete. nunc demum iſtec nata oratio eſt. MI. Au

.i. breui ſermone .i. ſi fiat ſine moleſtia tua .i. in p*ri*mis

ſculta paucis: niſi moleſtum eſt: demea. Principio ſi id te

.i. offendit ac ledit ſcꝫ ꝑ filijs ſuppeditãdo .i. impenſam .i. obſecro q̃ ſequũt

mordet: ſumptum filij quem faciunt quæſo facito. hæc te/

.i. ſcõm facultatem tuã .i. ſufficiẽtia

cum cogites. Tu illos tuos olim pro re tollebas tua. ꝙ ſatis

filijs tuis .i. tunc .i. ꝙ ego ducerẽ vxo

putabas tua bona ambobus fore: & me tum vxorem credi/

.i. conſideratione habe .i. quã prius habebis

diſti ſcilicet ducturum. eandem rationem antiquam obti/

.i. cuſtodi acquiſita acquire vtere modice . bonorum filijs

ne: conſerua quære: parce: fac ꝙ̃ plurimum illis relinquas:

laudẽ de tollẽdis educãdis ac ditandis filijs tuis .i. expectatiões & opinionẽ nã cũ putabas me vxorẽ ducturũ nõ ſpectabas a me bona ꝑ filijs habe

gloriam tu iſtanc tibi obtine. Mea: quæ præter ſpem eue/

.i. ꝑmitte .q.d. nihil tibi conſtabit .i. diminuetur .i. ex meis bonis

nere: vtantur: ſine. de ſumma nihil decidet. quod hinc ac/

.i. adiunctũ vel additũ erit .i. que dico

ceſſerit. id de lucro putato eſſe. oĩa hæc ſi voles in aĩo vere

rum ꝗ̃ filijs .i. demea .i. diſplicẽtiã

cogitare demea: & mihi/ & tibi & illis dẽpſeris moleſtiã.

pecuniam .i. tace noli ꝑgere i eo qđ cepiſti .i. intelligo

De. Mitto rẽ: cõſuetudinẽ ipſoꝝ. MI. Mane: ſcio. iſtuc ibã

r Rem ipſam putemus. Videtur paulo citius deſtomachatus ꝙ res etiam incerta expoſcebat. ſed hoc morale dicitur. Nam iuſte irati omiſſa ſeuicia ad ratiocinationes ſepe feſtinant: & preterea illud accedit quod nõ inuenit. quod iam cõdigne dicat. ſimul quia etiam increpatus eſt a patre ꝙ apud ſe iam non ſit per iracundiam vehementem. Iterũ rem ipſam putemus. tractemus purgemus. Nam & hinc purgamina dicta ſunt vt Plautus in capti. ait. Nucleum amiſi retinui pignoris pitamina. Et Virg. Multa putans inquit. Putare proprie eſt falſa & infructifera a veris & fertilibus reſecare. Vnde arborũ purgetores putatores dicuntur. Et per hoc ꝙ dicit rem ipſam cauſam ipſius litis oſtendit. vt mitte iſta atqꝫ ad rem redi.

s Ne tu curares meum. Nam ambos curare prope modum repoſcere illum eſt quem dediſti.

t Factum eſt. Apparet Mitionem minutim quidem fateri. ſed facete contemnere obiecta.

v Cur emis amicam Mitio. Inclamatio iſta hominis magnam inuidiam ſignificat. vt regnũ ne Eſchine hic poſſides: & pacem te poſcimus omnes turne.

x Nam qui minus mihi idem ius equum eſt eſſe. Aut nam aut qui abundat. & eſt ordo. Qui minus equum eſt eſſe idem ius mihi. Qui ergo cur vel quare ſignificat.

y Nam vetus verbum hoc quidem eſt & cetera. Confidenter non repetiuit non habens rationem quam ſubiiceret niſi illi ꝓuerbium veniſſet in mentem. Nam quia videt ſe in malã cauſam incidiſſe totam vernaliter & facete agit & ſubiicit equitatem vbi iuſto ſe tueri nõ poteſt qatamen a Demea conuincitur. dicendo quod ſequitur.

z Nunc demum iſtec oratio nata eſt. Vt oſtẽdat illum perturbatum contraria protuliſſe dictis ſuis ſuperioribus. Item alii totum iungunt. alii totum ſeparant. Et bene nata eſt. Nam ſic dicimus de rebus repentinis vt ſupra here nate melius fieri haud potuit ꝙ̃ factum eſt hera

a Auſculta paucis niſi moleſtum eſt Demea. In duas partes diuiditur perſuaſio nihil paſſurũ Demeã damni nihil corruptele. Et me tum vxorem crediſti ſcilicet ducturum.

b Principio ſi id te mordet ſumptũ filii quem faciunt. Figuratiua locutio eſt. vt eunuchum quem dediſti nobis quas turbabas dedit

c Queſo. Modo obiurgatorium eſt.

d Pro re tua. Pro patrimonii tui qualitate.

e Conſerua quere parce fac ꝙ̃ plurimum illis relinquas. Hoc ſic pronunciandum vt appareat hãc ipſam voluptatem diſplicere Mitioni. Cõſerua. parce. quere. noua parce omnibus.

f Vtantur ſine. Aut deeſt his vt ſic his vtanẽ aut antique locutus eſt.

g De ſumma nihil decidet. De ſumma rei tue ſcilicet.

h Mitto rem. Pecuniam. & eſt hec exclamatio moralis minus ad id ſunt tardos ac nõ intelligentes homines.

i Conſuetudinem ipſorũ. Loquor aut vide tale eſt ſubintelligendum.

k Mitto rem cõſuetudinem ipſorum. Vel ab vtilitate vel ab honeſtate tranſtulit. vel a rebus ad illos iſtos de quibus agit. Cauetur autem ne aut rẽ perdant aut ipſi pereant.

l Mane ſcio iſtuc ibam. Moralis & faceta cor

futuræ ꝓbitatis   cōiecturatio præſenſio

m
multa in homine Demea ſigna inſunt: ex quibus conie-
.i.quando   .i.eandē actionē   .i.plerūq;   .i.intelligere

n   o
ctura facile fit. Duo / cum idem faciunt ſæpe: vt poſſis dice
.i.ſine punitiōe & criminatione   .ſ.dicere   .ſ.eſt talis diuerſitas

p
re / hoc licet impune facere huic: illi non licet. Non ꝙ diſſi-
.ſ.q̄ vel quia   .ſ.eā   .ſ.ē diſſiꝉis   .ſ.ſigna ꝓdicta in hereātia hoībꝰ qbꝰ mores futuri notant   .ſ.filijs tuis   .i.ſenſio

q
milis res ſit: ſed ꝙ is / qui facit. quæ ego eſſe in illis video: vt
.i.certiſſime credā   .i.eos nr̄is votis in poſterꝰ ſuis ꝓbatis moribꝰ rn̄ſuros   .i.intelligēres eē qd faciat in rem ſuam

r
confidam fore ita vt volumus. Video eos ſapere. intellige-
.i.vbi eſt opꝰ & cōmodū   .i.timere   .i.mutuo amore ſe ꝓſequi   .i.ſcientes eſſe   .i.liberā naturā ſuam

t
re: in loco vereri: inter ſe amare. ſcire liberum ingeniū atq;
filios   .i.tempe   .i.ſʒ   .i.certe   .i.reducere poſſis & reuocare in bonā viam   .i.q̄ rñ

v
animum quo vis illos tu die reducas. at enim metuas: ne
.i.patrimonio ꝯſeruādo & augendo   .i.negligētiores q: amāt potāt olent vngenta   .i.frater & amice   .i.ad omēs alias res

x   y
ab re ſint tamen omiſſiores paulo. o noſter Demea ad om
ꝓterq; ad auariciā   .i.ꝑ etatem   .i.ſapientes ſumꝰ & intelligimus   .ſ.quod opta s filijs

nia alia ætate ſapimus rectius. vnum hoc vitium ſenectus
.i.diligentiores curioſiores magis anxij   .i.pecuniā congerendam

z
affert hominibus attentiores ſumus ad rem omnes quam
.i.equum eſt & ſufficiens   .i.creſcentes animi   .i.incitabit   .i.ſupraq; ſatis eſt

a   b
ſat eſt. quod illos ſat ætas acuet. DEMEA. Ne nimiū mo-
nūc paulopoſt   .ſ vereor

c
do bonæ tuæ iſtæ nos rationes mitio / & tuus iſte animus
.i.iuſtus   .i.latēter delectāt & ꝯuertāt   .i.nō ſubuerteris nimiū vt times   .ſ.q̄ tu times

d   e   f
æquus ſubuertant. MI. Tace non fiet. mitte iam iſtec. da te
.i.volūtati meæ.q.d. morē mihi geras hodie rm̄   ꝑ exporrige.i.explica   .i.certe   .i.rgis cōditio ſcʒ nuptiaꝝ   .i.poſtulat

g   .ſ.quā ꝯtraxiſti triſticia   h
hodie mihi. exporge frōtem. DE. ſcilicet ita tempus fert fa
.i.facere neceſſe eſt   .i.ſed q̄cq̄d facio hodie   .i.agrū   ad ꝯpandū   .i.cū ꝑmo dilucula-bit vel ſol ceperit il-luceſcere

i   k
ciundum eſt. cæterum rus cras cum filio cum primo lucu

reptio continens in ſe latenter blandimētum quo leniatur auditor. m Multa in homie Demea ſigna inſunt. Obſcuriſſimus ſenſus & re & verbis. n Duo cum idem faciunt. Obſcure locutus eſt cum hic ſit ſenſus. Duo idem faciūt qđ vni licet facere. alteri nō licet.
o Sepe vt poſſis dicere. Melius eſt ſepe ad ſuperiora coniungere. Nam poſſunt duo idem etiam caſu non vt ſimilitudinē facere videantur tūc ergo erit ſignum ſepe idem faciūt. Dicere autem poſuit pro intelligere & ſcire ab eo qđ precedit id quod ſequitur. vt fœneratum iſtuc beneficiū pulchre tibi dices & memorē me dicis eſſe & gratū
p Non ꝙ diſſimilis res ſit. An quia huic licet
q Que ego in illis eſſe video. Ordo & ſenſus hic eſt. Multa in homine Demea ſigna ſunt ex quibus coniectura facile fit que illis ineſſe video.
r Vt confidā fore ita vt volumus. Duo quū idem faciunt nam ambo & ſupponūt & intelligunt & in loco verentur. non ingenii vicium ſed etatis eſt. s Intelligere: in loco vereri. Non in loco intelligere, ſed in loco vereri.
t Inter ſe amare. Cito dixit inter ſe quod eſt cū alter alterum inuicem amat.
v At enim metuas. Ad priorem tractatum pertinens qui eſt habitus de conſuetudine rei familiaris. ibi debet ſtare. At eni metuas ne ab re ſ. &c. Oratorie paulo. Nam non omiſſiores fore Demea, ſed plurimum credit & metuit vel a re vel a proximo. x Omiſſiores. Negligentiores. ſic in Heau. Vbi te vidi animo eſſe omiſſo.
y O noſter Demea. Blanda & cum quodā complexu eius qui reprehenditur incuſatio: & de more ſublata. & ſic hoc dixit tanq; dicturus eēt multa te latent ſimplex homo es. Nam huiuſmodi ſententia latenter quandam dicentis autoritatē fiduciāq; deſignat.
z Attentiores ad rem ſumus q̄ꝫ Proprie attētiores redit ad omiſſiores ſupra enim dixerit ne ab re tantum ſint omiſſiores paulo. Quā ſat ē quaſi dicat. attentos nos eſſe nimium crimen eſt
a Quod illos ſat ætas acuet. Methaphoricos acuet b Ne nimiū modo bone tue iſte nos rationes. & tuus iſte animo & ſubuertant. Ne valde ſubuertant infra legedum eſt, Si ne pro non coniunctione. Subuertant ergo legendum ita vt ſubaudiamns timeo vel aliquid tale.
c Tue iſtec. Quod ait ſignificatio habent nulliuſmodi rationem & ineptam. Nam apparet nō eas probare ab eo qui ſic loquitur vt ſupra. Iam vero omitte Demea iſtam iracundiam.
d Suubuertant. Subuertant i. deiiciant nos a ſeueritate noſtra qua vti in filios erat animus.
e Tace non fiet. Tace nunc poſitum quaſi diceret animo ſubuertet ne dixeris ꝙ mali ominis verbum eſt. f Da te hodie mihi. Accomoda teipſum voluntate mee. Nam in animum trāſtulit quod eſt corporis. vt in Eunucho. Mihi ſe dare ſermonem querere. Cicero. Ceruiculam iactaturum & populo ſe accōmodare. Si non vis inquit propter te vel propter me mitis eſto:
g Exporge frontem. Quia contrahi in verbo iſto oſtenditur quanto conatu opus ſit ad explicandum tantam contractionem ſenectutis & ſeueritatis. h Scilicet ita tempus fert faciundum eſt. Vide ſi non hoc ſit quod greci dicunt: nam ſi & ita tempus fert & faciundam dicendo. oſtendit ſe magis cogi neceſſitatibus vt paulo ſit trāquillior & cum tanta difficultate promittit tāq; mala ſubiturus ſit, atq; adeo maiorem partem ſecum diſputat neceſſario hoc velit nolit faciendum eſt vt ſit lætior. & hoc quia tempus fert. Faciundū eſt. ſatis miſere tanq; neceſſitate cogatur ad gaudendum agreſtis ſenex. i Cæterum cras rus cum filio primo lu. &c. Hoc ideo facit quaſi gaudere interim nō poſſit. mihi ſe vicine ſeuicie proximitate ſoletur. k Primo lucu. Appoſiopeſis. Nam cum primo lucu. pro ſole ponētes. ergo cum primo lucu q̄ plurimum ſol cœperit illuceſcere. Cum primo lucu veteres maſculino genere dicebant lucem.

mecum de malo loco .i.ſed q.d. nõ impediã qn tue eas etiã noctu .i.ſ.q̃ eas tue vultuoſum letabundum

ſbo hinc. MI. immo de nocte cenſeo: hodie modo hilarem
.i.dabeo vt ſis hilaris .i.ſimul mecum .i.ex hac vrbe .i.tue

te fac. DE. & iſtam pſaltriam vna illuc mecum hinc ab
.i.cũ aſperitate ſeu acerbitate abducam .i.oſno .i.ruri .i.alligabis co mõ illã abducẽdo tecũ

ſtraham. MI. Pugnaueris. eo pacto prorſus illic allegaris
.i.tãtũmõ .i.effeceris pſaltriã nã illã ſeruãdo filiũ ẽt retinebit hoc eſt vt illã ſeruem

filium. modo facito: vt illam ſerues. DE. Ego iſtuc videro
.i.pſaltrie vt ſit .i.fauille extincte 7 deſerte ab igne .i.farine tenuis 7 minute q̃ volitãt ex mola cum molitur ſcʒ panes vel fruges

atq; illic fauillæ plena/ fumi/ ac pollinis coquendo ſit ſaxo
pinſendo frangẽdo fruges mola .i.feruore 7 eſtu ſolis .i.culmẽ ſegetẽ .i.vltra iſta

& molendo. præter hæc meridie ipſo faciam. vt ſtipulam
.i.tantum .i.efficiã .i.nigrã pp̃ter feruorẽ .i.a ſole deſiccatã .i.quãtũ .i.excoctus 7 ater

colligat. tam excoctã reddam atq; atram: q̃ carbo eſt. MI.
.i.delexo; cum video .i.ſapientes homĩes eſſe hoc eſt cum video ſapientiã a te exercen

Placet nunc mihi videre ſapere. Atq; equidem filium tu
pſaltriã .i.cum irriſio ne 7 cõtẽptu rides

um: etiam ſi nolit: cogas. vt cum illa vna cubet. DE. deri
.i.felix .i.qui habes iſtũ animũ quẽ habes .i.pcipio

des: fortunatus qui iſto animo ſies ego ſentio. MI. Ah per
.i.pcedis ne in tuis iurgiis 7 in tua triſticiã .i.vade .i.in domũ .i.ludo leticie .i.nunc nunc .i.ceſſo deſiſto

gis ne: DE. Iamiam deſino. MI. I ergo intro & cui rei eſt
letum .i.impendamus inſumi ſcʒ

opus hilarem hunc ſumamamus diem.

l De nocte. Abundat
m Facte. Eodem verbo vtitur quo iamdudum laborẽ ad læticiam ſe conuertens oſtendat
n Et iſtam pſaltriam vna illuc mecum hinc abſtraham. Vide ſingulas ſyllabas imbutas amaritudine ruſtica atq; agreſti. Nam iſta odium ſignificat. Pſaltria ſeu fidiciam in nomen eius quã delicioſam eſſe oportet. & vna mecum adoleſcentib⁹ eſſe conuenerat. Et illuc ad quem locum pſaltriã ſecum ire compellit. Deinde ne vel in itinere pœna ceſſet cum filio ibo hinc inquit. Illam vero abſtraham illuc eo animo dixit quo ſupra ibo hinc & apparet illum quaſi mancipiũ ducturum puellam nõ vt fidicinam. Mecũ hinc abſtraham nõ abducam quod eſt ſeuerientis abſtraham.
o Pugnaueris. Magnam rem feceris. ſic Lucillius Vicinus ocius & magnam pugnauimus pugnam. p Eo prorſus pacto illic alligaris filium. Hæc cum riſu dicit Mitio. Et mutare eſt inijcere alicui vincula. quis vero dicĩ alligari ad aliquod ſine quo eſſe nõ poſſit. ergo ad amicam proprie alligari adoleſcentẽ dixit amatorẽ. Prorſus autem. Certe recte ac vere ſignificat.
q Vt illam ſerues. Ad tuendum illam hoc eſt nõ iam filium ſed illam ſerua in qua vtrunq; retinueris. r Atq; illic fauillę plena fumi ac pollinis coq̃ndo ſic ſaxo & molendo. Quippe molere prius eſt q̃ coquere. Sed coquere prius poſuit quo pulchritudo magis fœdatur an quia prius torreatur triticum vt tondi poſſit. vt Virg. Et torrere parant flãmis & frangere ſaxo.
s Coquẽdo ſic ſaxo, & molendo pręter hæc t Octaua meridiei ipſo. quũ ſol vehemẽtior eſt & nomen facit de adverbio. & meridiem dixerunt veteres quaſi medidies r. pro d. poſitum eſt. & pp̃ter cognationẽ harum inter ſe litterarum. v Vt ſtipulam colligat. Quod ſub ſole fieri neceſſe eſt.
x Tam excoctam reddam atq; atram & dixit reddam pro faciam & excoctam ad tenuitatẽ ſiccati coloris. Atrã ad colorem retulit. Et vide q̃ aſpera q̃q; ingrata clauſula ſit q̃ſi ſeui dici ſenis finitur oratio. y Placet nunc mihi videre ſapere. Non contradixit. ne rurſus pͬuocet. timet enim ſuaſor ne læticia puocet ad iurgium. z Atq; equidem filium tuum. Suadet læticiam nõ ſolum ſed etiam rem ducere cogit inuitum. a Derides fortunatus qui iſtoc animo ſies. Hoc verbum vultu Demeę ſic profertur vt ſubriſiſſe videaĩ inuitus. Sed rurſus ego ſentio amare ſecureq; dixit. Et ridet qui ſimpliciter ridet. Deridet qui cum alterius irriſione & cõtemptu ridet. b Fortunatus qui iſtoc animo ſies. Non laudantis eſt q ait fortunatus ſed moraliter reprehendentis. vt ſi dicas cum te aliquid cura offenderit fortunatos ſtultos. Qui nõ ponit bis ſtultos q nihil ſentiunt hoc quoq; dicit in eunucho. Atq; ego infœlix neq; ridiculus eſſe neq; plagas pati poſſum. r Iamiam deſino. Et hic velut neceſſitatẽ quer imponi ſibi.
d Et cui rei eſt opus. Cui rei credis niſi nuptiis hoc eſt ludo lætitię voto & gaudio nuptiali.
e Hunc ſumamus diem. Non accipiamus ſed impẽdamus & conſumamus. vnde & ſumptũ dicimus pecuniã que inſumẽda eſt.

DEMEA ſolus

.i.nunq̄ꝫ aliquis habuit mēſurā viā modū ita.diſpoſitū cōputatū.⁊ q̄ſi vera dicam calculatum .ſ.degēdā
a

Vnq̄ꝫ ita quiſq̄ꝫ bene ſubducta ratione ad vi-

.i.q̄ nō .i.experientia .i.exercitatio in mō viuendi
b c .i.etatis conditio d

tam fuit: quin res/ætas / vſus ſemper aliquid

.i.afferat qđ prius erat ignotum .i.ita q̄
.ſ.res etas vſus

apportet noui. aliquid moneat: vt illa quæ ſcire credas:

.ſ.vt putaueris .i.pcipua eligenda
e .i.exercēdo pbando re ipſa

neſcias. & que tibi putaris prima: in experiundo repudi-

.ſ.neſcire ⁊c. .i.plenam acrimonie .ſ.vitā
f aſperam incultam

es: quod mihi nūc euenit. Nam ego vitam duram: quam

hactenus vſq̄ꝫ ad hoc tempus .i.traducto .i.in ſumma ſenectute pſtinā
g vitam
h

vixi vſq̄ꝫ adhuc: prope iam excurſo ſpatio ego omitto. id

.ſ.omittis .i.ipō effectu .i.benignitate
.i.deprehendi i

q̄ꝫobrem re ipſa repperi. Facilitate nihil eſſe homini meli-

.i.iniraſcentia .i.ex ꝯſideratōe compatione mei ⁊ fratris .i.cuilibet

us neq̄ꝫ demētia, id eſſe verum: ex me atq̄ꝫ ex fratre cuiuis

frater .i.traduxit tempus vite ſue vacatione a labore
k

facile eſt noſcere. Ille ſuam ſemper egit vitam ī ocio in cō-

.i.ſodalitatib9 viuēdo cū gregalib9 .i.nullum preſentem offendere
l .i.tranquillus
m

uiuiis clemens placidus: nulli lædere os, arridere omnibus

.ſ.ipe frater vixit p .i.ſumptuoſus fuit ſibi cū amicis .i.bū loquūt de eo .ſ.oēs cū
ſe morē gerendo laute familiariter ⁊ ſodaliter viuendo

ſibi vixit. ſibi ſumptum fecit. omnes benedicūt. & amāt.

.ſ.exiſtens .i.inurban9 ſermone ⁊ incultus .i. pu9 in ſumpto faciēdo
.i.ferus crudelis .i.terribilis ipō aſpectu

n o

Ego ille agreſtis / ſæuus / triſtis / parcus / truculētus / tenax

mihi ⁊ aliis .i.in ꝯiugio .i.ſenſi cteſipho eſchinus
p q r

duxi vxorem. Quam ibi miſeriam non vidi: nati filii alia

.i.ſollicitudo mihi illata .i.q̄ꝫdiu .i.do opam laboro .i.q̄ꝫplurimas fortunas ⁊ q̄ꝫ
.i.ſed certe plurima fortune bona

cura. Porro autem dum ſtudeo illis vt q̄ꝫplurimum face-

.i.accumularē illis natis .i.acq̄rendo illas diuitias
.i.conſumpſi

rem. contriui in quærendo vitam / atq̄ꝫ ætatem meam:

.i.confecta finita abſoluta .i.hunc fructum filiis .i.porro
s .ſ.meo

Nunc exacta ætate / hoc fructi pro labore ab his fero odi-

q: me odio pſequunt̄ .i.delectatur cōmodis ⁊ fructib9 ſeu delectationib9
ſcꝫ mitio quibus ſolent frui felices patres
t

um. ille alter ſine labore patria potitur commoda illum

In hac ſcena. xxiii.

Exemplum inducitur hominum qui virtutem tedio deſerunt ob contemptum eius quod apud omnes ſeuum eſſe vicioſum ſit: & adeo fauet Therentius clementioribus ac mitiſſimis patribus. vt hunc quoq̄ꝫ adducat ad ſententiā Mitionis. non tamen hoc ſentientem q̄ ita fieri oportet ſed q̄ ita res cogat. Vult enim naturalē ineſſe veris patribus acrimoniā. ſed eam ſemper inuidioſam eſſe adoleſcentibus. a Bene ſubducta ratione. Bene diſpoſita bene computata ducere eſt digitis computare. Seducere eſt quem apud aliū & palam deducere ſed ſubducere eſt apud ſeipm̄ & ſecreto deducere quo magis in verbo iſto maioris attentionis & diligentie ſignum eſt.

b Quin res. Quin/modo cur non ſignificat.

c Res/ætas/vſus. Tria poſuit ex quibus res p experientia ponitur & his dicit ſe eſſe mutatū. Nam mox dicet Re ipſa repperi facilitate nihil eſſe homini melius. nec clementia.

d Aliquid moneat. Sylepſis eſt per caſus. ſubauditur enim quem. e Que tibi putaris prima. Vt alias eligenda quæ & primo loco ponenda ac per hoc optima. f Vitam duram quā vixi &c. Archaiſmos vt lucilius magnam pugnamus pugnam. Prius dixit quid faciat q̄ꝫ cur faciat. g Prope iam excurſo ſpatio. Id eſt ad calcem miſſo propter ipſos decurſus metaſq̄ꝫ viuendi. & eſt metaphora ſumpta a curſoribus.

h Id q̄ꝫobrem re ipſa repperi &c. Quia ſecum loquitur ideo multa ſecum reticet & deeſt faciā. Et ſi quis querat & dicat. i Facilitate nihil eē hoī melius. Facilitate iam facilem ſe infert. Inter facilitatē & clementiam hoc intereſt. Facilis enim cuius ira cito ſoluitur. Clemens qui nō iraſcitur.

k Ille ſemper egit ſuam vitam in ocio. Hic iā quaſi compatiua qualitas īducitur de vtroq̄ꝫ & vt ille in initio fabule locutus eſt ſic hic in fine loquitur. l Clemens placidus nulli ledere. Mira varietas & in locis & in ptibus orationis. Et clemens eſt qui colit mentē ſuam, nec eam vexat. Clemens. placidus. Clemēs eſt circa recte agentes Placidus etiam circa delinquentes Et clemens eſt nulli ledere Placidi arridere omnibus. Et clemēs animo. Placidus vultu. Et nulli ledere os adeo vt nulli ſe contriſtem faciat. & hec eſt figura cum recurrimus per ea que diximus omnia repetita ſunt.

m Nulli ledere/os arridere. Omnibus voluptatibus affectus eſt duplex. Aut enim ex quiete voluptas eſt. aut ex aliquo actu. ergo hic vtrunq̄ꝫ complexus eſt & vide quō grece a nomibus verba tranſeant. Leditur os cum verbū aliquod moleſtum preſentibus prodit ex pectore. Cum enim aliquis preſens moleſtia ſermonis afficitur tunc os. i. facies vultus eius offenditur ſeu leditur qđ ſatis patet. Nam ſi eo ſermōe purgatur ſtatim os eius rubore perfundi cernitur qđ illi moleſtā.

n Ego ille agreſtis. Bene addidit ille quaſi iam notus in hoc. ferus atq̄ꝫ agreſtis & ſeuus factus eſt. o Triſtis. p. t. Triſtis anio. truncu lētus vultu & aliter dici poteſt vt triſtis ſit q dolet. truculentus qui terret. & iō auxeſis mira p iſta decurrit. p Duxi vxorē. Pendet duxi vxorem ſed etiam cum magno ſignificatu addēdū eſt maiore em̄ pondere ſubtrahit̄ cōiunctio. nā duxi etiā vxorē dicēdū fuit: q Quam ibi miſeriam nō vidi. Ibi inquit quaſi vxor locus ſit & hoc ſine coniunctione vti mala que enumerat multa videantur. r Alia cura. Non altera. Alia cura alia inq̄ꝫ a multis aliis curis. quia dixit quā ibi miſeriam nō vidi. s Fructi. Fructi dixit in genitiuo vetuſte p fructus ſicut inuenit̄ apud vetuſtos tumulti p tumultus ſenati p ſenatus & ita de aliis oībus noībus quarte inflectionis haberi poteſt.

t Patria potitur cōmoda. Accuſatiuo caſu extulit quod nos ablatiuo dicimus. i. patris potitur cōmodo. Actius in clitēneſtra feras potiuntur plagas.

.ſ.filij mei .i.frequenter fugiunt comitem .i.archana ꝓpoſita ꝛ decreta .ſ.fratre

amant: me fugitant: illi credunt cōſilia omnia: illū diligūt:

fratrem filij .i.dereliet᷑ tanq̄ contēptus habit᷑ mitionē

apud illum ſunt ambo: ego deſertus ſum: illum vt viuat/

.i.ſed .i.optāt vt expectat venis filios .i.certe

optant: meā autē mortē expectant: ſcilicet ita eos meo labo

.i.nutritos frater .i.pua impenſa

re eductos maxime hic fecit ſuos paulo ſumptu. Miſeriā

frater .i.fruit᷑ gaudijs adhoꝛtat᷑ ſeipm̄ ꝓ experiar

omnē ego capio: hic potitur gaudia. age age. nunc experia

.ſ.q̄ facit frater .i.leniter qđ ego poſſum

mur contra hæc quid ego poſſim blande dicere: aut beni/

.i.q:vel poſtq̄ .i.incitat me etiā .ſ.filijs .i.ad locū ad experiendū

gne facere: qñ huc prouocat. Ego quoq; a meis amari/ &

.i.magnifieri ſcꝫ vt amer .i.largiēdo illis .i.cōplacēdo indulgendo .i.efficit᷑

magnipendi poſtulo. ſi id fit dando/ atq; obſequēdo non

.i.minoꝛis officiū .i.agā .i.deficiet in hac benignitate qđ ſequit᷑ .i.ſpectat ad me

poſterioris ferā deerit: id mea minime refert: qui ſum na/

.i.antioſus annis qđammō ꝓfectus.

tu maximus.

v Illū diligunt apud illum ſunt ambo ego &c. Hic oſtendit Therentius verum patrē & moleſtiorem & odioſum eſſe magis adoleſcentibus.

x Illum vt viuat optant. Sylepſis. Nā ſic veteres loquebant᷑ nos vero dicimus illi optant non illum optant. y Nunc expiamur. Magis comice pluraliter expiamur dixit q̄ ſi diceret experiar.. z Quādo huc ꝓuocat. Nō addidit qs ſed intelligimus Mitionē ſignificari.

a Si id fit dando atq; obſequendo. Bene naturam ſecutus eſt qui artem ignorat putans agi veris viam deberi nō agi dando & obſequēdo.

b Si id fit. Id eſt iam a liberis ſi magnipēdor.

c Non poſterioris feram. Subauditur partes. Aut non ꝑ infantiam .i. non vincar a Mitione. Et tranſlatio eſt a partibns hiſtrionum in fabula.

d Non poſterioris feram. Primus in eo ero inquit in dando atq; obſequendo.

e Deerit. Id mea minime refert videre manere in Demea non penitus eiectam ſecuritatem. Vel ſic deerit. Id eſt defectus erit in hac re q̄ ſuſpitio cum ab ea ſim nimis alienus natura mea. Verum nō curo: quia nō erit qui me arguat & repꝛehendat cum ſim maximus natu.

SyRVS DEMEA

vocandi mitio q nō .i.diſcedas

Eus heus demea rogat frater ne abeas lōgius. De. q̄s

.ſ.q me vocat .ſ.fit agit᷑ c inđt ſic viſo ſeruo

hō: o ſyre noſter ſalue. qđ fit qđ agit᷑: Sy. Recte. Ge. optīe

.ſ.verba q̄ ſequunt᷑ .i.in pꝛimis .i.ↄſuetudinē meā

eſt. iā nūc hæc tria primū addidi ꝑter naturā o noſter qđ fit

In hac ſcena. XXIIII.

a Heus heus Demea vt apparet edormiuit crapulam Syrus & ſatis moraliter dixit frater. Nec addidit tuus. b Ne abeas longius. Hic oſtēdit poeta q̄ abſurde blandus conet᷑ eſſe qui nō ſoleat & q̄ modica ſit repentina largitas. vbi animus a ꝑcitate nimia in contrariū vicium profuſionis incurrerit. c O ſyre noſter ſalue quid fit. Iam non hec blanda, ſed dura ſunt. Nam ſalue dixit ei nō ſolū quē ſepe viderit ſed cum quo totiēs litigauerit. d Quid agitur. interrogat cum ſciat. hic quaſi ſpernat actus eius bñ rñdet. Hec em̄ interrogatōes de ſalute atq; incolumitate eius ſunt q interrogantur.

d Optime eſt iam nunc hæc tria primū &c. Hoc preſſius dictum eſt. e Preter naturam. Quaſi diceret preter conſuetudinem. Preter naturam .i. conſuetudinem ſemper ante fui ſeuerus & manſuetus.

tercium nō improbū .i.pſtas exhibes bono aio

f g h i

quid agitur. Seruum haud illiberalem præbes te: & tibi lu

.i.bñ faciā tibi .ſ.p beniuolētia,tua ſum tibi deuict⁹ ſeu obligat⁹

k l

bens bene faxim. Sy. gratiam habeo. DE. Atqui ſyre hoc

.i.ipo effectu qſi iā ppe ſit dies

.i.pbabis m

verum eſt: ipſa re experiere propediem.

f Seruū haud liberalē. Dura & iportuna repētina cōiunctio ex tāta vituparōe in laudē ſyri oñdit cōtra naturā ſuā niti Demeā. g Prebes te Id ē te oñdis factis pbās. h Et tibi ludēs bñ faxim. Et bñ ad quā rem adiectū eſt an & bene hoc addidit. Quis eñ credat tā ſubitis poſt ſeuiciā blandimētis niſi factis queq; vera oñdanť. i Et tibi lubens bñ faxim. Et additū eſt vt oſtēdat hāc eē ſniam nō ſolū te laudo.ſed etiā iuuo illud dicēdo hoc faciendo. Pōt hoc & ſic intelligi. Bene tibi faxim & bñ lubēs multi eñ bñ ſed nō ex anio faciūt oia ergo addidit q̄ placidū oñdant ipm atq; clementem. k At q ſyre. At q abundat p parelcon. Syre aſſeueratio eſt nō credētis. l Hoc ver eſt. Quaſi falſum fuerit aliud quod iurgabit. & hoc nūc ſit ver quod nūc dicit. m Propediē. Nā ppediē aduerbiū eſt tpis. vt ſi diceret cito.

In hac ſcena. XXV.

GETA ſeruus DEMEA ſenex

.i.dña mea ſoſtrata .i.pcedā .i.quātū cito

a ex hoc loco

h Era ego hinc ad hos prouiſam: quā mox virgi-

.i.aduocāt venire ad ſe faciāt .i.q̄ mō

b .i.ecce hic ppe c

nem accerſant. eccum Demeam / ſaluus ſies. DE. Oh qui

.ſ.vocor .ſ.vocaris .i.plurimi eſtimandū

vocare? GE. geta. DE. geta? hominē maximi precii eſſe te

.i.ſcdm animū meū .i.certe

d e f

hodie iudicaui anio meo. nam is mihi eſt. profecto ſeruus

pbatus .ſ.dñam tuā eē cure

g h .i.pcepi

ſpectatus ſatis cui dominus curæ eſt ita vt tibi ſenſi geta:

q: es fidelis ſeruus vtilitatis .i.acciderit in q̄ poſſum,tibi pdeſſe

i .i.cauſam k bñ faciā tibi

Et tibi ob hācrem: ſi quid vſus venerit: Iubēs bene faxim

.i.conor ſtudeo .i.ſermone ſuauis benign⁹ .i.ſucceſſit

l

meditor eſſe affabilis? & bene procedit. GE. Bonus es: cū

.ſ.q̄ de me dixiſti .i.efficio reddo

m n

hæc exiſtimas. DE. Paulatim plebem primulū facio meā.

Demea obuiū Getā blande nititur cōpellare & eius inſiſtit laudibus. a Hera ego hic ad hos puiſam. Ad hos ad Mitionē & Eſchinū. puiſo duas res ſignificat pcedo & video. b Sed eccū Hoc apud ſe. c Oh q vocare. Hac interiectione vtimur vbi ex interuallo notos videm⁹ Poſt oh noīe vocaturus nō habuit qd diceret & iō ſubiecit q vocare. Virg. O quā te memorē virgo. Nanq; haud tibi vultus mortalis o dea certe. An phœbi ſoror. an nimphar ſanguis vna. Moris eſt aūt inferiorē pprio noīe vocari ſi blandiri velis. Sed hic noīs oblitus dū dubitat & ingrit iheſit pnomi. d Anio meo. Hoc eſt ſm animi mei ſniam & q̄ntū ad animū ptinet. e Nam is mihi eſt pfecto ſeruus. In hoc laudādo qa nō laborat ſubiecit ſpecialiter merita eius. aut vt exiſtimo nihil habuit qd diceret. niſi laudē ſine vlli⁹ facti mentione. f Mihi. Id eſt q̄ntū ad meū iudiciū ptinet g Cui dñs cure eſt. Cū hic dñas habuit. dñm dixit pualet maſculinū. Virg. Deſcēdo hoc ducēte deo flāmas inter & hoſtias expedior. Et pterea ſnia generalis inducir cū nullū ſpecialiter dñm ſignificat. h Ita vt tibi ſenſi Geta Maximū delinimētū infert cū noīe vocās qd tm ſupioribus ē. Et vide q̄; grate poſtq̄; ipe dixit noīe appellauit Getā. Vtrū quēadmodū aliis. aut queadmodū ſyro. i Et tibi ob eā rē ſi qd vſus euenerit. Defectus qdā ruſtici eſt. pter naturā blandictis cogi dicta repetere ſine gra. Hec aūt pmiſſiōes ad hoc pmittunť vt cū in ſubiectis agi a Demea hmōi res cœpit nō ſit abſurdū ſpectatoribus Demeā tā cito eſſe mutatū. k Vſus. Scilicet vtilitatis: Vel ſi vſus capiť p opus. vt ſepe fit apud Plautū ſic intellige ſi qd vſus euenerit. i ſi qd opus fuerit ſeu ſi q̄ neceſſitas cōtigerit vbi. ſit opus opa mea faciā tibi. & qdā lubēs. aut ſic intellige ſi qd vſu euenerit. Nā ſepe in epl'is Ciceronianis inuenias vſu venire p euenire. Ipe eñ ad Appiū ſic ingt. Cū pſeri

mihi vſuuenturũ nõ arbitrare ergo q̃cq; abs te defendẽdus eſſem. l Meditor eſſe affabilis. Sic hoc locutus illud ſup̃. Iam nũc tria hæc addidi preter naturã. O noſter.q.f.a.f. m Paulatim plebẽ. Moraliter interiorẽ turbã plebem dixit.i.vt in vrbe vulgus ita in familia ſeruos. Et fit tranſlatio ab his qui honores doloſe ac nõ ꝑ merito petunt ambicioſiq; ſunt.
n Plebẽ primulũ facio meã. Hoc eſt mihi fauentẽ vt econtrario. Vadimus imixti dancis haldo numine noſtro.

ESCHINVS DEMEA SySVS GETA

.i.nimis ledũt ꝛ cruciãt mitio,ꝛ p̃r demeã .i.nimis integras caſtas cũ
a .i.certe b .i.qñ iã pepit puella nubens
Ccidunt me quidẽ: dũ nimis nuptias ſtudẽt fa-
o .i.celebrare .i.p̃parandis nuptijs cũ magno apparatu
.i.ꝯterũt traducũt
cere. & in apparando totũ conſumũt diẽ. DE.
.i.ducitur interiectio deplẽſi...ſ.cũ p̃dicta loq̃rer ꝛ q̃rerer
c d blãdiendo apud me
qd agitur eſchine? ESCHI. Ehẽ pater mi tu hic eras? DE.
.ſ.ſum p.herculẽ .i.affectiõe paterna .i.generatõe qõ nõ ineſt mitioni
e loq̃t de ſe i tercia pſona
f
Tuus hercle uero & animo: & natura pater: qui te amat
.i.ſuos .ſ.tuam ſeu patris adoptiui
g
pluſq; hoſce oculos. Sed cur non demum quæſo vxorem
.i.aduocas facis venire .ſ.accerſi ꝛc. ſed qõſ ſeq̃t .i.affert mihi morã
h .i.mulier tibia canere ſolita
accerſis. ESCHI. Cupio. Verũ hoc mihi mora eſt tibicina.
.i.hymnũ virginaliũ nuptiaꝝ interiectio captãs attẽtionẽ .i.obedire
.i.vis ne i .i.mihi q̃ ſum ſenex
& hymeneũ qui canat. DE. Eho. vin tu huic ſeni auſculta
.i.cur auſcultabo tibi vel in q̃ .i.hymnũ nuptialẽ
.ſ.que ſequũt k
re. ESCHI. Quid? DE. miſſa hec face / hymeneum turbã
.i.lachrymas faculas nuptiales .i.olitorio vbi naſcunt herbe
.i.tibia canẽdi,pitas l .i.parietẽ q̃ veſcimur .i.diſſipari
lampadas / tibicinas: atq; hanc in horto maceriã: iube dirui
.i.q̃s celerrime vxorẽ .i.traduc .i.vnã familiã vel diruẽdo muros interſecan
.ſ.efficere tes domos effice,vt ſit vna domus
quantũ potes. hanc tranſfer. vnã fac domũ. traduce & ma
.i.etiã ſeruos ipſos .ſ.qõ dicis ꝛ ſuades
.i.ſuauiſſime
trem / & familiã oẽm ad nos. ESCHI. Placet pater lepidiſ

In hac ſcena. XXVI.

Adoleſcens & Demea inter ſe affabiles imaginẽ prebent & q̃; dulcis ſit minoribus aſſentatio & q̃; ingrata cenſura dixit
a Occidunt me quidẽ. Quidã ꝑ expectatiõe eſt tanq̃; in hac mora. nullus alius occidat niſi q amat.i.ego. b Dum nimis ſanctas nuptias. Et nimis & ſanctas ridicule additũ eſt in ea ducẽda que pepit. Nam ſanctũ eſt quod omĩ obſeruatione inuiolatũ eſt & bñ additũ eſt nimis qa nimiũ ꝑ vicio ponitur Iuxta illã ſentẽtiã vt ne qd nimis. c Quid agitur Eſchine. Iam ipſe docuit quid ſit & qd agitur blandimentũ eſſe vt ipſe iam nũc hæc tria.p.a.p.n.o.n.q.f.q.a.
d Hem pater. Nõ ſine cõſternatõe videt Eſchinus & ſic blande interrogat & miti vultu. Nam & improuiſo obiectus eſt Demea & inſperãti. e Tuus hercule vero. & aĩo & natura pater. Totum eripuit Mitioni cui nec animũ quidẽ reliquit. f Qui te amat plus q̃; hoſce oculos. Magis comicũ q̃; amo. g Sed cur nõ demũ q̃ſo vxorẽ accerſis. Bene ſubiecit q̃ volẽti eſſe credebat. h Verũ hoc mihi mora eſt tibicina &. h. Hoc eſt qd ait nimis ſanctas nuptias ſtudẽt facere. Hymineũ quidẽ liberi & veneris filiũ dicũt eẽ qui prius certas nuptias inſtituerit. iõ plaudẽ cãtat virginalibus nuptiis ob hmõi meritum. Alii virũ fortẽ atticũ dicũt fuiſſe qui raptas p̃ domib᷒ virgines oppreſſis latronibus intactas patrie reſtituerit. Alii ꝙ hymen dicat mẽbrana q̃dã que ẽ minuta virginitatis q̃ primo diſrũpitur coitu hymeneũ putant. Alii hyminũ vocari virginalium nuptiaꝝ. ergo ſic accipe hymeneũ in nuptiis quẽadmodũ in funere vel in ſacris hymnũ.

i Vin tu huic ſeni auſcultare. Seni cõtemnẽs ſeipſum dicit. de hoc ſolũ aſſerẽs cauſam cur audiendũ ſit ꝙ ſit ſenex. & totũ hoc apparet letiſſimo vultu dici. k Turbas lampades tibicinas. Bene totũ pluraliter: vt qui ſic reprehendit multa Plautus. Quid tu mihi paraſitos ludos qd ſũma nos ſũmaſſe. hec igitur vultu ꝓnuncianda ſunt vt appareat ea diſplicere dicẽti.
l Atq; hanc in horto maceriam iube dirui. Maceries dicitur paries nunc alicuius de macerata.

m Euge iam lepidus vocor. Apparet Demeam expiendi cauſa aſſentari nõ quod aio facit.
n Fratri ędes fient puię. Elegantius q̃ fratris.
o Ego læpidus. Irridens adoleſcẽtis animum ſic inquit. p In eo gratiã. In gratiã eo hoc eſt amicos comparo. q Iube nunc iam. Inſultantis eſt verbũ iubet tanq̃ p̃ſtet Mitioni hoc dicit Demęa: aut apud ſe dicit. hoc iube quaſi inſultantes dicere ſolemus nunc minari. hunc aſſiſtere quẽ afflictũ tenemus. Ita & Mitioni Demęa dicit. iube nunc. q Iube nũc iã dinumeret babylo &c. Morale cum de abſente tãq̃ de p̃ſente agimus. Eſt aũt iube nunc iã figura etiã apud Plautũ frequẽtiſſima. Iube nũc. Iam iube ſic dicit quẽadmodũ ſupra. Illi cui ęquus animus nemo adeſſet alicui diceret. r Dinumeret. Dixit quaſi multum dinumeret illi. Cui illi: Cteſiphoni. lenoni. an Eſchino. an ſyro babylo. an fratrẽ babylonem libertatẽ ob nimiã vocet. an Eſchinũ nimis ꝓdigum. s Dirue. Hoc vultu dicit adhortãte. t Cum te video noſtræ familiæ ex anio factum velle. Ex aio aliquid facere. eſt id facere qđ ille in aio ſuo velit aut certe ex tota mẽte preſtari nõ ꝑfunctorie. ſed ex anio factũ bene factũ intelligere debemus. vt ſit ex anio quaſi ex ſnia.
v Dignos arbitror. Multa deſunt & vos. & eſſe. & qui fiant. x Quid tu ais. Eo vultu dicit quid tu ais quo videmus loq̇ eos qui interrogant geſticulãte vultu qđ ſentiant de conſilio ſuo quos ſciunt approbaturos eſſe. y Sic ſoleo.

gaudẽtis ſeu impãntis lęticiã m .i. ſuauis ſermõe n .i. dom⁹ .i. trãſitu faciles
ſime. DE. Euge iam lepidus vocor. fratri ædes fient. per
multitudinẽ feminaꝝ eſchinus .i. efficiet mult⁹ ſumptus .i. adhibebit recipiet
uiæ. turbã domũ adducet: & ſumptũ admittet. multa: qđ
.ſ. intereſt .i. ſuauis expñs ſermõe o p .i. cõciliabo mihi amiciciã q .i. multũ numeret r
mea: ego lepidus in eo gratiam. iube nunc iam dinumeret
miles ſtolidus vel diues .i. libras ꝓ amica cteſiphonis .i. nimis tardas qđ iuſſus eſt
babylo ille viginti minas. ſyre ceſſas ire / ac facere: Sy. q̃d
.i. diſſipa q̃ dicta ſunt s .i. trãſfer ad nos ad mulieres
agã: DE. dirue tu illas. abi & traduc. GE. Dij tibi demęa
.i. faciant .i. q2 vel qñ t ſoſtrate ⁊ filie ei⁹ ⁊ ceteroꝝ .i. voto ſnia facere
bene faxint: cũ te video noſtræ familiæ tam ex anio factũ
vel cupe ex tota mẽte .ſ. nos ⁊ẽ q̇bꝫ talia fiãt vt macena diruat̃ v x conuertit ſe ad eſchinũ
velle. DE. Dignos arbitror: qđ tu Eſchine ais: ESCH. ſic
.ſ. eẽ dignos vt traducet̃ ⁊c. .ſ. macenã dirui ⁊ illas traduci puellã .i. nõ multo añ ꝑtu liberatã
opinor. DE. Multo rectius eſt: q̃ illam puerperã hac nũc
.i. vicũ ſꝫ ducat̃ ꝑ ortũ .i. debilẽ adhuc certe .i. p̃ſtanti⁹ q̃ tuũ ꝯſiliũ
duci ꝑ viã ægrotã. ESCH. Nihil enĩ meli⁹ vidi pater. DE.
.ſ. ꝯſulere vel ſuadere .i. ecce hic y ex domo
Sic ſoleo. Sed eccum: Mitio egreditur foras:

Poteſt ironia videri quippe q̃n tale conſiliũ ꝓbat Demęa quod ꝓbaret adoleſcens. Aſcen. Sic ſoleo nõ ironice ſed ficte ſimulate & captioſe dictum puto.

In hac ſcena. XXVII:

Apparet Mitionẽ dixiſſe. Cur diruis: Syrus rñdiſſe quia hoc iubet frater tuus. a Iubet frater. Dirui maceriam. b Tu ne iubes hec Demea: Interrogatiue ꝓnũciãdũ totũ. ita erit vna ꝑſona & breuiter oñditur ex huius verbis quid prior dixerit Syrus. & miꝝ initiũ ne ꝓcęnio op⁹ eſſet Demeę ad ꝓfitendã mutationẽ volũtatis.
c Colere adiungere adiuuare. Colere ad Syrũ ꝑtinet. adiuuare ad Hegionẽ. adiũgere ad Soſtra-

MITIO DEMEA ESCHINVS
.i. ſe iuſſu fratris facere a frater demea b verũ .i. maceriã dirui
Vbet frater: vbi is eſt: tu ne iubes hoc Demęa.
certe .ſ. vt diruat̃ .i. ꝑtim .i. in macerię diſiectiõe .i. ꝑtim .ſ. rebꝫ q̇bꝫ peteim⁹ arctiſſime
DE: ego vero iubeo. & hac re & alijs oĩbus q̃ maxĩe vnã
me ⁊ tuã ſtꝝ ſcꝫ ſoſtratę ⁊ filie c amare ſeu hr̃e in reuerẽtia .ſ. rem .i. affinitatẽ ꝯiungere
facere. nos hãc familiã colere: adiuuare / adiũgere. ESCH:

.f.fieri i.poſtulo. .i.eſt mea opinio proſſus ſed iurātis

Ita quæſo pater. MI. haud aliter cenſeo. DE. immo hercle

.f.fieri vnā familiā .i.in primis .f.ſe ſtrata ē .i.qd ocide

ita nobis decet. primū huius vxoris eſt mater. MI. quid po

.i.honeſta .i.q̄uid ad vitā q.d.qd mea refert .i.ē iā multū anno ſ

ſtea? DE. proba & modeſta. MI. ita aiunt. DE. Natu gran

.f.eā eē natu grādiorē .i.iā ex lōgo tpe .i.nō pmittētibꝫ annis mlr̄ſ

dior. MI. Scio. DE. Parere iā diu hæc p annos nō pōt. nec

.f.ad percipiendū eā vel ad reuocādū eā ne nubat .i.qd iſte loq̄r,qd molit̄

qui eā reſpiciat: quiſq̄ eſt. ſola eſt. MI. Quā hic rem agit.

ſoſtratā mitio eſchine .i. vt fr̄ adoptiu⁹ ſeu cat

DE. Hanc te æquū eſt ducere. & te operā: vt fiat: dare. MI.

.f.vicis eē equū hanc .f.dico bonū eē ducere hāc

Me ducere aūt? DE. Te. MI. Me? DE. Te inquā. MI. in-

.i. inſanis deſipis .i.ſi eē volueris mitio .i.ducat ſocrū .q.d.obrepa pitis

eptis. DE. Si tu ſis hō: hic faciat. ESCHI. MI pater. Mi.

.i.cur .i.ſed pr̄i tuo naturali .i.obedis pbes aures .i.nihil pficis ita alienū te

Quid tu aūt huic aſine auſcultas? DE. Nihil agis: fieri ali

.f.quin eā ducas .i.deuias diſcedis a recta mēte .i.vnicā pſuaſiōe mea

ter nō poteſt. MI. Deliras. ESCH. Sine te exorē mi pater.

.i.inſanū te oſtēdis hortātis .i.pſta illi hoc bn̄ficiū pcede qd petit

MI. Inſanis: aufer. DE. Age. da veniā q̄ſo filio. MI. Satin

.i.mentis cōpos nuptus ſponſus .q.d.vrde

ſanus ne es? ego nou⁹ marit⁹ anno demū q̄nto & ſexageſi

.i.efficiar .i.vetulā .i.vltime ſenectutis .i.ad idē faciēdū

mo fiam: atq̄ anum decrepitā ducam? id ne eſtis auctores

.f.te illā ducturꝫ .i.capiā in vxorē .i.ſuaſores

.f.ſoſtrate z hegioni z filię

mihi? ESCH. Fac. pmiſi ego illis. MI. Promiſiſti aūt? de

.f.nō de me fac.pmiſſiōes correptiuū ē aliqd .f.qd facis eſchinus

te largitor puer. DE. age. quid: ſi quid te maius oret? MI:

.f.qd orat ducere vxorē .i.plia pmitte te exorari

Quaſi nō hoc ſit maximū. DE. Da veniam. ESCH. Ne

.i.nē te difficilē z inexorabilē pbe .i.ceſſas deſiſtis hoc ſuadere .f.omitto

grauere. DE. fac: pmitte. MI. nō omittis? ESCH. Nō: ni-

.i.pſuadeā .i.violētia coactio ipulſio .i.erūpe in actionē

.i.certe .i.benigne

ſi rē exorem. MI. Vis eſt hæc quidē. DE. Age prolixe mi-

.f.ducere anū .i.ſiſtorū nō rectū incōueniēs incōſentaneū

.i.ſtultū

tio. MI. Et ſi hoc mihi prauū/ ineptū/ abſurdum atq̄ alie

.f.quā ſp traſegi celibē .i.ēā vehemēter .vt ducā vxorē

num à vita mea videtur: ſi vos tanto tempe iſtuc vultis: fi-

.f.cū vis qd petim⁹

.i.nō ſine cā meruiſti

at. ESCH. Bene facis merito te amo. DE. Verum qd ego

tam & ad notandū coli a ſupiori. vt Virg. Poſt hīta coluiſſe ſanio hic illius arma. d Immo herculeita nobis decet. Antiq ſic addebāt ſtatī verbū nos decet facere nos decet dicere ſed nō ad debāt nobꝭ decet. ſed ſimpl̄r dicebāt. e Primū hui⁹ vxoris ē mater. Incipit pſuaſiōe. ſed latēter Ita & q̄ ppoſito cōſilio dicēda erāt aū demōſtrā uit q̄ dicat qd fieri velit. & hoc ſp fiat ab oratori bus in rebus incipe nō optet pp̄ter turpitudinem aut incōmoditatē rei q̄ pſuadenda eſt. Conſidera adeo apud Virgiliū vbi pſuadet iris matribus vt naues ſuas incendāt & inuenies hoc ipm̄ cōſiliū vltimum poni poſt argumēta q̄plurima. Quin agitē &.m.i.f. ex.u.p. & initiū a poſſibili factū eſt. Nam dicit huius vxoris eſt mater. pba & mo deſta. f Proba & modeſta. Proba ſibi & modeſta apud alios: & vide laudes conſiliatori / buſinuētas & vſitatas. g Ita aiunt. Hoc ita rn̄det q̄ſi di. quid mea refert. h Scio. Adhuc mitio nō intelligit quo res tēdat, ſed tn̄ vultu q̄dā admirātis. cur hoc dicat rn̄det. i Parere iā diu hæc p annos nō pōt. Recte ne cōtra filios pſua- dere videat nuptias ſi illis coheredes eē pcreādos ſuadet. k Per annos nō pōt. Bene p annos qa nō ſterilis. l Hanc te æquū eſt ducere. Te mitio. m Et te opam. Eſchine. nā ad illū cō- uerſus a Mitōe eſt. Et quare Eſchinū opam dare æquū eſt. ſcilicet vt pſit ſocrui. n Me ducere aūt. Magna vis pnoībus poſita ē. Nā me ille di- cit ſic q̄ſi quē mīme deceat. o Te. Ille ſic rn̄- det q̄ſi quē maxime opteat. p Ineptis. Ver- bū eſt quod facit ineptio ineptis ineptit. q Si tu ſis hō. Nō fies ſed ſis dixit q̄ſi iā eo ſe hoiem Eſchinus pbaturus. r Si tu ſis homo Eſchine ſi ſis p ſi eē volueris & ſi credo hō volu eris. s Si tu ſis hō. Hic facete & mire coegit Eſchinū ad pſuadendū. Non eīn dixit ſi tu ſis hō pſuade. ſed ſic faciat vt ac illo nō factum. ſed effe- ctum exigeret. t Quid tu aūt huic aſine auſcul tas. Aptū conuiciū grandi & fatuo. v Fie- ri aliter nō pt. A neceſſario. x Deliras. Pro prio vocabulo vſus tāq̄ loquaci. y Mi pater Mi vocatiuus caſus eſt ab eo quod eſt meus. z Inſanus es. Congrue ſeni deliras inqt iuue- ni inſanis & aufer vel te vel manū. aut p eo qd ē abi. aut ſic aufer rem. a Ego nouus maritus &c. Apud Menandrū ſenex de nuptiis nō gra- uat̄. Et deeſt & qs & qd & q̄n & quō. vt ſit qs ego. quid? nouus maritus. q̄n. anno demū q̄nto & ſexageſimo. quō. anū decrepitā ducā. b Anno demum quinto & ſexageſimo. Hec ætas eſt vt Varro ait etiā comicorꝫ ſenū & demū aduerbiū tarditatis eſt. c Atq̄ anū decrepitā ducā. Hoc facete addit tāq̄ faciēdum hoc eſſet ſi puella duceret̄ ſeni. Vel vt Feſtus ait. Decrepitā eo q̄ pp̄ter nimiā ſenectutē nec mouere ſe pt̄ nec vl- lum facere crepitū. Decrepitam. Aut ſtomacho anili aut iracūdiā. aut decrepitā obtuſi animi & leſe ſenectutis. Aut decrepitā cui ſepe moribunde crepuerit planctu familia. i. clamauerit. d Id ne eſtis mihi auctores. Hoc eſt pſuaſores. vt Vir gi. Auctore. g.o.a. e De te largitor puer. Acu tius dictū eſt de re q̄ de tuo. Et bn̄ in eū qui pmi ſerat puelle cōiunctionē ſuā. f Largitor. Ver bū eſt impatiui mō futuri tpis. g Da veniā. Preſta bn̄ficiū cōcede quod petitur. h Ne gra- uere. Ne te difficilē pbeas qa graue ſe dicit pſtare q id facile nō pſtat in bn̄ficio qd poteſt. i Da veniā ne grauere fac pmitte. Altrinſecus agentiū fatigantiūq̄ verba ſunt. k Age plixe Mitio. Aut age plixe. i. age benigne. vt ſit plixe be- nigne ſcdm veteres aut p Age correptiuū vt ad plixe ſubaudiat̄ noſter ē. aut qd tale. vt Mitio velut in ſuaui dictū ſit. l Et ſi hoc mihi prauū. Prauū ſi anū ducit nullo cōmodo ſuo. m Ineptū. Qui nō voto filiorꝫ ducat vxo rem. n Abſurdū. Homi q nūq̄ duxerit & nūq̄ ducere voluerit. & ſeni duci vxorē q̄ adoleſcēti ducta nō ſit.

quia vel qñ .ſ.agendū eſt .ſ.ſed' 'vel reliquū eſt qđ nō fuerit obiectū
r s
dicam: quum fit: quod volo quid nūc? quid reſtat? Hegio
.ſ.ſoſtrate ꝛ filie .i.ꝓpinquꝰ ꝓpter nuptias
t v x q nō abūdat diuitijs
eſt hic cognatus proximus: affinis nobis: paup: bene nos a
.i.ꝑ aliqd .i.honeſtū eſt .ſ.decet nos illi .i.poſſeſſiūcule ꝑdioli
y
liquid facere illi decet. MI. Quid facere? De. Agelli eſt hic
.i.in ſuburbanis .i.freqnter locas hegioni .i.alat illo
z .i.neſcio cui alieno a
ſuburbe paululū: qđ locitas foras: huic demus: q fruatur.
.ſ.vicus .i.ſed .i.facere dz vt eo fruat
MI. Paululū id autē eſt? DE. Si multū ſit faciundum eſt:
.i.loco pris quārū ad effectū .ſ.vir' ꝛ ꝓpterea alendꝰ .i.collocat bñficiū apud eū
filie b c .i.nobis affinitate iūctus .i.tandem
pro patre huic eſt: bonus: noſter eſt: recte datur. Poſtremo
.i.ex me inuentū neqꝫ primo ꝑfectū .verbū .i.iuſte ꝛ cū eqtate
d dictū illā breuē ſniam .i.cū magna ſapia
nō meū illud verbū facio: quod tu mitio bene et ſapienter
.ſ.qđ ſequit .i.oēs lōge lateqꝫ corrūpat ꝛ ꝯtaminat .i.tpe vel etate ſenectutꝫ
.i.paulo añ .i.ad pecuniā ꝯgerendā
dixti dudū vitiū cōe oīm: ꝙ nimiū ad rem in ſenecta attē-
.i.plus eqꝫ incūbētes inhiantes .i.vitare euadere
e .i.labē ꝯſanguinitatis .i.id verbū
ti ſumus, hanc maculā nos decet effugere, dictū eſt vere, &
.i.deduci ad effectū vt nō verbotenꝰ ſit dictū certe
hoc dicit vidēs ſe victū ꝓprijs verbis.
ipſa re fieri oportet. MI. qd iſtuc? dabitur qdem: quando
blādiēns ꝛ vultuoſe applaudētis
hegio
hic vult. ESCHI. MI. pater. DE. Nūc tu es mihi germanꝰ
quātū ad aīm ꝛ corpus .ſ.tibi eſſe ſic grarū vt talia dicas
f .i.ꝓprijs verbis
pariter & animo & corpore. MI. gaudeo. DE. ſuo ſibi gla
.i.occido neco
dio hunc iugulo:

o Alienū. Abhorrēs remotū diff.dens diſcrepans. p Si vos tāto ope iſtuc vultis faciā. Cur ſic nō vertit de volūtate Soſtrate, an qa illā conſentire neceſſe ē. vel ꝓpter pauperiē vel ob amorē filie ſue. q Si vos iſtuc tātope vultis fiat. Ridicule dixit. & comice vxorē ſeducere nō qa velit aut debeat. ſed vt obſequat iubētibus.

r Quū fit qđ volo. Perſpicit inquit qđ volo vt ſup demū recipiā Mitio & ego in eo gratiam.
s Quid nūc? qđ reſtat. Quid reſtat ꝓ quid ſeqt aut qđ reſtat tāqꝫ reliquiarꝫ priorē. aut ꝓpter hoc minimū. t Hegio eſt hic cognatus. Proximꝰ cōmēdatōe pſone qſi notet etiā Mitioni ob merita ſua & bñ addidit ꝓximus. Nā multi gradus & veluti rami ſunt ꝓpinquitatis in affinitate & cognatōe diſpoſiti. Addit Guido. Inſup cognati vxoris ſunt affines mariti & e diuerſo. v Affinis nobis. Recte. Nā vxoris cognati mariti affines ſunt. x Paup. Iā hoc noīe apparet aliqd flagitari. y Quod locitas foras. Foras dixit locū ꝓ pſona ponēs. q. d. neſcio cui alieno. & nos dicimus audi qd dicit. Ecce hac ꝓ ecce hic Cicero Hic cū alius ex alia pte deeſt. ergo aliqd. vt ſit qd locitas foras verſum: aut ſi foris. foris poſito .i. alieno. z Agelli eſt hic ſub vrbe. Paululum totū cū contēptōe ꝓnūciandū. a Huic demꝰ q fruat. Alat. i. q fructū capiat nō ꝓprietate potiat ꝓprie. ergo & qſi de iure dixit. fruat alat quia fiumē dicit ſūma gula p quā cibū lingua demittit in ventrē. b Bonus ē. noſter eſt. recte dat.
Hortantis & multa cōgerentis noſter ē bñ addidit. Nā ꝙ dixit ꝓpte hinc bonus ē potuit rñderi qd mea recte dat qſi nō qrat an dandū ſit ſed illud ſolū erit an recte datur.
c Bonus ē. noſter eſt. Hec oia vultuoſe tanqꝫ inuidiā pſimonie facit Mitiōi. Et plus ſignificat noſter qꝫ ſi addat qd noſter. d Nō meū illud verbū facio. Nūc verꝫ p poſuit qđ vno ſtringit verbo. ergo verbum breuis ſnia. vt vno verbo dic ſi qd eſt qđ me velis. Et miſeram me qđ verbū audio. Verbū dixit verā ſniam. Nā verba eē a veritate dicta teſtat Varro. e Hāc maculā nos decet effugere. Maculā dicit irridēs opinionē Mitōis qa pſimoniā maculā putet. & ſil' auxit primo viciū. Deinde maculā dicēdo. Gui. Nā ſordes hois auari dicūt. & ſordidus ipe auarus. f Suo ſibi gladio hūc iugulo. Allegoria nō ſuo ſed ſuo ſibi. Moraliter & vt veteres loq ſolēt. Hoc ē ꝓprijs verbis ſuis eū vinco & ſupo & deturbo de ſua ſnia & cōuerto in meā. Cū etiā videmus aliquē cōtra ſe locutum & in verba ſibi noxia erupuiſſe qñ ſe ꝑdidit ſuis verbis. Dicimus recte ille ſuo ſibi gladio ſe iugulauit. in quo dicto nō eſt opus addere ſibi. quis antiquitatē velit imitari.

SyRVS DEMEA MITIO ESCHINVS

.i.dirura eſt maceria .i.vtilis

Actum eſt / quod iuſſiſti Demea. DE. Frugi
.i.certe meo iudi/ cio mea o/ pinione
a
homo es. ego ædepol hodie mea quidem ſenten
.i.effici .i.iuſtum .i.manumitti ac libertate donari .ſ.dicis ſyr
tia iudico ſyrum fieri eſſe æquum liberum. MI. iſtunc li/
.ſ.eſſe ppter .ſ.facta .ſ.equū fieri liberꝝ
b c
berum? quodnā ob factum? DE. ob multa. Sy. o noſter de
.i.aſſidue ſine intermiſſiōe .i.ab incūte etate .i.cure habui
c d
mea. ædepol vir bonus. Ego iſtos vobis vſq; a pueris cura
creſiphonē ⁊ eſchinū .i.inſtitui .ſ.qd facere deberent .i.docui vel iuſſi tāq; cuſtos rex
e f
ui ambos / ſedulo docui. monui. bene precepi ſemper quæ
.i.effectus .i.certe .i.prendere de .i.añ oculos eſt in pmptu obſonijs
g h
potui omnia. DE. Res apparet: & quidem porro obſona/
.i.fideliter .i.rapere a lenone .ſ.vno meretricē .i.parare diſponere
i
re cum fide: ſcortum adducere: apparare de die cōuiuium.
.i.ſpectat ad maximū hoiem ⁊ magni momēti p ironiā q̄ ſequūt .i.o hō iucūder fe ſtiue ſeu vrbane
Non mediocris hominis hæc ſunt officia. Sy. o lepidum
.i.tandem puella .i.in emēdo ſeruus
k
caput. DE. poſtremo hodie in pſaltria iſtac emunda hic ad
ſeruus .i.curā ani pbuit bonū eſt ac decet .ſ.ſerui
l
iutor fuit: hic curauit omnia prodeſſe æquum eſt. alij me/
.i.robūr ogam vt bn̄ ſeruiētes ſint libertatē cōſecuturi more iſtius eſchin⁹ .i.vt bn̄ libertate ſeru⁹ donet
m .i.vtilis
liores erunt. Deniq; hic vult fieri. MIT. Vin tu hoc fieri?
.ſ.id fieri .i.quoniā admonētis attētione incitantis
n
ESCHI. cupio. MI. Siquidem tu vis: ſyre eho accede huc
verba ſ unt iuris qbꝰ manumittit ſeruo .i.ſum deuict⁹ ſeu obligat⁹ oibus .ſ.o mitio .ſ.q me manumittis
ad me, liber eſto. Sy. Bene facis. omnibus gratiam habeo:
.ſ.habeo grām .i.pter alios .ſ.q liber ſis .i.ſeparatim pcipue
o p
& ſeorſum tibi præter ea Demea. DE. Gaudeo. ESCHI.
.ſ.eſchinus gaudeo .i.de meo libertate .ſ.q ambo gaudetis
q
& ego. Sy. credo. vtinam hoc perpetuum fiat gaudium:
ſic appellarā a natōe .i.ita
r s
phrygiam vxorem meam vt vna mecum videam liberam
.ſ.cognoui vel inueni .i.certe .i.certe .ſ.optas .ſ.tuā liberam
DE. Optimam quidem mulierem. Sy. equidem tuo ne/

In hac ſcena. XXVIII

Omnia fine ineundo clauduntur. vbi & ſeruis li bertas donatur & ambobus filiis optate vxores conceduntur.

a Ego ædepol hodie quidem m ea ſententia iu/ dico &c. Hoc eſt iamdudū q promiſerat ſyro ſed nunc opportune videtur enim modo meritū preceſſiſſe. & ſententiam iudico

Multa o ratorie maluit generaliter dicere q̄ querere ſpecialiter quod inue nire non poſſit.

b Quodnam ob factum. Iure aſcribi enim cauſas manumiſſis in iure formula eſt. Et mitio ſingulariter vnum querit.

c Ob multa. Hic pluraliter multa rn̄det. Edepol vir bonus. Iurat bonum quia pter opi nionem eſt. d Ego iſtos vobis vſq; a pueris. Intelligit ſyrus laborantē pro ſe Demeā nō ha bere quid dicat. & ideo ipſe proſequitur ordinē meritorum ſed quem apparet pedagogum fuiſſe

e Docui monui bene precepi. Ridicule addū tur ſed tamen conſuetudine quia imputantur eti am facta praue pro bonis.

f Que potui omnia. Bene que potui quaſi plu ra vellet. g Res apparet. Mire irridet Demea ſic tamen vt ſerio agere videatur.

h Porro obſonare. Obſonor obſonaris vel obſono as. vtrunq; enim dicitur. ſignificat vel e mere obſonia vel prouidere de obſoniis quas pi tancias vocant. vt ſi diceremus. hic ſeruus opti me obſonare nouit. i. facit bn̄ emere obſonia ne q decipitur in emendo qui dicitur obſonator.

i Apparare de die conuiuium. Id eſt repente neq; ante predictum nec pridie conſtitutū.

k Poſtremo hodie in pſaltria iſtac emunda. Et hoc totum ſerio dicitur vt magis ridiculū vi deatur. l Hic adiutor fuit. In re bona adiuto res. in re mala impulſores dicuntur. ergo hic adiu tor dicitur a nō iraſcente. a conuiuante autem & irato impulſor. l Hic adiutor fuit, hic curauit. Sic enim ſolemus one[illegible] mentem au dientis eius quem laudamus. Deinde quod pre ſtitit qui & officium corporis vt auditor & cu ram animi prebuit vt conſultor.

m Deniq; hic vult fieri. Abutitur Demea ſci ens prodigam voluntatem adoleſcentuli.

n Syre eho accede huc ad me. Vtrum vt eun dem manumittat. an vt palam fieri iubet. propi us accedens iuriſpublici conſuetudinem ludens. Et vide quā comicā manumiſſionē q̄ facete iu dex erit atq; condigne.

o Et ſeorſum tibi preterea Demea. Et fecit de meę pluſq; volebat. Nam quia conabatur ama ri prefertur etiam his qui amantur.

p Gaudeo & ego. Gratulātium ſyro hec ver ba ſunt quibus de more ille credo reſpondet.

q Vtinam hoc perpetuum fiat gaudium. Inte grum ſolidum & nuſq; interruptum.

r Phrigiam vxorem meam. Vt ipſe ſyrus ita vxor phrigia ſcdm veteres qui ſeruis nomina a nationibus imponebant.

s Vna mecum videam liberam. Hoc ſic pro nunciandum eſt. quaſi gaudeat ſe concordatum Demeę quod cū vltro cogitat habuiſſe plene obl litus fuit. t Hodie primā mām am dedit hæc: Ridiculum meretricum ſiquidem oportuerit pri mam eſſe quā cunq;. an quia cauſa eſt, quia inge/ nui dicuntur ſerio a nutricibus liberis educandi.

y Hercule vero ſerio. Aduerbia ſunt cōfir matiua. x Ob eam rem. Hoc eo vultu dicit quo rem veluti excutimus & oſtendimus momenti eſſe nullius.

y Argentum quanti eſt ſumito. Quanto precio valet argentum quanti eſt ſumito. Hoc verbo vtimur vt faciunt qui perſuadere aliquid cupiūt.

z Dii tibi demea oro omēs ſemper omnia optata offerant. Omnes omnia antiqua elegantia & figurata. a Proceſſiſti hodie pulchre. Nūc vere proceſſit pulchre ſyrus.

b Siquidem porro mitio tuum officium facies Hoc eſt vt patroni eſt libertum nō deſeras, ſed vt alias manu miſſum. Plautus. Facis melius ꝙ̄ ps lenonum qui libertos habent & eos deſerunt.

c Atq; huic aliquid paululum pre manu dederis. Vbi animaduerte pre manu poſſe exponi quēadmodum pre me. id eſt in cōparatione mei vt tu es pre me beatus. ait Cicero. id eſt in comparatione mei & tunc ſic iungas. Si dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod eſt res parua. pre manu. id eſt in comparatione potentie tue & tue liberalitatis ac promptitudinis tue in dando. Vel ſi intelligatur pre manu pro impromptu vt dici vulgo ſolet ſemper habet hec verba vel leges pre manibus pro impromptu an inepte ipſi viderint. quod ſi eſt ita, iungeretur cum dederis, vt ſit ſi dederis ei in promptu aliquid paululum. Aut ſi quis velit interpretari pre pro ante ſic ſi dederis ei pre manu id eſt ante manum. vt dici vulgo ſolet Vult me hoc dare ante manū quod etiam legentium iudicio relinquo. Nam pre pro ante nō inueni niſi in compoſitione vt predico prepono. Inuenio etiā pre in tali dicendi genere lachrymatus eſt pre gaudio pre timore receſſit. pre nimia multitudine exire non potuit & in iam dicto modo videlicet ſic pre multis ſumus felices. id eſt in comparatione multorum. De illo autem genere dicendi vſitato habere pre manibus aliquid. id eſt in ꝓmptu fateor me nō legiſſe neq; Priſtianus aſſignans huius particule preponit alias a predictis niſi ꝙ etiam pre in compoſitione auget & adhibet maiorem vehementiam quā pre capitur pro valde vt prepotens pre diues preclarus &c. Si itaq; dederis ei aliquid quo vtatur & fungeris officio patroni.

d Vnde vtatur. Vtatur viuat vnde vſura vita dicitur: vt vnius vſura more gladiatoris iſti nō dediſſet an vnde alatur de quo vſum fructūq; capiat & cuius tibi ſortē reddat & hoc melius. Nā ideo addidit reddet tibi cito.

e Iſtoc vilius. Hoc egit Therentius vt conuerſus officiis vſq; adeo prodigum faceret Demeā donec parem redderet mitionē. Iſtoc vilius quaſi nihil minus negotio enim eſt floccum oſtendentis aut quid tale cum eclipſi qua ſubauditur qcq̄ & nō dabo: f Faciet. Ne quid negatum in fine fabule videaṫ addidit Demea faciet & faciet hoc potens. ſ. quod irridens dixit quaſi de ꝓdigo dicere videtur. Et mire faciet quia nec credibile erat ſtatim conſenſurum qui negauerat & ꝓpterea negatio eſſe in fine non debuit quid iſtuc q̄ res tam repente mores mutauit tuos animaduertendum eſt qua calliditate Therentius querens finem fabule complere leticiam per ipſum demeā vtitur in vniuerſos qui in tota comœdia triſtis ac ſeuus interturbauit & vociferatus eſt.

g Quod proluuium. Proluuium quod greci id eſt promptus anim⁹

eſchini filij tui — vxor

poti / huius filio hodie primam mā̃mam dedit hæc. DE.

.i. at certe — .i. remoto loco vel extra locum — non — .i. ſi certe — .ſ. dedit vxor tua ſcʒ filio huius

herc le vero ſerio. ſi quidem primam dedit: haud dubium

.i. extra ſeruitutē mitti — .i. iuſtum — .ſ. dicis equū eſſe eā emitti — .i. cām. q. d. nō ē eā ſufficiēs

eſt quin emitti æquum ſiet. MI. Ob eam rē. DE. ob eā rē.

.i. ſi nō vis facere liberaliter — .i. q̄nto p̄cio ipſa phrigia valet.

poſtremo a me argētum quanti eſt ſumito. Sy. dij tibi de

.i. deſiderata — .i. p̄ſtent

mea oro oēs ſemper optata omnia offerant. MI. ſyre proceſ

.i. bn̄ ꝓperaſti, vel ad magnū bonū ꝓfectus es q2 te ⁊ vxorē manumitti obtinuiſti — .i. ſi certe — .i. ꝓcul dubio ſi hoc feceris

ſiſti hodie pulchre. DE. ſiquidem porro mitio tuum offi

.i. qd̄ te decet facere patronū — .i. aliquid quod eſt res p̄ua

cium facies atq; huic paululum aliquid pre manu dederis

.i. alatur de q̄ vſum fructū capiat — .i. ꝓpediē — .i. minoris valoris nō dabo

vnde vtatur. reddet tibi cito. MI. Iſtoc vilius. ESCH. Fru

bonus vtilis ⁊ modeſtus — .i. p̄ſta — nunc — .i. facq̄ qd̄ petit. — .ſ. ſortē cuius vtar fructu

gi homo eſt. Sy. reddam hercle. da modo. ESCH. age pa

.i. deliberabo — .ſ. mitio qd̄ petit — de demea dicit vel de mitione

ter. MI. poſt cōſulā. DE. Faciet. Sy. o vir optime. ESCH.

.i. iucūdiſſime lepidiſſime — .ſ. eſt

O mi pater feſtiuiſſime. MI. Quid iſtuc? quæ res tam re

.i. ſubito — .i. ꝓmptus animus ad largiendū

pente mores mutauit tuos? quod proluuiū? quæ iſta ſubi

ꝓdigalitas cū prius parcus eſſes — .ſ. quare mutaui mores — filij mei

ta eſt largitas? DE. Dicam tibi. vt id oſtenderem / ꝙ te iſti

.i. benignum — .i. iucundum — .i. ex vero mō viuēdi

facilem & feſtiuum putant: id non fieri ex vera vita: neq;

.i. ſcd̄m ꝙ eſt equū ⁊ bonū — blandiendo verbis — .i. plus eq̄ ꝓmittēdo ſiue concedendo

adeo ex æquo & bono: ſed ex aſſentando / indulgēdo / &

.i. ex nimia largitione — certe — .i. ꝓpterea

largiendo mitio. Nunc adeo ſi ob eam rem vobis mea vi

.i. exoſa — .ſ. que ꝓmiſit frater

ta inuiſa eſchine eſt: quia non iſta iuſta prorſus omnia

.i. obſequendo vobis nō ꝓmitto — .i. diſpergite — .i. extra man⁹ veſtras mittite — .i. omitto oīa ⁊ vobis dilapidanda relinquo

oīno obſequor miſſa facio. effundite. emittite. facite quod

bona vobis acq̄ſita luxurioſe viuendo ⁊ ꝑdēdo ſubſtātiā veſtrā

vobis iubet ſed ſi id vultis potius quæ vos propter adole-
q̃ deberetis .i.ꝯſideratis .i.obnixe acriter .i.nō ſatis ꝓui ꝯ detis

ſcentiam minus videtis, magis impenſe cupitis: conſulitis
.i.improbare .i.emendare .i.in meli⁹ ꝯuertere vel obſequi

parum hæc reprehendere /& corrigere me et obſecundare
.i.vbi oportunū ⁊ cōmodū erit .ſ.ego .i.tue volūtati ac diſpoſitōi relinq̄mus

in loco: ecce me qui id faciam vobis. ESCHI. Tibi pater ꝑ
.ſ.q̃ nos .i.facere cteſiphone

mittimus. plus ſcis: q̄d facto opus eſt. Sed de fratre q̄d fiet
.i.ꝑmitto pſaltria .i.modū ſuo amori .ſ.ſit vel dicatur

DE. ſino. habeat. in iſtac finē faciat. ESCSHI. iſtuc recte.

ad largiendum. h Que eſt iſta ſubita largitas Repentina ac per hoc ipſa eſt ingrata & īmoderata vt euenit cum ex nimis parcis nō largi liberales ſed effuſi prodigiq̃ redduntur.
i Vt id oſtenderem. Abundat id nam eſt pro vt. k Quod te iſti facilē & feſtiuum putant. Multum detraxit mitioni dicendo te iſti putant per quod ſignificatur errare adoleſcens & hunc eſſe feſtiuum. l Quod te iſti facilem & feſtiuum putant. Bene in poſtremo dignitas perſone huius ſeruata eſt vt perpetuo cōmutata videt̄. vt truculenti apud Plautum.
m Indulgendo. Ante dicendo indulgentiam ad meam culpam ſcribi denuo.
n Et largiendo mitio. Seuere additum eſt nomen, verbis ex animo plorantis.
o Quia nō iſta iuſta prorſus omnia om̄ino obſequor. Prouerbiales ſunt huiuſmodi locutiones fanda nefanda digna indigna, velis nolis, fas nefas. p Effundite, emittite, facite. Effundite ad Eſchinum pertinet. Emittite ad Cteſiphonem. Facite ad omnes.
q Facite quod vobis iubet. Prope rediit rurſus ad amaritudinem priſtinam hec eſt figura qua inuitos nos permittere oſtendimus quod volumus fieri. r Que nos propter adoleſcentiam minus videtis. Hic oſtendit Therentius magis Demeam ſimulaſſe mutatos mores q̃ mutauiſſe: minus magis parum.
s Minus videtis: magis impenſe cupitis: conſulitis parum.
t Hec reprehendere & corrigere me & obſecundare in loco. Tribus tria redduntur & vtraq̃ illam in malam partem ſuperiora hec in bonam que inferiora ſunt nō tantū enim culpe eſt minus prouidere q̃ impenſe. nec tantū mali eſt impenſe cupere quantū parum conſulere iram reprehendere bonum eſt melius corrigere optimum ſecundare. Nam qui reprehendit. nō continuo corrigit qui corrigit nō ilico ſecundat. i. letiſſimū reddit & fideliſſimū. Alii ſecūdare obſequi dictum putant & ideo additum eſt in loco quaſi nō ſemper faciendum ſic ergo obſecundare vel in melius conuertere vel obſequi intelligimus. v Tibi pater permittimus. Noluit Therentius ab amoribus perpetuo repulſum patrem.
x Sino habeat in iſtac finem faciat. Hec quidem promiſſio eſt, ſed exceptionem in ſe continet & cum quodam ſtomacho & velut minaci denunciatione profertur. y In iſtac finem faciat. Hoc eſt aut ne aliam amet. aut ne alteram compararet, ne poſt ipſam luxuriet cura alterius. z Recte. Bene & mitio nō diſceſſit de propoſito ſuo. qui vt peccaſſe alias oſtēderet fratrem ob nimiā aſperitatem cum expectatione quadam laudans verba eius. Iſtuc recte dixit quaſi diceret nō vt cetera & ſimul. repoſuit enim qui ſupra dixerat q̄ te iſti facilem & feſtiuum putant.

.i.diſcedite incolumes poeta defenſor

Valete & plaudite Calliopius recenſui.

DEMIPHO
STILPHO
PAMPHILA
DORIO
PHANIVM
DAVVS
HEGIO
CRATIN°
CRITO
SOSTRATA NVTRIX
PHORMIO
DEMIPHO
CHREMES
ANTIPHO
GETA
PHEDRIA
NAVSISTRATA

Declaratio ſup̃ quintam Therentij comœdiã in figuram hanc argumentũ declarans lucidius.

Iterum duo vt in prioribus fuerunt patres & fratres. qui in partibus inferioribus ſtant vrbis ciues athenienſis. vnus noĩe Demipho. qui filium habebat nuncupatum Antiphonẽ. Alter Chremes filium pariter habens Phedriam nomie. Igitur duo hi fratres ſimul vna pegre profecti Demipho in Ciliciam. Chremes vero in lemnum. Duos quos habuerunt filios atheras miſerunt ſub cuſtodia ſerui nomine Geta. qui & nullo modo inquietos adoleſcentũ duorum potuit animos gubernare. Phedria deperire cœpit Pamphilã que Dorio lenoni erat ſubiecta. vbi aũt eius amore potiri ſine pecuniis nõ potuit & nõ haberet per Getam ſeruum acquiſiuit. qui a Dauo fallaciis partim accepit. Cum aũt Chremes ideo in lemnũ iret. quia illic aliam habebat coniugẽ & ſe illic ne bigamus dep̃henderetur alio nominauit nomine. eo ſic p̃ficiſcente in lemnũ vxor quã ibi habebat vna cũ filia queſitũ eum athenas venerunt. vbi & mater mortua eſt Dum aũt filia funus ſequebat̃ viſa eſt p̄ Antiphonẽ filium Demiphonis. is eam amare cœpit. vxorem duxit ſuadente Phormione qui de cognatione eam eſſe finxit. & ſm̃ leges eam ducere debere. Redeunte igitur Demiphone voluit rurſum contractum in ſua abſentia matrimoniũ ſoluere ſic ventum eſt ad iudices tres. Cratinus dixit reſtitui. Hegio reſcindi nõ poſſe. Crito cauſam in deliberationẽ poſuit. Phormiõe ſic defenſore filii exiſtente pater Demipho Phormioni vt ipſe Phaniũ duceret dotem ei dedit. Phormio hanc pecuniã Phedrię pro redimenda a Dorio lenone Pamphila dedit. Tandem teſtante nutrice Phaniũ filiam Chremetis fratris Demiphonis eſſe q̃ in lemno Stilpho vocabatur. Antipho ſic iuxta leges eam vxorem retinuit. Phedria Pamphilam. Phormio paraſitico more cum illis vna ita ceſſante lite fini fœlici comico vixit.

Acta ludis romanis. L. poſthumio albino. L. Cornelio Merula Aedlibus curulibus. Egere. L. ambiuius turpio. L. attilius præneſtinus. Modos fecit flaccus Claudij tibijs imparibus: Tota græca Apollodori epidicazomenos acta quater: G. fannio. M. Valerio conſulibus.

Argumentum Phormionis.

.i. remotus erat ab vrbe athenis
.i. longe aduerbium

Hremetis frater aberat peregre Demipho reli-

.i. in ſecreto, neſciẽte auſiſtrata p̃pria vxore .i. in lemno inſula

cto athenis Antiphõe filio. Chremes clam habebat lemni

.i. in vrbe hẽbat athenieñ .i. vxorem

vxorem ac filiã. athenis aliam cõiugem: & amantem vni-

.i. filiũ phedriã .i. cithariſtriã .ſ. phany filie .i. inſula ipſa .ſ. mater athenis.

ce gnatum fidicinã. Mater e lemno aduenit athenas morit̃

.i. abſens erat .i. exequias matris mortue .i. in tali p̃curatõe

virgo ſola: aberat chremes: funus p̃curat. Ibi eam viſam

.i. induſtria phormionis demipho

antipho: cũ amaret: opera paraſiti vxorem accipit. pater/ &

.i. voce ꝯfuſa ceperũt oñdere ſuã indignatões .ſ. ipi ſenes .i. libras

chremes reuerſi fremere. dein minas triginta dant paraſi-

.i. puellã acceptã ab antiphone .ſ. triginta minas

to: vt illam coniugem haberet ipſe. argẽto hoc emitur fidi

.ſ. amata a phedria .ſ. chremete

cina: vxorẽ retinet antipho a patruo agnitã.

Phormionis Argumentum

Chremes & Demipho fratres fuerunt quorũ Chremes fertur habuiſſe duas vxores: alterã diuitem Athenis. alterã paupem Lemni. i. in illa inſula patria Vulcani. ex diuite ſuſtulit filiũ Phedriam noĩe. ex paupe vero ſuſcepit filiã Phaniũ noĩe Conuenerat aũt Chremes cũ fratre Demiphone qui vnũ filiũ Antiphonẽ habebat vt daretur nuptui Phaniũ Antiphoni. itaq̃ vt res ad exitũ deduceret̃. Demipho iuit in Ciliciã. & Chremes lẽnum ad accerſendã filiã. interea mater & filia venerunt athenas querẽdi Chremetis gratia. neq̃ eũ inuenerũt ꝙ apud vxorẽ paupem dicebat ſe nominari Stilphonẽ & apud diuitẽ Chremetẽ. p̃inde petẽtibus Stilphonẽ nemo oñdere potuit. moritur illic paulopoſt mater remanẽte filia ſola in cuius amorẽ forte antipho exarſit & op̃a paraſiti eã duxit in vxorẽ. vbi aũt redierũt ambo ſenes inuenerũt Antiphonẽ duxiſſe vxorẽ in abſentia ſua neq̃ ſciebãt eã eſſe Phaniũ. Nam Chremes vt eã genuerat aut certe ex teneris annis eam nõ viderat: indignati ſenes admodũ dederũt opam vt diſiungerent̃ & vt eam Phormio paraſitus duceret vxorem. dedit Chremes Phormioni noĩe dotis. xxx. minas quas Phormio paraſitus dedit Phedriæ gratia compandæ cithariſtriæ a lenone quã vehemẽter amabat. interea Phaniũ agnoſcit̃ filia Chremetis & mutatũ eſt cõſiliũ ac nuptiæ cõfirmatæ quo facto cœpit Chremes repetere ſuas minas a Phormione q̃s iam leno poſſidebat. Vt autem vidit Phormio Chremetẽ ſic acerbe exigentẽ p̃didit eum nauſiſtratæ p̃priæ vxori quã athenis habebat itaq̃ ſenex libidinis reus ab ea vxore nõ ante veniã meruit quã & xxx. minarum & amoris cithariſtriæ veniã dediſſet filio. Dicit̃ aũt fabula Phormio quo vocabulo lingua græca ſtramen nauticũ ſignificatus a cuius vilitate paraſitus etiam ab Apollodoro Phormionis noĩe nuncupatur. eſtq̃ tota motoria & quaſi in affectibus conſtituta. vt ſatis liquebit in progreſſu.

PROLOGVS CALLIOPIVS

.ſ.luſcius lauini⁹ therentiū .i.reuocare
a b .i.carioſus c d e

Oſtꝙ̃ poeta vetus poetam nõ poteſt retrahere

ſ.comediaꝝ .i.tradere ꝯuertere .i.vacationē ſtudij ⁊ ceſſationē laboris
f therētiū g ꝯtumelijs

à ſtudio & tranſdere hominem in ocium: maledictis deter-

.i.vt nõ .i.molit .ſ.poeta .i.frequēter iactat .i.hoc tpe .ſ.poeta nr
.i.comedias cõponat h i

rere: ne ſcribat: parat. Qui ita dictitat: quas ante hac fecit fa

comedias q̃ntū ad ſnias .i.nõ grauib9 verbis .i.nullo loco
k

bulas tenui eſſe orõne & ſcriptura leui. q̃a nuſꝙ̃ inſanū

.ſ.poeta noſter ſicut luſcius
n

ſcripſit adoleſcētulū, ceruā videre fugere: & ſectari canes:

.ſ.ceruā .ſ.ipe adoleſcētulus .ſ.poeta vetus
o .i.q̃ñ
p

& eā plorare/orare: vt ſubueniat ſibi. Qđ ſi intelligeret cū

.i.placuit fabula eius .i.induſtria .i.placuiſſe intelligeret
iā pridē .i.recitatoris .i.potius
q r

ſtetit olim noua actoris opa magis ſtetiſſe ꝙ̃ ſua: min⁹ mꝉ

Poſtꝙ̃ poeta vetus poetā &c. Hoc initium ad deſtructionem perſone aduerſarii ſumitur cõiunctū cum inſinuatione perſone Therentiane

a Poſtꝙ̃. Nota apud veteres nõ p̄terito modo ſed etiam preſenti adiungi vt poſtꝙ̃ nos amarillidis habet galathea reliquit. ꝙ̃ꝙ̃ ſunt qui pro quoniā accipi velint. b Poëta vetus. Qui iam diu fuit ergo vt vinū vetus. non vetus ennius. c Poetam. Iocunda repetitio vt diua deam. Et nos pueri puer &c.

d Poeta vetus poetam nõ poteſt retrahere. Primum per primum ita vt extrinſecus nouum audiri poetam oporteat.

e Retrahere a ſtudio. Sic loquitur quaſi rem ſcenicam magis ledere voluerit luſcius ꝙ̃ Therētium. f Tranſdere. Veteres ſonantius quod nos leuius dicimus tradere vt tranſlatum nõ tralatum econtrario. Et tranſdere hominem comice & venuſte inſeruit hominem. hinc anus conſeruatam. c.a.t. id dedit. h.u.d.c.d.

g Maledictis deterrere. Senſus hic eſt ipſe ſe inquit aduerſarius fatetur victum. qui a rebus excluſus ad verba delapſus eſt.

h Qui ita dictitat. Imprudentiam oſtendit ꝑ frequentatiuum verbum.

i Quas ante hac fecit fabulas. Et hic lentum accuſatorem facit qui preterita ingerat: & de quibus iam ſit iudicatum in melius.

k Tenui eſſe oratione & ſcriptura leui. Imperitum inducit criminatorē qui hoc obiiciat qđ ꝓprium debet eſſe. Comici ſtili, Reuera autem hoc deterior Menandro Therentius iudicabatur, qđ nimis ſublimi oratione vteretur, qđ ipſum nunc purgat dicens in tragediam altiora tranſire poſſe, quia nunꝙ̃ inſanum ſcripſit adoleſcentem. Ideo videmur ſenes tenueſꝙ̃ inquit. quia in comœdia prodigia facta ſunt. In tragediis concitamus & callide hic non ſolum errori luſcii obuiat reprehendentis, ſed etiam imperite ſcripſiſſe ipm̄ oſtendit luſcium lauinium. l Scripſit. Legitur & fecit. m Adoleſcentulum. Vt comicam perſonam oſtenderet imminuit adoleſcentulum quo magis perſona à ſublimitate diſceſſiſſet. n Ceruam videre fugere & ſectari canes. Ambiguitas per accuſatiuū caſum perſeuerans vſꝙ̃ ad vltimū de induſtria. factum eſt: vt etiam ipſa ꝑplexitas odioſa ſit.

o Et eā plorare orare &c. Hec oīs ꝑiphraſis tragica ē. & iõ in comœdia vicioſe inducit̄. p Cū ſtetit olim noua. Bñ hoc poſitū eſt potuit em̄ rñderi cur igit̄ ſtetit & nõ exacta eſt a ꝑplo. Et recte olim q̃ſi dicat cū adhuc Therētius nõ ſcriberet penuria melioꝝ eſt ꝓbata. Deinde ꝙ ait noua hoc ſignificat oīa carmia nouitate ipā cõmēdari etiā ſi nullius momēti ſunt.

q Actoris opa ſtetiſſe. Vna opa & ſuffragiū ſcenicoꝝ cõparatat: & ledit aduerſariū. r Minus multo audacter. Noue dictū minus multo audacter. vt cum dicimus nimis multo audacter.

.i.vetus poeta offenderet .i.fabule .i.q̄

to audacter q̄ nunc lædit/læderet & magis placerent / q̄s

vel.i.fabule,caſum.p caſu .i.qđ ſequit̄ .i.hoc mō

s

feciſſet fabulas. Nunc ſi quis eſt qui hoc dicat: aut ſic cogi

tauimus .i.puocaſſet .i.excogitare ploguʒ

t v

tet: vetus pœta ſi nō laceſſiſſet prior: nullū̄ inuenire prolo

.i.poeta noſter .i.apte cōponere vel eloq̄re

u plogū x .i.homīnē

gum potuiſſet nouus/ quē diceret: niſi haberet cui maledi

.i.q̄ aliqualiter cogitat .i.puret .i.cōmuni

y .i.eſſe vel rñſionē z

ceret. is ſibi reſponſum hoc habeat: in medio oībus palmā

.i.cām certamīs puta pciū victorie .i.poeticā .i.vet⁹ poeta .i.poetā nr̄m

a .i.exercent b .i.eſuriē .i.ē

eſſe poſitā: qui artem tractant muſicā. Ille ad famē hunc ab

.i.cōponēdi laborauit conat⁹ eſt .i.poeta noſter

.i.repellere

ſtudio ſtuduit reijcere. Hic reſpondere voluit nō laceſſere

.i.bonis ſermonibꝰ .i.laudat⁹ā poeta nr̄o .i.maledictū

d e .puocaſſet f .i.fuiſſet

bn̄dictis ſi certaſſet: audiſſet bn̄. Quod ab ipſo allatū eſt: ſi

.i.retortū eſſe .i.vetus poeta nūc .i.ſtatuā

g h

bi id eſſe relatum putet. De illo iam finem faciam dicendi

.i.maledicēdi erradi .i.peccādi.i.maledicēdi

i .i.faciat

mihi: peccandi cum ipſe de ſe finem non facit: Nunc quid

.i.grates .i.attētū pſtare animū .i.latinā

k

velim. animū̄ attendite. Apporto nouam: epidica zome-

nen quam vocant comœdiam græci. latini phormionem

.i.pcipua officia ꝛ ſumma

l

nominant. quia primas partes qui aget. is erit phormio pa

.i.fauoꝛ

m n

raſitus. per quē res geruntur maxime. Voluntas veſtra ſi

.i.nr̄m .i.vt intelligatis .i.pſidio ſitis vt ſolēt aduocati vel intenti eſtote

o

ad poetā acceſſerit: date operā. adeſte æquo animo p ſilen-

vt nō .i.infortunio .i.ſicut

o p

tiū: ne ſimili vtamur fortuna: atq; vſi ſumus: cū̄ p tumul-

.i.nr̄a multitudo ꝛ cetero acroꝝ .i.pdidit locū .i.locū turbatū

q r hiſtrionis

tū noſter grex motus loco eſt. quem actoris virt⁹ nobis re-

.i.quē locū .i.frequēter adiuuans

s t

ſtituit locū: bonitaſq; veſtra adiutans / atq; æquanimitas.

s Qui hoc dicat aut ſic cogitet. Omne quod ī mentē venit: aut cogitamus aut dicimus. vt Vir. Et mihi iam multi credule canebant.a.s.&.t.u u. Hic ſenſus eſt. hoc qui dicat aut cēſeat improbus eſt Therentius qui omnes plogos de maledictis habeat is hoc rñſum ſibi aduerſariū̄ coegiſſe q̄ pnūciauerit. Nam q̄d faceret Therentius cum de palma artis muſice certandū̄ videat eſſe ſibi.
t Laceſſiſſet prior. Aut laceſſiſſet abūdat aut prior. v Nullū̄ inuenire plogū̄. Prologum mō nō hoīem .ſicut in Heaut. ſed verba.
u Potuiſſet nouus. Nouus hic quod ſupra ptermiſit veteri ſuppoſuit nouum. x Niſi haberet cui malediceret. Mire haberet quaſi dubium nō ſit maledicendū̄ eſſe. y Is ſibi reſponſum hoc habeat. Huic rei p q̄litate reſpondet aduerſariū̄ cogere vt ſic agat. z In medio palmā omnibus eſſe poſitā: Senſus hic eſt inueniret inquit. Sed maluit cū̄ de palma certādū̄ ſit aduerſario reſpondere ledenti. verū̄ oratorie manifeſta ſoluere nō curauit hoc eſt inuenire. & hoc eñ ſubiicīedū̄ fuit oībus. vt nouis & veteribus poetis palmā p cauſa certamīs poſuit & iō nō eſſe mirandum ſi pugnant quibus cauſa certaminis preſto eſt.
a Qui artem tractāt Virg. Nec q̄cquid vbicq; eſt. Gentis dardanie.m.q.p.p orbem & Comœdias ſcribunt.
b Ille ad famē hunc ab ſtudio. Hic maxime incipit ſoluere q̄d ſibi ſupius ipſe pponit. Quid ē enim ingt poetam vituparе niſi ad famē reicere. Nam poete probi ſuas vendebāt fabulas. & harū̄ pciis alebant. Cur laceſſitus rñdet. certamen ē inquit. c Ab ſtudio ſtuduit. Rei vetuſte & vt luſerat ludū̄ & pugnā pugnauit. d Benedictis ſi certaſſes. Iam hoc bn̄ certaſſet. & q̄a ſupdixit. In medio oībus palmā eſſe poſitam.q.d.q̄cquid in certamen venerit teneo vincendos æmulos eſſe. e Si certaſſet. pro uocaſſet ab eo q̄d pcedit id q̄d ſequit̄. Virg. Nec te certaſſe priorē peniteat. f Audiſſet bn̄. Bn̄ audire eſt bn̄ dici laudari. Cōtra male audire vituperari Saluſtius in Ciceronē. vt ſi q̄d voluptatis maledicendo cepis eam maledicēdo amittat. q̄ſi nō ſint eadem verba eſt ſaltem eadē ſentētia.
g Quod ab ipſo allatū̄ eſt ſibi id eſſe relatū̄ putet. Prouerbiale eſt ſicut q̄d dedit recepit & geminauit l. vt relliquas Danaū̄. h De illo faciam & cetera. Idem eſt & de ſe pprie poſitū̄ ē & pterea amphibologia peccandi maledicendi. an peccandi cū̄ ipſe de ſe finē nō prius inqt ego de illo finē faciā q̄ ipſe de ſe. & pri⁹ eſt dicēdū̄ ego faciā. q̄ ille peccandi finē. i Non facit. Pro nō faciā. vt mirꝫ ni egomet urpiter ego hodie dabo.
k Epidicazomenen quā vocant greci comœdiam. Hic manifeſte errat Therētius. Nā hec fabula quā trāſtulit Epidicazomene dicta eſt a puella. de q̄ iudiciū̄ eſt. cū̄ ſit fabula Epidicazomene eiuſdē appollodori. debuit ergo dicere Epidicazomē greci latini phormionē. Nā phormionē regiculū̄ dicūt greci a q̄ inſternit̄ pauimētū̄. Vn̄ phormio correpta prima ſillaba apud appollodoꝝ eſt. Nō ergo phormio a formula vt q̄dā putāt dictū̄ eſt & inde paraſit⁹ viliſſime cōditionis nomē accepit. l Quia ptes primas q̄ agit. Primas nūc maxias ad actorē eñ retulit Cicero. Sepe illū̄ q̄ eſt ſecūdarꝫ aut terciarꝫ ptiū̄. Phormionē ſi a phormula eſſet nomē Comœdie primā pducerem⁹ ſillabā ſi a phormiōe corripe debemus.
m Per quē res gerunt̄ maxie. Quia primeptes etiā aliud ſignificāt. nō ergo nūc primū̄ actū̄ dicit. ſed ſūmas ptes. Et bn̄ maxime q̄a & p alios. n Volūtas veſtra ſi ad poetā acceſſerit. Pro ſi fauentis. noue ſic volūtatē p fauore poſuit. o Adeſte æq̄ aīo. Nūc ppoſitio eſt. o Ne ſilī vtamur fortuna atq; vſi ſumus. Ne ppl'm lederet fortunā maluit accuſare.
p Cū̄ p tumultū̄ noſter Apparet etyram añ phormionē actā eſſe cui cōtingit id quod q̄rit̄ ppl'm ſubaccuſans. q Noſter grex motus loco ē. Locus ē diſtributio tpis q̄ cuiq; in ſpectaculū̄ venturo attribuunt̄ ab ædilibus. vn̄ loco motus dicit̄ q̄ ſuas horas nō obtinuerit inter pcedētes & cōſecuturos. ergo pprie & ſic & Cicero. Loco ille motus ē cā ex vrbe pulſus.
r Que actoris virtus. Qui excluſus toties animū̄ nō abiecerit. ſed pſeuerauerit agere. iō virtus eſt. s Reſtituit locū̄. Bn̄ repetiuit locū̄. vt amphiboloiā vitaret neq̄ tumultū̄ dicere videret̄. t Bonitaſq; veſtra adiutās ac æq̄nimitas. Bonitas in oībus generaliter rebus ē. eq̄nimitas ſpectādo. An bonitas in pbandis his q̄ bona ſunt. Equanimitas in ignoſcēdis vicis & delictis. Et tātologia ē. an bonitas circa oēs: eq̄nimitas circa Therē. Bonitaſq; veſtra vt totū̄ actori tribuēs nihil pplo pter culpā reliq̄ſſe videret̄ honoris Adiutās hoc addidit q̄a fm veteres adiutans dicere maluerit q̄ adiuuans.

Primus actus

IN HAC COMOEDIA. Quod in omnibus fere Comœdiis in quibus pplexa argumēta ſunt fieri ſolet. Id ī hac qq; Therentius ſeruat. vt pſonam extra argumentū̄ indicat cui dū̄ ob hoc ipm. Vel quod uti aliena tota fabula eſt geſta, res narratur. diſcat populus textum ex continentia rerū̄. ſitq; inſtructus ad cetera·

In hac ſcena. I. Que docendi atq; inſtruēdi ſpectationis cā inducit̄ mire extrinſecus lepores facecieq; cernunt̄ & ſales comici. Id em̄ eſt artis poetice. vt cū̄ narratōni argumēti detur opa. iam tū̄ res agi et comœdia ſpectari videatur.

a Amicus ſummus meus. Inſinuatio pſone eius q̄ inducit̄ ad audiendū̄. & vide ſeruuū̄ oſtēdi Dauū̄ & nō oſtēdi cuius ſeruus ſit. Amicus ſummus meus. cauſa cur in ſcenā pcedat Dau⁹ amicus a voluntate popularis a fortuna ppl'aris eiuſdē cōditionis generiſq; Saluſtius popularis ſui ſceleris & ppl'aris populo amatus ē & popularis ciuis. popularis humilis eſt. popularis vilis populoq; factus vt ſi qs dicat ſordidū̄ popularē ciuiū̄. Amicus meus ſummus Dauus extra duas familias inducit̄ q̄ in hac ſunt fabula alienus / ac p hoc ignarus cui narret geta argumentū̄.

b Heri ad me venit Propter cognationē. e: & i. litterarꝫ nō dubitauerū̄t antiq & here & heri dicere. & mane & mani. & veſpe & veſperi.

PRIMVS ACTVS
DAVVS ſeruus.

.i. fautor   eiuſdem cōditionis
a   b
Micus ſummus meus / & popularis geta heri
.ſ. inquā   .ſ. gete   cōputatione   .i. olim   .i. relictū̄, vl de reſiduo
c   d
ad me venit, erat ei de ratiuncula iā̄ pridē apud me reliquū̄
.ſ. paxil   .i. cgererem   .ſ. difficulter q̄ſi feciſſem
e   f   g   .i. porto   h
pauxillulū̄ nū̄morum: id vt cōficerem, confeci. affero. Nā
.i. filiū̄ heri   .ſ. gete   .i. intelligo   peculiolariū̄
herilem filium eius duxiſſe audio vxorem. munus ei: cre-
.i. totū̄ radēdo & nihil relinq̄ndo auferṫ
.i. q̄ntū̄ .i. iniuſte   lꝫ   .i. cſtitutū̄ ei legi   l
do: hoc corraditur, q̄ꝫ inique comparatum eſt: hi qui min⁹
antiq̄ p. ditioribꝫ. .i. min⁹ paupibꝫ   .i. diffi-
m   n   o   p   culter
habent: vt ſp aliqd addant diuitiorib⁹. Qd̄ ille vnciatī vix

c Erat ei de ratiuncula. Sed mire ſubtractum eſt. & eſt opportuna diminutio in re ſeruili ratiuncula & pauxillum erat ei &c. Moraliter intulit. Erat ei. Magis ei facetū̄ & comicū̄ eſt cū̄ a ſinthetos infert̄. q̄ſi di. Nā magni erat ei. d Iam pridem apud me. r. De argumēto ſumit̄ cauſa colloquii nā debuit inqt Gete. & ille met exigit vt numeret̄ dn̄is ob nuptias factas. e Pauxillulum. Quartus gradus diminutōis paulū̄ / paululū̄ / pauxillū̄ / pauxillulū̄. f Id vt conficerē. Eclipſis prima Et conficerē pprie. Nam fieri pecunia dicebat̄. Saluſti. Que pecunia ad hyſpanienſe bellū̄ Marcello facta erat. Conficerē quia ī promptu nō erat. g Confeci. affero. Quaſi reddendi mora habere cā fuerit. h Nam herilem filiū̄. Trophimō dicūt atq; haud ſcio. an latini qq; alumnū̄ dicere potuerunt niſi hoc maluerunt. Nā her. &c. mire applicat argumēto. i Munus ei credo hoc corradit̄. Mire heri quidā fuerunt nuptie ſed adhuc munus corradit̄. quia in nuptiis etiā ſeptima dies inſtaurationem voti. vt in funere nonus dies q̄ eu icabia cōdudunt̄. Ei credo vxori. ſ. munus hoc corradit̄ hoc pecunie. ſ. munus erit. & ē figura epexegeſis. Credo p vere ſcio. Et ei. an vxori an abſolute vt ſit ei rei Corraditur apta in verbo difficultas. vt in Adelphis. Minas decem corradet alicūde & corraſi omnia. k Quā inique compatū eſt. Miro idiotiſmo morē p lege conq̄ritur. l Hi qui minus habent & ditioribus. Dixit ne diceret ſerui dn̄is. Vult em̄ latius patere quod dicit & generalē eſſe ſentētiā. Nota garrulos ſeruos & ſentētioſos amat comœdia. Triſtes & parce loquētes tragedia. m Vt ſemp aliqd addāt. Mire nō dent ſed addāt. & nō aliquādo ſed ſemp. n Quod ille. Docte ad ſingularē numerū̄ tranſit a plurali. Et redit ad Getā. o Vnciatim. Sic veteres multa vnciatim cum expenſa pecunia ferret̄ more veterꝫ nō vt nunc annumeraret̄. Aſſis libra erat eiuſq; ptes vncię. Rurſus vncię duodecima pars libella dicebat̄. Merito ergo nō p ſingulas ſextercias neq; p ſingulos denarios. neq; p ſingulos aſſes. ſed id quod hipbolicos minimū̄ fuit per ſingulas vncias, vnciatim dixit. Et Cicero. Quis vulcatio ſi ſuā ſponte veniſſet vnā libellā dediſſet. p Vnciatim vix. Potuit & vnciatim & cito conflari peculiū̄ vt multa pauxillatim. ſed cito fiunt maxima. merito ergo additū̄ eſt vix. ſed qd ſi & vnciatī & vix. & tū̄ de lucro de dimēſo ſuo inquit. qd̄ ſi ex abundāti eſt ſuū̄ defraudās geniū̄. Deinde nō acquiſiuit ſed cōparſit. Et id poſtremū̄ miſer vt iniqtas conſuetudinis comploratione finiretur.

.i.portiõe ſua refudãdo .i.pre vilitate nõ idulgẽs genio .i.ꝯgeſſit pte ſ.geta | vxor au
q r .i.voluptate s pta
de dimenſo ſuo ſuũ defraudans geniũ cõpſit miſer id illa
.i.totũ illud ſit .i.abradet .i.eſtimans. ſ.id peculiũ .i.acquiſi/
t v x
vniuerſũ abripiet:haud exiſtimans quanto labore ſit par⸗
tum .i.certe .i.ſed .i.onerabit .i.dono qñ .i.vxor herit
y z a
tum. Porro autem geta ferietur alio munere vbi hera pe⸗
.i.deinde ſ.munere .i.ſʒ .i.natalici⁹ .i.qñ ſ.pueros
b c d
perit. Porro alio autẽ. vbi erit puero natalis dies. Vbi inij⸗
dicabũt ſacris .i.hec oia munera .i.arripiet .i.pmi tercdi illa
e f g
ciabunt. omne hoc mater auferet. Puer erit cauſa mittũdi.
.i.video ne.
h
Sed videon getam.

q De dimenſo ſuo. Serui quaternos modios accipiebant frumenti in menſe. & id dimenſum dicebãt & vtrũ a menſe an a metiendo incertũ ẽ r Suũ defraudans geniũ. Genialia curare dicit ꝙ viuit lentius. s Id illa vniuerſum. Magna virtus pene in ſingulis ſillabis cõtra illud qđ ait ille. illa retulit vnciatũ vix. & de dimenſo ſuo vniuerſum. Contra qđ ait munus corradit abripiet Contra ſuũ defraudans geniũ & cõparſit miſer t Haud exiſtimans. Vel intelligens vel recogitans ac reputans. v Quanto labore ptũ ſit. Hoc ſic ꝓnunciandũ eſt quaſi nunc ei venerit in mentẽ ſepius paſſurꝫ getam quod ſemel tolerare grauiſſimũ iudicauerit. x Partũ. Proprie dr̃ ptũ de eo qđ labore quæſitum eſt ꝗa nullus partus ſine dolore ac labore eſt. y Geta ferietur ad pauptatem retulit. Nã & plaga & damnũ & res ſanguis noſter dr̃. z Ferietur alio munere. Nõ fungetur munere ſed. ferietur dixit. Item ex conſuetudine ferietur. Nam & plagam damnũ & ſumptum noſtrum ſanguinem dicimus. a Vbi hera p. Que ſupra illa dicta eſt b Porro alio aũt. Et alio quod dicit pro multis pronunciandum eſt. c Vbi erit. Cum adiectione tpis cuiuſlibet natalis dies dixit cuiuſlibet natalis melius dicitur. vt natalis & natale aſtrum. Sed virgilius ſeruiens perſone ruſtice. Meus eſt natalis iolla inquit. nec addidit dies. d Vbi iniciabunt. Hoc vultuoſe pronunciandum vbi iniciabunt vt quodam cibo & potu vt quidã ſacris. vbi ita legunt apud Varronem iniciari pueros ꝗdulie & poetice & cube diuis edendi & potandi & cubandi vbi primum a lacte & a cunis transferunt quod Virgili. Nec deus hunc menſa dea nec dignata cubili eſt hoc adnotauit probus. Sed Therentius Appollodorum ſequitur apud quem legitur in inſula ſamothracum a certo tẽpore pueros iniciari more athenienſiũ quod vt palliata probandũ eſt magis vbi iniciabunt hoc inferendum eſt, non quaſi hoc ſolum ſit. ſed quaſi defatigatus ſit enumerando occaſiones dandorum munerum. e Omne hoc mater auferet. Hoc retulit ad irriſionem qui putat ſe puero dare. f Mater auferet. An nutrix an vera mater. g Puer erit cauſa mittundi. Proprie dixit mittundi de muneribus. h Sed videon getam. Locuturꝫ oñdit getã. Appet quoqꝫ poetã nihil putaſſe amplius addendũ ad inſinuandũ populo pſonam daui. Et ideo iam induxit exeuntem getam. vt ſit cauſa cõmutande orationis.

GETA DAVVS ſerui.

.i.aliquis .i.rufo colore ſuffuſus .i.preeſt .i.noli ei ire
a puta Dauus b obuiã ſiſte gdũ
I quis me quæret rufus. DA. preſto eſt, deſine.
oſtendẽti ð aduẽtu .i.i occurſũ
c
GETA. Oh, at ego obuiam conabar tibi dar

In hac ſcena. II.

Mira fide poeta deſideratum Gete oñdit Dauũ ſiquidẽ ad ipm loquitur a ꝗ reddi ſibi debitũ ſperat.
a Si qs me ꝗrit rufus. Apoſiopeſis ſcđa. Nam appet plura dicturꝫ fuiſſe alicui de familia.
b Preſto eſt deſine. Tertia pſona de ſe loquens vſus eſt ꝗa noiatiuũ ꝓtulit. c Ac ego obuiã c.t.d. Conabar abſolute an eclipſis vt ſit ire et obuiã ẽ aduerbium loci.

d Accipe. Preuenit peticionem dicendo accipe et hoc cum gestu offerentis dr̄. et hoc est quod ait confeci. affero: e Lectum est. Absolute. Nam non dicit quid aut verum debitum. an argentū lectum. Lucilius lecti oēs. Acticō hoc ē. Item ordinem ſeruauit prius enī qualitas. deinde numerus peccunie ſpectari ſolet. f Conueniet numerus. Quippe tribus modis debitū pecuniarum ſoluit. penſione. ſpectatione. numero q̄ circa lectum eſt cōueniet numerus q̄tum debui poſitum eſt lectum eſt lectum bonum ſplendidum: vt arma ſereſtus lecta refert humeris. q̄uis quidā putant lecta ab eo quod eſt lego dicta. etiam lectum eſt: i. electum ex multitudine ita vt nullus ſit nummus adulterinus. g Amo te &c. Amat q̄ reddiderit pecuniam. Agit gratias q̄ diligenter et quare. vtrū qa dictum nō fefellit. an qa lectum attulerit in numero congruenti. Et recte dixit. Nam redditio debita hoc agit. vt iam grās agamus. Habeo grām. Hoc ꝑ grāꝝ actiōe ponitur et oñditur vere neceſſariā fuiſſe pecuniam in Andria et id gratum fuiſſe aduerſum te habeo gratiā. h Preſertim vt nunc ſunt mores. Sic et illud dictum eſt. Nāq; hoc tpe obſequiū amicos veritas odium parit qa cōſuetudinis ymago eſt vituperare pñtia. i Ad hoc res rediit. Dixit et proprie rediiſſe res dicitur cum aliquid peius ab expectatōe contingit. k Si quis quid reddit magna habenda eſt gratia. Id eſt et ſi nō rem magnam tñ magna habenda eſt gratia. hoc enī ſignificat qd redit ſi quis; quid reddidit. An hoc q interrogatiue ꝑnūciauerit parum belle explicat conceptam ſniam. l Sed quid tu es triſtis. Hic admonemur oēm ab initio ſermonem getę quaſi ſatagentis et anxii pronūnciari accomodatis preſertim ad vultum verbis. nam et ſi quis q̄rit. et at ego obuiam tibi conabar daue. & amo te. non neglexiſſe habeo gratiam. in ſe quoddam contradictionis animi occupatiq; ſignū habent Sed particula tranſitum ſignificat ad mentionē alterius rei. m Ego ne. Deſceſus ad argumētum ab eo ſermone qui extrinſecus a poeta informatus eſt iā manifeſte appet. Ego ne neſcis. Apoſiopeſis Comedię.

ſ. debitū oñdēſ / d officiū / e / argentū / f ſine ꝯtrouerſis erit tantus

ue. DA. Accipe. hem / lectum eſt. cōueniet numerus: q̄n-

.i. debitum tibi a me eſt / ſ. q̄ reddideris pecunias / .i. non fuiſſe negligentem tempore neceſſitatis / g

tum debui. GETA. Amo te. & non neglexiſſe habeo gra

.i. ꝑcipue / ſic / .i. ꝯditōes hoim ꝯſuetudines / figurate ꝑ ita loquens: vel .i. ſermo tuus huc / h / i / tendit.

tiam. DA. Preſertim vt nunc ſunt mores: ad hoc res redit

.i. ali ali. / k / ſ. enim / .i. oportet eſſe gratū / l / .i. cur. vl ꝑpter quid

ſiquis quid redit. magna habenda eſt gratia. ſed quid tu

ſ. petis cur triſtis ſim / m / n / de futuro malo / o

es triſtis. GETA. ego ne: neſcis quo in metu & quanto

.i. iminēti malo / ꝑpter / .i. dic te eſſe in metu & piculo / p / q / .i. tantūmodo

in periculo ſumus. DA. Quid eſt: GETA. Scies: modo

celare / mod⁹ increpādi / .i. ignarus / r / s / .i. ꝯſtātiā & virtutē

vt tacere poſſis. DA. Abi: ſis inſciens. cuius fidem in pecu

.i. clare cognouerſ / .i. times / ſ. celāda / t / .i. ꝯmittere / v / x / q. d. nihil ſec⁹ autē

nia perſpexeris. verere verba credere: vbi quid mihi lucri

de pecunia / .i. audi / y / auſcultandi / z

eſt te fallere. GETA. Ergo auſculta. DA. Hanc operam

.i. do tibi ꝑpetuo / ſ. demiphonis / a

tibi dico. GETA. Senis noſtri daue fratrē maiorem Chre

.cognoſcis ne / .i. cur nō bñ noui / b / Chremetē / filiū / ſ. noſtri

me noſtin: DA. Quidni. GE. Quid: Eius gnatū phedriā

.i. eque / ſ. noui / c / Chremeti & Demiphoni

DAVVS. Tanq̄ te. GETA. Euenit ſenibus ambobus

d / .i. neceſſitas abeūdi ꝑegre / inſulā et ciciadib⁹ / e / .i. iter eſſet / ſeni / ſ. regionē / amicum / f

ſimiliter. Illi in lēnum vt iret: noſtro in ciliciam ad hoſpi

.i. veterem / ſ. hoſpes antiquus / g / .i. fraudulēter induxit / h / .i. ſolum / i

tem antiquum. Is ſenem per epiſtolas pellexit modo non

n Neſcis q̄ in metu & q̄to in piculo. Pronūciātis & interrogantis eē pt. Et due perturbationum bige ſunt a malo vna et cupitis altera. ergo a malo bigis pñtis tpis piculum eē dicimus et futuri metū. neſcis q̄ in metu. ꝑnūciatiue magis quā ꝑcontatiue aſſerendū eſt. ſic enī ſolemus de magnis reb⁹ dicere. o Quo in metu et q̄to in piculo. Vix alteꝝ ſuſtineri pt eoꝝ q̄ vtraq; poſuit nūc metū et piculū. p Quid iſtuc ē Fac hūc ſcire et narrādi nō erit locus neceſſarius. igr̄ ignarus induciē dauus. q Mō vt tacere poſſis. Vt ꝑ ne nō. q̄ ſi ē ſub audiendū ē vide aut qd tale. Et vere argumentū eſt celari id qd antipho nō coactus. ſed volens duxit vxorē. Et mō ꝑ tantum mō. vt mō iupiter adſit. r Abi ſis inſciens. Nunc ꝑ inſcito poſuit vel inſcientē mō ſtultū dicit al's ignarum.
s Cuius fidē in pecunia. Sententioſe dixit q̄ſi in omibus credendū ſit ſeruatur fidē eē cui q in pecunia ſeruauerit. et hoc iō interpoſuit. ne longus eēt dū ꝑſuadet vt dicat queadmodū in aliis fabulis. Et ꝑprie locutus eſt de pecunia et fidē dicendo et credere. Nam fides eſt eoꝝ qbus daē. Creditores dicunē q dant. In pecunia a maiore ad minus. t Perſpexeris. Non inſpexeris ſed pſpexeris qd plus eſt dixit. v Verere ei verba credere. Verba cū ꝑnunciatōe dicit vt oñdat multū diſtare inter pecuniā et verba. x Vbi quid in lucri eſt te fallere. A coniectura cui et bñ qa ſeruus nihil de honeſtate dicit. vbi qd ſignificatius dixit quā ſi diceret nihil. y Ergo auſculta. Ergo nunc velut increpatio ē tarde facientis qa hic igr̄ loquēdo impediuerat narraturum ergo dixit ſic Virg. Ergo age care pater ceruici imponere nr̄e. z Hanc operā tibi dico. Plus ē dico q̄ do Dicit ꝑpetuo. daē ad. tp̄s. a Senis nr̄i daue frēm. Dicēdo ſenis oñdit et adoleſcentē ſe dñm hr̄e. Dicendo noſtri oſtendit et alienum fore dicendo frēm non vnum eſſe monſtrauit. dicendo maiorem. etiam minoris fecit indicium. Sic agumenti partem maximam nondum narrans. Iam in ipa interrogatōe tranſegit. Hæc aūt omnia propter populum ſic aguntur. Ion vt ille aliqd videat ne ſit opus pluribus verbis. Senis nr̄i daue frēm. Mirū cōpendiū narratōis: q̄ſi ꝑ interrogationē fecit. ne ex alio repeteret. ſic Virg. Fando aliqd ſi forte tuas puenit ad aures. b. n p. &. i. f. g. Et in eunucho. Noſtin quā amat frater.
b Quid ni. qd eius gnatā phedriā Nō dixit qd phedriā ſed addidit eius gnatū vt magis docere quā interrogare videretur.
c Tanq̄ te. O varietas illud qd in tanq̄ te. d Euenit ſenibus ambobus ſimul iter. Nō inuenit iter ſed euenit vt iter eēt ſil' vno tpe. e Illi in lēnū vt iret recte taceē. Cur chremes ierit. et dr̄ cur demipho vtrūq; ꝑ argumēto ē. f Ad hoſpitē antiquū. ſic Virg. veterēq; anchiſi agnouit amicū. Hoc aūt addit vt eēt idonea cā nauigādi ſeni. g Senē ꝑ e. p. Epl'as dicēdo oñdit eū nō ſemel ſcripſiſſe. h Pellexit induxit blādiciis decepit inde pellax. i. fallax. Sic virg. pellacis vlixi. i Mō nō montes auri. Prouerbialis hipbole facta ꝑ exceptionē aut ſuplatiōnē, aut æquā collationē. Saluſti⁹. Maria mōteſq; polliceri cępit. More veterum quia hoſpites hoſpitibus multa donabant.

ſed maiores · ſ.dño pollicebat' · l.i.copia rei familiaris · i.ſupabũdabat

mõtes auri pollicens.DA.cui tanta erãt res: & ſupererat?

.i.nõ vltra recitas · .i.eo mõ · .i.natura · admirãtis · .i.diuitẽ · q.d.ſi fuiſſẽ diues ſciuiſſẽ bñ diuitijs vti

GE.Deſinas.ſic eſt ingeniũ.DA.Oh regẽ me eſſe opor-

.i.tũc · .i.ꝓpter filios nõ ſecũ abdu-

tuit.GE.Abeuntes ambo hinc tum ſenes me filijs te relin

cunt · .i.pedagogum · .i.onus difficile

quũt quaſi magiſtrũ.DA.O geta ꝓuinciã cepiſti duram

.i.euenit · .i.ſari ꝓſpicio · .i.intellexi · .i.dño meo q̃ q̃ deo' timet · a me

GE.Mihi vſuuenit hoc ſcio.memini relinqui me deo ira

.i.in · .i.reſiſtere filijs i pncipio · multis · ſ.eſt detineri · ſ.Demiphoni.

to meo.cœpi aduerſari primo.quid verbis opus?ſeni fide

..q̃diu · .i.humeros · .i.amiſi ꝓcuriẽdo · ꝓſiderata ſũt a me

lis dum ſum: ſcapulas perdidi.DA.Venere in mentem

ſ.q̃ dicis · .i.q; ſtulticia ⁊ ſimplicitas · ꝯ antiphonẽ · .i.ꝑcuſſiõis pedũ · bis datas

mihi iſtæc.nãq; inſcitia eſt aduerſus ſtimulum calces.Ge.

filijs · obſequẽdo cõplere · .i.ſciuiſti qd te facere oportebat

Cœpi his omnia facere obſequi quæ vellẽt.DA.Sciſti vti

ſ.antipho · ſ.fecit vel admiſit i pncipio · ſ.q̃ nõ eſt nr̃.

foro.GE.Noſter mali nihil quicq; primo.Hic phedria cõ

.i.inuenit · .i.fidicinã · puellã

tinuo quandã nactus eſt puellulã cithariſtriã hanc amare

.i.miſere ⁊ i ꝑditõe · .i.curatori puellaꝝ · .i.turpiſſimo · ſ.apõ phedriã.

cœpit perdite.Ea ſeruiebat lenoni impuriſſimo.neq; erat

ſ.lenoni ob ꝑciũ · ſ.ne qd hẽnt · Chremes ⁊ demipho · .i.reliquũ erat ſiue · .i.preter q̃ ꝑ remunerabat

quid daret quicq;:id curarãt patres.reſtabat aliud nil niſi

.i.ſoriare · .i.comitari · .i.locũ ex ꝓſtate comitarũ ad ludũ eũti · .i.õ ludo eũti · ſ.ego ⁊ antipho · exercitij

oculos paſcere:ſectari in ludum:ducere/& reducere.Nos

inertes vacãtes a la · .i.fauebam' pati illũ adiuuare · ſ.cithariſtria · ſcola muſice · boiẽ · ſi opus fuiſſet

ocioſi operam dabamus phedriæ.In q̃ hæc diſcebat ludo.

.i.oppoſito · exercitij · officina tonſoria · .i.in ea tonſtrina · ve

ex aduerſo loco tonſtrina erat quædam.Hic ſolebamus fe-

plimũ · puellã · .i.expectari · .i.q̃uſq; · ex ludo · i domũ leonis · .i.q̃diu · .i.ſepenũerõ

re plerũq; eam operiri:dum inde iret domum.Interea dũ

ꝓ illic.

ſedemus illi:interuenit adoleſcens quidam lachrimans.

k Cui tanta erat res.Cui datiuus caſus eſt dño ne tuo inquit pollicebatur hoc.
l Et ſupererat.Plus eſt ſupereſſe quam eſſe.
m Deſinas ſic eſt ingeniũ neceſſaria eſt ad fabule auaritia demiphonis vt maiore ꝑiculo illo abſente duxerit filius indotatam nam mox dicturus eſt.Ille ne indotatã atq; ignobilem daret illi. n Sic eſt ingeniũ.Recte.non enĩ inqt fortuna auarus eſt,ſed natura.An aũt ingeniũ oĩm.an dñi,ſed magis dñi. o Oh regẽ me eẽ optuit.Oñdit ei pauperꝝ affectiones.q ſe ſolos vti diuitiis ſcire aiunt ſi eas habeant.
p Regem me eſſe optuit.Acue me.
q Abeuntes ambo hinc.legitur & hic et tũc eſt ordo hic me relinquũt filiis.
r Quaſi magiſtrum.Bene quaſi qui nõ complebit hoc ipm nec vult eſſe magrm.ſic latini quem greci pedagogũ appellant. s Geta ꝓuinciam cepiſti duram.Acquiſite bello longe ab italia regiones ꝓuincie dicte ſunt a porro vel ꝓcul vincẽdo.ad quas pretores q̃a cum officio mittebantur officia quoq; ꝓuincie nominantur.Et ſplendide ꝓuinciam dixit. t Memini relinqui me deo irato meo.Sic Virg.Nec dii texere cupetum æneâ veniente.In hoc aſper.ſed mihi videtur ad hoc addixiſſe meo.ne eſſet amphibolon cui diceret irato deo.Neuius in ſtalagionis.A deo meo ꝓpitius meus hõ eſt.deo irato meo.dño dic an vero deo & bñ meo ne eẽt amphibolõ.Nec ſic dixit memini relinq vt in andria memini me videre.
v Quid verbis opus eſt.Repente infertur quid opus eſt verbis & ſatis moraliter. x Seni fidelis dum ſum.fidus eſt amicus fidelis eſt ſeru'.
y Scapulas perdidi.Plus ẽ ꝑdidi quã ſi diceret dolui.Et bñ retulit Fidelis enĩ officiũ eſt ſeruare aliqd. z Venere in mentem mihi.Venire in mentẽ nõ ad recordationẽ tãtum dr̃.ſed ad reputationẽ & intelligentiã.Nãq; iuſticia eſt aduerſus hoc dictũ & ſupioris pſone eſſe põt & alterius. a Aduerſus ſtimulũ calces cum eclipſi deeſt enĩ calcare ſtimulũ,ꝑ adoleſcente poſuit. b Calces.Modo calces nõ ptes plante,ſed ꝑcuſſiones pedũ plagaſq; ſignificat.Aliter virg.Calcẽq; terit iã calcedíores. c Sciſti vti foro.Scd'm illos negociatores q̃ an locũ cõmertii nõ ꝓſcribunt q̃to vendant q̃ aduehunt.ſed ſcd'm annonã fori quã deprehẽderunt cõſiliũ de vendendis aut nõ vendẽdis mercibus ſumũt. Sciſti vti vero.Forꝭ ꝑ tribus intelligitur loco tpe & pſona. Sciſti inqt his vti.Et ẽ vulgare ꝓuerbiũ ſenſus aũt hic ẽ ſciſti inqt qd facere te optet. d Noſter mali nihil qcq;.Quartum parelcon vt in Ecyra nã nemo qſq; illorum t.ſ.a.u.Noſter ad differentiã phedrie q nõ noſter
e Primo.Bñ additũ primo q̃a nõ ꝑpetuo.

f Continuo quandam.Bene continuo quaſi expectauerit profectionem patris. g Puellulam cithariſtriam. Iſtis noib' hic agit vt cauſa amoris & ex etate et ex arte puelle videretur.Nã ideo puellulam dicit. h Cœpit amare perditus Legiẽ & ꝑditus & ꝑdite vtputa puellam & cythariſtriam. i Ea ſeruiebat.Honeſte & cito dixit.Lenoni impuriſſimo & quare non fuiſſet libera:& cuius fuiſſet ancilla & qualis hominis fuerit demonſtrauit.Magna preparatio ad rerũ difficultatem imminentium puella cythariſtria:auarus leno:amator perditus inopia.
k Id curarant prẽs.Expedite dixit patres ſi enim patrẽ eius tantum dixiſſet reſtabat vt ei per patrui filium ſuccurreret.Ideo dixit ambos non habuiſſe niſi oculos paſcere hoc enim ſolum erat quod leno non venderet. l Sectari in ludum. Bene cauillatus eſt vt iocculariter in adoleſcentem cui etas ad ſectandos philoſophos apta erat hinc etiam philoſophorum ſecte.Sed ſectari proprie eſt vt taurus buculam & aries ouem.Virg.Trahit ſua quẽq; voluptas.
m Reducere.Sylepſis a ludo enim ſubauditur. n Nos ocioſi.Cũ typo dixit nos,velut mgr̃m excuſans obſequentẽ ei cuſtos ſit dat'.& iõ addidit ocioſi.nos ocioſi relatio ad illud q̃ mox ocioſi nõ erunt.Aut ad pudorẽ ſumiẽ.hoc pronomẽ in ſingulari numero aut ad dignitatẽ,ſed nõ põt nos,& propterea typos ẽ dixiſſe nos. o Opam da.phe.Ille amice.nos illi.
p In q̃ hæc diſcebat.Figurate ludo ẽ additum ei. q Ex aduerſo ei loco.Si loco legiẽ & ilico:& adnotaẽ exabundanti additũ vt aput veteres multa ſunt.ex aduerſo ei loco parelcõ q̃rtũ. r Tõſtria q̃dã.Apta ſedes ocioſis pelcõ terciumq;
s Hic ſolebamus fere plerꝭ.Parelcon tertiũ. t Dũ ſedemus.Proprie ſedemus & in tonſtrina. v Illi interuenit.Illi pro ibi,vt illi mea triſtitia facta.et nota illi pro illic. x Interuenit adoleſcẽs q̃dẽ lac.Appollodorus tonſorẽ ipm nũcium fac.q dicat ſe nup puelle comã,obductã abſtuliſſe,qd'ſcio mutaſſe therẽtiũ,ne externis morib' ſpectatorẽ romanũ offẽderet.

.i.mirabamur.ſ.cepim⁹ .i.petim⁹ ſ.ppter q̃ lacri/ .i.ita
pagoge mei adoleſcẽs
Nos mirarier. rogamus / quid ſit. Nunc̃ eque inquit: ac
.i.nũc .i.mſta miſena .i.moleſtũ repletũ
modo pauptas mihi onus viſum eſt. & miſerum & graue
paulo añ .i.in hac vicinia
modo quandã vidi virginẽ huic viciniæ miſeram / ſuam
.i.voce q̃rula ⁊ triſti deflere ſ.𝔳go collocata .i.ex oppoſito.
matrem lamentari mortuam. Ea ſita erat ex aduerſo. Ne⸗
.i.beniuol⁹ ⁊ amic⁹ .i.de ſua noticia .i.aliq̃s de cognatõe .i.pter
c̃ illi beneuolens nec̃ notus nec̃ cognatus extra vnam
.i.aliq̃s .i.auxiliũ ei⁹ erat ſ.ad celebrãdũ .i.ipm officiũ expedã
aniculam quiſc̃ aderat / qui adiuuaret curare funus. mi/
.i.miſere⁹ ſum .i.facta .i.egregia pulchra .i.q̃re diu imore: ⁊ ei⁹ narrãda pulchritudine
ſertum eſt. virgo ipa fatie egregia. Quid verbis opus eſt?
.i.iſtauerat ad ↄcupiſcẽtiã .i.eũc illico ſ.inq̃t ſ.q̃ .i.vex .i.ad vi/
ſendã eã phedria vt q̃libet q̃ eã videbã⁹ .i.iudico nob eſſe eundũ ad eã dicit forte deinde terti⁹ ille q̃ tulit nunciũ ſ.ad locum.
cõmorat omnes nos. ibi cõtinuo antipho vultis ne eamus
ſ.𝔳ginẽ .i.crederes eã cẽ pulchrã
viſere? alius cenſeo. eamus. duc nos ſodes. Imus. venimus
auxilio
videmus. virgo pulchra. & quo magis diceres nihil aderat
.i.auxilij ſ.𝔳ginis .i.temere diſpeſit⁹ .i.pedes eius erãt nudi
adiumẽti ad pulchritudinem. capillus paſſus, nudus pes.
.ſqualida p̃ dolore ſ.erãt i ei⁹ facie .i.habit⁹ .i.ſordid⁹ itaq̃ .i.vehemẽtia vl̃ naẗa. .i.niſi ſ.illi⁹
Ipſa horrida. lachrime. veſtitus turpis. vt nivis boni in ipa
pulchritudie natali ſ.pdicta .i.ſuffocaret
ineſſet forma. hæc formam extinguerent. Hic q̃ illã ama⸗
ſiue citharistriã indifferẽter h̃ ẽ bone fortũe dixit ſ.antipho ſ.cepit amare.
bat fidicinam / tantũmodo ſatis ſcita inquit. noſter vero.
intercipit ſmonẽ .i.bella .i.ſcio ne ſ.amare cepit ſ.id q̃d incepit
DA. Iam ſcio amare cepit. GE. Scin quam? quo euadat?
itelligo itellige artẽ .i.die ſeq̃nti nõ declinãdo alioſũ antipho .i.iſtãter rogat ſ.𝔳ginis
vide. Poſtridie ad anum recta pergit. obſecrat vt ſibi eius
.i.vt poſſit ea potiri ſ.anus ſ.ſibi copiã facturã ſ.antiphonẽ .i.rem iuſtam ſ.id pp̃ peteret.
faciat copiam. Illa enim ſe negat. nec̃ eum æquum facere

y Nos mirarier. Recte mirum eñ in adoleſcentibus lachrime. vt cõtra triſtiſc̃ ſenect⁹. nos mirarier. vt ſolam nam perfidus ille te colere.
z Rogamus q̃d ſit. Quid lachrimet non quid ſit ipe vt ſtulti putant. a Nunc̃ æque inquit ac mõ. Mire oſtendit ſibi hoc viſum quod dicit. ſed nunc̃ æque b Paupertas mihi viſum eſt onus. Statim fit mentio paupertatis vt ſit cã falla cie phormionis: c Mõ quandam vidi virginem. Bene quandam ne ob familiaritatẽ laudare videret. Vide ſic agi vt nõ tam morte mulieris q̃ ſolitudine pulchre virginis moueat affectus. Simul & ea deſcribi q̃ matrone future magis cõuenient quã q̃ temere amanda ſit. Nõ hic obitus femine ad comicũ exitũ ſpectat. q̃ñ q̃dem plus ex eius morte ſecuritas quã moleſtie ſenciat argumẽtum. d Huic vicinie. Aduerbiũ in hoc loco ẽ cuius ad locũ huic viciniã. & ſtatim pximitas inſinuat vt ſit ſpes et cauſa videndi.
e Miſerã. Ab effectu et ſubdiſtinguendum eſt. vt ad virginẽ referatur. f Ramentari mortuam. A pbitate q̃ piis attribuit et lamẽtari mortuam ambiguitas ſed ſenſu manifeſta.
g Et ſita erat. Sita appoſita. Salu. Cũ adiectõe poſita eũ cũ p̃dixero poſitum inſule et hoc ei reciprocũ eſt. h Ea ſita erat ex aduerſo. Expoſitõ paupertatis q̃nã facile virgo videri poſſit.
i Nec̃ notus nec̃ vicinus auxeſis fit. Quia res minuit creſcit ſnia. Salu. Nõ repugnantibus mõ ſed ne deditis q̃dem a.b.m. Nec̃ vicin⁹ anaphora. k Extra vnam ancillulam. Hec preſtruuntur vt ſit ſpes pociunde virginis. Et hæc deſcriptõ pauptatis adiuuat argumentũ vt viſere audeant: & adoleſcentes virginẽ. et amet antipho.
l Qui adiuuaret funus Ipm officiũ funus dixit
m Miſertũ eſt. Hoc eſt miſertus ſum ei⁹ et hoc videtur oñdiſſe quũ lachrymauerit.
n Virgo ipa facie. A forma indignatio. Et bene ipa quia que ſupra dixit non ad ipa ſed ad euctũ eius pertinebant. o Quid verbis opus eſt Sic dicit Therentius vbi ad effectũ properat.
p Cõmorat omnes nos. Figura ſyncope p cõmouerat et bene omnes quia res ad antiphonem tantum ſpectat. q Ibi continuo ait antipho Hic reddit nomen adoleſcẽtis.
r Vultis ne eamus viſere. Vt populare penates venimus. Vultis ne &c. Ipe hortari iducitur qui amaturus eſt. b Alius cenſeo e.d.nos.ſ.i.ve. Hec oia diuerſi dicũt. et apparet tot eſſe homines quot per mimiſim demonſtratione dematica. t Virgo pulchra. Bñ non dixit. Videmus virginem pulchrã ſed duo ingentia dixit. Virgo et pulchra. Illud enim frigidius hoc concitatius. v Et quo magis diceres. Diceres pro crederes vt audacter dicito ſæpe plautus x Nihil aderat. Proprie aderat. adeſt eñ id quod adiuuat. y Capillus paſſus. Singularẽ numerum pro plurali poſuit. ſic & alibi. Capillus pexus prolixus circũ caput reiectus negligenter. z Paſſus. Temere diſperſus vt pars magna. m.a. greca orõne pro fluxit hec dictio. a Ipa horrida. Et lachrime ad luctum pertinent.
b Nudus pes et veſtitus turpis. Ad pauperiẽ. Capillus paſſus, nudus pes facecius pluraliter dixiſſet. Virg. Quibus facer erit in prelia ſuctus ferre manũ. c Vt ni vis boni &c. Veteres ignem et calorem quendam quaſi feruorem dixerũt formã Et ideo fornaces forcipes formã & formoſos eos dicebant quibus ignis amoris exoritur. laudatus eſt ergo therentius pprietate ſeruata qui cum formam ptuliſſet ſubierit extinguerent. Ergo et Virg. ſic ait. At mihi ſeſe offert meus ignis Amintas Figura Aliud eñ ſupra. d In ipa ineſſet forma. Geminauerit p̃poſitionẽ vt alibi. in amore hec oia inſũt vicia
e Extinguerent. Bñ extinguerent. q̃a ab igne et calore forma dicta eſt. g Ille q̃ illã amabat. Bene illã quia iam ſupra inſinuaui perſonã citharistrie. Ille qui illam. Rõ cur amauerit virginem. h Tantũmodo ſatis ſcita inquit. Senſus eſt laudauerit tantũmodo nõ etiam captus in amorẽ. ſatis inq̃t ſcita magna laus formã amãti aliã placuiſſe. Et ſcita. i. bella vt i andria ſcitus puer natus eſt pamphilo. i Noſter vero: Apoſiopeſis tertia q̃ ſuccurrit q̃tiens verba rebus minora ſunt.
k Amare cepit. Ille inq̃t laudauit tm̃. Hic amare cepit. Et bñ cepit nõ amauit vt oñdat. vim amoris nõ par eẽ et rẽ q̃ ſel ſuſcipi poſſit. l Scin quã. Apoſiopeſis q̃ in narratõibus in cõpendiũ therẽtius vti ſolet. aliq̃ñ cũ verba rebus minora.
Quo euadat vide. Euadat eueniat. nã euadere eſt p obſtantia venire. m Poſtridie ad anũ r.p. Hoc pſtrues anicule intulit de q̃ nullã ſupra mẽtionẽ fecerat et bñ mẽor et virgis et honeſte nõ ipam adiri facit ſed anũ nec̃ ab ipa petit fructũ volnptatis ex cuius pſona maior deſpatio naſcebat. ſed a nutrice potius p quã ſuaderi puelle poſſe credit q̃cq̃t libet. Poſtridie ad anũ recta emphaticos ad anũ ſtatim vt q̃ poſt habuerit oia alia recta q̃a nõ p nuntiũ. n Vt ſibi eius faciat copiã. vide vt nihil de virgine ſperet quia omnia ab anicula petat.

puellã nõ vilẽ .i.a bonis moribꝫ .i. ꝓcreatam
ait illam ciuem eſſe atticam /bonam bonis prognatam. Si
ſ.Antipho ſm legẽ .ſ.copiã ṽgis .i.ſed ſi .ſ.aliter .ſ.facturã .ſ.Anti.
copiã fieri
vxorem velit.lege id licere facere. Sin aliter ,negat. noſter
.i.agere deberet .i.neſciebat .i.cape in vxorẽ.
quid ageret /neſcire. Et illam ducere cupiebat / & metue-
.i.nũqd .i.cũ reuerſus eſſet ſ.filio
bat abſentem patrem. DA. Num ſi rediſſet ei pater veniã
ſ.auar⁹ vir ⁊ nobil' .i.dote carentẽ
daret? GETA. Ille ne indotatam virginem / atq; ignobilẽ
ſ.filio .i.nũq; daret illi talẽ ſ.de hac re deinde
q̃uis ṽginẽ.
daret illi? nũquid faceret? DAVVS. Quid fit deniq;? GE
ſ.rogitas .i.vir iocular' querẽs implere vẽtrẽ ſuis ioc' ⁊ adulatꝰibꝫ.
TA. quid fiat? eſt paraſitus quidam phormio /homo con
.i.ip:obꝫ ſ.vtinã .i.deſtruãt
fidens: dij omnes illũ perdiunt: DA. Quid fecit? GETA
ius atticũ .i.pupille parentibus
puate
Hoc cõſilium: quod dicam: dedit. Lex eſt vt orbæ qui ſint
.i.cognatõs .i.nuptui tradanẽ ſ.ꝓximos .i.i vxores cape ſ.attica
genere ꝓximi eis nubant / & illos ducere eadem hæc lex
.i.pcipit indr paſit⁹ ſ.ṽginis .i.denũciatões
iubet. Ego te cognatum dicam /& tibi ſcribam dicam. pa-
.i.amicũ patris .i.fingã .i.in ꝓſpectu iudicũ
ternum amicũ me aſſimulabo virginis ,ad iudices venie-
ſ.ṽginis ſ.ṽgis .i.quõ q̃ rõe ſ ipa ṽgo ſ.mẽdacia
mus ,qui fuerit pater /quę mater /qui cognata ſit . omnia
.i.cõminiſcar ſ.ꝯfingere aut mẽtiri .i.fauẽrũ .i.opportunũ
hæc confingam. Quod erit mihi bonum /atq; cõmodum
.i.redargues ſ.efficiã ꝓpoſitũ Demipho .i.aduenie
cum tu horum nihil refelles /vincam ſcilicet. pater aderit /

o Illã ci.at. Illã cũ emphaſi quaſi dicat quam ſic cõtemnãt. p Ciuẽ eẽ atticã bonã. Ciuẽ qd' ad iura ꝑtinet. bonã qd' ad ipſam ꝑtinet. Bonã nõ vilẽ boni nõ viles ſunt. vñ ſuplatiuus gradus optimates facit qa bonus melior optimus dr̃
q Bonis ꝓgnatã. qꝑ a maioribus eius.
r Si vxorẽ velit. Recte ſubiũxit. Si vxorem velit poſtq; in virginẽ ea ꝑtulit q̃ ſolẽt ornare nuptias.
s Lege id licere facere. Incerta diſtinctio ẽ. Vtrũ vxorẽ velit lege. an lege id licere facere.
t Sin aliter negat. Et pudice anus et tñ illecebroſe licere facere dixit. qd' ille impudẽtius petit vt ſibi eius faciã copiã. Sin aliter negat ſylepſis. facta ex eo quod ſequitur facere. v Noſter qd ageret neſcire. Propoſita deliberatio cuius tñ altera pars vincet. Nam dicturus eſt ꝑ abſentiã pr̃is. Et rctẽ ſic ait. qa ſubiuncturus ẽ cupiebat et metuebat.
x Illã ducere cupie. et me. Metuebat ꝓprie. Metuimus eĩ eos q nos amãt, timem⁹ etiã inimicos. Vide ambiguitatẽ q̃ ſeq̃ntia nõ cogunẽ. y Nũ ſi rediiſſet &c. Bñ interrogat dauus hoc enim ſpectari ne poſſit nõ opus erat fraudibus phormionis. ſi rediſſet ſi ꝓ cũ. Virg. ꝑterea ſi noua diẽ. m. a. a. e. z Ille ne indotatã. Emphaticos ille de q̃ dixerat deſinas. ſic ẽ ingeniũ. et ſi ꝓpter ſpem lucri nauigauerat ſenex. inſinuandũ igr̃. fuit hoc enim erit om̃e ꝑiculũ fabule. Ex ordine therentius pri⁹ inſinuauit ꝑſonã ſenis. vt grauiora fierẽt. q̃ dirimebãt nuptias. Ille ne indotatã atq; ignobilem duo dixit et indotatã et ignobilẽ. Hæc em̃ duo ꝑticulariter petunẽ. q̃uis ſunt q̃tuor q̃ in his ſpõſis q̃rũtur. forma. ꝓbitas. dos. nobilitas. et manifeſtum ẽ cur de forma et ꝓbitate nihil dicat. qppe cũ deſup magnopẽ ea laudauerit in puella. a Virginẽ. Simpliciter accipimus virginẽ. an ſubaudiamus q̃uis, vt ſit q̃uis virginẽ. b Daret illi. Bono affectu dixit daret illi filius em̃ familie nõ tã ducit vxorẽ quã a patre accipit qppe cũ patri cõmitaẽ puella potius in hmõi cõditionibus q̃ marito. c Daret illi nũq; faceret. Apoſiopeſis ſecunda. hic em̃ nõ trãſit ad aliud ſed inſtitit incepto. vt et ꝑ interrogationẽ diceret daret illi. et per rñſionẽ inferret nũq; faceret. et nota nunq; ꝓ non in maiorem negationis ſignificationẽ poni ſemper. Et mire daret. vt oſtenderet nihil eſſe poteſtatis in filio. d Quid fiet deniq;. More ſuo therentius deniq; poſuit in fine ſenſus. et eſt aduerbiũ ordinis. ſic in heauton. Fodere aut arare. aut aliqd facere. deniq; vt ſit deniq; vl' deinde vel ad poſtremũ. e Quid fiat. Deeſt rogitas et eſt apoſiopeſis.
f Eſt paſitus quidam phormio. Phormio nõ a formula ſed a phormione dr̃ ſpartheo quem nos eronem dicimus tricinaliter et ꝓ cõſuetudine. g Confidens homo. Hõ comice dictũ. Nã qs ignoret paſitũ hoiem eſſe. Confidens ꝓ improbo audaci ac temerario poſuit. vt O ingentẽ confidentiãi h Qui dii omnes illum. Qui vtinam eſt vt Lucilius in ſcd'o. Qui re montane malũ ad cetera ꝑgit. aut q hoc cõſiliũ qd' dicã dedit. Qui aut expletiũ eſt. aut ꝓnomen q̃ incipiens phormionem deſcribere cohorruit conſideratione eius et in hanc vocẽ q̃ſi cõfuſus erupit. hoc aũt certũ geuus eſt r Quid is fecit. Seruaẽ affectus triſtis. vt ſupra ait. ſed quid tu es triſtis. quid is fecit. correxit interrogationẽ errantẽ. vt rediret ad nominatiuũ caſum q̃ aberrauerat et illum dixerat. k Lex eſt. Lex vt in palliata recte ponitur. Nã grecoꝝ fuit. & iõ in andria ſic ait. Inopia et cognatoꝝ negligentia coacta eſt. Lex eſt alia cauſa narrationi interponitur et dr̃ lex eſt a cauſa litis potuit em̃ dici nõ hẽs cãm.
l Vt orbe q ſunt genere ꝓxi. Orbã ꝓximus ducat atticũ ius ẽ et ẽ ordo. Lex ẽ vt orbe his nubãt. m Eadẽ hec lex iubet Nõ duas res iubet hec vna lex ſed puellis ꝑmittit nubere cognatos cogit ducere. Et bñ iubet. minor ẽ em̃ vim habet illa lex q̃ aliqd ꝑmittit, q̃ illa q̃ aliqd iubet. Et illos ducere bene additũ. Nihil em̃ ad rem ſi ducẽdi neceſſitas nõ fuiſſet. n Ego te cognatũ dicã. Dicã a ꝑſona iuſtũq; agiẽ potuit em̃ dici qd mecũ eſt tibi. Item hæc narratio eſt quã dicit Tullius conſtitutum. et ipẽ tibi vni parcã inqt in verrinis repente em̃ trãſitur ad verba ꝑſonaꝝ ab eaꝝ deſcriptõe ſed hoc ipm ad cõmouendos auditores valet plurimũ. o Et tibi ſcribã. A denunciatõe in perſonã ne diceret nõ mihi denunciaſti. Et tibi ſcribã dicam Cicero ſcribiẽ eraclio. Dicã ſupra verbũ infra nomẽ eſt totidẽ lr̃is diuerſo accentu p Paternũ amicũ me aſſimulabo. Dicit a ꝑſona potuit em̃ apponi ꝑſonã nõ hñs. q Qui fuerit pater. Qui hic ꝓnomẽ eſt infra quõ ſignificat. r Oĩa hec cõfingã. Oĩa hec nõ exabũdanti poſuit. ſed oratorie q̃ſi tã multa. et eſt archaiſmos. nã poſt enumerationẽ veteres hec dicebant. Saluſt. in Iugurtha. s Quod erit mihi bonũ atq; comodũ quod mihi inqt Fauſtũ ac felix erit hoc eſt confingere. atq; mentiri. Et totũ iocularitер paſitus qppe q cõfingã dicit q̃ſi nõ ſolũ erubuerit de falſiloquio: ſed quaſi ꝑcari facinoris inceptionẽ etiã auſpicatus ſit om̃eq; ſuſcepit dicẽdo qd' erit mihi bonũ ac comodũ ſic em̃ veteres qd' fauſtũ felixq; ſic dicebant aliqd aggreſſuri. t Cum tu horum nihil refelles vincã. ſ. hoc interrogatione ꝓnunciandum eſt. Refelles. refutabis, redargues nam prorſus refellere eſt redarguere falſitatem.
v Pater aderit mihi parate lites qd mei. Mire quo maxime aliquid metueret. hic pro ridicula re contempſi. Ex q̃ſite aũt ſubiectũ ẽ cũ ſupra dixerit mihi pate lites. qd mea: et ãtiphõi formidãda iſta ſint ridicula paſcito.

.i.ptẽtiões forẽſes ſ.intereſt ſeu refert ergo .i.certe q: in iudicio vincemus
ſ
mihi paratæ lites. quid mea? illa quidem noſtra erit. DA.
ſ.audio ꝺ te.i.audaciã ioculatorꝫ ſ.pſuſit ſ.ita ẽe faciẽdũ antiphoni .i.venun
y z ciatũ
Iocularem audaciam. GETA. Perſuaſit homini / factum
ſ.ad iudices .i.ſupamur ſ.cã i vxorẽ ſ.tanquã credere non
b c ꝺ poſſet
eſt / ventũ eſt / vincimur: duxit. DAVVS. Quid narras?
ſ.narro ſ.q̃ tagẽ relict⁹ ẽs Antiphoni.
e .i.qꝺ piculũ tibi ꝯtinget
GETA. Hoc quod audis. DA. O geta quid de te futurũ
ſ.q̃d ꝺe me ſit futurꝫ videlicet fortuna affe
f g
eſt? GETA. Neſcio hercle. vnum hoc ſcio. quod fors fe-
ret .i.portabim⁹ .i.nõ ꝺeciderĩ i triſtitiã ſ.mihi ꝺictũ tuũ ſ.ferre eq̃ aĩo .ſ.fortis
h i ꝺolẽtꝫ
ret / feremus equo animo. DA. Placet. hem iſtuc viri eſt of-
.i.i mea ſolertia ſ.q̃ i te ſpem ſolũ
k reponis
ficium. GETA. In me omnis ſpes mihi eſt. DA. Laudo.
.i.itercesſorẽ .i. p me oret
l .i.in hec ꝟba q̃ ſequũt
GE. Ad precatorem abeam: credo / qui mihi ſic oret. Nũc
.i.ꝺimitte Getã .i.ſed ſ.admittat ſceleris' .i.neq̃ q̃ꝫ pero
m n etiã minimi vt ignoſcas.
amitte quæſo hunc. Cæterum poſthac ſi quicq̃ꝫ / nihil pre-
i.ꝺũtaxat qꝺ ſeq̃t adhibeat .i.poſtq̃ꝫ .i.a te ꝺiſceſſero .i.etiã nõ ſolũ
o p q
cor. tantũmodo non addit / vbi ego hinc abiero: vel occidi-
cedito ſ. Phedria ſ.ſectat vl' amat .i.fidicinã .i.q̃ꝫ rem
r s
to. DA. Quid pedagogus ille qui cithariſtriam? quid rei
.i.facit .i.hõ mõ .i.exiliter modice .i.abũdanter rẽ familiarẽ ſ.pci-
t v
gerit? GETA. Sic tenuiter. DA. Non multum habet: q̃d
thariſtria emẽda .i.ſed ſ.hꝫ .i.expectatõꝫ. .i.ſolã Chremes
à lenone x
dat fortaſſe. GE. Immo nihil: niſi ſpem merã. DA. Pater
.i.nõ adhuc rediit Demiphonem. ꝺ
y z
eius rediit / an non. GETA. Nõdum. DA. Quid? ſenem
.i.q̃uſq; vl' q̃ꝫdiu .i.p vero
a
quoad expectatis veſtrum? GE. Non certo ſcio: ſed epiſto
Demiphone .i.paulo ãn ſ.audiui .cuſtodes
b
lam ab eo allatam eſſe audiui modo / & ad portitores eſſe
eplã ꝫ a portitoribꝫ .i.vtrꝫ abſq; illo qꝺ argento
ſ.facere vl' me ꝺicere
delatam. hanc petam. DAVVS. Nunquid geta aliud me

x Illa quidẽ nr̃a erit Noſtra cũ antiphonis tantũ eẽ debeat. y Iocularẽ audaciã. Hoc ẽ mime iocularẽ. an q̃ ex ludo et ioco in piculũ veniat. z Perſuaſit hõi. Hic iã de antihpone q̃rit cui pſuaſũ ſit.

a Factũ ẽ. Adeo audax phormio.

b Ventũ eſt. Epexegeſis quõ factũ ẽ. c Vincimur duxit. Iocularẽ audatiã. et deeſt audio ex te aut dicis. factũ eſt. ventũ eſt: vincimur. duxit vt ſupra imus venimus. Hoc amat Therentius vt id lauit. redit. imus venimus videmus. et funus interim pcedit. ſeqmur. ad ſepulchrũ venimus in ignẽ poſita ẽ. his nõ mõ breuis et comica mutatio ẽ. ſed etiã auditoris aĩm ad id q̃d reſtat incẽdit. d Quid narras. Admirãtis vox ẽ nõ interrogãtis e Hoc q̃d audis. Sic pnũtia q̃ſi piturꝫ cõplexeris getã. etiã eũ ſub incerto interitu defleat. dauus timet plurimũ gete cuius futurꝫ piculũ cernit f Neſcio hercle &c. Et ichos deſpatõe rerꝫ fortis ẽ ſeruus Et ſemel vigilauit poeta ne ſi et hæc eiularet res tota migraret ĩ tragediã g Quod fors feret feremus. Hee graues ſnĩe ex pſona ſeruorꝫ cũ dicũtur ridicule ſunt et eo conſilio interponunt. h Feremus æquo aĩo. Hoc ſecũdũ ſeruos q̃ futura cõtẽnunt. et mire meritum culpe ſue ad fortnnã retulit. i Hem iſtuc viri ẽ officiũ. Cõpendiũ cõſolatõis q̃d hic libenter accepit. & iõ ſtatim approbat. k In me oĩs ſpes eſt mihi. Quõ ãn ſtrenue vt ſe defendat. an vt fugiat. an vt patiẽs ſit plagarꝫ. l Ad pcatorem abeã. Bũ p'xta oĩa tractat q̃ in tali re taceẽda ſeruo eſſent. niſi aliud paſceret argumentũ ad precatorẽ ſic in Heautontu. Nec tutorem tibi nec pcatorem pararis. m Nũc amitte q̃ſo hũc dicint vbi nõ verba mõ, verꝫ etiã geſtũq; vocẽq; fingamus alienã. Amitte q̃d nos dicimus dimitte antiq etiã dicebãt amitte. Virg Et amiſſos hinc iam obliuiſcere graios et Saluſt. Pactõne amiſſa publico legato. n Poſt hac ſi quicq̃ꝫ nihil pcor. Facile impetrat q̃ nõ oĩa extorquet ergo ars pcatoria eſt mitigare pñtia futura pmittere. Simil' etiã q̃a omnis cã in hoc eſt. ne videatur ſeruus ob impunitatẽ in delictis amplius peccaturus. Poſt hac ſi quicq̃ꝫ vt ſolet eleganter per eclipſim. & ſil' nõ ſi tantundem peccauerit. ſed ſi vel minimum tale eſt & illud. Si ſenſero hodie quicquã te in nuptiis fallacie conari. Et ſi quicquã inuenies occidito. o Nihil precor. Nihil pro non ſed plena negatio. p Vbi ego hinc abiero. Hic oſtẽdit nullũ precatorẽ ex animo poſtulare veniam ſeruo. q Vel occidito. Vel pro etiã. Occidito tu tm̃ cedere volebas ego dicam etiã occidito. r Quid pedagogus ille q̃ citharistriã Moraliter querit volens audire de phedria poſtq̃ꝫ de antiphone cognouit maxime quia hec interrogatio rñſionẽ elicit q̃ ſpectator inſtruitur ad cognoſcenda cetera. Quid pedagogus ille qui cythariſtriam. q̃a dixit ſectari in ludũ ducere et reducere. et quia puellã dixit ab etate pedagogus eſt ille ait qui citharistriã phedria. ſ. qui neq; abſcedat a cuſtodia puelle neq; illã ipẽ contingit.

s Qui citharistriã eclipſis. Sectatur. amat. vel quid tale ſubaudiendũ eſt. t Sic tenuiter. Sic dicendũ eſt cũ aliq geſtu:

v Non multũ habet q̃d det fortaſſe. Cũ cõmiſeratõe amatoris adoleſcentis pronunciandum eſt.

x ymo nihil niſi ſpem merã. Bene ſpem qui amat nemo em̃ cum non habet nõ amat y Nondum. Quia veniet iam nõ plena negatio eſt. z Quid ſenem quo ad expectatis vr̃m. Animaduertite qui ſecundum morem quottidianum tum dici cum ſit tranſitus a mentione alterius rei ad alteram. ſic et ſupra. quid pedagogus ille. quod id expectatis. quo ad quã diu et recte locutus eſt quia aduentus ſinis eſt expectationis.

a Sed epiſtolam ab eo allatam eẽ audiui. Mire paratur inopinatus ſubito aduentus ſenis. Nam ipẽ veniet cuius epiſtolam ſperat. b Ad portitores eſſe delatam. More veterum magiſtri tributorum idem publicam operam in portu dabant inferendarum rerum et efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores ad eos qui in portu ſunt. ex quo more hoc dixerit vide. attico in romano.

p.nihil ſ.volo tm̄ .i.fue vocādo .i.vtꝫ nemo .i.exit
.i.bn̄ tibi ꝯtingat
c
vis? GETA. Vt bene ſit tibi. puer herus: nemon huc pro
ſ.has pecunias ſ.argentum.
.i.trade illi mulieri.
d
dit: cape. Da hoc dortio.

c Puer heus nemon huc ꝓdit. Moralis expreſſio. nam eos vocat quibus initio egrediens dicebat. ſi quis me querit rufus. Geta ꝗ̄uis ſeruꝰ eſſet preerat tamen aliis ſeruis minoribus.
d Cape da hoc dortio
Loquitur dortio dortium fœmineum nomē eſt vt planeſium & glicerium.

SECVNDVS ACTVS.

ANTIPHO. PHEDRIA adoleſcētes.

.i.adeo ne.i.ad eū ſtatū .i.puſſū eſſe
hoc eſt: eſt ne vcꝫ ꝑuenifſe
a b
a Adeon rem rediſſe, vt qui mihi conſultum op=
.i.timeā
c
time velit eſſe phedria: patrem vt extimeſcam:
.i.qn̄ .i.qn̄ ꝯſidero ſeu voluo patris .i.ſed .i.ſi nō
d aduētū. e
vbi in mentē meam eius aduenti venit? quod ni fuiſſem
.i.intemeratꝰ .i.operirer .i.operirer .i.ſic decuit
incōſideratꝰ
f g
incogitans, ita eum expectarem, vt par fuit. PHEDRIA
ꝑ ꝯtēptū.q.d.cū pꝛe ſe eſſe .i.temere cōmiſſi ī abſentia
h palā bem̄ i patris
Quid iſtuc eſt? ANTIPHO. Rogitas, qui tam audacis

In hac ſcena .III. Color vite eſt eorum q̄ q̄cq̄d immodice cōcupiuerint ſpernunt poſtq̄ꝫ venerit qn̄ aptiore ſnīa oſtendit dicendo nr̄i noſ met penitet. a Adeon rem rediiſſe u.q.m. Cōpatiua qualitas in hac ſcena eſt inter antiphonis vitā et phedrie. genus cauſe demonſtratiuū. contēdit aūt vter magis miſer ſit. b Vt qui mihi cōſultum optime velit eſſe phedria. Mira ſententia qua oſtendit adoleſcentulos in pc̄tis neminē magis metuere q̄ꝫ eos a quibus maxime diliguntur, ſimulq; rerum imminentium preſtructio, ī qua ſic audax inducitur phedria vt defenſor futurus ſit timidus antipho. c Patrem vt extimeſcam Ferienda pronunciatio in eo quod ait patrem vt qui futurus ſit hoc em̄ magis mirum eſt. Ideo patrem timeri quia conſultum optime velit.

d Vbi in mentem meam eius aduenti venit. Nota venire in mentem veteres non recordationis cā tantum, ſed etiam recogitationis conſideratōniſq; poſuiſſe. Vbi in mentem eius aduenti venit. ſic veteres genitiuo caſu proferebant in mentem veniāt Cicero fac tibi pater ne legis auxilium veniat in mentem. e Aduenti venit. Multipliciter declinatur et aduentus. ſic et ī Andria. Nihil ornati, nihil tumulti. venit legitur et aduenit f Incogitans. Temerarius improbus non cogitans inquit in vſu ē an non eodem modo cogitans. g Ita eum expectarem. Nota expectarem nunc operirer alias ſpectarem.
h Quid iſtuc eſt. Hec interrogatio ſtomachoſa eſt extenuare volentis metū fratris. diuerſa enim ſentit, diuerſum amoris euētum. i Rogitas &c. Bene timens inducitur antipho, vt ſit cauſa fugiendi. ad hoc eī fugiet ne ad dimittendam coningē cogatur a patre ante errorem fabule patefactum.

.i.facti .i.princeps .i.ſed .i.nō
k l
facinoris mihi conſcius ſis? quod vtinam ne phormioni
.i.ꝯſulere .i.amatorē .i.ad id faciē dum.
m
id ſuadere in mentem incidiſſet / neu me cupidum eo im=
.i.intruſiſſet .i.caput initiū .i.mee īfelicitatꝭ ſ.amata cupita
n o p
puliſſet / quod mihi principiū eſt mali? ſi nō potitꝰ eſſem
ſ.nō potiri .i.graue moleſtū .i.ſaltē .i.q̄uis fuiſſet mihi graue
q r
fuiſſet tum illud mihi ægre per aliquot dies / at non quo=
.i.q̄ q̄tidie ꝯficior .i.affligeret meū
s
tidiana cura hæc angeret animū. PHE. Audio. ANTI.
.i.q̄diu .i.q̄tū ꝯtinuo ſ.pr̄ .i.auferat .i.ꝯuer
t .i.cito v
dum expecto / q̄ mox veniat: qui hanc mihi adimat con=
ſatōeꝫ libidīs ꝯmertiū ſ.amātibꝫ a te .i.deficit .i.graue
x
ſuetudinē. PHE. Alijs quia deſit / quod amant ægre eſt
.i.abūdat.affluit. .i.affert tibi dolorē .i.re amata. .i.explerꝭ.ſatiarꝭ
y z a
tibi quia ſupereſt / dolet. amore abundas Antipho. Nam
iurātis .i.fortuna tibi viuenti b tāq̄ delectatōibꝫ ſ.tāq̄ bōa nō vacua.
tua quidem hercle certe vita hæc / optanda expetendaq̄ eſt
ſ.q̄tū tu .i.re amata
c d e f
Ita me dij bene ament / vt mihi liceat tamdiu: quod amo:
ſ.eo .i.pactiōe trāſigere ſeu ſubire mortē .i.ꝯiecta colligato .i.reliq̄ q̄ ſubdit
g
frui. Iam depaſci mortē cupio. tu cōijcito cætera. q̄d ego ex
.i.carentia rei optate ſ infortuniū ſ.cōijcito ſ.capis ſ.fructū ac felicitatē p pūtieꝫ .i.adiungā
h
hac inopia nūc capiā: & q̄d tu ex iſta copia? vt ne addam:
ſ.id .mercede.i.impenſa .i.liberalibꝫ ortā parentibꝫ .i.inueniſti ſine magno labore ſ.non addā
i k
q̄d ſine ſūptu īgenuā liberalē nactꝰ es. Q̄d habes: ita vt no
ſm votū tuū .i.noie nota ignominie .i.manifeſte ex ſcia iudiciū. .i.felix es .i.ſolū
l m
luiſti: vxorē ſine mala fama palā. Btūs: ni vnū hoc deſit ani
.i.moderate ſ.cōmoda .i.tolerat .i.negociū .i.ſ. n puellaꝝ vēditore .i cū quo
mꝰ: q̄ modeſte iſtæc ferat. q̄ ſi tibi res cū eo lenone ſit / q̄ cū

k Qui tam audacis facinoris &c. Proprie ad terrorem qui de facinore loquitur cōſcium dixit.
l Quod vtinā ne phor. &c. Gratiſſime. non phormioni ſuccenſet. ſed phormionis inuento et vide vt et ip̄e ſe culpe ſubtrahat. Quod vtinā. & familiare eſt initia accuſare rerum quos alicuius negocii penitet. vtinam ne vetus elocutio. vt Ennius in hedia. vtinā ne in nemore peluo vnq̄ ceci diſſent ad terram trabes. m Ne me cupidū eo i. Bñ addidit ad excuſationē. potuit enim dici non conſentire. n Eo impuliſſet: Eo an ad vxorē ducendā. an eo intantum
o Quod mihi principium eſt mal. Bene qua ſi caput mali nō in amore ſit ſed in nuptiis.
p Nō potitus eſſem. More hoīm loquitur credit em̄ ex conſeq̄nti ſacietate q̄d potuerit abſtinere a moribus ſuis. Nō potitus eſſem antiphora. vt verꝫ anceps pugne. ferat fortuna fuiſſet. Hic ei vtraq̄ pars ponit̄. Non potitus eſſem nō vt illa ſed ſi illa potiri voluiſſet potuiſſet.
q Fuiſſet tñ illud ęgre p aliquot dies. Quidam totum interrogatiue pronunciant nempe fuiſſet t.i.e.a.d. r Ac ñ q̄ttidiana cura hæc āgeret aīmū Amatorie loquit̄ antipho errant q̄ putant eum penitere ſui deſiderii. Nam ſi hoc eſt nec maritus firmus videbitur. fore ſed hoc dicit facilius fuiſſe abſtinere virgine intacta quā ea cum qua iā conſueuerit et ideo ſubiunxit. dum expecto q̄ mox. veniat qui hanc animi adimit conſuetudinem
s Audio. Per ironiam dr̄ mō a cōtinente dctm̄ antiphonis. Audio oīa deridet phedria cupiens fructū amoris vel periculis adipiſci. Eſt ergo audio yronia p nō audio. hoc eſt ſi nihil dicis.
t Dum expecto quā mox veniat Non quādo ſed quam cito quia timet.
v Qui adiuuat hanc conſuetudinem mihi. Mire non amorem. tanq̄ amore carere potuerit conſuetudine non poſſit. Et nota proprietatē dicti. Nam conſuetudo ſpecialiter de coitu dr̄.
x Aliis. Quia deſit quod ament. Magnificentiꝰ antiphonem qui in ea fortuna poſitus que aduerſa & contraria eſt. idem paciatur quod miſer & eſt figura. Nā ad vtrumq̄ ægre eſt ſufficere potuit. ſcire autem debemus pronunciatiue. et per interrogationem hoc ip̄m p̄nunciari poſſe.
y Amore abundans antipho. Hoc ſic p̄nunciādum. quemadmodum ſolet cum ſtomacho dici vitupanti cibum. vt pleno ventre eſt. Vult enim oſtendere ſacietatis hoc eſſe non ratiocinationis quod nunc queritur antipho. z Tibi quia ſupereſt. Ideſt in eo quod deſideres abundas ordo eſt tibi dolet amore abundas antipho. Abundare dicitur qui ſucceſſu proſpero affluit.
a Nam tua quidem hercle certe vita hæc. Bene certe quia ſupra omnia cum ironia dixit.
b Vita hec op. expe. Vita dixit vt oſtenderet etiam ſi non fœlicitas. ſed vita dicatur optanda eſſe. Vita autem et mores ſignificat. & animam et alimentum. et ſpacium viuendi. et fortunam accidentem viuentibus. vt modo expetenda optandaq̄. Omnia ei que amamꝰ. aut induſtria aut voto proueniunt. hoc eſt aut in nobis ſunt aut in fortuna poſita.
c Ita me dii bene ament. Neceſſario iurat quia quod dicturus eſt ſolis amatoribus videtur eſſe credendum.
d Vt mihi liceat tamdiu quod amo frui. Opportunus locus in quo oſtenditur quam magno amore ſit poſſeſſus phedria cui par impenditur argumentum. e Tamdiu quod amo frui. Qui diu vxore fruitur antipho. an tamdiu dictum. q̄ tam diu et tantiſper. hoc eſt vel tantillo tempore.
f Quod amo frui. Deeſt eo vt ſit eo q̄d amo frui. iam depaciſci mortem pactione tranſigere.
g Tu coniicito cetera. Aut cetera abundat aut deeſt per vt ſit per cetera.
h Vt non addam. Paraliſis figura in qua velut abundanti enumerantur adiecta. Et eſt occupatio.
i Ingenuam & liberalem. Hoc natalium, illud morum eſt.
k Quod habes ita vt voluiſti. Voluiſti, ſubdiſtinguendum eſt et ſic legendum. vxorem erit enim vt voluiſti vxorem bona preparatio vxoris future. l Sine mala fama palam. Multi ſuperius iungunt palam ſine ſumptu ingenuam liberalem contra eam que patitur. iſta poſuit omnia huius in amore copiam ſuam inopiam. Huius deſideriū nullo conſtitiſſe ſumptu. ſibi a lenone emendam puellam. Huius ingenuam ſuam ſeruam huius liberalem ſuam citharistriā hunc nactum eſſe. ſe ſectari tantum. huius vxorem. amicam ſuam. huius amorem maritalem eſſe ſuum velut prodigi. velut ſcortatoris. m Ni vnū hoc deſit animus qui modeſte hæc ferat. Modeſte moderate. Saluſtius libro ſcd'o. Modeſtus ad omnia alia niſi dominationem. Modeſte cum modo.
n Quod tibi res cum lenone ſit. Et cum modo connexiua vel inceptiua coniunctio eſt. Saluſtius libro ſcd'o. Et poni fere ad uerſus. a. n. c. m.

.i.habeo negatū .i.tūc .i.pcipias .i.habemꝰ talē naturā

mihi eſt /tum ſentias. Ita pleriq; ingenio ſumus omnes
.i.noſipſi nra ꝯtemnimꝰ .i.ſʒ .i.ediuerſo

noſtri noſmet pœnitet. ANTI. At tu mihi contra nūc vi
.i.felix .i.deinceps libere .i.facultas.

dere fortunatus phedria. cui de integro eſt poteſtas etiam
.i.deliberandi .i.fuare tibi ſaliq̄ tpe eiꝰ ſocietate ꝯſecuta

conſulendi /quid velis: Retinere amare /amittere. Ego in
.i.caſu q̄dā deueni .i.ſtatū .i.nō habeā ſptātē eiꝰ qō amo

felix in eum incidi locum /vt neq; mihi eius ſit amitten-
Conuertit ſe ad getā currentē dicit

di /nec retinendi copia. Sed quid hoc eſt: videon ego Ge-
.i.infelix

tam currentem huc aduenire. Ipſus eſt. hei timeo miſer:
antiphoni .i.efferat denūciet

quam mihi nunc nunciet rem.

o Sentias. Sic alibi. ſic rogas ſenſi.
p Ita pleriq; ingenio ſumus omnes. Parel con tertium in Andria. Quod pleriq; omnes faciunt adoleſcentuli & eſt archaiſmos. vt accede ad ignem hunc iam caleſces plus ſatis.
q Noſtri noſmet penitet. Penitet eum qui parū rū putat ergo ipē nos inquit noſtra contemnimus. Sic & in Heauton: At enim dices me q̄ttū hic operis fiat penitet.
r Retinere. amare. amittere. An coniuncte legēdum eſt quod velis retinere vt duo ſint amare: amittere quia & infra duo reddit.
s Vt neq; eius ſit mihi ammittendi &c. Amittendi propter amorem. retinendi propter patrem
t Hei interiectio ingemiſcentis eſt vt hei mihi q̄tum preſidium auſonie et q̄tum tu perdis iule.
v Hei timeo miſer. Quam recte iam timet quia in metu ſemper eſt preſaga mali mens.

GETA. ANTIPHO PHEDRIA.

Secū loqͥᵗ de ſeipſo .i.velociter inuentū.
.i.pditus

Vllus geta: niſi iam aliquod tibi conſiliū celere
.i.adeo .i.impꝛouiſum .i.infortunia ſuꝛe ſūt tibi

repereris. ita nūc imparatū ſubito tanta te mala
ſ.mala .i.q̄liter .i.euadam .i.ex illis malis .i.eruam.

impendent quæ neq; vti deuitem: nec q̄uo me inde abſtra
abſcōdi .i.temeritas de tali ꝯiugio

ham. Nā nō poteſt celari noſtra diutius iam audacia quæ
.i.aſtute .i.pꝛuidecauentur .i.herilē filiū .i.ſuppeditabunt opꝛimeut .i.cur

nō aſtu. pꝛuidentᵉ me aut herum peſſundabūt. AN. quid
ſ.Geta nōdū vidit adoleſcēs .i.momētū breuiſſimū .i.reſtat tempus
.i.deinde

nā ille cōmotꝰ venit: GE. Tū tpis mihi punctū ad hanc rē

In hac ſcena. X Serui currētis officium eſt tendens ad pturbationē antiphonis quē oportet abeſſe cōſpectui pris vſq; ad cognitionē rerū et cōuerſionē fabule. a Cōſiliū celere. Hoc celere neutrale dr̄. b Subito tāta te ma.im: pui te pēdet mala cū ſupra nullus es geta dixerit hic trāſitū fec ad primā pſonā. c Que neq; vti de. Ruina aut deuitāda ē aut extrahēda ſūt ex ea corpa q̄ oppſſerit. deuitē cū iniq̄ irruant inde extrahā cū irruerint. d Nā nō &c. Bn̄ noſtra q̄a ipē ptē maximā culpe ſue tenet vt mgr̄. Celari. Nigidiꝰ q̄rit vtr̄ plenū ſit aut expreſſum.
e Quidnā il. cō. ve. Mō cōmotꝰ pturbatꝰ atq; cōterritus. Et hic oñdit poeta iccii co cōfuſū getā. vt de eius metu antipho terreaꝛ. f Tū tpis m.p. Pūctū. p mometo. vt Luc. i. xiiii. pūcto vna hora et q̄ q̄q; iuaſit. Pūctū anguſtiſſimū ſpacium.
g Ad hācrē. Ad deliberādū qd ago. Herus adeſt vultu triſti et ſupciliis. arduis hoc dicendū eſt.

.i.dñs ppe eſt f.ſ͡actũ vl' morẽ
h i herus
eſt. Herus adeſt. AN. q̄d illuc mali eſt? GE. Q̄d cũ audie-
.i.medelã faciã ſmonẽ .i.vel .i.iritabo
k l m
rit: q̄d eius remediũ inueniã iracũdiæ? loquar ne? incendã
.i.ſilem .i.irritẽ .i.excuſem .i.opam p̄dã dolentis f.fateor vel dico pri
n o p
taceã. inſtigem. purgẽ me: laterẽ lauẽ. Eheu me miſerũ: tũ
timeo .i.multomagis .i.curis afficet p animi Antipho. .i.miſcõia moueor
q r
mihi paueo tũ antipho me excruciat animi eius me miſe-
.i.metuo Antipho .i.remorat antiphone .i.bñ
s fugitiuũ t
ret ei nũc timeo: is nũc me retinet. Nam abſq; eo eſſet recte
f.fuga puidiſſem f.dñi mei .i.vindicaſſem y
v x
egomet mihi vidiſſem. & ſenis eſſem vlt⁹ iracundiã aliq̄d
.i.colligiſſem q̄ſi celeriter .i.diſcedere .i.illico
cõuaſiſſem. atq; hic me cõiicere ptin⁹ in pedes. AN. Quã
geta diſceſſũ f.q: dixit ꝯua moliẽ
z ſaſſem a
hic fugã, aut furtũ parat? GE. ſed vbi antiphonẽ reperiã?
f.cũ phedriã .i.pſeuerem pgam de tuo noie loq̄t.
b c d
aut qua quærere inſiſtã via? PHE. Te noiat. AN. Neſcio
f.Geta f.vidẽs antiphonẽ ita cõmotũ
nũciatorẽ familiariter carpit
q̄d magnũ hoc nũcio expecto malũ. PHE. Ah ſanus es?
nõdũ vidẽs iuuenes pſeq̄r .i.in q̄ domo .i.freq̄nter
e f
GE. Domũ ire pergã. ibi plurimũ eſt. PHE. reuocemus
f tu Geta f.loquẽtis
g .i.ceſſa h
hominẽ. ANTIPHO. Sta illico. GETA. Hem ſatis pro
.i.imperioſe .i.q̄cũq; nõdũ ſciuit q̄s eſſet f.Anti. antiphonẽ
imperio quiſquis es. AN. GE. ipſe eſt quẽ volui obuiã.
.i.dic f.vno .i.ex-
i
AN. Cedo quid portas obſecro. atq; id: ſi potes: verbo ex-
plica .i.expediã vno vbo .i.expedi .i.paulo ãn
k
pedi vno geta. GE. faciam. ANTI. Eloquere. GE. modo
ad quẽ applicauerat ex f.prẽm vidiſti demiphonẽ itellexiſti ne .i.peri.
l .i. vtr
apud portũ. AN. meũ ne? GE. Intellextin? AN. Occidi.
idignãtĩ aut dolẽtĩ f.Geta antiphonis
m n
Ge. Hem. AN. Quid agã? PHE. quid ais? Ge. Huius vi
patruũ tuũ .i.q̄ͦnam .i.repẽtino
o p
diſſe prẽm me patruũ tuũ. AN. Nam q̄d ego huic ſubito
.i.pnicici peſti .i.ſed .i.i eũ .i.euẽtus
q ſtatũ
exitio remediũ inneniam miſer? Quod ſi eo meæ fortune
f.in deterius .i.a tua ſocietate .i.abducar f.etiã optiã q: ſine te viuere non
s t poſſũ
redeunt: phaniũ abs te vt abſtrahar: nulla eſt mihi vita ex-

h Quid iſtuc mali eſt. Mire preſto herus adeſt & poſuit ex perſona antiphonis cui p calamitate eſt patris aduentus. i Quod cũ audiuerit. ſ. q uxorẽ duxit antipho. k Quod eius remediũ inueniã. Plus eſt q̄ ſi diceret nullũ. Et bñ non addidit q̄d ſecum em̄ loquit. Et pprie remediũ quaſi iracundia morbus ſit.

l Loquar ne incendã. Quia iracundia ignis eſt. m Loquar ne taceam. Duo ſunt q̄ fieri in peccando ſolent aut loqui aut tacere.

n Inſtigẽ. Inſtigari pprie fera dr̄. o Purgẽ me. Quid vult ſibi purgẽ me cũ idem ſit loquar an q̄a põt purgatio et per defenſorẽ et patronum induci. ſic quidẽ putant. ſed melius eſt hoc & perturbare et ſeruilis impite pſone verba ſine arte eẽ et vim ſignificati nõ hñt. d Tũ mi. p. Tũ preterq; q̄d ſignificat mõ. Et paueo ne q̄d mali accidit mihi. q Tu me &c.

ab eo q̄d ẽ preter antiphonẽ me excrucior anio ſic in Ecyra fecit animi vt incertus foret gener ei⁹ viſu. veteres figurabãt hanc locutionẽ ei⁹ me miſeret. r Eius me miſeret ei nunc timeo. Miſeret me pteritor̃. timeo de futuris. s Is me nunc retinet &c. Figura poliptoton eius ei is. nũc retinet ſi retinet quõ excruciat. nã abſq; eo eſſet ſi ad eũ res nõ ptineret. i. ſi meũ tantũmõ pctm̄ eẽt hoc ipm̄. t Recte egomet &c. Facete ſeruus occaſione melioris cõditõnis eſſe exiſtimat fuge cãm tanq; ſibi peccãti et libertatis genus preſtare poſſet & pdam. v Mihi vidiſſem. Dicimus vide tibi et videre vobis. Et recte vidiſſem p puidiſſem. x Et ſenis eẽm v. i. Senis maluit quã dñi dicere vt in ipo noie et hortamentũ impune fugiẽdi appeat et ſil' q̄a nõ irã ſed iracundiam dicturus eẽt. nã ira de cã iracũdia de moribus. eẽm vltus dixit non euaſiſſem. Factũ em̄ ſerui fugiendo vt dños peniteat iratos fuiſſe. Eſſem vltus ſic Virg. Vlta viros. y Aliq̄d cõuaſaſſem. Figuratũ eſt a colligandis vaſis. z Fugam aut furtũ parat. Iocunda

prius em̄ furtũ quã fuga occurrere debuit.

a Sed vbi anti. re. Sed pro ergo vt ſit ergo vbi antiphonẽ reperiã. An ſed finis ſupioris ſententie ẽ vt Saluſtius. Sed metellus in vlteriore prouĩcia. Repperiã ſi alicubi ceſſat. b Aut q̄ q. in v. Si alicubi ambulet ois em̄ qui q̄rit aũt ceſſat aut ambulat. c Te noĩat. Ad hoc dctm̄ audit Geta et ipe nõ videt adoleſcẽtes vt pl⁹ illis terroris incutiat dũ ſecũ loquitur. d Neſcio q. m. &c. Diſerte locutus ẽ pro eo quod ẽ neſcio quod magnũ malũ hũc mihi nũciatur arbitror. e Domũ ire pergã vbi plurimũ ẽ. Oñdit ab nũtio ſe domũ pgere & ſic videtur deliberaſſe quare vbi plurimũ ẽ. ſ. propter amorẽ vxoris ſuẽ. f Reuocemus hoĩem. Comice et moraliter addit hominẽ. g Sta illico. Ille reuocemus hominẽ dixit. hic nõ progredi iuſſit h Satis pro impio q̄ſq̄s es. Hic oñdit culpa cõſcia nullam auctoritatẽ relinquã in mgr̄o geta i Cedo quid portas &c. Mire expſſit affectũ de timore properãtis Cedo q̄d portas. vt ſi vera ferã. ſi magna rependam. Nã ferre et portare de negociis maioribus dr̄. k Eloq̄re. Alter oñdit q̄d eſt verbo expedi dicendo eloquere.

l Mõ apud portũ. Prẽm vidi dicturus geta puectus ẽ ab eo quẽ timor intelligentẽ fecerat. m Hem proprie et ſuã cuiq; pſone exhibuit celeritatẽ ex pſagio metuẽti antiphoni & tarditatẽ intellectus geti pectoris ſecure phedrie. n Quid agam Iã flet antipho et adhuc intelligit phedria huius prẽm vidiſſe me patruũ tuũ reddit vtriq; propriũ vt ille q̄ timebat. paucis intelligeret & q ſecurus erat pluribus edoceret. o Nã q̄d ego huic nũc. Nã aut ſubiũctiua cõiũctio eſt ſupiori dicto quod ait q̄d agã aut anaſtrophe ẽ nã q̄d pro q̄dnã. p Huic nũc ſubito exitu. Cũ ſubito aſſurgẽs fluctu nimboſus orion.

q Inueniã miſer. Cũ ego ſupra dixerit emphaticos addidit miſer. r Quod ſi eo mee fortune redeũt. Tragice amator hoc negociũ fortunas oẽs dixit eẽ. bene redeunt q̄ſi in peius & a proceſſu retro in deterius. s Phaniũ abs te vt diſtrahar. Amatoria cõuerſio ſermonis p apoſtrophen. Abs te vt diſtrahar nõ dixit a me vt diſtraharis et vide verbum vim coherentis oſtẽdere. t Nulla vita &c. Nulla pro nõ aut nullius cõditõis. q. d. ne deor̃ q̄dã vita mihi dulcis eſt ſine te phanio.

.i.caue ꝑe timeas ab eo diſtrahi
petenda. Ge. ergo iſtæc cum ita ſint antipho: tantomagis
.i.accurate vigilare ⁊ inſudare   .i.audacter
te aduigilare æquum eſt. Fortis fortuna adiuuat. ANTI.
ſ.mei compos   .i.ſʒ.certe
Non ſum apud me. GETA. Atqui opus eſt nunc
.i.potiſſimū   ſ.apud te animoſus   .i.timentē
ꝙ maxime vt ſis antipho. Nam ſi ſenſerit te timidum pa-
demipho   .i.putabit   cōmiſiſſe flagitiū icrepatōe dignū   ſ.qđ dicis
ter eſſe: arbitrabitur cōmeruiſſe culpam. PHE. Hoc verū
.i.effici forti audax meapte cū natura talis ſum
eſt. ANTI. Non poſſum immutarier. GE. Quid faceres:
.i.moleſtius
ſi aliquid grauius tibi nunc faciundū foret? ANTI. Cum
.i.eſſe animo forti   ſ.graue   qđ antipho dicit. .i.nullius momēti
hoc non poſſum: illud minus poſſem. GE. Hoc nihil eſt.
.i.ire licet .i.cur   laborē noſtrū .i.incaſſū .i.cur non
phedria ilicet. quid conterimus operam fruſtra? quin ab-
diſcedā   .i.certe ſ.abeo   reuocāri dictū eſt   ſ.audacē .i.fingam
eam. PHE. Et quidem ego. An. obſecro: quid ſi aſſiſabo
.i.ſatis ne   .i.nugaris   .i.ꝯſiderate faciē ⁊ videte emergat ire triſtitie ſignū
Satin eſt? GE. Garris. AMTI. Vultum contemplamini
oſtendēs vultū hilarē   ſ.ſatis eſt   ſ.dicens ſ.a ſiſtem
hem. ſatin ſic eſt. GE. Non. ANTI. Quid ſi ſic? GETA.
.i.fere ſatis erit   ſ.vultus
Prope modum. AN. Quid ſi ſic eſt? GETA. Sat eſt. hem
ſ.hoc ꝙ dixi   .i.ſile ſimili   repēdas referas
iſtuc ſerua: & verbum verbo / par pari vt reſpondeas: ne
ſ.ſpe pr   .i.terribilibꝫ   ꝓtrahat exagitet   .i.intelligo
te iratus ſuis ſæuis dictis / protelet. ANTIPHO. Scio.
ſ.rñdeas   .i.violētia   .i.renuentē .i.ꝑ legē .i.ꝑ ſnias .i.itelligis
GETA. Vi coactum te eſſe inuitum / lege / iudicio tenes.
.i.i fine i extremitate plateę
Sed quis hic eſt ſenex: quem video in vltima platea? AN-
ſ.pr   .i.ſuſtinere aduentū ei9   volens
TIPHO. Ipſus eſt nō poſſum adeſſe. GETA. Ah. quid
.i.facis   diſcedis   .i.ſiſte pedem   .i iterū dico
agis? q̄ abis antipho? mane: mane inquā. ANTIPHO.

v Tanto magis aduigilare. Ad vim actiuam nunc habet vt ad laudabile admirabile.
x Fortis fortuna adiuuat
Et fortis accuſatiuus pluralis eſt.
y Non ſum apud me Id agitur vt ſupra dixim9 quemadmodum antipho pñs non ſit quem neꝗ conuenit contra patrem aliquid dicere, neqꝫ rurſum preſentem opprimi a patre ex argumento eſt. z Nam ſi ſenſerit &c. Sic Saluſtius in hyſtoria. Ita fiducia quā argumentis purgatio / res dimittuntur. a Te timidum. Pro timentem vt Virg. addit ſe ſociam timidiſqꝫ ſuperuenit egle. b Hoc verum eſt. Congrue fit vt & geta & phedria audaciores ſint. qui et abſqꝫ amore ſunt et hoc oportet obici pro antiphone irato ſeni. c Non poſſum immutarier. Vim negātis hoc habet quod ait immutarier. Oſtendit em̄ nature ſue timiditatē nullius adhortationibus ſeiici poſſe. d Quid faceres ſi aliquid grauius. Bñ grauius. quia hoc graue vt videas ipam hortationem vim habere concedentis graue eſſe qnod geritur. e Quum hoc non poſſum illud min9 poſſem. Hoc intulit Nam videbatur hac interrogatōe adduci poſſe ad ſententiā ꝑcontantis et hec ars eſt dyalectica contra cum male reſpondendo calli / de interrogatōis interrūpamus argumentum.
f Hoc nihil eſt o phedria. Vtrꝫ hoc relatiuū. an hoc cum contemptu pro hic antipho.
g Nihil eſt. Sic Cicero in verinis. Et ſi hoc ne / ſcio quidā nugatorem ſciebā ꝑ hunc.
h Ilicet ſemp illicet finē rei ſignificat vt actū eſt Ilicet per ſyncopen ſic iudices de cōſilio dimittebant ſupma dicta cū pco ꝓnūciaſſet ilicet quod ſignificat ire licet. i Quin abeam Hic terrore cōmouet antiphonē et qn dicit ꝓ cur nō.
k Et quidē ego. Ordo eſt et ego quidem ab eo et deeſt abeo. l Obſecro quid ſi aſſimulabo ſatin ē. Adeo morale vicium eſt ex cōſcia pauor. vt ipe quoqꝫ antipho nitat̄ cōtra neqꝫ quicquā ꝓmoueat. m Satin ſic ē. Hic locus auctoris magis ē ꝙ lectoris oñdit em̄ conari ad ſimulandā audaciā q̄ magis ridicula formidoloſa pſona eſt. n Propemodū. Et hoc nō plene cōſenſionis ē qđ ait ꝓpe modū. o Sat ē. Nō dixit bñ ē ſed ſat ē. et vide vix ad hoc ipm eſſe peruentum.
p Hem iſtuc ſerua. Dicēdo ſerua oñdit iā īcipē de pire qđ finxit atqꝫ ſimulauit audatie.
q Et verbū ver. &c. Animaduerte et qđ docet et cōmachinet̄ artifex poeta, q debitū reddat reb9 atqꝫ pſonis. Et duo finxit nō tm̄ verbum verbo ſed par pari. r Ne te iratus ſ.ſ.d. Cauſalē vim habet ꝙ ait iratus hoc ē q ob pñtē irā vehementius tecū agat. s Protelet. Et ꝑ telū a ꝑ et cedendo dictū ē qđ ē añ et trahere. alii aſſiduo telorꝫ iactu exiſtimāt dici vt Lucrecius. Vndiqꝫ pro telo plagarꝫ cōtinuato hoc ē tenore. Protelet ꝓtrahat pueniat exagitet. t Scio. Appet hoc verbum eo vultu dici vt manifeſtum ſit abſenti animo eſſe cum eo cum quo loquitur.
v Vi coactum eſſe te. Mira breuitas in qua tota defenſio continetur et ſubaudit ſic reſpondeas aut quid tale.
x Inuitum. Bene id repetit ad confirmandam memoriam trepidantis non enim diuerſa ſunt, ſed repetuntur vt retineri poſſit id quod cauſe opus eſt. Nam vi coactum eſſe idem ſignificat quod inuitum. an ideo vi coactum inuitum iungendū eſt. quia interdum & ipi nos cogimur etiam propria voluntate. vt ipe in Andria. Tu coactus tua voluntate es.
y Tenes. Exquiſite addidit tenes vt appareat antiphonem vultu oſtendere ꝙ horum nihil perturbatus aduertat.
z Sed quis hic eſt ſenex. Sed vt diximus tranſitum ſignificat ad aliam rem quam ad eam que agebatur.
a Quē video in vltima platea. Sic dixit vltima platea queadmodū. Virg. Imas obſidere fores ipſus ē & qa timidior eſt.
b Nō poſſū adeſſe. Quia poſtea de proxīa ipe agnoſcit magis appet ex cōſpectu pris magis cōfundi ꝙ ex nūtio aduentus eius filiū. c Ah qđ agis. Et pturbati interceſſoris ē dicere qđ agis vt alibi. Mea gliceriū qđ ais. cur te is pditā. d Quo abis antipho. Sic Virg. quo fugis enea & quē fugitis ſocii. ſic em̄ loqtur q vult oñdere cōditionē locorꝫ in q̄ puerſo mō alius petat alius relinquat. e Mane mane inquā. Oia hæc hñt ſingularē vim in ſe reuocantis.

ſ.timidum ſ.noui ſ.graue ꝛ puniendū

Egomet me noui /& peccatum meum vobis cōmendo
.i.vxorē ſ.vt me excuſetiſ ſ.abeunte antiphone

Phaniū /& vitam meā. PHE. GET. quid nunc fiet? Ge.
mox .i.iurgia ferior .i.ſuſpēdēs ad furcā .i.niſi mole intelle

Tu iam lites audies. ego plectar pendens: niſi quid me fe
xerim ſ.eſſe forti aio paulo aū .i.in loco .i.ad,

fellerit. Sed quid modo hic nos antiphonē monuimus: id
.i.eſſe forti aio q.d. noli me īngerere tecū

noſmetipos facere optet phedria. Phe. Aufer mihi optet.
ſ.id .i.recordaris .i.aliqū .i.qliter

tu quod faciā /impera: GE. Meminiſti olim vt fuerit noſ
ī narratōe ipi⁹ cāe .i.ꝯprobādā .i.culpā,

ſtra oratio in re incipiunda ad defendendā noxiā: iuſtam
defenſionem .i.nō inuolutā .i.comodiſſimā ſū memor illi⁹

illam cauſam /facilem /vincibilē /optimam. Phe. Memi-
defēſiōis ſ.defenſione ſ.iuenire ſubtiliore

ni. Ge. Hem nunc ipa eſt opus: aut ſi quid potes /meliore
& ꝑſpicatiore .i.laborabit̄ inſtāter .i.ſubito eius ꝯſpectū.

& callidiore. Phe. Fiet ſedulo. Ge. Nūc prior adito tu. ego
ꝑ inſidias ꝛ fraudes .i.ſuccurrere ꝛ ſuppleremdefectū .i.in aliq̄ .i.obſtupeſces.

inſidijs hic ero ſuccēturiatus: ſi qd deficies. PHEDRIA.
.i.fac qd dicis

Age.

f Egomet noui te & pctm̄ meū. Duo dixit & hoīem pauidū & pctm̄ graue. g Vobis cōmēdo. Phanium & vitam meā. Comice duob⁹ duo retulit. me & pctm̄ meū. Phaniū & vitā meam. Et animaduerte ꝙ amator prius ponit phaniū quā vitā ſuā. h Geta qd nunc iam fiet. Apparet hec ſic ꝓnūcianda q̄ſi a deſtituto dicāt. i Tu iam lites &c. Nō intulit qd' q̄rebat ſed verba ſunt hominis deſpantis valentia tm̄ tu audies ego verberabor. vt alibi. Tibi erunt parata verba huic demū verbera. qd' ipm mire. tu non facies lites ſed audies. k Ego plectar pendens. Plectar feriar vū & plectrū. & plage dicte. l Sed qd mō hic nos. Deeſt tū vt ſit ſed tamen. m Id noſmetipos facere oportet. Quia nos ſupra dixit in ſignificatōe actus ꝓprii ipos addit.

n Aufer mihi oportet. Addidit mihi & ſine hoc ēm plena ſententia eſt. o Quin tu quid faciam impa. Mire ad omnia paratū ſe indicat q̄ impa dixit ſeruo. p Meminiſti olim &c. Mire & conſilio & oratione cōpēdioſus eſt q̄ magis phedriā ꝓpriis conſiliis ac domeſticis ꝑmoneret. q Vt fuerit nr̄a orō. Vt magis excitaret nō mō nr̄a dixit ſed vr̄a. r In re incipiūda. Incipiūda ꝓprie q.d. magna dixit. Sic alibi. vide qd' inceptes facinus.

s: Ad defendā noxiā. Noxiā innuit culpā alias pœnā & ē epentheſis ab eo qd' eſt noxā et hoc eſt f.c.m̄ ꝓter iambū. t Iuſtā illā cām &c. Conſidera ſingula et inuenies et naturali ordine et per auxeſim dicta cām ꝓ defenſione poſuit. et vincibilē q̄ facile vincat: v Nūc ipa &. Bū callidiore qa tūc ꝓluſio fuit nūc ipm ꝓliū. x Fiet ſedulo parelcon. nā ſuffecerat fiet. y Nūc prior adito tu. Quaſi ad ꝓliū. Virg. Nec quiſq̄ ex agmine tāto audet adire virū. z Ego iſidiis hic ero tota methaphorica de re militari eſt z Succenturiatus. Succenturiari dicuntur qui explende centurie gratia ſubiiciunt ſe ad ſupplemētum ordinum et eſt tranſlatio a re militari.
z Age potuit dicere vero aut ita ſed age dixit quod verbum vim hortantis maximam prebet.

DEMIPHO ſenex. GETA. PHEDRIA.

ſ.eſt .i.ſine

I Ta ne tandem vxorē duxit Antipho iniuſſu

aucto:itate mea ſ.reuereri hortārī ſeipm̄ ad aliō cogitādū

meo: nec meū imperium. age. omitto imperiū

.i.iurgiū .i.timere .i.affici pudore & reuocarer tali ꝓpoſito

Non ſimultatem meā revereri. ſaltem nō pudere: O faci⸗

.i.pedagogus directo: .i.denicꝫ p⁹ multa vba ad nomen meū puenit.

nus audax: o geta monitor. GETA. Vix tandē. DEMI.

nōdū vidit eos Geta & fili⁹ .i.defenſionē.excuſatōes .i.excogitabūt .i.neſcio

Quid mihi dicent: aut quam cauſam reperient demiror:

.i.ſꝫ certe ſ.cām .i.noli de eo eē ſollicit⁹ vtꝝ ne

GETA. Atqui repperi. aliud cura. DEMI. An hoc dicet

.i.nolēs .i.duxi vxorē ſ.vt eā ducerē .c.itelligo ſ.legē coegiſſe .i.mihi cordi eſt illud.

mihi: inuitus feci. lex coegit. audio / & fateor. GE. Placet

.i.ſed ſ.filiū .i.nō repugnātē .i.victo:iā .i.ꝯtrys i illa cā.

DEMI. Verū ſcientem / tacitū cauſam tradere aduerſarijs.

vtꝝ ſ.qđ replicuit .i.difficile

etiam ne id lex coegit: PHE. Illud durum. GETA. Ego

.i.expeditē illū modū .i.ꝑmitte .i.neſcio

expediam. ſine. DEMI. Incertū eſt / quid agam. quia p̄ter

.i.expectatōꝫ & timorē tale qđ nūcꝫ fuiſſē crediturus ſ.infortuniū qꝫ fili⁹ duxit .i.accidit tācꝫ malū .i.adeo .i.puocat⁹ ad irā

ſpem / atcꝫ incredibile hoc mihi obtigit. ita ſum irat⁹: ani⸗

.i.ꝯſultandū .i.inducere .i.quaꝓpter .i.qn̄

mū vt nequeā ad cogitandū inſtituere. Quobrem omēs cū

ꝓſpere bene ſuccedentes .i.p̄cipue .i.reuoluere mō

ſecundæ res ſunt maxime meditari ſecum oportet, quo pa

moleſtā .i.calamitatē ſuſtineāt .i.ex lōginꝗs regiōib⁹

cto aduerſam ęrūnam ferant, pericula, exilia, damna. Pere⸗

ꝯſideres ſ.filij

gre rediens ſemper cogites aut filij peccatum. aut vxoris

mortem, aut morbum filiæ. Cōmunia eſſe hæc. fieri poſſe:

In hac ſcena. V. Accuſatio eſt & contradictio per remotiuam qualitatem ergo cōtrouerſia. a Ita ne tandem. v. d. a. Hic exemplum vite eſt. in quo ſpectatur nullam eſſe tam iuſtam et gratam iracundiam patris qn̄ et fiducia defenſoris. et interuallo tp̄is euaneſcat. Ita ne tandē vxorem duxit. Non potuit vehementius incipe quā vt ipē crimen qđ obicit miraret̄. Tandē hic expletiua cōiunctio ē. vt Cicero. Quoſcꝫ tandē abutero catillina. Ita ne tandē. Hic totus verſus in hoc ē an factū ſit. b Nec meum impium quam nō ſequit̄ ſed intulit. n. age ſubaudiat̄ reuereri ſic Lucretius. Nonne videre. c Age mitto imperiū nō ſi. vt Virgi. Cuius ob auſpitiū infauſtum moreſcꝫ ſiniſtros. d Age mitto. legitur et ieci. e Simultatē. Iurgium contentionem. f Nō pudere. Hoc abſolutum eſt et nulli anxiū Et hic nigidius adnotauit. neminē videre pudere an delictum. g Vix tandem. Conuenit hoc dictum ei qui iam pridem ſe male audiri putat: et ideo ſero videtur ad hunc ſenex perueniſſe: cū ille metuens ſe primum ad accuſationē crederet. An vix tandem ad hoc pertinet, qa ille monitor dixit quaſi dicat vix tandem factū eſt. vt me ſenex laudare cepiſſet. qa monitor et vix in contrariū dux erit, tn̄ nomen eſt laudis. Vix tandem. yronia; quaſi pene oblitus eſt mei. An quia tarde ad ſuū peruenit ſenex quē ille ob conſciam a ſe ceptum eē credebat. h Quid mihi dicent; aut quam cauſam reperient. Si negare voluerint cām reperient. Si purgare om̄e em̄ crimen a defenſore aut negatur aut purgatur. i Demiror. Pro neſcio Nam admiratione ignorantia facit.

k At qui repperi iam aliud cura. Eo animo hoc dixit quo ſupra dixit tandem. et cū ille pluraliter reperirent dixerit. Hic ſingulariter repperi reſpondit quaſi in ſe dolo ſit crimen. l Inuitus feci lex coegit. Bene pœta iam ſcire facit ſenem, quod iſti dicturi ſunt. vt videtur frangi poſſe, qui iam partem defenſionis admittit. m Illud durum Illud durum dicit; quia ſupra atqui repperi iā aliā cauſam reſpondit. n Ego expediā ſine Vide preparationem future defenſionis quam niſi hoc modo Therentius intuliſſet. incredibile videretur ſubito ſedatum ſenem.

o Incertum eſt quid agam. Non nihil iā fracta indignatio eſt cum his verbis non iam ira ſed ad modum meror eſt.

p Quia preter ſpem atcꝫ ī cre. h. Virg Hūc ego ſi potui. r. ſ. d. q Atcꝫ incredibile hoc mihi obtigit. Grauius eſt incredibile quam p̄ter ſpē & ideo poſterius et in actu eſt. r Obtigit. Pro accidit ob cuius reciprocum eſt ſi quis bonum accidiſſe dicat nō obtigiſſe.

s Ita ſum iratus. Irritatus prouocatus in iram. impulſus hoc eſt cōmotus. et perturbatus t Animum vt nequeam ad cogitandum inſtituere. Bene inſtiuere dixit, quo verbo quies oſtenditur cogitatiue mentis que nunc non adeſt.

v Quū ſecunde res ſunt, maxime tum maxime. Vt nudus ara, ſere ſere nudus. et bona ſiuā. Tum maxime ſapienti metuendum quo tp̄e maxime ſecurus eſt ſtultus. x Meditari oportet ſecum. Bene additum ſecum inſane enim videbitur hoc palam agere. y Aduerſam erumnam ferāt Abundat aduerſā z Pericula d. ex. p. re. ſe. co. aut. fi. pec. aut vx. mor. Superiora Aſyntheta inferioribus intermixta ſunt coniunctionibus intermixtis. Salu. Nam quidem pyrrho Hanibale æquor et terra. a Peregre rediens ſemper cogitat. Mire a genere ad ſpeciem non ſemel tranſit. Nam cum dicit peregre rediens iam de ſe loquitur ſed latenter ſemper cogitat. a ſingulari ad pluralem tranſit ſupra dixit omnes et ſic cogites nunc & eſt ordo ſemper peregre rediens quicuncꝫ peregre redit.

b Aut filii peccatum, aut vxoris mortem. Quamuis iratus filio, non potuit tamen dicere, filii mortem. conuenit autem ſeni vxoris mortem non putare incōmodum. Aut filii pec. &c. Varie poſt enumerationem concluſam cetera intulit. Virgili⁹. Sed necꝫ medorum ſilue ditiſſima in p. g. a. a. h. l. i. c. n. b. n. i. t. q.

c Communia eſſe hæc fieri poſſe. Ordo eſt ſemper cogites cōmunia eſſe et fieri poſſe peccatum filii, vxoris mortem, filie morbum. Cōmunia eſſe cōmune eſt quod accidere omnibus poteſt.

.i.nõ .i.inpremeditatum improuiſum d
vt ne quid animo ſit nouũ. Quicquid preter ſpem eueni-
.i.deſtinato .i.eueniſſe ex abundanti
at: omne id deputato eſſe in lucro. GETA. O phedria in
.i.ante cellam ſuperem. .i.p ſapientiã .i.improuiſa e f
credibile eſt / quanti herum ante eam ſapientia. Meditata
.i.a me .i.infortunia p cũ .i.neceſſe erit mihi molere g h
mihi omnia mea incõmoda. Herus ſi redierit: molendum
molẽdino .i.me oportet vapulare .i.cedi ſcꝫ ſunt .i.ſum cõpediẽdus .i.vincula cathene. i
mihi eſſe in piſtrino: vapulandum / habendę compedes
.i.oportet me aliquid facere dure .i.in agro pdictorũ incõmodorũ .i.nõ k l
opus ruri faciundum. Horum nihil quicꝗ̃ accidet animo
.i.accidit m n
nouum. Quicquid pręter ſpem eueniet: omne id deputa-
.i.tardas Demiphonẽ ſ.q̃d ceſſas o p
bo eſſe in lucro. Sed quid ceſſas hominẽ adire & blande
.i.ſuauiter lenius ṽbis Chremetis q
in principio alloqui? DEMI. Phedriam mei fratris video
venire. r
filium mihi ire obuiam. PHE. Mi patrue ſalue. DEMI.
s t
Salue. Sed vbi eſt antipho. PHE. Saluũ te aduenire gau-
.i.te gaudere mea ſalute incolõis v
deo. DEMIPHO. Credo. reſponde hoc mihi. PHE. Va-
eſt. in hac pte .i.vere? ṽbis ſ.queris .i.ſatis ad notũ meũ x y
let. hic eſt ſed ſatin omnia ex ſententia? DEMI. Vellem
.i.es pꝑter quod triſtis z
quidem. PHE. Quid iſtuc? DEMIPHO. Rogitas phe-
p yroniã nõ i loco exiſtẽte a b .i.celebraſtis reprehẽderꝫ cũ triſticie c
dria? bonas me abſente hic confeciſtis nuptias. PHE. Eho
pꝑter nuptias .i.iraſceris laudis q̃ defendit alteri⁹ cauſam ꝛ ꝯtrariũ mentis d
an tu id ſuccenſes nunc illi? GETA. O artificem probũ.

d Quicqd preter ſpem eueniat. om̃e id deputato eſſe in lucro. Videiam ſenem factum non culpam filii magnã dicere. ſed ideo indignari ꝙ nõ crediderit peccatũ in quo ipe reph̃edat ſe qđ a precatorib⁹ dici ſolebat. Hec dicit cõia eẽ et fieri poſſe
e Herum ante eo. Legitur ante eo ſed pronunciandum ꝑ anteam. f Meditata ſunt mihi omnia mea incõmoda. Nimis Comice nõ clades et erumnas poſuit ſeruus ſed incomoda.
g Herus ſi redierit. Si aũt pro cum ſeruiliter vt dubitet ex voto ſuo. vtrũ dominus redeat. an non quod cupit. h Molendum mihi eſſe in piſtrino &c. Cum hoc nomen leue quoddam vt in eunucho. Imo em̃ infœliciter. Nam incomoda alia ſunt dicenda parmeno. Molendum mihi eſſe in piſtrino facete erumpat ſeruus vniuerſa ſupplicia ſue conditõnis excepta cruce de furca quarum pena m verbis extenuare non potuit.
i Habende. Conuitioſam locutionem ſeruili pſone dedit. Therentius. Nam integrum eſſet ſi diceret habendas compedes. Vnde quidem non eẽ ſed vſꝗ legunt.
k Opus ruri faciendum. Varie molendum vapulandum compedes h. opus f. Et ſupra verba gerundia ſunt et infra participia.
l Horum quicꝗ̃ nihil animo nouum. Recte addidit animo. Omne enim quicquã acciderit nonum erit. ſed non animo. Et eſt parelcon quartũ. Horum nihil quicꝗ̃ animo nouũ. Tale eſt illud ſapientis Aeneę. Non vlla laborum. O virga noua mi facies inopinaue ſurgit et arma parete animis. et ſpe preſumite bellum. et hoc ego ſi potui tãtum ſperare dolorem.
m Quicquid preter ſpem euenerit id deputabo eſſe in lucro. Totidem verbis eſt vſus quot ſenex ad irriſionem eius ſic et in Adelphis inſpicere tãꝗ̃ in ſpeculum in patinas. demea iubeo.
n Omne id deputabo eſſe in lucro. Hoc idem ſenex non oportere fieri dixit quod hic fecit ergo ſapientior Geta.
o Sed quid ceſſas hominem adire. Bene adire quaſi terribilem et pugnaturum. vt audet adire virum et hominem Comice addidit.
p Et bande in principio alloqui. Recte monuit non perpetuo blande ſed in principio agendum ſcd'm preceptum ſociatis qui ait.
q Phedriam mei fratris. Hec verba oſtendunt quod miti pectore ſuſcipiatur phedria.
r Mi patrue ſalue. Mi vim blandimenti habet. Nam ſignificat meus.
s Salue ſed vbi eſt antipho. Bene expreſſit pmixtum animum alligandum partim addita ſalute. et potius ad iurgium peruertendo.
t Saluum te aduenire. Eclipſis vel apoſiopeſis gaudeo em̃ ſubauditur. quod niſi accepis non intelliges cur hic reſponderit credo. Saluum te aduenire iracundiam frangere conatur obſequio et mora. Saluum te aduenire altera ſalutatio ad laniendum et ad criminis diſſolutionẽ ſed & tertio addidit ſatin omnia ex ſententia.
v Credo hoc reſponde mihi. Hoc incerta diſtinctione pronunciatur.
x Sed ſatin omnia ex ſententia. Quod vulgo omnia recte et deeſt queris aut quid tale
y Vellem equidem. Hic enim oratorie diſſimulat atꝗ̃ ita quaſi ſenex non iratus querat. ſed de ſalute ſollicitus ſit antiphõis. Vellem equidem ſemper hoc aduerbium dolentis eſt ac negantis euenii eꝗ̃ quod voti ſit.
z Quid iſtuc eſt. Magnam vim habet contra iram huiuſmodi interrogatio.
a Bonas me abſente. Mire conſuetudinem expreſſit dicendo bonas.
b Me abſente. Summa criminis. Crimen igitur in duobus eſſe demonſtrat. ꝙ non bonas et abſente patre.
c Eho an tu id ſuccenſes nunc illi. Huc tendebat interrogatio vt tam integris rebus admiraretur iraſci ſenem.
d Artificem probum. yronia. Nam non eſt artifex cuius reprehenditur locus.

.i.debeo ſuccenſere filio .i.cupio vehementer
DEMI. Ego illi non ſuccenſeam: ipſum geſtio dari mihi
.i.ante oculos meos .i.p ſuā .i.leniſſimū prius
in cōſpectum nunc: ſua culpa vt ſciat lenem patrem illum
.i.aſperrimū .i.ſed certe ſ.fili⁹
factum eſſe acerrimū. PHEDRIA. At qui nihil fecit pa-
ꝓpter .i.iraſcens illi .i.ſed ſ.adſūt vt apparet.
true: quod ſuccenſeas. DEMI. Ecce autem ſimilia omnia
.i.concordant .i.cognoſces.
omnes congruunt. vnum cognoris: omnes noris. PHE.
.i.nō ſ.ve vicis Antipho .i.ſine culpa phedria
Haud ita eſt. DEMI. Hic in noxia eſt. ille ad defendendā
ſ.alteri⁹ ꝑſidio eſt ſ.innoxia ſ.ad defendēdū cāz .i.alter adiuuat alterꝫ
cauſam adeſt. Cum ille abeſt: hic præſto eſt / tradunt ope-
.i.recte iuuenū .i.neſciens
ras mutuas. GETA. Probe horum facta imprudens de-
.i.deſcripſit .i.viſi .i.iuuarent alter alterum .i.p illi⁹ deꝑenſione .i.non
pixit ſenex. DEMI. Nam ni hæc ita eſſent: cum illo. haud
ſ.cōmittendo .i.ꝙ
ſtares phędria. PHE. Si eſt patrue: culpam vt antipho in
.i.admiſſiōe q: paupeꝫ .i.nō ſatis .i.eſſet q: ignobilē .i.ꝯſulens.
ſe admiſerit: ex qua re minus rei foret aut famæ obtempe-
.i.ꝙ vl ꝓp ter quē ſ.ꝓpter ſuā culpā ſuſtinere
rans: non cauſam dico. quin quod meritus ſit / ferat. Sed ſi
.i.alids improbitate .i.ꝯfiſus ꝓditiōes .i.iuuēturi
quis forte malicia fretus ſua inſidias noſtræ fecit adoleſcen
.i.obtinuit in cauſa ſ.nrm ſ.culpa iudices
tiæ / ac vicit: noſtran culpa eſt / an iudicum: qui ſepe pro-
.i.eī⁹ copias auferunt ſ.ꝗ mouent in paupem
pter inuidiam adimunt diuiti, aut propter miſericordiam
aliquid .i.niſi .i.cognoſcerē totū negociū
addunt pauperi. GETA. Ni noſſem cauſam / crederem
.i.res veras i neutro gñe .i.verꝫ .i.alids
vera hunc loqui. DEMIPHO. An quiſꝙ iudex eſt: qui

e Geſtio: Plus geſtio ꝙ̄ volo, et cum geſtib⁹ oſtendendo cupiditatem.
f Dari mihi in conſpectum. Non dixit venire vt filium ſed dari vt reum.
g Lenem patrem illum factum eſſe acerrimū: Omne artificium poete in media patris ſeuitia mētionem lenitatis induxit vt oſtendat ꝙ placari facile poſſet. Et nota antitheton non enim leni aſprimum. ſed acerrimum reddidit. et mutauit gradū poſitiuo ſuperlatiuum opponere. lenem. p.i.ſ.a. ſic Virg. Quantum mutatus ab illo hectore.
h Atqui nihil fecit patrue. Sūma contradictōis & non dixit leniter peccauit. ſed nihil fecit. Neqꝫ puuias ſed quod ſuccenſeas id quod leniſſimum eſt. i Ecce autem. Ecce autem vox eſt apta his que noua et improuiſa animo' acci/dunt. ſic Virg. Ecce autem gemini a tenendo tranquilla per alta.
k Similia omnia omnes congruunt. More ſtomachantis omnia et omnes de his dicit q̄ ad duos pertinent. l Vnum cognoris omnes noris Iterum nō duos ſed omnes et varie cognoris noris. Sic Virg. Et crimine ab vno diſcerte omnes.
m Hic innoxa eſt ille ad defendendum cauſam adeſt. Hoc demipho non ſine quadam delectatione dixit quam tamen premit ob iram preſentem.
n Cum ille abeſt hic preſto eſt. Huic loco reddidit Cicero illum locum in Verinis. qui ciues Romani erant. ſi ſiculi eſſent. tū ſi eoꝝ legibus dari oporteret. qui ſiculi. qui ciues romani. Nā ſubauditur ad qui ciues romani erant iudices dabātur ad ſiculi eſſent ſubauditur ei.
o Probe horū facta imprudens depinxit ſenex: Ideo iprudens. quia neſcit in amore Cithariſtrię eē phedriā quare iprudens modo neſciens.
p Nā ni hæc ita eſſent cū illo haud ſtares. Vide queadmodū iā preſtruat pœta ad ea quæ futura ſunt ad adiuuandū amorē phedrie.
q Cū illo haud ſtares phedria. Cū antiphone ſcilicet et cū illo.
pro illo in eius parte ſtamus pro quo facimus. ſ.c Virgi. Iuppiter hic ſtat.
r Si eſt patrue &c. Athortatoriū principiū.
s In ſe admiſerit. Bono ornatu addidit in ſe. cū et ſine hoc planū videri poſſit. Et hic eſt quē Cicero ſuccū orōnis appellat.
t Ex qua re minus rei &c. Nota hic cōpatiua qualitas eſt pauperis neqꝫ ſtrenui. et docuit in negocio nuptiarū duabus rebus conſuli rei et fame hoc eſt facultatibus dotis honeſtatiqꝫ nataliū. Ex qua re minus foret. Hec tractatio eſt criminis oratoria. in qua defenſor accuſat crimē. reūqꝫ purgat
v Minus rei fo. aut fa. Venuſte inſertū rei cū p poſuiſſet et culpā.
x Obtpans. Conſulens. prouidens. moderatus vt iā ſubitū curuis male tpat vnda carinis. y Non cauſam dico qui quod meritus ſit ferat Rhethoricū theorema in hmōi exceptiōibus, quo vti ſolet qui prepoſite cauſe fiduciā gerit ſic hoc aut illud. Non oro veniā non deprecor pœnā.
z Quin quod meritus ſit. Qui hunc defenſorē magis et nō iudicē dicā. ſed hic colligitur patrocinantis auctoritas non enim dixit quod voluerit. ſed quod meritus ſit manente eo ſi peccauit tn̄.
a Sed ſi quis forte malitia fretus ſua. Forte quaſi non defenſurus. ſed ſi cauſā cogniturus aduenerit non contendit. verū eſſe quod dicit ne ſollicitū faciat ad credendū. Sic apud Virg. Si nondū vela darent ſi forte dediſſent. Et bene ſi adiungit ad crimē vt leuet culpā. b Inſidias noſtre fecit adoleſcentie. Mire inſidias dixit vt diu cōpata cauſa per ignorantiā doloqꝫ capti videant. Adoleſcentie opportune etatis cōmemoratio.
c Noſtra ne culpa eſt an iudicū &c. Potentior facta ſententia eſt. Et eſt duplex Methatheſis. altera in accuſatorē, altera in iudices. et bene miſcuit perſonā vt reū ſubleuet et ſuo merito et multitudine eoꝝ. Noſtra ne &c. Mire aſſurrexit in fiduciā defenſoris. Nā ſupra cū de antiphone dixerit nunc intulit noſtra.
d Qui ſepe propter inuidiā adimūt diuiti. Notū alterari qui inuident.
e Aut propter miſericordiā addunt pauperi. Poſteriorē cauſam honeſtiorē poſuit. ne non antiphonē defendere ſed accuſare iudices viderent. Aut propter miſericordiā primū antitheton. et oratorie naturā iudicū expediuit.
f Ni noſſem cauſam. crederē vera hunc loqui. Suauiſſime laudauit oratorē qui omnia ad perſuadendū ydonea adnotans. ſolū conſiliū nō adduxit ad credendū. Ni noſſem &c. oblique pœte ſe laudauit. g An quiſꝙ iudex eſt &c. Appet iā pſuaſum ſeni eſſe verum aduerſariū fuiſſe phormionē ſubiectū atqꝫ appoſitū ſyncophātā. Vnde ad aliud trāſit, vt accuſet ſegnicie

in rn̄dendo. que lenior culpa eſt ita vt credentibus mos eſt paulatim ſeni ſingula extorquent̄e manibus. h Tua iuſta. Diſerte et abſolute tua iuſta q̄ ſi aliter diceret.
i Vbi tute verbum. Non dixit parum dicas ſed verbum. k Ita vt ille fecit. Vnde ſit. An hic poetę virtus eſt quod omnia ante inducit cognouiſſe. ne in ſcena hec vt noua audiens tragicis motib⁹ inſaniret. l Functus adoleſcentuli officium. Oratorie crimen quod obiectū eſt non purganit modo ſed etiam ad laudē cōuertit qd' rhetores dicunt et hoc de appollodoro. Functus adoleſcentuli officiū liberalis deriuatio cauſe. et eſt venialis ſtatus. Functus. a. e. o. l. Ingenio ſe non negauit hoc crimen occaſionē laudis de confeſſione ſum pturus. m Officiū liberalis. Potenter officiū nominat quod ille crimē appellat. Et nota funct⁹ officiū. actō caſu quod nos ablatiuo.
n Poſtq̄ ad iudices ventū eſt &c. Hæc apud oratores dr̄. hoc eſt tranſlatio cauſe facti q̄ vulgo colore noiant.
o Non potuit cogitata proloqui. Ergo qd' cogitauit induſtrie eſt quod nihil dixit pudoris.
p Ita eum timidū. Timidū. i. perturbatū. Plau. Nā ex mari timida es. & ipſe in adelphis. Me miſerā quid nā eſt quod ſic video timidū & pperantē Getā. q Laudo hunc ſed ceſſo adire. Satis defenſionis vbi Geta iam adire non timeat dominū. r Here ſalue ſaluū te aduenisse. g. Principiū a beniuolentia et vide vernilitatē aptiſſimā ſeruo callido Credas ne hunc eſſe qui ſupra dixerit. Herus ſi redierit molendum eſſe in pistrino vapulandum.
s O bone cuſtos. ſ. ab initio idem modus ſerua tus eſt ſeni. ne idem nunc eſt qui ſupra dixit o Geta monitor. q̄q̄ auxeſi plus ſignificat q̄ dixit bone cuſtos quā q̄ ſupra monitor.
t Columen vero familię. Columen culmen. an columen colūniā. vnde Columelle apud veteres dicti ſerui maioris domus. Lucillius. xxii. Seru⁹ neq̄ infidus dn̄o. neq̄ inutilis. q̄q̄ lucillii columelle hic ſitus. tu vero hunc m. n. an columine ciuitatis continebatur. Horatius pro columine columniā iniurioſe. Ne pede proruas ſtantē columnam Emnius. x. Regni verſatum ſummam vero calūniam. Columē vero fama ſuſtentatio vel decus. Vnde colūne dicte. et moralis auxeſi ironia.
v Cui cōmendaui filium hinc abiens meum. Duplex accuſatio eſt de eo quod fecerit hec conueniunt in eas perſonas quas ſpectare nō optuerit.
x Iamdudum omnes nos accuſare audio immerito. Vide quā in his verbis etiā vultus quidē ſerui contuūacis appareat. Et verſute mali. Et hoc eſt quod dixerat. Ego inſidiis hic ero ſuccenturiatus.

poſſit noſcere tua iuſta: vbi tute verbum non reſpondeas / ita vt ille fecit. PHEDRIA. Functus adoleſcentuli eſt officium liberalis. Poſtquam ad iudices ventum eſt / nō potuit cogitata proloqui. ita eum tum tumidum obſtupefecit pudor. GETA. Laudo hunc ſed ceſſo adire q̄ primum ſenem. here ſalue. ſaluum te aduenisse gaudeo. DEMIPHO. O bone cuſtos ſalue / columen vero familiæ: cui commendaui filium hinc abiens meum. GETA. Iam dudum te omnes nos accuſare audio immerito: & me omnium horum immeritiſſimum. Nam quid me in hac re facere voluiſti tibi: ſeruum hominem cauſam orare leges non ſinunt / neq̄ teſtimonij ditio eſt. DEMIPHO. Mitto omnia adde hoc. Imprudens timuit / adoleſcens. ſino: tu ſeruus / verum ſi cognata eſt: maxime non fuit neceſſe habere. ſed id quod lex iubet dotem daretis: quæreret alium virum. qua ratione inopem potius ducebat domum.

y Immerito et me oīm hor̄ immeritiſſimū. Tantū impudentie ſupeſt. vt nō ſolū ſe ſed alios etiā defendat. Immerito vt paruo falſo de aduerbiis eſt in o deſinentibus. Hor̄ cōmertio hor̄ et ſic nos hanc et hunc dicimus. z Nā qd me in hac re voluiſti facere. Bona exceptione locutus eſt quaſi in aliis oīa fecerit. Et vide quā contēnat irā dn̄i vt hoc ipſo purgatior videat̄ et hic apparet q̄ addidit tibi. Sic em̄ dicere ſolemus. qd tibi vis faciā. cū alieno negotio fruſtra nos oñdimus laborare. a Seruū hoiem cauſam orare leges nonſinunt. Hoc nō quaſi ignoranti dixit. ſed ſtomachoſe admonet velut ſtultū qui rem manifeſtā non cogitet. Et venuſte hominē. Saluſti⁹. in iurgutha. Cū interim Hyemſal repitur occultans ſe in tugurio mulieris ancille. Seruū hoiem. Mire extenuauit conditionē ſuā dicendo non me ſed ſeruū & addendo hoiem moraliter locutus eſt. ſic Virgi. Venerat antiquis corinthi de ſunibus acron grauis homo. Orare leges non improprie. Sic virgi. Orabūt cāſ melius. b Neq̄ te. di. eſt. Vis ſcire inqt quā nō liceat ſeruo p dn̄o. nec teſtis loco pduci pt. neq̄ teſtimonii ditio ē. Varie nō em̄ dixit neq̄ teſtioniū dicere. c Mitto oīa. Et iā hoc pdidit ſenex qd' videbat̄ validū ad accuſationē. ita gradatim illa ſingula ſubducūt. et accuſatōis ipetus euaneſcit. d Adde iſtuc iprudēs &c. Hec nōne verba cālē ad argumētādū vim habēt e Sino. Mitto ſino vim hn̄t cōtra volūtatē cō cedētis. et ſingula pnūciāda vt plura videant̄. f Tu ſeru⁹ verū ſi co. ē maxi. Sub obtētu huius ppōnis in q̄ ps legis oñdit̄ iā. poeta ppat locū fallacie phormionis de dote accipiēda. g Maxie addidit maxie. nā ſi ue ē cognata ſiue nō ē nō recipit. hoc ē nō dr̄ maxie cognata. et cognata mime. ſed aut ē aut nō eſt. alii ſic ordināt nō fuit neceſſe maxie hr̄e. alii ſed id qd' lex iubet dotē daretis. h Sed id q. l. i. d. d. Id qd' lex iubet ordo. ſic Virg. Verū id qd' multo tute ipſe fatebere maius. i Quereret aliū vir̄. Torq̄et q̄m ydoneū ē ad ſignificationē odior̄. Virg. Querat ſibi federa turnus. k Qua rōe &c. Etiā dicebat magno ſonitu intulit qd' min⁹ momēti habet aduerſus eos qui accuſant̄ quā illa ſuperiora. l Inopem potius ducebat domū. Inopem potius. et potius ducebat ſubdiſtinguendum eſt.

ſ.q̄ ducebat eā ſ.p dote
m
GETA.Non ratio verū argentum deerat.DEMIRHO
.i.ſumere .i.ex aliquo loco ſ.ad dicendum
debuiſſe ꝛ aliqua ratione
n o
ſumeret alicūde.GE.Alicūde:nihil eſt dictu facili⁹.DE.
.i.tandē ſ.poterat habere .i.mō ſaltē .i.ex vſura dendēſ.
p
Poſtremo ſi nullo alio pacto/vel fœnore.GETA.Hui
.i.iocūde yronia .i.aliqs pecuniā cō/ q̄diu viuis
comode .i.ſi certa mitteret.
q
dixti pulchre.ſiquidem quiſquā crederet te viuo.DEMI
ſ.credere q̄ſq̄ ſ.vt eā habeas vxorē ſ.pſuaderi .i.verꝫ decet
r s
PHO.Nō nō ſic futurum eſt.non poteſt.Ego ne illam
ſ.puellā ſ ab his q̄ fecerūt.
t
cum illo vt patiar nuptam vnum diem?nil ſuaue meritū
ſ.volo q̄ fuit patron⁹ puelle .i.oſtendi.
v de x
eſt.hominem commonſtrarier mihi hūc volo:aut vbi ha/
.i.certe ſ.vis demōſtrari tibi
bitet demonſtrarier.GETA.Num phormionem?DE.
.i.defenſorē ſ.volo demōſtrarier .i.factā .i.pſens.
y z
Iſtum patronum mulieris.GETA.Iam faxo hic aderit.
.i.filius .i.abeſt ab h loco
a b
DEMIPHO.Antipho vbi nūc eſt?PHEDRIA.Foris.
.i.vade ſ.antiphonē
c
DEMIPHO.Abi phędria/eū require/atq; adduce huc.
.i.ad amicā nō anti.
d ꝛ h ne intelligeret ſenex e
PHEDRIA.Eo recta via quidem illuc.GETA.Nem/
ſ.vadis .i.deos peculiares ſeu ab h loco
domeſticos.
f
pe ad pamphilam.DEMIPHO.At ego penates hinc ſa/
.i.ad ſalutādū .i.de via deflectar .i.de ſ.cauſaꝝ nō venale.
g h i
lutatum domum reuertar.inde ibi ad forum.atq; aliquos
.i.adhibebo aduocatos .i.h negociū amici .i.pſidio ſint .i.nō
k l
mihi aduocabo amicos ad hanc rem qui adſient:vt ne im/
impulſus hꝰꝝ nuptiaꝝ auctor
paratus ſim.cum aduenıat phormio.

m Non ratio,verꝫ argentum deerat.Hoc ita ludibundus abſoluit Geta,vt etiam quaſi p iocum reſpondeat ſumeret alicunde. n Alicunde. Demipho ad facilitatem retulit,et hoc ſic intelligi fingunt.vt quaſi non habens ipſe demipho de proximo a quo dicere incipiat dixerit alicunde.
o Nihil eſt dictu facilius.Hoc quaſi ſubridens et auerſo ab illo vultu pronunciauit geta.quod genus actionis ſecuritatem oſtendit hominis manifeſta dicētis.Et mire:vt ſolet:prouerbio vno diſſoluit totā ſenis intentionē.vt in Heauton.Quid ſi pater reſciuerit.quid ſi redeo ad illos qui aiunt.Quid ſi celum ruat. p Poſtremo ſi nullo alio pacto vel fœnere.Oſtendit ſe ſenex hec pdere.cū ab his alia tranſcendit excluſis.
q Dixti pulchre ſiquidem quiſq̄ crederet. Vide quam non laboret ad reſpondendum geta
r Non.non ſic futurum eſt.non poteſt.Hic iam palme locus eſt debite poete.ſiquidem vt omnia obiecerit demipho.et omnia ſoluerit geta quibus actis ſola irrationalis ex acclamatio relinquitur ſeni.Non.non ſic futurum eſt.non poteſt.moralis abnegatio frequenti repetitione firmata.
s Ego ne illam cum illo vt patiar nuptam. Hic eſt de quo ſupra dictum eſt.Ille ne indotatam virginem atq; ignobilem daret illi nunquam faceret.Et hic iam preſtruitur quam facile.xxx.minas perditurus ſit demipho dum illam vult ex/cludere.
t Nihil ſuaue meritum eſt. Ordo & eſt ſenſus hic eſt nihil mihi mercedis ſuaue eſt vt ego illam cum illo nuptam feram ſuaue meritum enim ſuaue mercedem ſignificat.
v Hominem cōmonſtrarier.Bono ordine peruenit ad phormionem a quo magis confutabit.
x Demonſtrarier.Aut vbi habitet demonſtrarier.Mire oſtendit quā hic ſenex contemnat phormionem modo a quo mox ſuperabitur.
y Iſtum patronum mulieris.Hic et contemptū aduerſarii et ſui fiduciam monſtrat.
z Iam faxo hic aderit.Virgi.Haud ſibi cum danais rem faxo et pube preſaga.
a Antipho vbi nunc eſt. Mitius nunc querit vbi ſit antipho et vtrum amate adhereat ſubtili/ter querit.Quod ſeruus intelligens rn̄dit foris.
b Foris. Foris dixit cum fugiſſe eum ſciat.
c Abi phędria eum require atq; abduce. Hic opportuna et apta ſimplicitas attribuitur Demiphoni,nihil tale de phedria ſuſpicanti.
d Eo recta via quidem illuc.Et amatorē oſtendit phedria,et ſimul id agit ne in conſpectum patris veniat antipho.

e Nempe ad pamphilam.Niſi hoc geta dixiſſet.non intelligerent ſpectatores quid dixiſſet.
f At ego deos penates hinc ſalutatum domum. Nulla mentio fit vxoris apud demiphonem.non enim conuenit argumento vt abeat.neq; quid in Sicilia geſſerit demōſtratur.Ideo quia iam dictum eſt noſter in ſiciliam ad hoſpitem antiquum.cauſa enim queſita eſt cur abeſſet dum vxorem ducat antipho.et cauſa ex argento.id eſt auaritia.et que minus videatur pati virum pauperem.qui ob ſpem lucri ab Attica in Siciliam nauigarit. g Hinc ſalutatum. Salutatum ad ortum quod eſt primum poſt redditam precem.
h Deuertar.Bene deuertar quaſi de via. i Atq; aliquos mihi aduocabo amicos.Iam preparat ridiculam aduocationem quæ plures adhibendo iuriſconſultos incertior reddetur.
k Amicos aduocabo.Amicos et pro teſtibus et pro aduocatis veteres poſuerunt.
l Adſient.Proprie adſient adeſſe enim dicuntur aduocati.

In hac ſcena. VI. De paſitis vilioribꝰ.
Therentius proponit imaginē vite. vt in eunucho de pocioribus et his q nup pceſſerint. i. aſſentatoribus animaduertēdū aūt hmōi genus hominū magis a therentio lacerari.
a Ita ne pris ais cōſpectū veritū hinc abiiſſe. Adhuc narratur fabula de therentio et ambiuio ebrio qui acturus hanc fabulā oſcitās temulēter atq; aurem minimo inſcalpens digitulo. hos therentio pnūciauit verſus qbus auditis exclamauit poeta ſe talē cū ſcriberet cogitaſſe paſitū. et ex indignatōe q eū ſatur potuq; dephēderat delinitum ſtatim hec labia lingēs vt ebrius vt ructās vt potu ſatur pnūciauit actor bonus. b Admodū. Admodū annuēdi vim habet dūtaxat mō er ſubaudit veritū. c Phaniū relictā ſolā ſubaudit ais. d Iratū ſenē. Iteꝝ ſubaudit ais.
e Oppido. Nō aio ſed iratū itellige. f Ad te ſūma &c. Iō velut expgefactꝰ ad has cās accedat phormio. qa nō diu ſollicitū cōuenit eē paſitum. nec qcq; aliud niſi de cōuiuio vel pter cōuiuiū cogitare adeo nihil a geta cogitat mō ēt negotioꝝ antiphōis negligēs ē atq; ſecurus g Tute hoc intriſti &c. apta paſito q de cibo ē. hoc aūt inter ruſticos de aleato mortareo dici ſolet. Et bn̄ intriſti, pprie eī intrita dicūt hmōi cibus. h Accingere. Appara te atq; expedi.
i Ecce rē qd ſi reddet. Totū hoc qſi alia gens paſitus vt ex hoc appeat qd interſit inter audatiā ſycophātē iprobi et priſfamilias pturbationē minime litigioſi. nā ille in bona cāa duo catos qrit etiā ipe ſollicitus i toto actu ē, hic in pūcto tpis ſe ad calūniā ppauit. k Quid ſi reddet. Bn̄ iam ad illud reſpicit fallacia qd futuꝝ ē, pter phedriā.
l Sic opinor. Nō id tu ipulſiſti hoc ptinet ad id quod ſecum tacitus voluit phormio.
m Cedo ſenē. Hic alii excluſiſſe torporē ſomni inducunt paſitū. alii tranſglutiſſe qd in ore mandebat qſi hoc in ore fuerit ad vincendū ſenē. Cedo ſenē. nō puū vulgus molimē impēdet cum ſe nex dicat hoiem cōmonſtrari paſitus dicat cedo ſenē. n Quid agis. Nō interrogantis ſed metuentis hoc dictū eſt.
o Quid vis niſi vt māeat phaniū atq; ex crimie hoc antipho. eripiā atq; in me deriuē omnē iram ſenis. Tria pmittit in qbus omnis cā antiphonis eſt cōſtituta. p Atq; ex crimine. Sic dixit crimine eripiā qſi ex incendio cōſidera triū reꝝ qs pmittit gradus p auxeſim eſſe ſepatos.
q Antiphonē eripiā. Bn̄ eripiā dixit qdꝰ cauſam ſignificat doli, p eo qdꝰ teneat oppſſus. Virgili. Tu ne hinc ſpoliis indute meoꝝ eripiare mihi.
r In me oēm irā deriuē ſenis. Deriuatio dr̄ inſlectio crimis ab eo ad quē ptinebat ad eū ad quem nō ptinet. s O vir fortis atq; amicus. Ordine laudauit. Plus ē eī amicus quā vir fortis. Et apparet aduerſum getā exclamaſſe, qdꝰ maiorē vim habet, q; ſi amice dixiſſet. Et ntm̄ pꝰ vtō poſuit.
t Veꝝ hoc ſepe phormio. Bn̄ ſepe addidit. vt ſniam faceret de ſpeciali dicto. v Vereor ne iſta fortitudo in neruū erūpat. Quid ē iſtæc nimiū audax. ſ. et cōuenit hoc dictū gete q et ſupra dixerat eſt paſitus quidē phormio. hō confidens qui illū dii perdant. x In neruū erūpat. Ex conſuetudine romana dixit qa ſæpe in neruū coniciebatur ex aliquo maleficio in carcerē miſſi annū. qdꝰ prouēbiū a ſagittariis natum eſt. q imoderate plerumq; omnes vires adducendo arcū non telū incitent. ſed neruū rumpant quod ſepe fortius ferientes, neruū ſibi aliquē ledant. ergo fortitudine nimia ſæpe vinci. ſæpe decipi contingit. y Inneruū erūpat deniq;. Mō para lecta therentiana cōſuetudie q hanc pticulā in vltima ponit ſnia. z Iam pedum; viſa eſt via. Pedū p pedibus viſa pro prouiſa et totū methaphoricos. a Quot me cenſes hoies iam deuerberaſſe vſq; ad necē. Paraſitice totū tranſlationibus loquit hmōi. eſt eī ius vmbraticoꝝ hoim et ſcurrilis oratio.

TERTIVS ACTVS.
PHORMIO paraſitus. GETA ſeruus.

Ita ne patris ais conſpectum veritum hinc abiiſſe? GETA. Admodum. PHOR. Phaniū relictam ſolā? GETA. Sic. PHOR. Et iratū ſenē? GETA. Oppido. PHOR. Ad te ſumma ſolū phormio rerū redit. Tute hoc intriſti. tibi omne eſt exedendū: accingere. GE. Obſecro te. PHOR. Si rogitabit. GETA. In te ſpes eſt: PHOR. Ecce rem: quid ſi reddet. GETA. Tu impuliſti: PHOR. Sic opinor. GE. Subueni. PHOR. Cedo ſenē/ iam inſtructa mihi ſunt corde conſilia omnia. GE. Quid ages? PHOR. Quid vis? niſi vt maneat phanium: atq; ex crimine hoc antiphonem eripiam: atq; in me omnē iram deriuem ſenis. GE. O vir fortis / atq; amicus. Verum hoc

ſæpe phormio vereor: ne iſtæc fortitudo in neruū erumpat
deniq;. PHOR. Ah non ita eſt: factum eſt periculū. iam
pedum viſa eſt via: Quot me cenſes homines deuerberaſ-
ſe vſq; ad necem: hoſpites / tum ciues? quo magis noui tā-
to ſæpius. Cedo dū an vnq; in iuriarū audiſti mihi ſcriptā
dicam? GE. Quid iſtuc? PHOR. Quia nō rhete accipitri
tenditur / neq; miluo qui male faciūt nobis: illis qui nihil
faciunt / tenditur. quia enim in illis fructus eſt: in illis opa
luditur alijs alicūde periculū eſt / vnde aliquid abradi po
teſt. Mihi ſciunt nihil eſſe. dices: ducent damnatū domum
Alere nolent hominem edacem. & ſapiunt mea quidem
ſententia: pro maleficio ſi beneficium ſummū nolunt red
dere. GETA. Hon ſatis pro merito ab illo tibi poteſt refer
ri gratia. PHOR. Immo enim ſatis nemo pro merito gra
tiam regi refert. Tene ad ſymbolum venire vnctum / atq;
lautum e balneis / ocioſum ab animo: cum ille / & cura /
& ſumptu abſumitur / dum tibi fit quod placeat. Ille
ringit: tu rideas: prior bibas / prior recumbas / cœna dubia
apponitur. GETA. Quid iſtuc verbi eſt? PHORMIO.

b Hoſpites tū ciues deeſt ac ſupra tū et bene poſterius poſuit id quod maius eſt c Cedo dū an vnq; iniuriarū audiſti mihi ſcriptā dicā. Plus eſt hoc p interrogationē intuliſſe quā ſi diceret nūq; mihi ſcpta ē iniuriarū dica d Iniuriarū ſcri. di. Acyrologia. Sic em̄ et Tullius ſcribit eraclio dica. Dicā. dice cā eſt grece q̄ fit latine dica vt acte acta calliope calliopa e Quid iſtuc Interrogare dr̄ et fingit geta vt paſitica progrediat oro. f Quia nō rethe accipitri tēdit neq; miluo Rurſus p allegoriā alloqtur paſitus vt totū triuale ſit et cōuiuiis eſtiſq; tranſlatū. g Tēdit. Legit et temnitur habet em̄ n lrā cū d cōionem. h Illis q nihil faciunt tendit. Nō ſic accipe nihil faciunt quaſi dicat nec bene nec male. ſed cum legeris ſubaudito nobis male. i Quia em̄ in illis fructus eſt. Parelcon tercium quo aut qa ei ſic ſubiūgit aut em̄ ipm ſupuacuū ē. k In illis fructus eſt fruct⁹ cib⁹. qa frumē dr̄ tractus gule q̄ cibus in aluū demittitur. l In illis opa ludit. Qui malefaciūt nobis. ludit exterret. an illudit. i. fruſtrat. m Aliis alicūde &c. Vtrū hic ſenſus ē qſi dixerit aliud aliis piculum affert a qbus auferri pōt. An alii alicūde picltant quā credunt. eſt em̄ illis cā picli nō q̄ videtur. ſed q̄ ab his aliqd auferre pt. n Ducēt dānatū domū. Scd'm ius. f. q obꝛati cum ſoluēdo nō eēnt manu capiebātur. Itē. vſus ē verbis ad extenuandā pœnā et rem ad comodum transferendam. Nā qd' oberatis inimicū eſt id paſitus maxime optat duci ab aliq domū. addidit aūt dānatū qſi q videat genus dānatōis in q̄ victor paſcere compellitur. et paſcitur victus. o Alere nolēt hoiem edacē. Senſus eſt ſciunt edacem et iō nolēt alere et hoc ſic pnunciandū vt facete totū videat illa tum qn̄ actūs ſit ſub hmōi pœna. nec accuſari ab aliquo queritur. neq; damnari hominem edacem ſe ſignificat. p Pro maleficio ſi beneficiū ſummū. Paraſitice bñficiū ſummū dixit alere. q Nō pōt ſatis p merito ab illo tibi referri grā. Multum pmittit Geta paſito, cum dicat nihil futurū quod pro merito poſcit. Et huiuſmodi ſniam infert poeta pentheſi cū his q̄ voluit inferre r Ab illo tibi referri grā. Nō ab eo q̄ te danatū duxerit. ſed antiphone de q̄ ſermo eſt s ymo em̄ ſatis &c. Bñ paſitus qcqd pſtat debere ſe dicit et ē ppriū pſone inferioris. Virgili. Tu mihi quodcūq; hoc regni tu ſceptra iouēq; conciliās tu. d. e. a. di t Satis nemo p &c. Rex alias regnatur. alias dn̄s. alias diues ſignificat. ſed nūc rex nomen habet nominis ad aliquid dicti ad ſignificandum paraſitum. vt enim paraſitus regis eſt et libertus patroni. Sic econtrario rex paraſiti ē et patronus liberti quod ſi non eſſet non nemo tātummodo ſed nemo paraſitus diceret. v Tene ad ſymbolum venire vnctum atq; lautum e balneis

nondum ab appollodoro. ſed e ſexto ſatis tranſlata ſunt omnia, quippe ſine cura lætus lautus cum aduenis inſertus malis expedito brachio. alacer. celſus lupino impetu expectans. mox cum alterius obligurias bona. quid cenſes dominis eſſe animi. Proh dūm fidem ille triſtis cibum dum ſeruat. tu rideus dum voras. x Tene ad ſymbolum venire. Et hoc nomen conſtat inter paſitos cōfictū atq; compoſitū eſſe. Contra illud in Andria ſymbolū dedit cœnauit. y Ociosum ab anio addidit ab cū ſufficeret aio. z Cū ille cura &c. Cura in appando. ſumptus in comedendo. A Dum tibi ſit quod placet. Acuenda vox in eo qd' ait tibi. et hoc eminēter adiectū eſt, nō ſui cura, ſed conuiuarū. vt gereret illū q vocat. b Ille ringit. tu rideas. Poetico lepore iiſdē ſyllabis diuerſa ſignificātia p ſe inuicē poſuit ringit et rideas Ille ringit tu rideas. Varienā pnūciatiū cōiūctio miſcuit. nō em̄ dixit ringat. Ringi ē ſto machari. tracta ē em̄ trāſlatio a canib⁹ latraturis oñdēdo dētes. criſpādo naſū. rugādo frontē et in aciē ſonitū pꝛūpendo. c Prior bibas. prior decūbas. Hoc ad paci tatē paſitorū retulit. d Prior decūbas. Sic alibi mature veniūt diſcūbitur inqt. e Cœna dubia apponit. et hoc adeo paſiticum verbum eſt vt id non intelligat geta. f Quid iſtuc verbi eſt. Vt intelligat populus iccirco et non intelligit et vult doceri geta. Oſtendit autem poeta pro vna quaq; re verba propria eſſe. neq; cōmunia cum his q diuerſi ſunt actus.

g Vbi tu dubitas q̄d ſumas potiſſimum. Non potius.ſed potiſſimũ dixit vt in re omni aliis alia monſtraret potiora. Plautus. Standum eſt i lecto ſi quid de ſumma petas. h Quã ſint ſuauia et quã chara ſint. Nihil philoſophatus eſt poeta oſtendendo multis ſuauia eſſe quæ chara ſint. Chara magni precii. i Ea qui prebebat nõ habebas. Plane pñtem deum hoc ē q̄d ait. Immo em̄ vero ſatis. Nemo ſatis ꝓ merito gratiam rei refert. k Non tu hunc habebas plane pñtem deum. Preſentes dii ſũt. vel q ſtati pſtãt vel q colũtur et vident vt ſol et luna. Alii pñtem ꝓ potẽtiſſimo accipiũt. vt Vir. Quo nõ pñtiᵘ vllũ l Senex. adeſt videagas. Interuenit ſenex vltimo q̄dē. q̄d ē extra argumentũ inuentionē dici potuit cõſumptũ ē. m Vide q̄d agas. Nõ terrentis eſt ſed excitãtis. n Pria coitio acerrima eſt. Trãſlatio eſt a ꝑlio. Nã et cõgredi milites. et coire dicũtur. o Si eã ſuſtinueris. Multũ de illo exigit q̃ nõ dicit. ſi eã repuleris. ſed potius ſi eã ſuſtinueris nõ ſuccũbendo. p Poſt illã iam vt lubet ludas licet. In officio militari ōme negotiũ vel pugna vel ludus eſt.

.i.q̃ſi — ſ. hec ē dubia ſcena — ꝑcipue ꝑncipaliſſime ⁊ pter altos cibos — ſ. merito regi vl' ferclo cene. vel par eſt.
g
Vbi tu dubites: quid ſumas potiſſimũ. hæc cum ratione
intelligas .i. q̃tũ .i. dulcia guſtu .i. magni pcij fercula eſtimes h i k
ineas: q̃ ſint ſuauia: & q̃ cara ſint: ea qui præbeat non tu
ſ. regē reputabas .i. pſus .i. ꝓpiciũ vel potentiſſimũ tanq̃ deũ Demipho .i. ſic l
hũc habebas plane præſentem deum. GE. ſenex adeſt. vi
patrus recte rñdere aggreſſio .i. velociſſima .i. ſuſtẽtaueris
m n n
de quid agas. Prima coitio eſt acerrima. ſi eam ſuſtinueris
coitionē .i. placet tibi .i. ſl .i. ꝑmittit tibi.
p
poſt illam iam vt lubet ludas: licet.

In hac ſcena. VII.

Vt Rhethoribᵘ placet veluti q̄dã cõtrouerſia ē. q̃ vno tpe ex vtraq̃ pte tractat̃. vt ſi q̃s dicat legem eſſe ne de eadē re bis agatur. Et item vt orbã ꝓximus ducat q̄dē abſente pr̄e ſub hoc nōie vxorē coactus erit ducere vult illã pr̄ aduenies eiicere mr̄imonio cõtradicit. Meminiſſe aũt debemus in omi cõteutõne ea maxie dici q̃ ſimplici pr̄ifamilias. et calũnoſo ſycophãte iprobiſſimoq̃ paſito congrue poeta miſcet inter ſe. a En vnq̃ cuiq̃ &c. Iã inſtructi ſunt aduocati. et recte. lõgũ em̄ fuerat oia hæc pᵘ ſcenã geri: En vnq̃. En vim habet indignatõnis pᵘ enarratã iniuriã. b Adeſte q̃ſo. Interim aduocati inducunt. et ridicule tacẽt prius, poſtea locuturi. Et adeſte. ꝓprie. Adeſſe em̄ cauſe ꝓprie dicũtur patroni et amici c Iratus ē. Hoc ad excitãdũ phormionē dr̄. d Quin tu hoc age. Annuit vt taceat et ſignificat ſilẽtiũ. e Iã ego hũc. Mõ iã celeritatis ē ſignũ. hũc cũ cõtẽptu dixit f Proh deũ imortaliũ. Eclipſis deeſt fidē aut q̄d tale. Cicero in œconomico. q̄d igr̄ proh deũ imortaliũ. primũ eã docebas q̃ſo. proh deũ imortaliũ. Artificioſe prior exclamat vt Demipho qui iniuriam paſſus eſt vltro impetum accuſatõnis incurrat.
g Sequimini me. Sequimini dicit. qui properantius et concitaciore gradu pergit iratus.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

.i. vel̃ .i. alicui hōi .i. iniurioſiᵘ ⁊ cũ ma/ior contumelia vos aduocati
a
Nunq̃ cuiq̃ contumelioſius audiſtis factam
ſ. iniuria ſ. tãq̃ patroni ⁊ amici
b
iniuriã: q̃ hæc eſt mihi. adeſte quæſo. GETA.
ſ. Demipho .i. animo ſ. q̄d nũc facis ſ. ſenem
c d e
Iratus eſt. PHORMIO. quin tu hoc age. iam ego hunc
perturbabo cõmouebo .i. deorũ ſ. hominũ oli addunt .i. eſt ver̃ q̄d demipho negat
f
agitabo. Proh deum immortalium: negat phanium eſſe

hanc ſibi cognatam demipho. hanc demipho negat eſſe
ſ. ſine dubio et non.
cognatam. GE. Negat. PHORMIO. Neq̃ enim eius

ne cogītōe ſenis vel puelle .i.nō cognoſcere ſ.ſe ſcire

patrem ſe ſcire qui fuerit. GETA. Negat. DEMIPHO.

Ipſum eſſe opinor / de quo aiebam: ſequimini. PHOR.

.i.nō quē prēm puelle fingi ſ.dicit ſe ſ.ſcire

Nec ſtilphonem ipſum ſcire qui fuerat: GETA. Negat.

.i.inops ſ.puella ſ.a ſuis ꝓpinqs

PHORMIO. Quia egens relicta eſt miſera: ignoratur

.i.pater puella
h i k

parens. negligitur ipſa. vide: auaricia quid facit. GETA.

.i.accuſabis im ꝓbitatis ſ.a me q2 ego q̄ʒ te ꝑe accuſabo
l

Si herū̄ inſimulabis auariciæ: male audies. DEMIPHO.

ſ.miror tantā ineſſe homini. .i.nō laceſſit⁹
m

O Audaciam: etiam me vltro accuſatū aduenit. PHOR.

antiphoni ꝓpter .i.iraſcar q i hac re pugnauerit ſtilphonem
n

Nam iam adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam: ſi illum

.i.nō .i.nouerat certe pr̄ puelle.ſ.erat .i.grādeu⁹ ꝓpatrū ꝓ poſitiuo .i.induſtria
o

minus norat. quippe homo iam grādior pauper. cui ī ope

.i.vict⁹ qrebat vt elimoſina vite .i.vt plˀimū vel cōter ſ.ī rure ſ.ꝓducerū
p

ra vita erat / ruri ferè ſe continebat. ibi agrum de noſtro pa

.i.grandū .i.vū viueret ita egre vt cū q̄ritās .i.tā grandis
q

tre colendum habebat. Sæpe interea mihi ſenex narrabat /

Demiphonē q paup eſſet .i.ſed ſ.demipho ne gligebat interrogat ſeipſ r rn̄det ſibi

ſe hunc negligere cognatum ſuum. at quem virū: quem

.i.cognouerim .i.in actu ꝛ moribꝰ .i.aſpicias Phor.
s

ego viderim in vita optimum. GETA. Videas: te / atq; il

ſtilphonē .i.ꝑdices taceas .i.diſcede q̄ʒ dici ſolet ad patibulū .i.q̄liter

lum vt narras. PHORMIO. Abi ī malam crucem. nam

niſi ſtilphonē .i.iudicaſſem .i.optimum .i.moleſtias .i.ꝑ puellam phaniū
t v

ni ita eum exiſtimaſſem / nunquā tam graues ob hanc ini

.i.ꝑtentiōes ſimultates .i.ꝗ familiā noſtra recuſat ꝑtinēre
x y Demipho

micias caperem in noſtram familiam / quā is aſpernatur

iniuſte iniuſte .i.ꝑſeuerās ne .i.dn̄o ī abſentia eius
z a b

nunc tam illiberaliter. GETA. Pergin hero abſenti ma

.i.viuere improbiſſime ſ.male dicerē
c

le loqui impuriſſime. PHORMIO. Dignum autē hoc

ſ.hero tuo .i.vis ne ſ.diu .i.carcere ſubmiſſe voce cū nō audit
d e digne ꝑgit dicēdo

illo eſt. GETA. Ain tandē carcer. DEMI. geta. GE. Bo

.i.iuſtoꝝ .i.excruciator .i.ꝑturbator ſ.illi.
f viroꝝ ciuiliū g

noꝝ extortor. legū cōtortor. DE. geta. PHOR. rn̄de. GE.

h Parens. Pater nā̄ vt variaret parentē dixit. quē ſupra dixerat patrē. Patrē ergo dixit puelle a Demiphone ignorari.

i Negligitur ipſa. Quia ignoret parentes puelle id ignorare ſe dicat. et tū̄ ipſe non negligat puellam vel vtrūq; conqueſtus eſt.

k Vide quid auaritia facit. Hęc conuerſus ad circulū & coronā circunſtantiū dixit & conqueſtus eſt. nulla enim re magis populus concitatur. quā ſi quid egenū contemnat. inde et bonis inuident. et malos extollunt. Saluſt. Vide auaritia proprie vide ſtomachātibus conuenit qui indignatione coguntur quaſi cum aliquo colloqui. ſic in Adelphis. Illud ſibi vide exemplum diſcipline.

l Si herū inſimulabis. Inſimulare eſt crimen ingerere. Inſimulatio eſt & falſi & veri criminis incuſatio. Inſimulo genitiuo iungitur. ſic Cicero. Nihil eoꝝ quæ galli inſimulabant negarunt.

m O audatiā. Hæc exclamatio oſtendit qd' abſente patre offenderit filius.

n Nihil eſt qd' ſuccenſeam. Succenſere dicimus eū qui cū amare debeat leſus iraſcitur. vide quā veteratorie oſtendat contraxiſſe adoleſcentem.

o Cui in opa vita erat. Opera pro metū poſuit. et opera hic ablatiuus caſus eſt.

p Ruri fere ſe continebat. Continere dicitur qui contra voluptatem ſe continet. Inde contenti dicuntur in malis durantes.

q Sepe interea mihi ſenex narrabat Habet miſeriā ociosa narratio.

r Quem ego viderim in vita optimū. Modo in vita in actu in moribus.

s Videas te atq; illum vt narras. Hoc eſt parentem illi exiſtimo. atq; illū tibi. an potius ſeruus ſciens hanc perſonā fingi. vel certe etiā mortuū hominē induci male precatur paſito. vt etiam ipſe ſit aut nuſq; ſit vt fictus aut pereat. vt mortuus. an ſic accipiendū vt ſeruus ſubmiſſa voce hoc p iocū dixerit tantū in vita te videas optimū quantū fuit ille quē narras. an ſic intelligendū vt ſeru⁹ hoc dicat. ſic optimū eſt victū opera querere. et in alio agro eſſe videas atq; illum vidiſti quē ad hūc modū narras viuere et alluſit ad illud quod ait. quē ego viderim in vita optimum. Nam eum ita exiſtimarem vt in vita optimum iudicarem.

t Nunq; tam graues. Hoc nō quaſi timidus, ſed quaſi religioſus et fidelis loquitur phormio.

v Ob hanc. Tanq; preſens mulier de qua lis eſt ſic demonſtratiua particula vſus dicendo hanc.

x Inimicitias caperē. Capere dicimus cū id qd' in nobis eſt aſſumimus. vnde capere pro eligendo ponitur

y Quam is aſpernatur. quam etiam ſupra reuocauit ad puellam referens: vt quem regno heſperio fraudo. et Saluſtius. Nā Sille dominationem audebat. et interpoſitis quibuſdam. neq; eſt offenſus dominationem Sylle Aſpernari non ſolum ſignificat corpore auertere ſed et animo. eſt autem ductum ab aſpero.

z Illiberaliter. Apud veteres illiberaliter dicebant factum. ſi quis exceſſiſſet omne genus maleficii. Sic in adelphis factum a vobis duriter in miſericorditerq; atq; æquum ſic eſt dicere magis aperte illiberaliter vides amore auxeſis pro magno hic vltimum poni.

a Peegin hero abſente maleloqui. Pro male dicere et querit probus quis ante therentium dixerit.

b Hero abſente. Argute. aut abſente vt videatur fidelior qui defendat abſentem quod preſtans argumentum eſt id animo habuiſſe Getam peregrinante domino.

c Dignum autem hoc illo eſt. Non negat male loqui. ſed hoc eſſe dignum contendit malo homine.

d Ain Nota eſt quæ ſeparat. e. ab. n. Et interimit s. littere ſonum, eſt em̄ integrum aiſne.

e Ain tandem carcer. Non carcerariū ſed carcerē aſperius appellauit. ſic Lucillius. Carcer vix carcere dignus. et vix ꝑ non.

f Bonoꝝ extortor legū. Ingenioſe de ipō negotio ſunt inuenta cōuitia. et fingit illa criminādi cā et de negotio.

g Reſponde. Timuit poeta ne huiuſmodi vociferatio Getę quaſi veram diſcordiam apud populum fingeret, et ideo facit iam a phormione ipſum admoneri.

h Quis homo eſt hem. Mire ſeruus finxit ſe nõ vidiſſe ſenem. vt ea quæ dixit in phormionē ſincere dixiſſe credatur. Et mira diſſimulatõne addidit homo. vt videatur nihil de preſentia dñi cogitaſſe. i Abſenti tibi. Tunc fidelis opera eſt. ſi abſens aliquis defendatur, hoc eſt confirmat velut indicando. ſic in Andria. O chreme per tēpus huc aduenis auſculta.

k Seq; dignas contumelias. Id eſt quas ipſe debet audire. l Deſine. Imponit ſilentium Gete. quaſi validiora dicturus ſit. et ſupra tace dixit ſenex. m Ohe deſine. Hac voce oſtendit plus iuſto pro ſe locutum videri getam. Nam ohe interiectio eſt ſacietatem vſq; ad faſtidium deſignans. n Adoleſcens primnm abs te. Eſt auctoritas hæc in ſenibus vt qui minoris auctoritatis fuerint illos appellatõne pueri vł adoleſcentis vel iuuenis appellent. Etiam oſtēdit etate vt hoc de nomine illis quidam detrahāt, ſibi non auctoritatem tribuant. ſic Virg. O preſtans animi iuuenis quantũ ipſe &c.

o Bona venia. Sine ira ſine diſcordia.

p Vt reſpondeas mihi. Bene mihi vtpote patri adoleſcentis vel dño Gete vel etiam ſeni. Et verbum eſt ſcrupuloſe aliquid interrogantium. Sic Virg. Mihiq; hec ediſſere vera roganti. et dic mihi damœta ciuiũ pecus. q Quē amicum ais fuiſſe. Ais dicimus de his qui vana loquũtur. Dicere aũt de his qui validiora. r Proinde expiſcare. Proinde ita. ſimilitudĩs aduerbiũ ē modo non coniunctio. vt pro inde tona eloq̃o ſolitum tibi. Expiſcari eſt diligentiſſime querere. vbi nam piſces lateant. ergo verbum eſt tractũ a piſcatoribus. s Ego me nego tu q̃d ais. Subaudit̃ ad omnia noſſe. t Eho tu conſobrinũ tuũ &c. Populari quadam vulgariq; fatigatõne vtputa ſcurra reſpondit. v Nomen maxime. Falſa nõ hñt memoriā. Hic ergo deeſt neſcio, vel neceſſarium eſt. x Quid nunc taces. Vrget ſenex quia intelligit eũ nomē neſcire.

y Non dico quaſi nõ noris. Mire nam videtur arte celare id quod inuitus neſciebat.

z Stilpho. Sylepſis. Nam redit ad nominatiuũ eſt vtiq; ſtilpho. vt rurſus ad actm̃ noueras ſtylphonem ſ. z Stilphonem inq̃ inq̃ noueras. Figura epitracaſmos. Eſt autem epitracaſmos verborum ſuper ſe inuicem effuſio. vel ſupmenſio que fit aduerſarii cauſa turbandi. ſ. cõicā ſi neges. Vir. Nõ longe. ſ. hoſtes. Querendi nobis circunſtant vndiq; muros imus in aduerſos q̃d ceſſas. a At ſi talentũ rem. More romanorũ apud quos hereditas pecunie erat talentũ aut q̃d dixerat more grecorꝝ admiſcuit. Talentũ vt vult ſeruius ſcd̃m varias gentes. pondus eſt varium. ſed apud romanos talentũ eſt ſeptuaginta librarꝫ vt ex plauto ſe collegiſſe teſtat̃. Deinde intercipit ſermonē ſenex dicens dii tibi male faciant:

b Ita vt dicis ego tum ſi aduenſſem. Ita ſum inq̃t vt dicis auarus et ſuperbus et vide ſenem de iniuria non agere q̃a iuſte cõfidit. et nititur cauſe. plerumq; enim hac conſtantia animi fulciuntur qui iuri confidunt. ac contra qui nullo iure freti ſunt, litigant. ad iniurias proſiliũt vt his ſaltem perturbent aduerſarium qui iure non valent. Condono igitur tibi omne contumelię genus.

ſ. q̃ me vocat — interiectio agnoſcentis vocantē.

Quis homo eſt? Hem. DEMI. Tace. GETA. Abſenti tibi te indignas: ſeq; dignas contumelias nunq̃ ceſſauit dicere. DEMI. Ohe: deſine iam adoleſcens. primum abs te hoc bona venia expeto: ſi tibi placere potis eſt, mihi vt reſpondeas. Quem amicum ais tuum fuiſſe: explana mihi: & qui cognatum me ſibi eſſe diceret. PHOR. Proinde expiſcare. quaſi non noſſes. DEMI. Noſſem. PHOR. Ita. DEMI. Ego me nego. tu q̃d ais, redige in memoriā. PHOR. Eho tu conſobrinum tuum non noras? DEMI. Enecas: dic nomen. PHOR. Nomen maxime. DEMI. Quid nunc taces? PHOR. Perij hercle: nomen perdidi: DEMI. Hem quid ais? PHOR. Geta ſi meminiſti id: q̃d olim dictum eſt, ſubijce. Hem non dico, quaſi non noris: tentatum aduenis. DEMI. Egon autem tento. GETA: Stilpho. PHOR. Atq; adeo q̃d mea? Stilpho eſt. DEMI. Quem dixti? PHOR. Stilphonem inquā noueras? DE. Neq; ego illũ noram: neq; mihi cognatus fuit quiſquam iſto nomine. PHOR. Ita ne? non te horum pudet. at ſi talentum rem reliquiſſet decem. DE. Dij tibi male faciant: PHOR. primus eſſes memoriter progeniem veſtram vſq; ab auo, atq; atauo proferens. DEMIPHO. Ita vt dicis

Glosses: .i. q̃s nõ meminiſti — .i. quas ipe debeat audire — hic paſit — .i. deſine ab his pbris — ſ. phormio — .i. in pmis. an omnia. — .i. cũ bona pace — ſ. hec q̃ ſequunt — .i. tibi eſſe cordi — .i. poteſt — ſ. hoiem — cuius cām tanto opere egiſti aduerſus filiũ — .i. manifeſta expone — p. vnde mõ — .i. cognouiſſes — ſ. dicis — indagas — ſ. dico — ſ. noſſe tuũ amicũ ſ. Phormio — .i. reduc — defatigationē oſtendit — .i. ex ſorore matris eue natum — cognoueras — .i. cogis me mori — ſ. q̃ vocabat̃ — ſ. vis vt dicā — .i. libētiſſime — .i. cur — .i. nõ dicis — .i. pditus ſum — ſum nimis oblitus. — indignanti ſ phormio deprehendenti maliciam. — .i. recordans illius nois — .i. ſuggerere — ſ. tibi nomē p yroniā — .i. neſcis — .i. ad tentandũ me ad experiendum — .i. verũ ne dici — .i. facio piculũ — ſ. eſt nomē defũcti — .i. certe — ſ. refere — ſ. ei⁹ nomē — ſ. hoiem — periiſti — .i. itez dico. — ſ. ſtilphonē .i. noueram — ſ. Stilphonis .i. qui habuerit talē noiacõem — .i. verũ ita eſt vt dicis — .i. nõ afficieris pudore — .i. ſed — .i. talētorꝫ — ſ. cognatus .i. ſubſtāz hereditatem — Phormioni. — pſequit̃ inceptum ſermonē ſ. ſi reliquiſſet talentũ rem — .i. ſine aliq̃bo ſcriptis — .i. ſobolem genealogiā. — .i. eo de tenore z dictu — .i. a remoti maiorib z lõge repetendis — .i. narrās — ſ. eſto q̃ ſũ auar⁹

.i.cũ diſceptatũ eſt de hac cognatõe .i.quõ illa puella ego
c d
ego tum ſi aduenifſem: qui mihi cognata ea eſſes: dicerem
.i.ſiſſ cũ affueri ſ.q̃ effeceres heus here.
.i.dic e
itidem tu face. cedo / qui eſt cognata? GETA. En noſter
ſ.repugnas pudet tibi .i.clare explicant
f
recte. heus tu caue. PHOR. Dilucide expediui quib⁹ me
ſ.expedire .i.tunc ſ qd dixi iudicib⁹ ſ.tu⁹
deinde g
oportuit iudicibus. tum id ſi falſum fuerat: filius cur non
.i.recriminat⁹ eſt ſ.loquerſ mihi de filio filiũ
ↄfutauit h
refellit? DEMI. Filium narras mihi: cuius de ſtulticia di-
vt meruit ei⁹ ſtulticia Demipho

cit: vt dignũ eſt: nõ poteſt? PHOR. At tu: qui ſapiens es:
.i.hoies i officio ↄſtitutos .i.ſententiã .i.ſecundo ſtna;
puta iudices
magiſtratus adi. iudicium de eadem cauſa iterum vt red-
giſtrat⁹ q: certe ſ.tu .i.mox regũ ſolut⁹ es legib⁹ .i.athenis
i ⁊ libertatẽ opprimis k
dant tibi quandoquidem ſolus regnas: & ſoli licet hic de
vbi leges vigẽt ⁊ libertas ſcientiã .i.aſſeq obtinere .i.ſ̃µnis
.i.iter
eadem cauſa bis iudicium adipiſcier. DEMI. Et ſi mihi fa
ſ.eſt .i.ꝓtrouerſias .i.exercerã ſ.ita blateran
l tẽ ⁊ mihi de-
cta iniuria eſt: verũtamen potius ꝗ̃ lites ſecter, aut ꝗ̃ te au
trahentẽ .i.ſiſſ ſicut ſ.ma ſ.vere .i.ꝗ̃tũ
m
diam: itidem vt cognata ſi ſit: id quod lex iubet / dotem da
.i.tecũ reduci puellã .i.libras ꝗnq; ridẽdo hoc dicit
demũ tuã n o
re, abduce hanc, minas quinq; accipe. PHOR. Ha. ha he.
.i.iocũdus ac lepid⁹ ſ.ꝓpter qd video .i.rẽ iniuſtã .i.iterũ
p .i.nũqd q
homo ſuauis. DE. quid? num iniquum poſtulo? an ne:
ſ.eſt qd ſeqũ .i.obtinebo toti⁹ cõitat:

hoc quidem ego adipiſcar, quod ius publicum eſt? Phor.
ſ.vt ſeqũ .i.verũ .i.ſiſſ .i.qñ ꝓ meretrice ꝗ̃ ſoluit
r s
Ita ne tandem quæſo: itidem vbi meretricem abuſus ſis /
cum phanio .i.a ſe amittere vel ꝑdere .i.nõ aliqd
t v
mercedem dare lex iubet ei: atq; amittere? an vt ne quid ci
phaniũ .i.inhoneſtã puta laſciuiã .i.inopiã ⁊ penuriã vict⁹ .i.ſuo cognatõ

uis turpe in ſe admitteret propter egeſtatem / proximo iuſ
ſ.viro .i.traduceret vite ſue tẽps ſ.vt degat etatẽ cũ vno
x .i.phibes
ſa eſt dari: vt cum vno ætatem degeret: quod tu vetas. DE
ſ.vt dic ꝑ̃ ꝓmiã .i.certe iuſſa eſt dari .i.ex q̃ occaſione .i.grẽſum⁹
ſ.ſum⁹ ei ꝑmi
MIPHO. Ita proximo quidem, at nos vnde? aut quam-
ei ꝑimi .i.dicũt hoies ita ferẽ.
y .i.ne retractes
obrem? PHOR. Ohe. actum: aiunt: ne agas. DEMIPho
.i.ſed nõ ceſſabo .i.quſq; .i.deduxero ad exitũ
z ſ.negociũ
Non agam? Immo haud deſinam / donec perfecero hoc.
.i.inſanis .i.ꝑmitte .i.tãtũmodo
a b
Phor. Ineptis. DEMI. Sine modo. Phor. Poſtremo tecũ
.i.negocij ſ.ad id faciendũ ſcz vt du- .i.fili⁹ antipho
c cat phaniũ;
nihil rei nobis demipho eſt / tuus eſt damnat⁹ gnatus, nõ
ſ.vxorem.

tu. Nam tua preterierat iam ad ducendum ætas. DEMI.

c Ego tum ſi aduenifſem. Deeſt ad iudiciũ vt ſit cum ad iudicium veniſſem.
d Qui mihi cognata. Qui vñ quõ ſchenia.
e En noſter recte. Geta ſic laudat ſenẽ. vt optet vincere phormionẽ. Heus noſter recte. plaudit ſibi Therentius ſuppoſita pſona q̃ſi recte dixiſſet. f Quibus me oportuit iudicibus. Quibus probaui iudicibus inquit. g Filius cur non refellit. Refellere eſt arguẽdo falſũ oſtendere.
h Cuius de ſtulticia &c. Cõpendiũ cõuiciorũ eſt nihil inuenire ꝑ magna iniuria qđ reſpondeas
i Qñquidẽ ſolus regnas. Qm̃ regnũ ſolutũ legibus eſt & opprimens libertatẽ. ſic alibi regnũ ne hic Eſchine poſſides. k Hic de eadem cauſa. Hic videlicet apud athenas vbi leges. vbi libertas cõis eſt. l Quã lites ſecter aut ꝗ̃ te audiã. Bis poſuit quã. qđ genus figure primo ſcemati ẽ contrariũ vt in heauton. Propter quõ in ſumma infamia ſum. et meo patri minus obſequẽs. Item cepi rõnem. vt neq; tu egeres neq; hoc poſſes perdere. m Id qđ lex iubet Id ꝓ ob id dotẽ dare
n Abduce hanc minas qnq; accipe. modo id agit qđ reꝑhendit a filio nõ eſſe factũ dotẽ daret ne quereret aliũ et dotẽ voluit cuſtodẽ eẽ pudoris
o Ha ha he. Hic riſu deſtruxit qđ ꝑtendebat ſenex. p Hõ ſuauis. Preſcriptio quũ iam alterꝫ factũ ſit fieri vtrũq; nõ poſſe.
q An ne hoc quidẽ adipiſcar q.i.p.eſt. Quia eñ a lege recitat tñ id qđ a lege ſcriptũ.
r Ita ne tandem quæſo itidem. Maiora argumẽta ſunt quæ interrogatõe ꝓferuntur.
s Vbi meretricẽ abuſus ſis. Scriptũ & volũtas. vtimur cũ honore. Abutimur cum iniuria.
t Atq; amittere. Bene amittere qa finis cupiditatis eſt amiſſio v An vt ne qđ turpẽ ei⁹ in ſe a. Ydoneũ teſtimoniũ bonorꝫ eſſe natalũ ciuẽ dixiſſe. Nã apđ veteres ꝑegrine mulieres in meretricũ numero habebant ſic ipẽ alibi. Adeon demens ex peregrina et alibi Samea mihi mater fuit hitabat rhodi. et parmeno cõprobans rñdit. poteſt taceri hoc. i. meretricẽ matrẽ te habuiſſe. Aut vt ne qđ turpe in ſe admitteret a voluntate.

x Vt cũ vno etatẽ degeret. Quid eñ eſt pudicitia niſi vnius ſcia viri. y Actum aguntne agas. Actum dicimus cũ ꝓuerbiũ ſignificamus acta res eſt. de qua ſnĩa ꝓlata ſit.

z Donec pfecero hoc. Virg. donec me flumĩe viuo abluero. Perfecero pro perficiam.
a Ineptis. vt a ſapia ſapis dicimus. Ita ab ieptia ineptis. declinat aũt ineptio ineptis ineptũ ineptire
b Sine mõ. Hæc minantis ſunt verba, & bene imitatus eſt ad modum cõminantis quaſi quod dici ſolet dimitte mihi facere et videbis quid ego ſim facturus ſi patientiam habueris.
c Tuus eſt damnatus gnatus. Ludit phormio cum dicit non tu. et contemptibiliorem in hac cã ſibi ſenem quã antiphonem fuiſſe dicit. ſimulq; etatem in illo eſſe deſpectam. Tuus eſt gnat⁹ non tu pro voluntate concedentis eſt ꝓbatio ſententie.

d Illum puto quæ ego nunc dico dicere. Diffinitiue reſpondit.

e Tuteidem melius feceris. Quidem ſic intelligunt tute idem melius feceris. vt ſenex potius exrat quã eiiciat filiũ artificioſe autem loquiẽ phormio vt adimat ſuſpitionem ſeni conſenſionis & conuentionis inter paraſcitum et filium. Tute idẽ melius feceris. locus eſt hic vt oſtendat phormio de compacto egiſſe cum antiphone.

f Aduerſum. Determinare poteſt actm̃ p̄cedẽtem me. vt aduerſum me. vel ſequentem vt aduerſum omniae g Metuit hic nos. Sũmiſſa voce alloquitur getam phormio.

h Sedulo. Sine dolo inſtanter.

i Diſſimulat. Fingit, mentitur.

k Quin quod eſt ferendum feras. Cur non inq̃t accomodas neceſſitati voluntatem.

l Tibi principia. Subintelligitur ſunt. i. habes bona principia ad cetera conſequenda ad quæ niteris atq; tendis.

m Que tuam ſenectutem oblectet. Non te ſed tuam ſenectutem.

n Tibi habe. i. cape eam pro quoniam mihi nõ eſt cordi.

o Minue vero iram. Contemnentis eſt iracundia. Diſſuadentis eſt ira. hoc em̃ annuentis eſt.

p Dixi phormio. Dixi ſolet dicere peracta cã.

p Dixi Demipho. Cõminationem et ferocitatẽ eius imitatus eſt ſimili verbo.

q Si quid opus fuerit. Hæc repentina diſceſſio habet aliquem maiorem litigaturi denunciationem et bene breuiter ne multiloquio infrigeretur ſuperior cõminatio.

s Heus domo me. Vocat Geta recedendo & locum vbi inueniendus ſic indicat. Et vide quod ſp Therentius facit ſp in domo q̃rendũ pſone ſe dicunt per hoc ſignificans q̓ tutiſſimum ſit domo eſſe.

filiũ meũ ego — ſ. ſi non dicat
d
Omnia hæc illum puto quæ ego nunc dico dicere: aut qui
.i. certe — .i. tali — filiũ meũ — .i. a domo ne ſe ingrediaẽ
dem cum vxore hac ipſum prohibebo domo. GE. Iratus
.i. tumet — ſ. qđ tu dicis — .i. magis ꝯgrue ꝛ ꝯuenienter — .i. verꝫ ita
e — .i. facies
eſt. PHOR. Tute idẽ melius feceris. DE. Itan es paratus
.i. ꝯtra — infauſte
f — g
facere me aduerſum omnia infœlix: PHOR. Metuit hic
.i. q̃uis — .i. ſine dolo — .i. fingit ac mẽtiẽ — ſ. res ſe
h — i
nos, tametſi ſedulo diſſimulat. GETA. Bene habent tibi
.i. animo — .i. tollerandũ — .i. tolleres ſuſtineas
l
principia. PHOR. Quin quod eſt ferendum: feras. tuis
.i. rẽ dignã — .i. p tua facta — .i. efficies
.i. verꝫ
dignum factis feceris: vt amici inter nos ſimus. DE. Egon
.i. deſiderẽ optẽ. q. d. non — .i. verꝫ velim — .i. videre — .i. audire. q. d. nõ
tuam expetam amiciciã: aut te viſum, aut auditum velim
.i. ꝯcorditer viues — .i. nuru tua — ſ. nurũ
m
PHOR. Si concordabis cũ illa habebis: q̃ tuã ſenectutem
.i. ꝯſoleẽ. foueat. — .i. reſpice ꝫ h̃eas etatẽ tue — nõ me — ſ. ipſa
n
oblectet: reſpicere ætatem tuã. DE. Te oblectet. tibi habe.
.i. noli iraſci — .i. ſed — ſ. qđ dixi habe eã tibi — .i. ſufficiũt ea q̃ dicta ſũt
o
PHOR. Minue vero irã. DE. Hoc age. ſatis iam verbo
phaniũ — .i. auferre — ſ. vno verbo
p
rũ eſt. niſi tu ꝓperes mulierem adducere: ego eijciam. dixi
puellam — .i. aliter — .i. decet
q
phormio. PHOR. Si tu illã attigeris ſecus quã dignũ eſt
ſ. mulierẽ attingi — .i. puellã allidã — .i. magnã — ſ. queadmodũ ꝑus dixeras — ſ. pñtia — .i. cauſam
liberã: dicam impingã tibi grandẽ. dixi demipho. ſi quid
mea i aliq̃ — vocãtẽ — ſ. inuenies
r
opus fuerit: heus domo me. GETA. Intelligo.

DEMIPHO ſenex. GETA ſeruus. HEGIO. CRATINVS. CRITO aduocati.

Quanta me cura / & ſollicitudine affecit gnatus:
qui me & ſe hiſce impediuit nuptijs: neq; mi
hi in conſpectum prodit: vt ſaltem ſciam / quid de hac re
dicat. quid ue ſit ſententiæ. abi tu. viſe: redierit ne iam / an
nondum domum. GETA Eo. DEMI. Videtis quo ĩ lo
co res hæc ſiet. quid ago / dic hegio: HE. Ego cratinum cē
ſeo: ſi tibi videtur. DEMI. Dic cratine. CRATI. Me ne
vis? DEMI. Te. CRA. Ego que in rem tuã ſint: ea velim
facias. mihi ſic hoc videtur. ꝙ te abſente hic filius egit: reſti
tui in integrum æquum / ac bonum eſt. & id impetrabis.
dixi. DEMI. Dic nunc hegio. HE. Ego ſedulo hũc dixiſ
ſe credo. verum ita eſt / quot homines, tot ſententiæ. Suus
cuiq; mos eſt. mihi nõ videtur: quod ſit factum legibus /
reſcindi poſſe & turpe inceptu ē. DEMI. Dic crito. CRI.
Ego amplius deliberandum cenſeo. res magna eſt. HE.
Nunquid nos vis? DEMI. Feciſtis probe. incertior ſum
multo q̃ dudum. GETA. Negant rediſſe. DEMIPHO
Frater eſt expectandus mihi. is quod mihi de hac re dede
rit cõſilium exequar. percunctatum ibo ad portum: quo
ad ſe recipiat. GETA. At ego antiphonem quæram / vt
quæ acta hic ſint: ſciat. Eccum ipſum video in tempe huc
ſe recipere.

In hac ſcena. VIII.

Deliberatiua eſt in qua aduocati ſunt quorũ vn⁹ ſuadet. alter diſſuadet. tercius qui ſe alterutri adde re debuiſſet eiuſmodi ſñiam dicit. vt rurſum deli beratõne opus fuiſſet.

a Quanta me cura et ſollicitudine. Cura eſt in ſpe bonorum. Sollicitudo in metu malorũ. lege igitur hoc exclamando quaſi dicat cum dicit q̃n ta id eſt magna gnat⁹ meus. ſ. antipho affecit me.

b Impediuit. i. intricauit: inuoluit: implicuit.

c Prodit. i. emergit comparet.

d Ego cratinum cenſeo. Poteſt ergo diſtin gui vt ſubaudiatur ego dicam. Vide quõ alter al terum reuereri ſtuduit. per hoc ꝙ priorem voluit loqui. Hegio Cratinum. ſ. eam loquendi diſcretio uem et nos ymitari debemus. Si igitur bñ libras Therentium ſua pregnantia & moraliſſimũ & familiariſſimum dices.

e Que in rem tuam ſint. Bene principio beniuolentiam ſuam cõmẽdauit et ſic conſilium dedit æquum eſſe ab honeſto. & bonum ab vtili. et id impetrabis a poſſibili. et bre u iter deliberatum tres locos tetigit. iuſtũ: vtile: et poſſibile.

f Reſtitui in integrum. i. redu ci in arbitrium tuum. et eſſe irritum perinde ac ſi nihil factum eſſet ita vt tibi integrum ac liberum defendere cauſam vt prius potuiſſes. vel ſic intelli ge æquum et bonum eſt te ſuple. vel filium reſtitui in integrum. i. in libertatem et arbitrium hui⁹ rei non faciende ꝙ. i. quia filius egit id te abſente qui modus dicendi ex iure ſumptus eſt vt liquet di / geſtis de id eſt integrum reſtitutõne.

g Dixi. Id eſt ſententiam meam ſum elocutus quod verbum in fine orationum apponi cõſue uit. Nam dicere ſignificat accõmodate adpoſiteq; loqui. Inde dictio dicitur oratio feſtiua atq; deſer ta.

h Verum ita eſt. Subiunxit locum Apocriſeo oratorie. vt inuidis contradicturus oc curreret. Et verum ita eſt id eſt hoc prouerbium quod ſequitur verum eſt.

i Mihi non videtur. A poſſibili.

k Quod ſit factum legimus. Hic alio ordine et loco ſuaſorie tetigit. Primum a poſſibili ſecun dũ ab honeſto et turpe inceptu eſt ab honeſto. m li teram pretermiſit per artẽ. quæ vbi non poteſt fieri fruſtra ſectatur.

l Ego amplius deliberandum cenſeo. Am plius id eſt latius accuratius. id eſt iudico eẽ op⁹ ampliori deliberatione.

m Res magna eſt. Cauſa ampliandi ſñiam.

n Nunquid nos vis. Hoc dixit abire cupien / tes cum videat non eſſe vltra ſua opus opera.

o Feciſtis probe. Id eſt recte per yroniam dicit: quaſi diceret optime conſultaſtis ſcilicet.

p Incertior ſum multo quã dudum. Ex tri bus enim vnus ſuaſit. alter diſſuaſit. tertius nihil dixit et cauſam in deliberationem poſuit.

q Negant rediiſſe. Rediit geta dicens filium non rediiſſe.

r In tpe huc ſeſe recipere. In tpe id eſt mature tempeſtiue congrue auſpicato ac bona hora qď dici ſolet. Dicit autem hoc ſeorſum a ſene Saluſtius. Maximeq; ferotia re gis mithridatis in tpe bellati.

ANTIPHO.GETA.

In hac ſcena.IX. Antipho ſe incuſat ꝙ abierit ſimul Getam, de rebus omnibus interrogat.

a Enimuero: Antipho alloquitur ſeipm.

b Cum iſtoc animo. Pro huius animi. ennius optima cum pulchris animis romana iuuentus.

c Ita ne hinc abiiſſe et vitam tuam vt inuidiſſe deos patriç.u.a.a.o.o. Et ſeruon fortunas meas cõmiſiſſe futili. Et bene vitã dixit. Nã ſi abſtrahatur ab vxore.putat ſe nõ poſſe viuere,ſed mortis periculum eſſe ſubiturum.

d Alios tuam rem. Ab infinitiuo ad indicatiuũ tranſitum fecit.

e Credidiſti. Pro putaſti.

f Pateretur mali. Legitur et potiretur q̃a potiri fuit. Plautus. Hoſtium potitus eſt.

g Spes opeſq; ſunt. Hec quidẽ de his quæ amanti ſpes opeſq; ſunt vt res fideſq; vſq; adieris mollius quã fugeris.

h Sed ea cauſa. Proſequitur Geta inceptũ ſermonem. Ea cã qna.ſ.abieris.

i Nunquid patri ſubolet.i.dolet patri meo ꝙ abierim neq; ſubierim eius conſpectum. Nũq̃d patri ſubolet. Conuentia ſua et phormionis dicit

k Nihil etiam. Id eſt nullatenus nullomodo dolet ei ꝙ abieris, quia ex hoc conſiderat te nimie patris timore non audere ſubire conſpectum eius.

l Nihil fecit noui. Quoniam ſolitus eſt ſemper aliquid noui facere. Vel quia ſoleo pro eo idem facere. vel quia nihil mihi obtiuuit noui ſuo nixu.

m Confutauit verbis. Conuicit vt ſi diceret refutauit. Sed refutatio in re eſt. confutatio in pſona

n Eheu. Interiectio hic oſtendit admirationem facti phormionis et approbationem. propterea ſubditur o phormio quaſi diceret multũ tibi debeo aut quid tale.

o Heus phormio. De ſe mediocriter per eclipſim moraliter ſatis.

p Ego quod potui porro. Ordine primo dñm poſt phormionem. vltimum ſe poſuit.

.i.certe o tu .i.hñs iſtũ animũ.
a b
e Nimuero antipho multis modis cum iſtoc aĩo
ſ.decet diſceſſiſſe .i.defendẽ/
c
es vituperãdus. Ita ne hinc abijſſe: & vitã tutan
dã ſ.phedrie & gete & ſ.pus dictos negociũ .i.putaſti .i.ha phor. .i.cõmiſiſſe
d e
dã alijs dediſſe: alios tuã rem crediſti magis q̃ te anim/
bituros cure .i.vtrũq; h̃ e .i.reliq̃ q̃ debuiſſẽ curare .i.hẽbãt phanio .i.ſaltẽ
aduerſuros? Nã vtut erãt alia: illi certe quæ nũc tuæ domi
.i.pſpicere ſeu puidere aliq̃d pmiſſionẽ o f debebas
eſt/cõſuleres: ne q̃d ppter tuã fidem decepta pateret̃ mali.
Phanij .i.h̃ tpe infelices .i.expectatões .i.ſolo .i.poſite. g .i.facultas locate
Cuius nũc miſeræ ſpes opeſq; ſunt in te vno oẽs ſitæ. Ge:
dñe .i.paulo ante .i.criminamur culpamus.
Equidẽ here nos iam dudũ hic te abſentẽ incuſamus: qui
diſceſſeris q̃ abieri .i.plus. h
abieris. AN. teipm quærebã. GE. Sed ea cauſa nihiloma
ſuccubuim⁹ .i.dic .i.i ſtatu. negocia
gis defecim⁹. AN. Loquere obſecro: q̃nam ĩ loco ſunt res
.i.mea infortuna .i.ſapit male i k
& fortunæ meæ. nũq̃d patri ſubolet? Ge. Nihil etiã. AN.
deinde ſ.q̃d dici dolẽri ſ.neſcio
Ecq̃d ſpei porro eſt? GE. neſcio. AN. Ah. GE. Niſi phe/
.i.conari ſ.ipẽ phedria .i.decide. l
dria haud ceſſauit p te eniti. AN. nihil fecit noui. GE. Tũ
.i.fil'r .i.ſicut ſ.reb; acrẽ fortẽ .i.pſlicit
phormio itidẽ mihi ĩ hac re vt in alijs ſtrennuũ hoiem præ
oſtẽdit paſit⁹ m ſ.ipẽ .i.conuicit .i.valde.
buit. An. q̃d is fecit? GE. Cõfutauit verbis admodũ iratũ
ſ.fect .i.deinde vl'certe n o p
patrẽ. AN. Hei phormio. GE. Ego q̃d potui porro. AN.

ſ.obtinēdi voti ita q̃ꝰ putatꝰ ē ſenex
Mi geta oīs vos amo. GE. Sic habēt principia ſeſe vt dico.
i.negociū nihil hꝫ turbatōis i.expectaturus ſ.Chremetē prēm phedrie i.ſuſq;
adhuc trāquilla res eſt: māſuruſq; patruū pater eſt: dū huc
i.cur ſ.māſurꝰ eſt pr̄ i.dicebat i.ex
aduen iat. AN. quid eū? GE. Vt aiebat de eius cōſilio ſeſe
i.volebat ſ.de nuptijs iſtis i.q̄tū timeo
velle facere: q̄d ad hanc rem attinet. AN. Quantus metus
i.incolumē i.frēm pris i.itelligo.
q
eſt mihi venire huc nūc ſaluum patruum geta. nam: vt au
i.ſolam q: ſine phanio nō potero viuere
dio: per eius vnam aut moriar ſententiam. GETA. Phe
i.aduenit tibi ad tuū ſolatiū ſ.adeſſet i.ecce hic eū
r
dria tibi adeſt. ANTIPHO. Vtinā. GETA. Eccum ab
egredit̄
ſua paleſtra exit foras.

q Hunc nunc ſaluū patruū geta. Non optat ſaluum patruum venire ſecum apollodoꝝ. Et oſtēdit non congruere ſalutem eius cum incomodo ſuo at non dicit malum eſſe incomodum ſibi. ſed tantum magni terroris plenū aduentū patrui
r Ab ſua paleſtra exit foras. Bene paleſtram eius dixit lenonis donū quo eſt exercitus amator aſſidue. hoc ita et falſe meo iuditio in tribus repperi comentariis. Sed debet ita ſtare in quo eſt exercitus amatorum aſſidue. vel ſic in quo eſt exercitatus amator aſſidue. Plautus. Abſtine a paleſtra vbi demēs deſudaſcitur.

ASCEN.

Illud in gloſematibus. Nunquid ſubdolet pr̄i Nō recte acceptū puto meliꝰ āt q̄d textꝰ habet ſub dolet. nā ſi ſubdolet legas falſū erit mīſum gete dicētis nihil etiā. Immo nihil peius atq; grauiꝰ dolu it ſeni q̃ factum antiphonis. lege ergo cum textu Nunquid patri ſubolet id eſt nūquid pater factū meum ſubſenſit. ac primulū percepit hoc ē ſcit ne pater meapte voluntate ad eam ducendam compulſum. neq; de abitu antiphonis loquitur. vt patet ex eo q̄ dicit loquere obſecro quonam in loco ſunt res et fortune meę. q̄ ſi de abitione eius loq̄ nihilominus falſo reſponderet poeta.

PHEDRIA. DORIO leno. ANTIPHO. GETA.

leno
a b
Dorio audi obſecro. DORIO. Non audio. PHE.
i.puo tpe audi i.animo i.dimitte i pace
c
Parūper. DORIO. Quin omitte me. PHE. Au
i.ſꝫ certe i.tedio affectꝰ ſum i.eaſdē res
di: quid dicam. DORIo. At enim tedet iam audire eadem
i.mille vicibꝫ ſ.id
millies. PHE. At nūc dicā quod tu lubenter audias. DO.
ſ.te.i.pbeo tibi aures i.pſuadēs tibi i.expectes ſpaciū
Loquere audio. PHE. Nequeo te exorare. vt maneas tri

In hac ſcena. X.

In petitione eſt que ſępe admittit deliberatiuū locum. Petit aūt phedria a lenone dorione vt aliq̄ndiu expectet. neq; det militi pamphilam quam illi vendidit propterea q̄ phedria non afferebat pecunias pro emptione illius puelle pollicetur enim ſe infra triduum allaturum quicquid eſt pollicitꝰ et quidem cum fœnere alioquin ſe facile paſſurū vt puella eripiatur ſibi et militi tradatur p̄ciū dāti
a Dorio audi obſecro. Sunt qui ſic leguntvt dorio phedrie dicat audi leno obſecro iterū phedria.
b Non audio. Nam tu non affers niſi nugas. nec nummos profers.
c Quin omitte me. Quin modo corripiendi vim habet vel impandi. vt quin age. qn aliquid.
d Nequeo te exorare. ſ. vt neq; tradas puellam alteri volenti dare pecuniā p̄ſtem. q̄dꝰ cū audiret leno diſcedere cepit q̄ſi nihil noui audiens. iō ſubdit phedria quo nunc ab is.

e Suo ſuat capiti. Deeſt. Suat aũt appingat affigat ſuo ſuat capiti. A poſiopeſis ſuo capiti dixit cum dicturus eſſet phedrie: vt dar daniq; rogum capitis. Suo ſuat capiti. i. ne in eam ſe inducat ſniam vt puellam alteri tradat futurus phedrie maximo dolori. Vel ne ſuat aliquid capiti phedrie. vt vult dicere donatus i. ne aliquid apponat capiti id eſt vite phedrie. i. ne aliquid faciat quo lãgueſcat phedria pre dolore vel tandem ne impingat aliquid capiti phedrie. i. ne illum verberet aut faſtiget. Nam videbat eos a longe decertãtes. Nam leno linquere eum volebat. et phedria retinebat. f Ariolare. In ſecunda impatiui ab ariolor aris. verbo deponenti. i. diuina. Nã ariolare eſt diuinare. ab aris dictum.

g Fœneratũ. Ab vtili fœneratũ iſtuc bñficium id eſt ei a te fœneratũ. h Logi. Ridicula ſuple ſunt tua verba ſeu dicta cõtẽnenda fabule nuge. et declinaẽ logi logoꝝ logos. Sed in ſingulari dr̃ logos quod eſt grecũ. Et ita logi logoꝝ a greco ſermone eſt vt inqt nonius. Cicero ꝓ gallo bñ exponit quid ſit logi logoꝝ. Ego te certe ſcio oẽs logos qui ludi dicti ſunt animaduertiſſe.

i Veꝝ hercle hoc ẽ. Bñ ipm dictũ ſuũ cõfirmauit. k Cantilenã eandẽ canis. Ita dr̃ vetꝰ et vulgata cautio. l Tu mihi cognatus. Ab honeſto. m Tu parens. tu amicus. Secunda apoſiopeſis. n Phaleratis dictis. Honeſtis atq; ornatis. qa dixit tu mihi cognatus. tu parẽs. et quaſi leno irridet honeſtatẽ et deſpicit.

o Miſertũ eſt. Yronia. Et valet lenonẽ miſertum eſt phedrie id eſt leno habuit miſericordiã de phedria. Et ideo yronia eſt quaſi longe abſit a miſerẽdo leno. declinaẽ aũt miſeret miſerebat miſertũ ẽ vel miſertũ fuit. p Hei verbis vincor. Hoc ſibi dicit adoleſcens. Hoc ego ſepiſſime in Therẽtio cõſideraui ꝙ plere dictiones ſolũ in vna littera differẽtes a diuerſis etiã ita differenter ponũtur attamẽ ad quãcũq; ptẽ accipiũtur ſp bonam: licet nõ ad lrãm cõformẽ reddũt ſniam. ſic ẽ in preſenti. ſi hẽs verbis vincor. ſnia lr̃e cõformis ẽ. ſi vero hẽs veris. vincor ẽ bona. q Neq; antipho alio cũ occupatus eẽt ſol. Hic dolet phedria ꝙ in eadẽ re laborauit antipho. i. amore q̃dꝙ amare contigerit. Neq; antipho alia miore aliq̃ ſollicitudĩe q̃ hec ẽ quã nũc gerit. An alia ꝑter hanc quã de me gerit. ordo et ſenſus hic ẽ. neq; tũ eẽt mihi hoc obiectũ malũ cũ antipho alia ſollicitudĩe eſſet occupatus leui q̃piã nõ hac de nuptiis q̃ ẽ grauiſſima.

r Vnq; tibi vſus. Opus aut neceſſe fuit vt faceres q̃ ego feci. s Auribꝰ teneo lupũ. Grecum ꝓuerbiũ de illis q̃ ſunt ꝑplexi et diſtricti qđ' et ſtati ſubdit. nã neq; inuenio q̃ mõ a me ammittã &c.

t Ipm iſtuc mihi i hoc ẽ. ſ. qđ dicis eẽ in vxore ẽ mihi in hoc phedria. nã nõ ſcio q̃ via eum a me reiiciã. et q̃ retineã cũ deſunt nũmi. vel in hoc dici ꝓ in hoc negotio de emptõe puelle pamphile.

v Paꝝ leno ſies. Ille ẽ paꝝ leno q̃ paꝝ vẽdit puellas cũ tñ ſoleãt. lenones ꝙ maxĩe pñt eas vẽditare et vt plurimũ chariſſimo ꝑtio. Et hoc dicebat antipho ad lenonẽ q̃ dixerat id ſibi eẽ in phedria q̃d erat antiphoni in phanio. q. d. ſcio q̃re hoc dicas ꝙ videlicet nõ vẽdideris puellã q̃nti volebas vendere. deinde excipit ſermonẽ phedria.

ſ. tu dicis ſ. o dorio .i. diſcedis aliqđ
duum hoc quo nunc abis? DO. Mirabar: ſi tu mihi q̃cq̃
dolẽs .i. redẽptorẽ puellaꝝ q̃s poſtea vẽndat .i. apponat e
afferres noui. AN. Hei metuo lenonẽ: ne aliq̃d ſuo ſuat ca
ſ. qđ tu metuis ſ. tu dorio
piti. GE. Idem ego metuo. PHE. Non mihi credis. DO.
.i. diuina f .i. ſꝫ ſi .i. facio tibi ſanctã puniſſionẽ .i. nuge ſũt oẽs ꝓmiſſiões g
Ariolare. PHE. Sin fidem do. DO. Fabulæ. PHE. fœne
qđ faceres expectãdo triduũ .i. comode venuſte .i. ridicula ſunt h
ratum iſtuc beneficiũ pulchre tibi dices. DORIO. Logi.
.i. facere vl' feciſſe iurantis ſ. te gauiſuꝝ i
PHE. Crede mihi: gaudebis facto verum hercle hoc eſt.
ſ. eſt qđ dicit .i. ꝓba ſ. tps qđ peto ſꝫ triduũ
DO. Somnium. PHE. Experire: non eſt longum. DO.
.i. nihil noui affers i quẽ ſtas .i. cãtas k ſ. eris ſi hoc feceris l ſ. eris
Cantilenam eandem canis. PHE. Tu mihi cognatus ꝑtu
.i. tanq̃ pr̃ m ſ. mihi eris .i. nugaris vana effaris .i. veꝝ
parens tu amicus. DO. Garris modo. PHE. Adeon in
.i. hñe naſoꝝ adeo durã .i. inpſuaſibili .i. cõmiſeratiõe
genio te eſſe duro ꝑatq; inexorabili: vt neq; miſericordia ꝑ
depcatõib9 .i. mulceri mitigari .i. valeas .i. eſt ne, veꝝ vel ecce .i. incõſideratum
neq; precibꝰ molliri queas. DO. Adeon te eſſe incogitan
.i. ornatꝭ n .i. decipias
tem ꝑatq; imprudentem phedria vt faleratis dictis ſeducas
ſ. puellã .i. duces .i. ſine pcio ꝛ mercede dolentẽ o
me: & meã ductes gratis? AN. Miſertum eſt. PHE. Hei
ꝯſutos p .i. quũ leno ꝛ phedria .i. ſuis verꝭ motus q
verbis vincor. GE. ꝙ vterq; eſt ſi℗is ſui? PHE. Neq; anti
ſ. amore .i. decentius
pho alia cum occupatus eſſet ſollicitudine: tum hoc eſſet
.i. exprobratũ ſ. de emptõe puelle ſ. de q̃ loquerẽ
mihi obiectum malum. AN. Ah quid iſtuc aũt ẽ phedria
.i. feliciſſime ſ. ſũ fortunatiſſimꝰ .i. veꝝ
PHE. O fortunatiſſime antiphō. ANTI. Ego ne? PHE
ſ. tibi lenone. r
DRIA. Cui q̃d amas domi eſt: nec cum huiuſmodi vnq̃
.i. opꝰ aut nccẽ fuit .i. freq̃nter decertares ſ. hoie ſ. tu q̃d amo
tibi vſus venit: vt cõflictares malo. AN. Mihin domi eſt?
ſ. hoies puerbialr s ſ. cũ vxore
immo: q̃d aiũt: auribꝰ teneo lupũ. nam neq; q̃ modo a me
reiiciã ſ. vetante lege ſ. nolente patre ſ. qđ tu dicẽ eſſe in vxore t
amittã: inuenio. neq; vti retineã ſcio. DO. Ipm iſtuc mihi
ſ. phedria hortanti .i. vt nõ v .i. nõ mr̃ũ vẽdideris .i. nõ phedria .i. efficit
in hoc eſt. AN. Eia ne parũ leno ſies: nũquid hic cõfecit?
.i. veꝝ pcio an ꝯfecerim ne ꝭ paꝝ .i. crudeliſſimꝰ ſ. amicã
PHE. Hiccine homo inhumaniſſimꝰ, pamphilam meã
.i. cur .i. dicis ne ꝙ
vendidit. GE. Quid vẽdidit? AN. Ain? vendidit. PHE:

Vendidit. DO. Quã indignũ facinus ancillã ære emptam ſuo. PHE. Nequeo exorare: vt maneat & cum illo vt mutet fidem triduũ hoc: dum id quod eſt ꝓmiſſum ab amicis argentum: affero. Si nõ tum dedero: vnam præterea horã ne oppertus ſies. DO. Obtundis. ANTI. Haud longum eſt: id quod orat dorio. exoret ſine. idem hoc tibi: quid bñ promeritus fueris: cõduplicauerit. DO. Iſtæc ſunt verba. ANTI. Panphilã ne hac vrbe priuari ſines? tum preterea horũ amorẽ diſtrahi poteris pati. DO. Neq; ego / neq; tu. GE. Dij tibi id oẽs qđ eſt dignũ diunt. DO. Ego te conpluris aduorſum ingenium meũ menſes tuli pollicitantẽ & nihil ferentem / flentem nunc cõtra omnia. repperi qui det: neq; lachrymet tu da locũ melioribus. AN. Certe hercle ego ſi ſatis cõmemini. tibi qnidem eſt olim dies: qua dares huic præſtituta. PHE. Factũ. DO. Num ego iſtuc nego? AN. iã ne ea præterijt. DO. Non verum hæc ei añtecessit. AN. Nõ pudet vanitatis? DO. Minime: dũobrem. GETA. Sterquiliniũ. PHE. Ah: dorio ita ne tandem facere oportet. DO. Sic ſũ. ſi placeo: vtere. AN. Siccine hũc decipis? DO. immo enimuero antipho hic me decipit. nã hic me huiuſmodi eſſe ſciebat. ego hunc eſſe aliter credidi. Is me fefellit. ego iſti nihilo ſũ aliter: ac fui. ſed vtut hæc ſũt, tñ hoc faciã. Cras mane argentum mihi miles dare ſe dixit, ſi prior tu attuleris phedria: mea lege vtar. vt potior ſit. qui prior ad dandũ eſt. vale.

x Ere emptam ſuo. Bene ſuo quaſi de tertia perſona loqueretur.
y Neopertus ſies. i. ne operiaris hoc eſt ne expectes. Ab operior operiris opertus ſum vel fui.
z Obtundis. Obtundere eſt crebris eiſdem ſermonibus repetitis moleſtũ reddere. et afficere tedio.
a Promeritus fueris. Promeremur bonos tantum. Commeremur tam bona q̃ mala.
b Conduplicauerit. Coniunctiuum pro indicatiuo. i. conduplicabit. Hoc eſt aliter prius dictũ, fœneratum iſtuc beneficium pulchre tibi dices:
c Iſtæc ſunt verba. Verba deceptiones vt verba dat omnis amans. vel ſunt verba que verbotenus dumtaxat efferuntur nullam ad rem ſeu nullum ad effectum proceſſura.
d Hac vrbe priuari. Hoc eſt abduci a milite in longinquas regiones.
e Horum amorem. Maſculinum preponderatur fœminino.
f Diſtrahi. Diſſipari. diſiungi. dirimi.
g Neq; ego. neq; tu. ſ. poterimus pati horum amorem diſtrahi. et ſic eſt conceptio.
h Dii tibi omnes id quod eſt dignum diunt. Hoc propter illud quod dixit. neq; ego neq; tu. q̃ verba omnia poſſent accipi in parte deteriorem.
i Nihil ferentem, flentem vſitatum veteribus. Flentem vt lachrimis, & ſine pecuniis me moueres ad cõmiſerationem.
k Tibi quidem eſt olim dies. Hic olim futuri temporis. Nam leno de accipienda ab adoleſcente pecunia diem conſtituerat, et inuẽta meliori cõditione, acceperat tempus cum adoleſcente ꝑſcriptum:
l Iam ne ea preteriit. Interrogatiue pronunciandum.
m Non verum hæc anteceſſit. Vrbane leno hec anteceſſit vt alii putant meretrix vendita. vt alii dies lenoni qua conſtitutum fuit. An aperte leno perfidus mentitur. vnde ſequitur non pudet vanitatis. ergo plus eſt anteceſſit quã preteriit.
n Non pudet vanitatis: Apparet ſupra lenonem de perfidia anticipati temporis eſſe cõfeſſum. Vanitas mendacium eſt.
o Sterquilinium. i. ſordes ipa nedum ſordidus ſed in abſtracto.
p Ego hunc eſſe aliter credidi. Hoc eſt aliter ſe habere. ita vt non eſſet ita. pecuniis vacuus.
q Nihilo ſum aliter. q. d. nihilo. i. in nullo ſũ mutatus ab eo quod prius fui.
r Tamen hoc faciam. i. tradam militi puellam.
s Mea lege vtar. Lenonina. ſ. lex lenonina eſt in qua ſemper comodum prius quam fides. Et eſt ſemper paratior puellam venditare quicquid ꝑfinitum ſit.

In hac ſcena .XI.

Admonetur Geta de ratione aliqua ineunda qua poſſit argentum lenoni promiſſum cito extorq̃ri
a Quid faciam. œconomia ad futurum exitum comedię. b Minus nihilo eſt. Hiperbole id ẽ qui minus habeo quam nihil.
c Exorarier triduum hoc. Dicimus enim recte poſſumus exorari te hoc biduum. & tu exorat⁹ es a me hoc biduum. eſt a re perſuaſio impetratũ hoc argentum promiſſum fuerat mihi, quo illi ſatiſfeciſſem, vel hoc biduum fuerat mihi prius ꝓmiſſum ab eo. d Adiuuerit comiter. Secundum enĩ ꝓnunciari debet adiuuerit comiter veteres dixerunt. Quid faciam comiter q̃ſtiis vterq; intelligat quod alteruter dicat. diſſimulant tamen Comiter. i. benigne ſuauiter non grauate ſeu egre ſed facile. Nam comes ſunt benigni faciles ſuaues homines qni erranti comiter prę̃ſtant viam non grauati. e Beneficium. i. vicem rependere ei ꝓ beneficio. et quaſi paria cum eo facere.
f Age ergo. Quia ergo ę̃quum eſt age experire et tuis viribus fac periculum.
g Solus ſeruare hunc potes. Ne aut pereat p̃ deſiderio et amorę aut abſcedat puellã ſecuturus.
h Pater adeſt hic. A quo facile ſi velis, calliditatibus potens quic q̃ extorquere.
i Dictum ſapienti. Eſt generale prouerbium dictum i. breuis ſermo et quaſi quedam admonitio ſat eſt i. ſufficit ſapienti. quod etiam vulgo dici ſolet, bono intelligenti pauca ſufficienti.
k Etiam tu abis hinc. Poſt hec verba diſcedebat antipho. Ideo dixit Geta etiam tu hinc abis q̃ſi mihi ſoli negotium relinquẽs. Etiã tu hinc abis vt etiam. vt ſi qua tibi vis in malo aliud malum.
l Iubes crucẽ. i. ſuppliciũ vltimũ quot ſit de me in cruce ſumendũ. m Quid? Modus interrogandi. n Ego a vobis geta alienus ſum. Pro q̃. ſ. nõ debeatis laborare. q. d. non ſum.
o Haud puto. Te phedriã alienum eſſe. ſ. ymo nobis cure eſſe deberes.

PHEDRIA. ANTIPHO. GETA.

.i. q̃ rẽne ſeu a q̃cũq; hoie lenoni ſ. ꝓmiſſũ
a
Vid faciã? vnde ego nũc tam ſubito huic argẽ-
ſ. mihi .i. min⁹ q̃ nihil ẽ mihi .i. ſ3 leno
b
tũ inueniam miſer: cui minus nihilo eſt? q̃d hic
.i. ꝑſuaderi iudici ĩ nrã; ſententiã ſ. mihi
.i. hos tres dies
c
ſi potuiſſet nũc exorarier triduũ hoc ꝓmiſſũ fuerat. AN.
.i. ve; Phedriã phedria .i. paulo ãn ſ. mihi
Ita ne hũc patiemur geta fieri miſerũ: q me dudũ: vt dixti:
ſ. me .i. benigne .i. ãnimo .i. qñ neće eſt .i. cõtra edĩuerſo .i. ecte-
d e
adiuuerit comiter: quin: cũ opus eſt: bñficiũ rurſus ei ex-
nius ſ. reddere bñficiũ .i. decẽs 7 iuſtũ .i. da opã
f
periamur reddere. GE. Scio equidẽ eſſe æquũ. AN. Age
ſ. vt eũ ſuem
g
ergo. ſolus ſeruare hũc potes. GE. Quid faciã? AN. Inue-
ſ. iuenire ſ. argentũ inueniã.
h
nias argentũ. GE. Cupio: ſed id vnde. edoce. AN. Pater
ꝓpe ẽ athenis ſ p̃ẽ3 adeſſe .i. q̃d ex eo vis iferre ridẽt ſufficit
i
adeſt hic. GE. Scio. ſed q̃d tum. AN. Ha dictũ ſapienti ſat
ſ. vt aio vt; ſ. ſat eſt .i. certe venuſte .i. monit
eſt. GE. Ita ne? AN. Ita. GE. Sane hercle pulchre ſuades.
.i. ex h loco .i. glorier acq̃re inue
k
etiã tu hinc abis nõ triũpho ex nuptijs tuis, ſi nihil nanci-
nio .i. niſi Phedrę .i. in incõmodo.
l
ſcor mali: ni etiã nũc me huius cauſa quærere in malo iu-
.i. vis .i. ſuppliciũ Geta
m n
bes crucem. AN. Verũ hic dicit. PHE. Quid ego à vobis
.i. extrane⁹ .i. nõ ſ. te eẽ alienũ .i. vtiũ
o
geta alien⁹ ſum? GE. Haud puto. Sed parũ ne eſt: q̃d oib⁹

inſcitſ iure Demipho .i.citem⁹ ſtimulem⁹ .i.pcce nō admittāť ſʒ cō/
p
nūc nobis ſucceſſet ſenex:ni inſtigem⁹ etiā vt nullus locus
temptui habeanť ſ.miles puellā
relinquať preci:PHE. Alius ab oculis meis illā ignotum
volēs ſ.cū abducť .i.poteſtſ pſens ſum ſ.vos duo
q
hinc adducet locū:hem dū igiť licet:dumq adſum loqmi
.i.aſpicite q̄re te ɔtēplabimur
r
ni mecū. antipho contēplamini me. AN. q̄obrem:aut qd
.i.qd .i.dic .i.q̄cūq ex hac vrbe .i.adduceť i quecū/
s
nam es factur⁹:cedo. PHE. quoquo hinc aſportabiť terra
q locū .i.deliberatū eſt .i.mori i via facias vel ɔicas.
t v
rum:certū eſt pſeq:aut pire. GE. Dij bñ vortant/qd agas
ſ.agito auxiliʒ Phedrie.
x
pedetentim tamē. AN. Vide ſi qd opis potes afferre huic.
ſ.inueſtiga vt nō aliqd
y
GE. Si qd:quid. AN. Quære obſecro:ne qd pl⁹ minuſue
.i.faciat .i.ſit nob moleſtie ɀ dolori ſ.an aliqd poſſim ſ.phedria
z a
faxit:qd nos poſtea pigeat geta. GE. Quæro. ſaluus eſt:vt
vt mea fert opio. ſed certe infortuniū
b
opinor. Verū enim metuo malū. AN. Noli metuere. vna
.i.quanto argēto eges.
te cū bona/malaq tolerabim⁹. GE. Quātū opus ē tibi ar
dic ſ.ſūt mihi opus ſ.dic ē tibi opus.
genti:loquere. PHE. Solæ triginta minæ. GE. Triginta:
.i.numis vel puella
c d
hui pchara eſt phedria. PHE. Iſtæc vero vilis eſt: GETA
hortanti .i.tradā .i.iocūde ɀ feſtiue ſue
e f
Age age inuētas dabo. PHE. O lepidum caput. GETA.
.i.amoue ſ.vt me auferā hinc .i.ſtatim
g
Aufer te hinc. PHE. Iam opus eſt. GE. Iam feres. ſed op⁹
.i.pecunias extorquēdas
eſt mihi phormionē ad hanc rem adiutorem dari. ANTI.
.i.pat⁹ ad oia .i.qdlibet onus ſ.phormio illud
h
Præſto eſt. audaciſſime qd vis oneris impone:& feret. ſol⁹
q.d.pauci ſūt ita amici ſuis amicſ ſ.phormionē .i.velociter
eſt homo amico amicus. GE. Eamus ergo ad eum ocius.
ſ.phormioni .i.vt appareat .i.vrɀ ē aliqd .i.ad qd faciendum.
PHE. Abi:dic præſto vt ſit domi. AN. Nunqd eſt quod
.i.induſtria ac labore .i.egeatis ſ.eſt op⁹ opa tua ſ.vxorem
i
opa mea vobis opus ſit:GE. Nihil. verū abi domū:& illā
tuam .i.ɔſternatā ptūrbatā
miſeram quam ego nunc intus ſcio eſſe exanimatā metu
.i.tardas .i.ita ſ.abeam domum
k
conſolare. ceſſas:ANTI. Nihil eſt æque quid faciā iubēs.
ſ.tibi .i.tātūmodo
l
PHE. Qua iſtuc via facies: Ge. Dicam in itinere. modo
.i.abſcede
te hinc amoue.

p Relinquať preci. Bene preci. Qui em̄ iam repulſam ſemel paſſus eſt. non ei patet locus ad rurſus poſtulandum q Loquimini. Nouiſſima verba mecum.
r Contemplamini me. ſ.extremum poſt tēpus forſitan vltra non viſuri.
s Quoquo h.a.terrarum: Vacat terram, vt locorum, gentium, quantum ad ſententiam, ſuo tamē lepore non carent.
t Certum eſt perſequi. i. ad locum quo ibit ſeq.
v Dii bene vortant. i. in tuam vtilitatem et fœlicitatem vertant ac proſperitatem quaſi ſecundent aut fortunēt.
x Pedetentim. i. caute a pedibus et tentando, vel pedetentim cape pro ſenſim ſiue paulatim. Tamē hoc quidem ſic accipiunt tanq Getę dicat Antipho vt caute aggrediatur ſenem fallere.
y Si quid. quid: Si quid opis ſcilicet afferre poſſum vt tu dicis. Tunc adde ſecundum quid interrogatiue quid: ſcilicet opis poſſum afferre tuo iudicio.
z Quod nos pigeat. Ibi pigeat eſt perſonale.
a Saluus eſt. Excogitato modo extorquendę pecunię ſubdit ſaluus eſt. Et bene ſaluus dicitur qui putabat inde ſalutem dependere.
b Metuo malum. i. infortunium quod mihi ex eo accidere poteſt. vel malum. i. ſupplicium et tormentum.
c Hui. Interiectio ridentis vel admirantis quantitatem precii.
d Iſtec vero vilis eſt. Amatorie iſtæc. i. talis puella et tante formę eſt vilis. i. cōpanda paruo precio in comparatione ſue venuſtatis.
e Age hortantis eſt aduerbium Nam his verbis Geta hortatur phedriam, vt ſit bono animo.
f O lepidum caput. Quando exponitur vt interlinealiter. i. iocunde et feſtiue ſerue. tūc caput ponitur pro toto ipo homine. vel cape pro parte illa im̄ o lepidum caput ſcilicet a quo eſt excogitata habende pecunie via.
g Feres Pecunias hinc ad dorionem lenonem.
h Preſto eſt. i. paratus ad omnia et compereť vbi voluimus vel preſto eſt. i. adeſt expeditus & promptus.
i Illam miſeram. ſ. phanium vxorem tuam.
k Ceſſas. Corripiendo. i. tardas abire domū ad eam conſolandam.
l Qua iſtuc via facies. Qua via. i. quo mō facies iſtuc. i. inuenies triginta minas.

Quartus actus

In hac ſcena.XII.

Continet fratrum iam annis cõfectorꝝ cõgreſſio atq; de nuptiis ipis mutua conſultatio.

a Quid? Modus interrogandi ex abrupto ac repente et ex inſpirato.

b Quid? qua profectus cauſa.h.e. Nrraatio ſimplex.ſenectus ipa eſt morbus appollodorus

c Hinc es lemnũ. Lemnũ inſula eſt in quã precipitatus fuit vulcanus et lemnũ ponitur aduerbialiter ſine prepoſitõne tanq̃ nomen loci ꝓpriũ

d Quid ita non.i.cur ita dicis ꝙ non adduxiſti phanium tecum.

e Negligentiam.i.tardationem quia nimis morabar hic neq; ſatis diligenter conſulebã nuptiis filię męę. f Queſo igitur. Quia meretrix venerat athenas.

g Id audiueras.ſ.matrẽ cũ familia athenas verſus eẽ iter ingreſſas. h Detinuit morbus: Quo minus citius venirẽ. Hic paucus fuit cõmẽtator et tñ materia illa ꝑcedẽti ęque ẽ pregnãs cauſam ignoro q̃ eũ ad breuitatẽ hãc induxit. Neceſſe aũt cũ ſit ꝓpter bonã volumis fiendũ materiã ęq̃ re ita vt textus cũ cõmẽtario ꝓporcionet materiã guidonis q̃ ad potui ꝓtraxi. Cũ aũt mihi plenaria caracterꝝ ponẽdarꝝ data ſit facultas. Vtar igitur et ego ea libertate at qd circa hũc textũ. detinuit morbus dubito addã. ſcitis chremẽ dictũ Stilpho ad lemnũ ꝓfectũ cã q̃ritãde alterius coniugis. At illã vxorẽ cũ filia iuiſſe q̃ſitũ ſtilphonẽ athenas illa illum nõ inueniẽs mortua ẽ. Hũc vero ibi detinuit morbus. Ita cõſidera qd amãtibus cõtingat cum falſi cõditõe fuerint vt bñ cõmemorat Ouidius in Methamorphoſeos. d pyramo et tyſpe.

i Vñ aut q. Stulte demipho interrogauit. vñ.ſ..i.q̃ occaſiõe ꝓceſſerat morbus. aut q hoc ẽ quõ iuaſerat eũ morbus. ſed nõdũ demipho ſciuit eũ amore captũ. k Senectus ipa morbus eſt. Quã venuſte morbũ ſenectute aſcribit. Si dixiſſet deteſtabilius nihil eſſe quã amoris morbo ſenem eẽ detentũ. l Me factũ &c. Nã qd cõſilii ꝓ nuptiis filie mee capiã incertus ſũ, vbi incertũ iungitũ forſitã. an ꝓ ablatiuo, vt pẽdeo ani ꝓ aio. vt in viii. lib. Epłarꝝ Cicerõis. Itẽ excrucior ani ꝓ anio.

m Hãc cõditi. ſi. c. t. Quia ꝑ cõditionẽ alicui dicı⁹

QVARTVS ACTVS.

DEMIPHO CHREMES ſenes fratres

.i.ꝓpter quã cãm .i.ex athenis i illã iſulã
a b c
Vid? qua profectus cauſa hinc es lẽnũ chremes
.i.adduxiſti ne phanium ſ.adduxiſti

adduxtin tecum filiam? CHREMES. Non.
.i.cur ſ.adduxiſti filie.
d
DE. Quid ita non? CHREMES. Poſtq̃ videt me eius
athenis .i.nimis diu .i.ſed .i.expectabat ſ.filie mee iã

mater eſſe hic diutius: ſimul autem non manebat ætas vir‑
viri potẽtis .i.tardationem matrẽ .i.filia ⁊ famulis
e
ginis meam negligentiam. ipſam cum omni familia ad
ſ.athenas ſ.hoies lẽni .i cur
f
me profectam aiebãt. DE. Quid tamdiu quæſo igitur cõ
.i.cõſiſtebas .i.poſtq̃ ꝑ edẽ pollucẽ .i.ipe;
g h
morabare: vbi id audiueras? CHREMES. Pol me deti‑
diuit .i.a qua occaſiõe ſ.qs fuerit mor‑
i bus.
nuit morbus. DEMI. Vnde / aut qui. CHRE. Rogas?
quia ſenectuti mũlta accedunt incommoda .i.incolumes
k
ſenect⁹ ipſa morbus eſt. Veniſſe eas ſaluas audiui ex nau
.i.q̃ nauigio adduxerat ſ.antiphoni .i.cũ eſſẽ abſens.

ta: qui illas vexerat. DE. Quid gnato obtigerit me abſente
.i.certe .i.dubium.
.i.facit me incerte deliberatõis
l
audiſtin chreme? CHRE. Quod quidem me factũ cõſilij
.i.pactiõem. .i.obtulero ſ.q̃ ſit du‑
m
incertum facit. Nam hanc conditionem ſi cui tulero extra‑
ctur⁹ filiã .i.modo .i.a qua occaſiõe illa filia

neo: quo pacto / aut vnde mihi ſit / dicendum ordine eſt.

qd ſecus eſt de extraneo .i.ſicut ſ.fidelis
n
Te mihi fidelem eſſe:æque atq; egomet ſum mihi:ſciebã
.i.ppinquũ p nuptias .i.nõ .i.q̃diu .i.erit inter nos amicicia
o pdere me
is ſi me alienus affinem volet.tacebit dum intercedet fami
.i.ſed ſi .i.ptẽpſerit ſ.vt me nõ pderet .i.ſcire
liaritas.ſin ſpreuerit me:pluſq; opus eſt ſcito/ſciet. Vere
.i.timeo ſ.via vel rõne ſ.me hře filiã .i.recognoſcat ſ.me hře filiã ſ.mea vxor
p
orq;:ne vxor aliqua hoc reſciſcat mea. Quod ſi ſcit:vt me
.i.eijciã.exturbẽ .i.reliquũ eſt .i.ego ſol⁹ ex meis
qd ſcit q
excutiam/atq; egrediar domo:id reſtat. Nam ego meorũ
.i.i pñte mea ſ.vt dicis ſ.vt filius me⁹ filiã tuã ſecreto
ſolus ſum meus. DEMI. Scio ita eſſe. & ideo hæc res mi/
ducat .i.defatigabor deficiam .i.tentare pbore
r
hi ſollicitudini eſt. Neq; defeciſcar vnq; ego experirier:do
ꝗuſq; fri .i.pmiſi vltro
nec tibi id quod pollicitus ſum effecero.

n Te mihi fidelẽ eẽ. Eque mire admixtum ante cõpletã ſñiam de extraneo te mihi fidelẽ eſſe &c.
o Tacebit.dũ intercedet familiaritas. Incertum qñ pditũ in ſe dicat ante aut poſt nuptias.
p Vt me excutiã. Excutiã legit̃ et excutiat.
q Meoꝝ ſolus ſum meus
r Defeciſcar. Defeſcor eris tercie inflectiõnis & verbũ deponẽs cõponit̃ a de et fatiſcor fatiſceris ĩ q̃ cõpoſitõe mutat̃ a in e facitq; defeſſus ſum. vl' fui in p̄terito mutuato et defeſſum in ſupino vt teſtat̃ priſcian⁹ in q̃ mutatũ ẽ genus. nã fatiſco is a q̃ cõponi videt̃ neutrꝝ ẽ. et defeciſcor deponẽs. qđ nõ ẽ mirãdũ. nã cõſpicor aris depouẽtis ẽ et prie cõiugctõis et eius ſimplex ſpetio actiuum et tertie Eſt aũt deficiſci defatigari deficere. nã q admodũ defatigati ſũt ſolẽt ſatiſfacere .i. apiri et oſcitare pre nimia laſſitudĩe atq; illa ſucceſſiuo ſingultu ductore. Forſitã etiã dici poſſet fatiſcor eẽ q̃ſi forme inchoatiue a fateor hic em̃ moueor vt dicã g.t'fateor facit faſſum. et ſil'r defatiſcor facit defeſſũ mutata a in e ſicut in pñti. Fatiſco aũt caret ſupĩo nec forſan abſurdũ ẽ ita aſſerere. nã q deficit aut defatigat⁹ ẽ valde ſatet̃ ſe vlteriori labori parẽ non eſſe Oẽs tñ codices hñt defatiſcor p c. qđ in caſtigatiſſimo quoq; priſciani volumĩe ita inueni quod forſitan tũc dici poſſet a de priuatiue capta et facio facis vt pficiſcor teſte priſciano dr̃ a p et facio nã q defeſſus ẽ facere qđ inſtituerat deſiſtit acceſſat. q tñ facit defeſſũ et nõ defunctũ vt pficiſcor facit pfectũ nõ auſim libere aſſerere. Conſpicor tñ facit conſpicatũ q̃uis ſpectũ facit ſimplex. Et ita magis tertie ſñie accedo atq; aſſentior. tibiq; lectori iudicium liberum relinquo.

GETA

.i.aſtutiorẽ & magi ſtritũ i fallẽdo. a .i.nullũ.
Go hominem callidiorem vidi neminem:quã
accedo. phormionẽ
phormionem. Venio ad hominem/vt dicerem
ſ.p phedria ſ.dicerẽ ſ.pecunia haberet .i.dũ adhuc .i.dimidiã
argento opus eſſe:& id quo pacto fieret. Vix dum dimi/
partẽ ei⁹ qd dicere volebã ſ.qd mihi vellẽ ſ.Pho. vt illũ falleret
& quorſum tenderem
dium dixerã:intellexerat. gaudebat:me laudabat. quere/
Demiphonẽ .i.oportunitatẽ .i.i q̃ tpe vel qñ
bat ſenem. dijs gratias agebat temp⁹ ſibi dari. vbi phedriæ

In hac ſcena. XIII.

Geta apud ſe conſiderat paraſiti calliditatem qui ſtatim intellexit q̃ bonã ratione extorqueri pecunia poſſet.
a Veni ad hominem. Venuſte repetitum hominem.

b Quis eſt vlterior. Deinde vt vidit alterum cum eo.ideo ſubdit hoc quis eſt vlterior.i. quis ē abūdantior.vel quis preter eum.vel vltra eum.
c Atat phedrie pater venit. Deinde hoc addit diligentius viſo patre phedrie.
d Quid ptimui aūt belua.Deinde vt collegit ſe cognouit non eſſe ita timendum vt ante. Vacat aūt vel ponitur pro certe.
e Duplici ſpe.ſ.fallendi amboſ ſenes hūc et illū vt ſaltem ab alterutro pecunia extorqueretur.
f Hunc adoriar hoſpitem. Aſtute hoſpitem de eo qui ſuperuenit nomen aptum imprudenti. rerum atq; alieno ab earum ſcientia. Saluſt.Vitā ſicuti peregrinantes tranſigere &c. Alia lrā habet tunc alia tum quod idem valet alia tamen.

.i.eque
ſe oſtenderet nihilnminꝰ amicū eſſe q̄ antiphoni. Homi-
.i.volui .i.expectare .i.ad forū Phormionē .i.ecce h
nem ad forū iuſſi operiri/eo me eſſe adducturū ſenē.eccū.
itenectio timētꝭ q.d.nil ē qd mihi timēdū ſit
b c d
Quis eſt vlterior?atat phedriæ pater venit. Quid ptimui
t.inconſiderateꝰ .i.vtrꝫ .i.decipiā ſ.ſenes loco vniꝰ oblati
q̄ſi belua
aūt belua:an quia q̄s fallam ꝑ vno duo ſunt mihi dati?cō
.i.oportuniꝰ .i.habere ſpem duplicē .i.ab h ſene .i.a q̄ ſ pncip
e
modius eſſe opinor duplici ſpe vtier.Petā hinc vnde a pri-
pio icepi Demipho argētū demiphōe īpetrabit chremē
f
mo inſtitui.Si is dat:ſat eſt. ſi ab hoc nihil ſiet; tum hunc
.i.p inſidias aggrediar
adoriar hoſpitem.

In hac ſcena. XIIII.

Geta texitur fallacia qua allucinatus ſenex triginta minas ſit daturus phormiōi vt vxorem antiphōis alteri locet.interea dabitur ſūma phedriç interuentu q; nutricis phanium a patre ſuo agnoſcetur et antiphoni relinquetur.Et ad errorem cumulandum perſona demiphonis interponit atq; ei abducto metu admittēde vxoris maior vis fiat repentine leticie.
a Expecto quam. Hæc ſecum tm̄ loquitur.
b O noſter chremes. Accedens ad eos ſic inquit.Chremes vero ſuum intercipiens ſermonē dicit ſalue Geta.Poſtea geta continuat ſuum ſermonē. c Volupe eſt.Hoc voluptatis nomen eſt.vt hoc facultatis.ſic em̄ veteres per apocopen loquebantur.Sicut etiam facul pro facultate inuenitur et pro faculter.
d Compluria. Scd'm regulā locutus eſt. nā hoc complure et hec compluria ſic veteres; quod noſtri dempta ſyllaba cōplura dicunt ſic dicēdo Cato originum.Vana nec loco cōpluria.Cicero. in ꝓtagora. Cōfirmāda genera cōpluria. Credo q̄a veteres hoc plure nō hoc plus dicebant.

ANTIPHO.GETA.GHREMES.DEMIPHO.

.i.q̄rū cite .i.retrahat .i.frēm priꝰ mei et phedrie
a
Expecto q̄ mox recipiat ſeſe geta.Sed patruum
e dolētꝭ .i.quātū q.d.mltū
video cum patre aſtantem.hei mihi q̄ timeo/
patrui .i.in q̄ ſnia .i.iudicat ſ.chremē e
aduentus huius quo impellat patrem?GETA.Adibo
demiphonē
b
hoſce/o noſter chremes.CHREMES.Salue geta.GE.
.i.voluptatꝭ cuiuſdā loco ſ.te veniſſe ſ.tibi eſſe voluptati
c
Venire ſaluū volupe eſt.CHRE.Credo.GETA.Quid
ſ.fuerūt .i.ꝯtingere ſolet.
agitur.CHREMES.Multa aduenienti:vt fit:noua hic
.i.ꝑmulta .i.vtꝝ accepiſti. ſ.ea
d
compluria.GETA.Ita de antiphone audiſtin quæ facta?

ſ.audiui .i.tu ne ſ.facta ſ.chremeti

CHRE. Omnia. GETA. Tun dixeras huic? Facinus in

.i.nefariū ſcel⁹ .i.circūuenici decipi facin⁹ idignū fratet

dignum chreme ſic circumiri. DEMIPHO. Id cum hoc

.i.loquebar ferebā .i.etiā facin⁹

aiebam commodum. GETA. Nam hercle: ego quoq; id

.i.voluēs pēſans .i.inſtanter ſ.vt admittatur

quidem agitans mecum ſedulo inueni: vt opinor: reme-

vxor antiphonis ſ.inueniſti ſ.excogitaſti

dium huic rei. DEMIPHO. Quid geta? quod remediū?

.i.poſtq̄ .i.diſceſſi .i.ī occurſu Gete

GE. Vt abij a q̄s te: fit forte obuiā mihi phormio. CHRE.

ſ.fuit tibi obui⁹ ſ.Phor. ſ.puellā nob obtruſit .i.intelligo

Qui phormio? GETA. Is qui iſtam. CHREMES. Scio

.i.cōmodū eſſe iudicaui q̄ ſ.phor. .i.experirer .i.opinionē .i.com.

GE. Viſum eſt mihi vt eius tentarem ſententiā. Prendo

Phor. .i.dico .i.animaduertis

hominem ſolum. cur non: inquam: phormio vides / inter

ſ.negocia de nuptijs .i.beniuolētia .i.trāſigant̄.ꝯcordent̄

vos ſi hæc potius cum bona vt componantur gratia / q̄ cū

.i.dn̄s Demipho iurgiū

mala? Herus liberalis eſt / & fugitans litium. Nam cæteri

.i.p hercule ſ.ipi⁹ Demiphonis .i.paulo an̄ .i.vna oīm voce vno ꝯſenſu .i.vaſores

quidem hercle amici omnes modo vno ore auctores fue-

vxorē ſ.Geta Demipho .i.incipit .i.ī quē exitū feu fine pucīat

re: vt præcipitem hanc daret. AN. quid cœptat: aut quo

.i.vtr̄ .i.p leges .i.punitū iri ſ.vt phormio ſ.ex do- mo

euadet hodie? GE. An legibus daturum pœnas dices. ſi il-

.i.exturbauerit ſ.qd̄ dices .i.certū & bn̄ ꝑuiſū .i.vehemēter laborab

lam eiecerit? iam id exploratum eſt. Eya ſudabis ſatis: ſi cū

.i.icipias litigare ſ.dn̄o meo tanta ipe dn̄s .i.ſed .i.finge

illo inceptas homine. Ea eloquentia eſt. Verum pone eſſe

ſ.in cauſa dn̄m vt vno v̄bo dicā qd̄ ſentio .i.vitē .i.negociū tractat̄

victum eum. at tandem tamen non capitis eius res agit̄ /

Phormionē ſ.q̄ dixi pcepto .i.mitti

ſed pecuniæ. Poſtquam hominem his verbis ſentio mol-

.i.ſine arbitris .i.dixi .i.h̄ loco

lirier ſoli ſumus nunc: inquam: hic: eho dic quid velis da

ſ.pecunia p̄nti .i.ab .i.ſupſedeat iurgijs puella .i.recedat abeat .i.ex domo hey

ri tibi in manum: vt herus is deſiſtat litibus. hæc hinc faceſ-

ſ.hero .i.vt nō .i.an ſatis .i.benigni fauentes fecundi

ſat tu moleſtus ne ſies. ANTI. Satin illi ſunt dij propicij.

ꝓcedēt inceptū ſmōne phormio & ſi nō totū .i.vtile & honeſtū videat̄

GETA. Nam ſat ſcio: ſi tu aliquam partem æqui boniq;

her⁹ .i.iuſt⁹ ſ.p ea bonitate .i.altercabimi

dixeris: vt ille bonus eſt: tria non cōmutabitis verba ho/

Getā ſ.cū phormione

die inter vos. DEMIPHO. Quis te iſtæc iuſſit loqui?

e Comodū. Comoda eſtimatio eſt tp̄is. Comodū tantū quod Lucilius. Quod mihi comodum eſt aut vda veſtimenta repoſuerā. Comodū Guido gloſa. i. nacta opportunitate ita vt comodum vice aduerbii fungat̄ ſignificātis opportune dicimus em̄. Tu comodū diuertiſti. i. comode opportune in tp̄e q̄ debebas et qn̄ eſtimatio ac conſiderato tp̄e therentius in Eunucho. Virgo ſe ſe interea comodum huc aduerterat in hanc noſtram plateam comodum. i. quod dici ſolet quādo vidit bonum ſuum vel ſuam opportunitatē

f Is qui iſtam Apoſiopeſis tertia deeſt obtruſit nobis. aut defendit. aut quid tale.

g Prendo hominum ſolum. Tanq̄ familiariter locuturus et cōgreſſurus hominem: phormionem. ſolum: ſine arbitris ſeu interpretibus

h Fugitans litium. Ibi fugitans vim nomīs habet quia iungitur cum gt̄o iunctum actō vim participii. Fugitans litium quaſi quod vult i domino facere id iam in eo eſſe dicit preparans hominem ad contemptum pecunię quæ poſceretur ſtatim i Vt precipitem hanc daret. i. exturbaret eam ac precipitaret de thalamo filii ſui eā poſt hac non redituram.

k Quid inceptat. Antipho hec audiens. neq̄ tamen apparens ſubinde verba interponit illa.

l An legibus daturum. Proſequitur ſermonem geta quaſi alloquatur phormionem. ſic em̄ refert quaſi ſic fuerit cum eo locutus.

a Eya. Aduerbium hortantis vt potius velit componi omnia quam in contentionem deſcendere b Satis ſudabis. i. laborabis in caſum et quidem vehementer.

c Ea loquentia eſt. ſ. eius dn̄i. i. talis eſt eius eloquentia vt ea eloquētia ſint nominatiui caſus

d Pone eſſe victum eum. Pone. i. finge. fac eſto ſic. ita faue. vbi dicunt̄ poſito caſu eſſe victū eum.

e Sed pecunie. ſ. tantum res agitur ita vt ſola eēt mulcta peccuniaria.

f Dari tibi in manum: Datur ei qui ſepatim accipit ſine arbitrio aut interprete vt preuaricator aut iudex corruptus.

g Hæc hinc faceſſat. Pro hinc ſe faciat. i. hēat vt hinc ſe faciat et huc accedat ſignificat. Hæc faceſſat procedat alias faciat. Ergo duas res ſignificat hoc vnum verbum. An hæc faceſſat, puerbialiter quaſi hinc faciat. Plautus. Argentum hinc facite. Huc te fac dicitur pro huc accede. et dicim⁹ faceſſere negotium id eſt exhibere ſollicitudinē et curam. Interdum ſignificat ire ad faciendūm Interdum ſignificat diſcedere. Nam qui diſcedit ab aliquo loco remotum ſe facit ab illo ediuerſo faceſſere ſe huc ſignificat accedere ad hunc locū vt ſi diceretur. fac te huc idem eſt ac ſi diceretur accede huc. Ideo fac te hinc ſignificat diſcede hinc. Sicut fac te huc ſignificat huc accede.

h Satin illi ſunt dii propicii. Quaſi diceret. Nōne dii ſunt illi multum benigni ac faciles qui paciantur eum ita egregie mentiri. Vel qui ſit ita animo quietus. Nec vt videtur multis agitatus curis. Videtur enim nihil eſſe ſollicitus qui talia et excogitat et recitando inſiſtit.

i Cōmutabitis verba inter nos. Sic dicebāt iurgium ſignificantes. proprie verba cōmutari. ē qd̄ altercari dicimus. Nam altercando vltro citroq; verba coniectantur et cōmutantur.

k Quid poſtulat.ſ.vt nõ ſit moleſtus et vt puella faceſſat l Quid nimiũ quantũcunq;. Aqd' q̃ſdam diuerſe pſone cũ verbis ſingulis.
m Talentũ magnũ. Quod conſtat ex octoginta libris vt ſupra. n Ymo malũ hercle. Hoc dicit indignatus immoderatõe petẽtis quaſi dicat ſe malle illi dare magnũ malũ quã tantũ pciũ
o Parui retulit.i.parꝫ pfuit vel parꝫ interfuit id eſt nihil pfuit. p Nõ ſuſcepiſſe inuenta ẽ q̃ dotẽ petat. In greca fabula ſenex hoc dicit qd' intereſt me ſuſcepiſſe filiã ſi mõ dos dabit aliene. nõ ſuſcepiſſe.i.nõ genuiſſe aliã filiã ſiue nõ hũiſſe aliam filiã pter vnicã cũ inuenta ſit alia ppinq̃ q̃ petit dotẽ qualis fuit phanium.q̃ per leges petitura cognato dotem qua alicui poſſet locari. Ergo ſic aſtrue.Inuenta eſt id eſt accerſit.emerſit in lucem vna cognata quæ petat dotem vt redeam id eſt vt veniã.vt Cicero ad chriſip. laqueos reuertamur id eſt veniamus.accedamus.
q In ſeruitutem pauperem ad ditẽ dari. In ſeruitutem.id eſt in omnem ſubiectionem.quoniam propter paupertatem vxor redditur magis obnoxia velut ſerua coniugi ſuo diuiti. ſic diues vxor contra.
r Sed mihi.Parentheſis prima.Sed opus eſt inditio doli eſt.Nã añq̃ petat petendi cãm ingerit.
s Que afferret qui diſſoluerem. Quia ſi opũ cã habendarum dotatam quereret.minor eſſet neceſſitas captanda.cum oppulentiorum es alienum addidit.vix ei nihil opponi poteſt.
t Qui diſſoluerem. Qui id eſt vt vel qui ſit ablatiuus.i.quo aliquanto.vel qui.i.vnde.
v Ab hac accipio. Mire accipio non accepturus ſum.et definitum modo ponit ne de ſumma dotis ſuperſit diſputatio.
x Vtrum ſtulticia facere.Parelcon tertium hoc idem enim valet vtrum quod an.
y Scientem ac imprudentem. Antitheton ſecundum.Nam ſcienti imprudentem reddidit
z Quid ſi animam debet. Quia geta dixerat phormionem dixiſſe ſibi fuiſſe opus que afferret vnde diſſolueret quæ deberet nunc per prouerbium loquitur demipho quid ſi animam debet id eſt non ſolum pecunias ſed etiam vitam. animã enim pro vita intelligit.
a Ge.ager oppoſitus.Per illud prouerbium ſenem velle ſcire quidnam deberet neq; ita in obſcuro velle promittere ſe diſſolutum debita oſtendit quæ ſicut debita. Ager oppoſitus eſt pignori ob decem minas. Aſtute non protinus.xxx.minas dixit.ſed paulatim colligit vt partibus congeſtis in ſumma ſenex minus grauetur. Nam ſi ſemel diceret deterreret parciſſimum ſenem.deniq; additis.x.minis ſtatim reſpondet dabitur concedunt ab alio de reliquis decem minus ſupereſt dubitatio non difficilis ad dandum.
b Sane decem inquit minas. Bene ſane quaſi quidem plus exigat.ſed contentus ſit.
c Sexcentas proinde potius ſcribito mihi iam dicas. Proſpicere hinc licet conſuetudinem vtriuſq; ſermonis. Nã appollodorus. d. c. dixit pro multis.& vt apud grecos.c.ita apud nos. d.c.dicere pro multis vſitatum eſt.Cicero.Sexcẽta poſſũ decreta pferre.

.i.aptius .i.ad eũ ſtatũ .i.ad quẽ
CHRE. Immo non potuit melius pueniri er eo: quo nos
ſ.puenire .i.peri .i.pſeuera .i.in pncipio
volumus. AN. Occidi. DE. Perge eloqui. GE. At primo
Pho. funebat cũ ei iſta dicerẽ .i.dic petit ſ.poſtulet
k l
homo inſaniebat. DE. Cedo quid poſtulat? GE. Quid?
imoderatũ pciũ ſ.ſibi poſtulat Chre. .i.forſitan
m
nimium. quantũ libuit. DE. Dic. GE. Si quis daret talen-
certe ſ.ſi qs daret ei .i.q̃liter ſ.vel ſe vl' illũ.
n .i.incõmodũ
tum magnũ. DE. Immo malũ hercle. vt nihil pudet. GE.
.i.ſʒ ſ.id qd ſcdẽ .i.pero ſ.peteres .i.ſolã ſ.ipe her⁹ .i.darec nu-
.i.certe prui
q dixi adeo ei. quæſo: quid ſi filiam ſuam vnicam locaret?
.i.qua fuit cõmoditas genuiſſe ſ.alia
o p
parui retulit nõ ſuſcepiſſe. inuenta eſt: quæ dotem petat.
.i.ad ſmonẽ breuiuſculũ .i.fatuitates incõſi- .i.poſt multa
derata dicta.
vt ad pauca redeam: ac mittam illius ineptias: hæc deniq;
.i.vltim⁹ mecũ ſmo phormio .i.dixit ſic
eius fuit poſtrema oratio. Ego: inqt. iam a principio filiã:
.i.honeſtũ educari ↄgruũ .i.cape i vxorẽ
ita vt æquũ fuerat. volui vxorem ducere. Nam mihi venie-
ſ.qd ſedẽ vlcʒ .i.omnẽ ſubiectõeʒ ſ.puellã.
q
bat in mentem eius incõmodum: in ſeruitutem pauperẽ
ſ.maritũ .i.traduci ſ.illa vxore .i.verniliter loquar tibi.
r
ad ditem dari. Sed mihi opus erat: vt aperte tibi nũc fabu-
.i.dotẽ alic⁹ q̃ntitatʒ .i.diuerſis ſoluerẽ ſ.ea
s t
ler: aliquãtulũ: quæ afferret qui diſſoluerem quæ debeo:
.i.tantũ filia pnci
v
& etiam nunc ſi vult demipho dare quantum ab hac acci-
pecunia .i.pmiſſa ſ.filiã ſ.amiã
pio: quæ ſponſa eſt mihi: nullã mihi malim q̃ iſtanc vxo-
ſecũ locẽ .i.p ſtulticiã .i.p
x
rem dari. AN. Vtrum ſtulticia facere ego hũc an malicia
.i.de induſtria .i.p imprudentiã ego ſ.dicas vel
y cenſeas z
dicam: ſcientem an imprudentẽ incertus ſum. DE. Quid
.i.oppignorat⁹ .i.ẽ dat⁹ pign⁹ pper
a
ſi animã debet. GE. Ager oppoſitus eſt pignori ob decem
libras hortãſ ſ.ipe phormio ſalli decẽ minas .i.domũcule
phaniũ. ei⁹
minas inquit. DE. Age age iam ducat: dabo. GE. Aedicu-
ſ.date oppignorate ſ.minas ridentis ſ.ſoluere
indignãſ
læ. item ſunt ob decem alias. DE. Hui nimiũ eſt. CHRE.
.i.noli clamare
Ne clama. petito a me haſce decem. GETA. Vxori emũ-
.i.pua ancilla .i.deinde paulo maiore ⁊ ãpliore ⁊ numeroſiore
da ancillula eſt. Tum pluſcula ſuppellectile opus eſt. op⁹
ſ.ad nuptias fa- ſ.pdicta .i.ſupputa ↄcedẽtʒ
ciendas pluſcula ſuppel. b
eſt ſumptu ad nuptias. his rebus pone ſane decem: inquit:
ſ.ipi Phor
c p hac re
minas. DEMIPHO. Sexcentas potius ſcribito mihi iam

i.cauſas ſ.illi ſpur⁹ i.probo verum i.illudat ſeniores
dícas.nihil do:impuratus ne ille vt etiam irrideat? CHR.
i.obſecro ſ.decē minas i.noli te fbare i.tātūmodo ſ.tu⁹. tu ſ.filiā meā
quæſo ego dabo quieſce tu modo:filius face vt illam du/
ſ.eā ducere volentis.
cat nos quā volumus. AN. hei mihi geta occidiſti me tu:
i.aſtutus ⁊ fraudib⁹ i.amore mei ſ.ipa puella i.viginti minas i.iuſtū eſt
d
is fallacijs. CHRE. Mea cauſa eijcit.me hoc ē æquū amit:
o phormio ſ.puellā ſ.parentes antiphōis
e
tere. GE. Quantū potes:me certiorē:inqt:face:ſi illā dant
ſ.q iā ſpōſa ē i.a me reijciā parentes hui⁹. i.de
hanc vt omittā ne incertus ſiem. Nā illi mihi dotē iam cō:
ſtinauerūt i.nūc ſ.pmiſſā dotem i.recuſarō ez i.ſignificet ſ.parentib⁹
ſtituerunt dare. CHRE. Iā accipiet:illis repudiū renunci:
ſ.in vxorē f i.dos i.i ſuā ↄuertat̄ pnicie
et hāc ducat. DE. quæ qdem illi res vortat male. CHRE:
bñ ad pūerū certe g i.reddit̄ h
Opportune adeo nūc mecū argentū attuli. Fructū quem
i.i leno ſ.mee i.poſſeſſiões i.ipendā ſ.mee te egere illis ⁊ terra i.dicam
i argētū k l m didiſſe mutuas
lēni vxoris reddūt pdia id ſūmā. vxori tibi opus eē dixero.

d Mea cauſa eiicitur.me hoc eſt æquum amittere. Ratio cur ipſe viginti dare debeat minas, dante demiphone decem.
e Quantum potes me certiorem. Feſtinat Geta ſcit enim dixiſſe lenonem mea lege vtar.vt potior ſit qui prior ad dandum eſt.
f Que quidem res illi vortat male. Non deſinit poeta oſtendere auaritiam demiphonis q nec ideo libenter fert dari aliquid phormioni quia ſic comodum rei eſt Virg. Hos illi quod nec bñ vertat mittimus hedos:
g Mecum argentum attuli. Comicum argētum preſto.et cauſa additur cur preſto. Et vnde ſit ſimul vxoris iracundie et iurgio preparatur locus.
h Fructum quem lemni. Et lemni et lemno legitur.
i Reddunt predia. Schema ephexegeſis.
k id ſummam. Non fructum,ſed argentum
l Summam Impendam.Inde et ſumpt⁹ dict⁹
m Vxori tibi opus eſſe dixero. Bene eſſe non fuiſſe,ne iam repetendum videretur opus eſſe dixero.adiunctum pro pronunciatiuo.vt in Eunucho perculeris iam tu me;

ANTIPHO adoleſcens. GETA ſeruus

vocatu⁹ ē animaduertē euacuaui a ſpoliaui
Eta. GE. Hem. AN. Quid egiſti? Geta. Emū
purgaui Demiphonē ⁊ frēm i.recte eſt b ſ.an ſatis ſit recte factū.
xi argento ſenes. AN. ſatin eſt id? GE. neſcio
i.dūtaxat exrorqre argētū admonērj. c
herdle.tantum iuſſus ſum. An. eho verbero.aliud mihi re
i.ſ4 a.pcto ſ.petis
ſpondes /ac rogo. GE. quid ergo narras? Anti. quid ego
i.induſtria ad ſuſpēdiū i.certe i.negociū i.manifeſtiſſime d
narrem?opera tua ad reſtim mihi quidē res rediit planiſſi:

In hac ſcena.XV:

Antipho totus pturbatus getā alloqt̄ ſuper eo qd fecerat ac tādē leni ipſe antipho a ſeruo Geta.
a Emūxi argēto ſenes. Mire cū ecōtrario dicat̄. emunctus hō elegās & facetus.vt Horatius de lucillo facetus emunctenaris ingt. b Satin eſt id. Hoc ē id ne videt̄ tibi ſatis eē ad miſerias meas. qſi inimico diceret,vt dicere ſolem⁹.aūt bñ habet nūc.aut feciſti certe qd voluiſti.iō aūt ſub ambiguo locutus ē,vt neqquā poſſet aliter interpretari a geta q rndet neſcio hercule totū iuſſus ſum.
c Eho verbero.i. digne verberibus multis & declinat̄ verbero verberonis.
d Ad reſtim.i.ad chordā q mihi parat̄ ſuſpēdiū. Nā reſtis chorda ē.q.d.res tota eo redacta ē,vt de ſuſpendio cogitare poſſim.

A

e Ad ſcopulum. Vnde te precipites. vel in ſcopulum id eſt in tempeſtatem et perturbationē ac periculum. Nam ſæpe in ſcopulis. id eſt rupibus marinis acutis naues periclitantur.
f Vlcus tangere.. Tangere prouerbiale nō ironicos dixit. vlcus tangere id eſt hunc locum noſtre materie periculoſum et ledentem. ſi tangatur.
g In neruum potius ibit. Id ē decipiet, a prouerbio tracto a ſagittariis, cum vis conatuſq; tendentis arcum non in volatum teli, ſed in ruptionem nerui expeditur, et ita ſuo impulſu fruſtratur ac decipitur. vel ibit in neruum, poteſt capi pro coniicietur in vincula. et in carcerem potius detrudetē noſtra cauſa.
h Tu id qnod boni eſt excerpis. Honeſte excerpis dixit et attende quemadmodum dicat excerpi bona quibus non vtatur.
i Quot res poſt illa. Quaſi diceret multe euenerūt mihi poſt illa prima auſpitia pro nuptiis captata in quibus captandis apparuerant monſtra.
k Gallina cecinit. Obſtetricum eſt in qua domo gallina cantat, ſuperſtitem marito eſſe vxorē.
l Interdixit hariolus. Hariolus eſt qui diuina mente vaticinatur; dictus hariolus quaſi fariolus a faris et a fando, h. enim pro. f. Et item f. pro. h. in multis locutionibus mutabantur. an a halando Nam halitu ſolent excludere velut mortalem animam et diuinam recipiat vnde et vocem eiuſmodi dabant quę eſt œ quod æ ſonum exalandi vim preſtat.
m Haruſpex vetuit. Haruſpex ab haruga nominatur. Nam haruga dicitur hoſtia ab hara in qua pecora includuntur. Plautus. Ruſticus hircus hara muſtellaria.
n Ante brumam. Arte irriſit homines Therētius. quibus religio ſit aggredi negociū aliquod diebus excreſcentibus. Bruna dicitur illa pars hiemis in qua dies ſunt breuiores, a bronim id eſt a breuitate dierum.
o Fient me vide. Reſpice id eſt vlcns mei fiduciam gere Non aliter latini ſiquidem quia nullū periculum eſt. Me vide quia in iure ſuam promittit et interponit fidem quod nos dicimus me habes me vides reſpice.

.i. vtinā .i. celeſtes .i. iſernales .i. in exēpla alioꝝ
me. vt te quidē oēs dij deæq; ſuperi / inferi malis exemplis
.i. deſtruāt volēti Here ꝑ yroniā .i. cōmittas .i. decere
perdant. hem ſi quid velis huic mādes: quod quidē recte
.i. factum .i. editum ſeu emi/nentem locum .i. ex quieto loco ⁊ ſtatu .i. abducat.
c
curatū velis qui te ad ſcopulum e tranquillo inferat. Quid
.i. inutili⁹ .i. attingere. ſ. quid fuit inutili⁹ .i. facere mentionem de illa..
f
minus vtile fuit: quā hoc vlcus tāgere / aut nominare vxo-
.i. indita .i. expectatio vxorem .i. expelli a viro ſuo .i. dic
rem? Iniecta eſt ſpes patri poſſe illam extrudi. Cedo nunc
.i. deinde ſ. iure matrimonij
porro: phormio dotem ſi accipiet: vxor ducenda eſt domū
ſ. tunc certe ſ. eā phormio .i. ſcio
quid fiet? GETA. Nō enim ducet. ANTIPHO: Noui.
.i. ſed
g
Cæterum cum argentum repetent: noſtra cauſa ſcilicet in
.i. nimis conādo decipietur .i. quid
neruum potius ibit. GETA. Nihil eſt antipho: qn male
.i. ꝑuertendo veritatem ſ. in hac re .i. extrahis
h
narrando poſſit deprauarier. tu id quod boni eſt / excipis.
ſ. in ea re ſ. id qd ſum dicturus .i. vicuſſim ſ. phormio.
dicis quod mali eſt. Audi nūc contra iam. ſi argentū acce-
.i. fateor ⁊ tibi aſſentio certe
perit: ducēda eſt vxor / vt ais. concedo. tibi ſpacium qdem
vt res ꝓſpere cedant
tandem apparandis nuptijs / vocandi / ſacrificandi / dabi-
dum hęc agant .i. ꝓmiſerūt amici phędrie.
tur paululum. Interea quod ſunt polliciti argētum: dabūt.
argentū ſ. phormio .i. quare reddet ſ. illis q̄ te nō ducat .i. in-
id iſtis reddet. AH. q̄obrem / aut quid dicis? GETA. Ro-
q̄ris .i. in domū noſtram
i
gas? quot res poſt illa monſtra euenerunt mihi? Introijt
.i. niger nō noſter .i. ſerpens .i. ꝑ locum nō coopertū in medio tecto.
in ædes ater alienus canis. anguis per impluuium cecidit
ꝓhibuit ne ducerē vxorē .i. diuinator
k m
de tegulis: gallina cecinit. interdixit hariolus: haruſpex ve
.i. anteq̄ dies decreſcere incipiant .i. excuſatio vel
n
tuit ante brumam aliquid noui negocij incipere: quæ cau
occaſio nō ducēdi vxorē
i. digna q̄ admittatur ſ. que dixi
ſa iuſtiſſima eſt. hæc fient. ANTIPHO. Vt modo fiant.
ſine dubio ſ. tuus .i. diſcede ſ. ad uentum ⁊ ideo
.i. aſpice vultus mei fiduciā
o
GETA. Fient / me vide. pater exit. abi: dic eſſe argentum
bono animo ſit
phedrie.

DEMIPHO CHREMES GETA.

.i.ſine ſollicitudie .i.dico tibi .i.efficiā .i.ne aliq̄s deceptões phor
a .i.ſis Chremes b mio ⁊ ſui fautores.
Vietus eſto inquā. ego curabo: ne q̄d verborū
.i.dent argētū .i.nūq̄ꝫ potior exire maibꝰ meis .i.q̄ c
diūt hoc temere nūq̄ꝫ amittā ego a me. q̄n mihi
.i.aduocē .i.tradā .i.q̄ rōne .i.faciā mentiōe3 .i.q̄rū
teſtes adhibeā. cui dē & q̄obrē dē: cōmemorabo. GE. Vt
ſ.Demipho .i.nō ſ.eſſe cautū ſ.vt dicis .i.facere. d
caut⁹ eſt vbi nihil op⁹ eſt: CHRE. Atq̄ꝫ ita op⁹ facto eſt at
.i.feſtina͂cū maturitate ſ.quā dicit ſibi ſpōſam e .i.volūtas
matura dū libido eadē hæc manet. Nā ſi altera illa magis i-
.i.vigebit f .i.repellat g .i.id qđ eſt .i.cōſideraſti o geta
ſtabit: forſitā nos reijciat. GE. Rē ipſam putaſti. DE. Duc
phormionē .i.ſū i mora poſtq̄ꝫ .i.dederi phormōi argētū pñtibꝰ teſtibꝰ
me ad eū ergo. GE. Nō moror: CNRE. Vbi hoc egeris:
.i.tráſſer te .i. alloq̄r ſ.vxorē antiphōis .i.diſcedit ſ.vxor mea
trāſito ad vxorē meam: vt cōueniat hāc: priuſq̄ꝫ abit. Dicat
te ⁊ me .i.collocare i matrimoniū .i.iraſcat
eam nos dare phormioni nuptū. ne ſuccēſeat. & magis eē
phormionē ſ.dicat inquā
illū idoneum q̄ ipi ſit familiarior. Nos vero noſtro officio
.i.i nullo diſceſſiſſe phor. ſ.tātū h
nihil egreſſos. q̄tū is voluerit datū eē dotis. DE; Quid tua
ſ.referre nřa i ſufficit
(malū) id refert: CHRE. Magni demipho. DE. nō ſat tuū
.i.cōfirmat puelle
officiū feciſſe: ſi nō id fama approbat: CHRE. Volo eius
.i.etiā .i.hāc ſeparoꝫ .i.vt nō ſ.eē a nob .i.ꝑpt iocrer ſ.qđ vis o tua vxore effici
q̄ꝫ volūtate hæc fieri: ne ſe eiectā putet. DE. Idē ego iſtuc
ſ.q̄ꝫ viro
facere poſſū. CHRE. Mulier mulieri magis cōgruit. DE:
k in q̄ loco l
Rogabo. Chre. Vbi ego nūc illas reperire poſſim. cogito.

In hac ſcena. XVI. Demipho cōſulit qua via certiore phormiōi tradat ſuas pecunias.

a Quietus. Id eſt ſecurus ab eo quod procedit id quod ſequitur.

b Ne quid iſti verborum diunt. Dare verba, decipere eſt.

c Amittam. Amitto hic ponitur quaſi pro emitto. d Vt cautus eſt vbi nihil opus eſt. Conſulit inquit quemadmodum detur vt omnino dare non debuerit ſiquidem argentū phedrię ſub nomine phormionis. Cautus eſt inq̄t vbi nihil opus ē. Nam potius deberet eſſe cautus in nō dando et in agnoſcendo fallaciam.

e Dum libido eadem hæc manet. Bene libidinem poſuit pro voluntate homis incerti ac leuis

f Forte nos reiiciat. Mulierem .ſ. an vere nos in negotium noſtrum et conditionem noſtram ſeu pactionem.

g Rem ipſam putaſti. Pro diſputaſti modo.

h Quid tua malum id refert. Malū interiectio. Ordo quid tua id refert. Quod dici ſolet barbare quid male gratię habes tu agendum de hoc. Nā id refert mea ſignificat, illud a me ſpectare. Malū autem illic interpoſitum, eſt interiectio, quod plerumq̄ꝫ in noſtro ſermone poteſt congruere: vt cū dicunt, quid mala gratię talibus rebus te immiſces, dicendum eſſet quid rebus malum id genus te interponere iuuat.

i Magni demipho. Nota reſponſum contra q̄d refert non ad quid relatum. et quere quomodo dicatur quid mea aut q̄d tua. An deeſt ad, vt ſit aut ad mea. aut ad tua.

k Rogabo. Vxorem tuam vt id faciat.

l Illas reperire. Filium et vxorem.

In ſce. XVII.

Continetur nutricis agnitio facta a chremete et contra agnitō chremetis a nutrice Sophrona
a Cōſilia hec. Archana ſeu ꝓpoſita incepta cōtra herā meā.
b Audio violenter. qđ greci dicunt. c Quenā ē hec anus vt quis te iuuenum cōfidentiſſime nr̄as· Sed figura hec apta cōmotis eſt aliq̄ re noua.
d A fratre. Pro a domo fratris. vt iam ꝓximus ardet. V. calegon. e Quod vt facerem. Pergit ſoſtrata non vides chremetem. f Egeſtas impulit me. Venialis ſtatus.
g Interea vita vt in tuto foret. Compenſatiua qualitas. Interea quamdiu quereretur pater.
h Niſi me animus fallit. Nam viſa vel corporis vel animi ſunt, hoc eſt rōnis vel ſenſus
i Qui eſt eius pater. Cōtinuat quod incepat. dixerat enim neq; inueſtigatur, et ſubdit qui ē pater eius.
k Meum nomen. Mire ſuum nomen ille agnoſcit, illa diſſimulat.
l Paululum. Aduerbium eſt, alias nomen.
m Appellaſſes. Pro appellaueris, tempus pro tempore.
n Quem ſemper te eſſe dictitaſti. Eſſe pro nominare antiq̄ more dixit.
o Concluſam hic habeo vxorem ſceuam. Bene concluſam ꝓtulit vt ſi diceret feram.

SOPHRONA CHREMES

Vid agā? quē mihi amicū miſera inueniā? aut cui cōſilia hæc referā? aut vnde mihi auxiliū petā? nā vereor: hera ne ob meū ſuaſū indigne iniuria afficiat: ita prēm adoleſcētis facta hæc tolerare audio violēter. CHRE. q̄nā hæc anus exaīata a frē q̄ egreſſa eſt mō? SO. Qđ vt facerē: egeſtas me īpulit: cū ſcirem infirmas nuptias haſce eſſe: vt id cōſulerē: īterea vita vt ī tuto foret. CHRE. Certe ædepol niſi me anim⁹ fallit aut parū ꝓſpiciūt oculi: meæ nutricē gnatæ video. SO. Neq; ille īueſtigat̄ CHRE. Quid agā? SO. Qui ē ei⁹ pater. CHRE. Adeon: an maneo? dū eā que loqt̄/ magis cognoſcā? SO. qđ ſi eū nūc repire poſſim, nihil ē: qđ vereor. CHRE. Ea ipſa ē elloquar. SO. Quis hic loquit̄? CHRE. Sophrona. SO. Et meū nomē noīat. CHRE. REſpice ad me. SO. Dij obſecro vos ē ne hic ſtilpho? CHRE. Nō. SO. Negas. CHRE. Cōcede hīc à forib⁹ paululū iſtorſū ſodes ſophrona, ne me iſtoc poſthac noīe appellaſſes. SO. Quid? non: obſecro. is es: quem ſemp te eſſe dictitaſti. CHRE. Eſt. SOSTRATA. Quid has metuis fores. CHRE. Cōcluſam hic ha

.i.terribilem .i.sed Stilphonis .i.ideo malle falso

beo vxorem ſæuam. verum iſtoc de nomine eo perperam

m'to q̃ñ mētiõeȝ feci .i.p imprudētiã .i.in lucē eloq̃rimini ſ.eo dixi ne. p extra pecc' q

olim dixi: ne vos forte imprudentes foris effutiretis: atq; id

.i.deinde r .i.ſciret dolentia vel iurãtes indignãtes s

porro aliqua vxor mea reſciſceret. SO. hem iſtoc pol nos

.i.infelices t

te hic inuenire miſeræ nunq̃ potuimus. CHRE. eho dic

.i.qđ habes negociũ ſiue cõmerciũ .i.a qua egredere familia

mihi: quid tibi rei eſt cum familia hac: vnde exis? aut vbi

ſ.mater ꝛ filia .i.o me infelicē dolēs .i.pp̃ter qđ exclamas. v

illę ſunt. SO. miſeram me: CHRE. hem quid eſt? viuunt

vero .i.filia .i.infirmitate ac morbo x

ne? SO. Viuit gnata. matrem ipſam ex ægritudine miſerã

ſ.eſt.i.feliciter accidit Sophrona

mors conſecuta eſt. CHRE. Male factum. SO. Ego autē

.ãnosa destituta vl' paup derelicta. y alienigena .i.nuptui

quæ eſſem anus deſerta egens ignota: vt potui: nuptum

.i.dedi

virginē locaui huic adoleſcēti: harũ q eſt dñs ædiũ. CHR.

ſ.locaſti nuptũ vero dolēs ſ.dedi nuptũ eã ſ.dicis z

Antiphoni ne inquã? So. Hem iſti ipi. CHRE. qd. Duas

vero Antipho Antipho certe a

ne is vxores habet? SO. an obſecro / vnã ille quidem hanc

ſ.faciet

ſolam. CHRE. quid illa altera, quæ dicitur cognata? SO.

ſ.filia tua q̃ dr̃ ɔgnata ex cõpoſitõe.ex pactõe. b c de induſtria

Hæc ergo eſt. CHRE. quid ais? SO. Cõpoſito factum ē

ſ.mõ filiã tua Antipho apud ſe

quo hanc amans habere poſſet ſine dote: CHRE. Dij voſ

ſ.imploro .i.ſpũ .i.caſu aliq̃ .i.incõſiderate .i.non au d

ſtram fidem. quã ſæpe forte temere eueniunt quæ non au

deat aliqs .i.inueni filiã .i.cũ aduenisſē .i.cũ q̃ ſ.collocatã ſ.inueni e .i.eo mõ

deas optare? offendi aduenicns qui cum volebam: atq; vt

ſ.vt filia illi nuptui daret .i.ego ꝛ fr̃ .i.inoli limie ſiue conatu

volebam collocatam filiam: Quod nos ambo ope maxĩo

.i.laborabam' diligētia

dabamus operam vt fieret ſine noſtra cura maxĩa ſua cura

Sophrona ſ.illud .i.facere Demipho f g

hæc ſola fecit. SO. Nunc quid opus facto eſt / vide. pater

Antiphonis .i.male ɔtento .i.iſtã collatõeȝ .i.valde

adoleſcentis venit. eumq; animo iniquo hoc oppidò ferre

fama eſt ſ.in hac re adiuro obteſtor h

aiunt. CHRE. Nihil pericli eſt. Sed per deos atq; homĩes

filiã .i.aliquis .i.face

meã eē hanc caue reſciſcat quiſq;. SO. nemo ex me ſcibit.

.i.reliq̃ q̃ tibi nõ dixi. .i.in domo

CHRE. Sequere me. cætera intus audies.

p Effutiretis. Eloqueremini. euacuaretis. effunderetis. narraretis. Effutiretis ab eo quod eſt effundo. Tranſlatio eſt a vaſe futili nomine. quod patulo ore fundo acuto inſtabile nihil prę ſe cõtinet Et futilis dicitur eiuſmodi vt nihil intra ſe contine at et ſemper inanis ſit.

q Atq; id. i. fictionem meã. ſ. q lemni finxi mihi aliud nomen ſtilpho.

r Aliqua. i. aliquomodo. aliqua via ſeu ratione vel aliqua i. per aliquam ex nobis.

s Hem iſtoc. i. iſta re ſeu propter iſtam cauſam quia timebas ne effutiremus foris.

t Eho. Interiectio correpti timore nouo.

v Miſeram me. Vide quam tarde reſpõdit mortem vxoris denunciatura, ne ſi ſtatim et ex abrupto diceret, nimium dolore cor vulneraret Chremetis, et pulchro ordine primum ſe miſeram dicit, poſtea matrem ipſam egritudine miſerã dicit aduc remanſit in narratõne illa ſpes incolumitatis. demũ ſubiunxit mors conſecuta eſt Sic alibi in Andria. Nos quidem miſeras pol perdidit.

x Ex ægritudine. Infirmitate ac morbo. Ex egritudine mors conſecuta eſt. bene moderatus eſt, vt neq; nimis ęgre ferat, neq; rurſum et hæc eſt œconomia. ne in eadem vrbe due vxores plus mali ex ſollicitudine afferant chremeti q̃ ex alterius morte triſticię, neq; in comedia poſſint nimis miſerabiles mortes eſſe, ne res in tragediã tranſeat. y Deſerta egens ignota. Singula pronuncianda ſunt argumenta. hec eñ ad venialem ſtatum proferuntur.

z Quid? Admirando hoc interrogat vel eſt modus interrogandi.

a Au obſecro. Au interiectio dolentis vl' tędio obtuſe. Obſecro. q. d. mali quæſo amplius me interrogare ſuper hac re.

b Quid ais. Admirabundus hoc dicit.

c Compoſito hoc factum. Sic veteres nos ex cõpoſito. vt compoſite rumpit vocem. et me deſtiat a re.

d Quę non audeas optare. Pro quæ non audeat quis, vt facile pro eunucho probes.

e Offendi aduenicns. Pro cum aduenisſem. vt ipſe nemus linquens patrium ſaltuſq;. i. quia lingua latina deficit hac declinatõne.

f Hec ſola fecit. Si hic legerimus antiphonem intelligimus. ſi hec ſophronam

g Nunc quid opus facto eſt. Hoc dicit. Nã non audiuit chremetem exclamantem apud ſe ab illo loco dii voſtram fidem.

h Sed per deos. Admirationis genus eſt.

ASCEN.

Vbi Guido noſter legit. Non obſecro is es quē ſemper te eſſe dictitaſti. Chre· Eſt &c. malim cũ aliis exemplis legere hem. Nam abſurda aliter eēt perſone mutatio. Eſt autem metuentis quod ſequens iudicat verbum. Item vbi idem legit. Compoſito factum eſt modo hanc &c. plura exēplaria habent quo. q. d. ideo vt &c.

DEMIPHO ſenex. GETA ſeruus

In hac ſcena. XVIII.

Senex de ſeipſo conqueriť.q̄ dum auari infamiã fugerat in ſtulti rep̄henſionẽ inciderit eũq; penitet pecuniã dediſſe. a Vt malos expediat eſſe. Quia ex malitia cõſequũtur a nobis pecunias.
b Ita fugias Prouerbiũ ita fugito.
c Ne p̄ter caſam. Hoc ẽ ne p̄termittas caſam tuã q̄ ſit tibi tutiſſimũ receptaculũ. Aut ita fugias ne p̄ter caſam vbi cuſtodiri magis et prehẽdi fur. et mulctari verberibus põt. aut verbũ erat furẽ exagitãtis. et interea p̄uidẽtis ne añ caſam trãſeat. ne in p̄tereundo etiã inde aliq̄d rapiat. d Ne p̄ter ca.q.a. Cũ ſit iã tritũ ſermõe p̄uerbiũ. q.d Ita effluas in dãdo vt tñ modũ nõ p̄tergrediaris. vel ita largiaris vt tñ rõnem hẽas domus tue. vel ita te profundas vt tñ dona apud te retineas. et in tua p̄tãte neq; vllũ pnie locũ relinq̄s. vel ita fugias. i. diſcedas a tenacitate tua vt tñ nõ exeas caſã tuã. i. vt tñ in teipõ et in pectore tuo volutes attẽcius q̄d dandũ ſit. et q̄d nõ. e Dũ aliq̄d. Vetuſte.
f Planiſſime. i. aptiſſime. ver; ẽ q̄d dicis ſiue omnino. nã plane ſignificat oĩno certe. & aperte.
g Rem. i. comoditatẽ et q̄d dicũt factũ ſuũ et caſũ ſuũ vt ita dicã. h Mõ vt hoc cõ. poſſit diſ. Ne peniteat dñm pecuniã dediſſe errorẽ ſeruus iniecit. i Vt hõ ẽ an mutet aĩm. Nã hõis mutabilis ẽ animus. vel vt hõ ẽ. i. p̄ eius moribus q̄b9 ẽ neſcio ſit mutaturus aĩm necne. k Argẽtũ inuentũ ẽ. Hic apud ſe geta loq̄ť l Ne in p̄ñtia. i. hoc tp̄e p̄ñti. Dicimus in p̄ñtia ſicut & in p̄ñtiarum p̄ aduerbio p̄ñtis tp̄is. m In eodẽ luto heſitas. i. freq̄nter heres ſeu fixus es & volutaris in eodẽ luto. q.d. verſaris in eodẽ p̄iculo. poſſet forſitã capi heſitas. Pro dubitas & p̄plexus es et diſtrictus ſeu implicitus et inuolutus in eodem luto.

n

nr̃a p̄pria · nos nimis benigni · i. ſit vtile aliq̄b9 · i. q̄ñ

a

Oſtra pte culpa facim9: vt malos expediat eẽ: dũ

i. damus o p̄am · i. liberales. manſuetos

nimiũ dici nos bonos ſtudemus & benignos.

i. ſic fugiat aliq̄s · i. q̄ nõ · i. domiciliũ tuũ · q.d. ita · ſ. q̄d ſeq̄ť · i. pati talẽ iniuriam in ore populi eſt · i. ſufficiebat

b c d

ita fugias / ne p̄ter caſam q̄d aiũt. Nõne id ſat erat accipere

p̄hitacẽ vt decepit filiũ · i. cũ · i. ſine rogato ei9 · i. oblatũ · i. habeat phormio · i. q̄ argẽto vl' vñ.

ab illo iniuriã: etiã argentũ eſt vltro obiectũ: vt ſit / qui vi

i. q̄uiſq; · i. malũ · i. cõmiſceať · i. certiſſime:

e f

uat: dũ aliq̄d aliud flagitij conficiat. GE: Planiſſime. DE.

ſ. hoĩb9 · i. merces · ſ. q̄ ſũť · i. tortuoſa obliqua · ſ. dicis

His nũc præmiũ eſt: q̄ recta praua faciũt. GE. Veriſſime.

i. q̄ſtũ · i. icõſideratiſſime · phormioni · i. fecim9 · tãtũmõ

g h

DE. Vt ſtultiſſime q̄dem illi rem geſſerim9. GE. Modo

vtinã · i. hac lege · euadi · i. capiat i vxorẽ · vtz.

vt hoc cõſilio poſſit diſcedi: vt iſtã ducat. DE. Etiam ne id

ſ. diſceſſũ tri cõſilio · i. ſic mores hũanos hz

i

dubiũ eſt: GE. Haud ſcio hercle: vt hõ eſt: an mutet aĩm.

dolentis idignãtis · ſ. dubitat · i. ſed · ſ. an ſit mutatur9 necne · i. ſz · ſ. cõtigeret eũ mutare

DE. Hem: mutet aũt: GE. Neſcio: verũ ſi forte dico. DE.

i. ſic · ſ. fratris · puella

Ita faciã: vt frater cẽſuit: vxorẽ huc ei9 adducã: cũ iſta vt loq̄ť

i. ante · vxorẽ

k

GE. abi p̄nuncia hãc futurã. GE. Argentũ iuentũ eſt phe/

i. p̄ phedria · lite faciẽda · i. cautũ · i. q̄ nõ · puella · i. nulla fit mẽtio

l

driæ. de iurgio ſileť. Prouiſum eſt ne in p̄ſentia hæc hinc

i. diſcedat · i. deinde

m

abeat. quid nũc porro: quid fiet: in eodẽ luto hæſitas: vor/

.i.luce ſeu pẽdes penas .i.iminẽs nõ dilatũ ĩ aliud tp̃s .i.dilatũ eſt future

n o p

ſurã ſolues geta præſens q̃d fuerat malũ: in diẽ abijt plage

.i.augẽt ma/is accedẽtib⁹ .i.puides vbi phaniũ eſt vxorẽ antiphõis

creſcũt. niſi ꝓſpicis. Nũc hinc domũ ibo: ac phaniũ edoce

.i.vt nõ aliq̃ mo .i.timeat. Phormiõis ſermonẽ

bo: ne q̃d vereat̃ phormionẽ / aut eius orationem.

n Vorſuram ſolues. Creditorẽ mutas. Vorſurã facere dr̃ q̃ es alienũ ex alieno ęre alieno ſoluat: dr̃ etiam vorſuram facere cum minore fœnere acceptam quis pecuniam maiorem occupat.

o Geta. Alloquitur ſeipſum.

p In diem. Id eſt in terminum aliquem deputatum. Vel in diem id eſt vſq; ad aliquem diem mihi incertum.

QVINTVS ACTVS.

DEMIPHO NAVSISTRATA m̃r. CHREMES.

hortãtis .i.ſic ꝯſueuiſti de me bene mereri .i.mitigetur leniatur

a Ge dum: vt ſoles: nauſiſtrata fac illa vt placet̃ no

.i.nõ inuite .i.diſcedat ⁊ nubat phormioni.

bis. vt ſua volũtate id q̃d eſt faciundum faciat.

.i.placabo illã .i.eq̃de .i.labore tuo ac induſtria .i.ſic .i.pau A

NAV. faciã. DE. Pariter nũc opa tua me adiuuas: ac du

loante .i.auxiliora .i.facere turantis .i.poſſum facere

dum re opitulata es. NAV. Factũ volo. at pol min⁹ queo

mariti .i.defectu .i.cur. .i.ſed

b c

viri culpa: q̃ꝫ me dignũ eſt. DE. Quid aũt: NAV. q̃a pol

.i.iuſte acq̃ſita bona .i.pigre negligẽter bñ pta ſ.vir me⁹ .i.defẽdit .i.poſſeſſiõib⁹ mihi relictꝫ.

mei patris bñ parta indiligẽter tutat̃. Nam ex hijs prædijs

.i.ſingul' annis duo d ſemel ſ.pater e f ſ.vn⁹ .i.q̃ꝫtum.

talenta argenti bi ua ſtatim capiebat. hem viro vir q̃d præ

ſ.pr̃ capiebat talenta obſecro .i.et g

ſtat. DEMI. Bina quæſo: NAV. Ac rebus viliorib⁹ mul

ſ.capiebat pr̃ talẽta p ſingulos annos h i talenta

to: tamen duo talenta. DE. Hui. NAV. Quid hæc videt̃:

In hac ſcena. XIX.

Diuitis vxoris de marito licentius conquerentis allocutio eſt cum diſpoſitõne futurarum turbaꝝ

a Ac dudum re opitulata es. Supra enim dixerat chremes. Id ſũmam vxori tibi opus eſſe dixero. Ac dudum re opitulata es. i. ipſo effectu, vel bonis tuis et tua re familiari mutuas mihi dando pecunias vel aliquid tale faciendo. vel lege ſic pariter id eſt etiam nunc adiuuas me tua opera. ac pro et dudum opitulata es mihi re &c.

b Quã me dignum eſt. Id eſt quã me decet. aut quã mihi eſt honeſtum. vel quã merui.

c Quid autẽ: Id eſt cur minus potes quàm par eſt et quàm meruiſti.

d Statim capiebat Statim perpetuo, ęqualiter. & quaſi vno ſtatu. Plautus. Ita ſtatim ſtãt ſigna.

e Hem. Dolentis et requirentis ſeu deſiderantis patrem f Viro vir quid prẽſtat. Id eſt q̃n tum alius alium excellit. Nam pater longe prẽſtantior erat viro meo.

g Rebus vilioribus multo. Id eſt quamuis res eſſent multo viliores et minoris locarentur quam nunc.

h Hui. Admirantis hic eſt. Nam penſionis quãtitatem admiratur.

i Quid hec videntur. Id eſt quid exiſtimas hec duo talenta annua eſſe. q. d. Nonne illa talenta videntur tibi eſſe magnum quiddam.

k Scilicet.i. certe taleta hec vi-
dent.ſ.mihi magnū quoddam
l Ego oñderē.ſ.hec taleta qñ-
ti eſſent qa ea multiplicarē idu-
ſtria vel oñderem hec taleta ma
gnū eē aliqd. vel oñderē bina ta
lēta debere hrī ex prīmōio meo
m Defatiget. Defatigatam red
det ſermone ſuo adeo vt illi re-
ſpōdere par eē non poſſis.
n Ducimus hāc.ſ. vxorē tuā
ſi es locutus cū puella.
o Quid ait tādē. Auertens ſe
demipho admirabūdus ait.qd
ait tādē ē qſi aſſiſtētes alloquatur
p Vterq; vtriq; ē cordi. Ma-
ſculino vſus ē.qa maſculinum
ꝑpōderat fœminino. Oratores
in tali dicēdi genere dicere ſolēt
vterq; alteri eſt cordi.
q Magni.i.multū ad nos ſpe
ctat. Id ēm pluſq; manifeſtū eſt
dici ſolere magni vel pui mea re
fert vel intereſt. vbi dicūt barba
ri qd habemus agendum.
r Comperi. Facile perſpexi co
gnoui ꝑ inueſtigationē ſiue in
ueni. s Deliras. Inſanis de-
uias. vel q̄ delyramenta ꝓfers in
mediū. t Redi mecū in me-
moriā. Que ſ.cōtulimus inter
nos. vel recollige te redi ad te ſi-
ue repete mēoria ea de qbus ali
qn verba fecimus mecū.i. quē-
admodū ego reuertor ad mēo-
riā exercēdā. v Patris nom
aliud dictū ē.q.d. prē eius volu-
it ſe vocari alio noie. hoc dicit vt
oñderet illi ſeeē prēm eius, quē-
admodū prius cōicauerat rem
totā cū eo. x Pergis. Interru-
pit ſermonē dicēdo pgis.i. ꝓſeq̄
ris reluctādo mihi.
y Miror qd hoc ē. Hoc.ſ. qd
demipho nō potes intelligere. ſi
militer nec ego ipa. z Vt ꝓ-
pior illi q̄ ego ſū ac tu, ſceuma
eſt a medio. a Ita ne p.&c.
Id ē hēs mihi tā par; fidei vt te
exorari nō poſſim vt hoc mihi
credas. b Vin ſatis queſitū
Hoc totū ꝓ vna pſona.i. qdem
legūt. c Filia amici noſtri
Hoc ē tua et hoc volutat ſecum
deinde ſubdit qd futur; ē ex hac
cognatōe. d Recte.i. ꝓſpere
oia cedēt. e Maneat.i. non
veniat ad puellā interrogatiue ꝓ
nūtia. f Comodius eſſe in
oēs. Et circa illū q duxit & cir-
ca illā q ducta ē. et circa te ſocer
g Vt cepas.ſ. curare vt eiiceret
h Perliberalis vi.ē cū vi. mihi
Ordo ē pliberalis viſa mihi.
i Quid iſtuc ne.ē.i. qd hoc to-
tū qđ dixiſti ſibi vult nōdū em
intelligit demipho k Opuit
.i. recluſit cuius oppoſitū ē apuit
l Iam.ſ. opuit ne timeas audiri
ab ea. m Hem. Interiectio i-
telligentis qđ diu queſiuerat.

DEMI. Scilicet. Nau. Virū me natā vellē, ego oſtēderē. DE. Certo ſcio.
Nau. q̄ pacto? DE. parce ſodes: vt poſſis cū illa: ne te adoleſcēs mulier de
fatiget. Nau. faciā / vt iubes meū virū abs te exire video. CHR. Hem de-
mipho iā illi datū eſt argētum? DE. curaui illico. CHRE. Nollē datū, ſed
video vxorē, pene pluſq; ſat erat. DE. Cur nolles chreme? CHR. Iam re-
cte. DE. Quid tu? ecqd locut⁹ cū iſta es? q̄obrē hāc ducim⁹? CHR. Traſ-
egi. DE. qd ait tādē? CHRE. abduci nō pōt. DE. Qui, non pōt? CHR.
qa vterq; vtriq; ē cordi. DE. Quid iſtuc nrā? Chr. magni ꝑter hæc cogna
tā cōperi eē nobis. DE. qd deliras. Chre. Sic erit: nō temere dico. redi me
cū ī memoriā. DE. Satin ſan⁹ es? Nau. av obſecro caue ne ī cognatā pec-
ces. DE. Nō eſt. Chre. ne nega. patris nomē aliud dictū eſt. hoc tu erraſti.
DE. nō norat prēm? Chre. Norat. DE. Cur aliud dixit? Chre. nūq; te ho
die cōcedes mihi, neq; ītelliges? DE. Si tu nihil narres. Chre. pgis? Nau.
Miror / qd hoc ē. DE. Eqdē herde neſcio. Chre. vin ſcire? at ita me ſeruet
iuppiter: vt ꝓpior illi q̄ ego ſū, ac tu hō nemo ē. De. Dij veſtrā fidē. Eam⁹
ad ipam vna oēs nos: aut ſcire aut neſcire hoc volo. Chre. Ah. DE. Quid
eſt? Chre. Ita ne puā mihi fidē apud te? De. vis me hoc credere? vin ſatis
quæſitū mihi iſtuc eſſe? age fiat. Quid illa filia amici nrī? qd futurū eſt?
Chre. recte. De: Hāc igiť mittim⁹? Cre. Quidni? DE. Illa mā eat? Chre.
Sic. DE. Ire igiť tibi licet nauſiſtrata. Nau. Sic pol cōmodi⁹ eſſe ī oēs arbi
tror: q̄ vt cœperas: manere hanc. Nā pliberalis viſa ē: cū vidi: mihi. DE.
quicqd hoc negocij ē. Chre. Iā ne operuit hoſtiū? DE. Iā. Chre. O iuppi-
ter dij nos reſpiciūt. gnatā inueni nuptā filio tuo. De. Hem q̄ pacto id po
tuit? Chre. Nō ſatis tutus eſt ad narrandū hic locus. DE. At tu intro abi.
CHRE. Heus, ne filij qdem noſtri reſcitant hoc: volo.

ANTIPHO.adoleſcens.

q̃li tercũq̃ .i.mea negocia ſ phedrie a .i.q̃tũ .i.ſcire ſeu

Etus ſū: vtut meæ res ſeſe habēt: fratri obtigiſſe q̃d vult. q̄ ſcitū ē

ſapiēter factũ .i.ꝯhere b c .i.cũ fortũa male opeat̃ rñdeat.

eiuſmodi parare in aīo cupiditates: qb⁹: cū res aduorſę ſient: pau

i.aliq̃tulũ .i.medelã Phe. .i.poſtq̃ .i.ſollicitudie .i.expoluit. Antipho.
ſiue remediũ adhibere.

lo mederi poſſis: hic ſil argentū repperit. cura ſeſe expediuit. Ego nullo

.i.expedire.explicare .i.pturbatõibꝫ .i.q̃ ſ.qd ſimulatũ ē occultet̃ d

poſſū remedio me euoluere ex iſtis turbis. qn ſi hoc celet̄/patri in metu:

.i.ſꝫ ſi .i.reuelet̃ .i.culpa
e f confirrem

ſin pateſit in probro ſiem. Neq; me domū nūc recipere: niſi mihi eēt ſpes

pſtita exhibita phanij .i.perã

oſtentata huiuſce habēdæ. Sed vbinam getam inuenire poſſum: vt rogē

.i.quã oportũitatē .i.alloq̃ndi prẽm meũ .i.eligere .i.velit

q̃d temp⁹ cōueniendi patris me capere iubeat.

In ſcena. XX.

Antipho apud ſe cōquerit̄ q̄ ea ſuſcepit qbus exolui non poſſit vbi res aduerſe vrgent. et ſimul oñdit ſe geſtire in aliquā ſpem.

a Quod vult. ſ. argentū ad pā philā redimēdā. b Parare in aīo. Vetuſte additū eſt animo Ennius in ſexto. ſed q̃d ego. hic aīo lamētor c Cū res aduerſe ſint. Cū deſiderate fuerint. i. cū harꝝ pecunię fuerint.

d Patri in metu. Ne pr̄ moleſte ferens abducat aliq̄ rōe amatā meā. e Sin pateſit. i. apiat̄ detegat̄ nō poſſū inquā euoluere qn ſim in probro.

f In probro ſiē. Apud patrem. ſ. Cū ppoſuiſſet ſi hoc celet̄ i metu q̃rta qa intulit ſin pateſit

In hac ſcena XXI.

Iactantia inducitur phormionis qui tanq̄ paraſcitus ſe egregie bibiturū pollicetur. Et quaſi omnis prouenifſe letetur.

a Mulierem.ſ.Pamphilam quæ iam virgo non erat precipue cū eſſet in tali loco.

b Propria ea phedria. Propria.ſ.ſibi cum nemini cōmuni. Virg. in primo connubio iūgam ſtabili propriaq̄ dicabo.

c Emiſſa eſt manu.i.libertina facta cum prius eſſet empta tanq̄ ſerua. vel exiuit poteſtatem lenonis. d Ocium a ſenibus ad potandum. Priuſq̄ abducam mihi phanium pro qua abducenda dederunt pecunias.

e Sed phormio adeſt. Antipho qui prius ſolus loquebatur vidit phormionem et inquit apud ſe ſed phormio &c.

f Quid ais. Accedens poſtea ad eum ſic ait.

g Quid? Admiraudo dicit hoc vel intetrogando. Deinde occupat antipho.

h Viciſſim partes acturus eſt tuas. Secundum illud quod dictnm eſt. Reddunt opas

i Rogitauit rurſum vt ageres cauſam. Alterū ſubaudiamus et eſt ſchema a ſuperiore.

k Vt pro ſe diceres. Id eſt orationem haberes, et ſermonem appoſitum pro ſe faceres. Nam qui dicit appoſite accomodateq̄ loquitur.

l Ad mercatum. Gratia exercende mercature. Et declinatur hic mercatus.tus.tui.a mercor aris. quod eſt emo is.

m Concrepuit. Bene quaſi diceret audiui oſtiū crepans id eſt ſtridens et reſonās cum aperiretur et pateſieret. Nam eiuſmodi crepitus eſt ſignum apertionis oſtii.

PHORMIO ANTIPHO.

ſ.a demiphōe ſ.ego phor. ſ.illud puellaꝝ vēditori ſ.mecū a te nomine domo pāphilā a

Rgentū accepi. tradidi lenoni. abduxi mulierē.
i.effeci ſ.puella b i.manumiſſa

curaui: ꝑpria ea phedria vt potiret. nam emiſſa
i.eſt reliq̄ ſ.res i.pſtaeda c

eſt manu. Nūc vna res mihi etiā reſtat quæ eſt cōficiunda:
ſpaciū ſ.demiphone ſcȝ i.impetrē i.ſpendā traducā d

ociū a ſenibus ad potandū vt habeā. Nam aliq̄t hos ſumā
ſ.phormio ſ.dicā pcſ. e f g

dies. AN. Sed phormio adeſt. quid ais. Quid? AN. Quid
i.qua via i.tediū ſeu expletoēs

nam nūc facturꝰ eſt phedria? quo pacto ſatietatem amoris
i.alternatim i.tuū officiū i.repſentatur h

ait ſe velle ſumere? PHOR. Viciſſim partes tuas acturus
ſ.ptes acturꝰ ē phor. i.freq̄nter fugiat i.pñs ꝯſpectū

eſt. AN. Quas? PHOR. Vt fugitet patrem. Te ſuā rogi
i.defenderes.ſuſtineres i.orōem haberes ſ.phedr. i k

tauit rurſum vt ageres cauſam: vt ꝑ ſe diceres. Nam pota
i.dȝ potare demiphoni chremeti i.in eū locū

turus eſt apud me. Ego me ire ſenibus ſunium dicam ad
i.negociādi gr̄a i.puā ancillā i.ad emendā ſ.mihi eſſe opus ſeruus l

mercatum ancillulam emptum: dudum quā dixit Geta
ꝯſumere impedere ſ.ſenes

ne: cum hic nō videant me: cōficere credant argentum ſu
i.parefactū eſt.apertū eſt. ſ.edomo m

um. ſed oſtium cōcrepuit abs te. AN. Vide quis egredit̄.
ſ.is q̄ egredit̄

PHOR. Geta eſt.

GETA ANTIPHO PHORMIO.

O Fortuna: o fors fortuna: quātis cōmoditatibus
q̄ſ ſubito hero meo antiphoni ope veſtra hunc
honoraſtis die? AN. q̄dnam hic ſibi vult? GETA. Noſq̄ʒ
& amicos eius exoneraſtis metu. Sed mihi nūc ego ceſſo:
q̄ nō humerū hūc exonero pallio: atq̄ʒ hoīem ꝓpero inue
nire: vt hæc quæ cōtigerint ſciat? AN. Num ītelligis quid
hic narret? PHOR. Nū tu? AN. Nihil. PHOR. tātūdem
ego. GE. Ad lenonē hic ire ꝑgā, ibi nūc ſunt. AN. Heus
geta. GE. Hē tibi nū mirū aut nouū eſt reuocari curſū: cū
īſtitueris? AN. geta. GE. Pergit hercle? nūq̄ʒ tu odio tuo
me vinces. AN. Nō manes. GE. Vapulabis. AN. Id q̄dē
tibi iā fiet: niſi reſiſtis: verbero. GE. Curialis vernula eſt q̄
me vocat? Familiariorē oportet eſſe hūc: q̄ minitaē malum
Sed is ne eſt: quē quæro. an nō? ipe eſt. PHOR. Cōgrede
re actutū. AN. Quid eſt? GE. Quātū oīm eſt q̄ viuāt ho-
minū hō honoratiſſime. Nam ſine cōtrouerſia dijs ſolus
diligere antipho. AN. Ita velim. Sed q̄ iſtuc credā ita eſſe:
mihi dici velim. GE. Satin: ſi te delibutum gaudio reddo?
AN. Enecas. Phor. Quin tu hinc pollicitatioues aufer: &
q̄d fers, cedo. GE. Oh tu q̄q̄ʒ aderas phormio? PHOR.
Aderam. ſed q̄d ceſſas? GE. Accipe. Hem: vt modo argē-
tum tibi dedimus apud forum: recta domū ſumus ꝓfecti.
Interea mittit herus me ad vxorem tuam. AN. q̄obrem.

In hac ſcena. XXII

Antiphoni a Geta nūciaē phaniū inuentā eē filiā Chremetis patrui ſui qd' magne fœlicitatis loco ducēdum putat. a O fortuna. Fortuna dicta eſt incerta res fors fortuna euentus fortune bon⁹ b Fors fortuna. Aliud fortuna eſt aliud fors fortuna. Nā fors fortuna eſt cuius diē feſtum co/ lunt, q arte aliq̄ viuunt, cuius ædes ſacra trans ty/ berum erat. fortuna aūt incerta res eſt, tā ad bonū euentum quā ad malum. c Quātum ſubito. Hæc leguntur admiratiue. d Noſq̄ʒ amicos. Geta eum adhuc non audie/ bat, ſed pergebat in ſua admiratōne. e Sed mihi nunc ego ceſſo. Ad ſe rediens con ſideranſq̄ʒ ſibi eſſe potius quęrendum antiphonē cui hoc narret. quā ita admiratione ceſſandum et morandum. Ideo hac ſubdit. Sed mihi. i. vel in dedecus meum et crimen. vel mihi generaliter po nitur vt tu mihi ſꝑ dormis. ſed ego nunc ceſſo id eſt ſum ceſſator et ocioſus et quidē increpandus. f Humerꝫ hunc exonero pallio. Recte quia palli ata fabula nō togata. g Heus Geta. Reuo/ cat eum iam arripientē iter ad lenonem. Heus ad uerbium vocantis Geta eſt vocatiuus. h Hem tibi num. Geta poſt ſe n ō reſpexit, in/ dignatus ſe reuocari feſtinum. Nā putabat alium quemlibet ab antiphone reuocare eum. Ideo inq̄t Hem interiectio indignantis. i Inſtitueris. Secunda pſona pro tertia. k Pergit hercule &c. Hoc dicit inter eundem nō retro aſpiciēs poteſt di ſtingui hic pergit et cōiunctelegi hercle. l Nunq̄ʒ tu odio tuo me vinces. Odium inter/ dum ponitur pro tędio et moleſtia. Inde odioſus .i. tędioſus moleſtus. et improbus ſeu importun⁹. q. d. nō vinces metua importunitate et inſtantia. m Nō manes. Hoc dicit indignabundus et mi/ rabundus. n Vapulabis. i. poſſes bene adeo inſtare vt vapulares. i. verberares ſeu ver/ beribus afficereris. o Id quidē iam tibi fi et. Id quod ſibi dici audiuit minatur. et cōueniens errore feſtinantis. p Curialis vernula eſt. Hoc audiens cognouit eē aliquē qui impioſe loq̄/ retur. q Actutum. Dr̄ ab actu. i. a celerita/ te. vñ actuarię naues dicuntur celeres. i. celeriter ꝑ mare tranſeuntes. r Si te delibutum gaudio reddo. Ad animum tranſtulit id quod eſt corporis. Nam delibutus vnctus dicitur. s Enecas. Mori me cogis qui ita animum meū ſuſpenſum teneas. t Oh. Interiectio eſt animuertentis prius nō uiſum nec perceptum. v Ceſſas. Moraris detegere rem antiphoni. x Hem. Interiectio eſt tuſſientis vt narrationi ſit aptior. y Vt modo argentnm. Vide narratōnem coe ptam vnde opus eſt. z Mittit herus me ad vxorem. Conuerſio ad antiphonem hoc dicit.

GE. omitto ꝓloq. Nā nihil ad hāc rē eſt antipho. Vbi ī gynneciū ire occi
pio: puer ad me occurrit mida. Pone me appræhēdit pallio reſupinat. Re
ſpicio: rogo q̄obrē retineat me. Ait eſſe vetitū /itra ad herā accedere. So
phrona mō frēm huc: inq̄t: ſenis ītroduxit chremē. eūq̄ nūc eſſe intus cū
illis. hoc vbi ego audiui: ad fores ſuſpēſo gradu placide ire prexi. acceſſi:
aſtiti: animā cōpræſſi. aurē admoui: ita animū cœpi attēdere /hoc modo
ſermonē captās. AN. Euge geta. GE. Hic pulcherrimū facin⁹ audiui ita
ꝙ hercle pene exclamaui gaudio. PHOR. quod? GE. q̄dnam arbitrare.
AN. neſcio. GE. Atq̄ mirificiſſimū. Patruus tuus pater ē īuētus phanio
vxori tuæ. AN. Hem q̄d ais? GE. Cū eius cōſueuit olim matre ī lemno
danculū. PHOR. Sōniū. vtin hæc ignoraret ſuū prēm? GE. aliq̄d credi
to phormio eſſe cauſæ. Sed me cēſen potuiſſe oīa ītelligere extra oſtiū: in
tus quæ īter ſeſe ipi egerint? PHOR. Atq̄ hercle ego q̄q̄ illā audiui fa
bulā. GE. Immo. etiā dabo: q̄ magis id credas. Patruus interea inde huc
egredit̄ foras. haud mlto poſt cū patre inde recipit ſe itro denuo. Ait vter
ꝙ tibi ptātem ſe eius habēdæ dare. Deniq̄ ego miſſus ſum: vt te require
rē: atq̄ adducerē. AN. Hem q̄n ergo rape me q̄d ceſſas? GE. Fecero. An.
O mi phormio vale. PHOR. Vade antipho. Bn̄: ita me dij amēt: factū
gaudeo /tantā fortunā de īprouiſo eſſe his datā. Sūma eludendi occaſio
eſt mihi nūc ſenes & phedriæ curā adimere argentariā: ne cuiq̄ ſuorum
æqualiū ſupplex ſiet. Nā idē hoc argētū. ita vt datū eſt. ī gratis his datū erit
hoc q cogā /re ipa repperi. Nūc geſt⁹ mihi /vultuſq̄ eſt capiēdus nouus.
Sed hinc cōcedā ī angiportū hoc ꝓximū. inde hiſce oſtēdā me: vbi erunt
egreſſi foras. Quo me aſſimularā ire ad mercatū: non eo.

a Ingyneciū. Gyneciū eſt locus ędiū ſecretus in q̄ fabulant̄ inter ſe mulieres. Eſt enim gynneciū ait Tortellius loc⁹ in edibus ſolis mulieribus ad habitandū datus. deducit̄ enim a gynecon .i. a mulieribus.
b Mida. Forte ſic dictus ꝙ phrygius eēt. c Pone .i. recte aduerbiū. d Reſupinat. Supinus vel reſupinus dr̄ q̄ i dorſo iacet q̄d q faciūt fere negligentes ſunt. molles aut laſciui. iō ſupin⁹ ꝓ molli ponit̄ aut laſciuo. Itē ꝓ pigro negligēti & ocioſo. Itē ponit̄ interdū ꝓ elato et ſupbo. Propterea ꝙ tales ſupbi ſolent nō demittere caput tāq̄ humiles. ſed reſupinare et extollere tāq̄ tumidi. Perſius. Italo quod honore ſupinus fregerit hemias Vn̄ ſupinare et reſupinare ſignificāt aliquē ſupinū ſiue reſupinū reddere vt hic reſupinat me .i. reducit me in tergū et q̄d vulgo dr̄ reuerſat me. e Suſpenſo gradu .i. molli ac tenero ſuſtētato. et leniter terre impreſſo.
f Euge Geta. Interiectio eſt leticie q̄ antipho getā incitat ad leticiā vt reliq̄ ꝓſequat̄ letanter.
g Hic pulcherrimū facinus audiui. Hmōi locos poete auctoribus indulgent. ꝙ ī his auctoris eſt cōmendatio.
h Mirificiſſimū Pro mirificentiſſimum vbi poeta recto ſuplatiuo vſus ē a poſitiuo mirificus mirifica mirificū. i Patruus t. ꝑ. eſt in. ꝑ. v. tue. vt Saluſtius in primo. liberis eius auūcul⁹ erat
k Quid ais. Hoc dicit vix ſibi pſuadēs ita eē. l Cōſueuit hūit cōmertiū amoris.
m Soīniū. Eſt fantaſma et vanū dictū tanq̄ dormiendo ſomniatū. n Atq̄ hercle ego &c. Plautus in milite glorioſo. Nā hoc colūnatim pœte ēe mandaui barbaro.
o Hem q̄d ergo. Hem interiectio idignātis ꝙ nō ducat̄ celeriter. ergo cū dicas me ducere.
p Quin. Increpatiue videt̄ hic capi ꝑgnimo. q Fecero. Cōiūctiuū ꝓ indicatiuo. r Bn̄ ita me dii amēt. Deinde cum diſceſſiſſent cepit phormio hec ſecū dicere. et ita dii me amēt iurādi modus ē. s Curā adi. ar. Varietas ē ꝓludēdi adimēdi varietatē em̄ amauit pœta. iō adimere ꝓ adimēdū pōit t Suorū e ſ. ſ. Vt illi mutuo daret̄ illam ſūmā q̄ redderet̄ ſenibus cū nollet ducere vxorē phor.
v Ingratis his. Ingratis .i. i memor bn̄ficiorꝝ ſibi factorum taliter iūgēdo liberos ſuos mr̄imonio fœlici. x Reipa. Ipo effectu videlicet argentū ſit datū vti datū ē ſine vlla reſtitutōe.
y Angiportū .i. in hūc locum anguſtum nec puium.

DEMIPHO PHORMIO CHREMES

a .i.iure .i.q̄
d ijs merito magnas grãs habeo/atq; ago qñ eue
ſ.euenerũt .i.feliciter ſ.celerit ſ.fieri .i.alloquid⁹
nere hæc nobis frater ꝓſpe.ꝙtũ pōt/nũc cōue
.i.diſperdat .i.libras.
niũd⁹ phormio ē.ꝑuſꝗ dilapi det nrãs trigĩta minas:vt au
b .i.ibo ad vidẽdũ.
feram⁹.PHOR.Demipho ue:ſi domi ē:viſam.vt q̃d.De.
c ſ.veniebat ad me
vt nos ad te ibam⁹ phormio.Phor.De eadẽ hac forſaſſe cau
.i.ibam⁹ de eadẽ cã .i.nō dubitaui .i.res eſt ridicula
d
ſa.DE.ita hercle.Phor.Credidi:q̃d ad me ibatis:ridiculũ:
vt c .i.ꝑmiſiſſẽ irreuocabilit f
an veremi:ne nō id facerē/q̃d recepiſſē ſemel:Heus heus
.i.ꝙ magna g videlicet
quãta hæc mea pauptas ē:tñ adhuc curaui vnũ hoc quidē:
.i.vt eſſem fidel' ꝛ verax .i.vtrꝫ phaniũ .i.benigna ꝛ .i.valde
h i bonę indolis
vt mihi eſſet fides.Chre.Eſt ne:ita vt dixi:liberalis:De.op
liberat' .i.vt nũciẽ ſ.ad ducendã vxorẽ
pido.Phor.Itaq; ad vos venio nũciatũ demipho paratum
.i.qñ ſ.phaniũ quã ꝑmiſi me ducturũ .i.poſtpoſui
me eſſe.vbi vultis vxorē date.Nã oẽs poſthabui mihi res:
.i.decuit .i.tã vehemẽter ſ.vt ducerē .i.animaduerterã
ita vt par fuit:poſtꝗ tãtope id vos velle aĩm aduortẽã.De.
.i.ſed chremes k .i.vt nō phaniũ .i.ꝗlis .i.murmuratio
At hic dehortat⁹ ē me ne illã tibi darē.Nã ꝗs erit rumor po
ſ.h frater .i.dederis et phaniũ .i.qñ ſ.tũc .i.tũc
puli:inqt:ſi id feceris:olim cũ honeſte potuit tũ nō ē data:
.i.orbatã viro ꝑmo .i.inhoneſtũ .i.ferečſi ſ.dixte vt incuſauit paulo añ
l m n .i.eumet.
Nũc viduã extrudi turpe ē ferme eadē oĩa:quæ tute dudũ
.i.i ꝯſpectu meo .i.repꝛhẽderas .i.ſatis ne .i.irridetis
o
corã me incuſaueras.Phor.Satin ſupbe illuditis me.De.
.i.cur vel quõ.ſ.ꝗ mõ me illudarſ .i.nec ſ.quã crã ducturꝰ
te illudim⁹
Qui:Phor.rogas:quia ne alterã quidē illã potero ducere:
.i.frõte ſ.ſpõſam .i.ſed
p
Nam q̃ redibo ore:ad eã quã contēpſerim:CHRE.Tum

In hac ſcena.XXIII.

Continetur contentio phormionis & ſenũ et totius ſimulationis detectio.Indignatus enim phormio narrari parat omnia nauſiſtrate vxori chremetis quo nam videlicet modo chremes ſuſtulerit clam filiam ex muliere quadam lemnia.

a Diis magnas merito gratias habeo.i. multũ ſum deuinctus et obnoxius diis atq; eis ago magnas gratias.Habere gratias eſt in animo. Agere vero gratias eſt verbis.quod.ſ.barbare dicitur regratiari.

b Viſam vt quod. Apoſiopeſis ſecũda. Deficit eñ.vt ſupple expleã quod promiſi.vel aliqd tale.

c De eadem hac fortaſſe cauſa.i.propter eandẽ cauſam propter quam ego ire contendebam.

d Credidi.ſ.ꝙ de ea cauſa ad me veniretis vnꝗ meę fidei diffidentes.

e Ne non id facerem quod recepiſſem ſemel. Et deeſt ad me vt in Heauton.nō ad meretricẽ faciet.

f Heus heus. Particula vocantis eſt monentis attentionem vel exclamantis.

g Tamen adhuc curaui addidit adhuc potuiſſet ſine hoc integer ſenſus eẽ.

h Vt mihi eſſet fides.Vt mihi ꝗderetur.

i Eſt ne ita &c.Chremes interrogat fratrem de puella quã viſitauerat.Et ita dicit vt non audiat a phormione.

k Dehortatus eſt.Diuertit deflexit deterruit.

l Nunc viduam.Vidua quaſi a viro vidua.id eſt diuiſa.

m Extrudi.i.eiici violenter a domo prioris mariti: n Quæ tute dudum coram me incuſaueras.Noua locutio coram me incuſaueras.belle:vt ſi quis neget.contra ſeipm ſentire videatur.

o Satin ſuperbe illuditis me.Et datiuum:et accuſatiuum caſum regit illudo.dici enim poteſt illudo te vel illud tibi.

p Tum autem antiphonem video. Suggerit hec chremes demiphoni voce ſuppreſſa.ne audiatur a phormione.

q Inique. Exponit Guido inique.i.contra equitatem. Et probat. Nam non eſt equum eos ſe iungere cum vterq; alteri ſit cordi. Probatio hec aparentiam aliqualem habet. Sed deceptus eſt ꝙ oīa exemplaria que ego vidi habent inique. quod tamen propter ſequentia verba locum habere non poteſt quoniam ſequentia verba ſunt priorꝫ repetitio atq; reſumptio. ideo chremes dixit iniquę illa at demipho inquit ea de ipa niſi ꝙ vbi chremes dixit antiphonem demipho filium & vnus eam alter mulierem & ſuperaddit ſane.i. valde inuitū
r Tum aūt. Sic eſtimat Guido demipho eadem verba dicit que fuerunt ei ſuggeſta a fratre. Hec cōtinuatio eſt probatio cōtraria priori ꝙ vocari debet inique.
s Rurſum reſcribi iube phor. Reſcribi reddi ſeu per menſę ſcripturam. Iube reſcribi quoniam ad numerationem antecedit ſcriptura. Reſcribere dicebant pro remunerare. & ſic infert ne ego preſcripſi porro illis quibus debui. Hec eſt ergo figura in qua ſecunda de primis ſignificantiā ſumūt. Iube reſcribi per ſcripturam.i.per menſe ſcripturam dari. vnde hodie datur cyrographus domo exactis ne menſe ſcriptura.
t Ne ego pſcripſi. Multum per ſcripturam reddi: multi dedi vt apud Virg. Deditur hic ſubito troiana per agmina rumor.
v Cum iſtac magnificentia.i cum tua magniloquentia & magnitudine ſumptus Nam magnificus ſpectari etiam ſolet in magnis ſumptibus
x Quin tu argentum mihi cedo. Hoc ab vtroq; eum clamore dici accipiendum eſt.
y In ius ambula. Ad iudicem eamus.ſ. nam ius pro loco. Cicero. Quin te in iure conſpitio.
z Enimuero ſi porro eſſe odioſi pergitis. Vultu viuandum eſt & pronunciatōne hoc tam minaciter ſuſpenditur enimuero. Enimuero principium eſt aliquid per iram dicturi. hic cum alius ex alia parte enimuero hoc ferret. & ferre dotatis ablatiuo vt in Eunucho. habeo alia multa ꝙ nūc condonabuntur.
a Indotatis. Hoc eſt vt phanio.
b Dotatis ſoleo. Vt nauſiſtrate quā ſcio ita eludi a marito ſuo. & a te fratre eius.
c Hic quendam moram cuius vir vxorem. Incipit hoc apertius loqui. Et ſermo interruptus eſt a chremete & demea. Poſtea tamen pficit qd' inceperat.
d Nullus ſum. Perii mortuus ſum.
e Sepultus ſum. Auxeſis. Nam plus eſt quam nullus ſum.
f Eho. Interiectio percipientis & deprehendētis
g Ludos facit. Exhibet populo ſpectacula motu ſuo & geſtu. vel ludos facit id eſt ſuis verbis ridiculis nos illudit.
h Fabule. Nuge ſunt. q.d. vultis vos ſubterfugere ita veritatem conuertendo in fabulas quaſi diceret non fiet.

.i.ſed filiū tuū .i.abiicere .i.nolētē puellā .i.ſic q
aūt antiphonē video ab ſeſe amittere inuitū eā inique. De.
.i.ſed r phaniū abiicere
Tum autē video filiū inuitū ſane mulierē abs ſe amittere.
tu Phormio .i.ſi audes .i.tranſfer ſ.qđ dedi
Sed tranſi ſodes ad forū: atq; illud mihi argentū rurſum
.i.reddi q̄ı tati p ſcptura ſ.argētū vis tibi reſcribi .i.certe .i.dedi p ſcptura s t tr
iube reſcribi phormio. PHOR. Quod? ne ego pſcripſi
.i.poſtea .i.debitor fui ſ.cō tu pſcpſeris
porro illis qnibus debui. DE. Quid igit fiet? PHOR. Si
.i.pmiſiſti ſ.illā i vxorē .i.ſz ſi ē ita .i.ꝙ
vis mihi vxorē dare: quā deſpōdiſti: ducam. ſin eſt, vt velis
.i.apud me
illā manere apud te: dos hic omnis maneat, demipho. Nā
.i.iuſtū
nō eſt æquū me, ppter vos decipi: cum ego veſtri honoris
.i.libellū repudij .i.alteri antique repudiauerim ſ.illa quā repudiaui .i.tantū dotis
cauſa repudium alteræ remiſerim: quæ dotis tantūdem da
vade hinc .i.i infortuniū.i.malā crucē v magni .i.o tu cqui
bat: DE. Hinc in malam rem cum iſtac magnificentia fu
ſupplicio plectēdo vt fugitiuꝰ ſ.vt iſta debeas facere nob .i.ita
gitiue. etiam nunc credis te ignorarier aut tua facta adeo.
.i.incedo: i irā q.d.nō puellā .i.capes
PHOR. Irritor. DE. Tu ne hanc duceres: ſi tibi data eēt?
.i.experientiā qn ſim ducturꝰ Antipho .i.moxcē.
PHOR: Fac periculū. DE. vt filius cū illa habitet apud te
tale ppoſitū .i.dicꝗ
hoc veſtrū cōſilium fuit. PHOR: Quæſo qd narras. DE:
.i.quimo ſ tibi datū .i.da x .i.potius ſ.pmiſſam
Quin tu argentū mihi cedo. PHOR. Immo vero tu vxo
da .i.i locū vbi pro: ius redditr y ſ.vt ambulē dicꝗ. in ius .i.certe ābulo i ius i detrimē; eū veſtrū z
rem cedo. DE. In ius ambula. PHOR: Enimuero ſi por
.i.poſtea .i.moleſti .i.pſeueratꝗ ſ.qđ faciā perſ. vrꝫ
ro eſſe odioſi pergitis. DE. Quid facies? PHOR. Ego ne
i.puellis ſine dote tārūmodo .i.adeſſe ſeu pręſideo eſſe vos .i.putatis a
vos me indotatis modo patrocinari fortaſſe arbitrami etiā
habētibꝫ dotem b .i.in ꝗ ſ.intereſt ſ.veſtra intereſt c
dotatis ſoleo. CHRE. Quid noſtra? PHOR. Nihil. hic
ꝯgnouerā .i.maritꝰ indignāꝗ .i.ppt qđ
quandā norā cuius vir vxorē. CHRE. Hem. DE. Quid
ita indigꝗ .i.i inſula illa ſ.vxorē .i.periꝗ d
eſt? PHOR. Lemni habuit aliam. CHRE. Nullus ſum.
ſ.vxore .i.ſullulit .i.ſecreto .i.nutrit iā te me factū eſt e
Phor. ex q̄ filiā ſuſcepit. & eā clā educat. Chr. Sepultꝰ ſum
ſ.ō pus dixi .i.certe vxori .i.recitabo ad lōgū
PHOR. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. CHRE. Ob
.i.noli ei narrare .i.tu ne ſ.q talia geſſit .i.aliter f g
ſecro ne facias. PHOR. Eho: tum is eras? DE. vt ludos fa
.i.te dimittimꝰ tāq̄ futilē & vanū h ſ.ſunt
cit? CHRE. Miſſum te facimus. PHOR. Fabulę. CHR.

.i.qd q̃rĩ hĩc vt taceas. ſ.vis/vt nos
i k
Quid vis tibi:argentũ quod habes condonam⁹. PHOR
.i.intelligo .i.cur .i.cũ ↄdonetĩ mihi argẽtũ illuditĩ.irridentes.
l
MIO. Audio. quid vos: malum: ergo me ſic ludificamini
.i.incõſiderati .i.indigna virĩ ſenibꝰ ſ.tacere.ꝑ tali munere .i.ſũ ↄtẽt⁹ m
inepti veſtra puerili ſententia: nolo: volo: volo: nolo. rur-
.i.itẽꝗ .i.dic .i.habe eũ.ꝑ nõ dicto paulo ante
n o
ſum cape. cedo: quod dictum indictum eſt. quod mõ erat
.i.firmũ in ꝓpoſito .i.ſ q̃ occaſiõe ꝑhor. q̃ dixit
ratum: id irritũ eſt. CHRE. Quo pacto/aut vnde hic hæc
.i.recognouit ſ.vñ reſciuerit ſ.q̃ ipſe dicit.
p
reſciuit: DE. Neſcio: niſi me dixiſſe id nemini certe ſcio.
.i.prætergrediẽs naſe modũ q̃ vir ille ſciuit nemine referẽte. iuſſi
q
CHRE. Monſtri: ita me dij ament: ſimile. PHOR. Inieci
indignãtĩ .i.verẽ h̃ decet pod⁹
ſcrupulum. DE. Hem hiccine vt a nobis tantũ hoc argen-
ſ.phormio .i.euidẽter cũ irrideat .i.meli⁹
ti auferat/tam aperte irridens: emori hercle ſatius eſt. ani-
pñti z efficaci .i.accinge te ſ.o chrem eqõ cõmiſiſti lemni
mo virili/præſentiꝗ; vt ſis/para. Vides tuum peccatum
.i.pro .i.in lucẽ .i.et.nõ ſ.vides
iam eſſe elatum foras: neꝗ; iam id celare poſſe te vxorem
vxor ſ.ipſos
tuam. nũc quod ea ex alijs auditura ſit chreme: id noſmet
ꝑdere.mani; feſtare. .i.ſati⁹ e ad placãdũ .i.deinde phor.
indicare placabilius eſt. Tum hũc imparatum poterimus
.i.nro arbitrio z q̃rẽ volem⁹ r .i.punire .s
noſtro modo vlciſci. PHOR. Atat niſi mihi ꝓſpicio: hæ-
.i.dubi⁹ ſũ ꝑplex⁹ ſ.demipho z chremes ſ.capiẽdũ .i.paro ad piculũ .i.cupide querũt
t v
reo. hi gladiatorio animo ad me affectant viam. CHRE.
ſ.vxor mea .i.habeas bonũ animũ .i.ſic .i.reducã
x
At vereor: vt placari poſſit. DE. Bono animo es. ego redi-
ſ.cõfiſus .i.quia .i.hac re q̃ ſecit .i.mortua ẽ z ex h̃ ſeclo migrauit
gam vos in gratiam: hoc fretus chreme: cum e medio ex-
ſ.illa mulier ſ.a te .i.verẽ ſic agitĩ ſic me tractatĩ.
ceſſit/vnde hec ſuſcepta eſt tibi. PHOR. Ita ne agitis me-
.i.ad vtilitatẽ chremetĩ
z
cũ: ſatis aſtute egredimini. Nõ hercle ex re iſtius me inſti-
.i.ais ne ſ.dic .i.poſtꝗ̃ .i.lõge.remote ſ.id .i.qd libuit
a
gaſti demipho. ain tu tandẽ vbi peregre tibi quod libitum
.i.q̃ ẽ de ꝑmarijs z optimati ſ.ita.i.q̃ bus vibis.
fuit/feceris: neꝗ; huic ſis veritus fœminæ primariæ/quin
.i.iniurias ſ.ais q̃ .i.ꝑpces
nouo modo ei faceres cõtumelias: venias nũc mihi ꝑcibus
.i.lauandũ ſeu purgandũ ſ.q̃ ſũ illi dicturꝰ. .i.inflãma
b ſ.vxorẽ
lautũ peccatum tuum: hiſce ego eam dictis ita tibi incen-
.i.reddã .i.nõ .i.ex h̃ eſt.placas .i.etiã ſi ror⁹ lachrymas ↄuertarĩ vt guttatim finiaris
c
ſam dabo: vt ne reſtinguas lachrymis: ſi extillaueris. DE:

i Quid vis tibi argentum quod habes. Vis iterum ſubaudiendum eſt vt ſit vis argẽtũ quod habes & eſt aſyntheton inferendum.
k Cõmodamus tibi. Sic eſt apud Virgi. Vultis et his mecum pariter conſidere regnis. vrbẽ quã ſtatuo veſtra eſt.
l Malum quod dicitur male gratie. Eſt eñ hic malum aduerbium interpoſite indignationis.
m Volo nolo. Primo ſingula ſepantur. Deinde ſimul vtraꝗ; pronuntianda ſunt animo virilia neceſſario adhortaturi. Et ita dicendo deliberat capiat necne oblatum numus & taceat.
n Rurſum cape cedo. Alloquitur ſeipm quaſi diceret. dic potius nauſiſtrate talia quę dicta ſunt deinde ipſo cape munus oblatum.
o Quod modo erat ratum id irritum eſt. Eiuſmodi fiunt in deliberationibus faciendis & conſiliis capiendis. Nam tunc ſepe mens animuſꝗ; in varias diſtrahitur ſnias.
p Neſcio. ſ. vnde reſciuerit. Niſi voluit aliud adiungere. ſed quia ſibi non placuit neꝗ; verum putauit. fecit apoſiopeſim & ad aliud diuertit.
q Inieci ſcrupulum. Scrupus. Inde ſcrupulus lapillus eſt breuis & aſper qui preſſus pede ſollicitudinem creat. Inde rem ſcrupuloſã dicimus quã aliqui habent aſperi.
r Noſtro vlciſci modo. Ingenio frui.
s Niſi mihi proſpitio hereo. i. adhereo captioni & rhetibus niſi caueo mihi. i. capior vel capt⁹ ſũ niſi mihi prouideo vt lepus qui caſſibus heret.
t Hi gladiatorio animo. Parato ad periculum Hoc eſt ita perdito ac temerario vt nõ ſibi caueãt dummodo vulnerent vt Saluſt. Auidius alter alterum fauciare quã ſemet tegere.
v Ad me affectant viam. Affectant viam. Plenum quod nos eclipticos.
x Vt placari poſſit. vt pro ne non:
y Cum e medio exceſſit. Pro quia exceſſit. et additum. et ad rationem dici Comicum eſt.
z Aſtute aggredimini. Ironia & proprie aggredi accedere ad dimicandum eſt. Bene ergo ſeruauit tranſlationem a gladiatoribus cœptam.
a Ain tu tandem. Modo ad chremetem cũ inuectione conuerſus eſt.
b Lautum peccatum tuum. vt lauem, vt maculam.
c Lachrymis ſi extillaueris. Extillare eſt guttare ex corpore, et extillare ipm corpus guttatim finiri. ergo quaſi totum in lachrymas conuerti, et ex toto extillare corpore.

d Publicitus ſcelus.i.publica cura atq; conſilio
é In ſolas terras. Signanter virgi. Parthorum et ſolis exegit montibus euum. Et Saluſt.in.v. Solis vris. f In ius eamus. Ad pretoris ſellam modo enim locum ſignificat.
g In ius huc ſi quid lubet. Apparet paſcitum ad domum ſenis chremetis nõ ad forum abſtrahere litem.
h Aſſequare. Alloquitur frẽm vt comprehendat phormionem.
i Solus enim. Enim pro at poſuit vt turbatum oſtenderet. Sic alibi. enim non ſinam.
k Vna iniuria eſt.i.actio iniuriarum ex lege altera quam feciſti dotate vxori.
l Lege agito ergo. Lege agito dicebatur ei cui⁹ intentio cõtẽptibilis aduerſario videbatur. Plautus in Aulularia. Lege agito et cœnã coquę. Lege agito.i.perſequere ius tuũ per legem.q.d.contemno tuam actionem.
m Altera eſt tecum Chreme. Quia iniuriam feciſti dotate vxori.
n Os opprime. alloquitur fratrem. vel põt dici paſcito admonens vt taceat.
o Pugnos in ventrem ingere. vrbane in vẽtrem quaſi paraſcito. an ventrem totum paſcitum dicit vt Lucillius in ſecundo. Viuite claucones comedones viuite ventres. an ſimpliciter quia qui reſiſtit ne ſequatur collo trahentem ab toto ore pandum ſe facit. & ventum proiicit cum in ventre feritur curuatur: et ſequitur.

ſ.infortuniũ ſ.malũ Phormiõi .i.dent .i.ſuffuſũ .i.verꝫ ẽ verꝫ
Malum / quod iſti dij deæq; omnes duint. tanta affectum
.i.aliquẽ ſ.quãta iſte paraſit⁹ ſ.eſt verꝫ .i.publice vł in publica cura
quencq; eſſe hominem audacia? nonne hoc publicitus ſce-
.i.peccatũ tuũ q̃ me⁹ frater es. .i.deſertas .i.pduce⁹
lus hinc deportarier in ſolas terras? CHRE. In id redactus
.i.i cũ locũ anguſtũ ſiue ſtatũ ⁊ anguſtiã Phormiõe .i.omnino
ſum loci: vt quid agam cũ illo / neſciam prorſus. DEMI.
.i.nõ dubito te eſſe multũ anxiũ ſ.eam⁹ .i.in domũ Chremetis .i.aliq̃ mõ tibi placet
Ego ſcio. in ius eamus. PHOR. In ius huc: ſi quid lubet
.i.pſeq̃re eũ ſ.cõprehẽſũ q̃diu vt eũ retineant
DEMI. Aſſequere. ac retine: dum ego ſeruos hinc euoco.
ſ.eũ retinere .i.at vel certe .i.accede celeriter.
CHRE. Solus enim nequeo: accurre huc. PHORMIO
.i.actio iniuriaꝝ ſ.mihi .i.pſeq̃re ius p legẽ ſ.ſi ſit tibi mecũ iniuria
Vna iniuria eſt tecũ. CHRE. Lege agito ergo. PHOR.
alia actio iniuriaꝝ .i.celeriter cape ſ.paraſcitum
Altera eſt tecum chreme. DENI. Rape hunc. PHOR.
.i.ita me vi tractatis .i.certe .i.vociferatõe clamat .i.egredere e domo
Ita ne agitis? enĩuero voce eſt opus. nauſiſtrata: exi. Chre.
.i.obtura.ſ.ne loq̃t .i.hũc impbũ viũ .i.poteſt
Os opprime. DE. Impurũ vide: quantum valet. PHOR.
ſ.ẽpi .i.iterũ dico ſ.dici ve q.d.nõ faciã.
Nauſiſtrata inquã. CHRE. Nõ taces? PHOR. Taceam
ſ.ipſe paſcit⁹ ſ.te vt eatur in ius ſ.eius .i.immitte
DE. Niſi ſequit̃. pugnos in ventrem ingere. Vel oculum
.i.erue illi oculũ .i.adeſt .i.in q̃ loco .i.puniã vł vindictã de vobis ſumam
exclude. PHOR. Eſt vbi vos vlciſcar locus.

NAVSISTRATA CHREMES.
DEMIPHO PHORMIO.

.i.appellat ſ.nauſiſtratã dolẽt.i.idignãt

q Vis nominat me? CHRE. Hem. NAVSIT.

.i.qd ſibi vult iſta turbatio ꝛ rixa .i.mi marite.

Quid iſtuc turbæ eſt obſecro mi vir? PHOR.

irritãt. .i.cur a .i.qlis ſſ dicit ó chremere

Hem: quid nunc obticuiſti? NAVSI. Quis hic homo eſt

.i.verũ peri

nõ mihi reſpondes? PHOR. Hiccine nunc vt tibi reſpon

ꝑ nimio timore ne tu reſciſcas eius ſcelus ſ.tu nauſiſtrata phormioni

deat: que hercle vbi ſit neſcit? DEMI. Caue. iſti quicꝗ cre

.i.ꝓcede ad eũ .i.nõ ẽ frigid⁹ totus .i.occide.

das. PHORMIO. Abi. tange. ſi nõ tot⁹ friget: me eneca.

b ſ.ſi nihil eſt .i.dicat

CHRE. Nihil eſt. NAVSI. Quid ergo eſt? quod iſti nar

.i.ſtatim ſ.qd ſit .i.ꝑgis ne ſ.dictis eius

ret? PHOR. Iam ſcies: auſculta. CHRE. Pergin credere?

c Phormioni

NAVSI. Quid ego obſecro huic credam qui nihil dixit.

.i.deſipit ifelix Chremes icõſiderate incõſulte

d

PHOR. Delirat miſer timore. NAVSI. Non pol temere

.i.tantũ .i.ego ne

eſt: quod tu tam times. CHRE. Egon timeo? PHOR.

.i.certe vl' recte facis .i.q2 .i.pctm qd nihil ẽ e f dr narro tuũ pctm qd nihil ẽ

Recte ſane, qñ nihil times: & hoc nihil eſt / qd ego dico?

ſ.ipẽ .i.referd .i.pctm ſuũ frater me⁹ irridẽs .i.tu feciſti ſ.dicis

g

tu narra. DE. Scelus tibi narret. PHOR. Eho tu: factũ eſt

.i.inſtanter .i.ꝓ defẽſiõe filii Chre .i.marite h turbat⁹ aliud dicere neqt

a te ſedulo ꝓ fratre. NAV. Mi vir nõ narras? CHRE. At

.i.qd tibi vis di/cendo at .i.dicere id qd eſt inter nos.

NAV. Quid at? CHRE. Non opus eſt dicto. PHOR.

ſ.nõ ẽ op⁹ dicto .i.ſz .i.ſcire ſ.vxori tue in illa inſula. idignãtis

Tibi quidẽ: at ſcito huic opus ẽ. In lemno. CHRE. Hem

.i.dic indignãter .i.te neſciente i .i.dei

quid ais? DE. Non taces. PHOR. Clam te. CHRe. Hei

loꝫ affictos k

mihi. PHORMIO. Sic factum eſt. NAV. Mi homo dij

meliora ꝗ q dic ſ.vt dico qꝫ duxit vxorẽ .i.pdita ſum. .i.dent

meli⁹ diũt. Phor. Sic factũ eſt. NAV. Perij miſera. Phor.

.i.ex ea vxore phaniũ ſuſtulit .i.qñdiu .i.nõ cogitas ĩ hmõi reb⁹ .i.dicim⁹ l

Et inde filiã ſuſcepit iam vnã: dũ tu dormis. Chre. Quid

aut facim⁹ exclamatio cũ indignatõe m

agimus. NAV. Proch dij immortales: facinus miſerandũ

ſ.qd dico

& malũ. PHOR. Hoc actũ eſt. NAV. An quicꝗ hodie

iniquius ſ.ẽ factũ poſtꝗ ſ.plures habendas. .i.tunc n o

eſt factũ indigni⁹: ꝗ mihi? vbi ad vxores ventũ eſt: tum

ſ.ipi marit ſ.voco.ſ.in teſtẽ viro meo valde

fiunt ſenes. Demipho te appello. nam me cũ hoc ipo diſte

plurimũ tęder .i.verũ hec ꝓfectiões freqntes .i.cõmoratões

det loq. Hæccine erãt itiones crebræ / & mãſiones diutinę

.i.apõ lemnũ .i.verũ hec .i.reddit⁹ annuos

lemni? Heccine erat ea quæ minuebat noſtros fructus

p .i.cõmiſſam

vtilitas? DE. Ego nauſiſtrata eſſe ĩ hac re culpã meritã nõ

.i.tales ea .i.excuſanda q

nego / ſed quæ ſit ignoſcenda. PHORMIO. Verba fiũt

In hac ſcena. XXIIII.

Velut controuerſia eſt in qua reus fit maritus male tractationis & eſt ſtatus qualitatis venialis.

a Quid nunc obticuiſti. Ab ob et taceo.es.i.ta / cuiſti nunc necꝫ reſpondiſti tue vxori.

b Nihil eſt.ſ.de eo quod iſte phormio loquitur.

c Quid ergo eſt quod iſtic narret. Quaſi diceret quid ergo volunt eius narrationes.

d Delyrat miſer timore. Vtrumcꝫ & delyrat & timore. Nam delectatio ſenectuti. Timor conſcientie.

e Quando. Cauſaliter capitur. vel ſit aduerbium temporis.

f Et hoc nihil eſt quod ego dico. Potes intelligere phormionem. hec per irriſionem dicere recte ſane quando nihil times & hoc nihil eſt quod ego dico quãuis id nihil ſi tibi non eſt parum moleſte allaturum tu ipe narra.

g Scelus tibi narret. Scelus id eſt peccatum. vel vocat phormionem ſcelus dicendo. O ſcelus. id ẽ o ſcelerate dicis, ꝙ narret tibi id quod tu vis ei narrare. q.d. non dignaretur homini tam nihili id referre.

h Mi vir. Melius eſt vt hoc dicatur Chremeti quã phor. non narras mihi interrogando lege. q. d. non vis mihi narrare quid iſte phormio narret

i Clam te. Hoc dicit Nauſiſtratę, ſunt tamen lo / cutiones interpoſite. vxorem duxit eſt completio clauſule.

k Mi homo dii melius diunt. Querit probus. An matrona tam familiariter mi homo recte dicat alieno. ſed fruſtra. Nam fœminarum oratio ẽ, & ſi non blanditur, blanda eſt.

l Quid agimus. Facete additum. Et hoc dicit fratri demiphoni.

m Facinus miſerandum. Alii codices habent in dignum id eſt nefandum & quod fieri non debeat.

n Quam mihi vbi. Eleganter inſertum mihi vt in Heauton. Is mihi vbi adbibit plus Paulo ſua quæ narrat facinora.

o Ad vxores ventum eſt tum fiunt ſenes. Eleganter fieri dixit. Et generaliter inuidioſus. quã ſi vnum accuſaret ſenem.

p Ego nauſiſtrata. Qualitas venialis a con / ceſſa actione.

q Verba fiunt mortuo. Non eſt paſſus paraſcitus, vt totam ſententiam ſenex explicaret. Verba fiunt mortuo. Prouerbiale eſt id eſt tua verba ſũt futilia et vana atcꝫ eiuſmodi vt ſi fierẽt alicui mortuo. q.d. videris alloqui nihil intelligẽtem ac nihil ſencientem velut mortuus nihil ſentit. vel intelligę ſine prouerbio. verba fiunt chremeti tãꝗ mortuo. Nam poſtea dicturus eſt exequias quibus ẽ comodum &c.

r Nã neq; negligentia tua neq; odio id fecit tuo In hac cauſa principalis eſt
Et ideo in duo diuiſit. Nec negligentia circa te. nec odio inquit factum. Preterea & preſto addidit defenſionem.
s Vinolentus fere ab hinc an &c. Ab etate eius a tempore criminis a diminutione conceptu ꝙ pellicis ab euentu. ab animo facientis ꝙ mortua eſt. poſtremo & precibus & perilogum ꝙ ꝙ fecit admonens illam oratorie manſuetudinis ſue.
t Vinolentus. Ab imprudentia defenſio.
v Ab hinc annos quindecim. A tempore defenſio.
x Eam compreſſit. Quod interdũ eſt non amoris ſed iniurie.
y Neq; illam poſt vnq; attigit. Poſtea, ita facti penituit.
z E medio abiit. q. f. i. h. r. ſcrupulus. Per obitũ enim penitus abiit ſcrupulus ab humanis rebus
a Equo animo vt feras. Hic locus eſt id eſt quod futurum ſit. facilius enim ignoſcitur non vltra peccaturi.
b Defungier. i. defungi deſinere. vel finire moleſtiam huius facti. Nam defunctus morbis dicitur qui finiuit morbos.
c Sed quid ſpe rem. Id eſt quomodo ſpem habeam ipſum non vltra erraturum ſi ignouero
d Etate porro minus. Quia dixit ab hinc annos quindecim.
e Senectus ſi verecundos facit. Modeſte et grauiter. vel ſcd'm Guidonem iuſte reprehenſionis timidos. Nam verecundia eſt iuſte reprehenſionis timor.
f An mea forma atq; ætas nec magis expetenda eſt. Quia nunc maritus meus factus ſit verecũdus propter ſenectutem: q. d. nihil eſt propter q̃d id expetem cum etiam ſenex impudicus ſit.
g Quid mihi hic affers. Callidius vſa eſt ad vltimum conuerſa ad ip̃m defenſorem mariti. Et de illa vi contradictionis exultat paſcitus tanq; confecto mortuo ꝙ aduerſario ſuo dicit exeqas chremeti.
h Exequias chremeti. Bono ordine. Primo deſirat miſer timore. Poſt verba fiunt mortuo. Ad vltimum exequias chremeti. delyrat. moritur & fertur.
i Age nunc. age phormionem qui nolet laceſſito. Virgili. Degeneremq; nepto lemnum narrare memento.
k Faxo tali; mactatus ſit atq; hic &c. Pro eo q̃d eſt eum ſic frequenter veteres Ennius. Omnes cor de patrem prebent animoq; benigno circũfuſũ.
l Obganniat. Obgannire eſt contra ganniẽtem gannire id eſt contra rixantẽ rixari & cõtra murmurantem murmurare. Gannire autem proprie eſt vulpium, ſicut mugire boum. Sed ſæpe p metaphoram dicitur quemadmodum alia pene innumerabilia.
m An meo merito credam. Id eſt vtrum maritus meus fecit illud indignum facinus meo merito. i. qa metuerim vt fieret mihi talis iniuria propter culpam meam, qua in eum nimis fuerim indulgens.
n Ignoſce orat confitetur purgat. Verba venialis ſtatus ſunt ignoſce confitetur.

mortuo. DEMIPHO. Nam neq; negligentia tui: neq; odio id fecit tui. vinolentus fere ab hinc annos quindecim mulierculam eam compreſſit: vnde hæc nata eſt. neq; illã poſt vnq; attigit. ea mortem obijt. e medio abijt: qui fuit in hac re ſcrupulus. q̃obrem te oro: vt alia facta tua ſũt: æquo animo vt feras. NAVSISTRATA. Quid ego æquo animo feram cupio miſera in hac re defungier. Sed quid ſperem: ætate porro minus peccatum putem: iam tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit. an mea forma atq; ætas nunc magis expetenda eſt demipho: Quid mihi nunc affers: quamobrem expectem, aut ſperem porro non fore: PHORMIO. Exequias chremeti quibus eſt cõmodum ire iam tempus eſt. ſic dabo. age nunc age. Phormionem qui volet laceſſito, faxo tali ſit mactatus atq; hic eſt infortunio. redeat ſane in gratiam. iam ſupplicij ſatis eſt mihi. habet hæc, quod ei dum viuat vſq; ad aurem obganniat. NAVSISTRATA. An meo merito credam: quid ego nũc ea commemorarem Demipho ſigillatim: qualis ego in hunc fuerim: DEMIPHO. Noui; æque omnia tecum NAVSISTRATA. Meriton hoc meo videtur factum: DEMIPHO. Minime gentium. verum quando iam accuſando fieri infectum non poteſt: ignoſce: orat. cõfitetur:

excuſat illud .i.q̄d vltra poſtulas ab .i.certe
ſcelus eo vt faciat
o
purgat. quid vis amplius? PHORMIO. Enimuero pri
nauſiſtrata pſulā. puidebo vocant
uſq̃ hæc dat veniam: mihi proſpiciam / & phedriæ. Heus
Demiphoni. .i.incōſulte q̄ ſum
incōſiderate dicturus
nauſiſtrata priuſq̃ huic reſpondeas temere: audi. NAV
ſ.q̄ vis me .i.libras
audire.
SISTRATA. Quid eſt? PHORMIO. Ego minas tri
aſtutiam viro .i.extorſi minas tradidi phedrie ſ.filius
deceptōes
ginta per fallaciam ab iſto abſtuli: eas dedi tuo gnato is p
.i.p emptione puellæ venditori volēs vt indignātis
ſue amicicie.
ſua amica lenoni dedit. CHREMES. Hem quid ais?
.i.deteſtabile ſ.exiſtēs.
NAVSISTRATA. Adeo indignum tibi videtur: fili9
.i.iuuenis
homo adoleſcens ſi habet vnam amicam: tu vxores duas
.i.non qua audacia fronte .i.corripies
quo vultu
p filium
nihil pudet? quo ore illum obiurgabis? reſponde michi.
ſ.filius ſic .i.ſed
DEMIPHO. Faciet: vt voles. NAVSISTRATA. Im
nunc .i.opinionē ſ.illi viro meo
mo vt iam meam ſcias ſententiam: neq̃ ego ignoſco: neq̃
.i.aliquid phedriā.
promitto quicquā: neq̃ reſpondeo priuſq̃ gnatum vide
relinquo ſ.ad hāc rē filius meus ſ.id
refero ſpectātia
ro. eius iudicio permitto omnia quod is iubebit: faciam.
PHORMIO. Mulier ſapiens es nauſiſtrata. NAVSI
.i.nonne ſufficit tibi .i.ſed
de eo q̄ fecit
STRATA. Satis tibi eſt? PHORMIO. Immo vero pul
.i.honeſte & cū honore meo .i.pter id q̄ ſperabam
cōmode laudabiliter vel pter expectatōem
chre diſcede & probe & præter ſpem. NAVSISTRA.
ſ.pet nec q̄ ē ſ.ē mihi
q nomē mihi
Tu tuum nomen: dic quod eſt. PHOR. Mihin? phor
nomē filio .i.pcipuus
r s amicus
mio. veſtræ familiæ hercle amicus / & tuo ſummus phe
ſ.eſt tibi nomē - ſed .i.p gdē caſtoris
driæ. NAVSISTRA. Phormio? at ego ecaſtor poſthac
tibi quod potero. & quæ voles faciam: atq̃ dicā. PHOR.
.i.loq̄ri .i.p polucē .i.vis ne
v
Benigne dicis. NAV. pol meritū eſt tuū. PHOR. Vin
.i.aliquid pp̄ter quod .i.ppē
primū hodie facere: quod ego gaudeam nauſiſtrata. & q̄d

o Purgat. q vinolētus id fecerit & iam ab hinc multos annos &c.
p Nihil pudet. Hoc eſt non erubeſcis reprehendere illud, in quo met reprehendendus venis.
q Tu tuum nomen dic quod eſt. Bene dicit tuum pronomine vtitur, quia non habet nomen. Nam potentiorum blandimentum circa inferiores hoc fuit vt nomen eorum quererent. & cū audiſſent ipſi nominibus eos acōpellarent ſtatim tale eſt in Adelphis. Qui vocare Geta hominē maximi precii &c.
r Veſtrę familię: Hoc propter antiphonis amicitiam dixit amicus.
s Et tuo ſumus phedrie. Amicus iterum ſubaudiendum.
t Meritum eſt tuum. Quaſi ita dicatur merita tua ita poſtulant vt in te benignitatem exhibeam
v Vni primum hodie facere. Facere ex perſona paſcitica beneficii optio facta eſt quod promiſerat.

ASCEN:

Illud non pol temere &c. ſic intelligo. qa Hauſiſtrata viderat chremetem tremebūdū. dicit ipm nō ſine cā timere. Chremes aūt q diſſimulare conabaē figurate interrogat. Egon timeo. q.d. minime gētiū timeo. qa nō eſt q̄d timeā in hac re. Ad quid phormio ſatis dicaciter inq̄t. Recte ſane ſup. tibi eſt. q̄n. i. q̄nquidem tu nihil. i. nullā rē vel minime times. & hoc quod ego dico eſt nihil. i. nullius momenti. neq̃ q̄d q̄s timere debeat. narratu: ad quod demipho volens ſignificare nihil mali eē in facto chremetis. at phormionē indignū eſſe cui narretur. Interrogat amare. ſcelus. i. hō ſceleſte dicis q narret chremes vir bonus & nobilis: tibi homini nihili & pdito. Neq̃ accipi velim. nihil p peccato chremetis Nec ſcelus. Nā demipho nolit concedere aliq̄d ſcelus in chremetis facto eſſe. Item illud. dum: in verbo dum tu dormis. nō puto accipi pro donec ſeu q̄diu. ſed pro q̄n ſeu quo tpe. Illud aūt. an mea forma atq̃ ætas. nūc magis expetenda eſt demipho &c. ſic potius intelligo vt dicatur p figuratā interrogationē. q negatiuā deſiderat rñſionē. vt ſit putas q vir nūc magis oblectabit ſe forma mea q̄ olim cum multo pulcrior eram. q.d. & iō ſi olim aſpnatus eſt eam cum melior erat. multo magis poſthac deſpiciet eam. Et propterea aſſerendū puto ſic. O demipho an mea forma atq̃ ætas eſt nunc cū vetula & deformior ſum magis expetenda viro meo q̄ olim dum melior erat & eam contempſit? Item melior videtur mihi lectio in textu. faxo tali ſit mactatus infortunio &c. q̄ in cōme. faxo tali mactarum infortunio.

Argumentum

x Sed vbi eſt phedria iudex noſter. Ad illũ em̃ mulieris illata ſententia eſt. vt cum ita agitur tuta ſunt marito omnia. Et per yroniam ridicule dicitur per eam que irata erat vel irritata.

y Iudex noſter. Nihil facetius quam iudicẽ capi aduerſus crimen voluptatis paterne & amatorẽ filium & fratrem antiphonis cui nubet furtiua filia.

z Iudex noſter. Terribilis: ſ. cenſor paternarum deliciarum. vides igitur hic conſultam vxoris iracundiam.

Chremeti cũ me videbit ſ. id facere ſ. ad paſcitũ
tuo viro oculi doleant: NAVSI. Cupio. PHOR. Me ad
ſʒ ex h̃ loco
cænam voca. NAV. Pol vero voco. DE. Eamus intro hic
eam⁹ itro filius me⁹ .i. arbiter
x y z
CHRE: Fiat. ſed vbi eſt phedria iudex noſter. PHOR.
ſtatim faciã .i. p̃ñs erit
Iam hic faxo aderit.

.i. diſcedite cũ incolũitate ɔgratulamini ſ. ego poete defenſor recogitraui h̃ac totã comediã recitatui vna cũ grege meo℞ acto℞

Comedia Ultima

v Alete / & plaudite. Calliopius recenſui.

Figurę ſequentis. Declaratio in ſextã & vltimã Therẽtij Comediã Ecyrã dictam introductoria.

Ecyram diſſentiendo quibuſdã / cũ aliis / tñ vltimã poſui. Tum: q̃a vltimo eſt recitata. Tũ etiã: vt cũ optima muliere & meretrice concluderẽ bona: q̃ in ea fabula continent: licet initiũ ſumat cũ philote & ſyra alia aliam de quęſtu meretricio faciẽdo inſtituens & philotis cũ totã pene originẽ argumẽti expediẽs cũ pmenone q̃ tenẽt ambę pſonę ſunt pyotaticę abeũtes: in nullis deinceps Comedię ptibus comparentes. Bonam igit̃ mulierẽ in hac Comedia noſcere ediſce. Illa Comedia cũ delectet plurimũ: non minus vtilitatis affert ſpectatoribus. In hac Comedia duo ſunt ſenes: Laches & Phidippus. Laches filium habebat pamphilũ noie. Qui cum amore Bachidis meretricis captus eſſet: pater deſponderat filiã Phidippi philomenã noie. Pr̃i itaq͡ʒ parere volens philomenã inuitus duxit bimeſtri quoq͡ʒ tpe eam nulla corpis gratia amplectabatur. A Bachide ſe abſtrahere non potens: q̃ tñ eius amoris impatiens. quia aliã duxerat. eſt facta: continue eum cœpit illis verbis da & affer lactare. noua vero ſponſa quam domi habebat. pacientiſſima omnium noui mariti iniuriarum. ideo vt nec vultu vnam ſignificaſſet. Pamphilum igitur ſua manſuetudine a procaci traxit muliere cum qua & eum ita vinxit q̃ dimiſſa bachide omnem vitam ſuam in hanc poſuit. Interea moritur patris cognatus phania in imbro cuius & pater hęres erat. Miſit igitur Pamphilum vt bona hęreditaria adueheret eius aũt receſſus ob amatam pamphilam durus ei fuerat. Et ideo cum læte rediret cum bonis hereditariis vt & rurſum amore potiri poſſet philomene vt rediit pamphilam non plus in domo repit paterna. ſed in domo ſoceri eius phidippi. Cum autem ad domum ſoceri pro ſciſſitanda abitionis cauſa iret. eam tunc ipo inſtanti pturientem repit. ex quo & maior eum ſcrupulus detinuit. quia patrem pueri ſe eſſe neſciebat. Sic ergo multis prehabitis altricationibus & ſocrus ſoceri patris & matris diuortiũ. Pamphilus fieri percupebat tamen cauſam hanc q̃ in tpe non peperit omnibus celauit Laches aũt & Phidippus credebant cauſam eſſe mores ſocrus aduerſas vel quia forte ſcorto Bachide adheſerat. Pro qua & miſerunt vt diceret philomene ſe deinceps pamphilum abnegaturũ quod & illa meretrix queſtum poſtponens meretricium fecit. Cum autem ſic cum eis loquebatur: viſum ẽ anulum in digito eius per Mirrinam philomene matrem. quod pamphilus filię in tenebris neſcius cum eã ſtupraret detraxerat quod & pamphilus Bachidi dederat Bachide vt medio Comico hoc teſtante Pamphilus recipit matrem cum filio.

SYRA·LENA
PHILOTIS
BACHIS
PARMENO
LACHES
PHILOMENA
MIRINA
PAMPHILVS
PHYDIPPVS
SOSTRATA

Argumentum

Ecyra incipit. Argumentū Donati. Viciatā in tenebris anā nuptias cui annulū extorſerat meretricē amās. Dū ignorat pāphilus duxit vxorē grandā ex cōpſſu ſuo. quā pegre pfectus cū reliquiſſet domi rediens parientē offendit furtim et apud matrem ſuā. qre cōmotus dū repudiū inuitis pentibus. & cām repudii neſcientibus pat p meretricē apud quā anuulus innentus eſt. cognoſcit tandē & a ſe viciatā vxorē & a ſe natū filiū. Primus actus colloquiū continet meretricis philotis ac leneſyre cū pmenone vt per hax pſonas q̄ dicunt̄ argumētū ſpectator diſcat. Secundi actus tenor in hoc ē immeritā vxorē veluti malā ſociū accuſat laches & conuenit phidippū. & eadem cauſa ſtatim poſt quorum colloquium conqueſtio inducitur ſoſtrate. quod falſum crimem inuidioſumq; ſuſtineat. Tertio actui hæc aſcribunt̄ Conqueſtio pamphili pegre redeuntis. de amore ſuo circa vxorē paritudo philomenę. Soſtrate verba ſup egritudinē nuruſq; iam morbo credit afflictam. Fletus pāphili errātis quū putat nō ex ſe filiū natū eſſe. Colloquiū pmenonis cū pueris a naui venientibus vt mox loquant̄ cū ipo pāphilo a q̊ in artē mittit̄. Itē lachetis phidippiq; & pāphili verba de recōcilianda illi coniuge et eox inuicē litigioſa diſſenſio. Quartū actū hec cōplent pturbatio mirrine ex interuentu mariti et eiuſdem cū eo nimis callida ac muliebris aſtutię diſceptatio. Soſtrate pāphili lachetiſq; colloquiū. Inclamatio patris et ſoceri aduerſū pamphilū vxorē recuſantē cōuentionē meretricis pmittentis ſe iuſiurādū matronis exhibiturā de nō admiſſo ad ſe pāphilū. In qnto actu bachidis narratio de nuptiis geſtis & colloquiū cū pmenone inducit̄ quē nūtiū mittit ad pāphilū. pāphiliq; ad vltimū actio gratiax apud ipam Bachidem. Docet aūt Varro neq; in hac fabula neq; in aliis eſſe mirandum q̄ impares ſcęnax paginarūq; ſint numero. cū hæc attributio in rerum deſcriptione nō in nūero verſuum conſtituta ſit. Non apud latinos: non. verū etiam apud grecos ipos.

ECyRA

Acta ludis romanis Sexto Iulio Ceſare Gn. Cornelio ædilibus curulibus. nō eſt pacta tota Modos fecit Flaccus Claudij tibijs paribus Gn. Octauio Tito Manlio conſulibus. Relicta eſt iterum ludis funebribus. Relata eſt tertio. Q. Fuluio. L. Marco ædilibus curulibus.

Argumentum.

adoleſcens ille Philomene longo añ tpe

V xorem duxit Pamphilus Philomenā: cui quon

ſ. ipe pāphil᷒. i. ne ſciens q̄ phil. eſſz ſtuprū Philomene

dam ignorans virgini vitium obtulit. eiuſq; p

i. violēter ſ. de digito pamphilus Pamphilus

vim quem detraxit annulū dederat amicæ bacchidi mere-

ſ. Pamphilus i. i cū locū remotū ab vxore ſua ſ. ſuā id ex eo non

triculæ. Deinde profectus in imbrum eſt nuptam nō atti

ḡuida cē potuit puellā puelle i. fructū habē tē i vtero tāq̄ i. egrotā

git. hanc mater vtero grauidam: ne id ſciat ſocrus: vt ægrā

ſ. ex imbro i. reſciſcit totū factū puelle i. nō

ad ſe transfert. reuertit̄ Pamphilus. deprahendit: partum ce

ſ. puelle i. vitupat dat vitio cā repudiȷ r̄uelat alicui

lat: vxorem tamen recipere nō vult. Pater incuſat Bacchi-

ſ. quē Pam. hēbat i. ſtupra

dis amorem. Dum ſe purgat bacchis: annulum mater vi-

te filię ſuę i. recognoſcit

ciatæ forte agnoſcit myrthina. Vxorem recipit Pamphi-

lus cum filio.

PROLOGVS ECyRE.

quaſi ſocrus .i.appellatio fabula .i.qñ .ſ.exhibita ē populo
a b
Ecyra eſt huic nomen fabule. hæc cum data eſt
ſ.edita cū ꝓuo nō fuiſſ3 .i.erratū ſiue nou⁹ error .i.miſeria
acra c
noua nouum interuenit vicium/& calamitas
ita ꝙ hec fabula .i.intentā .i.attētiōe
.i.aſpici a ſpectatoribꝰ
d e f g h
vt neq; ſpectari/neq; cognoſci potuerit. ita populus ſtu-
.i.ſtupēs ꝛ qi aio rapt⁹ .i.i ſpectādo hoīe gradiēte ſup funē. fabula quā ſum⁹
dio ſtupidus in funābulo animum occupat. Nūc hæc pla-
.i.oīno .i.tāq; poeta ꝓpoſuit fabulā .i.cauſam
i k
ne eſt pro noua. & is qui ſcripſit hanc ob eam rem voluit
recitare .i.ſecundo fabulas .i.ꝯgnouiſtj. poete
l m n
iterū referre: vt iterum poſſit vendere. alias cognoſtis eius
fabulā ſ.nūc .i.tāq; legat⁹ .i.in habitu .i.ei⁹ ꝙ plogū habitur⁹ eſt
o
quæſo hanc noſcite. Orator ad vos venio ornatu prologi.
obtētoꝛ petiti .i.eadē auctoritate lucii Amb. gaudere .i.ꝑmittat
p q r
ſinite exorator ſim/eodem vt iure vti ſenem liceat quo iu
ſ.ego.iunioꝛ ſ.ego .i.expulſas .i.ſ. .i.i ꝯſuetu;
s t
re ſum vſus adoleſcentior. nouas qui exactas feci: vt inue-
dinē venirēt .i.vt nō .i.auctore .i.cōpoſitio .i.deficeret ſ.fabulis
v x
teraſcerent/ne cū poeta ſcriptura euaneſceret. In his quas
illi⁹ veterj poete ſ.vt agerē .i.excluſus ꝛ qi extra actionē miſſus.
y
primum Cecilij didici nouas partim ſum earum exactus/
cū difficultate placui incertā .i.caſū theatralē ꝛ vētū ſcenaꝝ
z
partim vix ſteti. quia ſciebam dubiā fortunā eſſe ſcænicā.

Ecyra eſt huic nomē fabule. A nomine cœpit vt incognitā ꝓbaret & iō ſpectandum.
a Ecyra eſt nomē huic fabule. Ntō caſu figurauit: cū in vſu ſit vt dtō dicamus ꝗ̃uis ꝓ̄ſto ſint exempla. q̃bus veteres p̲ˀoēs fere caſus hoc genus elocutōīs enunciabant. Hec primo data eſt ſine ꝓlogo ludis megalenſibus quos ſex. Iulius et cornelius Dolobella ediderunt, ſed occupato populi ſtudio funabuli diſplicuit. Poſtremo data eſt ludis funebribus. L. Aemelii pauli quos fecerunt: Quintus fabius Maximus & cornelius african⁹ tunc quoq; non peracta eſt per ſtudium populi circa gladiatores. Tertio ad poſtremum introducta Q. fuluio. L. Martio edilibus virtute actorū: L. Ambiuii & L. Turpionis eſt cōmēdata. Item totus hic prologus ſubtilem queſtionem cōtinet hoc ne aperte ob populū nō lecte fabule reū faciat & facile reuocet in fauorem.
b Hec cū data eſt noua. Ita dr̄ data eſt fabula vt data eſt cœna, datū eſt prandiū: & edidit a dato deſcēdit. Et dari dr̄ fabula cū agit̄, ſtare cū placet. Hec cū data ē.n.n. ſylepſis. Prima deeſt enim huic Et eſt figura paronomaſia noua nouū.
c Noua nouū vicio & calamitas. Bn̄ ſecundū augurē. Vitiū em̄ ſi tonet tantū vicium. Et calamitas ſi tonet & grandinet ſimul & etiam fulminet. Item vicium tranſlatum eſt ab augurio: & vicio creati dicuntur conſules. Calamitas dr̄ clades quia clamatur vt aliud ſit grandinis cumulum frangentis. aliud furti, vt in dolis mali. ſic probus. d Vt neq; ſpectari. Vitiū ꝙ non ſpectata eſt. Calamitas ꝙ non cognita.
e Vt neq; ſpectari neq; cognoſci. Mira defenſio ſiquidem non iuditio Comedia exacta eſt. ſi ſpectari cognoſciq; non potuerit cognituris ſcilicet ſi audiretur. f Vt neq; ſpectari neq; cognoſci Ideo theatrū. iō ſpectatores. Ideo actores & maior pars in geſtu ꝗ̃ in verbis cognoſci vel probari vel ſciri. An Ecyra ſciri dicat̄ que ſcita ſit nomie
g Ita populus ſtudio ſtupidus. A deriuatōe cauſe, non qa mala inquit excluſa eſt, ſed quia populus funābuli admiratōne obſtupuit. quod infra de gladiatoribus dicet ad cōmutationē cauſe inducendam. h Ita populus ſtupidus. Hic excuſatur et populus qui neq; iudicauit de fabula, neq; tamen ſtulte errauit. i Pro noua. Recte iā em̄ nō eſt noua. k Et is q̃ ſcripſit hanc ob eā rem. i. ob eā cām. q̃ſi dicat nō iterꝫ acta eſt ſine cā. cur ergo non poſt funābulū relata eſt ſi illi ceſſaret. in q̄ maluit auaꝝ poetā ꝑplo inducere ꝗ̃ ſuo opi diffidentē
l Iterꝫ referre. Supuacuū ē. m Vt poſſit iterꝫ vēdere. Aliis. ſ. ludis hoc vt diximus ad laudē fabule refert̄. poſtꝗ̃ tātum fiducie poete dedit. n Alias cognoſtis eius q̃ſo hāc noſcite Mire ille fauorē petit ex aliis q̄ ſpectatori note ſunt eiuſdē poete q̃ſi hec oino nota ſit. at in Andria q̄ oīm prima eſt aliter. Ait em̄ vt ꝑnoſcatis. & qd ſpei &c. o Orator ad uos venio cum ornatu ꝓlogi. Magna arte hic ꝓlogus ſcriptus ē. & nimis oratorie. nā totiēs expulſa fabula quō honeſte reuocare potuit in ꝓſceniū, niſi primo ipa imprudētia ꝓ fiducia ꝓfert̄. Et deinde actor peritiſſimus ipe habilius ꝓbaret. & poetā: & Comediā cuius auctoritas elucet ex verbis, cū deinde ſubtiliter nouo poete a vetuſto & magne auctoritatis Cecilio peteret̄ exēplū fauor expeteret̄ ingenioſiſſime. nā q̊d rudi therētio cōtigit accidiſſe mēorat̄ veteri Cecilio. q̊d huic ſemel illi ſæpe. q̊d huic i aliis nūꝗ̃ hoc illi fere in omnibus. q̊d huic Ecyra & acta & ꝓbata ē. & certa illi ꝑtim exacta ē. ꝑtimq; vix ꝓbata. Itaq; his oibus argumentis id actum eſt: vt neq; deſperandū de therētio. ꝙ expulſus eſt vt nihilominus illi tantū attribuendū ſit. vt aut par Cecilio magno tunc poete aut vltro melior etiam eſſe poſſit. hic tamen. L. Ambiuius hyſtrio fuit actor comediarum. Oratorē ad vos venio. Oratorē audire oportere, ius gentiū eſt. Oratorē non licet iniuriam pati. Ideo ergo ne expellatur nō ſe ꝓlogū, ſed oratorem nominat. Plautus. Impia ſecrete oratorē verberas. p Sinite exorator ſim. Orator eſt dum rogat. Exorator cū impetrauerit, ita illud dicentis hociam affectus ſignificationē habet. Et orator eſt cui cā defendenda mandatur.
q Eodem iure vti ſenē liceat. Vt me liceat caſus miſerari. i.a. r Quo iure ſum vſus adoleſcentior. Tanꝗ̃ aliud agens defert exempla q̃bus oñdat: turpe nō eſſe therētio excluſam eſſe vnam illius fabulā cū multoꝝ poetaꝝ multe exacte ſint. et in his Cecilii, cuius illo tempore magna auctoritas fuit. s Adoleſcentior. Hec cōpatio minus a poſitiuo ſonat. & vim diminutiuā exprimit. vt iam ſenior ſed cruda. d.n.q.ſ. t Nouas qui exactas feci. vt inueteraſcerent & inueteraſcerent agerent̄ denuo. qa dū acta eſt noua dr̄ fabula. Inueteraſcerent in cōſuetudinē venirent ſpectarentur amarent̄
v Ne cū poeta ſcriptura vaneſceret. Cā facti honeſtior eſt nō ſe poete vnius. ſed ipius poematis cā laborare.
x In his quas primū Cecilii didici nouas. A ſimili argumentū quod fit per comparationē artificioſam & oratoriā rerum. ac perſonaꝝ. y Partim ſum earū. vide plus eſſe in exemplo ſiquidem ꝑtim exacte ſunt. Concilii fabule partim vix admiſiſſe cum vna Ecyra excluſa ſit. Et eſt ſenſus. aut diſplicui inquit. aut aliquibus vix placui. Partim ſum earum exact⁹. ꝓ in aliis aut timidis. et ſimul ſplendida locutio eſt. Partim aduerbium eſt. & ꝓprie locutus eſt. Nam fabule aut agi dicunt̄ aut ſtare. z Quia ſciebam dubium fortunam. Non igitur poete culpa, ſed caſus eſt. Nam ideo fortunam euentum retulit.

a Spe incerta certum mihi. Sententioſe & verū nam vbi certa ſpes eſt.nihil opus eſt laborare certo ac vehementi. Spe incerta.p ſpe ſi incerte.an de / eſt incerta. b Certum. Honeſta figura que dr̄. c Has agere cepi. Difficultatem facti & moli / mento oſtendit ab eodem cecilio.ſ.
d Nouas ſtudioſe ne illum a ſtudio. Iterū: cauſa honeſtatis. e Perfeci.ſ.vt ſpectarent. Attende q̄ātum pondus habeat q͞ non feci dixit ſed potius perfeci vt molē difficultatis oſtenderet.
f vbi ſunt cognite placite ſunt. Elegans pmiſſio & hanc placituram ſi cognoſcat̄ & eſt cōiectura a futuro tpe. Nota hic pticipiū ſine verbo.
g Ita poetam. Nō ceciliū ſed poetā.vt hoc genera liter populo pſtitiſſe nō vni hōi videatur.
h Reſtitui in locum. Quia remotū & excluſum dixit. i Prope iam remotum. Geminauit ſe / cundum antiquos qui omnes in verbis liquidas duplicabant. k A ſtudio atq͞ labore. Bene oſ̄dit ſe populo pfuiſſe.cete⁊ poetam ad laborē reuocando atq͞ artē.habetur intentio cōmote au / diendum eſt vt hic portus alii effodiunt. Hic alta theatri f.l.a.i.c.r.e.ſ.d.a.f. m In pñtia. Statim vt a populo eiiciebantur. n Vt in otio eēt potius q̄ in in negotio. Ex ipſis re⁊ nominibus oſtē dit facilitatem deterrendi. o Nunc q̄d petam mea cauſa. Bene mea cā quaſi orator.
p Mea cauſa equo animo. Cōmendatio perſo ne leuis.p aliam perſonam graue ſecundū precepta in rhetoricis. q Ecyrā ad vos refero. Principium a principali queſtione. an cognita ſit an ſpectanda ſit. r Quam mihi per ſilentium. A perſona dicentis. s Ita etiam oppreſſit calamitas. Hoc ſuccedit pro illo quod eſt a perſona aduerſariorum ſimul ad fortunam retulit culpā populi.non eñ dixit quod preſto erat.ita oppreſ ſit eum calamitas.
t Eam calamitatem. Repetit,ne nos fabulam il / lum dicere putaremus.
v Veſtra intelligentia ſedabit. Primo cum pſo / na noſtre induſtrie.rurſus cum ſua.& bene peri / phraſi vſus eſt,ne diceret nos nobis.
x Cum primum agere cepi. Iam hic narratio ſubtilis inducitur & vt non ledat populum.et vt defendat poetam.
y Pugilum gloria pugiles & eē glorioſos vt minus turpe ſic antelatos eos eſſe. ſic virgi. Magnis cū vna.c.n.e.o.q.d.m.q.ſ.m.t.ſ.q.p &c. hec eſt gloria.
z Pugilum gloria funabuli eodem acceſſit expectatio. Narratio cur excluſa ſit.hec eñ non poe te culpa deiecta eſt,ne iudicio populi.et ideo nūc admittenda eſt. Duplex enim cauſa ad vnam ex cluſionem adhibetur. Pugilum gloria. Pugil dictus eſt a pugna.& pugna a pugno.veteres nā q͞ ante vſum ferri & armorum pugnis & calci / bus & morſibus corporumq͞ luctatione certa / bant.

q.d.nulli ſpei erat .i.indubitabilē .i.obſtuli fabulas ludere .i.in
a b c
Spe incerta certū mihi laborē ſuſtuli.has agere cœpi vt ab
cecilio .i.accurate vt nō ceciliū ſ.ſcribēdi fabulas .i.deſle
d
eodem alias diſcerē nouas ſtudioſe:ne illum a ſtudio abdu
cerem .i.ipaul difficultate ſ.a pplo poſtq̄ .i.intellecte .i.placuerūt
e f
cerem:pfeci vt ſpectarent. Vbi ſunt cognitæ:placitæ ſunt:
.i.eo mō pſtinū ſtatū ſeu ſ.poetā iniquitate
g h ſtatū ſcribēdi i improbitate.
ita poetā reſtitui i locū,ppe iā remotū iniuria aduerſario⁊
.i.poetica ſ⁊
k
rum ab ſtudio/atq͞ ab labore/atq͞ arte muſica. Quid ſi
.i.poema .i.pcōpſiſſem .i.nūc tpis .i.dehortando
m
ſcripturam ſpreuiſſem impſentia: & in terrēdo voluiſſem
.i.laborare .i.quiete viueret .i.tāto labore ſtudij
n
operam ſumere:vt in ocio eſſet potius q̄ in negocio: deter
.i.vt nō ſ.fabulas .i.cponeret .i.rogem .i.cōplacōe mei.
o p
ruiſſem facile:ne alias ſcriberet. Nūc quid petā:mea cauſa
.i.pſiderate hāc fabulā tāq͞ orato: .i.reporto
q r
æquo animo attēdite ecyrā ad vos refero:quā mihi p ſilen⁊
.i.exhibere .i.licuit .i.intātū .i.obruit .i.malū īfortuniū
s
tium nunq͞ agere licitū eſt.ita eā oppreſſit calamitas. eam
.i.prudētia ⁊ ad eā placabit ſ.itelligētia auxiliatrix
t v cognoſcēdā attētio mitigabit
calamitatē veſtra intelligētia ſedabit:ſi erit adiutrix noſtræ
diligētie ope .i.ſtatim Comediā .i.certaneū .i.gra⁊
x y z
induſtriæ. Cum primū eam agere cœpi:pugilū gloria fu⁊
dicē ſup funē ſ.loco .i.adhibita ē vl adiūcta ē .i.deſideriū .i.cōcurſus
a b
nābuli eodem acceſſit expectatio comitum. conuentus /
.i.pedū tumult .i.vociferatio ſ.hec dicta .i.pplerā fabule actionē
c d
ſtrepitus/clamor mulierum fecere:vt ante tempus exirem
.i.extra theatr̄ e .i.q̄ vſus fui in Cecilij fabulis .i.picto faciēdo
foras.vetere in noua cœpi vti conſuetudine: in experiun⁊
.i.inſiſterē reporto ī pſentiū .i.iter̄ .i.i pma pte
f g h i
do vt eſſem. refero denuo. primo actu placeo cum inte⁊
fmo ī pplo fact .i.exhibēdos eſſe .i.eos q̄ cnſilio digladiāt .i.celeriter currit.
k
rea rumor venit datum iri gladiatores: populus conuo⁊
.i.tumultū faciūt vociferāt .i.certant pp̄ter locū hābēdū .i.dū id fa⁊ cerent.
lat.tumultuantur.clamant/pugnant de loco: ego interea
fuari defendere in q̄ agebā .i.turbatio .i.trāqllitas
l m o
meum nō potui tutari locum.nunc turba nulla eſt. ociū/

a Expectatio. Deſiderium vt Virg. Expectate venis: b Comitum conuentus. Vtrum eos comites dicit qui ſūt pugilum aſſentatores.an ſeruos qui dños ſequuntur. An ſtudium certantium diuerſis fauentium.
c Clamor mulierum. Bene mulierum.non eñ timet eas quibus ſuffragari vel refragari non licet in theatro.
d Vt ante tp̄s exirem foras ne grauem paſſus videatur iniuriam. e Vetere Primum. vetere vt in noua cœpi vti conſuetudine.niſi nouam comediam intellexeris,non erit apta ſententia.nam & ſupra dixit.nūc hec plane eſt pro noua. An a therentio noua ideo dictum eſt,q̄a nunq͞ alias excluſus eſt. Et bene veterē vt oñdat turpe non eē quod & aliis poetis ſæpe cōtigerit. f Refero denuo.aut vetere abūdat aut denuo. g Primo actu placeo. Rōnabiliter dixit primo q̄a qñq͞ act ptes fabule. h Placeo. Studeo.placeo dixit,p eo q̄d ē fabula placet aut therētius. Et mire nō diu inquit pepēdit iudiciū,ſed ſtati placuit,vt q̄d ſeq̄t nō iuditio,ſed pturbatōe factū ſit. i Cū interea ru.da.iri. Hoc abhorret a noſtra cōſuetudie. verūtñ apd antiq͞s gladiatores in theatro ſpectabāt. k Datū iri. Datū iri dixit vt fabulā cōmedēt. vt & omnia ſpectatori &.pplo dicāt. l Nō potui tutari locū. Facete repetit locū. m Nūc turba nulla ē. Tumultuaur turba id ē nūc turba nulla ē turba retulit ad id q̄d ſupra dixit ppl's e.t. n Ociū ad illd q̄d pugnant de loco. Silētiū ad illud q̄d dixit clamor mulie⁊. Ociū pugnant ſilentiū clamant.

.i.taciturnitas nullus tumultus .i.oportunitas .ſ.ab edilibus
o
et ſilentium eſt, agendi mihi tempus datum eſt. vobis da‑
vno ſenſu honeſtādo theatrales q̄ in ſcenis agunt .i.pati
tur poteſtas condecorandi ludos ſcœnicos. Nolite ſinere p
q: fauetis po .i.poeticam .i.reduci peruenire etis doctis q
vos artem muſicam recidere ad paucos. facite, vt veſtra au‑
exiſtimatio .i.eſtimatōni que .i.fauorē auxiliatrix
r p̄bene s
ctoritas meæ auctoritati fautrix: adiutrixq́ ſit. Si nunq̄ a‑
.i.cupide ꝯſtitui lucrum .i.ſi imperaui aut ſuaſi
.ſ.hyſtrionie t
uare ſtatui arti meæ. & cum eſſe quæſtum in animum in
.ſ.videlicet .i.obſequi vtilitatibus incumbere v
duxi maximum: quā maxime ſeruire veſtris cōmodis: ſi‑
.i.pmittatis .ſ.poeta .i.defenſionem
x obtinere
nite impetrare me: qui in tutelā meam ſtudium ſuum, et
credidit beniuolentiā poetā .i.oppreſſum a ma iniuſtitij
depoſuit & veritatē vt non ledicētis maiores
ſe in veſtram cōmiſit fidem, ne hunc circumuentū iniqui
improbe contemplatōe mei prem .i.ſuſcipite capeſcite
y z poete defendendam a
iniq̄ irrideat. Mea cauſa cauſam hāc accipite. & date ſilē‑
qd dicit componere poetis fabulas vtileſit
b c d acturas vobis
tium: vt lubeat ſcribere alijs. mihiq́ vt diſcere nouas expe
ab edilibus .i.a me facto & ſtatuto vel periculo meo
e
diat poſt hac p̄cio emptas meo

o Ocium & ſilentiū. Abhortatio p enumera‑tionem ad tempus eſt. p Vobis datur pote‑ſtas condecorandi .l.ſ. Quaſi ad aliquid agat populus cum ſpectet. q Nolite ſinere p nos artē muſicā. Oratorie q̄ſi nō Therentii tam agatur ſed artis muſice. r Fautrix adiutrixq́ ſit. Cōmedatio qua Therentiū probo. & eſt figura analogia. Vult autem ſe eſſe auctoritatis vt & populo placere iam debeat qui ipſi placet. s Si nunq̄ auare. Cōmendatio ab ante dictis, id eſt a pſone attributis. & eſt a meritis defenſoris argumentum ad laudē fabulę. Item p hæc verba Therentius vult demonſtrare q̄ grauis auctor ſit, q ſuas comœdias probet. Sic Horatius. Ea cum reſpondet & conetis quæ grauis Æſopus, quæ doctus Roſcius ægit. t Et eū eſſe queſtum in animum induxi. Modo nōnunq́ ſubauditur & ſi vt ſit & ſi eum eſſe &c. v Veſtris cōmodis. Plus dixit cōmodis q̄ ſi diceret voluptatibus. x Sinite impetrare me. &c. Ordo eſt ſinite impetrare ne eum circūuentum inique iniqui in tutelam meā .ſ.ſ.&.ſ.i.v.com.ſi. y Mea cauſa Quaſi oratori cauſam dixit. z Mea cauſa cauſam hanc accipite. Oratorie ſic enim ſit cum pſona p pſona ad cōmendationē affertur. & eſt paranomaſia. a Et date ſilentium. Quaſi fabulę ac poetę. b Vt libeat ſcribere alijs. Oratorie. c Mihiq́ vt. Mihi ppriedixit. Docet enim poeta q meritò ipſe dici debeat ſcenicus. d Nouas expediat poſt hac. Ab vtili argumētatio eſt. & bene vt expediat tāq̄ facturus ſit. Et ſi nō expedierit dum quæſtū maximū ſeruit e populo putat. e Precio emptas meo. Eſtimatione a me facta q̄ntū ediles darent. Et pinde me periclitante ſi abiecta fabula a me preciū qd poete numerauerint repetant. Ergo meo, a me facto, a me ſtatuto. Nā quō alibi dixit poſtq́ ediles emerant: & bene vt ſequat populus iudiciū eius cui eſtimare vere fabulas onus poſuerit. Precio emptas meo, vt quidam volunt, periculo.

PHILOTIS. SIRA lena
.i.iurantis valde .i.inuentas
a b e
p Er pol quam paucos reperias meretricibus ſi‑
.ſ.lena .i.etiam
d
deles euenire amatores ſyra. vel hic pamphilus

In hac ſcena. I.

Nouo genere hic vtraq́ inducitur. Nā & Philotis & Syra nō ptinēt ad argumētū fabulę. Hec aūt maluit Therētius quā aut p plogū narrat argumentū aut induceret loqui.
a Er pol q̄ paucos repias. Hec pſona Therentii more extrinſecus aſſumitur. vt ſit poſtq́ argu

C

.i.meretrici equaneũ .i.firme .i.vt religioſe g .i.quilibet

f iurabat quotiens bachidi quã ſancte: vt quis facile poſſet

.ſ.bachide .i.q̄ diu viueret .i.ecce cũ indigna i tione

h credere: nunquam illa viua vxorem ducturũ domũ. En

ſ.vxorẽ .ſ.q paũci repe riũt fideles philotim tanq̄ conſilio tanq̄ im pulſu

k l duxit: Sy. ergo propterea te ſedulo & moneo: & hortor ne

.i.nõ habeas miſcðiam de aliquo amatore .ſ.te .i.quo minus m minuas expiles diſcerpes ama tore m

cuiuſquam miſereat te: quin ſpolies mutiles. laceres quẽ

.i.inueneris allexeris .i.vt ne n .i.pcipuũ quẽ amem & mirĩ tractem

nacta ſis. Phi. vt ni eximium neminem habeam: Sy. Ne

habeas cuius te miſereſcat qui non

o p q minem. nam nemo quiſquam illorũ: ſcito: ad te venit: qn

diſponet .i.ex .i.ſermonibus blandis .i.admedũ puo

ita paret ſeſe: abs te vt blandicijs ſuis quam minimo p̄cio

ſatiet .ſ.amatoribus blandientis q̄i vt non .i.ex oppoſito rogo p amorem

r s t ſuam voluptatem expleat. hiſcine tu amabo nõ contra in‑

.i.nõ tendẽs inſidias & deceptõnẽs ſ.q̄cq̄d dicas v .i.eq̄lis affe ctionis iniquum

ſidiabere: PHI. tamẽ pol eandem iniurum eſt eſſe omni‑

iniquum .ſ.dicis .ſ.quero an ẽ iniuriũ ratõe mõ

x y .i.punire z bus Sy. iniurium autem eſt vlciſci aduerſarios aut qua via

ſepe decipiant .ſ.via .ſ.amatores .ſ.dolo dolentis

z .ſ.fateor te captent illi. eadem ipſos capi. heu me miſeram: cur non

.ſ.tua .ſ.lene vendirrici puellaꝝ .ſ.non eſt mea oppinio

z iſtæc nunc mihi ætas & forma eſt: aut tibi hęc ſententia:

menti obſcuritatẽ effugiat. Item animaduertẽdũ eſt in hac fabula Therentiũ bonã meretricẽ inducturũ ne id cõtra morẽ videat̃ facere. etiã aliã meretricẽ nõ malã inducere. vt id excẽplis fiat triti⁹ & vſu veriſiſe. Ordo eſt pol p q̄ paucos repias. Nã p pol nomẽ eſt latinũ. b Quã paucos. Quidã nõ paucos, ſed paucis legunt. ſic em̃ appollodorus. c Reperias. Aptum verbũ ad raritatẽ. Et iõ nõ dixit pauci ſunt. ſed paucos repias ſi quos q̄ras. nõ eĩ repitur niſi quod q̄rit̃. nõ q̄ritur niſi quod preſto non ſit.. d Fideles euenire. Huiuſmodi ſentẽtiam rhetores vocant. Et mire nõ eſſe ſed euenire dixit vt nõ rõnis ſed caſus ſit id quod rariſſimum eſt. Fidi in maximis. fideles in minoribus negociis. e Vel hic. p. Tranſitus a generali ſententia ad ſpecialẽ. Vel nunc vt al's coniunctio diſiunctiua eſt. Al'as correptionem ſignificat. Vt apud Ciceronẽ vel optimã me ſane vitam. Etiã Virg. Carmina vel. c. f. d. l. aut vel vt modo.

f Iurabat q̄tiẽs bachidi q̄ ſancte. Tria ſunt q̄ iurabat. & q̄tiẽs & q̄ ſancte. qd totũ de more amatorũ & meretricũ dixit q̄ iureiurãdo teneãt. q̄s lege nõ pñt. g Vt quiuis. Nõ mõ Bachis q̄ amica erat. h Nũq̄ illa viua vxorẽ ducturũ. Ita id ẽ iurans primo iurabat i En duxit. Pronũcia vt miratẽ oñdas. En aduerbiũ demõſtrãtis ẽ vt en alter. k Ergo propterea. Mõ ergo affectũ exprimit rep̄hendẽtis tarde ſibi cõſentiẽtẽ ſic Virg. Ergo age care pater ceruici iponere noſtrę. l Propterea te ſedulo. Sedulo inſtãter ex anio & ſine dolo. m Quin ſpolies mutiles laceres. Magna pſuaſio eſt ad male faciẽdũ. Spoliare eſt nõ minimã ptẽ auferre Mutilare aliq̄d detrahere ſine q̄ res eſſe nõ poſſit. Lacerare ãt cũ oĩno nõ habeas q̄s iminuas. Mutiles iminuas. Vñ mutili dicti ſunt boues aut capri ſine cornibus. Nã male multi putãt dici & inde mulciber. Vulcanus q ſit mutilatus ac debilis. Nã pprie mulciber dictus eſt q oĩa mulceat. i. molliat & vincat. n Vt ni eximiũ habeã neminẽ. Vt in p vt ne & pſeuerat in allegoria. Nã eximia pecora dicuntur q̄ de grege excepta ſunt ad vſus dñoꝝ ſuorũ vt vberius paſcant̃. Sed proprie eximii ſunt porci maiores q ad ſacrificandũ electi ſunt, eteni boues qui ad hoc electi aũt egregii dicũtur & oues lecte. Virg. Mactant lectas de more bidentes. ita & porci eximii. Vt in eximiũ deeſt cẽſes. vt ſit cenſes in eximiũ neminẽ habeã. vel certe mones vt ĩ eximiũ. ita eximiũ ſepatũ ex oibus. pprie eximius porcus eſt exemptus a grege atq; ſignatus macula aut nota. Habeã deeſt cẽſes. aut vis aut mones. o Nã nemo q̄ſq̄. Parelcon terciũ nã abũdat q̄ſq̄. p Scito ad te venit. Bñ additũ eſt ſcito & moraliter & acutius pnũciãdũ. eſt em̃ verbũ illoꝝ q familiares corrigũt. q Quin ita paret. Hoc verbũ paret aduerſum munifices & ſegnes ſumit̃ vt alibi. An paraſti te vt ſpes nulla. r. t. ſ. t. r Suã voluptatẽ expleat. Bñ expleat qd̃ cõtrariũ eſt meretrici amatorẽ voluptatẽ ſatiari. s Hiſcine tu Id ẽ talibus & vide ſi pulchra meretrix puella ẽ. t Inſidiabere. Inſidiari malũ eſt. Cõtra inſidiare iuſtũ eſt. x Tamẽ pol eandẽ iniuriũ eſt eẽ oibus. Aliter & vehemẽtius intulit. Nã prius ẽ eandẽ eſſe oib⁹ q̄ nullũ excipe. x Iniuriũ aũt. Iniquũ iniuriũ aũt indignãtis mõ ſignificatio & vim aduerbii habet. y Vlciſci aduerſarios. De more aduerſarios mutato nomine poſuit. Durũ em̃ fuerat ſi amatores diceret. z Qua via te captent illi. Qui te captent ſepe tu eos vel ſemel cape.

z Heu me miſerꝝ! Bene quia nõ pſuaſit ſed affectu doloris expreſſit. intelligitur em̃ ex vultu eius nõ eã pſuaſiſſe quod voluit. Heu me miſerꝝ c.n.a.i.m. &c.et.t.e. reliquũ ſit quia quod perſuadere volebat nõ potuit. Et bene nota quia vtrũq3 nõ habet. & mire econtrario deſcripta eſt deformitas bñ & formã & voluntatẽ malã gerentis.
z Aut tibi hæc ſententia. Dicticos ſimulq3 oſtendit ſcd'm difficilem deformam repiri bonum.

PARMENO ſeruus. PHILOTIS SyRA.

Enex ſi quæret me mõ / iſſe dicito ad portum percontatũ aduentum pamphili. Audin quid dicam ſyre? ſi quæres me: vti tum dicas. ſi non quæret: nullus dixeris. alias vt vti poſſim cauſa hac integra. Sed videon ego Philotin vnde hæc aduenit? Philotis ſalue multũ. PHIL. O ſalue parmeno. Sy. ſalue mi ecaſtor parmeno. PAR. & tu ædepol ſyra. dic philotis vbi te oblectaſti tam diu? PHI. Minime equidem me oblectaui. quæ cum milite chorintum hinc ſum pfecta in humaniſſimo: bienniũ ibi perpetuũ miſera illum tuli. PAR. Aedepol deſideriũ athenarum arbitror philotium cepiſſe ſepe: & te tuum cõſilium contempſiſſe. PHI. Non dici poteſt: quam cupida eram huc redeundi: abeundi a milite: voſq3 hic vidẽdi. antiqua vt conſuetudine agitarem inter vos libere conuiuiũ Nam illic haud licebat: niſi prefinito loqui / quæ illi placerent. PAR. haud opinor cõmode finem ſtatuiſſe orationi militem. PHI. Quid hoc negotij eſt? modo quæ narrauit mihi hic intus bacchis? quod ego nunq3 credidi fore: vt il-

In hac ſcena ſecũda.

Rite Parmeno primis occaſionẽ nactus eſt narrandi argumẽti Philidoti meretrici pegre veniẽti Et alloquit ſyꝝ conſeruũ vt eũ hero petenti excuſet. Et hoc dixit ſeruus in ſcenã de pſcenio reſpiciens. Due cõiunctiue ſunt i hac ſcena aut vere ſunt nuptie. & an veriſimile ſit abſtinere potuiſſe adoleſcentẽ a virgine ſibi nuptũ tradita. a Senex ſi q̃ret me. Magis expreſſit cõſuetudinẽ dicẽdo ſenex q̃ ſi diceret dñs maior. Item vt ex verbis ſuis tã meretrix q̃ lena deſcripta eſt: Ita & Parmeno ipſe q̃lis ſit oſtendiť ex ſua ſibi locutõe. exẽdi aũt cã de argumẽto ſumiť quia Pãphilus abſens ſit & expectať indies eius aduentus. b Percõtatũ aduẽtũ Pãphili. Honeſtã cãm dixit. i. poſt Pãphili aduẽtũ. Et pcũctatũ & pcõtatũ ſcribitur Sed pcõtatũ a cõto diciť q̃ naute vtũť ad loca nauibus optuna. Si vero pcũctatũ ab eo q̃ cũctis p̃grať diciť. hec oia Seue. ſi q̃rat me mõ iiſſe dicito ad portũ. ſubmiſſa & veloci ſermõe pnũciatiõe afferẽda ſũt. Hec ei deſiderãt hmõi verba vtpote & ſerui feſtinãtis. c Audin qd dicã ſyre. Audis mõ ſentis intelligis. vt Virg. Progeniẽ ſed em̃ troyão a ſanguie duci audierat. Itẽ alibi. Neq3 audit. o. h. Itẽ audis mõ p aduertis Syre induciť. Et cõuenit nomẽ ſeruo puero quod eſt geſtire & ludere. d Al'as vt vti poſſim. Inter al'as & alia hoc inter eſt. qa al's alio tpe ſignificat. Alia aliter vt p alia integra nõ dicta. e Sed video ego philotĩ. Mire inuenta eſt cã narrãdi. iõ qa pegre venit meretrix Alia q̃ſi athenis oia eſſe ſciret. Sed video n ego philotim. ſic ſolet dubitare q aduenientibus ipis q̃s poſt multũ tpis interuallũ videt. f Vñ hec aduenit. Cũ q̃dam contẽptu eius hec ſi pmeno g Salue mi ecaſtor pmeno. Olim ſalutãtes addebãt iuſiurandũ. vt hoc ſedulo facere viderẽť. Mi. aut adiectio eſt & abũdat. aut poſitũ eſt p vna ſillaba vt greci dicũt. h Et tu ẽdepol ſyra. Irriſit ad caſtor addendo ẽdepol. & qd illa pmeno. ille hic addidit ſyra. Syra ſup veteres legerũt pponẽtes vt miſſus ſyrus. i Vbi Philotis te oblecta. Vide licẽtiã ſup philotim. hic philotis dixit. k Oblectaſti tã diu. Facete dictũ meretrici. nõ vbi fuiſti ſed vbi te oblectaſti: l Minime equidẽ me oblectaui. Et me acutius pferẽdũ eſt. Et reſpondet. m Corinthũ hinc ſum pfecta. Hinc magnũ oñdit dolorẽ hr̃e philotim q̃ relictis athenis Corinthi habitauerit. n Hinc ſum pfecta inhumaniſſimo. Multa dixit. & milite. & hinc. & inhumaniſſimo. Quid potuit de milite dici niſi ſuplatiuo inhumaniſſimo. Nãq3 ois miles inhumanus. hic vero inhumaniſſimus. Et hec argumẽta ſunt an oblectare poterit. aut pſona. qa miles inhumaniſſimus. a loco. q̃ hinc pfecta. a tpe. q̃ bienniũ. a re. i. iniuria quã intulit. o Bienuiũ ibi ppetuũ. Vt continuationẽ ſui caſus oñderet ppetuũ dixit. p Miſera. Mulieris interpoſitio. q Illũ tuli. Nõ cũ illo fui. ſed tuli. adeo nõ me oblectaui. r Deſideriũ athenaꝝ. Qd Corinthũ pfecta es. Athenaꝝ arbitror qd dixit hinc añ athenaꝝ & amphibologia te deſideriũ cœpiſſe. q̃ cũ milite inhumaniſſimo. s Cõſiliũ cõtempſiſſe. Plenitudinẽ eſſe nõ poſſeſſam t Huc redeũdi. Iteꝝ a loco. v Abeũdi a milite. A pſona. x Voſq3 hic vidẽdi Oratorie vnã rẽ in tria diuiſit. huc redeũdi abeũdi a milite. Voſq3 vidẽdi vti diceret huc veniẽdi. y Agitare inter vos libere cõuiuiũ. Inter agitare & agitare hoc inter eſt q̃ agere eſt aliqd vel neceſſariũ facere agitare volũtariũ. ergo agitarẽ exercerẽ. z Nã illic haud licebat. Legiť & illi. vt ſit circũflexus accentus & ſignificat illic vt illi mea triſtia & abſolutũ ẽ. a Niſi p̃finito loq. A tpe hic oñdit qd dixit ſup tuli & qd ſit agitare & cõuiciũ libere. & deeſt tpe. aut qd tale. b Niſi p̃finito loq q̃ illi placerent. Duo dixit & p̃finito. & q̃ illi placerent vt neq3 q̃ntũ velles neq3 qd velles diceres. c Haud opinor comode. Comode p blande. & bñ. vt nũq3 tã diceres comode. d Finẽ ſtatuiſſe orõni militẽ. Argute militẽ. qa q̃ſi inimicus ſit orõni. q̃ in pace plurimũ pt. e Quid hoc ne

pam. viuente h .i.ſibi pſuadere aut imperare

le hac viua poſſet animum inducere vxorē habere. PAR.

.ſ.dicis cū vxorē intentionis geſtientis .ſ.pam.
i .ſ.reſponde vxorē

habere autem? PHI. eho tu: an non habet? PAR. Habet:

ſtabiles pmanſure q̄ nō
rate k

ſed firmæ hæ vereor vt ſint nuptiæ. PHI. Ita dij / deæq̄ fa

.i.faciant vt nō .ſ.illud nō eſſe firmas .i.quomodo .i.nuptias nō
ſint firme l .i.vtilitate vergitur m eſſe firmas

xint: ſi in rem eſt bacchidis. Sed qui iſtuc credam ita eſſe:

.i.expediens .i.pferre q̄re nō
n ſint firme

dic mihi parmeno. PAR. Non eſt opus prolato: hoc pcō

tādre nimis curioſe certe .ſ.non eſt opus plato .ſ.q̄re nō ſint firme
.i.ceſſa .i.pṗter eam cauſam manifeſtum

tarier deſiſte. PHI. Nempe ea cauſa vt ne id fiat palam. Ita

.ſ.vt dico verū .i.pṗter eam cauſam publicem
o inter p

me dij bene ament: haud propterea te rogo vt hoc proferā

.ſ.pṗterea rogo ego philotis
.i.taciturna q r

ſed tacita vt mecum gaudeam. PAR. Nunquā tam dices

ſpte .i.dorſum q̄ vapulem pmiſſionem

cōmode vt tergum meū tuam in fidem cōmittam. PHI.

dolentis potius velis q.d.fingis te mihi
s dicere talia t non velle dicere

Ah noli parmeno. quaſi tu nō multo malis narrare hoc mi

.ſ.velim .i.inquiram lentius apud ſe
v .ſ.mulier

hi: quam ego qui perconter ſcire. PAR. vere hec predicat.

.i.tacere non poſſe improbrū fideliter
x y

& id mihi vitium eſt maximum. Si mihi fidem das te taci

.ſ.qđ pcūncteris .i.naturā ſeruoꝝ .i.pmitto me taciturum
z .i.narra

turam: dicam. PHI. ad ingenium redis. fidem do. loquere.

.i.audi .i.ſum para ad audiendum
a

PAR. Auſculta. PHI. iſtic ſum. PAR. Hanc bacchidem

quemadmodū tūc .i.quando
b c

amabat vt cum maxime tum. Pamphilus cum pater vxo

.ſ.pam. .ſ.cū pater incipit .i.q̄ ab oībus pambꝰ
d e dicere dici ſolent

rem vt ducat orare occipit. Et hæc cōmunia omnium quæ

.ſ.patrem filiū .ſ.ſine fratribus
f g ſubleuamē

ſunt patrum: ſeſe ſenem eſſe dicere: illū autem vnicū præſi

.ſ.ſenem .ſ.pam. negabat
i .ſ.ductuꝝ k

dium velle ſe ſenectuti ſuæ. Primo ille ſe negare. ſed poſt

vehementiꝰ vrget importunus eſt .ſ.filius eſſe
aio .i.dubius l

quam acrius pater inſtat: fecit / animi vt incertus foret: pu

gocii eſt? mō q̄ narrauit. h. Argumētū nūc deſcēdat in phormone. Quid tu es triſtis platis ſcilicet allocutōibus: & ſepataꝝ & pmixta perſonaꝝ neieiune ad argumentum veniēs nō agere fabulā ſed narrare videret. Et bene addidit negocii. vt augeret inuidiā facti. Nā potuit dicere. qđ hoc eſt ſed vt diximꝰ ad inuidiā & magnitudinē rei negocii dixit. Que narrauit mihi: q̄ q̄lia. ſ. & quāta. Mō q̄ narrauit mihi legendū eſt vt ſit q̄lia & q̄nta & f Quod ego nunq̄ credidi. Hoc totū cū inuidia pnūciandū ex aio meretricis q̄ facinus indignū nuptias putat.

g Vt ille hac viua poſſet. Mire oñdit ex iiſdē verbis eandē hāc eſſe quā ſup̄ dixit nūq̄ illa viua vxorem ductuꝝ. h Poſſet animū inducere. Quaſi rem durā & imanē. i Habere autē. Offendit pnūciatōe qđ ppe eſt vt nō habeat.

k Sed firme hec vereor vt ſint nuptie. Bñ pp̄ ſona ſerui q vult dñm vxoriū magis q̄ amatorē Bachidis. Aīaduerte Therētiū in nuptiis hoc dictū ſeruare. vt ū firmare an infirmas dicat nuptias. l Si in rē eſt bachidis. Bñ additū ſi in rem ē bachidis vt oñderet ſe nō malignitatis ſed beniuolētie cā talia vota ſuſcipe. In rē. p vtilitatē. Ab re cōtra vtilitatē. m Sed q̄ iſtuc credā ita eſſe. d. m. p. Supiore voto excuſauit crimē curioſitatis iā videt poſt Bachidē audire velle.

n Nō eſt opus plato hoc pcunctarier deſiſte. Vide q̄ cōueniēter poeta cū id agat vt narratē pmenonē inducat. tñ multis diuerticulis morales facecias internectit. Et ē incerta diſtinctio vtrū plato hoc an hoc pcūctarier. o Ita me dii bene amabūt. Pro amēt. ſ. vt donec regina ſacerdos. m. g. g. p. d. i. p. p Vt hoc pferā. Proferā pdam Bachidi. ſ. vel cuilibet. q Mecū gaudeā Mecū infra me. Virg. hec ſecū. r Nūq̄ tā dices comode. Hęc pnūciatio eiuſmodi eē debet vt ex ea appareat ppe deletū pmenonē vix ſe poſſe cōtinere quin narret. Nūq̄ tā dices comode. q̄ſi ex pte labefactus eſt ſic eni loquit. s Ah noli pmeno. Artificioſe ſe fingit audire nolle vt taciturna credat ſi audierit. q̄a curioſitas eſt ſignū loq̄citatis. Sic Horatius. Percūctatorē fugito nā garrulus idē eſt. t Quaſi tu nō multo malis narrare. Deeſt ita dicis vt ſit ita dicis q̄ſi & nūc philotis nō eſt inſtātior hac calliditate vt magis ſeruum ad dicēdū puocet. y Quā ego q̄ pconter ſcire. Eclipſis deeſt enim. Ita grauaris dicere aut ita negas te locutuꝝ. x Et id mihi viciū ē maximū. Seruile viciū eſt tacere non poſſe. Et hoc lentius apud ſeſe. Illud clare ſi mihi fidē das. Etiā alia ſe hr̄e vicia exceptōe ſignificās in hoc q̄ dicit illud mihi. y Si mihi fidē das. Aīaduerte dilatiōibus etiā ſpectatorē ſuſpēdi q̄ libēnꝰ audiat. z Ad ingeniū redis. Quia a ſe diſceſſerat ſi taceret. Cice. redit ad ſe. a Hāc bachidē amabat vt cū maxime. Eiuſmodi eſt hęc narratio vt defenſionē adoleſcētis cōtinere videat q̄ meretricē amicā neceſſitate coactus deſeruerit. Mire igit vñ q̄ſtio eſt. vñ cœpit Amabat inq̄t Bachidē. Sic & in ſecūdo. Virg. An fortiores greci troyanis fracti bello fatiſq̄ repulſi. d. Bachidē amabat ordo eſt & ſenſus hanc bachidē vt amabat Pāphilus. b Vt cū maxime. Et vt p queādmodū. Et maxie bis numero ſubaudit. Et cū maxime vna pars orōnis eſt. Et cum maxie pnūnis. c Cū pater. Cū modo aduerbiū eſt p q̄n. d Orare occipit. Maxime neceſſitas eſt vt oret pater. e Et hę cōmunia oim. Quid ſi iniuſtū en q̄ orabat oñdit iuſtū & frequētatū quod dicebat pater. f Seſe ſenē eſſe. Dicere oēm cām adoleſcētis ſenex amputauit p ſuo ſenili comodo rogās potuiſſet eīn adoleſcēs dicere quā p me curā geris hanc precor. o. p me ci. g Senē eſſe. d. Illud poſſe agere amat cōtra vtilitatē tuā: ſed ne poterat filius contra vtilitatē pris. ergo vt cogeret pr̄ ſuā cām interponebat. h Preſidiū velle ſe. Preſidiū ſenectutis ſobolē & ſucceſſionē dicit. i Primo ille ſe negare. Vtrū deeſt id eſt ducere an negare ſe nuptias. k Sed poſtq̄ acrius pr̄ inſtat. Tria dixit & acrius & pater. & inſtat Poſt inq̄t pater acrius inſtat. nō cōpulſus eſt Pāphilus. ſed tātū deliberauerit. Pater inſtat. maioris vis eſt cū pater inſtat. quam cū rogat. l Pudori ne an amori. Anacoluthon. Sic oñdit in vtrāq̄ ptem vt in aio honeſti adoleſcētis pudor amorem nihilominus vincere debuiſſet. Pudori ne an amori. latens excuſationis ratio explicata eſt.

dori ne an amori obſequeretur magis. Tundendo atq̃
odio deniq̃ effecit ſenex. deſpondit ei gnatam vicini proxi
mi. vſq̃ illud viſum eſt pamphilo neutiquam graue: do
nec iam in ipſis nuptijs poſtq̃ videt paratas nec moram ul
lam quin ducat dari: ibi demũ ita ęgre tulit vt ipſam bachi
dem: ſi adeſſet: credo ibi eius cõmiſ ereſceret. vbicunq̃ da
tum erat ſpacium ſolitudinis: vt colloqui mecum vna poſ
ſet: parmeno perij. quid ego egi? in quod me conieci ma
lum. non potero ferre hoc parmeno. perij miſer. PHI. At
te dij deæq̃ perduint cum iſto odio laches. PARM. Vt ad
pauca redeam: vxorem ducit domũ. nocte illa prima vir
ginem non attigit: quæ conſecuta eſt nox eam nihil ma
gis. PHI. Quid ais cum virgine vna adoleſcens cubuerit
plus potis ſe illa abſtinere vt potuerit? Non veriſimile di
cis: neq̃ verum arbitror. PAR. Credo ita videri tibi: nam
nemo ad te venit: niſi cupiẽs tui. ille inuitus duxerat. PHI
quid deinde fit. PAR. Diebus ſane pauculis poſt pamphi
lus me ſolum ſeducit foras. narratq̃: vt virgo ab ſe integra
etiam tum ſiet. ſeq̃ antequam eam duxiſſet vxorẽ domũ:
ſperaſſe eas tolerare poſſe nuptias. Sed quam decreuerim
non poſſe diutius habere eam ludibrio haberi parmeno:

m Tundẽdo atq̃ odio. Tundere eſt ſepius id ẽ appetere. trãſlatio a fabrorũ malleo. Odio. aſſiduitate. attẽdẽda ẽ difficultas vniuſcuiuſq̃ verbi. n Deniq̃ effecit. Deniq̃ tpis lõgitudinẽ ſignificat. vt effecimus qd cũ magno conatu & molimine facimus vixq̃ p nos finẽ accepit. Mire interpoſuit moras ad poſtremũ cõfeſſurus vxorẽ ductam. Primo inqt negauit. poſt deliberauit. ad poſtremũ duxit nõ inqt ipſe. Sed effecit hoc ſenex ita mutatõe pſone totã volũtatẽ ſenis abſoluit. Deniq̃ effecit oratorie tps appoſuit. Nã hoc ſignificat deniq̃. o Deſpõdit ei gnatã. Vide nõ hic dicit duxit vxorẽ Pãphilus. ſed totũ ad prẽm referri p Donec iã in ipſis. Nota locutionẽ ſenſu magis q̃ verbis manifeſtã. donec iã in ipſis nuptiis deeſt poſitus cõſtitutus velut doluit: & egre tulit aũt repetere debemus ſic in ipſis nuptiis. In mẽtõe nuptiarũ efferueſcit animus amatoris. q Nec morã vllã quin ducat. Nec aliquã dieculã. vel dilationẽ videt ad nuptias. r Ibi demũ. Deniq̃ poſtremo. Et mire additũ eſt ibi. qa male pẽdebat in ipſis nuptiis. & ſic eſt q̃ſi dixiſſet in ipſis inquã nuptiis. s Demũ ita ęgre tulit vt. i. b. ſ. a: Hoc hipbolicũ eſt. Virg. Vel priamo miſerãdã. t Vt ipſam bachidẽ. Que nũc accuſatrix eſt. & eſt argumẽtũ ab anio. v Vt colloqui mecum vna poſſet. Parelcon terciũ. & argumẽtũ a pſona. & q ait mecũ a dictis. x Mecũ vna eſſet pmeno. Qd ait pmeno. Moraliter & antonomaſiace nomẽ repetit. & ſignificãter fecit nõ addẽdo dicebat. & ſic dramaticon. & diematicon ẽ tranſeundo. & mire interpoſuit nomẽ vt affectũ doloris oſtẽderet. Sic Virg. Anna. c. a. y Parmeno perii miſer repetit nomen. z At te dii deeq̃. Obtinuit vt pſuaſit ſeruus. Nã iam meretrix ſeni iraſcit nõ Pãphilo. a Vt ad pauca redeã. Tãq̃ multa ſint q̃ de Pãphili amore dici poſſint. Et eſt pceptũ oratorũ ĩ lõga narratõe p veritatis inqſitõe reddit eñ auditorẽ acriorẽ que ſpes finis recipit fatigatũ. b Nocte illa prima &c. Pronũciandũ eſt illa prima. q. d. plena deſiderii. plena cupiditatis. Sĩlr addidit virginẽ. & exp̃ſſe nõ attigit nocte illa prima. q. d. vel plena amoris. vel plena dulcedis vt mirũ ſit qd inferẽ nõ tactã virginẽ. Et hic argumẽtũ eſt q̃nta fecerit Pãphilus erga amicã ſuã. c Virginẽ nõ attigit. Virginẽ emphaſis eſt. q̃uis nõ amatã virginẽ tñ. Et nõ dixit nõ amplex⁹ eſt. ſed ne attigit quidã. d Nihilo magis. Quaſi nihilo poſſit eſſe magis aut minus. aut nihilo magis aſſeueratõis. e Quid ais cum virgine vna adol. cubu. Inuenit q̃ſi ip in Therẽtio vna. i. ſil' vno loco. Cũ virgine. a pſona. vna. a loco. adoleſcẽs. a pſona. Cubuerit. ad habitũ & occaſionẽ plus potis. ab impulſione & ex accidentibus. Et ſunt argumẽta in cõiecturã neceſſario poſita q̃bus Therẽtius ex vtraq̃ pte diſputans purgat ne qs illũ ſtulte hec poſuiſſe iudicaret. Hoc eñ tarde credit meretrix argumẽtis ne a pmenone vincat. Hinc eſt qd ait Horatius. Vincere Cecilius grauitate. Therẽtius arte. f Nõ veriſil'e dicis. Peruerſa prius eſt eñ verũ deinde veriſil'e. Et iõ ſic dixit. qa eſt ſepe nõ veriſil'e. Verũ tñ. vt decios p alieno comodo mori voluiſſe Nõ veriſil'e dicis Hoc iã plus ẽ tãtũ amat amaſſe Bachidẽ q̃ntũ nõ poſſet credi. g Credo ita videri tibi nã nemo ad te venit. Magno cõpẽdio vſus ẽ. nõ oñdens cur hoc falſum ſit qd putet meretrix. Sed cur hoc putat ita ex eius pſona refellit qd obiicit. h Ille inuit⁹. Inuitus dicẽdo q̃ſi admonet iterũ iterũq̃. vt Virg Italiã nõ ſpõte ſequor. i Quid deinde fit. Interponit pſona ad exitũ feſtinãs vt alibi. Quã metui quorſum euadas. k Diebus ſane pauculis. Hic exit⁹ ẽ. l Poſt pãphilus me. Ne teſtis qſq̃ & arbiter ſecretorũ interueniat. m Me ſolũ ſeducit foras. Familiaris in ſeruo iactãtia de dñorũ familiaritate. Sil'r quia decẽs eſt vt p eũ qd geſtũ ſit ſpectatores ſciant. n Narratq̃ vt virgo ab ſe. Hoc eſt illud quod ſup dixerat. Nocte illa prima virginẽ nõ attigit. o Sed anq̃ eã vxorẽ duxiſſet. Bonus color purgatõis. diceret eñ q̃re ſi illã odio habebat ducebat vxorẽ. p Tolerare poſſe. Tolerare verbũ eſt mala patiẽtis. q Quã decreuerim me nõ

poſſe. Apoſtrophe. r Ea ludibrio hrī. Ho neſto verbo & pudoris pleno vſus ē. & noue ꝑ viciari. s Integrā. Id ē honeſtā.nō eni dixit ſpoliatā virginē aut mſ'icrē. t Vt accepi a ſuis Vigilāter qd' ē integrā ſpecificat.i.talē q̄lē accepi a ſuis potuit ei viciatā accepiſſe vt ſepe euenit.g°n̄ a būdat vt accepi a ſuis:ſed habet ſignificationē.
v Piū & pudicū ingeniū. Erga meretricē piū: pudicū erga virginē.an ſit erga virginē & piū & erga meretricē.pudicū erga virginē.Cogit aūt pā pudicū.an piū philū piū dicere quem pirum puta bat. x Hoc ego ꝑferre.Verba pāphili ſūt nō vt qdā putāt ad pſonā pmenōis referētes. y Cui ni hil dicas vicii.Culpe vxoris. z Abiturā. Abitu rā morē ſignificat.& poſtremā tarditatē itaq; po ſtremo vel ſero abiturā. a Quid interea. Exultā tis ē & geſtiētis audire Interea inter eos dies.
b Poſtq; hunc alienū. Alienū ꝑ alienatū.vt in Phormiōe.Quid ego vob Geta alienus ſum.Nā quō alienā ſi amabat ſe dixiſſet.Poſtq; hunc alie nū.Oratorie nō iā bachidē excuſat quā a verſiſ'i cā vult oñdere ꝙ ipa fuit in Pāphilū durior.
c Alienū ab ſe videt. Id ē maritū.nā hoc nomē a meretricibus alienū ē. d Maligna multo. Maligna difficilis.malignus eſt q difficultatē ſui oñdit. e Procax. Diſpoliatrix petax.ꝓcare ei eſt petere.Virg Procacibus auſtrū.i. ipudētibus. Nā q multū petit impudēs ē.& ꝓcax.Vñ & ꝓci dicti ſunt q filias alienas in mr̄imoniū petierunt.
f Nō ędepol miror. Obtinuit qd volebat pme no.Nā credit philotis iniuriā factā Pāphilo.
g Atq; ea res multo maxie. Immo legit & atq; Optune cōcitaci⁹ pāphilū defendit pmeno.Poſtq; philotis inducta ē.vt fateret iniuriā factā
h Et hāc q domi erat. Vxorē modeſtā. i Co gnouit ſatis. Cognouit diligētius & attētius con ſiderauit.Nā cognoſcere ē diligēter & attēte cōſi derare.& bñ ſatis ex ipius morib⁹ & meretricis.
k Ad exēplū. Quaſi ad imaginē & collationē & ſpēm cōpatōis. l Hec ita vti liberali eſſe in genio. Qualitas cōpatiua. m Pudēs mode ſta &c. Hec cōtra vilia meretricis poſuit Pudēs hec.illa ꝓcax.modeſta hec.illa maligna.reliq; ve ro ſupaddūt ornamēta vxoria matroneq; laudes
n Incomoda atq; iniurias.Callide laudata vxo re nō repetit vicia meretricis apud meritricē.& ſit cōtentus de vxoris laudibus vicia meretricis in telligit.& ē figura eclipſis. o Et tegere. Hoc ē plus ꝙ̄ ſi ferre.Et tegere ꝙ meretricem amaret.Et plus dixit tegere ꝙ̄ celare.Tegere eni adhuc dixit. vt nō ſolū cuiquā nō ediceret.ſed & ne qs ſciret
p Hic animus.p. Oratorie dixit.nō ei pāphi lū dixit,ſed aīm pāphili.Hic animus.hic ꝓ tum. Virg.Hic animus.g.a.m.h. q Vxoris miſcdia Recte qa ex miſcdia amor naſcit̄. Sic & in phor mione.Miſertū eſt,virgo ipſa facie egregia. Virg. Heus qbus ille iactatus.f. r Partim victus hu ius iniuria. Qualitas relatiua ad ea prius dixit de victus de ꝓxio repetiuit paromenen deuictus vi ctus. s Paulatim elapſus ē a bachide. Adeo eſt tardus amor pāphili & magna.vt etiā poſt i iurias difficile diſcedat.& elapſus eſt animus nō pāphilus. t Poſtq; par ingeniū nactus ē. An ſibi par an abſolute bonū vt dicimus ſit par ē fa cere te.ergo aut tibi.aut vxori.id ē liberali formie. Par ingeniū.i eādē volūtatē.Saluſt.Quos eadem odiſſe.& eadē metuere in vnū coegit.Itē alibi.nā idē velle.a.i.n.e.d.f.a.e. v Interea i imbro mo rit̄ cognatus ſenex. Bñ cā abitōis Pāphili narrat Cognatus ſenex.bñ ꝙ ait ſenex.Nā acerbū funus nō cōueniebat fabule i comœdia.Itaq; apd' The rēuū meretrix moleſta.aut ex duabus vna vxor morit̄.aut ſenex.Ita ex hmōi mortibus.vel inco modū vitat̄.vl lucrū inſup naſcit̄.vt nō ſit cā legē di. x Hoꝝ. Malu it hoꝝ ꝙ̄ duoꝝ dicere.

quin integrā itidē reddā vt accepi a ſuis:neq; honeſtū mi hi:neq; utile ipſi virgini eſt. PHI.piū & pudicū ingeniū narras pāphili.PAR.Hoc ego ꝑferre incōmodū eſſe mi hi arbitror.reddi patri aūt:cui nihil dicas vitij:ſupbum eſt ſed eā ſpero:vbi hoc cognouerit:non poſſe ſe mecum eſſe abiturā deniq;:PHI.qd iterea' ibat ne ad bachidē. PAR. q̄ttidie.ſed:vt fit:poſtq; hūc alienū ab ſe videt.maligna mſ' to magis ꝓcax facto illico eſt.PHI.Nō ædepol mirū.Par. Atq; ea res mſ'to maxime diſiūxit illū ab illa:poſtq; & ipe ſeſe / & illā / & hāc.q domi erat: cognouit ſatis ad exēplū ambarū mores exiſtimās.Hæc ita vt liberali eē ingenio de cet:pudēs /modeſta /incōmoda /atq; iniurias viri oēs ferre & tegere cōtumelias.Hic aīus parti vxoris miſcdia deui ctus /ꝑtim vict⁹ hui⁹ iiuria palatī elapſus ē a bachide: atq; huic trāſtulit amorē:poſtq; par īgeniū nact⁹ eſt:interea in ibro morit̄ cognat⁹ hoꝝ ſeex,ad hos redibat lege hereditas eo amātē iuitū pāphilū extrudit pater. reliqt cū matre hic vxorē.nā ſenex rus abdidit ſe huc raro ī vrbē cōmeat.Phi. Quid adhuc hn̄t infirmitatis nuptiæ.Par.nūc audies. Pri mū dies cōpluſculos bñ cōueniebat ſane īter eas. Interim miris mōis odiſſe cœpit ſoſtratā.neq; lites ullæ īter eas. po ſtulatō nunq;.Phi.qd igit̄:Par.Si qñ ad eā acceſſerat cōſa bulatū:fugere ē conſpectu illico. videre nolle. Deniq; vbi nō quit pati:ſimſ'at ſe a matre accerſi ad rē diuinā. abit. Vbi illic dies ē cōplures:accerſi iubet.Dixere tunc cauſā /neſcio quā iterū lubet.nemo remiſit.Poſtq; accerſūt ſæpi⁹: ægrā eē ſimulāt mulierē.Noſtra illico it viſere ad eā admiſit ne mo.hoc vbi ſenex reſciuit:heri ea cauſa rure huc aduenit:

illico allocut⁹ eſt ...fecerint ꝗdue fuerit locuta
prem cōtinuo cōuenit philomene Quid egerit iter ſe: nō
nō adhuc pter ꝗ certe in quā partē .i.peſſurū negotium
dū etiā ſcio, niſi ſane mihi curæ ē. ꝗrſum euēturū hoc ſiet.
tenes intelligis quā audire petiſti .ſ.itinere ad portū pergā
habes oēm rē. pgam /ꝗ cœpi hoc iter: PHI. & qdē ego. nā
conuent .i.amico externo .ſ.hoſpitē allocuturā
cōſtitui cū ꝗdam hoſpite me eſſe illū conuenturā. PAR.
v approbent .ſ.parmeno
dij vortāt bn̄ q d: agas. Phi. vale. par. et tu bn̄ vale philociū

y Ad hos ibat lege hereditas. Ecce verbo iuris vſus ē. ea em̄ legitima ē hereditas ꝗ familię debebat. z Eo amātē. Nā iā vxorē nō iā amicū. a Inuitū Pāphilū extrudit p. Inuitū receſſiſſe vis verbi demōſtrat. nā ꝓprie extrudere dicit̄ qui manibus expellit. Sed hic trāſlatōe vſus. vt oſtenderet tn̄ iportunitatis verbū ſenis fuiſſe ꝗnta impulſio manuū efficere potuiſſet. Extrudit verbū neceſſitatis. b Reliqt. Ineptia pn̄tis tpis. legitur & reliqt. Relinqt cū mr̄e hic vxorē. ꝑparatio ad futurū errorē. c Nā ſenex rus abdidit ſeſe. Nā hic inceptiua pticula. vt nā meus cōſeruus eſt hō vt magni pcii. Plautus i milite glorioſo. Rus abdidit ſeſe verbū rephēdētis ſenē. ꝙ ſeſe abdidit dixit. d Huc raro in vrbē cōmeat. Hoc bn̄ dixit vt oſtdat pmenonē in vrbe eē. mira œconomia. fac em̄ pn̄tem & nullus error in fabula ē. e Cōmeat. Commeare ē ab eſſe inde vbi te eē opteat. ergo hoc dicto oſtdit ꝙ raro ad vrbē veniat. & ſenex qppe cōmeatus ē ex aliꝗ cōmemoratōe tpalis abſceſſus. f Quid adhuc habet ifirmitatis. Bn̄ vſꝗ adhuc ſuſpēſa narratio eſt. Et ꝗ hac interrogatōe ꝗſi ſubſto machat̄ philotis decepta. ꝙ nihil videat infirmitatis in nuptiis ꝗs optauerat. Quid adhuc h. triſtior meretrix dixit. g Nūc audies. Sic ait ꝗſi iādudū audire cupienti ꝗſi moleſtā pcontatricē. h Bene cōueniebat ſane. Sane bn̄ p multū. & ſane ſatius valide qa qui validus ē ſanus ē. i Interim miris modis. o. Hucuſꝗ pmenonē poeta paſſus ē dicere. cetera actibus ſeruaturus. Et mire ad finē comœdię rerū explanatio reſeruat̄. nāꝗ ſi ꝗras falſit̄ pmeno, cū non odio ſocrus, ſed pudore ſterilitatē aduerſus ſocrū philomenā aſſiſtauerat. k Poſtulatio nūꝗ. Expoſtulatio ꝗrela ſed ꝓprie expoſtulatio eſt apud illū ipm ꝗ peccauerit. poſtulatio de illo apud alterū. poſtulatio ꝗrela & ꝗſi iuſta iterpoſitio ꝗrelarū. l Quid igit̄. Recte dixit ſi hoc nō fuit. m Fugere e conſpectu il. Bn̄ e cōſpectu vtpote ꝗ caueret grauida intelliges Si tn̄ ſubiūgimus videre nolle. vt ignorātia pmenonis appareat. qa argumētū odiorū credidit ꝙ philomenā neꝗ videri vellet neꝗ videre. n Deniꝗ vbi nō quiuit pati. Pati & ſuſtinere intelligi pt hoc loco. vī ū poſtꝗ nō potuit ſuſtinere ſocrū: aut poſtꝗ illā ſocrus ferre nō potuit ſic ſe celātē nurū. Pōt etiā ſic itelligi. vt n̄ potuit argumēta odii ſui ipa nur⁹ pati. & cōtinere migrauit ad ſocrū. Pati. tolerare aut tolerari. qa patior cōe ē nā patior te & a te dicimus. n Abiit ꝓprie abiit qa nō expectauit vt mitteret̄. o Vbi illic dies eſt. Dies nō diebus ē dixit. p Acceſſi iubet. Nō addidit ꝗ qa intelligit̄. q Dixere tūc cām neſcio quā. Quia nullius momēti ac falſam. r Nemo remiſit. Hic iā aptius odiū videt̄ vbi nec iā fingit̄ cā. t It viſere Populare penates venimus. Viſere officii ē, videre ꝗrentis aliquē. v Admiſit nemo: Iniurioſe etiā ipa pnūciatio eſt. x Hoc vbi ſenex reſciuit. Scimus ꝗ ad nos deferunt̄, reſcimus relata. y Heri ea cā. Bn̄ ea cā, quippe ꝗ ſe ruri abdidiſſet. z Nō dū etiā ſcio. Parelcon terciū. & deeſt ſcire. & eſt ſcio ſcire cū Nō dū etiā. Recte ſeruauit reliquis ptibus fabulę pēdulū & attentū ſpectatorē. a Niſi ſane cure eſt ꝗrſum euētu rū hoc ſiet. Bn̄. qa curioſus ē pmeno. & idē garrulus. Nā p'totā fabulā talis inducit̄. b Habes oēm rem. Quaſi diceret quā audire expetiſti. c Pergā ꝗ cœpi iter. Pergā vt tenderet iter ad portū ſcilicet. d Nā cōſtitui cū ꝗdam hoſpite. Dicit cām cur in reliꝗ fabula nō appareat pſona huius meretricis. & ꝓprie cōſtitui. Nā cōſtitutū de hmōi rebus dicit̄ cōuenire & cōſtituere. & hmōi rebus apud extraneos meretrices agūt. e Dii vortāt bn̄ qd agas. Sepe em̄ res eueniūt aliter ꝙ volumus. & iō vortumnus colit̄ ꝗ pēeſt rebus vertentibus.

Secundus actus.

LACHES Senex SOSTRATA vxor.

a iraſcentis auxiliū et opē muliebre
ſ.imploro b .i.qle
Roh deū /atꝗ hoim fidem. ꝗd hoc gen⁹ ē: quæ
conſpiratō .i.eaſdē res pariter
d e f
p hec eſt cōiuratō: vt oēs mulieres eadē æque ſtu
ſtudioſe .ſ.mīres ꝗ viri volūt inflexā recedentē mulierū .i.natura
moliantur recuſent g aliquo.mō
deāt: nolint ꝗ oīa: neꝗ declinatā qcꝗ ab aliarū ingeio ul
inueniat .i.adeo .i.valde .i.ſimili matres maritorū vxores filiorū
aliquis h odio pſequuntur i
lā reperias. Itaꝗ adeo vno aio oēs ſocrus oderūt nur⁹ viris
.i.aduerſari k dedita opa obſtinātia m
eſſe aduerſas /æque ſtudiū eſt: ſimilis pertinatia eſt: in eo
inſtructe n ille ſcelemalicie
dē oēs mihi videnī ludo doctæ ad maliciā. Et ei ludo: ſi ul
vxorē meā explorate n exclamatō p
lus eſt: magiſtrā hāc eſſe ſatis certe ſcio. So. me miſeram ꝗ
ꝓpter quā cauſā ſ.a viro meo indignantis .ſ.ꝗre accuſeris q.d.a
optime ſcis q
nūc quāobrē accuſer /neſcio. LA. hem tu neſcis. SO. non
ſ.vt dico nō hic blandiētis ſimul vita fungi
r ſed et⁹ ꝗ pericliter inoxi⁹
ita me dij bene amēt mi laches: itaꝗ vnā iternos agere æta
q.d. nō eſt magnū malū ſoſtratā
s ſi tu mihi eripereris
tem liceat. LA. Dij mala ꝓhibeant. SO. meꝗ abs te imme

In hac ſcena.iii.

Accuſatio ſocrus ē ꝗ ſe cōiecturaliter defendit di. nihil a ſe factū i pnicie nurus. a Proh deū atꝗ ho.f ab exclamatōe cœpta ſcena ē. ſenex ei ē difficilis & iratus. deū p deorū. b Quod hoc genus ē. q.h.e.c. Conat̄ Therētius aduerſus famā ſocrū bonā repire & icipit a generali exclamatōe ꝗ vehemētior ſit accuſatio. paulatiꝗ ad ſpecialē crimē deſcēdit. Et ſic ē accuſatio a pſona. cui accidit ex ſexu ꝙ ſocrus eſt. c Que ē hec. Accuſatio a re. d Cōiuratio Bone rei eſt. Cōiuratio male. & inde coniuratio catilline dicta ē. e Vt oēs mulieres eadē eꝗ ſt. Bono argumēto vtit̄. Leſiſti nurū. qa ſocrus es. & nulla ſocrus diligit nurū. & ē accuſatio a cā eadē. f . Studeāt. Maioris opis ē ſtudere ꝙ velle. g Neꝗ declinatā.q. Id ē flexā vel inflexā ab eo ꝙ declinauerit ne parū ſit diuerſum vel diſſiīe dixiſſe vt ē illud tumultū inflexit. h Itaꝗ adeo vno anio. Neſcias an ex ſnia hac vel adeo ex hac ſcena nomē fabulę ſit inuentū. Itaꝗ a neceſſaria ſnia ē amphibologia ad deſcribēdā vtraꝗ pſonā i Viris eē aduerſas. Aliud argumētū leſiſti nurū vt mihi aduerſareris. Nā ſocrus & oēs mlieres aduerſant̄ viris. k Siīis ptinatia ē Nā ſtudiū & bonū & malū ē. ptinacia vero nō nūꝗ mala. l Eque ſtudiū eſt: Dedita opa volūtatis hois ē attētior atꝗ impēſior. m In eodē oēs. m. v. l. d. Tria in accuſatōe poſuit. ex ꝗbus duo ſūt cōia. vnū ipius ꝙ mulier ē & ſocrus. Coīa ꝙ ipa ſpēaliter magiſtra ad maliciā. Soſtrata ex hiis colligit iniuriā paſſam nurū p cōiecturā. n Et ei ludo: ſi vllus ē: ma. h. Magna amplificatio criminis dubitat an ſit ludus malicie & magiſtrā non dubitat Soſtratā. Sed certe ſcio ingt. o Me miſerā. Et hec ꝗ ab exclamatōe cœpit ad miſcdiam ſpectat defendēns orō. p Que nūc ꝗob. a. n. Oratorie p ſe loqt̄: mlieris qdā maioris innocētie eſt neſcire crimē ꝙ defenderet & his verbo oſtdit̄ ſine noxa eē. & philomena non ſolū hāc ꝗ loqt̄ ſoſtratā. q Nō ita m. d. b. a. p iuſiurādū nō ita me dii amēt aniaduertēdū veteres nō minus euphaniſmon i verb ꝙ cacēphaton neglexiſſe velut hic ita me dii bn̄ amēt. r Itaꝗ. Mō dueptes ſunt orōnis. s Dii mala ꝓhibeāt. Siīr odit vxorē cuius amor obſtabilis fuit in adoleſcentia.

t Poſtmodū reſciſces. Hec figura ab oratoribus noiat̄ in q̄ aliqd ꝑmittimus iudicibus ꝓbaturos quū metuimus. ne qd illis temere ꝑſuaſum ſit. Poſtmodū reſciſces Fiducia innocētie. Reſcire eſt qd' de induſtria celat̄. vix argumētū. vix agnoſcit̄. v An qcquid ꝑ illis factis. Amare x Que me & te &.f. Iam ſic accuſat q̄ſi iā ꝓbauerit crimē. & eſt amplificatio. Que me & te &.f. Hec ex aggretio eſt q̄ appellat̄ cū ex vno maleficio multa fiūt ab oratoribus crimina. y Dedecoras. Dedecorat qd' honeſtū aut turpatū honeſtū qd corpale eſt. a Suos cui liberos cōmitterēt. Nota liberos in ſignificatōe vni us filie. z Dignū. Cui loco multū ſonat & accuſatorio ſtrepitu nec maſculinū genus nec femininū poſuit nec vnā. ſed liberos. Sic Cicero. En cui liberos cōmittas. & habemus ei liberos oēs de puella. dignū ſic dixit vt honoris genus ſic accipere vxorē meruiſſe. b Tu ſola exorere. Emergis repiris verbū. Hic impudentiā notat Cicero. Exortus ē ſeruus q quē in aculeo.a.n.p.c.a.ſ. Exorere' exiſtis exoriri dicit̄ q expectās inuadit aliquē c Tu inquā mulier Tu mulier emphaſim malicie habet. & oino exp̄ſſio cōſuetudis & ad imaginationē & lapis nūq̄ vtilis. niſi ad templū vel celū. quē magis ad iniuriā delegit. Nā ſaxū meli⁹ q̄ lapis. vt Virg. Saxaq̄ ſubnectare humeris. Tu inquā mulier. Et Virg. Variū & mutabile ſp foemina. d Lapidē nō hoiem. Sufficeret lapidē putas. Sed de ſtomacho. nō hoiem additū eſt. Plautus. Herus meus elephāti corio circūtectus ē nō ſuo. e An qa ruri crebro eſſe ſoleo. Memor ſui eſt. q̄ dixerat rus abis. f Quo q̄ſq̄ ꝑ acto.h.v. veſtroꝝ. Veſtroꝝ ꝑ veſtrū ſic veteres. g Multo melius hic q̄ fiunt Vſus eſt vt in Adelphis. At nō prius ſex mēſibus olfeciſſem. h Ideoq̄ vt vos mihi do. eritis. Mire cōfirmat vt ſciat ne ſuſpitioſe crimē obiicere videret̄. Et bn̄ mihi. qa comoditas familie ad hūc redūdatura ē. i Pridē equidē audiui cepiſſe odiū. t.p. Primo obiurgatio ē ſoſtrate. cur nō amet nuru. Scdo eſt cur non amet̄ a nuru. Tercio cuiuſq̄ adeo puella nupta deſerat domū. k Minimeq̄ adeo mirū. Satis amare ꝑ merito dicit odiū cōtra meritū amoreq̄ ſiml' excuſat nurū q̄ o derat talē ſociū. Et ſil' ꝑuenit q̄ ſi nō leſa eſt. ſed odio me habet. l Illa hic maneret. Poſt acrē inuectionē ſeipam miſeratur. vt inuidiā dure inclinatōis in ipam cōuertat. Sic in Andria. Age nūc iā ego pol.h.u.t.o.e.q.ſ.p. & cōtinuo Chremes pietatē nati nō te miſeret mei.t.c.l.o.t.e. m Qnā imerito &.h.o.m.u.t.ſ. Poſtq̄ de iniuria dixit de pſona eius cuiuſ ſama[?] ē.i. cū egritudo hec orit̄. & magnitudinē rei ſignificat. & repentinū impetū vt ſup. Tu ſola exorere. n Rus habitatū abii. Quia dixit ſenex rus addidit. o Cōcedēs vobis. Ne diceret̄ q̄ ſit voluptatis cā. vobis melius pluraliter. q̄ ſi diceret tibi. Cōcedēs vobis ſcilicet vt in vrbe eſſetis p Rei ſeruiēs. Res ſeruit diuitibus. qa abūdat. Rei ſeruiūt paupes qa coartāt ſe ad anguſtias rei. Ita ergo res ꝑ q̄litate ſua. & ſeruit & ei rei ſeruit̄.

ſine cauſa · poſtea · i.cognoſces · ſ. eſſe accuſatū non ēm quantū meruiſti
rito eſſe accuſatam poſtmodum reſciſces. LA. Scio te im-
vtrū · aliquid · pro tuis improbitatibus · put es merita
merito: an qnicq̄ ꝑ iſtis factis dignū te dici poteſt qua me
i.famulos et domū totā · deturpas · pam. · merorem · acq̄ris · i.deinde
& te & familiam dedecoras: filio luctum paras. Tum aūt
ꝑpter nuptias · i.propinqui · affines · filium
ex amicis inimici vt ſint nobis affines facis. q̄ illum decre-
ſtatuerunt · filiam · collocarent traderent · ſoſtrata
uerunt dignum: ſuos cui liberos cōmitterent. tu ſola exo-
emergis · has amicitias · importunitate · ſ. ꝑturbaui
rere: quæ ꝑturbes hæc tua impudentia. SO. Ego ne: LA.
ꝑturbaſti oia · inſenſibilē
i.dico
Tu inquam mulier: quæ me oio lapidem / non hoiem pu
i.vtrū · i.magis ſepe · putatis ne
tas. an qui rure crebro eſſe ſoleo: neſcire arbitramini: quo-
modo · in hoc loco · i.veſtrum · agat traducat · domi
quiſq̄ pacto hic vitam veſtroꝝ exigat: multo melius hic
ſ.ea · ruri · ob eam rem
quæ fiunt / quā illic: vbi ſum aſſidue: ſcio. ideo quia vt vos
ad meū decus vel dedecus · diffilabū · rumore · i.ruri
mihi eritis: proinde ego ero fama for_is. Iampridem equi-
con · i.nurū noſtram · i.non eſt
dem audiui cepiſſe odium tui philomenam. minimeq̄ a-
valde · ſ.ſi ecpit · niſi · ſ.philo. · tui odiū · i.cepiſſet odiū · i.vſuram fuiſſe ſ.hucuſq̄
deo mirꝝ: et ni id feciſſet: magis mirū foret. Sed nō credidi
intantū · familiā ꝛ locū ipſum
adeo: vt etiam totam hanc odiſſet domum. Quod ſi ſciſ
nurus · domi meę · ſoſtrata · i.iuiſſes · ſed
ſem: illa hic maneret potius. Tu hinc iſſes foras. At vi-
cōſidera · i.ſine cauſa · animi moleſtia
de quam immerito ægritudo hec oritur mihi abs te ſoſtra
in agros · ad habitandū · i.me contuli · o morē gerēs · vtilitati · incumbens
ta: rus habitatum abij concedens vobis / & rei ſeruiens.
impenſas · vitā vrbanā quietam · i.peculiū · i.tolerare
Sumptus veſtros ociumq̄ vt noſtra res poſſet pati meo
contra
labori haud parcens præter æqum' atq̄ ætatem meā. Non
contemplatōe hoꝝ laboꝝ · i.vt nō aliquid effeciſſe · moleſte
te pro his curaſſe rebus: ne quid egre eſſet mihi: SOST.
ſtudia · curādi · vt nur⁹ relinqueret · i.ſed · domū · i.ꝑcipue
Non mea opera / neq̄ pol culpa venit: LA. Immo maxie:

Horatius. Impetrata vt ſeruit collata pecunia cuiq̄. q Veſtros ſumptus ociūq̄. Veſtros ſumptus id ē q̄ alicui ociū. vitā vrbanā. vel q̄ nihil acqritis vt in Adel. Hāc ego clemētē vitā vrbanā. Ociūq̄. hic amorē q̄ſi nihil agētibus. r Vt nr̄a res poſſet. Mediocris. ſ. vt Comici priſſamilias. s Preter equū atq̄ ætatē meā. Preter equū qa vos dn̄i. l'qa vos fruimi cū ego do lueri ætatē qa ſenex. Virg. Vires vltra. ſ.ſ. t Nō te ꝑ his curaſſe reb⁹. Mir⁹ ſenſus. ꝑ his inqt tot rebus vnā & facilē redderes Et te ſit ꝑnūciādū. q.d. & ſi alii nō curaret curare debuiſti. v Nō mea opa.n.c. vellet dicere nurus culpe eēt mihi ſed meli us dixit nō mea, nec accuſando cōfirmaret qd dixit ſenex oēs ſocros oderunt nurus. x Neq̄ pol.c.v. Bn̄ addidit neq̄ pol culpa venit. potuit eñ vt nō fieret ipſa iniuria. ſed tn̄ ꝑmiſit fieri. Mire tn̄ nec accuſat nurꝫ. videt̄ vnū dixiſſe opa & culpa & tn̄ nō eſt idē. Opa eſt eñ ſi ſcientes leſerimus. culpa ſi neſciētes. quoꝝ alterꝫ ſceleꝝ. alterum ſtulticię eſt.

.i.ſine me z hõs regimen ... ſilij z eſt repoſita eſt

y ... z ... a

Sola hic fuiſti.in te omnis hæret culpa.tu ſola ſoſtrata que

i.in domo ... .i.curabas ... qñ ... .i.te ... .i.ex ... ſollicitudinibus

b ... c

hic erant curares:cum ego vos ſolui curis ceteris.Cum pu

pamphila ... .i.ſua vel puelle

vetula ... d ... reſpondebis

ella anum ſuſcepiſſe inimicicias nõ pudet:illius dices cul

.i.non ... .i.factũ culpa puelle

e

pa factum? So.haud equidem dico mi laches. LA.Gau-

.i.vt verũ dico ... .i.filij ... .i.quantũ ad te attinet

f ... g

deo:ita me dij ament:gnati cauſa.Nam de te quidem ſatis

.i.quantũcũq; peccaueris ... quomodo

h ... nulla diminutio ... i

ſcio:peccando detrimẽti nihil fieri poteſt. SO.Qui ſcis an

eã ob rem ... mi marite ... .i.odio proſequi ... finxerit ... ſua

k

ea cauſa mi vir,me odiſſe ſe aſſimulauerit: vt cum matre v

ſimul ... .q.d.nihil dicis ... .i.non eſt ſignũ ſufficiens

qð procedas ... l

na plus eſſet?LA.quid ais?non ſigni ſat eſt:quod heri ne

ancam ad videndum ... certe non admiſerũt

.i.pamphilam ... introducere ... m ... mea quia

mo voluit viſentẽ ad eam te admittere? SO. enim laſſam

valde ... tunc ... ppterea

n ... pamphilam

eam oppido tum aiebant.eo ad eam nõ admiſſa ſum. LA

puelle ... morbos z turos toleraui

o

Tuos eſſe illi mores morbum magis quã aliam rem arbi-

.i.non ſine ... certe valde ... .i.veſtrum ... que non

cauſa egrotat ... p

tror:& merito adeo.nam veſtrarum nulla eſt:quin gnatũ

.i.placat ... optio electio

r ... pactio

velit ducere vxorẽ: & quæ vobis placita eſt conditio /dat.

poſtq̃ ... filij illas ... vrã inſtantia ... q z nur' vros mores ... .i.excludunt

s ... vxores ... nequeunt pferre ... omittẽte a ſe

Vbi duxere impulſu veſtro,veſtro ĩpulſu eadem exigũt.

y Sola hic fuiſti. Noua orõ: & deeſt em̃ vt ſit ſola em̃ hic fuiſti.qđ ad filiũ & maritũ ptinet.Nã nõ ſola cũ q̃ nurus.ſolũ q̃ntũ ptinet ad regẽdam domũ.ceteꝶ & filius & nurus erãt.ſed ſola.i.ſi/ne me. z In te oĩs heret culpa. Si eſt in nuru iniuria aliq̃ in te oĩs tũ ſoſtrata. a Tu ſola Soſtrata. Optime gẽminauit ſola more iraſcentiũ nõdũ nomẽ poſuit.& Soſtrata additũ ad amaritudinẽ inclamãtis. b Cũ ego vos ſolui. Vos p te vt deſiſte.m.c.t.Cũ ego vos ſolui.noua figura ſolui vos. c Cũ puella anũ ſuſcepiſſe inimicicias. Hoc dicit tãq̃ cõ ceſſerit etiã nuꝶ iniquã eſſe.Puellã blãde dixit ita hãc cũ amaritudie anũ d Illius dices culpa factũ. Preuenit defenſio/nẽ & eã ſic pnũciauit vt crimẽ. e Haud eqdẽ dico mi laches. Mi laches dixit q̃ſi grauiſſimũ accuſatorẽ arguẽs.& q̃ſi defatigata. & delaſſata eius clamatõibus. Nõ ergo blãdiẽtis eſt mõ mi. ſed inuidioſe rogitantis. f Gaudeo ita me diĩ amẽt. Qđ filis filius nõ ſit.an ꝙ talẽ vxorẽ ha/beat.quũ nec inimica accuſare poſſit. & gnati cã dixit qa talẽ vxorẽ hñs ſua cã qđ gaudeat nõ habet: g Nã de te qđ ſatis ſcio &c. Id eſt nihil detrimẽti ſit ſi tu pecces idẽ nunq̃ dixit peior fieri potes,ſed es eadem. Sic Cicero,. Eſt idem verres qui fuit ſemper. h Peccãdo detrimẽti nihil fieri pt. Seruat inqt numeꝶ peccatoꝶ ne ſit illud copie detrimẽtũ.ſed cũ plurimũ delinq̃s tantũdẽ ſp admittis. Peccãdo de.Hic ſenſus obſcurus ẽ attñ hoc dũ q̃ntũcũq; peccaueris nihil de tua eſtimatõe minuit.nihil de pudore derogat.eadem q̃ fuiſti es.qa peior fieri nõ potes.Si.Cicero.Eſt idẽ verres.q.f.ſ. Peccãdo de.qdam hãc putãt ironiã q.d.qđ ex nullo peccato tuo dãnũ pati poſſumus ſed male. i Qui ſcis an ea cã mi vir. Defenſio a deriuatõe in q̃ oñdit nõ hãc eã quã obiicit cãm ſenex cur abierit nurus ad matrẽ ſuã. k Vt cũ matre eẽt plus vna. di/xit.i.diu ac maiorẽ ptem. l Qđ heri nemo noluit. Bñ affirmauit defenſionẽ ſenex dicẽdo ſi ppter matrẽ abiit.cur tu excluſa es cũ venires.

m Em̃ laſſam eã oppido. Infirmius defendit ſocrus.vt error ſenis vſq; ad cataſtrophen pſeueret.Enim laſſam eã oppido.Enim qđ duxit ſup/uacua ponit interdũ hec cõiunctio p altera cõiunctione. n Oppido. Valde trãſlatio a ruſticis q̃ interrogati queadmodũ fruges venirent. rñdebãt oppido id ẽ q̃ ſibi & oppido ſufficere potuiſſent. o Tuos eſſe illi mores. Acerbiſſime inſtitit ſenex.& accuſatõi vxoris.& defenſioni nurus.ſiquidẽ.

hoc ſenſu dicat nurũ ne mẽdacii culpã incurreret q̃ vero egrotat ex moribus male ſocrus.

p Nã veſtraꝶ nulla eſt. Pro veſtrũ hoc em̃ ab eo ꝙ eſt veſter. q Quin gnatã velit. Quin q̃ nõ. r Et q̃ nobis placita ẽ cõditio dat. Ymago hic q̃dam argumẽtatõis q̃ dicit

quod latine dicit ab initio ad finẽ: & generaliter cepit inuẽtionẽ.ita generaliter cõcluſit in ſocrũ.& eſt ſenſus eo improbius illas q̃s elegeritis odiſtis. s Vbi duxere ipulſi vrõ.vrõ impulſu. Bñ verba eadẽ ſtomachoſe & ſignificãter repetiuit.vt improbitas ex primo appareat impulſu. Vbi duxere i.Videt vt ſup diximus hec tota ſcena ad hoc interpoſita. vt fabule nomẽ hinc intelligeremus inuentũ.Impulſu. impudentia ſocrus impulſus repetitio demõſtrauit Impulſu veſtro.ſic in Heaut Nõ ſponte crebro.

PHIDIPPVS ſenex. LACHES SOSTRATA anus

q̄uis filia mea .i. mihi incumbere ad me i peccare
a b
Tſi ſcio ego hpilomena meum ius eſſe: vt te co
.i. ꝓcipiam c
gam quō ego imperem / facere: ego tamen pa
.i. affectu pris ꝑſuaſus .i. imperabo mihi morem gerā immoderate et temere ſuſcep
d te
trio animo victus faciam: vt tibi concedam: neq; tuæ libi
.i. reluctabor ſed obuiam ibo ecce hic optimiſſime
e
dini aduerſabor. LAC. Atq; eccum phidippum optime
phidippo .i. nunc .i. ſciā antique q̄uis .i. de ꝯgnatōne mea vl' liberis vl' aliorū vicis
f g
video. ex hoc iam ſcibo quid ſiet. PHI. & ſi ego meis me
vehementiſſime obedientem indulgentem tū ſcio me eſſe obſeqn tem .i. tantam
h i
omnibus ſcio eſſe apprime obſequentem: ſed non adeo vt
indulgentia depraue .i. meoꝝ .i. ſed .i. q̄ ego facio
mea facilitas corrumpat illorū animos Quod ſi tu idem fa
vtilitatem k
ceres: magis in rem & noſtram & veſtram id eſſet. Nunc
feiarū vxoris et filie phidipppū q̄i ſp aliqd turgū habes l
video in illarū poteſtate eſſe te. PHI. eya vero. LA. adij te
ꝓpter filiā ſimiliter remiſiſti me .i. non .i. inhoneſtum eſt
m n o
heri de filia. vt veni: itidem in certum amiſiſti. haud ita de
.i. ſi vis vt diu ꝑmaneamus affines occultare cauſas tue iracūdie
cet. ſi perpetuam hanc vis eſſe affinitatem: celare te iras. ſi
.i. in aliquo .i. errauimus .i. emutte in lucem m negando
quid / eſt peccatū a nobis: profer. aut ea refellendo: aut pur
excuſando n .i. emendabimus ad rectitudinē reducemus o exiſtente .i. talis q̄ eſt egra p
gando vobis corrigemus te iudice ipſo. Sin ea eſt cauſe re
male valens p
tinendi apud vos: quia egra eſt, te mihi iniuriam facere ar
times r ne non .i. ipa filia .i. tractetur
bitror phidippe. Si metuis ſatis vt meæ domi curetur dili
ſed .i. verum dico s .i. non .i. tibi aſcribi non patior q̄uis t
genter: at: ita me dij ament: haud tibi hoc concedo: & ſi illi
puelle filiam incolumem ſ. volo v .ſ. volo
pater es: vt tu illam ſaluam magis velis q̄ ego. id adeo gna
filium x filiam tuā
ti cauſe. quem ego intellexi illam haud minus quam ſeip
.i. plurimi eſtimare certe .i. ignoratum a me z .i. quantum pam philū
ſum magnificare. neq; adeo clam me eſt: quam eſſe eum

In hac ſcena. iiii.

Moralis allocutio Phidippi ad filiam mitiſſimi patris colorem oſtendens.

a Et ſi ſcio ego. Apparet & hic mlta prius pa tri ſuo Philomenā locutā eſſe. Ergo hec reſponſio nō principium. b Vt te cogam. Etiam inui tam ſcio ego meum ius eſſe vt te cogā. Hoc idem in Adelphis nō neceſſe habeo &c.

c Patri animo victus. Bene victus. quia non ratione facio. Victus eſt vndiq; qui recedit a iure Tale eſt in Adel. non. u. h.

d Neq; tue libidini. Libido eſt quelibet volū tas temere ſuſcepta. & bene libidini. eſt enim non equum eſſe animo mariti obeſſe nuptā. & ſi em̄ pro voluntate poſuit libidinē. tamē ſub accuſa / uit hoc nomine. e Optime video ex hoc iam ſcibo. Legitur & hinc locale aduerbium: & q̄ ſi cōminatur vxori modo ſe inuenturum ipſam peccaſſe nō mirum. f Quid ſiet. Vtrum q̄d ſiet rei. an quid ſiet nurus. vtrum innocens an ini qua. Et videtur hoc Soſtrata dicere. Nam vicini ſunt inter ſe proximi Laches & Phidippus.

g Phidippe & ſi ego meis. Expoſtulatio La chetis apud Phidippum accuſationē continens tanq̄ cauſam iniuriarum intendat.

h Scio eſſe apprime obſequentē. Principium a perſona eius cum quo agitur & ſua. Et an vtile ſit minus obſequi hominē ſuis.

i Sed nō adeo vt mea facilitas. Facilitas indul gentia. Et deeſt tamen: & eſt anacoluthon terciū.

k Nunc video. Iocunde tempat eius culpam quem accuſat cum dicat illum coactū a ſuis fa / cere ſibi iniurias. l Eya vero. Modo aduer bium corripientis parelcon.

m Adii te heri de filia. Narratio & memori / ter poeta quia dixit heri ea cauſa. t. h. a. p. c. e.

n Itidem incertum amiſiſti. Pro dimiſiſti & idem. quid eſt an id ite / rum amiſiſti aut ad te incertus veni. Iungēdum ergo vt veni id eſt vt ſit. vt veni amiſiſti quidā in certum. incertum inquit veni. incertus a te receſſi.

o Haud ita decet. Non vſq; adeo decet. eſt cō firmatio. Et bene additum eſt ita. ſi enim celande nō vſq; adeo. vt diſcordiam pariant.

m Aut ea refellendo. aut purgando. Refellit q̄ negat. purgat qui idem fatetur. & ſic defendit. er / go refellimus per coniecturam. purgamus p ce teros ſtatus. n Vobis corrigimus. Plus di xit vobis q̄ tibi. o Te iudice ipſo. Virg. Pā dens. a. m. ſ. i. e. quid enim eſt te ipſo. niſi ſcilicet reo culpe. & tibi ipſi arctius fauēti. vel quia mea ſpe res vnicus. p Sin ea cauſa retinendi apud vos. Reprehenſio. q Arbitror Phidippe. Bene addidit nomen excitans audientē.

r Satis vt meę domi curet. Vt ne nō & iungē dum eſt ſatis diligenter nō em̄ melius ſatis.

s At ita me dii ament. Addidit iuſiurandum vix enim credibile eſt tantundē amare ſocerū q̄n tum patrem. t Et ſi illi pater es. Salu. in pri mo libro. Et liberis eius auunculus eras. Et ſi illi pater es. Compendiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea hoc enim ſentit. q̄q̄ nata dea ſis. fuge tū.

v Id adeo gnati cauſa. Honeſto amori nur rationem ſubiecit piam. Nam nō continuo rectū eſt nimis amari a ſocero nurum niſi poſt filiū di ligatur. bene ergo gnati cauſa. Incredibile eſt eni patrem nō patris pietate ſuꝑari. x Quē ego intellexi. Et cām ſui amoris oñdit & mariti nullam. ergo cōiugem culpat quippe q amat & a pmenone dictum eo amante. y Quem ego intellexi illā hau minus &c. Hic ſubtiliter oneratur culpa nurus. Siquidem indignus iniuriam faciat ſocero & marito.

z Neq; adeo clam me eſt. Ingenioſe poeta iam preparat cauſam ſimulature ob hanc rem iracundiam Pamphilo.

.i.moleſte .i.vxorē receſſiſſe' vxorē domi reliqſſe

grauiter laturum credam: hæc ſi reſciuerit, eo domum. ſtu

.i.cupio ſūmopere in domū meā
a phil. ab imbro b

deo hec prius q̄ ille huc redeat. PHI. Laches & dilgentiā

c compertā habeo ſ. ita
d

veſtram / & benignitatem noui. & quæ dicis omnia eē vt

.i.pſuadeo mihi ſ.qđ ſ.quitur
e

dicis: animum induco. & te mihi hoc cupio credere: illam

o perā do vt rđat
f

ad vos redire ſtudeo: ſi facere poſſum vllo mō. LA. quæ res

vt redeat impedit .i.nonne in aliquo
g ſ.pamphilū

id te facere prohibet? eho nun quidnā accuſat virū? PHI.

ſ.virum .i.diligenti⁹ rem conſideraui violentia .i.vrgere inſtare
h

Minime: nam poſtq̄ attendi magis: & vi cepi cogere vt re

in domū vſam valde iurat .i.abſentia pamphili
i.i.firme k l

diret: ſancte adiurat / non poſſe apud vos. Pamphilo ſe ab

pmanere hominibus
m n .i.viciū o

ſente perdurare. aliud fortaſſe alijs vitij eſt. Ego ſum anio

miti ſuaui repugnare .i.ſubditis libe ris vel alijs .q.d.huius rei auctor es
p q

leni natus. non poſſem aduerſari meis. LA. hem ſoſtrata.

dolentis ſ.me fateor exploratum verū ſ.q phil. non redeat
r s

SO. heu me miſeram. LA. Certum ne eſt iſtuc? PHIDI.

certe .i.quantū poſſum pſpicere .i.nonne ſ.aliud
t

Nunc quidem vt videtur. Sed nunquid vis? nam eſt qđ

cauſarum vel venale cito ire

me ad forum iam tranſire oportet. LA. Eo tecum vna.

a Hæc prius q̄ ille huc redeat. Hic ſubtiliter etiam terrorē iniecit iracūdie mariti.
b Laches & diligentiā veſtrā. Principiū a perſonis eſt factum. Laches & diligentiā veſtrā. Remotiuo ſtatu agit Phidippus p pſona ſua. nam ī filiā remouet culpā cur nō redeat, & relatiuam ſimul tentat qualitatē. poteſt enim videri cum iniuria ſocrus ad hanc volūtatē eſſe compulſam. Laches & diligentiā veſtrā ab eo cepit quo maxie notus eſt: & quod in primis ſibi purgandū fuit: ne ſuſpectam voluntatē aut diligentiā habere videatur affinium. & cum affectu quodam & geminatu dixit laches, q ille ait Phidippe. & bene a nomine cepit vt conſentire illi videatur. & diligētiam q ille ait. ſin metuis ſatis vt mee &c.
c Veſtrā. Melius q̄ tuam cum ille dixerit de te tantū & benignitatē qđ ait. haud tibi hoc concedo. & ſi illi pater es. vt illa magis velis q̄ ego.
d Et que dicis omnia eſſe vt dicis. Quod iurauit & dixit q gnati cauſa. & q addidit q illā amet Pamphilus. e Et te mihi hoc cupio credere: Melius q̄ ſi & hic iuraret. Et bene colligit ex viciſſitudine quod volebat.
f Si facere poſſum. Hic remotio. Si facere poſſum vllo modo. Mollius dixit q̄ ſi. & hoc enim vult intelligi nolo. & nō poſſum facere.
g Eho nunc quidnam accuſat virū. Geſticulatio quedā ſecretiora querentis. ſepe enim de maritis puellę parentibus queri ſolent aliquid eiuſmodi quod ſolis ipſis cō mittendū eſt. Eho interiectio ponentis aurem ppiorem. Nam illa querit que ſolent de maritis puellę matribus queri.
h Nam poſtq̄ attendi. Inſtiti vt viderem. & an deſit animū. vt ſit attendi animū. nō enim plenum eſt. ſed nōdum aduerti eni oculos. aut animū ſubauditur. i Sancte adiurat. Ad nunc actiuum eſt ſignificat. i. valde. k Nō poſſe apud nos Pamphilo. ſ. a. Bene hic addidit verba Philomene ad que Phidippus cum diceret: & ſi ſcio ego Philomena in. i. e. &c. l Non poſſe apud nos. p. ſ. a. Magnifice cōtra illud qđ Laches dixit. egre laturū Pāphilū & ita locutus eſt. quaſi hoc Pāphilo grauius eſſe debeat. m Perdurare. Proprie & muliebriter dixit. n Aliud fortaſſe. Aliud enim ē ſic dixit ne diceret. ſed coge vt redeat. & melius dixit aliis q̄ ſi tibi dixiſſet. o Ego ſum anio leni. Hoc contra illud quod primū dictum eſt. vt ſi ego me oībus. ſ. a. d. p. o. Animo leni hoc eſt plenum. Nā animo leni vt dicimus profertur. Ego ſum animo leni. qualitas venialis. p Non poſſum. Concluſio. q Hem Soſtrata. Que dixiſti nō mea opa neq; pol. e. e. r Heu me miſerā. Ad ſe redire toties q̄ſi delaſſata cōqrit. s Certū eſt ne iſtuc. Quod philomena nō redeat. t Nū quid vis. Diſcedentis verbū.

In hac ſcena. v.

Eſt allocutio qua inducitur ſecum loquens anus per quã orationẽ mores eius & animus mitis intelligi poſſit. Eque comicũ & vide ſententiã defenſorẽ accuſaturum ſocrum cõtinentẽ contra illud q̃d ait. Ita vna anio. o.ſ. o.u. Officium enim boni poete eſt nullũ genus hoim ſpecialiter ledere. Sic Virg. Quod ſepe male legere nouerce id eſt nõ oẽs nouerce ſed tñ male.
a Aedpol ne nos ſumus. Laches generaliter icuſauit ſocrus. hæc plurimas defendit cauſas eq̃ enim inique nõ omnes ſumus male. b Nam ita me dii ament. Beneiurat Nam ſine iureiurando incredibile ẽ ſit bona ſocrus. c Quod me accuſat. Deeſt in eo. vt ſit in eo ꝙ me accuſat.
n Nunc vir ſum extra noxam. Nam ꝙ poſt q̃d ſocrus omnes iniquas eſſe intelligitur quibus iniquas id eſt nuribus. quia ſocrus nomen eſt ad aliquid dictum Socrus dicitur relatiue ad nurum: vel ad generũ. nõ enim dicitᷣ ſocrus ad filiũ vel filiam. ſed mater vocitatur. ad generũ autem vel nurum quorũ nõ eſt mater dicitur ſocrus.
e Ita animũ induxere. Inducere animũ eſt ita tenere vt amittant. i. pſuadere animo ſuo.
f Haud me pol quidẽ. Eſſe inquã a ſuperiore ſubaudiendũ eſt: vt ſit pol pro plene iureiurando Haud pol me quidã ſaubaudiendũ ſcio eſſe. aut noui & eſſe aut tale quid ſcdm quæ familiaris eſt his qui ſecũ loquunᷣ. g Nec qui hoc mihi eueniat. Qui. vnde. h Multis modis iam expecto. u. d. Quia nihil in matre eſt expectare filiũ. idcirco redeat additũ multis modis. i Vt redeat domũ Quaſi diceret neſcio. vñ hoc mihi contingat. niſi ꝙ vehementer expecto filiũ vt redeat quo me & certiorem reddat ſup huiuſce rei occaſiõe: & me his liberet atq; eripiat rem totam elucidando.

SOSTRATA

Edepol næ nos ſumus mulieres æque omnes inuiſæ viris propter paucas que omnes faciunt dignæ vt videamur malo. nam: ita me dij ament: q̃d me accuſat nunc vir: ſum extra noxam. Sed non facile eſt expurgatu: ita animum induxerunt / ſocrus omnes eſſe iniquas. haud me pol quidem. Nam nunquã ſecus habui illam: ac ſi ex me eſſet nata. Nec qui hoc mihi euenit / ſcio: niſi pol filiũ multis modis iam expecto: vt redeat domum

In hac ſcena ſexta

Allocutio eſt p cõqueſtionẽ. & bene nõ ſe amatoribus modo. ſed infœlicibus amatoribus comparauit. & principiũ eſt a ſumma totius mali.
a Nemini ego plura acerba. Loco conqueſtionis i quo dicitur quid nulli ferre talia aduerſa cõtigerit. b Nemini ego plura acerba. Nimis couturbati ac tragici in hac ſcena dolores eſſent nõ comici, niſi adderet ex amore acerba credo eẽ.
c Ex amore. Acerba duplr euenerũt Pãphilo. Ex pterito de meretrice. Ex pſenti de vxore.
d Heu me infœlicẽ. Ab ipa ſimplici exclama

TERTIVS ACTVS.

PAMPHILVS adoleſcens PARMENO ſeruus

Nemini ego plũa acerba credo eſſe ex amore hoĩ vnꝙ oblata: quam mihi. Heu me infœlicem hanccine ego vitam parſi perdere? hanccine cauſa ego erã

.i.tantū .ſ.mihi
g
tantopere cupidus redeundi domum. cui quanto fuerat p̄
ſatius in quolibet alio loco .ſ.me
h .i.viuere
ſtabilius vbiuis gentiū ætatem agere: quam huc redire: at/
.i.tales eſſe locos inter prēm p nobis omnibus
i ⁊ matrem et vxorem k l
ꝗ hæc ita eſſe / miſerum me reſciſcere. Nam nos omnes q
.i.nobis omnibus .i.inter il
m .i.ex aliquo loco ſine occaſione lud ſpa/
cium
bus eſt alicunde aliquis obiectus labor omne quod eſt in/
.i.comperū venit .i.ad lucrū
n in cognitiōem
terea tempus priuſquam id reſcitum eſt / lucro eſt. PAR.
ſed .i.hoc modo exoluas calamitatibus
o p q̄ reduxiſti quomō
At ſic citius qui te expedias his erumnis reperias. Si nō re
.ſ.inter mrēm grauiores
et vxorem q
diſſes. hæ iræ factæ eſſent multo ampliores Sed nunc aduē
matrem ⁊ vxorem habituras reuerentiā ita altera
aliā nō accuſare audeat
r controuerſam
tum tuum ambas. Pāphile ſcio reuerituras. Rem cognoſ/
explicabis .i.beniuolentiā facilia
s diſſolues alterius in alterā t
ſces. iram expedies. rurſum in gratiam reſtitues. leuia ſūt:
.i.ad modū magni pſuaſiſti tibi
v ponderis
quæ tu per grauia eſſe in animum induxti tuum. PAM.
.i.cur ris aliquis .i.tam .ſ.ut ego
x ſum
Quid conſolare me. an quiſquam gentiū eſt æque miſer.
.i.in alia muliere
y z
Priuſꝗ hanc duxi vxorem: habebam alibi animum amo/
valde datum .ſ.vxoria .ſ.ad ſciendū
.i.nūc ſ.eſto q ꝗntū
ri deditum. Iam in hac re: vt taceam: cuiꝰ facile eſt ſcitu: ꝗ
ſed .ſ.vxorem
a
fuerim miſer. tamen nunꝗ auſus ſum recuſare eam: quā
inuitus ſ.meus .i.ex amore meretricis
b abduxi erupi c
mihi obtrudit pater. vix me hinc abſtraxi: atꝗ impeditū
in amore eius meretricis .i.ad amorē huiꝰ philomene
d conuerterā indi
gnantis
in ea expediui animum meum. vixꝗ huc contuleram. hē
.ſ.diſſenſio aioꝝ inter poſtea ſiue deinde ſeparet
matrem et vxorē e
noua res orta eſt porro: ab hac quæ me abſtrahat. tum ma/
.i.diſſenſione
trem ex ea re / aut vxorem in culpa inuenturum arbitror.
.i.reliquū eſt poſtea vel in poſtremum
f g
Que cum eſſe ita inuenero: quid reſtat porro niſi vt fiam
tolerare .i.affectus
h cogit
miſer? Nam matris ferre iniurias me parmeno pietas iu/
deinde deuinctus adeo .i.mores meos ſua māſueta
i k .i.diu natura
bet. Tum vxori obnoxius ſum. ita me olim ſuo ingenio

tione. Et illachrymās hoc dicit. e Hæccine ego vitā parſi pdere. Ab eo ꝙ ab aduerſis aduerſa delatus ſit. f Parſi pdere. Si parco conſeruo. parſi facit. Parco veniā do pepci. Modo ergo con tinui abſtinui ſignificat. g Cupidus redeūdi domū. Ab eo qđ contra ſpem cōtingit malū. h Vbi vis gentiū ætatē agere. Magna deteſtatio pñtis loci eligere. ꝗuis terrā vel ꝗuis gētium ꝗ eam in q̄ eſt. Virg. Tollite me teucri quaſcunꝗ abducite terras. & gentiū abundat hic: & bñ vbi vis gentiū agere ætatē quia ſup dixerat hanccine ego vitā parſi. nimis em̄ tragicū fieret. ſatius erat. in mari perire. i Atꝗ hec ita eē miſeꝝ me reſciſcere. Quod ait lachrymātis eſt. Reciſcere eſt vix repire. quod de induſtria q̄rat celatum. k Nam nos oēs quibus eſt alicūde. Aut deeſt apud vt ſit apud nos oēs. aut nos oēs. p nobis oibus. nā nos om̄es. ratio ſupioris ſenſus. & deeſt apud. aut penes. aut quid tale. l Nā nos omnes quibus eſt alicunde aliqs &c. Conſtat hanc retulit em̄ lucri ē nō ad nos omnes. ſed a quibus eſt alicunde. vt ſit ordo. Nā quibus eſt alicunde aliqs obiectus labor lucri eſt tempus hoc eſt nos om̄es. nā nobis quibus a. hac figura vſus eſt. Etiā Tullius p murena. Preterꝗ ne ſepulchrū ac beatū putaret ei ꝗꝗ carmē cōpoſitū eſt. Nam ille datiuū caſum ſubiecit cū ppoſuiſſet nominatiuū & totū appollodori eſt qui ſic ait.
m Quibus eſt alicunde. Hoc genus allocutionis abſolutū dicit. Tale eſt apud Virg. Craſtina lux mea ſi nō irrita dicta putaris in. ſ. g. e. ſ. c. a.
n Reſcitū eſt ſic ſed ſit
o At ſic citius q̄ te &c. At hoc mō quid veniſti & diſcordias eē didiciſti celerius repire potius quō erūnis te abſoluas. Et bñ expedias erumnis. aut em̄ ſoluūt nos cure abeūtes aut impediūt & ligant aduenietes. vt Soluite me teucri. ſ. c.
p At ſic citius qui. &c. Sñia cōtraria. nā ſupra ſic collegit. ſi ignorare mala ſua vnicuiꝗ bonū ē ſequit vt ea cito cognouiſſe. Infra ſic ſi malis ſuis ſuccurrere vnicuiꝗ ꝗplurimū bonū eſt. ſeqtur vt ea cito cognouiſſe ſit p ꝗoptimū. q Sed nūc aduentū tuū ambas p. ſ. r. Ne accuſare alterum altera audeat. r Rem cognoſces. Meliꝰ eſt rem ꝗ litem. s Rem cognoſces iram expedies. r. ig. r. Tricolor ſnīa & bono ordine vſus prius em̄ fit q̄rela. deinde ponit iracundia. Poſtremo reditur in conſiliū. t Leuia ſūt q̄ tu p grauia eſſe. Genus cōſolationis nō a ſubſtātia. ſed a quātitate nō dicit nō eſſe cām ſollicitudinis. ſed leuem dicit. v Que tu p grauia eſſe. Bñ additū cōtra leuia nō grauia. ſed p grauia leuia ſunt a quātitate. x Quid cōſolare me. An quiſꝗ vſꝗ vt ſolet in vero amore ipa cōſolatōe egreſcit dolor & ingenioſe nō inquit veꝝ dicis. ſed cōſolaris me. & hoc ipo oñdis ſcire te ꝙ miſer ſum.
y Priuſꝗ hanc duxi vxorē. Ante rem.
z Habebā alibi animū amori deditū. An miſer ſit in amore ante rem. in re. & poſt rem. Habebā alibi grauius dixit alibi quaſi an meretricē diceret & maluit alibi dicere ꝗ ad meretricē. a Quā mihi obtrudit. Recte enim dici potuit. quō vxorē duxit ſi amabat Et bñ obtrudit. qa inuito. ſic alibi. Aliqd mōſtri alunt ea qm̄ nemi obtrudi pt itur ad me. Obtrudit. p obtrudebat Energia tpis. b Vix me hinc abſtraxi. Vix vel multis modis vel ſtatim ſignificat. c Atꝗ impeditū in ea ex. a. m. Cure vt diximus aut ligāt aut ſoluūt. Virg. Que mihi. r. e. u. e. m. ſ. a. Amatorie em̄ cure vincula dicunt. d Vixꝗ. h. Maluit ꝗ vxore ducere. e Hem noua res orta eſt porro. Porro deinde & vim habet. Deinde mō iplicationē continuaꝝ miſeriaꝝ referētis. f Que cū eſſe. i. i. qđ reſtat. p. n. vt. f. m. Ordinē ſeruauit allocutōis. in q̄ a pteritis. a pſentibus. a futuris inducit pſone loqntis orō. g Niſi vt fiā miſer porro. Porro poſtea vel in poſtremū alii cōiunctionē putant. h Pietas iubet. Hec apte qa ferre dixit addit iubet. i Tum vxori ob/

.i. vſq; ad finẽ toleraũit l m ſ. quibus eã affecĩ ſ. a ſe tolerato oĩa .i. aliquo declarauit o ercepis

Pertulit, tot meas iniurias: que nunquã in ullo patefecit lo

n

co: ſed magnum: neſcio quid: neceſſe eſt eueniſſe parme

.i. a qua magna re ſ. mrẽm ⁊ vxorẽ .i. interpoſita eſt vel interueniẽt o cantoga

no vnde ira inter eas interceſſit quæ tam permanſit diu:

.i. non p certe .i. res pua ⁊ parua occaſio q .i. veritatẽ ſed

PAR. haud quidem hercle paruum eſt: ſi vis vero veram

argumentatõem q. d. non ꝯſeqn⁹s eſt, ꝑpterea interaliquos putare maximas eſſe iniurias ꝙ maxime ſunt ire r s .i. pagere

ratõem exequi: non maximas quæ maxime ſunt interdũ

.i. nõ oſtendant nõ ꝑbant contingit qꝛ ſ. hũs ſ. homo ẽ

iræ iniurias faciũt. Nam ſepe eſt quibus in rebus alius ne

.i. qui nõ eſt iracundus qñ t ꝑpter parua vel nulla cauſa pcedente iratus factus v

iratus quidem eſt cum de eadem cauſa eſt iracundus fact⁹

q. d. ita etiã mulieres x exclamatõ qñtũ culpis .i. paruis

inimiciſſim⁹. Pueri iter ſe quã pro leuibus noxijs iras ge

exercent .i. quare pueri. ⁊c. pueros y

runt: Pam Qua propter: PAR. quia enim qui eos guber

deducit debilẽ non ſtabilẽ geſtant .i. ſimiliter z

nat animus infirmum gerũt. Itidem ille mulieres ſunt fer

ꝑpemodũ .i. in morẽ pueroꝝ inconſtanti oppinione

me vt pueri leui ſententia. fortaſſe vnum aliquod verbum

.i. cõmouerit vel qñ rem nouam fec. rit a .i. in domũ in qua eſt philomẽa

inter eas iras has conciuerit. Pam. Abi parmeno intro. ac

ex imbro interiectõ inopinati ſ. ꝙ audio ſ. ⁊ auſculta diligenter

me veniſſe nuncia. PAR. hem quid hoc eſt: PAM. Tace

.i. voce tremula timorẽ oſtendi b percipio ſ. ſentio c .i. in altũ ante .i. retro

PAR. Trepidari ſentio. & curſari ſurſum rurſum prorſũ

hortantis ꝓpinqui⁹ dephendentis

PAM: Agedum. ad fores accede propius. Par. Hem ſen

percepiſti ne qð audiui loqui audito clamore dicit

ſiſti. PAM. noli fabularier. proh iuppiter clamorem au

.i. tuipſe pamphile d loqui ꝓhibes

dio. PAR. tute loqueris. me vetas

noxius ſum. Manis cum dixiſſet nõ intulit vxo
ris. ſed mutauit caſus.
k Ita me olim ſuo ingenio. Olim ad diutur
nitatẽ retulit, nõ ad ſpacium preteriti tempis.
l Tot meas iniurias. Hec ſunt iniurie quas ſu
pra dixit. Nocte illa. p.u.n.a.q.c.e.n.e.n. magis &
deinde quid. i.i.a.b.c.
m Tot meas iniurias. Aliam vim habet quod
dixit me ptulit. aliã ꝙ adiecit iniurias meas. aliã
quod reticuit. Non dixit quas ſed que. vt ad om
nia nõ ad iniurias referatur extrema concluſio.
n Sed magnum: neſcio quid: neceſſe eſt. Bene
de ambabus ſentiens putat magnam cauſam eẽ
que iram fecerit. & iram diuturnam.
o Que tam permanſit diu. Et a re & a tempe.
p Haud quidem hercule paruum eſt. Seruilis
ratio & ſordida & non his reſpondens omnib⁹
que dixit Pamphilus. ſed tantũ nouiſſime ptẽ.
q Si vis vero veram rationem. Vero vel no
men eſt vel coniunctio vel aduerbium.
r Non maximas que maxime ſunt. i. ire. i. f. Nõ
iras non ire iniurias. Sed hic faciunt
dixit ſecundũ ſuperiorẽ rati
onem increpãs errorem Pamphili. qui de ire ma
gnitudine eſtimet iniurie quantitatem. Alii faciũt
probant oſtendunt intelligunt. Caute dixit inter
dum. plerũꝙ hic parum ſubaudiendum. Neceſ
ſe eſt eueniſſe vel euenit. nam conſequens ſenten
tia tollit ꝙ ille dixit neceſſe eſt.
s Non maximas. q.m.ſ. Senſus eſt in quo pri
mum nõ ire iniurias faciunt. accipiendũ eſt ſm
nõ maximas maxime faciunt pro oſtendunt.
t Cum de eadem cauſa. Obſcurauit elocuti
onem ſuam, ſed conuenit ſeruo hec humilitas ra
tionis. nam plenum erat ſi diceret. nam ſepe eſt q
b⁹ in reb⁹ ali⁹ ne iratus qdẽ ẽ. cũ de eiſdẽ rebus ẽ
eſt. i. f. a. Eſt aũt p venit dixit. & ẽ ordo. Cũ iõ qñ i
qbus rebus alius ne iratus eſt de eadẽ cauſa eſt
iracundus factus inimiciſſimus.
v Iracundus factus inimiciſſimus. Iratus eſt
qui ex aliqua re laceſſitus iraſcitur. Iracundus q
ex parua nulla re cauſa pręcedente iraſcitur.
x Pueri inter ſe. Argumentum a ſimili. quia
poſt id interrogato.
y Quia enim qui eos gubernat animus.
Infirmus eſt iſta cõ
uenit ſeruo.
z Itidem ille mulieres ſunt. f.u.p. Artificioſe
a perſona a ſimilitudine pueri. a facto. gerunt ab
accidẽtibus ſimilitudinis. animus infirmus a col
latione perſone mulieris accidentium leui ſenten
tia a facto fortaſſe vnum aliquod verbum inter
has iram h.c. qua ſententia totum hic ſublatum
eſt ꝙ ait iram. h.c. Sed magnum neſcio quid ne
ceſſe eſt. e.p.u.i.i. ſic Plautus. Fortaſſe te amare ſu
ſpicauere Nam veteres infinituo modo adiun
gebant fortaſſe. Itidem ille mlieres. ſexus alius ad
ingenium & ſenſus idem eſt & mire ſimilitudi
nem continet ad id quod agitur.
a Conciuerit. A concies vel concio concis q̃r
te que duo faciunt concitu & concitum. i. cõmo
uerit. Alii legunt conſciuerit a conſcio is. i. quaſi
rem nouam fecerit, ſed melior ſuperior ſententia. Iram hanc conciuerit legitur & conciuiſſe & rem nouam feciſſe. Cõſciuit de
creuit fecit. b Trepidari ſentio & curſari. Trepidatio ad vocem refertur loquentium. Curſatio ad ſonum pedum. & tre
pidatur ab his qui morbum putant. curſatur ab his qui raptum ſciunt.
c Et curſari ſurſum rurſum prorſum. Retro ante ſignificat & eſt puerbiale. vt dicimus ſurſum deorſum. intro foras. hac
illac. ſimilia greci mos auſcultantium.
d Tute loqueris me vetas. Mire expreſſus eſt
Aſcen.
Omiſſum eſt in expoſitione hic. Par. Tute. i. tuipſe Pamphile loqueris. & ſup. vetas. i. prohibes me ſubaudi loqui. Item
vbi in textu eſt. quia enim: qui eos gubernat: animum infirmum gerunt. alii cum Donato legunt. quia: qui eos gubernat ani
mus: infirmum gerunt.

MIRHINA. PAMPILVS. PARMENO.

ne hoc furtū reſciſcatur philomena .ſ.philomene .i.a me ꝑceora
a b
t Ace obſecro mea gnata. Pam. Matris vox viſa
.i.infelix .i.cur nullus es
c
eſt philomene. nullus ſum. PAR. Quid dum
.i.doloreſum confectus quare
d
PAM. quia perij. PAR. Quā obrem. PAM. Neſcio qđ
certe .ſ.mei ꝑpinqui
e
magnū profecto parmeno me celant. PAR. vxorem phi
timere .ſ.vicini ꝓpter quod audiuit clamantem
lomenam pauitare neſcio quid dixerunt. id ſi forte eſt: ne
quaſi perditus ſum
.ſ.eam pauitare f
ſcio. pam. interij. cur id mihi nō dixti. par. quia nō poterā
ſimul .i.quo morbo laborat
vna omnia pamphilus Quid morbi eſt? PARM. neſcio
cur neſcis verum ex quo ſcire potuiſſes an aliquis medicū adduxerit
g
PAN. quid? nemon medicum adduxit? PAR. Neſcio
nimis tardo .i.citiſſime
.ſ.in domū ſocrus
pam. Ceſſo hinc ire intro vt hoc quam primum: quicq̄d ē
ꝓ certo
h
certum ſciam quonam modo philomena mea nunc te of
inueniam in reditu .i.laſſam poſſeſſam a morbo certe periculū ſubiſſe
l m
fendam affectam? nam ſi periculnm vllum in te eſt: periſſe
ſimul non .i.vtile vel opus facto
n .i.facere
me vna haud dubium ē. PAR. nō vſus facto eſt: mihi nūc
in domū .i.exoſos matri ⁊ filie
o
hunc intro ſequi. nam inuiſos omnis nos eſſe illis ſentio:

In hac ſcena. VII

Nō ſolū iuno lucina nō inducitur ſed etiam ſilentiū ꝑturienti ipoīt. quia furtiua cōceptio eſt. & tñ eiuſmodi verba ſunt matris. vt dūtaxat ſciētibus manifeſtū ſit Pāphilo verbū & ꝑmenoni tanq̄ ęgram cōtinētis filiā videant. Hic poſt auſcultationē ex ipſis gemitibus patientis philomene ſuſpicatus eſt Pamphilus morbo aliq̄ vxorē affectā eſſe. Propterea conq̄ritur ſe id celatū eſſe a ꝑmenoneq;. In primis Mirhina mr̄ puelle admouet parietē vt taceat. qđ dictū auditū eſt ab auſcultantibus Pamphilo & ꝑmenone. a Tace obſecro mea gnata. Conceptus furtim cōuenit naſci. b Matris vox viſa eſt. Omnia hec que ſenſu ꝑcipi poſſunt viſa dicimus. Virg. Viſeq; canes vlulare ꝑ vmbrā. c Nullus ſum. Rurſus ſe infoelicē & miſeꝝ appellauit hic nullus ſum. d Quia perii. Satis amatorie. e Vxorem philomenā pauitare neſcio.q.d. Pauere & timere & ad corporis & ad animi ꝑturbationē veteres inferebant. Plautus in bachidibus. Nam & ex mari timida ecce ergo pauitare ęgrotare quia ſic horruiſſe. ac palpitare venis. f Quia nō poterā vna oia. Deeſt dicere Et cum ſtomacho pronunciauit. g Nemon medicum adduxit. Ex q̊ ſcire poſſes ſcilicet. h Neſcio. Perturbatus ꝑmeno idē repetit verbū. & aptū eſt ꝑſone ſeruili. i Ceſſo hinc ire intro. In vultu ꝓloquiū. ſic aūt agit poeta. vt grauē morbū in vxore ſuſpectās maritus ꝓtinus ingrediatur. vt ꝑtum iprouiſus offendat. k Quonā mō philomena. Amatorie. ſic in phormione ꝙ ſi mee fortune redeunt phanū abs te.u.d.n.e. l Offendā affectā. Laſſam poſſeſſamq; morbo abeo qđ eſt affici. vñ affectus dicunt poſt q̊s afficimur. m Nam ſi piculū vllū in te in eſt. Multum dixit ſi in te periculum in eſt me periiſſe nō dubito. tātus aūt affectus nō eſt mariti tm̄. ſed amatoris q̊q;. Nā ſi pi.u. non ꝑmiſit amor dicere ꝑturā ſed piculū. n Nō vſus facto eſt. Vide artificē Therētiū queadmodū alias ꝑ ipm ꝑmenonē iuenit queadmodū neſciat a ceteris virginē añ nuptias ab ipſo Pāphilo viciatā eſſe. Nō vſus.

vtile.facto eſt.facto abūdat. o Nam inuiſos omnes nos eſſe ſentio. Acute eiuſmodi cām reperit.q̄ vel hoiem curioſum cōtineret.quecꝫ non pmenonē mō ſed mox etiā Soſtratā arceat ab ingreſſu. p Heri nemo voluit Soſtratā. Quaſi aliū dixerit.vn̄ intelligis.& eſt argumētū odii. q Maxime heri cauſa mei. Bene maxime q & poſt ipam.vel poſt inuidiam ſocrus nō vult fieri grauiorē morbū. r Seruū illico introire. Mire vt crimioſius ſuſpitioſiuſcꝫ ſit n̄ Lachetis aut Pāphili ſeruū.ſed p Soſtrate nec pmenonē ſaltē. s Cōminiſcent. Dicent.i.confinxerint. t Capiti atcꝫ ætati illoꝝ. Bn̄ maluit.maluit illoꝝ q̄ puelle dicere qd' vticꝫ intelligitur.

mātem pamphili

p heri nemo voluit ſoſtratam itro admittere.ſi forte morbus
.i.grauior .ſ.morbū fuiſſe grauiorē pcipue vn̄ pam.
certe q
amplior factus ſiet.quod ſane nolim: maxime heri cauſa
r
mei ſeruum illico introiſſe dicent ſoſtrata: aliquid tuliſſe
confingunt excogitabunt vite .i.a quo ſeruo
s t
cōminiſcentur.mali:capiti/atcꝫ ætati illo rū morbus quē
.i.creuerit .ſ.ſoſtrata puta in queſtionis tormēta
.i.crimen
auctus ſiet.hera in litem veniet.ego vero in magnū malū

In hac ſcena. VIII.

Cōtinet egreſſus triſtis Pāphili ex domo ſocrus: apud quā dephēdit repentino aduētu ſeu furtiuū ptum vxoris. quē tn̄ q̄ maxie pt celare ſtudet & ptegere.q̄ſi q̄dam deliberatio ē cōtinētis ſuaſiōis diſſuaſiōiſcꝫ ptes.q̄s in ſubditis cōſiderabimus hic qa nimis vicini ſunt. a Male metuo ne philomene. Magis inſtat Therētius bonā ſocrū facere q̄ vt bonā meretricē faciat. b Magis morbus aggraueſcat. Grauior fiat.pprie. quia morbi graues ſunt dicti.Vir.Vbi aut morbi graues.Saluſt.Morbi graues inediā inſolitā veſcētibus. c Quod te eſculapi. Et te deeſt poſt vt ſit poſt quod. d Nūc adeā viſam. Sic Virg. Reſpice hec. e Heus ſoſtrata: Vide quē ad modū pſemetipm per pmenonē arceat Soſtrata q̄ necꝫ deeſſe poſt officiū,necꝫ ingredi poſt ſocrū inducit f Hem. Interiectio eſt nouas res au dictis. g Iterꝫ ne iſtinc excludere. Bn̄ iterꝫ. vt illi pudorē incuteret.De repetitiōe iniurie & memoriter.Iam eñ dixit nr̄a illico.i.t. u.a.a.n. & ſil' vide q̄ vehemētiꝰ ad iniuriā ſonet excludi q̄ nō admitti. h Hem pmeno. Hē interiectio ē eiꝰ q̄ cōmota ſit noua re. i Nō viſam vxorē Pāphili. Vt dixit ſupra ſeruū Soſtrata nō pmenonē ſic vxorē Pamphili dixit magis q̄ philomenā vt aim & officiū eiuſdē ſocrus & mr̄is breuiter demōſtraret. k Nō viſas nec mittas. Vnā rem Soſtrata cōſulit.Hic de duabꝰ.nācꝫ & illā nō vult igredi; & cauet ne ipē mittat. & bn̄ quecꝫ.ne apte.p ſe loq videat. l Nā

SOSTRA.PARMENO.PAMPHILVS.

pauloante .i.in domo phidippi facere tumultus
n Eſcio quid iamdudum audio hic tumultuari
.ſ.ego. .i.valde & q̄ in malū meū
a b
miſera.male metuo ne Philomene magis mor
.i.grauior fiat pptervel poſt
deus medicine dea ſanitatis
c appolinis fili .i.vt nihil
bus aggraueſcat.Quod te eſculapi & te ſalus:ne quid hu
.i.venia ne.ſ.ag .i.ibo ad videndū eam vocandi vocat eam
grauēſcat morbꝰ d e vt deterreat abeundo
ius ſit;oro.nunc ad eam viſam.PAR.heus ſoſtrata. .SO
.ſ.ſecundo q: iā nō admittere
f g ſemel fuit excluſa h
Hem.PAR.Iterum iſtinc excludere.SO.Hem parme
.i.tu ne perdita ſū .i.nō ibo ad videndum
i
no tun hic eras:Perij.quid faciam miſera:non viſam vxo
.ſ.loco .i.male habens
k
rem pamphili:cum in proximo hic ſit ægra:PAR.Non
.i.nō eas ad videndum eā .i.etiā .ſ.eam aliquem
l
viſas: nec mittas quidem viſendi cauſa quenquam.nam
.ſ.illā vel dico.i.puto
qui amat.cui odio ipſus eſt:bis facere ſtulte duco.Laborē

.i.vanū nullius effectus　.ſ.quā amat a qua non amatur　deinde tedium　pamphilus
m　n
inanem ipſus capit: & illi moleſtiam affert. tum filius tu=
poſtꝗ̃
o　p
us introijt videre vt venit: quid agat. SO. quid ais? an ve=
filius meus　.ſ.ꝙ venit
nit pamphilus. PARMENO. Venit. SO. Dijs gratias
.i.tuo dicto de aduentu filij　anxietas
q　r
habeo. Hem iſtoc verbo animus mihi redijt. et cura ex cor
exiuit　.i.preterea　precipue
s
de exceſſit. PAR. Ita ea te cauſa maxime nunc huc introi=
.i.relinquent exonerēt
t　.i.in aliquo　v
re nolo. nam ſi remittent quippiam philomenæ dolores:
.i.totā rei ſeriem　.i.remotis arbitris　te & eam
x　y
omnem rem narrabit: ſcio: continuo ſola ſoli: quæ iter vos
.i.a qua re　principiū　veſtre　ecce hic
interuenit: vnde ortum eſt initium iræ. atꝙ eccum video
.i.exire de do mo ſocrus ſue　ꝗ̃ trīſtis　z　.q.d. gaudeo te ſaluum aduenīſſe　a
ipſum egredi. quam triſtis eſt? SO. O mi gnate. PAM.
pfice qđ omiſeris　incolumis　b
O mea mater ſalue. SO. Gaudeo veniſſe te ſaluum. Sal=
vxor tua　.i.aliquanto melius ſe habens
c　d
uan Philomena eſt? PAM. Meliuſcula eſt. SO. Vtinam
vt meliuſcula ſit　faciant　.i.quare
.i.quemadmodū dicis　e　.ſ.ſi ita eſt
iſtuc ita dij faxint. quid tu igitur lacrimas? aut quid es tam
.ſ.interrogas
f
triſtis? PAMPHILVS. Recte mater. SOSTRATA.
.ſ.inter nos　.i.tumultus　arripuit
g　h　i
Quid fuit tumulti? dic michi. an dolor repente inuaſit?
.i.repente me dolor inuaſit
k
PAMPHILVS. Ita factum eſt? SOSTRATA. Quid
philomene　verū dixit q̄ partiens　cotidiana
morbi eſt? PAMPHILVS. febris. SOSTRATA. quoti=
dicunt in vulgo　.i.ſi audes　.i.vade　.i.in domū
l　m　n
dianam? PAMPHILVS. Ita aiunt. I ſodes intro. conſe=
.ſ.in domū noſtram
o
quar iam te mea mater. SOSTRATA. fiat. PAMPHI
ſeruis afferentib⁹ onera de ſucceſſione cognati　.i.in occurſum　.ſ.ſeruos portātes
p　q
LVS. tu pueris curre pmeno obuiā: atꝙ his onera adiuta
r　.ſ.ſerui　s　t　p quā
PARMENO. Quid? Non ſciunt ipſi viam domū qua
.i.tardas cunctaris ire quo dico
rediant? PAMPHILVS. Ceſſas.

ꝗ̃ amat cui odio ipſus ē. Aliā cām ſubiunxit. q̄ duriū fuerat ipſi Soſtrate dici quod ſupra dictū ē Nam qui amat. cauſa a ſententia morali. deeſt eā vel eum. m Et illi moleſtiā affert. Bñ adijcit ne quid amet hoc dicat laborē dum pmereā quē amat. Et hoc validiſſimū ad diſſuadendum fuit. n Tum filius tuus. Alia cauſa ab euē=tu. o Videre vt venit quid agat. Quod ſup̄ viſere. An viſere officii eſt apud egros videre co=gnitionis. Et iō additū quid agat p An venit Pamphilus. Bñ imitat̄ affectū. q Hem. Interiectio feminiā ac matronalis. r Ex corde exceſſit. Geminauit p̄poſitionē. s Hūc huc introire volo. Cur ſi venit Pāphilus nō ſit intro eundum. t Nam ſi remittent. Cauſa narrat̄ Et verbū actiuū quaſi neutrū poſuit. v Philomene dolores. Dramaticos errat. non ēm dolor morbi eſt cū ſit ptus. x Scio cōtinuo ſola ſoli. Vt haud credo inuiſus. c.a.u.c. & ſic ſola ſoli dicit̄. quō p̄ſens p̄ſenti. Sic Virg Illū abſens. a.a. q.n. vnde ortū eſt　terciū
y Que inter vos interuenit. Melius ſic ꝙ̄ ſi diceret que illi feceris. z Quā triſtis eſt.
locuturi Pamphili.
a O mi gnate. Ordo eſt. O mi gnate gaudeo te ſaluum veniſſe. ſed intercedit Pāphilus triſtis.
b Saluan philomena eſt. Cito pbat Pāphilo ſe amare nurū cū poſt ſalutationē nihil prius ꝙ̄ de ſalute vxoris inquirat. vel ſub aliis verbis. Mire obuiū ſibi exeuntē filiū nihil aliud niſi de philomena interrogauit. vt oñderet eius morbū cure ſibi eſſe. c Meliuſcula eſt. Verum eſt quantum ad morbū ptinet. Meliuſcula hoc ad morbū & ad euentū paritudinis. verū eſt ita. nō mentitur Pāphilus matri. Pāphilus volens celare ptum & fugere mēdaciū caute rñdet. d Vtinā iſtuc dii faxint. Diligētior officio loquit̄ vt rea apud filium ſocrus. e Quid tu igitur lachrymas. Locum ire igit̄ ſignificat. f Recte mater. Sic dicimus cū ſine iniuria interrogātis aliqd reticem⁹ & bñ additū mater vt duricia reticētie blādo nomine molliret̄. Alii recte ſic accipiūt. vt intelligant nihil eſt mali. g Quid fuit tumulti. Antiqui ſic declinauerunt tumulti ſenati. vt Saluſt. Decretum ſenati ſit. h Dic mihi. Dic verbum eſt inſtātis audire & curioſe interrogātis. Virg. Dic mihi Damœta aim pecus an.
i Dolor inuaſit. Proprie inuaſit quia repente
k Ita factum eſt. Moris eſt aſſentari ad dicta interrogantiū q que vera ſunt celāt. l Ita aiūt Bene aliis aſcripſit ſi falſum ſit in ipſis aſcribatur mendatium. ita aiunt. In hac tota interrogatōe & reſpōſione colorem induxit ſecretum egre obiurgantis. ita aiunt. Religioſe mendatiū ad rumorē retulit. Aiunt inquit ne ipſa falſum dicere videret. m I ſodes intro. Ne ingrediatur mater ad ſoceros. & ideo dicit I ſodes intro. & apparet intro dicentē manu annuere vt domū redeat. & ſimul quo magis faciat reddito cauſam. n Conſequar iam te mea mater. Adiecit & tempus iam Mea neceſſario additū. Mea mater & ſodes quia introductum eſt. o Fiat. Abiens hoc dixit mater. Fiat ne omnia iuſſis alienis parere videat̄ que imperamus & nō que noſipi facturi ſumus

p Tu pueris curre pmeno obuiam. Probabilis cauſa quā ablegat etiam pmenonē dum iubet cū pueris occurrere. & ſil' notandum ꝙ ī hac fabula ridicule vexatur vſꝙ ad vltimū ſeru⁹ & ablegatur cū ſit & piger & curioſus. q Atꝙ his onera adiuta. Locutio antiqua figurata & eſt　pro ipſos onera portātes. Atꝙ eis onera adiuta. r Quid nō ſciunt ipſi viam. Iam vide quēadmodū ſeruet pmenoni pſona loquacis curioſi pigri. domū aduerbiale eſt. s Domū q̄ redeant. Quaſi locum ſignificet. videtur reliquū preceptū ſeruus nō audiuiſſe ſed audiuit. t Qua. Quomodo intelligamus. i. quēadmodū onus portāt de naui. & quid fieret & qua fieret. v Ceſſas De induſtria omnes ablegauit ſuos. vt nō audirent que intus poſt ſcenam ſunt acta. que tamen populo eſt narraturus.

In hac ſcena.IX. Conqueſtio eſt ad deliberationem deſcendens an habeat Pāphilus an excludat vxorem in qua tota oratio Pamphili argumentū ſpectans amatoria magis q̄ȝ maritalis eſt. Nam aliter nō perueniretur ad vltimā cognitionem omniū rerum. niſi adoleſcens furtiuū conceptum vxoris: & ptum aliquanto lenius q̄ȝ coniugalis dolor expetit tolleraſſet.

a Nequeo mearꝝ rerū. Hec eſt homerica illa

Nequeo mearꝝ rerꝝ initiū

Hoc principiū magna onerat

vt oſtendant erumne: & multe & graues.

b Partim que pſpexi his oculis. His, quaſi miſeris intellige quibus pſpexi vel audiui mala. An ſic dictū eſt. vt apud Virg. Vocēq; his aurib⁹. h.

c Quapropter me exanimatū. Inter exanimatum & exanimū hoc intereſt. Exanimatus eſt cōterritus cōturbatus. vt Sed quidnā Pamphilum exanimatū video. Et Virg. Examinata. ſ.i.m. Exanimus ē occiſus. vt Virg. Corpus vbi exanimū p.u.a. d Intro me vt corripui. Ingreſſus ſum

e Timidus. Pro timēs loco participii.

f Morbo me viſurꝝ affectā. Quia & hic morbus eſt. g Hei mihi. Interiectio dolentis eſt. Virg. Eloquar an ſileam & dicit hec figura

Hei mihi mire interpoſuit

h Id quod me repente. Deeſt poſt. vt ſit poſt. id ac p hoc ideo. Id quod me repente. a cauſa cur lete exclamauerint id ergo ob id. i Sed cōtinuo vultum earum ſenſi imutari. Mire Pamphilus etiam ancillarum metu impellitur. vt alienū naſci puerum ſuſpicetur. nec vllo modo in memoriam redeat hanc ſe puellam vel huiuſmodi viciaſſe. k Fors obtulerat. Offerri dicuntur tam bona q̄ȝ mala ſi inſperata obiiciantur aſpectib⁹.

l Obtulerat. Oblatum dicitur in vtranq; partem quicquid expectationē preuenit. m Ego eius viſende cupidus. Nō erit plena uis repentini doloris. ſi aliquid preſentis ſuſpicatur. Et ideo addidit. Ego eius vidende cupidus.

n Recta conſequor. Abſolute & ſine abiectione. non enim addidit via. o Exemplo eius morbum. Morbum mitiore animo q̄ȝ vitium

PAMPHILVS.

.ſ.mihi moleſtarū principium

a

n Equeo mearū rerum initium vllum inuenire

aptum conueniēs incipiam ſ.ea

aquo initio

idoneum, vnde exordiat narrare, quæ mihi

ſuſpicanti nec ſommanti aliqua q.d.miſeris

b

nec opinanti acciderunt: partim quæ perſpexi his oculis:

.i.exordiar inq̄ȝ narrare audiui qȝ talia vidi et audiui .i.pturbatū

c

partim que accepi auribus Qua propter me examinatum

citius q̄ȝ eẋuiſſem .i.pauloante poſtq̄ȝ

.i.extra domū in domū .i.contuli raptim

d e

ocyus eduxi foras. nam modo intro me vt corripui timi‑

timens opinans .i.laſſam .i.quem pcepi

f

dus, alio ſuſpicans morbo me viſurum affectam: ac ſenſi

dolentis

g

vxorem eſſe: hei mihi: poſtq̄ȝ me aſpexere ancille aduenis‑

primo gaudio aduentus dicentes hoc verbum ſ.pamphilus

h

ſe: illico omnes ſimul lætæ clamant: venit. id quod me re‑

.i.ſubito qui motus repentinus non habet cōſideratōem .i.illico .ſ.que viderūt

i

pente aſpexerant. Sed continuo vultum earum ſenſi im‑

vel qȝ .i.intempeſtiue ancillis

.i.caſus ēqalis

k l

mutari omnium q ita incōmode illis fors abtulerrat aduē‑

ancillarum .i.dum ea agebantur feſtinanter t.ante curre

tum meum. Vna illarum forte interea propere precurrit,

.ſ.matri ⁊ filie pamphilus .ſ.vt a nuſq̄ȝ diuertendo

m n

nuntians me veniſſe. Ego eius vidende cupidus recta con

ppter pbrum vxoris illico .ſ.q̄ parturiebat
o
ſequor. Poſtq̄ introij: exemplo eius morbū cognoui mi-
infelix temporis breuitas
moram
ſer. Nam neq̄: vt celari poſſet: tempus ſpacium vllum da-
partus philomena. .i.gemere ꝛ do
inſtigabat lorem oſtēdere
bat: neq̄ voce alia ac res monebat / ipſa poterat conqueri.
.ſ.eam parturientem .i.dixi raptim traxi
p q
Poſtquam aſpexi. o facinus indignū: inquam: & corripui
ex camera par .i.quam non vehementi cōmotus
turientis crediḋiſſem perturbatus
r s
illico inde lacrimās incredibili re / atq̄ attroci percitus. ma
mirrhina .i.aſ. poſtq̄ .i.iuxta
t
ter conſequitur. Iam vt limen exirem ad genua accidit la-
.i.miſerabiliter certe .qḋ ſequitur
ſe habens .i.ego miſertus ſum ei .i.verum ve dico
v x
crimans miſera. miſertum eſt. profecto hoc ſic eſt / vt puto
.i.materie elati
offerunt .i.denuſſi
y
omnibus nobis: vt res dant ſeſe: ita magni atq̄ humiles ſu
.ſ.ſui ſermonis
.i.incepit
mus. hanc habere oratōnem mecum a principio inſtituit:
.i.pp̄ter quam filia mea
diſceſſerit .ſ.a
domo paterna
z a
O mi pamphile abs te quamobrem hec abierit: cauſam vi
cognoſcis .i.ſtuprum
b c d e f
des. Nam vitium eſt oblatum virgini olim ah neſcio quo
ad me
improbo nūc huc confugit: te atq̄ alios partum vt celaret
.i.pcatōnes .i.repeto memoria ſeu redigo
rogatus in memoriam ꝓtinere .i.q̄
g mirrine h
ſuum. Sed cū orata ei⁹ reminiſcor: nequeo / quin lacrimē
quecunq̄ ſubita fortuna
i
miſer. Queq̄ fors fortuna eſt: inquit: nobis quæ te hodie
fortunam .ſ.ego ꝛ filia .i.non eſt moleſtum
k l .i.licitum m
obtulit: per eam te obſecramus ambe ſi vis / ſi fas eſt. vti ad
.i.infortunia .i.tuo beneficio
n occulta o
uerſa eius per te tecta tacitaq̄ apud omnes ſient. Si vn-
philomenā
quam erga te animo eſſe amico ſenſiſti eā. mi pamphile
tuo .i.hoc beneficiū ſ.vt .i.vt philomena
eius crimen celaret p .ſ.p illa gratia
ſine labore hanc gratiam te vti ſibi des: illa nunc rogat.
.ſ.ſed .i.quantū ptinet ad reſumendā .i.vtile
vxorem tuam aut repudian
q dam r
cæterum de reducenda id facias: quod in rem ſit tuam. Par
.i.laborare dolore partus .ſ.ex eo .i.apud
philo. .i.ꝛ non s t
turire eam neq̄ grauidā eſſe ex te ſolus cōſcius es. Nā aiūt

dixit. aut probrum. & recte quia dixit alio meſ. ꝛ ſpicans. m. n. a. q̄. ſ. e. u. p O facinus indignū: Facinus indignum nō ad illam. hoc eſt philomenam. ſed ad auctorem vicii refertur.
q Et corripui illico. Ardens ſcilicet dolore. & eſt cauſa cur cito exierit.
r Lachrymans. Non furens ſed lachrymans non iratus ſed miſertus.
s Mater conſequitur iam vt limē. e. Oſtendit affectum miſericordie ſue matrem potius dicendo q̄ myrrinā. & addendo miſeram miſertum vt recte ſupra dictum ſit de illa pium. &. p. i. n.
t Ad genua accidit. Accidere eſt geſtu corporis oſtendere in humilitate cadētis. poſt quod & iuxta & cadere. Saluſt. autem ſine prepoſitiōe dixit. qua accidam aut quo.
v Lachrymans miſeram. Miſerabiliter ſe habens. x Miſertum eſt. Hoc ipſe ſibi.
y Omnibus nobis vt res dant ſeſe. Mire dixit dant ſeſe. Homerus. Sed ſic ſeſe ex illo & validius dixit. & hec catholica ſententia appollodorus
z O mi Pamphile abs te q̄ obrem. A nomine & blandimento mire ſecreta confitetꝛ. vt Virg. Anna fatebor em̄ miſeri poſt fata ſichei. A principio idem elaborauit vt aduerſus pudorem conſcientia & voce & confeſſione duraret. O mi Pāphile abs te q̄obrem venialis ſtatus in quo confeſſio eſt precatio. a Abs te q̄obrem. Morale blandimentū ante confeſſionem.
b Nam vicium eſt. Confeſſio. Nam vicium eſt. accipit a cauſa. c Oblatum. Ad repentina pertinere ſuperius annotauimus. Oblatum. quaſi nō expectatum & nolenti.
d Virgini. Quaſi que falli poſſet.
e Olim. Ergo ante menſes nouem.
f Ah neſcio quo improbo. Mire contempſit ꝑſonam dicendo neſcio quo. id eſt neſcio quem dixit. vt oſtendat ignobilem ita adiectum. Nam ſi nomē eſt habet & dignitatem. vt & nos aliquod nomenq̄ decuſq̄. Et ne placere videatur is qui fecit improbum dixit.
g Sed cum orata eius. Bona pentelis.
h Nequeo quin lachrymem miſer. Videtur q̄ ſi diſtillantes fletus detergere nequeo. deeſt continere. i Queq̄ fors fortuna eſt. Precatio fors fortuna id eſt ſubita fortuna. & fortuna in incerto. Fors fortuna in ponitꝛ. Virg. Si qua forma i te fuiſſet. & ipe. O fors fortuna. k Per eam te obſecramus ambe. Oratorie inducuntur. id eſt pro tacentibus preces. Per eā te obſecramus. Obſecratio eſt precatio cū mētiōe earum rerum per quas petimus vt per aduerſare o. ſ. r. e. o. l Si vis ſi fas eſt. Vtrum hoc inuidioſe. an quaſi fœmina que leges neſciat.
m Vti aduerſarius. Mire nō crimē. ſed aduerſa. n Parte tecta tacitaq̄. Tecta ſi reducis. Tacita ſi repudias ſub alia excuſatiōe. an idem ſignificant. an potius neq̄ re. neq̄ verbo indices an tecta ne videatur tacita ne dicatur. Tecta ſint ne hec alii ſciant. tacita ne ipſa indicet.
o Si vnq̄ erga te. Virg Si conceſſo. p. ſ. d. e. p. Therentius ſic ſi te in germani fratris dilexi loco ſi ne hec te ſemper fecit maximi. Si vnq̄ erga te ab ante facta vita.
p Vti ſibi des. Subaudiatur gratia
q Ceterum de reducenda. Si te in germani fratris. Tentat etiam hoc perſuadere & oratorie & verecunde. Et mire de reducenda dixit non de reſpuenda. r Quod in rem ſit. Nam reducenda dos erit. s Solus cōſcius. A poſſibili. nā hoc nomine oſtendit tacere nō poſſe q̄ conſcius ſit ipſe ſolus. t Nam aiunt. Honeſtius aiūt pro ait dixit. Nam qui aiunt ſcire dicere potuit niſi Philomena. ergo recte aiunt em̄ potius honeſtum eſt q̄ ait.

v Poſt duobus concubuiſſe. Simpliciter acci- piendũ nõ poſt duos. eſt em̃ antiphoris poſt du- os ſtatim vt nupta ſit. ſed poſtꝗ̃ nupta ẽ poſt du- os menſes nuptiarum ſint quinqꝫ menſes & hic apparet ante duos menſes priuſꝗ̃ nuberet vicia- ta. quattuor menſibus cum Pãphilo fuiſſe. ex qui bus duobus poſterioribus amatã eſſe reliquis tri bus pegrinatũ fuiſſe Pãphilũ. An poſt duobus ꝓ poſt duos. vt Plautus. Poſt principio deniqꝫ. & paulo poſt. x Quod te ſcire ipſa res indicat quia contriſtatus eſt corripuiſſe foras.

y Partus eueniat. Philomene ſcilicet.

z Abortũ eſſe Nõ eſt latinũ aborſum eſt ſed abortũ facit. Abortũ eſſe deeſt natum vl' factum vel abſolute quõ dicimus here nata vel quemad modũ dicimus ex te mihi orta eſt iniuria. Dicã abortam eſſe rationabiliter dixit. fit em̃ abortus menſe ſeptimo ſine pernicie femine.

a Suſpectum fore. Suſpicabilem ſuſpitioſum

b Ex te recte eũ gnatũ putent. Noue dixit gna- tum abortũ. q̃ſi abortus naſcatur. natum ergo ꝓ facto contemptuqꝫ dixit. c Continuo expo- netur. Cum alienis exponet: & nõ tollit ꝓ tuo. & mire necandi pueri nõ fit mentio quia Pãphili filius inuenietur. cũ ei etiam ꝑ patrẽ puella cõcur- rit. exponetur ad mortem ſcilicet.

d Hic tibi nihil eſt quicꝗ̃ incomodi. Ab vtili & eſt parelcon quartũ. vt nihil vidi qcꝗ̃ letius.

e Et illi miſere. Vt nenõ ſic & ſupiori verſu ita eſt addendum vt ſit tibi nihil incõmodi. Et illi miſere cõcluſio ꝑ eneruationẽ & nõ leſeris inquit & ꝑderis miſere.

f Factã iniuriã. Mire iniuriã dixit vt nõ cõtem nenda ſit tollenda vel dolenda.

g Pollicitus ſum plus q̃ ꝓmiſi. h Quod dixi fidem. Quod ꝓmiſi in vxore. i Neuti- ꝗ̃ honeſtũ eſſe arbitror. Neutiꝗ̃ nõ eſt oĩno ne gatiuũ. ſed aliquid aſſentationis habet. eſt em̃ neu tiꝗ̃ nõ minus nõ valde. k Ne faciã. Bñ ad- didit ne faciã. multa em̃ amare ſuſcipimus. ama- re etiã honeſta. l Et ſi me amor grauiter cõſue tudoqꝫ tenet. Hoc cum gemitu totũ. Et ſi nõ eſt complexiuũ. neqꝫ ꝑpoſitiuũ. ſed ſubiectiuũ ꝓ cũ. vt cum ſit conſuetudoqꝫ dicens cõtra honeſtum & vtile validiſſime. & bene tenet nõ tenuit.

m Lachrymo que poſt hac futura eſt vita. Be ne propenſior in affectu eſt vt veriſimile fiat po- tuiſſe tacere Et lachrymo nõ pendet a ſuperiori. ſed interpoſitus diu fletibus dixit. Et que modo vim ꝓnominis nõ tenet ſed & querela. & lachry- me ſic dixit. vt Virg. Sic effata ſinus lachrymis im pleuit abortis. Et eſt ordo lachrymo cum in mẽ- tem venit. n O fortuna. Hic fortunã ꝓ bonã poſuit. o Vt nunꝗ̃ es ꝑpetuo bona. Legit & data. Nam & ſit pro bona intelligitur neceſſa rio. p Idem nunc huic opam dabo. Ideſt qa idem ego ſi eidẽ hoc eſt amori operam dabo. Dif ficultatem rei oſtendit dicendo operam dabo.

q Adeſt pmeno cum pueris. Quia idem pme no conſors ſecretorũqꝫ conſcius addidit cum pu eris. r Minime eſt opus. Id eſt oĩno ẽ opus.

s Ne parturire intelligat. Reſciſſe aliquid cum ſit curioſus Parmeno.

t Aliquo mihi eſt hinc ablegandus. In tota co mœdia nõ ceſſauit cum ſit piger.

v Dum parit philomena. Dum alias dũmo- do. alias donec. nunꝗ̃ diu.

.i. poſt duos menſes — philo. — deinde
v
tecũ poſt duobus concubuiſſe eam menſibus. Tum poſt-

.i. tibi collata eſt
.ſ. vxor — x
quam ad te venit: menſis agitur hic iam ſeptimus quod te

ſcire — .i. temporis ↄputatõ vel quã feciſti tali tpe: — .i. poſſibile aut fieri poteſt — vehementiſſime
noſſe ipſa indicat res. Nunc ſi potis eſt pamphile maxime

.i. elabero — celetur — accidat
philomene
y
volo: doqꝫ operam: vt clam partus eueniat partem / atqꝫ a-

certe — .ſ. alios — ꝑcipiant tam pr̃ q̃ ceteri
z
deo omnis. Sed ſi fieri id non poteſt / quin ſentiant. dicam

.i. ortum immaturũ — .ſ. de fetu — .i. futurũ eſſe
a — ꝗ non
abortum eſſe. Scio nemini eſſe aliter ſuſpectum fore quin

ꝓbabile — ex tua gñatõne — ſ. fetum — .i. illico
b. — c
quod veriſimile eſt. ex te recte eum natum putent. Conti-

.ſ. ad mortem — .ſ. in hoc negotio — aliquid
d — celando partum
nuo exponetur. Hic tibi nihil eſt quicquam incommodi:

vt — affligere ꝛ dolenti — abſcondideris — vt clam fiat pr̃
.i. iniquè
e — f — g
& illi miſere indigne factam iniuriam contexeris pollici-

.i. ea re — remiſſionem
ↄſtitutũ
h
tus ſum. & ſeruare in eo certũ eſt: quod dixti: fidem. Nã

.i. quantũ ſpectat ad reſumenda — certe — .ſ. reducere — non valde — .ſ. vt reducam eam
i
de reducenda: id vero neutiquam honeſtum eſſe arbitror

.i. non reducam eam — conuerſatõ familiarũ, — t. i. afficit
quamuis
k — l — m
ne faciam: & ſi me amor grauiter / conſuetudoqꝫ tenet la-

.i. non poſſum tenere lacrimas — .i. poſt hoc tempus — modus viuendi — qñ — .i. recordor et mente voluo
crimo: quæ poſthac futura eſt vita cum in mentem venit /

carentia ſocietatis — .i. dea mutatõnis — qualiter — .i. omni tpe ꝛ continue — ꝓſpera
n — o
ſolitudoqꝫ. o fortuna vt nunquam es perpetuo bona. Sed

ꝗ amaui bachidem — .ſ. eque ferendã aĩo — .i. aſſuetum ſiue aſſuefactum — effecit — amorem
iam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit: quẽ

tunc — induſtria — .i. dimiſi — ego et ipſe qui priori amori incubui — philomene — incumbam
p
ego tum conſilio miſſum feci. Idem nũc huic operam da-

appropinquat aduenit — ſeruis redeũtibus de imbro — .i. non
q — r
bo. Adeſt parmeno cum pueris: hunc minime eſt opus in

hoc puelle partu pñtem eſſe — q: — q̃ndam — cõmiſi tanꝗ̃ — .i. eũ nõ attigiſſe
hac re adeſſe. Nam olim illi ſoli credidi ea me abſtinuiſſe

.ſ. mihi — timeo — philomene — parmeno
in principio cum data eſt Vereor: ſi clamorem eius hic cre-

ſepe — .i. vt — ꝓ partu laborare — .i. in aliquem locum — ex hoc
s — t
bro exaudiat: ne parturire intelligat. aliquo mihi eſt hinc

.i. expellendus — q̃diu
v
ablegandus: dum parit philomena.

PARMENO. SOSIA.ſeruus. PAMPHILVS.

dicis ne .ſ.o ſoſia — .i.intempeſtiuū .non opportunū — hāc pfectōnē

a b

In tu tibi hoc icommodum eueniſſe iter? SO.

c

Non hercle verbis parmeno dici poteſt tantū

.i.ipſo effectu — periculoſum

quam re ipſa nauigare incommodum eſt. PAR. Ita ne eſt

pregreſſus ſis non veniendo nobiſcum — .ſ.tu

d e

SO. O fortunate; neſcis quid mali præterieris: qui nunq̄

.ſ.nauigando — miſeriam

f

es ingreſſus mare. Nam: alias vt mittam miſerias: vnam

.i.cognoſce — .ſ.ſpacio triginta dierū — tempore — .ſ.ego — inter hos dies

g h i

hanc vide. Dies triginta aut plus eo in naui fui: cum inte-

.i.aſſidue — ſ.ego — .i.adeo

k l

rea ſemper mortem expectabam miſer: ita vſq; aduerſa tē-

pcella ctraria z ventis oppeſitis — ſ.illud eſt — non — ignoro

m n

peſtate vſi ſumus. PARM. Odioſum. SO. haud clam

.i.vt paucis concludam — .ſ.in imbrū

o

me eſt. deniq; hercle aufugerim potius: quam redeā: ſi eo

.i.in eum locum — certe

p

mihi redeundum ſciam. PARMENO. Olim quidem

parue occaſiones fugiendi — .ſ.fugere

q

te cauſæ impellebant leues: quod nunc minitare facere: vt

In hac ſcena. x. Cum alia oratio eſt currentis ad argumenta. alia actuū comicorū. ſed pfecti poete eſt ita ſeuire argumento. vt tamen ſpectator nouis delectatōibus teneatur. Ideo in hac ſcena donec pueniat ad Pamphilū Parmeno hic inducitur. cum hoc oſtendatur quid ſit nauigatō Et poſtq̄ aliqua prius fuerunt. vltro citroq; inter ſeruos cōmunicata veniendo introducit Parmeno pergens in ſermone incœpto. Deinde viſo Pāphilo eum conuenit. a quo in arcem mittitur.

a Ain tu. Pro ais ne. Et ſic iam aliquid dixiſſe magni precedentis orationis & reſpondere ſeruo demonſtratur. b Ain tu. In ſcena naſcitur oratio. aut in ſcenam differtur.

c Tantum quantum re ipſa nauigare incomodum eſt. Anacoluthon quartum. non enim intulit quantum. vt Virg. Quantū ille magis. f.ſ.u.

d O ſortunate neſcis quid mali preterieris. Bene maiori affectu q̄ ſi rnderet ita.

e Qui nunq̄ es ingreſſus mare. Proprie dixit ingreſſus. q iam enauigauit egreſſus dicitur. Sic Virg. Egreſſi optata potiuntur troes harena.

f Nam al'as vt omittam miſerias. oratoria & miſerias nauigationes. g Dies triginta. Accuſatiuus caſus plenum numerum & continuationē rei ſignificat. Dies trigīta aut plus. hoc exitioſum vel ſine piculo videri poteſt. ſed vide quid addat.

h Aut plus eo in naui. Abſolute eo vt alibi annos ſexaginta natus es aut plus eo.

i Cum interea ſemper mortem expectabam. Dura eſt expectatio mali. Virg. i. pro. e.

k Semper mortem expectabam miſer. Id eſt horis omnibus cum continuatione triginta dierum. l Ita vſq;. Vſq; vel diu. vel valde.

m Odioſum. Scilicet eſſe in mari triginta dies & nomē p aduerbio poſuit. Odioſum p odioſe. n Haud clam me eſt p ergo maxime intelligo q̄ odioſum ſit. nā qui iungunt & ſic legunt errant & nō intelligūt. o Aufugerim. Cōiunctiuū mō poſuit p indicatiuo futuro. vel vt alii dicūt pmiſſiuo. aufugerim ſic veteres quod nos fugerim. p Olim quidē te cauſe impellebāt leues: Mireī ſeruū fugitiuū q ob viciū hmōi nō ob cām fugiat. Et bn̄ leues dixit. hoc em̄ nō eſt leuis. q Quod nūc minitare facere. Facere. i. faceres. Ordo olim qdē te cauſe ipellebāt leues Soſia vt faceres quod facere minitaris hac occaſione. & in Andria ſic ait recuſanti piuriū ſeruo miſis noua. r. i. i. m. Facere vt faceres Comicum eſt Therentianum.

r Sed Pamphilum ipm video. A quo miſſus ſum vel dominū vt grçci dicunt.
s Ego hunc adibo. Vel noua curioſitate ait pmeno. t Hereetiam nunc hic ſtas. Ad eum vbi prexit his verbis eum cōpellauit. v Ego te expecto. Bene excepit Pāphilus pmenonē. vt videaī vera dictur⁹. Et apparet Pāphilū pmenonis abſentiam deſiderare. eo ꝙ prior pmenonem alloquiſ. Pāphilus aūt cupit pmenonē oblegare ne ptum philomenę poſſet reſciſcere.
x In arcem tranſcurſo opus eſt. Oſtendit ꝙ lōge ſit vt in arcem diçat. Et bñ in arcem minerua condidit. Et tranſcurro. p tranſcurrere.
y Cui homi. Cū recuſatione pnunciādū & ē pigri rñſio laborē ad alium transferentis.
z In arcem. Pronūcia vt oſtendas ꝙ longo ſit in arcem tranſcurrere. a Qui mecū vna aduectus eſt. Apparet eū cū eo aliquid negocii habere cum dicit qui mecū vna aduectus eſt.
b Vouiſſe hunc dicam ſi ſaluus. d. r. Facete dixit timore em̄ hoc fit eoꝝ qui longis itinerib⁹ maris piclitaturi vouent aliquid ſi puenerint: & conuenit hoc Pāphilo quē ſupra male nauigaſſe audiuerat. c Quid vis nūciem. an cōueniā mō: Non em̄ mādauerat quicꝗ. qui ſine cauſa mittebat oblitus bñ diſſiſare. vt qui mentiunſ. Et ſic pnunciandū an cōueniā mō. vt rephendere dn̄m pmeno videaī. d Immo quod cōſtitui me hodie. Deeſt nuncia & ſumiſ a ſupiori ſnia. qa dixit quid vis nūciem an conueniā. mō ironicos dixit. Nam nō hoc interrogātis ſimpl'r. Immo qd' conſtitui me hodie. Apparet eum hanc conquiſitam & vix corroſam inueniſſe cauſam.
e Vola Vſus eſt ita curras vt volare magis ꝙ currere videaris & trāſcurrere iuſſerat. nunc adiecit imperio animi. non curre. ſed vola. f At nō noui homis faciem. Moralis expreſſio pigritie in tot excuſationes poſita eſt. g At faciam vt noueris. Stomachoſe pronunciandū id. & quod Pamphilus repetit dicens ꝙ magnus rubicūdus. criſpus ceſius craſſus. c. ſ. preparatio archaiſmos: & acerbe ſine coniunctiuo eſt vſus. h Magnus rubicūdus criſpus. Imperite tertium de miconio criſpum dixiſſe aiunt. quū appolloderus caluum dixerit qd proprium miconis eſt. vt Lu. Miconii cauſa omnis iuuentus. Vnde etiam prouerbiū grecum Sed ego Therentium puto ſcientem facetius miconicū criſpum dixiſſe
i Ceſius. Glaucis oculis quaſi fellis oculos habens & glaucos. k Cadauerosa facies. Sublíuida ac pſonata rubore liuore. Rubicundi enim craſſitatem & craſſam faciem ſepe habēt quod eſt proprium cadaueris. Poteſt & pulpoſa intelligi & craſſa. quaſi cadauerosa. Caro enim dicta ꝙ careat anima & caro proprie dicitur mortuorum. Virg. Et çadauera luce carentū. Vnde carnifices dicti qui carnes ex homine faciant. Pulſa vero proprie ea que manducatur eo ꝙ pulſetur & cōcidatur. Poteſt & r. pro d. poni. vt caro dicta q̄ſi cado. vt Virg. Belloq; çaduci dardanide. ꝙ iā

.ſ. id
faceres ſoſia. Sed pamphilum ipſum video ſtare ante oſti-
.ſ. vos ſerui .i. in domū lachis .ſ. pamphilū viſurus .ſ. facere
um ite intro. ego hunc adibo. ſi quid me velit. here etiam
pp̄ter qd me expectas
nūc tu hic ſtas: PAM. Ego te expecto. Par. qd eſt: PAm.
locum vrbis editorem transcurſore .ſ. eſt opus id facere
in artē tranſcurſo opus eſt. Par. cui homini. PAmphi. tibi
.q. d. tam remote in talem locū illū virū amicū externū
PAR. in arcē quid eo: PAM. Callidemidē hoſpitem my-
.i. ex mycone inſula .i. ſimul allatus eſt naui alloquere perdit⁹ ſum
comum: qui mecum vna aduectus eſt: conueni. par. perij
voto pmiſiſſe .i. dicere poſſim .i. in pam. ꝙ
vouiſſe hūc dicam: ſi ſaluus domum rediſſet vnquam: vt
cogendo me deambulare .i. cur tardos ire quo iuberis
me ambulando rumperet. pam. Quid ceſſas: par. quid vis
.ſ. ei .i. verum alloquar eam nunc .ſ. ſed dic
nuntiem: an conueniam modo: pam. Immo quod cōſti-
.i. allocuturum inceſſū
tui me hodie conuēturum eum non poſſe: ne me fruſtra
.ſ. in arce .i. ita curre vt volaris videris .ſ. illus
illic expectet. vola. PAR. At nō noui homiuis faciē. Pam
ſed .i. efficiam cognoſcas magne ſtature habens criſpos capillos pinguis
at faciam, vt noueris. magnus rubicundus criſpus craſſus.
glaucis oculis ad modū cadaueris .ſ. micomidē deſtruāt ſed
ceſius. PAR: cadauerosa facies. dij illū perdiunt. Quid ſi
.ſ. in arcem .i. ad tempus veſpertinū .ſ. illic quiſꝗ venerit
non veniet maneam ne vſꝗ ad veſperum: pam. maneto
.ſ. currere defatigatus .ſ. ſeruus
curre. par. nō queo ita defeſſus ſū. Pam. Ille abijt qd agā ī
ptū .i. oculte abſcondam .ſ. celare ſocrus mea
fœlix, prſus neſcio ꝙ pacto hoc celem. qd me orauit mirrhi
philomene .i. miſereor .ſ. mirrhie vel philo. quantū ad celandū partum
na ſue gnate partū. nā me miſeret mľieris. qd potero faci:

ſcilicet ſine anima ſit & çadat. l Dii illum pdiunt. More pigrorum male optat ei poſt quē mittitur. m Quid ſi nō veniet. Omnia dicit. n Maneto curre. Etiā Pamphilus tanꝗ de induſtria pſeuerat. o Nō queo ita defeſſus ſum. Hoc in geſtu & ſpectaculo plus eſt. Nam inceſſu & auctor exprimit laſſitudinem. p Ille abiit. Hoc dicit cū Pamphilus pmenonē iuiſſe quo iuſſus erat quaſi iam liceat loqui remotis arbitris. Et quaſi completā rem oſtendit hoc dicto. q Sue gnateptum. Proiiciens proſpiciens curas. r Quod potero faciam. Id eſt celabo quantum potero an quaſi proiiciens duras & feſſus angore dixit. Quid potero ferā. Si non potero cedam amori. Et rurſus tanꝗ pietatis admonitus adiecit exceptionem. tamē vt pietatem colam ſeruat, enim in illo amorem poeta. cuius nō penitebat recōdito terrore & ſublato. Quod potero faciam. id eſt amori obſequar. Nam miſericordia mulieris de amore deſcendit. Quod potero feram. Apparet hoc dictū defectus eſſe non virtutis. alii habent veritatis.

Alta faciam .i.affectũ intimũ erga mr̃em matri mee magis
s obſcruem t indulgere
tamen vt pietatem colam. nam me parenti potius q̃ȝ amo
.i.obedire conterriti ꝛ pr̃em philomene .ſ.meũ lachem
perturbati
ecce hic
ri obſequi oportet atat eccum phidippum et patrem video
verſus hanc partẽ neſcio
v .i.veniunt ſocero ꝛ patri
horſum pergunt quid dicam hiſce incertus ſum.

s Tamen vt pietatẽ colam. Recordatus eſt ſe ſam matrẽ eſſe ab vxore hoc credit & iõ ſe ad exceptionẽ reuocauit. Ita ſe amori credere optere vt ne oino obliuiſcat̃ oino pietatis & bñ in eã cãm cõtulit, neceſſitatẽ nõ reducẽde vxoris que inueniẽ nulla eſſe. Sunt tamẽ q̃ manẽte eadẽ ſnia totũ hoc iungũt quod potero ferã tamẽ vt pietatẽ colam. Dixerat eñ quoad potero. & iõ addidit exceptionem vt pietatẽ colam. i. nõ ſum oblitus & mr̃is tamẽ pitatẽ. t Nã me pẽnti potius q̃ȝ amori Amori pluſq̃ȝ vxori. quia dixit quod potero faciam. & hoc eſt quod potero faciam. v Horſum pgunt. Nõ pgunt p eunt aſas p pſeuerant.

LAHCES PHIDIPPVS PAMPHILVS.

.i.dixiſti ne q.d.dixiſti meũ maritum
a pauloã
ixtin dudum illam dixiſſe expectare filiũ. Phi.
.i.verũ eſt applicuiſſe ad nos .ſ.ppterea philo.
b rumoreſt
d factum. LA. veniſſe aiunt redeat. PAM. quã
.ſ.meo ppter quã .i.nõ reſumam vxorem
c
cauſam dicam patri quã obrem non reducam neſcio. LA
hominẽ conſtitutũ .i.firmare me ac
d e iter contra viã
quem ego audiui hic loqui. PAM. certum eſt obfirmare
viam .ſ.potius mr̃i q̃ȝ amori obſequi .ſ.pam.
f
viam me: quam decreui proſequi. LA. ipſus eſt. de q̃ hic
colloquebar fili
agebam tecum. PAN. ſalue mi pater. LA. mi ſalue gnate
.i.pſpere contigit .ſ.pamphilũ
g
PHIDIPPVS. bene factum te aduenſſe pamphile. & a
certe ſ.aduenſſe incolumẽ .i.robuſtũ corpore bene habito
principaliſſimũ h
deo: quod maximum eſt: ſaluũ atq̃ȝ validum PAMPHI
.ſ.ab aliquibus bene factũ nunc
non ab omnibus
LVS. Creditur. LACHES. Aduenis modo. PAM. ad

In hac ſcena. XI.

Facete principium interrogantis eſt ita vt ſciat quid ſibi reſpõſurus ſit quem interrogat illaturus eſt enim argumẽtum p dixtin. dudũ illã quia dixerat iam te adiurat nõ poſſe illic. p.ſ.a.p. a Dixtin dudũ. Captioſa interrogatione cœpit. dicturus veniſſe aiunt redeat. b Factum. Id eſt dixiſſe illam aut me deeſt vt ſit factum eſt. c Quãobrem nõ reducã neſcio. Habet cauſam ſed nõ vult verã dicere cãm. & ppterea nõ vult cũ inuidia mr̃is ſue loq̃ ſi illã cõferat vt vxorẽ nõ reducat domũ.

d Quẽ ego audiui hic loqui. Vt ſolet primo pſonas inducit ſecũ loquentes. Deinde ipſas conuenire inuicem, vt alibi. Quis loquit̃ miſis ſalue.

e Certũ eſt obfirmare. Aduerſus eos obſtinate agere. i. cõtra oẽs obfirmare viã me. In hac ſtructura obfirmare me viã alter accuſatiuus regitur vi ppoſitionis. & alter vi verbi. Ob aũt interdũ ſignificat cõtra. vñ obiui contra iui. obluctari contra luctari. opponi cõtra poni. Poſſet tñ illa ſtructura ſic fieri & intelligi. Certum eſt me obfirmare. i. occludere obturare intercludere viam quam decreui pſequi. Feſtus inquit obſtinat p obfirmat inueniri. f Quã decreui pſequi. Id eſt vt matri potius q̃ȝ amori morem gerat

g Et adeo q̃d maximũ eſt ſaluũ at validũ. Ordo eſt primã aduenſſe deinde ſaluũ. poſtremum validũ. quod maximũ legit̃ & q̃d maxime eſt. h Saluũ atq̃ȝ validũ. Auxeſis ad ſalutẽ validus. nãq̃ȝ robuſtus & habitior corpi reddit̃. i Credit̃. Minus blande reſpondet de repudio reuocaturus. k Aduenis modo. Difficile inuenitur pſentis tpis mõ. atq̃ȝ vt oſtendat eſſe momentũ etiã pñtis tpis dixit.

.i.valde modo aduenio ſic dictus
l m dic n
modum. LA. cedo: quid reliquit phania conſobrinus noſ
.i.valde .i.laudicie ſue incūbens
o p
ſter? PAM. Sane hercle homo voluptati obſequens fuit.
.i.q̄diu .i.q aliter viuunt voluptati obſequentes q non .i.ſuum
Dum vixit: & qui ſic ſunt haud multum heredem iuuāt:
ſed q̄diu .i.vel laute vel iuſte
r
Sibi vero hāc laudem reliquit. vixit: dum vixit: bene. LA.
.i.conſequenter q: ſic vixit s .ſ.illa
tum tu igitur nihil attuliſti huc plus vna ſen tētia? PAN.
.i.omne q̄d eſt vel ſi q̄d eſt nobis q: ſignū eſt me pdidiſſe amicum z
v x y
quicquid eſt id quod reliquit: profuit. LA. Immo obſuit.
incolumē et ſanū ſine pena atq̄ damno
a b
nam illum viuum & ſaluum vellem. PHI. impune opta
.i.tu potes .ſ.vt adhuc viueret talis mortuus viu⁹ reſtruet c et hoc ege .i.q̄d inter d duo
re iſtuc licet. ille reuiuiſcet iam iniquam & tamen vtrum
magis velis transfert ſermonē .ſ.phidippū volūt
f g adduci
malis ſcio. LA. Heri philomenā ad ſe acceſſi hic iuſſit dic
latenter dicit phidippo pulſare ſ.meū .ſ.eā acceſſi alloquit pamphilum ſtatim
iuſſiſſe te. PHI. Noli fodere latus. iuſſi. LA. Sed iam re
phidipp⁹ .i.certe ego remittā qualiter
phil. h
mittet eam. PHI. ſcilicet. PAM. omnem rem ſcio: vt ſit
facta .i.cū aduenitē .ſ.q̄ facta ſunt ſed paulo aū i inuidē res matrimonio
geſta. adueniens audiui omnia modo. LA. At iſtos inui
deſtruant .ſ.talia qualia audiuiſti
k
dos dij perdant: qui hæc libenter nuntiant? PAM. Ego
.i.prodiuiſſe ſpipue quā meruerim niſi fieret vt
l
me ſcio cauiſſe: ne ulla merito cōtumelia: fieri a vobis poſ
.ſ.q̄d ſequitur .i.recitare quanti ſeruāti fidē et darā a me
m
ſet: idq̄ ſi nuuc commemorare hic velim: quam fideli ani
manſueto facili ſ.cōmemorare niſi
n fuerim
mo & benigno in illam / & clementi fui: vere poſſum: ni
philomenā .ſ.quā fideli & benigno .i.modo
o ꝯgnoſcere
te eripia hæc magis velim reſciſcere: namq̄ eo pacto ma
.i.tu credis .i.mee nature ꝯditōni philomena
ergo p
xime apud te meo erit īgenio fides: cū illa: q nūc in me ini
.i.eo que equū eſt et non diuortiū hanc diſcordiam
dicquia vera q
qua eſt: equa de me dixerit neq̄ culpa hoc diſſidium euc
pp̄ter id teſtes inuoco .ſ.inquam
r .i.ſeipam
niſſe mea id teſtor deos. Sed quādo ſeſe eſſe indignam de
obſequatur modos viuendi
s t difficiles .i.equo aīo ferat
putat matri mee. cui concedat. tuiſq̄ mores toleret ſua mo

l Admodū. Quod eſt nimis aduenis modo. Virg. Vigilas vigilas ne deū gens enea vigila. Ad modū excuſatio cur adhuc nō viderit patrem. m Cedo quid reliquit cōſobrinus noſter. Vtrū iactanter laches loqtur pſente ſocero. vt illū cupidiorē faciat ad reuocādā filiā. & fit ſepe hoc vt ex alio principio puenire queamus ad ea q̄ volum⁹ dicere. an id vt ſe iactet Chremeti. & diuiciis ſuis cupidiorē ſocerū reddit. n Cōſobrinus noſter Quaſi ſororinus cōſobrini ſunt ex duabus ſororibus. Cōſobrini ex fratre & ſorore ac ppinquitatis frequētate Therētius monet aut habeē cōſobrinus noſter. quū de fratre natus eſt alter: & alter ex ſorore. cū ex fratribus patrueles dicunē. o Sane hercle hō voluptati obſequēs. f. Sane. i. ſatis valde nā qui ſanus & validus eſt. Aliqui codices hn̄t. Sane hercule nō voluptati obſequens. & tunc laudaē phania q non vt multi auari ſuis bonis abſtinuit vt ſuos heredes locupletaret ſed illis honeſte eſt vſus & liberaliter vſq̄ adeo vt ſibi laudē reqſiuerit ſe bn̄ vixiſſe dū vixerit q quidem hoies ſint viuētes nō multū ſolēt ſuos heredes ad iuuare his ſucceſſionibus. p Voluptati obſequens fuit. Cōtra facit Pāphilus diſiūgiū volēs nihil dicit verū relictū. q Haud multū heredē Par ꝯſulit heredi. r Si vero. h. l. r. vixit dū vixit bn̄. Vnū dixit & aliud ſignificat. s Nihil attuliſti. Vixit dū vixit hoc. ſ. n. reliquit. t Vna ſentētia. Expreſſit animū auari ſenis. v Quicquid eſt id q̄d reliquit pfuit. Quicq̄d & ad prauitatē refert. vt aut. n. id mihi ſatis id q̄d & mire opinionis. x Quicq̄d eſt ſi quid eſt. Quaſi nullus in hoc ſene. fuit doloris effectus aū q̄ ſciret aliq̄d relictū. y Profuit. Id eſt p nobis fuit ac p hoc nr̄m ē. poteſt em̄ ipē pfuiſſe poſt res eius. z Immo obſuit. Mortē eoꝝ expreſſit quibus relinqtur. qui cū audierūt ſibi aliquid eſſe relictū tūc triſtes ſe fingūt adeo & dicunt q̄d ſequiē. a Nā illū viuū & ſaluū vellē. Nō idē viuū & ſaluū. b Impune optare iſtuc licet. Quia heredi pœna eſt mortuos reuiuiſcere aut ſane optas vt cū medicus dicit & iā mortuo ego illum ſi curarē viueret. Impune optare. ſi optata em̄ venirēt nūq̄ inqt optata res vt ille reuiuiſceret. c Ille reuiuiſceret iā iniquā. Mire pœta his verbis Phidippū q̄q̄ figurat. Plus eſt nunq̄ q̄ non. d Et tn̄ vtrū malis ſcio. Mortuū illū magis q̄ vt reuiuiſcat denuo. Et tn̄ vtrū malis ſcio. q̄d malis de duobus ſcio. vtrū illū mortuū q̄d & pmanere an reuiuiſcere q̄d optas. f Heri philomenā ad ſe. Hoc erat q̄ ois trudebat oratio. g Ad ſe acceſſi hic iuſſit. Bene & acceſſi & iuſſit vt nihil vxor ſpōte ſua faceret. & heri & iuſſit. vn̄ & breue tp̄s fit & coacta videaē exiſſe non abduci ſed acceſſi. nec a nobis ſed a ſe. h Omnē rem ſcio vt ſit geſta. Virg. Troianas vt opes. i At iſtos inuidos dii pdant. Bn̄ iuidos q matrimoniū iuidēt. ergo reuocāda vxor eſt. Et adeo nō puduit mēdaciū honeſte dephenſum ſenē. vt inuidos faceret qui vera pdiderūt. k Ego me ſcio cauiſſe. Principiū a tpe. a dictis. a factiſq̄ ſuis. q aduerſario. & ab antea facta vita. & pn̄ti l Ego me ſcio cauiſſe ne vlla merito cō. Mire addidit merito. Nō em̄ cauere potuit inquit ne fieret ea vi. Igitur ne merito fieret quod in me fuit. m Idq̄ ſi nūc cōmemorat. Ab ante acta vita. n Et clementi fui. Pro fuerim. indicatiuū p cōiunctiuo poſuit. o Neq̄ id te ex ipā. nāq̄ eo pacto. q̄ nūc in me iniq̄ eſt equa ſunt Therentianū & bonū argumētū clamat. Virg. Ipſe hoſtis teucros inſigni laude ferebat. Inquit Cicero. Te ipſo teſte iniq̄ atq̄ iprobo. verū ad hāc rem a te inq̄ teſte. d. p Iniq̄ eſt equa de me dixerit. Qui aduerſarii teſtimoniū ſi cōtra ſe dicat tā graue eſt q̄ boni viri. q Neq̄ mea culpa. Nō ego q̄d fiat. Vtrū ſed p nos fiat. ſed q̄rendū ē. & minus abrupte dixit eueniſſe. nō euenire. Sil'r & ad cōfirmationē. r Sed qn̄ ſeſe indignā. Hoc ſic pfert vt eā oñdat cām eē diſſidii & hoc ipm tentat. Vtrū dotē relinq̄re poſſit. & iō ſup neq̄ mea culpa hoc diſſidiū eueniſſe inqt. s Deputat mr̄i mee cui. c. Matri mee vt idonea ſit

moderatione ſenili .i.modo ꝯſiliari .i.matrem et Philomenā beniuolētia

v

deſtia: neq; alio pacto cōponi poteſt inter eas gratia ſegre-

.i.ſeiūgendo .i.vxor eſt ſegreganda y

ganda aut mater a me eſt phidippe: aut philomena. nunc

.i.caritas ⁊ intimꝰ affectus .i.ꝙ vxor .i.vtilitatē vel opoꝛtunitatē .i.incitat

me pietas matris potius commodum ſuadet ſequi. LA.

.i.omnino nolenti z

Pamphile haud inuito ad aures ſermo mihi acceſſit tuus

.i.qꝛ .i.poſt habuiſſe ⁊ reputaſſe .i.incōparatiōe matris tue .i.ſed A b c

cum te poſt putaſſe omnes res pro parente intelligo verū

.i.diligenter ⁊ accurate cōſidera .i.cōmotione .i.diſtorte .i.imoꝛeris ſis fixus et pertinax d

vide: ne impulſus ira praue inſiſtas pamphile. PAM. qui

.i.indignationibꝰ cōmotionibꝰ .i.erga vel ꝯtra e f

bus iris impulſus nunc in illam iniquus ſim quæ nūquā

.i.aliqd .i.cōmiſit .i.quod eſſet mihi moleſtū g

quicquā erga me commerita eſt pater quod nollem. & ſe-

ſ.id .i.preſtitiſſe h i

pe quod vellem meritam ſcio. amoq; & laudo: & vehemē

ſ.eam .i.mirabili manſuetudie et natura k l

ter deſidero. nam fuiſſe erga me miro ingenio: expertus

.i.adeo expoſco .i.quod reliquū eſt .i.traducat .i.tali marito l

ſum. illiq; exopto vt reliquam vitam exigat cum eo viro

.i.ꝙ ego .i.felicioꝛ .i.quia ſ.inuito .i.aufert. n

me qui ſit fortunatior: quandoquidē illam a me diſtrahit

vel ꝯiūctio ſanguis ⁊ amor .i.tua pꝛāte .i.vt nō diſtrahaꝛ .i.nō inſanꝰ o

neceſſitas: PHI. Tibi id in manu eſt: ne fiat. LA. Si ſanus

.i.pcipe .i.nō eſt mihi intentio ꝓpoſitū p

es ſatis, iube illam venire. PAM. Non eſt conſilium pa-

.i.ſeruitā ꝯſulā antique Pāphilus nolens reſiſtere ꝯrā pr̄e maluit diſcedere tūc ita laches eū cepit reuocare q r

ter matris ſeruibo cōmodis. LA. Quo abis? mane mane

.i.ꝗlis ⁊ qnāta obſtinationis opinione s

inquam. quo vadis? PHI. Que eſt hæc pertinacia? LA

cauſa repudii. t Cuiuſq; mores toleret. Hoc melius quā obſequaꝛ vt inſeruiat Mores toleret auicula. Non em̄ prauitatē. vñ ſenes moroſi appellamur. Hora. Donec virenti canicies abeſt moroſa. Mores .a. obtpamētū mores potius ꝙ iniuria dixit. v Neq; alio pacto componi poteſt. Niſi vt concedat mater toleretq; mores eius. x Segreganda aut mater a me ē phi. Bone tanq; ex deliberatōne colligit quod facturus eſt & mollius ſegreganda ꝙ excludenda. y Nunc me pietas matris pu. A ꝙ mollius verbis repudium nuptiarum eſt. z Pamphile haud inuito &c. Optime dicto haud inuito. nō em̄ in totū nolenti. qppe de diſſidio. ſed tm̄ qa qd pietatis eſt locutus ē mediocriter approbauit. Pāphile haut inuito. Grauis orō eſt a nomine incępta. Virg. O preſtans animi iuuenis. & eſt figura Virg. Poſt habita coluiſſe ſamo. Haud in ſe vili. i. proiecte locutus eſt. a Omnes res. Plus dixit ꝙ ſi vxorē diceret: b Pro parente intelligo. Bene pro parente quod nomen cōe: & cū oīs quos hæc neceſſitudo coniungit melius ergo ꝙ ſi diceret matrem. c Verum vide ne impulſus ira. Leniter & ſuauiter non ergo inditio. d Inſiſtas pamphile. Non em̄ incipe ſed inſiſtere hoc malum eſt. e Quibus iris. Non dixit que ira ne ſuperbe loqretur. ſed quibus iris vt hoc ipm per yroniā deridet quod pater dixit: impulſus ira. aut iris matris aut meę vxoris. aut omnium trium. Quibus iris impulſus. Recte non vult ira tu eſſe ne peccaſſe videatur vxor ſic em̄ aut quaſi nec ipa peccauerit. Quibus iris. Ille iram ſingularē dicit: hic iras pluraliter. ne videatur vnius reę cā mittere vxorem: f Que nuuq; quicq; erga me. Aduerte pietatem expreſſam. g Cōmerita. Et merendi & ſæpe merita. h Quod vellem meritam ſcio. Mereri bona dicimus. Cōmerei e mala. i. delinquere peccare. Ergo hic meritam pro preſtitiſſe dixit. Virgi. Ego te quæ plurima fando e. n. Nunq; regina negabo ꝑmeritam. i Amoq; & laudo. Nam ſtatim qui amantur laudantur. & continuo deſiderantur: Multa ergo dixit & amo & laudo & vehementer deſidero amoris impulſu. nimis eſt hic circa vxorem et qſi oblitus eſt ſuę matris. Et viciate loquitur ſed tali opus eſt pamphilo ad eiuſmodi argumentū donec perueniat ad cataſtrophen in qua vxorem reduci neceſſe eſt. k Erga me. Hoc totum repudiaturus inaniter diceret. niſi ad exitum fabule poeta reſpiciens reducturi animum in pamphilo reſeruaret. Et nota repudiatam eam quā laudat pietate ſola compulſus: k Nam fuiſſe ergā me. Quantum valet ꝙ fuiſſe dicit & non eſſe quaſi retranſacta.

l Vt reliquum vitam. Satis flebiliter dixit reliquam exigat. Virg. Omnes vt tecum meritis pro talibus annos exigat:

m Cum eo viro Non videre iam non eſt mariti.

n Illam a me diſtrahit neceſſitas. Omnis conſilio verborum pamphili repudii confirmationem continet. Plus tamen ſententia ſignificat re ꝙ in verbis. Quandoquidem illam a me. d. n. Neq; dixit eam expellit vel diſtrahit. ſcd'm ipa cauſa ſit neceſſitas excuſatio in neceſſitate quæ eſt inexorabilis cum neceſſitas partus. ſ. quam neceſſitatem domi offendit. quod ex alio. ſ. peperit. ſed modo vult neceſſitatem mater videri & quod prodeſt ſocero:

o Si ſanus es ſatis. Quod ſi ſanus es nam aliter iubeas dicere. Et bene pater ſupra iram dixit nunc inſaniam ſignificat pamphile ſi ſanus es. Non ergo culpa eſt vt redeat iubere poteſt.

p Non eſt conſilium. Durius erat no lo reducere. ergo lenius dixit matris ſeruibo cōmodis.

q Matris ſeruibo comodis. Hoc verbo neceſſitatem qua negatur oſtendit.

r Quo abis? Adeo factum pamphili ex patris verbis oſtenditur ꝙ diſceſſit et bene. Nam vlterius preſente patre reſiſtere durum fuit. s Quæ eſt hæc pertinacia. Sicut decuit ſocerum & ſubdiſtinguatur. quia co ram ſibi fit contumelia:

dixi ne ſ.diſceſſum Philomene .i.moleſte .i.qua
t v
Dixtin phidippe hanc rem ægre laturum eſſe eum? quam

ppter ſ.tuā x
obrem te orabam: vt filiam remitteres. PHI. Non credidi

.i.inhumanū immitē ferocē vt eſt .i.futurū eſſe ſ.genero ſocerū q.d.id dedecet y
ædepol adeo inhumanum fore: ita nunc his ſibi me ſuppli

z ſ. Pamphilus in ea diſpoſitōe. .i.reſumere .i.poteſt a
caturum putat. Si eſt vt velit reducere vxorem licet ſin alio

ſ.q̄ reducende eius .i.reddet renu merando pecuniā b veniat
eſt animo: renumeret dotem huc eat. LACHES. Ecce au

ſicut Pamphilus c .i.protenſus ad iram d
tem tu quoq; proterue iracundus es. PHIDIPPVS. Per

.i.rebellis e ſ.huc ex imbro f g h
contumax rediſti huc nobis pamphile. LACHES. Deci

ſ. Pamphi. q̄uis .i.nō ſine cauſa i
det ira hæc, & ſi merito iratus eſt. PHIDIPPVS. Quia

.i.increuit .i.erecti ac k tumefacti
paululum vobis acceſſit pecuniæ, ſublati animi ſunt. LA

quemadmodū cū Pamphilo litigaſti l m
CHES. Etiam mecum litigas. PHIDIPPVS. Delibe

.i.ſignificet ſ.reducere vxorē vel n o
ret, renuncietq; hodie mihi velit ne an non? vt alij: ſi huic

ſ.vxor .i.ad me accedes ppius .i.auſculta p .i.breui ſmone
non ſit: vt ſiet. LACHES. Phidippe ades? audi paucis,

ſ. Pam. ſ.refere .i.tandē Cōuertit ſe ad ſpectatores. q concordant filius & phidippus
abijt. quid mea? poſtremo inter ſe tranſigant ipſi vt lu

placet .i.q2 r Pamphilus phidipp9 s .i.in aliquo .i.obediunt
bet: quando nec gnatus, neq; hic mihi quicq̄ obtempe

t .i.parui eſtimant v tanq̄ magnū x
rant: quæ dico paruipendunt. porto hoc iurgium ad vxo

ſ.vxoris y .i.ſuaſu ſ.vxorē z
rem: cuius hec fiunt conſilia omnia, atq; in eam hoc omne

.i.moleſtū eijciam effundam
quod mihi egre eſt euomam.

t Dixtin phidippe. Renouauit verba ſua eidem pſonę nō ita dixerat ne adeo me eſt quā inde eſſe eum ęgre laturū &c. v Quāobrē te orabaum vt.f.r. Inuidioſum aduerſum phidippū, tanq̄ in illo ſit, vn̄ ſe purget & nō accuſet pamphilum.

x Non credidi ædepol. Bene quaſi iratus in hūanum eſſe inquit ſic non ædepol credidi vſq; adeo potuit em̄ dicere. nō credidi inhumanum fore. ſed acerbe addidit adeo. y Ita is ſibi nūc me. Sibi & me magno pondere legendū eſt & vtrūq; pronomen eſt. vt cantando tu illū. Id eſt genero ſocrum pamphilo phidippū vel qd tale inuenis. z Suplicaturū. Parum eſt ſatiſfacturū addidit. a Sin alio eſt animo r.d. Non tam vt dotem recipiat quā vt teneat hoc dicit. & renumeret proprie. quia dos pecunia eſt & hinc iraſcentis eſt & exigentis debitū. eat vero mire dictum quaſi ipe ppiciatur quia iubet ire et ſimul hoc verbo .qa renūciatio charitatis ē.

b Renumeret dotē huc eat. Repente terrorē dotis oſtendit cum dicit: renumeret dotē ſimul cū iniuria huc eat.

c Tu quoq; proterue. Addendo quoq; non nihil aſſentatus eſt quod dicat quō pamphilus.

d Proterue. Immoderate & ſuperbe dictum eſt Nam proteruus eſt qui dum aliis pterit. quod faciunt qui proterunt vt tauri in appetitu coitus fœminarum in quas calent.

e Percontumax rediſti. Proprie contumax dr̄ contemptor potiorum & pcontumax.

f Rediſti huc nobis pamphile. Rebus magne indignationis eſt abſentes alloqui. vt alibi. O pāphile haud pol.

g Nobis pamphile nobis nam aut abundat. aut adiuuat ſignificationē.

h Decidet ira hæc. Quaſi in ira culpa ſit. Non deponetur. ſed decide.

i Quia paululum v.a.p. Recte quia hētis. vnde dotē reddatis. aut quaſi nullam cauſam repudii: ſed ditiorem queritis coniugem quia.p.v.a.p. es factus pamphilus ſil' maiori ſtomacho. quod cū labore celabat apte oſ̄dit.

k Sublati animi. Non ēlati ſed ſublati dixit. & hoc proprie ferarum eſt. vt attollitq; animos pœnorum qualis manus. Nam beſtię pro animi q̄litate vel erigunt corpora vel deponunt.

l Etiam mecum litigas. Belle. nam & illum ex inuidia iracundiorem, & hunc ad ſe dicentem q̊d poſt pamphilum dicebatur etiam effecit. Mecum litigas. Inuidioſe quaſi iam cū pāphilo litigauerit.

m Deliberet renuncietq; hodie. Ferociter ſocero renūciet. tm̄ mature p deliberet dixit.

n Vt alii ſi: Magna fiducia conditōne filię aſſerit. quoniam iam ſi pamphilus nolit paratū alterū dicit eſſe.

o Si huic non ſit. Vxor ſubaudiatur. Sed dira dictu reticuit vt debeat;

p Phidippe ades. Nomine appellat quod facere ſolemus iratos mitigare conantes.

q Poſtremo inter ſe tranſigunt. Non hæc notiua ſunt quibus inter ſe delectent.

r Quando nec gnatus. Inuidioſe gnatus.

s Neq; hic mihi quicq̄ obtpant. Et hic non familiariter dictum quaſi ab irato.

t Que dicunt p. Quia obtpamns etiam tante voluntati. v Que dicunt p.p.h. iurgium. Bene hoc rurſum in merorem redditur, nec vera ſunt contra fabulę propoſitum cognoſcantur.

x Porto. Hoc iurgium. Porto q̄ſi ad aliquid magnum. Iurgium eſt diſſentio ſiue concertatio inter beneuolos & ppinquos lis autem inter inimicos. y Cuius hæc fiunt conſilia omnia. Non tranſacta obiicimur vxori. ſ. quæ nunc aguntur conſilio: mira diſpoſitione an ironiam in male conſentientem.

z Atq; in eam hoc omne q mihi ægre eſt. Non q iraſcitur, ſed q mihi ægre eſt dixit.

z Euomam. Bene in ægritudine ſolet vomitus releuare ſic Cice. cum dicit. Que quidem n.n.q.e:

QVARTVS ACTVS.

MIRRHINA PHIDIPPVS.

.i.pdita ſum .i.quã gerẽ .i.marito

p Perij.quid agã? quo me vertam? quid viro meo

b c

reſpondebo miſera? nam audiſſe vocem pueri

ſ.vir me⁹ .i.clamãtẽ adeo .i.celeriter .i.valde ſubito ſ.ipſe vir
d receptt e ſilens

viſus eſt vagientis.ita corripuit de repente tacitus ſeſe ad

philomenã .i.ſed .i.cognouerit ſ.eam .i.pp̃ter quã cãm
f g pepiſſe h

filiam.quod ſi reſciuerit peperiſſe eam: id qua cauſa clam

.i.tenuiſſe i k ianua patefactũ ẽ

me habuiſſe dicam/non ædepol ſcio.ſed oſtium crepuit

ſ.virũ meũ .i.non vt puta
l q̃ perij. n

credo ipm ad me exire.nulla ſum.PHIDIPPVS.Vxor

poſtq̃ pcepit .i.ꝯtulit vl' abijt .i.ecce h' video eã.
m o p

vbi me ad filiam ire ſenſit:ſe duxit foras.atq̃ eccam video

Ea nihil reſpondẽte dixit vtꝫ marite
vocãs .i.te alloquor
q r

Quid ais mirrhina? heus tibi dico.MIR.Mihi ne mi vir?

.i.marit⁹ .i.nõ .i.maritũ ſ.ſidem
s t

PHI.Vir ego tuus ſum.tu ne vtrum me/aut hominem

.i.exiſtimas .i.certe .i.vir aut homo
v x

deputas adeo eſſe? Nam ſi vtrumuis horum mulier vnq̃

.i.deriſioni .i.p tuo facta q̃ mihi hec
illuſioni celaſti

tibi viſus forem:non ſic ludibrio tuis factis habitus eſſem

ſ.factis a me ludibrio hit⁹ es .i.inquit ſnr̃a indignãs .i.celas
y z a b

MIR.Quibus?PHI.At rogitas?peperit filia.Hem taces?

In hac ſcena.XII

Iterũ rixa eſt ſenis atq̃ anus.tñ varie & alio modo vt mores intra ſe diuerſos & tñ notos poſſumus agnoſcere.

a Perii quid agam? Hoc ploq optet Mirrinam.vt et eius pſone reminiſcat ſpectator.et geſte rei.ſi mulcq ex huius perſone verbis quid agat altera pſona monſtretur.nã pſcrutari phidippũ in vniuerſa cõclamare.et ire p totũ domũ cognito ptũ filie ſeu apparet ex pñtibus dictis.

a Perii quid agam?q.m.v.ſignra apta turbatis.

b Nam audiſſe v.p.Virg.Continuo audire voces vagitus et ingens.et ẽ onomatopeia nam vox ipa ſic eſt.vt quaſi vagitus ſepe ſonet.

c Pueri viſus eſt vagientis.Proprie dixit vagit⁹ em̃ ingens infantiũ eſt.viſus eſt vt alibi.audire vocem viſa ſum modo militis.

d Ita corripuit.Captã intulit. e De repente. Vna pſoñis ẽ vt deſeſſui.aduerbiis em̃ ꝑpoſitiones ſepatim nõ addunt.nã ſi ſepaueris nõ eſt latinũ de repente. f Quod.Pro nam aut ita.ſed nos em̃ in huiuſmodi ſignificatõe ſic dicim⁹.

g Quod ſi reſciuerit.Scimus manifeſta.reſcim⁹ occulta. h Id q̃ cã.Id hoc ipm pepiſſe eam.

i Nõ ædepol ſcio.Iõ qa vera cã dici non poteſt.

k Sed oſtiũ crepuit.Plus ẽ quã crepuit nã eo mõ iunctũ.Et crepuit cũ ſonitu violẽto. l Ad me Bñ ad me qſi ligatur. m Vbi me ad filiam. Hoc añ rem & ſil' argumenti delicti ẽ quã exuli.a filia marito ingreſſo mulier. n Vxor vbi me.Miratis ẽ geſtus. o Seduxit foras.Ordo ẽ duxit ſe & verbis vſus ẽ inter domeſticos pietes & arces ſe duxit pro abiit.

p Atq̃ eccã video.Appet mulierẽ fugere aduerſarii abſentiã.et iõ hoc ſepatim pronunciandum

q Heus tibi dico.Oñdit Mirrina aduertẽtem q̃ nihil inueniat qd dicat de filia. r Mihi ne mi vir.Iã & in andria turbatũ ſe oñdit dauus.Virg. ad maritalẽ cõditionẽ rettulit nõ ad ſexũ.vt Vir.in buc.Vir gregis.ẽ.c. s Tu ne virꝫ me.Accuſatio ẽ ab increpatõe incipientis. t Aut homi

nẽ.Auxeſis pverſa. v Adeo eẽ.Abũdat.Vir.Tu adeo quẽ mox. x Mulier vn.Acerbe vt ſupra.tu nñq̃ mulier q̃ me. y Quibus.Callide mulier et q̃ſi nullius culpe cõſcia qbus dixit.vt qb' dictis aut factis. z At rogitas.Bñ naſcit inter rogãti.nã interrogare q̃ ſciat impudentia eſt. a Pepit filia.Propoſitio crimis. b Hem taces.Nõ taces nũc ſed taces.ce/

las ex quibus bene exequi qa argumētum impudentie eſt puerperiū tacitur. c Iſtuc patrē. Mira callidas rea mulier hoc ſolo defendit' qd' accuſat. d Perii. Mire additū ad effectū perii. e Niſi ex illo cui data eſt. Veriſimile argumentū. Et eſt ſolutio crimis p fiduciā rīdentis. Saluſt. Ita fiducia quāquam argumenti purgator eſt. f Credo neq3 adeo arbitrari. Accuſatōe maritus ad defenſionē ſui cōuerſus amiſit qd' cœpat. g Sed demiror qd ſit. Mollior factus iam nō iraſcit' ſed miraī. Demiror id ē valde miror quod minus eſt quā iraſcor. h Quāobrem. Alia intentio criminis. i Omnis nos celare volueris partū. Recte quia putat & pamphilū eſſe celaturę. Et due ſunt cauſe celandi partus ſi nō tpe ſuo venerit quod iudiciū ſtupri ē. Et ſi nō rōne euenerit hoc eſt monſtri aliqd natū fuerit hic aūt & tpe ſuo & rōne natū predicat. Omnis nos celare antiqua locutio. Illā rem celo te. k Preſertim cum ē recte & tpe. Attulit mulier cōpendiū credulitatis ſenis ſemel correpti ne aliter ſuſpiceī. l Et recte & tpe. Recte ad illud ptinet ꝙ nō monſtrū pepit. Tpe ad ſpacium ꝗ pgnātes eſſe cōſueuerunt. i. ad menſiū dinumeratiōnē qa & ſeptimini naſci ſolēt. m Adeon pucaci eſſe animo. Inuentio pucax. Eſt pſeuerans cū ꝗdam vi. n Vt puer preoptares pire. Ad etatē infantis inuidia. o Ex q. f. &c. Ab accidētibus inuidia. Et bn̄ addit' ſcires. qa imprudētia in delicto veniā frequenter extorſit: p Potius quā aduerſū. Nihilominus ē a volūtate peccātis inuidia. q Animi tui libidinē: Dixit. vt minimā cām magnis ſceleribus ſubieciſſet r Eſſet cū illo nupta. Ergo ambo ſibi inuicē nubunt. s Ego etiā illorum culpā eē hanc. Bn̄ etiā illorę. nō eē hoc eſt, erraſſe ꝗd illorę peccauerit culpā. ꝗ minus ē ſed etiā illorę cōe pctm̄ fuerit. ſed ne tuū qdē deeſt creditā mirrinā. An etiā adhuc vt maior ſit dolor. q nec opinā ti acciderit: t Vtinā ſciā eē iſtuc. Te miſerā eē. alibi. Miſerę quē minus credere ē. Et erit ſenſus vtinā vere ſis miſera. v Vtinā ſciā eē iſtuc. Hoc qdē ſic accipiūt ꝗſi phidippus dicat penes te culpa ē quā illorę eē credebā & vtinā qd' credo penes te eſſe culpā ita eē recte ſcia qa dixit ſe miſerā: & miſeros nō niſi innocētes dicimus. In hoc negotio miſerā te nō ſceleſte repias. Sic Salu. Atq3 ea tegētes nō coactos ſceleſtos magis quā miſeros abſtringi. & iō ſeqtur. ſed nūc &c. x Sed nūc mihi. Argumentū ex antecedētibus dictis & factis. Et recte nūc ꝗſi alias nihil ſuſpicāti. y Quod locuta es olim. Quod pro ante. z Cū illū generę cepimus. Vt arbitrū cape dicimus. i. eligere Et cū laude locutus ē pāphilus. Cepimus. i. eligimus Virg. Aū locū capies oculis. a Cū eo q meretricē amaret. Nā in hoc accuſatio ē. ꝙ hec locuta ſit ſed argumentū ē ꝙ celare voluerit ptū. et hoc olim dixit ac pnoctaret poſt illud qd' dixerat. qd interea ibat ne ad bachidē quotidie Et nota familiaritet hoc verbū poni a therētio ſic & in Eunucho. ſed & ſi hic puocat. ꝗuis tantū hoc ꝑpter ſpectatorē dr̄. vt geſtorę meminerit. b Quā ipam verā malo. Quia ſola ex oībus defendi nō pt. c Multo prius ſciui quam tu Bn̄ pgit. qa taciturnitas p cōfeſſione accepta eſt. d Verū id viciū. Hoc intelligi nō pt niſi vicium bis nūero ſubaudieris. e Adoleſcētie. Melius

ſ. hoie pepit — yroniā. q. d. dedecet rogitare iſtuc de filia — ſ. ex illo dic — cro

exquo? MIR. Iſtuc patrem rogitare eſt æquum. perij ex
Pamphilo — i. cui nupſit

quo cenſes? niſi ex illo cui data eſt nuptum obſecro? PHI.
ſ. eā peperiſſe ex Pam. — i. certe — ſ. ꝙ ex viro ſuo filiū pepit. — i. decet pctm — i. valde.

Credo: neq3 adeo arbitrari patris eſt aliter. ſed demiror qd
ꝑpter qđ — i. tantū

ſit: quāobrem tantopere hunc omnis nos celare volueris
ſ. filie — bn̄ diſpoſite — i. ꝯgruo quo pregnantes poſſunt parere

partum: preſertim cum & recte / & tempore ſuo peperit
i. adeo ne — i. maligno — filie — i. potius cuperes vel valde optares — i. exponi ad mortē

adeon peruicaci eſſe animo vt puerum preoptares perire.
filio — i. ſtabiliorē — futurā eſſe — i. in poſterū

ex quo firmiorem inter nos fore amiciciam poſt hac ſcires:
i. contra — i. immoderatā cupiditatē — ſ. filia

potius quam aduorſum animi tui libidinem eſſet cum il-
Pamphilo — i. apud illos — i. de diuortio — ſ. culpa

lo nupta? ego etiam illorum eſſe culpam hāc credidi: quæ
i. in teipſa ꝛ quaſi in poſſeſſione tua — i. infelix.

te eſt penes. MIRRHINA. Miſera ſum. PHIDIPPVS
ſ. pere eſſe miſerā vel penes te culpā eſſe.

Vtinam ſciam eſſe iſtuc? Sed nunc mihi in mentem venit
i. de iſtis — i. qñ — Pam. — i. vt eſſet gener — i. elegimus

ex hac re quod locuta es olim: cum illum generum cepi-
tu — Philo.

mus. nam negabas nuptam filiam tuam poſſe te pati cum
Pam. ſ. ei — i. totam noctem in ſomne ducerer — i. extra domū

eo: qui meretricem amaret qui pernoctaret foris. MIR.
i. liber aliam cauſam — Phidippum — ſ. ꝑpter quā voluit celare — i. potius volo

quāuis cauſa hunc ſuſpicari: ꝙ ipſam veram malo. PHI.
ſ. ſciueris — Pamphilum — Bachidem

Multo prius ſciui: ꝙ tu illum habere amicam mirrhina:
i. ſed — ſ. eſt — i. iuuentutis etatis

verum id vicium nunquā decreui eſſe ego adoleſcentiæ.
vitium — ſ. adoleſcentibus — i. ſed iurantis — i. aduenier — i. ſtatim poſt adoleſcentiam breuem

Nam id omnibus innatum eſt. at pol iam aderit tempus.
ſ. tpe ſenectutis — i. qñ — ſ. cum negabas te poſſe pati filiā nubere tē. — i. in nrā

ſe quoq3 etiam quū oderit. ſed vt olim te oſtendiſti: nihil

dixit adoleſcētie quā pāphili. vt qd' in etate fuerat nō timeret. f Nā id oibus in natū ē. Amare in adoleſcētia. Ita oppinatur phidippus. ſed eius ſnīa ē iniq. nā adoleſcētibus tale flagitiū ē grauiſſimū. et multis cohibitōibus reprimendum. g At pol iā aderit tps. Mire ſenectutē accuſat ſenex cū et etatē velocē oñdit his verbis. et addidit ſe quoq3 o. &c. h Se quoq3 etiā cū oderit. q. d. Nō ſolō nō amabit ſed et odio hēbit. Et nō alienas mulieres mō. nec vxorē quoq3 ſed etiā ſe-

.i.deſtitiſti .i.eſſe ſimilis talem qualem te oſtēderas .i.hucuſq; Pam. .i.dimoueres
ceſſauiſti eādem eſſe vſq; adhuc: vt filiam ab eo abduceres:
.i.firmū ſtabile .i.exiſtimatōem demonſtratiōē3 .i.illa ce/latio
ne quod ego egiſſem: eſſet ratum. id nūc indicium res hæc
ſ.illud ſc3 q̄ filia nupſerit Pamphilo. .i.ver;
facit / quo pacto factum volueris. MIR. Adeon me eſſe
.i.vim agentem pertinacem Pam. et Phi. ſ.Philomene .i.vt haberem talem animum
pertinacem cenſes: cui mater ſiem: vt eo eſſem animo ſi ex
.i.nobis vtile ſiue p̄ noſtra vtilitate .i.preterea prouidere
vſu eſſet noſtro hoc matrimonium? PHI. Tum proſpice/
.i.noſtrā vtilitatē tu
re / aut iudicare noſtram in rem quid ſit / potes? audiſti ex
Pam. ſ.ab amica
aliquo fortaſſe; qui vidiſſe eum diceret exeuntem. aut ītro
Bachidē .i.tūc ſ.vis iferre .i.adhibito modo
euntem ad amicam quid tum poſtea? ſi modeſte ac raro
.i.ſi viſitat amicā .i.fingere
hec facit: nōne ea diſſimulare nos magis humanum eſt?
.i.laborare ablatiuus a neutro .i.ex q̄ vel vnde .i.odio proſequat̄.
quā dare operam id ſcire / qui nos oderit? nam ſi ip̄e poſſet
.i.valde .i.abſtrahere .i.cū q̄ amica .i.cōſuetus fieret
ab ea ſeſe de repente auellere: qui cum tot conſueſceret an
.i.fragilis nat̄e ⁊ ad voluptates multū p̄pēſe .i.validū
nos: non eum hominem dicerem: nec virum ſatis firmū
ſ.mee .i.dimitte ſ.Pamphilū ſ.mulier ea .i.in q̄bꝰ
gnatæ. MIRRHINA. Mitte adoleſcentem obſecro: & q̄
.i.erraſſe .i.dic3 .i.diſcede .i.ſine arbitri; Pamphilū .i.alloquere. .i.vtrū
me peccaſſe ais. abi / ſolus ſolum conueni. Roga / velit ne
Philomenā ſ.velit .i.cōtingit .ſ.ei vxorē .i.ſ3 ſi cōtig.rit
vxorem an non? ſi eſt vt dicat velle ſe / redde. ſin eſt autem
ſ.vxorē .i.proſpexi.prouidi philomene .i.ſi certe.
vt nolit: recte conſului meæ gnate. PHIDIPPVS. Siqui
ſ.Pamphilꝰ ſ.vxorē
dem ille ipſe non vult / & tu ſenſiſti in eo eſſe Mirrhina

ip̄m. plus ergo illatum quā ratio depoſcebat, ſed mire ad defectum ſenis exprimendum.
i Se quoq; etiā cum oderit. Vt pœnitcat eum ſui facti nec plus dixit quā ſi diceret ſua facta.
k Sed vt olim te oſtendiſti. Cum ſup̄iora dicta ſunt. l Vt filiam ab eo abduceres. Vehementiꝰ quā ſi diceret vt filiam ei non redderes.
m Ne quid ego egiſſem eſſet ratum. q̄ ab eo abducis nō bona ſocrus. q̄ filiā nō bona mater es: irrita facis quæ geſſi non bona vxor inquit.
n Nunc inditiū res hæc fecit. Hoc eſt quod dicit celauiſti partū. Id nunc res. q. d. vnde ſcio.
o Quo pacto factum volueris. Non ſolum q̄d fecit. ſed etiam quod obiicit. Et deeſt fieri.
p Cui Deeſt ei vel circa eam.
q Cui mater ſiem. Rurſus a veriſimili. An mater contra filiam faciet.
r Si ex vſu nr̄o hoc matrimoniū. Callide mulier ex his que dixit, ſemet in defenſionē arripit. Nā ille ſic ait. Negabas poſſe filiā tuam te pati cum eo qui meretricē &c. Ex vſu modo vtile ſi pro nr̄a eſſet vtilitate. s Tum proſpicere. A perſona.
t Aut iudicare noſtram in rem. Proſpicere futura. Diiudicare p̄ntia.
v Audiſti ex aliquo
ſatis & oratorie. Aliquo a perſona. Bene aliquo, ademit iudicibus auctoritatem.
x Qui vidiſſe eum diceret. Non quid vidiſſet.
y Exeuntem aut i. Sic Cicero. Cum in hortis fuerit. qui vngenta ſumpſerit: qui Baias viderit: non æquum dixit. aut plectentem amicam.
z Aut intro euntem. Sylepſiis prima vt in ludū ducere & reducere.
a Exeuntem aut in
iacet mollis eſt alludit̄
De ſequentibus ad amicam
criminis.
de conſuetudine.
b Quid tamen poſtea
quo contemnerem criminaleuiora.
c Si modeſte. Adhibito modo: vel recte cū pudore aut moleſtia. aut celatum voluerit.
d Nōne diſſimulare nos. Duobus modis ferūtur pacta vel ignoſcendo vel cohibendo. Nam diſſimulare eſt ignominiam fingere.
e Magis humanum. Bene quia & illud humanum diſſimulare an magis diſſimulare, an quia iraſci & argui humanum eſt. Magis humanum. Nota pro humanis therentiano more.
f Qui nos oderit. Qui vnde vel quāobrem. & recte nemo dolens quod non ametur. id facit q̄d magis odio ſit.
q Nam ſi poſſet a. e. ſ. d. e. r. Oratorie contentus defendiſſe pamphilum. hoc ip̄o illum quod quia accuſatus eſt laudat.
r De repente. Vna pars orationis eſt.
s Qui cum tot c. a. Laudat vbiq; eos Therentiꝰ qui conſuetudine molliunt̄. vt alibi hic parue conſuetudinis cauſa h. m. f. t. f. & mox. Neq; me amor neq;. c. c. Ergo ferus quē longa conſuetudo non cōmouet.
t Qui cū tot. Non quiſcū ſecum. aut a quibus & nō a quis. et cōſueſcit, p̄prie dr̄ vt in ſtupro. v Nō eum hominē dicerē Nō ſolū inquit hō nō eſſet id quod forſitan nihil noſtra intereat. ſed quod a nobis maxim eſt. Vir ſtabilis filię eſſe non poſſet pōt & ſic intelligi eū hoiem dicerē qui cōſuetudinem lōgi t̄pis abrumpet. x Nec vir ſatis. Vir nō maritus Virū quē res venereę nō mouerent. Nā firmū hoc etiā poſſumus intelligere validū in officium coitus. Sic Oratius. Fortiq; marito deſtinet vxorem. y Mitte adoleſcentē obſecro. His verbis ſolemus cōmēticia argumēta cōtēnere vt miſericordia aīos maternos his motos. vt alibi. Imprudens timuit adoleſcens ſi notus ſeruus etem ille dixerat. verū id vitium nunq; decreui cā adoleſcentie adeo p̄tinaci animo tunc vt puerum portarem. z Et que me peccaſſe ais abi. ſ. ſ. c. Recte dum mulieri vtpute mēor q̄d cum pamphilo ſit locuta. et ſolus ſolum. Ideo quia timuit ne errata ſua nō ſeruet pamphilus. & iō multi ſciant.
a Roga velit ne vxorē an nō. Verba q̄bus cū pāphilo loq̄tur ſocrus niſi aliter agat r̄ndeat̄. a genero. b Recte cōſilium meę g. Illud inquit nolle ſignū erit prouidiſſe filie. c Siq̄dē ille ip̄e nō vult: & tu ſenſiſti. eſt animaduertendū quēadmodum oīa q̄bus ſe defenderit Mirrina in malā p̄tē accipit phidippus. & hic magis accuſat, vñ illa ſe purgat melius.

d Cuius conſilia fuerat ea par. p. Nō dixit cui⁹ conſilio repudiū daretur pamphilo. ita ne ad domum omnia exitum ſpectant.
e Eſſe auſam f. h. i. m. Abducere filiam. celare p/tum. exponere puerum.
f Interdico tibi ne ex: Interdico & interdico intereſt. Dicimus quod iubemus fieri. Interdicim⁹ q̄d vetamus fieri. Dicimus & vni generi hominum Interdicimus diuerſis. Itaq; pretoris edicta & interdicta dicuntur. Interdico ſepatim dicendū legēdumq; quia interdico ne velis nō eſt integrum.
g Interdico tibi ne e. e. &. Id agitur ne ſub hoc incerto intercipiatur puer. & tragedia fiat ex Comedia.
h Meis dictis p. h. Demonſtratine & accuſatorie dixit quaſi tam contumacem.
i Hanc qui poſtulem. Quid eſt hanc. Vtrū mulierem an vxorem an contumacem fœminam.
k Ibo intro. Sibiipſi hoc dicit.
l Edicam. ſ. n. q. e. ſ. Et hoc recte poeta quia ita opus eſt ne compleat Mirrina quod pmiſit de exponendo puero. Ait em̄ inde continuo exponeret
m Nam vt hic l. h. ſ. Sic oſtenditur cauſa cur ppetuo celandum ſit ſenibus vitium virginis. Nā vt h. l. h. ſ. quantum iracundie habiturus ſit. quātū furoris. hoc em̄ ſignificat vt & ſimul poeta q̄d alibi obſcure facit hoc aperte demonſtrat. quod periculum ſit in fabula niſi ſuccurrat.
n Non ædepol clam me eſt. i. ſcio.

o Nec qua via ſententia eius p. m. ſcio. Quomodo ex iracundo placidus fiat. Sententia eius de puero exponenda.
p Hoc mihi vnum ex plurimis m. Hoc adhuc inqt malū nō mihi eueniat cum euenerit multum & indicta quaſi cū gemitu & pcontatiue pnunciandū ſit. & niſi obſcurā locutionē facit niſi forte cū vel quod ſignificat. Hoc mihi vnū ex p. m. r. p. m. ex omnibus malis reliquū dicat maxim malū ſignifiat. Nam non mediocre q̄dem oim miſeriarum eſt vltimū & inter multa mala reliquum q̄d ſic accipimus poſſumus. & nos interrogatiue pnunciare. q Si puerum vt tollam cogit. Recte tollam quæ ſcio vnde recte tolla ſic.

r Forma in tenebris noſti nō quita eſt. Ab actiuo queo paſſiuum facit queor retinendo participiū quita eſt. ſed antique dixit
s Neq; detractum ei. Solet em̄ fieri.

t Ipē eripuit vi digito. Hoc ad exitum ſpectat quia per anulum fiet cognitio
Ipē e. v. Econtrario inquit factum eſt ipa vt non eriperetur.
v Simul vereor. p. n. o. n. ſ. Si ſuſtulimus cogente ſene cum puerum quem expoſcit vir pamphilo ante promiſit. cum ſciret alienum puerum tolli p ſuo. non ſolum inquit tolli agere refert alienum virum etiam pro ſuo.

peccatum: aderam. cuius conſilia fuerat ea par proſpici:
quamobrem incendor ira te eſſe auſam facere hæc iniuſſu
meo interdico tibi ne extuliſſe extra ædes puerum vſquā
velis. Sed ego ſtultior: meis dictis parere hanc qui poſtu-
lem. ibo intro, atq; edicam ſeruis: ne quoquā efferri ſināt:
MIRRHINA. Nullam pol credo mulierem me miſerio-
rem viuere. nam vt hic laturus hoc ſit, ſi ipſam rem: vt ſiet
reſciuerit, non ædepol clam me eſt: cum hoc quod leuius
eſt: tam animo iracundo tulit. nec qua via ſententia eius
poſſit mutari ſcio. hoc mihi vnum ex plurimis miſerijs re
liquum fuerit malum: ſi puerū vt tollam cogit: cuius nos
qui ſic neſcimus pater. Nam cum compreſſa eſt gnata: for
ma in tenebris noſti non quita eſt, neq; detractum ei tum
quicq̄ eſt: qui poſt poſſit noſtier, qui ſiet. ipē eripuit vi di
gito: quem habuit: virgini abiēs annulum. Simul vereor
pamphilum, ne orata noſtra nequeat diutius celare: cum
ſciat alienum puerum tolli pro ſuo.

SOSTRATA PAMPHILVS.

.i.nõ ignoro .i.in ſuſpitõe
A b
n On clam me eſt gnate mi tibi me eſſe ſuſpectã
forſitan iniucũdos abceſſiſſe
c d
vxorem tuam propter meos mores hinc abijſſe
q̃uis .i.celas. nõ oſtẽdis ſine dolo
e f g
& ſi ea diſſimulas ſedulo. Verum ita me dij ament / itaq;
.i.male õ ea ſũ merita
h
obtingant ex te quæ exopto mihi: vt nunquã ſcies comme
ſ.q͛ odiũ meruerim .i.q̃rum .i.prius
i k l
rui: merito vt caperet illam odium mei. teq; antequam me
ſ.tantũ putabã amori .i.adhibuiſti Laches
m n o
amare rebar: ei rei firmaſti fidem. nam mihi tuus pater in=
pauſo añ .i.modo .i.prepoſueris me
p
tus narrauit modo / quo pactu habueris prepoſitam amo=
.i.conſtitui .i.ediuerſo vicisſim .i.reddere beneficium
ri tuo / & nunc tibi me certum eſt contra gratiam referre
.i.mercedem .i.p pietate intima affectu tuo in parẽ rem.
p r
apud me præmium eſſe poſitum pietati ſcias mi Pam=
ſ.qđ volo viciſſim ſ.tibi & Pamphi. .i.pſentaneũ vtile
phile. hoc & vobis & mee commodum famæ arbitror.

In hac ſcena. XIII.

Velut qualitas negotialis in diſputatõne venit iuſtum ne ſit repudiare coniugem cauſa matris vt omnino quid fieri debeat.

a Non clam. Vero ordine a purgatõne ſui incipit mater abitura ne q̧ diſcedit iracunda videat̃

b Tibi me eſſe in ſuſpectam .i. inſuſpitionem.

c Vxorem tuam. Blandius vxorem ſignif cauit quã ſi diceret philomenam.

d Propter meos mores. Mores ſenum dicuntur. vt ſenectus moroſa. Et moroſi homines, qui ſui cuiuſdam moris ſunt.

e Et ſi ea diſſimulas ſedulo. Que ſcio. Et ea pro eam rem ſed abſolute occurrit ſupra larę ſententie & genere neutro & eſt ordo et ſi ea diſſimulas.

f Verum ita me dii ament. Coniectura quæ ſoluitur iureiurando.

g Itaq; obtingant ex te. Pro ſe iurat veritatẽ pamphilo probat vt blanda ſit. Itaq; due pteſoronis.

h Nunq̃ ſcies cõmerui. Bona exceptio q̃a poſſimus aliquẽ inſcientẽ ledere. q̃ res aduenia pertinet. Nunq̃ ſcio cõmerui. Hic ordo eſt iuſiurandi vt cum propoſuerint ita ſequatur. Ita velim mihi deos propicios. vt cum dii illius temporis . mihi venit in mentem.

i Merito. Bñ dixit merito. Nã vt nos immeritos qs nõ oderit nõ ẽ in mea manu. Hec eſt exceptio Plauti in triuinio. Vt quid dicant nõ eſt merito. vt ne dicant. & merito.

k Vt capet illã odiũ. Idẽ ẽ culpa ſine merito.

l Teq; anteq̃ me amare rebar. Ante ea qua cauſa. deeſt cauſa vt ſit ordo & q te amare rebar tãtũ

m Ei rei firmaſti fidem. Neq; me fefellit quod ante rebar. & te amare. Et rei firmaſti fidem. probationem attribuiſti.

n Nam mihi tuus pater intus narrauit. Atq; in eum hoc omne quod mihi agre eſt euomam. potuit & in euomendo narraſſe q̧ matiẽ filius p poſuiſſet vxori. o Tuus pr̃. Familiarius quã ſi laches. p Amori tuo. Plus dixit quã ſi vxori diceret. q Premiũ eẽ p.p. Laborat mulier ne qđ dictura odio aut dolore aut certa ira facere videat̃. Premiũ eſſe poſitũ &c. Sic Virg. Hic pietatis honos hic ſunt ſua premia laudi. r Mi pãphile &c. Rẽ durã dictura. vide q̃ntis ẽ blãdiĩ verbis iẽq; ẽmollit. Prius cõtra grãm a iuſto. Nunc mi pamphile ab honeſto. Et hoc principiũ ẽ aliqd ẽcantus ſo mine a blãdimẽto incipit. vt libẽter audiat.

s Ego rus abiturã &c. Certum eſt inqt ne ſit diſſuadendi locus: Et addidit patre vt nõ audeat diſſuadere filius. t Ne mea pñtia. Ab vtili.
v Quid iſtuc con. eſt. Bñ qa illa decreui dixerat.
x Illius ſtulticia victa ex vrbe &c. Illius a pſona. Stulticia a cã. Victa nõ em̃ volens. vrbe a loco. tu a pſona. habitatũ a facto. Et vide quã oratorie oĩa congeſſerit a pſonis. a cauſis. a locis. a factis. Illius ſtulticia ab vtili. Mire aũt & ex vrbe. et habitatum dixit.
y Haud facies neq; ſnĩa. Prio nõ facies Deinde ſi facere pſeuerauerís nõ ſinã. Et nõ facies nõ ẽ interdicentis. ſed quaſi dicat. ſed. q. d. nõ te ſcio factu rã rem tam prauã. Sunt aũt q neq; ſinã iungant inferioribus. ſunt q totũ cõtexte legunt haud facies. vſq; modeſtia. z Vt q nobis. Ab honeſto
a Mea ptinacia eſſe dicat factum. Bene retinet. cum vult ſua intereſſe ne fiat. b Tũ tuas t. e. c. Diſſuadendo cõmiſcuit & honeſtatẽ et vtilitatẽ.
c Mea cã no. Nõ ẽ ſupbã nolo ſed cõſuetudie dr̃
d Nihil pol iam mihi. Cõtra oĩa & ab vltimis incipit e Iſtæc res. Amice. cognate. dies feſti.
f Dũ eratis tp̃s tulit. Tulit ppeſſum eſt permiſit. Et in bonis em̃; & in malis dicitur.
g Dũ etatis tempus tulit. p. ſ. ſ. m. t. Si inquit mecvoluptatis cã exercenda ſunt. iã nõ delectant ſi officii ac religionis iam nõ poſſum q̃ ſi minus iam neceſſaria eſt diuiſio. qa ille & religione incu ſauerat feſtoꝝ dierꝝ. dum etatis inquit nõ reprehendat que cũ potuerim pfuncta ſatis ſum ſic Virgil. Sic patrie priamo eq; datum.
h Hæc mihi nunc cura eſt maxima. Hoc nimis ſcio. pnũciãdũ. & ne an odio quã me tibi diceret.
i Vt ne cui mea longinquitas ætatis. Hoc ad nurũ expectationẽ ad filiũ refert. hinc em̃ ordio dignĩ pentes expectati appellantur.
k Longinqtas ætatis obſtet mortẽ exoptet meã Sedulo agit ſocrus ne qd iram ſtatuiſſe videatur. vide tantũ vt intermiſcet indignationẽ. & multo dolore deprompta ſunt. qđ poeta nõ inuitus facit ad mores exprimendas pſonaſq; reddendas.
l Hic video me eſſe inuiſam. Quia rus decreuit pgere nõ quaſi nurꝰ ſed ſocrũ. Et mire inuiſam. et nõ addidit cui. m Tp̃s eſt cõcedere. Dixit anſum. aut qa nurus in domo.
n Cauſas precidã omnibus. Bene omnibus ne ſpecialiter leſiſſent nurum et generaliter dixit. Et illis morẽ geſſero. Mire illis nõ nurui. Et morẽ geſſero acriter dictũ vt oñdat hoc illos voluiſſe olim vt expelleret. vt ſi dicas inimicũ tibi morem geſſiſſe. q̇ ſe ſuſpenderit. o Sine me ob. h. e. Quia dixerat maritus. oẽs ſocrus oderunt nurus Sine me. o. h. e. Potiſſimũ eſt extorquere dum aliquod argumentũ cũ illis qbus cari eſſe debemus nr̃a cã pocius quã illoꝝ dicimꝰ. Velle nos aut nolle quod facimꝰ. Nã et pãphilus ſupra dixit. ſic nõ facies neq; ſinã. p Quod male a. Supra dixit ab honeſto. Male audit. i. de q̃ genere mala dicunẽ Nã male audiri nõ põt niſi prius mala dicuntur. ſed puerili meo iuditio. Male audire ẽ auditis nõ obſequi qđ & cõquerebat ſocrus de nuru.
q Abſq; vna hæc foret. Abſq; etiã. vt ſit aduerbiũ magis q̃ prepoſitio. Et vna res ſubaudiẽda & totũ ſtatimq; iungendum Vel certe abſq; foret probaſſet. Alii hec de vxore dici putant. vt abſq; ſit prepoſitio.
s Non tute rem incomodam: vt queq; eſt: animum inducas pati. Hora. Durum ſed melius fit pacientia quicquid corrigere eſt nefas.
t Si cetera ita ſũt vt tu vis. Vñ cetera abſq; vno differẽti. v Itaq; vt e. i. e. Propter quã nõ putas reducendam.

i. i agros i. diſceſſurã ex hoc loco i. pſtitui ſ. lache
s
Ego rus abituram hinc cum tuo me eſſe certe decreui pa-
i. vt nõ i. impediat z vt nõ i. relinquat
t
tre: ne mea preſentia obſtet, neu cauſa vlla reſtet reliqua
i. q̃ nõ Pãphilũ
quin tua philomena ad te redeat. PAMPHILVS. Quæ-
i. qđ cõſiliũ ppoſitum ſ. tuũ qđ ſeqˀt philomene i. p ſtulticiã
v x
ſo quid iſtuc conſilij eſt? illius ſtultitia victa ex vrbe tu rus
i. ad habitãdũ i. diſcedas i. nõ facies i. patiar
y z
habitatũ migres? haud facies, neq; ſinam: vt q nobis mater
i. maledicere i. obſtinatõe pſeueranti ſ. q̇ migraueris i. nõ
a
maledictũ velit: mea pertinacia eſſe dicat factũ aut tua mo
i. deinde i. derelinqre q̇ celebrãt fres quẽrea i vrbe.
b
deſtia. tum tuas amicas te / & cognatas deſerere / & feſtos
i. pp̃ter me iurantis i. nũc ſ. triſti
c d
dies mea cauſa nolo. SOSTRATA. Nihil pol iam mihi
ſ. q̃s dicis af. i. q̃diu i. paſſum ẽ
e f g
iſtæc res voluptatis ferunt. dũ ætatis tempus tulit / profun
i. ſufficienter ſum illis rebus vſa i. reditũ iſtoꝝ ſtudioꝝ
cta ſatis ſum. Satietas iam me tenet ſtudiorum iſtorum.
i. maxime hoc curo q̇ i. alicui i. lõga vita vl' diu
h i k
hæc mihi nunc cura eſt maxima: vt ne cui mea longinqui-
turnũ ſpaciũ i. noceat ſ. qđ fieri ſolet de ſenibꝰ ſ. quis i hac vrbe
l
tas ætatis obſtet / mortemve exoptet meam hic video me
i. odio habitã iniuria z cũ nõ meruerim i. abire z locũ dare.
m
eſſe inuiſam immerito. tempus eſt concedere / ſic optime
eccaſiões i. reſcindam ſ. me odio pſeqndi ampurabo
n
vt ego opinor: omnes cauſas precidã omnibus: & me hac
i. opinione falſa q̃ de me habeñ i. ſic cõplacuero i. pmitte
n o
ſuſpitione exoluam: & illis morem geſſero. ſine me: obſe-
i. vulgare genus ſ. vulgꝰ
p
cro: hoc effugere: vulgus q̃d male audit mulierũ. PAM.
i. q̃rũ ſ. a receſſus matris i. accederet
q
Quã fortunatus ſum ceterum rebus abſq; vna hæc foret /
q̃ nullis meis flectat ſ. vxorẽ hñs q̃ eſt grauida ex alio. doloribus i. q̃ habeo
hanc matrem habẽs: talem aut illã vxorẽ. SO. Obſecro mi
turpe infelicem nõ oportunã ſ. incõmoda. i. ſin q̇ i. nõ velis nõ tibi pſuadeas
s
pamphile: non tu te rem incõmodam: vt queq; eſt: animũ
i. ferre ſ. pter meũ diſceſſum ſ. vxor vt vis.
t v
inducas pati. Si cetera ita ſunt / vt tu vis: itaq; vt eſſe ego

.i.ꝑmitte vt rus ſecedã x ꝑduc philomenã
illã exiſtimo mi gnate da veniam hanc mihi. reduce illam
.i.ſum bene infelix & maledictus y ſ.ve miſere z
PAM. Ve miſero mihi. SO. Et mihi quidẽ. nam hæc res
.i.tracret ſ.habeat.
nõ minus me male habet: quã te gnate mi.

x Da veniã hanc mihi. Nihil potuit pro rerũ q̃litate rñdere niſi vt ingemiſceret pamphilus.
y Vel miſero mihi. Nec negat nec ꝓmittit. ſed intumeſcit, vt pute qa potuit dici eius ſocrus. ergo dubitas de integritate nurus tuę, addidit vt ego illam eſſe exiſtimo.
z Et mihi quidẽ. Quid em̃ & mihi; an ei. multa ſic in noſtro vſu ſunt.

LACHES SOSTRATA PAMPHILVS.

filio noſtro Pamphilo .i.nõ longe ab h' loco a
q Vem cum iſtoc ſermonem habueris: procul
.i.audiui b .i. eſt tua ſapiẽtia c
hinc ſtans accepi vxor. Iſtuc eſt ſapere. qui vbi
.i.q̃ ſape vel q̃ ſapiẽtia d .i.cõuertere e ſ.ab aliqb' alijs tuo exemplo
cunq; opus ſit, animũ poſſe flectere: quod faciundum ſit
ſi ꝓceſſeris rus .i.bona fortuna f eueniat
poſt fortaſſe idẽ hoc nunc ſi feceris. SO. Sors fiat pol. LA.
.i.ſecede i agros g .i.q2 ita vis ab hac vrbe h i ſ.ferã k .i.cõfido l
Abi rus ergo hinc ibi ego te, & tu me feres. SO. Spero
ꝑ edẽ caſtoris .i.vade m ſ.i domũ .i.adapta ſ.ea .i vna
e caſtor. LA. Ergo intro: & cõpone quæ tecũ ſimul ferant

In hac ſcena. xiiii

Colloquiũ eſt in q̃ eſt reconciliatio ſenũ poſt iurgiũ mixta diſputatiõe pamphili de nõ reducenda vxore. a Procul hinc ſtans accepi vxor. Procul nunc prope. Accepi. audiui. Et mõ vxor añ mulierẽ. Et de vxore dii mala prohibeant.
b Iſtuc eſt ſape. Tunc iſtuc exceptiue dictũ quaſi cętera ſtulte fecerit. et ſimul ſtomachũ retinet q̃ reprehendat cetera. c Qui vbicũq; o.ſ. Qui ꝓ interdum abundat.
d Animũ poſſe flectere: Mõ nõ alienũ animũ. ſed ſuũ flectere. Et vñ flectere a iurgio ad modeſtiam & ex cõceſſione ex domo. Ad hoc aũt flectere aĩm dixit, vt oñderet ne nũc qdẽ purgatã apud ſe ſoſtratã de ꝑterita culpa. e Quod faciũdum ſit. Põt hæc etiã nã videri generalis. Et deeſt ad id: vt ſit flectere ad id qd' faciẽdũ. Põt & abſolute accipi q̃ ꝓ q̃ res fiẽda ſit. qd' poſt faciendũ ſit. i. cõcedendũ neceſſitate hoc verbũ exprimit.
f Fors fiat pol. Fortuna faueat q̃ſi aduerſum triſte dicturus ẽ. nã fors bona fortuna ẽ. & ſic ſignificauit dixerat em̃ ille qd faciendũ ſit poſt fortaſſe fors fiat pol. i. bona eueniat. q. d. bõa dicito poci⁹ aut bona fortuna ſicut per pollucem. g Abi rus. Hortãtis ad celeritatẽ. Virgili. Ergo age pr̃ cerinthi. i. n h Ibi ego te & tu me feres. Nõ dixit ibi nos inuicẽ delectabim⁹ ſed qa ſenex atq; anus ẽ. i Ego te & tu me f. Et ſil' qa nup accuſauerat mores ſenũ ſe vocarẽ vult cãm abſceſſionis ſue & ad filie culpã aut nur⁹ k Ibi ego te. Aut qa inter nos ſũt mores noti. aut qa vtriq; vna ætas. & ſic ꝓnũciaſ vt quaſi hoc ipm neceſſitate decernat ſenex. dũ dicit abi rus ergo hic ibi ego te. ipa ꝓnũciatio q̃relã continet de filiis & ſenectute. l Spero e caſtor. Mire non confirmauit mulier ſed ſperare ſe dixit memor iurgii priſtiui. & ſenilis amaritudinis maxime quia & ille non dixit ibi ego te &c. iocunde.
m Ergo intro & c.q.t. Et vſu quotidiano. ſatiſq; moraliter quia mulieres diu moliuntur & diu comantur dixit.

.i.vis vel pcipis

n dixi: SOSTRATA. Ita vt iubes faciam. PAM. Pater. o

.i.ex hac vrbe p .i.diſcedere.

LACHES. Quid vis pamphile? PAM. Hinc abire ma-

.i.nō .i.cur q ſ.matrē nō abire.

trem minie. LACHES. Quid ita iſtuc vis? PAM. Quia

philomena r

de vxore incertus ſum: etiā quid ſim facturus. LACHES

.i.ppter qd incert9es s ſ.aliud t .i.reſumere eam Philomenā v

Quid eſt? quid vis facere, niſi reducere? PAM. Equidem

ſ.ea reducere ſ.qn reducā x .i.ppoſitū

cupio: & vix contineor: ſed non diminuā meum conſiliū

.i.vtilitate mea .i.vſq ad finē pducā y .i.cauſa z a

ex vſu quod eſt id proſequar. credo ea gratia cōcordes ma-

ſ.matrē z vxorē ſ.ſint ꝯcordes fuſe b .i.nō poſſis nec ne cauſa.

gis: ſi non reducam: fore. LACGES. Neſcias: nequeas,

.i.ſed .i.nihil ad te ptinet .i.nequaq̄ ſ.ex duob9 ſez ꝯcordiā c ſiue diſcidiū mater tua

verum id tua refert nihil: vtrum illi fecerint quando hec

ſ.rus .i.tedioſa d e ſ.ſenilis .i.vel redire ex vrbe rus f vel ex vita in mortem

abierit. Odioſa hæc eſt ætas adoleſcentulis. e medio æquū

ſ.ego z ſenex mr .i.pſtam9 materiā riſus.

excedere eſt. Poſtremo iam nos fabulæ ſumus Pamphile

g .i.tēpeſtiue opportune

ſenex, atq; anus. Sed video phidippum per tempus egre-

.i.eamus ad eum

di accedamus.

n Dixi. Denūciatio ē cōfirmāde ſnie nec mutā da ē trāſlata de foro et cauſidicis. Cice. pco dixiſſe pnūciat. Dixi hoc ē verbū in fine additū. ſupiora cōfirmat. et ē ppriū his q̄ portauerint cauſam.

o Pater. Ipm nomē dehortationē ſignificat adiecta pnūciatōe pr ſic pnūtia. vt hoc vultuoſe dictū ſit. p Hinc abire m. m. Facere præſto.

q Quid ita iſtuc vis. Rem ſupra audiuit & pſonā nūc cām q̄rit. q. d. eſto vt velis qd tātope nō vis r Incertus ſū etiā qd ſim factu9. Nō qd faciam. dixit. ſed qd ſim facturus. et incerta molimur etiā verbis potuiſſet oñdere qdē et qd ita iſtuc vis.

s Quid ē. Eo vultu pnūciat. vt cōſilium eius et verba videat cōtēnere pris. t Quid vis facere niſi reducere. Sic loqtur laches. vt aliud pāphilus rñdere nō audeat: id dicit eqdē cupio.

u Eqdem cupio. & vix cōtineor. Eqdem cupio vt reducas. ſed adeo magna cā ē. nō reducendi vt cū velit nō poſſit. x Sed nō diminuā meum cōſiliū. Acute ſatis reducēdi inqt cupiditas ē. non reducēdi cōſiliū. y Id pſequar. Nō ſeq̄r ſed pſeq̄r vt cōſtātiā demōſtraret. z Credo eo gra cōcordes magis. Snioſe dixit tūc poſſe inter ſe congruere & cōcordare mulieres. cū & illa etiā deſierit ſocrus & illa nurus. hæc em̄ inter illas ē diffidioſa cōiūctio. & ſatis ingenioſe dictū Tolle enim inter mulieres eſſe nullā pximitatē. nulla cā diſcordie eſt. a Cōcordes magis. Si nō magis cōcordes vere p minus diſcordibus dixit. An vt ſeruiret ſnie neſcias vtr9 cōcordes future ſint an diſcordes. b Neſcias nequeas verum id tua refer. Hoc verbum ex aliqua parte confirmantis ē et cōſentientis. c Vtrū Conſentientes ſint an diſſentientes vnum de duobus ſignificat.

d Odioſa hæc eſt ætas adoleſcentulis. Supra in perſonam ſocrus culpam iratus contulerat diſcordie. nunc vt vxori placatur et nurui. parem odiorum cauſam a perſonis tranſtulit ad ætates. et ita tamen vt magis iuniores accuſaret ei de adoleſcētibus q̄ſtus cum miſereatur ſenex.

e Odioſa hæc eſt ætas ad. Hec cum gemitu pronūciandum eſt.

f E medio æquum excedere eſt. Vtrum ex vrbe rus: an ex vita in mortem. Et ſatis moraliter. Nam in medio ſtare dicitur ſuperuacuus vel moleſtus. Et cum ſtomacho dixit ſenili.

g Senex atq; anus. Hæc duo nominauit caput indicat & intentionem huiuſmodi fabularis. Et quaſi initium fabule additum pamphile.

PHIDIPPVS LACHES PAMPHILVS.

ſicut & matri tue et ſocrui filia mea
a
t Ibi quoq; ædepol ſum iratus philomena / gra
.i.moleſte certe .i.feciſti
b
uiter quidem. nam hercle abs te eſt factum tur
ſuis .i.defenſio excuſatio ſ.mater ſ.ad diſceden dum
c d
piter: & ſi tibi cauſa eſt de hac re mater: quæ te impulit.
matri tue mirrhine .i.comode
e .i.ſed f
Huic vero nulla eſt. LACHES. Opportune te mihi phi
.i.in ipſo articulo quo ſumope optabam cõpellare te .i.ppter qđ dic me op portũe vẽiſſe
dippe in ipſo tempore oſtendis. PHIDIPPVS. Quid eſt
ſ.ſenibus patri & matri g
PAMPHILVS. Quid reſpondebo his: aut quo pacto
.i.explicabo. Alii habent operiã .i.celabo Philomene .i.iturã .i.ex vrbe. .i.in agrũ.
h
hoc aperiam? LACHES. Dic filiæ rus conceſſuram hinc
matrem pamphi. .i.timeat .i.vt nõ .i.vt non i
ſoſtratã / ne reuereatur, minus iam quo redeat domum.
dolentis .i.quantũ ad has res ſpectat
l
PHIDIPPVS. Ah nullam de his rebus culpam comme
ſ.vxor m
ruit tua. A myrrhina hæc ſunt vxore mea orta omnia: mu
.i.tranſlatio culpe a tua vxore in meam .i.eſt cauſa pturbatõis noſtre .i.dũmodo nõ ſ.philomenã
n o ſ.mirrhina
tatio fit. ea nos perturbat laches. PAM. Dum ne reducam
ſ.& mirrhina & ipſi ſenes certe .i.q̃tũ
p q
turbent porro / quã velint PHIDIPPVS. Ego pamphi
.i.vt ſis perpetuus affinis .i.certe
r s
le eſſe inter nos: ſi fieri poteſt: affinitatem hanc ſane perpe
.i.ſed ſi .i.contingit .i.vt nõ velis vxorẽ reducere.
t v
tuam volo. Sin eſt vt aliter tua ſiet ſententia: accipias pue
ſ.Phidippus ſ.philomenã .i.pdidi ſum ſ.dic q acci piat.
x y
rum. PAM. Senſit peperiſſe. occidi. LACHES. Puerum
.i.filius filij tui p matrẽ
z a
quem puerum? PHI. Natus eſt nobis nepos. Nam abdu
.i.a domo veſtra .i.grauida philomena
b
cta a vobis prægnans fuerat filia / nec fuiſſe prægnantem
.i.iocundũ mihi nũcium affers
c
vnq; ante hũc ſciui diẽ. LACHET. Bene: ita me dij amẽt

In hac ſcena .XV.

Vltimus error eſt vicinus. a Tibi q̃q; ædepol q.d. nõ ſolũ matri tuę aut etiã ſocrui tuę. Tibi q̃q;. nam ſic & amicis incuſamus leniter incipientes: & grauiora inferentes. Hanc ergo ptus cãm leniter incuſat. deinde cõfirmat inferẽdo grauiter qđ ẽ. Et ſtatim cãm ſubiungit cur qđ ei iraſcaẽ
b Factũ turpiter. q abſceſſerit domo mariti.
c Et ſi tibi cã eſt de hac re. Cã more ſuo, p defenſione poſuit. Sic in phormi. Quid mihi dicere aut quã cãm reperient demiror. & q̃ cã fuerit ipſe dicit mater q̃ te impulit. d Mater q̃ te impulit Abſolute deeſt et eẽ nã: vt ſit: nam mater te impulit. Et eſt qualitas remotiua. e Huic vero Ipſi matri. f Opportune te mihi phidippe.
Vtrũ eſt aut opportune qa volebam: & in ipõ tẽpore q̃n volebã. An opptune mihi. in ipõ tempore tibi & mihi: & tibi comode eueniſti & opptune dictũ in ipõ tpe oñditur nobis id qđ q̃rebã. Opptune: & in ipõ tpe nõ eſt idem. Etẽ opptune cũ verbi gratia inuitati ad ipm tempus incipiendi prandii venimus. In ipõ tpe eſt cũ iam prandio appoſito. g Aut quo pacto hoc aperiam. Hoc mõ oñdit neceſſe eſſe: q ſimulet. Nec id quod verum eſt dicendũ. h Dic filię rus c. Blande nõ addidit tuę quaſi decori filię. Et bene nõ ſocrũ ſed Soſtratã. i Ne reuereaẽ. Bene reuereaẽ. ne odiſſe ſoſtratã. ſed metuere videaẽ. & q̃ ſi ipa ſocrus nõ odiũ meruerit ſed reuerentiã.
k Minus iam quo r.d. Vt ſit ordo q̃ minus redeat. l Nullã de his rebus culpam. Relatio criminis põt videri. m Tua. Deeſt vxor: qđ nomen inferius poſuit. Tua cũ pcuſſiõe audiendũ eſt: vt ſubaudiaẽ vxor ab eo qđ dictũ ẽ
n Mutatio fit. Mutationẽ ſuſpitioſũ erroremq; obiurgantiũ. Mutatio deeſt eẽ mutatio criminũ aut culpaꝝ. o Eo nos pturbat l. Ea nõ ea mutatio ſed vxor. i. Mirrina. Mutatio fit: crimis. ſ. & peccati. i. vel mei crimen tua ſnia vel ad meã traſlata eſt culpa. p Turbent porro q̃ velint. Quantũ velint. taq̃ velint mulierem ſed eſt quod ſupra diximus. Quõ ẽ pius erga matrẽ pãphilus ſi puiſacit: vtrũ ſocrus ſua pturbeẽ. an mater: ſoluitur ſic. qa quã nõ ẽ generis fœmini ſed eſt quantũ pturbent tumultuentur ſignificat vel turbentur.
q Ego pamphile Hoc pronomen intuitũ conriet orõnis grauiter incepte. vt ego poſtq̃ te cũ a paruulo. r Si fieri põt. Interpoſuit vt ſupcilũ ſoceri demõſtraret. Et recte additũ fieri pt. qa nõ cõuenit rogari a ſocero generꝝ vt ſupra dixi.
s Hãc ſane ppetuã volo. Iã eẽ ẽ conſumata ſed ppetuã cupit. t Sin vt aliter t.ſ.ſ. Vitauit illud qđ ẽ ignominioſũ. ne diffidiũ diceret vt Virgili⁹. Grauior ne nũtius verberet. v Accipias pueꝝ Mire: qa liberi patrẽ ſequũtur. Et mire hoc maxĩe adiecit, qđ maxĩe recuſat pãphilus. et propter hoc vxor quoq; non reducitur. Et accipias pro accipe vt quieſcas pro quieſce.
x Senſit peperiſſe occidi. Hoc maxime opinatũ eſt pamphilo. quia ſocrus promiſerat omnes ignoraturos. Senſit ne proprie ſic puerum moraliter Primo dubitat qui audiuerit. Deinde quid ſit certius quid audierit dicendo puerum.

y Puerum quem puerum. Bene cum conſeruatione animi quod nunq̃ fando acceperat.
z Natus eſt nobis. Bene. quia ambo aui.
a Nam abducta a vobis pregnans fuerat. Hoc totum cum indignatione in vxorem pronunciandum eſt.
b Nec fuiſſe pregnantem. Pregnans eſt ante gnatum. vel ante genitricem eſt eẽ pre ante.
c Bene ita me dii ament. Agit gratias nunciãti ob ſuſceptum nepotem. gaudet liberatam nurum.

d Natum illum tibi. & illam ſaluam. Pro prium affectum affert ſibi nepotem illi filiam eẽ ſeruatam & tibi illam ſaluã. Recte tibi. qa pr̃ pu erpere eſt. cui dicit. e Sed quid mulieris vxo rem habes. Quid mulieris dixit ne diceret qualem mulierem aut aliquid grauius & totum percun ctatiue potiuſq̃ ꝓnunciaret & diceret peſſimam mulierem & male moratã vxorẽ habes. Et repre henſio eſt cũ contemptu. & ſic quid hominis. vt Virg. Tu mihi quodcunq; hoc.r. at contra cũ ho nore ſi dicimus quem hominem habes.
f Moratã.i. inſtitutã et eſt participiũ ſinc verbo
g Nos ne hoc celatos. non partu celatos dixi ſed pregnantem filiam fuiſſe. h Nequeo ſatis Magna exageratis. i Quam hoc mihi videt̃ factũ. Totum modeſte q̃uis indignetur. qa apđ maritũ vxor nõ eſt vehementius accuſanda. quã hoc mihi. ꝙ pregnans fuerat filia. non ꝙ natus ẽ puer k Non tibi illud factũ minus placet &c. Vtrũ quia minus eſt, & magis qm̃ ſequit̃. an iro nia eſt vt ſit ordo nõ mihi minus placet quã tibi & placet ꝓ diſplicet intelligimus. vt alibi. Tũ me hoſpitem lites ſequi q̃ id mihi ſit facile atq; vtile.
l Cum eam conſequit̃ alienus puer. Alienus ꝙ ſenes gratulantur. id maxime ledit pamphilum.
m Conſequit̃ alienus puer. Metaphora a peco ribus quæ vt mox nata fuerint matres ſequũtur. Virg. Atq; ipẽ memores redeunt in tecta ſuoſq; deducunt. n Nulla tibi pamphile conſultatio eſt. De reducenda vxore. o Perii. Hoc ſibi & ipe pamphilus dicit. p Cũ ex te eſſet aliqs qui te appellaret patrẽ. Bene hoc putant q̃d pamphilo nõ videt̃ hoc eſt ex illo eſſe: quod natum eſt.
q Euenit habeo grãm diis. Proprie euenit iõ & bonorꝝ euentus dicitur. r Nullus ſum. Ipe ſi bi iterꝝ hoc vlterius eſt quã perii. qa cũ aliqs periit vel relinquitur vel cadauer eſt. s Ac noli. Cãm interpoſuit ſenex quo magis faceret vt fili⁹ nõ recuſet. t Si illa liberos ex me vellet ſibi. vt apparet tamen commentus eſt cauſam.
v Si illa liberos ex me. nactus eſt pamphilus ex verbis ſenum cauſam aliã diſſidii. x Aut eſſe mecum nuptã. Vetuſte mecũ nuptã. & recte quia partus confirmat̃ nuptialis. & melius nuptã me cum quã tectam & opertã vno cubiculo. mecũ nubere eñ eſt operiri. tegiq;. Et vnde nubes ꝙ te gere ſolent cęlum dicuntur. Virg. Arſuraſq; ob nubit amictu. y Nõ clam me habere. Non ta cuiſſet partum. z Quę celaſſe intelligo. Non dixit natum filiũ. ne interpoſito affectu intermoli retur iratus. a Nũc cum eius alienum &c. Pñti tpe. b Neq; conuenturꝝ. a futuro.
c Quamobrem redycam. Firmior concluſio fa cta eſt per iterrogatõnem. quã ſi eſſet ꝓnũciatiuã
d Mater quod ſuaſit ſue. Deriuatõe cauſe defen ſio. & p̃terea ſtatus eſt venialis ab imprudentia defendens. e Sua pro eius. Vt nanq; ſuã pa triam antiquam ciuis a h. f Ado leſcens mulier. Multa dixit & mater ſua. & ado leſcens. Mulier & quaſi docet hoc exemplo pium patri eſſe. g Fecit mirandũ. Bene mirandum nõ iraſcendũ dixit. Miramur eñ magis ſi amici peccauerint. quã iraſcimur. h Vllã poſſe re perire mulierem. Quaſi dicat ſi hanc repudiaueris
i An quia non delinquunt. yronice dictum nõ enim delinquunt.
k Voſmet videte iam laches & pamphile Non rogaret ſocerum ne intereſſe conuenit tibi. vbi cer tior ſit ad repudiandum generum. voſmet videte L. virgi. vos o Caliopie precor.
l Remiſſam opus ſit vobis. In veris codicibus ſic eſt. remiſſam reducta domum. vt ſit remiſſa reducta.

nuncias. & gaudeo natum illum tibi, & illam ſaluam.
Sed quid mulieris vxorem habes, aut quibus moratam
moribus? nos ne hoc celatos tamdiu? nequeo ſatis q̃ hoc
mihi videtur factum praue, proloqui. PHIDIPPVS.
Nõ tibi illud factum minus placet: q̃ mihi laches. PAM
PHILVS. Et ſi iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi
nunc non eſt: cum eam cõſequitur alienus puer. LA. Nul
la tibi pamphile hic iam conſultatio eſt. PAMPHI. Perij
LA. Nunc videre ſæpe optabamus diem: cum ex te eſſet
aliquis: qui te appellaret patrem: euenit. habeo gratiã dijs.
PAMPHI. Nullus ſum. LACHES. Reduc vxorem: ac
noli aduerſari mihi. PAM. Pater ſi illa liberos ex me vel
let ſibi: aut eſſe mecum nuptam: ſatis certo ſcio, non clam
me haberet: quę celaſſe intelligo. Nunc cum eius alienum
a me eſſe animum ſentiam: neq; conuenturum inter nos
poſthac eſſe arbitror q̃obrem reducam. LA. Mater quod
ſuaſit ſua: adoleſcens mulier fecit. Mirandũ ne id eſt. Cen
ſes ne te vllam poſſe reperire mulierem: quæ careat culpa?
an quia nõ delinquũt viri? PHI. Voſmet videte iã laches,
& pamphile: remiſſan opus ſit vobis: an reducta domum

.i.in ſua ptāte nec in remittēdo
m .ſ.eius nec reducendo
n
vxor quid faciat: in manu non eſt mea. neutra in te vobis
.ſ.qui natus eſt
o e philomena
difficultas a me erit. Sed quid faciemus de puero? LAC.
.i.deridende .i.poſſit ꝯt.n gere pam. .ſ. filiū vel
qđ eius eſt
p q in .n. gēn.
Ridicule rogas? quicquid futurum eſt: huic reddas ſuum
certe .ſ.filium .ſ.me
.ſ.vxor philomena
r s t
ſcilicet vt alamus noſtrum. PAM. Quem ipſa neglexit
.ſ.vis vt puerū miratur ꝙ renuat nutrire
admirantis
v x verum
pater: ego alam. LACHES. Quid dixti? Eho an non ale
.ſ.puerū exponemus qualis ſ.velle pdere
puer poti
y ꝙ tollere.
mus pāphile? prodem⁹ quæſo potius. quæ hæc clemētia
certe .ſ.me
z a
eſt. Enimuero prorſus iam tacere nequeo. Nam cogis ea
.i.que bñ vellē in eius .ſ phidippo pñte
pñtia non dicere b neſciū
quæ nolo: vt preſente hoc loquar. ignarum cenſes tuarum
ppter quid
c
lacrimarum eſſe me? aut qđ ſit hoc quod ſollicitere ad hūc
.i.vita immoderata .i.poſtꝙ
d in primis non reducende vxoris
modum. primum hanc vbi dixti cauſam: te propter tuam
.ſ.mater
matrē nō poſſe habere hanc vxorē domi: pollicita ē ea ſe cō
.i.receſſuram
ex domo .i.remorā etiam
ceſſuram ex edibus. Nunc poſtꝙ ademptam hanc quoꝙ
.i.te neſciente .i.inueniſti excogitaſti
f
tibi cauſam vides puer clam te eſt natus nactus alteram es.
.ſ.tu pāphile .i.ignorare tuū animū
g
Erras: tui animi ſi me eſſe ignarum putas. Aliquando tan
ad vxorē tuā .i.adhibeas quantū .q.d.mire diuturnū
h
dem: huc animum vt adducas tuum. quā longum ſpaciū
.i.impenſas q.d.maximos erga
i
amandi amicam tibi dedi? Sumptus quos feciſti in eam:
quantū .ſ.hoc ſumptos fieri rogaui tanꝙ ſupplex
.q.d.minis patienti familiariter
k
quam animo æquo tuli? Egi atꝙ oraui: te cū vxorē vt du
q: te impuli .i.quas res
l m n
ceres. Tempus dixi eſſe. impulſu duxſti meo. Quæ cum
.i.obſequendo ſicut fuerat honeſtū vt
z obediendo o .ſ.mihi obſequereris
obſecutus mihi feciſti: vt decuerat Nunc animum rurſum
prius ducendo vxorē .ſ.mihi
ad meretricem induxſti tuū. cui tu obſecutus facias huic
certe .i.relapſum
p q .i.iterū
adeo iniuram. Nam in eandem vitam te reuolutū denuo
.ſ.tecis eſſe reuolurū .ſ.dico eſſe reuolutū .i.iniuſte facis
in eandē vitā r verū s
video eſſe. PAM. Me ne? LA. te ipſum: & facis iniuriam.

m Vxor quid faciat in manu nō eſt mea. Ordo vxor mea quid faciat in manu eius nō eſt. de eſt eius. vt ſit in manu eius nō eſt. ſed in mea poteſtate poſitū manu vero vxoris.
n Neutra in re vobis difficultas. Promittit facilitatē ſuā vt tū vxor roganda ſit. aut aliter vt ſupra adnotauimus. o Et quid faciemus de puero. Et quid de me fiet. qui vtiꝙ quicquid erit patri reddendus eſt puer. p Ridicule rogas. Ridicule vel aduerbium eſſe poteſt. vel nomē. Si nomen eſt ſubdiſtigue ridicule & ſic interrogas cū vi pnunciatōis. q Huic reddas ſuū. Quaſi repoſcat: & Pamphilus nō ſubiunxit vt alat. ſed vt alamus. vt ſua quoꝙ intereſſe monſtraret.
r Vt alamus noſtrum. Scilicet Pamphili filiū nepotem meum vtrunꝙ noſtrum.
s Quem.i.n. Si ipſe legeris clare dictum eſt. Si ipſa pater lenius eſt & videtur ſenex ob murmurationē eius intellexiſſe. nō ꝙ voluit puerū tolli. Et ideo appoſitum quod dixit.
t Quē.i.n. Legitur & ipſa & hoc eſt meli⁹. vt ſit pr̄ vocatiuus caſus. v Quē.i.n. pater ego alam. Hoc ſibi obmurmurans vultu & verbis reſpondit velle ſuſcipe filiū. x An nō alemus Pamphile. Quāꝙ faciendū ſit contrario vult ſe nex pronūciatione demonſtrare. qđ ſcelus ſit non feciſſe y Prodemus. Porro dabimus. Virg. Vnius ob iram prodimur. Nam a quo defendendi ſumus ſi nos deſerit pater. z Eniuero prorſus. Multa recentia de filiorū viciis eſſe. defenſione quoꝙ apud ſoceros vti parente ſepe Therentius demonſtrauit. Et pcipue in Andria cum dicit. Ego illud ſedulo negare factū ille inſtat factū.
a Iam tacere nequeo. Quāuis tacendū ſit.
b Ignarum cenſes tuarū lachrymarum eſſe me Et meretricē Pamphilus tuarū lachrymarū eē me apparet illū a Soſtrata hoc audiſſe. nam ipſa filiū deprehenderat flentem. c Solicitere. Perturbas cōmoueare. d Ad hunc modū. Immoderate. e Primū hanc vbi dixti cauſam. A ſummo ad ymū. f Nactus alterā es. Nanciſci pprie dicit qui patur ad tenendū añꝙ poſſit reperire qđ teneat ſtatim quod occurrat phendit.
g Aliqñ tamē.h.a.u.a.tuū. Mire eſt tpis interiectio. & ordo eſt aliqñ vt tandē abducas tuū de eſt fac. ſed plenū pnunciatione eſt. h Quā longum ſpaciū. Ab ante actis. i Sumptus.q.f. i.e.ꝙ.a.&.t. Recte hoc dixit. qa impabilior eē debet indulgētiſſimus pater vt alibi. Tū pris pudor qui tā leni paſſus eſt anio. k Egi atꝙ oraui. Agit qui iuſtā rem dicit. orat q anio demiſſo pcatur. vt qſi bñficiū pſtetur. l Tempus dixi eſſe Tempus qa diu multūꝙ ſuſtinuit tps dixiſſe.
m Impulſu duxti meo. Multū valet ad ſuadēdum laudatio eius apud quē agimus. & ex ea pte laudatio qua poſſumus illū inflecti.
n Que cū obſecutus mihi feciſti. Ordo que feciſti tunc obſecutus mihi. o Vt decuerat nūc aim ad rurſum ad.m. Hoc vultuoſe & dimiſſo labro vt appareat inuitū duci ad rephendendum qa laudauerit nō ꝗ tu feciſti iuueniliter ſentis qa nō dixerit multū amas facis huic iniuriā. ſed cui obſecutus ob meretricis ſupbiā nō ferendā.
p Nā in eandē vitā.d. Partius vitā dixit ꝙ flagitiū atꝙ libidinē. q Te reuolutū nō.r. Sed reuolutū eſſe tāꝙ inuitū aut neſciū. reliquit enim quandam veniam vt velit eſſe correptio.
r Me ne. Hoc genus interrogationis negatiuam habet ſignificationem.
s Et facis iniuriam. Pro facis iniuſte.

Vtru cũ illa viuas. Grauius eſt cum meretri ce viuere ꝙ̄ meretricē amare. v Teſtem hūc c.a.t.a. Laudata eſt hic vxor modeſta.cum illā teſtem nō impeditricē appellet ſocer.
x Senſitq; adeo vxor.n.e.c.a. Aliud argumentum a qua vult Pamphilū referri.nō ſolum illius ſed vxoris culpam etiā hincinde accuſari nō ſocerum. y Plane hic diuinat. Diuinat dixit pro verū dicit.& nō diuinat de pterito dictū. vnde ꝓuerbium aiunt diuinare ſapiētē.quia qui dicit verum de his diuinus eſt. z Dabo iuſiurandū Vbi argumenta & teſtimonia deficiunt. ibi iureiurando opus eſt
a Nihil eſſe iſtorū tibi. Satis concinne dixit iſtorum ne ſingulis cōmemoraretur.
b Reduc vxorē.a.q.o.u.o.ſ.c. Quia Pamphil⁹ hoc ſolū defendit non deeſt quod pater putat.nec cauſam que vera eſt protulit.Ideo ſenex relicta tota queſtione rediit ad id quod agitur & ait reduc vxorem aut dic que res vetat. c Non eſt nunc tempus. Quia ſocer adeſt & oratorie cōfugit ad dedicationē defenſione titubante.
d Puerū accipias. Accipias pro accipe.iam accuſatur ea cur accipiat. e Nam is quidē in culpa nō eſt. In hoc dicto eſt quedam faceta irriſio eius qui nimis iracundus ſit. f Poſt de matre videro. Bñ de matre conceditur. & de puero extorqueat quia ſcit parendū concordiā firmam ꝑ filium. g Omnibus modis miſer ſum. Quidem eſt omnibus modis miſer ſm rem & circa pentem.Id circa vxorem an in reducenda & ī nō reducenda miſer ſum. an miſer ſum cum maxīe obtruditur quod maxime fugio.vel puerum cōcludit pater. h Concludit pater. Tranſlatio de fera indagata. Sic Cicero. Circundatos verti cācellos ait. i Nam puerum in iuſſu.c. Omnia facit poeta.aut ne rem palam faciat aut intercidat diuortiū. k Preſertim in ea re cum ſit. Que dixit continuo exponētur. l Fugis hem. Ex verbis patris oſtendere voluit quid agat Pamphilus & ille adibo dixit ille fugis. m Num tibi videtur eſſe apud ſeſe. Quaſi ob amorē meretricis inſanus. n Sine. Sine ſepatim accipe quia vim habet cōminantis.
o Amare mulieres. Quaſi vir dixit amare mulieres.nō enim abundat. ſed cauſam dixit. vnde vxor offenderit Pamphilū. p Non facile.h.g. Non facile feruntur pelicatum.neq; amorem aliarum in viris. q Nā ipſa narrauit mihi. Vtrū fingit hec dixiſſe filiā ſibi. An vero nō factum eſt ego neutrum puto.& ſic intelligo ꝙ de vxore ſua dixit.Ipa narrauit mihi.ſcdm ꝙ ſupra dixit cū illū.g.a.c.
r Neq; illi credebam primo. Auare nō credebas.nā q amare ad hūc dixit mulieres ſūt.& ſepe de nihilo ſuſpitioſe.& bene hoc addit ne timuiſſe generū videret. s A nuptiis. Nō dixit a filia mea ſed quod pater Pamphili magis doleat. A nuptiis.Nam philomenā nolle irati eſt.Odiſſe nuptias amatoris. t Quid ergo agam.p. Mire conturbatur pater quaſi res ſua tantū cogatur & vide queād modū poeta latenter feſtinet ad rerꝫ cognitionē. v Meretricē hanc. Bñ hanc q̄ iterturbat.ſic eſt ſumit hoc ꝓnomen vt hanccine ego.u.o.p.&c.Tuaq; hanc aniam effundere.t.i. malā hanc.q.d.hanc q nos pturbat. x Primū Bñ primū vt intelligamus.Deinde Pāphilū oremus & iterꝫ rogemus. An qd eſt verius omī genere eloquio cōmoueamus. Vñ oratores orare & ꝑorare dicuntur.& orator nomen accipit. Virg.

i.excogitas cōminiſceris · i.excuſatōes non reducende vxoris · diſcenſionē mouendā inter amicos · t
quum fingis falſas cauſas ad diſcordiam: vt tu cum illa vi-
ne eſſet coſcia · v · vxorē vel meretricem · i.abieceris · x · ꝑcepit te eſſe religatum amore meretricio
uas: teſtem hanc cum abs te amoueris. ſenſitq; adeo vxor:
ꝑpter · z redire in domū paternā
Nam ei cauſa alia quæ fuit: quãobrem abs te abiret? PHI
certe omnino, y vel clare · i.ſpū diuino afflatus hec dicit · z
DIPPVS. Plane hic diuinat. nam id eſt. PAM. Dabo iuſ
q2 opus eſt · ſ.eſſe verꝫ · a · ſ.que dicis · dolentis · i.reſume
iurandum nihil eſſe iſtorum tibi. LACHES. Ah reduc
quare · ſ.reducere · dic · b
vxorem. aut quamobrem nō opus ſit: cedo PAM Nō eſt
ſ.reducere · i.accipe · d · e · c certe
nunc tempus. LAC. Puerum accipias. nam is quidem in
i.poſtea · f · i.de culpa · g
culpa non eſt. poſt de matre videro. PAM: Omnibus mo
dis miſer ſum. nec quid agam ſcio. tot me nunc rebus mi-
i.angit vrget · h · diſcedam · i.in preſentiarum
ſerum concludit pater. Abibo hinc: preſens quando pro-
i.pſicio · i.ſine imperio meo · i · enutriene
moueo parum nam puerum in iuſſu: credo: non tollent
ꝑpue · k · negotio · i.fouetrix · mr̄ vxoris
meo. preſertim in ea re cum ſit mihi adiutrix ſocrus. LA.
cū vidit fugientē hoc dicit · l · indignantis · aliquid · querit ſermonē ad phidippum
Fugis. Hem nec quicquam certi reſpondes mihi? num ti-
ſ.pam. · i.cāpos ſui z ſue prātis.q.d. nō q2 turbatōibus agitatus · pmitte · tecū negotiū · m
bi videtur eſſe apud ſeſe? ſine puerum phidippe mihi. ce-
i.nutriam · n · libētiſſime dabo tibi puerū vel nō videtur eſſe apud ſe · rem mirandā
do. ego alam. PHI. Maxime. non mirum fœcit vxor mea
tales mores moleſte · i.aſpere z quidē pluſꝙ viri · o · pellicatū amorē · p
ſi hoc ægre tulit. Amaræ mulieres ſunt. non facile hæc ge
tolerāt · indignatō ꝑpter quā vxor philo.diſceſſit · q
runt propterea hec ira eſt. nam ipa narrauit mihi: id ego
ſ.pamphilo · ſ.vxori narranti · r · fidem habebam
hoc preſente tibi nolebam dicere. neq; ei credebam primo
ſ.id ꝙ narrauit manifeſtū · alienū eſſe
nunc vero palam eſt. nam omnino abhorrere animū huic
i.a viuendo in matrimonio · s · ſ.cū ira ſit · t
video a nuptijs. LA. quid ergo agã phidippe? quid das cō
quid agere velis vel poſſis · bachidem · v · x
ſilij. PHI. quid agat? meretricem hanc primum adeundã
i.oī genere colloquij eā moneam⁹ · ꝓbris, reprepenſionibus acerbius · y · i.minas ei ꝓponemus · z
cenſeo. oremus. accuſemus grauius deniq; minitemur: ſi
pamphilo · laſciuiam · admonentis
cum illo habuerit rem poſte. LA. faciam, vt mones. eho

i.ſerue a b
puer curre ad bachidem hanc vicinam noſtram.huc euo-
accerſe meo noie phidippe
ſ.eam deinde oro
ca verbis meis. Et te oro porro in hac re adiutor ſis mihi.
volentis qui voluntatē
ſuā nō expleuit .ſ.multo ām tpe
PHI. Ah iamdudum dixi.idemq; nunc dico laches.mane
cōtingit
c
re affinitatem hanc inter nos volo.ſi vllo modo eſt:vt poſ-
.ſ.fieri affinitatē futurū eſſe vtrū .i.ſimul
manſuram .i.pūrem quādiu
d
ſit/quod ſpero fore.Sed vis ne adeſſe me vna:dum iſtam
.i.alloqueris ſed diſcede filio philumene
e .i diſpenere
conuenis?LAC.Immo abi.aliquam puero nutricē para.

Talibus ōrabat dictis.ſ.i.nam qui erat accuſaturus aut cōmoniturus oremus.
y Accuſemus. Id eſt eloquamur poteſt intelligi & rogemus ſed non conuenit perſone potiori.Et ipſi cauſe verborum ordini.
z Si cum iſto habuerit rem poſtea. Vt in eunucho.Quo cum tū rem habebam hoſpite.
a Bachidem hanc vicinam noſtram.Sic malu it q̄ meretricem dicere.Ne graue ſit cum ea ſeni loqui.niſi quia vicina eſt.
b Huc euoca verbis meis. Bene ſeruata ſunt perſonis congruētia.Nam ſocerum mouere hāc rem inter eam non decuit. & facere vt cum pellice filie ſue mitius ſermocionaretur.
c Si vllo modo eſt vt poſſit. Manere vel vt maneat.
d Sed vis adeſſe me vna.d.i.c. Melius pronūciaueris ſi remittente & implorante huc vultu dicere cœperis Phidippum.quaſi non oporteat intereſſe ſocerum adeo mittat ſententiam Laches: & relegat eam in procurationem alterius rei.
e Nutricem para. Id eſt quere.

BACHIS meretrix. LACHES.
ppter nihilū .i.pptcr quod
a
N On hoc de nihilo eſt:quod laches me nunc cō
allocutam ſeu .i.nō valde ignoro
cōpellatam b
uentam eſſe expetit:nec pol me multum fallat:
.i.q̄ alloquitur ſeipm
c .i.pro.ſeu cauendū
d
quin quod ſuſpicor ſit:quod velit.LAC. Vidēdum eſt ne
.ſ.qō poſſem aſſequi ſi ira quā impetrare poſſem
nō interueniſſet .ſ.meā f
minus propter iram hanc impetrem:quam poſſim:aut ne
t.ali .i.ſupra modū .ſ.illud tempus cuius facti poſtea
.i.non me peniteat
g
quid faciam plus:quod me poſt minus feciſſe ſatius ſit.ag

In hac ſcena .XVI.

Rarus vite color in hac locutione miſcetur à perſona poeta.Nam meretrix loquitur & ſenex.Et quod eſt mirabilius.bona meretrix mitis ſenex: Et vt intelligas laboraſſe Therētium vt a lege comicorum recederet.& in actu tantū conſuetudinem eius retineret.Cum vero dicit.non hoc de nihilo eſt.debet mirari meretrix cum ab ſene ducitur debet timere cum ad patrem debet ſuſpicari aliquid huius amator.nam maritus eſt.
a Non hoc de nihilo eſt. Coniecturalis cauſa eſt recipis Pamphilum non recipis.
b Nec pol me multū fallat.quin quod ſuſpicor ſit. Ordo eſt & ſenſus hic eſt.Nec pol me multum fallit.quin quod velit hoc ſit quod ſuſpicor.
c Quin quod ſuſpicor. Credo quin quod velit qud ſuſpicor.
d Videndum eſt. Prouidendum cauendum.

e Ne minus propter iram. Quia non erat veriſimile beniuolum eſſe patrem meretrici interturbanti.reddit rationem ſenex cur agat mitius nec videatur pſone modus nō eſſe ſeruatus. f Impetrem. Perficiam dictum a parendo cuius rei difficultas ob tarditatem complendarū nuptiarū etiā ad illa negotia que ſunt ardua verbū hoc cōmodauit ac dedit. g Quod

tanq̄ȝ difficile
h i k
grediar. bachis ſalue. BAC. Salue laches. LAC. credo ędepol
aliquantulũ .i.propter quod
l
pol te non nihil mirari bachis? quid ſit quapropter te huc
.ſ.ſeruum .q.d.non minus q̄ȝ tu
m
foras puerum euocare iuſſi. BA. ego pol quoq; etiam ti-
.i.timeo .i.recordor .i.qualis .i.q̄
n
mida ſum: cum venit mihi in mentē / quæ ſim ne nomen
i.quod in eſt queſtui meo modo querende pecunie q.d.preter queſtũ meretriciũ defendendo pcego .ſ.interrogabo te
o p
mihi quæſtus obſtet. nam mores facile tutor. LA. ſi vera di
ſup interrogata .i.iminet
q
cis. nihil tibi eſt pericli a me mulier. nam iam etate ea ſum
.i.non videatur .ſ.meo impersonaliter q̄ ignoſtatur .i.quanto .i.oia q̄ ſum facturus
vt non ſit peccato mihi ignoſci æquũ: quo magis res om-
.i.prouidius .i.iconſiderate .i.valde
nes cautius: ne temere faciam: accurro. Nam ſi id nunc fa
mulieres .i.decet me legans iniquum
s t
cis factura ne es bonas quod par ē facere: inſcitũ offerre in-
que non mereris
v
iuriam tibi me immerēti iniquum eſt. BAC. Eſt magna
iurandi aduerbiũ muliebre .i.ppter iſtā rem q: nolis mihi inferre iniuriam .i.debeā tibi
ecaſtor gratia: de iſtac re quam habeam. Nam qui poſt fa-
excuſet .i.multũ mihi nocet nullatenus mihi comodo ſit .ſ.q̄ mihi dicere cupis
x y
ctam iniuriam ſe expurget: parum mihi proſit. Sed quid
frequenter recipis exclamātis cōtra obiecta
z a b
iſtuc eſt? LA. Meum receptas ad te pamphilum. BA. Ah
.i.pmitte q̄ dicā qđ dicere volui .i.antequam .ſ.tuum et pamphili
c d e
LA. ſine dicam vxorem priuſquam hanc duxit: veſtrum
.i diu toleraui .i.non adhuc q: loqui bachis incipiebat
f
amorem pertuli Mane. nondum etiam dixi id quod vo-
pamphilus
g h
lui. hic nunc vxorem habet: quære alium tibi firmiorem a
puidendi pam.
i k
micum: dum tempus conſulendi eſt. nam neq; ille hoc a-

me poſt minus feciſſe ſatius ſit. Satiſfaciēdo minuiſſe ſatius eſt. ſi ſic ꝓuideat̃ accepis erit ſenſus ne quid faciam plus poſt quod modũ ꝓmittat ne videat̃ ſatius minus feciſſe. ſi ſit id aut erit accepis erit ſenſus videndũ eſt ne quid plus faciam quod cum fecero poſtea ſatius ſit minorē eſſe & ſatiſfacere. aut certe duas res ſiguificat. q̄bus inter vtrũq; tpandum eſſe demonſtrat. vt illud ſupra de lenitate tenenda ꝑ hoc infra auctoritatem defendēdum eſſe cõmoueā. an minus feciſſe. Pro penitere ſic em̄ veteres dicebant minus factā & nolo factum. cum alicuius rei eos pœnitebat ſic mõ ſic prouideat̃ poſuit. h Aggrediar bachis ſalue. Bñ aggrediar quaſi rem arduā incongruā ſeni. vel aggrediar. vt meretricē circũueniā. Virg. Talibus aggrediar venerē ſaturnia dictis.
i Bachis ſalue laches. Nõ ita meretrici obſequitur ſenex q̄ȝ q̄ȝ vult illā adimere timore pſone ſue.
k Credo ędepol. u. n. mirari. Ipſum ꝓhemium mollius & lenius eſt vt oñdat ſe nõ iurgaturũ ſenex. l Quid ſit. Deeſt rei. vt ſit. quid ſit rei.
m Ego pol quoq; etiā timida ſum. Parelconterciũ. vt multa quoq; & bello paſſus conſequenter poſuit nõ ſolũ ſe mirari ſed pauere. Et bñ etiā vt hoc dicat nõ ſolũ miror ſed etiā timeo. Et non timida ſum ꝓ timeo. n Ne nomē mihi q̄ſtus. Id eſt nomen quod ineſt meo quęſtui. Nomen quęſtui obſtet quęſtui quē exerceo. ſ. quod ē quęſtui mihi. o Queſtui. Deeſt q̄ meretrix ſum. legitur & nomē meũ quęſtu obſtet.
p Si vera dicis. Supple interrogabo. q Iā ętate ea ſum vt nõ ſit. Quia ipē nõ veniā do. an quia iam mihi peccanti nõ danda eſt. Et eſt ordo vt nõ ſit mihi ęquum peccato ignoſci. Neceſſaria igitur ambiguitas. aut vtrũ ſit ꝓ videat̃ & peccato ꝓ peccatorũ. Aut peccato mihi ꝓ peccante: aut peccato meo aut deeſt in vt in. vt ſit in peccato. r Cautius ne temere faciā. Seniliter additum poſt ve. temere faciā. s Factura ne es. Si nõ facies. t Inſcitũ offerre iniuriā. Offerim⁹ iniuriā nõ merenti. Reddimus ei q meret̃. Inſcitũ in elegās nõ bonũ eſt. bñ nõ dixit dura. aut quid tale Sed inſcitũ quo verbo maxime mulieres & meretrices vtunt̃. Scitum em̄ dicunt quod placet Inſcitũ quod diſplicet. vt pecaſtor ſcitus puer natus eſt e Pamphilo. hoc tale eſt quod dixit inſcitũ ex abundanti quale eſt apud Virg. Ne poſt arma vlla. a. n. r. a. v Eſt magna ecaſtor gratia. Imitatur hic & ſenile & fœminarꝝ tardiloquiũ. ſuffecerat ago gratias. Nā ſic quidē in Adelphis ait. Indignũ te eſſe iniuria: ac indignis cũ egomet acceptus ſum modis. x Parũ mihi ꝓſit. Si ſic accipiat̃ vt ſupra eſt eſt. Aut tu es edita intelligēdũ. q̄ſi dixerit multũ mihi nocuerit immo me euerterit. y Sed quid iſtuc ē. Nunc demũ ad rem redit. z Meũ receptas filiũ. Intentio crimis & nõ recipis. ſed receptas. & ne diceret. qđ tu meũ receptas filiũ. Et eſt ꝓpoſitio accuſatoria. Et breuiter ꝓpoſuit crimē quod poſtea dilatat̃. & frequētatiuo vſus eſt verbo. q̄ nõ raro ſed frequēter receptet. a Meũ receptes. f. Atteſtat̃ cõiectura diluit ꝑ id ē iuſiurandũ ac tormēta ſeruorꝝ. b Ach. Quod falſum eſt reclamauit meretrix ſtatim & voluit cõtradicere ſi ꝑmitteret ſenex. c Sine dicā. Virg. Sine me hec. h. h. n. m. f. d Vxorē prius q̄ȝ hanc duxit. Hanc q̄ſi moleſtā. & q̄ hec nolit pati. Priuſq̄ȝ hanc. d. añ rem a pteritis. & ante actis. e Veſtrũ amorē ptuli. Apoſiopeſis vt in Heauton. Aut ne illud vt multũ ferrēt ſi viuo nā iam tute cohibes. veſtrũ. nõ ipſius Pāphili. ergo blande & honorifice. nõ em̄ illius amorē. & nõ quęſtũ. ſed amorē veſtrũ. nihil potuit dici familiarius. Pertuli aũt q̄ntā vim patiētie habet. tantũ & ponderis. vel ledi mereat̃ vlterius vxorē. Priuſq̄ȝ a pſona ſua priuſq̄ȝ ptuli dixit. Et q̄a multũ diuq; amauerit ptuli dixit. q̄ eſt longi tpis ſignificatio. f Nõdũ etiā dixi id quod volui. Apparet ſenē tarde & longũ loquētē interpellari multum rñſum meretrici. quũ ille ſibi ſilentiũ ꝓberi velit. ſic Virg. latinũ inducit dicētem. Sine me haud mollia factis. ſ. ſ. a. a. ſed ad poſtremũ detur nõ vt primũ fateri potuit ſic incipit ore. Mane nõdũ etiā apoſiopeſis tercia. g Hic nũc vxorē habet. Cũ denũciatõe ꝓnũciandũ ē q̄ſi dicat alia res eſt. h Quere aliũ tibi firmiorē. Magna realitas in renũciatiõe magna ꝓprietas ſic em̄ dicimus. Quere tibi. Virg. Querat ſibi fœdera turnus. Itē firmiorē ꝓ firmo. nõ em̄ firmũ cõcedit eſſe Pāphilũ quē vult intelligi deceptorē eē Bachidis. nõ iam amatorē ſtabilē. Quere aliũ tibi firmiorē. Oratorie ſenex q̄ſi cõſulis meretrici quā vocauerat incuſandā. Quęre a pñtibus & a futuris. Firmiorē amicũ. Callide ſenex iā nõ Pāphilo cõſulit. ſed Bachidi q̄re aliũ dixit

.i.habebit in te eũ animũ quem habere ſolebat .i.familis ſ.tua q̃ tendit ad ſeniũ dixit

nimo erit: neq; pol tu eadem iſtac ætate. BA. Quis id ait?

mater vxoris eius .ſ.dicit receptare filiũ abſtraxit

LA. Socrus. BA. Me ne? LAC. Te ipſam: & filiam abdu=

ſ.a domo mea .i.in odiũ eius q̃ ſe apud ſe ſepe recipiebat ſecreto latenter

xit ſuam. puerumq; ob eam rem clam voluit: natus qui ẽ:

ſuffocare aliam rem vnde vel quo .i.con

extinguere. BA. Aliud ſi ſcirem: qui firmare meam apud

credulitatem .i.firmius .i.iuramentũ

vos poſſem fidem: ſanctius / qua iuſiurandum: id pollice=

.i.ſemotũ a me et quo ſ poſtq̃

rer tibi laches: me ſegregatum habuiſſe: vxorem vt duxit

facunda feſtina ſcis ne .ſ.illud

a me pamphilum. LA. Lepida es. Sed ſcin q̃d volo poti⁹

ſi audes ſi vis .ſ.qđ potius faciam dic .i.vadas .ſ.mirrinã & philomenã

ſodes facias? BA. quid vis? Cedo. LAC. Eas ad mulieres

.i.in hunc locum qđ mihi pollicebaris

huc intro. atq; iſtuc iuſiurandum idem pollicere illis. ex=

ſa ueris animo pollicitatõibus mulieribus libera expolue .ſ.cuius accuſaris de re ceptõne pamphili

ple animum his. te hoc crimine expedi. BA. Faciam quod

meretricio .i.nõ non dubito rumore

pol ſi alia eſſet ex hoc quæſtu, haud faceret / ſcio vt de tali

pamphilũ contemptibiliorẽ .i.vobis

cauſa nuptæ mulieri ſe oſtenderet. Sed eſſe falſa fama no=

lo gnatum ſuſpectum tuum. nec leuiorem vobis quibus

.i.nõ eſt equũ videri leuiorem ſine cauſa .i.ita me tractauit

eſt minime æquum viderier immerito. Nam meritus de

.i.poſſim cõmendare conſulam eius vtilitati benignũ exorabilem

me eſt: quod queam: illi vt commodem. LA. Facilem / be

beue cupientem .i.tuus ſermo lepidus effecit

niuolumq; lingua tua iam tibi me redidit. Nam nõ ſũt

ſine aliis alterũ abundat ſ.te receptare

ſolæ arbitrate hæ, ego quoq; etiam hæc credidi. Nunc au=

.i.innoxiã & vacare culpa ꝑprehendi

tem cum ego te eſſe præter noſtram opinionem comperi.

i Dum tempus conſulendi eſt. Senſus dũ ętas in flore poſita eſt. facies vendibilis nunc etiam ẽ. Et eſt ordo dũ tempus eſt conſulendi tibi & bis ſubaudiendum eſt tibi. k Nam neq; ille hoc animo erit. Etate ꝓuide quoniã longa ętas eſt. l Neq; pol tu eadem iſtac ętate. Prius ętatem aduerbium. & poſterius nomen.
m Quis? Non interrogatio ſed firma negatio
n Quis id ait? Cum dicat ſenex meũ receptas filium. mirum eſt illam dicere. quis id ait? ſed ab accuſatione teſtimonium quęrit. Et bene ait. quaſi vanum. Sic enim dicimus ait animo de rebus nugatoriis.
o Quis id ait. Moraliter meretrix miſſa fecit oĩa q̃ in mediũ ſenex cõtulit. Soli intentioni meũ receptas filium ad te Pamphilũ quis id ait reſpondit. p Socrus. Terribiliter quaſi ſciat maxime. & quę maxime doleat. Ergo oculis & labris pronunciandum eſt.
q Et filiam abduxit ſuam. Abduxit ad ꝑſonã teſtis & facta quia minus idoneum videbaẽ ſocrum dixiſſe de pellice. & ſimul oſtendit quanto tempore hoc animaduertendum ſit ex quo tante turbe ſint concitate. Abduxit ſuam. abduxit proprie. Accerſi enim dicitur ad maritum abducta a marito ad diuortiũ. ſic Virg. Et geminas abducere pactas.
r Puerũq; ob eam rem. Hoc ſic pronunciat ſenex quaſi qui dicat. Ecce quarum rerum tu cauſa Et hec oratio de his eſt quibus oſtendimus non poſſe grauiter accuſare ſed nolle.
s Aliud ſi ſcirem. Scilicet q̃ firmare mire dũ quęrit q̃ iuret fidem. fidẽ acquiſiuit atq; aſcripſit
t Apud nos poſſem fidem. Bene vos. quia & hic dicit ſocrus.
v Sanctius q̃ iuſiurandum. Bene dum aliud ait etiam perſonam cõmendat. Nam nõ eſt lenis qui iureiurando nihil ſanctius ſciat.
x Me ſegregatum habuiſſe vxorem. Bono ſignificatu vſu eſt. quaſi ipſa hoc fecerit. & bene ſegregatum. nõ enim diſiunctum aut repudiatũ proprie diceret.
y Vt duxit a me Pamphilum. Vt aduerbium eſt tempis pro ex quo.
z Lepida es. Senex cum meretrice loquens. eo nomine laudauit eam quo meretrices ſolent laudari. quaſi quo materfamilias ſic & ſupra cum ſcitum ſe diceret rationem habuit quę eſt cum q̃ loqueretur.
a Sed ſcin quid volo potius. Hinc deliberatiua incipit.
b Eas ad mulieres huc intro. Non dixit ad ſocrum & ad vxorem terribilia nomina. & inimica meretricis & quod facile eſt. ad mulieres. ſic alibi. Mulier mulieri cõuenit. & ne longe videretur addidit hic intro.
c Atq; iſtuc iuſiurãdum. Id eſt quod tu mihi pollicebaris.
d Exple animum. Quo illi profis.

e Quod pol ſi alia eſſet ex hoc quęſtu. Vigilãter poeta. vel nõ veriſimilẽ videreẽ nullã feciſſe meretricẽ. iõ ipe lectorẽ ꝓuenit & ſic fere in oĩbus Therẽtius. Que minus ꝓuulgata ſint que abhorrẽda cõſuetudine agit. f Vt de tali cauſa. Id eſt amore mariti eius & pelicatũ. g Nupte mulieri ſe oñderet. Plus dixit q̃ nuptã alloq̃reẽ. h Sed eſſe falſa fama nolo. Bñ q̃ ſit gratioſior nõ ꝓpter ſe dixit quod facit facere. i Nec leuiorẽ vobis. Quid leuiorẽ. an minus carũ. vt cõtra grauis intelligiẽ. Virg. Ferit enſe. u. f. Grauis etiã moleſtus intelligiẽ. vt Saluſt. Grauiorẽ bello qui ꝓhibitus venerãt ſocii frigere. Grauis etiã languidus. Virg. Aut vbi. m. g. a. t. ſ. a. vt cõtra grauis honore dignus. & carus quibus eſt equũ ꝑentibus ſcilicet.
k Immerito. Bona exceptũ hoc enim & cauere nobis. & ꝓſtare aliis poſſumus imerito. l Nã meritus eſt de me quod queam illi vt. c. Et hoc artificioſe Therẽtius ne vel meretricẽ dure a Pãphilo ſegregaret. m Quod queã. i. u. c. Sic in Andria. Magis id adeo vt mihi incomodet niſi q̃ vt ſubſeq̃tur gnato. n Facilẽ beniuolũq; lingua tua. Facilẽ ad peccatum beniuolũ ad iracũdiã retulit lĩgua tua. cõſuetudine magis q̃ rõne diciẽ. lingua ergo ꝓ hoĩe ipõ. o Lingua tua iam. Sub diſtingue iam vt appareat ſi lingua iam quãtũ. an magis fama. iam noſter. p Solę arbitrate hęc ego q̃q; etiã. Hoc nũc fatetur ſe q̃q; accuſatorẽ fuiſſe. nũc vero beniuolũ factũ. q Ego q̃q; etiã. Supuacue poſite ſunt. ſed ad hec q̃q; affirmationẽ

oſtendunt.
r Hec credidi. Hec cum apoſtropha.
s Fac eadem vt ſis porro. Hoc eſt pſeuera purga te eſſe. Vult enim de futuro cautũ eẽ vt ſupra. Nam ſi factor factura vres.
t Noſtra vtere amicitia. Non iam amore ſed amicitia.
v Aliter. Si facias
x Ne egre quicq̃ ex me audias. Vtrum egre pro male. An egra pro inuita.
y Vnum hoc te moneo. Vnũ hoc figura oratoria dicitur.
z Qualis ſim amicus. aut quid poſſim. Hoc genus cõminationis minus habet amaritudinis ſed plurimũ grauitatis. Et Saluſt. Nam vim q̃ miſericordiam eius experiri mallem.

pſeuera .i. ſed vel deinde volule m nitari
.i. purgata apð mulieres t
s
fac: eadem vt ſis. Porro noſtra vtere amicitia: vt voles. Ali
compeſcam .i. male
cohibebo inuita aliquid
x
ter ſi facias: ſed reprimam me ne ægre quicquam ex me au
ſed
y z
días. Verum hoc te moneo vnum. qualis ſim amicus: aut
.i. quam habeã .i. periculum ſumas
poteſtatẽ experientiam
quid poſſim: potius quam inimicũ periclum facias. BA:
.ſ. qð dicis .i. inſtanter
ſine dolo
Faciam ſedulo

In hac ſcena. XVII.

Idem pollicetur Bachis Phidippo q̃ erat pollicita Lachi. videlicet ſe ituram ad mulieres expleturam earum animũ. ſeq̃ crimine expedituram. Phidippus conueniens cum nutrice dicit ſe iuſta pbitur: & neceſſaria verba nutricis fuiſſe porta demonſtrat petentis p ordine longo. que ſibi pbenda ſunt. vnde quaſi tedioſi incultoris generaliter hec reſpondit.
a Nihil apud me. Apud dixit pro apud eum vbi futura eſt.
b Deſieri patiar. Noluit dicere deeſt. ſed deſieri dixit. vt in quo minus ſuſcitauit & magis delectat auditum.
c Benigne prebeatur. Benigne large. Hoc eni gratius nõ ſolũ prebere. ſed benigne prebere.
d Cum tu ſatura atq̃ ebria eris. Hoc eſt in nutricibus nõ ſolũ nõ turpe ſed etiam neceſſariũ. & hic ſatur & hec ſatura facit.
e Noſter ſocer video venit. Noſter blandientis dictum eſt. Virg. Noſter eris hoc & magis conſuetudine dictum eſt q̃ integritate aut certe ordo eſt. Noſter ſocer eſt & certe video aut deeſt vt vt video. vt ſit. vt video f Deierat. Deos iurat. vt maria. a. l. Aut valde iurat. & bene ſenẽ preoccupauit dicendo deierat ſancte ne confligerent cum meretrice & fieret fabula longior. g Hec eſt. Imitanda id eſt irata contemplatio. quaſi dicat hec eſt quã vxori Pamphilus anteponit.

PHIDIPPVS. LACHES. BACHIS. meretrix:
deeſſe .i. q̃non neceſſarium
deficere
a b
n Ihil apud me tibi deſieri patiar: quin quod opus
large liberaliter .ſ. nutrite
preſtetur repleta cibis
c d plena
ſit: benigne prebeatur. ſed cum tu ſatura / atq̃
.i. vino in gurgitata .i. bene nutriatur phidi.
efficiatur
e
ebira eris: puer vt ſatur ſit facito. LACHES. Noſter ſocer
.ſ. educando
: video: venit. puero nutricem adduxit. Phidippe bachis
.i. deos iurat .i. valde firme .i. vtrũ hec .ſ. q̃ vxori pã
vel valde iurat meretrix phil' anponit
f g
deierat per ſancte. PHI. hæccine ea eſt. LACHES. Hec ẽ

meretrices.i.nõ ſunt religioſe .i.non curare nec hẽc rões ſeu reſpectũ eoꝝ

PHIDIPPVS. Nec pol iſte metuunt deos: nec has reſpi
.i.talis ẽ opinio ſ.meas .i.i ptãtẽ tuã do .i.ſup

cere deos opinor. BAEHIS. Ancillas dedo. quo lubet cru
plicio .i.me pmittẽte explora receptẽ necne filiũ tuũ videlicet .i.ad maritum .i.tormento .i.tu potes id facere tractatur ſ.q̃ ſedẽ agitatur

ciatu per me éxquire / licet. hæc res hic agitur. Pamphilo
ſ.vt redeat .i.cõpleo .i.non

me facere vt redeat vxor oportet. Quod ſi perficio nõ pæ
arũ mihi videbiẽ de fama acq̃ſita .i.reconciliaſſe vxorem marito

nitet me famæ: ſolam feciſſe id / quod aliæ meretrices facere
.i.ĩ ſuſpitõe poſitas

fugitãt. LAEHES. Phidippe noſtras mulieres ſuſpectas
.i.in rei veritate cõperim⁹

fuiſſe falſo nobis in re ipſa inuenimus. Porro hanc nũc ex
.i.vtamur opa ei⁹ dephẽdit .i.ſuſpitõi

periamur. Nam ſi compererit crimini tua ſe vxor falſo cre
.i.dimittet ſed ſi

didiſſe: miſſam iram faciet. ſin autem eſt ob eã rem iratus
fili⁹ .i.occulte ſecreto ſ.ppter qd̃ irat⁹ nõ magni põderiſ. Pamphilo

gnatus: quod peperit vxor clam. id leue eſt: cito ab eo hæc
.i.re .i.certe .i.d̃ partu clam facto.

ira abſcedet. profecto in hac re nihil mali eſt: quod ſit diſſi
diuortio ſ.vt nõ ſit dignũ diſſidio certe

dio dignum. PHIDIPPVS. Velim quidem hercle. LA.
.i.explora ſagaciter a bachide qđ ſufficit ad plenã purgatõem

Exquire: adeſt. quid ſatis ſit / faciet ipſa. BACHIS. Fa
rephẽdit lachetẽ vba q̃ lõgiora ſint nimis ſ.tediosa .i.verũ .i.tunc

ciam. PHIDIP. Quid mihi iſtæc narras? an quia non tute
aliqñ ante tp̃e .i.te pet̃o q̃lis

audiſti dudum / de hac re animus meus vt ſit laches? illis
.i.nũc .i.pſuade ill' mulierib⁹.

modo exple animum vt credant. LACHES. Quæſo æde
ſ.iuſiurandũ apud mulieres tu mee .i.pſtes

pol bacchis quod mihi es pollicita: tu te vt ſerues. BAC.
ſ.vt iureiurãdo ꝯfirmẽ Pamphilũ a me non receptũ .i.ingrediar ad mulieres vade .i.pſua

Ob eam rem vis ergo introeam? LACHES. I acq; exple
de his mulierib⁹ ſ.ad mulieres .i.q̃uis

animum his: coge vt credant. BACHIS. Eo: & ſi ſcio pol

h Nec pol iſte metuunt deos. Hoc argumentum eſt. nõ illã vera iurare ſctm̃ aut iuriſiurandum: aut metu religioſior. aut ſupplicio ſacrilegior aut vere nec religioſe ſunt meretrices inq̃t nec dat pœnas quippe q̃ a diis contemnantur. Tale eſt apud Virg. Si violatur lucus. cũ vindicatẽ non eſt. Sed faciles nimphe riſere ſacello

i Nec has reſpicere deos. Nec meretñr vt diis pœnas referant. Et eſt amphiboloia quæ ſenſu manifeſta eſt. k Nec has reſpicere deos opinor. Fœliciores ſunt inq̃t quã hii quos dii vindicant.

l Ancillas dedo quo lubet cruciatu. Repudiato iureiurando ad aliud tranſit firmius documẽtũ.

m Quo lubet cruciatu per me exequere. Hoc eſt me pmittente. n Hæc res hic agiẽ. Hoc ſic intelligendũ eſt q̃ſi qui dicat ſic agebamus cũ tu adueuires. Aut cũ aſſeueratõne pronunciandum ẽ. vt ſit res varietas. q.d. hic non verba ſunt. ſed res agitur ꝓpoſitio eoꝝ q̃ dictura eſt hoc modo hæc res hic agitur. que res pamphilo me facere. vt redeat vxor oportet.

o Quod ſi pficio nõ penitet me fame ſolam feciſſe id quod alie meretrices facere fugitant. Multa Therentius fœliciter auſus eſt arte fretus. Nam & ſocrus demas. & meretrices honeſti cupidas preterq̃ peruulgatũ eſt facit. ſed tanta cauſarum vigilantia. & rõnum momenta ſubiungit vt ei ſoli merito videatur totum licere. Nam hoc contra illud eſt quod alibi ait. Cõmune ita eſſe om̃ibus comicis bonas matronas facere meretrices ñ malas. p Non pœnitet me f. Hæc figura liptotes dicitur. minas em̃ dicit quã ſignificat. Nã vero ñ pœnitet me fame. pro eo quod eſt magnam famã cupide acquiſiuerim ſignificat. Non p.m.f. Ne q̃remus qui hoc meretrici prodeſſe poſſit.

q Solã feciſſe. Bñ ſolã. Ne veſtiſſe officiũ meretricis poeta videreẽ. ſolã feciſſe. i. recõciliaſſe vxorẽ marito. r Noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe. Vel in ſuſpitione poſitas. Nã eſſe ſuſpectas ambiguũ eſt. & nunc eius ptẽ manifeſtã videmus.

s Falſo nobis in reipa Nobis aut abundat. aut cũ modeſtia noſtra ſignificat. t Porro hanc nunc expiamur. Porro hanc nunc futuꝝ tp̃s oſtẽdit. Nã ſic iam inueniſti expiaris. & ea quæ reſtãt in reliquũ tp̃s. qa iam de preteritis purgata eſt.

v Crimui t.ſ.v.f.c. Crimẽ dr̃ id qđ factũ ẽ. Cice: Veruntñ actã et ſi criminoſũ viſeſt i. falſa inſimulatõne criminis vel vt alter habet falſa ſuſpitione. Virg. Formidine crimẽ acerbat & ſpẽq; odii. Sed crimine m rauces infeſtus iuuenitur no. i. & ꝙ eũ odiiſſe. & ꝙ ſe illius odio eſſe ſuſpicaretur.

x Cito ab ea hæc ira abſcedet. Bñ in duabus em̃ pſonis cã videtur eſſe turbarũ ſocrus & pãphili.

y Profecto in hac re n.m.e. &c. Querẽdo et diſcuciẽdo hoc intulit. z Diſſidio. i. diuortio.

a Velim quidẽ her. Vt nihil ſit dignũ hoc eſt nõ peccauerit pamphilus.

b Adeſt quod ſatis ſit faciet ipa. Quicqd ad plenam dicit purgationẽ ſufficiat. c An qa non tute audiſti. Correptio eſt Nã audiuit illis explere animum. q.d quæ amare ſunt: & moleſte.

d Audiſti dudum de hac re animus meus vt ſit Vtrum quia dixit manere inter nos affinitatẽ perpetuam volo. An quia apud vxorẽ defendit adoleſcentem in amore meretricis.

e Quod mihi es pollicita tute vt ſerues. Id eſt iuſiurandum apud mulieres. Quod mihi es &c. Iſta enim reprehenſio. Eſt quaſi longorum verborum lachetis.

f Ob eam rem vis ergo vt intro eam. Vis dicit vt oſtendat in hac re cunctationem ſuam.

g Nã nupta meretrici hoſtis eſt. Caute etiã prę/ſtruit poeta vt veriſimile videat̃ potuiſſe meretri/cẽ cõcorditer cũ pellice agere. h At eaſdẽ amicas fore tibi &c. Alie cauſe ſunt. q̃ mulieres faciũt moleſtas. & hec aũt ſpectatoribus nate ſunt ex argumento. i Et te ſ.ſ.ex. Hoc ẽ qđ ſupra dixit. crimẽ nos quoq; ſuſpitionẽ interp̃tati ſumus ex/olues. k Pudet philo. Pudet duo ſignificat. ſi/ue ille peccaret quẽ pudet. ſiue illa cuius pudet. & familiariter tanq̃; nata ex pamphilo. Pudet philomene. Conſcia crimis viri & pellicantis alter habet pellicatus. l Seqmini me intro ambę. Ancillis dicit q̃ ſunt.

m Quid ẽ qđ mihi malũ quã qđ huic. Senſus hic ẽ. q̃d ẽ qđ magis optẽ mihi euenire. q̃; ꝙ ſimꝉ ꝓderit etiã meretricẽ. ſi hoc ergo. intulit curandum eſt em̃ euenire potuiſſe. vt idẽ. & ſeni. & pr̃i proſit. q̃d meretrici. n Quid ẽ qđ m.m. ꝙ amicitia mihi & ſibi ꝓſit. & oñdit cõe bonum ſibi eſſe.
o Euenire. Euenire bis ſubaudiendũ
p Vt gr̃am ineat ſine diſpẽdio ſuo. Difficile ẽ ei inire gr̃am ſine dãno. q Et mihi ꝓſit. Mire qa difficile ẽ amicũ ſine dãno acqrere. & qa cũ vero nõ potuit dicere. & hoc ip̃m bonũ fecit quia ſine damno. ergo velut tria ſunt. vt gr̃am ineat. & ſine dãno. & mihi ꝓſit. r Pãphilũ a ſe ſe. Propriea meretrice ſegregari dr̃. ab vxore diſiuugi.
s Scit ſibi nobilitatẽ &c. Quaſi dicat ex ea quã amauit pãphilo. Sed hoc ſentire & dicere patris ẽ ſtulta pietate magnificãtis filiũ vt meũ gnatũ rumor ẽ amare. Et ꝓprie nobilitatẽ dixit. Nã et meretrix & gladiator nobiles dici ſolent.
t Scit ſibi &c. Scit ſibi qđ minus amat. ait nobilitatẽ. Ex eo vtrũ ex pãphilo. an ex eo ex ea re id ẽ quod ſegregauerit a ſe vere pãphilũ. & hoc ẽ melius. nã nobilis meretricis ẽ. nõ timere ne alterum nõ inueniat. An nobilis ẽ cognitã fieri etiã ſenibus
v Rẽ natã. Ex patricinio & amicitia lenis.
x Et gloriã. Eſt facto raro in meretricibus.
y Et rẽ natã & gloriã. Rẽ natã qa multũ in eam cõtulit. & gloriã eẽ qa defendit eũ apud ſocerum et vxorẽ Et ꝙ marito meretrix cõiugem reddit.
z Vnaq; ſua nos ſibi opa amicos iunget. Sermo hic eſt indignitate.

..futuꝝ eſſe molestũ. exoſũ ſ. mulier g
his fore meum conſpectum inuiſum hodie. Nam nupta
.i. inimica q̃ñ vt erat Philo. ſ. illa nupta
meretrici hoſtis eſt/vbi a viro ſegregata eſt. LACHES.
ed ſ ſ. inter ſe q̃ñ ꝓter quã cãm .i. acceſſeris ad .i. cognoſcẽdã tãq; rẽ inopinatam.
At hæ amicæ erunt: vbi quãobrem adueneris reſciſcent/
.i. ſʒ h fuſas eſſe .i. q̃ñ .i. rei veritatẽ.
at eaſdem amicas fore tibi promitto: vbi rem cognouerint
i etiam ſ. quã de te haberẽt .i. eripies explicabis
Nam illas errore/& te ſimul ſuſpitione exolues. BAC.
pudore afficior k l .i. in hũc iocũ .i. vos duo ancille.
Perij/pudet philomenæ. Sequimini me intro huc ambæ.
Bacchidi.
m n
LACHES. Quid eſt quod mihi malim: q̃; quod huic in-
ita q̃ ſ. Bacchis .i. cõciliat ſibi beniuolẽtiã .i. damno ſapa recõci-
o p
telligo euenire: vt gratiam ineat ſine diſpendio ſuo: & mi-
liãdo vxorẽ ꝯiungit Bacchis .i. non ficte. .i. a ſua ꝯſuetudine
q r
hi proſit. Nam ſi eſt vt hæc nunc pamphilum vere a ſe ſe-
.i. ſeiũxerit .i. ea re .i. comoditatẽ bonoꝝ laudã
s t v x
gregarit/ſcit ſibi nobilitatem ex eo & rem natam: & glo
ſ. pamphilo ꝛ reddit bñficiũ .i. vno labore ꝛ vna ſua induſtria ac operatione
y z
riam eſſe: refertq; gratiam, vnaq; ſua nos ſibi opera ami-
.i. con
cos iunget.

QTIMTVS ACTVS

PARMENO. BACHIS

.i.p edem polucẽ .i.dñs pura pamphil⁹ .i.meũ laborẽ .i.valde iurãs .i.certe b

a Edepol næ meam herus eſſe operam deputat

.i.pui eſtimatõis ſ.her⁹ .i.ppẽ .i.incaſſum c

parui precij: qui ob rem nullam miſit: fruſtra

.i.i q̃ loco .i.diu ſedi .i.ex micone in inſula .i.externũ amicum .i.qñ d e

vbi totum deſedi diem myconium hoſpitem dum expe-

ſu[m]mitate ſcu ſic dictam i ſummo loco vrbis. .i.nõ tã q̃ inept⁹ ꝛ fatu⁹. .i.in arce f

cto in arce callidemidem. itaq; ineptus hodie dum illic ſe-

.i.cũ .i.applicauerat ad litus ſ ad eũ dicẽdo iuuenis g .i.pcor

deo: vt quiſq; venerat accedebam. adoleſcens dic dũ: que-

.i.de micone ſ.rñdebat vnuſq̃ſq; ſ.miconius .i.ſ3.ſ.eo ſ.ſũ rñdebat q̃ſq; amicũ. h

ſo: es tu myconius? non ſum. At callidemides? non. hoſpi

ſ.rogabã deinde .i.n̄unq̃d .i.q̃ſ voceſ pamphil⁹ ſ.ſe hr̃e talẽ hoſpitẽ i

tem ecquem Pamphilum hic habes? omnes negabant. ne

callidemidẽ .i.aliquẽ tandẽ poſt multã expectatõẽ3 ſ.illic ſedere tãdiu diſceſſi ab eo loco k l

q̃ eum queq̃ eſſe arbitror. deniq; iam pudebat hercle. abij

.i.cur vel ppter q̃d meretricẽ .i.a ſocero pamphili phidippo. m n

Sed quid Bacchidem ab noſtro affine exeuntem video?

bacchidi .i.negocij .i.apud affinẽ. tempeſtiue o p

quid huic eſt rei? BACHIS. Parmeno opportune te of-

.i.feſtinanter q .i.cur

fers. propere curre ad pamphilum. PARMENO. Quid

ſ.huc ad me r

eo? BACCHIS. Dic me orare: vt veniat. PARMENO

ſ.dicã vt veniat .i.ſed .i.vxorẽ ei⁹ s t

Ad te? BACHIS. Immo ad philomenam. PARME-

.i.q̃ô negociũ eſt .i.nequaq̃ ad te ſpectat nullo mõ .i.inq̃re v x

Quid rei eſt? BACHIS. Tua quid nihil refert: percon-

re curioſe nimis ſ.pamphilo q̃ ꝙ ad philomenã veniat y

ctari deſinas. PARMENO. Nihil aliud dicam? BAC.

ſ.dic .i.pgnouiſſe matrẽ philomene filie. z

Etiam cognoſce anulum illum myrrhinam gnatæ ſuæ fu

quondã ſ.ea res mome[n]ti vt veniat a

iſſe: quẽ ipſus olim mihi dederat. PAR. Scio tatũ ne eſt?

.i.ſi petiu cu ſit poſtq̃ ſ.h nũciũ .i.tardas .i.ſine mora pñs erit b ſ.ceſſa

BA. Tãtũ aderit cõtinuo: hoc vbi ex te audierit. ſed ceſſas?

ſ.ceſſo ſ.ceſſandi

PAR. Minime equidem. nam hodie mihi ptãs haud data

.i.adeo .i.freq̄nter currẽdo huc atq; illuc .i.pſumpſi c .i.nõ ita celeriter eundo

eſt. ita curſitãdo atq; ambulãdo totũ hũc cõtriui diẽ. BA.

In hac ſcena. XVIII.

Conuerſio eſt fabule. Nam in ea errores deprehẽduntur. Et per agnitionẽ annuli philomene agnoſcitur fuiſſe cõpreſſa a pamphilo. Ideoq; puerum natũ eſſe phibetur. Inepta aũt fabula. Seruus piger & curioſus inducit neq; q̃cq̃ illi venit ex ſnia

a Aedepol ne meã &c. Hoc totũ a ſtomachante dr̃ q̃a ſic vim cũ maxima iniuria pſenſerit. Et ĩ hac ſcena cataſtropha populo exprimi.

b Deputat pui precii. Quia ſic.ſ. abutit. Deputat pui eã. quo deputat eã in re nullius pcii conſumendã. c Fruſtra vbi totũ d. dic. Nota actõ caſu vſum eſſe. d Miconiũ hoſpitẽ dũ expecto &c. Memoriter & vigilanter ſeruus miconiũ hoſpitẽ & callidemidẽ dixit. ne videretur negligentia. vel obliuione ſua nõ inueniſſe ad quẽ miſſus eſt. e Miconiũ hoſpi. Bñ oñdit ſe memorem ſignoꝝ & nominum. vt videat vere illuſus cum operam dederit.

f Itaq; ineptus. Moraliter additũ ineptus. Et ineptus quaſi inaptus.

g Adoleſcens dic dum q. Verniliter callidemidẽ ſeipm ſeruus imitat &c eſt

h Es tu Miconius. Nam vt tria mandata ſunt inquirenda. tria inquiſita ſunt ordine.

i Omnes ne. Bñ tranſit a mimetico ad diegematicon

k Quecq; eſſe arbitror. i. nõ puto eũ eẽ in mũdo

l Iam pudebat. Sedere aut interrogare.

m Ab noſtro affine exeuntem video. Satis moraliter inducitur ſeruus dicere ab nr̃o affine cum dñi ſint. non ipſius ſic & prius eſt noſter ſocer venit p pamphili ſocerum.

n Exeuntem video. Docte poeta monſtrat locuturam perſonam.

o Quid huic hic eſt rei. Rurſus curioſus nihil ſciturus eſt excurſurus piger.

p Parmeno oportune te offers. Attendendo ꝙ ab initio comedie vſq; ad finẽ pmeno mittit vt currat vt celetur. vt neſciat q̃d curioſe deſiderat

q Propere curre ad pãphilũ. Facete poeta inde incipientẽ facit. q̃d ille mime vult dicendo curre.

r Dic me orare vt veniat. Vide curioſum non recuſare laborem quo cauſam ſciat.

s At te.ſ.eo. Non ad conueniendum. ſed domũ ad te ſignificat. t Imo ad philomenam Mire tota fabula inuenit q̃obrem currat pmeno

v Quid rei eſt. Totum pro perſona.

x Tua quid nihil refert pcontari deſinas

Et eximie dixit quaſi minus ſit iniuria prohibentis interrogare reſpondentis. & memento hunc eſſe cui in principio nihil celauerit parmeno.

y Nihil aliud dicam. Vult rem per mandata colligere.

z Etiam cognoſce anulum illum mirrinã. Etiã aduerbium eſt vel conſentientis vel reminiſcentis ſed magis reminiſcentis modo. Sic Cice. Etiã q̃d pene perii capella quedam eſt mire facta.

a Scio. Non audio inquit ſed ſcio.

b Sed ceſſas. Hoc eſt tardas. & quieſcis. vrget autem cum curſu.

c Ita curſitando atq; ambulando. Eſt enim curſus & nauigantis & equitantis. Et cape ambulando pro gradiendo pedibus in terra.

d Quantū obtuli aduentu meo. Reliqua ps ar/gumenti p monodiā narratur.
e Quot comodas res attuli. Quot tam multas. Sed more ſuo attuli dixit. e Quot autē ademi curas. Sic alibi vt meū in quo nunc eſt adi/mā. atq; expleā aīm gaudio. f Quot. c. r. a. qt a. a. c. Hæc oia admirantis ſunt. vt Virg. Quis no/uus hic noſtris. ſ. ſ. hoſpes. g Gnatū ei reſti. Poſt textus huius ſignationē ſpaciū repi ſicut & ſepius inueni libenter cū prioribus qui etiam ſic ſcripſerunt ignoro. quorꝫ ego me vix ſcolarē dice rem vbi nihil repi & vacuū pmanere ſini.
h Reddo. Reddidit nobis quod noſtri cupidū eſt. Reſtituit nobis cuius cupidi ſumus. Bene er/go gnatum reſtituo vxorem reddo.
i Quare ſuſpectus ſuo patri & phidippo fuit. Ergo nō vnū bñficiū. ſed tria ſunt.
k Exolui. Narrauit tempora. reſtituo. reddo. ex/olui. l Nam memini ab hinc menſes de/cem. Menſes decē dixit. vt & recte. & de hoc pe/periiſſe demonſtret. Ab hinc decem menſes. i. qd' barbare dici ſolet de poſt decē menſes. vel iā ſunt bñ decē menſes. Abhinc em̄ refert ad preteritum Et dehinc ad futurꝫ. l Nocte prima. Pri/mis ptibus noctis vel priuatę. Virg. Videmus ob ſcura prius ſub vallibus vibē. m Con/fugere anhelantē. Vide ſigna cōiecturalia ꝙ con/fugere vidit. timebat ꝙ anhelantē colluctatus fu/erat. ꝙ domū celare volebat. ꝙ ſine comite pudē/dū fuerat facinus. ꝙ vini plenū temerariū ꝙ anu/lū hēbat partū indicat. vides igitur his indiciis vt virginē appet viciatā. n Mi pāphile inquam amabo. Hæc blādimēta ſunt muliebria.
o Quid examinatus es ob. Breuitati conſulit. Therentius. Nā ingrata hęc agunt. nō narrantur.
p Ille alias r. a ſ. ſ. Simulare fingere ac p vero fal ſū credere. ille alias res agere. i. ſimulātē aliaſq; res fingere pudebat em̄ amicę de alterius ſtupro fate/ri. & ei amice quā deprbat. q Neſcio qd ſu/ſpicarier ma. c. Pro aliqd. r Hō ſe fatet. Bñ hō additū & amatorie. s Neſcio quā. Ex p dicto ois error eſt natus. Nam appone nomen et nulla fabula eſt. t Neſcio quā vel qa. Vere neſciebat. vel quia ſic dicendum fuit. ne amare illā videretur.
v Hæc tot propter me gaudia. Concluſit narra/tionem fabulę more ſuo ne hec in futuro actu ex/pectaremus.
x Et ſi hoc meretrices alie nolunt. Color neceſſa rius a veriſimili ſcit ſe em̄ alibi dixiſſe bonas ma/tronas facere meretrices malas meruit.
y In rem hoſtram. In rem in vtilitatem. i. pro noſtro comodo.
z Ego dum illo licitum eſt. An meruit pamphi lus.
a Incomode mihi de nuptiis euenit. Sic dixi quemadmodum male ei euenit. aut bene ei con/tingit nuptiis deeſt ex vt ſit ex nuptiis. Incomode mihi euenit nuptiis & eſt ordo Incomode mihi euenit ex nuptiis. Et icomodo p incomode.
b Factum fateor. Antipophora.
c Merito mihi euenerit. Ergo hæc dolentis quæ rite contingant.
d Multa ex quo fuerint eius comoda. Ratio cur noua oia fiant. & contra officium meretricis.
e Multa ex quo fuerint cōmoda eius incomo/da æquum eſt ferre. Hoc eo tractu vocis. & eſt ea æquanimitate dicendum. Quale eſt in adelphis. quando eum quæſtum acceperis accipienda & inuſitanda iniuria eſt adoleſcentis.

ſecū ſoēiſ cū admiratiōe .i. cū veni ad mulieres q. d. mīras
d e
Quantū obtuli aduētu meo leticiā pamphilo hodie? quot
.i. oppoꝛtunitates ſcd .i. abſtuli ſollicitudies .i. filiū a ſe ge/ nitū Pam.
f g
cōmodas res attuli. quot autem ademi curas? gnatum ei
gnarus fere .mulierꝫ ſ. pamphili .i. expoſit' fuit .i. cgnitōe Philomenā
reſtitui: qui pene harū ipſiuſq; opera perijt vxorem quā
cōfirmauit .i. poſt h tps ſ. Pam. .i. pptereꝗ̄
h i
nunq̄ eſtratus poſthac ſe habiturum, reddo. Quare ſu/
lacheti .i. ſocero expediui .i. certe .i. ad hos
k
ſpectus ſuo patri & phidippo fuit: exolui. Hic adeo his re/
res ſic inueniēdas vt anim̄ pcederet ex animi ſinceria .i. recēdēs
l
bus anulus fuit initium inueniūdis. Nam memini ab hic
.i. pmis tenebris .i. ꝯfugiſſe vt ce. .i. eſtuantez
l m
menſes decem fere ad me nocte prima confugere anhelan
ſ. meā
one cū puella .i. ſecretore aliā .i. vino ingurguatā .i. hēbat caī hūc anulū ſ. vt vidi
tem domū, ſine comite, vini plenū cum hoc anulo. Exti/
ne mali qd eſſet ſtatim n o .i. dico ei blādiēter qī rogo te p amorē .i. cōmot' tra
mui illico, mi pamphile: inquā: amabo. quid examinatus
queſo vt .i. habuiſti Pam.
p
es obſecro? aut vnde anulum iſtum nactus dic mihi. Ille
ꝙ qd vez erat .i. tacere .i. ſimulabat fingebat ſ. timebat .i. timere
q
alias res agere ſe ſimulare. poſtq; video neſcio quid ſuſpi/
dubitare vgere ſ. id qd ſuſpicabat qua ad nos veniebat
r ſ. Pamphil'
rier, magis cepi inſtare vt dicat homo ſe fatetur in via vir/
s t defloraſſe qñ ſ. cū ea ꝗ ſtuprari nolebat
ginē neſcio quā cōpreſſiſſe. dicitq; ſeſe illi anulū: dū luctat
abſtuliſſe mater paulo añ
detraxiſſe: eum hæc cognouit myrrhina, i digito meo mō
ſ me anulus ſ. illi .i. ex eo tpe
habentē rogat vnde ſit. narro omnia hæc. inde eſt cognitio
.i. violatā Pamphilo .i. ex eo ꝯ̄ſtu
facta, philomenā eſſe cōpreſſam ab eo: & filiū inde hinc
.i. meo bñficio vl' p me murrhine ꝗ̄uis
v x
natum: hæc tot propter me gaudia illi cōtigiſſe letor. & ſi
.i. letati pptertalia meritorum .i. nō ē nobis vtile ꝙ
y
hoc meretrices alie nolūt: neq; enim eſt in rem noſtram vt
.i. alię amore nři capt' gaudeat .i. ſed .i. p pedē caſtoꝝ
quiſq; amator nuptijs letetur. Verū ecaſtor nunq̄ animū
lucri nūmary applicatōes ſ. ego bacchis
z
quæſti gratia ad malas adducā partes. ego dū illo licitum
.i. liberali facili ſuaui .i. male a
eſt vſa ſum benigno, & lepido & cōi. Incōmode mihi
.i. ex accidit ſ. male accidiſſe
b
de nuptijs euenit factū fateor at me pol feciſſe arbitror ne
.i. qſ ſic meruerim ſ. viro quēadmodū ex pamphilo ſ. mariti
c d e .i. vtilitates
merito mihi euenerit. Multa ex quo fuerint cōmoda: eius
incōmoda æquum eſt ferre.

PAMPHILVS. PARMENO BACHIS.

.i.diligenter conſidera .i.ſi audes q̄ dixiſti mihi explorata

a Idemi parmeno etiã ſodes: vt mihi hæc certa et

.i.nihil habentia dubitatõnis .i.vt non precipites .i.breue ſpacium tpis

clara attuleris: ne me breue hoc cõijcias tps gau

ſatis conſideratum eſt

dio hoc falſo frui. PARM. b Viſum eſt. PAM. Certe ne?

felicisſimus .ſ.vt dicis .ſ.eſſe qd dico

PAR. Certe. PAM. Deus ſum, ſi hoc ita eſt. PAR. Verũ

.i.ſiſte gradum & audi reliqua .i.timeo q anni noſtri ferãtur ad diuerſa

reperies. PAM. c Manedum d ſodes: timeo ne aliud credam

ſto ad audiendum te

atq; aliud nunties. PARMENO. Maneo. PAMPHI

deprehendiſſe

LVS. e Sic te dixiſſe oppinor, inueniſſe mirrhinam bachi‑

inuenit eam habere anulum

dem anulum ſuum habere. PARMENO. Factũ PAM.

iam pridem .ſ.dixiſti .ſ.bachis .i.et

Eum quẽ olim ſibi dedi. Eaq; hoc te mihi nuntiare iuſſit

.i.verum .ſ.vt repero .i.dico

Ita ne eſt factum. PARMENO. f Ita inquã. PAM. quis

.ſ.pamphilo .i.voluptatis .i.non

g me eſt fortunatior. h venuſtatiſq; adeo plenior? i ego ne pro

per aliquid .ſ.quo me donare debeas

hoc p te nuntio k qd donẽ? quid? neſcio. PAR. At ego ſcio

In hac ſcena. xix.

Vix poteſt Pamphilo perſuaderi tantam oportunitatem accidiſſe, quantã nunciauit Parmeno ſeruus tandem tamẽ allocutionẽ Bachidis ad id credendum facile induxit animum.

a Vide mi Parmeno etiam ſodes vt mihi hec certa & clara. Bene hec repetit verum eſt eñ vt qd miſere cupimus idem tardius credamus effectu. Sic in Heauton. Ego vereor magis.

b Viſum eſt. Quia dixerat ei Pamphilus vide Ideo reſpondet viſum eſt.

c Manedum. Vnum abundat. Et quia Parmeno iam tedio affectus, pre ſe ferebat diſceſſum aut nõ velle amplius audire. Ideo ſubdit Pãphilus Manedum.

d Sodes. Blanditur ei vt auſcultet.

e Sic te dixiſſe opinor. Miro affectu inducitur vix induci ad credendum quod gaudet Pamphilus. Et bene repetit nunciata ne falſo intellexerit.

f Ita inquã. Quaſi iam late paſſus diu.

g Me eſt fortunatior. Id eſt fœlitior cui fœliti? & magis ex animi ſententia proceſſerint omnia.

h Venuſtatiſq; adeo plenior. Ob beneficia veneris cui contra inuenuſtus cui cõtra reciderit qd amet. Venuſtatis igitur, id eſt voluptatis, nam venus voluptas eſt.

i Ego ne hoc pro te nuncio quid donẽ. Quaſi dicat. immo debeo te donare maximis muneribus. Dicimus dono te hac re. & nõ dono te hanc rem niſi ad modum antiquũ eſſet.

k Quid donem? quid neſcio

Apud ſe deliberat quare ſit donaturus. Deinde paruo tempe lapſo nõ potens iuenire quo eum donet & ex animi ſnia iterũ replicat qd donẽ tibi vel te. Poſtea ſibi ſatiſfacere nõ valens ait. Neſcio qd tibi debeã donare. ſiue q̃ debeã te donare. Nã dicim⁹ dono te hac re, vbi eſt

remuneratio pro beneficio accepto. & labore ſuſcepto cauſa noſtra.
l Nam neq̄ nuncio: Magis ſcire vult. & qd' minus accipere.
m Nam neq̄ in nuncio neq̄ in meipſo boni quid ſit ſcio. Facete agit Therentius. Quanto magis Parmeno curioſius eſt tanto magis neſciat illa que cupit.
n Qui ab orco mortuū me reducem in lucem feceris. Id eſt a loco tenebrarū in lucē. q. d. ego qui perierā. & q̄ſi nullus eram p̄ dolore tuo nūcio reuixi. Orcus dicit̄ cognomē fluuii infernalis a ſtige palude defluētis ab orcos quod eſt iuramētū. Nam dii p illū fluuiū & p ſtigē paludē iurare ſolebant certiſſima iuraiurāda. Ponit̄ etiam p inferno. Redux hic & hec redux reducis. In pl'i reduces dicunt̄ qui picula euaſerunt. & incolumes ac ſalui in optatos fines redierūt. o Oh. Interiectio dolentis ſe videre ingratū. p O bachis o mea bachis ſeruatrix. Bn̄ additū eſt ſeruatrix mea ſupra quod dixit amatoris eſt. q Factis vt credam facis. Difficile em̄ erat credere hiis rebus gaudere meretricē. r Vt voluptati obit⁹ Obitus occurſus. ob enim ſignificat contra. ergo obitus aditus legit̄. & voluntate obitus.
s Obitus ſermo aduentus tuus. Inter obitum quē caſus aduentus quē voluntas & deſtinatus locus affert. t At tu ecaſtor. Hoc iurandi genus mulieres decebat. v Atq̄ ingeniū. Id ē fœlicitatē naturalē. quia genū deus nature eſt. vn̄ Perſius. Funde merū genio &c. x Ha ha he. Interiectiones ridentis. Ridet em̄ a meretrice ſibi attribui blandimēta q̄ potius ſunt meretricum.
y Tum mihi iſtuc. Qui blandimentū magis meretricum eſt. Vide hoc plerū accidiſſe ſicut hic. Donatus blandimētū magis meretricū eſt dixit. Guido. Blandimenta que potius meretricū ſunt. variato declinationis modo. vna tn̄ eſt ſn̄ia. vult Guido & q̄cunq̄ hoc facit librū feciſſe mutātes bonū in peius iuxta illud Muta ſtilū & librum feciſti. z Tum mihi iſtuc. Id eſt tunc cū tecū habebā cōmerciū attribuebas. ſ. mihi iſtud. Vel potius ſic intelligatur. Tum. i. tu ne aſcribis mihi iſtud quod me nō decet ſed meretricū eſſe ſolet.
a Recte amaſti Pamphile. Ad aliud ſermonē vertit bachis. b Nam nunq̄ an̄ hunc diem meis oculis eam q̄d noſſem viderā. Hoc eſt nunq̄ ſic viderā. vt eā noſſem. c Quod noſſem Id eſt quod ſcirē meminiſſem ac p hoc nunq̄ viderā vt alibi. Nō equidē iſtuc. d Dixtin verē Bene inſtanter ex meretrice querit. quid de forma vxoris ſentiat. Scit em̄ hanc iudicē eſſe pulchritudinis poſſe vel q̄ fœmia. vel q̄ emula. e Nū quid Nunc aliqd acuendū ergo quid.
f Adeo mutito. Si mittito. i. omittito dicere q̄c q̄. Alii codices habēt mutito a mutio mutis. & tunc eſt ſenſus. mutito. i. celato. taceas. occultes. ſecretū teneas illud quod factū eſt. Nam interdum mutire vt vult Donatus ſignificat tacere nihil facere. nec dicere. Vn̄ & mutos dicimus interdum mutire. vt Feſtus inquit ſignificat loqui. Emius palā mutire hoi plebeia piaculū eſt. g Adeo mutito. Vel tenui dicto nō fieri. h Hoc itidē vt in comœdiis. Mire quaſi hec comœdia nō ſit ſed veritas. Aut deeſt alii. vt in comœdiis deeſt ſit
i Omnia oēs vbi reſciſcūt. In fine em̄ comœdie nihil vnq̄ celari ſolet. k Hic quos par fuerat. Hic in hac comœdia. aut in hac re.

ſ. eſt — ſ. debeas me donare — non — i. in relatōne. ſeu nūciatōne mea

PAM. Quid: PAR. Nihil enim. nam neq̄ in nuntio ne

pter qd debes me munerare — i. verū ego — i. inferno — ſeu

q̄ in meipſo boni quid ſit: ſcio. PAM. Egon qui ab orco

qui erā mortuus — i. reuerſum ſoluū incolumē — i. potiar

mortuum me reducem in lucem feceris ſinam ſine mune

i. immemorē beneficioꝝ

re a me abire: Ah nimium me ingratum putas. Sed bachi

ecce hic ppe

dem eccam video ſtare ante oſtium. me expectat credo a

ſ. eam — i. quā amo

dibo. BA. Salue pampile. PAM. O bacbis. o mea bachis

conſeruatrix a morte — i. cū voluptate — i. hūs que facta ſunt.

ſeruatrix mea. BA. Bene factū & volupe. PAM. Factis

ita — feſtiuitatē pulcritudinē — foues cōſeruas

vt credam facis. antiquam adeo tuā venuſtatem obtines:

ſ. afferat voluptatem — i. occurſus — tuū colloquiū — i. in quencūq̄ locum

vt voluptati obitus ſermo aduentus tuus: quocūq̄ aduẽ

ſed — i. per edē caſtoris — i. qd ſemp multe ante conſueuiſti

neris: ſemper ſiet. BAC. At tu ecaſtor morem antiquum

naturā — retines — i. ſolus — i. q̄ tu

atq̄ ingeniū obtines: vt vnus hominum homo te viuat

eſt — i. ſuauior mitior

nunq̄ quiſquam blandior. PAMPHILVS. Ha ha he.

etiam — qd me non decet — p uide conſiderare — philomenam

& tum mihi iſtuc: BA. Recte amaſti pamphile vxorem

philomenā

tuam. nam nunquam ante hunc diem meis oculis eā: qd

animaduertiſſem — valde honeſte — ſ. mihi

noſſem: videram. perliberalis viſa eſt. PAM. Dixtin verē

iurandi modus — rn̄de

BA. Ita me dij ament pamphile. PAM. Dic mihi harum

i. verū dixiſti — meo lachete — ſ. dixi de hiis rebus

rerum nunquid dixti iam patri: BA. Nihil. PAM. Neq̄

pn̄ aliquid dicere — i. valde intantū — ſ. qd factū eſt — ſimiliter — ſ. notū oibus — ſicut

opus eſt adeo mutito. Placet nō fieri hoc itidem vt in co

ſ. aliis fieri ſolet — in quibus — accuerat — q̄ furta ſunt — i. poſt factū ſciūt

medijs: omnia omnes vbi reſciſcunt. Hic quos par fuerat

i. venire in cognitōem — ſ. quid factū ſit — ſ. quid actū ſit

reſciſcere ſciunt. Quos autem non eſt æquum ſcire: neq̄

cognoſcent — p pria oppinionem — ſed — quo modo — i. celari

reſciſcent: neq̄ ſcient. BA. Immo etiam qui hoc occultari

dicam — ſocero tuo

poſſe facili⁹ credas: dabo. Mirrinā ita phidippo dixit iure

ſacramēto — ſ. quia ſciūt veritatem — apud ſe — excuſatum eſſe dixit

iurādo meo ſe fidē habuiſſe et ꝑpterea te ſibi purgatū. pā.

l Reſciſcere ſciunt. Scire eſt vix inuenire quod quis neſcierit. m Neq̄ reſciſcent neq̄ ſcient. Reſciſcunt ad quos ptinet & Reſciſcūt que neſciunt q̄ negligunt. Et reſcimus ex alio. Scimus etiam p noſtrā opinionem.

i.res ſe habet i.ad votū

Optime eſt ſperoq̧ hanc rem euenturam nobis ex ſenten

i.pamphile i.a n permittit

tia. PAR. Herelicet ne me ſcire ex te hodie / quid ſit: quid

i.bonum i.loquimini vel tractatis

feci boni: aut quid iſtuc eſt quod vos agitis. PAM. Non

i.ſcire coniicio aliquantulū qd ſit i.verum pamphilū o

licet. PAR. tamen ſuſpicor. egon hunc ab orco mortuum

modo hoc feci p i.vtilis fueris

quo pacto? PAM. neſcis parmeno quantum hodie profu

i.miſeria i.eripueris q

eris mihi: & ex quanta erumna me extraxeris. PAR. Im-

p imprudentiam r

mo vero ſcio: neq̧ hoc imprudēs feci. PAM. Ego iſtuc ſa

s t v

tis ſcio. PARM. An temere quicquam parmenonē pre-

x

tereat: quod facto vſus ſit? PAM. Seq̄re me ītro pmeno

y z

PAR: Sequor. Equidem plus hodie boni feci imprudēs

quam ſciens ante hunc diem vnquam.

n Herelicet ne me ſcire ex te. Ridicule inſtat ſcire ignorauit vt pmeno. o Egon hunc ab orco mortuū. Eclipticos loquitur. & ad hoc quod Pamphilus prius dixit. ab orco mortuū me reducem in lucē feceris. p Neſcis pmeno. Addit ſtimulos curioſitati ei⁹. q Immo vero ſcio nec hoc reprudēs feci. Recte puū em̄ bn̄ficii meritū ſi ab imprudente p̄ſcitū videat̄. r Ego iſtuc ſatis ſcio. Iſtuc videlicet te feciſſe cōſulto vt mihi ꝓdeſſes. s Temere q̄cq̄ pmenonē p̄tereat. Quod interdū nō temere p̄tereat qđ habet faciendi neceſſitatē. t Temere q̄cq̄ pmenonē p̄tereat. Sibiipſi hoc dicit. & ſe noīat vt dēgnerēq̧ neoptolemū narrare memēto. Et age nūc Phormionem laceſſito. v Temere quicq̄. Vtrū hoc dicit nō temere neq̧ p̄ imprudentiā geritur quicquid vtile. An hoc dicit nihil poteſt tranſire temere. quod vtile factū eſt. qui me in gratiā ſui habet An quicq̄ Pamphilus p̄tereat temere. ita vt non remuneret bonū factum pmenonis quod ſibi vtile fuerit. x Quod facto vſus ſit. Facto. i. facere. ablatiuus pticipii pro infinitiuo. vt Saluſt. Mature facto opus eſt. facto ꝓ facere.
y Equidem plus hodie boni. Conuertit ſe ad ſpectatores. z Feci imprudens quā ſciens ante hunc diem vnq̄. Conuenit hoc dictū meretrici abeunti. quia nō conuenit ſeruo ſciente recte facere. Bene addidit īprudenti ſibi eueniſſe. vt bene faceret. quod prudens nunq̄ fecerit. Imprudens quē ſciens antitheton ſecundū. nam imprudenti ſcientem reddit nō prudentē.

Valete & plaudite: Calliopius recenſui

Guidonis Iuuenalis Natione Genomani
epigramma: ſuper cauſa operis ſuſcepti

Extat platonis præclarum dogma monentis:
Vt quærat patriæ commoda quiſq; ſuæ.
Nos hominum cauſa ſtoici dixere creatos
Quo ſibi ſuppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta deo cupiens accepta referri
Cuius opus celſo numine quodq; micat.
Tentaui duros iuuenum laxare labores.
Qui bene pandentis lumine ſæpe carent.
Nunc leuiter poterunt feſtiui dicta terenti.
Noſſe: nec ingenium plurima cura premet
Tergant ergo rudes tetra rubigine linguas
Et condant animo verba latina ſuo.

Ioannis Egidij Nucerienſis.
Epigramma ad iuuenes

Quid teris ignauum damnoſa per otia tempus.
Immemor ætatis culta iuuenta breuis?
Semper eunt tacito fugientia tempora motu
Hinc redit ad primos lapſa nec hora dies.
Fers modo longinquas veſtigia crebra per vrbes:
Nunc teris in certis compita cuncta vijs.
Hæc ſectatores leuitas turpiſſima vanos.
Reddit & ingenij ſemina lenta rudis:
Dum tua ſunt viridi florentia corda ſub euo.:
Et cupis ore nouo verba diſerta loqui
Ingenioſa legas nitidi monumenta laboris:
Si placeant ſtudijs comica dicta tuis.
Splendet enim lepidi comedia grata terenti.
Omnia perſpicuo ſenſa decore nitent.
Moribus ingenui doctrina ſerena Guidonis.
Terſit difficiles arte nitente locos.
Hinc tibi compoſitas clari ciceronis ad artes:
Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris ſi mox interpretis artem.
Verba vel attenta mente voluta legis
Inclita Donati ſolertis ſcripta patebunt.
Sit licet in varijs pagina ſcabra locis.
Omnia per faciles ſunt nota vocabula ſcænas:
Vana; nec interpres verba diſertus habet
Hic quoq; romano cultiſſima lingua lepore.
Exterſo lepidos edet ab ore ſales.
Candidus ecce Guido iuuenes miſeratus inertes:
Tradidit ingenij commoda dona pij.
Tuq; palemoniæ ſectator ydoneus artis:
Tradita ſub memori dona reconde ſinu
Et meritas agito facili pro codice grates.
Non ſunt ingratis munera digna viris
Otia ſed fugias ſtudijs inuiſa ſeueris.
Nullus ab ignauo pectore ſurgit honos.
Vt primum pigros ſerpet caua ruga per artus
Plorabit ſtultos tarda ſenecta dies.
Aſſiduum tolera nunc tota mente laborem
Aetas ne inſolitum curua recuſet onus
Exerce ſtudijs virides feruentibus annos
Perpetuum claris ſtet decus ingenijs:

Immpreſſum in Imperiali ac libera vrbe Argentina Per magiſtrum Ioannē Grüninger accuratiſſime nitidiſſimeq; elaboratū & denuo reuiſum atq; collectum ex diuerſis commētarijs Anno incarnatiōis dominice Milleſimoquaterq; centeſimonon ageſimoſexto. Kalendarū vero Nouembrium. Finit fœliciter.

WILLIAM SALLOCH
Pines Bridge Road
Ossining, New York 10562